JOHN CHEEVER

Toplu Öyküler

ÖYKÜ

§

Toplu Öyküler

JOHN CHEEVER

Türkçesi
Tomris Uyar
Roza Hakmen

§

JOHN CHEEVER

27 Mayıs 1912'de Quincy'de doğdu. 20 yaşında New York'a taşındı. "Amerika'nın Çehov'u" olarak bilinen kısa öykü ve roman yazarı Cheever, orta sınıf kırsal Amerikalıların yaşamlarını ironik bir dille ele aldı. Özellikle "Dev Radyo", "Yüzücü" ve "Güle Güle Kardeşim" öyküleriyle tanınan Cheever'ın tüm öyküleri Türkçede ilk kez bu kitapta bir araya getirildi. *Toplu Öyküler* kitabı ona 1979'da Pulitzer Ödülü ve National Book Critics Circle Ödülünü kazandırdı. Cheever 1982'de hayata gözlerini yumdu.

TOMRİS UYAR

1941 yılında İstanbul'da doğdu. İngiliz Kız Ortaokulunu, Arnavutköy Amerikan Kız Kolejini, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesine bağlı Gazetecilik Enstitüsünü bitirdi. Öyküleri çeşitli yabancı dillere çevrildi, antolojilerde yayımlandı. On öykü derlemesinden *Yürekte Bukağı*'yla 1979, *Yaza Yolculuk*'la 1986 Sait Faik Hikâye Armağanını kazandı. Altmışı aşkın çevirisi bulunan Uyar'ın günlükleri *Gündökümü* başlığıyla yayımlandı.

ROZA HAKMEN

1956'da İzmir'de doğdu. ODTÜ'de Ekonomi Bölümünden mezun oldu ve iki yıl eğitmenlik yaptı. Daha sonra çevirmenliğe başladı ve otuz yıldır İngilizce, Fransızca ve İspanyolcadan çeviriler yapıyor. Başlıca çevirileri arasında Marcel Proust, *Swann'ların Tarafı*, *Sodom ve Gomorra*, *Yakalanan Zaman*; Cervantes, *Don Quijote*; Marguerite Yourcenar, *Rüya ve Kader*; Federico García Lorca, *Kanlı Düğün* yer alıyor.

JOHN CHEEVER

TOPLU ÖYKÜLER

Türkçesi: Tomris Uyar-Roza Hakmen

§

Yayın No **2127**
Çağdaş Dünya Edebiyatı **293**

Toplu Öyküler
John Cheever

Kitabın Özgün Adı: *Collected Stories*

Yayına Hazırlayan: Tuğçe Uzel
İngilizce Aslından Çeviren: Tomris Uyar, Roza Hakmen
Kapak Tasarımı: Alper Zeki
Sayfa Tasarımı: Gelengül Erkara
Düzeltmen: Beyza Ertem

© John Cheever, 1946, 1947,1948, 1949, 1950, 1951, 1952, 1953, 1954, 1955, 1956, 1957, 1958, 1960, 1961,1962, 1963, 1964, 1965, 1966, 1967, 1968, 1970, 1972, 1973, 1977,1978
© 2022, bu kitabın Türkçe yayın hakları
Wylie Ajans aracılığıyla Everest Yayınlarına aittir.

1. Basım: Ocak 2022

ISBN 978-605-185-706-0
ISBN 978-605-185-711-4 (Ciltli)
Sertifika No: 43949

Baskı ve Cilt: Melisa Matbaacılık
Matbaa Sertifika No: 45099
Çiftehavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi No: 8
Bayrampaşa/İstanbul
Tel: (0212) 674 97 23 Faks: (0212) 674 97 29

EVEREST YAYINLARI
Ticarethane Sokak No: 15 Cağaloğlu/İSTANBUL
Tel: (0212) 513 34 20-21 Faks: (0212) 512 33 76
e-posta: info@everestyayinlari.com
www.everestyayinlari.com
www.twitter.com/everestkitap
www.facebook.com/everestyayinlari
www.instagram.com/everestyayinlari

Everest, Alfa Yayınlarının tescilli markasıdır.

TOPLU ÖYKÜLER

İçindekiler

Güle Güle Kardeşim
11

Sıradan Bir Gün
35

Dev Radyo
49

Ey Yıkılmış Hayaller Şehri
61

Hartley'ler
81

Sutton Meydanı'nın Öyküsü
90

Yaz Çiftçisi
107

Umutsuz Aşk Şarkısı
120

Altın Küpü
138

Clancy Babil Kulesi'nde
156

Noel Yoksulları İçin Hüzünlü Bir Bayram
169

Boşanma Mevsimi
180

İffetli Clarissa
193

Merhem
205

Apartman Sorumlusu
217

Çocuklar
233

Cinin Kederleri
258

Ey Gençlik ve Güzellik!
274

Domuzun Kuyuya Düştüğü Gün
285

Beş Kırk Sekiz
307

Son Bir Kez
323

Shady Hill'in Hırsızı
329

St. James Servis Otobüsü
351

Bityeniği
371

Marcie Flint'in Derdi
376

La Bella Lingua
393

Wryson'lar
415

Taşralı Koca
422

Düşes
449

Kırmızı Eşya Kamyonu
465

Söylesene, Kimdi?
478

Brimmer
498

Altın Çağ
511

Komodin
521

Müzik Hocası
532

Vatansız Bir Kadın
544

Justina'nın Ölümü
551

Clementina
563

Roma'da Bir Delikanlı
581

Öykülere Asla Girmeyecek Kişilerden Bir Derleme
600

Chimera
608

Sahil Evleri
619

Köprünün Meleği
630

Tuğgeneral ve Golf Dulu
641

Bir Dünya Görüşü
659

Buluşma
667

Tahsilli Bir Amerikalı Kadın
671

Dönüşümler
691

Mene, Mene, Tekel ve Parsin
714

Montraldo
723

Okyanus
731

Marito in Città
753

Aşkın Geometrisi
766

Yüzücü
778

Elmalar Diyarı
791

Başka Bir Hikâye
805

Percy
818

Dördüncü Alarm
832

Namuslu Kuyu Kazıcısı Artemis
839

Üç Öykü
867

Cabot'ların Mücevherleri
879

Güle Güle Kardeşim

Biz, eğilimler açısından birbirine çok benzeyen bir aileyizdir. Babamız, bizler çok küçükken bir deniz kazasında motorunda boğuldu; annemiz, bizdeki türden kopmaz aile bağlarını yaşamımız süresince başka hiçbir ailede göremeyeceğimizi hep vurgulardı. Bu konu beni ilgilendirmiyor doğrusu ama ailemin üyelerini, yaşadıkları kumsalı, sanırım kanımıza işlemiş o deniz tuzunu her anımsayışımda, bir Pommeroy olmama –özellikle aileye özgü düzgün burun yapısını, ten rengini, ola ki bu arada uzun ömürlü olma özelliğini devraldığıma– sevinirim; bir araya her gelişimizde soylu bir aile sayılmasak da Pommeroy'ların eşsizliği aldatmacasının tadını alabildiğince çıkarmamız da sevindirir beni. Bunları söylememin nedeni, aile tarihine düşkünlüğüm falan değil, aramızdaki bütün farklılıklara karşın birbirimizden kopamadığımızı, en ufak bir kopuklukta büyük sarsıntılara ve acılara kapıldığımızı göstermek.

Dört kardeşiz: tek kız kardeşimiz Diana ile Chaddy, Lawrence ve ben. Çocukları yirmi yaşını aşmış bütün ailelerde görüldüğü gibi bizim aramıza da işler, evlilikler ve tabii savaş girdi. Helen ile ben, dört çocuğumuzla Long Island'da oturuyoruz. Lisede öğretmenim.

Başöğretmen ya da dilerseniz müdür olma umudunu çoktan yitirdiğim bir yaştayım; yine de işime saygı duyuyorum. En başarılımız Chaddy, karısı Odette ve üç çocuğuyla Manhattan'da yaşıyor. Annem, Philadelphia'da; Diana'ysa boşanalı beri Fransa'da oturuyor, her yaz bir aylığına Amerika'ya, Laud's Head'e geliyor. Laud's Head, Massachusetts adalarından birinin kumsalındaki bir tatil yöresi. Bir zamanlar orada küçük bir yazlığımız vardı, sonra yirmilerde, babam şimdiki büyük evi yaptırdı. Ev, denizden yükselen bir kayalığın üstünde. St. Tropez'i ve Apenin köylerinin bazılarını saymazsak benim gözümde dünyanın en güzel köşesi. Evde ortak hissemiz var, çekip çevrilmesi için payımıza düşen masrafları ödüyoruz.

En küçüğümüz Lawrence, avukattır, savaştan sonra Cleveland'daki bir firmaya geçeli beri dört yıl süreyle hiçbirimiz yüzünü görmedik. Cleveland'daki işinden istifa edip Albany'deki bir şirketle anlaştığında anneme yazdığı bir mektupta yeni işine başlamadan önce karısı ve iki çocuğuyla Laud's Head'de on günlük bir tatil geçirmeyi düşündüğünü söylemiş. Benim tatilim de o günlerdeydi –yaz okulunda öğretmenlik yapıyordum–, Helen, Chaddy, Odette, Diana da geleceğine göre bütün aile orada toplanıyordu. Lawrence hiçbirimize benzemez. Sanırım onu çok seyrek gördüğümüzden hâlâ çocukluğundaki takma adıyla çağırıyoruz: Tifty – çocukken yemek odasına kahvaltıya gelirken terlikleri "tifty, tifty, tifty" gibi bir ses çıkarırdı da. Bu adı babam bulmuştu ama hepimiz benimsedik. Biraz büyüdüğünde, Diana ona ara sıra "İsa Bozuntusu" derdi, annem de sık sık "Vakvaka" diye seslenirdi. Lawrence'tan hoşlanmazdık ama aramıza dönmesini, biraz kaygıyla karışık bir bağlılık duygusu, biraz da bir kardeşi yeniden bağra basma sevinciyle dört gözle bekliyorduk.

Lawrence, yaz sonuna doğru bir ikindi, karşı kıyıdan dörtte kalkan araba vapuruyla geldi. Chaddy'yle onu karşılamaya gittik. Yazın, araba vapurunun yanaşması da kalkması da ciddi bir yolculuk havasındadır –kampanalar, düdükler, el arabaları, kavuşmalar, ortalığı saran keskin tuz kokusu–, oysa hiç de ciddi bir yolculuk değildir; o ikindi, vapurun mavi koya süzülüşünü izlerken, uyduruk

yolculuğu bitti işte, diye düşündüm ve o anda Lawrence'a özgü bir gözlem yaptığımı fark ettim. Chaddy'yle vapurdan boşalan arabaların ön camlarını taradık, onu tanımamız hiç de güç olmadı. Koşup elini sıktık, karısıyla çocuklarını beceriksizce öptük. "Tifty!" diye haykırdı Chaddy. "Tifty!" Bir kardeşin dış görünüşündeki değişiklikleri saptamak güçtür ama arabayla Laud's Head'e dönerken Chaddy'yle, Lawrence'ın hâlâ çok genç göründüğünde birleştik. Eve önce o girdi, biz bavulları arabasından taşıdık. İçeri girdiğimde oturma odasında ayakta durmuş, annem ve Diana'yla konuşuyordu. İkisi de en güzel kılıklarındaydılar, bol bol takıp takıştırmışlardı, ona coşkuyla hoş geldin diyorlardı ama o anda bile, herkesin sevgi dolu görünmeye çalıştığı, üstelik çabasında hiç zorlanmadığı böyle bir anda bile, odada hafif bir gerginlik seziliyordu. Lawrence'ın ağır bavullarını yukarı taşırken hâlâ bu konuyu düşünüyordum, sonunda sevgisizliklerimizin daha olumlu tutkularımız kadar köklü olduğu sonucuna vardım, yirmi beş yıl kadar önce Lawrence'ın kafasına bir taş indirmem, onun da koşup beni babamıza şikâyet edişi aklıma geldi.

Bavulları üçüncü kata çıkardığımda Ruth, Lawrence'ın karısı, yerleşme hazırlığındaydı. Ruth incecik bir kızdır, yolculuktan çok yorgun düşmüşe benziyordu ama aşağıdan bir içki getireyim mi diye sorduğumda, istediğini sanmadığını söyledi.

Aşağıya indiğimde, Lawrence ortalıkta yoktu, ötekilerinse içki saati gelmişti, bildiğimiz gibi davranmaya karar verdik. Lawrence baştan beri içkiden hoşlanmayan tek kişidir aramızda. Kadehlerimizi taraçaya götürdük, kayaları, denizi, doğudaki adaları seyretmeye koyulduk, Lawrence'la karısının dönmeleri, evdeki varlıkları, bildik manzaraya yeni bir gözle bakmamızı sağlamıştı sanki; sanki onların uzun bir süre ayrı kaldıktan sonra kıyının çarpıcı renklerini görmekten duyacakları tadı çıkarıyorduk. Biz taraçadayken Lawrence kumsala inen patikadan sökün etti.

"Kumsal ne kadar olağanüstü, değil mi Tifty?" diye sordu annem. "Buraya dönmek duygusu da öyle, değil mi? Bir martini ister miydin?"

"Benim için fark etmez," dedi Lawrence. "Viskiymiş, cinmiş fark etmez. Azıcık rom içeyim bari."

"Evde rom yok," dedi annem. İlk sert çıkışıydı. Bize kararsız davranmamayı, Lawrence'ın yaptığı gibi kaypak yanıtlar vermemeyi öğretmişti uzun uzun. Bundan da öte, evinin düzenine çok düşkündür, onun ölçülerine sığmayan herhangi bir davranış, diyelim romu sek içmek, sofraya biranın tenekesiyle getirilmesi, ona zengin hoşgörüsü, kıvrak zekâsıyla bile altından kalkamadığı bir iç çatışma yaşatır. Sesinin sert çıktığını kavrayınca yumuşadı birden. "Irish Cream'e ne dersin Tifty'ciğim," dedi. "Sen Irish Cream severdin, değil mi canım? Büfede bir şişe olacak. Kendine bir kadeh koysana!" Lawrence, yine içkilerde fark gözetmediğini söyledi. Kendine bir martini koydu, o sırada Ruth aşağı indi, topluca sofraya geçtik.

Lawrence'ı beklerken içkiyi fazla kaçırmamıza karşın hepimiz onda iyi bir etki bırakma, gerginlikten uzak bir akşam yemeği yeme çabasındaydık. Annem, yüzü hâlâ gençliğindeki güzelliğinin izlerini taşıyan ufak tefek bir kadındır, hep havadan sudan konular açar, ama o akşam nedense, adanın yukarılarında, toprağı verimli kılma adına yürütülen çalışmadan söz etti. Diana'nın güzelliği, annemin onun yaşındaki güzelliğinin tıpatıpı olmalı; kabına sığamayan, çekici bir kadındır, Fransa'da tanıştığı uçuk dostlarını anlatmaya bayılır, ama o da her nedense gelirken iki çocuğunu bıraktığı İsviçre'deki yatılı okulu anlattı. Bu yemeğin Lawrence'a yaranmak üzere tasarlandığı belliydi. Şatafatlı bir yemek değildi, onun savurganlık diye adlandırıp bozulabileceği hiçbir şey yoktu ortalıkta.

Yemekten sonra taraçaya yine çıktığımızda, bulutlar kan kızılına bürünmüştü, Lawrence'ı evine döndüğü akşam böyle kıpkızıl bir günbatımının karşılamasına çok sevindim. Yerlerimize daha yeni yerleşmişken Edward Chester adında biri Diana'yı almaya geldi. Diana bu adamla Fransa'da mı, yoksa yolda gemide mi tanışmış, bilmiyorum, yalnız on gün süreyle köydeki handa kalacakmış; Lawrence ve Ruth'la tanıştırıldıktan sonra Diana'yla birlikte çıktılar.

"Bugünlerde bununla mı yatıp kalkıyor?" diye sordu Lawrence.

"Ne iğrenç laflar bunlar!" dedi Helen.

"Sözünü geri alman gerekir Tifty," dedi Chaddy.

"Bilmiyorum," dedi annem usançla. "Bir şey bilmiyorum Tifty. Diana dilediğini yapabileceği bir konumda, ben de tatsız sorular sormaktan kaçınırım. O benim biricik kızım. Onu sık görmüyorum üstelik."

"Fransa'ya dönecek miymiş?"

"Bu değil, önümüzdeki hafta dönüyor."

Lawrence'la Ruth taraçanın kenarında oturuyorlardı, bizim bir halka oluşturan koltuklarımızdan uzakta. Kardeşim, kenetlenmiş dudaklarıyla bir püriten din adamını çağrıştırdı bana. Ara sıra, onun içinden geçenleri anlayabilmek adına ailemizin bu ülkedeki kökleri üstüne düşündüğüm olmuştur, Diana'yla sevgilisine kötü gözle bakması yine o düşüncelere sürükledi beni. Pommeroy'ların bizim kolu, Şeytan'la amansız savaşı yüzünden Cotton Mather'ın göklere çıkardığı bir din adamıyla başlıyormuş. Pommeroy'lar on dokuzuncu yüzyılın ortalarına kadar din adamlarıymış inançlarının katılığı –insanoğlunun acı dolu yaşamı, dünya nimetlerinin hepsinin baştan çıkarıcılığı ve yozluğu– kitaplara ve vaazlara geçmiş. Ailemizin bağnazlığı yumuşamış zamanla ama ben okul çağına geldiğimde bile geçmişteki karanlık papazlık günlerini özleyen bir akrabalar topluluğunun, suçluluk duymaktan ve ceza çekmekten haz duyduğunu anımsayabiliyorum. Böyle bir ortamda yetişmişseniz –biz öyle yetiştik sayılır– kötü huylardan kurtulmak, bu uğurda özbenliği yadsımak, sessizce çile çekmek anlayışına karşı kıyasıya bir savaş verirsiniz, bana kalırsa Lawrence bu sınavda kalmıştı işte.

"Şu, koltuk-takımyıldızı mı?" diye sordu Odette.

"Hayır canım," dedi Chaddy. "Cassiopeia değil."

"Cassiopeia kimdi?" dedi Odette.

"Cepheus'un karısı, Andromeda'nın annesiydi," dedim.

"Aşçı, koyu bir Giants hayranı," dedi Chaddy. "Şampiyon olacaklarına dair para bastırmaya razı."

Hava iyice kararmıştı, Heron Burnu'ndaki deniz fenerinden göğe vuran ışığı bile görebiliyorduk. Kayanın altındaki karanlıktan çatlayan dalgaların uğultusu hiç dinmemecesine yükseliyordu. O

sırada, hava kararmaya başlarken, hele yemekten önce fazla içki içmişse sık sık yaptığı gibi, annem yine günü gelince bu evde yapılabilecek değişikliklerden, eklenecek kanatlardan, banyolardan, bahçelerden söz etmeye koyuldu.

"Bu ev beş yıla kalmaz denizi boylar," dedi Lawrence.

"Vakvaka Tifty sen de," dedi Chaddy.

"Bana Tifty deme," dedi Lawrence.

"İsa Bozuntusu," dedi Chaddy.

"Dalgakıran fena çatlamış," dedi Lawrence, "bu ikindi gördüm. Dört yıl önce onartmıştınız, sekiz bin dolar ödenmişti. Her dört yılda bir o kadar parayı gözden çıkaramazsınız."

"Lütfen Tifty," dedi annem.

"Gerçeklerden kaçılmaz," dedi Lawrence. "Zaten, gitgide sulara gömülen bir kumsalda kayanın tepesine ev kondurmak yeterince saçma bir fikir. Daha ben hayattayken bahçenin yarısını sular götürmüş durumda, bir zamanki yıkanma bölmesinde biriken su bir buçuk metreyi bulmuş."

"Daha *genel* bir konu açsak," dedi annem buruk bir sesle. "Siyaset olabilir, yelken kulübündeki balo olabilir."

"Aslına bakarsanız ev şu anda da sallantılı bir konumda herhalde," dedi Lawrence. "Deniz fazla kabarsa, bir kasırga kopsa, dalgakıran çöker, ev de denizi boylar. Hepimiz boğulabiliriz."

"*Dayanamıyorum* artık," dedi annem. Kalkıp tepeleme cin dolu bir kadehle döndü.

Başkalarının duygularını yargılayabileceğimi sandığım yaşı çoktan aştım, yine de Lawrence'la annem arasında bir gerginlik olduğunun, bunun da eskilere dayandığının farkındaydım. Lawrence, annemin uçarı, hınzır, yıkıcı ve aşırı güçlü bir yapıda olduğuna karar verdiğinde, bilemediniz on altı yaşındaydı. Bu yargıya varınca onunla ilişkisini kesti. O zamanlar yatılı okuldaydı, anımsadığım kadarıyla o Noel'de eve gelmedi. Noel'i bir arkadaşıyla geçirdi. Annem hakkındaki olumsuz yargısından sonra eve çok az uğradı, her uğrayışında da konuşma sırasında aralarındaki sürtüşmeyi anımsatmaktan geri kalmadı. Ruth'la evlendiğini anneme bildir-

medi. Çocuklarının doğumlarını da haber vermedi. Ama bütün bu kararlı ve yorucu çabalardan sonra nedense bizler gibi bu ayrılığın tadını çıkarıyora benzemiyordu; ikisi bir araya geldiğinde hemen bir gerginlik, bir belirsizlik kaplıyordu havayı.

Annemin sarhoş olmak için o geceyi seçmesi de yanlıştı bir bakıma. Sarhoşluk onun ara sıra kullandığı bir ayrıcalığıdır ve neyse ki saldırganlığı üstünde değildi, yine de biz ne olup bittiğinin farkındaydık. Sessizce cinini yudumlarken, sanki bizlerden hüzünle uzaklaşıyordu ağır ağır, bir yolculuğa sürükleniyordu. Sonra o sakin yolculuk havasından çıkıp saldırıya geçti birden, söylediği birkaç söz, kırıcı, ayrıca tutarsızdı. Kadehi boşalmaya yüz tuttuğunda gözlerini önünde açılan karanlığa dikti, dövüşe hazırmış gibi salladı başını. O anda kafasının küskünlüklerle dolup taştığını sezdim. Çocukları aptaldı, kocası boğulmuştu, hizmetçileri hırsızdı, oturduğu koltuk rahatsızdı. Ansızın boş kadehini bırakıp beysboldan konuşan Chaddy'nin sözünü kesti. "Bildiğim *tek şey*," dedi boğuk bir sesle, "öbür dünya diye bir şey varsa, orada çok farklı bir ailemin olacağı. Çok zengin, akıllı, cana yakın çocuklardan başka hiçbir şeyde gözüm yok zaten." Ayağa kalktı, kapıya doğru yürürken sendeledi. Chaddy koşup kolundan tuttu, merdivenlerden çıkmasına yardım etti. Birbirlerine tatlı tatlı iyi geceler dilediklerini duydum, sonra Chaddy aşağı indi. Lawrence'ın şimdiden bir dönüş yolculuğundan yorgun düştüğünü düşünüyordum ama son bir belanın çatmasını beklercesine taraçadan ayrılmadı, biz de onu orada bırakıp hep birlikte karanlıkta yüzmeye gittik.

Sabah uyandığımda ya da gözlerimi araladığımda birinin tenis kortunu oyuna hazırladığını duydum. Koydan duyulan demir şamandıra çanlarının sesinden daha hafif, daha pes bir sestir bu –düzensiz aralarla yükselen bir demir çınıltısı– ve benim kafamda hep bir yaz gününün başlangıcıyla ilintili güzel bir göstergedir. Aşağı indiğimde Lawrence'ın iki çocuğu oturma odasındaydılar, süslü püslü kovboy giysileriyle. İkisi de ürkek, cılız çocuklar. Bana babalarının tenis kortunu hazırladığını, ama dışarı çıkmak istemediklerini, çünkü eşikte bir yılan gördüklerini söylediler. Onlara

öbür çocukların hepsinin –yeğenlerinin– mutfakta kahvaltı ettiklerini söyledim, hemen koşsunlardı. Bu sözüm üstüne, oğlan ağlamaya başladı. Kız da ona katıldı. Mutfağa gidip kahvaltı etmekle en büyük hakları ellerinden alınacakmış gibi ağlıyorlardı. Lawrence girdi içeri, ona tenis oynamak isteyip istemediğini sordum. Teşekkür etti, istemiyordu, belki Chaddy'yle oynardı bir ara. Doğrusu haklıydı, o da Chaddy de benden daha iyi tenisçidirler; kahvaltıdan sonra biraz oynadılar, daha sonra öbürleri, aile arası çiftler oluşturunca Lawrence ortalıktan yok oldu. Buna alındım doğrusu –belki haksızım ama–, bizim ailenin çiftli tenisi çok ilginçtir gerçekten, hiç değilse incelik gösterip bir set oynayabilirdi.

Öğleye doğru, korttan tek başıma döndüğümde, Tifty'yi taraçada çakısıyla duvardan bir taş sökerken buldum. "Ne o Lawrence?" dedim. "Kanatlı karınca mı yoksa?" Orman kanatlı karıncalarla dolu, sık sık başımıza dert açarlar.

Her taş dizisinin altındaki mavimsi, tebeşirli ip izini gösterdi bana. "Bu ev en fazla yirmi iki yıllık," dedi. "Bu taşlarsa yaklaşık iki yüz yıllık. Babam, evi yaparken yöredeki bütün çiftliklerden toplamış olsa gerek bunları, evi saygın görünsün diye. Baksana, yüzyıllık taşların çakıldığı sırada kullanılmış tebeşirli ipin izi hâlâ belli."

Çakıllar konusunda söyledikleri doğruydu ama ben konuyu hepten unutmuştum. Ev yapılırken babam ya da tuttuğu mimar, cephenin bol rüzgâr yemiş, likenli iri çakıllarla kaplanmasını istemişti. Ama Lawrence'ın bunun nesini iğrenç bulduğunu anlayamadım doğrusu.

"Şu pencerelere bak," dedi Lawrence. "Şu kapılarla pencere pervazlarına bak." Taraçaya açılan geniş, camlı kapıya yürüdüm onun peşinden. Oldukça yeni bir kapıydı ama biri, yeniliğini gözden gizlemek için epey ter dökmüştü. Yüzeyi keskin bir aletle yarılmış, deniz tuzu, liken ve küflenme izlenimi uyandırmak için yarıklara boya yedirilmişti. "Sağlam bir eve döküntü bir görünüm verebilmek adına binlerce dolar harcamayı düşünsene!" dedi Lawrence. "Bunun ne tür bir kafa yapısını gösterdiğini düşünsene! Marangozlara yığınla para döküp ön kapının delik deşik olmasını sağlayacak kadar ağır

basan geçmişte yaşama özlemini bir düşünsene!" O anda Lawrence'ın zamana duyarlılığı, bizim geçmişe bağlılığımız konusundaki duyguları ile düşünceleri geldi aklıma. Yıllar önce, bizim, dostlarımızın, bizim gibi yurttaşların, şimdinin sorunlarıyla baş edemediğimizden ötürü, tıpkı çaresiz kalmış bir yetişkin gibi daha mutlu, daha yalın sandığımız geçmiş bir döneme sığındığımızı, bu toptan iflasın boyutunun eski yapıları canlandırma hevesimizde, mum ışığına düşkünlüğümüzde görülebileceğini söylemişti. İnce tebeşir çizgisinin iziyle yeniden anımsamıştı bunları, kapıdaki derin çiziklerle düşünceleri pekişmişti, şimdi de art arda kendilerini ele veren ayrıntılar vardı karşısında – kapıdaki ışığın parlaklığı, şöminenin kocaman oluşu, döşeme tahtalarının genişliği, aralarına saplanmış tahta çivileri andıran nesneler. Lawrence bana bu yanılsamalar üstüne söylev verirken ötekiler korttan döndüler. Annem, Lawrence'ı görür görmez sert tepkisini gösterdi, ben de anaerkil ailemizin reisiyle kara koyununun aralarını bulma umudunun pek kalmadığını düşündüm. Annem, Chaddy'nin koluna girdi. "Hadi gidip yüzelim, martinilerimizi kumsalda içelim. *Nefis* bir sabah geçirelim," dedi.

O gün deniz yeşim renginde, dupduruydu. Tifty ile Ruth dışında herkes kumsala gitti. "O umurumda değil," dedi annem. Heyecanlıydı, sarsaklıktan kadehini devirdi, cininin birazı kuma döküldü. "Umurumda değil *o*. Bu kadar *kaba, iğrenç, suratsız* olması umurumda değil de o zavallı, inanılmaz derecede mutsuz küçük çocuklarına acıyorum." Arada koskoca bir kaya yükseldiğine göre herkes Lawrence'a yüksek sesle verip veriştirebiliyordu; zamanla düzeleceğine daha beter olması, bizlere ne kadar ters düştüğü, her keyfin içine etme özelliği falan. Cinlerimizi içtik, içimizi iyice boşalttıktan sonra yemyeşil suya girip yüzdük. Sudan çıktığımızda hiçbirimiz Lawrence'a dil uzatmadı; aşağılayıcı konuşmalar kesilmişti, yüzmenin vaftiz gibi arındırıcı bir gücü vardı galiba. Ellerimizi kurulayıp sigaralarımızı yaktık, Lawrence'ın adı arada bir geçti ama her keresinde onu hoşnut edecek bir öneri getirmek için. Motorla Barin koyuna gitmek istemez miydi acaba, yoksa balığa çıkmayı mı yeğlerdi.

Şimdi bakıyorum da Lawrence bizde kalırken hepimiz yüzmeye her zamankinden daha sık gitmişiz, bunun bir nedeni vardı mutlaka. Onun aramızda oluşunun getirdiği tedirginlik, yalnız ona karşı değil birbirimize karşı da sabrımızı taşırdığında denize koşup kinimizi serinletiyorduk anlaşılan. Şu anda aile gözlerimin önünde, kumlarda Lawrence'ın iğnelemelerinden uzakta dinlenirken, kulaç atarken, dalıp çıkarken sabırlarının tazelendiğini, tükenmez iyi niyete yeniden kavuştuklarını seslerinden anlayabiliyorum. Lawrence bu değişikliğe –bu arınma gösterisine– ya psikiyatri ya da mitoloji dağarcığından bir ad yakıştırırdı kesinlikle de farkına varmadı. Açık denizin ondurucu özelliklerine ad bulamadı ama kişileri küçültme konusunda kaçırdığı birkaç ender fırsattan biriydi bu nasılsa.

O yılki aşçımız Anna Ostrovick Polonyalıydı, yaz aşçımızdı. İriyarı, şişman, candan, çalışkan, işini çok ciddiye alan, dört dörtlük bir aşçıydı. Yemek pişirmeyi seviyordu, yaptığı yemeklerin beğenilmesinden, iştahla yenmesinden çok hoşlanıyordu, onu ne zaman görsek bizi bir şeyler yemeye zorluyordu. Haftada iki üç kere kahvaltıya sıcak çörekler, açmalar hazırlıyordu, onları sofraya kendi getiriyor, "Hadi yiyin, yiyin!" diye üsteliyordu. Hizmetçi tabakları götürdüğünde Anna'nın, "İyi iyi! Yemişler," dediğini duyuyorduk. Çöpçüyü, sütçüyü, bahçıvanı da doyuruyordu bu arada. "Yiyin bakalım!" diyordu onlara. "Hadi yiyin yiyin!" Perşembe ikindileri hizmetçiyle birlikte sinemaya giderlerdi ama Anna filmleri pek beğenmiyordu, bütün aktörler sıskaydılar. Karanlık salonda bir buçuk saat boyunca oturup yemeğinin tadını çıkarmış bir erkeğin perdede görünmesini bekliyordu heyecanla. Bette Davis, Anna'da iyi beslenmemiş bir kadın izlenimi bırakmıştı, o kadar. Sinemadan döndüğünde, "Hepsi de bir deri bir kemik," derdi. Akşamları, hepimizi tıka basa doyurduktan, tencerelerle tavaları yıkadıktan sonra sofradan kalan artıkları toplayıp hayvanları beslemeye çıkardı. O yıl birkaç pilicimiz vardı, o saatte tüneklerinde olsalar bile Anna zorla ağızlarına yiyecek bir şey tıkar, uyuyan hayvanları boğazlarından bir şey geçsin diye uyandırırdı. Bostandaki ötücü kuşları, avludaki

sincapları tek tek doyururdu. Onun bahçede belirişi, telaşlı sesi –"Yiyin, yiyin, yiyin," deyişini bizim oradan duyabiliyorduk– deniz kulübünde gün batarken atılan topun sesi, Heron Burnu'ndaki fenerin ışığı gibi saatin kaç olduğunu gösterirdi. Anna'nın ilk "Yiyin, yiyin, yiyin hadi," deyişinden sonra ikinci "Yiyin, yiyin..."de hava kararırdı.

Lawrence'ın gelişinin üçüncü gününde Anna mutfağa çağırdı beni. "Annene söyle, o *adam* mutfağıma girmesin bir daha," dedi. "Boyuna mutfağıma girecekse ben giderim. Boyuna gelip ne kadar zavallı bir kadın olduğumu söylüyor. Çok çalıştığımı, karşılığında yeterli ücret almadığımı, sendikaya girip tatil hakkımı elde etmemi söylüyor durmadan. Hah! Kendisi o kadar sıska ki üstelik, ne cesaretle mutfağıma dalıyor, benim kendime acıyacak zamanım yokken, işim başımdan aşkınken, ne hakla kafamı ütülüyor? Benim ondan geri kalır yanım yok, *kimseden* geri kalır yanım yok ve insanların böyle dakikada bir karşıma çıkıp bana acımalarına katlanmak zorunda değilim. Ünlü bir aşçıyım, pişirdiğim yemekler nefistir, her yerden isterler beni, bu yaz burada neden çalıştığımı soruyorsan, daha önce bir adaya hiç gitmemiştim de ondan, ama yarın başka işler bulabilirim sürüyle, ayrıca o adam boyuna mutfağıma dalıp bana acıyacaksa, söyle annene hemen bırakıyorum işi. Benim *kimseden* geri kalır yanım yok, hele o sıskanın bana boyuna zavallı demesine katlanacak halim hiç yok."

Aşçının bizden yana olması hoşuma gitmişti de ince bir denge söz konusuydu. Annem, Lawrence'a mutfaktan uzak durmasını söylese, Lawrence müthiş bir kırgınlık konusuna dönüştürürdü bu ricayı. Her konudan bir kırgınlık payı çıkarıyordu zaten, bazen asık suratla sofrada otururken, öylesine söylenen bir lafı bile üstüne alıyordu. Aşçının dediklerinden kimseye söz etmedim ama her nedense bir daha sesi çıkmadı.

Lawrence'tan gelen bir başka eleştiri de tavla oynamamız konusundaydı.

Laud's Head'deyken bol bol tavla oynarız. Akşam sekizde, kahvelerimizi içtikten sonra tavlayı çıkarırız genellikle. Bir bakıma,

günün en güzel saatlerinden biridir tavla saati. Odanın ışıkları daha yanmamıştır, Anna kararan bahçededir ama tepesindeki gök, gölge ve ateşten oluşmuş anakaralarla kaplıdır. Annem ışığı açar ve zarları sallayarak işareti verir. Genellikle üçer oyun rakiplerimiz hep değişir. Parayla oynarız, bir oyunda yüz dolar kazanıp kaybedebilirsiniz ama ortaya sürülen para çok daha azdır. Lawrence eskiden oynardı bildiğim kadarıyla, artık oynamıyor. Kumardan hoşlanmıyor. Nedeni, züğürtlük ya da kumara karşı olma gibi bir ilke değil, yalnızca oyunu budalaca buluyor, boşa zaman harcama diye düşünüyor. Yine de bizim oynamamızı gözlerken, kendisi boşa zaman harcamaktan kaçınmadı, bir iskemle çekip pulları, zarları ilgiyle izledi. Yüzünden oyunu küçümsediği anlaşılıyordu da gözünü tavladan ayırmıyordu. Bizi neden gecelerce gözaltında tuttuğunu merak ettiğimden bu ipuçlarını yüzünden okumuş olabilirim.

Lawrence kumar sevmez, demek ki para kazanmanın ya da kaptırmanın heyecanını anlayamaz. Bence, oyunun kurallarını unutmuş, o yüzden karşı tarafa birdenbire geçen üstünlük, onu ilgilendiremez. Onun gözlemleri, tavlanın saçma sapan, şansa dayalı bir oyun olmasına, tavladaki işaretlerin bizim ne kadar boş insanlar olduğumuzu göstermesine ilişkindir. Kumardan, tavlanın cilvelerinden anlamadığına göre, bence ailenin bireyleriydi ilgisini çeken. Bir gece Odette'le oynarken –daha önce annem ile Chaddy'den otuz yedi dolar koparmıştım– onun aklından neyin geçtiğini anladım sanırım.

Odette'in saçları da siyahtır, gözleri de. Beyaz teniyle uzun süre güneş altında kalmamaya özen gösterir, böylelikle esmerlikle solgunluğun çarpıcı karşıtlığı teninde yaz boyunca görülebilir, hiç değişmez. Beğenilmek ister, hak da eder üstelik –tek beklentisi, bu gereksiniminin giderilmesidir– herhangi bir erkekle ciddi olmayan bir flörte girebilir. O gece omuzları çıplaktı, giysisinin oyuğu göğüs çizgisine iniyordu, tavlaya eğildiğinde memeleri görünecek kadar. Durmadan kaybediyor, oyunda kaybetmenin flörtte kazanmak demek olduğunu kanıtlıyordu sanki. Chaddy öbür odadaydı. Peş peşe üç oyunda yenildi, üçüncüden sonra kendini sedire attı, bana

dik dik bakarak aramızdaki hesabı kumlarda boğuşarak görmemiz gibi bir söz etti. Lawrence onun dediklerini duydu. Yüzüne baktım. İrkilmesine irkilmişti ama hoşnuttu da. Zaten baştan beri para gibi önemsiz bir şey uğruna oynamadığımız yolundaki görüşünde haklı çıkmıştı. Yanılıyor olabilirim de, bana kalırsa Lawrence bizim tavla partimizi, kazandığımız ya da kaybettiğimiz paranın çok daha ölümcül cezaları simgelediği bir tragedyayı izler gibi izliyordu. Her davranışımızın içini okumak, güdülerimizi kesinliğe kavuşturmak Lawrence'a özgü bir tutumdur, davranışlarımızın kökenindeki mantık hakkındaki yargısında kötümserlikten şaşmayacağı da kesindir.

Chaddy benimle oynamaya geldi. Chaddy ile ben, birbirimize yenilmeyi kendimize asla yedirememişizdir. Küçükken, birlikte oynamamız yasaklanmıştı, oyun hep kavgayla biterdi çünkü. Birbirimizin huyunu suyunu çok iyi bildiğimizi düşünürüz. Bence o fazla sakıngandır, ona kalırsa ben salağımdır. Hangi oyunu oynarsak oynayalım –tenis, tavla, beysbol, briç– sinirlerimiz gerilir, birbirimizin özgürlükleri üstüne oynuyormuşuz gibi. Chaddy'ye yenildiğimde gözüme uyku girmez. Ama bu, aramızdaki rekabete dayalı ilişkinin ancak yarısını açıklar; oysa Lawrence bu yarıyı gerçeğin tümü sayacaktı besbelli, yanımızda bulunması beni öylesine tedirginleştirdi ki iki oyunda da yenildim. Kalkarken, bozulduğumu belli etmemeye özen gösterdim. Lawrence beni inceliyordu. Taraçaya çıktım, ne zaman Chaddy'ye yenilsem içimde kabaran öfkeyi karanlıkta yatıştırmaya çalıştım.

Odaya döndüğümde, Chaddy ile annem oynuyorlardı. Lawrence'ın gözü ikisinin üstündeydi. Ona kalırsa Odette gururunu bana çiğnetmişti, ben özsaygımı Chaddy karşısında yitirmiştim; şimdiki oyunda neler saptıyordu acaba? Mat pullarla işaretli tahta gözlem gücünü kalkındıracakmış gibi gözünü bir an ayırmıyordu tavladan. Tavlaya tepeden vuran ışık halesi, suskun oyuncular, dışarıda kabaran dalgaların sesi kim bilir ne kadar dramatik geliyordu ona! İşte kişioğlunun birbirinin içini nasıl kemirdiği ortadaydı; insanların doymaz bir açlıkla birbirlerini nasıl sömürdüğü, bu simgeler aracılığıyla burnunun dibine kadar gelmişti.

Annem, kurnaz, ateşli bir tavlacıdır, karşı hamleleri keser. Elleri sürekli tavlada, karşısındakinin alanındadır. Biricik Chaddy'siyle oynarken iyice dikkat kesilir. Lawrence bunu görmemiş olamaz. Annem duygusal bir kadındır. Çok iyi yüreklidir, gözyaşı ya da herhangi bir çaresizlik belirtisi karşısında hemen çözülür, bu özelliği tıpkı o güzel burnu gibi zamanla hiçbir değişikliğe uğramamıştır. Başkalarının üzüntüsü onu derinden etkiler, ara sıra Chaddy'de gizli bir hüzün, bir yoksunluk acısı bulup çıkarmaya çalışır, hemen yardımına koşup onu avutmak, oğlu küçük, cılız bir çocukken aralarında olan sevecen ilişkiyi yeniden kurmak amacıyla. Zayıfları, çocuksu insanları savunmaktan hoşlanır, artık hepimiz büyüdüğümüz için de o günleri özler. Para ve iş dünyası, erkekler ve savaş, avlanma ve balık tutma gibi konular onu çileden çıkarır. (Babam boğulduğunda onun bütün oltalarını ve tüfeklerini çöpe atmıştı.) Hepimize özgüven üstüne sürekli ders vermesine karşın hangimiz –özellikle Chaddy– dert dökmek ya da yardımını istemek için yanına koşsak asıl kişiliğine kavuşmuş görünür. Lawrence'sa ihtiyar kadınla oğlunun birbirlerinin ruhu üstüne kumar oynadıklarını düşünmüş olmalı.

Annem kaybetti. "Tüh," dedi. Sarsılmış, hatta yıkılmış görünüyordu, kaybettiğinde hep öyle olur. "Kadehlerimi getirin, çek defterimi getirin, bir içki getirin bana." Lawrence sonunda kalkabildi masadan, bacaklarını oğuşturdu. Asık suratla hepimizi süzdü. Rüzgâr çıkmış, deniz kabarmıştı, Lawrence dalgaların sesini duyduysa, diye düşündüm, onu bütün karanlık sorularına verilmiş karanlık yanıtlar gibi algılamıştır, şenlik ateşlerimizin küllerinin sulara gömülüşü olarak yorumlamıştır. Yalanın bir tanesini bile kaldırmak güçken Lawrence bir yalan anıtı gibi duruyordu karşımda. Ona, parasına oynamanın verdiği basit ama müthiş keyfi açıklayamazdım, ayrıca tavlanın kenarına ilişip bizim birbirimizin ruhu üstüne oynadığımız sonucunu çıkarması, haksızlığın dik âlâsıydı. Odada bir iki kere tedirgince dolandıktan sonra her zamanki gibi giderayak bizi iğnelemeden edemedi. "Bu gidişle aklınızı kaçırmanız işten değil," dedi, "gecelerce tavlanın başına hapsolursanız böyle. Hadi Ruth. Ben yatıyorum."

O gece uykumda Lawrence'ı gördüm. Özelliksiz yüzü, olağanüstü çirkinleşmişti; sabah uyandığımda, uyuduğum süre içinde büyük bir çöküntü geçirmiş gibi, bütün cesaretimi ve dayanıklılığımı yitirmişim gibi bir eziklik çökmüştü içime. Kardeşim yüzünden kendimi bunca sıkıntıya sokmam anlamsızdı. Gevşemem gerekiyordu. Okuldayken yurtta kalırız, yemeklerimizi yemekhanede yeriz, dışarı hiç çıkmayız. Yaz-kış İngilizce öğretmenliği yapmam bir yana, ayrıca müdürün ofisinde de çalışıyorum, atletizm yarışlarında start veriyorum. Bunlardan, her türlü gerginlikten uzak kalmam şarttı, Lawrence'ı görmezden gelmeye karar verdim. O sabah erkenden Helen ve çocuklarla denize çıktık, akşam yemeğine kadar dönmedik. Ertesi gün piknik yaptık. Sonra bir günlüğüne New York'a gitmem gerekti, döndüğümde yelken kulübünde kıyafet balosu vardı. Lawrence katılmayacaktı, ben ne zaman katılsam çok eğlenmişimdir o partilerde.

O yılki çağrılarda, olmayı en çok istediğiniz kılıkta gelmeniz öneriliyordu. Uzun uzun düşünüp tartıştıktan sonra Helen'la ne giyeceğimizi kararlaştırdık. Helen'ın tek isteği yeniden gelin olmakmış, o yüzden gelinliğinde karar kıldı. Bence yerinde bir seçmeydi, içten, hoş, ayrıca masraflı da değil. Onun yaptığı seçme beni de etkiledi, eski futbol formamı giymeye karar verdim. Annem, Jenny Lind kılığında gitmeye karar verdi, nasılsa tavan arasında eski bir Jenny Lind kılığı vardı. Ötekiler, giysi kiralamaya karar verdiler, New York'a gittiğimde istedikleri giysileri ayarladım. Lawrence ile Ruth bu eğlentiye de katılmadılar.

Helen, dans komitesindeydi, cuma gününün büyük bölümünü kulübü süslemekle geçirdi. Diana, Chaddy ve ben denize açıldık. Bugünlerde hep Manhasset kıyılarını seçiyorum, dönüş rotamı, benzin mavnasına, kayıkhanenin teneke çatısına şavullamaya alıştım artık; o ikindi, dönerken motorun başını kasabanın beyaz kilise kulesine doğru çevirerek yön bulmak, sonra da sığlıktaki suyun bile yemyeşil, duru olduğunu görmek ne güzeldi. Kulübe uğrayıp Helen'ı aldık. Komitede çalışanlar, balo salonuna bir denizaltı havası vermeye uğraşmışlardı, büyük ölçüde başarılı olmaları

Helen'ı çok sevindirdi. Arabayla Laud's Head'e döndük. Pürüzsüz bir ikindiydi de dönerken denizden esen doğu rüzgârının, –Lawrence'ın deyişiyle– uğursuz rüzgârın kokusunu aldık.

Karım Helen, otuz sekiz yaşındadır, saçlarını boyatmasa ak tellerin arttığını görebilirdik herhalde ama seçtiği renk –uysal, solgun bir sarı– tenine çok yakışıyor bence. Akşamüstü o yukarıda giyinirken içkileri ben hazırladım, kadehini yukarı götürdüğümde, düğünümüzden bu yana onu ilk kere gelinliğiyle gördüm. Bana o günkünden daha güzel göründü dememin pek anlamı yok, yalnız yaşlandıkça duygularımın galiba daha bir derinlik kazanmasıyla, o akşam onun yüzünde hem gençliği hem yaşlılığı okumam, genç kızlığına duyduğu bağlılığı, kendini yılların eline bırakışındaki zarifliği kavramam daha önce tatmadığım ölçüde duygulandırdı beni. Formamı giymiştim, bacaklarımdaki, kollarımdaki ağırlıklar beni değiştirmişti sanki, eski formamı üstüme geçirmekle hayatımın günlük kaygılarından, dertlerinden sıyrılmıştım. İkimiz de evlilik öncesi, savaş öncesi yıllarımıza dönmüştük.

Balodan önce Collard'ların verdiği kalabalık yemeğe –Lawrence ve Ruth dışında– ailecek katıldık. Sonra sisi yararak kulübe dokuz buçuk sularında vardık. Orkestra bir vals çalıyordu. Kapıda yağmurluğumu bırakırken biri sırtıma bir yumruk indirdi. Chuky Ewing'miş, işin garibi o da futbol formasını giymiş. Gülmekten kırılacaktık neredeyse. Piste doğru yürürken hâlâ gülüyorduk. Kapıda durup partiye bir göz attım, çok hoştu. Salonun dört yanına ve yüksek tavana balık ağları asılmıştı. Tavandaki ağlar, renk renk balonlarla doluydu. Işık yumuşak, dağınıktı, pisttekilerin –dostlarımız ile komşularımızın– o yumuşak ışıkta "Sabahın Saat Üçünde" parçasıyla dans etmeleri görüntüyü daha da güzelleştiriyordu. O sırada, beyazlar giymiş kadınların sayısı ilgimi çekti, onlar da Helen gibi gelinlik giymişlerdi. Patsy Hewitt, Mrs. Gear, Lackland'lerin kızı, hepsi gelinlikleriyle vals yapıyorlardı. Derken Pep Talcott yanımıza geldi. VIII. Henry kılığındaydı, bize Auerbach ikizlerinin, Henry Barrett'ın ve Dwight MacGregor'un da futbolcu

forması giydiklerini söyledi, son sayıma göre pistteki gelin sayısı onmuş.

Bu rastlantı, bu garip rastlantı herkesi kahkahalara boğdu, böylece kulüpte o güne kadar gördüğümüz en neşeli balolardan birini daha geçirmiş olduk. Önce kadınların gelinlik giymeyi birlikte kararlaştırdıklarını sanmıştım, ama dans ettiklerim rastlantı olduğunda direttiler, ayrıca Helen'ın kararını kendi başına verdiğinden kuşkum yok. Gece yarısını azıcık geçeye kadar bence hiçbir pürüz yoktu ortalıkta. Ruth'u pistin kenarında görene kadar. Upuzun, kırmızı bir giysi vardı üstünde. Çok yanlış bir seçimdi. Toplantının havasına hiç uymuyordu. Onu dansa kaldırdım ama ortaya başka bir kavalye çıkmadığından gecenin geri kalan bölümünü hep onunla dans ederek geçirirsem hapı yuttum düşüncesiyle Lawrence'ın nerede olduğunu sordum. Rıhtımdaymış; Ruth'u bara bıraktıktan sonra Lawrence'ı bulmaya gittim.

Doğudan bindiren sis yoğundu, ıslaktı, Lawrence tek başınaydı rıhtımda. Herhangi bir kılığa girmemişti. Balıkçı ya da denizci gibi görünmeye bile özen göstermemişti. Suratı iyice açıktı. Sis, soğuk bir duman gibi savruluyordu çevremizde. Keşke açık bir gece olsaydı diye geçirdim içimden; sis, kötümser kardeşimden yana görünüyordu çünkü. O anda duyduğumuz sesler –şamandıradan erişen iniltiler, çınıltılar–, her ne kadar bütün denizciler, şamandıraların gerekli, güvenilir tutamaklar olduğunu bilseler de onun kulağına yarı insan, yarı boğulmuş yaratıkların çığlıkları gibi gelecekti, biliyordum; üstelik fenerdeki sis düdüğünün onda aylaklık, boşa gitme çağrışımları uyandıracağını, o yüzden de dans müziğinin canlılığını yanlış yorumlayacağını kestirebiliyordum. "Hadi içeri gelsene, Tifty," dedim. "Gel de karınla dans et ya da ona bir kavalye ayarla."

"Neden gelecekmişim ki?" dedi. "Neden?" Pencereye yürüyüp içerideki partiye göz attı. "Şuna bak," dedi. "Şuraya baksana..." Chuck Ewing bir balon kapmış, pistin ortasında futbol akını başlatma hazırlığındaydı. Ötekiler samba yapıyorlardı. Lawrence'ın bu şenliği de evdeki çakıl taşlarıyla aynı kefeye koyduğunu, burada da kötü kullanılan, çarpık bir zaman harcama öğesi gördüğünü

seziyordum; sanki bizim gelin ya da futbolcu olmaya özenmemiz, içimizdeki gençlik ateşinin söndüğünün, yol gösterici bir başka ışık da bulamadığımız için –inançtan, ilkeden yoksun kişiler olarak– ne kadar saçmaladığımızın, ne boş hüzünlere kapıldığımızın göstergesiydi. Onun bütün bu iyi yürekli, neşeli, candan kişileri böyle damgalaması o kadar ağırıma gitti ki içimde kabaran kinden utandım, ne de olsa o öz kardeşimdi, bir Pommeroy'du.

İyi ki sondaki törene yetişebildim, en iyi kıyafet ödülleri dağıtıldıktan sonra balonların ipleri çözüldü. Salondaki hava boğucuydu, biri denize bakan camlı kapıları açınca, içeri gündoğusu rüzgârı doldu, odada şöyle bir gezindikten sonra balonların çoğunu ardı sıra sürükleyerek çıktı. Chuck Ewing, balonları yakalamaya koştu, rıhtımdan usulca denize sürüklendiklerini görünce de futbolcu formasını çıkarıp suya daldı. Eric Auerbach, Law Phillips ve ben de onu izledik, insanların kendilerini gece yarısı suya attıkları partileri bilirsiniz. Balonların birçoğunu kurtardık, kurulandıktan sonra dans etmeyi sürdürdük, eve dönmemiz sabahı buldu.

Ertesi gün çiçek fuarı başlıyordu. Annem, Helen ve Odette yarışmacılardandı. Çabucak bir şeyler atıştırdık; kadınlarla çocukları Chaddy arabasıyla götürdü fuara. Ben azıcık kestirdim, ikindiüstü fırladım yataktan; bir mayo ve havlu ayarlayıp tam evden çıkarken çamaşırlıkta Ruth'la karşılaştım. Çamaşır yıkıyordu yine. Neden her zaman herkesten fazla iş yapıyormuş gibi göründüğünü anlayamıyorum. Ne zaman görsem ya çamaşır yıkıyor ya ütü yapıyor ya sökük dikiyor. Kim bilir, belki de genç kızlığında zamanını böyle geçirmesi öğütlenmiştir ya da bu, önüne geçemediği ölümcül bir tutkudur. Bence yerleri silişindeki, ütü yapışındaki heves bir bedel ödemeyi andırıyor ama ne tür bir suç işlemiş olabilir ki bu bedeli ödesin, işte orada kalakalıyorum. O gün çocukları da yanındaydı. Çocuklara kumsala birlikte gidelim dedim; gelmek istemediler.

Ağustos sonuydu, adanın her yerinde biten yabani üzümler toprağa bir şarap kokusu yaymıştı. Yolun bitiminde bir çobanpüskülü öbeği vardır, ondan sonra kum tepeciklerini tırmanırsınız,

yabani otlardan başka hiçbir şey göremezsiniz. Denizin mırıltısını duyabiliyordum, Chaddy'yle bir zamanlar deniz üstünde yaptığımız gizemli konuşmaları anımsadım. İkimiz de çok gençken, asla batıda yaşayamayacağımızı çünkü denizi özleyeceğimizi konuşmuştuk. Dağlık yörede oturan tanışlarımıza uğradığımızda, "Burası gerçekten çok güzel ama biz yine de Atlantik Okyanusu'nu özlüyoruz," diyorduk alttan alarak. Iowa'da, Colorado'da yetişmiş olan bu ayrıcalıktan yoksun kişilere burun kıvırıyorduk, Pasifik kıyılarını da küçümsüyorduk. O anda dalgaların çatlayışını, yankılanan gümbürtüsünü duyabiliyordum, gençliğimdeki kadar ondurucu bir etki bırakıyordu üstümde, merhem gibi; belleğimden bir sürü şeyin yanı sıra Ruth'un çamaşırlıktaki çilekeş halinin silinmesini sağlıyordu.

Gelgelelim Lawrence da kumsaldaydı. Öylece oturuyordu. Tek söz etmeden suya daldım. Su soğuktu, çıktığımda bir gömlek geçirdim üstüme. Tanners Burnu'na kadar yürüyeceğimi söyledim, o da benimle gelmek istediğini söyledi. Ona ayak uydurmaya çalıştım yürüyüş sırasında. Bacakları benimkilerden uzun olmasa da, bilirim, yol arkadaşının azıcık önünden gitmeyi sever. Arkasından yürürken, öne eğilmiş başını, omuzlarını gözlerken acaba bu manzaradan ne yorumlar çıkaracak, diye düşündüm kendi kendime.

Önümüzde kum tepecikleri ile kayalar uzanıyordu, onların bittiği yerde de yeşilden kahverengiye, sarıya dönen tarlalar... Tarlalar, koyunların otlağıydı, herhalde Lawrence toprağın aşınmış olduğunu, koyunların da bu aşınmayı hızlandıracağını düşünüyordu. Tarlaların ötesinde birkaç çiftlik vardır kıyı boyunda, dörtgen evleri çok sevimlidir ama Lawrence'ın ilgisi adada çiftçilik yapmanın zorluklarında odaklaşacaktı besbelli. Öbür yandaki deniz, açık denizdi. Her zaman, konuklarımıza doğuda Portekiz kıyılarının uzandığını söyleriz, ama Lawrence için Portekiz kıyısından İspanya'daki zalim iktidara sıçramak bir adımlık yoldu. Dalgalar, "hurra, hurra, hurra," gibi bir ses çıkararak vuruyorlardı kumsala; Lawrence'ın bu sesi, "*veda, veda,*" diye duyacağı kesindi. O kıyıcı, keskin zekâsıyla bu kıyının sonuncu bir buzul, tarihöncesi dünyanın bitimi olduğu, bizim bu uçurumun kıyısında –hem soyut hem somut anlamda–

yürüdüğümüz sonucuna varabilirdi pekâlâ. Böyle bir yorumu atlasa bile, ıssız bir adaya bombardıman yağdıran donanma uçakları zaten gözüne sokmaya yeterdi.

Kumsal pırıl pırıl, uçsuz bucaksız gibi görünen doğal manzarasıyla aydan bir kesiti andırıyor. Dün akşamki dalgaların basıncıyla kumlar sıkışmış, kaskatı kesilmişti, yürümek kolaylaşmıştı, kumda bırakılmış her nesne, dalgaların elinde iki kere değişime uğramıştı. Bir denizkabuğu kalıntısı, bir süpürge sopası, kırık bir şişe ile kırık bir kiremit parçası çıktı yolumuza, neyin kırıkları olduğunu neredeyse kestiremeyeceğimiz kadar değiştirilmişlerdi dalgalarca. Lawrence'ın karamsar bakışı –başı önünde yürüyordu– bu kırık dökük şeylerde odaklanmıştı besbelli. Beni de etkileyen kötümser havaya iyiden iyiye içerlemeye başlamıştım, adımlarımı açıp arayı kapattım, elimi kardeşimin omzuna koydum, "Hepsi hepsi bir yaz günü Tifty," dedim. "Neresinden baksan, bir yaz günü. Neyin var senin? Burayı sevmiyor musun yoksa?"

"Burayı sevmiyorum," dedi kaba bir sesle, yüzüme bile bakmadan. "Evdeki hissemi Chaddy'ye satacağım. Zaten burada hoşça vakit geçirmeyi ummamıştım. Dönmemin tek nedeni, buraya veda etmekti."

Önüme geçmesine izin verdim yine, arkasından yürüdüm, omuzlarına bakarak şimdiye kadar kaç kere vedalaştığını düşündüm. Babamın ölümünde kiliseye gidip ona veda etmişti. Daha aradan üç yıl geçmeden, annemin uçarı olduğu yargısına varıp ona da veda etmişti. Okuldaki ilk yılında oda arkadaşıyla iyi bir dostluk kurmuştu, ama çocuk fazla içtiği için Lawrence bahar döneminde yeni bir oda arkadaşı ayarlayıp ona veda etmişti. Okulda ancak iki yıl barınabildi, ikinci yılın bitiminde üniversitenin havasının toplumdan kopuk olduğu gerekçesiyle Yale'a veda etti. Columbia Üniversitesi'ne yazıldı, hukuk bölümünü bitirdi, bu kere de ilk işvereninin namussuzun biri olduğunu anlayınca ay dolmadan parlak işine veda etti. Ruth'la kilisede evlenmemeyi yeğleyerek Protestan Episkopalyen Kilisesi'ne veda etti; Tuckahoe'nun arka mahallelerinden birine taşınmakla orta sınıfa da veda etti. 1938'de

özel kesime veda edip Washington'da hazine avukatlığına başlamasından sekiz ay sonra Roosevelt yönetimini duygusal bularak Washington'a da veda etti. Sonraları göçtükleri Chicago banliyösündeki bütün komşularına, sarhoşluk, kabalık, budalalık suçlamaları yönelterek tek tek veda etti. Chicago'ya veda ettikten sonra Kansas'a, Kansas'a veda ettikten sonra Cleveland'a gitti. Şimdi de Cleveland'a veda etmiş, doğu kesimine, Laud's Head'e dönmüştü, orada bir mola verip denize veda etmeye.

Başından geçenler iç kanırtıcı, bağnazlıktan, hoşgörüsüzlüğü sağlam kişilik sanma yanılgısından kaynaklanan çapsız olaylardı; ona yardım etmek geldi içimden. "Şu havadan çıksana," dedim. "Hadi çık şu havadan Tifty."

"Hangi havadan?"

"Şu karamsarlıktan çık. Hadi lütfen. Altı üstü bir yaz günü bu. Hem kendi tatilinin içine ediyorsun hem hepimizinkinin. Hepimizin başımızı dinlemeye ihtiyacı var Tifty. Sözgelimi ben. Dinlenmem şart. Hepimiz dinlenmek istiyoruz. Sense her şeyi gerginleştirdin, tatsızlaştırdın. Yılda topu topu iki hafta tatil yapabiliyorum. İki haftacık. Bu süreyi keyifli geçirmekten başka bir şey istemiyorum, öbürleri de öyle. Hepimiz dinlenmeye susamışız. Sen, kötümserliğin bir ayrıcalık olduğunu düşünüyorsun ama bence bu, gerçekleri kavramaktan kaçınmak düpedüz."

"Gerçekler nelermiş?" dedi Lawrence. "Diana, salak, erkek düşkünü bir kadın. Odette de öyle. Annemiz alkolik. Kendine çekidüzen vermezse iki yıl içinde hastaneyi boylar. Ev zaten denize gömülmek üzere." Yüzüme şöyle bir baktıktan sonra aklına yeni gelmiş gibi ekledi: "Sana gelince, ahmağın tekisin."

"Sen de hayatı zehir etmede birebir bir piç kurususun," dedim. "Zehir etmede birebir bir piç kurusu."

"Ablak suratını çek önümden," dedi. Yürüdü gitti.

İşte o anda yerden bir kütük kaptım, arkasından yaklaşarak –daha önce hiç kimseye arkadan saldırmamıştım– deniz suyuyla iyice ağırlaşmış kütüğü, kolumun var gücüyle kafasına indirdim kardeşimin; dizüstü çöktü, kafasından sızan kan saçlarını koyu-

laştırıyordu. Keşke ölse, keşke birazdan gömülecek olsa dedim içimden ama *gömülecek olsa* dedim, *gömülmüş olsa* demedim çünkü bu cenaze törenini, onu bilincimden silmenin şatafatını kaçırmak işime gelmiyordu, geriye kalanlarımızı –Chaddy, annem, Diana ve Helen'ı– Belveder Sokağı'nda, yirmi yıl önce yıkılan evimizde konuklarımızla akrabalarımızı yas giysileriyle kapıda karşılayışımız, onların başsağlığı dileklerini tıpatıp bir saygınlık havası içinde kabul edişimiz canlanıyordu gözlerimin önünde. Bu tören öylesine eksiksizdi ki kardeşim kumsalda rasgele öldürülmüş olsa bile, herkes törenin sıkıntısıyla onun bir ayağının zaten çukurda olduğuna, Tifty'nin sopsoğuk toprağın altına girmesinin doğal, hatta özel bir mucize sayılması gerektiğine inanacaktı.

Kardeşim hâlâ dizlerinin üstündeydi. Kumsalı kolaçan ettim. Kimse bizi görmemişti. Aydan bir kesiti andıran çıplak kumsal göz alabildiğine ötelere uzanıyordu. O sırada bir dalga, onun çöktüğü yere kadar geldi. Kardeşimin işini bir an önce bitirmek düşüncesinden caymamıştım ama o anda iki apayrı kişi –katili ve kurtarıcısı– kimliğiyle davranıyordum. Beyaz köpüklü dalga, kof bir hışırtıyla onun üstüne yüklendi, omuz başlarında köpürdü; koşup denize sürüklenmesini engelledim. Bir yükseltiye taşıdım kardeşimi. Saçları kan içindeydi, siyahlaşmıştı. Gömleğimi parçalayıp başına sardım. Bilinci yerindeydi, yarası ciddi değildi galiba. Hiçbir şey söylemedi. Ben de söylemedim. Onu orada bıraktım.

Biraz yürüdükten sonra dönüp baktım; o anda kendi canımın derdine düşmüştüm. Ayağa kalkmıştı, sendelemiyordu. Günışığı parlaktı daha, yine de denizden esen rüzgârın tuzu hafif bir sis gibi kaplıyordu ortalığı; biraz daha uzaklaştıktan sonra karaltısını seçemez oldum. Kıyı boyunca tuzlu havanın buğusunu duydum. Bir daha dönüp bakmadım kardeşime, eve yaklaşırken yine denize girdim, o yaz Lawrence'la her karşılaşmamdan sonra yaptığım gibi.

Döndüğümde taraçada uzandım. Ötekiler teker teker sökün ettiler. Annemin ödül kazanan çiçek düzenlemelerini kıyasıya eleştirdiğini duyabiliyordum. Bizimkilerden ödül kazanan olmamıştı. Sonra ev her gün o saatteki sessizliğine gömüldü. Çocuklar mut-

fağa akşam yemeği yemeğe koştular, büyükler yukarıya, yıkanmaya çıktılar.

Chaddy içkileri hazırlıyordu, çiçek yarışmasındaki seçici kurul üyelerinin tartışılması sürüyordu. Birden annem, "Tifty! Tifty! Tifty'ciğim!" diye haykırdı.

Lawrence kapıda duruyordu, yarı ölü gibiydi. Kanlı sargıyı sıyırmış, elinde tutuyordu. "Ağabeyimin marifeti," dedi. "Ağabeyim yaptı. Kumsalda taş gibi bir şey indirdi kafama." Kendine duyduğu acıma, sesini boğuklaştırmıştı. Bir an ağlayacak sandım. Kimse tek söz etmedi. "Ruth nerede?" diye haykırdı. "Nerede? Hangi cehennemin dibinde? Hemen bavulları hazırlamasını istiyorum. Burada boşa harcanacak bir dakikam kalmadı. *Önemli* işler var beni bekleyen. Önemli işler." Sonra yukarı çıktı.

Ertesi sabah, altı buçukta kalkan araba vapuruyla karşıya geçtiler. Annem onları uğurlamak için erkenden kalktı, ama başka uğurlayan olmadı aramızda, ne de olsa anaerkil ailenin reisi ile yavrusunun, sevginin sanki artık işlememesi karşısında birbirlerini umutsuzlukla süzmeleri kırıcı, sıradan bir sahnedir. Çocukların seslerini, arabanın uzaklaşışını duydum, yataktan kalkıp pencereye koştum; ne güzel bir sabahtı! Ne güzel! Rüzgâr kuzeyden esiyordu. Hava açıktı. Sabahın o erken saatindeki sıcakta, bahçedeki güller çilek reçeli kokusu saçıyordu. Giyinirken geminin düdüğünü duydum, ilk uyarının ardından iki kere daha ötüşünü; üst güvertedeki güzelim insanlar ince kâğıt bardaklardan kahvelerini içerken Lawrence'ın pruvada durup denize, "*Thalassa, thalassa,*" deyişi, ürkek, mutsuz çocuklarının çevrelerine annelerinin kollarının kıskacından bakışları canlandı gözümün önünde. Şamandıra çanları Lawrence için çalacaktı yasla, günışığının güzelliği, kollarınızı açıp ağzınıza geleni söylememeniz yolunda hiçbir kısıtlama getirmezken Lawrence'ın gözleri karanlık suları tarayacaktı, karanlık ve garip suları, hani "babamızın beş kulaç dibinde yattığı"

Bu yapıda biriyle nasıl başa çıkarsınız? Ne yapabilirsiniz? Kalabalıkta gözünüzün ille de sivilceli bir yanakta, çolak bir elde karar kılmasını nasıl engelleyebilirsiniz, insan soyunun hesapsız yücegö-

nüllülüğü, insan yaşamının kıyıcı ama yüzeysel çekiciliği karşısında duygulanmayı nasıl öğretebilirsiniz ona? Korkunun, ürkünün bile yıldıramadığı bazı gerçeklere parmak basmasını nasıl sağlayabilirsiniz? O sabah deniz, koyu alaca bir renkteydi. Karımla kız kardeşim –Diana ile Helen– yüzüyorlardı, koyu suda karalı sarılı ışıldayan başlarını seçtim. Denizden çıkışlarını gözlerken çıplak, utançsız, güzel ve çok zarif olduklarını gördüm, çırılçıplak kadınların denizden ayrılışlarını seyrettim.

Çev.: Tomris Uyar

Sıradan Bir Gün

Jim sabah yedide uyanıp kalktı ve yatak odasının pencerelerini tek tek dolaştı. Şehrin gürültüsüne ve kalabalığına o kadar alışkındı ki, New Hampshire'daki yedinci gününde kır sabahının güzelliği ona hâlâ şiddet dolu ve yabancı geliyordu. Tepeler gökyüzünün kuzey yönünden fışkırıyordu sanki. Batıya bakan pencereden, dağlardaki ağaçları aydınlatan, ışığını gölün pürüzsüz yüzeyine boşaltan ve geniş, eski moda evin müştemilatına demir çanlar kadar belirgin şekilde çarpan kızgın güneşi görüyordu.

Giyinip karısı ışıktan uyanmasın diye usulca storları kapattı. Ellen'ın kır evindeki günleri kendisininkiler gibi sayılı değildi. Yaz başından beri buradaydı ve eylül başına kadar da kalacaktı; sonra, eylülün ilk günü ahçı, buz kıracağı ve Acem halısıyla birlikte şehre dönecekti.

Aşağıya indiğinde kayınvalidesinin büyük evinin zemin katı sessiz ve temizdi. Fransız hizmetçi Emma Boulanger holde toz alıyordu. Jim loş ve kasvetli yemek odasından geçip kilerin kapısını iterek açtı, ama bir başka hizmetkâr, Agnes Shay çıktı karşısına ve

reçellerine dalmasını engelledi. "Siz kahvaltıda ne istediğinizi bana söyleyin Mr. Brown," dedi aksi bir tavırla. "Greta hazırlar."

Jim beş yaşındaki oğluyla birlikte mutfakta kahvaltı etmek istiyordu, ama Agnes onun evin ön kısmından hizmetkârlarla çocuklara ayrılmış bölüme geçmesine izin vermeye niyetli değildi. Jim ne istediğini söyleyip tekrar yemek odasından geçerek terasa çıktı. Terasta ışık yumruk gibi çarptı yüzüne; havada sanki çok sayıda güzel kız bahçede gezinmiş gibi bir koku vardı. Harika bir yaz sabahıydı, hiçbir terslik olması mümkün değilmiş gibi geliyordu insana. Jim terasa, bahçeye, eve salakça bir memnuniyetle, bir sahiplenme duygusuyla baktı. Mrs. Garrison'ın –dul kayınvalidesi ve gözünün gördüğü her şeyin meşru sahibi– uzaktaki fidanlıkta hararetle kendi kendine konuştuğunu işitti.

Jim kahvaltısını ederken Agnes gelip Nils Lund'ın onunla görüşmek istediğini söyledi. Bu haber Jim'in koltuklarını kabarttı. New Hampshire'da sadece on günlüğüne ve misafir sıfatıyla bulunduğu halde bahçıvanın ona danışması hoşuna gidiyordu. Nils Lund yıllardır Mrs. Garrison'ın yanında çalışıyordu. Arazinin içindeki bir kulübede yaşıyordu; eskiden mutfak hizmetinde olan karısı ölmüştü. Nils, Mrs. Garrison'ın oğullarından hiçbirinin evle ilgilenmemesine içerliyordu; etrafta sorunlarını açabileceği bir erkek olmasına ne kadar sevindiğini Jim'e sık sık söylerdi.

Nils'in bahçeleriyle evin ihtiyaçları arasında en ufak bir bağlantı kalmamıştı. Her bahar dönümlerce toprağı sürüp sebzeler, çiçekler ekerdi. Kuşkonmaz filizleri, sebzelerle Mrs. Garrison'ın sofrası arasındaki umutsuz yarışın başlangıç işareti olurdu. Nils kendi yarattığı israfın hıncıyla her akşam mutfak kapısına gelir, ahçıya daha çok bezelye, daha çok çilek, daha çok fasulye, daha çok marul, daha çok lahana yemedikleri takdirde teriyle suladığı muhteşem sebzelerin çürüyeceğini haber verirdi.

Jim kahvaltısını bitirdiğinde evin arka tarafına geçti; Nils'in yüzünden düşen bin parçaydı, yeni olgunlaşmaya başlamış mısırları bir hayvanın yediğini söyledi. Mısır tarlasındaki sorunu daha önce de konuşmuşlardı. Önce geyik sanmışlardı. Nils o sabah tahminini

değiştirmişti, rakunlar üzerinde duruyordu. Jim'in tarlaya gelip hasarı kendi gözüyle görmesini istiyordu.

"Eğer rakunsa alet kulübesindeki kapanlar iş görür," dedi Jim. "Ayrıca bir tüfek de var galiba bir yerlerde. Ben bu gece kapanları kurarım."

Tepeyi tırmanıp bahçelere varan bir araba yolundan yürüdüler. Yolun kenarındaki tarlaları yosun kaplamıştı, yer yer ardıçlar vardı. Tarlalardan tarifi imkânsız, keskin, buruk, uyku veren bir koku yükseliyordu. "Bakın," dedi Nils mısır tarlasına geldiklerinde. "Bakın, bakın..." Yapraklar, püsküller ve kemirilmiş koçanlar etrafa saçılmış, ezilmişti. "Önce tohumları ekiyorum," dedi Nils, cadaloz karısının kıymetini bilmediği sabrından örnekler sayan bir adamın edasıyla. "Tohumları ektikten sonra kargalarla uğraşıyorum. Sulayıp büyütüyorum. Buyurun, mısırdan eser yok."

Tavuklara çöp getirmek üzere araba yolundan yukarı tırmanan ahçı Greta'nın şarkı söylediğini duydular. Dönüp onu seyrettiler. Kontralto bir opera sanatçısının göğüslerine sahip, muhteşem sesli, iriyarı, güçlü bir kadındı. Greta'yı işittikten bir saniye sonra, rüzgâr fidanlıktan Mrs. Garrison'ın sesini taşıdı onlara. Mrs. Garrison sürekli kendi kendine konuşurdu. Kültürlü, tumturaklı kelimeleri durgun sabah vaktinde trompet sesi gibi çınlıyordu. "Bu gudubet mor mineçiçeklerini her yıl ne demeye ekiyor? Mor kullanamayacağımı biliyor. Bu feci mor mineçiçeklerini niçin ekiyor, niçin?.. Arum zambaklarının da yerini değiştirteceğim yine. Zambakları gölün kenarında istiyorum tekrar..."

Nils yere tükürdü. "Allah kahretsin bu kadını!" dedi. "Allah kahretsin!" Greta ona ölmüş karısını hatırlatmıştı, Mrs. Garrison'ın tok sesi de ölüm ayırıncaya kadar sürecek olan diğer bağlayıcı evliliği, ev sahibesi-bahçıvan ilişkisini. Öfkesini bastırmadan dışavuruyordu; Jim bir yanda kayınvalidesinin monoloğu, öbür yanda bahçıvanın öfkesi, iki ateş arasında kalmıştı. Gidip kapanlara göz atacağını söyledi.

Kapanları alet kulübesinde, tüfeği de mahzende buldu. Çimenlikten geçerken Mrs. Garrison'la karşılaştı. Beyaz saçlı zayıf bir

kadın olan kayınvalidesinin üzerinde yırtık bir hizmetçi üniforması, başında da eski püskü bir hasır şapka vardı. Kucağı çiçeklerle doluydu. Kayınvalide damat selamlaştılar, havanın güzelliğine ilişkin heyecanlı bir iki söz ettikten sonra ters yönde yollarına devam ettiler. Jim kapanlarla tüfeği evin arka tarafına götürdü. Oğlu Timmy oradaydı; ahçının on bir yaşındaki kızıyla, soluk benizli, sıska Ingrid'le doktorculuk oynuyorlardı. Çocuklar ona şöyle bir bakıp oyunlarına devam ettiler.

Jim, kıskaçları bir dokunuşta kapanacak şekilde kapanları yağlayıp törpüledi. O kapanların kontrolünü yaparken Agnes Shay, Mrs. Garrison'ın bir başka torunu olan Carlotta Bronson'la birlikte dışarı çıktı. Carlotta dört yaşındaydı. Annesi o yaz boşanmak üzere batıya gitmiş, Agnes de hizmetçilikten dadılığa terfi etmişti. Neredeyse altmış yaşında olan Agnes dadılığı fazlasıyla ciddiye almıştı. Sabahtan akşama bir an olsun Carlotta'nın elini bırakmıyordu.

Jim'in omzunun üstünden eğilip kapanlara bakarak, "O kapanları çocuklar yatmadan önce yerleştirmemeniz gerekir Mr. Brown, biliyorsunuz, değil mi... Sakın yaklaşma kapanlara Carlotta. Gel buraya," dedi.

"Geç saatte yerleştireceğim," dedi Jim.

"Çocuklardan biri kapana yakalanırsa bacağı kırılır resmen," dedi Agnes. "Silaha da dikkat edersiniz, değil mi Mr. Brown? Silah öldürme aracıdır. Silahla kaza çıkmadığını hiç görmedim... Hadi Carlotta, hadi gel. Sana temiz önlüğünü giydireyim de meyve suyunu içip krakerlerini yemeden önce kumda oyun oyna biraz."

Küçük kız dadının peşinden eve girdi, birlikte arka merdivenden çocuk odasına çıktılar. Yalnız kaldıklarında Agnes çekinerek çocuğun başına bir öpücük kondurdu; sevgisiyle Carlotta'yı rahatsız etmekten korkar gibiydi.

"Dokunma bana Agnes," dedi Carlotta.

"Tamam canım, dokunmam."

Agnes Shay tam bir hizmetçi ruhuna sahipti. Daracık, güneşsiz odalarda, arka koridorlarda, arka merdivenlerde, çamaşırhaneler-

de, yüklüklerde ve hapishaneyi çağrıştıran hizmetçi bölmelerinde yetişmiş, bulaşık suyu ve hafif bir kolonyayla nemlenmiş ruhu uysal ve çıplaktı. Hizmet kademeleri onun gözünde cehennemin mertebeleri kadar adil ve sabitti. Nasıl ki Mrs. Garrison'ın ona kasvetli yemek odasında bir yer ayırması düşünülemezse, Agnes'ın da Mrs. Garrison'a mutfaktaki hizmetçi sofrasında bir yer ayırması düşünülemezdi. Agnes büyük evlerin merasimlerine bayılırdı. Karanlık çökünce salonun perdelerini çeker, masanın üzerindeki mumları yakar, yemeğin hazır olduğunu haber veren çanı hevesli bir papaz yardımcısı edasıyla çalardı. Havanın güzel olduğu akşamlar, arka verandada çöp bidonlarıyla odun kovaları arasında otururken hayatında tanımış olduğu bütün ahçıların yüzlerini gözünde canlandırmaktan hoşlanırdı. Hayatının zenginleştiğini hissederdi.

Agnes o yaz yaşadığı mutluluğu ömründe tatmamıştı. Dağlara, göle, gökyüzüne bayılıyordu, Carlotta'ya da gençlikte âşık olunduğu gibi âşık olmuştu. Kendi kılık kıyafetini dert ediyordu. Tırnaklarını, el yazısını, eğitimini dert ediyordu. "Ona layık mıyım?" diye düşünüyordu. Huysuz, mutsuz çocuk onun sabah vaktiyle, güneşle, güzel ve heyecanlı olan her şeyle tek bağıydı. Carlotta'ya dokunduğunda, çocuğun ılık saçlarına yanağını dayadığında duyduğu gençlik hissi onu kendinden geçiriyordu. Carlotta'nın annesi eylülde Reno'dan dönecekti; Agnes ona yapacağı konuşmayı hazırlamıştı: "Mrs. Bronson, izin verin Carlotta'ya ben bakayım! Siz yokken Daily News'da çocuk bakımıyla ilgili ne kadar makale varsa hepsini okudum. Carlotta'yı çok seviyorum. O da bana alıştı. Onun ne isteyip istemediğini biliyorum..."

Mrs. Garrison çocuklara kayıtsızdı, Mrs. Bronson Reno'dayken Agnes'ın herhangi bir rakibi yoktu, ama Carlotta'ya bir şey olur diye içi içini yiyordu. Bir çiviye takılır, kapıya sıkışır da çocuk boğulur diye boynuna fular takmasına izin vermiyordu. Bütün dik merdivenler, bütün derin su kütleleri, bütün bekçi köpeklerinin uzaktan gelen havlamaları Agnes'ı korkutuyordu. Geceleri rüyasında evde yangın çıktığını, Carlotta'yı kurtaramayıp kendini alevlerin ortasına attığını görüyordu. Şimdi diğer kaygılarına bir de çelik

kapanlarla tüfek eklenmişti. Çocuk odasının penceresinden Jim'i görebiliyordu. Kapanlar kurulu değildi, ama öylece, ayak altında durdukça tehlikesiz sayılmazlardı. Jim tüfeği sökmüş bir bezle temizlemekteydi, ama Agnes'a sanki tüfek doldurulup Carlotta'nın kalbine doğrultulmuş gibi geliyordu.

Jim karısının sesini duyunca tüfeğin parçalarını terasa taşıdı; Ellen bahçe koltuğunda oturmuş, kucağında bir tepsi, kahvaltı ediyordu. Jim onu öpüp ne kadar genç, ince ve güzel göründüğünü düşündü. Evliliklerinin pek az bir kısmını kırda geçirmişlerdi; güneşli, sakin bir sabah vaktinde birlikte olmak ikisinde de sanki ilk buluşmalarının heyecanına kavuşmuşlar gibi bir duygu uyandırıyordu. Güneşin sıcaklığı kesintisiz ve yoğun bir arzu misali, her birinin gözünü diğerinin kusurlarına kör ediyordu.

O sabah arabayla Black Hill'e çıkıp Emerson çiftliğine bakmayı planlamışlardı. Günün birinde bir kır evi almayı düşünen Ellen terk edilmiş çiftlikleri gezmekten hoşlanırdı. Jim aslında ilgilenmediği halde onu memnun etmek için karşı çıkmazdı; Ellen'sa onu kandırdığını, günün birinde bir yerlerde, çorak bir tepede Jim'i kalbinden vuracak bir çiftlik evi bulacaklarını düşünürdü.

Ellen kahvaltısını bitirir bitirmez Black Hill'e gittiler. Bu terk edilmiş arazi gezilerinde çeşitli bakımsız tali yollardan geçmişlerdi, ama Black Hill'e çıkan yol kadar kötüsünü Jim görmemişti. Ekim ayından mayısa kadar kullanılamıyordu muhtemelen.

Emerson çiftliğine vardıklarında Ellen, Jim'in tepkisini görebilmek için mütevazı, yıpranmış evden kocasının yüzüne baktı. İkisi de konuşmuyordu. Ellen'ın sevimlilik ve güvenlik gördüğü yerde Jim vahim bir çöküntü ve hapsoluş görüyordu.

Çiftlik tepenin epey yüksek bir noktasında, ama bir çukurda yer alıyordu; Jim çevredeki yükseltinin evi göl rüzgârından korumakla birlikte göl ve dağ manzarasını kestiğini fark etti. Granit kapı eşiğine bir kilometre mesafedeki bütün büyücek ağaçların kesilmiş olduğu da dikkatini çekti. Güneş teneke çatıya vurmuştu. Ön taraftaki pencerelerden birine yapıştırılmış soluk Kızıl Haç çıkartması ona nefret ettiği kısır kır hayatının tılsımı gibi göründü.

Arabadan inip ön bahçeyi geçtiler. Bellerine gelen otların arasını taşyoncaları kaplamıştı. Dikenli çalılar Jim'in pantolonuna takılıyordu. Kapıyı açmaya yeltendiğinde paslı mandal elinde kaldı. Ellen'ın peşinden karanlık, pis kokulu odaları sabırsızlıkla dolaştı; tıpkı Maine, Massachusetts, Connecticut ve Maryland'da benzer bakımsızlıktaki odaları dolaştığı gibi. Ellen çok sayıda tarifsiz korkusu olan bir kadındı –trafik, yoksulluk ve özellikle savaş korkusu gibi–; bu ücra, olmadık evler onun gözünde korunaklılığı, güvenliği temsil ediyordu.

"Tabii burayı alırsak," dedi, "en azından 10 bin dolar masraf yapmamız gerekir. Araziyi satın almış olacağız sadece. Bunun farkındayım."

"Doğrusu bu boyutlardaki bir arazi için 6000 fena fiyat sayılmaz," diye usturuplu bir cevap verdi Jim. Bir sigara yakıp kırık bir pencereden dışarı, paslı çiftlik aletleri yığınına baktı.

"Mesela bütün bu bölmeleri yıkabiliriz," dedi Ellen.

"Evet," dedi Jim.

"New York'tan uzakta bir yerimiz olması gerektiğine giderek daha fazla inanıyorum," dedi Ellen. "Savaş çıksa fare gibi köşeye sıkışacağız. Tabii şehirden temelli ayrılırsak geçimimizi nasıl sağlarız, onu da pek bilmiyorum. Buzhane açabiliriz belki."

"Buzluklar hakkında pek bir bilgim yok," dedi Jim.

Jim bu diyaloğun tıpkı yüzme ve içki gibi kırdaki tatillerinin bir parçası olduğunu düşündü; uzun sürmeyecekti. "Yani hoşuna gitmedi mi?" diye sordu Ellen; Jim hayır deyince içini çekip karanlık holden dışarı, güneşe çıktı. Jim de onu izleyip kapıyı kapattı. Ellen sanki Jim kurtuluşunun kapısını kapatmış gibi baktı arkasına; sonra Jim'in koluna girdi ve yan yana arabaya yürüdüler.

Mrs. Garrison, Ellen ve Jim o gün öğle yemeğini terasta yediler. Ingrid ve Timmy mutfakta yemek yedi, Agnes Shay de Carlotta'ya yemeğini çocuk odasında yedirdi. Sonra çocuğun giysilerini çıkarıp storları kapadı ve yatırdı. Kendisi de yatağın yanına, yere uzandı ve derin bir uykuya daldı. Saat üçte uyanıp Carlotta'yı uyandırdı. Çocuk terlemişti, aksiydi.

Agnes Carlotta'yı giydirdikten sonra aşağıya, salona götürdü. Mrs. Garrison kendilerini orada bekliyordu. O yaz her öğleden sonra Carlotta'yla bir saat geçirmeyi âdet edinmişti. Çocuk büyükannesiyle yalnız kaldığında bir iskemleye kaskatı oturdu. Mrs. Garrison'la küçük kız birbirlerinden sıkılıyorlardı.

Mrs. Garrison son derece konforlu bir hayat sürmüştü; dostlar ve her türlü haz hayatından hiç eksik olmamış, onu beslemişti; dolayısıyla çarpıcı canlılığını hâlâ koruyordu. Atılgan, cömert ve çok iyi yürekliydi. Aynı zamanda da huzursuzdu. "Ne yapalım Carlotta?" diye sordu.

"Bilmem," dedi çocuk.

"Sana papatyalardan kolye yapayım mı Carlotta?"

"Yap."

"Peki, sen burada bekle öyleyse. Sakın şekerlemelere, masamın üstündeki eşyalara dokunma, tamam mı?"

Mrs. Garrison hole gidip bir sepetle bahçe makasını aldı. Terasın altındaki çimenlik bıçakla kesilmiş gibi bitiyor ve sarı-beyaz papatyalarla kaplı bir tarlaya açılıyordu. Sepetini papatyalarla doldurdu. Salona döndüğünde Carlotta hâlâ kaskatı iskemlesinde oturmaktaydı. Mrs. Garrison çocuğa güvenmediğinden kanepeye yerleşmeden önce masanın üstünü inceledi. Sonra iplik geçirilmiş bir iğneyle tüylü çiçekleri ipe dizmeye koyuldu. "Sana bir kolye, bir bilezik, bir de taç yapacağım," dedi.

"Ben papatya kolye istemiyorum," dedi Carlotta.

"Ama istiyorum demiştin."

"Ben gerçek kolye istiyorum," dedi Carlotta. "Ellen Teyze'ninki gibi inci kolye istiyorum."

"Hay aksi," dedi Mrs. Garrison. İğnesiyle papatyaları bir kenara bıraktı. İlk inci kolyesini hatırladı. Baltimore'da bir partiye takmıştı o kolyeyi. Harika bir partiydi, anısı onu bir an heyecanlandırdı. Sonra kendini yaşlı hissetti.

"Sen daha inci kolye takacak yaşa gelmedin," dedi Carlotta'ya. "Daha küçücük bir kızsın." Sakin sakin konuşuyordu, çünkü Baltimore anısı ona başka partileri de hatırlatmıştı; bileğini burktuğu

yat kulübü partisini ve Sir Walter Raleigh kıyafetiyle katıldığı kostümlü baloyu. Hava çok ısınmıştı. Sıcak hava Mrs. Garrison'ın uykusunu getirmiş, hatıralara gark etmişti onu. Philadelphia'yı, Bermuda'yı düşündü, hatıralarına öylesine gömüldü ki, Carlotta tekrar konuştuğunda irkildi.

"Ben küçücük bir kız değilim," dedi Carlotta ansızın. "Kocaman kızım ben!" Sesi çatladı, gözleri doldu. "Timmy'den büyüğüm, Ingrid'den büyüğüm, hepsinden büyüğüm ben!"

"Zamanı gelince büyüyeceksin," dedi Mrs. Garrison. "Ağlama bakayım."

"Ben büyük bir hanım olmak istiyorum. Ellen Teyzem gibi, annem gibi büyük bir hanım."

"Annen kadar olduğunda da tekrar çocuk olmak isteyeceksin!" dedi Mrs. Garrison öfkeyle.

"Ben hanım olmak istiyorum," diye sızlandı çocuk. "Küçük olmak istemiyorum. Küçük kız olmak istemiyorum."

"Yeter," dedi Mrs. Garrison sertçe, "kes ağlamayı. Hava çok sıcak. Sen ne istediğini bilmiyorsun. Bak bana. Ben vaktimin yarısını keşke dans edebilecek kadar genç olsaydım, diye düşünerek geçiriyorum. Ne saçma şey, olacak iş mi..." Pencerenin önündeki tentenin altından bir gölge geçtiğini fark etti. Pencereye yaklaştı ve Nils Lund'ın çimenlikten geçtiğini gördü. Her şeyi duymuş olmalıydı. Bu durum Mrs. Garrison'ı müthiş rahatsız etti. Carlotta hâlâ ağlıyordu. Çocuğun ağlamasından nefret ediyordu. Sanki o sıcak öğle sonrasının, hatta bir an için hayatının anlamı küçük kızın mutluluğuna bağlıymış gibi geldi ona.

"Yapmak istediğin bir şey var mı Carlotta?"

"Hayır."

"Şekerleme ister misin?"

"Hayır, teşekkür ederim."

"Benim incilerimi takmak ister misin?"

"Hayır, teşekkür ederim."

Mrs. Garrison görüşmeyi kısa kesmeye karar vererek Agnes'ı çağırmak üzere zile bastı.

Greta'yla Agnes mutfakta kahve içiyorlardı. Öğle yemeğinin bulaşığı yıkanmış, akşam yemeği telaşı henüz başlamamıştı. Mutfak serin ve temiz, etraf sessizdi. İkisi her öğleden sonra orada buluşurlardı, günün en hoş saati buydu onlar için.

"Bizimki nerede?" diye sordu Greta.

"İçeride, Carlotta'yla birlikte," dedi Agnes.

"Sabah bahçede kendi kendine konuşuyordu," dedi Greta. "Nils duydu söylediklerini. Zambakların yerini değiştirmesini istiyormuş şimdi de. Nils'in hiçbir şey yapmaya niyeti yok. Çimleri bile kesmeyecek."

"Emma salonu temizlemişti," dedi Agnes. "Ardından bizimki kucak dolusu çiçekle girdi içeri."

"Seneye yaza İsveç'e gideceğim," dedi Greta.

"Hâlâ 400 dolar mı yol parası?" diye sordu Agnes.

"Evet," dedi Greta. "Ja" dememek için kendini zor tutup "evet"i tıslar gibi söylemişti. "Belki seneye o kadar pahalı olmaz. Ama seneye gitmezsem Ingrid on iki yaşında olacak, tam bilet almak gerekecek ona da. Annemi görmek istiyorum. Yaşlandı."

"Gitmen şart," dedi Agnes.

"1927'de, 1935'te, bir de 1937'de gitmiştim," dedi Greta.

"Ben memlekete 1937'de gittim," dedi Agnes. "Son gidişim oydu. Babam yaşlıydı. Bütün yaz kaldım. Bir sonraki yıl tekrar giderim, diye düşünüyordum, ama bizimki gidersem kovacağını söyledi beni, ben de gitmedim. O kış babam öldü. Onu ölmeden görmek istiyordum."

"Ben de annemi görmek istiyorum," dedi Greta.

"Buradaki manzarayı yere göğe koyamıyorlar," dedi Agnes. "Şu küçücük dağları! İrlanda'yı görsen, tamamı bahçe gibidir."

"Tekrar yapar mıydım? Merak ediyorum," dedi Greta. "Artık çok yaşlandım. Bacaklarıma baksana. Varis dolu." Bacaklarından birini masanın altından çıkarıp Agnes'a göstermek üzere uzattı.

"Benim artık gidecek kimsem kalmadı," dedi Agnes. "Abilerim öldü, ikisi de. Kimsem kalmadı öteki tarafta. Babamı görmek istiyordum."

"Ah, buraya ilk gelişimi hatırlıyorum da," diye haykırdı Greta. "Gemide eğlenceye gider gibiydim. Zengin ol. Memlekete dön. Zengin ol. Memlekete dön."

"Ben de öyle," dedi Agnes. Gök gürledi. Mrs. Garrison tekrar sabırsızlıkla zili çaldı.

O sırada kuzeyden bir fırtına patladı. Kasırga bir ağaç dalını koparıp çimenliğe düşürdü, ev haykırışlarla, çarpan pencerelerin sesiyle çınlıyordu. Yağmur yağıp şimşekler çakmaya başladığında Mrs. Garrison yatak odasının penceresinde durup dışarıyı seyretti. Carlotta'yla Agnes bir dolabın içine saklandılar. Jim, Ellen ve oğulları sahildeydi, fırtınayı kayıkhanenin kapısından seyrettiler. Yarım saat ortalığı kasıp kavurduktan sonra batıya yöneldi, ardında soğuk, keskin ve temiz bir hava bıraktı; ama bu arada öğleden sonrayı noktalamış oldu.

Çocuklar akşam yemeğini yerken Jim mısır tarlasına gidip kapanlara yem koydu, sonra da kurdu. Tepeden aşağı yürürken mutfakta pişen kekin kokusu geldi burnuna. Bulutlar dağılmıştı, dağlara yumuşak bir ışık vuruyordu, evin bütün enerjisi akşam yemeğine yönlenmiş gibiydi. Tavuk kümesinin orada Nils'i görünce iyi akşamlar diye seslendi, ama Nils cevap vermedi.

Mrs. Garrison, Jim ve Ellen akşam yemeğinden önce dışarıda kokteyl, yemekte şarap içtiler, konyakları ve kahveleriyle tekrar terasa çıktıklarında hafif sarhoştular. Güneş batmaktaydı.

"Reno'dan mektup geldi," dedi Mrs. Garrison. "Florrie ayın on ikisinde New York'a Peyton'ların düğününe gittiğimde Carlotta'yı da götürmemi istiyor."

"Shay ölecek," dedi Ellen.

"Shay mahvolacak," dedi Mrs. Garrison.

Gökyüzü alev alevdi. Hüzünlü kırmızı ışığı çamların arasından görüyorlardı. Dağlarda karanlık çökmeden önce esen garip rüzgârlar gölün aşağısından kampta şarkı söyleyen çocukların sesini taşıdı onlara:

Burası Bellows Lake
Kız kampı

Massassoit
Kampıdır adı.
Şafakta başlar
Akşama kadar
Devam eder
Eğlenceler...

Kızların sesi tiz, neşeli ve güvenliydi. Sonra rüzgâr döndü, şarkıyı dağıttı ve arduvaz çatının üstünden aşağıya, üçünün oturduğu yere odun dumanı üfledi. Bir gök gürültüsü duyuldu.

"Göğün her gürleyişinde," dedi Mrs. Garrison, "Enid Clark'ın yıldırım çarpması sonucu öldüğünü hatırlarım."

"O kimdi?" dedi Ellen.

"İnanılmaz derecede sevimsiz bir kadındı," dedi Mrs. Garrison. "Bir gün öğleden sonra açık pencere önünde yıkanırken yıldırım çarptı, öldü. Kocası piskoposla didişmişti, o yüzden cenaze töreni kilisede yapılmadı. Havuz başında yapıldı tören, içecek ikram edilmedi. Törenden sonra arabayla New York'a döndük; baban yolda bir içki kaçakçısına uğrayıp bir kasa İskoç viskisi aldı. O gün cumartesiydi, öğleden sonraydı ve maç vardı; Princeton yakınında trafik çok yoğundu. O sıralar şu Fransız-Kanadalı şoför vardı, araba kullanışından hep çok tedirgin olurdum. Ralph'a söyledim, o benim salaklık ettiğimi söyledi, beş dakika sonra araba ters devrilmiş, ben açık pencereden fırlayıp taşlık bir tarlaya savrulmuştum; babanın ilk yaptığı iş bagaja, viskilere bakmak oldu. Ben yattığım yerde kan kaybından ölmek üzereyken o şişeleri sayıyordu."

Mrs. Garrison bacaklarının üstüne bir battaniye örtüp gözlerini kısarak göle ve dağlara baktı. Çakılların üzerinde ayak sesleri duyunca telaşa kapıldı. Misafir miydi gelen? Dönüp baktı, Nils Lund'dı. Araba yolundan çimenliğe geçerek otların üzerinden terasa doğru geliyor, ayağına büyük gelen ayakkabılarını sürüyordu. Kısa soluk renkli saçları, isyankâr perçemi, cılız bedeni ve omuz çizgisi Jim'e oğlan çocuklarını hatırlatıyordu. Sanki Nils'in gelişimi ve ruhu gençliğinin bir yaz mevsiminde durmuştu, ama bitkin bir

edayla, ruhsuz ruhsuz yürüyordu, kalbi kırık bir ihtiyar gibi. Terasın dibine yanaşıp yüzüne bakmadan Mrs. Garrison'a seslendi. "Zambakların yerini değiştirmeyeceğim Mrs. Garrison."

"Ne dedin Nils?" diye sordu Mrs. Garrison, öne doğru eğilerek.

"Zambakların yerini değiştirmeyeceğim."

"Niyeymiş o?"

"İşim başımdan aşkın." Nils, Mrs. Garrison'a bakıp öfkeyle devam etti. "Kış boyunca burada yalnızım. Kar boyumu aşıyor. Rüzgârın uğultusundan uyku uyuyamıyorum. On yedi yıldır yanınızda çalışıyorum, kötü havada bir kez olsun gelmediniz buraya."

"Kışın zambaklarla ne alakası var Nils?" diye sordu Mrs. Garrison sakin bir ses tonuyla.

"İşim başımdan aşkın. Zambakların yerini değiştir. Güllerin yerini değiştir. Çimleri biç. Her gün başka bir şey istiyorsunuz. Neden acaba? Sizin benden üstün neyiniz var? Çiçekleri öldürmekten başka şey bilmiyorsunuz. Ben çiçekleri yetiştiriyorum. Siz onları öldürüyorsunuz. Sigorta atsa değiştirmeyi bilmiyorsunuz. Çiçekleri öldürüyorsunuz. Başka şey yapmayı bilmiyorsunuz. On yedi yıldır bütün kış sizi bekliyorum," diye bağırdı Nils. "Mektup yazıp soruyorsunuz, 'Havalar ısındı mı? Çiçekler güzel mi?' Sonra geliyorsunuz. Burada oturuyorsunuz. İçki içiyorsunuz. Allah belanızı versin. Karımı öldürdünüz. Şimdi de beni öldürmek istiyorsunuz. Siz..."

"Kapa çeneni Nils," dedi Jim.

Nils çabuçak dönüp çimenlikten geldiği yöne doğru ilerlemeye başladı, mahcubiyetten topallıyordu sanki. O çalılık çitin arkasında gözden kaybolduktan sonra hiçbiri konuşmadı, çünkü orada saklanıp konuşmalarını dinleyebilirmiş gibi bir hisse kapılmışlardı. Sonra akşam gezmesinden dönen Ingrid'le Greta boy gösterdi çimenlikte; elleri kolları garajın üstündeki odalarını süslemek için topladıkları taşlarla, kır çiçekleriyle doluydu. Greta, Jim'e mısır tarlasında bir hayvanın kapana kısılmış olduğunu haber verdi. Greta kedi olduğunu sanıyordu.

Jim tüfekle bir el feneri alıp tepeyi tırmandı. Mısır tarlasına yaklaşırken vahşi, tiz bir inleme duyuyordu. Sonra hayvan, her neyse,

güm güm toprağa vurmaya koyuldu. Vuruşu güçlüydü, kalp atışı gibi düzenliydi, bu sese kapan zincirinin şıkırtısı eşlik ediyordu. Jim tarlaya vardığında feneri, kırılmış mısır saplarına tuttu. Hayvan tıslayıp ışığa doğru sıçradı ama zincirden kurtulamadı. Şişko, kambur bir rakundu. Şimdi parçalanmış mısırların arasında ışıktan saklanıyordu. Jim bekledi. Yıldızların ışığında yüksek zikzaklı mısırlar seçiliyor, yaprakların arasından hafif bir esinti geçtiğinde sopa gibi takırdıyorlardı. Acıyla kıvranan rakun çaresizlik içinde kendini yerden yere vuruyordu, Jim feneri tüfeğin namlusuna yapıştırıp iki kez ateş etti. Rakun öldükten sonra kapanı açtı ve kapanla birlikte hayvanın leşini bahçenin dışına taşıdı.

Muazzam, durgun, harikulade bir geceydi. Jim araba yoluna döneceğine bahçeden ve bir tarladan geçerek kestirmeden alet kulübesine doğru yürüdü. Etraf çok karanlıktı. Jim dikkatle, beceriksizce ilerliyordu. Ağır leş köpek kokuyordu. "Mr. Brown, Mr. Brown, ah, Mr. Brown," diye seslendi biri. Agnes'tı. Nefes nefeseydi, sesi telaşlıydı. Agnes'la Carlotta tarlanın ortasında duruyorlardı. Üzerlerinde gecelikleri vardı. "Sesi duyduk," diye seslendi Agnes. "Silah sesini duyduk. Bir kaza mı oldu diye korktuk. Carlotta'nın başına bir şey gelmediğini biliyordum elbette. Yanı başımdaydı çünkü. Değil mi bir tanem? Ama uyuyamadık. Sesi duyduktan sonra gözümüze uyku girmedi. Her şey yolunda mı?"

"Evet," dedi Jim. "Bahçede rakun vardı da."

"Rakun nerede?" diye sordu Carlotta.

"Rakun yolculuğa çıkmış canım, çok uzun bir yolculuğa," dedi Agnes. "Hadi şekerim, gel benle. Bir daha uyanmayız umarım, değil mi canım?" Dönüp birbirlerini sopalar, çukurlar ve kırın diğer tehlikeleri konusunda uyara uyara eve doğru yürümeye koyuldular. Konuşmaları küçültme ekleriyle, çekingenlik ve belirsizlikle doluydu. Jim onlara yardım etmek istedi, mutlaka, bir şekilde yardım etmek, el fenerini vermek istedi ama onlar Jim'in yardımı olmadan eve ulaştılar; arka kapı kapandı ve sesleri işitilmez oldu.

Çev.: Roza Hakmen

Dev Radyo

Jim ve Irene Westcott, kolej mezunları dergilerindeki istatistiklerde belirtilen yeterli gelir düzeyini, girişim ve saygınlık ortalamasını tutturmuş kişiler izlenimi uyandırıyorlardı. İki çocukları vardı, dokuz yıldır evliydiler, Sutton Meydanı yakınlarında, bir apartmanın on ikinci katında oturuyor, yılda 10.3 oranında tiyatroya gidiyor, bir gün Westchester'a taşınmayı umuyorlardı. Irene Westcott, açık kumral saçları, hiçbir yazgı çizgisi taşımayan geniş, güzel alnıyla, hoş, basit bir kızcağızdı; soğuk havalarda, vizon boyanmış bir sansar kürkü giyerdi. Jim Westcott'un olduğundan daha genç gösterdiğini söyleyemezdiniz de kendini olduğundan genç hissettiğini pekâlâ söyleyebilirdiniz. Kır düşmüş saçlarını kısacık kestiriyor, bir zamanlar Androver'daki sınıf arkadaşlarının giydiği türden şeyler giyiyordu; ciddi, girişken, altı çizili bir saflıktaydı. Westcott'ları dostlarından, sınıf arkadaşlarından ve komşularından ayıran tek özellik, ciddi müziğe ilgi duymalarıydı. Bir sürü konsere gidiyor, –bundan kimseye pek söz etmeseler de– zamanlarının büyük bir bölümünü radyodan müzik dinleyerek geçiriyorlardı.

Radyoları, huysuz, tutaraklı, onarım kaldırmayacak kadar eskiydi. İkisi de radyonun –ve evlerindeki öbür aygıtların– işleyişi konusunda hiçbir şey bilmediklerinden radyo susunca Jim ona bir yumruk indiriyordu, o kadar. Bazen işe yarıyordu yumruk. Bir pazar sabahı, bir Schubert dörtlüsünün tam ortasında müzik duyulmazlaşınca Jim birkaç yumruk indirdi radyoya ama herhangi bir yanıt alamadı; Schubert'siz kaldılar. Jim, Irene'e söz verdi, yeni bir radyo alacaktı. Nasıl bir radyo olduğunu anlatmak istemedi, Irene görünce şaşıracaktı.

Radyo ertesi sabah mutfak kapısına dayanmıştı, Irene, hizmetçi ve ustanın yardımıyla kutusundan çıkarıp oturma odasına taşıdı onu ve koskocaman sakızağacından gövdesinin çirkinliğiyle çarpıldı. Irene oturma odasıyla gurur duyardı, odadaki döşemenin kumaşını, renklerini seçerken kendi giysilerine gösterdiği özeni göstermişti, oysa şimdi yeni hantal radyo, kişisel eşyalarının alanına küstahça dalmıştı işte. Kontrol tablosundaki rakamlarla düğmelerin bolluğuna şaştı, radyoyu prize takmadan önce onları uzun uzun inceledi. Açtığında, göstergeler hain, acı yeşil bir ışıkla yandı, uzaktan belli belirsiz bir piyano beşlisi duyuldu. Ama müziğin usulluğu bir an sürdü; birdenbire ses, ışık hızıyla yüklendi kulaklarına, sonuna kadar açılmış gibi, dayanılmaz bir oylumla kata dolup sehpalardan birinde duran porselen bir bibloyu yere çaldı; Irene koşup kıstı sesi. Şu hantal kutunun arkasında pusuya yatmış güçlerden düpedüz ürkmüştü. O sırada çocukları okuldan döndüler, onları parka götürdü. Radyonun başına ancak akşamüstü geçebildi.

Irene radyoyu açtığında hizmetçi, çocukların akşam yemeklerini yedirmiş, yıkanmalarına göz kulak oluyordu; Irene sesi iyice kıstı, çok sevdiği bir Mozart beşlisini dinlemek için koltuğuna gömüldü. Ses pırıl pırıldı. Yeni radyonun tınısı eskisinden çok daha duruydu. Tını her şeyden daha önemli olduğuna göre radyoyu bir sedirin arkasına gizleyebilirdi pekâlâ. Ama tam radyoyla uzlaşmışken parazit yine başladı. Fitillenmiş bir barut kapsülünün cızırtısını andıran bir ses, yaylı sazlara eşlik ediyordu. Müziğin gerisinde, Irene'e tatsız bir biçimde denizi anımsatan bir hışırtı vardı, parça

ilerledikçe bu hışırtıya başka hışırtılar da katıldı. Bütün rakamlarla düğmeleri denedi, paraziti gideremedi, düş kırıklığıyla yerine oturup parçanın akışını kestirmeye çalıştı. Binanın asansör boşluğu, oturma odasının bitişiğindeydi, asansöre kulak verince parazitin kaynağını çözdü. Asansör kablolarının vınıltısı, kapıların açılıp kapanması, hoparlörde olduğu gibi yankılanıyordu; radyosunun her türlü elektrik akımına duyarlı olduğunu kavrayınca da Mozart'ın arasından telefon zilleriyle düüütlerini, bir elektrikli süpürgenin içli iniltilerini seçti. İyice kulak kesilince kapı ve asansör zillerini, tıraş makinelerinin, Waring marka karıştırıcıların uğultularını da ayırt etti; kısaca, bitişik katlardaki hoparlör aracılığıyla iletilen bütün gürültüleri. Bu hiçbir falsoyu bağışlamayan güçlü, hantal nesneyle baş edemeyeceğinden kapattı onu, çocukların odasına gitti.

Jim Westcott, o gece eve geldiğinde radyoya doğru emin adımlarla yürüdü, kontrol düğmelerini çalıştırdı. Irene'in başına gelenlerin tıpkısı geldi başına. Seçtiği istasyonda bir adam konuşuyordu, sesi birdenbire uzaklardan gelip öylesine yükseldi ki apartman sarsıldı. Jim ayar düğmesini çevirip sesi kıstı. Bir iki dakika sonra parazit başladı. Telefon ve zil sesleri girdi araya, asansör kapılarının gıcırtısıyla mutfak gereçlerinin cızıltısı eşliğinde. Gürültünün türü, Irene'in radyoyla uğraştığı saatten bu yana değişmişti; son tıraş makinesi prizden çekilmiş, elektrikli süpürgeler yüklüklere kaldırılmıştı; parazit, günbatımı sonrası kentin yavaşlayan nabzını yansıtıyordu. Jim düğmelerle oynadı ama gürültüden kurtulamadı, radyoyu kapattı, yarın sabah satıcıları arayıp onlara günlerini göstereceğini söyledi Irene'e.

Ertesi ikindi Irene, öğleüstü bir dostuyla buluştuktan sonra eve döndüğünde, hizmetçisi, bir adamın gelip radyoyu onardığını söyledi ona. Irene, şapkasını ve etolünü çıkarmadan, doğru oturma odasına koşup radyoyu denedi. Hoparlörden "Missouri Valsi"nin bir plak kaydı yükseliyordu. Bir zamanlar yaz aylarını geçirdiği gölün öbür kıyısından ara sıra gelen ince, cızırtılı eski model gramofon sesini anımsadı. Valsin bitmesini bekledi, plak hakkında bir açıklama umarak, ama yoktu. Müziği sessizlik izledi, sonra iç

kanırtıcı, cızırtılı plak yeniden çalındı. Düğmeyi çevirerek coşkun bir Kafkas müziğinde karar kıldı –kumu çiğneyen, tepinen çıplak ayaklar, şangırdayan takılar– ama geri planda, zil sesleriyle bir ses karmaşası duyuluyordu. O sırada çocukları okuldan geldiler, Irene de radyoyu kapatıp onların odasına gitti.

Jim o gece eve geldiğinde yorgundu, bir banyo yapıp üstünü değişti. Irene'in yanına, oturma odasına gitti. Hizmetçi yemeğin hazır olduğunu bildirdiğinde radyoyu daha yeni açmıştı, açık bırakmıştı, Irene'le birlikte masaya oturdular.

Jim, herhangi bir konu açamayacak kadar yorgundu, akşam yemeğinde Irene'in ilgisini çekebilecek hiçbir laf edilmediğinden dikkati, sofradan şamdanların girintilerinde birikmiş gümüş parlatıcı tozuna, oradan da bitişik odadaki müziğe kaydı. Birkaç dakika bir Chopin prelüdü dinledikten sonra araya giren bir erkek sesiyle irkildi. "Kathy lütfen," diyordu ses, "eve adımımı atar atmaz piyano çalmak zorunda mısın?" Müzik ansızın kesildi. "Başka zamanım yok ki," dedi bir kadın sesi. "Bütün gün işyerindeyim." "Ben sanki değilim," dedi adam. Piyanoyu alıp bir yerine sokmakla ilgili birtakım açık saçık laflar ettikten sonra kapıyı çarptı. O tutkulu, hüzünlü müzik yine başladı...

"Duydun değil mi?" diye sordu Irene.

"Neyi?" Jim, tatlısını yiyordu.

"Radyoyu tabii. Müzik sürerken adamın biri pis bir şey söyledi."

"Radyo oyunu olsa gerek."

"Bence değil," dedi Irene.

Masadan kalktılar, kahvelerini oturma odasına götürdüler, Irene başka bir istasyon denemesini istedi Jim'den. Jim düğmeyi çevirdi. "Çorap bağlarımı gördün mü?" dedi bir erkek sesi. "Sırtımı ilikle," dedi bir kadın. "Çorap bağlarımı gördün mü?" dedi adam yine. "Sen sırtımı ilikle, ben çorap bağlarını bulurum," dedi kadın. Jim, başka bir istasyona geçti. "Elma çekirdeklerini kül tablalarına atmak huyundan bir vazgeçsen," dedi bir erkek sesi. "Kokuya dayanamıyorum."

"Amma garip," dedi Jim.

"Gerçekten de garip değil mi?" dedi Irene.

Jim yine çevirdi düğmeyi. "Bir zamanlar, balkabağı ülkesinin, ooo," dedi belirgin İngiliz aksanıyla konuşan bir kadın sesi, "ormanında yaşardı küçük Yongi-Bongi-Booo. Yarıya inmiş mumu, döküntü iskemlesi, kulpu kırık testisi..."

"Aman Allahım!" diye bağırdı Irene. "Sweeney'lerin dadısı bu."

"Eşyası bu kadardı hepsi hepsi," diye okumayı sürdürdü İngiliz ses.

"Kapatsana şunu," dedi Irene. "Belki onlar da *bizi* duyabiliyorlardır."

Jim radyoyu kapattı. "Konuşan Miss Armstrong'du, Sweeney'lerin dadısı," dedi Irene. "Küçük kıza kitap okuyor herhalde. B Blok 17'de oturuyorlar. Miss Armstrong'la parkta konuşmuştum, sesini çok iyi tanıyorum. Başka katları da alıyoruz galiba."

"Öyle şey olmaz," dedi Jim.

"Ama o kadın Sweeney'lerin dadısıydı," dedi Irene öfkeyle. "Onun sesini tanıyorum. Çok iyi tanıyorum hem de. Acaba onlar da bizi dinleyebiliyorlar mı dersin?"

Jim düğmeyi açtı. Önce uzaktan, sonra gittikçe yaklaşarak, rüzgârda savrulurcasına Sweeney'lerin dadısının katışıksız İngilizcesi duyuldu yine: "'Güzel Ece! Güzel Ece! Bırak kabakları kıyıda, gel bana...' dedi Yongi-Bongi-Booo..."

Jim radyoya doğru gidip, "Alo," diye seslendi mikrofona.

"*Yalnızım gündüz gece*," diye sürdürdü dadı, "*yaşamım bir bilmece, gel benim gelinim ol, içime neşeyle dol...*

"Galiba bizi duyamıyor," dedi Irene. "Başka bir istasyonu dene."

Jim düğmeyi çevirdi ve oturma odasına, içki sınırını aşmış bir kokteyl partisinin şamatası doldu anında. Biri, piyanoda "Whiffenpoof Song"u çalıp söylüyordu. "Biraz daha sandviç yesenize!" diye bas bas bağırdı bir kadın. Kahkahalar yükseldi, yere çarpan bir tabağın şangırtısı duyuldu.

"Bunlar Fuller'lar, E Blok 11'deler," dedi Irene. "Bu ikindi bir parti vereceklerini biliyordum. Kadına içki satan bölmede rastlamıştım. Ne müthiş bir aygıt bu, değil mi? Bir daha dene. Bakalım C Blok 18 numaradakileri bulabilecek misin?"

Westcott'lar o gece, radyolarında, Kanada'daki bir alabalık avı üstüne bir söylev, bir briç partisi, on beş günlük bir Yeni Zelanda gezisi sırasında çekildiği anlaşılan aile filmleri üstüne gelişigüzel birtakım yorumlar, banka hesabından fazla para çekme konusunda acıklı bir aile kavgası dinlediler. Gece yarısı, radyoyu kapatıp yataklarına gittiklerinde, gülmekten kırılıyorlardı. Gecenin bir saatinde oğulları uyanıp bir bardak su istedi, Irene kalkıp götürdü. Gün daha ağarmamıştı. Mahallenin bütün ışıkları sönüktü, oğlunun penceresinden bomboş sokağı görebiliyordu. Oturma odasına gidip radyoyu açtı. Önce bir öksürük duyuldu, sonra bir inilti, derken bir erkek sesi, "İyisin ya sevgilim?" diye sordu. Yorgun bir kadın sesi, "Evet," dedi, "herhalde iyiyim." Sonra duygularını açıkça dile getirircesine, "Biliyorsun ya Charlie," dedi. "Artık ben eski ben değilmişim gibime geliyor. Kendimi tanıdığım anlar haftada on beş yirmi dakikayı aşmıyor. Başka bir doktor denemek de istemiyorum, doktor faturalarım korkunç boyutlara vardı zaten, yalnızca artık eski ben değilim, Charlie. Hem de hiç, hiç..." Genç bir çift değiller bunlar, diye düşündü Irene. Seslerinden orta yaşlı olduklarını çıkarmıştı. Bu ikili konuşmadaki bastırılmış hüzün, yatak odasındaki pencereden gelen esintiyle birleşince içi titredi, yatağına döndü.

Ertesi sabah kahvaltıyı Irene hazırladı aileye –hizmetçi alt kattaki odasından saat ona kadar çıkmadı–, kızının saçlarını ördü, çocuklarıyla kocasını asansörün başına kadar uğurladı, aşağı inmelerini bekledi. Sonra oturma odasına koşup radyonun başına geçti. "Okula gitmek istemiyorum," diye avaz avaz bağırdı bir çocuk. "Okuldan nefret ediyorum. Gitmeyeceğim. Nefret ediyorum." "Kuzu kuzu gideceksin," dedi öfkeden kudurmuş bir kadın sesi. "O okula girebilmen için sekiz yüz dolar ödedik, bacağını kırıp gideceksin." Kadrandaki ikinci düğme çevrilince "Missouri Valsi"nin çatlak plağı duyuldu yine. Irene düğmelerle oynayarak bir sürü kahvaltı sofrasının aile sırlarını öğrendi. Sindirim bozukluğu, kaba cinsellik, gözü karalık, kendini beğenmişlik, bağlılık ve umutsuzluk gösterileri dinledi. Kendi yaşamı, dışarıdan göründüğü kadar yalın

ve korunmalı sayılmayabilirdi, hoparlörden yükselen o dobra, ara sıra kinci dil şaşırttı onu, huzuru kaçtı. Yine de hizmetçi gelene kadar radyoyu dinledi. Sonra hemen kapattı; bu sezgi yaşamını yönlendirebilirdi ne de olsa.

O öğlen bir arkadaşıyla buluşacaktı Irene, on ikiyi birkaç dakika geçe evden çıktı. Katta duran asansörde bir sürü kadın vardı, Irene onların güzel, kayıtsız yüzlerini, kürklerini, şapkalarındaki yapma çiçekleri inceledi. "Yeni Zelanda'ya giden hangisi?" diye düşündü. Hangisi hesabından karşılıksız para çekmişti? Asansör onuncu katta durunca bir çift İskoç teriyeriyle bir kadın bindi. Saçını tepesinde toplamıştı, vizon bir kürk giymişti. "Missouri Valsi"ni mırıldanıyordu.

Irene, öğle yemeğinde iki martini içti, arkadaşının gizli kapaklı yanlarını keşfe çalıştı. Yemekten sonra alışverişe çıkmaya karar vermişlerdi önceden ama Irene bir özür uydurup evine gitti. Hizmetçiye rahatsız edilmemek istediğini bildirdikten sonra oturma odasına gitti, kapıyı kapattı, radyoyu açtı. İkindi boyunca, yaşlı yengesini oyalamaya çalışan bir kadının bölük pörçük konuşmasını, bir öğle yemeği toplantısının sonunda çıkan çıngarları, hizmetçisini kokteyle gelecek konuklar konusunda bilgilendiren bir ev kadınının dediklerini dinledi. "Saçları ağarmamış olanlara sakın en iyi viskiden verme," diyordu ev sahibesi. "Sıcak mezeleri dolaştırmadan önce şu ciğer pateden kurtulmaya bak. Bana beş dolar ödünç verebilir misin? Asansörcüye bahşiş şart."

İkindi ilerledikçe, konuşmaların yoğunluğu arttı; Irene oturduğu yerden Doğu Irmağı'nın üstündeki açık göğü görebiliyordu. Gökte yüzlerce bulut vardı, sanki lodos kışı paramparça etmiş, kuzeye doğru sürüyordu; radyosundan kokteyl konuklarının gelişini, çocukların okullardan, erkeklerin işyerlerinden dönüşünü izleyebiliyordu. "Bu sabah banyoda, yerde irice bir elmas buldum," dedi bir kadın. "Mrs. Dunston'ın dün gece taktığı bilezikten düşmüş olmalı." "Satarız," dedi bir erkek sesi. "Madison Caddesi'ndeki mücevherciye götürür satarsın. Mrs. Dunston farkına bile varmaz nasılsa, bizim de birkaç yüz dolarımız olur fazladan..." "Porta-

kallar, limonlar,' der St. Clement'in çanları," şarkısını söylüyordu Sweeney'lerin dadısı. "'Yarım, çeyrek peniler,' der St. Martin'inkiler. 'Hani benim param?' der Bailey'dekiler..." "Eldiven değil ki bu," diye haykırdı bir kadın, arkasından kokteyl partinin uğultusu yükseldi. "Eldiven değil ki bu, bir aşk ilişkisi. Walter Florell aynen böyle dedi. Eldiven değilmiş ki değiştiresin, aşk ilişkisiymiş." Sonra daha kısık bir sesle ekledi: "Gidip biriyle konuşsana şekerim, n'olursun git birileriyle konuş. Kadın seni burada böyle sus pus yakalarsa adımızı çağrılılar listesinden siler, bense bayılıyorum bu partilere."

Westcott'lar o akşam yemeğe çıkacaklardı. Jim eve geldiğinde Irene giyiniyordu. Üzgün, dağınık görünüyordu, Jim ona bir içki koydu. Az ötede oturan dostlarına çağrılıydılar, yürüdüler. Gök, apaçık, ışık doluydu. Anılarla tutkuları körükleyen o bulunmaz bahar akşamlarından biriydi, yürürken ellerine, yüzlerine değen hava yumuşacıktı. Köşede Salvation Army bandosu "İsa Daha Tatlıdır"ı çalıyordu, Irene kocasının kolunu çekti, müziği duyabilmek için bir an durdurdu onu. "Gerçekten çok iyi yürekli insanlar bunlar, değil mi?" dedi. "Yüzleri ne kadar temiz. Aslına bakarsan tanıdıklarımızın çoğundan kat kat iyiler." Çantasından para çıkarıp yürüdü, tefe bıraktı. Kocasının yanına döndüğünde, yüzünde onun hiç alışık olmadığı derin bir hüzün okunuyordu. O akşam yemekteki davranışları da kocasına garip geldi. Ev sahibesinin sözünü kabaca kesiyor, masanın öbür ucunda oturanları –çocukları böyle yapsalar, kesinlikle cezalandırırdı– gözleriyle yiyordu meraktan.

Partiden eve döndüklerinde hava hâlâ yumuşaktı, ılıktı, Irene gökteki bahar yıldızlarına baktı. "Şu küçük mum ta nereye yolluyor ışınlarını," diye haykırdı. "Yararlı bir davranış da böyle ışır işte yaramaz bir dünyada." O gece Jim'in uykuya dalmasını bekledi, sonra oturma odasına gidip radyoyu açtı.

Jim ertesi akşam altı sularında geldi eve. Emma, hizmetçi açtı kapıyı; tam şapkasını çıkarmış, paltosunu da çıkaracakken Irene koşarak geldi sofaya. Yüzü yaşlarla parlıyordu, saçları darmadağınıktı. "C Blok 16'ya çık Jim!" diye bağırdı. "Paltonu çıkarma.

16-C'ye çık. Mr. Osborn karısını dövüyor. Dörtten beri kavga ediyorlar, şimdi kadına vurmaya başladı. Çık, durdur onu."

Oturma odasındaki radyoda çığlıklar, küfürler, yumruk sesleri duydu Jim. "Bunları dinlemek zorunda değilsin, biliyorsun," dedi. Odaya koşup düğmeyi kapattı. "Ayıp ediyorsun düpedüz. Pencereden içeriyi dikizlemek gibi bir şey yaptığın. Bunları dinlemek zorunda değilsin, sen de biliyorsun. Kapat radyoyu gitsin."

"Ama o kadar korkunç, o kadar feci ki," dedi Irene hıçkırıklar arasından. "Bütün gün dinledim, içim karardı."

"Peki, iç karartıcıysa neden dinliyorsun? Bu Allah'ın belası radyoyu için açılsın diye aldım ben. Yığınla para ödedim. Seni mutlu eder, diye düşündüm. Seni mutlu etmek istedim."

"N'olur, n'olur, n'olursun kavga etme benimle," diye inildedi Irene, başını kocasının omzuna yasladı. "Ötekiler sabahtan beri kavga ediyorlar. Herkes kavga ediyor. Hepsinin derdi para. Mrs. Hutchinson'un annesi Florida'da kanserden ölüyor, onu Mayo Kliniği'ne gönderecek paraları yok. En azından Mr. Hutchinson öyle diyor. Bu apartmandaki kadınlardan birinin de bizim ustayla ilişkisi var – o iğrenç adamla. Bu kadarı olamaz! Mrs. Melville kalbinden rahatsız, Mr. Hendricks'in işine nisanda son veriliyormuş, Mrs. Hendricks'in tutumu iğrenç, 'Missouri Valsi'ni çalan kızsa düpedüz orospu, adi bir sokak karısıymış, asansörcü verem olmuş, Mr. Osborn da Mrs. Osborn'u sille tokat dövüyor." Sesi kısıldı, acıyla titredi, elinin tersiyle yanaklarından süzülen yaşları sildi.

"Peki de bunları neden dinlemek zorundasın?" diye sordu Jim yine. "Bu kadar üzülüyorsan neden dinliyorsun bunları ha?"

"N'olur yapma, n'olur, n'olur," diye ağladı Irene. "Hayat çok korkunç, tam bir çirkef, çok feci. Ama biz asla öyle olmadık, değil mi sevgilim? Olduk mu? Yani birbirimize hep iyi davrandık, dürüst, sevecen davrandık, değil mi? Ayrıca iki çocuğumuz var, iki güzelim çocuk. Bizim yaşamlarımız çirkefe bulaşmadı değil mi sevgilim? Bulaştı mı?" Kollarını kocasının boynuna dolayıp onun yüzünü kendine doğru çekti. "Biz mutluyuz, değil mi sevgilim? Mutluyuz, değil mi?"

"Tabii mutluyuz," dedi Jim usançla. Öfkesi neredeyse geçti geçecekti. "Tabii mutluyuz. Yarın bu Allah'ın belası radyoyu ya onartırım ya da alıp götürürler." Karısının yumuşak saçlarını okşadı. "Zavallı kızcağızım benim," dedi.

"Beni seviyorsun, değil mi?" diye sordu Irene. "Biz birbirimizin üstüne fazla varmıyoruz, parayı sorun etmiyoruz, ikiyüzlü de değiliz, değil mi?"

"Tabii canım."

Ertesi sabah gelen usta radyoyu onardı, Irene çekinerek açtığında bir California şarabı reklamı ile Beethoven'in "Dokuzuncu Senfoni"sini, Schiller'in "Sevinç'e Övgü"sünü de kapsayan bir yorumla dinlemekten büyük tat aldı. Bütün gün kapatmadı radyoyu, hiçbir uygunsuz ses çıkmadı.

Jim eve geldiğinde bir İspanyol süiti çalıyordu radyoda. "Her şey yolunda mı?" dedi. Solgun görünüyor, diye düşündü Irene. Birkaç kadeh içtikten sonra *Il Travatore*'nin "Örsler Korosu"yla ağırlandılar yemekte. Onu Debussy'nin "La Mer"i izledi.

"Radyonun parasını bugün ödedim," dedi Jim. "Dört yüz dolar tuttu. Umarım artık dinlemekten keyif alırsın."

"Mutlaka alırım," dedi Irene.

"Dört yüz dolar benim ödeme gücümü aşıyor," diye sürdürdü sözü. "Hoşlanacağın bir şey almak istemiştim. Bu yılki son savurganlığımız bu olacak. Anladığım kadarıyla giysi faturalarını ödememişsin daha. Tuvalet masanda duruyorlardı." Gözlerini ona dikti. "Neden ödediğini söyledin bana? Neden yalan söyledin?"

"Yalnızca kaygılanmanı istemedim Jim," dedi Irene. Birkaç yudum aldı suyundan. "Faturalarımı bu ayki harçlığımdan ödeyebileceğim. Geçen ay koltuk yüzleri vardı, bir de o parti."

"Sana verdiğim harçlığı biraz daha akıllıca kullanman gerekiyor Irene," dedi Jim. "Bu yıl, geçen yılki kadar paramız olmayacağını anlamalısın. Bugün Mitchell'la derli toplu bir konuşma yaptık. Kimsenin bir şey satın aldığı yok. Bizse hep yeni alanları destekliyoruz. Burada başarıya ulaşmak ne kadar uzun sürer bilirsin. Gençleştiğim falan yok, farkındasındır umarım. Otuz yedi yaşındayım.

Gelecek yıla kalmaz saçlarım ağarır. Başta umduğum kadar başarılı olamadım. İşlerin düzeleceğini de hiç sanmıyorum."

"Anlıyorum canım," dedi Irene.

"Harcamalarımızdan kesmemiz gerek artık," dedi Jim. "Çocukları düşünmeliyiz. Açık söylemek gerekirse, para konusu kafamı iyice kurcalıyor. Geleceğe güven duymuyorum. Kimse duymuyor ya. Benim başıma bir şey gelecek olsa, gerçi sigorta var ama nereye kadar gider. Sana ve çocuklara rahat bir yaşam sunabilmek için canımı dişime taktım," dedi buruk bir sesle. "O yüzden de bütün çabalarımın, bütün gençlik yıllarımın yok kürklere, yok radyolara, yok koltuk kılıflarına, yok bilmemnelere harcanmış olduğunu görmek istemiyorum ayrıca."

"Lütfen Jim," dedi Irene. "Bizi duyabilirler."

"*Kim duyacak*? Emma duyamaz ki."

"Radyoyu diyordum."

"Yeter, bıktım!" diye haykırdı Jim. "Senin bu korkularından gına geldi. Radyo bizi duyamaz. Kimse duyamaz. Üstelik duyarlarsa duysunlar. Kimin umurunda?"

Irene masadan kalkıp oturma odasına gitti. Jim kapıya kadar geldi, arkasından bağırdı. "Neden birdenbire Hıristiyan kesildin böyle? Bir gecede ne oldu da rahibeye döndün? Annenin vasiyetnamesi daha mahkemece onaylanmadan, onun mücevherlerini çalmıştın. Kız kardeşine kalan paranın beş kuruşunu vermedin, düşkün olduğu dönemde bile. Grace Howland'ın hayatını cehenneme çevirdin, peki o kasap kürtajcıya gittiğinde neredeydi bu dindarlığın, bu erdem anlayışın? Ne kadar serinkanlı davrandığını asla unutmam. Çantanı toparlayıp Nassau'ya gider gibi çocuğunu aldırtmaya, öldürtmeye gitmiştin, hiç unutmam. Birtakım akla yatkın nedenlerin olsaydı gene neyse, sağlam nedenlerin olsaydı..."

Irene bir an aşağılanmışlığını iliklerinde duyarak, iğrenç radyonun karşısında durdu, başı dönüyordu, yine de müzikle sesleri kapatmadan önce elini bir süre düğmeden ayırmadı, belki radyo tatlı sözler söylerdi ona, Sweeney'lerin dadısı konuşurdu. Jim kapıda bağırıyordu hâlâ. Radyodaki ses hoştu, yan tutmuyordu.

"Tokyo'da bu sabahın erken saatlerinde bir tren kazasında," dedi hoparlör, "yirmi dokuz kişi öldü. Buffalo yakınlarında kör çocukların bakımına ayrılmış bir Katolik hastanesinde çıkan yangın, bu sabah erken saatlerde rahibelerce söndürüldü. Hava sıcaklığı dokuz derece. Nem oranı yüzde seksen dokuz."

Çev.: Tomris Uyar

Ey Yıkılmış Hayaller Şehri

Chicago'dan kalkan tren Albany'den çıkıp nehrin vadisinden aşağı, New York'a doğru yol almaya başladığında, zaten birçok heyecan aşamasından geçmiş olan Malloy'ların nefesleri sıklaştı; vagonda yeterince hava yoktu sanki. Sırtlarını dikleştirip başlarını kaldırarak, kaderine terk edilmiş bir denizaltının mürettebatı gibi oksijen bulmaya çalıştılar. Kızları Mildred-Rose, ajitasyondan gıpta edilesi bir yöntemle kurtuluverdi. Uyuyakaldı. Evarts Malloy raftaki bavulları indirmek istiyordu ama karısı Alice tarifeyi inceledi ve daha çok vakit olduğunu söyledi. Pencereden dışarı bakıp soylu Hudson Nehri'ni gördü.

"Niye Amerika'nın rengi diyorlar ona?" diye sordu kocasına.

"Rengi değil," dedi Evarts, "Ren'i."

"Ha."

Wentworth Indiana'daki evlerinden bir gün önce ayrılmışlardı; seyahatin ve muhteşem varış noktasının heyecanına rağmen ikisi de ara sıra gazı kapatıp kapatmadıklarını, ahırın arka tarafındaki çöp ateşini söndürüp söndürmediklerini düşünüyorlardı. Bazı cumartesi geceleri Times Meydanı'nda gördüğünüz insanlar gibi,

özel olarak bu serüven için bir kenara ayrılmış kıyafetler giymişlerdi. Evarts'ın ince ayakkabıları belki babasının cenazesinden ya da kardeşinin düğününden beri dolabın derinliklerinden çıkmamıştı. Karısı yeni eldivenlerini –on yıl önce Noel'de hediye edilen eldivenleri– ilk kez takmıştı. Evarts'ın kararmış yaka iğnesiyle altın kaplama zincirli, üstünde isminin başharfleri olan kravat iğnesi, şık çorapları, ceket cebinden çıkan suni ipek mendil ve yakasına takılı tüyden yapılma karanfil, hayatın günün birinde kendisini Wentworth'ten alıp götüreceği yolundaki sarsılmaz inancıyla, yıllardır yazı masasının üst çekmecesinde saklanmıştı.

Alice Malloy'un koyu renk, süpürge gibi saçları vardı; onu zannettiğinden de çok seven kocası bile bazen karısının avurtları çöküк yüzünü gördüğünde, yağmurlu bir günde harap bir apartmanın girişini görmüş gibi olurdu, çünkü Alice'in yüzü uzun, boş ve loştu, yoksulların hüzünlü coşkularıyla dertlerinin gidip geldiği bir geçitti. Evarts Malloy çok zayıftı. Otobüs şoförü olduğundan hafif kambur dururdu. Kızları başparmağını emerek uyuyordu. Annesi gibi onun da saçları koyu renk ve kirli yüzünün avurtları çöküktü. Trenin şiddetli bir sarsıntısıyla uyandığında parmağını gürültüyle emiyor, sonra yine kendinden geçiyordu. Henüz beş yaşında olduğundan sayıca annesiyle babası kadar şık giyim eşyası biriktirememişti ama üstünde beyaz bir kürk palto vardı. Paltoyla takım olan şapka ve manşon birkaç nesil önce kaybolmuştu; paltonun derileri kurumuş, aşınmıştı ama kız uyurken bir yandan da paltosunu okşuyordu; sanki palto olağanüstü nitelikleri sayesinde onu teskin ediyor, merak etme, merak etme diye telkinde bulunuyordu.

Albany'den sonra trende dolaşarak bilet toplayan kondüktör Malloy'ları fark etti ve görünümlerindeki bir şeyler onu endişelendirdi. Dönerken yanlarında durup konuştu onlarla; önce Mildred-Rose, sonra da gidecekleri yer hakkında.

"New York'a ilk defa mı gidiyorsunuz?" diye sordu.

"Evet," dedi Evarts.

"Gezmeye mi?"

"Yok canım," dedi Alice. "İş için gidiyoruz."

"İş mi arayacaksınız?" diye sordu kondüktör.

"Yok canım," dedi Alice. "Anlatsana Evarts."

"Aslında tam iş sayılmaz," dedi Evarts. "Yani iş aramıyorum. Demek istediğim, işim var sayılır." Evarts'ın tavrı dostane ve sadeydi; hikâyesini heyecanla anlattı, çünkü kondüktör soran ilk yabancıydı. "Ben askerdim, sonra, askerden ayrıldığımda memlekete, otobüs şoförlüğüne döndüm tekrar. Gece şoförüyüm ben. Ama işimi sevmiyordum. Sürekli midem ağrıyordu; gece sürmekten gözlerim de ağrıyordu; ben de boş zamanlarımda, öğleden sonraları oyun yazmaya koyuldum. Bizim Wentworth'ün yakınında, 7 numaralı yolda Finelli Ana diye yaşlı bir kadın vardır; hem benzin istasyonunu işletir hem de yılan çiftliğini. Çok matrak, değişik bir tiptir, ben de onunla ilgili bir oyun yazmaya karar verdim. Çok matrak, değişik lafları vardır. Oturup oyunun birinci perdesini yazdım işte – o sırada prodüktör Tracey Murchison Kadınlar Kulübü'nde tiyatronun sorunlarıyla ilgili bir konuşma yapmak üzere New York'tan geldi. Alice de konuşmayı dinlemeye gitti; adam yakınırken, yani Murchison genç oyun yazarlarının olmadığından yakınırken Alice elini kaldırıp Murchison'a kocasının genç bir oyun yazarı olduğunu söylemiş, oyununu okur mu diye sormuş. Değil mi Alice?"

"Evet," dedi Alice.

"O da hık mık etmiş," dedi Evarts. "Murchison hık mık etmiş ama Alice sıkıştırmış; onca insan dinliyormuş; konuşma bittiğinde de kalkıp platforma çıkmış ve oyunu adama vermiş – oyun çantasındaymış. Sonra da adamla birlikte oteline gitmiş ve adam oyunu –yani birinci perdeyi– okuyup bitirene kadar başında beklemiş. Oyunun gerisini yazmadım daha. Neyse, Murchison okur okumaz karısı Madge Beatty'ye bir rol beğenmiş. Madge Beatty'yi tanıyorsundur herhalde. Sonra da ne yapmış, biliyor musun? Oracıkta oturup otuz beş dolarlık bir çek yazmış ve Alice'e ikimizi birlikte New York'a beklediğini söylemiş! Biz de banka hesabımızdaki bütün parayı çektik, köprüleri yaktık, gidiyoruz işte."

"Eh, bu işte çok para var demek," dedi kondüktör. Sonra Malloy'lara iyi şanslar dileyip gitti.

Evarts, Poughkeepsie'de, sonra Harmon'da bavulları indirmek istedi ama Alice her birinde tarifeye bakıp indirtmedi. İkisi de daha önce New York'a hiç gitmemişti; New York'un girişini açgözlülükle seyrediyorlardı, çünkü Wentworth kasvetli bir kentti; o öğle sonrasında Manhattan'ın kenar mahalleleri bile onların gözüne harika göründü. Tren, Park Caddesi'nin altında karanlığa gömüldüğünde Alice devlere ait icatlarla çevriliymiş hissine kapılarak Mildred-Rose'u uyandırdı ve kızın bonesinin bağcıklarını titreyen parmaklarla bağladı.

Malloy'lar trenden inerlerken Alice istasyonun iç bölümlerindeki yer döşemesinin buzumsu bir parıltısı olduğunu fark etti; acaba betona ufalanmış elmaslar mı katılmış diye merak etti. Evarts'a yol sormayı yasakladı. "Çaylak olduğumuzu anlarlarsa kandırırlar bizi," diye fısıldadı. Trafiğin ve klaksonların gürültüsüne sanki hayatın seslenişiymiş gibi kulak kabartarak mermer bekleme odasından geçtiler. Alice bir New York haritası bulup önceden incelemişti; istasyondan çıktıklarında hangi yöne gideceklerini biliyordu. Kırk İkinci Sokak boyunca Beşinci Cadde'ye kadar yürüdüler. Yanlarından geçen insanların yüzleri kararlı ve azimliydi; hepsi büyük işlerin geleceğinden sorumlu insanlar gibiydiler. Evarts daha önce hiç bu kadar çok güzel kadın, kolay tavlanabilmeyi vaat eden bu kadar çok hoş, genç yüz görmemişti. Bir kış öğle sonrasıydı; şehrin ışığı berrak ve morumsuydu, tıpkı Wentworth civarında tarlalardaki ışık gibi.

Gittikleri yer, Hotel Mentone, Altıncı Cadde'nin batısında bir yan sokaktaydı. Karanlık bir yerdi, odalar pis kokuyordu; yemek feciydi; lobinin tavanındaki yaldız ve alçı bolluğu Vatikan şapellerini aratmıyordu. Yaşlıların rağbet ettiği, itibarsız kişileri cezp eden bir oteldi; Malloy'ların oraya geliş sebebi Mentone'un batının bütün tren istasyonu panolarına reklam vermesiydi. Onlardan önce pek çok masum oraya gelmişti; onların tatlılığı ile alçakgönüllülüğü, görünürdeki çökmüş ihtişamı ve yozluğu bastırmış, kış öğle sonralarında köylerdeki yem dükkânlarını çağrıştıran mütevazı bir kokuyu bütün ortak kullanım alanlarına yaymıştı. Bir komi onları odalarına

çıkardı. O gider gitmez Alice banyoyu inceledi ve penceredeki perdeleri açtı. Pencere tuğladan bir duvara bakıyordu ama pencereyi yukarı kaydırarak açtığında trafik sesi duyuluyordu; tıpkı istasyondaki gibi, bizzat hayatın karşı koyulmaz, muazzam sesiydi sanki.

Malloy'lar o akşamüstü Broadway Automat'in yolunu buldular. Sihirli kahve musluklarını ve kendiliğinden açılıveren cam kapıları görünce hayranlıkla çığlık attılar. "Yarın fırında kuru fasulye yiyeceğim," diye haykırdı Alice, "ondan sonraki gün tavuklu böreği, daha sonraki gün de balık köftelerini." Yemeklerini bitirdiklerinde sokağa çıktılar. Mildred-Rose, annesiyle babasının nasırlı ellerinden tutmuş, ikisinin ortasında yürüyordu. Hava kararmaktaydı; Broadway'in ışıkları basit dualarının hepsini gerçekleştirdi. Kana bulanmış kahramanların, katil âşıkların, canavarların ve silahlı haydutların rengârenk, ışıl ışıl, koskoca resimleri havada asılıydı. Karmakarışık ışıkların arasında film ve restoran adları, gazoz ve sigara markaları yazılıydı; uzakta, Hudson Nehri'nin ötesinde kış günbatımının çiğ ışığını görüyorlardı. Doğudaki yüksek binalar ışıklıydı ve koyu siluetlerine ateş düşmüşçesine yanıyorlardı. Hava müzik sesleriyle doluydu, ışıklar gün ışığından daha parlaktı. Saatler boyunca kalabalıkla birlikte sürüklendiler.

Mildred-Rose yorulup ağlamaya başladı; bunun üzerine annesiyle babası onu Mentone'a geri götürdüler nihayet. Alice kızın giysilerini çıkarırken biri hafifçe kapıyı tıklattı.

"Girin," diye seslendi Evarts.

Kapıda bir komi duruyordu. Bedeni oğlan çocuğu gibiydi ama yüzü gri ve kırışıktı. "İyi misiniz diye bir yoklayayım dedim," dedi. "Belki gazoz veya soğuk su istersiniz, diye düşündüm."

"Yo, hayır, çok teşekkürler," dedi Alice. "Sorduğun için teşekkür ederiz."

"New York'a ilk defa mı geliyorsunuz?" diye sordu komi. İçeri girip kapıyı kapattı ve bir koltuğun kolçağına ilişti.

"Evet," dedi Evarts. "Dün Wentworth'ten –Indiana eyaletindedir– dokuz on beş South Bend trenine bindik. Sonra Chicago'ya gittik. Öğle yemeğini Chicago'da yedik."

"Ben tavuklu börek yedim," dedi Alice. "Çok lezzetliydi." Mildred-Rose'un geceliğini kafasından geçirdi.

"Sonra da New York'a geldik," dedi Evarts.

"Burada ne yapıyorsunuz?" diye sordu komi. "Evlilik yıldönümünüz mü?" Yazı masasının üstünde duran paketten bir sigara alıp koltuğa yerleşti.

"Yok canım," dedi Evarts. "Bizim başımıza talih kuşu kondu."

"Köşeyi döndük," dedi Alice.

"Yarışma mı?" diye sordu komi. "Yarışma filan mı kazandınız?"

"Yok canım," dedi Evarts.

"Anlatsana Evarts," dedi Alice.

"Evet," dedi komi. "Anlatsana Evarts."

"Anlatayım," dedi Evarts. "Her şey şöyle başladı." Yatağın üstüne oturup bir sigara yaktı. "Ben askerdim, sonra, askerden ayrıldığımda Wentworth'e döndüm..." Kondüktöre anlattığı hikâyeyi komiye de anlattı.

"Vay canına, amma şanslısınız!" diye haykırdı komi, Evarts hikâyesini bitirdiğinde. "Tracey Murchison ha! Madge Beatty! Vay be, ne şans!" Sefil odaya göz gezdirdi. Alice, Mildred-Rose'u uyuyacağı kanepeye yerleştiriyordu. Evarts yatağın kenarına oturmuş, ayaklarını sallıyordu. "Sizin şimdi iyi bir menajere ihtiyacınız var," dedi komi. Bir kâğıt parçasının üstüne bir isimle bir adres yazıp Evarts'a verdi. "Hauser Ajansı dünyanın en büyük ajansıdır," dedi; "Charlie Leavitt de Hauser Ajansı'nın bir numaralı adamıdır. Sorunlarınızı hiç çekinmeden Charlie Leavitt'e açabilirsiniz; sizi kim gönderdi diye sorarsa Bitsey dersiniz." Sonra kapıya gitti. "İyi geceler, şanslı gençler," dedi. "İyi geceler. Tatlı rüyalar. Tatlı rüyalar."

Malloy'lar çalışkan bir neslin gayretkeş evlatlarıydılar; ertesi sabah saat altı buçukta ayaktaydılar. Yüzlerini, kulaklarını güzelce ovalayıp dişlerini sabunla fırçaladılar. Saat yedide Automat'e doğru yola çıktılar. Evarts o gece uyumamıştı. Trafiğin sesi uyutmamıştı onu; o da gecenin küçük saatlerini pencerenin önünde oturarak geçirmişti. Ağzı sigara dumanından kavrulmuş, uykusuzluk sinirlerini germişti. New York'un hâlâ uykuda olduğunu görünce şaşırdılar.

Dehşete düştüler. Kahvaltılarını edip Mentone'a döndüler. Evarts, Tracey Murchison'ın ofisini aradı ama cevap veren olmadı. Ofise birkaç kere daha telefon etti. Saat onda bir kız telefona cevap verdi. "Mr. Murchison sizinle saat üçte görüşecek," dedi. Ve telefonu kapadı. Beklemekten başka yapacak şey olmadığından, Evarts karısıyla kızını Beşinci Cadde'ye götürdü. Vitrinlere baktılar. Saat on birde, Radio City Music Hall'un kapıları açıldı, onlar da içeri girdiler.

İyi bir karar vermişlerdi. Bir saat kadar çeşitli salonlarda ve tuvaletlerde dolaştıktan sonra yerlerini aldılar; şov sırasında orkestra bölmesinden dev bir semaver yükselip içinden çıkan Kazak üniformalı kırk adam "Dark Eyes" şarkısını söylediğinde, Alice ile Mildred-Rose neşeyle çığlık attılar. Şovun şaşaasının ardında basit ve bildik bir zekâ gizleniyor gibiydi; sanki o metrelerce yaldızlı perdeyi dalgalandıran rüzgâr doğru Indiana'dan esiyordu. Gösteri Alice ile Mildred-Rose'u zevkten serseme çevirmişti; Mentone'a dönerlerken Evarts yangın musluklarına çarpmasınlar diye kaldırımda onları ellerinden tutup yürütmek zorunda kaldı. Otele döndüklerinde saat üçe çeyrek vardı. Evarts karısıyla çocuğunu öpüp vedalaştı ve Murchison'la görüşmek üzere yola çıktı.

Yolda kayboldu. Geç kalmaktan korkuyordu. Koşmaya başladı. İki polise yol sordu ve sonunda ofis binasına vardı.

Murchison'ın ofisinin bekleme odası kasvetliydi –Evarts kasıtlı olarak öyle döşendiğini umuyordu– ama sıradan değildi, çünkü çok sayıda yakışıklı erkek ve güzel kadın Mr. Murchison'la görüşmek üzere bekliyorlardı. Hiçbiri oturmuyordu; kendilerini orada bekleten gecikmeden pek memnunlarmış gibi sohbet ediyorlardı aralarında. Resepsiyonist Evarts'ı içeride bir odaya aldı. Burası da kalabalıktı ama sanki işgal ediliyormuşçasına telaşlı ve dertli bir hava hâkimdi. Murchison oradaydı; Evarts'ı enerjik bir tavırla selamladı. "Sözleşmeler hazır," diyerek Evarts'a bir kalem verdi ve bir deste halindeki sözleşmeleri önüne itti. Evarts imzalar imzalamaz, "Şimdi hemen koşup Madge'le görüşmeni istiyorum," dedi Murchison. Evarts'a baktı, yakasındaki tüyden karanfili çekip aldı ve bir çöp kutusuna fırlattı. "Çabuk, çabuk, çabuk," dedi. "Park

Caddesi 400 numarada. Seni görmeye can atıyor. Seni bekliyor şu anda. Bu gece tekrar görüşeceğiz zaten –Madge bir program yaptı galiba– ama şimdi acele et."

Evarts koşar adım hole çıktı ve sabırsızlıkla asansörün düğmesine bastı. Binadan çıkar çıkmaz yolunu kaybetti ve kendini kürkçüler mahallesinde buldu. Bir polis ona Mentone'un yolunu tarif etti. Alice ile Mildred-Rose lobide bekliyorlardı; onlara olanları anlattı, "Şimdi Madge Beatty'yi görmeye gidiyorum," dedi. "Acele etmem lazım!" Komi Bitsey bu konuşmaya kulak misafiri olmuştu. Elindeki valizleri bırakıp yanlarına gitti. Evarts'a Park Caddesi'ne nasıl gideceğini tarif etti. Evarts, Alice ile Mildred-Rose'u tekrar öptü. O kapıdan dışarı çıkıp koşarken arkasından el salladılar.

Evarts Park Caddesi'ni filmlerde o kadar çok görmüştü ki, genişliği ve açıklığı onda tanıdık bir izlenim uyandırdı. Asansörle Murchison'ların dairesine çıktığında bir hizmetçi onu güzel bir salona götürdü. Şöminede ateş yanıyordu, üstündeki rafta çiçekler vardı. Madge Beatty içeri girdiğinde Evarts ayağa fırladı. Madge Beatty çelimsiz, canlı ve yaldızlıydı; boğuk sesi, incelikli tonu Evarts'ta çıplak kalmış gibi bir duygu uyandırıyordu. "Oyununu okudum Evarts," dedi, "ve bayıldım, bayıldım, bayıldım." Odada küçük adımlarla gezerek, kâh ona bakarak kâh bakmadan konuşuyordu. İlk anda göründüğü kadar genç değildi; pencereden giren ışık yüzüne vurduğunda neredeyse pörsük görünüyordu. "İkinci perdeyi yazdığında benim rolümü geliştireceğini umuyorum," dedi. "Kat kat, kat kat geliştireceksin."

"İstediğiniz her şeyi yaparım Miss Beatty," dedi Evarts.

Madge Beatty oturup biçimli ellerini kavuşturdu. Evarts ayaklarının çok büyük olduğunu fark etti. Bacaklarının alt kısmı çok inceydi, bu yüzden ayakları çok büyük görünüyordu. "Ah, oyununa bayıldık Evarts," dedi Madge Beatty. "Bayıldık, istiyoruz, ihtiyacımız var ona. Ne kadar ihtiyacımız olduğunu bir bilsen. Borcumuz var Evarts, dünya kadar borcumuz var." Bir eli göğsünde, fısıldayarak konuşuyordu. "Bir milyon dokuz yüz altmış beş bin dolar borcumuz var." Sonra sesi yine o harika ışığa büründü. "Ama ben

gevezelik edip güzelim oyununu yazmanı engelliyorum," dedi. "Seni işinden alıkoyuyorum; şimdi dönüp yazmanı, durmadan yazmanı istiyorum; sonra da, bu akşam dokuzdan sonra istediğiniz saatte karınla ikinizin buraya gelip en yakın dostlarımızla tanışmanızı istiyorum."

Evarts kapı görevlisine Mentone'a nasıl döneceğini sordu ama tarifi yanlış anlayıp tekrar yolunu kaybetti. Doğu Yakası'nda bir polis bulana kadar dolandı ve polisten otele nasıl döneceğini öğrendi. Döndüğünde o kadar geç olmuştu ki Mildred-Rose açlıktan ağlıyordu. Üçü yıkanıp Automat'e gittiler ve saat neredeyse dokuza kadar Broadway'de bir aşağı bir yukarı yürüdüler. Sonra tekrar otele döndüler. Alice gece elbisesini giydi; ikisi Mildred-Rose'u öpüp iyi geceler dilediler. Lobide Bitsey'ye rastladıklarında ona nereye gittiklerini söylediler. Bitsey, Mildred-Rose'a göz kulak olacağını söyledi.

Murchison'ların evine yürümek Evarts'ın sandığından daha fazla vakit aldı. Alice'in pardösüsü inceydi. Apartmana vardıklarında soğuktan mosmor kesilmişti. Asansörden çıkarlarken uzaktan bir piyano sesi duydular, bir kadın, "A kiss is but a kiss, a sigh is but a sigh..." diye şarkı söylüyordu. Bir hizmetçi pardösülerini aldı; ilerideki bir kapının eşiğinden Mr. Murchison onları selamlıyordu. Alice elbisesinin önüne takılı kumaştan şakayığı kabartıp düzeltti, sonra içeri girdiler.

İçerisi kalabalıktı, loş bir ışık yanıyordu; şarkı söyleyen kadın şarkıyı bitirmek üzereydi. Havada baş döndürücü bir kürk ve keskin parfüm kokusu vardı. Mr. Murchison, Malloy'ları kapının yakınında duran bir çiftle tanıştırdı ve onları terk etti. Tanıştıkları adamla kadın sırtlarını Malloy'lara döndüler. Evarts çekingen ve sessizdi ama Alice heyecanlıydı; fısıltıyla piyanonun etrafındaki insanların kim olduğu hakkında tahmin yürütmeye koyuldu. Hepsinin film yıldızları olduklarından emindi; haklıydı da.

Kadın şarkısını bitirdi, piyanonun başından kalktı ve yürüyüp gitti. Tek tük alkışlardan sonra garip bir sessizlik çöktü. Mr. Murchison bir başka kadından şarkı söylemesini rica etti. "Ondan sonra

söyleyecek değilim," dedi kadın. Her ne olduysa, bütün konuşmalar kesilmişti. Mr. Murchison birkaç kişiden şarkı söylemelerini rica etti ama hepsi hayır dedi. "Belki Mrs. Malloy bize şarkı söyler," dedi o da hınçla.

"Olur," dedi Alice. Odanın ortasına yürüdü. Ellerini göğüs hizasında kavuşturarak şarkı söylemeye başladı.

Annesi Alice'e bir misafirliğe gittiğinde ev sahibi şarkı söylemesini isterse ricasını geri çevirmemeyi öğretmiş, Alice de hayatında annesinin öğrettiği hiçbir şeyi unutmamıştı. Çocukken, Wentworth'te yaşayan yaşlı dul Mrs. Bachman'dan şan dersi almıştı. Ortaokul ve lisede törenlerde şarkı söylemişti. Ailece kutladıkları bayramlarda akşamüzerleri mutlaka şarkı söylemesi istenirdi; o da sobanın yanındaki sedirden kalkar ya da mutfakta bulaşık yıkıyorsa mutfaktan gelir ve Mrs. Bachman'ın ona öğretmiş olduğu şarkıları söylerdi.

O geceki teklif o kadar beklenmedikti ki, Evarts karısını durdurmaya vakit bulamamıştı. Evarts, Murchison'ın sesindeki hıncı fark etmişti; elinde olsa karısını engellerdi ama şarkıya başladıktan sonra umursamadı. Alice'in sesi dolgundu, görünümü ciddi ve dokunaklıydı, o insanlara kibarlığından şarkı söylüyordu. Evarts'ın şaşkınlığı geçtiğinde, Murchison'ların konuklarının Alice'in şarkısını nasıl bir saygıyla, dikkatle dinlediklerini fark etti. Bu insanların birçoğu Wentworth gibi küçük yerlerde yetişmişlerdi; iyi kalpli insanlardı; Alice'in korkusuzca seslendirdiği basit şarkı onlara hayata atıldıkları günleri hatırlatıyordu. Aralarında fısıldaşmıyorlar, gülümsemiyorlardı. Birçoğu başını önüne eğmişti, bir kadının mendiliyle gözlerini sildiğini gördü. Alice'in zafer kazandığını düşündü ve sonra şarkının "Annie Laurie" olduğunu fark etti.

Yıllar önce Mrs. Bachman, Alice'e bu şarkıyı öğrettiğinde şarkının sonuna eklediği performans Alice'e çocukken, ergenlikte ve lise son sınıfta sükse kazandırmıştı; ancak Wentworth'teki bunaltıcı salonlarının daimi yoksulluk ve yemek kokuları arasında bile bu numara artık ailesini bıktırmaya, can sıkmaya başlamıştı. Alice'e son dizede, "Düşüp ölürüm," derken yere yığılması öğretilmişti.

Yaşı ilerledikçe düşüşleri de yumuşamıştı ama hâlâ düşüyordu yere; Evarts o gece de düşmeye niyetli olduğunu yüzündeki sükûnetten anlamıştı. Yanına gidip ona sarılmayı, kulağına otelin yanmakta olduğunu ya da Mildred-Rose'un hastalandığını fısıldamayı düşündü. Ama öyle yapmayıp sırtını döndü.

Alice bir nefes alıp son kıtaya girişti. Evarts o kadar terliyordu ki gözlerine tuz kaçmıştı. Alice'in, "Düşüp ölürüm," dediğini duydu; bir gümbürtüyle yere yığılışını işitti; tutulamayan, çığlık çığlığa kahkahaları, sigara öksürüklerini ve gülmekten inci yakası kopan kadının sövüp saydığını işitti. Murchison'ların konuklarına büyü yapılmıştı sanki. Gözlerinden yaşlar akıyor, sarsılıyorlar, eğiliyorlar, birbirlerinin sırtına vuruyorlar ve çıldırmış gibi oldukları yerde dönüp duruyorlardı. Evarts dönüp baktığında Alice yerde oturuyordu. Ayağa kalkmasına yardımcı oldu. "Gel sevgilim," dedi. "Gel." Kolunu Alice'in omzuna dolayarak onu hole götürdü.

"Şarkımı beğenmediler mi?" diye sordu Alice. Ağlamaya başladı.

"Önemli değil sevgilim," dedi Evarts, "önemli değil, önemli değil." Pardösülerini aldılar ve soğukta Mentone'a yürüdüler.

Bitsey koridorda, odalarının önünde onları bekliyordu. Partiyi bütün ayrıntılarıyla dinlemek istiyordu. Evarts, Alice'i içeri gönderip komiyle yalnız başına konuştu. Partiyi anlatmak gelmiyordu içinden. "Ben artık Murchison'larla bütün ilişkimi kesmek istiyorum," dedi. "Kendime yeni bir prodüktör bulacağım."

"Aferin sana, aferin sana," dedi Bitsey. "Hah şöyle. Ama her şeyden önce Hauser Ajansı'na gidip Charlie Leavitt'le görüşmelisin."

"Tamam," dedi Evarts. "Tamam, gidip Charlie Leavitt'le görüşürüm."

Alice o gece ağlaya ağlaya uyudu. Evarts yine uyuyamadı. Pencerenin önünde bir iskemlede oturdu. Şafak sökmeden az önce biraz uyukladı ama fazla uzun sürmedi. Saat yedide ailesini Automat'e götürdü.

Kahvaltıdan sonra Bitsey, Malloy'ların odasına çıktı. Çok heyecanlıydı. Dört sentlik gazetelerin birinde Evarts'ın New York'a gelişinden söz ediliyordu. Aynı paragrafta bir bakan ile bir Balkan

kralının adı da geçiyordu. Sonra telefon çalmaya başladı. İlk arayan, Evarts'a ikinci el vizon manto satmak isteyen bir adamdı. Sonra bir avukat aradı, ardından bir kuru temizleyici, bir terzi, bir anaokulu, birkaç ajans, bir de onlara güzel bir daire bulacağını söyleyen bir adam. Evarts bütün bu münasebetsizliklere hayır, dedi ama her defasında telefonu kapatmadan tartışmak zorunda kaldı. Bitsey, Charlie Leavitt'ten saat on ikiye randevu almıştı; vakit geldiğinde Evarts, Alice ile Mildred-Rose'u öpüp vedalaştı ve sokağa çıktı.

Hauser Ajansı Radio City'deki binalardan birindeydi. Evarts bu kez binanın görkemli kapılarından diğer insanlar gibi hakkıyla geçtiğini düşündü. Hauser Ajansı yirmi altıncı kattaydı. Evarts hangi katta ineceğini asansör harekete geçtikten sonra söyledi. "Artık çok geç," dedi asansörcü. "Asansöre girdiğinde söyleyeceksin hangi katta ineceğini." Evarts bu sayede asansördeki herkesin gözünde çaylak damgası yediğini biliyordu, yüzü kızardı. Altmışıncı kata kadar çıktı, sonra yirmi altıya indi. Asansörden çıkarken asansörcü alaylı alaylı gülüyordu.

Uzun bir koridorun sonunda, ikiye bölünmüş bir kartalla kapanan çift kanatlı bronz bir kapı vardı. Evarts şah kartalın kanatlarını çevirip görkemli bir şato kabul salonuna girdi. Duvarlardaki lambriler kurt yenikleriyle doluydu, çürümüş, ağarmıştı. Uzakta, küçük bir cam bölmenin arkasında kulağında kulaklıklarla bir kadın gördü. Kadına gidip niye geldiğini söyledi; kadın oturmasını rica etti. Evarts deri bir kanepeye oturup bir sigara yaktı. Salonun ihtişamı onu müthiş etkilemişti. Sonra kanepenin üstündeki toz tabakasını fark etti. Sehpa, üstündeki dergiler, lamba, Rodin'in *Öpüş*'ünün bronz kopyası – devasa odadaki her şey bir toz tabakasıyla kaplıydı. Aynı anda salonun tuhaf sessizliğini de fark etti. Bir ofiste genelde duyulan seslerin hiçbiri yoktu. Uzaktaki dünyadan bu sessizliğe buz pateni pistinin müziği sızıyordu; çanlar "Müjdeler dünyaya! Tanrı doğdu!"yu çalıyordu. Kanepenin yanındaki sehpanın üstünde duran dergiler beş yıl öncesinin dergileriydi.

Bir süre sonra resepsiyonist salonun dibindeki çift kanatlı kapıyı işaret etti; Evarts çekinerek kapıya gitti. Kapının ötesindeki ofis

çıktığı odadan daha küçük ama daha loş, daha gösterişli ve etkileyiciydi; uzaktan hâlâ buz pistinin müziğini duyuyordu. Antika bir masanın başında bir adam oturmaktaydı. Evarts'ı görür görmez ayağa kalktı. "Hoş geldin Evarts, Hauser Ajansı'na hoş geldin!" diye bağırdı. "Duyduğuma göre elinde müthiş bir mal varmış, Bitsey, Tracey Murchison'la ipleri kopardığını söylüyor. Oyununu okumadım tabii ama Tracey istiyorsa ben de isterim, Sam Farley de ister. Sana bir prodüktör buldum, bir star buldum, tiyatro buldum, galiba ön anlaşma da hazır. Dört yüz bin tavan üzerinden yüz bin. Otursana, otur."

Mr. Leavitt ya bir şey yiyordu ya da dişlerinde bir sorun vardı, çünkü her cümlenin sonunda bir gurme gibi düşünceli düşünceli, sesli sesli dudaklarını oynatıyordu. Bir şeyler yiyor olabilirdi, ağzının etrafında kırıntılar vardı. Dişlerinde sorun da olabilirdi, çünkü dudak sesleri görüşme boyunca sürdü. Mr. Leavitt'in üstünde bol bol altın vardı. Birkaç yüzük, altın künye, altın saat bileziği takmıştı, üstü mücevher kakmalı, ağır bir altın sigara tabakası vardı. Tabaka boştu, konuşurlarken Evarts'ın sigaralarından içti.

"Şimdi Evarts, bak ne yapacaksın: Oteline döneceksin," diye bağırdı Mr. Leavitt, "ve keyfine bakacaksın. Malın Charlie Leavitt'in himayesinde. Bu konuyu dert etmeyeceğine söz ver bana. Anladığım kadarıyla Murchison'la sözleşme imzalamışsın. Ben o sözleşmenin hükümsüz olduğunu bildireceğim, avukatım sözleşmenin hükümsüz olduğunu bildirecek, eğer ki Murchison itiraza kalkarsa dava açacağız, yargıç da sözleşmenin hükümsüz olduğuna karar verecek. Ama önce," dedi sesini yumuşatarak, "şu kâğıtları imzalamanı istiyorum; bunlar bana seni temsil etme yetkisi veriyor." Evarts'ın önüne birtakım kâğıtlarla altın bir dolmakalem itti. "Şu kâğıtları imzalaman yeterli," dedi hüzünlü bir tavırla, "dört yüz bin dolar senin. Ah, siz yazarlar!" diye haykırdı. "Şanslı yazarlar!"

Evarts kâğıtları imzalar imzalamaz Mr. Leavitt'in tavrı değişti, tekrar bağırmaya başladı. "Sana bulduğum prodüktör Sam Farley. Star ise Susan Hewitt. Sam Farley, Tom Farley'nin kardeşidir. Clarissa Douglas'la evlidir, George Howland'ın da dayısıdır. Pat Levy

kayınbiraderi olur, Mitch Kababian ile Howie Brown ise anne tarafından akrabasıdır. Annesi Lottie Mayes'ti. Birbirlerine çok bağlı bir ailedirler. Müthiş bir ekiptirler. Oyunun Wilmington'da sahnelendiğinde Sam Farley, Tom Farley, Clarissa Douglas, George Howland, Pat Levy, Mitch Kababian ve Howie Brown oracıkta, otelde üçüncü perdeyi yazıyor olacaklar. Oyunun Baltimore'da sahnelendiğinde Sam Farley, Tom Farley, Clarissa Douglas, George Howland, Pat Levy, Mitch Kababian ve Howie Brown da Baltimore'da olacaklar. Oyunun birinci sınıf bir prodüksiyonla Broadway'de sahnelendiğinde en ön sırada seni kim destekliyor olacak?" Mr. Leavitt sesini çok zorlamıştı, boğuk bir fısıltıyla sözü bağladı: "Sam Farley, Tom Farley, Clarissa Douglas, George Howland, Pat Levy, Mitch Kababian ve Howie Brown."

"Şimdi bak ne yapacaksın, oteline dönüp eğlenmene bakacaksın," diye bağırdı boğazını temizledikten sonra. "Ben seni yarın arayıp Sam Farley ile Susan Hewitt'in seninle ne zaman görüşebileceklerini haber vereceğim; hemen şimdi Hollywood'a telefon edip Max Rayburn'a oyunu dört yüz bin tavan üzerinden yüz bine verebileceğimizi söyleyeceğim, bir sent aşağısını bile kabul etmeyeceğiz." Evarts'ın sırtını sıvazlayıp usulca kapıya doğru itti. "Keyfine bak Evarts," dedi.

Evarts salondan geçerken resepsiyonist sandviç yiyordu. Evarts'a eliyle işaret etti.

"Sıfır kilometre Buick Cabrio çekilişine katılmak ister misin?" diye sordu fısıltıyla. "Bir çekiliş hakkı on sent."

"Yo, hayır, teşekkür ederim," dedi Evarts.

"Taze yumurta?" diye sordu kadın. "Her sabah Jersey'den getiriyorum, günlük."

"Hayır, teşekkür ederim," dedi Evarts.

Evarts kalabalığın arasından hızlı hızlı yürüyerek Mentone'a döndü; Alice, Mildred-Rose ve Bitsey onu bekliyorlardı. Onlara Leavitt'le görüşmesini anlattı. "O dört yüz bini aldığımda," dedi, "Finelli Ana'ya bir miktar para göndereceğim." Bunun üzerine Alice, Wentworth'te paraya ihtiyacı olan daha bir yığın insanı

hatırladı. O gece kutlama mahiyetinde Automat yerine spagetticiye gittiler. Yemekten sonra Radio City Music Hall'a gittiler. O gece Evarts yine uyuyamadı.

Alice, Wentworth'te ailenin pratik üyesi olarak tanınırdı. Bu konuda bol bol şakalaşılırdı. Aile bütçesini o yapar, ek geliri o idare eder; Alice olmasa Evarts'ın gözünü bile kaybedeceği söylenirdi sık sık. Alice kişiliğinin pratik yanının etkisiyle ertesi gün Evarts'a kaç gündür hiçbir şey yazmadığını hatırlattı. Duruma el koydu. "Sen odada oturup oyununu yaz," dedi, "Mildred-Rose'la ben Beşinci Cadde'de bir aşağı bir yukarı gezeriz, sen yalnız kalırsın."

Evarts çalışmaya gayret etti ama telefon tekrar çalmaya başladı; mücevher satıcıları, tiyatro avukatları, çamaşırhaneler ikide bir çalışmasını bölüyordu. Saat on bir civarında ahizeyi kaldırdığında tanıdık ve öfkeli bir ses duydu. Murchison'dı. "Ben seni Wentworth'ten buraya getirdim," diye bağırıyordu, "bugünkü konumunu bana borçlusun. Duyduğuma göre sözleşmemizi çiğneyip bana Sam Farley'yle ihanet etmişsin. Gösteririm ben sana, mahvedeceğim seni, dava açacağım, senin..." Evarts telefonu kapadı; bir dakika sonra tekrar çaldığında açmadı. Alice'e bir not bırakıp şapkasını takarak Beşinci Cadde'ye, Hauser Ajansı'na gitti.

O sabah ikiye bölünmüş kartalı çevirip çifte kanatlı kapıyı açarak şato kabul salonuna girdiğinde Mr. Leavitt ceketini çıkarmış, halıyı süpürüyordu. "Aa, günaydın," dedi Leavitt. "Uğraşı terapisi." Süpürgeyle faraşı kadife bir perdenin arkasına sakladı. "Gel, gel içeri," diyerek ceketini giydi ve Evarts'ı içerideki odaya götürdü. "Bugün öğleden sonra Sam Farley ve Susan Hewitt'le tanışacaksın. New York'un en şanslı adamlarından birisin. Bazı insanlar Sam Farley'yle asla tanışmaz. Hayatları boyunca tek bir kez görmezler onu, zekâsına şahit olmazlar, o kendine has kişiliğinin gücünü hissetmezler. Susan Hewitt'e gelince..." Leavitt'in bir an dili tutuldu. Sonra randevunun saat üçte olduğunu söyledi. "Onlarla Sam Farley'nin harika evinde görüşeceksin," diyerek Evarts'a adresi verdi.

Evarts, Murchison'la yaptığı telefon görüşmesini aktarmaya çalıştı ama Leavitt sözünü yarıda kesti. "Senden tek bir şey iste-

dim," diye bağırdı. "Bu konuyu dert etme, dedim. Çok mu şey istedim? Senden Sam Farley'yle konuşmanı ve role uygun mu, değil mi diye Susan Hewitt'e bir bakmanı rica ediyorum. Çok mu şey istiyorum? Hadi şimdi git eğlenmene bak. Git bir film seyret. Hayvanat bahçesine git. Saat üçte git Sam Farley'yle görüş." Evarts'ın sırtını sıvazlayıp kapıya doğru itti.

Evarts, Alice ve Mildred-Rose'la birlikte Mentone'da öğle yemeği yedi. Başı ağrıyordu. Yemekten sonra Beşinci Cadde'de bir aşağı bir yukarı gezindiler; saat üçe yaklaşırken Alice'le Mildred-Rose onunla birlikte Sam Farley'nin evine kadar yürüdüler. Cephesi kaba taştan, İspanyol hapishanelerini andıran, etkileyici bir binaydı. Evarts, Mildred-Rose'la Alice'i öpüp vedalaştı ve zili çaldı. Kapıyı bir uşak açtı. Üstünde çizgili pantolon olduğundan Evarts onun uşak olduğunu anlamıştı. Uşak Evarts'ı üst katta bir salona götürdü.

"Mr. Farley'yle görüşmeye geldim," dedi Evarts.

"Biliyorum," dedi uşak. "Adın Evarts Malloy. Randevun var. Ama o gelmeyecek. Yüz Altmış Dördüncü Sokak'ta, Acme garajında barbut oynuyor, yarından önce gelmez. Ama Susan Hewitt gelecek. Onunla görüşeceksin. Ah, burada olan biteni bir bilsen!" Uşak sesini alçaltıp suratını Evarts'ın suratına yaklaştırdı. "Şu duvarların dili olsa! Hollywood'dan döndüğümüzden beri ev ısıtılmadı; 21 Haziran'dan beri maaşımı almadım. Gene idare ederdim de, orospu çocuğu yıkandıktan sonra küveti boşaltmıyor. Yıkanıp pis suyu öylece küvette bırakıyor. Kokuşsun diye. Bütün bunlar yetmiyormuş gibi dün bulaşık yıkarken parmağımı kestim." Uşağın işaretparmağında pis bir bandaj vardı; aceleyle kat kat kanlı gazlı bezi açtı. "Baksana," dedi yarayı Evarts'ın burnuna yaklaştırarak. "Kemiğe kadar kesildi. Dün kemik görünüyordu. Kanadı. Her yere kan bulaştı. Temizlemesi yarım saat sürdü. Mikrop kapmamış olması mucize." Söz konusu mucize karşısında başını iki yana salladı. "Fare geldiğinde yukarı gönderirim." Peşinde kanlı sargıyı sürükleyerek odadan dışarı çıktı.

Evarts'ın gözleri yorgunluktan yanıyordu. O kadar yorgundu ki, başını herhangi bir yere dayasa uyuyacaktı. Kapının çalındığını,

uşağın Susan Hewitt'le konuştuğunu duydu. Susan Hewitt merdiveni koşarak çıkıp salona girdi.

Genç bir kadındı; salona sanki orası kendi eviymiş ve okuldan yeni dönmüş gibi girdi. Tüy gibiydi, yüz hatları narin ve küçücüktü, basitçe taranmış sarı saçları koyulmaya başlamıştı; çam tahtasındaki damarlar gibi yumuşak kahverengi çizgiler oluşmuştu. "Tanıştığımıza çok memnun oldum Evarts," dedi. "Oyununa bayıldığımı bilmeni isterim." Evarts oyunu nasıl olup da okuduğunu bilmiyordu ama Susan Hewitt'in güzelliği kafasını o kadar karıştırmıştı ki düşünmesi, konuşması imkânsızdı. Ağzı kurumuştu. Son günlerin inanılmaz temposundandı belki ya da uykusuzluktan –bilmiyordu– ama âşık olmuş gibi hissediyordu kendini.

"Bana eskiden tanıdığım bir kızı hatırlatıyorsunuz," dedi. "South Bend yakınında bir seyyar büfede çalışıyordu. South Bend yakınında bir seyyar büfede çalışmışlığınız yoktur herhalde, değil mi?"

"Hayır," dedi Susan Hewitt.

"Yalnız o değil," dedi Evarts. "Tamamını hatırlatıyorsunuz bana. Yani gece yolculuklarını. Ben gece vardiyasında çalışan bir otobüs şoförüydüm. Bana onu hatırlatıyorsunuz. Yani yıldızları, hemzemin geçitleri, çitler boyunca sıra sıra dizili sığırları. Seyyar büfelerdeki kızları. Hepsi o kadar güzel görünürdü ki. Ama siz hiç seyyar büfede çalışmamışsınız."

"Hayır," dedi Susan Hewitt.

"Oyunumu alabilirsiniz," dedi Evarts. "Yani bence role uygunsunuz. Sam Farley alabilir oyunu. Her şeyi."

"Teşekkür ederim Evarts," dedi Susan Hewitt.

"Sizden bir şey rica edebilir miyim?" diye sordu Evarts.

"Nedir?"

"Aslında aptalca bir şey, biliyorum," dedi Evarts. Ayağa kalkıp odada birkaç adım attı. "Ama burada kimse yok, kimsenin haberi olmaz. Söylemek zor geliyor."

"Ne istiyorsun?"

"Sizi havaya kaldırmama izin verir misiniz?" dedi Evarts. "Havaya kaldıracağım sadece. Ne kadar hafif olduğunuzu merak ediyorum."

"Olur," dedi Susan Hewitt. "Paltomu çıkarayım mı?"

"Evet, evet, evet," dedi Evarts. "Çıkarın paltonuzu."

Susan Hewitt ayağa kalktı. Paltosunu kanepenin üstüne bıraktı.

"Kaldırayım mı?" diye sordu Evarts.

"Evet."

Evarts onu koltukaltlarından tuttu. Havaya kaldırdı, sonra usulca yere bıraktı. "Ah, ne kadar hafifsiniz," diye bağırdı. "Ne kadar hafifsiniz, ne kadar narinsiniz, bir bavuldan daha ağır değilsiniz. Ben sizi taşıyabilirim, her yere taşırım, New York'un bir ucundan öbür ucuna taşırım." Sonra şapkasıyla paltosunu alıp koşarak evden ayrıldı.

Evarts, Mentone'a döndüğünde şaşkın ve bitkindi. Bitsey odada Alice ve Mildred-Rose'la birlikteydi. Finelli Ana'yla ilgili sorular sorup duruyordu. Nerede oturduğunu, telefon numarasını soruyordu. Evarts komiye sinirlendi ve gitmesini söyledi ona. Alice'le Mildred-Rose ona sorular sorarken o yatağa uzanıp uykuya daldı. Bir saat sonra uyandığında kendini çok daha iyi hissediyordu. Önce Automat'e, ardından Radio City Music Hall'a gittiler; Evarts sabah oyununu yazabilsin diye gece erken yattılar. Evarts uyayamadı.

Kahvaltıdan sonra Alice'le Mildred-Rose, Evarts'ı odada yalnız bıraktılar; Evarts yazmaya çalıştı. Yazamıyordu ama o gün dikkatini dağıtan telefon değildi. Oyunu yazmasına engel olan tıkanma daha derindi; karşıdaki tuğla duvara gözünü dikip sigara içerken engeli anladı. Susan Hewitt'e âşık olmuştu. Bu durum onu çalışmaya teşvik edebilirdi ama Evarts yaratıcılığını Indiana'da bırakmıştı. Gözlerini kapatıp Finelli Ana'nın tok sesini, ağzı bozuk konuşmasını hatırlamaya çalıştı ama kelimeler daha biçimlenemeden sokaktan gelen seslerin arasında silinip gidiyordu.

Hafızasını harekete geçirecek bir tek şey –bir tren düdüğü, bir anlık sessizlik, ahır kokusu– olsa ilham gelebilirdi. Odayı arşınladı, sigara içti, isli perdeleri kokladı, kulaklarını tuvalet kâğıdıyla tıkadı ama anlaşılan Mentone'da Indiana'yı hatırlamak imkânsızdı. Bütün gün yazı masasının başında durdu. Öğle yemeği yemedi. Karısıyla kızı öğleden sonrayı geçirdikleri Radio City Music Hall'dan dön-

düklerinde onlara yürüyüşe çıkacağını söyledi. Ah, diye düşündü otelden çıkarken, bir karga sesi duyabilseydim!

Beşinci Cadde'de başını dik tutarak, karmakarışık seslerin arasından kendisine yol gösterecek bir sesi ayırt etmeye çalışarak yürüdü. Radio City'ye kadar hızlı hızlı yürüdü; uzaktan paten pistinin müziği duyuluyordu. Sonra bir şey onu durdurdu. Bir sigara yaktı. Ve birinin kendisine seslendiğini duydu. "Şu azametli geyiğe bak Evarts," diye bağırdı bir kadın. Finelli Ana'nın boğuk, kaba sesiydi bu; arzudan aklını kaçırdığını düşünürken döndü ve kurumuş bir havuzun kenarındaki banklardan birinde Finelli Ana'nın oturduğunu gördü. "Şu azametli geyiğe bak, Evarts," diye seslendi Finelli Ana, ellerini boynuz gibi başının üstüne götürerek. Finelli Ana Wentworth'te herkesi böyle selamlardı.

"Şu azametli geyiğe bak, Finelli Ana," diye bağırdı Evarts. Onun yanına gidip oturdu. "Ah, Finelli Ana, seni gördüğüme o kadar sevindim ki," dedi. "İnanmayacaksın ama bütün gün seni düşündüm. Bütün gün içimden seninle konuşmak geçti." Dönüp Finelli Ana'nın tilkiyi andıran yüzünü ve çenesindeki kılları doyasıya seyretti. "New York'a nasıl geldin Finelli Ana?"

"Uçan makineyle geldim," diye haykırdı Finelli Ana. "Uçan makineyle bugün geldim. Sandviç yesene." Bir kesekâğıdının içindeki sandviçlerden yiyordu.

"Sağ ol, istemem," dedi Evarts. "New York'a ne diyorsun?" diye sordu. "Şu yüksek binaya ne diyorsun?"

"Ne bileyim ben," dedi Finelli Ana ama Evarts onun bir şeyler bildiğinin farkındaydı, usturuplu bir cevap vermek üzere suratına bir ifade yerleştirdiğini görüyordu. "Herhalde bunun gibisi yok, iki tane olsalardı çiftleşip doğururlardı!" Finelli Ana bir kahkaha patlatıp bacaklarına bir şaplak indirdi.

"New York'ta ne işin var Finelli Ana? Nasıl oldu da geldin buraya?"

"Şöyle geldim," dedi Finelli Ana: "Tracey Murchison diye bir adam şehirlerarası arayıp New York'a gelmemi, sana hakaret davası açmamı söyledi. Benim hakkımda bir oyun yazmışsın, sana hakaret

davası açabilirmişim, bir yığın para alırmışım, onunla kırışırmışız, hak geçmezmiş diyor, o zaman da benzin istasyonu çalıştırmak zorunda kalmazmışım. İşte sonra uçan makineye bilet alayım diye para gönderdi, ben de gelip onunla konuştum; sana hakaret davası açacağım, parayı da altmışa kırk bölüşeceğiz. Aynen öyle yapacağım," dedi.

O gece Malloy'lar Grand Central İstasyonu'nun mermer bekleme salonuna gittiler; Evarts Chicago'ya kalkan bir tren bulmaya çalıştı. Buldu, biletleri aldı, vagonlardan birine bindiler. Yağmurlu bir geceydi; istasyonun iç bölümlerindeki koyu renk, ıslak yer döşemesi parlamıyordu ama Alice hâlâ içine ufalanmış elmas katıldığı kanısındaydı ve hep öyle anlatacaktı. Yolculuk konusunda çok şey öğrenmişlerdi; ustalıkla birkaç koltuğa birden yayıldılar. Tren hareket ettikten sonra Alice koridorun öteki tarafında oturan, bebekleriyle Los Angeles'a giden açık sözlü çiftle arkadaş oldu. Kadının orada bir erkek kardeşi vardı; oranın iklimini, imkânlarını methetmişti.

"Hadi Los Angeles'a gidelim," dedi Alice Evarts'a. "Hâlâ biraz paramız var; Chicago'da bilet alırız, sen de oyununu Hollywood'da satarsın; orada Finelli Ana'nın da, ötekilerin de adını bile bilen yoktur."

Evarts kararını Chicago'da vereceğini söyledi. Bitkindi, uyuyakaldı. Mildred-Rose başparmağını ağzına soktu; çok geçmeden o ve annesi de kendilerinden geçtiler. Mildred-Rose mantosunun kurumuş, yıpranmış kürkünü okşuyor, kürk ona, merak etme, merak etme, diyordu.

Malloy'lar Chicago'da trenden inip Wentworth'e dönmüş olabilirler. Eve dönüşlerini hayal etmek zor değil; anlattıklarına inanmasalar da dostlarıyla akrabaları onlara kucak açardı. Belki de Chicago'da aktarma yapıp batıya giden bir trene binmişlerdir; doğruyu söylemek gerekirse bunu hayal etmek daha kolay. Kansas'tan, Nebraska'dan geçerek dağları aşıp batı kıyısına doğru yol alırlarken büfeli vagonda maça kızı oynayışları, istasyonlarda peynirli sandviç yiyişleri geliyor insanın gözünün önüne.

Çev.: Roza Hakmen

Hartley'ler

Mr. ve Mrs. Hartley'yle kızları Anne, Pemaquoddy Inn'e bir kış akşamı yemekten sonra, briç partileri yeni başlamışken vardılar. Mr. Hartley çantaları geniş girişten içeriye, lobiye taşıdı; karısıyla kızı da peşinden içeri girdiler. Üçü de çok yorgun görünüyordu; aydınlık, rahat salona gerilim ve tehlikeden yakalarını sıyırmış insanların minnetiyle göz gezdirdiler; sabahın erken saatlerinden itibaren insanın gözünü kör eden bir kar fırtınasında yol almışlardı. New York'tan geldiklerini, yol boyu sürekli kar yağdığını söylediler. Mr. Hartley çantaları bırakıp kayak malzemelerini almak üzere tekrar arabaya gitti. Mrs. Hartley lobideki koltuklardan birine oturdu; yorgun, çekingen kızı da ona yanaştı. Kızın saçında biraz kar vardı, Mrs. Hartley parmaklarıyla karları temizledi. Sonra hanın dul sahibesi Mrs. Butterick girişe çıkıp Mr. Hartley'ye seslenerek arabasını park etmesine gerek olmadığını söyledi. Adamlardan biri park ederdi. Mr. Hartley lobiye dönüp kayıt defterini imzaladı.

Sevimli bir adam gibi görünüyordu, ses tonu biraz sert, tavırları terbiyeli ve içtendi. Karısı siyah saçlı, güzel bir kadındı ve yorgunluktan sersemlemiş görünüyordu; kızıysa yedi yaşlarındaydı.

Mrs. Butterick Mr. Hartley'ye daha önce Pemaquoddy'de kalıp kalmadığını sordu. "Rezervasyon yaptırdığınızda isminiz tanıdık gelmişti," dedi.

"Mrs. Hartley'yle birlikte sekiz yıl önce şubat ayında gelmiştik," dedi Mr. Hartley. "Ayın yirmi üçünde gelmiş, on gün kalmıştık. Tarihini kesin olarak hatırlıyorum, çünkü çok iyi vakit geçirmiştik." Sonra yukarı çıktılar. Tekrar aşağı indiklerinde, soğumasın diye sobanın üstünde bekletilmiş yemeklerden yediler. Çocuk o kadar yorgundu ki, neredeyse masa başında uyuyakalıyordu. Yemeklerini yedikten sonra tekrar yukarı çıktılar.

Kış mevsiminde Pemaquoddy'de hayat tamamen kış sporları etrafında dönerdi. İçkicilere, kaytarmacılara yüz verilmezdi; oraya gelen insanların çoğu kayağı ciddiye alırdı. Sabahları otobüsle vadinin karşı tarafındaki dağa gider, hava güzelse yanlarında piknik paketleriyle akşamüzerine kadar dağda kalırlardı. Ara sıra bu düzeni bozar, hanın yakınındaki çamaşır asma yerini suyla kaplayarak oluşturulmuş pistte paten kayarlardı. Hanın arka tarafında, dağda hava koşulları kaymaya uygun olmadığı zamanlar kayak yapmak için kullanılan bir tepe vardı. Tepeye çıkış Mrs. Butterick'in oğlu tarafından yapılmış ilkel bir çekme halatıyla sağlanıyordu. Mrs. Butterick çekme halatından her söz edişinde, "Halatı çeken motoru Harvard'da son sınıf öğrencisiyken almıştı," derdi. "Eski, plakasız bir Mercer otomobile yükleyip bir gece Cambridge'den yola çıkarak buraya kadar getirmişti." Bunu söylerken her defasında sanki yolculuğun tehlikelerini o an yaşıyormuşçasına elini kalbine götürürdü.

Hartley'ler geldiklerinin ertesi günü Pemaquoddy'nin temiz hava-spor rutinine girdiler.

Mrs. Hartley dalgın bir kadındı. O sabah dağa çıkan otobüse bindi, oturdu, yolculardan biriyle konuşurken, kayaklarını unutmuş olduğunu fark etti. Kocası bütün otobüsü bekleterek kayakları almaya gitti. Mrs. Hartley'nin üzerinde daha genç biri için yapılmış parlak renkli, kürk yakalı bir parka vardı; yüzünü yorgun gösteriyordu. Kocasının üstünde kendi adı ve rütbesiyle damgalanmış donanma kıyafeti vardı. Kızları Anne güzel bir çocuktu. Saçı sımsı-

kı, düzgün örülmüştü, küçük burnunun üstü çillerle kaplıydı, yaşına özgü çıplak ve mantıklı bir merakla etrafına bakınıyordu.

Mr. Hartley iyi bir kayakçıydı. Kayakları birbirine paralel, dizleri kıvrık, omuzları zarif yarım daireler çizerek kayıyordu. Karısı o kadar usta olmamakla birlikte işini biliyor, soğuk havanın ve karın tadını çıkarıyordu. Ara sıra düşüyor, biri ayağa kalkması için yardım teklif ettiğinde, yüzü yapıştığı soğuk karın etkisiyle pembeleştiğinde çok daha genç görünüyordu.

Anne kaymayı bilmiyordu. Yamaçta durmuş annesiyle babasını seyrediyordu. Ona seslendiler ama o yerinden kıpırdamadı; bir süre sonra soğuktan titremeye başladı. Annesi yanına gidip onu yüreklendirmeye çalıştı, ama çocuk terslenerek başını çevirdi. "Senin öğretmeni istemiyorum," dedi. "Babam öğretsin istiyorum." Mrs. Hartley kocasına seslendi.

Mr. Hartley dikkatini Anne'e yönelttiği anda kızın bütün tereddütleri dağıldı. Babasının peşinden tepeye çıkıp aşağı iniyordu, onunla birlikteyken kendine güveniyordu, mutluydu. Mr. Hartley öğle yemeğine kadar Anne'le birlikteydi; yemekten sonra yeni başlayanlar sınıfını tepeye çıkaran profesyonel bir kayak hocasına teslim etti kızı. Mr. ve Mrs. Hartley grupla birlikte tepenin yamacına kadar gittiler; Mr. Hartley kızını kenara çekti. "Annenle ben pistte kaymaya gidiyoruz," dedi. "Bu arada sen Mr. Ritter'ın sınıfına katılacaksın, ondan ne öğrenebilirsen öğrenmeye çalış. Kayak yapmayı öğrenmek istiyorsan bensiz öğrenmek zorundasın Anne. Biz saat dört civarında döneceğiz, döndüğümüzde bana neler öğrendiğini gösterirsin."

"Peki baba," dedi kız.

"Hadi bakalım, git derse katıl."

"Peki baba."

Mr. ve Mrs. Hartley, Anne tepeye tırmanıp sınıfa katılıncaya kadar beklediler. Sonra gittiler. Anne birkaç dakika boyunca hocayı seyretti, ama annesiyle babasının gitmiş olduğunu fark ettiği anda gruptan ayrılıp tepe aşağı, kulübeye doğru saldı kendini. "Küçükhanım," diye seslendi hoca arkasından. "Küçükhanım..." Anne cevap

vermedi. Kulübeye girdi, parkasıyla eldivenlerini çıkardı, kurutmak üzere düzenli biçimde masanın üstüne yaydı ve ateşin yakınına oturup yüzü görülmesin diye başını eğdi. Bütün öğleden sonrayı orada oturarak geçirdi. Hava kararmadan az önce, annesiyle babası ayaklarını yere vurup çizmelerindeki karı silkeleyerek kulübeye döndüklerinde babasına koştu. Yüzü ağlamaktan şişmişti. "Babacığım, hiç gelmeyeceksin sandım," diye haykırdı. "Hiç gelmeyeceksin sandım!" Babasına sarılıp yüzünü kucağına gömdü.

"Ağlama Anne, yok bir şey," dedi babası, kızın sırtını sıvazladı, sonra dönüp bu sahneye şahit olmuş birkaç kişiye gülümsedi. Dönüşte Anne otobüste babasının yanında oturup yol boyu kolunu tuttu.

Hartley'ler o akşam yemekten önce bara uğrayıp duvar kenarında bir masaya oturdular. Mrs. Hartley'yle kızı domates suyu, Mr. Hartley ise üç kadeh old-fashioned içti. Kokteyllerindeki portakal dilimleriyle kiraz şekerlemelerini Anne'e verdi. Babasının yaptığı her şey kızın ilgisini çekiyordu. Sigaralarını yakıyor, kibriti üfleyip söndürüyordu. Saatini inceliyor, yaptığı bütün esprilere gülüyordu. Tiz, sevimli kahkahalar atıyordu.

Üçü sakin sakin konuşuyorlardı. Mr. ve Mrs. Hartley daha çok birbirleriyle değil, Anne'le konuşuyorlardı; evliliklerinde söylenecek fazla bir şeyin olmadığı bir noktaya gelmiş gibiydiler. Kendi aralarında duraksayarak kardan ve dağdan söz ederlerken Mr. Hartley nedense bir ara karısına çıkıştı. Mrs. Hartley hemen masadan kalktı. Ağlıyor olabilirdi. Lobiyi hızla geçip merdivene yönelerek yukarı çıktı.

Mr. Hartley ve Anne barda kaldılar. Yemek zili çaldığında Mr. Hartley resepsiyon memurundan karısının odasına bir tepsi gönderilmesini rica etti. Kendisi akşam yemeğini kızıyla birlikte yemek salonunda yedi. Yemekten sonra salonda oturup Fortune dergisinin eski bir sayısını okudu; Anne de handa kalan bazı çocuklarla oyun oynadı. Çocukların hepsi kendinden biraz küçüktü, onlara yetişkinleri taklit ederek sevecen davranıyor, kolaylıkla hepsini idare ediyordu. Çocuklara önce basit bir iskambil oyunu öğretti, sonra da

bir hikâye okudu. Küçük çocuklar yatmaya gittiğinde de kendi kendine kitap okudu. Saat dokuz civarında babası onu yukarı çıkardı.

Mr. Hartley daha sonra tek başına tekrar aşağı inip bara gitti. Tek başına içip barmenle çeşitli viski markaları hakkında muhabbet etti. "Babam viskisini Kentucky'den fıçıyla getirtirdi," dedi Mr. Hartley. Hafiften kulağı tırmalayan sesi ve samimi, terbiyeli tavrı söyledikleri çok önemliymiş gibi bir izlenim uyandırıyordu. "Küçük fıçılardı hatırladığım kadarıyla. Olsa olsa üç buçuk dört litrelik fıçılar. Yılda iki kere ısmarlardı babam viskiyi. Büyükannem fıçılarda ne olduğunu sorduğunda hep elma şırası derdi." Viskiden sonra köyü ve handaki değişiklikleri konuştular. "Daha önce bir kere geldik sadece," dedi Mr. Hartley. "Sekiz yıl önceydi, sekiz yıl önce, şubat ayında." Sonra bir önceki gece lobide söylediklerini kelimesi kelimesine tekrarladı: "Ayın yirmi üçünde gelmiş, on gün kalmıştık. Tarihini kesin olarak hatırlıyorum, çünkü çok iyi vakit geçirmiştik."

Hartley'ler daha sonraki günleri de aşağı yukarı ilk gün gibi geçirdiler. Mr. Hartley sabah saatlerini kızına öğretmenlik yaparak geçiriyordu. Kız çabuk öğreniyordu; babasıyla birlikteyken cesurca, zarafetle kayıyordu, ama o yanından ayrılır ayrılmaz kulübeye gidiyor ve ateşin yakınına oturuyordu. Her gün öğle yemeğinden sonra bir ara Mr. Hartley kızına kendine güven konusunda nutuk çekiyordu. "Annenle ben şimdi gidiyoruz," diyordu, "senin de tek başına kaymanı istiyorum Anne." Anne başını sallayıp onaylıyor, ama babası gider gitmez kulübeye dönüp orada bekliyordu. Bir keresinde –üçüncü gündü– babası sinirlendi. "Bana bak Anne," diye bağırdı, "eğer kayak yapmayı öğrenmek istiyorsan kendi kendine öğrenmek zorundasın." Babasının bağırması Anne'i incitti, ama bağımsızlık konusunda ona yol göstermedi. Öğleden sonraları bir demirbaş gibi ateşin başında oturmaya devam etti.

Mr. Hartley zaman zaman disiplinde değişiklik yapıyordu. Üçü hana erken saatteki otobüsle dönüyorlar, Mr. Hartley kızını paten pistine götürüp paten dersi veriyordu. Bu programı yaptıkları günler geç saate kadar dışarıda kalıyorlardı. Mrs. Hartley bazen onları salonun penceresinden izliyordu. Paten pisti Mrs. Butteri-

ck'in oğlunun yaptığı halatlı çekme aygıtının hemen altındaydı. Alacakaranlıkta aygıtın başlangıç ve varış noktaları darağacını, Mr. Hartley'yle kızı da nedamet ve sabrın timsallerini andırıyordu. Büyük bir şevk ve ciddiyetle, sanki baba kızına bir spordan çok daha esrarengiz bir şeyler açıklıyormuşçasına küçük pistin etrafında defalarca dönüyorlardı.

Hartley'ler, hanın diğer müşterilerinde yakın zamanda bir kayba uğramışlar gibi bir izlenim uyandırmakla birlikte herkes tarafından seviliyordu; kaybettikleri şey belki paraydı, belki de Mr. Hartley işinden olmuştu. Mrs. Hartley hep dalgındı, ama diğer müşteriler bu özelliğinin bir felaketten kaynaklandığı, bir talihsizlik yüzünden özgüveninin sarsıldığı kanısındaydılar. Arkadaş edinmeye heveslıydi, yalnız kadınlar gibi her sohbete balıklama dalıyordu. Babasının doktor olduğunu söylüyordu. Babasından çok nüfuzlu biri gibi söz ediyor, çocukluğunu büyük zevkle anlatıyordu. "Annemin Grafton'daki salonu on dört metre uzunluğundaydı," diyordu. "İki ucunda şömineler vardı. O harikulade eski Kraliçe Victoria üslubu evlerdendi." Hanın yemek salonundaki büfede duran porselenleri annesinin porselenlerine benzetiyordu. Lobideki kâğıt ağırlığı Mrs. Hartley'ye çocukluğunda hediye edilmiş olan kâğıt ağırlığına benziyordu. Mr. Hartley de ara sıra ailesinden söz ediyordu. Mrs. Butterick bir keresinde ondan kuzu budunu kesmesini istediğinde Mr. Hartley bir yandan bıçağı bilerken bir yandan da, "Bu işi her yapışımda babamı hatırlarım," demişti. Holdeki baston koleksiyonunda gümüş kakmalı, çakal eriği gövdesinden yapılmış bir baston da vardı. "Şu baston Mr. Wentworth'ün babama İrlanda'dan getirdiği bastonun aynısı," demişti Mr. Hartley.

Anne görüldüğü gibi babasına çok bağlıydı, ama elbette annesini de seviyordu. Akşamları yorgun olduğunda kanepede Mrs. Hartley'nin yanına oturuyor, başını annesinin omzuna yaslıyordu. Sadece yabancı bir çevre olan dağdayken gözü babasından başkasını görmüyordu. Bir akşam Hartley'ler briç oynarken –saat epey geçti, Anne yatmıştı– çocuk babasına seslendi. "Ben bakarım hayatım," dedi Mrs. Hartley ve özür dileyerek kalkıp yukarı çıktı. Kızın

"Babamı istiyorum ben," çığlıkları briç masasından duyuluyordu. Mrs. Hartley kızı yatıştırıp tekrar aşağı indi. "Anne kâbus görmüş," diye açıklama yaptı, sonra da brice devam edildi.

Ertesi gün hava rüzgârlı ve ılıktı. Öğleden sonranın ortalarına geldiklerinde yağmur başladı, en gözü pek kayakçılar haricinde herkes otellerine döndü. Pemaquoddy'nin barı erken saatte doldu. Hava durumunu dinlemek üzere radyoyu açmışlardı, kararlı bir müşteri lobideki telefondan diğer kayak merkezlerini aradı. Pico'da yağmur yağıyor muydu? Stowe'da yağmur yağıyor muydu? Ste. Agathe'ta yağmur yağıyor muydu? Mr. ve Mrs. Hartley o gün öğleden sonra bardaydılar. Mrs. Hartley geldiklerinden beri ilk kez içki içiyordu, ama hoşlanmadan içiyor gibiydi. Anne diğer çocuklarla salonda oyun oynuyordu. Akşam yemeğinden kısa bir süre önce Mr. Hartley lobiye gidip Mrs. Butterick'e yemeği yukarıda yiyip yiyemeyeceklerini sordu. Mrs. Butterick ayarlayabileceğini söyledi. Yemek zili çaldığında Hartley'ler odalarına çıktılar, bir hizmetçi tepsilerini yukarı çıkardı. Yemekten sonra Anne tekrar çocuklarla oyun oynamak üzere salona indi, yemek salonu toparlandıktan sonra hizmetçi Hartley'lerin tepsilerini almak üzere yukarı çıktı.

Hartley'lerin yatak odasının kapısındaki vasistas açıktı, hizmetçi koridorda ilerlerken Mrs. Hartley'nin sesini işitti; o kadar kontrolsüz, o kadar boğuk ve o kadar elemliydi ki, adeta kadının hayatı tehlikedeymiş gibi durup dinledi. "Dönmemiz şart mı?" diye inliyordu Mrs. Hartley. "Ne diye dönüyoruz? Mutlu olduğumuzu zannettiğimiz onca yere tekrar yolculuk yapmamız şart mı? Ne işe yarayacak? Ne işe yaradı ki bugüne kadar? Telefon defterini tarayıp on yıl öncesinden insanları buluyoruz, yemeğe davet ediyoruz, ne işe yarıyor? Ne yararını gördük bugüne kadar? Eski restoranlara, dağlara, evlere, hatta mahallelere dönüyoruz, varoşlarda yürüyoruz, bütün bunların bizi mutlu edeceğini sanıyoruz, ama hiç mutlu olmuyoruz. Bu sefil işe niye başladık ki? Niye bitiremiyoruz? Yine ayrılsak olmaz mı? Öylesi daha iyiydi. Daha iyi değil miydi? Anne için daha iyiydi, sen ne dersen de, bu durumdan daha iyiydi onun için. Ben tekrar Anne'i alırım, sen de şehirde yaşarsın. Neden yapa-

mayayım, neden, neden yapamayayım, neden..." Hizmetçi korku içinde dönüp koridoru ters yönde katetti. Aşağı indiğinde Anne'i salonda küçük çocuklara kitap okurken buldu.

O gece bulutlar dağıldı, hava soğudu. Her yer dondu. Sabah Mrs. Butterick dağda bütün pistlerin kapandığını, tramvayın çalışmayacağını duyurdu. Mr. Hartley'yle birkaç başka müşteri hanın arka tarafındaki tepede buzları kırdılar, çalışanlardan biri de ilkel çekme aygıtını çalıştırdı. Mrs. Butterick motorun mütevazı pat patlarını duyunca, "Halatı çeken motoru Harvard'da son sınıf öğrencisiyken almıştı," dedi. "Eski, plakasız bir Mercer otomobile yükleyip bir gece Cambridge'den yola çıkarak buraya kadar getirmişti." Civarda kayak yapılabilecek başka yer olmadığı için öğle yemeğinden sonra başka otellerden çok sayıda insan da geldi. Çekme aygıtının altındaki karlar eridi, pürüzlü taş çıktı ortaya; pistlere kürekle kar yığmak zorunda kaldılar. Halat aşınmıştı, Mrs. Butterick'in oğlu aygıtı o kadar kötü tasarlamıştı ki, kayakçılar zorlanarak, sarsılarak çıkabiliyorlardı tepeye. Mrs. Hartley, Anne'i halatı kullanması için ikna etmeye çalıştı, ama o babası gelinceye kadar direndi. Babası ona nasıl duracağını, halatı nasıl tutacağını, dizlerini nasıl bükeceğini ve sopalarını nasıl sürükleyeceğini gösterdi. Babası tepeye çıkar çıkmaz Anne de memnun mesut onu izledi. Bütün öğleden sonra babasının peşinden bir aşağı bir yukarı inip çıktı; babası bir kez olsun gözünün önünden ayrılmadığı için çok seviniyordu. Yamaçtaki buzlar kırılıp karlar sıkıştığında yamaç kaymaya elverişli hale gelmişti; halatla yukarı çıkıp kayakla aşağı inmenin o tuhaf, neredeyse takıntılı ritmi oluştu.

Güzel bir öğle sonrasıydı. Kar bulutları vardı gökyüzünde, ama aralarından insanı neşelendiren parlak bir ışık sızıyordu. Manzara tepeden bakıldığında siyah beyazdı. Görünen tek renk sönmüş ateşin rengiydi; bu da insanı etkiliyordu, sanki ıssızlık kış mevsiminden öte, büyük bir yangının eseriymiş gibi. İnsanlar kayarken ve halat başında sıra beklerken konuşurlar elbette, ama konuşulanları duymak zordur. Bir yandan motorun egzozu, bir yandan halatın dolandığı demir tekerleğin gıcırtısı insan sesini bastırır, ama kayak-

çılar sersemlemiş, halatla çıkıp kayarak inmenin ritmine kendilerini kaptırmış gibidirler. O öğle sonrası kesintisiz bir hareketlilikten oluşuyordu. Yamacın solunda insanlar tek sıra halinde dizilmişlerdi, aşınmış halatı tutuyorlar, tepeye vardıklarında teker teker ipten kopup aşağı kayıyorlar, aynı yüzeyi tekrar tekrar katediyorlardı; kumsalda yüzüğünü ya da anahtarını kaybeden ve tekrar tekrar aynı kumları eşeleyen insanlar gibi. Sessizlikte Anne'in çığlıkları yankılandı birden. Kolu aşınmış halata dolanmıştı; yere devrilmiş, demir tekerleğe doğru acımasızca sürüklenmekteydi. "Halatı durdurun!" diye haykırdı babası. "Halatı durdurun! Halatı durdurun!" Yamaçtaki diğer herkes de, "Halatı durdurun! Halatı durdurun! Halatı durdurun!" diye haykırmaya koyuldu. Ama durduracak kimse yoktu motorun başında. Çocuk boğuk, iç parçalayıcı çığlıklar atıyor, kendini halattan kurtarmak için çırpındıkça yere daha şiddetle çarpıyordu. Mesafe ve soğuk, halatın durdurulması için haykıran insanların sesini –hatta seslerindeki acıyı, telaşı– boğuyordu sanki, ama kızın çığlıkları hep aynı keskinlikte yankılanıyordu, ta ki boynu demir tekerleğin altında ezilip kırılıncaya kadar.

Hartley'ler o akşam hava kararıktan sonra New York'a doğru yola çıktılar. Bütün gece köyün cenaze arabasını takip edeceklerdi. Birçok kişi arabalarını kullanmayı teklif etti, ama Mr. Hartley arabayı kendi kullanmak istediğini söyledi, karısı da onun kullanmasını istiyor gibiydi. Her şey hazır olduğunda perişan karıkoca hanın kapısından dışarı çıkıp etrafa, gecenin sersemletici güzelliğine baktılar; hava çok soğuk ve açıktı, yıldızlar hanın ve köyün ışıklarından daha çok aydınlatıyordu etrafı sanki. Mr. Hartley karısını arabaya bindirdi, bacaklarının üzerine bir battaniye serdi ve uzun, upuzun yola koyuldular.

Çev.: Roza Hakmen

Sutton Meydanı'nın Öyküsü

Deborah Tennyson, pazar sabahı odasında oturmuş, annesiyle babasının yatak odalarına girebilmek için babasından bir ipucu bekliyordu. İpucu geç geldi, çünkü annesiyle babası, bir gece önce Minneapolis'ten gelen bir iş arkadaşlarıyla sabaha kadar içmişlerdi, yine de Deborah, ipucunu alır almaz sevinç çığlıkları atarak karanlık sofanın öbür ucuna düşe kalka seğirtti. Babası onu kucağına aldı, yanağına bir günaydın öpücüğü kondurdu, o da yatağa, annesinin yanına ilişti. "Merhaba canım, bi' tanem," dedi annesi. "Rubby kahvaltını yedirdi mi? Güzel güzel yedin mi bakalım?"

"Hava çok güzel," dedi Deborah. "Hava nefis."

"Zavallı anneciğini sıkma," dedi Robert, "akşamdan kalmalığı geçmedi daha."

"Anneciğimin akşamdan kalmalığı geçmemiş," diye yineledi Deborah, yanaklarını usulca okşadı.

Deborah henüz üç yaşına basmamıştı. Güzel bir kız çocuğuydu; gümüşlü altınlı ışıltılar saçan gür saçları göz alıcıydı. Kentli bir çocuk olduğundan, kokteyller ve akşamdan kalmalık konusunda donanımlıydı. Annesiyle babası işe gidiyorlardı, çoğu kere onları

akşamüstü görüyordu, iyi geceler dilemeye salona getirildiğinde. Katherine ve Robert Tennyson, o saatte dostlarıyla içiyor olurlardı, Deborah'nın füme som tabağını konuklar arasında dolaştırmasına ses çıkarmazlardı, o da kokteyllerin yetişkinler dünyasının odağı olduğu kanısına varmıştı doğallıkla. Kumlarda martiniler hazırlar, çocuk kitaplarındaki resimlerde gördüğü bütün kadehlerin, çanakların, bardakların kokteyllerle dolu olduğunu düşünürdü.

Tennyson'lar o sabah kahvaltıyı beklerken *Times*'ı okudular. Deborah, ilan sayfasını yere yayarak, annesiyle babasının çok sık gördükleri için artık kanıksadıkları düşsel bir oyun kurmaya başladı. Gazetede reklamlarını gördüğü giysilerle takılar arasından seçtiklerini giyinip kuşanıyormuş gibi yaptı. Katherine'e göre şatafata düşkün, bayağı bir beğenisi vardı ama kendi kendine konuşmasındaki apaçıklık, saflık, pırıl pırıl bir yaz sabahının en güzel saatlerini andırıyordu. Kendine, "Pabuçlarını giy," dedikten sonra pabuçları giyer gibi yaptı. "En iyisi vizonunu giy," dedi.

"Vizon manto bu havada giyilmez canım," dedi Katherine. "Neden vizon bir atkı almıyorsun omuzlarına?"

"Omuzlarına vizon bir atkı al," dedi Deborah. Tam o sırada kahve ve portakal suyu getiren aşçı girdi odaya, Mrs. Harley'nin geldiğini söyledi. Robert ile Katherine, Deborah'yı öpüp uğurladılar, parkta güzel güzel oynamasını istediler.

Tennyson'ların evinde dadıya ayrılabilecek bir oda olmadığından, Mrs. Harley her sabah erkenden gelip gün boyunca Deborah'ya bakıyordu. Duldu. Kocasının ölümüne kadar rahat, güzel bir hayat geçirmişti ama kocasından beş kuruş kalmayınca ister istemez dadılık yapmaya başlamıştı. Hep çocukları sevdiğinden, kendisi de çocuk istediğinden dem vururdu ama bu yalandı düpedüz. Çocuklar sıkar, sinirlendirirdi onu. İyi yürekli, cahil bir kadındı. Deborah'yı aşağı indirdiğinde yüzünden düşen bin parçaydı. Asansörcü ile kapıcının gönlünü almaktan geri kalmadı yine de. Ne güzel bir sabahtı değil mi? Pırıl pırıl, cennet gibi.

Mrs. Harley ile Deborah, ırmağın kıyısındaki küçük parka yürüdüler. Çocuğun güzelliği göz alıcıydı, ihtiyar kadın siyahlar

giymişti, ikisi el ele yürürken kışla baharı simgeler gibiydiler. Bir sürü kişi onlara iyi günler diledi. "Bu güzelim çocuğu nereden buldunuz?" diye sordu biri. Mrs. Harley bu tür övgülerden çok hoşlanırdı. Ara sıra Deborah'yla övünürdü ama ona dört aydır bakıyordu, yani küçük kızla ihtiyar kadın arasındaki ilişki hiç de göründüğü kadar basit değildi.

Yalnızken sık sık kavga ederlerdi, tıpkı yetişkinler gibi birbirlerinin zayıf noktalarının üstüne hınzırca vurarak. Çocuk, büyüklerine Mrs. Harley'den hiç yakınmamıştı; sanki görünüşü kurtarmanın kötücül önemini şimdiden kavramıştı. Deborah günlerini nasıl geçirdiğini kimseye anlatmazdı. Ne nereye gittiğini ne de ne yaptığını. Mrs. Harley onun bu özelliğine güvenebileceğini sezmişti, böylece ikisi birçok konuda sırdaş olmuşlardı.

Soğuk, karanlık kış ikindileri, Deborah'yı saat beşten önce eve getirmemesi buyurulduğunda, Mrs. Harley çocuğu sinemaya götürmüştü. Deborah karanlık salonda, yanı başında çıt çıkarmadan oturmuştu, ne mızmızlık etmiş ne ağlamıştı. Ara sıra perdeyi görmek için başını uzatmış ama çoğu zaman sessizce oturup sesleri ve müziği dinlemişti. İkinci sırları –Mrs. Harley'ye göre ötekinden çok daha zararsızdı– bazı pazar sabahları, bazen de hafta içinde ikindileri, Mrs. Harley'nin küçük kızı Tennyson'ların bir arkadaşlarına bırakmasıydı. Renée Hail adında bir kadına; kızın onunla kalmasının hiçbir sakıncası yoktu Mrs. Harley'ye göre. Tennyson'lara bundan söz etmemişti, bilmezlerse içleri daha rahat olurdu. Deborah'yı Renée'nin aldığı sabahlar, Mrs. Harley on bir ayinine, kiliseye gidiyordu; ihtiyar bir kadının ölülerinin ruhuna dua etmek için Tanrı'nın evine gitmesi de suç değildi ya.

O sabah Mrs. Harley, parktaki sıralardan birine çöktü. Güneş kızgındı, çatırdayan dizlerine iyi geliyordu. Hava o kadar duruydu ki ırmağın uzaktan görünüşü değişmiş gibiydi. Welfare Adası bir taş atımı uzaktaydı sanki, ışığın bir oyunu sonucu kentin aşağılarındaki köprüler merkeze çok daha yakın görünüyordu. Irmaktan gemiler gelip geçiyordu, onlar suyu yararken havaya yeni sürülmüş bir tarladan yükselen taze toprak kokusunu andıran nemli, keskin

bir koku doluyordu. Parkta başka bir dadıyla çocuktan başka kimse yoktu. Mrs. Harley, Deborah'ya gidip kumda oynamasını söyledi. Deborah, ölü güvercini o sırada gördü. "Güvercin uyuyor," dedi. Kanatlarına dokunmak için eğildi.

"O pis kuş ölmüş, sakın elini süreyim deme!" diye bağırdı Mrs. Harley.

"Güzel kuş uyuyor," dedi Deborah. Yüzünü bir hüzün kapladı birden, gözleri doldu. Ellerini önüne kavuşturup başını eğdi, Mrs. Harley'nin üzücü olaylar karşısındaki tepkisini alaya alıyordu, ama sesinde ve yüzündeki hüzün içtendi.

"O pis kuşa yaklaşma!" diye haykırdı Mrs. Harley, ayağa kalktı, ölü kuşu bir tekmede yana fırlattı. "Sana kumda oyna dedim," dedi Deborah'ya. "Bir tuhaflık var sende ya. Odandaki o bebek arabası için yirmi beş dolar vermişlerdir, sense kalkıp ölü bir kuşla oynuyorsun. Git, ırmağa bak. Git, gemilere bak! Hadi! Yalnız, parmaklığa tırmanmaya kalkışma, ırmağa düşersen akıntıya kapılırsın, ölür gidersin." Deborah ses çıkarmadan ırmağın kıyısına yürüdü. "Şu halime bakın," dedi Mrs. Harley öbür dadıya. "Halime bakın, altmış yaşıma varmış, kırk yıldır kendi evimin hanımı olmuşken, pazar sabahı yersiz yurtsuz, ihtiyar bir aylak gibi oturuyorum şu park sırasında. Bu kızın annesiyle babası da onuncu kata kurulmuş, dün gecenin içki sersemliğini atmaya çalışıyorlar." Öbür dadı, eğitim görmüş bir İskoçyalıydı, Mrs. Harley'yle ilgilenmedi. O da dikkatini Renée Hall'un geleceği yöne, Sutton Meydanı'ndan parka inen basamaklara çevirdi.

Renée Hall, Mrs. Harley ile küçük kızı, o kış sık sık kokteyllerine katıldığı Tennyson'larda tanımıştı. Katherine'in bir arkadaşı aracılığıyla. Hoş, neşeli bir kadındı. Katherine, özellikle onun giyiminden etkilenmişti. Az ötelerinde oturuyordu, gecikmiş çağrılara bile hayır demediğinden çoğu erkeğin gözdesiydi. Tennyson'ların onun hakkında bildikleri, albenili bir konuk olduğu, bir de bazı radyo oyunlarında oynadığıydı.

Tennyson'ların evine ilk gittiği akşam, Deborah konuklara iyi geceler demeye gelmiş, oyuncu kadın ile ilgiden yoksun kız çocuğu

bir sedirde yan yana oturmuşlardı. Aralarında garip bir yakınlık doğmuştu birden. Renée kızın takılarıyla, kürkleriyle oynamasına karşı çıkmıyordu. Deborah'ya incelik gösteriyordu, kendisi de inceliğin değerini anlayacak çağdaydı çünkü.

Otuz beş yaşlarında, delibozuk, sevecen bir kadındı. Sürdürdüğü yaşamı, olağanüstü, sonu çarpıcı, hatta belki de geleneksel bitecek bir oyunun –ya gelecek mevsim ya bir sonraki– açılışı olarak benimsemekten yanaydı ama bu umudu beslemek gittikçe güçleşiyordu. Yalnızca güçsüzlükten değildi. İçmediği zamanlar bunalıyor, bunaldığında da garsonlarla, kuaförlerle dalaşıyor, lokantalardaki müşterileri kendine yan gözle bakmakla suçluyor, borçlarını kapatan erkeklerin bazılarıyla kavga ediyordu. Yapısının inişli çıkışlı olduğunu çok iyi biliyor, bu özelliğini –başka özelliklerinin yanı sıra– Tennyson'lar gibi gelgeç dostlardan ustaca gizliyordu.

Renée bir hafta sonra evlerine yine geldiğinde, Deborah onun sesini duyar duymaz Mrs. Harley'nin elinden kaçıp sofayı geçerek yanına koşmuştu. Çocuğun kendisine duyduğu hayranlık çok etkiledi Renée'yi. Yine yan yana oturdular. Renée kısacık bir etol ile yapma güller iliştirilmiş süslü bir şapka giymişti, Deborah'ya göre dünyanın en güzel kadınıydı.

O akşamdan sonra Renée, Tennyson'lara sık sık uğradı. Oraya yalnızca çocuğu görmek için gittiği, onlara da, konuklarına da aldırmadığı apaçıktı. Renée baştan beri çocuk istemişti, bu konudaki bütün pişmanlığı, şimdi Deborah'nın aydınlık yüzünde odaklanmıştı sanki. Ona pahalı giysiler, oyuncaklar yolladı. "Hiç dişçiye götürdünüz mü onu?" diye sordu Katherine'e. "Doktoru nasıl biriymiş araştırdınız mı? Yuvaya kaydını yaptırdınız mı?" Bir gece, Deborah'nın annesiyle babasını çok az gördüğünü, o yüzden onların vereceği güvence duygusundan yoksun olduğunu çıtlatmak yanlışını yaptı. "Bankadaki özel hesabında sekiz bin dolar var," dedi Katherine. Çok bozulmuştu. Renée, çocuğa özenle seçilmiş armağanlar yollamayı sürdürdü. Deborah da bütün bebeklerine, bütün eğlenceli oyunlarına Renée adını taktı; geceler boyu, yatağına yatırıldıktan sonra Renée diye ağladı. Robert ile Katherine, artık Renée'yle görüşmemenin

daha doğru olacağına karar verdiler. Onu evlerine çağırmaktan vazgeçtiler. "Zaten baştan beri o kızı gözüm tutmamıştı," dedi Katherine. Renée iki kere arayıp onları içkiye çağırdı. Katherine teşekkür etti, ne yazık ki gelemezlerdi, evcek nezleden kırılıyorlardı.

Renée, Katherine'in yalan söylediğini anlamıştı, Tennyson'ları kafasından silmekte kararlıydı. Gerçi küçük kızı özlüyordu ama o haftanın sonlarına doğru başka bir olay çıkmasa onu bir daha görmeyebilirdi. Bir gece, sıkıcı bir partiden erken ayrılıp evine tek başına dönmüştü. Hiçbir telefonu kaçırmamak için bir özel santral şirketiyle anlaşmıştı. O gece, Mrs. Walton adında birinin aradığını, bir numara bıraktığını bildirdiler.

"Walton, Walton, Walton," dedi Renée içinden, derken bir zamanlar Walton diye bir sevgilisi olduğunu anımsadı. Sekiz on yıl kadar önce. Bir keresinde onun Cleveland'dan gelen annesiyle hep birlikte yemeğe çıkmışlardı. O gece, gözlerinin önünde canlandı. Walton çok içerdi, annesi Renée'yi bir kenara çekip oğlunun üstündeki olumlu etkisinden söz etmişti, acaba onun içkiyi bırakıp kiliseye daha sık gitmesini sağlayabilir miydi? Sonunda içki sorunu yüzünden Walton'la birbirlerine girmişlerdi anımsadığı kadarıyla, Renée onu bir daha görmemişti. Anlaşılan ya hastaydı ya sarhoştu ya da evleniyordu. Adamın kaç yaşında olduğunu da çıkaramadı, otuzlu yıllar kafasında öyle karmakarışıktı ki dönemin ne başı belliydi ne sonu. Numarayı çevirdi. Batı yakasındaki bir otel çıktı. Mrs. Walton'un telefondaki sesi, ihtiyar bir kadının ince, titrek sesiydi. "Billy öldü, Renée," dedi. Hıçkırmaya başladı. "Çok sevindim aradığına. Cenaze yarın kaldırılıyor. Keşke gelsen. Öyle yalnızım ki."

Ertesi sabah Renée, üstüne siyah bir giysi geçirip bir taksiye atladı, törene gitti. Daha kapıyı açar açmaz eldivenli, bol yapmacıklı bir görevlinin ağına düştü; kadın, kendi çektiği çekeceği hiçbir acının bu kadar derin ve soylu olamayacağını göstererek yas tutanlara yaltaklanıyordu. Tepedeki ayin odasına asansörle çıktı Renée. Elektrikli orgun "Ah Ne Güzel Bir Sabah"ı çaldığını duyunca Mrs. Walton'la karşılaşmadan önce biraz oturup gücünü toparlamaya karar verdi, tam o sırada açık kapıda duran Mrs. Walton'u

gördü. İki kadın birbirlerine sarıldılar; Renée, Mrs. Walton'un kız kardeşi, Mrs. Henlein diye biriyle tanıştı. Üçünden başka kimse yoktu. Bölmenin ta öbür ucunda, ölü sevgilisi, ucuza getirilmiş glayöl çelenginin altında yatıyordu. "Ne kadar yalnızdı bilemezsin Renée'ciğim," dedi Mrs. Walton. "Çok yalnızdı, çok. Öldüğünde yanında kimsecikler yoktu, bir pansiyon odasındaydı, tek başına." Mrs. Walton ağlamaya başladı. Mrs. Henlein da ağlıyordu. Papaz girince ayin başladı. Renée diz çöküp duayı anımsamaya çalıştı ama " Cennet'e de yeryüzündeki gibi"den öteye gidemedi. Gözlerinden yaşlar süzülüyordu da eski sevgilisi için değil; yıllardır onun adını bile anmamıştı, yalnız belleğini zorlayınca onun bazen yatağa kahvaltı getirdiği, gömleklerinin düğmelerini kendi diktiği canlandı gözlerinin önünde. Kendine ağlıyordu aslında, ya kendisi de bir gece yarısı ölür mü korkusuyla, dünyada yapayalnız oluşuna ağlıyordu; umutsuz, bomboş yaşamının bir açılış değil bir kapanış olmasına ağlıyordu; bütün bunların arasından da bir tabutun kaba, kıyıcı çizgilerini seçebiliyordu.

Üç kadın, yaltakçı yetkilinin eşliğinde asansöre binip aşağı indiler. Renée mezarlığa gidemeyeceğini bildirdi, biriyle sözü vardı. Korkudan elleri titriyordu. Mrs. Walton'u öpüp Sutton Meydanı'na doğru bir taksiye atladı. Deborah ile Mrs. Harley'nin hep gittiklerini bildiği küçük parka yürüdü.

Önce Deborah gördü Renée'yi. Adını haykırıp basamaklarda düşe kalka ona doğru yürüdü. Renée onu kucağına aldı. "Güzel Renée, güzel Renée," dedi kız. Renée ile kız, Mrs. Harley'nin yanına oturdular. "Alışverişe çıkacaksanız," dedi Renée, "Deborah birkaç saat bende kalabilir."

"Bilmem ki doğru olur mu?" dedi Mrs. Harley.

"Benim yanımdayken içiniz rahat olsun," dedi Renée. "Onu evime götürürüm, siz de beşte gelip alırsınız, Mr. ve Mrs. Tennyson'ın bilmeleri şart değil."

"Belki de alışverişe çıksam fena olmaz," dedi Mrs. Harley. Böylelikle kendine her hafta birkaç saat özgürlük veren bir anlaşmaya girmiş oluyordu.

Renée o pazar sabahı saat on buçukta ortalıkta görünmediğinde, Mrs. Harley gelmeyeceğini anlamıştı, o sabah kiliseye gitmeyi kararlaştırdığından ötürü de düş kırıklığına uğramıştı. Latinceyi, çanları, dizlerinin üstünde doğrulur doğrulmaz içini kaplayan o kutsanmışlık, arınmışlık duygusunu özledi. Renée'nin şu anda yatağında yattığını, sırf onun tembelliği yüzünden duayı kaçırdığını düşündükçe öfkesi kabarıyordu. Sabah ilerleyince parka çocuklar doluşmuştu, o kalabalıkta Deborah'nın sarı paltosunu aradı gözü.

Ilık güneş çocuğu canlandırmıştı. Kendi yaşındaki birkaç çocukla koşuşturuyordu. Kum öbeğinin çevresinde atlaya sıçraya dönüyor, şarkı söylüyorlardı. Deborah bildiğinden şaşmadığından, onlardan azıcık uzak duruyor, aklına esince kendini kumlara atıyordu. Mrs. Harley seslenince, uysal uysal onun yanına koştu, ihtiyarın dizlerine yaslanarak ona aslanlar ve oğlan çocuklar üstüne bir şeyler anlatmaya başladı. Mrs. Harley Renée'yi görmek isteyip istemediğini sordu ona. "Gidip Renée'de kalmak istiyorum biraz," dedi kız. Mrs. Harley onun elinden tuttu, oyun alanının basamaklarını tırmandılar, Renée'nin oturduğu apartmana yürüdüler. Mrs. Harley, apartman telefonundan üst katı aradı, Renée azıcık bir gecikmeyle seve seve bakardı bir saatliğine. Mrs. Harley, Deborah'yı on beşinci kata çıkardıktan sonra hoşça kalın, dedi. Renée, kenarları tavus tüyleriyle süslü bir sabahlık giymişti, oda karanlıktı.

Renée kapıyı kapattı, kızı kucağına aldı. Deborah'nın teni, saçları yumuşacıktı, mis gibi kokuyordu, onu öptü, gıdıkladı, ensesine üfledi; çocuk kahkahadan kırılıyordu. Renée panjurları açıp odayı aydınlattı biraz. Ev kirliydi, ortalıkta ekşi bir koku vardı. Viski kadehleri, devrilmiş kül tablalarıyla paslanmış gümüş bir çanakta ölü güller.

Renée öğle yemeğinde biriyle buluşacaktı, Deborah'ya açıkladı, "Öğle yemeğine Plaza'ya gideceğim," dedi. "Ben yıkanıp giyinirken sen de uslu uslu otur." Deborah'ya mücevher kutusunu verdikten sonra küvetin musluğunu açtı. Deborah tuvalet masasının başına sessizce oturdu, takıp takıştırmaya başladı. Renée kurunurken kapının zili çaldı, bir havluya sarınarak ön odaya geçti. Deborah da peşinden gitti. Bir adam duruyordu karşılarında.

"Albany'ye gidiyorum arabayla," dedi adam Renée'ye. "Bir çantaya üç beş parça şey tıkıp gelsene benimle. Çarşambaya döneriz."

"Çok iyi olurdu sevgilim," dedi Renée, "ama gelemem ki. Helen Foss'la öğle yemeğinde buluşacağız. Bana bir iş ayarlayabileceğini söyledi."

"Ara onu, gelemeyeceğini bildir," dedi adam. "Hadi."

"Yapamam sevgilim," dedi Renée. "Çarşambaya görüşürüz."

"Bu çocuk da kim?" dedi adam.

"Tennyson'ların kızı. Dadısı kiliseye gittiğinde ben ilgileniyorum onunla." Adam Renée'ye sıkı sıkı sarıldı, onu uzun uzun öptü, çarşamba gecesi buluşma sözü aldıktan sonra gitti.

"Bu herif, para babası kelek amcan," diye açıkladı Renée.

"Benim bir arkadaşım var. Adı Martha," dedi küçük kız.

"Tabii Martha adında bir arkadaşın olduğundan kuşkum yok," dedi Renée. Çocuğun kaşları çatılmıştı, gözleri yaşlarla doluydu. "Ne oluyor şekerim?" dedi. "Neyin var? Hadi bakalım, sedire otur da radyo dinle biraz. Benim boyanmam gerekiyor." Boyanmak, saçlarını fırçalamak üzere yatak odasına geçti.

Birkaç dakika sonra kapı yine çalındı. Bu kere Mrs. Harley'di gelen. "Ayin nasıl geçti?" diye sordu Renée. "Deborah'nın paltosunu ben giydireyim." Şapkayla paltoyu aradı. Koyduğu yerde değildiler, çocuk da odada değildi. Yüreği deli gibi çarpmaya başladı. Yatak odasına koştu. Mrs. Harley'nin "Kiliseye gitmek içimi öyle açıyor ki," diyen sesini duydu. Birden açık pencereleri anımsayınca ürküyle sarsıldı. Yatak odasındaki pencere açıktı. Pencereden eğildi, on beş kat aşağıda kaldırımdaki sayvanı görebiliyordu, köşedeki kâhyanın düdükle taksi çağırışını, kanişi gezdiren bir sarışını. Hemen ön odaya koştu.

"Deborah nerede?" dedi Mrs. Harley.

"Bilmem ki, ben giyiniyordum," dedi Renée. "Bir dakika önce buradaydı. Kaçmış olsa gerek. Kapı tokmağına erişebiliyordu."

"Yani çocuğu *kaybettiğinizi* mi söylüyorsunuz!" diye haykırdı Mrs. Harley.

"Lütfen heyecanlanmayın," dedi Renée. "Çok uzaklaşmış olamaz, asansöre binmeden aşağı inemez ki." Mutfak kapısından çıkıp telefondan servis asansörünü aradı. O anda, servis merdiveninin ne kadar tehlikeli olduğunu gördü birden. Basamaklar demirle beton karışımıydı, pis bir griye boyanmıştı, on beş kat inip dibe varıyorlardı. Merdiven aralığına kulak kabarttı, yalnızca yemek pişirilirken çıkan tangırtılarla ta aşağılardaki birinin söylediği şarkıyı duyabildi:

"*Ben Tanrı'nın askeriyim,*
Bir askeriyim,
Onun ordusunun..."

Servis asansörü, leş kokan çöplerle dolup taşıyordu. "Benim dairemde küçük bir kız vardı," dedi Renée asansörcüye. "Ortalıktan kayboldu. Nerede olduğuna bir bakar mıydınız?" Sonra koşarak ön kapıdaki asansörcüye telefon etti. "Tabii," dedi adam. "On dakika önce küçük bir kız indirdim aşağı. Paltosu sarıydı." Renée, adamın soluğundaki viski kokusunu aldı. Mrs. Harley'ye seslendi. Sonra sigara bulmak için kata daldı. "Burada tek başıma oturacak halde değilim," dedi Mrs. Harley. Renée bir koltuğa oturttu onu. Kapıyı örtüp asansöre bindi. "Ben de çocuğun tek başına inmesini tuhaf bulmuştum doğrusu," dedi asansörcü. "Belki de lobide biriyle buluşacak, diye düşünmüştüm." Renée, onun soluğundaki viski kokusunu yine duydu. "İçkilisin sen," dedi. "İçkili olmasaydın bu başımıza gelmezdi. O yaşta bir çocuğun yalnız bırakılmayacağını bilmen gerek. İş saatlerinde içmemen gerekir."

Zemin kata vardıklarında adam asansörü zınk diye durdurup kapısını ardına kadar itti. Renée koşarak lobiye daldı. Aynalar, elektrikle aydınlatılan mumlu şamdanlar, kapıcının pis boyunbağı içini kararttı. "Evet," dedi kapıcı. "Küçük bir kızın dışarı çıktığını gördüm sanıyorum. Pek dikkat etmedim doğrusu. Köşede bir taksi çağırmaya çalışıyordum o sırada." Renée koşarak sokağa çıktı. Çocuk ortalıkta görünmüyordu. Irmağın oraya kadar koştu. On beş yıldır yaşadığı bu kenti tanımayacak kadar çaresiz, bitkindi. Cadde,

arabalardan geçilmiyordu. Köşede durdu, ellerini ağzına tutup, "Deborah!" diye bağırdı. "Deborah!"

Tennyson'lar o ikindi dışarı çıkacaklardı, telefon çaldığında giyiniyorlardı. Robert açtı. Katherine, Renée'nin sesini duydu. Korkunç bir olay Bob, biliyorum, asla yapmamalıydım..."

"Yani Mrs. Harley sana mı bıraktı onu?"

"Evet. Korkunç bir şey. Aramadığım yer kalmadı. Mrs. Harley şu anda burada. Size gelsin mi?"

"Hayır."

"Polise haber vereyim mi?"

"Hayır," dedi Robert. "Polisi ben ararım. Deborah ne giymişti bu sabah, onu söyle." Robert, Renée'yle konuştuktan sonra polisi aradı. "Siz gelene kadar buradayım, bekliyorum," dedi. "Lütfen çabuk olun."

Katherine banyonun kapısında duruyordu. Robert'a doğru yürüdü, o da karısını kollarına aldı. Sımsıkı tuttu, Katherine ağlamaya başladı. Onun kollarından sıyrılıp yatağa ilişti. Kocası pencereyi açmaya gitti. Ta aşağılarda, tepesinde HUZUR HALI ŞİRKETİ yazan bir kamyonu seçti. Öbür blokta birtakım tenis kortları vardı, birileri tenis oynuyorlardı. Tenis kortlarının çevresinde kurtbağrılardan bir çit vardı, ihtiyar bir kadın, çakısıyla ot kesiyordu. Galiba kurtbağrılarını çalıyordu. Hızlı çalışıyordu, tetikteydi, arada bir omzunun üstünden bakıp kimsenin kendisini görüp görmediğini kestirmeye çabalıyordu, yeşil dallar enikonu büyük bir demet olunca onları bir çantaya tıkıp koşarak uzaklaştı.

Kapının zili yine çaldı. Bir komiser yardımcısı ile sivil bir polis girdiler içeri. Şapkalarını çıkardılar. "Bu tür olayları hanımların içleri götürmez," dedi komiser yardımcısı. "Bana bildiklerinizi bir daha anlatın Mr. Tennyson. Adamlarımız küçük kızı aramaya başladılar bile. Asansöre kendi başına binip aşağı inmiş diyorsunuz. Bir saat kadar önce." Robert'la bir daha gözden geçirdiler bütün ipuçlarını. "Bakın, ikinizi de korkutmak istemem ama," dedi, "çocuğu herhangi bir nedenden ötürü kaçırmak isteyecek biri olabilir mi? Her türlü olasılığı hesaba katmamız gerek."

"Evet," dedi Katherine ansızın sesini yükselterek. Ayağa kalktı, odada bir yukarı bir aşağı gidip gelmeye başladı. "Belki de mantıksız ama en azından hesaba katmamız gerek. Belki de kaçırıldı kızım. Sözünü ettiğim kadını bu hafta iki kere gördüm mahallede, sanki beni izliyormuş gibi bir duyguya kapıldım. O sırada öyle düşünmüyordum tabii. Sonra bana o mektubu yazdı. Galiba iyi anlatamıyorum derdimi. Yani, Deborah'ya dadı olarak Mrs. Harley'yi bulmadan önce Mrs. Emerson diye bir kadınımız vardı. Onunla Deborah konusunda kavga ettik, o da bana kavga sırasında –sana bundan hiç söz etmedim sevgilim, üzülmeni istemedim, ayrıca bence önemsizdi– evet kavga sırasında bana çocuğun benden alınacağını söyledi. Uçuk bir kadındı bence, o yüzden olayı unutmaya çalıştım. Bu kent böyle garip kadınlarla dolup taşıyor zaten. Ama bu hafta sokakta rastladım ona, beni izliyormuş duygusuna kapıldım. Prenses Otel'de oturuyor. Batı Yakası'nda. En azından bir süre önce orada oturuyordu."

"Hemen gidiyorum," dedi Robert. "Arabayı çıkarayım."

"Ben sizi götürürüm oraya Mr. Tennyson," dedi komiser yardımcısı.

"Gelmek ister miydin?" diye sordu Robert, Katherine'e.

"Hayır sevgilim," dedi Katherine. "Beni merak etme, iyiyim."

Robert şapkasını giydi, komiser yardımcısıyla çıktılar. Asansörcü, "Çok üzüldüm doğrusu Mr. Tennyson," dedi. "Bu apartmanda herkes ona bayılırdı. Karıma telefon ettim, o da hemen St. John Kilisesi'ne koşup kıza yol gösterecek bir adak mumu yakmış."

Yapının önünde bir polis arabası duruyordu, Robert'la polis arabaya atlayıp batı yönüne gittiler. Robert başını durmadan sağa sola çeviriyordu, gözlerinin önündeki ölü çocuk imgesini savuşturmak için. "Sürücü. Dikkat!" afişlerindeki kötü çizilmiş, berbat boyanmış kaza resmi geçti aklından; direnci kalmamış küçük bir bedeni bir taksinin çamurluğu önünden çeken bir yabancı gördü; daha önce ürkü nedir bilmemiş güzelim bir yüzdeki şaşkınlığı ve ürküyü gördü; korna sesleri duydu, fren gıcırtıları; karşı tepenin yamacında ansızın beliren bir araba gördü. Bu imgelerin ardındaki ışıl ışıl sokağa bakmaya zorladı kendini.

Gün iyice ısınmıştı. Aşağılara çökmüş birkaç gelgeç bulut, kenti hafiften gölgelemişti, Robert karanlığın hızla, her an biraz daha yaklaştığını görebiliyordu. Sokaklar kalabalıktı. Kent, yalnızca ölümcül bir tehlike demekti artık gözünde. Her oluk, her çukur, her merdiven aralığı, kapkara bir film negatifi gibi bastırıyordu günışığını; sokaklarda dolaşanlar, Central Park'taki yeşil ağaçlar ona iğrenç geliyordu. Prenses Oteli, Batı Yetmişler kesiminde pis bir sokaktaydı. Lobi ekşi ekşi kokuyordu. Kâtip, karşısında bir polis memuru görünce tedirginleşti. Mrs. Emerson'un anahtarını aradı, evet odasındaydı. Ama odada telefon yoktu. Çıkabilirdiler.

Oymalı demirden daracık asansöre bindiler ihtiyar bir asansörcü eşliğinde. Kapıyı tıklattılar, Mrs. Emerson içeri gelmelerini söyledi. Robert, kadını doğru dürüst tanımıyordu. Çocuk odasının kapısında durup Deborah'yı konuklara iyi geceler dilemeye gönderdiğini anımsıyordu belli belirsiz. İngiliz'di, evet, aklında kaldığı kadarıyla. Sesi hep tedirgin ve zarifti. "Ah, Mr. Tennyson," dedi onu görür görmez. Komiser yardımcısı o sabah nerede olduğunu sordu birdenbire.

"Önemli bir şey değil Mrs. Emerson," dedi Robert. Kadının korkuya kapılıp ağzını açmamasından ürküyordu. "Deborah bu sabah kaçtı da. Belki siz bu konuda bir şey bilirsiniz, diye düşündük. Mrs. Tennyson, ona bir mektup yazdığınızı söyledi."

"Deborah'nın başına gelene çok üzüldüm," dedi. Hanımefendi olduğunu bilen birinin zarif, kısık sesiyle. "Tabii tabii. O mektubu Mrs. Tennyson'a yazdım. Çok dikkatli olmazsanız küçük kızı kaybedeceğinizi düşümde görmüştüm, içime doğmuştu. Biliyorsunuz benim asıl mesleğim düşleri yorumlamak. Ayrılırken Mrs. Tennyson'a küçük kıza özen gösterilmesini söyledim. Ne de olsa o korkunç yeni gezegenin, Plüton'un etkisinde doğmuş. Gezegeni 1938'de keşfettiklerinde ben Riviera'daydım. Feci bir şeyin olacağını daha o zaman biliyorduk."

"Küçük kızı çok sevdim, Mrs. Tennyson'la anlaşamamamıza üzüldüm," diye sürdürdü sözünü. "Kız ateş burcundandı – ama kıyıda kalan öbektekilerden. Avucunu uzun uzun inceledim. Bol

bol yalnız kalıyorduk tabii, baş başa. Hayat çizgisi uzundu, denge duygusu da kafası da gelişkindi. Birkaç yanlış adım atacağına ilişkin belirtiler vardı, ama bunların çoğu size bağlıydı büyük ölçüde. Avucunda derin sular, önemli bir tehlike, önemli bir tuzak okudum. Mektubu o yüzden yazdım Mrs. Tennyson'a. Profesyonel yardımlarım için asla ek ücret istemedim."

"Peki Mrs. Tennyson'la ne konuda tartıştınız?" diye sordu komiser yardımcısı.

"Bence boşuna zaman harcıyorsunuz," dedi Robert. "Çok zaman harcıyoruz. Hadi dönelim artık." Kalkıp odadan çıktı, polis de peşinden geldi. Eve dönmeleri uzun sürdü. Caddeleri dolduran pazar kalabalığı her kavşakta yollarını kesiyordu. Sivil polis evin önünde nöbetteydi. "En iyisi siz yukarı çıkıp karınızla ilgilenin," dedi Robert'a. Kapıcı ile asansörcü ona tek söz söylemediler. Kata girer girmez Katherine'e seslendi. Katherine yatak odalarındaydı, pencerenin yanında oturuyordu. Kucağında koca bir cilt vardı. İncil. Sarhoş bir arkadaşlarının bir otelden yürüttüğü Gideon İncili. Birkaç kere bazı maddelerine bakmışlardı, o kadar. Açık pencerenin ötesinde ırmağı görebiliyordu Robert, geniş, ışıltılı bir alan. Odada çıt çıkmıyordu.

"Mrs. Emerson'dan bir şey çıktı mı?" diye sordu Katherine.

"Yanılmışız. Onun çocuğa kötü bir şey yapabileceği konusunda yani."

"Renée bir daha aradı. Mrs. Harley'i evine götürmüş. Deborah'yı bulduğumuzda ona telefon etmemizi istiyor. Bir daha yüzünü bile görmem Renée'nin."

"Anlıyorum."

"Deborah'ya bir şey olacak olursa," dedi Katherine, "kendimi asla bağışlayamam. Asla. Onu kurban etmişiz gibime gelir. İbrahim bölümünü okuyordum." İncil'i açıp okumaya başladı. "Ve o dedi ki: 'Oğlunu biricik oğlunu, bir taneni al da Mağribilerin ülkesine git; sana sonradan bildireceğim dağlardan birinin tepesinde kurbanlık bir hayvan gibi Tanrı'ya sun onu.' İbrahim de sabah erkenden kalkıp eşeğine semer vurdu, yanına genç iki adamını ve oğlunu

da katıp adak ateşi için odun kesti, sonra Tanrı'nın bildirdiği yere gitti." Katherine kitabı kapadı. "Tek korktuğum, aklımı kaçıracağım gibime geliyor. Durmaksızın adresimizi telefon numaramızı mırıldanıyorum kendi kendime. Saçmalık değil de ne?"

Robert elini onun alnına koydu, saçlarını okşadı. Koyu saçları yandan ayrılmış, çocuk saçı gibi dümdüz fırçalanmıştı.

"Galiba aklımı kaçırıyorum," dedi Katherine. "Sen gidip de yalnız kaldığımda içimden ilk ne yapmak geldi dersin? Bir bıçak, sivri uçlu bir bıçak alıp dolabımdaki bütün giysileri parça parça etmek. Lime lime etmek. Çok pahalı oldukları için. Bu olağan bir şey mi sence? Tabii deli değilim. Aklım başımda, biliyorum."

"Küçük erkek kardeşim ölmüştü. Adı Charles'tı – küçük Charles. Babamın adını vermişlerdi ona; henüz iki buçuk yaşındayken, aşağı yukarı Deborah'nın yaşındayken babamın hastalığından ölmüştü. Tabii annemle babama çok ağır gelmişti bu olay, ama bunun kadar değil. Ana babalarımızla kıyasladığımızda, çocuklar bizim gözümüzde çok daha büyük bir önem taşıyor bence. Bu konuyu düşündüm durdum. Galiba biz onlar kadar dindar olmadığımızdan, ayrıca yaşadığımız hayat tarzı bizi çok daha kırılgan kıldığından. Tepeden tırnağa suça bulanmış gibiyim. Berbat bir anne, berbat bir karı olduğum için bu cezaya çarptırılmışım sanki. Bakıyorum da verdiğim hiçbir sözü, hiçbir yemini tutmamışım. Küçük bir kızken, yeni doğan ayla ilk kar üstüne ant içerdim. İyiliklerle bağımı koparmışım demek. Sanki Deborah'yı yitirmişiz gibi konuşuyorum ama onu bulacağız, değil mi? Bulacaklar onu, polis bulacaklarını söyledi."

"Bulacaklar," dedi Robert.

Oda kararmıştı. Kente bulutlar çökmüştü. Yapının cephesine, pencerelere vuran yağmuru duyabiliyorlardı.

"Yağmur altında bir yere kıvrılmış yatıyordur!" diye haykırdı Katherine. Koltuğunda büzülüp yüzünü örttü. "Yağmur altında yatıyordur."

"Bulacaklar onu," dedi Robert. "Başka çocuklar da kayboluyor, *Times*'ta bu konuda bir sürü haber okumuştum. Böyle bir olay,

çocuğu olan herkesin başına geliyor. Ablamın küçük kızı merdivenlerden yuvarlanmıştı. Kafatası zedelenmiş. Yaşayacağını hiç ummuyorlardı."

"Başkalarının da başına geliyor yani, değil mi?" dedi Katherine. Dönüp kocasına baktı. Yağmur birdenbire durdu. Sokaklara amonyak dökülmüş gibi keskin bir koku yayıldı havaya. Robert yağmur bulutlarının parıltılı ırmağı karartışını izledi. "Yani dünyada hastalıklardan, kazalardan geçilmiyor," dedi Katherine. "Biz yine şanslı sayılırız bu bakımdan. Deborah öğle yemeği yemedi bugün, biliyor musun? Karnı müthiş acıkmıştır. Kahvaltıdan bu yana ağzına lokma koymamıştır."

"Anlıyorum."

"Sen dışarı çık en iyisi sevgilim," dedi Katherine. "Burada oturmaktansa..."

"Sen ne yapacaksın?"

"Oturma odasını temizleyeceğim. Dün gece pencereleri açık bırakmışız yatarken, her yer kurum içinde. Sen çık. Ben başımın çaresine bakarım." Gülümsedi. Yüzü ağlamaktan şişmişti. "Sen dışarı çık. Kendini toparlaman daha kolay olur, ben de odayı temizlerim."

Robert yine aşağı indi. Apartmanın önündeki polis arabası yerinde duruyordu. Bir polis koşarak geldi yanına, bir süre konuştular. "Çevreye bir kere daha göz atacağım," dedi polis, "benimle gelmek isterseniz..." Robert "Tabii," dedi, polisin bir el feneri taşıdığını gördü o anda.

Apartmanın yakınlarında, içki yasağı döneminde terk edilmiş bir bira fabrikasının yıkıntısı duruyordu. Kaldırım mahalle köpeklerine kalmıştı, köpek pisliğiyle doluydu. Yakınlardaki bir garajın bodrum katının pencereleri kırıktı, polis pervazlardan uzanıp içeri tuttu feneri. Robert kirli hasır parçaları ile sarı bir kâğıt görünce soluğunu tuttu. Deborah'nın paltosunun rengindeydi kâğıt. Ses çıkarmadı, polisle birlikte yürüdüler. Ta uzakta kentin ikinci şamatasını duydu.

Yıkılmış bira fabrikasının yanında döküntü yapılar vardı. Hepsini pislik götürüyordu, bir tanesinin kapısındaki "Evine Hoş

Geldin Jerry" levhası bayağılığıyla göze çarpıyordu. Mahzenin dik merdivenlerine inen demir kapı açıktı. Polis fenerini basamaklardan aşağı tuttu. Hepsi kırık dökük tü. Hiçbir şey yoktu orada.

İhtiyar bir kadın, bitişikteki evin çıkıntısına oturmuş, mahzene inen basamaklara bakmalarını kuşkuyla gözlüyordu. "Benim Jimmy'ciğimi orada bulamazsınız," diye haykırdı avaz avaz, "sizi gidi..." Yukarıdan biri pencereyi açıp, "Sesini kes," diye bağırdı kadına. Robert kadının sarhoş olduğunu anladı. Polis kadına aldırmadı bile. Hiç sektirmeden bütün yapıların bodrumlarını gözden geçirdikten sonra Robert'la birlikte köşeden saptılar. Bu dönemeçte kocaman bir sitenin ön cephesini kaplayan mağazalar vardı yalnızca. Ne merdiven ne bodrum.

Robert bir cankurtaran düdüğü duydu. Durdu, yanındaki polisin koluna yapıştı. Köşeyi kıvrılan bir polis arabası onların durduğu kaldırıma yanaştı. "Atlayın içeri Mr. Tennyson," dedi sürücü. "Kızı bulduk. Şu anda karakolda." Canavar düdüğüne bastı yine, yoğun trafiğin arasından sıyrılarak doğu kesimine yöneldiler. "Kızı Üçüncü Cadde'de bulduk," dedi polis memuru. "Aşağılarda. Bir antikacı dükkânının önünde oturmuş, bir dilim ekmek kemiriyordu. Biri eline tutuşturmuş olmalı. Aç değil."

Kızı onu karakolda bekliyordu. Robert onun omuzlarına dokundu, önünde diz çöktü, kahkahalarla gülmeye başladı. Gözleri yanıyordu. "Neredeydin söylesene Deborah? Sana ekmeği kim verdi? Nerelerdeydin? Nerelerdeydin?"

"Ekmeği bana o verdi," dedi Deborah. "Martha'yı bulmak zorundaydım."

"Sana o ekmeği kim verdi Deborah? Nerelerdeydin? Martha kim? Nerelerdeydin?" Kızın ona hiçbir şey söylemeyeceğini, kendisinin de yaşamı süresince bunu asla çözemeyeceğini anladı. Kızın yürek atışları gümbür gümbürdü elinin altında, yine de sormakta direndi: "Nerelerdeydin? Sana ekmeği kim verdi? Martha kim?"

Çev.: Tomris Uyar

Yaz Çiftçisi

Nor'easter[1] treninin adını aldığı dönemde demiryolu yöneticileri arasında seyahatin esrarengizliği fikri hâkimdi. Hatıralar çoğu kez gerçeklerden daha caziptir; dolayısıyla bu trende uzun süre seyahat etmiş bir yolcu Grand Central İstasyonu'na girip de üç gün süren yağmurlar getiren kuzey rüzgârının adını gördüğünde trenin gürültüsünü, pisliğini göz ardı edebilir. En azından Paul Hollis için bu geçerliydi; yaz boyunca neredeyse her perşembe ya da cuma akşamı Nor'easter'a binmişti. Bütün pulmanlarda ıstırap çeken iri cüsseli bir adamdı ama bunun kadar eziyetli bir başka tren daha yoktu. Genellikle saat ona kadar yemekli vagonda oturup viski içerdi. Gece yarısını biraz geçe Springfield'daki patırtılı gecikmelere kadar viskinin etkisiyle uyurdu çoğu zaman. Tren Springfield'dan kuzeye doğru yol alırken köhne bir mahalli tren gibi tembel tembel, inatla direnerek ilerler, Paul da kısmen uyuşturulmuş bir hasta gibi, uykuyla uyanıklık arasında kuşetinde yatardı. Kahvaltı sonrası Meridian Junction'da Nor'easter'dan inip tatlı karısı onu karşıla-

1 Kuzey Amerika'nın doğu kıyısında kuzeydoğudan esen rüzgârların hâkim olduğu büyük çaplı, şiddetli fırtına. (ç.n.)

dığında işkence sona ererdi. Yolculuğun bir iyi tarafı vardı: Sıcak şehri kavşakta kurulmuş köyün ağaçlık, masum sokaklarından ayıran maddi mesafenin bilincine tam olarak varmanızı sağlardı.

Kavşaktaki istasyondan Hiems'in kuzeyindeki çiftliklerine kadar arabayla yol alırlarken Paul ve Virginia Hollis arasındaki konuşmalar paylaştıkları mütevazı mülk ve duygularla sınırlı olurdu; bunun da ötesinde, adeta kasıtlı bir sıradanlığı, suya sabuna dokunmamayı hedeflerdi, sanki çek defteri bakiyesinden ya da savaşlardan söz etmek mülayim bir sabah vaktinin ve üstü açık bir arabanın büyüsünü bozabilirmiş gibi. Temmuz ayında bir sabah, Virginia kocasına alt kattaki duşun su akıttığını, Paul'un kız kardeşi Ellen'ın çok fazla içtiğini, Marston'ları öğle yemeğine misafir ettiğini ve artık çocuklara besleyebilecekleri bir hayvan almanın vakti geldiğini söyledi. Bu konuya kafa yormuştu belli ki. Sonbaharda şehre döndüklerinde köye alışmış bir köpek New York'ta bir apartman dairesinde yaşayamazdı, kediler baş belasıydı, en iyisinin tavşan almak olacağına karar vermişti. Yol üzerindeki bir evin bahçesinde bir tavşan kafesi vardı, o sabah uğrayıp iki tavşan alabilirlerdi. Tavşanlar Paul'un çocuklara hediyesi olur, bu sayede değer kazanırlardı. Böylece o hafta sonu, tavşanları aldıkları hafta sonu sıfatıyla yılbaşı eğreltisini başka yere diktikleri hafta sonundan, kurumuş ardıcı söktükleri hafta sonundan ayrılırdı. Tavşanları eski ördek kümesine koyabileceklerini söyledi Virginia; sonbaharda şehre döndüklerinde de Kasiak yerdi onları. Kasiak rençperdi.

Yokuş yukarı ilerliyorlardı. Junction'dan kuzeye giderken insan hafifçe tırmandığı hissinden hiç kurtulamazdı. Çöküntünün her an kendini hissettirdiği bozulmuş, narin New Hampshire manzarasının önü tepeler tarafından kesiliyordu, ama birkaç kilometrede bir Merrimack Irmağı'nın kolları önlerinde geniş vadiler açıyor, karaağaçlar, çiftlikler, taş çitler görüyorlardı. "Buralarda bir yerde," dedi Virginia. Paul ne dediğini anlamayınca karısı tavşanları hatırlattı. "Yavaşlasan biraz... Burası, Paul, burası." Paul arabayı yolun kenarındaki yükseltiye çıkarıp durdu. Akçaağaçların gölgelediği beyaz, derli toplu bir evin bahçesinde bir tavşan kafesi vardı. "Bakar mısı-

nız," diye seslendi Paul, "kimse yok mu?"; yan tarafta bir kapıdan tulum giymiş bir adam çıktı, bir şey çiğniyordu; yemeğin ortasında yakalanmış gibiydi. Beyaz tavşanların iki dolar olduğunu söyledi. Kahverengilerle griler birer buçuk dolardı. Yutkunup yumruğuyla ağzını sildi. Tedirgin bir tavırla konuşuyordu, basit alışverişi birilerinden gizlemek ister gibi; Paul bir kahverengi, bir de gri tavşan seçtikten sonra adam kutu getirmek üzere ambara koştu. Paul arabayı tekrar yola indirdiğinde arkalarında kederli bir haykırış duyuldu. Bir oğlan çocuğu evden tavşan kafesine koştu, çiftçinin tedirginliğinin nedeni anlaşıldı.

Pazaryerini, antikacıyı, İç Savaş topunu ve Hiems postanesini geçtiler; köyün dar sokaklarından kurtulup serin göl rüzgârlarına çıktıklarında Paul mutlulukla gaza bastı. Yol onları önce gölün avam sayılan kalabalık sahilinden geçirdi; sonra, kuzeye çıktıkça evler seyrelerek yerini çam korularına ve boş tarlalara bıraktı. Yuvaya –hayatı boyunca yaz mevsimlerini geçirdiği yere– dönüş duygusu Paul'un içinde o kadar şiddetliydi ki, hayal gücünün süratiyle arabanın sürati arasındaki fark sinirini bozuyordu; nihayet asfalttan sapıp toprak yola girdiklerinde, yani her bakımdan yolun sonunda, çiftlik karşılarına çıktı.

Bir bulutun hafif gölgesi Hollis'lerin evinin cephesine vurmuştu. Bahçenin bir kenarında, bir gün sağanak yağmurda dışarıda terk edilmiş, Paul'un gençliğinden beri adeta orada ölmekte olan, ters çevrilmiş bir bahçe mobilyası duruyordu. Geçen bulutun hareketli gölgesi ambarı ve çamaşır ipinin gerili olduğu alanı kararttıktan sonra ormanda gözden kaybolduğunda ışık ve ısı arttı, gölgeler koyulaştı. "Merhaba abi." Paul'un kız kardeşi Ellen açık pencerelerin birinden sesleniyordu. Paul arabadan indiğinde iş ceketi sanki boyu uzamış gibi omuzlarına dar geldi; çiftlik ona on yaş genç olduğunu söylüyordu; akçaağaçlar, ev, yalın dağlar, hepsi aynı şeyi söylüyordu. İki küçük çocuğu ambarın etrafından koşup gelerek bacaklarına tosladılar. Boyları uzamıştı, bronzlaşmışlardı, daha sağlıklı, daha güzel, daha zekiydiler; her hafta sonu onlara kavuştuğunda böyle görünüyorlardı gözüne. Akçaağaçların birinde

kurumuş bir dal takıldı gözüne. Onu kesmek lazımdı. Eğilip oğluyla kızını kucaklarken kalbine dolan, karşı koyulmaz, sıcak sevgi seli onu hazırlıksız yakaladı.

O sabah tavşanları yerleştirdikleri ördek kümesi yıllardır boş duruyordu ama kafesi vardı, üstü örtülüydü, idare ederdi. "Bakın, bunlar sizin tavşanlarınız," dedi Paul çocuklara. Sert tavrı çocukları oldukları yere mıhladı; oğlan parmağını emmeye koyuldu. "Bu tavşanların sorumluluğu size ait, onlara iyi bakarsanız, New York'a döndüğümüzde bir köpeğiniz olabilir belki. Onları beslemeniz, kümeslerini temizlemeniz lazım." Çocuklara duyduğu sevgi ve sorumluluğun esrarengiz şekliyle şemailini belli belirsiz de olsa çizme gayreti yüzünden ahmakça konuştuğunun kendi de farkındaydı. "Başkasının size yardım etmesini beklemeyin," dedi. "Onlara günde iki kere su vermeniz gerekiyor. Tavşanlar marul ve havuç yemeyi sever. Şimdi alın onları kümese yerleştirin bakalım. Babanızın işe koyulması lazım."

Paul Hollis yaz çiftçisiydi. Otları biçer, bitkileri yetiştirir, tavuk yemi fiyatları konusunda atıp tutar; sonra, Amerikan İşçi Bayramı'nın kederli rüzgârları uğuldamaya başlar başlamaz körelmiş tırpanını pas tutmak üzere gazyağının da bulunduğu arkadaki hole kaldırır ve memnun mesut, dikkatini New York'taki sıcak apartman dairesine çevirirdi. O gün –tavşanları aldığı gün– çocuklara nutuk attıktan sonra yatak odasına gidip üzerinde hâlâ adı, rütbesi ve seri numarasının solgun damgası bulunan iş tulumunu giydi. O giyinirken Virginia yatağın kenarına oturup Paul'un bir aylığına yanlarında kalan kız kardeşi Ellen'dan söz etti. Ellen'ın dinlenmeye ihtiyacı vardı. Ellen çok içiyordu. Ama Virginia'nın Ellen hakkında söylediklerinde düzelme, değişme gereğini ima eden herhangi bir şey yoktu; Paul karısına bakıp onun ne kadar bağışlayıcı ve alımlı olduğunu düşündü. Odaları eski, hoş bir odaydı –eskiden annesiyle babasının odasıydı–, ışık içeriye yaprakların arasından süzülerek giriyordu. Odada Ellen'dan, çocuklardan bahsederek, memnuniyetlerinin ve meziyetlerinin tadına vararak biraz oyalandılar ama tembellik denecek kadar da fazla oyalanmadılar. Paul en tepedeki

tarlanın biçilmesinde Kasiak'a yardım edecekti, Virginia da çiçek toplamak istiyordu.

Hollis'lerin arazisi tepelikti, en tepedeki otlağa Paul'un çok uzun zaman önce ölmüş olan babası olağanüstü sükûnetinden ötürü Cennet Bahçesi adını vermişti. Fundalığı kontrol altında tutmak için bu otlak iki yılda bir biçilirdi. O sabah Paul otlağa vardığında Kasiak oradaydı, Paul onun üç saattir çalışmakta olduğunu tahmin etti; Kasiak'ın ücreti saat başı hesabıyla ödeniyordu. İki adam –rençper ve yazlıkçı– kısaca konuştuktan sonra birlikte çalışan insanların zımni mutabakatı oluştu aralarında. Paul tarlanın aşağı kısmını, Kasiak'ın hafif sağında kalan bölümü biçiyordu. Tırpan kullanmayı iyi biliyordu ama uzaktan bakıldığında bile Kasiak'ın hamarat görüntüsüyle Paul'unki kolaylıkla ayırt edilebiliyordu.

Kasiak Rus kökenliydi. Paul bunu ve onun hakkında bildiği her şeyi birlikte çalışırlarken öğrenmişti. Kasiak Rusya'dan Boston'a gelmiş, bir ayakkabı fabrikasında çalışmış, geceleri İngilizce öğrenmiş ve Hollis arazisinin altındaki çiftliği önce kiralamış, sonra da satın almıştı. Yirmi yıldır komşuydular. O yıl ilk kez Hollis çiftliğinde çalışıyordu. Daha önceleri manzaranın sebatkâr ve renkli bir parçası olmuştu hep. Sağır karısına tuz ve patates çuvalları giydirirdi. Pintiydi. Buruktu. O yaz sabahında bile huzursuzluğun, memnuniyetsizliğin timsali gibiydi. Ormanlık arazisini temiz tutar, samanını en doğru zamanda depolardı; tarlaları, bahçeleri, gübre yığını ve tertemiz mutfağındaki ekşi süt kokusu akıllıca yapılan tarımın gücünde saklı güven duygusunu uyandırırdı insanda. Kasiak havalandırmaya çıkmış bir hükümlü gibi ot biçer, bir mahkûm gibi yürürdü. Şafak sökmeden bir saat önce ağıla ayak bastığı andan gün bitimine kadar ne düşüncesinde bir duraksama olurdu ne attığı adımda; bu kesintisiz yapılacak işler silsilesi Rusya'daki gençliğiyle başlamış olan ve kan dökülerek, yangınlarla doğacak adaletli, barışçıl bir dünya düzeninin gelişiyle son bulacağına inandığı daha büyük bir sorumluluklar ve hedefler zincirinin parçasıydı.

Paul Kasiak'ın komünist olduğunu söylediğinde Virginia gülmüştü. Bunu Paul'a Kasiak'ın kendisi söylemişti. Onların çiftliğinde çalışmaya başladıktan iki hafta sonra komünist bir gazeteden makaleler kesip Paul'a vermeyi ya da mutfak kapısının altından atmayı iş edinmişti. Paul, Kasiak konusunda mantığı şiar edinmişti. Yem dükkânında iki kere Kasiak'ın politik görüşleri tartışılırken Paul gelecek hakkında kendince sonuç çıkarmaya hakkı olduğunu söyleyerek Kasiak'ı savunmuştu; ikisi konuşurlarken de hep şaka yollu devrimi ne zaman yapacağını sorardı Kasiak'a.

O gün harman mevsiminin sonlarına denk geliyordu. Sabah saatleri ilerledikçe boğuk gök gürültüleri duyulmaya başladı. Civarda rüzgâr çıktı, ama tarlada pek hareket yoktu. Kasiak peşinde koyu bir idrisotu-sirke karışımı gezdiriyordu, adamların ikisine de sinekler dadanmıştı. Fırtına ihtimalinin biçme temposunu bozmasına izin vermediler. O tarlanın tamamlanması (elbette onlardan gizlenen) bir anlam içeriyordu sanki. Sonra ıslak rüzgâr arkalarındaki tepeyi tırmandı; Paul tek elini tırpanın sapından çekerek doğruldu. Onlar çalışırlarken bulutlar ufuktan başının üzerine kadar gökyüzünü karartmıştı, dolayısıyla felaketin ışığıyla huzurun ışığı arasında eşit olarak bölünmüş bir manzaraya bakıyormuş yanılgısını yaşadı. Fırtınanın gölgesi tarlanın üzerinde bir insanın yürüyüş hızında ilerliyordu, ama henüz dokunmadığı samanlar sarıydı, Paul'un önünde uzanan narin gökyüzünde, bulutlarda, görebildiği herhangi bir şeyde de fırtına belirtisi yoktu, bir tek yeşil ormanın rengi fırtına yüzünden koyulmaya başlamıştı. Sonra tenine o güne ait olmayan bir soğukluk değdi ve arkasında yağmurun ağaçların arasından damlamaya başladığını işitti.

Paul ormana koştu. Kasiak fırtınanın bir milim önünde ağır ağır onu izledi. Sık yaprakların altına sığınıp taşların üzerine yan yana oturarak ilerleyen yağmur perdesini izlediler. Kasiak şapkasını çıkardı; Paul'un bildiği kadarıyla o yaz ilk kez çıkarıyordu. Saçları ve alnı beyazdı. Kırmızılık çıkık elmacık kemiklerinde başlıyor, aşağı indikçe koyulaşarak çenesinden boynuna yayılan koyu bir kahverengiye dönüşüyordu.

"Bahçeyi ekmek için atını bana kaça kiralarsın?" diye sordu Paul.

"4 dolar." Kasiak sesini yükseltmemişti, tarlaları döven yağmurun sesi yüzünden Paul cevabını duyamadı.

"Ne kadar?"

"4 dolar."

"Yarın sabah hava açarsa deneyelim, olmaz mı?"

"Erken saatte yapmak gerekir. Öğleden sonra at için fazla sıcak oluyor."

"Saat altıda."

"O kadar erken mi kalkacaksın?" Kasiak Hollis ailesiyle, dağınık düzenleriyle dalga geçerek gülümsedi. Şimşek ormanın kenarını aydınlattı; o kadar yakınlarındaydı ki burunlarına elektriğin kokusu geldi, bir saniye sonra patlayan gök gürültüsü memleketin tamamını yerle bir etmiş gibiydi. Sonra fırtına cephesi ilerledi, rüzgâr dindi, yağmur bir sonbahar yağmuru gibi inatçı bir kasvetle yağmaya devam etti.

"Son zamanlarda ailenden hiç haber aldın mı Kasiak?" diye sordu Paul.

"İki yıl, iki yıldır almadım."

"Dönmek ister miydin?"

"Evet, evet." Kasiak'ın yüzü kararlılıkla aydınlandı. "Babamın çiftliğinde büyük tarlalar var. Kardeşlerim hâlâ orada. Uçakla gitmek isterdim oraya. Uçağı o koca tarlalara indirirdim, hepsi kim bu diye koşup gelir, beni görürdü."

"Sen burayı sevmiyorsun, değil mi?"

"Kapitalist ülke burası."

"Peki niye geldin?"

"Bilmem. Galiba orada beni çok çalıştırdılar da ondan. Oralarda çavdarı gece biçeriz, havada rutubet varken. Ben on iki yaşımdayken tarlalarda işe koştular beni. Sabahın üçünde kalkarız çavdarı biçmek için. Ellerim kan içinde, şişmiş, uyuyamam. Babam hükümlü gibi döver beni. Rusya'da hükümlüler dövülürdü. At kırbacıyla döverdi beni, sırtımdan kan gelene kadar." Kasiak kırbaç izleri hâlâ kanıyormuş gibi elini sırtına götürdü. "Ondan sonra git-

meye karar verdim. Altı yıl bekledim. Bu yüzden geldim herhalde; çok küçük yaşta tarlalarda işe koştular beni."

"Kasiak, devrimi ne zaman yapacaksınız?"

"Kapitalistler yeni bir savaş çıkardığında."

"Ben ne olacağım Kasiak? Benim gibi insanlar ne olacak?"

"Duruma bağlı. Çiftlikte ya da fabrikada çalışıyorsan sorun olmaz herhalde. Sadece lüzumsuz insanlardan kurtulacaklar."

"Tamam o zaman Kasiak," dedi Paul şevkle, "ben senin yanında çalışırım." Çiftçinin sırtına bir şaplak attı. Kaşlarını çatıp yağmura baktı. "Ben gidip aşağıda öğle yemeği yiyeyim bari," dedi. "Bugün daha fazla biçemeyiz herhalde, değil mi?" Islak tarladan aşağı, ağıla koştu. Birkaç dakika sonra Kasiak da onu izledi, ama koşmadan. Ağıla girip seranın onarımıyla uğraşmaya koyuldu; sanki fırtına kendi programına tıpatıp uyarmış gibi.

O akşam yemekten önce Paul'un kız kardeşi Ellen çok fazla içti. Sofraya gelmekte gecikmişti; Paul kaşık almak için kilere girdiğinde kardeşini orada buldu, gümüş kokteyl shaker'ını kafasına dikmiş içiyordu. Cin semalarına yükselmiş halde sofraya oturduğunda, gençliğinde yaşanmış gerçek ya da hayali bir haksızlığı hatırlayarak abisiyle karısını eleştirel bir bakışla süzdü; kimi ailelerde yakınlık, bir araya gelme hiçbir şeyin yumuşatamadığı gergin bir ortam yaratır. Ellen kaba yüz hatları olan bir kadındı, etkileyici mavi gözleri hep kısık bakardı. O bahar ikinci kez boşanmıştı. Akşam yemeği için başına parlak renkli bir eşarp bağlamış, tavan arasındaki sandıkların birinde bulduğu eski bir elbiseyi giymişti; solmuş giysilerin etkisiyle hayatın daha yalın olduğu zamanları hatırlamıştı, hiç durmadan geçmişten ve özellikle de babasından bahsediyordu; babam aşağı, babam yukarı. Üstündeki partal elbise ve anılara dalması Paul'un tahammülünü zorluyordu; babasının öldüğü gece Ellen'ın kalbinde mucizevi, derin bir çatlak açılmış olduğunu düşündü.

Karayel fırtınayı, yağmuru yöreden kovmuş, havada keskin bir serinlik bırakmıştı; yemekten sonra güneşin batışını seyretmek üzere verandaya çıktıklarında batıda yüzlerce bulut vardı; altın ve gümüş bulutlar, kemiğe, çıraya, yatak altındaki toza benzer bulut-

lar. "Burada olmak bana o kadar iyi geliyor ki," dedi Ellen. "Çok yararı dokunuyor bana." Işığı arkasına alarak parmaklığa yaslandı, Paul yüzünü göremiyordu. "Babamın dürbününü bulamıyorum," diye konuşmaya devam etti Ellen, "golf sopaları da yok ortada." Çocuk odasının açık penceresinden kızının şarkı söyleyen sesi geldi Paul'un kulağına: "Babil buradan kaç mil uzakta? Yetmiş mil tamı tamına. Mum ışığında varır mıyız oraya?" Açık pencereden kızın sesiyle birlikte müthiş bir sevgi ve memnuniyet de aktı Paul'un kalbine.

Orada olmak Ellen'ın ifadesiyle hepsine çok iyi geliyordu, hepsine yararı dokunuyordu bunun. Paul kendini bildi bileli o verandada bu cümleyi kim bilir kaç kez duymuştu. O mükemmel akşamda gözdeki çöp Ellen'dı. Pastoral manzaraya tapınışında bir terslik, yarı gizli bir fesatlık vardı; kendi yetersizliğinin ve muhtemelen Paul'un da yetersizliğinin bir değerlendirmesi gibi geldi Paul'a.

"Hadi konyak içelim," dedi Ellen. İçkileri almak üzere eve girdiler. Salonda ne içileceği konusunda uzun uzun tartışıldı: konyak, naneli viski, Cointreau, İskoç viskisi. Paul mutfağa gidip bir tepsinin üzerine kadeh ve şişeleri koydu. Tel kapının sarsıldığını duydu; rüzgârdandır diye tahmin etti, sonra sarsıntı tekrarlandı, karanlıkta Kasiak'ı gördü. Ona bir içki ikram edecekti. Berjer koltuğa oturtacak, yaz aylarının başlıca yanılsamalarından biri olan tatilci-rençper eşitliği parodisini oynayacaktı. "Okuman gereken bir şey var," dedi Kasiak, Paul konuşmaya fırsat bulamadan; bir gazete kupürü uzattı. Paul, Kasiak'a Indiana'dan postayla gönderilen komünist gazetenin yazı karakterlerini tanıdı. Manşet LÜKS HAYAT ABD'Yİ GÜÇTEN DÜŞÜRÜYOR idi, yazıda Rusya'nın dirençli ve kararlı askerleri hain bir neşeyle anlatılıyordu. Paul'un yüzü Kasiak'a duyduğu öfke ve içinde kabaran şovenizmle kızardı. "Bunun için mi gelmiştin?" derken sesi boğuktu. Kasiak başını salladı. "Yarın sabah altıda görüşürüz," dedi Paul, patron sıfatıyla rençpere; sonra tel kapının kancasını takıp sırtını döndü.

Paul adama karşı sabrının sınırsız olduğu kanısındaydı; unutmamak gerekir ki Kasiak yalnız Bakunin'e değil, taşların büyüdü-

güne ve gök gürültüsünün sütü kestiğine de inanıyordu. Kasiak'la ilişkisinde farkına varmadan bağımsızlığından fedakârlık yapıyordu, ertesi sabah altıda bahçede olabilmek için saat beşte kalktı. Kendine kahvaltı hazırladı, saat beş buçukta yolda at arabasının sesini duydu. Çocuksu fazilet ve çalışkanlık yarışı başlamıştı. Kasiak arabasıyla görüş alanına girdiğinde Paul bahçedeydi. Kasiak hayal kırıklığına uğramıştı.

Paul kısrağı otlarken görmüştü sadece; ona 4 dolara mal olması bir yana, hayvanı merak ediyordu çünkü at, bir inek ve karısıyla birlikte Kasiak'ın ailesini oluşturuyordu. Paul kısrağın kıllarının tozlu, karnının şiş, toynaklarının nalsız ve bakımsız, kâğıt gibi ufalanmış olduğunu gördü. "Adı ne?" diye sordu ama Kasiak cevap vermedi. Kısrağı sabana koştu, hayvan iç çekip bayır yukarı zar zor ilerlemeye başladı. Paul kısrağı dizginlerinden tutup yönlendiriyor, Kasiak da sabanı aşağı bastırıyordu.

Bahçenin ilk sırasının ortalarında bir taş yollarını kesti, taşı yerinden oynatıp yuvarladıktan sonra Kasiak kısrağa "Deh," diye seslendi. Kısrak kıpırdamadı. "Deh!" diye bağırdı Kasiak. Sesi sert olmakla birlikte gizli bir şefkat de barındırıyordu. "Deh, deh, deh." Kayışlarla hayvanın böğrüne hafifçe vurdu. Kaygıyla Paul'a baktı; sanki kısrağın dermansızlığını Paul'un fark etmesinden ve sevdiği hayvan konusunda yanlış bir yargıya varmasından utanır gibiydi. Paul kırbaç kullanmasını önerince Kasiak hayır, dedi. "Deh, deh," diye bağırdı yine, kısrak yine kıpırdamayınca kayışlarla butlarına vurdu. Paul geminden tutup çekti. On dakika boyunca sıranın ortasında çekip bağırdılar; hayvanın canı çekilmiş gibiydi. Sonra, onların sesi kısılıp umutları kaybolmuşken kısrak kıpırdandı, ciğerlerine hava çekti. Gövdesi körük gibi hareket ediyor, burun deliklerinden içeri giren hava ıslık sesi çıkarıyordu; Aiolos'un Ulysses'e verdiği tulum misali içini fırtınalarla doldurur gibiydi. Başını sallayıp sinekleri kovdu ve sabanı bir metre kadar sürükledi.

Bu durumda iş ağır ilerliyordu, bitirdiklerinde güneş yakıcı hale gelmişti. Paul, Kasiak'la birlikte halsiz kısrağı tekrar arabaya götürürken evden sesler duydu, çocukların üstlerinde pijamalarıyla

tavşanları marul tarlasında beslediklerini gördü. Kasiak kısrağı arabaya koşarken Paul tekrar hayvanın adını sordu.

"Adı yok," dedi Kasiak.

"Adsız bir çiftlik atına ilk kez rastlıyorum."

"Hayvanlara ad takmak burjuva duygusallığıdır," dedi Kasiak ve arabayı sürdü.

Paul güldü.

"Bir daha gelmeyeceksin!" diye seslendi Kasiak uzaklaşırken. Yapabileceği tek fesatlık buydu; Paul'un o tepeleri ne kadar sevdiğini biliyordu. Yüzü kararmıştı. "Seneye hiç gelemeyeceksin. Görürsün bak."

Pazar günü erken saatte bir an gelir, yaz gününün akışı amansızca akşam trenine yönelir. İnsan yüzebilir, tenis oynayabilir, öğle uykusuna yatabilir ya da yürüyebilir, ama pek fark etmez. Öğle yemeğinden hemen sonra, Paul gitmek istemeyişiyle yüz yüze kaldı. O kadar yoğun bir duyguydu ki, asker izinlerinde yaşadığı yoğunluğu ve endişeyi hatırladı. Saat altıda dar iş takımını giydi, mutfakta Virginia'yla bir kadeh içki içti. Virginia, New York'tan tırnak makası ve şekerleme getirmesini rica etti. İkisi mutfaktayken Paul hayatta duymaktan en çok korktuğu sesi duydu; masum ve tatlı çocuklarının acıyla haykırışı.

Koşarak mutfaktan çıktığında tel kapı arkasındaki Virginia'nın suratına çarptı. Sonra dönüp kapıyı açarak onun çıkmasını bekledi, o da çıkınca birlikte koşarak tepeyi tırmandılar. Çocuklar yoldan aşağı iniyorlardı, büyük ağaçların altındaydılar. Şeffaf kederlerine boğulmuş halde, gözyaşlarından önlerini göremeyerek tökezleye tökezleye annelerine koştular ve koyu renk eteğine başlarını gömdüler. Uluyorlardı. Ama önemli bir şey yoktu aslında. Tavşanlar ölmüştü.

"Tamam, tamam, ağlamayın, ağlamayın..." Virginia çocukları çeke çeke eve doğru götürdü. Paul yoldan yukarı çıkıp kafesteki cansız tavşanları buldu. Bahçenin kenarına götürüp bir çukur kazdı. Kasiak çıkageldi, tavuklara su götürüyordu; durumu gördüğünde kederli bir sesle konuştu: "Niye mezar kazıyorsun?" diye

sordu. "Gece kokarcalar kazıp çıkaracak onları. Cavis'in otlağına at. Kazıp çıkarırlar..." Tavuk kümesine doğru yoluna devam etti. Paul mezarın üstündeki toprağı tepinerek sıkıştırdı. Bilekliksiz ayakkabılarına toprak doldu. Tavşanları neyin öldürdüğü konusunda bir ipucu bulabilir mi diye tekrar kafese gitti; yemliğin içinde, çocukların köklemiş olduğu pörsümüş sebzelerin altında kışın sıçanları öldürmek için kullandıkları zehir tanelerini gördü.

Paul zehri orada kendi bırakmış olabilir mi, diye hatırlamaya çalıştı, hafızasını zorladı. Kafesin içindeki boğucu sıcak yüzünü tere batırmıştı. Kasiak yapmış olabilir miydi? Kasiak bu kadar fesat, böylesine sapık olabilir miydi? Bir sonbahar akşamı dağda yakılan ateşlerle çalışkan ve güvenilir insanlara iktidarı martini içenlerin elinden almaları işaretinin verileceğine beslediği inançla Paul'un geleceğe ilişkin tek umuduna el uzatacak kadar kurnaz olabilir miydi?

Kasiak tavuk kümesindeydi. Arazi gölgeyle kaplanmaya başlamıştı; mutlu ve aptal tavukların bazıları tüneklerinde uyumaya hazırlanıyordu. "Tavşanları sen mi zehirledin Kasiak?" diye seslendi Paul. "Yaptın mı? Söyle." Haykırışı tavukları kızdırdı. Ağır kanatlarını açıp gıdakladılar. "Kasiak, sen mi yaptın?" Kasiak cevap vermedi. Paul ellerini adamın omuzlarına bastırıp sarstı onu. "O zehrin ne kadar kuvvetli olduğunu bilmiyor musun? Çocuklar da dokunabilirdi, anlamıyor musun? Çocuklar da ölebilirdi, anlamıyor musun?" Tavuklar da hengâmeye katıldı. Kümesten bahçeye işaretler gönderildi; dar geçitte birbirlerini itip düşürüyor, kanat çırpıyorlardı. Kasiak hiçbir direnç göstermiyordu, sanki canı şiddetten kaçmak için kurnazca kıkırdak ve kemiklerin arkasına gizleniyordu; Paul adamı çatırdamaya başlayıncaya kadar sarstı. "Sen mi yaptın, Kasiak?" diye bağırdı. "Sen mi yaptın? Bana bak Kasiak, çocuklarıma dokunursan, onlara zarar verirsen –en ufak bir zarar verirsen– kafanı parçalarım." Adamı iterek yere devirdi.

Paul mutfağa döndüğünde kimseyi bulamadı, iki bardak su içti. Salondan çocuklarının ağlamalarını, çocuğu olmayan kardeşi Ellen'ın da bir zamanlar beslediği bir kediyi anlatarak beceriksizce onları oyalamaya çalıştığını işitiyordu. Virginia mutfağa girip kapı-

yı kapadı. Tavşanlar zehirlenmiş mi, diye sordu; Paul evet, dedi. Virginia mutfak masasının yanına, bir iskemleye oturdu. "Zehri oraya ben koymuştum," dedi. "Geçen sonbaharda koymuştum. O kafesi bir daha hiç kullanmayız sanıyordum, sıçanlar yuva yapmasın dedim. Unuttum sonra. O kafesi bir daha hiç kullanmayız, diye düşünmüştüm. Tamamen unuttum."

En mükemmel insan bile bir ara istasyonda trene binerken bir gözlemci kendisini izlese; kaygının hâkim olduğu, kontrolsüz çehresini, bagajını, kıyafetini incelese; pencereden dışarı bakıp onu istasyona kimin geçirdiğini görse; ailesiyle birlikteyken söylediği sert ya da şefkatli kelimeleri duysa; bavulunu bagaj bölmesine nasıl yerleştirdiğini, cüzdanını, anahtarlığını kontrol edişini, ensesinden terini silişini fark etse; yerleşirken sergilediği kibri, çekingenliği ya da hüznü gereğince değerlendirse, o insanın hayatını çoğu kişinin istemeyeceği kadar geniş bir perspektiften görür.

Paul o pazar gecesi trene zor yetişti. Vagonun yüksek basamaklarını tırmanırken nefes nefeseydi. Kümesteki boğuşmada ayakkabısına yapışan samanlar hâlâ duruyordu. Arabayla istasyona gelirkenki sürede öfkesi dinmemişti, yüzü kıpkırmızıydı. Vahim bir durum yok, diye düşündü. "Yok bir şey," diye mırıldandı kendi kendine, bavulunu tepedeki bölmeye yerleştirirken; kırk yaşında bir adam, sağ elindeki hafif titremede ölümlülüğün işareti, kaşını şaşkınlıkla çatışında köhnemişliğin işareti, elleri su toplamış, güneşten yanmış, omuzları kaskatı bir yaz çiftçisi, yakın zamanda yaşadığı bir ilke kaybından ötürü o kadar gözle görünür biçimde sarsılmış ki, koridorun karşı tarafında oturan bir yabancı bile bunu rahatlıkla fark eder.

Çev.: Roza Hakmen

Umutsuz Aşk Şarkısı

Jack Lorey, New York'ta Joan Harris'le birkaç yıl arkadaşlık ettikten sonra ona kafasında "Dul" adını takmıştı. Joan Harris daima siyah giyerdi; oturduğu dairenin garip dağınıklığı Jack'te cenaze kaldırıcıların az önce oradan ayrıldığı izlenimini uyandırırdı. Bu izlenim Jack'in fesatlığından ileri gelmiyordu, Joan'u severdi çünkü. Ohio'nun aynı şehrinden, '30'lu yılların ortalarında, aşağı yukarı aynı zamanda gelmişlerdi New York'a. Yaşıttılar, New York'taki ilk yazlarında iş sonrası buluşur, Brevoort, Charles' gibi yerlerde martini içer, Lafayette'te akşam yemeği yer, dama oynarlardı.

Joan, New York'a yerleştiğinde mankenlik okuluna gitmişti, ama fotojenik olmadığı ortaya çıkmış, altı hafta boyunca kafasında kitapla yürümeyi öğrendikten sonra Longchamps restoranlarının birinde çalışmaya başlamıştı. Yaz mevsiminin geri kalanı boyunca vestiyerin önünde, pembe ışıklara ve yaylı çalgıların seslendirdiği, aşk acısını dile getiren müziklere boğulmuş halde durmuş, gür siyah saçlarını ve siyah eteğini dalgalandırarak müşterileri karşılamıştı. O zamanlar boylu boslu, güzel bir kızdı, olağanüstü bir sesi vardı; yüzü, bütün varlığı, nerede olursa olsun, daima çevresiyle

ilgili yumuşak ve sağlıklı bir memnuniyetle dolu gibiydi. Masum ve iflah olmaz bir sosyalliği vardı; sabahın üçünde biri arayıp bir kadeh bir şeyler içmeye davet etse yataktan çıkıp giyinirdi. Jack de bunu sık sık yapmıştı. Sonbaharda Joan büyük bir mağazada yönetici asistanı olarak iş bulmuştu. Görüşmeleri giderek seyrekleşti, sonra bir süre boyunca hiç görüşmediler. Jack bir partide tanıştığı bir kızla birlikte yaşıyordu, Joan'un ne yaptığını merak etmek aklından bile geçmemişti.

Jack'in kız arkadaşının Pennsylvania'da arkadaşları vardı, New York'taki ikinci yılının baharında ve yazında kız arkadaşıyla sık sık hafta sonları Pennsylvania'ya gitti. Bütün bunlar –Village'da bir daireyi paylaşmak, yasak ilişki, cuma akşamı trene binip kır evine gitmek– hayalindeki New York yaşantısıydı ve çok mutluydu. Bir pazar akşamı kız arkadaşıyla birlikte Lehigh hattında eve dönmekteydi. New Jersey'yi boydan boya ağır ağır kateden, muazzam ve zorlu bir pikniğin kurbanları misali, yüzleri al al, kasları lime lime yüzlerce insanı şehre döndüren trenlerden biriydi. Diğer yolcuların çoğu gibi Jack'le kız arkadaşının da elleri kolları sebzeler ve çiçeklerle doluydu. Tren Pennsylvania İstasyonu'nda durduğunda kalabalıkla birlikte platformu geçerek, yürüyen merdivene yöneldiler. Kafeteryanın geniş, aydınlık pencerelerinin önünden geçerlerken Jack başını çevirdi ve Joan'u gördü. Onu en son Şükran Günü'nde ya da Noel'de görmüştü. Tam hatırlayamıyordu.

Joan görünüşe bakılırsa sarhoşluktan sızmış bir adamla birlikteydi. Adamın başı masanın üzerinde kavuşmuş kollarına gömülmüştü, dirseğinin yanı başında devrilmiş bir kokteyl kadehi duruyordu. Joan adamı omuzlarından tutmuş usulca sarsıyor, bir şeyler söylüyordu. Biraz endişeli, biraz da eğleniyormuş gibi görünüyordu. Garsonlar diğer masaların hepsini toparlamışlar, Joan'un etrafına dizilmiş, kavalyesini hayata döndürmesini bekliyorlardı. Jack kendisine memleketinin ağaçlarıyla çimenlik bahçelerini hatırlatan bir kızı böyle zor durumda gördüğüne üzülmüştü ama yardım etmek için yapabileceği bir şey yoktu. Joan adamın omuzlarını sarsmaya devam ediyor, kalabalık Jack'i itiyordu; kafeteryanın tek tek bütün

pencerelerinin, sonra pis kokulu mutfağın önünden geçerek yürüyen merdivene sürüklendi.

Aynı yaz bir akşam Village'daki bir restoranda yemek yerken Joan'u tekrar gördü. Jack'in yanında yeni bir kız vardı, Güneyliydi. O yıl New York'ta Güneyli kızlar çoktu. Jack'le kız arkadaşı restorana ayakaltı olduğu için tesadüfen girmişlerdi, ama yemekler çok kötüydü, mumlarla aydınlatılmış bir yerdi. Yemeğin ortalarına doğru Jack salonun karşı tarafında Joan'un oturduğunu fark etti; yemeğini bitirdikten sonra yanına gidip konuştu. Joan monokllü, uzun boylu bir adamla birlikteydi. Adam ayağa kalktı, kaskatı bir tavırla belini kırıp eğilerek selam verdi ve "Sizinle tanıştığımıza çok sevindik," dedi Jack'e. Sonra özür dileyip tuvalete gitti. "Kendisi kont, İsveçli bir kont," dedi Joan. "Radyoda program yapıyor, cuma günleri saat dört on beşte. Çok heyecanlı, değil mi?" Joan hem konta hem de o feci restorana bayılmış gibiydi.

Ondan sonraki kışın ortalarında Jack, Village'dan Doğu Otuzuncu Sokak yakınında bir yere taşındı. Soğuk bir sabah vakti işe giderken Park Caddesi'nde karşıdan karşıya geçtiği sırada kalabalığın içinde Joan'un evinde birkaç kere rastlamış olduğu bir kadını gördü. Selamlayıp arkadaşını sordu. "Haberin yok mu?" dedi kadın. Yüzü asıldı. "Anlatsam iyi olur aslında. Belki yardımın dokunur." İkisi Madison Caddesi'nde bir büfede kahvaltı ettiler, kadın hikâyeyi anlatıp içini döktü.

Kontun programının adı "Fiyortların Şarkısı" ya da ona benzer bir şeydi, İsveççe halk şarkıları söylüyordu. Herkes onun uydurma bir kont olduğu kanısındaydı ama Joan'un umurunda değildi. Kont, Joan'la bir partide tanışmış, mülayimliğini fark edip ertesi akşam kızın evine taşınmıştı. Bir hafta kadar sonra sırt ağrılarından şikâyet etmiş ve morfin alması gerektiğini söylemişti. Sonra sürekli morfine ihtiyaç duyar olmuştu. Morfin kullanmadığı zamanlar sövüp sayıyor, vurup kırıyordu. Joan el altından uyuşturucu ticareti yapan doktor ve eczacılardan morfin almaya başlamıştı, onlardan hayır kalmayınca yeraltına inmişti. Arkadaşları bir sabah lağımda bulunacağından korkuyorlardı. Hamile kalmıştı. Kürtaj olmuştu.

Kont onu terk etmiş, Times Meydanı yakınında sefil bir otele taşınmıştı, ama bu arada çaresizliği Joan'u o kadar etkilemişti ki, kendisi yanında olmasa öleceğinden korkuyordu, dolayısıyla o da peşinden otele gitmişti, onun odasını paylaşmış, uyuşturucusunu almaya devam etmişti. Sonra kont onu yine terk etmişti; Joan bir hafta boyunca dönmesini beklemiş, sonra da kendi dairesine ve Village'daki arkadaşlarına dönmüştü.

Ohio'lu masum kızın zorba bir uyuşturucu bağımlısıyla birlikte yaşadığını, yasa dışı alışverişlere bulaştığını düşünmek Jack'i dehşete düşürmüştü; o sabah işe vardığında Joan'a telefon edip akşam yemeğine çıkmak üzere randevulaştı. Charles'ta buluştular. Joan bara girdiğinde her zamanki gibi sağlıklı ve sakin görünüyordu. Tatlı sesi Jack'e karaağaçları, çimenleri, yaz esintisinde şıkırdasın diye verandalara asılan sırça çanları çağrıştırıyordu. Joan ona kontu anlattı. Konttan merhametle bahsediyordu, sesinde hınçtan eser yoktu; sanki sesi ve mizacı basit sevgi ve hazzın ötesinde herhangi bir şeyi ifade edemiyordu. O önde, Jack arkada masalarına doğru yürürlerken Joan hafif adımlarla, zarafetle ilerliyordu. İştahla yemek yiyor, işinden heyecanla söz ediyordu. Sonra sinemaya gittiler, dönüşte de Joan'un apartmanının önünde vedalaştılar.

O kış Jack bir kızla tanıştı ve onunla evlenmeye karar verdi. Ocak ayında nişanlandıklarını duyurdular; temmuzda evlenmeyi planlıyorlardı. Baharda işyerine bir davetiye geldi; Joan'dan kendi evinde kokteyl davetiydi. Nişanlısı o cumartesi günü ailesini görmeye Massachusetts'a gidecekti; kokteyl günü geldiğinde, daha cazip bir programı olmayan Jack otobüse binip Village'a gitti. Joan aynı dairede oturuyordu. Apartmanda asansör yoktu. Holde posta kutusunun üstündeki zili çaldığınızda kilitte bir can çekişme hırıltısı duyuluyordu. Joan'un dairesi ikinci kattaydı. Posta kutusuna kartviziti sıkıştırılmış, karta Joan'un isminin üzerine Hugh Bascomb adı yazılmıştı.

Jack halı kaplı merdivenden ikinci kata tırmandı; Joan'un dairesine vardığında onu açık kapının önünde, siyah bir elbiseyle bekler halde buldu. Jack'e hoş geldin dedikten sonra kolundan

tutup salona götürdü. "Seni Hugh'yla tanıştırmak istiyorum Jack," dedi.

Hugh kırmızı suratlı, soluk mavi gözlü, iriyarı bir adamdı. Tavırları dalkavukça, gözleri içkiden kızarmıştı. Jack onunla biraz konuştuktan sonra şöminenin yakınında duran bir tanıdığıyla konuşmak üzere yanından ayrıldı. İşte o sırada, Joan'un evinin tarifsiz dağınıklığını ilk kez fark etti. Kitaplar raflardaydı, mobilyalar da fena sayılmazdı, ama bir tuhaflık vardı. Eşyalar düşünmeden, ilgilenmeden yerleştirilmiş gibiydi; orada yakın zamanda bir ölüm yaşandığı hissine de ilk kez kapılıyordu.

Jack salonda dolaşırken hazır bulunan on-on iki konukla başka partilerde karşılaşmış olduğu izlenimine kapıldı. Gösterişli bir şapka takmış bir kadın yönetici, Roosevelt taklidi yapan bir adam, oyunları prova aşamasında olan nemrut bir çift ve İspanya İç Savaşı haberlerini almak için sürekli radyoyu kurcalayan bir gazeteci vardı. Jack martini içip şapkalı kadınla konuştu. Pencereden dışarı, arka bahçelere, kokarağaçlara baktı, ta uzaklarda, Hudson uçurumlarında patlayan gök gürültüsünü işitti.

Hugh Bascomb çok sarhoş oldu. İçkiyi sağa sola dökmeye başladı; içmek onun için şen şakrak bir katliamdı adeta, kan dökülmesinden ve pislikten hoşlanır gibiydi. Şişeden viskiyi dökerken etrafa saçtı. Gömleğine içki döktü, sonra bir başkasının kadehine çarpıp onu döktü. Sessiz bir parti sayılmazdı ama bir süre sonra Hugh'nun boğuk sesi diğer sesleri bastırmaya başladı. Bir köşede oturmuş çirkince bir kadına fotoğraf çekme tekniklerini açıklayan bir fotoğrafçıya saldırdı. "Madem oturup ayakkabılarını seyredecektin niye partiye geldin?" diye bağırdı Hugh. "Ne diye geldin? Evinde otursana."

Fotoğrafçı ne diyeceğini bilemedi. Ayakkabılarını seyretmiyordu. Joan hafif adımlarla Hugh'nun yanına geldi. "Lütfen kavga çıkarma sevgilim," dedi. "Bu akşamüstü yapma."

"Kes sesini," dedi Hugh. "Rahat bırak beni. Kendi işine bak." Bu arada dengesini kaybetti, ayakta durmaya çalışırken bir lambayı devirdi.

"Ah Joan, güzelim lamban," diye iç çekti bir kadın.

"Lambalar!" diye kükredi Hugh. Kollarını havaya kaldırıp kendi kendine dayak atarmış gibi sağa sola savurmaya koyuldu. "Lambalar. Kadehler. Sigara kutuları. Tabaklar. Öldürüyorlar beni. Öldürüyorlar yahu. Kalkın dağa çıkalım, avlanalım, balık tutalım, adam gibi yaşayalım yahu."

İnsanlar sanki odanın içine yağmur yağmaya başlamış gibi kaçışıyordu. Aslında dışarıda yağmur başlamıştı. Biri Jack'e arabayla onu kuzeye bırakabileceğini söyleyince teklifin üstüne atladı. Joan kapıda durmuş hezimete uğrayan arkadaşlarına güle güle, diyordu. Sesi hâlâ yumuşak, tavrıysa, felaketle yüz yüze geldiklerinde yepyeni, akıl almaz toparlanma imkânları yaratabilen Hıristiyan kadınlarının aksine, içten ve yalındı. Arkasında volta atan, halının üstünde camları topuğuyla ezen, partiden sağ kurtulabilmiş birine bir keresinde nasıl üç hafta boyunca aç kaldığını anlatan azgın sarhoşun farkında bile değilmiş gibi görünüyordu.

Jack temmuz ayında Duxbury'de bir meyve bahçesinde evlendi; genç evliler birkaç haftalığına West Chop'a gittiler. Şehre döndüklerinde evleri hediyelere boğulmuştu; aralarında Joan'dan bir düzine kahve fincanı da vardı. Karısı Joan'a bir teşekkür kartı gönderdi ama başka bir şey yapmadılar.

Yaz sonlarına doğru Joan, Jack'in işyerine telefon edip ertesi hafta bir akşam karısıyla birlikte evine davet etti. Jack onu aramamış olduğu için kendini suçlu hissediyordu, daveti kabul etti. Karısı buna kızdı. Kendisine yarar sağlayacak bir sosyalleşme peşinde olan, hırslı bir kızdı; Joan'un Village'daki evine istemeye istemeye gitti.

Posta kutusunda Joan'un adının üzerine Franz Denzel adı yazılmıştı. Jack'le karısı merdiveni tırmandılar ve kapıda onları bekleyen Joan tarafından karşılandılar. İçeri girdiklerinde en azından Jack'in bir konuma oturtamadığı bir grup insanla karşılaştılar.

Franz Denzel orta yaşlı bir Alman'dı. Yüzü hınçtan ya da hastalıktan kırışıp büzüşmüştü. Jack'le karısını bir konuğa fazlasıyla erken ya da fazlasıyla geç geldiğini hissettirmeyi amaçlayan ağdalı,

kurnazca bir nezaketle karşıladı. Kendi oturduğu koltuğu ısrarla Jack'e verdikten sonra gidip bir radyatörün üstüne tünedi. Salonda beş Alman daha vardı, oturmuş kahve içiyorlardı. Bir köşede rahatsız görünen bir başka Amerikalı çift vardı. Joan, Jack'le karısına küçük fincanlarda kremalı kahve sundu. "Bu fincanlar Franz'ın annesininmiş," dedi. "Ne kadar güzeller, değil mi? Franz Nazilerden kaçarken bir tek bunları getirmiş Almanya'dan."

Franz, Jack'e dönüp, "Amerikan eğitim sistemi hakkındaki fikrinizi alabilir miyiz?" dedi. "Siz geldiğinizde bunu tartışıyorduk."

Daha Jack ağzını açmaya fırsat bulamadan Alman konuklardan biri Amerikan eğitim sistemine verip veriştirmeye başladı. Diğer Almanlar da ona katıldılar; ardından Amerikan yaşantısında ve genel olarak Amerikan kültüründe dikkatlerini çeken bütün bayağılıkları saymaya koyuldular. Birbirlerine hararetle "Amerikan kültüründe Mitropa yemekli vagonlarını, Kara Ormanları, Münih'teki resimleri, Bayreuth'taki müziği bulmak hiç mümkün mü?" diye soruyorlardı. Franz'la arkadaşları Almanca konuşmaya başladılar. Ne Jack ne karısı ne de Joan Almanca anlıyorlardı; diğer Amerikalı karıkoca tanıştırıldıktan sonra ağızlarını açmamışlardı. Joan mutlulukla salonda dolanıyor, herkesin fincanına kahve dolduruyordu; yabancı bir dilin melodisi onun için daveti başarılı kılmaya yetiyordu sanki.

Jack beş fincan kahve içti. Dayanılmaz bir rahatsızlık içindeydi. Almanlar aralarında Alman esprilerine gülerken Joan mutfağa gitti; Jack onun içki getireceğini umuyordu ama o bir tepsi dondurma ve dutla döndü.

"Ne hoş, değil mi?" diye sordu Franz, İngilizceye dönerek.

Joan kahve fincanlarını topladı, tam mutfağa götürmek üzereyken Franz onu durdurdu.

"O fincanlardan birinin kenarı mı çatlamış?"

"Hayır sevgilim," dedi Joan. "Hizmetçinin elini sürmesine izin vermiyorum. Kendim yıkıyorum onları."

"Bu ne?" diye sordu Franz, fincanlardan birinin ağzını işaret ederek.

"O zaten çatlamış olan fincan sevgilim. Sen getirdiğinde böyleydi. O zaman fark etmiştin."

"Bunlar bu ülkeye geldiklerinde sapasağlamdılar," dedi Franz.

Joan mutfağa gitti, Franz da onu izledi.

Jack Almanlarla sohbet etmeye çalıştı. Mutfaktan bir yumruk sesiyle bir çığlık geldi. Franz salona dönüp hapur hupur dut yemeye koyuldu. Joan kendi dondurmasıyla döndü. Sesi yumuşaktı. İçeride ağladıysa da gözyaşları bir çocuğunkiler kadar çabuk kurumuştu. Jack'le karısı dondurmalarını bitirip kaçtılar. Boşa geçen, sinir bozucu gece Jack'in karısını çok öfkelendirmişti; Jack, Joan'u bir daha görmeyeceğini tahmin ediyordu.

Jack'in karısı sonbahar başında hamile kaldı ve bebek bekleyen bir annenin bütün ayrıcalıklarını benimsedi. Uzun öğle uykularına yatıyor, gecenin ortasında konserve şeftali yiyor, embriyonun böbreğinden bahsediyordu. Bebek bekleyen çiftlerden başkasıyla görüşmeyi reddediyordu; Jack'le birlikte düzenledikleri partiler çok ölçülüydü. Bebek mayısta doğdu, oğlandı, Jack hem gururlu hem mutluydu. Karısı toparlandıktan sonra gittikleri ilk davet Jack'in Ohio'dan bir tanıdığının kızının düğünüydü.

Düğün St. James Kilisesi'ndeydi, ardından River Kulübü'nde büyük bir davet veriliyordu. Macar kıyafetli müzisyenlerden oluşan bir orkestra çalıyordu, bol bol şampanya ve İskoç viskisi vardı. Akşamüzerine doğru Jack loş bir koridorda ilerlerken Joan'un sesini duydu. "Lütfen yapma sevgilim," diyordu. "Kolumu kıracaksın. Yapma sevgilim, lütfen." Adamın biri onu duvara yapıştırmış, görünüşe bakılırsa kolunu büküyordu. Jack'i gördükleri anda olay noktalandı. Üçü de çok utanmıştı. Joan'un yüzü ıslaktı, gözyaşlarının arasından Jack'e gülümsemeye çalıştı. Jack "Merhaba," deyip durmadan yoluna devam etti. Döndüğünde Joan'la adam yok olmuşlardı.

Jack'in oğlu daha iki yaşına gelmeden karısı bebekle birlikte uçağa binip Nevada'ya, boşanmaya gitti. Jack oturdukları daireyi ve bütün eşyaları karısına bırakıp Grand Central İstasyonu'nun yakınında bir otele yerleşti. Karısı işlemler tamamlanınca boşanma

ilamını aldı ve boşanmaları gazetede haber olarak çıktı. Birkaç gün sonra Joan, Jack'i telefonla aradı.

"Boşandığını duydum, çok üzüldüm Jack," dedi. "Çok hoş bir kızdı oysa. Ama ben seni bunun için aramadım. Yardımına ihtiyacım var, bugün saat altı civarında bana uğrayabilir misin acaba? Telefonda konuşmak istemediğim bir konu da."

Jack itiraz etmeden o akşam Village'a gitti ve merdiveni tırmandı. Joan'un evi darmadağındı. Resimler, perdeler yerlerinden sökülmüş, kitaplar kutulara yerleştirilmişti. "Taşınıyor musun Joan?" dedi.

"Ben de seninle bunu konuşmak istiyordum Jack. Önce bir içki vereyim sana." Joan iki old-fashioned hazırladı. "Beni evden kovuyorlar Jack," dedi. "Ahlaksız bir kadın olduğum gerekçesiyle kovuluyorum. Alt katta oturan karıkoca –onları hep çok tatlı insanlar olarak görmüşümdür– emlakçıya benim ayyaş olduğumu, fahişe olduğumu söylemişler, daha bir yığın şey. İnanılmaz, değil mi? Emlakçı bana hep çok iyi davranırdı, onlara inanacağı hiç aklıma gelmezdi, ama kontratımı iptal etti; olay çıkarırsam mağazaya durumu bildireceğini söyleyip gözdağı verdi, ben de işimden olmak istemiyorum. O hoş emlakçı artık benimle konuşmuyor bile. Bürosuna gittiğimde danışmadaki kız iğrenç bir kadınmışım gibi alaycı gülüyor bana. Evet, tamam, buraya çok erkek girip çıktı, çok gürültü ettiğimiz de oldu, ama her gece onda yatmam da beklenemez. Öyle değil mi? Her neyse, bu binaya bakan emlakçı mahalledeki bütün emlakçılara benim ahlaksız ve ayyaş bir kadın olduğumu söylemiş, kimse bana ev kiralamıyor. Adamın biriyle görüşmeye gittim –yaşlı başlı bir centilmen gibi görünüyordu– bana ahlaksız bir teklifte bulundu. İnanılmaz bir şey, değil mi? Perşembe günü burayı boşaltmam gerekiyor, resmen sokağa atıyorlar beni."

Joan bu emlakçı ve komşu belasını anlatırken her zamanki gibi sakin ve masumdu. Jack anlattıklarında bir kızgınlık, hınç, hatta telaş belirtisi yakalamak için dikkatle dinledi ama hiçbir belirti yoktu. Jack eski umutsuz aşk şarkılarını hatırladı; Marion Harris'in kendisine ya da Joan'a değil, abileriyle ablalarına söylediği acıklı,

dokunaklı balatları. Joan uğradığı haksızlıkların şarkısını söyler gibiydi.

"Hayatımı zehir ettiler," diye devam etti usulca. "Saat ondan sonra radyoyu açsam sabah emlakçıyı arayıp yukarıda orji yapıldığını söylüyorlar. Bir gece Philip'le –Philip'le tanışmadın sanıyorum; Kraliyet Hava Kuvvetleri mensubudur, şimdi İngiltere'ye döndü– başka birileri daha varken polise haber verdiler. Polisler paldır küldür içeri dalıp benimle bilmem neymişim gibi konuştu, sonra da yatak odasına baktılar. Gece yarısından sonra içeride erkek olduğunu düşünüyorlarsa telefon edip iğrenç şeyler söylüyorlar. Eşyalarımı bir depoya verip otele yerleşebilirim elbette. Benimki gibi şöhreti olan bir kadını oteller kabul eder sanırım, ama belki senin bildiğin bir daire vardır, diye düşündüm. Düşündüm ki..."

Jack bu fidan boylu, harikulade kızın komşuları tarafından taciz edildiğini düşündükçe ökeleniyordu; elinden geleni yapacağını söyledi Joan'a. Onu akşam yemeğine davet etti ama Joan işi olduğunu söyledi.

Yapacak başka şey bulamayan Jack şehrin kuzeyindeki oteline yürümeye karar verdi. Sıcak bir geceydi. Hava kapalıydı. Yolda giderken, Madison Meydanı yakınında, Broadway'e açılan karanlık bir ara sokakta bir yürüyüşe rastladı. Çevredeki bütün binalar karanlıktı. Etraf o kadar karanlıktı ki, yürüyüşçülerin taşıdığı pankartları ancak bir sokak lambasının yakınına geldiğinde görebildi. Pankartlarda Birleşik Devletler'in savaşa girmesini destekleyen yazılar vardı, her ekip Mihver devletlerinin hâkimiyetine girmiş bir ulusu temsil ediyordu. Yürüyüşlerine eşlik eden bir müzik ya da pürüzlü taşların üzerinde kendi ayak seslerinden başka bir ses de olmadan Broadway'den yukarı çıkışlarını izledi. Çoğu yaşlıca erkek ve kadınlardan oluşan bir orduydular – Polonyalılar, Norveçliler, Danimarkalılar, Yahudiler, Çinliler. Kendisi gibi işsiz güçsüz dolaşan birkaç kişi kaldırımlara dizilmişti, yürüyüşçüler aralarından düşman esirleri gibi tedirgin geçtiler. Aralarında çocuklar da vardı; haber programına çıkıp belediye başkanına bir paket çay, bir dilekçe, bir itiraz, bir anayasa, bir çek ya da iki bilet sunarken giydikleri

kostümler vardı üzerlerinde. Depolar mahallesinin karanlığında Greeley Meydanı'na doğru perişan, mahvolmuş bir ulus gibi ağır aksak ilerlediler.

Ertesi sabah Jack, Joan'a ev bulma konusunu sekreterine havale etti. Sekreter emlakçıları aramaya koyuldu, öğleden sonra Batı Yirminci Sokak civarında bir iki uygun yer bulmuştu bile. Ertesi gün Joan, Jack'i arayıp dairelerden birini tuttuğunu haber verdi ve teşekkür etti.

Jack bir sonraki yaza kadar Joan'u görmedi. Bir pazar akşamı Washington Meydanı'nda bir evden, kokteylden çıkmış, Beşinci Cadde'den yukarı biraz yürüyüp otobüse sonra binmeye karar vermişti. Brevoort'un önünden geçerken Joan kendisine seslendi. Kaldırımdaki masalardan birinde bir adamla oturuyordu. Joan sakin ve sağlıklı görünüyordu, adam da saygıdeğer biri izlenimi uyandırıyordu. Adı Pete Bristol'dı. Jack'i masaya davet etti, kutlama yapıyorlardı. Hafta sonu Almanya Rusya'yı işgal etmişti; Joan'la Pete de Rusya'nın savaştaki değişen konumu şerefine şampanya içiyorlardı. Üçü hava kararıncaya kadar şampanya içtiler. Akşam yemeği yediler, yemekte de şampanya içtiler. Daha sonra da şampanya içmeyi sürdürdüler, Lafayette'e, ardından iki üç yere daha uğradılar. Joan öteden beri bütün mülayimliğiyle yorulmak nedir bilmezdi. Gecenin bitmesini hiç istemezdi; Jack sendeleyerek evine döndüğünde saat üçü geçiyordu. Ertesi sabah bitkin, hasta bir halde uyandı, gecenin yaklaşık son bir saatini hatırlamıyordu. Takım elbisesi lekelenmişti, şapkasını kaybetmişti. İşe ancak on birde varabildi. Joan o arada iki kere aramıştı, Jack işe vardıktan kısa bir süre sonra tekrar aradı. Sesi pürüzsüz çıkıyordu. Onunla mutlaka görüşmesi gerektiğini söyledi, öğle yemeği için Ellinci Sokak civarında bir deniz ürünleri restoranında randevulaştılar.

Jack barda ayakta beklerken Joan terütaze, sanki o feci geceye katılmamış gibi içeri girdi. Mücevherlerini satmak konusunda Jack'e akıl danışmak istiyordu. Büyükannesinden miras kalmış mücevherleri vardı, paraya çevirmek istiyor, ama nereye gideceğini bilmiyordu. Çantasından birkaç yüzük ve bilezik çıkarıp Jack'e

gösterdi. Jack mücevherden hiç anlamadığını ama ona borç para verebileceğini söyledi. "Yok, olmaz, senden borç alamam Jack," dedi Joan. "Ben bu parayı Pete için istiyorum. Ona yardım etmek istiyorum. Reklam ajansı açmak istiyor, başlangıçta epey paraya ihtiyacı olacak." Jack bunun üzerine borç teklifini kabul etsin diye ısrarlı davranmadı, projeden o öğle yemeğinde bir daha söz edilmedi.

Joan'la ilgili bundan sonra aldığı haber, ortak arkadaşları olan genç bir doktordan geldi. Bir akşam birlikte yemek yerlerken doktor, Jack'e, "Son zamanlarda Joan'u gördün mü?" diye sordu. Jack görmediğini söyledi. "Geçen hafta ona check up yaptım," dedi doktor, "ortalama insanı çoktan öldürecek kadar çok şey yaşadığı halde –neler yaşadığını bilemezsin– hâlâ temiz ve sağlıklı bir kadının bünyesine sahip. Son olayı duydun mu? Adama iş açmak için mücevherlerini satmış, adam parayı alır almaz başka bir kız uğruna onu terk etmiş, yeni kızın arabası varmış, cabrio."

1942 baharında Jack askere alındı. Yaklaşık bir ay boyunca Fort Dix'teydi, akşamları izin alabildiğinde New York'a gidiyordu. O geceleri yoğun ve keskin biçimde bir cezanın ertelenmesi gibi yaşıyordu; Trenton'dan bindiği trende çoğu kez kadınların sanki üzerindeki kahverengi kıyafet kefenmişçesine zorla verdiği okunmuş Life dergileri ve yarı dolu çikolata kutuları da bu hissi pekiştiriyordu. Bir gece Pennsylvania İstasyonu'ndan Joan'u aradı. "Hemen gel Jack," dedi Joan. "Gel, bekliyorum. Seni Ralph'la tanıştırmak istiyorum."

Jack'in bulduğu Batı Yirminci Sokak civarındaki evde oturuyordu hâlâ. Mahalle varoştu. Evin önünde çöp bidonları duruyordu; yaşlı bir kadın çöpleri ayıklayıp seçtiklerini bir bebek arabasına tıkmaktaydı. Joan'un oturduğu apartman dökülüyordu ama dairenin kendisi Jack'e tanıdık geldi. Eşyalar aynıydı. Joan hep aynı boylu boslu, kalender kızdı. "Beni aradığına o kadar sevindim ki," dedi. "Seni görmek ne güzel. Sana bir içki hazırlayayım. Kendime bir kadeh doldurmuştum. Ralph birazdan gelir. Beni yemeğe çıkaracağına söz vermişti." Jack onu Cavanagh's'a götürmeyi teklif etti, ama Joan kendisi dışarıdayken Ralph'ın gelebileceğini söyledi.

"Saat dokuza kadar gelmezse kendime bir sandviç yaparım. Pek aç değilim aslında."

Jack orduyu anlattı. Joan mağazadan söz etti. Kaç yıldır aynı yerde çalışıyordu, ne kadar olmuştu? Bilemiyordu Jack. Onu iş başında hiç görmemişti ve ne iş yaptığı hakkında hiçbir fikri yoktu. "Ralph'ın burada olmamasına çok üzülüyorum," dedi Joan. "Ondan hoşlanacağından eminim. Genç bir adam değil. Kalp mütehassısı, viyola çalmaya bayılıyor." Joan birkaç lamba yaktı, yaz göğü kararmıştı. "Riverside Yolu'nda oturan korkunç bir karısıyla dört nankör çocuğu var. Ralph..."

Acıdan kaynaklanırmışçasına hazin, sanki şehirdeki bütün sefaletin ve çaresizliğin sözcülüğünü yaparmış gibi bir hava saldırısı sireni Joan'un sesini bastırdı. Uzak mahallelerde başka sirenler çalmaya başladı, sonunda karanlık siren sesleriyle doldu. "Işıkları söndürmeden önce sana bir içki daha hazırlayayım," dedi Joan ve Jack'in bardağını aldı. İçkiyi getirip ışıkları söndürdü. Pencereye yaklaştılar ve fırtınayı seyreden çocuklar gibi şehrin kararışını seyrettiler. Biri hariç civardaki bütün ışıklar söndü. Sokakta hava saldırısı bekçileri düdüklerini çalmaya başlamıştı. Uzaktaki bir bahçeden boğuk ve öfkeli bir haykırış duyuldu. "Söndürün ışıklarınızı, faşistler!" diye bağırdı bir kadın. "Işıklarınızı söndürün, faşist Nazi Almanlar. Söndürün. Işıkları söndürün." Son ışık da söndü. Joan'la Jack pencereden uzaklaşıp karanlık salonda oturdular.

Joan karanlıkta çekip gitmiş sevgililerini anlatmaya başladı; Jack'in anladığı kadarıyla hepsinin başına bir şeyler gelmişti. Şüpheli kont Nils ölmüştü. Ayyaş Hugh Bascomb, Merchant Marine'e katılmış ve Atlas Okyanusu'nun kuzeyinde kaybolmuştu. Alman Franz, Nazilerin Varşova'yı bombaladığı gece kendini zehirlemişti. "Radyoda haberleri dinlemiştik," dedi Joan, "o sonra oteline döndü, orada zehirlemiş kendini. Ertesi sabah temizlikçi banyoda ölü bulmuş onu." Jack reklam ajansı açmak isteyen adamı sorduğunda Joan önce hatırlayamadı sanki. "Ha, Pete," dedi sonra. "Aslında o hep çok hastaydı, biliyor musun? Saranac'a gidecekti ama sürekli erteleyip duruyordu, sonra..." Merdivende ayak sesleri duyunca

cümlesini yarıda kesti; Jack'in tahminine göre gelenin Ralph olduğunu umuyordu ama her kimse o katta durmayıp yukarıya devam etti. "Ralph gelse keşke," dedi Joan iç çekerek. "Onunla tanışmanı istiyorum." Jack tekrar dışarı çıkmayı teklif etti ama Joan istemedi, tehlike geçti işareti verildiğinde Jack vedalaşıp ayrıldı.

Jack, Dix'ten Carolina'da piyade eğitim kampına, oradan da Georgia'da bir piyade birliğine gönderildi. Georgia'daki üçüncü ayının sonunda Augusta pansiyon aristokrasisinden bir kızla evlendi. Yaklaşık bir yıl sonra trenle kıtayı baştan başa katetti ve sevdiği ülkesinin son gördüğü yerleşiminin Barstow gibi bir çöl kasabası, son duyduğu sesin Bay Köprüsü'nde troleybüs zilleri olabileceğini düşündü tumturaklı şekilde. Pasifik cephesine gönderildi ve yirmi ay sonra sağ salim, görünürde hiçbir değişime uğramadan Birleşik Devletler'e döndü. İzin belgesini alır almaz Augusta'ya gitti. Karısına adalardan ona almış olduğu hediyeleri verdi, hem onunla hem de ailesiyle şiddetli kavgalara tutuştu ve karısının Arkansas'ta boşanma davası açması konusunda anlaşmaya varmalarından sonra sonra New York'a gitti.

Jack birkaç ay sonra doğuda bir karargâhta ordudan terhis edildi. Bir tatil yapıp sonra da 1942'de ayrılmış olduğu işine döndü. Hayatına aşağı yukarı savaş yüzünden yarım bıraktığı noktadan devam ediyordu. Zamanla her şey eskisi gibi oldu. Eski dostlarının çoğuyla görüşüyordu. Tanıdığı iki kişi ölmüştü sadece savaşta. Joan'u aramadı, ama bir kış öğle sonrasında, şehri bir uçtan diğerine dolaşan bir otobüste karşılaştılar.

Joan'un sağlıklı yüzü, siyah kıyafeti ve ahenkli sesi üç dört yıl önceki son görüşmelerinden bu yana herhangi bir değişiklik ya da kesinti olduğu duygusunu –böyle bir duygusu var idiyse– bir anda yok etti. Joan onu eve bir şeyler içmeye davet etti, ertesi cumartesi öğleden sonra Jack, Joan'un evine gitti. Salon ve konuklar New York'a ilk geldiklerinde Joan'un düzenlediği partileri hatırlattı Jack'e. Gösterişli bir şapka takmış bir kadın, yaşlıca bir doktor, radyonun başından ayrılmayıp Balkanlar'dan haber dinleyen bir adam vardı. Jack acaba erkeklerden hangisi Joan'unki, diye merak etti ve sürekli

kolundan bir mendil çıkararak içine öksüren bir İngiliz'de karar kıldı. Doğru tahmin etmişti. "Stephen müthiş, değil mi?" diye sordu Joan bir süre sonra, bir köşede yalnız kaldıklarında. "Polinezyalılar hakkında onun kadar çok şey bilen bir kişi daha yoktur dünyada."

Jack yalnız eski işine değil, eski maaşına da dönmüştü. Geçim masrafları iki katına çıktığı, ayrıca iki eski eşine nafaka ödediği için tasarruflarına başvurmak zorunda kaldı. Sonra daha fazla para vaat eden başka bir işe girdi, ama bu iş pek uzun ömürlü olmayınca işsiz kaldı. Bu durum onu hiç rahatsız etmiyordu. Bankada hâlâ parası vardı, ayrıca arkadaşlarından kolaylıkla borç alabilirdi. Kayıtsızlığı atalet ya da çaresizliğin değil, aksine aşırı umudun sonucuydu. New York'a Ohio'dan yeni gelmiş gibi bir his içindeydi. Henüz çok genç olduğu, hayatının en güzel yıllarının hâlâ yaşanmadığı yanılgısından bir türlü kurtulamıyordu. Dünya kadar vakti vardı. O sıralar otellerde yaşıyor, beş günde bir otel değiştiriyordu.

Jack baharda Central Park'ın batısındaki çorak bölgede mobilyalı bir odaya taşındı. Parası tükenmekteydi. Acilen bir iş bulması gerektiğini anladığında hastalandı. Başlangıçta ağır bir soğuk algınlığı geçiriyor gibiydi ama bir türlü iyileşmiyordu; sonra ateşi yükseldi, kan tükürmeye başladı. Ateş yüzünden çoğu zaman yarı uykuluydu, yine de ara sıra kendini zorlayıp kalkıyor, bir kafeteryaya gidip yemek yiyordu. Arkadaşlarından hiçbirinin onun nerede olduğunu bilmediğinden emindi, buna seviniyordu. Ama Joan'u hesaba katmamıştı.

Bir sabah geç saatte Joan'un girişte ev sahibesiyle konuştuğunu duydu. Birkaç saniye sonra kapısı tıklatıldı. Jack pantolon ve pis bir pijama üstüyle yatağa uzanmıştı, cevap vermedi. Joan kapıyı tekrar tıklatıp içeri girdi. "Her yerde seni aradım Jack," dedi. Alçak sesle konuşuyordu. "Böyle bir yerde olduğunu öğrenince ya parasız ya da hastasındır, diye düşündüm. Bankaya uğrayıp biraz para çektim, parasızsan diye. Biraz viski getirdim sana. Bir içkinin ziyanı dokunmaz, diye düşündüm. Bir kadehçik ister misin?"

Joan'un üstünde siyah bir elbise vardı. Sesi alçak ve sakindi. Sanki hastalığında her gün oraya gelip Jack'e bakarmışçasına yata-

ğının kenarına bir sandalye çekip oturdu. Yüz hatlarının biraz kabalaşmış olduğunu düşündü Jack, ama hâlâ çok az kırışığı vardı. Biraz kilo almıştı. Neredeyse şişmandı. Elinde siyah pamuklu eldivenler vardı. İki bardak alıp viski koydu. Jack viskisini açgözlülükle içti. "Dün gece ancak üçte yatabildim," dedi Joan. Sesinin Jack'e daha önce de yumuşak, umutsuz bir şarkıyı çağrıştırdığı olmuştu, ama şimdi, belki hasta olduğu için Joan'un mülayimliği, matem kıyafetleri, gizli zarafeti onu tedirgin ediyordu. "Acayip gecelerden biriydi," dedi Joan. "Tiyatroya gittik. Sonra biri bizi evine çağırdı. Tanımadığım biri. O acayip evlerden biri. Çok tuhaf. Et yiyen bitkiler, Çin malı enfiye kutuları koleksiyonu vardı. İnsanlar niye Çin malı enfiye kutusu koleksiyonu yapar ki? Hatırladığım kadarıyla hepimiz bir abajura imza attık ama pek fazla bir şey de hatırlamıyorum."

Jack sanki kendini savunması gerekirmiş gibi yatakta doğrulmaya çalıştı, sonra yine yastıklara devrildi. "Beni nasıl buldun Joan?" diye sordu.

"Zor olmadı," dedi Joan. "Oteli aradım. O kaldığın oteli. Onlar buranın adresini verdi. Sekreterim telefon numarasını buldu. Bir kadehçik daha içsene."

"Biliyor musun, daha önce oturduğum evlerden hiçbirine gelmemiştin, hiçbirine," dedi Jack. "Şimdi niye geldin?"

"Niye mi geldim hayatım?" dedi Joan. "Soruya bak! Otuz yıldır tanıyorum seni. Sen benim New York'taki en eski dostumsun. Hatırlıyor musun, Village'da bir gece kar yağmıştı, sabaha kadar uyumamış, sabah kahvaltısında da limonlu viski içmiştik. On iki yıl olmuş gibi gelmiyor doğrusu. Sonra bir gece..."

"Beni böyle bir yerde görmeni istemezdim," dedi Jack içtenlikle. Yüzüne dokunup sakalını yokladı.

"Roosevelt taklidi yapan ne çok insan vardı," dedi Joan, Jack'in söylediklerini duymamış gibi, sağırmış gibi. "Sonra Henry'nin arabası varken hep birlikte akşam yemeğine gittiğimiz, Staten Island'daki yer. Zavallı Henry. Connecticut'ta bir yer aldı, bir hafta sonu tek başına oraya gitti. Elinde sigarayla uyuyakalmış, ev, ambar, her şey yanıp kül olmuş. Ethel çocukları California'ya götürdü."

Jack'in bardağına biraz daha viski koyup eline verdi. Bir sigara yakıp dudaklarının arasına yerleştirdi. Sadece ölümcül hasta değil, ayrıca sevgiliymişler gibi bir izlenim uyandıran bu hareketi Jack'i rahatsız etti.

"İyileşir iyileşmez düzgün bir otele taşınacağım," dedi Jack. "Ararım seni. Geldiğin için teşekkür ederim."

"Aman Jack, bu odadan utanmana gerek yok," dedi Joan. "Ben odalara hiç aldırmam. Nerede olduğum benim için hiç önemli değildir. Stanley'nin Chelsea'de berbat, pis bir odası vardı. Daha doğrusu başka insanlar pis olduğunu söylüyordu. Ben hiç fark etmezdim. Ona götürdüğüm yiyecekleri sıçanlar yerdi. Yiyecekleri tavandan aşağı sallandırmak, lambanın ipine asmak zorunda kalırdı."

"Ben iyileşir iyileşmez seni ararım," dedi Jack. "Sanıyorum yalnız kalırsam biraz uyuyabileceğim. Uykuya çok ihtiyacım var."

"Sen gerçekten hastasın hayatım," dedi Joan. "Ateşin de var herhalde." Yatağın kenarına oturup elini Jack'in alnına koydu.

"Senin İngiliz nasıl Joan?" diye sordu Jack. "Hâlâ görüşüyor musunuz?"

"Hangi İngiliz?" dedi Joan.

"Hani senin evde tanışmıştım. Kolunda mendili vardı. Sürekli öksürüyordu. Anladın işte."

"Başkasıyla karıştırdın herhalde," dedi Joan. "Benim evime savaştan beri hiçbir İngiliz gelmedi. Herkesi de hatırlayamam elbette." Sonra dönüp Jack'in bir elini eline aldı, iki elin parmaklarını birbirine geçirdi.

"Öldü, değil mi?" dedi Jack. "Öldü o İngiliz." Joan'u yataktan itip kendi de kalktı. "Çık dışarı," dedi.

"Hastasın sen hayatım," dedi Joan. "Seni burada tek başına bırakamam."

"Çık dışarı," diye tekrarladı Jack, Joan kıpırdamayınca bağırmaya başladı: "Sen ne acayip bir mahluksun, hastalığın, ölümün kokusunu nasıl alıyorsun böyle?"

"Ah, yazık sana, hayatım."

"Ölen insanları seyretmek sana kendini genç mi hissettiriyor?" diye bağırdı Jack. "Bu sapıklık sayesinde mi genç kalıyorsun? Onun için mi karga gibi giyiniyorsun? Biliyorum, söyleyebileceğim hiçbir şey seni incitemez. Diğerlerinin denemediği bir pislik, bayağılık, ahlaksızlık, gaddarlık ya da alçaklık kalmadığını biliyorum, ama bu sefer yanıldın. Ben hazır değilim. Benim hayatım sona ermiyor. Benim hayatım yeni başlıyor daha. Önümde harika yıllar var. Var evet, harika, muhteşem yıllar var önümde, onlar sona erdiğinde, zamanı geldiğinde arayacağım seni. O zaman, eski arkadaşın olarak seni arayacağım, ölümü seyretmekten aldığın iğrenç zevk neyse, onu yaşatacağım sana, ama o zamana kadar o çirkin, çarpık huylarını bana yaklaştırma, rahat bırak beni."

Joan içkisini bitirip saatine baktı. "Ben ofise bir uğrasam iyi olacak," dedi. "Daha sonra görüşürüz. Akşama gelirim gene. O arada biraz toparlanmış olursun, yazık sana, canım." Kapıyı çekip çıktı, Jack merdivende onun hafif adımlarını duydu.

Jack şişedeki viskiyi lavaboya döktü. Giyinmeye başladı. Kirli çamaşırlarını bir çantaya tıktı. Hastalıktan ve korkudan tir tir titriyor, ağlıyordu. Pencereden baktığında dışarıda masmavi gökyüzünü gördü; o korkulu halinde göğün mavi olması, beyaz bulutların karı hatırlatması, kaldırımda "Ben dağların kralıyım, ben dağların kralıyım, ben dağların kralıyım," diye çığlık çığlığa bağıran çocukların tiz sesleri ona mucizevi geldi. Kestiği tırnaklarıyla sigara izmaritlerinin bulunduğu kül tablasını klozete döktü, bir gömlekle yeri sildi; ölümün o sapık, meraklı sureti akşama onu bulmak üzere geldiğinde orada hayatından, bedeninden hiçbir iz kalmamış olsun diye.

Çev.: Roza Hakmen

Altın Küpü

Ralph ve Laura Whittemore'a iflah olmaz hazine avcılarının kusurlarını ve özelliklerini atfetmek haksızlık olurdu ama paranın parıltısıyla kokusunun, garip gücünün, para vaadinin hayatlarını olumsuz biçimde etkilediği de bir gerçekti. Sürekli servetin eşiğindeydiler; hep bir iş peşindeydiler. Ralph yorulmak bilmeyen ticari bir hayal gücüne sahip, iş hayatında başarıya ulaşmanın romantikliğine ve büyüsüne taparcasına inanan hoş bir gençti; bir konfeksiyon imalatçısının yanında muğlak bir sıfatla çalıştığı halde, bunu sadece bir çıkış noktası olarak görüyordu.

Whittemore'lar ısrarcı, baskıcı insanlar değillerdi; orta sınıfın mülayim tavırlarına ödün vermeyen bir sadakatle bağlıydılar. Laura dikkat çekici bir güzelliği olmayan hoş bir kızdı; aşağı yukarı Ralph'ın Illinois'den New York'a geldiği sıralarda o da Wisconsin'den şehre gelmiş, ama ikisi ancak iki yıl sonra bir akşamüzeri Beşinci Cadde'nin aşağılarında bir ofis binasının girişinde karşılaşmışlardı. Ralph'ın tertemiz kalbi işini o kadar iyi yapıyordu ki, Laura'nın sarı saçlarıyla sevimli ve somurtkan yüzünü gördüğü anda aklı başından gitmişti. Binadan dışarıya çıktığında kalaba-

lığın içinde kendine yol açarak Laura'yı takip etti; Laura hiçbir şey düşürmemişti, onunla konuşmasını gerektirecek bir neden yoktu, Ralph da arkasından "Louise! Louise! Louise!" diye bağırdı; sesindeki telaş Laura'yı durdurdu. Ralph onu biriyle karıştırdığını söyledi. Özür diledi. Louise Hatcher diye bir kıza tıpatıp benzediğini söyledi. Ocak ayında bir akşamdı, havada duman tadı vardı; Laura makul ve yalnız bir kız olduğundan Ralph'ın kendisine bir içki ısmarlamasına izin verdi.

Bu olay '30'lu yıllarda olmuş, flörtleri kısa sürmüştü. Tanıştıktan üç ay sonra evlendiler. Laura eşyalarını Ralph'ın Madison Caddesi'nde bir ütücüyle çiçekçinin üzerindeki asansörsüz apartman dairesine taşıdı. Laura sekreterdi, maaşı Ralph'ın konfeksiyon işinden kazandığına eklendiğinde geçimlerine ancak yetiyordu, ama ikisi tasarruflu, kazançsız hayatlarının tekdüzeliğinden etkilenmiyorlardı. Akşam yemeklerini büfelerde yiyorlardı. Laura annesiyle babasından kalan küçük meblağın bir bölümüyle aldığı kanepenin üzerine Van Gogh'un "Ayçiçekleri"nin bir röprodüksiyonunu asmıştı. Akrabaları şehre geldiğinde –anne babaları ölmüştü– Ritz'de yemek yiyip tiyatroya gidiyorlardı. Laura perde dikiyor, kocasının ayakkabılarını boyuyordu, pazar günleri öğlene kadar yataktan çıkmıyorlardı. Bolluğun eşiğinde gibiydiler; Laura sık sık arkadaşlarına Ralph'ın harika bir iş ayarlamakta olduğunu, bu yüzden çok heyecanlandığını söylüyordu.

Evliliklerinin ilk yılında Ralph geceleri Teksas'ta yüksek maaşlı iş vaat eden bir planla ilgili çalışmalar yapıyordu ama kendisinden bağımsız nedenlerden ötürü vaat hiçbir zaman gerçekleşmedi. Bir yıl sonra Syracuse'da bir iş çıktı ama ondan daha yaşlı bir adamda karar kıldılar. Bu ikisinin arasında da çok sayıda kârlı ama muğlak fırsatlar ve projeler oldu. Evliliklerinin üçüncü yılında Ralph'ın çalıştığı şirketle neredeyse aynı büyüklükte ve özelliklerde bir şirketin sahibi değişti; Ralph'ı arayıp yenilenen şirkette çalışmak ilgisini çeker mi, diye sordular. Kendi işi bir dizi ağır aksak terfinin ardından pek yetersiz bir güvence sunuyordu, teklifi kurtulma fırsatı olarak görüp sevindi. Yeni patronlarla tanıştı, onu işe alma

konusunda çok hevesli görünüyorlardı. Ralph'ı bir bölümün başına geçirmeye ve o sırada aldığı maaşının iki katını vermeye hazırdılar. Yeni patronlar durumlarını sağlama alıncaya kadar, bir iki ay boyunca anlaşmaları yürürlüğe girmeyecekti, ama hararetle el sıkıştılar ve anlaşmalarını bir içkiyle kutladılar; o akşam Ralph, Laura'yı pahalı bir restorana yemeğe götürdü.

Restoran masasında karşılıklı otururlarken daha büyük bir ev aramaya, çocuk yapmaya ve ikinci el bir araba almaya karar verdiler. Başlarına konan talih kuşunu büyük bir sükûnetle karşıladılar çünkü öteden beri bekledikleri bir şeydi. Şehir onlara cömert bir yer gibi görünüyordu; insanlar bu örnekteki gibi ani ve hak edilmiş bir gelişmeyle ya da bir davanın öngörülemeyen ikramiyesiyle, tuhaf, sıra dışı iş atılımlarıyla, beklenmedik miraslarla ve başka düşeşlerle mükâfatlandırılıyordu. Yemekten sonra mehtapta Central Park'ta gezindiler, Ralph puro içti. Daha sonra, Laura uykuya daldığında, üstünde pijamasıyla yatak odasının açık penceresinin önünde oturdu.

Gece yarısından sonra bekçilerle sarhoşlara kalan şehrin havasında hissettiği heyecan Ralph'ın hep hoşuna giderdi. Sokağın gece seslerini yakından tanırdı: Otobüs frenleri, uzaktan duyulan sirenler ve havada, yükseklerde dönen su sesi –değirmeni döndüren suyun sesi–; çok sayıda yankının bir araya toplanmasından kaynaklandığını sanıyordu bu sesin, ama sıklıkla işitmiş olduğu halde, kaynağını tam bilemiyordu. Şimdi gece ona mucizevi geldiği için bütün bu sesleri daha da belirgin olarak duyuyordu.

Yirmi sekiz yaşındaydı; o güne kadarki hayat tecrübesi yoksullukla gençliğin bölünmez bir bütün olduğunu öğretmişti ona; şimdi ikisi de sona ermekteydi. Geride bırakmak üzere oldukları hayat zor değildi aslında; genellikle bir şeyi kutlamak için gittikleri İtalyan restoranındaki lekeli masa örtülerini ve Laura'nın yağmurlu bir gecede metrodan otobüs durağına neşeyle koşuşunu duygulanarak hatırladı. Ama bütün bunlardan uzaklaşacaklardı artık. Büyük mağazaların bodrum katlarında gömlekte ucuzluk, kasap tezgâhlarının önündeki kuyruklar, sulandırılmış içkiler, baharda,

güller ucuzken metro çıkışında Laura'ya aldığı güller; bütün bunlar yanılgıya yer bırakmayacak şekilde yoksulların anılarıydı. Ralph hepsini iyi ve mülayim bir gözle görmekle birlikte, yakında birer anıdan ibaret olacaklarına seviniyordu.

Laura hamile kaldığında işinden istifa etti. Şirketin reorganizasyonu ve Ralph'ın yeni pozisyonu erteleniyordu ama Whittemore'lar arkadaşlarıyla birlikteyken çekinmeden konuşuyorlardı. "İşlerin gidişatından son derece memnunuz," diyordu Laura. "Biraz sabretmemiz lazım sadece." Çeşitli gecikmeler, ertelemeler oluyor, adaletin yerini bulacağından kuşku duymayan insanların sabrıyla bekliyorlardı. İkisinin de birtakım giysilere ihtiyacı olduğunda, bir akşam Ralph bir kenara ayırdıkları paranın bir kısmını kullanmayı teklif etti. Laura buna yanaşmadı; Ralph konuyu açtığında cevap vermedi, duymazlıktan geldi. Ralph sesini yükseltti, sinirlendi. Bağırdı. Laura ağladı. Ralph evlenmiş olabileceği diğer bütün kızları geçirdi aklından; açık kumral kızı, ona tapan Kübalı kızı, sağ gözü şehla zengin ve güzel kızı. Bütün arzuları Laura'nın döşediği küçük apartman dairesinin dışındaydı sanki. Sabah kalktıklarında hâlâ küstüler. Ralph konumunu güçlendirmek için müstakbel patronlarına telefon etti. Sekreter ikisinin de dışarıda olduğunu söyledi. Bu cevap Ralph'ı kaygılandırdı. İşyerinin girişindeki telefon kulübesinden defalarca aradı, her defasında meşgul oldukları, dışarıda oldukları, avukatlarla toplantıda oldukları ya da şehirlerarası telefon görüşmesi yaptıkları cevabını aldı. Bu mazeretlerin çeşitliliği Ralph'ı korkuttu. Akşam Laura'ya bir şey söylemeyip ertesi gün tekrar aradı. Akşamüzeri, sayısız denemenin ardından patronlardan biri telefona çıktı. "O işi başkasına verdik evlat," dedi. Üzgün bir baba gibi boğuk ve şefkatli bir sesle konuşuyordu Ralph'la. "Bizi bir daha arama. Telefona cevap vermekten başka işlerimiz var yapılacak. Öteki aday daha uygundu evlat. Başka diyeceğim bir şey yok, bir daha arama beni."

Ralph o akşam hayal kırıklığının ağırlığını üstünden biraz olsun atabilmek umuduyla ofisten eve birkaç kilometrelik yolu yürüdü. Geçirdiği şok onu o kadar hazırlıksız yakalamıştı ki başı dönüyor,

kaldırım taşları bataklıkmış gibi ağır adımlarla, bacaklarını kaldıra kaldıra yürüyordu. Oturduğu apartmanın önüne geldiğinde kapıda durup felaketi Laura'ya nasıl anlatacağına karar vermeye çalıştı, ama içeri girer girmez pat diye söyledi. "Aa, çok üzüldüm hayatım," dedi Laura usulca ve öptü kocasını. "Gerçekten çok üzüldüm." Sonra Ralph'ın yanından ayrılıp kanepenin minderlerini düzeltmeye koyuldu. Ralph o kadar şaşkındı, kurduğu planların ve beklentilerinin o kadar esiri olmuştu ki, Laura'nın fiyaskoyu böylesine sükûnetle karşılamasına hayret etti. Merak edilecek bir şey olmadığını söyledi Laura. Annesiyle babasından kalan paranın bir kısmı, birkaç yüz doları hâlâ bankadaydı. Merak edilecek bir şey yoktu.

Kızları doğduğunda ona Rachel adını verdiler; doğumdan bir hafta sonra Laura, Madison Caddesi'ndeki asansörsüz evlerine döndü. Bebeğin bütün bakımını üstlendi, yemek pişirmeye ve ev işlerini yapmaya da devam etti.

Ralph'ın hayal gücü hâlâ esnek ve verimliydi, ama zaman ve sermaye yokluğuyla bağdaşacak bir plan da kuramıyordu. Laura'yla ikisi her yerdeki sayısız yoksul gibi basit bir hayat sürüyorlardı. Akrabaları geldiğinde hâlâ tiyatroya gidiyor, ara sıra partilere katılıyorlardı, ama Laura'nın çevrelerindeki parlak ışıklarla tek sürekli ilişkisi dolaylıydı ve Central Park'ta edindiği bir arkadaş aracılığıyla kurulmuştu.

Rachel doğduktan sonraki ilk yıllarda Laura birçok öğle sonrasını parkta bir bankta geçiriyordu. Bu hem mahkûmiyetti hem de zevk. Bir yandan esaretine içerliyor, öte yandan açık havada olmaktan hoşlanıyordu. Bir kış öğle sonrasında, partinin birinde tanışmış olduğu bir kadını gördü; hava kararmadan az önce, Laura'yla öteki anneler oyuncak hayvanları toparlayıp çocuklarını soğuk dönüş yolculuğuna hazırlarken kadın çocuk parkının karşı tarafından Laura'nın yanına gelip konuştu. Adının Alice Holinshed olduğunu söyledi. Galvins'lerde tanışmışlardı. Güzel ve cana yakın bir kadındı, Laura'yla birlikte parkın çıkışına kadar yürüdü. Aşağı yukarı Rachel'ın yaşında bir oğlu vardı. İki kadın ertesi gün tekrar karşılaştılar. Arkadaş oldular.

Mrs. Holinshed, Laura'dan daha büyüktü ama daha genç görünüyordu, güzelliği de daha belirgindi. Saçları ve gözleri siyah, kusursuz oval yüzü pembe-beyaz, sesi duruydu. Sigaralarını Stork Kulübü'nün kibritiyle yakıyor, bir çocukla otelde yaşamanın zorluğundan bahsediyordu. Laura hayatına ilişkin pişmanlık duyuyorsa, pişmanlığı pahalı mağaza ve restoranlara rahatlıkla girip çıkan bu güzel kadınla arkadaşlığında ifade buluyordu.

Arkadaşlıkları Galvins'ler haricinde Central Park'ın acıklı, dokunaklı manzarasıyla sınırlıydı. İki kadın en çok kocalarını konuşurlardı; bu da Laura'nın boş cüzdanla girişebildiği bir faaliyetti. İkisi erkeklerinin ellerindeki iş imkânlarından şişinerek, muğlak biçimde söz ederlerdi. Şehrin güneyinin Bessemer fırını gibi yandığı, havanın kömür koktuğu, ıslak kayaların cüruf misali parladığı, parkın bir kömür madeni kasabasının bitimindeki orman şeridini andırdığı isli günbatımlarında yan yana, çocuklarıyla otururlardı. Sonra Mrs. Holinshed geciktiğini fark eder –hep esrarengiz ve muhteşem bir şeylere gecikirdi–, ikisi korunun başına kadar birlikte yürürlerdi. Konforla bu dolaylı ilişki Laura'nın hoşuna gider, aldığı zevk bebeğin pusetini Madison Caddesi'ne iterken, daha sonra mutfakta, aşağıdaki ütücünün buharlı ütüsünün güm güm sesi kulağına, deterjan kokusu burnuna dolarak akşam yemeğini hazırlamaya başlarken de kendini hissettirirdi.

Rachel aşağı yukarı iki yaşındayken bir gece Ralph'ı uyku tutmadı; ailesini asgari bir memnuniyet düzeyine getirmek için bir yol arayıp bulamamanın yarattığı huzursuzluk onu uyutmuyordu. Acilen uyuması lazımdı, uykuya ihtiyacı vardı ama bu nimeti ele geçiremeyince yataktan kalkıp karanlıkta oturdu. Sokakların gece yarısından sonraki büyüsünü ve heyecanını hissedemiyordu. Madison Caddesi otobüsünün patlama sesini andıran fren sesleri onu yerinden sıçratıyordu. Pencereyi kapattı ama trafik sesi camdan da geçiyordu. Şehrin her yere nüfuz eden sesinin şehir sakinlerinin değerli hayatları üzerinde ölümcül etkisi olduğunu ve o sesin bastırılması gerektiğini düşündü.

Dış yüzeyi ses dalgalarını saptıracak ya da emecek bir maddeyle kaplanmış jaluziler düşündü. Bu tür bir jaluzi olsa, bir bahar akşamı

ziyaretinize gelen arkadaşlar aşağıdaki sokaktan geçen kamyonun gürültüsünü bastırıp seslerini duyurabilmek için bağırmak zorunda kalmazlardı. Bu sayede yatak odaları sessiz hale getirilebilirdi, başta yatak odaları, çünkü Ralph o anda şehirdeki herkesin en çok arayıp ancak yarısını bulabildiği şeyin uyku olduğu kanısındaydı. Güzel kızların bile kendi kendilerine konuştukları alacakaranlık saatlerinde sokaktaki bütün bezgin çehreler uyku peşindeydi. Gece kulübü şarkıcılarıyla cana yakın müşterileri, yağmurlu bir gecede Waldorf'un önünde taksi bekleyen insanlar, polisler, kasiyerler, cam silicileri; hiçbiri uykuyu ele geçiremiyordu.

Ertesi akşam bu jaluzi fikrini Laura'yla konuştu, fikir ona da mantıklı geldi. Kendi yatak odalarının penceresine uygun ölçülerde bir jaluzi alıp çeşitli boya karışımlarıyla denemeler yaptı. Sonunda kuruyunca fötr kıvamına gelen, gözenekli bir karışım elde etti tesadüfen. Boyanın mide bulandırıcı bir kokusu vardı; jaluzi şeritlerinin dış yüzeylerini birkaç kat boyayla kaplaması dört gün sürdü ve bu dört gün boyunca koku bütün eve yayıldı. Boya kuruduğunda jaluziyi astı; deneme yapmak üzere pencereyi açtılar. Sessizlik – göreli bir sessizlik– kulaklarını büyüledi. Ralph formülünü yazıp öğle tatilinde patent işleriyle uğraşan bir avukata götürdü. Avukat haftalarca araştırma yaptıktan sonra birkaç yıl önce benzer bir formülün patentinin alınmış olduğunu keşfetti. Patent sahibinin –Fellows diye bir adam– adresi New York'taydı; avukat, Ralph'a adamla temasa geçip bir anlaşmaya varmayı denemesini önerdi.

Mr. Fellows'un aranması bir akşam vakti, Ralph işten çıktığında başladı; önce Hudson Sokağı'nda bir pansiyonun çatı katına gitti; pansiyonun sahibesi Ralph'a Mr. Fellows'un oradan taşınırken yanına almayı unuttuğu bir çift çorabı gösterdi. Ralph oradan güneyde bir başka pansiyona, sonra da batıya, gemi levazımatçılarının ve denizci pansiyonlarının bulunduğu bir mahalleye gitti. Gece arayışları bir hafta boyunca devam etti. Mr. Fellows'un izini sürerek güneyde Bowery'ye, ardından Batı Yakası'nın üst kısmına gitti. Merdivenleri tırmandı, İspanyol dansı derslerinin verildiği, kapıları açık odaların, orospuların, "İmparator" konçertosunu çalmaya çalı-

şan kadınların önünden geçti ve bir akşam bir çatı odasında Mr. Fellows'u yatağının kenarına oturmuş, kravatındaki lekeleri benzine batırılmış bir bezle ovalayıp temizlemeye çalışır halde buldu.

Mr. Fellows açgözlü bir adamdı. 100 dolar nakit ve patent hakkının yüzde ellisini istiyordu. Ralph patent hakkının yüzde yirmisine razı etti onu, ama peşin ödemede hiçbir indirim elde edemedi. Avukat, Ralph'la Mr. Fellows'un haklarını tanımlayan bir belge düzenledi; birkaç akşam sonra Ralph Brooklyn'e gidip kapılarını kapatmış, ama büro ışığı hâlâ yanan bir jaluzi imalathanesi buldu. Yönetici Ralph'ın talimatlarına uygun jaluzi üretmeyi kabul etti ama 100 dolardan aşağı sipariş almıyordu. Ralph bu şarta ve şeritlerin dış yüzeyinin kaplanacağı karışımı temin etmeye razı oldu. Bu masraflar Whittemore'ların birikmiş parasının dörtte üçünden fazlasını eritmişti; şimdi para sorununa bir de zaman sorunu eklenmişti. Gazeteye ev eşyaları satış elemanı aradıklarını bildiren küçük bir ilan verdiler; Ralph bir hafta boyunca akşamları yemekten sonra salonda adaylarla görüştü. Hafta sonunda Orta Batı'ya gidecek olan genç bir adamı seçti. Adam 50 dolar avans istiyordu; Pittsburgh'la Chicago'nun da New York kadar gürültülü olduğuna dikkatlerini çekti. Bu sırada bir büyük mağaza tahsilat acentesi asliye mahkemesinde dava açmakla tehdit ediyordu onları; herhangi bir hastalığın ya da düşüşün, kendilerinin ya da az sayıdaki giysilerinin uğrayacağı herhangi bir zararın çok vahim sonuçlara yol açabileceği bir noktaya gelmişlerdi. Satış elemanı hafta sonunda Chicago'dan haber ileteceğine söz verdi; haberlerin iyi olacağını umuyorlardı ama Chicago'dan hiçbir haber almadılar. Ralph satış elemanına iki kere telgraf çekti; telgraflar doğru adrese iletilmiş olmalı ki, adam Pittsburgh'dan cevap verdi: "Jaluzileri satamıyorum. Örnekleri ekspres iade ediyorum." Gazeteye bir satış elemanı ilanı daha verip kapıyı çalan ilk adayla anlaştılar; yakasına mavikantaron çiçeği takmış yaşlı bir beyefendiydi. Başka ürünler de sattığını – aynalı çöp sepetleri, portakal sıkacakları– ve Manhattan'daki bütün ev eşyası alıcılarını yakından tanıdığını söyledi. Geveze bir adamdı; jaluzileri satamayınca Whittemore'ların evine gelip ürün hakkında

uzun uzadıya, insanlarla ilişkilerimizde genellikle başvurduğumuz, hem eleştirel hem de yardımsever yaklaşımla konuştu.

Ralph kredi alacaktı, ama maaşı ve patenti teminat olarak yetersiz sayıldığından ancak çok yüksek faizlerle kredi alabiliyordu; bir gün işyerine büyük mağaza tahsilat acentesinden mahkeme celbi geldi. Brooklyn'e gidip jaluzileri imalatçıya geri satmayı teklif etti. Maliyeti 100 dolar olan jaluzilere adam 60 dolar verdi, Ralph acenteye ödemeyi yaptı. Örnekleri kendi pencerelerine asıp bu girişimi unutmaya çalıştılar.

Artık eskisinden de yoksuldular; her pazartesi akşamı, bazen salı akşamı da mercimek yiyorlardı. Yemekten sonra Laura bulaşık yıkarken Ralph, Rachel'a kitap okuyordu. Kız uyuduğunda salondaki çalışma masasına oturup yeni bir projeyle ilgili çalışmalar yapıyordu. Hep bir proje vardı görünürde. Dallas'ta bir iş, Peru'da bir iş. Plastik ayak kemeri koruyucusu, buzluk kapakları için otomatik kapatma mekanizması, korsan denizcilik şartnameleriyle Jane's grubunun fiyatlarını kırma projesi. Bir ay boyunca New York eyaletinin kuzeyinde nadasa bırakılmış bir arazi satın alıp Noel ağaçları dikmeyi planladı; daha sonra bir arkadaşıyla birlikte postayla lüks mal siparişi projesi geliştirdiler ama destek bulamadılar. Whittemore'lar Ritz'de George Amca ve Helen Yenge'yle buluştuklarında durumlarından çok memnun görünüyorlardı. Laura, Ralph'a Paris'te satış bayiliği teklif edildiğinde çok heyecanlandıklarını ama savaş ihtimali yüzünden teklifi kabul etmediklerini anlatıyordu.

Whittemore'lar savaş döneminde iki yıl ayrı kaldılar. Laura işe girdi. Sabahları yürüyerek Rachel'ı okula götürüyor, akşama kadar görmüyordu. Laura çalışıp kemer sıkarak kendine ve Rachel'a birkaç giysi almayı becerdi. Ralph savaşın sonunda eve döndüğünde durumları iyiydi. Savaş tecrübesi Ralph'ı canlandırmış gibiydi; son umut, son koz olarak eski işine dönmekle birlikte çeşitli iş ihtimalleri her zamankinden çok konuşuluyordu; Venezuela'da, İran'da işler. Eski alışkanlıklarıyla eski düzenlerine döndüler. Yoksul olmaya devam ediyorlardı.

Laura işi bıraktı ve yine öğle sonralarını Rachel'la birlikte Central Park'ta geçirmeye başladı. Alice Holinshed yine oradaydı. Aralarında yine aynı konuşmalar geçiyordu. Holinshed'ler otelde yaşıyorlardı. Mr. Holinshed meşrubat imal eden yeni bir şirketin genel müdür yardımcısıydı, ama Mrs. Holinshed'in üzerinde her gün aynı elbise vardı ve o da Laura'nın savaş öncesinden tanıdığı bir elbiseydi. Oğlu zayıf ve huysuzdu. İngiliz okul çocukları gibi serj pantolon giyiyordu ama annesinin elbisesi gibi onun pantolonu da aşınmıştı, üzerine küçük geliyordu. Bir gün öğleden sonra Mrs. Holinshed'le oğlu parka geldiklerinde oğlan ağlıyordu. "Korkunç bir şey yaptım," dedi Mrs. Holinshed, Laura'ya. "Doktora gittik, para almayı unutmuşum, bana birkaç dolar borç verebilir misin acaba, otele taksiyle geri dönebilelim diye." Laura memnuniyetle vereceğini söyledi. Yanında sadece 5 dolarlık bir banknot vardı, parayı Mrs. Holinshed'e verdi. Oğlan ağlamaya devam ederken annesi onu çekeleye çekeleye Beşinci Cadde'ye doğru sürükledi. Laura onları bir daha parkta görmedi.

Ralph'ın hayatına her zamanki gibi beklenti hâkimdi. Savaştan hemen sonraki yıllarda şehir son derece zengin görünüyordu. Her yerde para vardı sanki ve kışın uyurken üşümemek için yıpranmış paltolarını üzerlerine örten Whittemore'lar azıcık sabır, becerikli-lik ve şansla bu zenginlikten paylarını alacakmış gibiydiler. Pazar günleri hava güzel olduğunda Beşinci Cadde'nin üst kısımlarında zengin kalabalıklarla birlikte yürüyorlardı. Hak ettikleri refahın anahtarını bulması belki bir ay, en fazla bir yıl sürermiş gibi geli-yordu Ralph'a. Akşam oluncaya kadar Beşinci Cadde'de yürüyorlar, sonra eve gidip akşam yemeği niyetine konserve fasulye ve dengeli beslenme olsun diye birer de elma yiyorlardı.

Yine bir pazar yürüyüşünden dönerlerken merdiveni çıktıkları sırada dairelerinde telefonun çaldığını duydular. Ralph önden çıkıp telefona baktı.

George Amcasının sesini duydu; amcası mesafeyi hep bilincinde taşıyan kuşaktandı, denizden geçen bir tekneye kıyıdan seslenirmiş gibi konuşuyordu telefonda. "Ralphie, ben George Amcan!" diye

bağırdı; Ralph önce amcasıyla Helen Yenge'nin sürpriz yapıp New York'a geldiklerini varsaydı, ama sonra amcasının Illinois'den aradığını anladı. "Beni duyuyor musun?" diye bağırdı George Amca. "Beni duyuyor musun Ralphie? Bir iş var, onun için arıyorum Ralphie. Belki sen de iş arıyorsundur diye. Paul Hadaam uğradı –duyuyor musun beni Ralphie?– geçen hafta Paul Hadaam doğuya giderken buraya uğradı, beni de ziyaret etti. Çok parası var Ralphie –adam zengin– batıda yeni bir iş kuruyormuş, sentetik yün imalatı. Beni duyuyor musun Ralphie? Senden bahsettim ona; Waldorf'ta kalıyor, git görüş onunla. Bir keresinde onun hayatını kurtarmıştım. Erie Gölü'nden çıkarmıştım onu. Yarın Waldorf'a gidip görüş kendisiyle Ralphie. Yerini biliyor musun? Waldorf Oteli... Dur bir dakika, Helen Yengeni veriyorum. Konuşmak istiyor o da."

Bu kez bir kadın sesi duyuldu, hafif geliyordu kulağına. Yengesi bütün kuzenlerinin öğle yemeğine geldiğini söyledi. Yemekte hindi yemişlerdi. Torunların hepsi vardı, hiç yaramazlık yapmamışlardı. Yemekten sonra George hepsini yürüyüşe çıkarmıştı. Hava sıcaktı, ama verandada oturmuşlar, sıcaktan rahatsız olmamışlardı. Yengesinin pazar günü raporu kocası tarafından yarıda kesildi; Waldorf'a gidip Mr. Hadaam'la görüşmesi nakaratını tekrarlamak için ahizeyi karısının elinden çekip almış olmalıydı. "Yarın git görüş onunla Ralphie –yarın ayın on dokuzu–, Waldorf'a gideceksin. Seni bekliyor. Duyuyor musun beni? Waldorf Oteli. Adam milyoner. Hadi, kapatıyorum şimdi."

Mr. Hadaam, Waldorf Kuleleri'nde oturma odasıyla yatak odasından oluşan bir süit tutmuştu; Ralph ertesi gün akşamüzeri, iş dönüşü onunla görüşmeye gittiğinde Mr. Hadaam yalnızdı. Ralph'a çok yaşlı ama dediği dedik bir adam gibi göründü; el sıkışında, kulakmemelerini çekiştirişinde, gerinişinde ve çarpık bacaklarıyla oturma odasında volta atışında Ralph bozulmamış, bağımsız ve köpeksi bir ruhun izlerini buldu. Ralph'a sert, kendine hafif bir içki koydu. Batı sahilinde sentetik yün imalatına girişeceğini açıkladı; doğuya yün pazarlamakta deneyimli adamlar bulmaya gelmişti. George ona Ralph'tan bahsetmişti, Ralph'ın

deneyimine sahip bir adama ihtiyacı vardı. Whittemore'lara uygun bir ev bulacak, taşınmalarını ayarlayacak ve Ralph'ı 15 bin dolar maaşla işe başlatacaktı. Bu teklifin amcasına Mr. Hadaam'ın hayatını kurtarmasına karşılık dolaylı bir borç ödemesi olduğunu Ralph maaşın miktarından anladı; yaşlı adam onun düşüncelerini sezmiş gibiydi. "Amcanın hayatımı kurtarmasıyla bunun bir ilgisi yok," dedi sertçe. "Ona minnettarım –haliyle– ama eğer aklından geçen buysa, teklifimin amcanla bir alakası yok. İnsan benim kadar yaşlı ve zengin olunca yeni insanlarla tanışmak zor oluyor. Bütün eski dostlarım öldü, George hariç hepsi. Ortaklarla akrabalardan oluşan, geçit vermeyen bir kordonla çevriliyim; ara sıra George birilerinden bahsetmese yeni bir surat göremeyeceğim. Geçen yıl araba kazası geçirdim. Hata bendeydi. Çok kötü araba kullanırım. Genç bir adamın arabasına çarptım, hemen inip yanına gittim, kendimi tanıttım. Çekiciyi yaklaşık yirmi dakika beklememiz gerekti; sohbete başladık. Uzun lafın kısası, şimdi benim yanımda çalışıyor, en iyi dostlarımdan biri oldu; ona çarpmasam hiç tanışmayacaktık. İnsan benim kadar yaşlı olunca ancak böyle tanışabiliyor birileriyle, araba kazası, yangın, bu gibi vesilelerle."

Mr. Hadaam doğrulup arkasına yaslandı ve içkisinden bir yudum aldı. Süiti trafiğin sesinden çok yüksekte olduğundan içerisi sessizdi. Mr. Hadaam'ın nefes alıp verişi sesli ve düzenliydi; konuşmaya ara verdiğinde uykudaki birinin ağır nefesi gibi geliyordu kulağa. "Seni aceleye getirmek istemem," dedi. "Yarından sonra batı sahiline döneceğim. Sen bu arada düşün, telefon ederim sana." Bir ajanda çıkarıp Ralph'ın adını, telefon numarasını yazdı. "Ayın yirmi yedisi salı akşamı, saat dokuz civarında arayacağım seni; sizin saatle dokuz. George çok hoş bir karın olduğunu söyledi ama şimdi onunla tanışacak vaktim yok. Batıda tanışırız artık." Sonra beysboldan söz etti, ardından tekrar George Amca'ya döndü. "Hayatımı kurtardı benim. Kahrolası teknem alabora oldu, sonra da ters dönüp battı. Ayaklarımın altından kayıp gidişini hâlâ hisseder gibiyim. Yüzme bilmiyordum. Hâlâ bilmem. Her neyse, görüşürüz, güle güle." El sıkıştılar; kapı kapanır kapanmaz Ralph

Mr. Hadaam'ın öksürmeye başladığını duydu. Yaşlı adamlara özgü, acı sızlanmalar ve huysuzluklarla dolu, kaba, bitmek bilmeyen bir öksürüktü; Ralph koridorda aşağı inmek üzere asansörü beklediği süre boyunca acımasızca, peş peşe inen darbeler gibi sürdü.

Ralph eve yürürken beklediği fırsatın bu olabileceğini düşünüyordu; amcasının bir arkadaşını Erie Gölü'nden çıkarmasıyla başlayan bu mantıksız tesadüfler zinciri onları kurtaracaktı belki. Deneyimleri bunun gerçekleşmesinin ihtimal dahilinde olduğunu gösteriyordu. Teklifin yaşlı bir adamın kaprisinden ibaret olduğunun ve Mr. Hadaam'ın amcasına minnet borcundan kaynaklandığının farkındaydı; bu minnet borcu yaşlandıkça artmış gibiydi. Eve vardığında görüşmeyi ayrıntılarıyla Laura'ya aktardı, Mr. Hadaam'ın tutumuna ilişkin kendi görüşlerini de söyledi; Laura bunu talih kuşu olarak gördüğünü söyleyince biraz şaşırdı. Kendilerini bekleyen değişikliklerin boyutu düşünülecek olursa ikisi de son derece sakindi. Kutlama lafı edilmedi; Laura bulaşıkları yıkarken Ralph da ona yardım etti. Bir atlasta Mr. Hadaam'ın fabrikasının yerine baktı. San Francisco'nun kuzeyinde, kıyıdaki yerleşimin İspanyolca adı onların gözünde memnun mesut bir hayatı simgeliyordu.

Ralph'ın yaptığı görüşmeyle beklenen telefon arasında sekiz günlük bir süre vardı; Ralph salı gününe kadar hiçbir şeyin kesin olmayacağını, yaşlı Mr. Hadaam'ın ülkenin bir ucundan diğerine giderken seyahatin belli belirsiz etkisiyle fikir değiştirmesi ihtimali olduğunu biliyordu. Balıklı bir sandviç yiyip zehirlenebilir, Chicago'da trenden indirilip orada bir bakımevine yatırılabilir ve ölebilirdi. San Francisco'da buluşacağı kişiler arasında avukatı olabilir, ona iflas ettiğini ya da karısının kaçtığını haber verebilirdi. Ama bir süre sonra Ralph yeni felaketler uyduramamaya, uydurduklarına da inanamamaya başladı.

Şansına kuşkuyla yaklaşmakta sebat edememesi kişiliğinde bir zayıflamaya işaret ediyordu. Paranın gücünün kendisine hissettirilmediği tek günü geçmemişti hayatta, ama bu gücün bir vaat kılığına büründüğünde dayanılması en zor şey olduğunu anlıyordu şimdi; yıllar boyunca kararlılıkla özveride bulunmuş olması onu

güçlendireceğine kışkırtmalara normalden daha dayanıksız kılmıştı. Hayatlarındaki değişiklik hâlâ bir telefona bağlı olduğundan, California'da sürebilecekleri hayat hakkında konuşmaktan –mümkün mertebe düşünmekten de– kaçınıyordu. Birkaç beyaz gömlek almak istediğini söyleyebilecek kadar ileri gidiyordu ancak; kasıtlı biçimde suçluluk ifade eden bu sözlerden öteye geçmiyordu; bunu yaparken kendini dizginlediğini, akıllı davrandığını düşünüyor, oysa aslında iyi talihle birlikte bulunması gerektiği varsayılan batıl inançlar bütününe saygı duymaya başlıyordu; beyaz gömlek istemesi gerçekten mütevazı bir dilekten ziyade –kendisi kelimelerle ifade edemese bile– talih tanrılarının kıskanç olduklarına ve sahte tevazuya kolaylıkla kandıklarına dair bir anıydı. Daha önceleri batıl inançları olmamıştı hiç, ama salı günü sehpanın üstündeki bozuk paraları bir hamlede topladı, banyo penceresinin pervazında bir uğurböceği görünce de havalara uçtu. Parayla bu böceğin bağlantılandırıldığını işitip işitmediğini hatırlamıyordu ama zaten hareketlerini yönetmelerine izin verdiği diğer işaretlerin herhangi birini de açıklayamazdı.

Laura beklentinin kocasında yarattığı bu belli belirsiz değişimi izliyordu ama söyleyebileceği bir şey yoktu. Ralph Mr. Hadaam'dan da, California'dan da söz etmiyordu. Suskundu, Rachel'a şefkatli davranıyordu, hatta yüzü solmuştu. Çarşamba günü saçını kestirdi. En iyi takımını giydi. Cumartesi günü tekrar saçını kestirip manikür yaptırdı. Günde iki kez yıkanıyor, akşam yemeğinden önce temiz gömlek giyiyor, sık sık banyoya gidip ellerini yıkıyor, dişlerini fırçalıyor, isyankâr perçemini ıslatıp yatırıyordu. Bedenine ve dış görünüşüne gösterdiği olağan dışı özen Laura'ya küçük yaşta aşkı tadan bir ergenin şaşkınlığını hatırlatıyordu.

Whittemore'lar pazartesi gecesi bir partiye davetliydiler; Laura gitmeleri konusunda ısrar etti. Partideki konuklar on yıl önce oluşmuş bir grubun kalıntılarıydı; aynı salonda ilk partilerden yola çıkarak parçalanıp dağılmış bir askeri birliğin geri çekilme töreni misali bir yoklama yapılsa, Westchester'a gitmiş bölüğün adları okunduğunda, "Yok... Yok... Yok," cevabı alınırdı; boşanma, alkol,

sinir hastalıkları ve aksiliklerin katledip yaraladığı müfrezeye sıra geldiğinde yine cevap "Yok... Yok... Yok," olurdu. Laura partiye kayıtsız bir ruh halinde gittiğinden eksiklerin farkındaydı.

Aradan bir saat geçmemişti ki, içeriye birilerinin girdiğini işitti, başını çevirip baktığında Alice Holinshed'le kocasını gördü. İçerisi kalabalıktı, Alice'le konuşmayı daha sonraya erteledi. Gecenin çok daha ilerlemiş bir saatinde Laura tuvalete gitti, tuvaletten yatak odasına çıktığında, Alice'i yatağın üzerine oturmuş halde buldu. Laura'yı bekliyordu görünüşe bakılırsa. Laura saçını düzeltmek için tuvalet masasına oturdu. Aynadan arkadaşına baktı.

"California'ya gidiyormuşsunuz diye duydum," dedi Alice.

"Umuyoruz. Yarın belli olacak."

"Ralph'ın amcasının adamın hayatını kurtardığı doğru mu?"

"Evet, doğru."

"Şanslısınız."

"Öyleyiz sanırım."

"Şanslısınız, şanslısınız." Alice yataktan kalkıp kapıyı kapattı ve tekrar dönüp yatağın üstüne oturdu. Laura aynadan onu izliyor, ama o Laura'ya bakmıyordu. Omuzları çöküktü. Gergin görünüyordu. "Şanslısınız," dedi. "Çok şanslısınız. Ne kadar şanslı olduğunuzun farkında mısın? Sana bir sabun hikâyesi anlatayım," diye devam etti. "Bir sabunum var. Daha doğrusu bir sabunum vardı. On beş yıl önce, evlendiğimizde biri hediye etmişti. Kim olduğunu hatırlamıyorum. Bir hizmetçi, bir müzik hocası, öyle biri. Güzel bir sabundu, kaliteli İngiliz sabunu, hoşlandığım cinsten, ben de onu saklamaya, Larry köşeyi döndüğünde, beni Bermuda'ya götürdüğünde kullanmaya karar verdim. Önce, Bound Brook'taki işe girince kullanmayı düşündüm. Sonra Boston'a gideceğimizde kullanırım, dedim, ardından Washington'a gidecekken; sonra yeni işe başladığında, belki zamanı gelmiştir, diye düşündüm, belki bu iş sayesinde oğlanı o berbat okuldan alıp borçları öder, kaldığımız o sefil otellerden kurtuluruz dedim. On beş yıldır o sabunu kullanmayı bekliyorum. Geçen hafta çekmeceleri karıştırırken o sabunu gördüm. Kuruyup çatlamıştı. Attım. Attım, çünkü onu kullanma

fırsatını asla elde edemeyeceğimi biliyordum. Bu ne demek, anlıyor musun? Nasıl bir his, biliyor musun? On beş yıl boyunca vaatlerle, beklentilerle, borçla, krediyle pis otellerde yaşamak, borçsuz tek günü olmamak, bir yandan öyle değilmiş gibi yapmak, her yıl, her kış mevsimi, her iş, her toplantı dönüm noktası olacakmış gibi yapmak. On beş yıl boyunca böyle yaşayıp sonra bunun hiç bitmeyeceğini anlamak. Nasıl bir his olduğunu biliyor musun?" Alice ayağa kalkıp tuvalet masasına gitti ve Laura'nın karşısında durdu. İri gözlerine yaşlar dolmuştu, sesi sert ve yüksek çıkıyordu. "Bermuda'ya hiç gidemeyeceğim," dedi. "Florida'ya bile gidemeyeceğim. Borçtan asla kurtulamayacağım, asla, asla, asla. Hiçbir zaman düzgün bir evim olmayacağını, sahip olduğum eski püskü, aşınmış, işe yaramaz her şeyin de öyle kalacağını biliyorum. Hayatım boyunca, hayatım boyunca lime lime külotlar, yırtık gecelikler, yırtık çamaşırlar, ayağımı acıtan ayakkabılar giyeceğimi biliyorum. Hayatım boyunca kimsenin bana elbisemin güzel olduğunu söylemeyeceğini, çünkü güzel bir elbise alacak paramın olmayacağını biliyorum. Hayatım boyunca bu şehirdeki her taksi şoförünün, her kapı görevlisinin, her şefgarsonun on yıldır fırçalayıp fırçalayıp kullandığım süet taklidi çantada 5 dolarım olmadığını bir bakışta anlayacağını biliyorum. Nasıl elde ediliyor? Nasıl layık olunuyor buna? Senin ne meziyetin var ki böyle bir talih kuşu konuyor başına?" Alice parmaklarını Laura'nın çıplak kolunda gezdirdi. Üstündeki elbise benzin kokuyordu. "Sana dokunsam bana da bulaşır mı? Şansım döner mi? Yemin ederim para yüzü göreceğimizi bilsem birini öldürürdüm. Birinin boğazını sıkıverirdim –senin, herhangi birinin– yemin ederim yapardım..."

Biri kapıyı tıklattı. Alice kapıya gidip açtı ve dışarı çıktı. Bir kadın girdi içeri, tuvaleti arayan, Laura'nın tanımadığı biri. Laura bir sigara yakıp on dakika kadar yatak odasında durduktan sonra partiye döndü. Holinshed'ler gitmişti. Bir içki alıp oturdu, sohbet etmeye çalıştı, ama aklını söylediklerine veremiyordu.

Kendilerini ilk adadıklarında ona doğal, hoş ve adaletli gelen para arayışı şimdi tehlikeli bir korsan yolculuğu gibi görünüyor-

du. Akşamın başında aralarında olmayan kişileri düşünmüştü. Yine düşündü onları. Yarısından fazlası aksilikler ve başarısızlıklar yüzünden yoklardı aralarında; sanki o güzel salonun süslemelerinin ardında kıyasıya bir yarış sürüyor, kaybedenler aşırı cezalar ödüyordu. Laura üşümüştü. Parmaklarını içkisine daldırıp içindeki buzu çıkardı ve bir vazonun içine attı, ama viski ısıtmadı onu. Ralph'a eve gitmek istediğini söyledi.

Salı günü akşam yemeğinden sonra Laura bulaşıkları yıkadı, Ralph da kuruladı. Ralph gazete okurken Laura da dikiş dikti. Saat sekizi çeyrek geçe yatak odasındaki telefon çaldı; Ralph sakin adımlarla telefonun başına gitti. Bir tiyatro oyununun son gösterimi için iki bilet satmaya çalışan biriydi. Telefon bir daha çalmadı; saat dokuz buçukta Ralph, California'yı arayacağını söyledi Laura'ya. Bağlantının kurulması fazla uzun sürmedi; Mr. Hadaam'ın numarasına pürüzsüz bir genç kadın sesi cevap verdi. "Evet, Mr. Whittemore," dedi. "Daha erken saatte aradık sizi, ama hattınız meşguldü."

"Mr. Hadaam'la görüşebilir miyim?"

"Hayır Mr. Whittemore. Ben Mr. Hadaam'ın sekreteriyim. Sizi aramaya niyetinin olduğunu biliyorum çünkü randevu defterine not etmişti. Mrs. Hadaam insanları hayal kırıklığına uğratmamaya çalışmamı rica etti, ben de randevu defterindeki bütün telefon ve randevularla ilgilenmeye çalıştım. Mr. Hadaam pazar günü beyin kanaması geçirdi. İyileşme umudu yok. Sanırım size bir vaatte bulunmuştu ama korkarım vaadini yerine getiremeyecek."

"Çok üzüldüm, geçmiş olsun," dedi Ralph ve telefonu kapadı.

Sekreter konuşurken Laura yatak odasına gelmişti. "Ah, sevgilim!" dedi. Dikiş sepetini şifonyerin üstüne bırakıp dolaba gitti. Sonra dönüp dikiş sepetinde bir şey aradı ve sepeti tuvalet masasına bıraktı. Ardından ayakkabılarını çıkarıp kalıplarına yerleştirdi, elbisesini çıkarıp güzelce astı. Sonra şifonyere gidip dikiş sepetini aradı, tuvalet masasının üstünde olduğunu gördü, götürüp dolabın içindeki bir rafa yerleştirdi. Sonra da fırçasıyla tarağını alıp banyoya girdi ve küveti doldurmaya başladı.

Hüsran kırbaç gibi indi Ralph'ın üzerine, acıdan serseme döndü. Telefonun başında ne kadar zaman oturduğunu bilmiyordu. Laura'nın banyodan çıktığını işitti. Karısı konuşunca ona döndü.

"Mr. Hadaam'a çok üzüldüm," dedi Laura. "Yapabileceğimiz bir şey olsaydı keşke." Üstünde geceliği vardı; dokuma tezgâhının başına geçen becerikli ve sabırlı bir kadın edasıyla tuvalet masasının başına geçti ve tecrübeli bir dokumacının otomatik becerisiyle firketeleri, şişeleri, tarakları, fırçaları kullandı, sanki orada geçirdiği zaman sürekli bir işleyişin parçasıydı. "Gerçekten hazineyi bulduğumuzu sanmıştım ben de..."

Kullandığı kelime Ralph'ı şaşırttı; gökkuşağının solgun ışıklarına gömülü hayal, altın küpü, altın post, define canlandı bir an gözünde ve arayışının ilkelliğini kavrayarak sarsıldı. Keskin bir kürek ve ilkel bir arama çubuğuyla dere tepe tırmanmış, kuraklık sel dememiş, kendi çizdiği haritaların altın vaat ettiği her yeri kazmıştı. Kurumuş çam ağacının beş adım doğusu, kütüphane kapısından beş pano içeride, gıcırdayan basamağın altında, armut ağacının köklerinin arasında, asmalı çardağın altında altın ve gümüş külçelerle dolu küp gömülüydü.

Laura daha önce yüzlerce kez yaptığı gibi taburenin üzerinde dönerek zayıf kollarını Ralph'a uzattı. Artık genç değildi, Ralph altınları bulmuş, onu kaygılardan, sürekli çalışmaktan kurtarmış olsa görünebileceğinden daha solgun, daha zayıf görünüyordu. Gülümsemesi, çıplak omuzları arzunun temel taşları olan anlaşılmaz şekillerle simgeleri harekete geçiriyordu; lambanın ışığı hem aydınlatıyor hem ısıtıyor hem de bahar güneşinin her tür yorgunlukla umutsuzluğa kazandırdığı sebepsiz memnuniyeti, iyi niyeti saçıyordu sanki etrafa. Laura'ya duyduğu arzu Ralph'ı hem mutlu ediyor hem kafasını karıştırıyordu. İşte buradaydı, hepsi buradaydı; altının parıltısı Laura'nın kollarını sarmalıyormuş gibi geldi ona.

Çev.: Roza Hakmen

Clancy Babil Kulesi'nde

James ve Nora Clancy küçük Newcastle kasabasının yakınındaki çiftliklerde doğup büyümüşlerdi. Newcastle, Limerick'e yakındır. Clancy'ler İrlanda'da yoksuldu, yeni ülkelerinde de daha zengin sayılmazlardı, ama ikisi de temiz pak, dürüst insanlardı. Memlekette-ki çiftlikleri uzun zaman boyunca aynı ailelerin yaşadığı düzenli yerlerdi; Clancy'ler geleneğin kıymetini bilirlerdi. Sade köylü alışkanlıkları o kadar yerleşikti ki içlerinde, Yeni Dünya'da geçirdikleri yirmi yıl üzerlerinde pek bir etki bırakmamıştı. Nora kendi bahçesinden sebze toplamaya giden bir kadın gibi kolunda hasır sepetiyle pazara gider, James'in hoş yüzü yalın bir hayatı yansıtırdı. Tek çocukları, oğulları John'dı; kendi barışçıl, kanaatkâr görüşlerini ona da aşılamayı başarmışlardı. Hayatları şehrin tek bir sokağında geçen, yere diz çöküp, "Selam sana, Tanrı'nın sevgili kulu Meryem," diye dua eden ve cumartesi geceleri sırayla mutfaktaki küvette yıkanan insanlardılar.

James Clancy kırk yaşlarında, gücü kuvveti yerindeyken fabrikada merdivenden düşüp kalçasını kırdı. Yaklaşık bir yıl boyunca çalışamadı. Bu süre boyunca bir tazminat aldıysa da maaşı kadar yüksek değildi; kendisi ve ailesi borçlanmanın, yoksunluğun sıkın-

tısını çektiler. Clancy iyileştiğinde topal kaldı, yeni bir iş bulması uzun sürdü. Her gün kiliseye gidiyordu, sonunda bir papazın aracılığı sayesinde iş buldu, Doğu Yakası'ndaki büyük bir apartmanda asansör görevlisi olarak çalışmaya başladı. Clancy'nin terbiyesi ve temiz, hoş yüzü apartman sakinlerinin hoşuna gidiyordu; maaşına onların verdiği bahşişler de eklenince borçlarını ödeyip karısıyla oğlunu geçindirebilecek kadar para kazanır oldu.

Çalıştığı apartman James'le Nora'nın evlendiklerinden beri oturdukları kenar mahalleden fazla uzakta değildi ama maddi ve manevi bakımdan başka bir âlemdi; Clancy ilk zamanlar apartman sakinlerini şekerden yapılmış varlıklar gibi görürdü. Hanımlar, Clancy'nin hayatı boyunca çalışıp didinerek kazandığı parayla satın alamayacağı paltolar giyer, mücevherler takarlardı; akşamları evine döndüğünde, memleketine dönen bir seyyah misali gördüklerini Nora'ya anlatırdı. Finolar, kokteyl partileri, çocuklar ve dadıları ilgisini çeker, Nora'ya "Babil Kulesi gibi," derdi.

Herkesin hangi katta oturduğunu, kimin kiminle evli olduğunu, her çocuğun anne babasının hangileri olduğunu ve (arka asansörü kullanan) hizmetkârların hangi ailelerin yanında çalıştıklarını ezberlemesi biraz zaman aldı, ama sonunda ezberledi, hepsini bildiğine memnundu artık. Clancy'nin bir kişilik özelliği de tutkulu bir sadakatti; çoğu kez apartmandan sanki bir okul ya da loncaymış, ortak duygularla amaçların ürünüymüş gibi söz ederdi. "Yoo, apartmana zarar verecek bir şey yapamam," derdi sık sık. Tavırları saygılıydı, ama espriden yoksun bir adam da değildi; 11-A frakını kuru temizleyiciye gönderdiğinde Clancy frakı üstüne geçirip arka koridorda bir aşağı bir yukarı yürürdü. Apartman sakinlerinin çoğuna ayrım yapmadan, iyi niyetle yaklaşırdı ama birkaç istisna vardı. Karısını döven bir ayyaş vardı mesela. Clancy'nin gözünde o hantal, düztaban bir mankafaydı ve apartmanda yeri yoktu. Sonra 11-B'de karaktersiz bir adamla çıkan güzel bir kız vardı; adamın karaktersizliğini Clancy çenesindeki çukurdan anlıyordu. Clancy kızı ikaz etmiş ama o tavsiyesine kulak asmamıştı. Onu en çok kaygılandıran apartman sakini ise Mr. Rowantree'ydi.

Mr. Rowantree bekârdı ve 4-A'da oturuyordu. Clancy apartmanda çalışmaya başladığında Avrupa'daydı; New York'a kışın dönmüştü ancak. Mr. Rowantree ilk boy gösterdiğinde Clancy'ye uzun yolculuğundan yorgun düşmüş, kır saçlı, yakışıklı bir adam olarak görünmüştü. Clancy onun tekrar şehir hayatına döneceğini, arkadaşlarıyla akrabalarının telefon etmeye, mektup yazmaya başlayacağını ve Mr. Rowantree'nin de apartman sakinlerinin çoğu gibi misafir kabul edip davetlere gideceğini düşünüyordu.

Clancy bu arada asansörüne binenlerin şekerden mamul olmadığını keşfetmişti. Hepsi arkadaşlar ve sevgililerle, köpekler ve kuşlarla, borçlarla, miraslarla, şirketlerle, işlerle dünyaya sıkı sıkıya bağlanmıştı; Mr. Rowantree'nin de bağlarını kurmasını bekledi. Öyle bir şey olmadı. Mr. Rowantree sabah onda işe gidiyor, altıda eve dönüyordu, ziyaretine gelen yoktu. Bir ay geçti, tek konuğu bile olmadı. Bazen akşamları dışarı çıkıyor, ama her defasında eve yalnız dönüyordu, kim bilir, yan sokaktaki sinemada arkadaşsızlığını sürdürüyordu belki de. Adamın arkadaşsızlığı Clancy'yi şaşırtıyordu, bir süre sonra kızdırmaya ve kaygılandırmaya da başladı. Akşam vardiyasında olduğu bir gece Mr. Rowantree tek başına aşağı inerken Clancy asansörü iki katın arasında durdurdu.

"Akşam yemeğine mi gidiyorsunuz Mr. Rowantree?" diye sordu.

"Evet," dedi adam.

"Doğrusunu isterseniz Mr. Rowantree," dedi Clancy, "bu mahallede yiyecekseniz doğru dürüst tek restoran Bill's Clam Bar'dır. Ben yirmi yıldır buralarda oturuyorum, kaç restoranın açılıp kapandığını gördüm. Diğerlerinin ışıkları filan pek havalı, fiyatları da öyle, ama Bill's Clam Bar dışındaki hiçbir yerde midenize adam gibi bir şey girmez."

"Teşekkür ederim Clancy," dedi Mr. Rowantree. "Dediğini aklımda tutacağım."

"Mr. Rowantree," dedi Clancy, "burnumu sokmuş gibi olmak istemem ama, acaba ne iş yapıyorsunuz?"

"Üçüncü Cadde'de bir dükkânım var," dedi Mr. Rowantree. "Bir gün gel gör istersen."

"Çok memnun olurum," dedi Clancy. "Yalnız, Mr. Rowantree, bence sürekli yalnız olacağınıza arkadaşlarınızla yemeğe çıkmanız daha iyi olurdu." Clancy adamın özel hayatına burnunu soktuğunun farkındaydı ama yalnız bir ruhun yardıma ihtiyacı olabileceği düşüncesi onu konuşturuyordu. "Sizin gibi yakışıklı bir erkeğin arkadaşları vardır mutlaka," dedi. "Onlarla yemek yeseniz."

"Bir arkadaşla yiyeceğim zaten yemeğimi Clancy," dedi Mr. Rowantree.

Bu cevap Clancy'yi rahatlattı, bir süre boyunca adamı düşünmedi. Aziz Patrick Yortusu'nda geçit törenine katılsın diye apartman Clancy'ye izin verdi; o da tören bittikten sonra eve doğru yürürken Mr. Rowantree'nin dükkânına bakmaya karar verdi. Mr. Rowantree hangi sokağa yakın olduğunu söylemişti. Bulması zor olmadı. Büyük bir dükkân olduğunu görünce sevindi. Ortada geniş bir vitrini, iki yanda da kapıları vardı. Clancy, Mr. Rowantree'nin bir müşteriyle meşgul olup olmadığını görmek için camdan içeri baktı ama kimseyi göremedi. İçeriye girmeden önce vitrindeki eşyalara baktı. Giysi dükkânı ya da şarküteri olmadığını görünce hayal kırıklığına uğradı. Daha çok müzeye benziyordu. Kadehler, şamdanlar, iskemleler, masalar vardı; hepsi eskiydi. Kapıyı açtı. Kapıya asılı bir çan çaldı, Clancy yukarı bakıp ipe bağlı eski moda bir çan olduğunu gördü. Mr. Rowantree bir paravanın arkasından çıkıp geldi ve Clancy'yi sevecenlikle selamladı.

Clancy dükkânı sevmemişti. Mr. Rowantree'nin vaktini boşa harcadığı kanısındaydı. Bir erkeğin bütün gün enerjisini bu mekânda harcadığını düşünmek onu kaygılandırıyordu. Yemek ve yazı masalarının, küplerle heykellerin arasındaki dar bir aralıktan dükkânın içine giriliyor, sonra dar koridor birkaç yöne doğru çatallanıyordu. Clancy ömründe bu kadar hurdayı bir arada görmemişti. Hepsinin tek bir ülkede imal edildiği hayaline sığmadığından dünyanın dört bir bucağından buraya getirilmiş olduklarını tahmin etti. Bunca eşyayı Üçüncü Cadde'de karanlık bir dükkâna toplamak Clancy'ye boşa zaman harcamak gibi geliyordu. Ama onu asıl kaygılandıran şey o dağınıklık ve israf değildi; hayal kırıklığı ve

engellenmişliğin simgeleriyle çevrili olduğu ve aşk pozisyonlarındaki çeşitli porselen delikanlılarla genç kızların hıncı temsil ettiği duygusuydu. Belki mutlu hayatını hep çıplak odalarda geçirdiğinden, iyilikle çirkinliği özdeşleştiriyordu.

Mr. Rowantree'nin gücüne gidebilecek bir şey söylememeye özen gösterdi. "Size yardım edecek bir tezgâhtarınız yok mu?" diye sordu.

"Var elbette," dedi Mr. Rowantree. "Miss James çoğu zaman buradadır. Ortağız ikimiz."

Tamam, diye düşündü Clancy, Miss James. Akşamları ona gidiyordu demek ki. Peki ama öyleyse Miss James niçin onunla evlenmiyordu? Acaba Mr. Rowantree evli miydi? Belki korkunç bir felaket gelmişti başına, mesela karısı delirmiş ya da çocukları elinden alınmıştı.

"Miss James'in fotoğrafı var mı sizde?" diye sordu Clancy.

"Hayır," dedi Mr. Rowantree.

"Neyse, dükkânınızı gördüğüme çok memnun oldum, çok teşekkür ederim," dedi Clancy. Oraya uğramak zahmetine değmişti, çünkü karanlık dükkândan net bir Miss James görüntüsüyle ayrılmıştı. İyi bir soyadıydı, İrlanda soyadıydı; artık akşamları Mr. Rowantree dışarı çıktığında Clancy "Miss James nasıl?" diye soruyordu ona.

Clancy'nin oğlu John lise son sınıftaydı. Basketbol takımının kaptanıydı, öğrenci birliği üyesiydi ve o bahar Chicago'da bir imalatçının sponsorluğunda açılan bir yarışmaya demokrasi konusunda bir denemeyle katılmıştı. Yarışmaya milyonlarca genç katılmış, John mansiyon almıştı; ödül olarak uçakla Chicago'ya gidecek, bütün masrafları karşılanarak bir hafta orada kalacaktı. Oğlan başına konan talih kuşuna doğal olarak çok heyecanlanıyordu, annesi de öyle; Clancy ise sanki ödülü kendi kazanmış gibiydi. Apartman sakinlerinin hepsine anlatmış, Chicago'nun nasıl bir şehir olduğunu, uçakla yolculuğun güvenli olup olmadığını sormuştu. Gecenin ortasında yataktan kalkıp John'ın odasına gidiyor, harika çocuğu uykuda seyrediyordu. Clancy oğlunun kafasının tıkış tıkış bilgiyle

dolu olduğunu düşünüyordu. Kalbi de temiz ve sağlamdı. Clancy, Kutsal Ruh'un ölümsüzlüğüyle dünyevi sevgiyi karıştırmanın günah olduğunu biliyordu, ama John'ın kendi etinden, kemiğinden oluştuğunu, delikanlının yüzünün hareketlilik ve düşünce sayesinde gelişmiş olan kendi yüzü olduğunu ve kendisi öldüğünde bir alışkanlığının ya da zevkinin delikanlıda yaşamaya devam edeceğini anladığında ölüm ona acısız bir olay gibi göründü.

John'ın Chicago uçağı cumartesi akşamüzeri kalkıyordu. John kilisede günah çıkardıktan sonra babasıyla vedalaşmak üzere apartmana yürüdü. Clancy oğlanı mümkün olduğunca uzun süre lobide tuttu ve girip çıkan apartman sakinleriyle tanıştırdı. Sonra oğlunun gitme vakti geldi. Kapı görevlisi asansörün başına geçti, Clancy de köşeye kadar John'a eşlik etti. Büyük Perhiz döneminde güzel, güneşli bir öğle sonrasıydı. Gökyüzünde tek bulut yoktu. Oğlanın üstünde en iyi takımı vardı, müthiş görünüyordu. Köşeye geldiklerinde el sıkıştılar, Clancy topallayarak apartmana döndü. Asansör trafiği yoğun değildi, giriş kapısında durup kaldırımdan gelip geçenleri seyretti. Çoğu en güzel kıyafetlerini giymiş, eğlenceye gidiyordu. Clancy hepsine en iyi dileklerini gönderiyordu içinden. Sokağın öbür ucunda Mr. Rowantree'nin kafasıyla omuzlarını gördü ve genç bir erkekle birlikte olduğunu fark etti. Bekleyip onlara kapıyı açtı.

"Merhaba Clancy," dedi Mr. Rowantree. "Sana arkadaşım Bobbie'yi tanıştırayım. Artık burada oturacak."

Clancy homurdandı. Genç erkek genç değildi aslında. Saçı kısacık kesilmişti, üzerinde kanarya sarısı bir kazakla kapitone palto vardı, ama Mr. Rowantree kadar, neredeyse Clancy'nin kendisi kadar yaşlıydı. Doğru düzgün bir erkeğin zamanı geldiğinde seve seve bir kenara bıraktığı gençliğin bütün özellikleri ve edaları bu adamda müstehcen biçimde korunmuştu. Gözleri uyuşturucudan parlamıştı, parfüm kokuyordu; Mr. Rowantree kapıdan geçerlerken güzel bir kıza eşlik eder gibi kolundan tutmuştu onun. Clancy neyle karşı karşıya olduğunu anlar anlamaz tavrını koydu. Kapının önünden ayrılmadı. Mr. Rowantree'yle arkadaşı lobiyi geçip asansöre bindiler. Uzanıp zili çaldılar.

"Sizi asansörüme bindirmiyorum!" diye bağırdı Clancy olduğu yerden.

"Buraya gel Clancy," dedi Mr. Rowantree.

"Asansörüme o yaratığı bindirmem," dedi Clancy.

"Kovdururum seni bak," dedi Mr. Rowantree.

"Umurumda bile olmaz," dedi Clancy. "Asansörüme bindirmiyorum sizi."

"Gel buraya Clancy," dedi Mr. Rowantree. Clancy cevap vermedi. Mr. Rowantree parmağını zile bastırıp orada tuttu. Clancy yine kıpırdamadı. Mr. Rowantree'yle arkadaşının konuştuklarını duydu. Hemen ardından merdiveni tırmanmaya başladıklarını işitti. Mr. Rowantree için nasıl kaygılandığını, onu Miss James'le parkta yürürlerken defalarca hayal ettiğini düşündükçe feci şekilde dolandırılmış, parasını kaptırmış gibi bir hisse kapılıyordu. İncinmişti, hınçlanmıştı. Bobbie'nin apartmanda oluşu onun için yutulması zor bir lokmaydı ve kendi basit hayat görüşünü çürütmeye çalışan bir durumdu sanki. O gün akşama kadar herkese sert davrandı. Çocukları bile tersledi. Üniformasını çıkarmak üzere bodruma indiğinde apartman görevlisi Mr. Coolidge onu odasına çağırdı.

"Rowantree bir saattir seni işten attırmaya çalışıyor Jim," dedi. "Onu asansörüne bindirmemişsin. Dürüst, güvenilir bir adam olduğun için seni kovmuyorum ama uyarıyorum. Rowantree'nin zengin, nüfuzlu tanıdıkları çoktur, haddini bilmezsen seni kapının önüne koydurması zor olmaz." Mr. Coolidge'in çevresi arka koridorlardaki çöp sepetlerinden topladığı hazinelerle doluydu: kırık lambalar, kırık vazolar, üç tekerlekli bir bebek arabası.

"Ama..." diyecek oldu Clancy.

"Seni ilgilendirmez Jim," dedi Mr. Coolidge. "Avrupa'dan döndüğünden beri sesi soluğu çıkmadı. Sen dürüst, güvenilir bir adamsın Clancy, seni kovmak istemiyorum, ama burada senin sözün geçmez, bunu aklından çıkarma."

Ertesi gün Hurma Pazarı'ydı, Tanrı'ya şükür Clancy Mr. Rowantree'yi görmedi. Pazartesi günü Clancy'nin Golgota'da son bulacak olaylar dizisinin başlangıcında daima hissettiği derin ve

genel kedere bir de Sodom'da yaşamak zorunda olmanın hıncı eklendi. Kasvetli bir gündü. Şehrin üzerine bulutlar ve karanlık çökmüştü. Ara sıra yağmur yağıyordu. Clancy saat onda Mr. Rowantree'yi aşağı indirdi. Hiçbir şey demedi ama adama küçümseyerek baktı. Öğle saati geldiğinde hanımlar yemeğe çıkmaya başladı. Mr. Rowantree'nin arkadaşı Bobbie de o sırada çıktı.

Saat iki buçuk civarında hanımlardan biri nefesinde cin kokusuyla yemekten döndü. Garip bir şey yaptı. Asansöre bindiğinde yüzünü Clancy'nin göremeyeceği şekilde asansörün duvarına döndü. Clancy birisi yüzünü gizlemek istiyorsa bakacak adam değildi; bu tavır onu kızdırdı. Asansörü durdurdu. "Dönün arkanıza," dedi. "Yüzünüzü dönün. Ayıp, ayıp, üç koca çocuğu olan bir kadınsınız, sulugöz çocuklar gibi yüzünüzü duvara dönüyorsunuz." Kadın döndü. Ağlıyordu. Clancy asansörü tekrar çalıştırdı. "Perhiz yapmalısınız," diye homurdandı. "Büyük Perhiz boyunca sigara içmemeli, et yememelisiniz. Aklınızı meşgul eder." Kadın asansörden inince zemin kat zili çaldı. Mr. Rowantree'ydi. Onu yukarı çıkardı. Sonra Mrs. DePaul'u dokuzuncu kata çıkardı. Mrs. DePaul iyi bir kadındı, ona John'ın Chicago'ya gittiğini anlattı. Aşağı inerken gaz kokusu geldi burnuna.

Hayatı boyunca varoşlarda yaşamış bir insan için gaz kokusu kış mevsiminin, hastalığın, yoksunluğun ve ölümün kokusudur. Clancy, Mr. Rowantree'nin oturduğu kata çıktı. Orasıydı. Pas anahtarı vardı, kapıyı açıp cehenneme girdi. İçerisi karanlıktı. Mutfaktan tıslayan gaz musluklarının sesi geliyordu. Kapı açık kalsın diye altına halıyı sıkıştırdı, holde bir pencere açtı. Başını dışarı çıkarıp derin bir nefes aldı. Sonra, kendi de cehennemi boylamaktan korkarak, küfredip dua ederek, sanki zehirli hava gözlerini kör edebilirmiş gibi gözlerini yarı yarıya kapatarak mutfağa seğirtti ve kapının pervazına tosladı; bütün bedeni acıyla buz kesti. Tökezleyerek mutfağa daldı, gazı kapattı, kapı ve pencereleri açtı. Mr. Rowantree yere diz çöküp kafasını fırının içine sokmuştu. Doğrulup oturdu. Ağlıyordu. "Bobbie gitmiş Clancy," dedi. "Bobbie gitmiş."

Clancy'nin midesi altüst oldu, gırtlağı açıldı, acı bir salyayla doldu. "Yüce İsa!" diye haykırdı. "Yüce İsa!" Apar topar daireden

çıktı. Tir tir titriyordu. Asansörle aşağı inip kapı görevlisine seslendi ve olanları anlattı.

Kapı görevlisi asansörün başına geçti, Clancy soyunma odasına gidip oturdu. Orada zaman kavramını kaybetmiş otururken kapı görevlisi gelip yine gaz kokusu olduğunu söyledi. Clancy tekrar Mr. Rowantree'nin dairesine çıktı. Kapı kapalıydı. Kapıyı açıp holde durdu, gaz musluklarının sesi geliyordu. "O lanet olası aptal kafanızı fırından çıkarın Mr. Rowantree!" diye bağırdı. Mutfağa gidip gazı kapadı. Mr. Rowantree yerde oturuyordu. "Bir daha yapmayacağım Clancy," dedi. "Söz veriyorum, söz veriyorum."

Clancy aşağı inip Mr. Coolidge'i aldı, ikisi bodruma inip Mr. Rowantree'nin gazını vanadan kapadılar. Sonra tekrar yukarı çıktı. Kapı kapalıydı. Kapıyı açtığında yine tıslamayı duydu. Adamın kafasını tutup sertçe çekerek fırından çıkardı. "Boşuna zahmet ediyorsunuz Mr. Rowantree!" diye bağırdı. "Gazınızı kapadık! Boşa zaman harcıyorsunuz!" Mr. Rowantree ayağa kalkıp koşarak mutfaktan çıktı. Clancy onun dairenin içinde koşuştuğunu, kapıları çarptığını işitti. Peşinden gidince banyoda bir ilaç şişesinden ağzına haplar döktüğünü gördü. Clancy ilaç şişesine vurup yere attı, adamı da yere devirdi. Sonra Mr. Rowantree'nin telefonundan karakolu aradı. Bir polis memuru, bir doktor, bir de papaz gelinceye kadar orada bekledi.

Clancy saat beşte yürüyerek evine gitti. Gökyüzü kapkaraydı. İs ve kül yağıyordu gökten. Sodom, diye düşündü, merhamete layık olmayan şehir, iflah olmaz şehir; başını kaldırıp yukarıdan yağan yağmurla külleri seyretti ve hemcinsleri adına müthiş bir umutsuzluğa kapıldı. İnayeti hak etmelerini sağlayacak her şeyi kaybetmişlerdi; şehirde, etrafında kendini yok etme ve günah dışında hiçbir hareket yoktu. İrlanda'daki, cennetteki basit hayatı özledi ama gazın pis kokusundan zehirlendiğini düşünüyordu.

Nora'ya olanları anlattı, o da kocasını teselli etmeye çalıştı. John'dan mektup ya da kart gelmemişti. Akşam Mr. Coolidge telefon etti. Mr. Rowantree'yle ilgili olarak aradığını söyledi.

"Tımarhanede mi?" diye sordu Clancy.

"Hayır," dedi Mr. Coolidge. "Arkadaşı döndü, birlikte dışarı çıktılar. Ama yine seni kovduracağını söyleyip tehditler savurdu. Kendini toparlar toparlamaz seni kovduracakmış. Ben seni kovmak istemiyorum ama dikkatli olmalısın, dikkat et." Clancy olayların bu şekilde gelişmesini anlayamıyordu, hasta gibiydi. Mr. Coolidge'den bir iki günlüğüne sendikadan kendi yerine birini bulmasını rica edip yattı.

Clancy ertesi sabah yataktan çıkmadı. Durumu kötüye gidiyordu. Üşüyordu. Nora ocağı yaktı ama Clancy kalbi de, kemikleri de donmuşçasına titriyordu. Dizlerini çenesine kadar çekip battaniyelere iyice sarındı ama bir türlü ısınamıyordu. Sonunda Nora doktor çağırdı; doktor, Limerick'li bir adamdı. Geldiğinde saat onu geçiyordu. Clancy'nin hastaneye gitmesi gerektiğini söyledi. Doktor hastaneyi ayarlamak üzere ayrıldı, Nora da Clancy'nin en düzgün kıyafetini çıkarıp giyinmesine yardımcı oldu. Uzun iç çamaşırının fiyat etiketi hâlâ üzerindeydi; gömleğinde de iğneler duruyordu. Sonunda yeni çamaşırıyla temiz gömleğini kimse görmedi. Hastanede yatağının etrafına bir perde çekip kıyafetlerini Nora'ya teslim ettiler. Sonra Clancy yatağa uzandı, Nora da onu öpüp gitti.

Clancy bir süre sızlanıp inledi ama ateşi yüksek olduğundan uykuya daldı. Sonraki birkaç gün boyunca nerede olduğunu ne biliyordu ne de umurundaydı. Zamanın çoğu uyuyarak geçiyordu. John Chicago'dan döndüğünde oğlanın yanında olması ve yolculuğu hakkında anlattıkları Clancy'nin moralini biraz yükseltti. Nora her gün ziyaretine geliyordu; hastaneye yatırıldığından iki hafta kadar sonra bir gün yanında kapı görevlisi Frank Quinn'i de getirdi. Frank, Clancy'ye ince uzun bir sarı zarf verdi; Clancy terslenerek içinde ne olduğunu sorup açtığında zarfın bozuk parayla dolu olduğunu gördü.

"Apartman sakinlerinden Clancy," dedi Frank.

"Sahi mi, ne gerek vardı?" dedi Clancy. Çok etkilenmişti. Gözleri yaşardı, parayı sayamadı. "Ne diye yaptılar böyle bir şeyi?" diye sordu sesi titreyerek. "Niye zahmet ettiler? Ben basit bir asansör görevlisiyim."

"Yaklaşık 200 dolar," dedi Frank.

"Kim topladı parayı?" diye sordu Clancy. "Sen mi topladın Frank?"

"Apartman sakinlerinden biri," dedi Frank.

"Mrs. DePaul'dur," dedi Clancy. "Bahse girerim Mrs. DePaul'un işidir."

"Apartman sakinlerinden biri," dedi Frank.

"Sen yaptın Frank," dedi Clancy içtenlikle. "Bu parayı sen topladın."

"Mr. Rowantree topladı," dedi Frank hüzünle. Başını eğdi.

"Parayı geri vermeyecek misin Jim?" diye sordu Nora.

"Ben geri zekâlı mıyım!" diye bağırdı Clancy. "Yerde bir dolar bulunca koşup kayıp bürosuna teslim eden adamlardan değilim ben!"

"Başka hiç kimse bu kadar parayı toplayamazdı Jim," dedi Frank. "Tek tek bütün katları dolaştı. Ağlıyormuş toplarken."

Clancy'nin gözünde bir sahne canlandı. Altarın önünde duran tabutunun içinden kiliseyi görüyordu. Zangoç vazelin rengi lambalardan yalnız birkaçını yakmıştı çünkü cenazeye sadece Clancy'yle birlikte Limerick'ten gemiye binen yoksul ve yaşlı kimseler gelmişti. Papazın genç, canlı sesiyle birlikte cılız çan seslerini işitti. Sonra kilisenin arka tarafında Mr. Rowantree'yle Bobbie'yi gördü. Hüngür hüngür ağlıyorlardı. Nora'dan daha çok ağlıyorlardı. Omuzlarının sarsıldığını görüyor, iç çekişlerini duyuyordu.

"Öleceğimi mi düşünüyor Frank?" diye sordu Clancy.

"Evet Jim. Öyle düşünüyor."

"Öleceğimi düşünüyor," dedi Clancy öfkeyle. "Beyinsiz adam. Öldüğüm filan yok benim. Onun kahrına ihtiyacım yok. Ben çıkıyorum buradan." Yataktan aşağı indi. Nora'yla Frank tekrar yatırmaya çalıştılarsa da beceremediler. Frank koşup bir hemşire getirdi. Hemşire parmağını sallayarak yatağına yatmasını emretti Clancy'ye ama o pantolonunu giymiş, ayakkabılarını bağlıyordu. Hemşire gidip bir hemşire daha getirdi, iki genç kadın onu zorla yatırmaya çalıştılar ama kolaylıkla sıyrıldı aralarından. İlk hemşire

gidip doktor getirdi. Gelen doktor, Clancy'den çok daha ufak tefek, genç bir adamdı. Clancy'nin eve gidebileceğini söyledi. Frank'le Nora onu taksiye bindirip eve götürdüler; Clancy fakirhanesine girer girmez Mr. Coolidge'e telefon edip sabah işine başlayacağını söyledi. Kendi evinin. kokuları ve ışıklarıyla sarmalanmış halde kendini çok daha iyi hissediyordu. Nora ona güzel bir yemek pişirdi, Clancy yemeğini mutfakta yedi.

Yemekten sonra gömleğiyle pencerenin önünde oturdu. İşine döneceğini, çukur çeneli adamı, karısını döven adamı, Mr. Rowantree'yi ve Bobbie'yi düşündü. Bir erkek niye bir hilkat garibesine âşık olurdu? Bir adam niye kendini öldürmeye kalkışırdı? Bir insan niye birini kovdurmaya çalışır, sonra gözünde yaşlarla onun için para toplar, ardından belki bir hafta sonra yine kovdurmaya çalışırdı? Parayı iade etmeyecekti, Mr. Rowantree'ye teşekkür etmeyecekti ama sapığa ne hüküm giydireceğini bilemiyordu. Karşılaştıklarında Mr. Rowantree'ye söyleyeceği sözleri düşünmeye başladı. "Mr. Rowantree," diyecekti, "bir dahaki sefere kendinizi öldürmek istediğinizde bir ip ya da tabanca bulmanızı öneririm." "Mr. Rowantree," diyecekti, "iyi bir doktora gidip kafanızı muayene ettirmenizi öneririm."

Dışarıda bahar rüzgârları, şehirde lağım kokusu taşıyan güney rüzgârı esiyordu. Clancy'nin penceresinden görünen manzara çamaşır ipleriyle kokarağaçlar, çöplük olarak kullanılan bahçeler, kimi ışıklı kimi ışıksız pencereleriyle dökülen binaların çıplak arka cepheleriydi. Manzaranın simetrisi ve gerçekliği Clancy'nin moralini yükseltti, sanki kendi içindeki bir meziyetle uyumluydu. Kendisi gibi sıradan zihinlere sahip insanlar yapmıştı bu evleri. Nora ona bir bardak bira getirip pencerenin önüne oturdu. Clancy kolunu onun beline doladı. Hava çok sıcak olduğu için Nora kombinezonla oturuyordu. Saçını firketelerle tutturmuştu. Clancy'ye çağının en göz kamaştırıcı dilberlerinden biri gibi görünüyordu; ama bir yabancının, kombinezonundaki yırtığı, belinin bükülmüş, vücudunun ağırlaşmış olduğunu fark edebileceğini düşündü. Duvarda John'ın bir resmi asılıydı. Clancy oğlunun yüzündeki azme ve

zekâya hayran oldu ama bir yabancının, oğlanın gözlüğünü ve cilt bozukluğunu fark edebileceğini düşündü. Sonra, Nora'yla John'ı ve ölümlü sevgi konusunda tek bildiği şeyin bu yarı körlük olduğunu düşünerek Mr. Rowantree'ye hiçbir şey söylememeye karar verdi. Sessizce karşılaşacaklardı.

Çev.: Roza Hakmen

Noel Yoksulları İçin Hüzünlü Bir Bayram

Noel hüzünlü bir bayram. Bu cümle Charlie'nin aklına çalar-saatin sesiyle uyandığı an geldi ve bir gece önce içine gömüldüğü şekilsiz çöküntüyü adlandırdı. Pencerenin dışındaki gökyüzü kapkaraydı. Yatakta doğrulup oturdu ve lambanın burnunun ucunda sallanan kordonunu çekti. Noel günü yılın en hüzünlü günlerinden biri, diye düşündü. New York'ta yaşayan milyonlarca insan arasında Noel günü sabahın altısında, soğukta, zifiri karanlıkta kalkmak zorunda olan tek kişi benim neredeyse, bir tek ben.

Giyindikten sonra oturduğu pansiyonun üst katından aşağı inerken duyduğu tek sesler uykunun kaba sesleriydi; yanan tek ışıklar açık unutulmuş ışıklardı. Charlie yirmi dört saat açık bir seyyar büfede kahvaltı etti, sonra şehrin kuzeyine giden açık metroya bindi. Üçüncü Cadde'den Sutton Meydanı'na yürüdü. Mahalle karanlıktı. Dizi dizi evlerin hepsi sokak lambalarının ışığında kapkara pencerelerden oluşmuş birer duvar gibi görünüyordu. Milyonlarca insan uyuyordu; bu genel bilinç kaybı bir terk edilmişlik izlenimi uyandırıyordu; sanki şehir çökmüş, zamanın sonu gelmişti.

Charlie altı aydır asansörcü olarak çalıştığı apartmanın camlı demir kapısını açtı ve şık lobiden geçip arkadaki soyunma odasına gitti. Üstüne sarı metal düğmeli bir yelek, lastikli bir kravat, kenarı açık mavi çizgili bir pantolon ve bir ceket geçirdi. Gece asansörcüsü asansörün içindeki küçük bankın üstünde uyukluyordu. Charlie onu uyandırdı. Gece asansörcüsü mahmurluktan dili dolanarak gündüz kapı görevlisinin hastalandığını, o gün gelmeyeceğini söyledi. Kapı görevlisi hasta olunca Charlie öğle yemeği molası veremeyecekti, ayrıca bir yığın insan için ıslıkla taksi çağırması gerekecekti.

Charlie görevinin başına geçtikten birkaç dakika sonra on dördüncü kattan asansörü çağırdılar – biraz hafifmeşrep olduğunu bildiği Mrs. Hewing. Mrs. Hewing henüz yatmamıştı, kürk mantosunun altında uzun bir elbiseyle asansöre bindi. Peşinde de iki tuhaf köpeği vardı. Charlie onu aşağı indirdi; karanlık sokakta köpeklerini kaldırım kenarına götürüşünü izledi. Mrs. Hewing dışarıda sadece birkaç dakika kaldı. Sonra geri döndü, Charlie onu tekrar on dördüncü kata çıkardı. Mrs. Hewing asansörden inerken, "Mutlu Noeller Charlie," dedi.

"Aslında benim için pek bayram sayılmaz, Mrs. Hewing," dedi Charlie. "Bence Noel çok hüzünlü bir bayram. Buradaki insanlar cömert gerçi –yani bir yığın bahşiş aldım– ama ben tek başıma bir pansiyon odasında kalıyorum; ailem falan yok, o yüzden Noel benim için pek bayram sayılmaz."

"Bak buna üzüldüm Charlie," dedi Mrs. Hewing. "Benim de ailem yok. İnsan tek başınaysa biraz hüzünlü oluyor, değil mi?" Sonra köpeklerine seslendi ve onların peşinden dairesine girdi. Charlie aşağı indi.

Başka çağıran olmayınca Charlie bir sigara yaktı. O saatte bodrumdaki ısıtma tesisatının düzenli ve derinden gelen titreşimi bütün binayı sarmalıyordu; gelen buhar ısısının kasvetli sesi önce lobide, ardından on altı katın tamamında yankılanmaya başladı ama bu mekanik bir uyanıştı; Charlie'nin ne yalnızlığını hafifletti ne de huysuzluğunu. Cam kapıların ardındaki simsiyah hava maviye dönüşmeye başlamıştı ama mavi ışığın sanki bir kaynağı yoktu,

havanın ortasında belirivermişti. Gözü yaşlı bir ışıktı; ışık boş sokağı aydınlatınca Charlie'nin içinden ağlamak geldi. Sonra bir taksi yanaştı; taksiden gece kıyafetleriyle, sarhoş halde Walser'lar indi; Charlie onları çatı katına çıkardı. Walser'lar Charlie'ye kendi pansiyon odasındaki hayatı ile üst katlardaki insanların hayatı arasındaki farkı düşündürdü kara kara. Feciydi.

Sonra erkenden kiliseye gidenler çağırmaya başladı asansörü ama o sabah sadece üç kişiydiler. Saat sekizde birkaç kişi daha kiliseye gitti ama bina sakinlerinin çoğu bilinçsiz haldeydiler hâlâ; bununla birlikte beykın ve kahve kokuları asansör boşluğuna dolmaya başlamıştı.

Saat dokuzu biraz geçe bir dadı ile bir çocuk indiler aşağı. Hem dadı hem de çocuk güneşten bronzlaşmışlardı; Charlie onların Bermuda'dan yeni döndüklerini biliyordu. Kendisi Bermuda'ya hiç gitmemişti. Kendisi, Charlie, bir mahkûmdu; günün sekiz saati bir seksene iki kırk bir asansör bölmesinde mahsurdu; asansör de on altı katlı bir boşlukta mahsurdu. On yıldır çeşitli apartmanlarda asansörcü olarak çalışıyordu. Ortalama bir asansör yolculuğunun yaklaşık iki yüz metre olduğunu varsayarsa, binlerce kilometrelik yolculuk yapmıştı; o binlerce kilometreyi Karayipler'in sislerinin arasından geçip Bermuda'da mercanlı bir sahile ulaşmak üzere katetmiş olabileceğini düşününce yolculuklarının sınırlılığı yüzünden yolcularına hınçlandı; sanki onu kısıtlayan asansörün doğası değil, onların hayatının baskısıydı; Charlie'nin kanatlarını kesmişlerdi sanki.

Bunları düşünürken dokuzuncu kattaki DePaul'lar çağırdı asansörü. Charlie'ye iyi Noeller dilediler.

"Beni düşünmeniz çok güzel aslında," dedi Charlie aşağı inerlerken, "ama benim için pek bayram sayılmaz. İnsan yoksul olunca Noel hüzünlü bir bayram. Ben tek başıma bir pansiyon odasında yaşıyorum. Ailem yok."

"Noel yemeğini kiminle yiyeceksin Charlie?" diye sordu Mrs. DePaul.

"Ben Noel yemeği yemiyorum," dedi Charlie. "Bir sandviç alıyorum işte."

"Ah Charlie!" Mrs. DePaul iriyarı, duygularıyla hareket eden bir kadındı; Charlie'nin yakınması bayram neşesini sağanağa yakalanmış gibi söndürmüştü. "Keşke Noel yemeğimizi seninle paylaşabilseydik, değil mi?" dedi. "Yani ben Vermont'luyum, küçükken soframız hep çok kalabalık olurdu yani. Postacı, öğretmen, ailesi olmayan hemen herkes yani, keşke eskisi gibi şimdi de yemeğimizi seninle paylaşabilseydik, değil mi, aslında paylaşmamamız için bir sebep de yok yani. Sofraya oturamazsın, değil mi, çünkü asansörden ayrılamazsın, öyle değil mi; ama Mr. DePaul kazı keser kesmez ben seni çağırırım, bir tepsi hazırlarım yani, sen de yukarı gelirsin, en azından Noel yemeğimizi paylaşırsın."

Charlie teşekkür etti, cömertliklerine şaşırmıştı; ama dostlarıyla akrabaları gelince bu tekliflerini unuturlar mı acaba, diye düşündü.

Sonra yaşlı Mrs. Gadshill çağırdı asansörü, Charlie'ye mutlu Noeller dilediğinde Charlie boynunu büktü.

"Benim için pek bayram sayılmaz Mrs. Gadshill," dedi. "İnsan yoksulsa Noel hüzünlü bir bayram oluyor. Benim ailem yok da. Tek başıma pansiyon odasında kalıyorum."

"Benim de ailem yok Charlie," dedi Mrs. Gadshill. Özellikle somurtkan olmayan bir tonda konuşuyordu ama kibarlığı zorlamaydı. "Yani bugün çocuklarımdan hiçbiri yanımda değil. Üç çocuğum, yedi torunum var ama hiçbiri Noel'i benimle geçirmek üzere doğuya gelemiyor. Elbette sorunlarını anlıyorum. Bayramda çocuklarla seyahat etmenin zorluğunu biliyorum; gerçi ben onların yaşındayken bir şekilde beceriyordum ama insanlar artık farklı düşünüyor; anlayamadığımız şeyler için onları suçlamamalıyız. Yine de senin neler hissettiğini biliyorum Charlie. Benim de ailem yok. Ben de senin kadar yalnızım."

Mrs. Gadshill'in söylevi Charlie'yi etkilemedi. Mrs. Gadshill yalnızdı belki ama on odalı bir dairesi, üç hizmetkârı, bol bol parası, bol bol pırlantası vardı; yoksul kenar mahalle çocukları onun aşçısının çöpe attığı yemeğin üstüne atlardı. Bunun üzerine yoksul çocukları düşündü. Lobide bir iskemleye oturup düşündü onları.

Onların durumu en kötüsüydü. Daha sonbaharda Noel heyecanı başlıyor, Noel'in çocukların günü olduğu söyleniyordu. Şükran Günü'nden sonra Noel'den kaçış yoktu. Kaçış olmasın diye ne lazımsa yapılıyordu. Her yerdeki çelenkler, süsler, çalan çanlar, parktaki ağaçlar, her köşe başındaki Noel Babalar, dergilerdeki, gazetelerdeki, şehrin bütün duvarlarıyla pencerelerindeki resimler onlara uslu olurlarsa istedikleri hediyeyi alacaklarını söylüyordu. Okumayı bilmeseler bile anlamamaları imkânsızdı. Kör bile olsalar anlarlardı. Zavallı çocukların soluduğu havada bile Noel vardı. Her sokağa çıkışlarında dükkân vitrinlerindeki pahalı oyuncakları görüyor, Noel Baba'ya mektuplar yazıyorlardı; anneleriyle babaları mektupları postaya vereceklerini söyleyip çocuklar uyuduktan sonra sobada yakıyordu. Noel sabahı olduğunda durumu nasıl açıklardınız, Noel Baba'nın sadece zenginleri ziyaret ettiğini, uslu olmaktan bir şey anlamadığını nasıl söylerdiniz onlara? Çocuklarınıza verecek bir balondan, bir lolipoptan başka şeyiniz yoksa yüzlerine nasıl bakardınız?

Charlie birkaç gün önce işten eve dönerken Elli Dokuzuncu Sokak'tan aşağı yürüyen bir kadınla küçük bir kız görmüştü. Çocuk ağlıyordu. Charlie çocuğun oyuncakçı vitrinlerindeki onca oyuncağı görüp niçin hiçbirine sahip olamayacağını anlamadığı için ağladığını tahmin etti; bu yüzden ağladığını biliyordu. Annesi herhalde ev işinde çalışıyordu, belki garsondu; ikisinin Noel akşamı kendisininki gibi soğuk, yeşil duvarlı bir odaya girişi canlandı gözünde; bir tas çorba içmek üzere. Küçük kızın yırtık pırtık çorabını asıp uyuyuşu, annesinin çantasını karıştırıp çorabın içine koyacak bir şey arayışı canlandı – bu hayal on birinci katın ziliyle bölündü. Yukarı çıktığında Mr. ve Mrs. Fuller asansörü bekliyorlardı. Mutlu Noeller dilediklerinde Charlie, "Aslında benim için pek bayram sayılmaz Mrs. Fuller," dedi. "İnsan yoksul olunca Noel hüzünlü bir bayram."

"Çocuğun var mı Charlie?" diye sordu Mrs. Fuller.

"Dördü sağ," dedi Charlie, "ikisi mezarda." Yalanının ihtişamı onu kendinden geçirdi. "Mrs. Leary kötürüm," diye ekledi.

"Ne kadar acı Charlie," dedi Mrs. Fuller. Asansör lobiye vardığında tam dışarı çıkarken döndü. "Çocuklarına birkaç hediye vermek isterim Charlie," dedi. "Mr. Fuller'la ben şimdi bir ziyarete gidiyoruz ama döndüğümüzde çocukların için bir şeyler vereceğim sana."

Charlie ona teşekkür etti. Sonra dördüncü katın zili çaldı, o da Weston'ları almak üzere yukarı çıktı.

Ona mutlu Noeller dilediklerinde, "Benim için pek bayram sayılmaz," dedi. "İnsan yoksul olunca Noel hüzünlü bir bayram. Tek başıma pansiyon odasında kalıyorum ben."

"Yazık sana Charlie," dedi Mrs. Weston. "Neler hissettiğini çok iyi biliyorum. Savaşta Mr. Weston yokken ben de Noel'de tek başımaydım. Ne Noel yemeği yedim ne Noel ağacım vardı ne bir şey. Kendime iki yumurta kırdım, sonra da oturup ağladım." Lobiye çıkmış olan Mr. Weston sabırsızlıkla karısına seslendi. "Neler hissettiğini gayet iyi biliyorum Charlie," dedi Mrs. Weston.

Öğle olduğunda asansör boşluğunda beykınla kahve kokusu yerini kümes ve av hayvanları kokularına bırakmıştı; apartman devasa, karmaşık bir çiftlik evi misali, ailevi kutlama hazırlıklarına gark olmuştu. Bütün çocuklar ile dadılar parktan dönmüştü. Büyükanneler ile teyzeler limuzinlerle gelmeye başlamıştı. Lobiden içeri giren insanların çoğunun elinde rengârenk kâğıtlara sarılı paketler, üzerlerinde en şık kürkleri, yeni kıyafetler vardı. Charlie kendisine mutlu Noeller dilediklerinde apartman sakinlerinin çoğuna yakınmayı sürdürdü; ruh hali değiştikçe kâh yalnız bekâr kâh yoksul baba oluyordu ama bu melankoli taşkını ve uyandırdığı merhamet kendini daha iyi hissetmesini sağlamıyordu.

Saat bir buçukta dokuzuncu kattan çağrıldı; yukarı çıktığında Mr. DePaul daire kapısının önünde elinde bir shaker , bir de bardakla bekliyordu. "Hafif bir Noel aperitifi hazırladım Charlie," diyerek bardağı doldurdu. Sonra elinde üstü örtülü tabaklarla dolu bir tepsiyle bir hizmetçi belirdi kapıda; Mrs. DePaul de salondan çıkıp geldi. "Mutlu Noeller Charlie," dedi. "Mr. DePaul'e kazı erkenden kesmesini söyledim; sen de yiyebilesin diye yani. Tatlıyı

tepsiye koymak istemedim, erir, değil mi; biz tatlıya geçince sana da haber veririz."

"Hediyesiz Noel olur mu?" dedi Mr. DePaul ve holden iri, yassı bir kutu getirip tepsinin üstüne koydu.

"Sayenizde benim Noel'im de Noel'e benzedi," dedi Charlie. Gözleri dolmuştu. "Teşekkür ederim, teşekkür ederim."

"Mutlu Noeller! Mutlu Noeller!" dedi hepsi ve Charlie'nin yemeğiyle hediyesini asansöre götürüşünü izlediler. Charlie aşağı indiğinde tepsiyle kutuyu soyunma odasına götürdü. Tepside çorba, kremalı bir balık, bir porsiyon da kaz vardı. Asansörün zili tekrar çalmaya başladı ama Charlie ona bakmadan önce DePaul'lerin kutusunu açtı ve içinde bir sabahlık olduğunu gördü. DePaul'lerin cömertliğiyle kokteyli beynini etkilemeye başlamıştı; on ikinci kata neşe içinde çıktı. Mrs. Gadshill'in hizmetçisi kapının eşiğinde bir tepsiyle duruyordu; Mrs. Gadshill de arkasındaydı. "Mutlu Noeller Charlie!" dedi. Charlie ona teşekkür etti ve gözleri doldu yine. Aşağı inerken Mrs. Gadshill'in tepsisindeki şeriyi içip bitirdi. Mrs. Gadshill bir karışık ızgara bağışlamıştı. Charlie kuzu pirzolasını eliyle yedi. Tekrar asansörü çağırıyorlardı; yüzünü kâğıt havluyla silip on birinci kata çıktı. "Mutlu Noeller Charlie," dedi Mrs. Fuller; kapının eşiğinde kucağı yaldızlı kâğıda sarılı paketlerle dolu duruyordu, tıpkı reklamlardaki gibi; yanı başında da Mr. Fuller kolunu karısının omzuna dolamıştı; ikisi de ağlamak üzereymiş gibi görünüyorlardı. "Bunları çocuklarına götürmeni istiyorum," dedi Mrs. Fuller. "Bu Mrs. Leary için, bu da sana. İstersen sen bunları asansöre götür, yemeğin de geliyor." Charlie paketleri asansöre taşıyıp tepsiyi almak üzere döndü. Kapıyı kapatırken karıkoca arkasından, "Mutlu Noeller Charlie!" diye seslendiler. Charlie tepsiyle hediyeleri soyunma odasına götürüp kendi hediyesi olarak işaretlenmiş paketin kâğıdını yırtıp açtı. Kutunun içinden timsah derisinden bir cüzdan çıktı; köşesinde Mr. Fuller'ın isminin baş harfleri vardı. Onların tepsisinde de kaz vardı; eliyle bir parça koparıp yedi; kokteylinden bir yudum alırken asansör zili çaldı. Tekrar yukarı çıktı. Bu kez çağıranlar Weston'lardı. "Mutlu Noel-

ler Charlie!" deyip ona bir fincan eggnog,[1] bir porsiyon hindi ve bir hediye verdiler. Onların hediyesi de sabahlıktı. Sonra yedinci kattan çağrıldı; yukarı çıkıp bir tepsi yemek ve birtakım oyuncaklar aldı. Ardından on dördüncü kat zili çaldı; çıktığında Mrs. Hewing dantelli bir sabahlıkla, bir elinde binici çizmeleri, bir elinde çeşitli kravatlarla durmuş, bekliyordu. Hem ağlamış hem içmişti. "Mutlu Noeller Charlie," dedi şefkatle. "Sana bir şeyler vermek istiyordum, sabahtan beri seni düşünüyorum; bütün evi aradım taradım, bir erkeğe uygun olabilecek bunları bulabildim ancak. Mr. Brewer'dan geriye bir tek bunlar kalmış. Çizmeler işine yaramaz herhalde ama kravatları istemez miydin?" Charlie kravatları alıp teşekkür etti ve aceleyle asansöre döndü; bu arada zil üç kere çalmıştı.

Saat üç olduğunda soyunma odasının masasıyla zeminine on dört tepsi yemek dizilmişti ve asansör zili çalmaya devam ediyordu. Charlie tam bir şeyler yemeye başlarken zil çalıyor, bir tepsi daha alıp getirmek zorunda kalıyordu; Parson'ların dana rostosunu yarılamışken çıkıp DePaul'lerin tatlısını alması gerekti. Soyunma odasının kapısını kapalı tutuyordu, çünkü hayırseverliğin yapısı gereği tekelci olduğunu ve bu dost insanların, Charlie'nin yalnızlığını gidermeye çalışan başkaları da olduğunu öğrenirlerse hayal kırıklığına uğrayacaklarını seziyordu. Tepsilerde kaz, hindi, piliç, sülün, keklik ve güvercin vardı. Alabalık, somon, kremalı tarak ve istiridye, ıstakoz, yengeç, ringa balığı ve midye vardı. Noel pudingi, turta, mus, erimiş dondurma, kremalı pasta, meyveli pasta, ekler ve iki dilim bavaruaz vardı. Hediye paketlerinde sabahlıklar, kravatlar, kol düğmeleri, çoraplar, mendiller vardı; apartman sakinlerinden biri yaka ölçüsünü sormuş ve üç yeşil gömlek vermişti. Cam bir kavanozda etikette belirtildiğine göre yasemin balı, dört şişe tıraş losyonu, kaymaktaşından kitap dayanakları ve bir düzine et bıçağı vardı. Başlattığı hayırseverlik çığı soyunma odasını dolduruyor, Charlie'yi ara ara tedirgin ediyordu; sanki kadın kalbinde bir membaya dokunmuştu ve sonunda bir yemek ve sabahlık çığının

1 Süt, şeker ve yumurta çırpılıp rom ya da konyak katılarak hazırlanan kokteyl. (ç.n.)

altında kalacak, diri diri gömülecekti. Yemek tüketiminde bir mesafe katedemiyordu, çünkü bütün porsiyonlar aşırı büyüktü, sanki yalnızlığının onda hayvanca bir iştah yaratacağı varsayılmıştı. Hayali çocukları için verilmiş olan hediyelerin hiçbirini açmamıştı ama verilen bütün içkileri içmişti; etrafında martini, Manhattan,[1] old-fashioned, şampanya-ahududu shrub[2] kokteyli, eggnog, Bronx[3] ve Sidecar[4] tortuları vardı.

Yüzü alev alevdi. Bütün dünyayı seviyor, bütün dünya da onu seviyordu. Geriye dönüp hayatını düşündüğünde, hayatı ona renkli, harika bir ışıkla sarmalanmış gibi, inanılmaz deneyimlerle ve ilginç dostlarla dolu görünüyordu. Asansörcülük işinin –yüzlerce metrelik tehlikeli bir mesafeyi aşağı yukarı katetmenin– bir pilot cesaretiyle soğukkanlılığı ve zekâsı gerektirdiğini düşünüyordu. Hayatındaki bütün kısıtlamalar –odasının yeşil duvarları, aylar süren işsizlik dönemleri– silinip gitti. Asansörü çağıran yoktu ama o olağanüstü uzay hâkimiyetini denemek için asansöre binip son sürat çatıya çıktı, indi, tekrar çıkıp indi.

O böyle inip çıkarken on ikinci kat zili çaldı; uğrayıp Mrs. Gadhill'i asansöre aldı. Asansör inişe geçtiğinde Charlie bir mutluluk feveranı içinde elini düğmelerden çekti ve haykırdı: "Emniyet kemerinizi bağlayın Mrs. Gadshill! Takla atıyoruz!" Mrs. Gadshill bir çığlık attı. Sonra nedense asansörün zeminine oturdu. Charlie şaşırdı: Yüzü niye bu kadar solgundu, niye yerde oturuyordu? Mrs. Gadshill tekrar çığlık attı. Charlie asansörü usulca, kendine sorulursa ustalıkla durdurup kapıyı açtı. "Sizi korkuttuysam özür dilerim Mrs. Gadshill," dedi boynunu bükerek. "Şaka yapıyordum." Mrs. Gadshill tekrar çığlık attı. Sonra da çığlık çığlığa apartman sorumlusuna seslenerek, koşarak lobiye çıktı.

Apartman sorumlusu Charlie'nin işine son verip asansörün başına kendisi geçti. Kovulduğunu öğrenmek Charlie'yi bir an

1 Viski, tatlı vermut ve likörle hazırlanan bir kokteyl. (y.n.)

2 Meyve suyu, şeker ve romla hazırlanan içecek. (y.n.)

3 Portakal sulu martini. (y.n.)

4 Konyak, portakal likörü ve limon suyuyla hazırlanan bir kokteyl. (y.n.)

üzdü. O gün insanların alçaklığıyla ilk karşılaşmasıydı. Soyunma odasında oturup bir budu kemirmeye koyuldu. İçtiği içkiler moral bozukluğu yaratmaya başlamıştı; henüz kendisine ulaşmamış olmakla birlikte pek yakında sefil bir ayıklık seziyordu. Etrafındaki yemek ve hediyelerin aşırılığı yüzünden kendini suçlu ve aşağılık hissetmeye başlamıştı. Çocukları olduğu konusunda yalan söylediği için fena halde pişmandı. O basit ihtiyaçları olan, bekâr bir adamdı. Yukarıdakilerin iyi kalpliliğini suistimal etmişti. Aşağılık herifin tekiydi.

Sonra bu sarhoş düşünce zincirinin arasından pansiyoncu kadınla üç sıska çocuğunun görüntüsü net biçimde öne çıktı. Onları bodrum katındaki odalarında otururken düşündü. Noel kutlamaları onlara uğramamıştı. Bu hayali görüntü onu harekete geçirdi. Verebilecek durumda olduğunu, bir başkasını kolaylıkla mutlu edebileceğini anlayınca ayıldı. Çöpleri toplamak için kullanılan büyük çuvallardan birini alıp içine önce kendi hediyelerini, sonra da hayali çocuklarının hediyelerini doldurdu. Treni istasyona yaklaşmakta olan bir adamın acelesiyle hareket ediyordu çünkü kapıdan girdiğinde o asık suratların aydınlanışını görmek için sabırsızlanıyordu. Üstünü değiştirdi ve hiç bilmediği, harika bir güç hissiyle tam bir Noel Baba misali çuvalı omzuna atıp arka kapıdan çıkarak Aşağı Doğu Yakası'na gitmek üzere taksiye bindi.

Pansiyoncu kadın ile çocukları, mahalli Demokratlar Kulübü'nün gönderdiği hindiyi yeni bitirmişlerdi; Charlie "Mutlu Noeller!" diye bağırarak kapıyı yumruklamaya başladığında çok yemekten şişmişlerdi, rahatsızdılar. Charlie çuvalı peşinden sürükleyerek içeri girdi ve çocukların hediyelerini yere boşalttı. Paketlerin içinde taşbebekler, müzik kutuları, küpler, dikiş takımları, bir Kızılderili kıyafeti, bir dokuma tezgâhı vardı; tıpkı umduğu gibi, gelişinin bodrumdaki kasveti dağıttığını düşündü. Hediyelerin yarısı açıldığında pansiyoncu kadına bir sabahlık verip kendisine verilen hediyelere bakmak üzere yukarı çıktı.

Bu arada pansiyoncu kadının çocuklarına o kadar çok hediye gönderen olmuştu ki, Charlie geldiğinde zaten hediyeden kafaları

karışmıştı; pansiyoncu kadın sırf hayırseverliğin doğasını içgüdüyle kavradığı için Charlie yanlarındayken çocukların hediyelerin bir kısmını açmalarına izin vermişti; o gider gitmez çocuklarıyla açılmamış paketlerin arasına girdi. "Çocuklar, siz yeterince hediye aldınız zaten," dedi. "Payınıza düşeni aldınız. Şu hediyelere bir baksanıza. Daha yarısıyla bile oynamadınız. Mary Anne, sen itfaiyecilerin verdiği taşbebeğe bakmadın bile. Bakın ne yapalım: Geri kalan hediyelerin hepsini şu Hudson Sokağı'ndaki yoksullara, Deckker'lara götürelim. Onların hiçbir şeyciği yok." Verebilecek durumda olduğunu, mutluluk dağıtabileceğini, kendisinden daha kötü durumda birine yardım eli uzatabileceğini anladığında yüzüne bir nur indi –tıpkı Mrs. DePaul'e, Mrs. Weston'a, bizzat Charlie'ye olduğu ve daha sonra, Mrs. Deckker yoksul Shannon'ları düşündüğünde ona olacağı gibi– önce sevgi, sonra hayırseverlik, ardından da güç duygusu onu harekete geçirdi. "Hadi çocuklar, bana yardım edin de şu hediyeleri toparlayalım. Hadi çabuk, çabuk," dedi; o sırada hava kararmıştı ve pansiyoncu kadın da birbirimize sadece bir tek günlüğüne azgın bir cömertlikle bağlı olduğumuzu, o gününse bitmesine ramak kaldığını biliyordu. Yorgundu ama yerinde duramıyordu, yerinde durması mümkün değildi.

Çev.: Roza Hakmen

Boşanma Mevsimi

Karım kahverengi saçlı, siyah gözlü ve yumuşak mizaçlıdır. Yumuşak mizacı yüzünden çocukları şımarttığını düşünürüm bazen. Hiçbir isteklerini reddedemez. Her istediklerini yaptırırlar ona. Ethel'la on yıldır evliyiz. İkimiz de Morristown, New Jersey'liyiz, ne zaman tanıştığımızı hatırlamıyorum bile. Evliliğimiz bana hep mutlu ve başarılı bir evlilik gibi görünmüştür. Doğu Yakası'nda, Ellinci Sokak civarında asansörsüz bir apartmanda oturuyoruz. Altı yaşındaki oğlumuz Carl iyi bir özel okula gidiyor; dört yaşındaki kızımız okula gelecek yıl başlayacak. Kendi yetiştiriliş tarzımıza sık sık kusur buluruz ama sanki biz de çocuklarımızı aynı şekilde yetiştirmek için çabalıyor gibiyiz; zamanı geldiğinde herhalde onlar da bizim gittiğimiz okullara ve üniversitelere gidecekler.

Ethel doğuda bir kız yüksekokulundan mezun olup sonra da bir yıl Grenoble Üniversitesi'ne devam etti. Fransa'dan döndüğünde bir yıl New York'ta çalıştı, sonra da evlendik. Bir keresinde diplomasını mutfak lavabosunun üstüne asmıştı, ama kısa ömürlü bir espriydi, diplomanın şimdi nerede olduğunu bilmiyorum. Ethel yumuşak-

lığının yanı sıra neşeli, kolay uyum sağlayan bir kadındır; ikimiz de orta sınıfın daha iyi zamanları hatırlayabilmeleriyle tanımlanan en geniş kesimine mensup ailelerin çocuklarıyız. Kaybedilmiş para hayatımızın o kadar sabit bir unsurudur ki, zaman zaman göçmenleri çağrıştırır bana; yabancı topraklara hevesle uyum sağlamış ama ara sıra yerlisi oldukları sahillerin dik kayalıklarını hatırlayan insanlar grubu. Hayatımız benim mütevazı maaşımla sınırlı olduğundan Ethel'ın hayatını yüzeysel olarak tarif etmek zor değildir.

Ethel sabah saat yedide kalkar ve radyoyu açar. Giyindikten sonra çocukları kaldırıp kahvaltı hazırlar. Saat sekizde oğlumuzu yürüyerek okul otobüsüne götürmesi gerekir. Döndüğünde Carol'ın saçlarını örmek durumundadır. Ben evden sekiz buçukta ayrılırım ama Ethel'ın gün boyunca yapacağı her şeyin ev işi, yemek pişirme, alışveriş ve çocukların talepleri tarafından belirleneceğini bilirim. Salı ve perşembe günleri saat on birle on iki arasında A&P süpermarketinde, havanın açık olduğu her öğleden sonra saat üçten beşe kadar çocuk parkındaki belirli bir bankta olacağını, pazartesi, çarşamba ve cuma günleri temizlik yaptığını, yağmur yağdığında gümüşleri parlattığını bilirim. Saat altıda eve döndüğümde genellikle sebze ayıklıyor ya da akşam yemeği için başka bir hazırlık yapıyor olur. Sonra, çocuklar yedirilip yıkandığında, yemek hazır olduğunda, salondaki masaya sofra kurulduğunda bir şeyi kaybetmiş ya da unutmuş gibi salonun ortasında durur; bu anlık tefekkür o kadar derindir ki, ben ona bir şey söyleyecek olsam, çocuklar seslenecek olsa hiç işitmez. Sonra geçer gider. Gümüş şamdanlardaki dört beyaz mumu yakar ve patatesli dana eti ya da ona benzer mütevazı bir akşam yemeğine otururuz.

Haftada bir veya iki kere akşamları dışarı çıkar, yaklaşık ayda bir kere de evde misafir ağırlarız. Pratik nedenlerden ötürü görüştüğümüz insanların çoğu bizim mahallede oturan kişilerdir. Cömert bir çift olan ve yan sokakta oturan Newsome'ların verdiği partilere gideriz sık sık. Newsome'ların partileri kalabalık ve kafa karıştırıcıdır; dostluğun keyfi güdüleri kısıtlanmadan ifade bulur.

Bir akşam Newsome'larda hiç anlayamadığım bir nedenden ötürü Dr. ve Mrs. Trencher çiftiyle dost olduk. Sanıyorum dostluğu zorlayan Mrs. Trencher'dı, ilk tanışmamızdan sonra üç dört kere Ethel'a telefon etti. Onlara akşam yemeğine gittik, onlar bize geldi, bazen de akşamları Dr. Trencher yaşlı mastılarını dolaştırırken bize uğramayı âdet edindi. İnsanın etrafında görmekten hoşlanacağı türden bir adamdı. Başka doktorlardan mesleğinde başarılı olduğunu da duydum. Trencher'lar otuz yaşlarındalar; en azından Dr. Trencher öyle. Karısı daha büyük.

Bana kalırsa Mrs. Trencher güzel bir kadın değil ama çirkinliğinin adını koymak da zor. Ufak tefek bir kadın, düzgün vücutlu, düzgün hatlı; herhalde çirkinlik izlenimi gizli bir tevazudan, imkânlarını hiç öyle olmadığı halde sınırlı görmesinden kaynaklanıyor. Dr. Trencher sigara ve içki içmez, bununla bir ilgisi var mıdır, yok mudur bilemiyorum, ama ince yüzü terütaze bir tene sahiptir; yanakları pembe, gözleri mavi ve parlak, bakışları kararlıdır. Sağlam karakterli bir hekimin kendine has iyimserliğine –ölümün tesadüfi bir talihsizlik, maddi dünyanın da fethedilecek bir alan olduğu duygusuna– sahiptir. Nasıl ki karısı çirkin görünüyorsa, o da genç görünür.

Trencher'lar bizim mahallede, konforlu, gösterişsiz bir müstakil evde otururlar. Eski moda bir evdir; salonlar geniş, holler loş ve kasvetlidir; Trencher'lar mekânı canlandıracak insani sıcaklığı yaymazlar etrafa, dolayısıyla evlerinde geçirilen bir akşamın ardından bazen insanda kalan izlenim çok sayıda boş oda izlenimidir. Mrs. Trencher sahip olduğu mallara –giysilerine, takılarına, ev için satın aldığı süslemelere– ve yaşlı mastı Fräulein'a dikkati çekecek şekilde bağlıdır. Fräulein'a sofradan gizli gizli, sanki yasakmış gibi yemek artıkları verir; yemekten sonra Fräulein kanepede onun yanına uzanır. Bir akşam Mrs. Trencher'a bakarken, televizyondan yayılan yeşil ışığın aydınlattığı keskin hatları ve Fräulein'ı okşayan kemikli elleriyle gözüme iyi yürekli, bedbaht bir kadın gibi görünmüştü.

Mrs. Trencher sabahları sohbet etmek ya da onu öğle yemeğine, bir matineye davet etmek üzere Ethel'ı aramaya başladı. Ethel'ın

gündüzleri dışarı çıkması mümkün değil; uzun telefon konuşmalarından ise hoşlanmadığını söyler. Mrs. Trencher'ın ısrarlı, saldırgan ve dedikoducu olduğundan şikâyet ediyordu. Sonra bir akşamüstü Dr. Trencher, Ethel'ın iki çocuğumuzu götürdüğü çocuk parkında boy göstermiş. Oradan geçiyormuş, onu görünce çocukları eve götürme vakti gelinceye kadar onunla oturmuş. Birkaç gün sonra tekrar gelmiş, sonra da, Ethel'ın anlattığına göre, bu çocuk parkındaki ziyaretler düzenli bir hal almış. Ethel belki fazla hastası yoktur, işi olmadığından, herhangi biriyle sohbet etmek hoşuna gidiyordur, diye düşünüyordu. Sonra, bir gece bulaşıkları yıkadığımız sırada Ethel düşünceli bir tavırla Trencher'ın davranışlarını garip bulduğunu söyledi. "Gözlerini dikip bakıyor bana," dedi. "İçini çekip uzun uzun bakıyor." Karımın çocuk parkında nasıl göründüğünü bilirim. Üzerine eski bir tüvit palto, ayağına kar ayakkabısı giyer, ellerine askeri eldiven takar, başına da eşarp bağlar. Çocuk parkı varoşla ırmağın arasında kalan, etrafı çitle çevrili beton bir alandır. İyi giyimli, pembe yanaklı doktorun bu dekorda Ethel'a gönlünü kaptırması ciddiye alınması zor bir sahneydi. Daha sonraki birkaç gün boyunca Ethel doktordan hiç söz etmedi, ben de ziyaretlerinin son bulduğunu varsaydım. Ay sonunda Ethel'ın doğum günü vardı, ben unutmuştum, ama o akşam eve döndüğümde salonda çok sayıda gül vardı. Trencher'dan doğum günü armağanı olduklarını söyledi. Doğum gününü unuttuğum için kendime kızmıştım, Trencher'ın gülleri beni öfkelendirdi. Yakın zamanda onu görüp görmediğini sordum Ethel'a.

"Aa, evet," dedi, "aşağı yukarı her öğleden sonra çocuk parkına geliyor hâlâ. Sana söylememiştim, değil mi? Bana ilanıaşk etti. Beni seviyormuş. Bensiz yaşayamazmış. Sırf sesimin notalarını duymak için kendini ateşe atarmış." Ethel güldü. "Böyle söyledi."

"Bunları ne zaman söyledi?"

"Çocuk parkında. Ve eve yürürken. Dün."

"Ne zamandır böyle hissediyormuş?"

"İşin komik tarafı da bu zaten," dedi Ethel. "O gece Newsome'larda benimle tanışmadan önce bile hissediyormuş bunları.

Tanışmamızdan yaklaşık üç hafta önce otobüs beklerken görmüş beni. Görür görmez hissetmiş. Deli işte."

O gece yorgundum, zihnim vergi ve faturalarla meşguldü, Trencher'ın ilanıaşkını komik bir hata olarak görebilirdim ancak. Onun tanıdığım bütün erkekler gibi parasal ve duygusal taahhütlerin esiri olduğunu, sokakta gördüğü, tanımadığı bir kadına sevdalanma özgürlüğüne sahip olmadığını düşünüyordum, tıpkı Fransız Guyanası'nı yürüyerek katetme ya da takma isimle Chicago'da hayatına sıfırdan başlama özgürlüğüne sahip olmadığı gibi. İlanıaşkı ve çocuk parkındaki sahne bana herhangi bir büyük şehirde hayatın bir parçası olan tesadüfi karşılaşmalardan biri gibi görünüyordu. Kör bir adam karşıdan karşıya geçmesine yardımcı olmanızı rica eder; tam ondan ayrılmak üzereyken kolunuzu tutar ve zalim, nankör evlatlarına ilişkin tutkulu bir nutuk atar; bir partiye giderken asansör görevlisi ansızın size döner ve torununun çocuk felci olduğunu söyler. Şehir tesadüfi ifşaatlarla, yarısı işitilmeyen imdat çığlıklarıyla ve en ufak bir duygudaşlık işaretinde her şeylerini anlatan yabancılarla doludur; Trencher da bana kör adam ya da asansör görevlisinden farksız görünüyordu. İlanıaşkının bizim hayatımızla ilgisi bu tür müdahalelerden öteye geçemezdi.

Mrs. Trencher'ın telefon konuşmaları kesilmişti, biz de artık Trencher'lara gitmiyorduk, ama bazı sabahlar, işe geç kaldığımda otobüste görüyordum doktoru. Beni her gördüğünde anlaşılır bir utanca kapılıyordu, ama günün o saatinde otobüs hep kalabalık olduğundan birbirimizi görmezden gelmek zor olmuyordu. Ayrıca o sıralarda iş hayatımda bir hataya düşüp, çalıştığım şirkete birkaç bin dolar kaybettirmiştim. İşimi kaybetme ihtimali çok yüksek olmasa da böyle bir ihtimal hep aklımın bir köşesinde duruyordu; bu ve sürekli daha fazla para kazanmaya duyulan ihtiyaç eksantrik doktorun anısını bastırıyordu. Üç hafta boyunca Ethel onun hiç sözünü etmedi, sonra bir akşam, ben bir şeyler okurken Ethel'ın pencerenin önünde durmuş sokağa baktığını fark ettim.

"Orada gerçekten," dedi.

"Kim?"

"Trencher. Gel bak."

Pencereye yaklaştım. Karşı kaldırımda sadece üç kişi vardı. Dışarısı karanlıktı, herhangi birini tanımak zor olurdu, ama köşeye doğru yürümekte olan biri tasmayla bir mastıyı gezdirdiğinden Trencher olabilirdi.

"Ee, ne olmuş?" dedim. "Köpeğini gezdiriyor işte."

"Ama dışarıya ilk baktığımda köpeği gezdirmiyordu. Orada durmuş bizim binaya bakıyordu. Öyle yaptığını söylüyor. Buraya gelip bizim ışıklı pencerelerimizi seyrettiğini söylüyor."

"Ne zaman söyledi bunu?"

"Çocuk parkında."

"Artık başka bir parka gittiğini sanıyordum."

"Evet, parkı değiştirdim, ama beni takip etti. Adam deli hayatım. Deli olduğunu biliyorum ama çok acıyorum ona. Geceler boyu bizim pencereleri seyrettiğini söylüyor. Her yerde beni gördüğünü –başımın arkasını, kaşlarımı gördüğünü–, sesimi işittiğini söylüyor. Hayatında hiç taviz vermediğini, bu konuda da vermeyeceğini söylüyor. O kadar acıyorum ki ona hayatım. Elimde değil, acıyorum."

İşte o zaman ilk defa durum bana ciddi göründü, çünkü Trencher'ın çaresizliği Ethel'ın başka bazı kadınlarla paylaştığı hesapsız ve öngörülemez tutkuya –hiçbir imdat çığlığına, acınası hiçbir seslenişe karşı koyamama duygusuna– hitap edebilir, diye düşündüm. Mantıklı bir tutku değildir bu, ona acıyacağına onu arzulamasını tercih ederdim neredeyse. O gece yatmaya hazırlanırken telefon çaldı, açıp alo dediğimde karşıdan ses gelmedi. On beş dakika sonra telefon tekrar çaldı, yine karşıdan ses gelmeyince Trencher'a bağırmaya, sayıp sövmeye başladım, ama cevap vermedi –hattın kesildiğini belirten bir klik sesi bile gelmedi–, kendimi aptal gibi hissettim. Aptal gibi hissettiğim için de Ethel'ı onu ayartmakla, teşvik etmekle suçladım; ne var ki bu suçlamalar onu etkilemedi, sözüm bittiğinde kendimi daha da kötü hissettim, çünkü onun masum olduğunu, alışveriş yapmak için, çocuklara hava aldırmak için dışarı çıkmak zorunda olduğunu ve Trencher'ı onu dışarıda beklemekten, bizim ışıklarımıza bakmaktan men edebilecek hiçbir yasa olmadığını biliyordum.

Ertesi hafta bir gece Newsome'lara gittik; paltolarımızı çıkarırken Trencher'ın sesini duydum. Biz oraya vardıktan birkaç dakika sonra o ayrıldı, ama tavırları –Ethel'a hüzünlü hüzünlü bakması, benden uzak durması, Newsome'lar biraz daha kalmasını söylediklerinde tekliflerini kederli bir edayla geri çevirişi ve bedbaht karısına centilmence davranması– beni öfkelendirdi. Sonra Ethel'a baktım ve yüzünün al al, gözlerinin pırıl pırıl ve Mrs. Newsome'a yeni ayakkabılarının ne kadar güzel olduğunu söylerken aklının başka yerde olduğunu fark ettim. O gece eve döndüğümüzde çocuk bakıcısı asık suratla çocukların ikisinin de uyumadığını söyledi. Ethel çocukların ateşini ölçtü. Carol'ınki normaldi, ama oğlanın ateşi kırk dereceydi. O gece Ethel da ben de pek uyumadık; sabah Ethel beni ofisten arayıp Carl'ın bronşit olduğunu söyledi. Üç gün sonra kız kardeşi de hastalandı.

Ondan sonraki iki hafta boyunca hasta çocuklarla uğraşmak vaktimizin çoğunu aldı. Gece saat on birde, sonra sabaha karşı üçte ilaç verilmesi gerekiyordu, uykusuz kaldık. Evi havalandırma, temizleme imkânı yoktu; otobüs durağından soğuk havada yürüyerek eve vardığımda ev buram buram öksürük şurubu, sigara, meyve artığı ve hasta yatağı kokuyordu. Her yerde battaniyeler, yastıklar, kül tablaları ve ilaç bardakları vardı. Hastalıkla ilgili işleri mantıklı biçimde paylaşıp geceleri sırayla kalkıyorduk; buna rağmen gündüzleri işte sık sık uyuyakalıyordum; Ethel da akşam yemeğinden sonra salonda bir koltukta uyukluyordu. Yorgunluğun yetişkinlerle çocuklardaki tek farkı yetişkinlerin bilincinde oldukları için adını koyamadıkları bir şey yüzünden bunalmamaları sanırım; buna rağmen yetişkinler de, adını koyarak da olsa bunalıyor; biz de yorgunken mantıksız ve aksiydik, her şeyi bastıran çöküntümüzün kurbanıydık. Hastalığın en kötü dönemi geride kaldıktan sonra bir akşam eve döndüğümde salonda güller gördüm. Ethel gülleri Trencher'ın getirdiğini söyledi. Onu içeri almamıştı. Kapıyı suratına kapamıştı. Gülleri alıp attım. Kavga etmedik. Çocuklar saat dokuzda uyudu, ben de birkaç dakika sonra yattım. Bir süre sonra bir şey beni uyandırdı.

Holde ışık yanıyordu. Yataktan kalktım. Çocukların odasıyla salon karanlıktı. Ethel'ı mutfak masasının başına oturmuş kahve içer halde buldum.

"Kahveyi yeni yaptım," dedi. "Carol'ı yine öksürük tuttu, ben de buğu yaptım. Şimdi ikisi de uyuyor."

"Ne zamandır ayaktasın sen?"

"Yarımdan beri," dedi. "Saat kaç şimdi?"

"İki."

Ben de kendime bir fincan kahve doldurup oturdum. Ethel masanın başından kalkıp fincanını yıkadı, lavabonun üstündeki aynada kendine baktı. Rüzgârlı bir geceydi. Altımızdaki bir dairede bir köpek inildiyor, yerinden çıkmış bir radyo anteni mutfak penceresine sürtünüyordu.

"Ağaç dalı gibi ses çıkarıyor," dedi Ethel.

Patates soymaya, bulaşık yıkamaya yarayan çıplak mutfak ışığında çok yorgun görünüyordu.

"Çocuklar yarın dışarı çıkabilecek mi?"

"Umarım çıkabilirler," dedi. "Farkında mısın, iki haftadan fazladır bu evden dışarı adım atmadım." Sesindeki hınç beni şaşırttı.

"İki hafta olmadı aslında."

"İki haftayı geçti," dedi Ethel.

"Gel hesaplayalım," dedim. "Çocuklar cumartesi gecesi hastalanmıştı. Ayın dördüydü. Bugün ayın..."

"Sus, yeter," dedi Ethel. "Ne kadar olduğunu biliyorum. İki haftadır ayağıma ayakkabı giymedim ben."

"Çok kötü bir şeymiş gibi söylüyorsun."

"Öyle zaten. Doğru düzgün bir elbise giymedim, saçımı yaptırmadım."

"Daha kötü olabilirdi."

"Annemin ahçılarının yaşantısı bundan iyiydi."

"Sanmam."

"Annemin ahçılarının yaşantısı bundan iyiydi," dedi Ethel yüksek sesle.

"Çocukları uyandıracaksın."

"Annemin ahçılarının yaşantısı bundan iyiydi. Güzel odaları vardı. Onların izni olmadan kimse mutfağa giremezdi." Kahvenin telvesini çöpe döküp kabı yıkamaya başladı.

"Öğleden sonra Trencher ne kadar kaldı burada?"

"Bir dakika. Söyledim ya."

"İnanmıyorum. İçeriye girmiş."

"Hayır, girmedi. Almadım içeriye. Almadım, çünkü çok kötü görünüyordum. Onu kendimden soğutmak istemedim."

"Neden ki?"

"Bilmiyorum. Sersemin teki olabilir. Aklını oynatmış olabilir ama söyledikleri bana kendimi harika hissettirdi, harika hissettim kendimi."

"Gitmek mi istiyorsun?"

"Gitmek mi? Nereye gideceğim ki?" Mutfak alışverişi için ayrılan paranın durduğu cüzdanı alıp içindeki parayı saydı, 2 dolar 35 sentti. "Ossining'e mi? Montclair'e mi?"

"Trencher'la demek istemiştim."

"Bilmiyorum, bilmiyorum," dedi, "ama gitmemem gerektiğini kim söyleyebilir? Ne zararı olur? Ne yararı olur? Kim bilir. Çocukları seviyorum ama yetmiyor, hiç yetmiyor. Onları incitmek istemem ama seni terk etsem incitmiş mi olurum? Boşanmak o kadar korkunç bir şey mi, bir evliliği ayakta tutan şeylerden kaçı iyi?" Tekrar masanın başına oturdu.

"Grenoble'da," dedi, "Charles Stuart hakkında Fransızca uzun bir deneme yazmıştım. Chicago Üniversitesi'nden bir profesör bana mektup yazmıştı. Şimdi Fransızca bir gazeteyi sözlüksüz okuyamam; hiçbir gazeteyi takip edecek vaktim yok, başarısızlığımdan utanıyorum, görünüşümden utanıyorum. Seni seviyorum herhalde, çocukları kesinlikle seviyorum, ama kendimi de seviyorum, hayatımı seviyorum, hayatımın bir değeri var, bana vaat ettiği bir şeyler var; Trencher'ın gülleri bana bunları kaybetmekte olduğumu, kendime saygımı yitirmekte olduğumu hissettiriyor. Ne demek istediğimi anlıyor musun?"

"Deli o," dedim.

"Sen benim ne dediğimi anlıyor musun? Söylediklerimi anlıyor musun?"

"Hayır," dedim. "Hayır."

O sırada Carl uyanıp annesine seslendi. Ethel'a gidip yatmasını söyledim. Mutfağın ışığını söndürüp çocukların odasına gittim.

Çocuklar ertesi sabah daha iyiydi; pazar günü olduğundan onları yürüyüşe çıkardım. Öğleden sonra güneş ılık ve parlaktı; kışın ortasında olduğumuzu, yolcu gemilerinin dönmekte olduğunu ve bir hafta sonra bir demet fulyanın 25 sente satılacağını hatırlatan tek şey renkli gölgelerdi. Lexington Caddesi'nden aşağı yürürken gökyüzünden bir kilise orgunun uzun bas notası duyuldu; biz de, kaldırımdaki diğer insanlar da sofuca, şaşkınlıkla, inançlı ve aptal bir cemaat gibi yukarı baktık ve denize doğru ilerleyen ağır bombardıman uçakları filosunu gördük. Saat ilerledikçe hava soğudu, netleşti, durgunlaştı; o durgunlukta Doğu Irmağı boyunca uzanan fabrika bacalarından çıkan dumanlar Pepsi-Cola uçağının yazdığı netlikte kelimeler ve cümleler yazıyor gibiydi. Gün dönümü. Felaket. Çözmek zordu. Yılın çöküşe geçtiği gündü sanki –gastrit, sinüzit ve solunum yolları rahatsızlıkları açısından berbat bir gün–; başka kış mevsimlerini hatırlayıp ışık çizgilerine bakınca boşanma mevsimi olduğuna kanaat getirdim. Uzun bir öğleden sonraydı, hava kararmadan çocukları eve götürdüm.

Sanıyorum günün ciddiyeti çocukları etkilemişti; eve döndüklerinde sessizdiler. Bu ciddiyet kendini bana sürekli hatırlatıyor, değişimin, tıpkı bir sürat olgusu gibi hem saatlerimizi hem de kalplerimizi etkilediği hissini uyandırıyordu. Savaşta Ethel'ın birliğimi Batı Virginia'dan Carolina'ya, Oklahoma'ya ne kadar hevesle izlediğini, bindiği trenleri, kaldığı odaları, ben ülkeden ayrılmadan önce San Francisco'da onunla vedalaştığımız sokağı hatırlamaya çalıştım, ama bunların hiçbirini kelimelere dökemedim, ikimiz de söyleyecek bir şey bulamadık. Hava kararddıktan bir süre sonra çocuklar yıkanıp yatırıldı, biz de akşam yemeğine oturduk. Saat dokuz civarında kapı çalındı, interfonda Trencher'ın sesini duyunca yukarı çıkmasını söyledim.

Kapıda boy gösterdiğinde aklı başından gitmiş, coşku içinde görünüyordu. Halının kenarına ayağı takıldı, tökezledi. "Burada istenmediğimi biliyorum," dedi sertçe, sağırmışım gibi yüksek sesle. "Buraya gelmemden hoşlanmadığını biliyorum. Duygularına saygı duyuyorum. Burası senin evin. Bir erkeğin eviyle ilgili duygularına saygı duyarım. Genellikle kimsenin evine davet edilmeden gitmem. Evine saygım var. Evliliğine saygım var. Çocuklarına saygım var. Bence her şey açık açık konuşulmalı. Buraya karını sevdiğimi sana söylemeye geldim."

"Çık dışarı," dedim.

"Beni dinlemen lazım," dedi. "Karını seviyorum. Onsuz yaşayamıyorum. Uğraştım, olmuyor. Buralardan gitmeyi bile düşündüm –batı sahiline taşınmayı düşündüm– ama gitsem de bir şey fark etmeyeceğini biliyorum. Onunla evlenmek istiyorum. Ben romantik bir adam değilim. Gerçekçiyim. Çok gerçekçiyim. İki çocuğunuz olduğunu, fazla paranız olmadığını biliyorum. Velayet, mülkiyet gibi halledilmesi gereken meseleler olduğunu biliyorum. Romantik bir adam değilim. Pratik düşünüyorum. Bu konuyu Mrs. Trencher'la konuştum, boşanmayı kabul etti. Sinsi bir adam değilim ben. Karına da sorabilirsin. Düşünülmesi gereken birçok pratik konu olduğunu biliyorum, velayet, mülkiyet filan. Param çok. Ethel'ın bütün ihtiyaçlarını karşılayabilirim, ama çocuklar var. O konuyu ikiniz aranızda kararlaştırmak zorundasınız. Bir çek yazdım. Ethel'ın adına. Bunu alıp Nevada'ya gitmesini istiyorum. Ben pratik bir adamım, boşanıncaya kadar hiçbir karar verilemeyeceğini anlıyorum."

"Çık git buradan!" dedim. "Defol git!"

Kapıya doğru yöneldi. Şöminenin üzerinde bir sardunya saksısı vardı, saksıyı alıp üzerine fırlattım. Beline denk geldi, neredeyse yere kapaklanıyordu. Saksı yere düşüp parçalandı. Ethel çığlık attı. Trencher hâlâ kapıya ilerliyordu. Peşinden giderek, elime aldığım şamdanı kafasına fırlattım ama isabet ettiremedim, şamdan duvara çarpıp sekti. "Defol git buradan!" diye bağırdım, kapıyı çarpıp çıktı. Salona döndüm. Ethel'ın benzi solmuştu ama ağlamıyordu. Radya-

töre güm güm vuruldu: Üst kattakilerden edebe ve sessizliğe davet; cezaevinde borulardan birbirine haber gönderen mahpusların iletişimi gibi acil ve anlamlı. Sonra ses seda kesildi.

Yatıp uyuduk; gecenin bir vaktinde uyandım. Şifonyerin üstündeki saati göremiyordum, yani kaçta uyandığımı bilmiyorum. Çocukların odasından hiç ses gelmiyordu. Mahalle sessizliğe gömülmüştü. Hiçbir pencerede ışık yanmıyordu. O zaman beni uyandıran şeyin Ethel olduğunu anladım. Yatağın kendi tarafında yatıyordu. Ağlıyordu.

"Niye ağlıyorsun?" diye sordum.

"Niye mi ağlıyorum?" dedi. "Niye mi ağlıyorum?" Sesimi duymak ve benimle konuşmak onu bir kez daha tetikledi ve amansızca hıçkırmaya başladı. Yatakta doğrulup kollarını sabahlığın kollarına geçirdi, sehpanın üstünü eliyle yoklayarak sigara paketini aradı. Sigarasını yaktığında sırılsıklam yüzünü gördüm. Karanlıkta dolaştığını işittim.

"Niye ağlıyorsun?"

"Niye mi ağlıyorum? Niye mi ağlıyorum?" diye sordu sabrı taşarak. "Üçüncü Cadde'de yaşlı bir kadının küçük bir oğlan çocuğuna tokat attığını gördüm, ona ağlıyorum. Kadın sarhoştu. Aklımdan gitmiyor." Yatağın ayak ucundan örtüyü çekip aldı ve kapıya yöneldi. "Babam ben on iki yaşımdayken öldüğü için, annem nefret ettiğim ya da nefret ettiğimi sandığım bir adamla evlendiği için ağlıyorum. Yirmi yıl önce bir partiye giderken çirkin bir elbise –başkasının eskisi olan bir elbise– giymek zorunda kaldığım ve eğlenmediğim için ağlıyorum. Hatırlayamadığım bir fesatlığa ağlıyorum. Yorgun olduğum için ağlıyorum, yorgun olduğum ve uyuyamadığım için." Kanepeye yerleştiğini duydum, sonra etraf sessizleşti.

Trencher'ların başka bir yere taşındığını düşünmek işime geliyor ama işe geç kaldığımda, ara sıra hâlâ otobüste Trencher'ı gördüğüm oluyor. Karısını da gördüm, Fräulein'la birlikte semt kütüphanesine girerken. Yaşlı görünüyor. Yaş tahmininde başarılı sayılmam ama Mrs. Trencher'ın kocasından on beş yaş büyük olduğunu söyleseler şaşırmam. Şimdi akşamları eve döndüğümde

Ethel'ı yine lavabonun önündeki tabureye oturmuş sebze ayıklar halde buluyorum. Onunla birlikte çocukların odasına gidiyorum. Odanın ışığı parlak. Çocuklar bir portakal sandığından bir şey inşa etmişler, saçma sapan, yüksek bir şey; onların tatlılığı, inşaat takıntısı, ışığın parlaklığı Ethel'ın çehresine mükemmelen yansıyor ve onun çehresinde artıyor. Sonra Ethel çocukları yediriyor, yıkıyor, sofrayı kuruyor, bir an salonun ortasında durup akşamla gün arasında bir bağlantı kurmaya çalışıyor. Sonra geçiyor o an. Dört mumu yakıyor, akşam yemeğine oturuyoruz.

Çev.: Roza Hakmen

İffetli Clarissa

Vineyard Haven'a akşam seferi yapacak olan gemiye eşya yükleniyordu. Az sonra işaret düdüğü –Baxter'ın ifadesiyle– koyunlarla keçileri, adalılarla Woods Hole sokaklarında dolaşan turistleri birbirinden ayıracaktı. Baxter'ın arabası, feribot biletli bütün arabalar gibi rıhtımın yakınına park edilmişti. Baxter ön çamurluğun üstüne oturmuş sigara içiyordu. Küçük limandaki gürültü ve hareketlilik baharın bittiğini, Sound'un karşısındaki West Chop sahillerinin yaz sahilleri olduğunu haber verir gibiydi, ama zamanın ve yolculuğun anlamı Baxter'ı hiç mi hiç etkilemiyordu. Gecikmeden ötürü sıkılıyor, sinirleniyordu. Biri ona seslenince sevinerek ayağa kalktı.

Yaşlı Mrs. Ryan'dı seslenen. Toz içindeki bir steyşından sesleniyordu, Baxter konuşmak üzere yanına gitti. "Biliyordum," dedi Mrs. Ryan. "Holly Cove'dan biriyle burada karşılaşacağımı biliyordum. Kemiklerimde hissediyordum. Bu sabah saat dokuzdan beri yoldayız. Worcester yakınında fren sorun çıkardı. Şimdi de acaba Mrs. Talbot evi temizlemiş midir, diye merak ediyorum. Geçen yaz evi açmak için 75 dolar istemişti, bu sefer aynı parayı ödemeyeceğimi söyledim; bütün mektuplarımı çöpe atmışsa şaşmam. Bir yolculu-

ğun sonunda pis eve varmaktan nefret ederim doğrusu ama en kötü ihtimalle kendimiz temizleriz. Öyle değil mi Clarissa?" diye sordu, ön koltukta, yanında oturan genç kadına dönerek. "Ah, kusura bakma Baxter!" diye haykırdı sonra. "Clarissa'yla tanışmamıştın, değil mi? Bob'un karısı, Clarissa Ryan."

Baxter'ın aklından ilk geçen şey, böyle bir kızın tozlu bir steyşında yolculuk yapmaması gerektiği oldu; çok daha iyisine layıktı. Gençti. Yirmi beş yaşlarında olduğunu tahmin etti Baxter. Kızıl saçlı, dolgun göğüslü, ince yapılı, durgundu ve Mrs. Ryan'la iri kemikli, dobra kızlarından başka bir cinse aitmiş gibi görünüyordu. "Tarak nedir bilmez Cape Cod kızları. Morina kılçığıyla tararlar saçlarını," diye geçirdi içinden Baxter, ama Clarissa'nın saçları bakımlıydı. Çıplak kolları bembeyazdı. Woods Hole'la rıhtımdaki hareketliliği sıkıcı buluyordu görünüşe bakılırsa; Mrs. Ryan'ın ada dedikodularıyla da ilgilenmiyordu. Bir sigara yaktı.

Yaşlı hanımın monoloğunda bir boşluk yakaladığında Baxter gelinine, "Bob ne zaman geliyor Mrs. Ryan?" diye sordu.

"Hiç gelmiyor," dedi güzel Clarissa. "Fransa'da. Orada..."

"Resmi görevle gitti oraya," diye araya girdi yaşlı Mrs. Ryan, sanki gelini bu basit açıklamanın altından kalkamazmış gibi. "Çok ilginç bir projede çalışıyor. Sonbahara kadar dönmeyecek. Ben de yurtdışına gidiyorum. Clarissa'yı yalnız bırakacağım. Elbette," diye ekledi üstüne basa basa, "adaya bayılacağını tahmin ediyorum. Herkes bayılır adaya. Çok meşgul olacak herhalde. Hiç kuşkum yok..."

Feribotun işaret düdüğüyle sözü kesildi. Baxter, Ryan'larla vedalaştı. Arabalar birer birer feribota çıktı, gemi anakarayla ada arasındaki sığ sularda yol almaya başladı. Baxter kapalı bölmede bira içerek güvertede oturan Clarissa'yla yaşlı Mrs. Ryan'ı seyretti. Clarissa'yı daha önce görmediğine göre Bob Ryan onunla kışın evlenmiş olmalıydı. Bu dünya güzelinin nasıl olup da Ryan'ların arasına düştüğünü anlamıyordu. Ryan ailesinin bütün üyeleri tutkulu amatör jeologlar ve kuş gözlemcileriydi. Biriyle tanıştırıldıklarında, "Hepimiz kuşlara ve kayalara müthiş meraklıyızdır," derlerdi. Yazlıkları en yakın evden birkaç kilometre uzaktaydı

ve Mrs. Ryan'ın sık sık belirttiği gibi, "1922'de eski bir ahırdan bozularak" inşa edilmişti. Ailece yelken yapar, tepelere tırmanır, dalgaların arasında yüzer, Cuttyhunk ve Tarpaulin Cove'a geziler düzenlerlerdi. Baxter onların sağlam kafa sağlam vücutta bulunur ilkesini aşırı derecede vurgulayan kişiler olduğu ve Clarissa'yı o kulübede yalnız bırakmamaları gerektiği kanısındaydı. Rüzgâr Clarissa'nın alev rengi bir tutam saçını savurup yanağına yapıştırmıştı. Uzun bacaklarından birini ötekinin üstüne atmıştı. Feribot limana yanaşırken ayağa kalktı, tuzlu rüzgâra karşı koyarak güverteden aşağı indi; adaya dönerken kayıtsız olan Baxter da yaz mevsiminin başladığını hissetti.

Baxter, Clarissa Ryan hakkında bilgi edinmeye çalışırken dikkatli olması gerektiğini biliyordu. Holly Cove'da kabul görmesinin tek nedeni hayatı boyunca bütün yaz mevsimlerini orada geçirmesiydi. Sevimli sayılabilecek yakışıklı bir adamdı ama iki kez boşanmış olması, çapkınlığı, cimriliği ve Latin ırkına özgü ten rengi komşularında sağlam pabuç olmadığı yolunda muğlak bir his uyandırırdı. Clarissa'nın Bob Ryan'la kasım ayında evlendiğini ve Chicago'lu olduğunu öğrendi. Güzel ve aptal olduğu söyleniyordu. Hakkında öğrenebildikleri bunlardı.

Tenis kortlarında, plajlarda gözleri Clarissa'yı aradı. Onu hiç görmedi. Ryan'ların evine en yakın plaja birkaç kere gitti. Clarissa yoktu. Adaya vardıktan kısa bir süre sonra Mrs. Ryan'dan postayla bir çay daveti aldı. Başka zaman olsa davete katılmazdı ama o öğleden sonra Ryan'ların evine hevesle gitti. Geç gitmişti. Arkadaş ve komşularının çoğunun arabaları Mrs. Ryan'ın tarlasına park edilmişti. Sesleri açık pencerelerden Mrs. Ryan'ın sarmaşık güllerinin tomurcuklandığı bahçeye taşıyordu. "Aramıza hoş geldin!" diye haykırdı Mrs. Ryan, Baxter verandada boy gösterdiğinde. "Bu benim veda partim. Norveç'e gidiyorum." Baxter'ı kalabalık salona buyur etti.

Clarissa çay fincanlarının arkasında oturuyordu. Arkasındaki duvara dayalı vitrinde Ryan'ların jeolojik koleksiyonu sergileniyordu. Clarissa'nın kolları çıplaktı. Baxter kendisine çay servisi yaparken kollarını seyretti. "Sıcak mı, soğuk mu? Limon? Süt?"

Bunlardan başka söyleyecek lafı yok gibiydi ama kızıl saçları ve beyaz kolları salonun o tarafına hâkimdi. Baxter bir sandviç yedi. Masanın etrafında oyalandı.

"Adaya daha önce gelmiş miydin Clarissa?"

"Evet."

"Holly Cove plajına yüzmeye gidiyor musun?"

"Orası çok uzak."

"Kayınvaliden gittiğinde," dedi Baxter, "izin ver sabahları arabayla götüreyim seni oraya. Ben saat on birde gidiyorum."

"Teşekkür ederim." Clarissa yeşil gözlerini yere indirdi. Rahatsız olmuş gibiydi, Baxter onun kendisinden etkilenebileceğini düşündü bir an coşkuyla. "Teşekkür ederim," dedi tekrar Clarissa, "ama kendi arabam var, hem... yani, bilmem ki, ben..."

"Ne konuşuyorsunuz bakalım ikiniz?" diye sordu Mrs. Ryan, ikisinin arasına girip bu zorla müdahaleyi biraz olsun hafifletmek için ağzı kulaklarında gülümseyerek. "Jeoloji olmadığını biliyorum," diye devam etti, "kuşlar olmadığını da biliyorum, kitaplar ya da müzik de olamaz, çünkü bunların hiçbiri Clarissa'nın hoşlandığı şeyler değil, yanılıyor muyum Clarissa? Baxter, gelsene benimle," diyerek Baxter'ı salonun öbür ucuna götürdü ve koyunculuk konusunda sohbete girişti. Konuşması bittiğinde parti de dağılmak üzereydi. Clarissa'nın iskemlesi boştu. Salonda değildi. Baxter kapıda Mrs. Ryan'a teşekkür edip vedalaşırken Avrupa'ya hemen gitmeyeceğini umduğunu söyledi.

"Gidiyorum, gidiyorum," dedi Mrs. Ryan. "Yarın sabah altıdaki gemiyle adadan ayrılıyorum, öğlen de Boston'dan yola çıkıyorum."

Ertesi sabah saat on buçukta Baxter arabayla Ryan'ların evine gitti. Kapıyı Ryan'ların ev işlerine bakan, adalı Mrs. Talbot açtı. Genç Mrs. Ryan'ın evde olduğunu söyleyip Baxter'ı içeri aldı. Clarissa aşağı indi. Her zamankinden güzel görünmekle birlikte Baxter'ı karşısında gördüğüne bozulmuş gibiydi. Yüzmeye gitme teklifini kabul etti, ama gönülsüzce kabul etti. "Peki madem," dedi.

Hazırlanıp aşağı indiğinde mayosunun üstüne havlu elbise giymiş, başına geniş kenarlı bir şapka takmıştı. Holly Cove'a

giderlerken Baxter yaz için ne planlar yaptığını sordu ona. Clarissa çekimser davrandı. Kafası meşgul, konuşmak istemiyormuş gibiydi. Arabayı park edip yan yana kum tepelerini geçerek plaja yürüdüler; Clarissa kumların üzerine uzanıp gözlerini kapadı. Baxter'ın birkaç arkadaşı ve komşusu vakit geçirmek için yanlarına uğradılarsa da uzun oturmadıkları Baxter'ın dikkatini çekti. Clarissa'nın tepkisizliği sohbeti zorlaştırıyordu. Baxter'ın umurunda değildi.

Baxter yüzmeye gitti. Clarissa elbisesine sarınmış halde kumların üzerinde kaldı. Baxter denizden çıktığında onun yanına uzandı. Komşularıyla çocuklarını seyretti. Hava mevsim başından beri iyi gitmişti. Kadınlar güneşten yanmıştı. Hepsi evli ve Clarissa'nın aksine çocuklu kadınlardı; evlilik ve doğumun zorluklarına rağmen hepsi güzel, çevik ve hallerinden memnundu. Baxter onları takdirle seyrederken Clarissa ayağa kalkıp elbisesini çıkardı.

Karşısındaki başka türlü bir şeydi, nefesi kesildi. Clarissa'nın güzelliğinin karşı konulmaz gücü kısmen teninin beyazlığından, kısmen de mayolarını rahatça taşıyan diğer kadınların aksine Clarissa'nın çıplaklığından ötürü aşağılanmış, utanıyormuş gibi görünmesinden kaynaklanıyordu. Denize doğru sanki çırılçıplakmış gibi yürüyordu. Ayağı suya değdiğinde olduğu yerde durdu, çünkü yine iskelenin etrafında yunuslar gibi oynaşan diğer kadınların aksine Clarissa soğuktan hoşlanmıyordu. Bir saniye çıplaklıkla soğuk arasında kararsızlık geçirdikten sonra suya girip birkaç metre yüzdü. Denizden çıkınca hemen elbisesine sarınıp kumların üstüne oturdu. Sonra o sabah ilk kez –Baxter onunla tanıştığından beri ilk kez– içtenlikle, heyecanla konuştu.

"Şu burundaki taşlar buraya son gelişimden beri ne kadar büyümüş," dedi.

"Ne?" dedi Baxter.

"Burundaki taşlar," dedi Clarissa, "çok büyümüş."

"Taşlar büyümez ki," dedi Baxter.

"Hiç olur mu, büyürler," dedi Clarissa. "Bilmiyor muydun? Taşlar büyür. Annemin gül bahçesinde bir taş var, son birkaç yılda otuz santim filan büyüdü."

"Taşların büyüdüğünü bilmiyordum," dedi Baxter.

"Büyüyorlar," dedi Clarissa. Esneyip gözlerini kapadı. Uykuya dalmış gibiydi. Gözlerini tekrar açtığında Baxter'a saati sordu.

"On iki," dedi Baxter.

"Benim eve dönmem lazım," dedi Clarissa. "Misafir bekliyorum."

Baxter'ın buna itirazı olamazdı. Clarissa'yı eve götürdü. Clarissa arabada yine tepkisizdi, Baxter onu tekrar plaja götürmeyi teklif ettiğinde hayır, dedi. Güneşli ve sıcak bir gündü, adadaki çoğu evin kapısı açık duruyordu, ama Clarissa Baxter'la vedalaştıktan sonra kapıyı suratına kapadı.

Ertesi gün Baxter postaneye uğrayıp Clarissa'nın mektuplarıyla gazetelerini aldı, ama eve gittiğinde Mrs. Talbot Mrs. Ryan'ın meşgul olduğunu söyledi. O hafta içinde Clarissa'nın gidebileceği iki büyük partiye gitti, ikisinde de yoktu. Cumartesi gecesi bir yerel dans gecesine katıldı, gecenin geç bir saatinde –"Lady of the Lake" dansı sırasında– duvar dibinde oturan Clarissa'yı gördü.

Clarissa çok çarpıcı bir köşe minderiydi. Etraftaki bütün kadınlardan çok daha güzeldi ama güzelliği erkekleri korkutmuş gibiydi. Baxter ilk fırsatta dansı bırakıp yanına gitti. Clarissa boş bir kasanın üstünde oturuyordu. İlk şikâyet ettiği bu oldu. "Oturacak bir iskemle bile yok," dedi.

"Dans etmek istemez misin?" diye sordu Baxter.

"Ben dans etmeye bayılırım," dedi Clarissa. "Bütün gece hiç durmadan dans edebilirim, ama bu dans değil bence." Keman ve piyanoyla seslendirilen müziğe yüzünü buruşturdu. "Horton'larla geldim. Dansa gittiklerini söylediler sadece. Bu tür dans olduğunu söylemediler. Böyle hoplayıp zıplamaktan hoşlanmam."

"Misafirlerin gitti mi?" diye sordu Baxter.

"Hangi misafirler?" dedi Clarissa.

"Salı günü misafir beklediğini söylemiştin. Plaja gittiğimizde."

"Salı günü gelecekler demedim ki," dedi Clarissa. "Yarın geliyorlar."

"Seni eve bırakayım mı?" diye sordu Baxter.

"Olur."

Baxter arabayı kapının önüne getirip radyoyu açtı. Clarissa arabaya binip kapıyı çarparak kapadı. Baxter arka yollarda hızla araba sürüp Ryan'ların evine geldiğinde farları kapadı. Clarissa'nın ellerine baktı. Clarissa ellerini çantasının üstünde kavuşturdu. "Çok teşekkür ederim," dedi. "Çok sıkılıyordum, hayatımı kurtardın. Buraya aklım ermiyor galiba. Danslarda her zaman bir sürü partnerim olur ama o kaskatı kasanın üstünde neredeyse bir saat oturdum, kimse yanıma gelip konuşmadı bile. Hayatımı kurtardın."

"Clarissa, sen dünya güzelisin," dedi Baxter.

"Aslında," dedi Clarissa iç çekerek, "bu benim dış görünüşüm sadece. Gerçek Clarissa'yı kimse tanımıyor."

Tamamdır, diye düşündü Baxter, iltifatlarını Clarissa'nın kendisi hakkındaki fikrine uydurabilirse bütün çekingenliği kırılacaktı. Acaba kendini bir star olarak mı düşünüyordu, yoksa Manş yüzücüsü ya da bir mirasyedi olarak mı? Yaz gecesinde etrafa yaydığı teslimiyet ihtimali o kadar güçlü, o kadar baş döndürücüydü ki, Baxter karşısında iffeti pamuk ipliğine bağlı bir kadın bulunduğuna kani oldu.

"Ben gerçek Clarissa'yı tanıdığımı sanıyorum," dedi Baxter.

"Yo hayır, tanımıyorsun," dedi Clarissa. "Kimse tanımıyor."

Radyoda Boston'da bir otelden acıklı aşk şarkıları yayını vardı. Takvime göre henüz yaz başıydı, ama koyu renk ağaçların kıpırtısızlığına ve iriliğine bakılırsa yaz epey ilerlemiş gibiydi. Baxter, Clarissa'ya sarılıp dudaklarına bir öpücük kondurdu.

Clarissa onu şiddetle itip kapıya hamle yaptı. "Her şeyi berbat ettin işte," dedi arabadan inerken. "Her şeyi berbat ettin. Aklından ne geçtiğini biliyorum. Başından beri aklından geçiyordu, biliyorum." Kapıyı çarpıp konuşmasına pencereden devam etti. "Bir daha da buraya gelme Baxter," dedi. "Yarın sabah uçağıyla New York'tan kız arkadaşlarım geliyor, yaz boyunca da seninle görüşmeye vaktim olmayacak. İyi geceler."

Baxter kendinden başka kimseyi suçlayamayacağının farkındaydı; fazla acele etmişti. Aceleye getirmemesi gerekirdi, biliyordu. Öfkeli ve hüzünlü bir ruh haliyle yattı, rahatsız uyudu. Uyandı-

ğında morali bozuktu, yağmur getiren poyrazın sesiyle daha da bozuldu. Yattığı yerden yağmurun ve dalgaların sesini dinledi. Fırtınayla birlikte ada bir dönüşüme uğrayacaktı. Plajlar boşalacaktı. Çekmeceler sıkışacaktı. Ansızın yataktan fırlayıp telefon başına gitti, havalimanını aradı. New York uçağının inemediğini ve o gün başka uçak beklemediklerini öğrendi. Fırtına ekmeğine yağ sürmüştü. Öğle vakti arabayla köye gidip pazar gazetesini ve bir kutu şekerleme aldı. Şekerlemeler Clarissa içindi ama kutuyu ona götürmek için acele etmedi.

Clarissa buzluğu doldurmuş, havluları hazırlamış, piknik için her şeyi ayarlamış olmalıydı, ama arkadaşlarının gelmesi ertelenmişti, beklediği hareketli gün yapacak bir şeyin olmadığı yağmurlu bir güne dönüşmüştü. Elbette hayal kırıklığının üstesinden gelmek için yapabileceği birçok şey vardı ama dans gecesinden gördüğü kadarıyla Baxter onun kocası ya da kayınvalidesi olmadığında ne yapacağını bilemediğini tahmin ediyordu; adada Clarissa'ya habersiz uğrayabilecek, bir şeyler içmeye davet edebilecek pek az kişi vardı, belki hiç kimse yoktu. Muhtemelen bütün günü radyoyu ve yağmuru dinleyerek geçirecek, günün sonunda Baxter da dahil herhangi bir kişiyi görmek ona iyi gelecekti. Ama yalnızlık ve işsizliğin gücü kendi lehinde çalıştığı sürece beklemenin daha akıllıca olduğunu Baxter biliyordu. En iyisi hava kararmadan hemen önce gitmekti, o saate kadar bekledi. Sonra şekerleme kutusunu alıp Ryan'lara gitti. Pencerelerde ışık vardı. Kapıyı Clarissa açtı.

"Arkadaşlarına hoş geldiniz demek istiyordum," dedi Baxter. "Ben..."

"Gelmediler," dedi Clarissa. "Uçak inememiş. New York'a geri dönmüşler. Telefon ettiler. O kadar plan yapmıştım. Hepsi suya düştü."

"Çok üzüldüm Clarissa," dedi Baxter. "Sana bunu getirmiştim."

"Aaa!" Clarissa kutuyu aldı. "Ne güzel kutu! Ne güzel bir hediye! Ne kadar..." Bir an için yüzüne de, sesine de bir içtenlik, yumuşaklık yayıldı, sonra hem yüzünün hem sesinin dirençle katılaştığını gördü Baxter. "Keşke getirmeseydin," dedi.

"İçeri girebilir miyim?" diye sordu Baxter.

"Şey, bilmem ki," dedi Clarissa. "Öyle hiçbir şey yapmadan oturacaksan giremezsin."

"Kâğıt oynayabiliriz," dedi Baxter.

"Ben kâğıt oynamayı bilmem," dedi Clarissa.

"Ben öğretirim sana," dedi Baxter.

"Olmaz," dedi Clarissa. "Hayır Baxter, git sen en iyisi. Sen benim nasıl bir kadın olduğumu anlamıyorsun. Ben bütün gün Bob'a mektup yazdım. Dün gece beni öptüğünü yazdım mektupta. İçeri girmene izin veremem." Kapıyı kapadı.

Baxter, Clarissa'ya şekerleme kutusunu verdiğinde yüzünde beliren ifadeden hediye almaktan hoşlandığı sonucunu çıkarmıştı. Fazla pahalı olmayan altın bir bilezikle, hatta bir buket çiçekle bu işi bağlayabileceğini biliyordu, ama son derece cimri bir adamdı, bir hediyenin ne kadar yararlı olacağını tahmin etmekle birlikte almaya eli varmıyordu. Beklemeye karar verdi.

Fırtına pazartesi ve salı günü aralıksız devam etti. Salı gecesi fırtına dindi, çarşamba öğleden sonra tenis kortları kurumuştu, Baxter tenis oynadı. Geç saate kadar oynadı. Sonra yıkanıp üstünü değiştirdi ve bir kadeh bir şey içmek üzere bir kokteyl partiye uğradı. Partide komşularından biri, dört çocuklu, evli bir kadın yanına oturup evlilikte aşk konusunda genel bir sohbete girişti.

Bakışlarıyla, dokundurmalarıyla Baxter'ın aşina olduğu bir konuşmaydı, ne vaat ettiğini aşağı yukarı biliyordu. Komşusu plajda beğeniyle seyrettiği güzel annelerden biriydi. Kahverengi saçlıydı. Kolları inceydi ve güneşten bronzlaşmıştı. Dişleri sağlamdı. Ama komşusunun aşk hakkındaki fikirleriyle derinden ilgilenirmiş gibi göründüğü sırada Baxter'ın zihninde Clarissa'nın beyaz görüntüsü canlanınca sohbeti yarıda kesip partiyi terk etti. Arabasına binip Ryan'ların evine gitti.

Uzaktan bakıldığında ev kapalı görünüyordu. Hem ev hem bahçe sessiz ve kıpırtısızdı. Önce kapıyı tıklattı, sonra zili çaldı. Clarissa üst katta bir pencereden seslendi.

"Aa, Baxter, merhaba," dedi.

"Vedalaşmaya geldim Clarissa," dedi Baxter. Söyleyecek daha iyi bir şey bulamamıştı.

"Ya, öyle mi?" dedi Clarissa. "Peki, bir dakika beklesene. Aşağı ineyim."

"Ben gidiyorum Clarissa," dedi Baxter kapı açıldığında. "Veda etmeye geldim."

"Nereye gidiyorsun?"

"Bilmiyorum." Bunu hüzünle söylemişti.

"Peki, içeri gel öyleyse," dedi Clarissa duraksayarak. "Bir iki dakikalığına. Seni son görüşüm olacak herhalde, değil mi? Kusura bakma, ev çok dağınık. Pazartesi günü Mr. Talbot hastalandı, Mrs. Talbot'un onu gemiye bindirip hastaneye götürmesi gerekti, yardım edecek kimse yoktu. Tek başımaydım hep."

Baxter, Clarissa'nın peşinden salona girip oturdu. Clarissa her zamankinden de güzeldi. Mrs. Talbot'un gidişinin yol açtığı sorunlardan bahsetti: Su ısıtılan ocağın ateşi sönmüştü. Mutfakta fare vardı. Küvet tıkanmıştı. Arabasını çalıştıramamıştı.

Baxter sessiz evin içinden damlayan bir musluk sesiyle bir saatin tiktaklarını duydu. Ryan'ların jeolojik koleksiyonunun sergilendiği vitrin pencerenin dışındaki solan gökyüzünü yansıtıyordu. Ev denize yakındı, Baxter dalgaların sesini duyabiliyordu. Bu ayrıntıları duygusuzca, önemsemeden algılıyordu. Clarissa'nın Mrs. Talbot'la ilgili anlatacakları bittiğinde Baxter tam bir dakika bekleyip öyle konuştu.

"Güneş saçına vuruyor," dedi.

"Ne?"

"Güneş saçına vuruyor. Muhteşem bir rengi var."

"Aslında eskisi kadar güzel değil saçlarım. Bu renk saçlar koyulaşıyor. Ama boyamayacağım. Bence kadınlar saçlarını boyamamalı."

"Ne kadar akıllısın," diye mırıldandı Baxter.

"Şaka ediyorsun herhalde."

"Hangi konuda?"

"Akıllı olduğum konusunda."

"Yo, gayet ciddiyim," dedi Baxter. "Akıllısın. Güzelsin. Seni gemide ilk gördüğüm geceyi asla unutamam. Adaya gelmek istemiyordum. Batıya gitmek için plan yapmıştım."

"Akıllı olmama imkân yok," dedi Clarissa kederli kederli. "Aptalım herhalde. Ryan Anne aptal olduğumu söylüyor, Bob aptal olduğumu söylüyor, Mrs. Talbot bile aptal olduğumu söylüyor, hem..." Clarissa ağlamaya başladı. Bir aynanın karşısına geçip gözlerini sildi. Baxter yanına gitti. Ona sarıldı. "Sarılma bana," dedi Clarissa, öfkeden çok çaresizlikle. "İnsanlar bana sarılmadıkça beni ciddiye almıyorlar." Tekrar oturdu, Baxter da yanına oturdu. "Ama sen aptal değilsin ki, Clarissa," dedi. "Harika bir aklın var, harika bir zihnin var. Bu sık sık düşündüğüm bir şey. Bir sürü ilginç fikre sahip olduğunu sık sık düşünüyorum."

"Aslında çok garip," dedi Clarissa, "gerçekten de bir sürü fikre sahibim. Kimseye söylemeye cesaret edemiyorum tabii; zaten Bob'la Ryan Anne beni hiç konuşturmuyorlar. Hep sözümü kesiyorlar, benden utanıyorlar sanki. Ama gerçekten de bazı fikirlerim var. Mesela bence biz bir çarkın dişleri gibiyiz. Ben bir çarkın dişleri olduğumuz sonucuna vardım. Sence bir çarkın dişleri gibi miyiz?"

"Evet, tabii," dedi Baxter. "Bence de öyle, kesinlikle!"

"Bir çarkın dişlerine benzediğimizi düşünüyorum," dedi Clarissa. "Mesela sence kadınlar çalışmalı mı? Ben bunu çok düşündüm. Ben evli kadınlar çalışmamalı, diye düşünüyorum. Yani çok paraları yoksa tabii, aslında öyle olsa bile bence bir erkeğe bakmak insanın bütün gününü alan bir iş. Yoksa sen kadınlar çalışmalı, diye mi düşünüyorsun?"

"Sen ne düşünüyorsun?" diye sordu Baxter. "Ben senin ne düşündüğünü çok merak ediyorum."

"Ben şunu düşünüyorum," dedi Clarissa çekinerek, "herkes kendi işine bakmalı. Bence çalışmak ya da kiliseye gitmek her şeyi değiştiremez, özel diyetler de öyle. Ben bu acayip diyetlere pek inanmıyorum. Bir arkadaşımız var, her öğünde yüz gram et yiyor. Sofranın üstünde terazisi duruyor, oracıkta tartıyor. Sofranın görüntüsü korkunç oluyor, hem ne işine yarayacak, onu da anla-

mıyorum. Ben neyin fiyatı makulse onu alıyorum. Jambonun fiyatı makulse jambon alıyorum. Kuzu etinin fiyatı makulse kuzu eti alıyorum. Sence akıllıca değil mi bu?"

"Bence çok akıllıca."

"Sonra ilerlemeci eğitim," dedi. "Ben ilerlemeci eğitim hakkında olumlu düşünmüyorum. Howard'lara yemeğe gittiğimizde çocuklar sofranın etrafında üç tekerlekli bisikletleriyle dönüp duruyorlar, bence ilerlemeci okullar yüzünden böyle oluyor; bence çocuklara neyin hoş olup neyin olmadığı söylenmeli."

Clarissa'nın saçlarına vuran güneş batmıştı ama içeride hâlâ yeterince ışık vardı; Baxter, Clarissa fikirlerini söze döktükçe yüzüne renk geldiğini, gözbebeklerinin irileştiğini görebiliyordu. Sabırla dinliyordu Baxter, çünkü artık Clarissa'nın ne istediğini anlamıştı: Olduğundan farklı algılanmak istiyordu, şaşkındı kızcağız. "Çok akıllısın," diyordu ara sıra. "Ne kadar akıllısın."

Bu kadar basitti.

Çev.: Roza Hakmen

Merhem

Şimdi anlatacaklarım, yazın oldu. Hava çok sıcaktı, anımsıyorum. New York'ta da boğucuydu, bizim oturduğumuz banliyöde de. Karımla kavga ettik, o da çocukları alıp steyşına atladı, gazladı gitti. Dikizci, onların gidişinden iki hafta sonraya kadar görünmedi –ya da ortalıktaydı da ben görmedim–, yine de Rachel'ın gidişiyle onun gelişi arasında bir bağlantı vardı. Rachel geri dönmeyecekti. Daha önce de iki kere beni terk etmişti –ikincisinde boşandık, sonra yine evlendik– ve ben her keresinde, pek mutluluk sayılmasa da acı bir gerçekle yüzleşmenin ödülü olan eski saygınlığıma ve sağlam sinirlerime kavuşma duygusunu yaşamıştım. Dediğim gibi mevsim yazdı, karımın çıngar çıkarmak için bu mevsimi seçmesine bir bakıma sevinmiştim. Ayrılığımızı bir an önce yasallaştırma telaşından kurtuluyorduk. Birkaç kopukluk sayılmazsa, on üç yıl birlikte yaşamıştık, üç çocuğumuz, birtakım ortak banka hesaplarımız vardı. Onun da benim gibi, eylüle ya da ekime kadar resmi işleri savsaklamaktan yana olduğunu düşünüyordum.

Ayrılığın yaza denk gelmesine sevinmemin nedeni, yılın o mevsiminde işlerimin yoğunluğuydu, o kadar ki akşamları kolumu

kaldıramayacak kadar yorgun olurdum, bir başka neden de yaz, tek başıma en kolay geçirdiğim mevsimdir, önceki deneylerimden biliyorum. Ayrıca dava sonuçlandığında evin Rachel'a kalacağını seziyordum, evimizi çok sevdiğimden önümdeki günlere orada geçireceğim son günler gözüyle bakıyordum. Evde birkaç önemsiz huzursuzluk çıkmadı değil. Önce köpek kaçtı, sonra da kedi. Derken bir gece eve geldiğimde hizmetçimiz Mrs. Maureen'i zilzurna sarhoş buldum. Bana, kocasının İşgal Ordusu'yla Almanya'da görev yaparken başka bir kadına âşık olduğunu anlattı. Hüngür hüngür ağlıyordu. Önümde diz çöktü. İkimizin, içinde kadın ve çocuk yokken ıpıssız görünen bir evde bir yaz akşamı baş başa kalmamız hiç olağan değildi, bu tür grotesk olayların kişinin kararlılığını sıfıra indirdiğini görmüşümdür. Ona kahve yaptım, iki haftalık ücretini peşin verip arabamla evine götürdüm, birbirimize iyi geceler dilerken kendini toparlamış, oldukça ayılmış görünüyordu; demek grotesk durumlar unutulabiliyordu pekâlâ. Bu olaydan sonra, sonbahara kadar uygulayacağım basit bir program çizdim kendime.

Kişi, duygusal açıdan romantik, cinsel açıdan azgın bir evliliğin belalarına pekâlâ merhem bulabilir, dedim kendime, ama tıpkı bakım sürecinin sancılarını çeken bir bağımlı gibi attığın her adımı çok ince hesaplamalısın. Gelen telefonları açmamaya karar verdim, çünkü Rachel'ın pişmanlığa kapılma olasılığı vardı, bizi yeniden bir araya getirebilecek şeylerin boyutları ve özellikleri artık apaçıktı gözümde. Diyelim yağmur beş gün boyunca yağsa, çocuklardan birinin ateşi çıksa, aldığı mektupta üzücü bir haber okusa, bu tür olaylarda Rachel hemen telefona sarılırdı, ben de bu berbat ilişkiyi sürdürmeye kışkırtılmak istemiyordum. İlk aylar merhem gibi gelecek düşüncesiyle zamanımı düzene oturttum. Sabahları sekizi on geçe treniyle kente inip akşamları altı otuz treniyle döndüm. Yaz alacakaranlığında bomboş bir eve girmenin iyi gelmeyeceğini bildiğimden, istasyona park ettiğim arabama atlayıp Orpheo'nun Yeri denilen şık bir lokantaya gidiyordum. Orada konuşacağım biri nasılsa çıkıyordu, birkaç martini içtikten sonra bifteğimi yiyordum. Sonra, Stony-brook Açıkhava Sineması'nda iki film izliyordum peş

peşe. Bütün bunlardan –yani martiniler, biftekler, sinemalar falan– bir çeşit uyuşturucu işlevi bekliyordum, oluyordu da. İşyerimdekilerin dışında kimseyi görmek bile istemiyordum artık.

Ne yazık ki bomboş bir yatakta kolay kolay uyuyamam, şimdi başıma bir de uykusuzluk sorunu çıkmıştı. Sinemadan döndüğümde hemen uyuyordum ama birkaç saatliğine. Ben de uykusuzluğun tadını çıkarmaya karar verdim. Yağmur yağıyorsa yağmura, gök gürültüsüne kulak kabartıyordum. Yağmıyorsa, turnikeden geçen kamyonların uzaktan gelen seslerine kulak kabartıyordum; bana o aralar boşta gezdiğim Bunalım Dönemi'ni anımsatan bir sesti. Kamyonlar –tavuklar, konserveler, sabun tozları ya da mobilyalarla tepeleme dolu olarak– dalıyorlardı turnikeye. O ses, karanlık demekti benim gözümde, karanlık ve serüven duygusu – bir de gençlik herhalde, kulağa iyi geliyordu çünkü. Ara sıra ya yağmurun sesi ya trafiğin gürültüsü ya da ona benzer bir şey aklımı çelince yeniden uyuyabiliyordum, ama bir gece hiçbirinin yararı dokunmadı, sabahın saat üçünde aşağıya inip okumaya karar verdim.

Oturma odasındaki ışığı yaktım, Rachel'ın kitaplarına bir göz attım. Lin Yutang adlı bir yazarın yapıtını seçtim, sedire ışığın altına kurulup okumaya başladım. Oturma odamız çok rahattır. Kitap da ilginç gibiydi. Ön kapıların çoğunun kilitlenmediği bir mahallede, yaz geceleri ıpıssız kalan bir sokaktaydım. Bütün hayvanlar evcilleştirilmiştir burada, sesleri geceleri duyduğum tek kuşlarsa istasyon yakınlarındaki baykuşlardır. Yani çok sessizdi ev. Barstow'ların köpeğinin, bir karabasandan uyanmışçasına kesik kesik havladığını duydum, sonra sustu. Her şey yine sessizliğe gömüldü. Sonra çok yakınımda bir ayak sesi, bir öksürük duydum.

Tüylerim diken diken oldu –o duyguyu bilirsiniz–, yine de başımı kitabımdan kaldırmadım, izlendiğimi hissetsem de. Sezgi denilen türden şeyler belki gerçekten vardır da ben yok sayınca daha mutlu oluyorum, yine de gözlerimi kitabımdan kaldırmadan yalnızca izlendiğimi değil, oturma odasının öbür ucundaki geniş pencereden beni özellikle dikizleyen, düpedüz kişisel yaşamıma el atan biri tarafından izlendiğimi anlamıştım. Parlak bir ışığın

altında karanlık bir odada oturmak, silahlarımı elimden alıyordu. Bir sayfa çevirip okur gibi yaptım. Derken müthiş bir korku, pencerenin dışındaki kaçığın duyduğundan çok daha beter bir korkuya kapıldım. O öksürük, o ayak sesi, o izleniyormuşluk duygusu benim kuruntum muydu yoksa. Başımı kaldırdım.

Onu gördüm görmesine, o da zaten görmemi istiyordu ki sırıtıyordu. Işığı söndürdüm ama dışarısı çok karanlıktı, gözlerim parlak okuma ışığına o kadar alışmıştı ki camın dışındaki herhangi bir karaltıyı seçemezdim. Sofaya koşarak ön kapıdaki fenerleri yaktım (ışıkları parlak değildi ama çimenliği geçen birini görmeme yetiyordu), gelgelelim pencerenin başına döndüğümde çimenlik bomboştu, onun durduğu yerde kimse yoktu kesinlikle. Gizlenebileceği sürüyle yer vardı tabii. Yolun ucunda bir adamı rahatça gözden gizleyecek bir ful öbeğiyle leylak dalları var, bir de yaprakları çatallı bir akçaağaç. Yok canım, samuray kılıcımı çekip onun peşine düşecek değildim. Bana göre iş değildi. Yine fenerleri söndürdüm, karanlıkta durup kim olabilir acaba, diye düşündüm.

Gece kuşlarıyla hiçbir ilişkim olmamıştır ama öyle birilerinin varlığından haberim var; bu da, demiryolunun oradaki döküntü kulübelerden birinden gelme çatlak bir ihtiyar olsa gerek, diye düşündüm, belki de her şeyi güler yüzle –en azından anlayışla– karşılama kararım ya da gereksinimimden ötürü onu o yaşta evinden atılmış, gece yarısı yabancı bir semtte köpeklerle polislerin insafına bırakılmış, bütün bunların karşılığında da Lin Yutang okuyan bir adam, hasta çocuğuna ilaç veren bir kadın ya da buzdolabındaki kıymalı fasulyeyi atıştıran birinden başka hiçbir şey dikizleyememiş bir zavallı ihtiyar olarak görüp acımayı bile başardım ona. Karanlık basamaklardan çıkarken gök gürültüsünü duydum, bir saniye sonra da bir yaz yağmuru boşaldı, ortalığı seller götürdü, ben de zavallı Dikizci'nin o fırtınada uzaktaki evine nasıl yürüyeceğini düşündüm.

Saat dördü geçmişti, karanlıkta yatağımda yağmurun, erkenci trenlerin seslerini dinliyordum. Buffalo'dan, Chicago'dan, batıdan gelir, Albany'den geçerek sabahın erken saatinde ırmak boyunca yol alırlar; çoğunda yolculuk etmiştim, karanlıkta yatarken, pul-

manlardaki acı esinti, pijamaların kokusu, yemekli vagondaki suyun tadı, Cleveland'da ya da Chicago'da bir günü bitirip New York'ta yeni bir güne başlama duygusu –hele birkaç yıl uzakta kaldıktan sonra, hele mevsim yazsa– nasıldı, bir bir anımsadım. Karanlıkta, trenin ışıksız vagonlarını, kahvaltı masalarını, kokularını getirdim gözlerimin önüne.

Ertesi gün uykumu alamamıştım ama işlerimi bitirdim, eve dönerken trende uyukladım. O anda yatsam uyurdum belki ama riski göze alamazdım, Orpheo'nun Yeri'ne oradan da sinemaya gitme döngüsünü sürdürdüm. Feci iki film seyrettim art arda. Serseme döndüğümden olacak, yatağa yatar yatmaz uyudum, bir ara telefonun ziliyle uyandım. Saat ikiydi. Telefonun zili durana kadar yataktan çıkmadım. Gece sesleri –rüzgâr ya da trafik uğultusu– beni uyutamazdı artık, uykum kaçmıştı bir kere, aşağı indim. Dikizci'nin döneceğini sanmıyordum, yine de okuma lambamın ışığı karanlık mahallede gözü alıyordu, ben de kapıdaki fenerleri söndürüp Lin Yutang'ın kitabını okumaya koyuldum yine. Barstow'ların köpeğinin havladığını duyunca kitabı elimden bıraktım, Dikizci'nin gelmediğine iyice inanmak için geniş cama diktim gözlerimi – böylelikle gelse bile o beni görmeden ben onu görebilecektim.

Gerçi hiçbir şey görmedim ama birkaç dakika sonra yine kaskatı kesildim, biri mutlaka gözlüyordu beni. Kitabımı yine elime aldım, okuyacağımdan değil, ona geri gelmesini umursamadığımı göstermek amacıyla. Tabii odada bir sürü pencere vardı, bir an onun hangisinin arkasında pusuya yatmış olabileceği düştü aklıma. Birden anladım, tam arkamda durduğunu kavramak beni o kadarına çileden çıkarmıştı ki ışığı söndürmeden ayağa fırladım, piyanonun üstündeki daracık pencerede gördüm yüzünü. "Defol git buradan!" diye bağırdım avaz avaz. "Rachel gitti! Seyirlik hiçbir şey yok! Git başımdan!" Pencereye koştum ama gitmişti. Sonra, bomboş bir evde böyle avaz avaz bağırdığım için acaba aklımı mı kaçırıyorum, diye düşündüm. Belki de penceredeki yüz benim kuruntumdu, hemen feneri kapıp dışarı çıktım.

Dar pencerenin altında bir çiçek tarhı vardır. Fenerin altında tarhı inceledim, evet, kesinlikle gelmişti. Toprakta ayak izleri vardı, çiçeklerin bazılarını ezmişti. Tarhtan çimenliğin kıyısına kadar uzanan ayak izlerini sürdüm, rugan bir erkek terliği duruyordu karşımda. Azıcık eskiydi, derisi çatlamıştı, belki de ihtiyar bir adamın terliğiydi ama temizlik işleri gören birinin terliği olmadığı kesindi. Galiba Dikizci komşularımdan biriydi. Terliği benim çitin ötesine, Barstow'ların gübre yığınına doğru savurdum, eve girip ışıkları söndürdükten sonra yukarı çıktım.

Ertesi gün birkaç kere polise haber vermeyi düşündüm ama kesin bir karara varamadım. Akşam, Orpheo'nun Yeri'nde barda durup bifteğimin pişmesini beklerken de düşündüm bir ara. Gerçi durum ilk bakışta gülünçtü, o kadarını biliyordum, ama onun yüzünü yine penceremde görme korkusu hem gerçekti hem de giderek büyüyüp katlanıyordu; peki neden, özellikle de bütün yaşamımı yeniden rayına oturtmaya çalıştığım bir sırada buna göğüs gerecektim ki? Hava kararıyordu. Bir telefon kabinine gidip polisi aradım. Ara sıra istasyonda trafik memuru olarak çalışan Stanley Madison açtı. Mahallede kuşkulu birinin dolaştığını ihbar ettiğimde, "Ya!" dedi. Rachel evde mi, diye sordu. Sonra da kasabamız 1916'da anonim şirket kapsamına gireli beri polis kayıtlarında böyle bir şikâyete rastlanmadığını belirtti. Hepimizin yaşadığımız mahalleden duyduğumuz o anlaşılır gurur vardı sesinde konuşurken. Gerçi kendimi güç bir duruma sokacağımı kestirmiştim ama Stanley, yöredeki emlak fiyatlarını özellikle kırma çabasına girişmişim gibi konuşuyordu. Beş kişilik bir polis timinin yetersiz olduğunu, zaten az para karşılığında çok ağır koşullarda çalıştıklarını, kapımda bir bekçi istiyorsam, önümüzdeki kurul toplantısında polis örgütünün genişletilmesini önermem gerektiğini belirtti. Sesinin düşmanca çıkmamasına özen gösteriyordu, konuşmayı Rachel'la çocukların hatırlarını sorarak bitirdi, yine de ben kulübeden çıktığımda bir yanlış yaptığımı biliyordum.

O gece filmin ortasında müthiş bir fırtına koptu, yağmur sabaha kadar yağdı. Galiba Dikizci fırtına yüzünden dışarı çıkamadı,

ne yüzünü gördüm ne sesini duydum. Ama ertesi gece sökün etti yine. Saat üç sularında geldiğini, bir saat sonra gittiğini duydum, gözlerimi kitabımdan ayırmadım. Zararsız bir baş belasıydı herhalde, yalnızca kim olduğunu bilsem –adını bilsem– sinirlerimi bozamayacaktı bence, iyileşme programını başarıyla sürdürecektim. Kim olduğu üstüne kafa yormaktan vazgeçmeden yukarı çıktım. Bizim oradan olduğu kesin gibiydi. Acaba arkadaşlarımdan ya da komşularımdan birinin yazı geçirmek için evlerine gelen çatlak bir akrabaları mı vardı? Tanıdığım herkesi tek tek gözden geçirdim, onlara çatlak bir amca ya da dede yakıştırmaya çabaladım. Yabancıyı geceden, şu karanlıktan çekip çıkarırsam her şey yoluna girecekti.

Sabah istasyonda, perondaki kalabalığın arasına karışıp sanık adayı yabancı bir yüz aradım. Gerçi yüzünü şöyle bir görmüştüm ama tanıyacağımdan emindim. Derken buldum aradığım adamı. Hem de şıp diye. Hepimizle birlikte sekizi on geçe trenini bekliyordu ama yabancı falan değildi.

Blenhollow Yolu'ndaki kocaman sarı evde oturan Herbert Marston'du. Başta ufak bir kuşkum olsa bile, onu tanıdığımı fark ettiği anda yüzünün nasıl bozulduğunu gördüğümde sinirli, korkmuş, suçlu bir hali vardı. Ona doğru yürüdüm, aklımdan geçenleri söyleyecektim. Onu rezil edecek kadar yüksek bir sesle, "Geceleri pencerelerimden evimi dikizlemenize itirazım yok da karımın ektiği çiçekleri ezmeseniz Mr. Marston," demeye hazırlanırken durdum. Durdum çünkü yalnız değildi. Karısı ve kızıyla birlikteydi. Arkalarından yürüdüm, bekleme salonunun köşesinde durup aileyi gözden geçirdim.

Mr. Marston'un yüz çizgilerinde de bir gariplik yoktu, –belki yakasını bırakacağımı anladığından– davranışında da. Ak saçlı, uzunca boylu bir adam, gençliğinde yakışıklı olduğu, kemikli yüzünden belli. Düzenbazlığın, inmeler, seyirmeler ve benzeri sağlıksızlık belirtileriyle kendini ele verdiği inancı kolay kolay pes etmiyor. O sabah onun yüzünde bu tür bir belirti ararken ben pes ettim ama. Kararlı, dingin, dürüst görünüyordu – hele bir türlü iş bulamayan Chucky Ewing'den, oğlu çocuk felcine yakalanan Larry

Spencer'dan, peronda tren bekleyen düzinelerle erkekten kesinlikle üstündü. Sonra kızı Lydia'ya baktım. Lydia bizim oranın en güzel kızlarından biridir. Bir iki kere trende karşılaştığımızda Kızıl Haç için gönüllü olarak çalıştığını, yazışmaları yürüttüğünü öğrenmiştim. O sabah mavi bir giysi vardı üstünde, kolları çıplaktı, o kadar körpe, o kadar tatlı ve güzeldi ki onu incitecek, üzecek hiçbir şey yapmak gelmezdi elimden. Sonra Mrs. Marston'a baktım, aradığım işaret onun yüzündeydi nedense, her ne kadar kocasının serkeşliğinin ona bulaşmasına akıl erdiremedimse de. Hava çok sıcaktı, Mrs. Marston'sa kahverengi bir tayyör giymiş, omzuna kürk bir etol almıştı. Yüzü karasarı, kaba bir yüzdü, yine de sabah trenini beklerken bile yalıtlanmış bir gülümsemeyle ışıyordu. Uzun yıllar önce çizgileri şiddetli, hatta kara bir tutkuya göre biçimlenmiş bir yüzdü. Ama yıllarca süren sofuluk ve perhiz sonucu, şiddet belirtileri silinmişti bence, geriye kala kala ağzın ve gözlerin çevresindeki birkaç çirkin çizgi kalmıştı, Mrs. Marston'a katı bir hoşgörüsüzlük, ekşi bir sevimlilik havası katan. Herhalde kocası evlerin arka bahçelerinde bornozuyla dolanırken bu kadın onun için dua ediyordur, diye düşündüm. Dikizci'nin kimliği kafamı çok kurcalamıştı ama artık öğrenmeme karşın düzeldiğim söylenemezdi. Saçları aklaşan ihtiyarın güzel kızıyla ve o kadınla yan yana duruşları içimi büsbütün kararttı.

O gece kentte kalıp bir kokteyl partiye gitmeye karar verdim. Dev otellerin birinin üst katındaki bir dairedeydi parti – ta tepede. Daha gider gitmez, benimle akşam yemeğine gelmeye razı olacak birini ayarlamak üzere taraçaya çıktım. Gönlümde yatan, yeni pabuçlarını giymiş güzel bir kızdı ama bütün güzel kızların kıtlığına kıran girmişti sanki. Az ötede ak saçlı bir kadın duruyordu, eski püskü bir şapka giymiş bir kadın daha, bir de daha önce birkaç kere karşılaştığım Grace Harris – ünlü oyuncu. Grace Harris, solgun dilberlerdendir, daha önce birbirimize söyleyecek fazla bir şeyimiz olmamıştı ama o akşam bana içtenlikle gülümsedi. İçten, yine de hüzünlü bir gülümsemeydi, herhalde Rachel'ın beni terk ettiğini öğrenmiş diye geçirdim içimden. Ben de ona gülümsedim aynen,

bara yürüdüğümde Harry Purcell çıktı karşıma. Onunla üç beş kadeh içip lafladım. Odaya her göz atışımda Grace Harris beni o koyu, hüzünlü bakışlarıyla süzüyordu. Nedenini merak ettim, galiba beni biriyle karıştırıyordu. Yaşlarını belli etmeyen bu menekşe gözlü dilberlerin çoğu yarı kördürler, bilirim: Ola ki odanın öbür ucunu göremiyordur. Geç olmuştu ama nasılsa zamanım kısıtlı değildi, içmeyi sürdürdüm. Bir ara Harry tuvalete gitti, ben de birkaç dakika barın başında yalnız kaldım, nedense çok uzun geldi bu süre. O sırada odanın öbür ucunda birileriyle konuşan Grace Harris yanıma yaklaştı. Burnumun dibine kadar sokulup kar beyazı elini koluma dayadı. "Zavallı çocuk," diye mırıldandı, "zavallıcık."

Ne çocuğum ne de zavallı, bir an önce defolup gitse, dedim içimden. Grace'in yüzünden zekâ fışkırır ama ben o gece o yüzde büyük bir hüzün ve müthiş bir kötücüllük okudum. "İpe gidiyor gibisin," dedi hüzünlü bir sesle. Sonra elini ceketimin yeninden çekip odadan çıktı, galiba evine gitti, çünkü bir daha görmedim onu. Harry tuvaletten döndüğünde olup bitenden söz etmedim, ben de fazla kafa yormamaya karar verdim. Umduğumdan uzun kaldım partide, eve geç trenlerden biriyle döndüm.

Banyo yaptığımı, pijamamı giyip yattığımı anımsıyorum. Gözlerimi yumar yummaz sözü edilen ipi gördüm. Ucunda celladın ilmiği vardı, zaten Grace Harris'in ne demek istediğini baştan anlamıştım: Kendimi asacağım içine doğmuştu. İp, ağır ağır bilincime iniyordu sanki. Gözlerimi açtım, sabah yapacağım zorunlu işleri düşündüm, gözlerimi yine kapadığımda, bir anlık bir boşluktan sonra ip, bir kirişten savrulmuşçasına önüme sarktı, boşlukta asılı kaldı. O gece, uyumak üzere gözlerimi her yumuşumda uyku, körlüğün çaresizliğini devralmışmış gibi geldi bana. Gözle görülür dünya yittiğine göre, düşsel ipin o karanlığı kaplaması engellenemezdi. Yataktan kalkıp aşağı kata indim, Lin Yutang'ı açtım. Daha birkaç sayfa okumuştum ki Mr. Marston'un çiçeklerin arasında yürüdüğünü duydum. Galiba neyi seyretmek istediğini anlamıştım artık. Ürktüm. Işığı söndürüp yerimden kalktım. Pencerenin dışarısı karanlıktı, onu göremiyordum. Acaba evde ip var mıydı? Aklıma,

oğlumun küçük kayığının halatı geldi – kayık aşağıdaki yüklükteydi. Yüklüğe indim. Testere tezgâhının üstündeydi kayık, halatı uzundu, birinin kendini asmasına yetecek uzunlukta. Doğru yukarı, mutfağa koştum, bir bıçak alıp halatı kestim. Sonra bulduğum gazeteleri fırına tıkıp havalandırmayı çalıştırdım, halatı yaktım. Daha sonra da en üst kata koşup yatağıma girdim. Kurtulmuştum.

Böyle deliksiz bir uyku çekmeyeli ne kadar olmuştu bilmem. Yine de sabahleyin bir tuhaflık vardı üstümde, pencereden baktığımda hava çok güzeldi ama ben isteksizdim. Gök, güneş ışığı, her şey bulanık ve uzak görünüyordu, hepsine çok uzaktan bakıyormuşum gibi. Marston ailesine bir daha rastlamak işime hiç gelmiyordu, o yüzden sekiz on treninden vazgeçip daha geç saatteki bir trene atladım. İp imgesi kafamın bir yerindeydi hâlâ, yolculuk sırasında bir iki kere gördüm. Sabahı zar zor atlattım da öğlen işten çıkarken sekreterime ikindide dönmeyeceğimi bildirdim. Nathan Shea'yla Üniversite Kulübü'nde buluşacaktık, ben erken gidip barda bir martini içtim. Arkadaşına alışkanlıklarının hiç sekmediğini anlatan yaşlı bir beyin yanında duruyordum, içimden onun başına bir çanak dolusu patlamış mısır geçirmek geliyordu ama içkimi usulca yudumladım, barmenin saatine baktım, beyaz menta kremi şişesinin boynunda asılıydı. Shea geldiğinde onunla da iki kadeh yuvarladım. Cinin uyuşturması sayesinde öğle yemeğini başarıyla atlattım.

Park Caddesi'nde vedalaştık. Martinilerim o anda ihanet ettiler bana, ipi yine gördüm. Güneşli bir ikindinin saat ikisiydi olsa olsa ama hava bana karanlık geliyordu. Corn Kambiyo'ya gittim, beş yüz dolarlık bir çek bozdurdum. Sonra Brooks Brothers'dan çeşitli boyunbağları, bir kutu puro alıp yukarı kata, takım elbiselere bakmaya çıktım. Mağazada topu topu birkaç müşteri vardı, onların arasında yalnızmış izlenimini uyandıran bir genç kız ya da kadın dikkatimi çekti. Galiba kocasına bir şeyler almak için bakınıyordu. Saçları açık kumraldı, teni incecik kâğıtları andırır duruluktaydı. Hava çok sıcaktı ama o sıcaktan etkilenmemiş görünüyordu, Rye'dan ya da Greenwich'ten trenle gelirken evde yaptığı banyo-

nun tazeliğini nasılsa koruyabilmiş gibiydi. Kollarıyla bacakları çok güzeldi, yüzündeyse akıllı başlı, şakacı, hatta ev kadınımsı bir hava vardı ve bu hava, kollarıyla bacaklarının çekiciliğini pekiştiriyordu sanki. Yürüdü, asansörü çağırdı. Ben de koşup yanında dikildim. Aşağı birlikte indik, onun ardından Madison Caddesi'ne kadar yürüdüm. Kaldırım kalabalıktı, yanında yürüyordum. Bana bir kerecik baktı, onu izlediğimi anladı, yine de ben onun kolay kolay çevreden yardım istemeyecek bir kadın olduğundan emindim. Köşede durdu, trafik lambasının değişmesini bekledi. Ben de yanında usulca bekledim. Ona çok ama çok usul bir sesle, "Madam, lütfen elimi ayak bileğinize dolamama izin verir miydiniz? Tek isteğim bu madam, hayatımı kurtaracaksınız," dememek için kendimi nasıl tutabilirdim? Bir daha başını çevirmedi ama korktuğunu sezmiştim. Karşı kaldırıma geçti, ben de geçtim, bu arada kafamın içindeki bir ses yalvarıp duruyordu. "Lütfen elimi ayak bileğinize dolamama izin verin. Hayatımı kurtaracaksınız. Yalnızca elimi ayak bileğinize dolamak istiyorum. Bedelini ödemeye hazırım." Cüzdanıma davranıp kâğıt paraları çıkardım. Derken kulağımın dibinden, birinin bana seslendiğini duydum. Bizim işyerine girip çıkan bir satıcıydı, bir reklam ajansında çalışıyordu, onun bildik gevrek sesiydi bu. Cüzdanı cebime sokup sokağın karşı kaldırımına geçtim, kalabalığa karışmaya çalıştım.

Park Caddesi'ne ve Lexington'a yürüdükten sonra sinemaya girdim. Havalandırma aygıtından gelen pis, soğuk esinti, Chicago'dan ya da uzak batıdan gelen erkenci trenlerin nicedir kulak verdiğim uğultusuna benziyordu. Girişteki salon boştu, bir saraya ya da bir kiliseye adım atmış gibiydim. Yukarı çıkan dar merdiven birdenbire görkemle ilişkisini kesti, yana kıvrıldı. Sahanlık kirli, duvarlar çıplaktı. Merdivenden çıkınca balkona saptım, orada karanlıkta, artık hiçbir şeyin beni kurtaramayacağını, hiçbir güzel kızın yeni pabuçlarıyla yoluma çıkmayacağını düşündüm.

Eve trenle döndüm ama Orpheo'nun Yeri'ne, sonra da sinemaya katlanamayacak kadar yorgundum. İstasyondan arabamla döndüm eve, arabayı garaja park ettim. Ta oradan evdeki telefonun çaldığı-

nı duyuyordum, bahçede durup zil sesinin kesilmesini bekledim. Oturma odasına girdiğimde çocukların gitmeden önce duvarlarda bıraktıkları kirli el izlerini gördüm, izler yere yakın olduklarından onları öpmek için çömeldim.

Sonra uzun süre oturma odasında oturdum. Uykuya dalmışım, uyandığımda saat epey geçti, öbür evler karanlıktı. Işığı yaktım. Dikizci bu saatte terliklerini, bornozunu giyiyor olsa gerekti, arka avlularda, bahçelerde sinsice dolaşmaya başlamadan önce. Mrs. Marston dizüstü çökmüş dua ediyordu herhalde. Ben de Lin Yutang'ımı aldım, okumaya başladım. Barstow'ların köpeğinin havladığını duydum. Telefon bir daha çaldı.

Rachel'ın sesini duyar duymaz "Sevgilim!" diye haykırdım. "Sevgilim! Bir tanem!" Ağlıyordu. Seal Limanı'ndaymış. Bir haftadır yağmur yağıyormuş, Tobey'nin ateşi kırka çıkmış. "Şu anda yola çıkıyorum," dedim. "Yarın orada olurum. Yarın sabah varmış olurum. Sevgilim!"

Hepsi bu. Bitmişti işte. Hepsi geçmişti. Bir valiz hazırladım, buzdolabını çözüp bütün gece araba sürdüm. O günden beri mutluyuz. Bildiğim kadarıyla Mr. Marston hava karardığında evimizin önünde bir daha görünmedi ama ben onu istasyonda ve şehir kulübünde sık sık gördüm. Kızı Lydia gelecek ay evleniyor, karabasan suratlı karısı da hayır işlerinde gösterdiği başarıdan ötürü yakınlarda ödüllendirildi. Yani herkes iyi.

Çev.: Tomris Uyar

Apartman Sorumlusu

Alarm sabah altıda çalmaya başladı. Apartman sorumlusu Chester Coolidge'in –maaşının bir bölümü olarak kendisine tahsis edilmiş– birinci kattaki dairesinde alarmın sesi hafifçe duyuldu ama o derhal uyandı, çünkü uyurken apartmandaki makinelerin darbeli sesleri sanki kendi sağlığıyla ilgiliymişler gibi bilincinde olurdu hep. Karanlıkta hızla giyindi ve lobiden koşarak geçip arka merdivene yöneldi; kurumuş güller ve karanfillerle dolu bir şeftali sepeti yolunu kapatıyordu. Sepeti tekmeleyip bir kenara ittikten sonra koşar adım demir merdivenden bodruma indi; kalın bir boya tabakasıyla kaplı tuğla duvarı bir yeraltı mezarının geçidini andıran koridorda ilerledi. Hidroforun bulunduğu odaya yaklaşırken zil sesi yükseldi. Alarm çatıdaki su deposunun tamamen boşalmak üzere olduğunu ve su mekanizmasının çalışmadığını haber veriyordu. Chester hidrofor odasına girip yedek hidroforu çalıştırdı.

Bodrum sakindi. Arka asansör boşluğunun üst katlarında asansörün şıngırdayan süt şişeleriyle katları tek tek indiğini işitti. Yedek hidroforun çatıdaki depoyu doldurması bir saat sürerdi; Chester sayaca kendi göz kulak olup tamirciyi uyandırmamaya karar verdi.

Tekrar yukarı çıkıp karısı kahvaltıyı hazırlarken tıraş oldu, yıkandı. O gün taşınma günüydü; kahvaltıya oturmadan önce barometrenin düşmüş olduğunu fark etti; pencereden dışarıya, on sekiz kat yukarıya baktığında gökyüzünün neredeyse kapkara olduğunu gördü. Chester taşınma günlerinin yağışsız ve güneşli olmasını isterdi; herkesin 1 Ekim'de taşındığı eski günlerde havanın güzel olması ihtimali yüksekti; oysa şimdi işler değişmişti, insanlar yağmurda, karda taşınıyordu. Bestwick'ler (9-E) başka yere, Negus'larsa (1-A) üst kata taşınıyordu. O kadar. Chester ilk kahvesini içerken karısı Bestwick'lerden söz ediyordu; onların apartmandan ayrılması karısında hatıralar canlandırmıştı, kaygılıydı. Chester karısının sorularına cevap vermiyor, zaten karısı da sabahın o saatinde cevap beklemiyordu. Daldan dala atlayarak, kendi ifadesiyle, kendi sesini duymak için konuşuyordu.

Mrs. Coolidge yirmi yıl önce kocasıyla birlikte Massachusetts'tan gelmişti. Taşınmayı o istemişti. Hastalıklı ve çocuksuz bir kadın olarak, New Bedford'da yaşamaktansa büyük şehirde daha mutlu olacağını düşünmüştü. Doğu Ellinci Sokak civarında bir apartman sorumlusu dairesine kapağı atmışlardı; hayatından memnundu. Günlerini sinemalarda, mağazalarda geçirirdi, İran şahını kendi gözleriyle görmüştü. Şehir hayatının onu rahatsız eden tek yanı, cömert mizacını sınırlamasıydı.

"Zavallı Mrs. Bestwick," dedi. "Ah, zavallı kadın! Yerleşene kadar çocukları büyükanneye gönderdiler demiştin, değil mi? Keşke yardım edebilseydim. New Bedford'da olsak yemeğe davet ederdik ya da bir sepete güzel bir yemek doldurup gönderirdik. Biliyor musun, Mrs. Bestwick bana New Bedford'daki Fenner'ları hatırlatıyor. İki kız kardeştiler. Tıpkı Mrs. Bestwick gibi onların da fındık büyüklüğünde pırlantaları vardı ama evlerinde elektrik yoktu. Yıkanmak için Georgiana Butler'ın evine giderlerdi."

Chester karısına bakmıyordu ama sırf varlığı bile içini rahatlatıyordu, harikaydı; onun olağanüstü bir kadın olduğuna inanırdı. Karısının yemeklerini dâhice bulurdu, ev işlerinde bir dâhiydi, hafızası bir dâhinin hafızasıydı ve dünyayı olduğu gibi kabul

etme becerisinde dâhilik damgası vardı. Kahvaltı için mısır çöreği yapmıştı; Chester çöreği huşuya yaklaşan bir hayranlıkla yiyordu. Dünyada hiç kimsenin mısır çöreğini karısı kadar güzel yapmadığından ve o sabah Manhattan'da hiç kimsenin denemeye bile kalkışmadığından emindi.

Kahvaltısını bitirdikten sonra bir puro yaktı ve oturup Bestwick'leri düşünmeye koyuldu. Chester apartmanda birçok hayata şahit olmuştu; görünüşe bakılırsa bir yenisi başlamaktaydı. 1943'ten beri kiracıları iki gruba ayırırdı: "devamlılar" ve "tavanlar" Yönetime kiralara zam yapma yetkisi verilmişti; "tavanlar"ın bir kısmının ayıklanacağını biliyordu. Bu şartlarda ilk gidenler Bestwick'lerdi; Chester da karısı gibi onların gideceğine üzülüyordu. Mr. Bestwick şehir merkezinde çalışırdı. Mrs. Bestwick sorumluluk sahibi bir vatandaştı; Kızılhaç, Bebek Sağlığı ve Kız İzciler örgütlerinin binadaki sorumlusu oydu. Mr. Bestwick'in kazandığı para her ne kadarsa, yeterli değildi – o mahalle için yeterli değildi. İçki dükkânındakiler biliyordu. Kasap biliyordu. Kapı görevlisi ile cam temizleyicisi biliyordu; Retail Credit ve Corn Exchange bankasında bir yıldır biliniyordu. Bestwick'ler mahallede gerçekle yüzleşen son insanlardı. Mr. Bestwick yüksek kenarlı fötr şapka takar, beli bol kesimli ceket, dar pantolon ve beyaz yağmurluk giyerdi. Her sabah saat sekizde, ayağını sıkıyormuş gibi görünen İngiliz ayakkabılarıyla paytak paytak yürüyerek işe giderdi. Bestwick'ler şu andakinden daha fazla paraya alışıktılar; Mrs. Bestwick'in tüvit takımları eskimişti gerçi ama pırlantaları, Mrs. Coolidge'in de fark etmiş olduğu gibi, fındık büyüklüğündeydi. Bestwick'lerin iki kızı vardı ve Chester'a hiçbir zaman sorun çıkarmamışlardı.

Mrs. Bestwick yaklaşık bir ay önce bir akşamüzeri Chester'ı aramış ve yukarı çıkmasını rica etmişti. Tatlı sesiyle acil olmadığını ama sakıncası yoksa onu görmek istediğini söylemişti. Onu her şeyi yaptığı gibi zarafetle almıştı içeri. İnce yapılı bir kadındı – muhteşem göğüslü, zarif yürüyüşlü, fazlasıyla ince bir kadındı. O akşamüzeri Chester onun peşinden salona girdiğinde kanepede yaşlıca bir kadın oturuyordu. "Chester, bu benim annem Mrs.

Doubleday," dedi Mrs. Bestwick. "Anneciğim, Chester Coolidge, apartman sorumlumuz." Mrs. Doubleday tanıştığına memnun olduğunu, oturmasını söyledi, Chester da oturdu. Yatak odalarının birinde Bestwick'lerin büyük kızı şarkı söylüyordu: "Yaşasın Chapin,/ Kahrolsun Spence,/ As Miss Hewitt'i/ Bahçe çitine."

Chester apartmandaki bütün salonları bilirdi; onun ölçütlerine göre Bestwick'lerin salonunun diğerlerinden geri kalır yanı yoktu. Chester apartmanındaki bütün dairelerin özünde çirkin ve kullanışsız oldukları kanısındaydı. Kendini beğenmiş kiracılarını lobiden geçtikleri sırada izlerken bazen onların da yoksulların bir türü olduğunu düşünürdü. Mekân açısından yoksuldular, ışık açısından yoksuldular, huzur açısından yoksuldular, mahremiyet açısından yoksuldular – bir insanın evini sarayı haline getiren her şey açısından yoksuldular. Bu kusurları gidermek için ne zahmetlere katlandıklarını biliyordu; örneğin yemek kokularını yok etmek için kullandıkları aspiratörler. Altı odalı bir daire müstakil ev değildir; evin bir ucunda soğan pişirirseniz muhtemelen öbür ucunda kokusunu alırsınız ama kiracıların hepsi mutfaklarına aspiratör takıp sürekli çalıştırırdı; sanki havalandırma bir apartman dairesinin ormanda bir ev gibi kokmasını sağlayabilirmiş gibi. Chester'a sorulursa bütün salonlar aşırı yüksek tavanlı ve aşırı dar, aşırı gürültülü ve aşırı karanlıktı; kadınların farklı halılar, farklı bir sehpa takımı ya da farklı lambalar alarak nihayet daireyi kafalarındaki güvenli yuvaya dönüştürebileceği zannıyla, bıkmadan usanmadan mobilya mağazalarında vakitlerini ve paralarını harcadıklarını biliyordu. Chester'a sorulursa Mrs. Bestwick çoğundan daha başarılı olmuştu bu konuda, ama belki onu beğendiği için salonunu da beğeniyordu.

"Yeni kiralardan haberin var mı Chester?" dedi Mrs. Bestwick.

"Benim kiralardan hiçbir zaman haberim olmaz," diye yalan söyledi Chester. "O konuyla yönetim ilgileniyor."

"Kiramıza zam yapıldı," dedi Mrs. Bestwick, "biz de o kadar para ödemek istemiyoruz. Apartmanda daha düşük kiralı boş bir daire olup olmadığını sen biliyorsundur, diye düşündüm."

"Maalesef Mrs. Bestwick," dedi Chester. "Hiç boş daire yok."

"Anlıyorum," dedi Mrs. Bestwick.

Chester Mrs. Bestwick'in kafasından bir şeyler geçtiğini fark etmişti; herhalde onun yönetimle konuşup eski ve çok iyi kiracılar olan Bestwick'lerin şu andaki kiralarıyla oturmaya devam etmeleri konusunda yönetimi ikna etmeyi önermesini bekliyordu. Ama belli ki kendini utanç verici bir duruma sokup ondan yardım istemeyecekti; Chester kabalık etmemek için, kendisinin herhangi bir şekilde baskı yapma imkânı olmadığını söylemekten kaçındı.

"Bu apartmanı yönetenler Marshall Cavis'ler, değil mi?" diye sordu Mrs. Doubleday.

"Evet," dedi Chester.

"Ben Mrs. Cavis'le Farmington'da birlikte okudum," dedi Mrs. Doubleday kızına. "Onunla konuşsam bir yararı olur mu sence?"

"Mrs. Cavis buralara pek uğramaz," dedi Chester. "Ben on beş yıldır burada çalışıyorum, ikisini de hiç görmedim."

"Ama apartmanı onlar yönetiyor, öyle değil mi?" dedi Mrs. Doubleday, Chester'a.

"Marshall Cavis Anonim Şirketi yönetiyor," dedi Chester.

"Maude Cavis, Benton Towler'la nişanlıydı," dedi Mrs. Doubleday.

"Herhalde bizzat ilgilenmiyorlar," dedi Chester. "Emin değilim ama New York'ta bile yaşamıyorlarmış diye duymuştum."

"Çok teşekkür ederiz Chester," dedi Mrs. Bestwick. "Ben belki boş bir daire vardır, diye düşünmüştüm."

Alarm tekrar, bu sefer çatıdaki deponun dolduğunu haber vermek üzere çalmaya başladığında Chester koşarak lobiden geçip demir merdivenden aşağı indi ve hidroforu kapattı. Tamirci Stanley bu arada uyanmış, odasında bir şeyler yapıyordu; Chester ona yanılmıyorsa hidroforun çatıdaki şamandıralı şalterinin bozuk olduğunu, sayaca göz kulak olmasını söyledi. Bodrumda yeni bir gün başlamıştı. Süt ve gazeteler dağıtılmıştı; taşıyıcı Delaney arka koridorlardaki çöp kutularını boşaltmıştı; şimdi de yatılı çalışmayan aşçı ve hizmetçiler işe geliyordu. Chester onların arka asansördeki görevli Ferarri'yle selamlaşmalarını işitiyordu; açık

seçik "günaydın"ları, Chester'ın bodrumdaki nezaket düzeyinin üst kattaki lobiden bir derece yüksek olduğu yolundaki kanısını pekiştiriyordu.

Saat dokuza gelirken Chester yönetim ofisine telefon etti. Sesini tanıyamadığı bir sekreter mesajını aldı. "Su deposunun şamandıralı şalteri bozuldu," dedi sekretere, "şu anda yedek hidroforu elle çalıştırıyoruz. Bakım ekibine söyleyin, öğleden önce gelsinler."

"Bakım ekibi diğer apartmanlardan birinde," dedi yabancı ses, "saat dörtten önce dönmezler."

"Burada durum acil yahu!" diye bağırdı Chester. "Benim apartmanımda iki yüzden fazla banyo var. Burası da Park Caddesi'ndeki apartmanlar kadar önemli. Benim banyolarımda su kesilirse kalkıp buraya gelir, şikâyetlere siz cevap verirsiniz küçükhanım. Bugün taşınma günü, tamircinin de benim de işimiz başımızdan aşkın, sürekli yedek hidroforun başında oturamayız." Chester'ın yüzü kıpkırmızı kesilmişti. Sesi bodrumda çınlıyordu. Telefonu kapattığında sıkıntı içindeydi, puro ağzını yakıyordu. Sonra Ferarri kötü bir haberle çıkageldi. Bestwick'lerin taşınması gecikecekti. Onları Pelham'a taşıması için küçük bir nakliye şirketiyle anlaşmışlardı; şirketin kamyonu gece Boston'dan güneye gelirken arıza yapmıştı.

Ferarri, Chester'ı servis asansörüyle 9-E'ye çıkardı. Mrs. Bestwick'in son zamanlarda çalıştırdığı ucuz yarım günlük hizmetçilerden biri arka kapıya raptiyeyle bir not asmıştı. "İlgililerin dikkatine," diye yazmıştı küçük harflerle. "Ben asla loto oynamam, asla loto oynamayacağım ve asla loto oynamadım." Chester notu çöp kutusuna atıp arka kapının zilini çaldı. Mrs. Bestwick kapıyı açtı. Bir elinde tuttuğu kahve fincanı çatlaktı; Chester elinin titrediğini fark etti. "Kamyon gecikecek maalesef Chester," dedi. "Ne yapacağımı bilemiyorum. Her şey hazır," dedi, mutfağa yığılmış, tabak çanakla dolu varilleri işaret ederek. Chester'ı holden geçirip salona götürdü; duvarlar, pencereler ve zemin tamamen çıplaktı. "Her şey hazır," dedi tekrar. "Mr. Bestwick, Pelham'a gitti, beni bekliyor. Çocuklar annemde."

"Keşke nakliye şirketini bana danışsaydınız," dedi Chester. "Bana indirim falan yaptıkları yok ama anlaştığınız şirketten daha

masraflı olmayacak, güvenilir bir nakliyeci bulurdum. İnsanlar ucuz nakliye şirketleriyle anlaşıp masraflarını kısmaya çalışıyor ama sonunda bir kazançları da olmuyor. Mrs. Negus –1-A'daki kiracı– eşyalarını sabah taşımak istiyordu."

Mrs. Bestwick cevap vermedi. "Ah Mrs. Bestwick, sizi özleyeceğim," dedi Chester, daha önce belki de yakışıksız konuştuğunu düşünerek. "Emin olabilirsiniz. Sizi de, Mr. Bestwick'i de, kızları da özleyeceğim. Siz iyi kiracılarsınız. Burada oturduğunuz sekiz yıl boyunca hiçbirinizden bir şikâyet duymadım. Ama her şey değişiyor Mrs. Bestwick. Bir şeyler oluyor. Hayat pahalılığı. Hatırlıyorum da, bir zamanlar bu apartmandaki kiracıların çoğu ne zengindi ne de yoksul. Şimdi zenginlerden başkası yok. Ah, bir de şikâyetlerini duysanız Mrs. Bestwick. Söylesem inanmazsınız. Daha önceki gün 7-F'deki şu kocasından boşanmış kadın aradı, şikâyeti neydi, biliyor musunuz? Dairesindeki klozet kapakları küçükmüş."

Mrs. Bestwick anekdota gülmedi. Gülümsedi ama aklı başka yerde gibiydi.

"Neyse, ben aşağı inip Mrs. Negus'a gecikme olacağını söyleyeyim," dedi Chester.

Mrs. Bestwick'in dairesine geçecek olan Mrs. Negus piyano dersleri alıyordu. Dairesinin girişi lobiye baktığından öğleden sonraları gamlarını çalıştığı işitilirdi. Piyano onun için zor bir enstrümandı, birkaç reklam müziği çalmayı öğrenebilmişti ancak. Piyano dersleri Mrs. Negus için yeni bir girişimdi. Apartmana ilk taşındığında, savaş sırasında adı Mary Toms'tı; Mrs. Lasser ve Mrs. Dobree'yle birlikte oturuyordu. Chester bu ikisinin hafifmeşrep kadınlar olduklarından şüpheleniyordu; Mary Toms onlara katıldığında Chester onun adına kaygılanmıştı, çünkü hem genç hem güzeldi. Kaygıları yersiz çıkmıştı – aşüfte hayatı onu hiç bayağılaştırmamış, çökertmemişti. Kumaş paltolu, yoksul bir kız olarak geldiği apartmanda bir yıl sonunda bütün kadınlardan fazla kürke sahip olmuştu ve çocuklar gibi şendi. Mr. Negus onu ikinci kışında ziyaret etmeye başlamıştı. Chester oraya tesadüfen gittiğini tahmin ediyordu; bu ziyaret hayatını tamamen değiştirmişti. Sert

görünümlü, orta yaşlı bir adamdı; Chester'ın onu hatırlamasının sebebi de 1-A'ya gitmek üzere lobiden geçerken daima burnunu paltosunun yakasına gömmesi ve şapkasının siperliğini gözlerinin üstüne indirmesiydi.

Mr. Negus, Mary Toms'ı düzenli olarak ziyaret etmeye başlar başlamaz kız diğer dostlarının hepsiyle ilişkiyi kesmişti. Aralarından biri, Fransız bir deniz subayı olay çıkarmış, kapı görevlisiyle bir polis tarafından dışarı atılması gerekmişti. Bunun ardından Mr. Negus, Mrs. Lasser ile Mrs. Dobree'ye kapıyı göstermişti. Mary Toms'ın bir suçu yoktu, arkadaşlarına apartmanda başka bir daire bulmak için çok uğraşmıştı. Mr. Negus inatçıydı; yaşça daha büyük olan diğer iki kadın bavullarını toplayıp Batı Elli Sekizinci Sokak'ta bir apartman dairesine taşındılar. Onlar gittikten sonra bir dekoratör gelip daireyi elden geçirdi. Dekoratörü kuyruklu piyano, finolar, Ayın Kitabı Kulübü üyeliği ve huysuz İrlandalı hizmetçi izledi. Mary Toms ile Mr. Negus o kış Miami'ye gidip orada evlendiler ama Mr. Negus evlendikten sonra da bile bile yanlış bir şey yapıyormuşçasına lobiden hırsızlama geçmeye devam etti. Negus'lar şimdi takım taklavatı toplayıp 9-E'ye taşınıyorlardı. Chester'ın şöyle ya da böyle umurunda değildi ama taşınmanın nihai olacağını düşünmüyordu. Mrs. Negus harekete geçmişti bir kez. 9-E'de bir iki yıl yaşadıktan sonra teras katındaki dairelerden birine terfi edeceği kanısındaydı. Oradan da muhtemelen Beşinci Cadde'nin üst kısmındaki daha lüks apartmanlardan birine geçecekti.

O sabah zili çaldığında Mrs. Negus aldı kendisini içeriye. Hâlâ taşbebek gibiydi. "Merhaba Chet," dedi. "Girsene. Taşınmaya on birden önce başlamamı istemiyorsun sanıyordum."

"Aslında gecikebilir," dedi Chester. "Öteki hanımın nakliye kamyonu henüz gelmedi."

"Benim eşyaları yukarı çıkarmam lazım ama Chet."

"Onun adamları on bire kadar gelmezlerse," dedi Chester, "Max ile Delaney'ye indirtirim eşyalarını."

"Merhaba Chet," dedi Mr. Negus.

"Pantolonunun arkasındaki ne öyle hayatım?" diye sordu Mrs. Negus.

"Pantolonumda bir şey yok," dedi Mr. Negus.

"Var, var," dedi Mrs. Negus. "Leke var arkanda."

"Canım bu pantolon kuru temizleyiciden yeni geldi," dedi Mr. Negus.

"Ne bileyim, kahvaltıda marmelat yediysen," dedi Mrs. Negus, "üstüne oturmuş olabilirsin. Yani marmelat bulaşmış olabilir."

"Marmelat yemedim ben," dedi kocası.

"Canım, öyleyse tereyağıdır," dedi Mrs. Negus. "Çok göze batıyor."

"Ben size telefonla haber veririm," dedi Chester.

"Chet, o kadının eşyalarını oradan çıkar," dedi Mrs. Negus, "sana on dolar vereceğim. Orası gece yarısından beri benim dairem. Oraya kendi eşyalarımı taşımak istiyorum." Sonra kocasına dönüp peçeteyle pantolonunu silmeye koyuldu. Chester kapıyı açıp çıktı.

Chester'ın bodrumdaki odasında telefon çalıyordu. Telefonu açtı; konuşan bir hizmetçiydi, 5-A'da bir tuvaletin taştığını söyledi. Odada kaldığı sürece telefon defalarca çaldı; Chester hizmetçiler ya da kiracılar tarafından bildirilen çeşitli arızaları not etti – açılmayan bir pencere, sıkışmış bir kapı, akıtan bir musluk ve tıkanmış bir gider. Chester alet kutusunu alıp onarımları kendi yaptı. Kiracıların çoğu saygılı ve sevimliydi ama 7-F'deki boşanmış kadın onu yemek odasına çağırıp ters ters konuştu.

"Sen kapıcı mısın?" diye sordu.

"Ben apartman sorumlusuyum," dedi Chester. "Tamircinin işi var."

"Neyse, seninle arka koridorları konuşmak istiyordum," dedi kadın. "Bence bu apartman yeterince temiz değil. Hizmetçi mutfakta hamamböceği görür gibi olmuş. Daha önce hiç hamamböceği yoktu."

"Burası temiz bir apartman," dedi Chester. "New York'un en temiz apartmanlarından biri. Delaney servis merdivenlerini gün aşırı siliyor, ayrıca her fırsatta boyatıyoruz. Bir ara boş vaktiniz

olduğunda aşağı inip bodrumuma bir bakın. Ben lobiyle ne kadar uğraşıyorsam bodrumla da o kadar uğraşıyorum."

"Ben bodrumdan bahsetmiyorum," dedi kadın. "Arka koridorlardan bahsediyorum."

Chester tepesi atmadan oradan ayrılıp odasına gitti. Ferarri bakım ekibinin geldiğini, Stanley'le birlikte çatıda olduklarını söyledi. Chester önce kendisiyle görüşmediklerine hayıflandı; kendisi apartman sorumlusu olduğu ve apartmanın bütün yükünü omuzlarında taşıdığı için onun alanında çalışmaya başlamadan önce kendisine danışılması gerektiği kanısındaydı. F blokunun teras katına çıktı ve arka koridordan çatıya çıkan merdiveni tırmandı. Kuzey rüzgârı televizyon antenlerini zangırdatıyordu, çatılarda ve teraslarda yer yer kalmış karlar vardı. Teras mobilyaları muşambalarla örtülmüştü; teraslardan birinin duvarında buzla kaplı, iri bir hasır şapka asılıydı. Chester su deposuna gitti ve demir merdivenin tepesinde tulumlu iki adamın şalterle uğraştığını gördü. Stanley onlardan birkaç basamak aşağıda aletleri uzatıyordu. Chester demir merdiveni tırmandı ve adamlara tavsiyede bulundu. Saygıyla karşıladılar ama merdiveni inerken birinin Stanley'ye, "Bu kim, kapıcı mı?" diye sorduğunu duydu.

O gün ikinci kez gururu kırılan Chester çatının kenarına kadar yürüyüp şehre baktı. Sağında ırmak vardı. Irmak aşağı ilerleyen bir gemi gördü; akıntıyla birlikte yol alan bir şilep; bulutlu havada güverte ve lomboz ışıkları yanıyordu. Denize açılıyordu ama ışıkları ve sessizliği Chester'ın onu çayırların ortasındaki bir çiftlik evi kadar sıcak ve kendine yeterli görmesine sebep oldu. Akıntıyla birlikte seyahat eden bir çiftlik evi gibi ilerliyordu. Chester kendi sorumluluk alanıyla karşılaştırıldığında bir geminin solda sıfır olduğunu düşündü. Ayaklarının altında buharla küt küt atan binlerce arter vardı; yüzlerce tuvalet, kilometrelerce boru ve yüzü aşkın bir yolcu listesi vardı; bunlardan herhangi biri o anda intihar, hırsızlık, kundakçılık ya da şiddet planları yapıyor olabilirdi. Müthiş bir sorumluluktu; Chester şilebini denize doğru süren bir gemi kaptanının görece cılız sorumluluklarını acıyarak düşündü.

Bodruma döndüğünde Mrs. Negus telefonla arayarak Mrs. Bestwick'in gidip gitmediğini sordu. Chester birazdan arayacağını söyleyip telefonu kapadı. Mrs. Negus'ın vereceği on dolar Chester'ı, Mrs. Bestwick'i dürtmeye mecbur ediyordu adeta ama kadının dertlerine bir yenisini eklemek istemiyordu; hayıflanarak onun ne kadar iyi bir kiracı olduğunu düşündü. Bulutlu hava, Mrs. Bestwick'i ve kendisine kapıcı diyen insanları düşünmek Chester'ı neşelenmeye ihtiyacı olduğuna ikna etti; bunun üzerine ayakkabılarını boyatmaya karar verdi.

Ne var ki boyacı dükkânı o sabah boş ve sakindi; boyacı Bronco kederli bir edayla Chester'ın ayakkabılarına eğildi. "Altmış iki yaşındayım Chester," dedi Bronco, "aklım hep belden aşağıda. Sence sürekli ayakkabılarla uğraştığım için olabilir mi? Ayakkabı boyasının kokusu yüzünden olabilir mi sence?" Chester'ın ayakkabılarının üstüne boyayı köpürterek sürdü ve sert bir fırçayla fırçaladı. "Benim hatun öyle diyor," dedi Bronco. "Sürekli ayakkabılarla uğraştığım içindir, diye düşünüyor. Bütün gün tek düşündüğüm," dedi Bronco hüzünle, "sevişmek, sevişmek, sevişmek. İğrenç bir durum. Gazetede, akşam yemeği yiyen genç bir çiftin fotoğrafını görüyorum. Varsan baksan masum, genç, hoş insanlardır ama benim kafamdan neler geçiyor. Bir hanım gelip ayakkabılarına ökçe taktırmak istediğini söylüyor. 'Evet, hanımefendi. Hayır, hanımefendi. Yarın hazır olur, hanımefendi,' diyorum ama aklımdan geçenleri sana söylemeye dilim varmaz. Eğer sürekli ayakkabılarla uğraştığım içinse ne yapabilirim ki? Hayatımı başka türlü kazanamam. İnsanın seninki gibi bir işte çalışması için hem marangoz hem boyacı hem politikacı hem de bakıcı olması lazım. Seninki de ne iş be Chester! Bir pencere sıkıştı diyelim. Sigorta attı. Çıkıp tamir etmeni söylerler. Evin hanımı kapıyı açar. Evde tek başınadır. Üstünde geceliği. Kadın..." Bronco sözünü yarıda kesip bezi hırsla sürterek ayakkabıyı parlattı.

Chester apartmana döndüğünde Mrs. Bestwick'in kamyonu hâlâ gelmemişti; Chester doğru 9-E'ye gidip servis zilini çaldı. Kapı açılmadı. Ses seda yoktu. Üst üste birkaç kere çaldı zili, sonra

kapıyı maymuncukla açtı; tam o anda Mrs. Bestwick mutfağa giriyordu. "Zili duymadım," dedi. "Bu gecikme o kadar sinirimi bozdu ki zili duymadım. İçerideydim." Mutfak masasına oturdu. Yüzü solgundu, dertli görünüyordu.

"Üzülmeyin Mrs. Bestwick," dedi Chester. "Pelham'ı seveceksiniz. Pelham'a taşınıyordunuz, değil mi? Ağaçlar, kuşlar. Çocuklar etlenip butlanacak. Güzel bir eviniz olacak."

"Küçük bir ev Chester," dedi Mrs. Bestwick.

"Neyse, ben taşıyıcılara söyleyeyim de eşyalarınızı alıp sokağa götürsünler," dedi Chester. "Merak etmeyin, bir şey olmaz; yağmur yağarsa üstlerini örterim, ıslanmazlar. Siz beklemeyip Pelham'a gitsenize Mrs. Bestwick. Ben her şeyi hallederim. Binin bir trene, Pelham'a gidin siz."

"Teşekkür ederim Chester, beklemeyi tercih ederim," dedi Mrs. Bestwick.

Bir yerlerde bir fabrika düdüğü çaldı, saat on ikiydi. Chester aşağı inip lobiyi inceledi. Halılar ve yerler temizdi, çerçevelenmiş av resimlerinin camları pırıl pırıldı. Tentenin altında pirinç direklerinin cilalanmış, kauçuk paspasın fırçalanmış olduğunu, tentesinin iyi bir tente olduğunu ve kimilerinin aksine kış fırtınalarına direnebilmiş olduğunu görecek kadar uzun süre durdu. Orada dikilirken biri, "Günaydın," dedi incelikle; Chester, "Günaydın Mrs. Wardsworth," derken kadının Mrs. Wardsworth'ün yaşlıca hizmetçisi Katie Shay olduğunu fark etti. Hatası anlaşılır bir hataydı, çünkü Katie'nin şapkası ve paltosu Mrs. Wardsworth'ün eskileriydi; ayrıca Mrs. Wardsworth'ün parfümünün şişede kalan son damlalarını sürünmüştü. Bulutların kararttığı havada yaşlı kadın hanımının hayaleti gibi görünüyordu.

O sırada bir nakliye kamyonu, Mrs. Bestwick'in kamyonu geri geri kaldırıma yanaştı. Bunun üzerine Chester'ın morali düzeldi, iştahı açılarak öğle yemeğini yemek üzere içeri girdi.

Mrs. Coolidge, Chester'la birlikte sofraya oturmadı; mor elbisesini giymiş olduğundan, Chester onun sinemaya gideceğini tahmin etti.

"Şu 7-F'deki kadın bugün bana, 'Sen kapıcı mısın,' diye sordu," dedi Chester.

"Şu dert ettiğin şeye bak Chester," dedi Mrs. Coolidge. "Senin kafanın ne kadar meşgul olduğunu düşünüyorum da Chester, yapmak zorunda olduğun onca şeyi, bana öyle geliyor ki, hayatta tanıdığım insanların hiçbirinin bu kadar işi yoktur. Düşünsene, bu apartmanda gecenin bir yarısında yangın çıkabilir; burada senle Stanley'den başka hiç kimse hortumların yerini bilmiyor. Asansörler var, elektrik var, gaz var, kazan var. Geçen kış o kazan ne kadar yakıt yaktı demiştin Chester?"

"Yüz bin galondan fazla," dedi Chester.

"Gördün mü?" dedi Mrs. Coolidge.

Chester tekrar aşağı indiğinde taşınma düzenli biçimde ilerliyordu. Nakliyeciler Mrs. Bestwick'in hâlâ dairede olduğunu söylediler Chester'a. Chester bir puro yakıp masasının başına oturdu; biri, "Hiç yürüyen rüya gördün mü?" diye şarkı söylüyordu. Şarkı ve ona eşlik eden kahkahalarla alkışlar bodrumun öbür ucundan geliyordu; Chester karanlık koridorda sesi takip ederek çamaşırhaneye gitti. Aydınlık çamaşırhaneye doğalgazla çalışan kurutucunun kokusu hâkimdi. Ütü masalarının üstünde muz kabukları, sandviç kâğıtları vardı, altı çamaşırcının hiçbiri çalışmıyordu. Odanın ortasında, birilerinin yıkanmak üzere aşağı gönderdiği süslü sabahlığı üzerine geçirmiş bir çamaşırcı, masa örtüsüne sarınmış bir diğeriyle vals yapmaktaydı. Ötekiler de el çırpıp gülüyordu. Chester dansa müdahale etsin mi, etmesin mi diye düşünürken odasındaki telefon tekrar çaldı. Arayan Mrs. Negus'tı. "Şu kaltağı çıkar oradan Chester," dedi. "Orası gece yarısından beri benim dairem. Ben şu anda çıkıyorum yukarı."

Chester, Mrs. Negus'tan kendisini lobide beklemesini rica etti. Lobiye vardığında Mrs. Negus kısa bir kürk palto ve güneş gözlüğüyle onu beklemekteydi. Birlikte 9-E'ye çıktılar; Chester, Mrs. Bestwick'in ön kapısını çaldı. İki kadını tanıştırdı ama Mrs. Negus holdeki nakliyecilerin taşımakta olduğu bir mobilyayla ilgilendiğinden tanıştırmayı dikkate almadı.

"Ne güzel bir mobilya bu," dedi.

"Teşekkür ederim," dedi Mrs. Bestwick.

"Satmak istemez miydiniz?" dedi Mrs. Negus.

"Maalesef mümkün değil," dedi Mrs. Bestwick. "Burayı bu halde bıraktığım için kusura bakmayın," diye devam etti. "Temizletmeye zaman olmadı."

"A, hiç önemli değil," dedi Mrs. Negus. "Zaten her yer boyanıp yeni dekorasyon yapılacak. Ben sadece eşyalarımı getirmek istiyordum."

"Siz artık Pelham'a gidin isterseniz Mrs. Bestwick," dedi Chester. "Kamyon aşağıda, ben eşyalar yüklenirken başında olurum."

"Birazdan gideceğim Chester," dedi Mrs. Bestwick.

"Çok güzel taşlarınız varmış," dedi Mrs. Negus, Mrs. Bestwick'in yüzüklerine bakarak.

"Teşekkür ederim," dedi Mrs. Bestwick.

"Hadi Mrs. Bestwick," dedi Chester, "birlikte aşağı inelim, ben size taksi çağırırım, sonra da eşyalar kamyona yüklenirken başlarında dururum."

Mrs. Bestwick paltosunu giyip şapkasını taktı. "Daireyle ilgili size söylemem gereken şeyler vardır herhalde," dedi Mrs. Negus'a, "ama hiçbirini hatırlayamıyorum. Tanıştığımıza memnun oldum. Umarım siz de bizim kadar rahat edersiniz burada." Chester kapıyı açtı, Mrs. Bestwick'e yol verdi. "Bir dakika bekle Chester," dedi Mrs. Bestwick. "Bir dakika bekle lütfen." Chester onun ağlamaya başlamasından korkuyordu ama o çantasını açıp içinde dikkatle bir şey aradı.

Chester, Mrs. Bestwick'in o andaki mutsuzluğunun tanıdık bir yeri bırakıp yabancı bir yere gitmekten ibaret olmadığını biliyordu; aksanının ve dış görünüşünün, eskimiş tayyörü ile pırlanta yüzüklerinin hâlâ bir nebze saygı uyandırabildiği bir yerden ayrılmanın acısıydı bu, bir sınıftan çıkıp diğerine girmenin acısıydı; üstelik hiçbir zaman tamamlanmayacak bir süreç olduğundan iki misli acıydı. Pelham'da bir yerlerde Farmingdale midir nedir, orada okumuş bir komşu bulacaktı; fındık büyüklüğünde pırlantaları olan, eldivenleri delik bir arkadaş bulacaktı.

Mrs. Bestwick giriş holünde asansörcü ve kapı görevlisiyle vedalaştı. Chester onunla birlikte dışarı çıktı; kendisiyle tentenin altında vedalaşacağını düşünüyordu; onu bir kez daha kiracı olarak methetmeye hazırlanıyordu ki, Mrs. Bestwick tek kelime etmeden ona sırtını döndü ve hızlı hızlı sokağın köşesine yürüdü. Bu ihmali Chester'ı hem şaşırttı hem gücendirdi; içerleyerek arkasından bakarken Mrs. Bestwick ansızın dönüp geri geldi. "Ben seninle vedalaşmayı unuttum, değil mi Chester?" dedi. "Hoşça kal, teşekkür ederim, Mrs. Coolidge'e benden çok selam söyle." Sonra gitti.

"Açacakmış gibi görünüyor, değil mi?" dedi Katie Shay birkaç dakika sonra kapıdan geçerken. Elinde kuş yemiyle dolu bir kesekâğıdı vardı. Katie sokağın karşı tarafına geçer geçmez Queensboro Köprüsü'nün üstüne tünemiş güvercinler onu tanıdılar ama o başını kaldırıp bakmadı, yüze yakın güvercinin tünedikleri yerden havalanıp sanki rüzgâr tarafından taşınırmış gibi aylak aylak, daire halinde uçtuklarını görmedi. Tepesinden geçerlerken kanatlarının uğultusunu işitti, gölgelerinin sokaktaki su birikintilerini kararttığını gördü ama kuşların farkında değilmiş gibiydi. Yaklaşımı tıpkı sürekli bir şeyler isteyen çocuklara bakan bir dadı misali hem disiplinli hem şefkatliydi; güvercinler kaldırıma konup ayaklarının dibine doluştuklarında onları bekletti. Sonra sarı yemleri önce sürünün kenarında duran yaşlı ve hasta güvercinlere, sonra diğerlerine dağıttı.

Köşede otobüsten inen bir işçi, kuş sürüsünü fark etti. Sefertasını açıp yemeğinden artakalan kırıntıları kaldırıma boşalttı. Katie anında adamın yanında bitti. "Onları beslemeseniz daha memnun olurum," dedi sertçe. "Siz beslemeseniz daha iyi olur. Ben şu evde oturuyorum, onlarla ben ilgilenirim, bütün ihtiyaçlarını karşılarım. Günde iki kere taze yem veriyorum ben onlara. Kışın mısır veriyorum. Ayda dokuz dolara mal oluyor. Bütün ihtiyaçlarını karşılıyorum, yabancıların onları beslemesinden hoşlanmıyorum." Konuşurken bir yandan da adamın kırıntılarını ayakkabısının ucuyla kaldırım kenarındaki oluğa iteliyordu. "Sularını günde iki kere değiştiriyorum, kışın su buz tutmuşsa kırıyorum buzları. Ama

yabancıların onları beslememesini tercih ederim. Anlayış gösterirsiniz eminim." Sonra işçiye sırtını dönüp torbasında son kalan yemleri de yere döktü. Chester onun tuhaf bir kadın olduğunu düşündü; Çince kadar tuhaftı. Peki ama kim daha tuhaftı – kuşları besleyen kadın mı, onu seyreden kendisi, Chester mı?

Katie'nin havayla ilgili yorumu doğruydu. Bulutlar uzaklaşıyordu, Chester gökyüzündeki aydınlığı fark etti. Günler uzuyordu. Işık oyalanır gibiydi. Chester gökyüzüne bakmak üzere tentenin altından çıktı. Ellerini arkasında kavuşturup başını yukarı çevirdi. Çocukken bulutların Tanrı'nın Kenti'ni perdelediği söylenmişti ona; alçak bulutlara baktığında, azizler ile peygamberlerin yaşadığı yere baktığını zanneden çocuğun merakı uyanıyordu hâlâ içinde. Ama dindar çocukluğundan kendisine kalan sadece dinsel düşünce alışkanlığı değildi. Bitmekte olan gün bir anlam kazanamamıştı; gökyüzü ise doğru bir açıklama vaat ediyordu.

Gün neden başarısız olmuştu? Niye bir tatmin sağlamamıştı? Bronco, Bestwick'ler, Negus'lar, 7-F'deki boşanmış kadın, Katie Shay ve yabancı adam sonuçta niçin bir anlam ifade etmemişti? Bestwick'ler ile Negus'lar, Chester ile Bronco birbirlerine yardım edemedikleri için mi, yaşlı hizmetçi yabancının kuşları beslemeye yardım etmesine izin vermediği için mi? Bu yüzden miydi? Chester buharla yazılmış bir cevap bulmayı beklermiş gibi mavi gökyüzüne bakarak sordu sorularını. Ama gökyüzü kış mevsiminin sonunda uzun bir gün olduğunu, saatin geciktiğini, içeri girme vaktinin geldiğini söyledi sadece.

Çev.: Roza Hakmen

Çocuklar

Mr. Hatherly'nin eski moda zevkleri çoktu. Yüksek sarı çizme giyer, müzik dinlemek için Lüchow'un Yeri'nde yemek yer, yün gecelikle yatardı. Eski moda zevklerinden biri de iş hayatında kelimenin tam anlamıyla vârisi olacak bir delikanlıyla babaerkil bir ilişki kurma hevesiydi. Mr. Hatherly kendine mirasçı olarak Victor Mackenzie adında genç bir göçmeni seçmişti; Victor on altı on yedi yaşındayken İngiltere'den ya da İskoçya'dan gemiyle –galiba kış mevsiminde– gelmişti. Yolculuğu kışın yaptığı bir tahminden ibaret. Yolculuğun ücretini belki gemide çalışarak ya da borç parayla ödemişti, belki de ülkesinde ona yardım etmiş olan bir akrabası vardı; bunların hiçbiri bilinmiyordu, bilinen hayatı Mr. Hatherly'nin yanında işe girmesiyle başlıyordu. Göçmenliği nedeniyle Victor'un Amerikalı işadamı imajı geçerliliği kalmamış bir imajdı belki. Mr. Hatherly de zaman zaman geçerliliği kalmamış özellikler sergilerdi. Kökeni belirsizdi, herkesin bildiği gibi, büyükelçi olacak kadar servet yapmıştı. İş dünyasında katı ve ilkesiz bir tüccar olarak tanınırdı. Canı istediğinde gaz çıkarır, bir rakibi iflas ettiğinde sevinirdi. Çok kısa boyluydu, neredeyse cüceydi.

Bacakları çırpı gibiydi, iri göbeği yüzünden omurgası çarpılmıştı. Kel kafasını birkaç kır saç teliyle süsler, zümrüt süslemeli köstekli saat kullanırdı. Victor uzun boyluydu ve er ya da geç insanı hayal kırıklığına uğratan bir yakışıklılığa sahipti. Başlangıçta köşeli çenesine ve diğer bütün mütenasip hatlarına bakıp onun olağan dışı meziyetlere sahip olduğunu düşünebilirdiniz, ama sonunda sadece hoş, hırslı, biraz da saf bir adam olduğuna hükmederdiniz. Huysuz, inatçı keçiyle genç göçmen, yıllar boyunca özgüvenle, Nuh'un gemisine kabul edilmişçesine yan yana yürüdüler.

Elbette bu noktaya varmaları uzun sürmüştü; yıllar sürmüştü. Victor işe çorabı delik bir odacı olarak başlamıştı. Önceki kuşakların göçmenleri gibi göç eylemiyle birlikte hatırı sayılır bir enerji ve saflık yaymıştı etrafa. Gün boyunca neşe içinde çalışırdı. Bekleme odasındaki vitrinleri yerleştirmek için geceleri neşe içinde çalışmaya devam etmişti. Gidecek bir evi yok gibiydi. Hevesli tavrı Mr. Hatherly'ye kendi gençliğindeki çırakları hatırlatıyor, onu mutlu ediyordu. İşte ona geçmişi hatırlatan pek bir şey yoktu. Bir iki yıl boyunca Victor'u aynı konumda tuttu, onunla ya hiç konuşmadı ya da sertçe konuştu. Sonra, kendi nobran ve keyfi tarzında Victor'u vâris olarak eğitmeye başladı. Victor altı ay gezici satış temsilciliği yaptı. Ardından Rhode Island atölyelerinde çalıştı. Şirketin reklam bölümünde bir mevsim çalıştıktan sonra bir mevsimi de satış bölümünde geçirdi. Şirketteki konumunu tanımlamak zordu ama Mr. Hatherly'nin gözündeki yükselişi çarpıcıydı. Mr. Hatherly tuhaf bir dış görünüşü olduğunun bilincindeydi, herhangi bir yere tek başına gitmekten hoşlanmazdı. Victor birkaç yıl onunla birlikte çalıştıktan sonra, her sabah saat sekizde yaşlı patronun Beşinci Cadde'deki evine gitmesi, onu alıp birlikte işe yürümesi emredildi. Yolda pek konuşmazlardı ama zaten Hatherly konuşkan bir adam değildi. İş günü sona erdiğinde Victor onu ya taksiye bindirir ya da evine kadar yürüyerek ona eşlik ederdi. İhtiyar gözlüğünü yanına almadan Bar Harbor'a gitmişse Victor gece yarısı yataktan kalkıp gözlüğünü sabah ilk uçağa yetiştirirdi. İhtiyar birilerine düğün hediyesi gönderecekse hediyeyi Victor satın alırdı. İhtiyar

rahatsızlandığında ilacını Victor verirdi. Victor'un konumu camiada doğal olarak bol bol dedikoduya, alaya, eleştiriye ve düpedüz kıskançlığa yol açıyordu. Eleştirilerin çoğu haksızdı, çünkü Victor aslında girişimcilik duygusunu Mr. Hatherly'ye ilaç yutturarak ifade eden hırslı bir delikanlıydı sadece. Bunca uysallığın gerisinde esasen çok hoş bir kimlik duygusu da taşıyordu. Şikâyet etmesini gerektirecek bir durum olduğunu düşündüğünde açıkça söylerdi. Sekiz yıl boyunca Mr. Hatherly'nin her sözüne boyun eğerek çalıştıktan sonra patronuna maaşını yetersiz bulduğunu söyledi. İhtiyar ustalıklı bir hakaret, şaşkınlık ve şefkat karışımıyla karşılık verdi. Victor'u terzisine götürüp dört takım sipariş etti. Birkaç ay sonra Victor yine şikâyet etti; bu kez şikâyet konusu şirketteki konumunun belirsizliğiydi. İhtiyar ona, kendisine yetki verilmediği konusundaki itirazında fazlasıyla aceleci davrandığını söyledi. Bir ya da iki hafta sonra Victor'un yönetim kuruluna bir sunum yapmasını programlamıştı. Victor bu kadarını ummuyordu, memnun oldu. Hatta minnettar oldu. İşte Amerika buydu! İyi bir sunum yapabilmek için canla başla çalıştı. Hazırladığı konuşmayı patronuna okudu, Mr. Hatherly ona sesini ne zaman yükseltip ne zaman alçaltacağını, kiminle göz göze gelmeye çalışıp kimden gözlerini kaçıracağını, ne zaman masaya vurup ne zaman kendine bir bardak su dolduracağını söyledi. Ne giyeceğini konuştular. Yönetim kurulu toplantısı başlamadan beş dakika önce Mr. Hatherly kâğıtları kaptı, kapıyı Victor'un suratına kapatıp sunumu kendisi yaptı.

O zorlu günün sonunda Victor'u odasına çağırdı. Saat altıyı geçmiş, sekreterler çay fincanlarını kilitli dolaplarına kaldırıp evlerine gitmişti. "Sunum için kusura bakma," diye homurdandı ihtiyar. Sesi boğuktu. Victor onun ağlamış olduğunu fark etti. İhtiyar daha uzun boylu görünmek için kullandığı yüksek makam koltuğundan inip geniş odada volta atmaya başladı. Bu zaten kendi başına bir samimiyet ve güven gösterisiydi. "Ama benim konuşmak istediğim bu değil," dedi. "Ailemden söz etmek istiyorum. Ah, aile içinde husumet kadar feci bir şey olamaz! Karım," dedi, tiksintiyle, "aptal bir kadın. Çocuklarımdan gördüğüm mürüvvet

desen, bir elin parmaklarını geçmez. Belki benim kabahatim," dedi, gözle görünür bir samimiyetsizlikle. "Senden bana oğlum Junior konusunda yardım etmeni istiyorum. Ben Junior'a paraya saygı duymayı öğrettim, öyle yetiştirdim oğlumu. On altı yaşına kadar aldığı her senti kazandı, yani para konusunda kahrolası bir hödük olması benim kabahatim değil. Artık onun karşılıksız çekleriyle uğraşacak vaktim yok. Ben meşgul bir adamım. Sen bunu gayet iyi biliyorsun. Senden istediğim, Junior'a mali danışmanlık yapman. Kirasını, nafakasını sen ödeyeceksin, hizmetçisine sen para verecek, ev masraflarını sen ödeyeceksin, haftada bir de nakit bir harçlık vereceksin eline."

Victor en azından bir anlığına, hatırı sayılır bir şüpheciliğin temiz havasını soludu. O öğleden sonra önemli bir sorumluluk hileyle elinden alınmıştı, şimdiyse aptalca bir sorumluluk yükleniyordu omuzlarına. O gözyaşları sahte olabilirdi. Bu ricanın boşalmış, olağan dışı bir sessizliğin hüküm sürdüğü bir binada ve pencereden görünen alacakaranlığın kararını etkileyebileceği bir zamanda yapılması ihtiyarın lehine kullandığı kozlardı. Ama şüpheyle yaklaşılsa bile, Hatherly'nin Victor üzerindeki hâkimiyeti tamdı. "Mr. Hatherly size bildirmemi istedi," derdi hep Victor. "Mr. Hatherly adına geldim." "Mr. Hatherly..." Bu ismi telaffuz etmedikçe kendi sesi güçsüz gelirdi Victor'a. Kararsızlık içinde manşetlerini yukarı çektiği rahat, üzerine yakışan gömleği ona Mr. Hatherly vermişti. Onu Yedinci Alay'la tanıştıran Mr. Hatherly'ydi. Mr. Hatherly onun yegâne iş kimliğiydi, kendisini bu güç kaynağından ayırmak ölümcül olabilirdi. Cevap vermedi.

"Sunumla ilgili kusura bakma," dedi ihtiyar tekrar. "Seneye bir sunum yaptıracağım sana mutlaka. Söz veriyorum." Bu konudan bir diğerine geçeceğini belirtmek üzere omuz silkti. "Yarın saat ikide Metropolitan Kulübü'nde ol," dedi sertçe. "Öğle yemeğinde Worden'ın bütün hisselerini almam gerekiyor. Fazla uzun sürmez. Umarım yanında avukatını getirir. Sabah avukatını arayıp evrakları tamamlamasını sağla. Gözünün yaşına bakma. Ne yapacağını biliyorsun zaten. Junior'la ilgilenmekle bana çok büyük yardımın

dokunmuş olacak," dedi duygusal bir tonda. "Kendine iyi bak Victor. Senden başka kimsem yok."

Ertesi gün öğle yemeğinden sonra ihtiyarın avukatı Metropolitan Kulübü'nde onlarla buluştu ve hep birlikte Junior'ın beklemekte olduğu bir apartman dairesine gittiler. Junior, Victor'dan en az on yaş büyük, tıknaz bir adamdı; gelirinin elinden alınmasına razı olmuş gibi görünüyordu. Mr. Hatherly'ye "Babo" diyordu; bir deste ödenmemiş faturayı kederli bir ifadeyle babasına teslim etti. Mr. Hatherly, Victor ve avukatla birlikte Junior'ın gelirini, borçlarını hesapladı, nafaka ödemelerini hesaba kattı ve ev masraflarıyla her pazartesi sabahı Victor'un ofisinden alacağı harçlığı için makul bir meblağ belirledi. Junior'ın kuyusu yarım saatte kazılmıştı.

Junior her pazartesi sabahı harçlığını almak üzere ofise geliyor, faturalarını Victor'a teslim ediyordu. Bazen ofiste oyalanıyor, babasından bahsediyordu, bir duyan olabilirmiş gibi tedirgin bir tavırla. Mr. Hatherly'nin hayatının bütün ayrıntıları –bazı günler üç kere tıraş edildiği ve elli çift ayakkabısı olduğu– Victor'u ilgilendiriyordu. Bu sohbetler bizzat ihtiyar tarafından yarıda kesiliyordu. "Söyle ona, ofise geldiğinde parasını alıp gitsin," diyordu yaşlı patron. "Burası bir işyeri. Bunu hiçbir zaman idrak edemedi."

Bu arada Victor, Theresa'yla tanışmıştı, evlenmeyi düşünüyordu. Theresa'nın soyadı Mercereau'ydu; annesiyle babası Fransız'dı, ama kendisi Amerika'da doğmuştu. O küçük yaştayken annesiyle babası ölmüş, vasisi onu dördüncü lig yatılı okullarda okutmuştu. Nasıl yerler oldukları bellidir. Noel tatilinde müdür istifa eder. Yerine jimnastik hocası geçer. Şubat ayında kalorifer bozulur, su boruları donar. Bu arada çocukları için endişelenen ailelerin çoğu onları başka okullara almış, bahar geldiğinde geriye hepi topu on iki-on üç öğrenci kalmıştır. Okul bahçesinde tek başlarına ya da ikişer ikişer dolaşır, akşam yemeğine kadar vakit öldürürler. Eski Palfrey Akademisi'nin can çekiştiğinin aylardır farkındadırlar ama baharın ilk uzun, çiğ aydınlık günlerinde bu gerçek daha dokunaklı ve etkileyici olur. Müdürün odasından kavga sesi gelir; Latince hocası maaşı aylardır ödenmediği için dava açacağına dair tehditler savur-

maktadır. Mutfak pencerelerinden yayılan koku, yine lahana yeneceğini haber verir. Tek tük fulyalar açmıştır, güneşin oyalanan son ışıkları ve körpe eğreltiler terk edilmiş çocukları ileriye bakmaya zorlar, ama akıllarının bir köşesinde fulyaların, nar bülbüllerinin ve Çobanyıldızı'nın bu saatin dehşet, çıplak dehşet saati olduğunu tam gizleyemediği şüphesi vardır. Sonra araba yolundan bir araba kükreyerek yanaşır. "Ben Mrs. Hubert Jones," diye haykırır bir kadın, "kızımı almaya geldim..." Theresa hep en son kurtarılanlar arasında olurdu, bu saatler onda bir iz bırakmış gibiydi. Onunla ilgili kişide kalan izlenim, kendine has bir hüzün, asla umutsuz olmayan bir hassasiyet ve sevimli bir haksızlığa uğramışlık havası olurdu.

O kış Victor plaj şemsiyesini açmak ve onunla remi oynamak üzere Mr. Hatherly'yle Florida'ya gitti, Florida'da patronuna evlenmek istediğini söyledi. İhtiyar bağıra çağıra itiraz etti. Victor geri adım atmadı. New York'a döndüklerinde ihtiyar bir akşam Victor'a Theresa'yı evine getirmesini söyledi. Genç kadını çok sevecen bir tavırla karşılayıp Mrs. Hatherly'yle tanıştırdı; karısı eli sürekli ağzında, bir deri bir kemik, gergin bir kadındı. İhtiyar salonun etrafında dolanmaya başladı. Sonra ortadan yok oldu. "Merak etme," diye fısıldadı Mrs. Hatherly. "Sana bir hediye verecek." Mr. Hatherly birkaç dakika sonra salona döndü ve Theresa'nın güzel boynuna ametist bir kolye taktı. İhtiyar, Theresa'yı bir kez kabullendikten sonra evliliğe de sevinirmiş gibi görünüyordu. Elbette düğünle ilgili bütün organizasyonu o yaptı, balayına nereye gideceklerini söyledi, bir gün öğlen bir iş yemeği yedikten sonra, California uçağının kalkış saatine kadar onlara bir apartman dairesi tutup döşedi. Theresa da kocası gibi patronun müdahalelerine ayak uyduruyordu. İlk çocuğu doğduğunda ona Mr. Hatherly'nin müteveffa annesinin anısına Violet adını verdi; fikir Theresa'ya aitti.

O yıllarda Mackenzie'lerin verdiği davetlerin çoğu Mr. Hatherly'nin talimatıyla düzenlenmişti. Mr. Hatherly iş gününün sonunda Victor'u odasına çağırır, bir davet düzenlemesini söyler, tarihi de belirlerdi. İçki ve yemekleri sipariş eder, Mackenzie'lerin mesleki ve sosyal çıkarlarını göz önünde bulundurarak davetli listesini denet-

ler, gerekli değişiklikleri yapardı. Davete kendisi gelmeyi kabaca reddeder ama sonra bütün konuklardan önce, neredeyse kendi boyunda bir çiçek buketiyle boy gösterirdi. Theresa'nın çiçekleri uygun bir vazoya yerleştirmesini sağlardı. Sonra çocuk odasına gidip Violet'a saatini dinletirdi. Evi dolaşır, bir lambanın, bir kül tablasının yerini değiştirir, perdeleri çekiştirirdi. Bu arada Mackenzie'lerin konukları gelmeye başlamış olurdu ama Mr. Hatherly gitmeye niyetli görünmezdi. Seçkin bir ihtiyardı, herkes onunla konuşmaktan zevk alırdı. Salonda dolaşır, bütün kadehlerin dolu olup olmadığını kontrol ederdi; Victor bir anekdot anlattığında, çoğu kez Mr. Hatherly önceden onu çalıştırmış olurdu. Akşam yemeği servisi yapılırken ihtiyar yemekler ve hizmetçinin görünüşü konusunda endişelenirdi.

Her seferinde davetten en son ayrılan o olurdu. Diğer konuklar iyi geceler dileyip gittiğinde bir koltuğa yerleşir, üçü birer bardak süt içerek davetin yorumunu yaparlardı. İşte o zaman ihtiyar mutlu görünür, düşmanlarının asla ona yakıştıramayacağı bir neşe sergilerdi. Gözlerinden yaşlar gelinceye kadar gülerdi. Bazen çizmelerini çıkarırdı. Küçük salon kendini mutlu hissettiği tek yer olsa gerekti, ama muhtemelen bu gençlerin aslında onun hiçbir şeyi olmadıkları, kendi ailesi onu hayal kırıklığına uğrattığı için kendini bu kadar yapay bir konumda bulduğu hep aklının bir köşesindeydi. Nihayet gitmek üzere ayağa kalkardı. Theresa onun kravatını düzeltir, yeleğindeki kırıntıları silkeler ve eğilip öpülmek üzere yanağını uzatırdı. Victor patronuna kürk mantosunu giydirirdi. Üçü de ailevi bir vedalaşmanın şefkatini paylaşırdı. "Kendinize iyi bakın," diye homurdanırdı ihtiyar. "Sizden başka kimsem yok."

Bir gece, Mackenzie'lerdeki bir davetin ardından Mr. Hatherly uykusunda öldü. Cenaze, doğum yeri olan Worcester'daydı. Aile cenaze töreniyle ilgili olarak Victor'a hiçbir bilgi vermeme eğilimindeydi ama Victor yerini, saatini kolaylıkla öğrendi, Theresa'yla birlikte kiliseye, ardından mezarlığa gitti. Yaşlı Mrs. Hatherly ve mutsuz çocukları mezarın başında bir araya toplandılar. Muhtemelen ihtiyarın gömülüşünü o kadar çelişik duygular içinde izliyorlardı

ki, o duygu karmaşasından adı konulabilecek bir duyguyu ayırmak imkânsızdı. "Güle güle, güle güle," diye seslendi Mrs. Hatherly yarım ağızla toprağa doğru ve elleri hemen ağzına gitti; ihtiyar bu yüzden onu sık sık dayakla tehdit etmiş olmasına rağmen bir türlü vazgeçemediği bir alışkanlıktı bu. Matemin kederini bütün yoğunluğuyla yaşamak bir ayrıcalıksa eğer, bu ayrıcalık Mackenzie'lere aitti. Perişan haldeydiler. Theresa annesiyle babası öldüğünde çok küçüktü, dolayısıyla öldüklerinde yaşadığı kederi pek hatırlamıyordu; Victor'un annesiyle babası ise –her kimseler– birkaç yıl önce İngiltere'de ya da İskoçya'da ölmüşlerdi; Hatherly'nin mezarı başında ikisi de birikmiş matemlerin kederini yaşıyor gibiydiler, sanki tek bir yaşlı adamın kemikleri değildi gömülen. Hatherly'nin gerçek evlatları Mackenzie'ler yokmuş gibi davranıyorlardı.

Mackenzie'ler Mr. Hatherly'nin vasiyetnamesinde adlarının geçmemesine kayıtsız kalmışlardı. Cenazeden yaklaşık bir hafta sonra yönetim kurulu şirketin başına Junior'ı geçirdi; yeni başkanın ilk yaptığı işlerden biri Victor'u kovmak oldu. Yıllar boyunca bu çalışkan göçmenle kıyaslanmıştı, ona beslediği derin hınç anlaşılırdı. Victor başka bir iş buldu ama Mr. Hatherly'yle yakın ilişkisi iş çevrelerinde aleyhinde bir puandı. İhtiyarın çok sayıda düşmanı vardı, hepsi Victor'a miras kalmıştı. Altı ya da sekiz ay sonra yeni işinden de kovuldu, geçici olarak gördüğü –daha iyi bir iş ararken aylık masraflarını karşılayacak– bir işe girdi. Daha iyi bir iş çıkmadı. Victor ve Theresa, Mr. Hatherly'nin onlar için kiraladığı daireden çıktılar, bütün mobilyalarını sattılar ve oradan oraya taşınıp durdular ama bütün bunlar –yaşadıkları çirkin odalar, Victor'un birbiri ardına girdiği işler– tek tek anlatılmaya değmez. Kısaca söyleyecek olursak, Mackenzie'ler dardaydı; Mackenzie'ler ortadan kayboldu.

Dekor değişmiştir, Pittsburgh'un bir banliyösünde Amerikan İzci Kızları'nın para toplamak için düzenlediği bir partideyiz. Bir malikânede –Salisbury Hall– smokinli bir dans daveti; dans komitesinin bu mekânı seçmesinin nedeni, birçok kişinin sırf yapıyı merak ettikleri için 25 dolarlık giriş ücretini ödemeye razı olacakları umuduydu. Dansa ev sahipliği yapan Mrs. Brownlee çelik

endüstrisinin öncülerinden ve kodamanlarından birinin dul karısıdır. Malikânesi Allegheny tepelerinden birinin yamacı boyunca bir kilometrelik bir araziyi kaplar. Salisbury Hall bir şatodur, daha doğrusu, şato ve ev parçaları toplamıdır. Bir kulesi, mazgallı bir duvarı ve bir burcu vardır, arka kapısı Gaillard Şatosu'nun ana kapısının kopyasıdır. Büyük kabul salonuyla silahhanenin yapımı için yurtdışından taş ve kereste getirilmiştir. Bu türden çoğu malikâne gibi Salisbury Hall'un da bakımı çözümsüz sorunlar yaratır. Silahhanede bir örme zırha dokunsanız eliniz pastan simsiyah olur. Balo salonundaki Mantegna freski kopyasında korkunç su lekeleri oluşmuştur. Ama davet başarılı. Dans eden yüz çift var. Orkestra bir rumbayı seslendiriyor. Mackenzie'ler de burada.

Theresa dans ediyor. Saçları hâlâ sarı –belki artık boyuyordur–, kollarıyla omuzları da hâlâ güzel. Eski hüznünü ve hassasiyetini koruyor. Victor dans pistinde değil. Alkolü az, suyu bol içkilerin satıldığı limonlukta. Parasını ödeyip dört içki alıyor, kalabalık dans pistinin etrafından dolaşıyor; silahhaneden geçerken tanımadığı biri onu durdurup bir soru soruyor. Victor kibarca cevap veriyor: "Evet, biliyorum. Bu örme zırh II. Philip'in taç giyme töreni için yapılmış. Mr. Brownlee aslına uygun bir eşini yaptırmış..." Yoluna devam edip beş altı yüz metre daha yürüyerek salonlardan, odalardan, büyük kabul salonundan geçiyor ve küçük bir salona varıyor; Mrs. Brownlee birkaç arkadaşıyla salonda oturmakta. "İşte Vic içkilerimizi getirdi!" diye haykırıyor. Mrs. Brownlee yaşlı, süslü, boyalı bir hanım, saçı çarpıcı bir pembeye boyanmış. Parmaklarıyla kollarını sayısız yüzük ve bilezik süslüyor. Pırlanta kolyesi meşhur. Aslında mücevherlerinin çoğu meşhur, çoğunun adları var. Mesela Taphir zümrütleri, Bertolotti yakutları, Demidoff incileri; bu koleksiyona bir göz atmanın da giriş ücretine dahil olması gerektiğini düşündüğünden, İzci Kızlar uğruna çekinmeden takıp takıştırmış. "Herkesin keyfi yerinde, değil mi Vic?" diye soruyor. "Öyle olması gerekir. Benim evim öteden beri yalnız sanat hazinelerinin zenginliğiyle değil, misafirperver atmosferiyle de nam salmıştır. Otursana Vic," diyor. "Otur. Dinlen biraz. Sen ve Theresa

olmasanız ne yapardım bilmem." Ama Victor'un oturmaya vakti yok. Piyango çekilişiyle ilgilenmesi gerekiyor. Tekrar büyük kabul salonundan, Venedik Salonu'ndan ve silahhaneden geçerek balo salonuna dönüyor. Bir iskemlenin üstüne çıkıyor. Orkestra bir fanfar çalıyor. "Bayanlar baylar!" diye bağırıyor megafonla. "Bayanlar baylar, birkaç dakikanızı alabilir miyim..." Bir kasa İskoç viskisi, bir kasa burbon, bir Waring mikser ve bir elektrikli çim biçme makinesinin çekilişlerini yapıyor. Piyango çekildikten sonra tekrar dans başlıyor, Victor da biraz hava almak için terasa çıkıyor, biz de peşinden gidip terasta sesleniyoruz ona.

"Victor?"

"Oo, sizi tekrar görmek ne kadar güzel," diyor heyecanla. "Pittsburgh'da ne işiniz var kuzum?" Saçları geleneksel yakışıklılık kurallarına uygun biçimde kırlaşmış. Dişlerine bir şey yaptırmış olmalı ki, tebessümü her zamankinden daha beyaz ve parıltılı. On on beş yıldır görüşmeyen ahbaplar –aradan o kadar zaman geçmiş– arasındaki tipik sohbet yapılıyor, şundan bundan söz ediliyor, Theresa'dan, Violet'tan bahsediliyor. Violet'tan söz açılınca Victor'un yüzüne bir keder çöküyor. Megafonu terasın taş zeminine bırakıp üstüne yaslanıyor. Başını eğiyor. "Violet on altı yaşına geldi," diyor. "Başıma çok dert açtı. Altı hafta kadar oluyor, okuldan atıldı. Connecticut'ta bir okula yazdırdım onu. Kolay olmadı." Burnunu çekiyor.

"Ne zamandır Pittsburgh'dasın Victor?"

"Sekiz yıldır," diyor. Megafonu havaya kaldırıp içinden bir yıldıza bakıyor. "Dokuz oldu aslında," diyor.

"Ne iş yapıyorsun Victor?"

"Bu ara çalışmıyorum." Megafonu indiriyor.

"Nerede oturuyorsun Victor?"

"Burada," diyor.

"Biliyorum. Ama Pittsburgh'un neresinde?"

"Burada," diyor. Gülüyor. "Burada oturuyoruz. Salisbury Hall'da. Hah, dans komitesi başkanı geldi, izin verirseniz çekiliş sonuçlarını bildireyim. Sizinle tekrar görüştüğüme sevindim."

Mackenzie'ler oraya ilk gittiklerinde Salisbury Hall'a herhangi biri –yani bezelyeyi bıçakla yemeyen herhangi biri– davet edilebilirdi. Mackenzie'ler Pittsburgh'a yeni gelmişlerdi, otelde kalıyorlardı. Bir hafta sonu arkadaşlarıyla Salisbury Hall'a gitmek üzere arabaya bindiler. On dört-on beş kişilik bir davetti, yaşlı hanımın en büyük oğlu Prescott Brownlee de oradaydı. Yemekten önce olay çıktı. Prescott malikânenin yakınında, yol üstünde bir barda sarhoş oldu, barmen telefonla Mrs. Brownlee'yi arayıp oğlunu oradan aldırmasını, aksi takdirde polis çağıracağını söyledi. Yaşlı hanım bu tür olaylara alışıktı. Çocukların başı sık sık derde girerdi ama o öğleden sonra kimden yardım isteyeceğini bilemedi. Kâhya Nils Prescott'tan nefret ederdi. Bahçıvan evine gitmişti. Uşak Ernest fazlasıyla yaşlıydı. Sonra Victor'un yüzü canlandı gözünün önünde; aslında onu bir tek tanıştırıldıklarında, girişte görmüştü. Victor'u arayıp büyük kabul salonunda buldu ve bir kenara çekti. Victor kendisinden kokteylleri hazırlamasını rica edeceğini zannetti. Yaşlı hanım konuyu açıklayınca Victor memnuniyetle yardımcı olacağını söyledi. Arabayla bara gitti, Prescott'u bir masanın başına oturur halde buldu. Biri burnunu kanatmıştı, giysilerinde kan lekeleri vardı, ama hâlâ kavga arıyordu; Victor ona eve gelmesini söyleyince havaya yumruk savurarak ayağa kalktı. Victor bir yumrukla onu yere devirdi. Bunun üzerine yelkenleri suya indiren Prescott ağlamaya başladı ve itiraz etmeden tökezleyerek arabaya bindi. Victor, Salisbury Hall'a arka yoldan döndü. Sonra yürüyemeyen Prescott'ı taşıyarak silahhaneye açılan bir yan kapıdan içeri soktu. Kimse onları görmedi. Isıtılmayan silahhanede hava sert ve soğuktu. Victor hıçkıra hıçkıra ağlayan sarhoşu ite kaka kirişlerden sarkan lime lime kraliyet savaş sancaklarının ve flamalarının altından, süvari zırhı giymiş, at üzerinde bir adam heykelinin yanından geçirdi. Mermer bir merdivenden yukarı çıkarıp yatağa yatırdı. Sonra kendi smokininin üzerindeki molozları silkeledi ve büyük kabul salonuna inip kokteylleri hazırladı.

Bu olaydan hiç kimseye –Theresa'ya bile– söz etmedi; pazar günü öğleden sonra Mrs. Brownlee onu tekrar bir kenara çekip teşekkür

etti. "Tanrı sizden razı olsun Mr. Mackenzie!" dedi. "Ne kadar merhametli bir insansınız. Dün o adam telefon ettiğinde ne yapacağımı bilemedim." Birinin büyük kabul salonuna geldiğini duydular. Prescott'tu. Tıraş olmuş, yaralarını temizlemiş, saçını ıslatıp taramıştı, ama yine sarhoştu. "Ben New York'a gidiyorum," diye homurdandı annesine. "Ernest götürecek beni uçağa. Görüşürüz." Dönüp tekrar kütüphaneden ve Venedik Salonu'ndan geçerek gözden kayboldu; annesi onu izlerken dişlerini sıktı. Sonra Victor'un eline yapışıp, "Güzel karınızla birlikte Salisbury Hall'a taşınmanızı istiyorum," dedi. "Otelde kaldığınızı biliyorum. Benim evim öteden beri yalnız sanat hazinelerinin zenginliğiyle değil, misafirperver atmosferiyle de nam salmıştır. Bana iyilik etmiş olacaksınız. İşin aslı bu."

Mackenzie'ler yaşlı hanımın teklifini nazikçe geri çevirip pazar gecesi Pittsburgh'a döndüler. Birkaç gün sonra yaşlı hanım Theresa'ın hastalanıp yatağa düştüğünü öğrenince ona çiçek ve davetini yineleyen bir not gönderdi. Mackenzie'ler o gece teklifi tartıştılar. "Eğer bu teklifi düşüneceksek, bir iş anlaşması gibi görmemiz gerekir," dedi Victor. "Pratik bir sorunun pratik çözümü olarak." Theresa öteden beri sağlıksızdı, kır hayatı ona iyi gelecekti. Her şeyden önce bunu düşündüler. Victor şehirde çalışıyordu ama Salisbury Hall'a en yakın istasyondan trenle gidip gelebilirdi. Mrs. Brownlee'yle tekrar konuştular; normalde kira ve yemek masraflarına ayıracakları parayı kendilerinden almaya razı ettiler onu; böylece aralarındaki anlaşmayı kişisellikten uzaklaştırdılar. Sonra büyük kabul salonunun üzerinde bir süite taşındılar.

Her şey gayet iyi gidiyordu. Odaları geniş ve sessizdi, Mrs. Brownlee'yle ilişkileri de rahattı. Ev sahibesine birçok bakımdan yarar sağladıklarını bildiklerinden kendilerini ona karşı borçlu hissetmiyorlardı. Yaşlı hanımın malikânede bir erkeğe ihtiyacı vardı, başka kim Salisbury Hall'da yaşamayı kabul ederdi? Gala geceleri dışında odaların yarıdan fazlası kapalı duruyordu; hizmetkârların sayısı bodrum katında cirit atan sıçanları korkutmaya bile yetmezdi. Theresa, Mrs. Brownlee'nin nakışlarını onarmak gibi zorlu bir işi misyon edinmişti; toplam seksen altı parça vardı. Salisbury Hall'un

tenis kortu savaştan beri bakımsızdı; Victor hafta sonları kortu zararlı otlardan temizledi, düzledi ve kullanılabilir hale getirdi. Mrs. Brownlee'nin malikânesiyle dağılmış ailesi hakkında bol bol bilgi edindi; yaşlı hanım ilgili konuklara malikâneyi gezdiremeyecek kadar yorgun olduğunda, zevkle bu işi yapıyordu. "Bu salonun bütün lambrileriyle taşları tek tek Salisbury katedralinin yakınında, Tudor Dönemi'nden kalma bir malikâneden taşınmıştır... Mermer zemin eski First National Bank'in lobi katından gelmiştir... Mr. Brownlee Venedik Salonu'nu Mrs. Brownlee'ye doğum gününde armağan etmişti; bu dört som oniks sütun Herculaneum harabelerinden getirtilmiştir. Buffalo'dan Ashtabula'ya, Eire Gölü'nde yüzdürülerek getirilmişlerdir..." Victor ayrıca Spencer Brownlee'nin arabasını çarptığı ağaçtaki kaza izini, Hester Brownlee ağır hastalandığında onun için dikilen gül bahçesini de gösteriyordu. Kız İzciler partisi gibi olaylarda ne kadar yardımcı olduğunu gördük zaten.

Violet yanlarında değildi, ya kampta oluyordu ya da başka yerlerdeki okullarda. Annesiyle babasını görmeye Salisbury Hall'a ilk geldiğinde, "Niye burada oturuyorsunuz?" diye sormuştu. "Küf yuvası burası! Hurdalık resmen!" Mrs. Brownlee belki de Violet'ın eviyle alay ettiğini duymuştu. Sebebi her neyse Mackenzie'lerin tek evladından görür görmez nefret etmişti; Violet nadiren geliyor, geldiğinde de uzun kalmıyordu. Mrs. Brownlee'nin çocuklarından sadece biri ara sıra geliyordu, o da Prescott'tu. Kız İzciler dans gecesinden kısa bir süre sonra, bir akşamüzeri Mrs. Brownlee on beş yıldır Avrupa'da yaşayan kızı Hester'dan bir telgraf aldı. New York'a gelmişti, ertesi gün de Pittsburgh'da olacaktı.

Mrs. Brownlee müjdeyi Mackenzie'lere akşam yemeğinde verdi. Heyecandan yerinde duramıyordu. "Ah, Hester'a bayılacaksınız," diyordu. "İkiniz de bayılacaksınız! O çocukluğundan beri porselen gibi bir kızdı. Çocukken sağlığı pek kötüydü, herhalde bu yüzden de gözbebeğim oydu. Ah, uzun kalsa bari! Keşke vakit olsaydı da onun odasını boyatsaydık! Victor, kalması için elinden geleni yap. O kadar mutlu olacağım ki kalırsa. Sen kalsın diye teşvik et. Senden hoşlanacaktır sanırım."

Mrs. Brownlee'nin konuşmaları jimnastik salonu büyüklüğündeki yemek odasında yankılanıyordu; küçük yemek masası pencerenin önüne itilmiş ve odanın geri kalanından bir paravanla ayrılmıştı; Mackenzie'ler yemeklerini orada yemekten hoşlanıyorlardı. Pencereden çimenliğin ve basamakların ötesindeki, simetrik biçimde düzenlenmiş bahçenin kalıntıları görülüyordu. Yıkık dökük seraların ferforje çatısı, kurnaları çatlamış, çarpılmış çeşmelerin sesi, tatsız yemeklerini sıçanların cirit attığı bodrumdaki mutfaktan yukarı çıkaran yemek asansörünün takırtısı; Mackenzie'ler bütün bu saçmalıklara sanki gerçekten anlamlı şeylermiş gibi derin bir saygı besliyorlardı. Belki geçmişe ait kavramları gelişigüzeldi, belki de geçmişin mutluluğumuzda hiçbir rolü olmadığını anlamaktan âcizdiler. Birkaç gün önce Theresa üçüncü kattaki bir yatak odasına tesadüfen girmiş ve odanın Mrs. Brownlee'nin sayısız yolculuğundan geriye kalabilmiş eski –yaldızlı, eprimiş kurdelelerle bağlanmış– seyahat hediyesi sepetleriyle dolu olduğunu görmüştü.

O akşam Mrs. Brownlee Hester'dan bahsederken gözü bahçedeydi; uzakta mermer duvarların birine bir adamın tırmandığını gördü. Sonra bir kız ona bir battaniye, bir piknik sepeti, bir de şişe uzattı ve adamın kucağına atladı. Onları iki çift daha izledi. Aşk Tapınağı'na yerleştiler ve kırık kafeslerden tahta parçaları toplayıp ateş yaktılar.

"Kov şunları Victor," dedi Mrs. Brownlee.

Victor masadan kalkıp terası geçerek aşağıya, bahçeye indi ve piknikçilere gitmelerini söyledi.

"Ben Mrs. Brownlee'nin çok yakın dostuyum," dedi adamlardan biri.

"Fark etmez," dedi Victor. "Gitmeniz gerekiyor."

"Kim demiş?"

"Ben diyorum."

"Sen kimsin ki?"

Victor cevap vermedi. Ateşi dağıtıp korları üstlerine basarak söndürdü. Sayıca çoktular, daha güçlüydüler, kavga çıkarsa dayak yiyeceğini biliyordu, ama sönen ateşin dumanı piknikçileri tapınaktan kaçırıp Victor'a avantaj sağladı. Tepelerinde bir basamakta

durup saatine baktı. "Duvara tırmanıp gitmeniz için beş dakika veriyorum size," dedi.

"Ama ben Mrs. Brownlee'nin dostuyum!"

"Mrs. Brownlee'nin dostuysanız," dedi Victor, "ön kapıdan gelin. Beş dakikanız var." Piknikçiler bunun üzerine duvara doğru yürümeye başladılar, Victor –hepsi güzel olan– kızlardan biri duvarın üstünden atlatılıncaya kadar bekledi. Sonra sofraya geri döndü ve Mrs. Brownlee uzun uzadıya Küçük Hester'ı anlatırken yemeğini bitirdi.

Ertesi gün cumartesiydi, ama Victor günün büyük bölümünü Pittsburgh'da iş arayarak geçirdi. Salisbury Hall'a ancak saat dört civarında dönebildi; döndüğünde terliydi, pisti. Büyük kabul salonuna girdiğinde teras kapılarının açık olduğunu ve çiçekçinin adamlarının portakal ağacı saksılarıyla dolu bir kamyonu boşalttığını gördü. Bir hizmetçi telaş içinde yanına geldi. "Nils hastalandı, araba kullanamayacak!" dedi. "Mrs. Brownlee sizin istasyona gidip Hester'ı karşılamanızı rica ediyor. Acele etseniz iyi olur. Dört on beş treniyle geliyor. Kendi arabanızla gitmenizi istemiyor. Rolls-Royce'u alacakmışsınız. Rolls-Royce'u almanıza izin verdi."

Victor istasyona vardığında dört on beş treni gelip gitmişti bile. Hester Brownlee etrafında bavullarıyla bekleme salonunda, ayakta duruyordu. Azimle dış görünüşünü korumuş orta yaşlı bir kadındı, uzaktan güzel görünebilirdi. "Nasılsınız Miss Brownlee?" dedi Victor. "Ben Victor Mackenzie. Annenizin..."

"Evet, biliyorum," dedi Hester. "Prescott'tan duydum seni." Victor'un yüzüne bakmadan devam etti: "Geç kaldın."

"Özür dilerim," dedi Victor, "ama anneniz..."

"Bavullarım şunlar," dedi Hester. Dışarı çıkıp Rolls-Royce'a yürüdü ve arka koltuğa oturdu.

Victor bir sigara yakıp yarısını içti. Sonra bavulları arabaya taşıdı ve arka yoldan Salisbury Hall'a doğru sürmeye başladı.

"Yanlış yoldan gidiyorsun," diye seslendi Miss Brownlee. "Yolu bile bilmiyor musun?"

"Her zamanki yoldan gitmiyorum," dedi Victor sabırla, "ama birkaç yıl önce yol üzerinde bir fabrika yapıldı, kapanış saatinde

çok trafik oluyor. Bu yoldan daha hızlı gideriz. Aslında civarda çok sayıda değişiklik olduğunu göreceksiniz. Salisbury Hall'u en son ne zaman görmüştünüz Miss Brownlee?" Sorusuna cevap gelmeyince Hester'ın işitmemiş olabileceğini düşünerek tekrar sordu: "Salisbury Hall'u en son ne zaman görmüştünüz Miss Brownlee?"

Yolun geri kalanında ikisi de tek kelime etmedi. Eve vardıklarında Victor bavulları arabadan çıkarıp kapının önüne getirdi. Miss Brownlee bavulları yüksek sesle saydı. Sonra çantasını açıp Victor'a 25 sent verdi. "Aa, teşekkür ederim!" dedi Victor. "Çok teşekkür ederim!" Öfkesini yürüyerek üstünden atmak üzere bahçeye indi. Theresa'ya bu tanışmadan bahsetmemeye karar verdi. Epey yürüdükten sonra yukarı çıktı. Theresa nakışlı taburelerden birini onarmaktaydı. Oturma odası olarak kullandıkları oda onarılmakta olan nakışlarla doluydu. Theresa gün boyu ayrı kaldıklarında hep yaptığı gibi Victor'u sevgiyle kucakladı. Bir hizmetçi kapıyı tıklattığında Victor giyinmişti. "Mrs. Brownlee sizi görmek istiyor, ikinizi de," dedi. "Çalışma odasında. Hemen, dedi."

Theresa, Victor'un koluna girdi, ikisi birlikte aşağı indiler. Asansörün yanında dağınık ve pis bir oda olan çalışma odası ışıl ışıldı. Mrs. Brownlee tören kıyafetiyle kocasının masasının başında oturuyordu. "Sabrımı taşırdınız ikiniz de," dedi sertçe içeri girdiklerinde. "Kapıyı kapatın. Herkes duysun istemiyorum. Küçük Hester on beş yıl sonra evine geliyor ve trenden iner inmez hakarete uğruyor. Dokuz yıldır bu harika evde –dünyanın sayılı harikalarından birinde– yaşamak gibi bir imtiyazdan yararlanıyorsunuz; karşılığı bu mu olacaktı? Bu bardağı taşıran son damla oldu! Prescott ikinizin de beş para etmez insanlar olduğunuzu kaç kere söyledi bana, Hester da aynı kanıda, nihayet ben de anladım."

Aşırı boyalı, dertli yaşlı hanım Mackenzie'ler üzerinde bir melek etkisi bırakıyordu. Lame elbisesi Başmelek Mikail'in zırhı gibi parlıyordu; sağ elinde gök gürültüsü ve yıldırımı, ölüm ve yıkımı tutuyordu. "Yıllardır herkes sizinle ilgili olarak beni uyarıyor," dedi. "Belki kötü bir niyetiniz yok –belki sadece talihsizsiniz– ama Hester'ın ilk dikkatini çeken şey, nakışların yarısının eksik olduğu. Nereye otur-

mak istesem sen nakışlarını onarıyor oluyorsun. Sana gelince Victor: Tenis kortunun bakımını yaptığını söylemiştin bana, elbette ben tenis oynamadığım için anlamıyorum, ama geçen hafta Beardon'ları tenis oynamak üzere davet ettiğimde kortun kullanılabilecek halde olmadığını söylediler; tahmin edebileceğin gibi yerin dibine girdim; dün gece bahçeden kovduğun kişiler ise Mr. Brownlee'nin aziz bir dostunun evlatlarıymış. Ayrıca kiranız da iki hafta gecikti."

"Kirayı size göndereceğim," dedi Victor. "Hemen gidiyoruz."

Theresa konuşma boyunca Victor'la kol kolaydı, çalışma odasından birlikte çıktılar. Yağmur yağıyordu; Ernest, Venedik Salonu'na kovalar yerleştiriyordu; kubbede çatlaklar vardı. "Bir iki bavul taşımama yardımcı olabilir misin?" diye sordu Victor. Yaşlı uşak konuşmayı duymuş olmalı ki cevap bile vermedi.

Mackenzie'lerin odaları manevi değeri olan eşyalarla doluydu: fotoğraflar, gümüşler vs. Theresa aceleyle bunları toparlamaya girişti. Victor bodruma inip bavullarını aldı. Aceleyle toplandılar –durup bir sigara bile içmediler– ama akşamın büyük bölümü toplanmakla geçti. Bitirdiklerinde Theresa yatağın çarşafını çıkarıp kirli havlularla birlikte bir sepetin içine koydu; Victor eşyaları aşağı taşıdı. Violet'ın okuluna bir kart atıp artık Salisbury Hall'da oturmadıklarını bildirdi. Ön kapıda durup Theresa'yı bekledi. "Ah hayatım, nereye gideceğiz?" diye mırıldandı Theresa kapıda buluştuklarında. Yağmurun altında Victor'un arabayı getirmesini bekledi, sonra yola çıktılar ve oradan kim bilir nereye gittiler.

Oradan kim bilir nereye gittiler, ama bizim bildiğimiz, yıllar sonra, Maine sahillerinin Horsetail Plajı adlı tatil beldesinde tekrar ortaya çıktıkları. Victor, New York'ta iyi kötü bir işte çalışıyordu, yıllık iznini geçirmek üzere gitmişlerdi Maine'e. Violet onlarla birlikte değildi. Violet evlenmişti, San Francisco'da yaşıyordu. Bebeği olmuştu. Annesiyle babasına mektup yazmıyordu; Victor onun kendisine derin bir hınç beslediğini biliyordu ama sebebini bilmiyordu. Tek çocuklarının dikbaşlılığı Victor'la Theresa'yı üzüyordu, ama bu konuyu konuşma gücünü nadiren buluyorlardı kendilerinde. Horsetail Plajı'nda kaldıkları pansiyonun sahibesi Helen

Jackson dört çocuklu, enerjik ve genç bir kadındı. Kocasından boşanmıştı. Evde yerler kum doluydu, mobilyaların çoğu kırıktı. Mackenzie'ler oraya fırtınalı bir gecede varmışlardı; kuzey rüzgârı evin duvarlarından içeri giriyordu. Ev sahibesi yemeğe çıkmıştı; onlar gelir gelmez ahçı kadın şapkasını takıp paltosunu giymiş, çocukları onlara emanet edip sinemaya gitmişti. Mackenzie'ler yerlere atılmış ıslak mayoların üstünden atlayarak bavullarını yukarı taşımış, dört çocuğu yatırmış ve soğuk odalarına yerleşmişlerdi.

Ertesi sabah pansiyon sahibesi onlar için sakıncası yoksa Camden'a gidip saçını yıkatacağını söyledi. O gün öğleden sonra ahçının izin günü olmasına rağmen Mackenzie'ler için bir kokteyl parti düzenleyecekti. Öğlen döneceğine dair söz verdi; saat birde hâlâ ortada görünmeyince Theresa öğle yemeği hazırladı. Saat üçte pansiyon sahibesi Camden'dan telefon edip kuaförden yeni çıktığını haber verdi ve Theresa'dan kanepeleri hazırlamaya başlamasını rica etti. Theresa kanepeleri hazırladı. Sonra salondaki kumları süpürdü, ıslak mayoları topladı. Helen Jackson sonunda Camden'dan döndü, saat beş olunca da konuklar gelmeye başladı. Hava soğuk ve fırtınalıydı. Victor beyaz ipek takımının içinde tir tir titriyordu. Konukların çoğu gençti, kokteyl istemeyip gazoz içtiler, piyanonun etrafına toplanıp şarkı söylediler. Mackenzie'lerin partiden anladıkları bu değildi. Helen Jackson her parti gibi o partinin de başlıca unsurları olan hararetli ama anlamsız tebessümler, selamlaşmalar ve tokalaşmalara onları dahil etmeye çalıştıysa da başarılı olamadı. Konukların hepsi saat altı buçukta gitti, Mackenzie'lerle ev sahibesi kalan kanepelerle akşam yemeği hazırladılar. Helen Jackson, Victor'a, "Çocukları sinemaya götürmenizi rica etsem ayıp mı olur?" diye sordu. "Partide uslu dururlarsa sinema sözü vermiştim onlara, melek gibiydiler doğrusu, onları hayal kırıklığına uğratmak istemiyorum, ben de ölü gibiyim."

Ertesi sabah hâlâ yağmur yağıyordu. Victor karısının yüzüne baktığında evden ve havadan ötürü gücünün tükendiğini anlıyordu. Soğuk ve yağmurlu havada yazlık bir evin konforsuzluğuna çoğumuz alışığızdır, ama Theresa alışık değildi. Demir karyolaların,

kâğıttan perdelerin ruhu üzerindeki hâkimiyeti orantısızdı; sanki bunlar kendi başlarına çirkin nesneler değillerdi de, Theresa'nın sağduyusunu yok edebilecek şeylerdi. Sabah kahvaltısında pansiyon sahibesi yağmurda arabayla gezintiye çıkmalarını önerdi. "Dışarıda hava felaket, biliyorum," dedi, "ama arabayla Camden'a gidebilirsiniz, vakit geçer, öyle değil mi, harikulade küçük köylerden geçiliyor, hem Camden'a giderseniz kütüphaneye gidip Gümüş Kupa'yı alırdınız. Kaç gün önce ayırtmıştım, bir türlü vakit bulup alamıyorum. Kütüphane Estrella Yolu'nda." Mackenzie'ler Camden'a gidip Gümüş Kupa'yı aldılar. Döndüklerinde Victor'u bir başka iş bekliyordu. Helen Jackson'ın arabasının aküsü bitmişti. Victor aküyü tamirciye götürdü, kiralık bir akü alıp taktı. Sonra, havaya rağmen yüzmeye gitti, ama dalgalar yüksek ve çakıllarla doluydu; bir kere dalıp vazgeçti ve eve döndü. Islak mayosuyla odalarına girdiğinde Theresa başını kaldırdı, Victor yüzünün gözyaşlarıyla ıslanmış olduğunu gördü. "Sevgilim," dedi Theresa, "ben evimizi özledim."

Bu cümle Victor için bile yorumlaması zor bir cümleydi. O sıradaki evleri şehirde tek odalı bir daireydi ve minik mutfağı, açılır kapanır kanepesiyle, torunları olan bu çifte göre fazlasıyla genç işi ve geçici duygusu uyandıran bir yerdi. Theresa evini özlüyorsa, ancak birtakım evlerin belirli bölümlerinin toplamını özlüyor olabilirdi. Herhalde başka bir şey demek istemişti.

"Öyleyse gidelim," dedi Victor. "Sabah uyanır uyanmaz gideriz." Sonra, sözlerinin Theresa'yı ne kadar mutlu ettiğini görünce devam etti. "Arabaya bineriz, süreriz, hiç durmadan sürer, sürer, Kanada'ya gideriz."

Akşam yemeğinde gideceklerini Helen Jackson'a söylediklerinde kadın rahatlamış gibi göründü. Bir yol haritası çıkarıp dağların arasından Ste Marie'ye ve sınıra ulaşmak için en uygun yolu kurşunkalemle işaretledi. Mackenzie'ler yemekten sonra eşyalarını topladılar ve sabah erkenden yola çıktılar. Helen güle güle demek için kapının önüne çıktı. Üzerinde bir sabahlık, elinde gümüş bir kahve demliği vardı. "Hava feciydi, berbattı, çok korkunçtu, ama sizleri ağırlamak büyük mutluluktu," dedi. "Madem Ste Marie'ye

uğramaya karar verdiniz, Marly Teyzeme gümüş kahve demliğini iade eder misiniz? Yıllar önce ödünç almıştım, tehdit dolu mektuplar yazıp telefonlar ediyor durmadan; kapının eşiğine bırakıp gidebilirsiniz. Adı Mrs. Sauer. Evi anayolun yakınında." Mackenzie'lere evin yolunu üstünkörü tarif etti, Theresa'yı öptü ve gümüş kahve demliğini eline tutuşturdu. "Sizi ağırlamak büyük mutluluktu," diye seslendi araba hareket ederken.

Mackenzie'ler sırtlarını Atlas Okyanusu'na döndüklerinde Horsetail Plajı'nda dalgalar hâlâ yüksek, rüzgâr hâlâ soğuktu. Denizin sesi ve kokusu gitgide azalarak kayboldu. İç kısımlarda bulutlar seyrelmeye başladı. Günbatısı esiyordu, bulutların yerini ışık ve hareket almaktaydı. Mackenzie'ler tepelik, sürülmüş araziye geldiler. Daha önce hiç görmedikleri yerlerdi, kalın bulutlar parçalanıp aralarından parlak ışıklar patladıkça Theresa moralinin düzeldiğini hissetti. Akdeniz'de bir evde kapılarla pencereleri açıyormuş gibi bir duyguya kapılmıştı. Daha önce hiç gitmediği bir evdi burası. Sadece yıllar önce kartpostalda fotoğrafını görmüştü. Evin safran rengi duvarı mavi denize bitişikti ve bütün kapılarla pencereler kapalıydı. Şimdi Theresa onları açıyordu. Mevsim yaz başıydı. Kapıları, pencereleri açıyordu, en yüksek pencerelerin birinden dışarıya, güneşe sarktığında tek bir yelken gördü, yelkenli Afrika'ya doğru uzaklaşıyor, kötü kalpli kralı götürüyordu. İçindeki kusursuz mutluluğu başka nasıl açıklayabilirdi? Arabada her zamanki gibi bir kolu ve omzu kocasına yapışık oturuyordu. Dağlara geldiklerinde havanın daha serin ve hafif olduğunu fark etti, ama kapılarla pencereleri –hepsi denize bakan, eşikte sıkışan kapıları, panjurlu pencereleri, kanatlı pencereleri, sürme pencereleri– açma imgesi alacakaranlıkta küçük nehir yerleşimi Ste Marie'ye varıncaya kadar aklından çıkmadı.

"Kahrolası kadın," dedi Victor; Mrs. Sauer'ın evi Helen Jackson'ın tarif ettiği yerde değildi. Kahve demliği değerli bir şey gibi görünmese yol kenarına atıp yoluna devam ederdi. Nehre paralel bir toprak yola girdiler ve benzin istasyonunda durup yol sormak üzere arabadan indiler. "Tabii, tabii," dedi adam. "Sauer'ların evini biliyorum. İskeleleri tam yolun karşısında, kayıkçı az önce buraday-

dı." Tel kapıyı açıp ellerini ağzına siper ederek bağırdı. "Perley! Gel bak, adaya gitmek isteyen birileri var."

"Ben bir şey bırakacaktım," dedi Victor.

"Götürür sizi. Bu saatte güzel olur tekneyle gitmek. Yapacak işi yok zaten. Gelip burada kafamı şişirmekten başka. Perley! Perley!"

Mackenzie'ler adamla birlikte yolun karşısına geçtiler; eğri büğrü bir iskele suya uzanıyordu. Yaşlı bir adam bir teknenin pirinç aksamını parlatıyordu. "Sizi götürür getiririm hemen," dedi.

"Ben burada bekleyeyim," dedi Theresa.

Nehrin her iki kıyısı da ağaçlıktı; bazı yerlerde dallar suya değiyordu. Nehrin bu bölümü genişti, Theresa dağların arasından kıvrılarak akan nehri kilometrelerce izleyebiliyordu olduğu yerden. Manzaranın genişliği hoşuna gitti, Victor'la kayıkçının konuşmalarını işitmiyordu bile. "Hanıma söyleyin, o da gelsin," dedi yaşlı adam.

"Theresa?"

Theresa döndü, Victor elini tutup tekneye binmesine yardımcı oldu. Yaşlı adam kafasına pis bir denizci kepi geçirdi, nehir yukarı yola koyuldular. Akıntı kuvvetliydi, tekne akıntıya karşı ağır ağır ilerliyordu; başlangıçta ada filan göremediler, ama sonra onların yarımada sandığı toprağın karadan su ve ışıkla ayrıldığını gördüler. Nehrin daraldığı yerlerden geçtiler, sonra ansızın çark edip –bütün bunlar onlara çok değişik ve tuhaf geliyordu– bir koya girerek iskeleye yanaştılar. Victor iskeleden pekmez rengi lekelerle kaplı eski moda üçgen çatılı bir eve giden patikadan yukarı çıktı. Evle bahçe arasındaki çardak sedir ağacı kütüklerinden yapılmıştı; ağaç gövdelerinin kabukları güllerin arasından şeritler halinde sarkıyordu. Victor kapıyı çaldı. Yaşlı bir hizmetkâr kapıyı açtı, Victor'u evin içinden geçirip verandaya götürdü; Mrs. Sauer kucağında bir dikişle verandada oturuyordu. Kahve demliğini getirdiği için Victor'a teşekkür etti, tam Victor gitmek üzereyken yalnız mı geldiğini sordu.

"Eşimle birlikteyiz," dedi Victor. "Arabayla Quebec'e gidiyoruz."

"Öyleyse, Talbot'un dediği gibi, içme vakti gelmiştir," dedi yaşlı hanım. "Siz ve eşiniz benimle bir kadeh bir şeyler içerseniz çok sevinirim. İşin aslı bu."

Victor çardakta bekleyen Theresa'yı alıp verandaya götürdü.

"Siz gençlerin her zaman acelesi vardır, biliyorum," dedi yaşlı hanım. "Buraya uğramanız büyük lütuf, biliyorum, ama Mr. Sauer'la ben bu yıl çok yalnız kaldık buralarda. Gördüğünüz gibi oturmuş ahçının odasının perdelerini dikiyorum. Ne sıkıcı!" Dikişini havaya kaldırıp sonra kucağına bıraktı. "Madem lütfedip bir şeyler içmek için kalıyorsunuz, sizden bir şey daha rica edeceğim. İçkileri hazırlamanızı rica edeceğim. Genelde içkiyi sizi içeriye alan Agnes hazırlar, o da cini sulandırıyor. Kilerde her şeyi bulacaksınız. Yemek odasından geçince karşınıza çıkacak."

Geniş salonun yerleri Navajo kilimleriyle kaplıydı. Şömine bacası doğal taştandı ve elbette üzerinde bir çift geyik boynuzu asılıydı. Victor geniş ve kasvetli yemek odasını geçince kilere vardı. Yaşlı hizmetkâr ona shaker'la şişeleri getirdi.

"Kaldığınıza çok memnun oldum," dedi. "Kalmanızı rica edeceğini biliyordum. Hanım bu yıl o kadar yalnız kaldı ki, onun için endişeleniyorum. Çok hoş bir insandır –harika bir insandır– ama eskisi gibi değil bu aralar. Sabah saat on bir civarı içmeye başlıyor. Bazen daha erken." Shaker bir yelken kupasıydı. Ağır gümüş tepsi iş ortaklarının Mr. Sauer'a hediyesiydi.

Victor verandaya döndüğünde Theresa perdeleri dikiyordu. "Cin tadına kavuşmak ne büyük mutluluk," diye haykırdı yaşlı Mrs. Sauer. "Agnes içkileri sulandırmanın ne işe yaradığını sanıyor, bilemiyorum. Son derece vefalı ve becerikli bir hizmetkârdır, o olmasa ne yapardım bilmem, ama yaşlanıyor o da, yaşlanıyor. Bazen aklını kaybettiğini düşünüyorum. Sabun tozunu buzdolabına saklıyor, geceleri yastığının altında baltayla yatıyor."

Yaşlı beyefendi yanlarına geldiğinde, "Bu hoş ziyareti neye borçluyuz?" diye sordu. Bahçıvan eldivenlerini çıkarıp bahçe makasını kareli ceketinin cebine soktu.

"Çocukların vakit ayırıp bizimle bir kadeh bir şey içmeleri büyük nezaket, öyle değil mi?" dedi Mrs. Sauer onları tanıştırdıktan sonra. Yaşlı adam Mackenzie'lerden çocuklar diye söz edilmesine şaşırmadı. "Horsetail Plajı'ndan gelip Quebec'e gidiyorlar."

"Mrs. Sauer ve ben Horsetail Plajı'ndan öteden beri nefret ederiz," dedi yaşlı beyefendi. "Quebec'e ne zaman varmayı planlıyorsunuz?"

"Bu gece," dedi Victor.

"Bu gece mi?" diye sordu Mrs. Sauer.

"Bu gece Quebec'e varabileceğinizi sanmam," dedi yaşlı beyefendi.

"Aslında siz çocuklar o kadar hızlı sürüyorsunuz ki, varırsınız herhalde," dedi yaşlı hanım, "ama ölü gibi varırsınız. Akşam yemeğine kalsanıza. Gece burada kalın."

"Lütfen yemeğe kalın," dedi yaşlı adam.

"Kalacaksınız, değil mi?" dedi Mrs. Sauer. "İtiraz kabul etmiyorum! Ben yaşlıyım, imtiyazlıyım, itiraz ederseniz sağır rolü oynar, sizi duymuyormuş gibi yaparım. Madem kalmaya karar verdiniz, haydi şu leziz içkilerden birer tane daha hazırlayın, Agnes'a da Talbot'un odasında kalacağınızı söyleyin. Usturuplu şekilde söyleyin. Misafirden hiç hoşlanmaz. Malum, Agnes çok yaşlı."

Victor yelken kupasını tekrar içeriye götürdü; içerisi çok sayıdaki geniş pencereye rağmen alacakaranlıkta mağara gibi görünüyordu. "Eşimle ben akşam yemeğine ve yatıya kalacağız," dedi Agnes'a. "Talbot'un odasında kalacakmışız."

"Ne güzel. Belki hanım mutlu olur biraz. Çok keder yaşadı hayatta. Sanıyorum aklı da etkilendi yaşadıklarından. Sizden kalmanızı rica edeceğini biliyordum, kabul etmenize sevindim. Ben çok mutlu oldum. Daha çok bulaşık, daha çok yapılacak yatak anlamına geliyor, ama aynı zamanda daha... daha..."

"Daha neşeli mi?"

"Evet, evet, aynen öyle." Yaşlı hizmetkâr kahkahalarla güldü. "Bana Mr. Talbot'u hatırlatıyorsunuz azıcık. Buraya içki hazırlamaya geldiğinde hep benimle şakalaşırdı. Ruhu şad olsun. İnsan kabullenemiyor," dedi hüzünle.

Victor mağaramsı salondan geçerek geri dönerken Theresa'yla Mrs. Sauer'ın gece havasından söz ettiklerini duydu ve soğuk havanın dağlardan aşağı indiğini fark etti. Odanın içinde hissediliyordu. Karanlığın içinde bir yerlerde çiçekler vardı, gece havası hem

çiçeklerin hem de şömine taşlarının kokusunu ortaya çıkarmıştı; dolayısıyla salon çiçekli bir mağara gibi kokuyordu. "Herkes manzaranın Salzburg'u hatırlattığını söylüyor," dedi Mrs. Sauer, "ama ben yurtseverimdir, manzaraların bu tür karşılaştırmalarla değer kazandığı kanısında değilim. Ne var ki dostlarla değer kazanıyorlar. Eskiden davetler verirdik, ama şimdi..."

"Evet, evet," dedi yaşlı beyefendi ve içini çekti. İdrisotu yağı şişesinin mantarını çıkarıp bileklerine ve ensesine yağdan sürdü.

"İşte!" dedi Theresa. "Ahçının perdeleri tamam!"

"Ah, size nasıl teşekkür edeceğim!" dedi Mrs. Sauer. "Zahmet olmazsa biriniz gözlüğümü getirin de dikişinizi takdir edeyim. Şömine rafında duruyor."

Victor gözlüğü buldu, şömine rafında değil de, yakındaki bir sehpanın üzerinde. Gözlüğü hanıma verip verandada aşağı yukarı yürüdü. Artık tesadüfi bir misafir değil, ailenin bir üyesi sayılabileceğini ima etmeyi başardı bu arada. Verandanın basamaklarına oturdu, Theresa da gelip yanına oturdu. "Şunlara bak," dedi yaşlı hanım kocasına. "Birbirini seven gençler görmek güzel bir değişiklik oluyor, öyle değil mi? İşte günbatımı topu da atıldı. O topu yat kulübüne abim George hediye etmişti. Çok gurur duyardı onunla. Bu akşam etraf çok sessiz, değil mi?"

Ne var ki Mrs. Sauer'ın katıksız aşk olarak yorumladığı şefkatli bakışmalar ve tavırlar aslında bir sığınak bulmuş yersiz yurtsuz yaz çocuklarının tavırlarıydı. Ah o günbatımı saati onlara ne kadar güzel, ne kadar değerli görünüyordu! Bir başka adada ışıklar yanıyordu. Alacakaranlıkta kırık bir limonluk çatısının ferforje deseni baskı gibi görünüyordu. Zavallı saksağancıklar! Halleri tavırları masumdu; kemikleri kırılgandı. Gerçekten de ölüleri temsil ediyorlardı. Rüzgâr ağaçların, otların arasında, hadi git, hadi git diye esiyordu, ama Mackenzie'lere seslenmiyordu. Onlar başlarını çevirip Mrs. Sauer'a kulak vermeyi tercih ettiler. "Ben yeşil kadife elbisemi giyeceğim," dedi, "ama çocuklar, siz giyinmek istemezseniz..."

Agnes o akşam servis yaparken uzun zamandır bu kadar neşeli bir yemeğe şahit olmadığını düşünüyordu. Yemekten sonra zavallı

Talbot için alınmış bilardo masasında bilardo oynamaya koyulduklarını işitti. Biraz yağmur yağdı, ama Horsetail Plajı'ndaki yağmurun aksine, bu yumuşak ve geçici bir dağ sağanağıydı. Saat on birde Mrs. Sauer esnemeye başladı ve bilardo sona erdi. Üst kattaki holde, Talbot'un ekibinin, Talbot'un midillisinin ve Talbot'un sınıfının önünde birbirlerine iyi geceler dilediler. "İyi geceler, iyi geceler," dedi Mrs. Sauer ve sonra çehresine nezaketin ölçüsünü kaçırma kararının ifadesi yerleşerek bildirdi: "Kalmayı kabul ettiğiniz için çok mutluyum. Benim için ne kadar büyük değeri olduğunu bilemezsiniz. Ben..." Gözlerinden yaşlar fışkırdı.

"Biz de burada olduğumuz için çok mutluyuz," dedi Theresa.

"İyi geceler çocuklar," dedi Mrs. Sauer.

"İyi geceler, iyi geceler," dedi Mr. Sauer.

"İyi geceler," dedi Victor.

"İyi geceler, iyi geceler," dedi Theresa.

"İyi uykular," dedi Mrs. Sauer, "tatlı rüyalar."

On gün sonra Sauer'lar başka misafirler bekliyorlardı; Wycherly'ler genç kuzenlerdi. Daha önce eve hiç gelmemişlerdi; akşamüzeri patikada boy gösterdiler. Onlara kapıyı Victor açtı. "Ben Victor Mackenzie," dedi neşeli bir tavırla. Üzerinde tenis şortuyla kazak vardı ama bir bavulu almak üzere eğildiğinde dizlerinden bir çatırtı geldi. "Sauer'lar eşimle birlikte arabayla geziyorlar," diye açıkladı. "Saat altıda, içki saati geldiğinde dönecekler." Wycherly'ler onu izleyerek büyük salonu geçtiler, sonra üst kata çıktılar. "Mrs. Sauer size George Dayı'nın odasını hazırlattı," dedi, "manzarası en güzel, suyu en sıcak oda. Mr. Sauer'ın babası evi 1903'te yaptırdığından beri eve eklenen tek oda..."

Genç kuzenler Victor hakkında ne düşüneceklerini pek bilemediler. O da bir kuzen miydi? Yoksa bir amca veya dayı mı? Yoksul bir akraba mı? Ama ev konforlu, hava pırıl pırıldı; sonunda Victor'u göründüğü gibi kabul edeceklerdi ve Victor çok mutlu görünüyordu.

Çev.: Roza Hakmen

Cinin Kederleri

Pazar günü öğleden sonraydı; Amy yatak odasından Bearden'ların, kısa bir süre sonra da Farquarson'larla Parminter'ların geldiğini duydu. Güzel bir şeyler yiyor olabileceklerini kemiklerinde hissedinceye kadar Siyah İnci'yi okumaya devam etti. Sonra kitabını kapatıp aşağı indi. Salonun kapısı kapalıydı, ama içeriden yüksek sesle konuşmalar ve kahkahalar duyuluyordu. Dedikodu yapıyorlardı herhalde, belki daha olmadık şeyler konuşuyorlardı, çünkü o içeri girer girmez hepsi sustu.

"Merhaba Amy," dedi Mr. Farquarson.

"Mr. Farquarson sana merhaba diyor Amy," dedi babası.

"Merhaba Mr. Farquarson," dedi Amy. Bir dakika kadar gruptan uzak durup sohbetin tekrar başlamasını bekledi, sonra Mrs. Farquarson'ın yanından süzülüp çerez tabağına dalarak avucunu doldurdu.

"Amy!" dedi Mr. Lawton.

"Pardon baba," dedi Amy ve tekrar uzaklaşıp piyanonun yanına gitti.

"O çerezleri geri koy," dedi babası.

"Ama elledim artık," dedi Amy.

"Öyleyse çerez tabağını gezdir hayatım," dedi annesi tatlılıkla. "Belki başkası da çerez yemek ister."

Amy aldığı çerezleri ağzına tıkıp tekrar sehpaya yanaştı ve çerez tabağını gezdirdi.

"Teşekkürler Amy," dedi her biri iki üç fıstık alarak.

"Yeni okulun nasıl Amy?" diye sordu Mrs. Bearden.

"İyi," dedi Amy. "Özel okulları devlet okullarından daha çok seviyorum. Fabrika gibi değiller."

"Kaçıncı sınıftasın?" diye sordu Mr. Bearden.

"Dörtteyim," dedi Amy.

Babası Mr. Parminter'ın kadehiyle kendi kadehini alıp yemek odasında doldurmak üzere ayağa kalktı. Amy ondan boşalan koltuğa çöktü.

"Babanın koltuğuna oturma Amy," dedi annesi; Amy'nin bacaklarının pedal çevirmekten bitkin düştüğünü, oysa babasının bütün gün oturmaktan başka şey yapmadığını düşünmeden.

Amy balkon kapısına doğru ilerlerken annesi yeni ahçıdan söz etmeye başladı. Konuştukları ilginç konulara iyi bir örnekti.

"Bisikletini garaja koysan iyi olur," dedi babası içkilerle döndüğünde. "Yağmur yağacak."

Amy terasa çıkıp gökyüzüne baktı, ama pek fazla bulut yoktu, yağmur yağmazdı; babasının tavsiyesi bütün tavsiyeleri gibi gereksizdi. Yakasından düşmüyorlardı. "Bisikletini kaldır." "Büyükanne kapıyı aç Amy." "Kediye mama ver." "Ödevlerini yap." "Çerez tabağını gezdir." "Mrs. Bearden'a yardım et, paketlerini taşı." "Amy, dış görünüşüne biraz dikkat et lütfen."

Herkes ayağa kalktı, babası kapıdan Amy'ye seslendi. "Biz akşam yemeğine Parminter'lara gidiyoruz," dedi. "Ahçı burada, yalnız kalmayacaksın. Saat sekizde yat mutlaka. Gel bana bir iyi geceler öpücüğü ver bakayım."

Arabalar uzaklaştıktan sonra Amy mutfaktan geçerek ahçının arka taraftaki yatak odasına gitti, kapıyı tıklattı. "Gir," dedi bir ses; Amy içeri girdiğinde Ahçı Rosemary'yi bornozuyla İncil okur

halde buldu. Rosemary, Amy'ye gülümsedi. Gülümsemesi tatlı, yaşlı gözleri maviydi. "Annenle baban yine çıktılar mı?" diye sordu. Amy çıktıklarını söyleyince yaşlı kadın oturmasını söyledi Amy'ye. "Eğlenceye meraklılar galiba, değil mi? Dört gündür buradayım, her gece ya çıktılar ya da misafir ağırladılar." İncil'i açık olarak ters çevirip kucağına bıraktıktan sonra gülümsedi ama Amy'ye gülümsemiyordu. "Tabii bu evde içki sohbet muhabbet ortamında içiliyor, ayrıca annenle babanın ne yaptığı beni ilgilendirmez, öyle değil mi? İçki konusunda ben çoğu insandan daha hassasım, zavallı kız kardeşim yüzünden. Zavallı kardeşim çok içerdi. On yıl boyunca her pazar öğleden sonra onu ziyarete gittim, çoğu zaman akli dengesi yerinde olmazdı. Bazen onu yerde, yanında bir ya da iki boş şeri şişesiyle bir köşede kıvrılmış halde bulurdum. Bazen bir yabancıya ayık görünürdü ama ben konuşmasından kendinden geçecek kadar içmiş olduğunu hemen anlardım. Zavallı kardeşim öldü gitti, benim de ziyaret edecek kimsem kalmadı."

"Ne oldu kardeşine?" diye sordu Amy.

"Çok hoş bir kadındı, pembe-beyaz bir teni, sarı saçları vardı," dedi Rosemary. "Cin bazı insanları neşelendirir –hem güldürür hem ağlatır– ama kız kardeşimi somurtkan ve içe kapanık hale getirirdi. İçtiği zaman içine kapanırdı. Aksileştirirdi içki onu. 'Hava güzel,' desem, 'Değil,' derdi. 'Yağmur yağıyor,' desem, 'Hava açıyor,' derdi. Her dediğime karşı çıkardı, en önemsiz şeylere bile. Bir yaz mevsiminde, ben Maine'de çalışırken Bellevue Hastanesi'nde öldü. Ondan başka akrabam yoktu."

Rosemary'nin dobra dobra konuşması Amy'ye kendini yetişkin gibi hissettirmişti, her zamankinin aksine, kibar davranmakta zorlanmadı. "Kardeşini çok özlüyorsundur herhalde," dedi.

"Sen gelmeden oturmuş onu düşünüyordum. O da benim gibi ev hizmetinde çalışırdı, insan bu işi yaparken çok yalnızlık çekiyor. Etrafında hep bir aile olur, ama sen o ailenin bir parçası değilsindir. Sık sık gururun kırılır. Hanımlar insana tepeden bakar, düşüncesiz davranır. Hizmetinde çalıştığım hanımlara kabahat bulmuyorum. İlişkinin özü bu. Tavuklu salata isterler, gecikmemek için şafak sök-

meden kalkıp hazırlamaya başlarsın, tam sen salatayı bitirdiğinde fikir değiştirip yengeç çorbası isterler."

"Annem sürekli fikir değiştirir," dedi Amy.

"Bazen kır evinde olursun, başka hiçbir yardımcı olmaz. Yorulursun ama hiçbir zaman o yalnızlığı hissetmeyecek kadar yorgun olmazsın. Tencere tavayı yıkayıp kaldırdığında Tanrı'nın yarattıklarının tadına varmak için hizmetkârların verandasına çıkarsın, evin ön tarafında güzel bir göl ya da dağ manzarası olsa da arka tarafta pek bir manzara olmaz. Ama gökyüzü, ağaçlar, yıldızlar vardır, kuşlar öter, ayaklarını uzatmak güzeldir. Ne var ki sonra evin ön tarafından onların sesi gelir, oğullarıyla, kızlarıyla, misafirlerle konuşup gülüşürler. Evde yeniysen ve fısıltıyla konuşuyorlarsa senden bahsettiklerini bilirsin. İşte bu, akşamın tadını kaçırır birden."

"Ya," dedi Amy.

"Çeşit çeşit evlerde çalıştım; bazılarında sekiz dokuz kişi çalışırdı, bazılarında kış geceleri çöpü bile kendim yakar, karları ben kürerdim. Çok kişinin çalıştığı evlerde genellikle aralarında bir iblis vardır –yaşlı bir uşak ya da sofra hizmetine bakan bir hizmetçi–, ilk günden itibaren hayatı sana zehir etmeye çalışır. 'Hanım bundan hoşlanmaz, hanım şundan hoşlanmaz, ben hanımın yanında yirmi yıldır çalışıyorum,' der. Böyleleriyle geçinmek için diplomat olmak gerekir. Sana ayrılan odalar bir de; kaç oda gördüysem hepsi kasvetliydi. Bavulunda bir şişe içki varsa ilk zamanlar moralin düzelsin diye biraz içmemek için çok zorlanırsın. Ama benim karakterim kuvvetlidir. Kız kardeşimin durumu farklıydı. Gerginlikten şikâyet ederdi, ama bu gece onu düşünürken acaba hiç gerginlik hissetti mi, diye merak ettim. Belki de uyduruyordu. Belki ev hizmetine uygun biri değildi aslında. Sonlara doğru bir tek başka kimsenin gitmediği ücra kır evlerinde iş bulabiliyordu, bir iki haftadan fazla dayanmazdı hiçbirinde. Gerginlikten kurtulmak için biraz cin içerdi, sonra yorgunluktan kurtulmak için; kendi içkisini ve çalabildiği bütün içkileri bitirdikten sonra da evin ön kısmındakiler haberdar olurdu. Genellikle olay çıkardı, zavallı kardeşim hep son sözü kendi söylemek isterdi. Ah, bana kalsa yasaklardım içkiyi! Babanın

herhangi bir şeyini almanı tavsiye etmek bana düşmez, ama ara sıra cin şişesini lavaboya boşaltsan seninle gurur duyardım, zehir o, zehir! Ah canım, seninle konuşmak iyi geldi bana. Kız kardeşime özlemim geçti biraz. Şimdi biraz daha İncil okuyayım, sonra sana akşam yemeğini hazırlarım."

Lawton'lar o yıl ahçılarla sorun yaşamış, beş ahçı değiştirmişlerdi. Rosemary'nin gelişi Marcia Lawton'a ilahi adalet kuramını hatırlatmıştı biraz; acı çekmişti, şimdi ödüllendiriliyordu. Rosemary temiz, çalışkan ve neşeliydi; yemekleriyse –Lawton'ların ifadesiyle– Chambord'daki yemeklerden aşağı kalmıyordu. Rosemary çarşamba akşamı yemekten sonra trenle New York'a gitti, perşembe günü akşam treniyle gelmeye söz vermişti. Perşembe sabahı Marcia ahçının odasına girdi. Tatsız ama âdetten bir önlemdi. Odada herhangi bir kişisel eşya –sigara paketi, dolmakalem, çalar saat, radyo ya da yaşlı kadını eve bağlayabilecek herhangi bir şey– olmaması onda kandırıldığı yolunda tedirgin edici bir duygu uyandırdı; geçmişte ahçılar tarafından kandırıldığı çok olmuştu. Dolabın kapağını açınca bir tek üniformanın asılı olduğunu, alt kısımda da Rosemary'nin eski bavuluyla mutfakta giydiği beyaz ayakkabıların durduğunu gördü. Bavul kilitliydi, ama Marcia bavulu eline aldığında boşmuş gibi geldi.

Mr. Lawton'la Amy perşembe akşamı yemekten sonra sekiz on altı trenini karşılamak üzere istasyona gittiler. Arabanın üstü açıktı, serin hava, yıldızların parıltısı ve babasıyla birlikte olmak küçük kızın dünyaya iyimser gözlerle bakmasına sebep oluyordu. Shady Hill'in tren istasyonu televizyonda gördüğü eski filmlerdeki istasyonlara benziyordu; dedektiflerle casusların, mavisakallarla saf kurbanlarının ücra malikânelere götürülmek üzere karşılandıkları istasyonlara. Amy özellikle hava kararmaya yakınken istasyonu severdi. Mahalli trenlerde yolculuk yapanların işe gidip gelmekten daha acil ve tekinsiz görevleri yerine getirdiklerini hayal ederdi. Koyu bir sis ya da tipi yoksa, babasının kullandığı yemekli vagonlu tren hayatının geri kalanıyla aynı parıltıya ve tekdüzeliğe sahipmiş gibi görünürdü gözüne. Tuhaf saatlerde kalkan mahalli trenler ise Amy'nin yaşamak istediği, daha keskin zıtlıklar dünyasına aitti.

Birkaç dakika erken gelmişlerdi; Amy arabadan inip peronda durdu. İstasyonun iki ucunda rayların üzerinde asılı iplerin ne işe yaradığını merak etti, ama babasına soracak değildi, bilmezdi. Tren görünmeden sesini duydu; ses Amy'yi heyecanlandırdı, mutlu etti. Tren istasyona girip durduğunda ışıklı pencerelerde Rosemary'yi aradı, bulamadı. Mr. Lawton da arabadan inip peronda, Amy'nin yanında durdu. Kondüktörün oturan birine doğru eğildiğini gördüler; sonunda ahçı yerinden kalktı. Kondüktöre abanarak vagonda ilerliyor, ağlıyordu. "Pembe-beyazdı teni," diye hıçkırdığını duydu Amy. "Çok hoş bir insandı, çok." Kondüktör ona şefkatle bir şeyler söyledi, kolunu omuzlarına doladı ve basamaklardan inmesine yardımcı oldu. Sonra tren hareket etti; Rosemary durup gözyaşlarını sildi. "Hiçbir şey söylemeyin Mr. Lawton," dedi, "ben de tek kelime etmeyeceğim." Küçük bir kese kâğıdı uzattı. "Sana bir hediyem var küçükhanım."

"Teşekkür ederim Rosemary," dedi Amy. Kese kâğıdının içine baktı, suda açılan kâğıttan Japon çiçeklerinden birkaç paket vardı içinde.

Rosemary loş ışıkta yolunu zorlukla bulabilen biri gibi dikkatle arabaya doğru yürüdü. Üzerinden ekşi bir koku yayılıyordu etrafa. Bayramlık paltosu çamurluydu, arkası yırtılmıştı. Mr. Lawton, Amy'ye arka koltuğa geçmesini söyleyip ahçıyı öne, yanına oturttu. Kapıyı öfkeyle çarptı, sonra sürücü koltuğuna yerleşip eve doğru yola koyuldu. Rosemary çantasına elini sokup mantarla kapatılmış bir Coca-Cola şişesi çıkararak bir yudum içti. Amy kokusundan şişenin cinle dolu olduğunu anladı.

"Rosemary!" dedi Mr. Lawton.

"Yalnızım," dedi ahçı. "Yalnızım, korkuyorum, bundan başka hiçbir şeyim yok."

Babası evin arka kapısına yanaşıncaya kadar tek kelime daha etmedi. "Git bavulunu al Rosemary," dedi. "Ben burada bekliyorum."

Ahçı sendeleyerek eve girer girmez babası Amy'ye ön kapıdan eve girmesini söyledi. "Yukarı, odana çık ve yatmaya hazırlan."

Amy içeri girdiğinde annesi üst kattan seslenerek Rosemary'nin dönüp dönmediğini sordu. Amy cevap vermedi. İçki dolabına gidip açılmış bir cin şişesini aldı ve kilerdeki lavaboya boşalttı. Salonda annesine rastladığında ağlamak üzereydi, babasının ahçıyı istasyona geri götüreceğini söyledi.

Amy ertesi gün okuldan döndüğünde iriyarı, siyah saçlı bir kadın salonu temizliyordu. Mr. Lawton'ın genellikle istasyona gitmek için kullandığı araba bakımdaydı; Amy annesiyle birlikte istasyona, babasını karşılamaya gitti. Peronda onlara doğru yürürken yüzünün beyazlığından babasının zor bir gün geçirmiş olduğunu anladı. Babası annesini öptü, Amy'nin başını okşadı ve direksiyona geçti.

"Biliyor musun," dedi annesi, "konuk odasının duşu tamamen bozulmuş."

"Lanet olsun Marcia," dedi babası, "bir kere de kötü haberle karşılama beni!"

Babasının kulak tırmalayıcı sesi Amy'yi bunaltıyordu; pencereyi açıp kapatan düğmeyle oynamaya başladı.

"Kes şunu Amy!" dedi babası.

"Canım, duş önemli değil," dedi annesi. Gülmeye çalıştı.

"Geçen hafta San Francisco'dan döner dönmez," dedi Mr. Lawton, "kalorifer kazanını değiştirmemiz gerektiğini söylemiştin."

"Neyse, gündüz çalışacak bir ahçı buldum. Bu iyi haber."

"Ayyaş mı?" diye sordu babası.

"Yapma hayatım. Yemeğimizi hazırlayacak, bulaşıkları yıkayacak, sonra otobüse binip evine gidecek. Bu akşam Farquarson'lara gidiyoruz."

"Ben çok yorgunum aslında, hiçbir yere gidecek halim yok," dedi babası.

"Bana kim bakacak?" diye sordu Amy.

"Sen Farquarson'larda hep çok eğleniyorsun," dedi annesi.

"Peki öyleyse, erken kalkarız," dedi babası.

"Bana kim bakacak?" diye sordu Amy.

"Mrs. Henlein," dedi annesi.

Eve vardıklarında Amy piyanonun başına geçti.

Babası hole bitişik banyoda ellerini yıkayıp içki dolabına gitti. Elinde boş cin şişesiyle salona döndü. "Adı ne bu kadının?" diye sordu.

"Ruby," dedi annesi.

"İnanılır gibi değil. Daha ilk günü, çeyrek litre cin içmiş."

"Eyvah!" dedi annesi. "Neyse, şimdi olay çıkarmayalım."

"Herkes benim içkimi içiyor," diye bağırdı babası, "bıktım usandım artık yahu!"

"Dolapta cin çok," dedi annesi. "Başka bir şişe aç."

"O bahçıvana saatte 3 dolar ödüyorduk, gizli gizli eve girip İskoç viskilerimi içmekten başka iş yapmadı. Mrs. Henlein'dan önceki bakıcı viskimi sulandırıyordu, Rosemary'yi ise hatırlatmama gerek yok herhalde. Rosemary'den önceki ahçı içki dolabını boşaltmakla kalmamış, mutfakta yemek pişirmek için kullandığımız bütün rom, kirş, şeri ve şarapları da bitirmişti. Sonra geçen yazki Polonyalı kadın. Hatta yaşlı çamaşırcı kadın. Ayrıca boyacılar. Herhalde benim kapımı işaretlemişler. Ajans beni enayi bellemiş anlaşılan."

"Neyse, yemeği yiyelim de sonra konuşursun onunla."

"Hadi canım!" dedi babası. "İnsanları hırsızlığa teşvik mi edeceğim! Ruby!" Kadına birkaç kere bağırarak seslendi, ama o cevap vermedi. Bir müddet sonra yemek odasının kapısında şapkası ve paltosuyla belirdi.

"Ben hastayım," dedi. Amy kadının korkmuş olduğunu fark etti.

"Hastalanmış olman gerekir zaten," dedi babası.

"Hastayım," diye mırıldandı ahçı, "burada ilaç bulamadım, eve gidiyorum."

"İyi olur," dedi babası. "İsabet! Yeter artık millete buraya gelip içkimi içsin diye para verdiğim."

Ahçı ön kapıya doğru ilerlerken Marcia Lawton parasını vermek üzere peşinden hole gitti. Amy bu sahneyi piyano taburesinden seyretmişti; hem uzakta kalmasını hem de her şeyi seyredebilmesini sağlayan bir pozisyondu. Babasının dolu bir cin şişesi alıp martiniyle karıştırdığını gördü. Çok mutsuz görünüyordu.

"Aslında," dedi annesi tekrar salona döndüğünde, "kadın sarhoş görünmüyordu."

"Lütfen tartışmaya girme Marcia," dedi babası. İki kadehe kokteyl koyup "Şerefe," diyerek birkaç yudum içti. "Orpheo'nun yerinde akşam yemeği yiyebiliriz," dedi sonra.

"Olabilir," dedi annesi. "Ben Amy için bir şeyler hazırlayayım." Annesi mutfağa gitti, Amy de nota kitabının "Reflets d'Automne" sayfasını açtı. Müzik hocası sayfanın üstüne "SAY" diye yazmıştı. "SAY, hafifçe, hafifçe..." Amy çalmaya başladı. Her hata yapışında, "Öf be!" deyip baştan başlıyordu. "Reflets d'Automne"un ortasına geldiğinde cin şişesini boşaltanın kendisi olduğunu hatırladı. Öyle büyük bir şaşkınlık içindeydi ki, parçayı yarıda kesti; piyano çalmaya devam edecek gücü kalmamıştı, ama duyguları şaşkınlıktan öteye gitmiyordu. Annesi kurtardı onu. "Yemeğin mutfakta hazır hayatım," dedi. "Tatlı olarak da derin dondurucudan bir buzlu lolipop alabilirsin. Ama bir tane."

Marcia Lawton boş kadehini kocasına uzattı, o da shaker'dan doldurdu. Annesi sonra üst kata çıktı. Mr. Lawton salonda kaldı; Amy babasının yüzünü dikkatle incelediğinde gergin görünümünün yumuşamaya başlamış olduğunu gördü. Artık o kadar mutsuz görünmüyordu, mutfağa gitmek üzere yanından geçerken babası ona şefkatle gülümseyerek başını okşadı.

Amy yemeğini ve lolipopunu bitirip torbasını patlattıktan sonra tekrar piyanonun başına döndü ve bir süre "Chopsticks" parçasını çaldı. Babası smokiniyle aşağı inip kadehini şömine rafına bıraktı, sonra terasına ve bahçesine bakmak üzere camlı kapıya gitti. Amy yüz hatlarının yumuşamasıyla başlayan değişimin daha da ilerlemiş olduğunu gördü. Babası nihayet mutlu görünüyordu. Amy, acaba sarhoş mu, diye düşündü; gerçi yürürken yalpalamıyordu. Hatta daha sağlam basıyordu yere.

Annesiyle babası her yıl sirkte orkestra "Bana Evin Yolunu Göster" parçasını çalarken ip cambazının yaptığı gibi yuvarlanarak, yalpalayarak yürüme noktasına hiç gelmiyorlardı; Amy bazen cambazı kendi de taklit ederdi. Çimenlerin üstünde uzun müddet

kendi etrafında döner, sonra sendeleyerek, hafifçe midesi bulanarak, "Sarhoşum ben! Sarhoş oldum!" diye haykırır, çimenlerin üzerine devrilirken son anda toparlanıp doğrulur ve bir an dünyayı görme melekesini kaybetmiş olmaktan ötürü bir sevinç de yaşardı. Ama annesiyle babasını hiç öyle görmemişti. Bir direğe tutunup şarkı söylediklerini, sallandıklarını görmemişti ama düştüklerini görmüştü. Asla münasebetsizlik yapmazlardı –hatta içtikçe daha terbiyeli, daha resmi olurlardı– ama babası bazen herkesin içkilerini tazelemek üzere ayağa kalktığında zikzaklar çizmediği halde ayakkabıları halıya yapışırmış gibi yürürdü. Bazen de salonun kapısına vardığında mesafede bir otuz kırk santim yanılırdı. Bir keresinde babasının dosdoğru duvara çarptığını, yere devrildiğini, taşıdığı kadehlerin çoğunun kırıldığını görmüştü Amy. Bir iki kişi gülmüştü, ama herkes değil, gülenler de kahkahayla gülmemişti; çoğu, babası düşmemiş gibi yapmıştı. Babası ayağa kalktığında hiçbir şey olmamış gibi içki dolabına gitmişti. Amy bir keresinde Mrs. Farquarson'ın koltuğa otururken yine bir otuz santim yanılarak yere çöktüğünü görmüştü, ama o seferinde kimse gülmemiş, herkes Mrs. Farquarson düşmemiş gibi yapmıştı. Bir tiyatro oyunundaki oyunculara benziyorlardı. Okuldaki piyeslerde kartondan yapılmış bir ağacı devirdiğin zaman çaktırmadan düzeltmen gerekirdi ki sık bir ormanda dolaştığın izlenimi bozulmasın; işte biri düştüğü zaman onların yaptığı da buydu.

Babası şimdi sabahları istasyon peronunda bir aşağı bir yukarı yürürkenki halinden çok farklı olan o kaskatı, tuhaf adımlarla yürüyordu; Amy onun bir şey aradığını anladı. Kadehini arıyordu. Şöminenin rafında duruyordu kadeh ama babası oraya bakmıyordu. Salondaki bütün sehpalara baktı. Sonra terasa çıkıp oraya baktı, ardından tekrar salona dönüp yine bütün sehpalara baktı. Sonra yine terasa çıktı, sonra tekrar salondaki bütün sehpalara döndü; aynı yere üç kere bakıyordu; oysa Amy ayakkabılarını ya da yağmurluğunu ararken aklını kullanarak bakmasını söylerdi hep. "İyi bak Amy," derdi her zaman. "Nereye koyduğunu hatırlamaya çalış. Her yağmur yağdığında sana yeni bir yağmurluk alamam."

Sonunda aramaktan vazgeçip kendine başka bir kadehe bir kokteyl doldurdu. "Ben Mrs. Henlein'ı almaya gidiyorum," dedi Amy'ye, çok önemli bir bilgi verircesine.

Amy'nin Mrs. Henlein'a beslediği tek duygu kayıtsızlıktı; babası bakıcıyla döndüğünde Mrs. Henlein'la eve hapsolduğu geceleri, haftaları –neredeyse yılları– düşündü. Mrs. Henlein çok kibardı, sürekli Amy'ye bir hanıma neyin yakıştığını, neyin yakışmadığını söylerdi. Amy'nin annesiyle babasının nereye gittiğini, ne tür bir davet olduğunu da sorardı Mrs. Helein, halbuki onu ilgilendirmezdi. Her zaman sanki kendi eviymiş gibi kanepeye kurulur, hiç tanışmadığı insanlar hakkında konuşur, Amy'ye gazeteyi getirmesini söylerdi; oysa emir vermeye hakkı yoktu.

Marcia Lawton aşağı indiğinde Mrs. Henlein ona iyi geceler diledi. "İyi eğlenceler," diye seslendi Lawton'ların arkasından, kapıdan çıkarlarken. Sonra Amy'ye döndü. "Annenle baban nereye gidiyorlar şekerim?"

"Şekerim, bilmez olur musun? İyice bir düşün bakalım. Kulübe mi gidiyorlar?"

"Hayır," dedi Amy.

"Acaba Trencher'lara mı gidiyorlar," dedi Mrs. Henlein. "Biz gelirken Trencher'ların evinde bütün ışıklar yanıyordu."

"Trencher'lara gitmiyorlar," dedi Amy. "Trencher'lardan nefret ederler."

"Peki öyleyse nereye gidiyorlar şekerim?" diye sordu Mrs. Henlein.

"Farquarson'lara gidiyorlar," dedi Amy.

"Tamam, ben de bunu soruyordum şekerim," dedi Mrs. Henlein. "Şimdi gazeteyi veriver bana, kibarca ver. Kibarca," dedi Amy elinde gazeteyle yaklaşırken. "Büyüklerin için bir şey yaptığında kibarca yapmazsan bir anlamı kalmaz." Gözlüğünü takıp gazeteyi okumaya başladı.

Amy yukarı, odasına çıktı. Masasının üstünde bir bardağın içinde Rosemary'nin ona getirdiği Japon çiçekleri pembeye boyanmış suda bayat bayat açmıştı. Amy arka merdivenden tekrar aşağı inip mutfaktan geçerek yemek odasına girdi. Babasının kokteyl gereç-

leri içki dolabının üstüne saçılmış duruyordu. Amy cin şişesini kilerdeki lavaboya boşalttı, sonra tekrar aldığı yere koydu. Bisiklete binmek için saat çok geçti, yatmak içinse çok erken; televizyonda ilginç bir şey, mesela bir cinayet bulsa bile Mrs. Henlein'ın kapattıracağını biliyordu. Sonra babasının batıya yaptığı yolculuktan döndüğünde kendisine atlarla ilgili bir kitap getirdiğini hatırladı ve yeni kitabını okumak üzere neşe içinde arka merdivenden koşarak yukarı çıktı.

Lawson'lar eve döndüğünde saat ikiyi geçiyordu. Salondaki kanepenin üstünde uyuyakalmış Mrs. Henlein rüyasında tozlu bir tavan arasındayken holdeki seslerle uyandı. Marcia Lawton parasını verip teşekkür etti, telefon eden oldu mu, diye sordu, sonra da yukarı çıktı. Mr. Lawton yemek odasında şişeleri karıştırıyordu. Kendi yatağında uykusuna dönebilmek için sabırsızlanan Mrs. Henlein çoğu zaman yaptıkları gibi kendine bir kadeh içki daha doldurmasın diye dua ediyordu. Her gece sarhoş beyefendiler tarafından arabayla eve götürülüyordu. Mr. Lawton elinde boş bir içki şişesiyle yemek salonunun kapısına dikildi. "Leş gibi kokuyorsunuzdur herhalde Mrs. Henlein," dedi.

"Hımm," dedi Mrs. Henlein. Anlamamıştı.

"Tam çeyrek litre cin içmişsiniz," dedi Mr. Lawton.

Donuk yaşlı kadın –yarı uykuda, yarı uyanık halde– doğruldu, kır saçlarını düzeltti. Âdetleri arasında sokak kedilerini toplamak, ilginç ve değerli gazeteleri banyosuna tavana kadar yığmak, allık sürmek, kendi kendine konuşmak, yangın çıkma ihtimalini göz önünde bulundurarak iç çamaşırıyla uyumak, çorbalık kemik için pazarlık yapmak vardı; mahallede nihayet o tozlu hurdalıkta öldüğünde şiltesinin içinde banka cüzdanları, yastığının içinde de yüz dolarlık banknotlar bulunacağı dedikoduları dolaşırdı. Zenginliğin onca kışkırtmasına hanımefendilik uğruna direnmişti ve karşılığında adi bir hırsız muamelesi görüyordu. Mr. Lawton'a bağırmaya başladı.

"Sözünüzü geri alın Mr. Lawton! Söylediğiniz bütün sözleri geri alın! Ben hayatımda bir çöp bile çalmadım, ailemde hiç kimse

çalmadı, burada durup sarhoş bir adamın hakaretlerini sineye çekecek değilim. İçkiye gelince, benim yirmi beş yıldır içtiğim içki göz kadehimi doldurmaz. Yirmi beş yıl önce Mr. Henlein beni bir gazinoya götürmüştü, iki Manhattan kokteyli içtim, o kadar midem bulandı ve başım döndü ki bir daha içmek istemedim. Siz ne cüretle böyle konuşursunuz benimle! Bana hırsız, sarhoş dersiniz! Sizden tiksiniyorum, benim çektiğim dertlerden haberiniz bile yok. Geçen yıl Noel yemeğim neydi, biliyor musunuz? Beykınla ekmek. Orospu çocuğu!" Mrs. Henlein ağlamaya başladı. "Oh, iyi ki söyledim!" diye bağırdı. "Hayatımda ilk kez küfrettim, iyi ki de ettim. Orospu çocuğu!" Mrs. Henlein sanki büyük bir geminin pruvasında dururmuş gibi bir özgürlük duygusu yaşıyordu. "Hayatım boyunca bu mahallede yaşadım. Burada temiz kalpli çiftçilerin yaşadığı, nehirlerde balık bulunduğu zamanları hatırlıyorum. Babamın on beş dönüm çayırlık arazisi vardı, adı bütün bu yörede bilinirdi; anne tarafımdan atalarım Hollandalı soylu toprak sahipleriydi. Annem Kraliçe Wilhelmina'ya tıpatıp benzerdi. Bana hakaret edebileceğinizi sanıyorsunuz ama yanılıyorsunuz, hem de çok yanılıyorsunuz." Mrs. Henlein telefon başına gitti, ahizeyi kaldırdı ve bağırmaya başladı: "Polis! Polis! Polis! Ben Mrs. Henlein, Lawton'lardayım. Mr. Lawton sarhoş, bana hakaret üstüne hakaret ediyor, lütfen buraya gelip onu tutuklayın!"

Amy seslere uyandı; yatağında yatarken yetişkinler dünyasının acınası yozlaşmasını belli belirsiz algıladı; bu dünya ne kadar çiğ ve dayanıksızdı; eprimiş çuval bezi gibiydi, aptallıklarla, hatalarla yamanmıştı, işe yaramaz ve çirkindi; buna rağmen onlar değersizliğini hiç göremiyor, sen gösterdiğinde de bozuluyorlardı. Ama gürültülerin kesilmediğini ve "Polis! Polis!" çığlıklarını duyunca korktu. Onu tutuklayabileceklerini sanmıyordu, gerçi boş şişenin üstünde parmak izlerini bulabilirlerdi, ama Amy'yi asıl korkutan kendisini tehdit eden tehlike değil, gecenin bir vaktinde baba evinin çöküşüydü. Hepsi kendi kabahatiydi; babasının çalışma odasındaki paralel telefonda konuştuğunu duyunca suçluluk duygusuna gömüldü. Babası iyi kalpli ve şefkatli olmaya çalışıyordu. Amy ona

batıdan getirdiği pahalı, resimli at kitabını hatırlayınca ağlamamak için kendini zor tuttu. Kafasını yastığın altına gömdü ve yüreği kan ağlayarak evden ayrılması gerekeceğini düşündü. New York'ta yaşadıkları zamandan kalma birçok arkadaşı vardı; geceyi parkta da geçirebilirdi ya da bir müzeye saklanabilirdi. Evden ayrılmak zorunda kalacaktı.

"Günaydın!" dedi babası sabah kahvaltıda. "Güzel bir gün bizi bekliyor!" Gökyüzünde yükselen güneşle, Mrs. Henlein'ı idare edişinin ve polisin gelmesini engelleyişinin hatırasıyla neşelenen, uykuyla dinçleşmiş, golf oynayacağını düşünerek keyiflenen Mr. Lawton bu sözleri içtenlikle söylemişti, ama sözleri Amy'ye aşağılayıcı ve saçma geliyordu; iştahı kaçmıştı, omuzları çökmüş, kâsesindeki mısır gevreklerini kaşığıyla ileri geri itiyordu. "Dik otur Amy," dedi babası. Amy sonra geceyi, çığlıkları, evden ayrılma kararını hatırladı. Babasının neşesi hafızasını canlandırdı. Kararı kesindi. Saat onda bale dersi vardı, öğle yemeğini Lillian Towele'la yiyecekti. Sonra da gidecekti.

Çocuklar deniz yolculuğuna bir diş fırçası ve bir oyuncak ayıyla hazırlanırlar; dünya turuna çıkmak için yanlarına ikisi farklı renklerde bir çift çorap, bir denizkabuğu ve bir termometre alırlar; kitaplar, taşlar, tavuskuşu tüyleri, şekerlemeler, tenis topları, pis mendiller ve ip yumakları onlara seyahat için vazgeçilmez eşyalar gibi görünür; Amy de o öğleden sonra cinsine uygun duygusallıkla eşyalarını topladı. Öğle yemeğinden eve geç dönmüştü, yola çıkışı gecikmişti ama buna üzülmüyordu. Akşamüzeri kalkan mahalli trenlerden birine, ahçıların trenlerinden birine binebilirdi. Babası golf oynuyordu, annesi de bir yerlere gitmişti. Yarım gün çalışan bir hizmetkâr salonu temizliyordu. Amy eşyalarını toplamayı bitirdikten sonra annesiyle babasının yatak odasına gidip banyodaki sifonu çekti. Su sesi devam ederken annesinin yazı masasından 20 dolarlık bir banknot aldı. Sonra aşağı inip evden çıktı ve Blenhollow Kavşağı'nın etrafından dolaşıp Alewives Sokağı'ndan istasyona yürüdü. Zihninde herhangi bir pişmanlık ve vedalaşma yoktu.

Geceyi müzede geçirmemeye karar verecek olursa diye şehirdeki arkadaşlarının isimlerini sıraladı zihninde. İstasyonun bekleme odasının kapısını açtığında istasyon şefi Mr. Flanagan kömür ateşini karıştırıyordu.

"New York'a bir bilet almak istiyorum," dedi Amy.

"Tek gidiş mi, gidiş-dönüş mü?"

"Tek gidiş lütfen."

Mr. Flanagan kapıdan geçip bilet gişesine girdi ve camı yukarı sürdü. "Ne yazık ki hazır indirimli biletim yok Amy," dedi. "Oturup yazmam gerekecek."

"Önemli değil," dedi Amy. 20 dolarlık banknotu tezgâhın üzerine koydu.

"Bunu bozdurmak için de karşı tarafa geçmem gerekecek," dedi Mr. Flanagan. "Dört otuz iki treni şimdi geliyor, ama beş on trenine yetişirsin." Amy itiraz etmeden gidip oturdu, mukavva bavulunu yanına yerleştirdi; bavulun üzerinde Avrupa otelleriyle yerleşimlerinin adları yazılıydı. Mahalli tren gelip gittikten sonra Mr. Flanagan gişenin camını indirdi ve yaya köprüsünü geçip kuzey platformuna giderek Lawton'lara telefon etti. Mr. Lawton golften yeni dönmüştü, kendine bir kokteyl hazırlıyordu. "Sanırım kızınız yolculuğa çıkmak niyetinde," dedi Mr. Flanagan.

Mr. Lawton istasyona vardığında hava kararmıştı. Pencereden kızını gördü. Bankta oturan kız ve karton bavulunun üstündeki havalı isimler sadece Amy çaresiz ya da çok hasta olduğunda hissettiği dokunaklı bir şefkat yarattı içinde. Şeytan yoklamıştı! Özlemle titredi, tıpkı geç saatte, tek başına arabayla eve dönerken rüzgârın savurduğu bir avuç kuru yaprak farlarının ışığıyla aydınlandığında ve onu en fazla bir saniyeliğine hayatının somut simgelerinden –düğmesiz gömlekler, fişler, banka ekstreleri, sipariş formları ve boş bardaklardan– kurtardığında olduğu gibi derisinin kalınlaştığını hissetti. Kulak kabartır gibiydi, kim bilir neye. Emirler, davullar, işaret ateşlerinin çatırtısı, orkestra çanlarının ezgisi –Alpler'deki tatlı müzik– vadide bir tavernada şarkı söyleyenler, yabani kuğuların ötüşü; Venedik kiliselerindeki tuzlu hava-

nın kokusu geldi burnuna. Sonra tıpkı yapraklar gibi kızının onu etkileme gücü de bitti; diken diken olmuş tüyleri normale döndü. Kendine döndü. Amy ne diye kaçmak istiyordu ki? Seyahat –bunu iki haftada bir üç gününü yollarda geçiren kendisinden daha iyi kim bilebilirdi– aşırı ısıtılmış uçak kabinlerinden, tekrara boğulmuş dergilerden ibaret, kahvenin bile, şampanyanın bile plastik tadına sahip olduğu bir dünyaydı. Kızına en güzel yerin insanın yuvası olduğunu nasıl öğretecekti?

Çev.: Roza Hakmen

Ey Gençlik ve Güzellik!

Shady Hill banliyösünde düzenlenen neredeyse bütün uzun ve kalabalık cumartesi gecesi partilerinin en sonunda, sabah golf ya da tenis oynayacak olan hemen herkes saatler önce eve gitmişken, geriye kalan on ya da on iki kişi, cin ve viskinin dibi bulunduğu ve kocasını bekleyerek mecburen oturan tek tük kadınlar süt içmeye başlamış olduğu halde geceyi bir türlü noktalayamazken; herkes zaman kavramını kaybettikten sonra, bu keçi inatlıların evlerinde onları bekleyen çocuk bakıcıları çoktan kanepeye uzanıp derin uykuya dalmış, rüyalarında yemek pişirme yarışmaları ödülleri, deniz yolculukları ve romantik aşklar görürken; kavgacı sarhoş, kumarbaz, piyanist ve umutları yıkılan kadın bir bir duygularını ifade ettikten sonra; yapılan bütün teklifler –kahvaltıya Farquarson'lara gitmek, yüzmeye gitmek, gidip Townsend'leri uyandırmak, şuraya gitmek, buraya gitmek– daha yapıldığı anda unutulduktan sonra, işte o zaman Trace Bearden, Cash Bentley'yi yaşı ve dökülmeye başlayan saçları konusunda kışkırtmaya başlardı. Bunun ardından salondaki mobilyaların yerleştirilmesine geçilirdi. Trace'le Cash masa, sehpa ve iskemleleri, kanepeleri, koltukları ve şömine siperliğini, odun

sandığını ve tabureyi yerleştirirlerdi; işleri bittiğinde salon tanınmaz hale gelirdi. Ardından, ev sahibinin tabancası varsa, getirmesi söylenirdi. Cash ayakkabılarını çıkarır ve bir kanepenin arkasına çömelerek start pozisyonu alırdı. Trace açık pencereden dışarı ateş ederdi; eğer mahallede yeniyseniz ve hazırlıkların ne hazırlığı olduğunu anlamamışsanız o zaman bir engelli koşu seyredeceğini anlardınız. Cash kanepenin, sehpaların, şömine siperliğinin ve odun sandığının üstünden atlayıp geçerdi. Cash tek başına koştuğundan tam bir yarış sayılmazdı bu, ama kırk yaşındaki adamın onca engelin üzerinden öylesine zarafetle atlayışını izlemek müthiş bir şeydi. Shady Hill'de Cash'in üzerinden atlayamayacağı tek mobilya yoktu. Yarış tezahüratla sona erer, sonra da parti dağılırdı.

Cash eskiden başarılı bir atletti elbette, ama parlak geçmişiyle ilgili olarak asla saldırganlaşmaz, can sıkmazdı. Gençlik yıllarını geçirdiği üniversite ona mezunlar derneğinde ücret karşılığı çalışmasını önermiş, ama Cash hayatının bu bölümünün sona erdiğini anlayarak teklifi geri çevirmişti. Cash'le karısı Louise'in iki çocukları vardı, Alewives Yolu'nda fazla pahalı olmayan bir çiftlik evinde oturuyorlardı. Mali durumları buna elvermediği halde golf kulübüne üyeydiler ama Bentley'ler söz konusu olunca kimse bunun üzerinde durmuyordu; Cash, Shady Hill'in en sevilen sakinlerinden biriydi. İnceliğini koruyordu –kilosuna dikkat ederdi–; sabahları atletliğini belli eden canlı, hafif adımlarla tren istasyonuna yürürdü. Saçları seyrelmişti, bazı sabahlar gözleri kanlı olurdu; ama bunlar inatla gençliğini koruyuşunun sevimliliğini azaltmazdı.

Cash iş hayatında terslikler ve hüsranlar yaşamıştı, Bentley'lerin mali kaygıları vardı. Vergilerini, ipotek borçlarını hep geç öderlerdi; girişteki masanın çekmecesi ödenmemiş faturalarla doluydu; Bentley'lerle banka arasındaki ilişki daima pamuk ipliğine bağlıydı. Louise cumartesi geceleri güzel görünürdü gerçi, ama hayatı yorucu ve tekdüzeydi. Ceketlerinin, paltolarının, elbiselerinin cebinde küçük kâğıt parçalarına yazılmış notlar olurdu: "Margarin, dondurulmuş ıspanak, kâğıt mendil, köpek bisküvisi, hamburger, karabiber, sade yağ..." Sabahları daha tam uyanamadan kahve suyunu

kaynatır, dondurulmuş portakal suyunu sulandırırdı. Sonra çocuklara koşardı. Yere diz çöküp yazı masasının altına girer, Toby'nin çorabını arardı. Karın üstü dümdüz yatıp sürünerek yatağın altına girer (tozları soluyarak), Rachel'ın ayakkabısını arardı. Sonra ev temizliği, çamaşır, yemek pişirme ve çocukların talepleriyle ilgilenirdi. Sürekli ayakkabı giydirilir, ayakkabı çıkarılır, kar tulumlarının fermuarı kapatılıp açılır, popolar temizlenir, gözyaşları silinirdi; güneş battığında ise (batışını mutfak penceresinden görürdü) akşam yemeğinin pişirilmesine, banyolara, uyku öncesi masalına ve Göklerdeki Babamız duasına sıra gelirdi. Çocukların günü karanlık odalarında Göklerdeki Babamız'ın etkileyici sözleriyle noktalanırdı, ama Louise Bentley'nin günü daha bitmemiş olurdu. Yamalar, sökükler, biraz ütü olurdu sırada; on altı yıl boyunca ev işi yaptığı halde uyurken bile yapılacak işleri onu rahat bırakmazdı. Kar tulumları, ayakkabılar, banyolar ve alışverişler bilinçaltına sızmış gibiydi. Ara sıra uykusunda konuşurdu, hem de kocasını uyandıracak kadar yüksek sesle. "Dana pirzolaya param yetmez ki," demişti bir gece. Sonra huzursuz huzursuz içini çekmiş ve susmuştu.

Shady Hill ölçütlerine göre Bentley'ler mutlu bir çiftti ama onların da iniş çıkışları oluyordu. Cash zaman zaman çok alıngan olurdu. Kötü bir iş gününün ardından eve döndüğünde Louise'in son derece geçerli bir nedenle henüz akşam yemeği hazırlığına başlamamış olduğunu görünce hoyratlaşırdı. "Aman be!" deyip mutfağa gider, dondurulmuş bir yemeği ısıtırdı. Bu çileye katlanabilmek, rahatlamak için biraz viski içerdi, ama viski görünüşe bakılırsa onu asla rahatlatmazdı; genellikle tencerenin dibini yakardı; akşam yemeğine oturduklarında etrafları dumanla çevrili olurdu. Sonunda şiddetli bir kavgaya tutuşurlardı mutlaka. Louise koşarak yukarı çıkar, kendini yatağın üstüne atıp hıçkıra hıçkıra ağlardı. Cash viski şişesini kapıp kendini uyuştururdu. Hem Cash hem de Louise şevkle giriştikleri bu kavgalar yüzünden epeyce acı çekerlerdi. Cash alt katta, kanepede yatar ama araları kötüyken uykunun hiç faydası olmazdı; sabah karşılaştıkları takdirde anında boğaz boğaza gelirlerdi. Sonra Cash istasyona gitmek üzere çıkar,

Louise ise çocukları yuvaya gönderdikten sonra hemen paltosunu giyip çimenliğin üstünden geçerek Bearden'ların evine giderdi. Tekrar ısıtılmış kahvesini içerken ağlaya ağlaya Lucy Bearden'a dert yanardı. Evliliğin ne anlamı vardı? Aşkın ne anlamı vardı? Lucy her seferinde bir iş bulmasını önerirdi Louise'e. Çalışmanın ona hem duygusal hem de ekonomik bağımsızlık kazandıracağını ve zaten Louise'in de buna ihtiyacı olduğunu söylerdi.

Ertesi gece durum daha da kötüye giderdi. Cash akşam yemeğine eve gelmez, saat on bir civarında sendeleyerek girerdi içeri; bunun üzerine aynı rezil ağız dalaşı tekrarlanır, Louise yine ağlayarak yukarı çıkar, Cash de salondaki kanepeye uzanırdı. Birkaç gün ve gece bu şekilde geçer, sonra Louise artık sabrının sınırına vardığına hükmederdi. Mamaroneck'te oturan evli kız kardeşinin evine gitmeye karar verirdi. Evden ayrılmak için genellikle Cash'in evde olacağı bir cumartesi gününü seçerdi. Bir bavula eşyalarını koyup yazı masasından milli savunma tahvillerini çıkarırdı. Sonra banyo yapar, en güzel kombinezonunu giyerdi. Cash yatak odasının önünden geçerken onu görürdü. Kombinezonu şeffaftı; Cash ansızın pişmanlık, şefkat, cazibe, bilgelik ve aşkla dolup taşardı. "Ah, sevgilim!" diye inlerdi; aşağı yukarı bir saat sonra, bir şeyler yemek üzere aşağı indiklerinde iç çekip baygın baygın bakışırlardı; Birleşik Devletler'in doğusundaki en mutlu evli çift olurlardı. Genellikle aşağı yukarı bu sırada Lucy Bearden, Louise'e iş bulduğu müjdesiyle gelirdi. Lucy zili çalar, Cash üzerinde bornozuyla kapıyı açıp onu içeri alırdı. Lucy doğal olarak Cash'i kısaca selamlayıp zavallı Louise'e müjdeyi vermek üzere hemen yemek odasına geçerdi. "Sana da zahmet oldu," derdi Louise ruhsuz bir tavırla, "ama çalışmaktan vazgeçtim galiba. Cash benim çalışmamı istemez herhalde, değil mi hayatım?" Sonra iri siyah gözlerini Cash'e çevirir, havaya neredeyse duman kokusu yayılırdı. Lucy alelacele izin isteyerek bu günah sahnesinden kaçar, ama hiçbir defasında hınç beslemezdi, çünkü kendisi de on dokuz yıldır evliydi ve her birlikteliğin iniş çıkışları olduğunu bilirdi. Öte yandan ders de çıkarmazdı; Bentley'ler tekrar kavga ettiğinde Louise'e iş bulmak için yine aynı

kararlılıkla kolları sıvardı. Ama tıpkı engelli koşu gibi bu kavgalarla barışmalar da tekrarlandıkça bıkkınlık hissi vermezdi.

İlkbaharda bir cumartesi gecesi Farquarson'lar Bentley'ler için bir evlilik yıldönümü partisi düzenlediler. On yedinci evlilik yıldönümleriydi. Cumartesi öğleden sonra Louise Bentley neredeyse pazartesi günü çamaşırı kadar meşakkatli hazırlıklara girişti. Saat tutup bir saat boyunca ayakları havada, çenesi askıda, gözlerinin etrafına doku sıkıştırıcı bir çözelti sürülmüş halde dinlendi. Çamur maskeleri, aşırı dar korse, kaş alma, saç kıvırma ve makyaj hep gençleşmeye yönelikti. Sonunda arzuladığı başarıyı elde edemediğini düşünerek gözlerinin üzerine bir tül bağladı, ama Louise çok hoş bir kadındı, tıpkı tülü gibi kullandığı bütün kozmetikler de olgun bir güzellikle zekâ ve tutkunun çarpıcı şekilde bir arada bulunduğu çehresinin üzerinde saydam bir tabaka gibi duruyordu. Farquarson'ların partisi şahane geçti, Bentley'ler çok eğlendiler. Aşırı alkol alan tek kişi Trace Bearden oldu. Geç bir saatte, seyrelen saçları konusunda Cash'i kışkırtmaya başladı, Cash de uysallıkla mobilyaları yerleştirmeye koyuldu. Harry Farquarson'ın tabancası vardı, Trace terasa çıkıp havaya bir el ateş etti. Cash kanepenin üstünden atladı, sehpanın üstünden atladı, koltuğun üstünden ve şömine siperliğinin üstünden atladı. Onu düşüren bir sandığın üstündeki oymalar oldu, boylu boyunca yere serildi.

Louise çığlık atarak hemen yanına koştu. Alnında bir kesik vardı, biri kanı durdurmak için bandaj yapıp başını sardı. Ayağa kalkmaya yeltenince tökezleyip tekrar düştü ve yüzü korkunç bir yeşil renge büründü. Harry Dr. Parminter'a, Dr. Hopewell'e, Dr. Altman'a ve Dr. Barnstable'a telefon etti, ama saat sabaha karşı ikiydi, hiçbiri cevap vermedi. Sonunda Dr. Yerkes diye biri –hiç tanımadıkları bir adam– gelmeyi kabul etti. Yerkes genç bir adamdı –doktor olabilecek yaşta bile görünmüyordu–; dağınık salona ve tedirgin insanlara sanki bir tuhaflık varmış gibi baktı. Cash'le yanlış tonda konuşarak başladı işe. "Şikâyetin ne babalık?" dedi.

Cash'in bacağı kırılmıştı. Doktor bacağını iki tahta arasına alıp sabitledi, Harry'yle Trace de onu doktorun arabasına taşıdılar.

Louise kendi arabasıyla onları izledi, gittikleri hastanede Cash bir koğuşa yatırıldı. Doktor Cash'e sakinleştirici verdi, Louise de kocasını öpüp şafak sökerken eve döndü.

Cash hastanede iki hafta kaldı; eve döndüğünde koltuk değneğiyle yürüyordu, kırık bacağı alçıya alınmıştı. Topallayarak sabah trenine binmek üzere istasyona gidebilmesi için on gün daha geçmesi gerekti. "Bir daha engelli koşuya katılamayacağım hayatım," dedi Louise'e üzgün üzgün. Louise önemli olmadığını söyledi, ama onun için önemli olmasa da Cash için önemliydi görünüşe bakılırsa. Hastanede zayıflamıştı. Morali bozuktu. Memnuniyetsiz görünüyordu. Ne olduğunu kendi de anlamıyordu. Kendisi ya da etrafındaki her şey ansızın kötüye doğru değişmişti sanki. Yıllarca tadına vardığı masum dünyayı bozmak için duyuları bile el birliği etmiş gibiydi. Bir gece geç saatte kendine bir sandviç hazırlamak üzere mutfağa gitti; buzdolabının kapısını açtığında bir çürük kokusu geldi burnuna. Kokuşmuş eti çöpe attı ama koku burnuna yapıştı kaldı. Birkaç gün sonra tavan arasında okul takımının kazağını arıyordu. Tavan arasında pencere yoktu, el fenerinin ışığı cılızdı. Bir sandığın kilidini açmak üzere yere diz çöktüğünde dudakları bir örümcek ağını parçaladı. İncecik ağ bir el gibi ağzını kapamıştı. Sinirlenerek, ama aynı zamanda ağzı tıkanmış duygusuyla eliyle ağzını sildi. Birkaç gece sonra, yağmurda New York'un bir ara sokağında yürürken bir kapının eşiğinde yaşlı bir orospu gördü. Kadın o kadar bayağı ve çirkindi ki, ölümün karikatürü gibi görünüyordu, ama Cash daha kadına değer biçemeden –gözleri o çarpık bedeni ilk gördüğü anda– dudakları şişti, nefesi hızlandı, erotik heyecanın diğer bütün belirtileri ortaya çıktı. Birkaç gece sonra, salonda Time'ı okurken Louise'in bahçeden toplayıp içeri getirdiği solgun güllerin her şeyden çok toprak koktuğunu fark etti. Etkileyici bir çürük kokusuydu. Gülleri çöpe attı ama bu arada kokuşmuş eti, orospuyu ve örümcek ağını da hatırlamıştı.

Tekrar partilere gitmeye başlamıştı ama artık engelli koşu yoktu; arkadaşlarıyla komşularının partileri ona bitmek bilmeyen bayat toplantılar gibi görünüyordu. Belden aşağı fıkraları dinlerken

tahammülsüzlüğünü gizleyemiyordu. İnsanların yüz ifadeleri bile moralini bozuyordu; bir koltuğa gömülüp sanki kendi çok daha gençmişçesine gözlerini kısarak ciltlerini, dişlerini inceliyordu.

Tahammülsüzlüğünün ceremesini en çok Louise çekiyordu; Louise'e öyle geliyordu ki, Cash engelli koşudan olunca dengesini koruyan şeyi de kaybetmişti. Arkadaşları bir kadeh bir şey içmek için uğradıklarında onlara kaba davranıyordu. Louise'le birlikte dışarı çıktıklarında kaba ve keyifsizdi. Louise ne derdi olduğunu sorduğu zaman, "Yok bir şey, yok bir şey," diye mırıldanmakla yetinip kendine bir viski dolduruyordu. Mayıs ve haziran, sonra da temmuzun ilk yarısı böyle geçti, hiçbir düzelme yoktu.

Bir yaz akşamına geliyoruz, harika bir yaz akşamı. Sekiz on beş treninin yolcuları Shady Hill'i –eğer dikkatlerini çekerse– huzurlu ve yaldızlı bir ışıkla sarmalanmış halde görüyorlar. Trenin gürültüsü ağaçların sık yapraklarında boğuluyor, uzun vagon pencereleri bir dizi ışıklı akvaryum misali ilerleyip gözden kayboluyor. Tepenin üzerinde hanımlar birbirlerine, "Çimen kokusunu duyuyor musun, kokla bak!" diyorlar. Farquarson'lar yine parti veriyor, Harry gül çardağına VİSKİ VADİSİ diye bir tabela asmış, kafasında ahçı şapkası, belinde önlük. Konuklar yine içiyor, durgun akşamda mangalın dumanı ağaçların arasından dümdüz yukarı yükseliyor.

Tepedeki kulüpte gençler için düzenlenen balolardan ilki saat dokuz civarında başlıyor. Alewives Yolu'nda hava kararıktan sonra çim fıskiyeleri su püskürtmeye devam ediyor. Suyun kokusu geliyor insanın burnuna. Hava karanlık olduğu kadar rayihalarla da dolu –bu havanın içinden geçerek yürümek nefis bir duygu–; Alewives Yolu'ndaki pencerelerin çoğu açık. Evlerinin önünden geçerken Mr. ve Mrs. Bearden'ın televizyon seyrettiğini görebilirsiniz. Köşedeki evde oturan genç avukat Joe Lockwood karısının karşısında jüriye yapacağı konuşmayı prova ediyor. "Size ispat edeceğim ki dürüstlük timsali bir adam," diyor, "namusuyla, güvenilirliğiyle tanınan bir adam..." Konuşurken çıplak kollarını sallıyor. Karısı örgüsüne devam ediyor. Mrs. Carver –Harry Farquarson'ın kayınvalidesi– gökyüzüne bakıp, "Bütün bu yıldızlar nereden geldi?" diye soruyor.

Yaşlı ve sersem bir kadın, ama haklı: Dün gecenin yıldızları sanki kendilerine yeni bir galaksi yelpazesi çizmiş; gece göğü hiç mi hiç karanlık değil, ışık zarının yırtıldığı bir yer hariç. Demiryolunun yakınındaki satılık arsalarda bir ardıçkuşu ötüyor.

Bentley'ler evde. Zavallı Cash o kadar kaba ve asık suratlıydı ki, Farquarson'lar onu partiye davet etmediler. Kanepede çocukların külotlarına lastik geçiren Louise'le yan yana oturuyor. Açık pencereden yaz gecesinin hoş seslerini duyuyor. Bentley'lerin evinin arka tarafındaki Rogers'ların bahçesinde de parti var. Balonun müziği tepeden aşağı süzülüyor. Orkestra zayıf –saksofon, davul ve piyano–, parçaların hepsi yirmi yıl öncesinin parçaları. Orkestra "Valencia"yı çalarken Cash şefkatle Louise'e bakıyor, ama Louise'in görüntüsü bu gece insanı hayal kırıklığına uğratıyor. Lambanın ışığı saçındaki kırları açığa çıkarıyor. Önlüğü lekeli. Yüzü solgun ve gergin görünüyor. Ansızın Cash çıldırmış gibi ayağıyla müziğe tempo tutmaya başlıyor. Uzaktan gelen saksofonun eşliğinde anlamsız sözlerle şarkı söylüyor: Jabajabajabajaba. Sonra içini çekip mutfağa gidiyor.

Karanlık mutfakta havada asılı hafif, bayat bir yemek kokusu var. Cash mutfak penceresinden Rogers'ların partisindeki ışıkları ve insanları görüyor. Gençlerin olduğu bir parti. Rogers'ların kızı baloya gitmeden önce arkadaşlarını yemeğe davet etmiş, şu anda evden ayrılıyorlar. Arabalar hareket ediyor. "Her tarafım çimenlerden leke oldu," diyor bir kız. "Umarım peder bey benzin almayı akıl etmiştir," diyor bir oğlan, bir kız gülüyor. Kafalarında geçip giden yaz gecelerinden başka şey yok. Vergiler, külot lastikleri –hayatın güzellikten uzak, Cash'in neredeyse nefesini kesen gerçeklerinden hiçbiri– bu bahçedeki gençlerin tekine bile dokunmamış. Bunun üzerine Cash'in içini bir kıskançlık kaplıyor; öyle vahşi ve keskin bir kıskançlık ki, hastalanmış gibi hissediyor kendini.

Onu yan bahçedeki bu çocuklardan ayıran şeyin ne olduğunu anlayamıyor. O da eskiden gençti. Bir idoldü. Tapılasıya sevildi, mutlu oldu, coşkuyla dolup taştı; şimdiyse atletik becerisinden, tutkulu enerjisinden, yakışıklılığından –onun için anlamı olan her

şeyden– yoksun, karanlık bir mutfakta öylece duruyor. Yan bahçedeki insanlar bütün zevkleriyle arzularının yer aldığı, acımasızca uzaklaştırıldığı geçmişteki bir partiden çıkıp gelmiş hayaletler gibi görünüyor ona. Yaz gecesinin bir hayaleti gibi hissediyor kendini. Özlemden kahroluyor. Sonra evin ön tarafından sesler işitiyor. Louise mutfağın ışığını yakıyor. "Aa, burada mıydın?" diyor. "Bearden'lar uğradı. Bir kadeh bir şeyler içmek istiyorlar galiba."

Cash Bearden'ları karşılamak üzere evin ön tarafına geçti. Tek bir dansa katılmak üzere kulübe gitmek istiyorlardı. Cash'in boşlukta sallanmakta olduğunu bir bakışta anladılar, Bentley'lere de kulübe gelmeleri için ısrar ettiler. Louise çocuklarla kalacak birini ayarladı, sonra üstünü değiştirmek üzere yukarı çıktı.

Kulübe vardıklarında barın etrafında kendi yaşlarında birkaç arkadaşa rastladılar ama Cash barda kalmadı. Huzursuz ve belki sarhoş görünüyordu. Lobiden balo salonuna giderken önünden geçtiği bir masaya yumruğunu indirdi. Dans etmekte olan bir çiftin arasına girerek genç kızı fazla şiddetli kavradı ve eski moda bir two-step figürüyle sürükledi. Kız saplar grubundan bir oğlana açıkça işaret ederek yardım istedi, Cash ekarte edildi. Öfkeyle pistten ayrılıp terasa çıktı. Tel kapıyı açtığında birbirine sarılmış genç çiftler ayrıldılar. Terasın ucuna yürüdü, orada yalnız kalabilmeyi umuyordu ama burada da karşısına genç bir çift çıktı; galiba uzanıp yatmış oldukları çimenlerin üstünden kalkıp karanlıkta havuza doğru uzaklaştılar.

Louise, Bearden'larla birlikte barda kaldı. "Zavallı Cash çok gergin," dedi. "Bugün öğleden sonra kışlık ek pencerelerin çerçevelerini boyayacağını söyledi," diye devam etti. "Boyayı karıştırdı, fırçaları yıkadı, eski bir eşofman giyip bodruma indi. Saat beş civarında bir telefon geldi, çağırmak için aşağıya indiğimde ne yapıyordu biliyor musunuz? Elinde bir shaker'la karanlıkta öylece oturuyordu. Çerçevelere dokunmamıştı. Karanlıkta oturmuş martini içiyordu."

"Zavallı Cash," dedi Trace.

"Senin bir işe girmen lazım," dedi Lucy. "Çalışırsan duygusal ve mali bağımsızlığına kavuşursun." O konuşurken lobide mobilyaların yerlerinden oynatıldığını işittiler.

"Aman Tanrım!" dedi Louise. "Engelli koşuya kalkışacak. Engel ol Trace, engel ol ona! Sakatlayacak kendini. Öldürecek kendini!"

Hep birlikte lobiye gittiler. Louise tekrar Trace'in mâni olmasını istedi ama Cash'in yüzüne bakınca itiraz kabul etmeyeceğini anladı. Birkaç çift dans pistinden ayrılıp hazırlıkları seyretmeye koyuldu. Trace, Cash'e engel olmaya çalışmadı, ona yardım etti. Tabanca yoktu, o da start vermek için iki kitabı birbirine çarptı.

Cash kanepenin üstünden atladı, sehpanın üstünden, bir başka sehpanın üstünden, şömine siperliğinin üstünden ve pufun üstünden atladı. Bütün zarafetine ve gücüne kavuşmuş gibi görünüyordu. Lobinin en dibindeki büyük kanepenin üstünden de atladı; sonra orada duracağına dönüp aynı yolu tersine koşmaya başladı. Yüzü gerilmişti. Ağzı açıktı. Boynundaki damarlar yerinden fırlayacak gibiydi. Pufun, şömine siperliğinin ve iki sehpanın üstünden atladı. Son kanepeye geldiğinde herkes nefesini tuttu ama o başarıyla atlayıp ayaklarının üstüne düştü. Birkaç kişi alkışladı. Sonra inleyip yere yığıldı. Louise yanına koştu. Giysileri tere batmıştı, soluk soluğaydı. Louise yanına diz çöküp Cash'in başını kucağına yasladı ve seyrek saçlarını okşadı.

Pazar günü Cash akşamdan kalma, feci bir haldeydi; Louise kiliseye gitme vakti gelinceye kadar uyandırmadı onu. Saat on birde her zamanki gibi ailece İsa Kilisesi'ne gittiler. Cash kiliseye gittiğinde ilahileri söyler, duaları okur, diz çökerdi, ama öteden beri kilisede gerçekten hissettiği şey, Tanrı'nın sonsuz inayetinin dışında kaldığıydı; aslına bakılırsa Baba, Oğul ve Kutsal Ruh'a benim bulteriyer ne kadar inanıyorsa Cash de o kadar inanıyordu. Saat birde eve dönüp mutat pazar öğle yemeğini oluşturan fazla pişmiş etle taş gibi patatesleri yediler. Saat beş civarında Parminter'ler arayıp bir kadeh bir şey içmeye çağırdılar onları. Louise gitmek istemedi, Cash tek başına gitti. (Ah, banliyödeki o pazar geceleri, pazar gecesi hüznü! Evlerine dönen hafta sonu konukları, bayat kokteyller, solgun çiçekler, ekspres Century trenine binmek için Harmon'a gitmeler, hafta sonu yorumları ve çırpıştırılmış akşam yemekleri!) Hava kapalı ve durgundu. Bunaltıcı sıcaklar başlıyordu.

Cash bir iki saat Parminter'lerde kalıp cin içti, sonra Townsend'lere gidip onlarla da bir kadeh içti. Farquarson'lar Townsend'leri arayıp Cash'le birlikte gelmelerini söyleyince orada da içmeye devam ettiler, partiden kalan artıkları yediler. Farquarson'lar Cash'in eski haline döndüğünü görünce sevindiler. Eve döndüğünde saat on buçuk ya da on birdi. Louise üst katta Life'ın son sayısındaki, çocuklarının ahlakını bozabileceğini düşündüğü vandallık, felaket ve şiddet sonucu ölümle ilgili resimleri kesiyordu. Bu hep yaptığı bir şeydi. Cash yukarı çıkıp onunla konuştuktan sonra tekrar aşağı indi. Az sonra Louise onun salondaki mobilyaları yerinden oynattığını işitti. Sonra Cash ona seslendi; Louise aşağı indiğinde Cash ayakkabılarını çıkarmış merdiven başında duruyordu; elindeki tabancayı Louise'e uzattı. Louise daha önce hiç ateş etmemişti, Cash'in talimatları pek işe yaramadı.

"Çabuk ol," dedi Cash, "bütün gece seni bekleyemem."

Emniyet mandalını söylemeyi unutmuştu, Louise tetiği çektiğinde hiçbir şey olmadı.

"Şu küçük kol," dedi. "Onu aşağı bastır." Sonra sabredemeyip kanepenin üstünden atlayıverdi.

Tabanca ateş aldı, Louise Cash'i havada yakaladı. Vurup öldürdü onu.

Çev.: Roza Hakmen

Domuzun Kuyuya Düştüğü Gün

Nudd ailesi yazları Adirondacks'teki Whitebeach sayfiyesinde bir araya geldiğinde mutlaka bir gece aralarından biri sorardı: "Domuzun kuyuya düştüğü günü hatırlıyor musunuz?" Bunun üzerine diğerleri sanki altı ses için bestelenmiş bir şarkının ilk notasını duymuşçasına, Gilbert and Sullivan şarkıları söyleyen aileler gibi kendi bildik bölümlerini seslendirmek üzere atılır, resital bir saat, bazen daha uzun sürerdi. Kusursuz günler –ki yüzlercesi yaşanmıştı– bilinçlerinde birer anı olarak yer almıyor gibiydi; bu küçük felaketler tarihçesi yaz mevsiminin kaynağıymışçasına tekrar tekrar ona dönerlerdi.

Meşhur domuz, Randy Nudd'a aitti. Domuzu Lanchester panayırında ödül olarak kazanıp eve getirmişti; ona bir kafes yapmaya niyetliydi ama Pamela Blaisdell telefon edince domuzu alet edevatın durduğu kulübeye kapatıp emektar Cadillac'a binerek Blaisdell'lere gitmişti. Russell Young ile Esther Nudd tenis oynuyorlardı. O yılki aşçı Nora Quinn adında, İrlandalı bir kadındı. Mrs. Nudd'ın kız kardeşi Martha Teyze bir arkadaşından çiçek çelikleri almak üzere Macabit Köyü'ne gitmişti; Mr. Nudd ise tekneyle Polett's Landing'e gidip öğle yemeğinden sonra dönmek

niyetindeydi. Akşam yemeğine Miss Coolidge diye bir misafir bekleniyordu; hafta sonu da kalacaktı. Mrs. Nudd onunla otuz yıl önce İsviçre'de okurken tanışmıştı. Miss Coolidge, Mrs. Nudd'a mektup yazıp Glens Falls'taki arkadaşlarında kaldığını haber vermiş, eski okul arkadaşını ziyaret edebilir mi diye sormuştu. Mrs. Nudd onu hatırlamıyordu bile, görüşmeyi de zerrece istemiyordu ama cevap yazıp hafta sonu için davet etmişti. Temmuz ortası olduğu halde sabahtan beri şiddetli bir kuzeybatı rüzgârı evin içinde her şeyi dağıtıyor, ağaçların arasında fırtına gibi esiyordu. Rüzgârdan kaçacak bir yer bulabildiğinizde de güneş yakıyordu.

Domuzun kuyuya düştüğü günkü olaylarda aile üyesi olmayan bir ana karakter de vardı: Russell Young. Russell'ın babası Macabit'teki nalburdu; Young'lar yörenin yerlilerindendi ve saygın bir aileydiler. Mrs. Young her ilkbaharda bir ay boyunca temizlikçilik yapar, yazlıkları açardı ama hizmetçi değildi. Russell'ın Nudd'larla tanışması oğlanlar –Hartley ve Randall– aracılığıyla olmuştu; küçüklüğünde onların yazlığında çok vakit geçirmişti. Nudd oğlan kardeşlerden bir iki yaş daha büyüktü; Mrs. Nudd oğullarını ona emanet ederdi. Russell, Esther Young'la yaşıt, Joan'dan da bir yaş küçüktü. Bu arkadaşlığın başladığı sıralar Esther Young çok şişman bir kızdı. Joan güzeldi ve vaktinin büyük bölümünü ayna karşısında geçirirdi. Esther ile Joan, Randy'ye bayılırlar, harçlıklarından para ayırıp teknesi için boya alsın diye Randy'ye verirlerdi; bunun dışında erkeklerle kızlar arasında fazla bir ilişki yoktu. Hartley Nudd ablalarını iğrenç bulurdu. "Dün Esther'ı plaj kabininde çıplak gördüm," derdi önüne gelene, "göbeğinde kat kat yağ ruloları var, felaket bir şey. Korkunç bir görüntü. Joan çok pistir. Odasını görsen... O kadar pis birini dansa niye götürmek istiyorlar, anlamıyorum."

Ama hatırlamaktan hoşlandıkları gün, çok daha büyüktüler. Russell liseden mezun olmuş, üniversiteye Albany'ye gitmiş, ilk yılını bitirdiği yaz Nudd'ların evinde ufak tefek işlerde çalışmıştı. Ücret alması aileyle ilişkisini değiştirmemişti; Randall ve Hartley'yle hâlâ yakın arkadaştılar. Nasılsa Russell'ın kişiliği ve yetiştiği çevre daha baskındı; Nudd kardeşler New York'a döndüklerinde

onun kuzeyli köylü aksanını taklit ederlerdi. Buna karşılık Russell çocuklarla birlikte Hewitt Burnu'ndaki bütün pikniklere gider, dağlara tırmanır, balığa çıkar, belediye binasındaki danslara katılır ve bunları yaparken, yaz aylarını bir yerli olarak asla yaşamayacağı şekilde yorumlamayı öğrenirdi Nudd'lardan. Böylesine samimi ve hoş bir etkinin altında olmaktan hiçbir rahatsızlık duymaz, Nudd'larla birlikte emektar Cadillac'la dağ yollarını kateder, temmuz ve ağustos aylarının parlak ışığının hepsinin zihinlerine ve geleceklerine az bulunur bir katkıda bulunduğu hissini onlarla paylaşırdı. Nudd'lar Russell'ın sosyal konumuyla kendi sosyal konumları arasındaki farka asla değinmezlerdi; başka zamanlar çektikleri son derece gerçek duvarları yaz ayları için yıkmış olurlardı– çünkü gökyüzünün parlak ışığının dağları aşıp göle vurduğu kırlar, güçlüyle zayıfın, zenginle yoksulun bir arada, barış içinde yaşadığı, mevsimlik bir cennet gibi görünürdü onlara.

Domuzun kuyuya düştüğü yaz aynı zamanda Esther'ın tenis oynadığı ve müthiş zayıfladığı yazdı. Esther üniversiteye başladığında çok şişmandı ama ilk yılında yeni bir görünüm ve yeni bir kişilik edinme yolundaki zorlu –ve onun örneğinde başarılı– mücadeleye başlamıştı. Sıkı bir rejime girmişti, her gün on iki, on dört set tenis oynuyordu; iffetli, atletik ve içten tavrından katiyen ödün vermiyordu. O yaz tenis partneri Russell'dı. Mrs. Nudd o yaz yine Russell'ı işe almayı önermiş ama o bir çiftçinin yanında çalışmayı tercih etmişti, süt dağıtıyordu. Nudd'lar onun bağımsız olmak istediğini düşünmüş ve anlayış göstermişlerdi, çünkü hepsi Russell için en iyisi neyse onu istiyorlardı. Russell'ın üniversitedeki ikinci yılında iftihar listesine girmesinden ailece gurur duyuyorlardı. Ne var ki çiftçinin yanında çalışması hiçbir şeyi değiştirmemişti. Russell süt dağıtım görevini sabah saat onda tamamlamış oluyordu; yaz mevsiminin büyük bölümünü Esther'la tenis oynayarak geçirmişti. Çoğunlukla akşam yemeğine de kalıyordu.

O gün öğleden sonra tenis oynarlarken Nora bahçeyi koşarak geçip domuzun alet kulübesinden çıktığını ve kuyuya düştüğünü söyledi. Biri kuyu barakasının kapısını açık bırakmıştı. Russell'la

Esther kuyuya gittiler ve hayvanı iki metre derinlikteki suda yüzer halde buldular. Russell bir çamaşır ipine balıkçı düğümü atıp domuzu avlamaya çalıştı. Bu arada Mrs. Nudd, Miss Coolidge'i bekliyor, Mr. Nudd'la Martha Teyze de tekneyle Polett's Landing'den dönüyorlardı. Gölde dalgalar yüksekti, tekne sallanıyordu, yakıt deposundaki tortu yerinden oynayarak besleme hattını tıkadı. Rüzgâr arızalı tekneyi Gull kayasına savurunca pruvada bir delik açıldı. Mr. Nudd'la Martha Teyze can yelekleri giyip yüzerek yaklaşık yirmi metre mesafedeki kıyıya ulaştılar.

Mr. Nudd'ın anlatıdaki rolü kısıtlıydı (Martha Teyze ölmüştü) ve sorulmadıkça katılmazdı. "Martha Teyze gerçekten dua ediyor muydu?" diye sorardı Joan; o da boğazını temizleyip –son derece soğuk ve ölçülü bir tavırla– konuşurdu: "Gerçekten de ediyordu Joany. Göklerdeki Babamız duasını okuyordu. O güne kadar özellikle dindar bir kadın olmamıştı asla ama eminim duası kıyıdan işitiliyordu."

"Martha Teyze gerçekten korse mi giymişti?" diye sorardı Joan.

"Kesinlikle öyle Joany," diye cevap verirdi Mr. Nudd. "İkimiz annenizle Miss Coolidge'in çay içmekte oldukları verandaya vardığımızda hâlâ üzerimizden kova kova su akıyordu; Martha Teyze'nin üstündeki hemen her şey görünüyordu."

Mr. Nudd'a babasından bir yün işi miras kalmıştı ve şirketin reklamını yaparcasına daima yünlü takım elbise giyerdi. Domuzun kuyuya düştüğü yıl yazın tamamını köyde geçirmişti – işi kendi kendine yürüdüğü için değil, ortaklarıyla anlaşmazlığa düştüğünden. "Şu anda New York'a gitmemin anlamı yok," diyordu hep. "Eylüle kadar burada kalayım da o pezevenkler kendi kuyularını kazsınlar." Ortaklarıyla iş arkadaşlarının açgözlülüğü Mr. Nudd'ın sinirini bozuyordu. "Nasıl anlatsam, Charlie Richmond prensipleri olmayan bir adam," diyordu Mrs. Nudd'a çaresizlik içinde, bir yandan da umutsuzca, sanki karısının iş konularını anlamasını beklemiyormuş ya da açgözlülüğün etkisini kelimelerle ifade etmek mümkün değilmiş gibi. "Etikten yoksun biri," diye devam ediyordu, "ahlaki kuralları yok, terbiyesi yok, prensibi yok, para kazanmaktan

başka şey düşünmüyor." Mrs. Nudd anlıyormuş gibi görünüyordu. O bu tür insanların intihar ettikleri kanısındaydı. Böyle bir adam tanıyordu. Gece gündüz para kazanmak için çalışmıştı. Ortaklarını iflas ettirmiş, dostlarına ihanet etmiş, güzelim karısıyla sevimli çocuklarının kalbini kırmış, sonra da, milyonlarca dolar kazanmışken, bir pazar öğle sonrası ofisine gidip pencereden atlamıştı.

Domuz anekdotunda Hartley'nin bölümü o gün tutmuş olduğu iri turnabalığında yoğunlaşır, Randy ise ancak anlatının sonuna yakın devreye girerdi. Randy o ilkbaharda üniversiteden kovulmuştu. Altı arkadaşıyla birlikte sosyalizm konusunda bir konferansa gitmiş, aralarından biri konuşmacıya greyfurt atmıştı. Randy ve diğerleri greyfurtu kimin attığını söylemeyi reddetmişler, hepsi birden kovulmuşlardı. Mr. Nudd'la Mrs. Nudd üzülmüşlerdi ama Randy'nin davranışı hoşlarına gitmişti. Sonunda bu deneyim Randy'nin kendini ünlü biri gibi hissetmesine yol açmış ve zaten eksik olmayan özsaygısını artırmıştı. Üniversiteden kovulmuş olması, sonbaharda Boston'a çalışmaya başlayacak olması onun kendini diğerlerinden üstün hissetmesini sağlıyordu.

Anekdot ancak domuz olayından bir yıl sonra önem kazanmış, o kısa sürede bile şeklinde bazı değişiklikler yapılmıştı. Esther'ın bölümü Russell'ın lehine değişmişti. Diğerlerinin sözünü kesip Russell'ı överdi. "Harikaydın Russell. Balıkçı düğümü yapmayı da nereden biliyordun ki? Onu bunu bilmem, Russell olmasa o domuz hâlâ kuyuda olurdu." Bir önceki yaz Esther'la Russell birkaç kere öpüşmüşler ve birbirlerine âşık olsalar bile asla evlenemeyeceklerine karar vermişlerdi. Russell, Macabit'ten ayrılamazdı. Esther da orada yaşayamazdı. Bu sonuçlara Esther'ın tenis yazında, öpücükleri de diğer her şeyi gibi samimi ve iffetliyken varmışlardı. Ertesi yaz ise daha önce kilolarından kurtulmaya nasıl can attıysa, bu kez bekâretinden kurtulmaya aynı şekilde can atıyordu. Kış mevsiminde onu deneyimsizliğinden utandıran bir olay yaşamıştı – Russell ne olduğunu hiç öğrenemedi.

Yalnız kaldıklarında Esther seksten söz ediyordu. Russell onun iffetinin çok değerli olduğu fikrine kapılmış, ikna edilmesi gereken

o olmuştu ama sonra hızla kendini kaybedip arka merdivenden Esther'ın odasına çıkmıştı. Sevgili olduktan sonra da asla evlenemeyeceklerini birbirlerine söylemeye devam ettiler ama ilişkilerinin geçiciliğini önemsemiyor gibiydiler; sanki masum ve geçici yaz mevsimi diğer her şey gibi bunu da hafifletmişti. Esther kendi yatağından başka herhangi bir yerde sevişmeyi reddediyordu ama odası evin arka tarafında olduğundan mutfak merdiveninden oraya çıkılabiliyordu; Russell onun odasına kimselere görünmeden çıkma konusunda hiçbir zaman sorun yaşamadı. Yazlığın diğer bütün odaları gibi bu odanın inşaatı da tamamlanmamıştı. Çam parkeler güzel kokulu ve lekeliydi; duvara bir Degas röprodüksiyonu ile bir Zermatt fotoğrafı raptiyeyle asılmıştı; yatak topak topaktı; mayısböceklerinin sineklikleri çınlattığı o yaz gecelerinde, yazlığın yıllanmış ahşapları günün ısısını tutarken, Esther'ın kumral saçlarının kavruk kokusu burnuna dolarken, onun ince bedenini ve cömertliğini kucaklarken, Russell tarifsiz bir mutluluk hissederdi.

Herkesin bu ilişkiyi öğreneceğini, mahvolacaklarını düşünüyorlardı. Esther pişman değildi ama meselenin nasıl sonuçlanacağını da bilmiyordu. Bir tatsızlık bekleyip duruyorlar, hiçbir şey olmayınca şaşırıyorlardı. Sonra bir gece Esther herkesin mutlaka ilişkiyi bildiğine ama anlayış gösterdiklerine hükmetti. Annesiyle babasının bu tutkuyu masum ve doğal görecek kadar genç ruhlu olmaları Esther'ı ağlattı. "Ne kadar harika insanlar, değil mi?" diye sordu Russell'a. "Hiç bu kadar harika insanlar gördün mü? Düşünsene, kendileri ne kadar katı kurallarla yetiştirilmişler, bütün arkadaşları eski kafalı, buna rağmen anlayış göstermeleri harika bir şey değil mi?" Russell da aynı fikirdeydi. Daha yüce bir şey uğruna göreneklerden vazgeçebildikleri düşüncesi Nudd'lara saygısını artırıyordu. Ama Esther da, Russell da yanılıyorlardı elbette. Bu buluşmalardan kimse söz etmiyordu, çünkü kimse bilmiyordu. Olup bitenler Mr. Nudd'la Mrs. Nudd'ın hayalinden bile geçmemişti.

Bir önceki sonbaharda Joan ansızın evlenmiş ve Minneapolis'e taşınmıştı. Evliliği uzun sürmedi; nisanda boşanmaya Reno'ya gitmişti bile; işlemler fazla uzun sürmemiş, yazı geçirmek üzere

Whitebeach'e yetişmişti. Uzun yüzü ve sarı saçlarıyla hâlâ güzel bir kızdı. Dönmesi beklenmediğinden odasındaki eşyalar sağa sola dağılmıştı. Joan sürekli resimlerini, kitaplarını, kilimlerini, iskemlelerini arıyordu. Akşam yemeğinden sonra verandada diğerlerine katıldığında bol bol soru soruyordu. "Kibriti olan var mı?" "Orada küllük var mı?" "Kahve kaldı mı?" "Bir şey içecek miyiz?" "Bir yerlerde fazla yastık var mı?" Sorularına bir tek Hartley hoşgörüyle cevap veriyordu.

Randy'yle karısı iki haftalığına gelmişlerdi. Randy hâlâ ablalarından borç para alıyordu. Ufak tefek, esmer bir kız olan karısı Pamela, Mrs. Nudd'la hiç geçinemiyordu. Chicago'da büyümüştü; hayatı boyunca doğuda yaşamış olan Mrs. Nudd farklılıklarının bundan kaynaklanabileceğini düşünüyordu bazen. Pamela, Mrs. Nudd'a sık sık, "Doğruyu bilmek istiyorum," diyordu, kayınvalidesinin yalan söylediğinden şüphelenircesine. "Sizce pembe bana yakışıyor mu?" diye soruyordu. "Doğruyu bilmek istiyorum." Mrs. Nudd'ın Whitebeach'i çekip çeviriş şeklini tasvip etmiyordu; bir keresinde etrafında gördüğü israf konusunda bir şeyler yapmaya kalkıştı. Mrs. Nudd'ın bahçesinin arka tarafında bir Frenk üzümü tarlası vardı; Nudd'lar Frenk üzümünü sevmedikleri ve hiç toplamadıkları halde bahçıvan her yıl toprağı malçla kaplayıp çalıları budardı. Bir sabah evin araba yoluna bir kamyon girdi; tanımadıkları dört adam inip tarlaya girdiler. Hizmetçi durumu Mrs. Nudd'a haber verdikten sonra Randy'den yabancıları göndermesini rica edecekken Pamela gelip her şeyi açıkladı. "Frenk üzümleri çürüyor," dedi, "o yüzden bakkala galon başına altmış sent karşılığında meyveleri toplayabileceğini söyledim. İsraftan hiç hoşlanmam..." Bu olay Mrs. Nudd'ı da, diğer herkesi de rahatsız etti ama niçin rahatsız ettiği sorulsa açıklayamazlardı.

Ama özünde o yaz da diğer yazlardan farksızdı. Russell'la "çocuklar" suyun altın rengi olduğu Sherill Şelalesi'ne gittiler, Macabit Dağı'na tırmandılar, Bates Göleti'nde balık tuttular. Bu geziler her yıl tekrarlandığından birer ayin niteliğine bürünmüşlerdi. Akşam yemeğinden sonra aile üyeleri açık havada, verandada

otururdu. Çoğunlukla gökyüzünde pembe bulutlar olurdu. "Az önce aşçının bir tabak karnabaharı çöpe attığını gördüm," derdi Pamela, Mrs. Nudd'a. "Onu azarlamak bana düşmez ama israftan hiç hoşlanmam. Haksız mıyım?" Ya da Joan, "Sarı kazağımı gören oldu mu?" diye sorardı. "Plaj kabininde bıraktığımdan eminim ama az önce inip baktım, bulamadım. Biri geri mi getirdi? Bu yıl kaybettiğim ikinci kazak bu." Sonra bir süre boyunca kimse konuşmazdı; sanki akşamın gidişatı onları sohbetin katı kurallarından kurtarmış olurdu; konuşmalar tekrar başladığında yine şuradan buradan konuşulur, bir tekneyi kalafatlamanın en iyi yönteminden söz edilir, otobüs ile troleybüs rahatlık bakımından karşılaştırılır, Kanada'ya arabayla en kestirme yol tarif edilirdi. Karanlık yumuşacık havaya bir çamur koyuluğunda çökerdi. Sonra, gökyüzünden söz açılmışken, biri Mrs. Nudd'a domuzun kuyuya düştüğü akşam gökyüzünün nasıl kıpkızıl olduğunu hatırlatırdı.

"Sen Esther'la tenis oynuyordun, değil mi Russell? O yaz Esther'ın tenis yazıydı. Domuzu Lanchester'daki panayırda kazanmıştın, değil mi Randy? Beysbol topuyla hedef vurulan o oyunlardan birinde kazanmıştın. Sen zaten hep çok atletiktin."

Domuzun piyangodan çıktığını herkes bilirdi ama anlatıda bu küçük değişikliği yapan Mrs. Nudd'ın hatasını kimse düzeltmezdi. Mrs. Nudd son zamanlarda Randy'nin asla sahip olmadığı meziyetlerini methetmeye başlamıştı. Bunu bilinçli şekilde yapmıyordu; biri karşı çıksa kafası karışırdı; artık sık sık Randy'nin Almancada ne kadar başarılı olduğunu, yatılı okulda ne kadar sevildiğini, futbol takımının vazgeçilmez oyuncusu olduğunu hatırlıyordu – hepsi yanlış, iyi niyetli anılardı ve sanki yüreklendirmek amacıyla Randy'ye yönelirlerdi. "Sen domuza bir kafes yapacaktın," derdi. "Zaten öteden beri elinden marangozluk gelirdi. Yaptığın o kitaplığı hatırlıyor musun? Sonra Pamela telefon etmişti, sen de emektar Cadillac'la oraya gitmiştin."

O meşhur gün saat dörtte Miss Coolidge gelmişti, hepsi bunu hatırlıyordu. Miss Coolidge hayatını kilise solisti olarak kazanan, Orta Batılı bir kız kurusuydu. Dikkate değer hiçbir özelliği yoktu

ama kalender aileden çok farklıydı elbette; onun kendilerini tasvip etmediğini düşünmekten hoşlanırlardı. Misafir yerleştikten sonra Mrs. Nudd onu verandaya buyur etti, Nora Quinn de onlara çay getirdi. Nora çay servisini yaptıktan sonra salondan gizlice bir şişe viski alıp tavan arasındaki odasına çıktı ve içmeye başladı. Hartley gölden bir kovanın içinde üç kiloluk turnabalığıyla döndü. Kovayı arka hole bırakıp masanın üstünde duran kurabiyelerin cazibesine kapılarak annesiyle Miss Coolidge'e katıldı. Miss Coolidge ile Mrs. Nudd İsviçre'deki okul günlerini yâd ederlerken Mr. Nudd ile Martha Teyze üzerlerinde kıyafetleri, sırılsıklam verandaya geldiler ve misafire tanıştırıldılar. Bu arada domuz boğulmuştu; Russell onu nihayet kuyudan çıkarabildiğinde akşam yemeğine oturmak üzereydiler. Hartley, Russell'a bir tıraş bıçağıyla beyaz bir gömlek verdi, o da yemeğe kaldı. Miss Coolidge'in yanında domuzdan bahsedilmedi ama sofrada suyun ne kadar tuzlu bir tadı olduğu bol bol konuşuldu. Yemekten sonra hep birlikte verandaya çıktılar. Martha Teyze korsesini kurusun diye yatak odasının penceresine asmıştı; kuruyup kurumadığını kontrol etmek için yukarı çıktığında gökyüzünü fark etti ve diğerlerine seslenip gökyüzüne bakmalarını söyledi. "Gökyüzüne bakın, şu göğe bakın!" Daha bir saniye önce bulutlar sımsıkı kapalıyken şimdi ateş fışkırtmaya başlamışlardı. Gölün üzerine yayılan parlak ışık gözü kör ediyordu. "Ah, şu göğe bak Nora!" diye seslendi Mrs. Nudd yukarıya, aşçıya. Ama Nora sarhoş haliyle pencereye varıncaya kadar ateş yanılsaması geçmişti, bulutlar donuktu; Mrs. Nudd'ın söylediğini yanlış anlamış olabileceğini düşünen Nora, bir şey mi lazım diye sormak için merdiven başına gitti. Merdivenden aşağı yuvarlandı ve içinde canlı turnabalığının durduğu kovayı devirdi.

Hikâyenin bu noktasına gelindiğinde Joan ile Mrs. Nudd'ın gülmekten gözlerinden yaşlar gelirdi. Pamela haricinde herkes neşe içinde güler, Pamela sabırsızlıkla anlatıda kendi sırasının gelmesini beklerdi. Onun sırası merdivenden yuvarlanışın hemen ardından gelirdi. Randy, Blaisdell'lerde akşam yemeğine kalmış, eve Pamela'yla birlikte dönmüştü; o sırada Hartley ile Russell,

Nora'yı yatırmaya çalışıyorlardı. Randy ile Pamela herkese bir haberleri olduğunu söylediler; evlenmeye karar vermişlerdi. Mrs. Nudd, Randy'nin Pamela'yla evlenmesini öteden beri istememişti, verdikleri haber onu hüzünlendirdi ama Pamela'yı şefkatle öpüp pırlanta yüzüğü almak üzere yukarı çıktı. "Ah, ne kadar güzel!" dedi Pamela yüzüğü gördüğünde. "Ama size lazım değil mi? Eksikliğini duymayacak mısınız? Bana vermek istediğinizden emin misiniz? Doğruyu söyleyin..." O ana kadar hiç ağzını açmamış ve kendini muhtemelen çok yabancı hissetmiş olan Miss Coolidge şarkı söylemek için izin istedi.

Russell'ın ilişkilerinin geçiciliği konusunda Esther'la yaptığı bütün o uzun konuşmalar sonbaharda, Nudd'lar gittikten sonra hiçbir işe yaramadı. Esther'ı ve onun odasında geçirdikleri yaz gecelerini özlüyor, acı çekiyordu. Albany'ye döndüğünde Esther'a uzun mektuplar yazmaya başladı. Daha önce hiç olmadığı kadar dertli ve yalnızdı. Esther mektuplarına cevap vermiyor ama bu Russell'ın duygularını değiştirmiyordu. Nişanlanmaları gerektiğine karar verdi. Üniversiteye devam edip yüksek lisansı da bitirecekti; hocalık yapardı, Albany gibi bir yerde yaşayabilirlerdi. Esther onun evlenme teklifine cevap bile vermeyince Russell çaresizlik içinde üniversiteden telefonla aradı onu. Esther dışarıdaydı. Mesaj bırakıp onu aramasını söyledi. Ertesi akşam Esther'dan hâlâ telefon gelmemişti; Russell tekrar aradı, bu kez kendisiyle konuştu ve evlenme teklifini yineledi. "Seninle evlenemem Russell," dedi Esther tahammülsüz bir tonda. "Seninle evlenmek istemiyorum." Russell perişan bir halde telefonu kapattı; bir hafta boyunca kara sevda çekti. Sonra Esther'ın ret cevabının kendi kararı olmadığına, ailesinin ona kendisiyle evlenmeyi yasakladığına hükmetti – ertesi yaz Nudd'ların hiçbiri Macabit'e gelmeyince bu tahmini pekişti. Ama Russell yanılıyordu. Mr. ve Mrs. Nudd o yaz Joan ile Esther'ı California'ya götürdüler; Esther'ı Russell'dan uzak tutmak için değil, Mrs. Nudd mirasa konduğu ve parayı seyahate harcamaya karar verdikleri için. Hartley, Maine'de bir yaz kampında iş bulmuştu. Randy ile Pamela'ya gelince –Randy

Boston'daki işinden olmuş, Worcester'da bir işe girmişti–, temmuz ayında bebekleri doğacaktı; dolayısıyla Whitebeach yazlığı o yıl açılmadı.

Sonra hepsi tekrar geldiler. Bir yıl sonra, doru atların kamyonetle Macabit Atçılık Kulübü'ne getirildiği, yol boyu römorkların üzerinde teknelerin taşındığı bir haziran günü Nudd'lar geldi. Hartley hocalık yapıyordu, dolayısıyla bütün yaz kalacaktı. Randy, Pamela ve bebekle bir ay kalabilmek için iki hafta ücretsiz izin almıştı. Joan gelmeye niyetli değildi; Lake George'da çay salonu işleten bir kadınla ortak olmuştu ama ortaklığın daha başlarında kadınla kavga edince Mr. Nudd haziranda göle gidip onu aldı ve eve getirdi. Joan o kış depresyona girdiği için doktora gitmişti; mutsuzluğundan çekinmeden söz ediyordu. "Ne düşünüyorum biliyor musunuz?" diyordu kahvaltıda. "Bana kalırsa benim sorunum yatılı okula ilk gittiğinde Hartley'yi çok kıskanmamdan kaynaklanıyordu. O yıl Noel'de tatile geldiğinde onu öldürebilirdim ama düşmanlığımı bastırdım..." "O'Brien dadıyı hatırlıyor musunuz?" diye soruyordu öğle yemeğinde. "Doğrusunu isterseniz O'Brien'ın benim cinselliğe bakışımı tamamen çarpıttığı kanısındayım. Kendisi dolabın içinde soyunurdu; bir keresinde çırılçıplak aynada kendimi seyrettim diye beni dövmüştü. Bence bakışımı tamamen çarpıttı..." "Benim sorunumun kaynağında büyükannemin çok katı olması yatıyor bence..." diyordu akşam yemeğinde. "Onu memnun edebilme duygusunu hiç yaşayamadım. Yani okulda notlarım çok kötüydü, büyükannem yüzünden kendimi suçlu hissederdim. Bana kalırsa başka kadınlara karşı tutumumu etkiledi..." "Ne düşünüyorum, biliyor musunuz?" derdi akşam yemeğinden sonra verandada. "Bence hayatımın en önemli dönüm noktasını daha on yaşımdayken Trenchard'ların iğrenç oğlu bana o resimleri gösterdiğinde yaşadım..." Bunları hatırlamak ona geçici bir mutluluk sağlıyor ama yarım saat sonra yine tırnaklarını kemirmeye başlıyordu. Hayatı boyunca adil ve iyi kalpli insanlarla çevrelenmiş olan Joan kararsızlığına sebep bulmakta zorlanıyor, birer birer bütün aile üyelerini, aile dostlarını ve hizmetkârları suçluyordu.

Esther önceki sonbaharda, California'dan döndüğünde Tom Dennison'la evlenmişti. Bu evlilik ailedeki herkesi memnun etmişti. Tom sevimli, çalışkan ve akıllıydı. Yazarkasa imal eden bir şirkette yeni işe girmişti. Ücreti düşüktü; o ve Esther evliliklerine New York'ta Doğu Altmışıncı Sokak civarında, sıcak suyu olmayan bir dairede başlamışlardı. İnsanlar bu konudan bahsederken bazen, "Şu Esther Nudd ne kadar cesur!" diye eklerdi. Yaz geldiğinde Tom kısa bir izin alabildi; haziran ayında Esther'la birlikte Cape Cod'a gittiler. Mr. Nudd ile Mrs. Nudd, Esther'ın daha sonra Whitebeach'e gelmesini istiyorlardı ama Esther gelmeyeceğini, yaz sonuna kadar Tom'la birlikte şehirde dayanacağını söyledi. Ağustosta fikir değiştirdi; Mr. Nudd arabayla istasyona gidip onu karşıladı. Esther sadece on gün kalacağını söyledi; ayrıca bu Whitebeach'te geçireceği son yaz olacaktı. Tom'la ikisi Cape Cod'da kendilerine bir yazlık alacaklardı. Gitme vakti geldiğinde Tom'a telefon etti; Tom ona sayfiyede kalmasını, şehrin feci sıcak olduğunu söyledi. Esther, Tom'a haftada bir telefon ederek eylül ortasına kadar Whitebeach'te kaldı.

Mr. Nudd o yaz haftanın iki üç gününü New York'ta geçiriyor, Albany'den uçağa biniyordu. O yaz nasılsa şirketin gidişatından memnundu. Yönetim kurulu başkanlığına getirilmişti. Pamela bebekle gelmişti ve kendilerine verilen odadan şikâyetçiydi. Mrs. Nudd onun bir gün mutfakta aşçıya, "Burayı Randy'yle ben çekip çevirdiğimizde her şey çok farklı olacak, bilesin..." dediğini duydu. Mrs. Nudd bu konuyu kocasına açtı; ikisi Whitebeach'i Hartley'ye bırakmaya karar verdiler. "O jambon sofraya sadece bir kere geldi," diyordu Pamela, "ayrıca dün gece aşçıyı bir tabak mis gibi fasulyeyi çöpe atarken gördüm. Onu azarlamak bana düşmez ama israftan hiç hoşlanmam. Haksız mıyım?"

Randy sıska karısına tapıyor, o da kocasının koruyucu tavrını sonuna kadar sömürüyordu. Bir akşam yemekten önce içki içerlerken Pamela verandaya gelip Mrs. Nudd'ın yanına oturdu. Bebek kucağındaydı.

"Akşam yemeğini her zaman yedide mi yiyorsunuz?" diye sordu.

"Evet."

"Ben ne yazık ki saat yedide sofraya oturamayacağım," dedi Pamela. "Yemeğe geç kalmaktan hiç hoşlanmam ama önce bebeği düşünmek zorundayım, değil mi?"

"Ne yazık ki yemeği geciktirmelerini söyleyemem," dedi Mrs. Nudd.

"Benim yüzümden yemeği geciktirmenizi istemiyorum," dedi Pamela, "ama kaldığımız o küçük oda çok sıcak, Binxey'yi bir türlü uyutamıyoruz. Randy'yle ben burada olmaktan çok hoşlanıyoruz, size zorluk çıkarmamak için de elimizden geleni yapmak istiyoruz ama Binxey'yi düşünmek zorundayım; o uyumakta zorlandığı sürece benim akşam yemeklerine yetişmem imkânsız. Umarım kızmazsınız. Doğruyu bilmek istiyorum."

"Geç kalmanın sakıncası yok," dedi Mrs. Nudd.

"Elbiseniz çok güzel," dedi Pamela, konuşmayı tatlıya bağlamak için. "Yeni mi?"

"Teşekkür ederim canım," dedi Mrs. Nudd. "Evet, yeni."

"Rengi çok güzel," dedi Pamela ve kumaşını eliyle yoklamak üzere ayağa kalktı ama onun, kollarındaki bebeğin ya da Mrs. Nudd'ın ani bir hareketiyle Pamela'nın sigarası yeni elbiseye değip yakarak bir delik açtı. Mrs. Nudd nefesini tuttu, beceriksizce gülümsedi ve önemli olmadığını söyledi.

"Önemli olmaz olur mu!" diye haykırdı Pamela. "Kendimi feci hissediyorum. Çok feci hissediyorum. Benim yüzümden oldu; elbiseyi bana verin, Worcester'a gönderip ördüreyim. Worcester'da bir yer biliyorum, harika onarım yapıyorlar."

Mrs. Nudd tekrar önemli olmadığını söyleyip o gün havanın ne kadar güzel olduğundan dem vurarak konuyu değiştirmeye çalıştı.

"Mutlaka ördürmek istiyorum," dedi Pamela. "Yemekten sonra elbiseyi çıkarıp bana vermenizi istiyorum." Sonra kapıya gidip döndü, bebeği havaya kaldırdı. "Babaanneye baş baş yap Binxey," dedi. "Hadi baş baş, hadi Binxey. Hadi bebeğim. Baş baş yap babaanneye. Binxey baş baş yap. Baş baş babaanne. Hadi bebeğim, baş baş..."

Ama bu tatsızlıkların hiçbiri yaz mevsiminin ayinsi geleneklerini değiştirmedi. Hartley her pazar sabahı erkenden hizmetçiyle aşçıyı St. John Kilisesi'ne ayine götürüp onları yemcinin önündeki basamaklarda bekledi. Randy dondurmayı saat on birde hazırladı. Yaz mevsimi sanki uyumlu, kendine yeten, farklı bir duyum yelpazesine sahip bir kıtaydı; bu duyumların arasında emektar Cadillac'ı engebeli çayırlarda yalınayak kullanmak, tenis kortunun oradaki bahçe hortumundan çıkan suyun tadı, şafak sökerken bir dağ kulübesinde üstüne temiz bir yünlü kazak geçirmenin zevki, karanlıkta verandada otururken iplik kadar elle tutulur ve kırılgan bir maddeden yapılmış bir ağa yakalanmış olmanın küskünlük içermeyen bilinci ve uzun uzun yüzdükten sonraki temizlik duygusu da vardı.

Nudd'lar o yıl Russell'ı Whitebeach'e davet etmediler ve anlatıyı onun yardımı olmadan sürdürdüler. Russell üniversiteden mezun olduktan sonra oralı bir kız olan Myra Hewitt'le evlenmişti. Esther onunla evlenmeyi reddedince yüksek lisanstan vazgeçmişti. Babasının nalbur dükkânında çalışıyordu. Nudd'lar bir ızgara ya da olta almaya gittiklerinde onu görüyorlardı; hepsi iyi görünmediği konusunda hemfikirdi. Yüzü solgundu. Esther giysilerinin tavuk yemi ve gazyağı koktuğunu fark etmişti. Russell'ın bir dükkânda çalışmakla ailenin yaz mevsimlerinde bir karakter olma şansını kaybettiği duygusunu taşıyorlardı. Ne var ki bu duyguları fazla keskin değildi; onunla görüşmemelerinin asıl sebebi kayıtsızlık ve zaman darlığıydı. Ama bir sonraki yaz Russell'dan nefret ettiler, Russell'ı kara listeye aldılar.

O yıl ilkbahar sonlarına doğru Russell'la kayınpederi, Hewitt Burnu'ndaki ağaçları kesip kereste olarak satmaya ve göl kenarında on iki dönümlük bir araziyi açıp düzlemeye başlamışlardı; Young's Bungalow City adını verecekleri büyük bir turistik kamp inşa etme hazırlıkları içindeydiler. Hewitt Burnu gölün karşı tarafında, Whitebeach'in beş kilometre güneyindeydi; inşaat Nudd arazisini etkilemeyecekti ama Hewitt Burnu öteden beri piknik yapmaya gittikleri yerdi; korudaki ağaçların kesilip yerine turistik bungalovlar yapılması hoşlarına gitmiyordu. Russell hepsini fena halde

hayal kırıklığına uğratmıştı. Onu memleketinin tepelerini seven bir yerli olarak görmüşlerdi hep. Bir tür evlatlık sıfatıyla, ailenin yaza özgü parayı önemsememe yaklaşımını paylaşmasını beklemişlerdi; yani çifte şok yaşıyorlardı; Russell hem paragöz olmuştu hem de girişimlerinin mekânı nice masum pikniğin mekânı olan Hewitt Burnu'ndaki koruydu.

Ne var ki doğanın güzelliklerini kadınlara ve din adamlarına bırakmak o yörenin geleneğidir. Macabit Köyü bir dağ geçidinin üstündeki yüksek arazidedir ve kuzeydeki dağlara bakar. Geçidin tabanında göl bulunur; en sıcak günler hariç, sabahları yem dükkânının basamaklarıyla kilisenin girişinin aşağısında bulutlar uzanır. Geçidin iklimine sahilde deniz azizliği adı verilen değişimler hâkimdir. Sıcak ve durgun bir günün ortasına kadifemsi, koyu bir gölge sokuluverir, dağlar buz gibi bir yağmurun ardında görünmez olur; ne var ki bu tekrarlanan ışık-gölge oyunları, gök gürültüleri ve güneş batışları, bazen fırtına sonrası görülen, dindar ressamların Tanrı'nın tavassutuyla bağlantılandırdığı ışık konileri dünyevi erkeklerin çevrelerine kayıtsızlığını vurgulamaktan başka işe yaramaz. Nudd'lar yolda Russell'ın yanından ona selam vermeden geçtiklerinde, Russell ne gibi bir kusur işlemiş olabileceğini anlamamıştı.

O yıl Esther Whitebeach'ten eylülde ayrıldı. Kocasıyla banliyöye taşınmışlar ama Cape Cod'da bir ev edinememişlerdi; Esther da yazın büyük bölümünü kocasından ayrı, Whitebeach'te geçirmişti. Joan da bir sekreterlik kursuna devam etmek üzere kız kardeşiyle New York'a gitti. Mr. ve Mrs. Nudd 1 Kasım'a kadar yazlıkta kaldılar. Mr. Nudd işteki başarısı konusunda yanılmıştı. Yönetim kurulu başkanlığı pozisyonunun düşük maaşla emeklilik anlamına geldiğini fazlasıyla geç kavradı. Geri dönmesi için bir sebep yoktu; Mrs. Nudd'la ikisi sonbaharı ormanda uzun yürüyüşler yaparak geçirdiler. Benzin sınırlaması yüzünden o yaz zorlanmışlardı; evi kapatırlarken uzun bir süre açmayacakları duygusunu taşıyorlardı. İnşaat malzemesi kıtlığı yüzünden Young's Bungalow City'de çalışmalar durmuştu. Ağaçlar kesilip yirmi beş turistik bungalovun

beton direkleri dikildikten sonra Russell inşaatı sürdürecek çivi, kereste ve çatı malzemesi bulamamıştı.

Savaş bittikten sonra Nudd'lar yazları Whitebeach'e gelmeye devam ettiler. Savaş sırasında hepsi sivil savunma çalışmalarına katkıda bulunmuştu; Mrs. Nudd Kızılhaç örgütünde çalışmış, Mr. Nudd hastanede hademelik, Randy Georgia'da iaşe subaylığı yapmış, Esther'ın kocası teğmen rütbesiyle Avrupa'ya, Joan da Kızılhaç'la Afrika'ya gitmiş ama orada amiriyle kavga edince apar topar bir askeri nakliye gemisine bindirilip memlekete geri gönderilmişti. Ancak savaşa ilişkin anıları çoğu anıdan çok daha kısa ömürlü olmuş ve Hartley'nin ölümü haricinde (Hartley Büyük Okyanus'ta boğulmuştu) hepsi unutuluvermişti. Artık aşçı ile hizmetçiyi pazar sabahları erkenden St. John Kilisesi'ne Randy götürüyordu. Saat on birde tenis oynuyorlar, üçte yüzmeye gidiyorlar ve altıda cin içiyorlardı. "Çocuklar" –Hartley ve Russell hariç– Sherill Şelalesi'ne gidiyor, Macabit Dağı'na tırmanıyor, Bates Göleti'nde balık tutuyor ve çayırlarda emektar Cadillac'ı yalınayak kullanıyorlardı.

Macabit'teki Episkopal şapelinin yeni papazı savaştan sonraki ilk yaz Nudd'ları ziyarete gelip Hartley için niye dua okutmadıklarını sordu. Cevap veremediler. Papaz ısrarlı davrandı. Birkaç gün sonra Mrs. Nudd rüyasında Hartley'yi memnuniyetsiz gördü. Aynı hafta içinde papaz bir gün Mrs. Nudd'ı yolda durdurup tekrar anma töreni konusunu açtı; bu sefer Mrs. Nudd kabul etti. Macabit'ten davet etmesi gereken tek insanın Russell olduğu kanısındaydı. Russell da Pasifik Cephesi'nde bulunmuştu. Macabit'e döndüğünde tekrar nalbur dükkânında çalışmaya başlamıştı. Hewitt Burnu'ndaki arazi müteahhitlere satılmış, onlar da birer, ikişer odalı yazlıklar inşa etmeye başlamışlardı.

Hartley'nin duaları, boğulduktan üç yıl sonra, mevsim sonunda, sıcak bir günde okundu. Papaz oldukça sade olan törene bir de denizde ölüme ilişkin dizeler ekledi. Duaların okunması Mrs. Nudd'a hiçbir teselli vermedi. Çoban Yıldızı'nın sihrine ne kadar inanıyorsa Tanrı'nın gücüne de o kadar inanıyordu. Ona sorulursa ayin hiçbir işe yaramamıştı. Bittiğinde Mr. Nudd karısının koluna

girdi, yaşlıca çift ayin eşyaları bölmesine doğru yürümeye başladı. Mrs. Nudd, Russell'ın kilisenin önünde kendisiyle konuşmak üzere beklediğini gördü; "Ölen Hartley olmak zorunda mıydı? Russell olamaz mıydı?" diye geçti aklından.

Russell'ı yıllardır görmemişti. Üstünde kendisine küçük gelen bir takım vardı. Yüzü kırmızıydı. Mrs. Nudd canlı bir adamın ölmüş olmasını dilemenin verdiği utançla (hayatı boyunca içinden ne zaman bir fesatlık geçse, hınçlansa, hemen bu duygusunu sevgiyle örtmeye çalışmıştı; dostları ve aile üyeleri arasında ondan en fazla sıcaklığı ve cömertliği görmüş olanlar, onda sabırsızlık ve utanç uyandırmış olanlardı) düşünmeden Russell'ın yanına gitti ve elini ellerinin arasına aldı. Yüzü gözyaşlarıyla parlıyordu. "Ah, geldiğin için çok teşekkür ederim; sen onun en yakın arkadaşlarından biriydin. Seni özlüyoruz Russell. Bizi görmeye gelsene. Yarın gelir misin? Cumartesi günü dönüyoruz. Akşam yemeğine gel. Eski günlerdeki gibi olsun. Akşam yemeğine gel. Myra'yla çocukları davet edemiyorum, çünkü bu yıl hizmetçimiz yok, ama seni görmek bizi mutlu edecek. Lütfen gel." Russell geleceğini söyledi.

Ertesi gün rüzgârlı ve güneşliydi; havada yüreklendirici bir hafiflik, ruh hallerinde ve ışıkta bol bol değişkenlik vardı; hem yaza hem sonbahara ait bir gündü, tıpkı domuzun boğulduğu gün gibi. Öğle yemeğinden sonra Mrs. Nudd'la Pamela bir açık artırmaya gittiler. İkisi mantıklı bir ateşkes durumuna geçmişlerdi ama Pamela hâlâ mutfağa karışıyor, Whitebeach'i hakkı olan bir miras gibi görüp sabırsızlanıyordu. Randy bütün iyi niyetine rağmen karısının bedenini pek cılız ve fazla tanıdık bulmaya başlamıştı; kendi arzularında ise hiçbir azalma yoktu; dolayısıyla onu bir iki kere aldatmıştı. Suçlamalar yapılmış, itirafta bulunulmuş, barışılmıştı; Pamela bütün bunları Mrs. Nudd'la konuşmaktan hoşlanıyor, kendi deyişiyle erkeklerle ilgili "doğruyu" arıyordu.

O gün öğleden sonra çocukları Randy'ye bırakmışlar, o da onları plaja götürmüştü. Sevecen ama sabırsız bir babaydı; Binxy'yi azarladığı evden duyuluyordu. "Binxey, seninle konuştuğum zaman kendi sesimi dinlemek istediğim için konuşmuyorum; ne diyorsam

onu yapmanı istediğim için konuşuyorum seninle!" Mrs. Nudd'ın Russell'a dediği gibi, o yaz hizmetçileri yoktu. Ev işlerini Esther yapıyordu. Ne zaman biri temizlikçi tutmayı önerse, Esther, "Temizlikçi tutacak paramız yok," diyordu. "Zaten benim yapacak işim yok. Ev işi yapmak beni rahatsız etmiyor; yalnız şu kumları salona taşımasanız..." Esther'ın kocası tatilini Whitebeach'te geçirmiş ama çoktan işinin başına dönmüştü.

Öğleden sonra Mr. Nudd verandada, kızgın güneşin altında otururken Joan elinde bir mektupla çıkageldi. Tedirgin bir tavırla gülümseyip babasının öteden beri sinirine dokunmuş olan yapmacık bir tonda, şarkı söyler gibi konuşmaya başladı. "Ben karar verdim, yarın sizlerle dönmeyeceğim," dedi. "Burada biraz daha kalmaya karar verdim babacığım. Nasılsa New York'ta bir işim yok. Dönmem için hiçbir sebep yok, öyle değil mi? Helen Parker'a mektup yazdım; gelip benimle kalacak, yani yalnız olmayacağım. Mektubu burada, bak. Gelmek istediğini yazıyor. Noel'e kadar burada kalırız, diye düşündüm. Bunca yıldır burada hiç kışın kalmadım. Helen'la birlikte bir çocuk kitabı yazacağız. O resimleri çizecek, ben öyküyü yazacağım. Ağabeyinin tanıdığı bir yayıncı var, dedi ki..."

"Joan, yavrucuğum, kışın burada kalamazsın." Mr. Nudd şefkatli bir tonda konuşmuştu.

"Kalırım babacığım, kalırım," dedi Joan. "Helen konforlu olmayacağını biliyor. Ben bütün ayrıntılarıyla yazdım. Zor koşullarda yaşamaya razıyız. İhtiyaçlarımızı Macabit'ten kendimiz alırız. Sırayla bir o, bir ben köye yürürüz. Yakacak odun alacağım, bir yığın konserve, biraz..."

"Ama Joan, evladım, bu ev kışın oturmak için yapılmış bir ev değil. Duvarlar ince. Su olmayacak."

"Canım su önemli değil bizim için – gölden alırız suyu."

"Bak Joan, dinle beni," dedi Mr. Nudd kesin bir tavırla. "Kışın burada kalamazsınız. Bir hafta zor dayanırsınız. Sonra benim gelip sizi almam gerekir; bu evi iki kere kapatmak istemiyorum." Hafif bir tahammülsüzlükle konuşmuştu ama ardından mantık ve şefkat

tonuna hâkim oldu. "Yavrucuğum, düşünsene, ısıtma olmayacak, su olmayacak, ailenden kimse olmayacak."

"Babacığım, ben kalmak istiyorum!" diye haykırdı Joan. "Kalmak istiyorum! Lütfen izin ver! O kadar zamandır planlıyorum ki!"

"Saçmalıyorsun Joan," diye araya girdi Mr. Nudd. "Burası bir yazlık."

"Ama babacığım, fazla bir şey istemiyorum ki!" diye haykırdı Joan. "Ben artık çocuk değilim. Kırk yaşına geldim neredeyse. Senden hiçbir zaman bir şey istemedim. Sen hep çok katı oldun. Hiçbir zaman istediğimi yapmama izin vermedin."

"Joan, yavrum, lütfen mantıklı olmaya çalış, lütfen mantıklı olmayı bir dene en azından, hayalinde canlandırmaya çalış..."

"Esther ne istediyse oldu. İki kere Avrupa'ya gitti, üniversitede arabası vardı, kürk mantosu vardı." Joan ansızın yere diz çöktü, sonra da oturdu. Bu çirkin bir hareketti ve amacı da babasını öfkelendirmekti.

"Kalmak istiyorum, kalmak istiyorum, kalmak istiyorum, kalmak istiyorum!" diye haykırdı.

"Joan, çocukluk ediyorsun!" diye bağırdı babası. "Kalk ayağa."

"Çocukluk etmek istiyorum!" dedi Joan çığlık çığlığa. "Çocukluk etmek istiyorum biraz! Biraz çocukluk etmek istemenin nesi kötü? Hayatımda neşe kalmadı. Mutsuzken mutlu olduğum bir zamanı hatırlamaya çalışıyorum ama artık hatırlayamıyorum."

"Joan, ayağa kalk. Doğrul, ayağa kalk. İki ayağının üstüne bas Joan."

"Kalkamıyorum, kalkamıyorum, kalkamıyorum," diye hıçkırdı Joan. "Ağrıdan kalkamıyorum – bacaklarım ağrıyor."

"Kalk ayağa Joan." Yaşlı adam eğildi ve zorlanarak kızını ayağa kaldırdı. "Ah, bebeğim benim, ah, zavallı bebecik!" deyip kızına sarıldı. "Gel banyoya gidelim, yüzünü yıkayayım, zavallı bebecik." Joan babasının yüzünü yıkamasına izin verdi, sonra birer içki içtiler, ardından da dama oynadılar.

Russell, Whitebeach'e saat altı buçukta geldi; verandada oturup cin içtiler. İçki Russell'ın çenesini açtı; savaşta yaşadıklarından söz

etmeye başladı ama esnek ve bağışlayıcı bir havada olduklarından, o gece orada ne yapsa kusur sayılmayacağını biliyordu. Yemekten sonra hava serin olduğu halde tekrar dışarı çıktılar. Bulutlar renklenmemişti. Güneşin eğik ışınlarında tepenin yamacı kadife gibi parlıyordu. Mrs. Nudd bacaklarının üstüne bir battaniye örtüp manzaraya baktı. Onca yılın en değişmeyen hazzıydı bu. Ekonomideki patlamayı, çöküşü, krizi, küçülmeyi, her an savaş patlaması ihtimalinin tedirginliğini, savaşın kendisini, ekonomik patlamayı, enflasyonu, küçülmeyi, ani düşüşü yaşamışlardı, şimdi yine tedirginliği yaşıyorlardı ama bütün bunlar Mrs. Nudd'ın verandasından gördüğü manzarada tek bir taşı, tek bir yaprağı değiştirmemişti.

"Biliyor musunuz, otuz yedi yaşındayım," dedi Randy. Kendini önemseyerek, sanki zamanın onun kafasının üstünden geçişi görülmedik, ilginç bir şeymiş, pis bir numaraymış gibi konuşuyordu. Diliyle dişlerini kurcaladı. "Bu yıl Cambridge'e mezuniyet yıldönümüne gitseydim on beşinci olacaktı."

"O bir şey değil ki," dedi Esther.

"Teeter'ların eski Henderson arazisini aldığını biliyor muydun?" diye sordu Mr. Nudd. "İşte sana savaşta servet yapmış bir adam." Ayağa kalkıp oturduğu iskemleyi ters çevirdi, iskemlenin ayaklarına yumruğuyla vurdu. Sigarası ıslanmıştı. Tekrar oturduğunda uzayan kül yeleğine döküldü.

"Otuz yedi yaşında gösteriyor muyum?" diye sordu Randy.

"Biliyor musun, otuz yedi yaşında olduğunu bugün sekiz kere söyledin," dedi Esther. "Saydım."

"Uçakla Avrupa'ya gitmek kaça mal olur?" diye sordu Mr. Nudd.

Sohbet gemi bilet fiyatlarından yabancı bir şehre sabah mı, akşam mı varmanın daha güzel olduğuna kaydı. Sonra Whitebeach'e gelmiş olan tuhaf isimli misafirleri hatırladılar: Mr. ve Mrs. Peppercorn, Mr. ve Mrs. Starkweather, Mr. ve Mrs. Freestone, Blood'lar, Mudd'lar ve Parsley'ler.[1]

---

1 *Peppercorn*: tane karabiber, fasa fiso; *starkweather*: berbat hava; *freestone*: yumuşak taş, yarma şeftali; *blood*: kan; *mud*: çamur; *parsley*: maydanoz. (ç.n.)

Mevsim ilerlediğinden ışık çabuk tükeniyordu. Ortalık günlük güneşlikken bir anda kararıyordu. Macabit ve sıra sıra dağları günbatımı sonrasının ışığında eğik görünüyordu; bir süre boyunca o dağların ardında herhangi bir şey olamazmış, burası dünyanın sonuymuş gibi göründü. Duru, bakırsı ışıktan duvar sonsuzluktan çıkıp gelmişti sanki. Sonra yıldızlar göründü, yeryüzü aşağı doğru yuvarlandı, uçurum yanılsaması kayboldu. Mrs. Nudd etrafına baktı ve o an, o yer tuhaf biçimde önemli göründü gözüne. Bu bir taklit değil, diye düşündü, geleneğin bir ürünü değil; burası çocuklarımın en güzel çağlarını geçirdikleri yegâne yer, yegâne hava. Çocuklarının hiçbirinin hayatta başarılı olmadığını kavrayınca koltuğuna gömüldü. Gözlerini sıktı, gözyaşları dışarı fışkırdı. Yaz mevsimi niye hep bir adaydı, diye düşündü; niye hep küçücük bir adaydı? Nerede hata yapmışlardı? Neyi yanlış yapmışlardı? Komşularını sevmiş, tevazunun gücüne saygı göstermiş, onuru kazanca üstün tutmuşlardı. Öyleyse becerilerini, özgürlüklerini, yüceliklerini nerede kaybetmişlerdi? Etrafındaki bu iyi kalpli, nazik insanlar niye bir trajedinin kahramanları gibi görünüyordu gözüne?

"Domuzun kuyuya düştüğü günü hatırlıyor musunuz?" diye sordu. Gökyüzünde renk kalmamıştı. Kara dağların altında göl pürüzlü, ölümcül bir griye bürünmüştü. "Sen Esther'la tenis oynuyordun, değil mi Russell? O yaz Esther'ın tenis yazıydı. Domuzu Lanchester'daki panayırda kazanmıştın, değil mi Randy? Hani beysbol topuyla hedef vurulan oyunlardan birinde. Sen zaten hep çok atletiktin."

Hepsi kibarca sıralarını beklediler. Boğulan domuzu, Gull kayasındaki tekneyi, Martha Teyze'nin pencereye asılı korsesini, bulutlardaki yangını ve ansızın esen kuzeybatı rüzgârını hatırladılar. Nora'nın merdivenden aşağı yuvarlandığı noktada gülmekten kendilerini alamadılar. Pamela araya girip nişan haberini verişlerini hatırlattı. Ardından Miss Coolidge'in yukarı çıkıp notalarla dolu bir evrak çantasıyla dönüşünü, ışıktan yararlanabilmek için açık kapının önünde durup Protestan köy kilisesinin repertuvarını baştan sona seslendirişini hatırladılar. Bir saatten fazla şarkı söylemişti.

Durduramamışlardı onu. Onun resitali sırasında Esther'la Russell verandadan ayrılıp boğulmuş domuzu gömmek üzere tarlanın oraya gitmişlerdi. Hava serindi. Russell mezarı kazarken Esther da feneri tutmuştu. Birbirlerine âşık olsalar bile asla evlenemeyeceklerine o sırada karar vermişlerdi, çünkü Russell Macabit'ten ayrılamaz, Esther da asla orada yaşayamazdı. Verandaya döndüklerinde Miss Coolidge son seçkisini seslendiriyordu; sonra Russell evine dönmüş, diğerleri de yatmışlardı.

Hikâye Mrs. Nudd'ı kendine getirdi; her şeyin yolunda olduğuna hükmettirdi. Diğerlerini ise coşturmuştu; yüksek sesle konuşup gülüşerek eve girdiler. Mr. Nudd şömineyi yaktı, sonra da Joan'la damaya oturdu. Mrs. Nudd bayatlamış şekerlemelerle dolu bir kutuyu gezdirdi. Dışarıda rüzgâr esmeye başlamıştı; ev usul usul, yelkeni rüzgârla dolan bir tekne gibi gıcırdıyordu. İçinde insanlarla oda dayanıklı ve güvenli görünüyordu; oysa sabaha hepsi gitmiş olacaktı.

Çev.: Roza Hakmen

Beş Kırk Sekiz

Blake asansörden dışarı adımını atar atmaz gördü onu. İşhanının girişinde bekleyen birkaç kişi –çoğu kız arkadaşlarını bekleyen erkekler– gözlerini asansör kapılarına dikmişlerdi. Kadın onların arasındaydı. Blake, onun yüzünde okuduğu yoğun hınç ve kararlılıktan, kendisini beklediğini anladı. Yanına gitmedi ama. Bir alıp verecekleri yoktu. Dönüp öbür uçtaki camlı kapılara yürüdü; çok çökmüş, çok bozulmuş ya da çoktan sıfırı tüketmiş izlenimi veren eski bir dostumuzu, bir sınıf arkadaşımızı gördüğümüzde içimizi kaplayan o hafif pişmanlık, hafif şaşkınlık duygusuyla. Western Union'ın girişindeki saat beş on sekizi gösteriyordu. Eksprese rahatça yetişebilirdi. Döner kapıda sırasını beklerken yağmurun hâlâ dinmediğini gördü. Bütün gün yağmıştı; yağmur, sokağın gürültülerini nasıl artırıyordu. Dışarı çıkınca doğuya, Madison Caddesi'ne yürüdü hızlı adımlarla. Trafik düğümlenmişti, uzaktaki bir arka sokaktan art arda basılan kornalar duyuluyordu. Kaldırımlar tıklım tıklımdı. Bir iş gününün bitiminde işten çıkarken yüzünü şöyle bir görmekle bu kadının eline ne geçecekti acaba. Sonra, birdenbire, yoksa benim izimi mi sürüyor sorusu takıldı kafasına.

Kentte dolaşırken arkamıza dönüp bakmayız pek. Blake de bu alışkanlığını aksatmadı. Bir an, yağmurlu bir günün sonunda kentten yükselen dünyalarca ses arasında onun ayak sesini seçebiliyormuş kuruntusuna kapıldı. O sırada, karşı kaldırımda, az ötedeki bitişik yapıların arasında kalan boşluğu gördü. Bir tanesi yıkılmıştı, yerine bir yenisi yükseliyordu ama çelik gövde kaldırımdaki tahta perdeyi yeni aştığından günışığı aradan caddeye vuruyordu. Orada durdu, bir vitrine baktı. Ya bir dekorasyon mağazası ya bir müzayede salonuydu. Vitrin, insanların yaşadığı, dostlarını ağırladığı bir salon gibi düzenlenmişti. Sehpada kahve fincanları, dergiler, vazolarda çiçekler duruyordu ama çiçekler solmuştu, fincanlar boştu, konuklar gelmemişlerdi. Blake, vitrinin camındaki yansısını açık seçik gördü, arkasında gölge gibi akan kalabalık seliyle. Derken kadının yüzünü seçti kalabalıkta – o kadar yakınındaydı ki eli ayağına dolaştı. En fazla yarım metre vardı aralarında. Ona kendisinden ne istediğini sorabilirdi de vitrine yansıyan öfkeden çarpılmış yüzü görmezden geldi, hemen sıvıştı oradan. Belki kadın bir kötülük düşünüyordu – hatta belki onu öldürmeyi düşünüyordu.

Onun yüzünü camda gördüğünde yerinden öyle bir sıçramıştı ki şapkasının kenarında biriken yağmur damlaları ensesinden içeri süzülüyordu şimdi. Korku teri döküyormuş gibi tatsız bir duyguya kapıldı. Yüzüne, çıplak ellerine vuran soğuk damlalar, kaldırımlardan, ızgaralardan yükselen kekre koku, ayaklarının ıslanmaya başladığını, kötü üşütebileceğini fark etmenin telaşı –yani yağmurda yürümenin sıradan sıkıntıları– birdenbire arkasından gelenin kötü niyetini abartmasına, kendi gövdesinin ne kadar savunmasız olduğunun bilincine varmasına yol açtı. Neyse ki az ötede Madison Caddesi'nin köşesi görünüyordu, orası çok daha aydınlıktı. Madison Caddesi'ne bir ulaşabilse, hiçbir sorun kalmayacaktı. Köşedeki iki kapılı pastacının arka sokaktaki kapısından girdi, bir poşet kahve alıp her gün aynı saatte aynı trenle evine dönen sıradan bir yolcu gibi dükkânın Madison Caddesi'ne açılan kapısından çıktı. Kadın biraz ileride, gazete satılan kulübenin önünde bekliyordu.

Akıllı bir kadın olmadığı kesindi. Kafasını karıştırmak kolaydı. Sözgelimi bir arabaya atlayıp öbür kapıdan inerek onu şaşırtabilirdi. Polise başvurabilirdi. Adımlarını hızlandırabilirdi, ama koşarsa kadının tasarladığı saldırının –artık bundan kesinlikle emindi– şiddetlenmesinden korkuyordu. Neyse ki kentin çok iyi bildiği bir kesimi az ötedeydi, alt ve üst geçitler, metro asansörleri, kalabalık bekleme salonları kargaşası içinde kim olsa izini kaybettirebilirdi. Bu düşünce ve poşet kahveden yükselen o sıcak kokuyla keyfi yerine geldi. Kalabalık bir caddede saldırıya uğrayacağını sanması saçmaydı düpedüz. Kadın kaçığın tekiydi; belki biri aklını çelmişti, belki de sırf yalnızlıktan – hepsi bu işte. Zaten kendisi önemli bir adam değildi; işyerinden ta istasyona kadar izlenmesine değmezdi. Bilgileri sır niteliğinde değildi. Çantasında, dedektifler, trençkotlu casuslar, ıslak kaldırımlar dendiğinde ilk akla gelen savaş, barış, uyuşturucu akışı, hidrojen bombası ya da uluslararası çapta yolsuzluklara ilişkin hiçbir belge yoktu. Gözü, bir erkekler barının kapısına ilişti.

Tamam! Bu iş bu kadarcıktı!

Bir Gibson ısmarladı. Bardaki iki adamın aralarına ilişti; kadın camdan baksa bile onu göremezdi. Bar, evlerine dönmeden önce iki tek atan tren yolcularıyla doluydu. Giyimleri, özellikle pabuçları ve şemsiyeleriyle dışarının kekre kokusunu içeri taşımışlardı ama Blake, içkisinden bir yudum alınca gevşedi, çevresindeki genç sayılamayacak kaygısız yüzlere bir göz attı; bunlar, vergi oranları ya da satış bölümünün başına kimin getirileceği dışında kaygıları olmayan adamlardı. Kadının adını anımsamaya çalıştı, Miss Dent miydi, Miss Bent mi, Miss Lent mi? Çıkaramamasına şaştı, belleğinin tazeliğiyle, şaşmazlığıyla övünürdü hep, oysa aradan ancak altı ay geçmişti.

Bir ikindi, aşağıdaki çocuklar kızı yukarı, ofisine yollamışlardı; bir sekreter arıyordu da. Kapıdan giren esmer, ince yapılı –yirmi yaşlarında–, çekingen bir kadındı. Giyimi basitti, vücudu idare ederdi, çorabının biri yana kaymıştı ama olsun, sesi yumuşaktı; ona bir deneme süresi tanımaya karar verdi. Kız, yanında üç gün dolaş-

tıktan sonra sekiz ay hastanede yattığını, sonra da iş bulmakta zorlandığını anlattı, gösterdiği ilgi için teşekkür etti. Saçları koyuydu, gözleri siyahtı; tatlı bir esmerlik duygusu bırakıyordu. Onu daha yakından tanımaya başlayınca, aşırı duygusal olduğuna, o yüzden yalnız kaldığına karar verdi. Bir keresinde, kız onun yaşamını gözlerinin önüne nasıl getirdiğini anlatırken –sürüyle dost, yığınla para, geniş ve sıcak bir aile– anlattıklarında özel bir yoksunluk kokusu almıştı. Başkalarının yaşam biçimlerini gözünde çok büyütüyordu. Bir başka keresinde, kız masasına bir gül koymuştu da o, "Ben gül sevmem," diyerek çiçeği çöp sepetine atmıştı.

Becerikli, çalışkan, titizdi; daktiloda ustaydı; bir kusuru varsa, el yazısıydı. Dış görünüşü ile el yazısının kabalığı arasında bir bağlantı kuramıyordu Blake. Ondan harfleri yuvarlak, sola yatık bir yazı beklemişti; gerçi yer yer öyleydi yazısı ama çarpık çurpuk harfler arasında kaynayıp gidiyordu. Yazıdan, kızın önemli bir iç çatışma geçirdiği, o bunalım sonucu harflerini tutturamadığı sonucunu çıkardı. Kız yanında çalışalı henüz –ancak– üç hafta olmuştu ki bir akşam geç saate kadar kaldılar. Çalışma bittikten sonra, Blake bir yerde bir şey içmeyi önerdi. Kız da, "İçki istiyorsanız, benim evimde biraz viski var," dedi.

Odası yüklüğe benziyordu. Bir köşeye kartonlar, şapka kutuları yığılmıştı; daha yatak, şifonyer, Blake'in oturduğu koltuk odaya zor sığarken, duvarlardan birini bir piyano kaplıyordu boydan boya, üstünde Beethoven sonatlarından bir derleme duruyordu. Kız ona bir içki koyduktan sonra, üstünü değişeceğini, daha rahat bir şeyler giyeceğini söyledi. Tabii, lütfen, dedi Blake; zaten niçin gelmişti ki buraya. Bir gün bu yüzden başı ağrısa bile çözümü kolaydı nasılsa. Kızın çekingenliği, yoksunluk duygusuna saplanmış olması, ciddi sonuçlar doğmayacağının güvencesiydi. Zaten yattığı kadınların çoğunu kendilerine saygı duymayanlardan seçmişti öteden beri.

Bir saat kadar sonra giyindiğinde, kız ağlıyordu. Onun gözyaşlarını umursamayacak kadar hoşnut, doygundu, gözünden uyku akıyordu. Giyinirken, şifonyerin üstünde temizlikçi kadına yazılmış bir not gördü, oda karanlıktı, aralık banyo kapısından sızan cılız

ışıkta o kargacık burgacık harfleri yine yakıştıramadı ona, başka bir kadının, dev gibi bir kadının el yazısıydı sanki. Ertesi gün kendisine en akıllıca görünen şeyi yaptı. Kız öğle yemeğine çıktığında, onun işine son verilmesini istedi. İkindiyi dışarıda geçirdi. Kız birkaç gün sonra işyerine uğramış, onunla görüşmek istemişti. Santraldeki kıza onu sakın içeri bırakmamalarını bildirdi. Bu akşama kadar yüzünü bir daha görmemişti.

Blake, ikinci Gibson'ını içerken, gözü duvar saatine takılınca ekspresi kaçırdığını anladı. Beş kırk sekizde kalkan banliyö trenine binerdi artık. Bardan çıktığında hava aydınlıktı daha, yağmur sürüyordu. Sokağı kolaçan etti, zavallı kadın gitmişti anlaşılan. İstasyona yürürken birkaç kere omzunun üstünden arkasına baktı, kaygılanacak bir şey yoktu. Yine de kendini tam toparlamış sayılmazdı, hiç unutkan değilken kahvesini barda unuttuğuna göre. Bu unutkanlığa canı çok sıkıldı.

Yoldan bir gazete aldı. Bindiğinde, trendeki yerlerin yarısı boştu henüz, ırmağa bakan bir pencere yanına oturdu, yağmurluğunu çıkardı. Blake, kumral saçlı, ince yapılı bir adamdı, –teninin solgunluğundan ya da uçuk gri gözlerinden zevklerindeki bayağılığı kestiremeyenlere göre– oldukça sıradan biriydi. Hepimiz gibi o da ortak giyim töresine uymuştu. Yağmurluğu soluk küf rengindeydi, şapkası da takım elbisesi gibi koyu kahverengiydi. Boyunbağının dokusundaki birkaç alacalı ipliği saymazsak, giyiminde renk vermemeyi ilke edinmiş bir renksizlik egemendi.

Vagonda tanıdık yüzler aradı. Mrs. Compton, ön sıralardan birindeydi, ta ötede. Blake gülümsedi ama öylesine. Gülümseyişi hemen dondu dudaklarında. Mr. Watkins, Blake'in tam önünde oturuyordu. Saçları fazla uzamıştı, ayrıca kuralları çiğneyip kadife bir ceket giymişti. Blake'le kavgalıydılar, o yüzden konuşmadılar.

Mrs. Compton'ın gülücüğünün çarçabuk silinmesi, Blake'i hiç etkilemedi. Compton'lar, bitişiklerinde oturuyorlardı, Mrs. Compton başkalarının işine burnunu sokmamanın önemini asla kavramamış bir kadındı. Louise Blake'in bütün dertlerini ona döktüğünden haberliydi Blake ama karısının ağlama nöbetlerini yatıştıracağına

kadın, kendini bir günah çıkarıcı gibi görmeye başlamıştı, Blake'in özel yaşamına da burnunu sokuyordu. Karısıyla aralarındaki son tartışma da ince ince aktarılmıştı ona anlaşılan. Geçenlerde bir gece eve yorgun argın döndüğünde, Louise'in akşam yemeği için hiçbir hazırlık yapmadığını görmüştü. Dosdoğru mutfağa yürümüş –Louis de arkasından–, ona ayın beşini aklında tutmasını söylemişti. Mutfaktaki takvimde günün tarihini çevresine bir halka çizerek belirlemiş, "Gelecek hafta on ikisi oluyor," demişti. "Ertesi hafta, on dokuzu." Ayın on dokuzunun çevresine de bir halka çizmişti. "Demek seninle iki hafta boyunca konuşmayacağım," demişti. "Yani ayın on dokuzuna kadar." Louise gözyaşlarına boğulmuş, karşı çıkmıştı; neyse ki sekiz on yıldır karısının yakarıları hiç mi hiç işlemiyordu ona. Louise ihtiyarlamıştı. Yüzündeki kırışıklıklar artık giderilemezdi, akşam gazetesini okumak için gözlüklerini burnuna yerleştirdiğinde, sevimsiz bir yabancı gibi görünüyordu. Tek çekici yanı olan cinsel albenisi uçup gitmişti. Blake dokuz yıl önce birbirine açılan yatak odalarının arasına bir kitaplık çakmış, raflara ahşap kapaklar geçirmiş, kilit takmıştı, ne de olsa çocukların o tür kitapları görmesini istemiyordu, ama bu uzun sürmüş soğukluk dönemi ona hiç garip gelmiyordu. Karısıyla kavga etmişse ne olmuştu yani, kadınların doğurduğu bütün erkekler karılarıyla kavga ederlerdi. İnsanın yapısında vardı bu. Ne zaman bir erkek sesi yükselse –bir otelin avlusunda, bir uçakta, yaz akşamı bir caddede– sert, kinci sözler duyacağı kesindi.

Blake ile Mr. Watkins arasındaki dargınlık da Blake'in ailesiyle ilintiliydi, yine de Mrs. Compton'ın yapay gülücüğünün ardında yatanlar kadar ciddi ya da can sıkıcı türden değildi. Watkins'ler kirada oturuyorlardı. Mr. Watkins, giyim törelerini her gün çiğniyordu – bir keresinde, sekiz on dört trenine sandaletle binmişti–, ayrıca geçimini reklam piyasasından sağlıyordu. Blake'in en büyük oğlu –on dört yaşındaydı Charlie– Watkins'in oğluyla arkadaş olmuştu. Watkins'lerin oturduğu o döküntü evde geçiriyordu zamanının büyük bölümünü. Bu arkadaşlık huylarını bozmuştu, derbederleşmişti. Daha sonra ara sıra yemeklerini Watkins'lerde yemeye, cumartesi

gecelerini onlarda geçirmeye başlamıştı. Kişisel eşyalarının çoğunu onların evine taşıyıp hafta içindeki akşamlarının çoğunu da onlarda geçirmeye başladığında, Blake konuya el atma zorunluluğunu duymuştu. Konuyu Charlie'ye açmamış, Mr. Watkins'le görüşmüştü, ağzından kinci sözler çıkmış olabilirdi. Ama Mr. Watkins'in uzun, yağlı saçları, kadife ceketi, kendisinin haklılığını kanıtlıyordu.

Zaten Mrs. Compton'ın sudan gülümseyişi, Mr. Watkins'in yağlı saçları, Blake'in beş kırk sekiz treninde, rahatsız da olsa gözlerden ırak bir koltuğa ilişmekten duyduğu zevki engelleyemezdi. Eski bir vagondu, ailelerin geceyi topluca geçirdikleri bir sığınağı andırıyordu kokusu. Tavandan başlara, omuzlara vuran ışık loştu. Camlar, bir önceki seferden kalma yağmurla cıvık cıvıktı, artık her gazetenin arkasından ya pipo ya da sigara dumanının ekşi kokusu yükselmeye başlamıştı, ama Blake'e güvenli bir yolda ilerlediğini gösteriyordu bütün bunlar, tehlikeyi sıyırttıktan sonra Mrs. Campbell ile Mr. Watkins bile içinde sevecen duygular uyandırıyordu.

Tren, karanlık tünelden solgun günışığına çıktı, kenti, gecekonduları görünce Blake, izini süren kadını anımsadı bir an. Onun üstüne kafa yormamak, pişmanlıkla boğuşmamak için gazetesine daldı. Göz ucuyla camdan dışarısını görebiliyordu. O saatte hüzünlü görünen bir sanayi mahallesi. Ardiyeler, ambarlar, tepede bulutları yaran bir dilim sarı günışığı. "Mr. Blake," dedi bir ses. Başını kaldırdı, oydu. Trenin sarsıntısına karşı dengesini koruyabilmek için koltuğun arkasına tutunmuştu. Adını o anda anımsadı – Miss Dent. "Merhaba Miss Dent," dedi.

"Yanınıza oturmamın bir sakıncası var mı?"

"Buyurun."

"Teşekkür ederim. Çok naziksiniz. Rahatınızı bozmak istemem."

"Doğrusu hiç..." Başını kaldırıp onunla göz göze geldiğinde önce ürkmüştü ama sesteki çekingenlik içini rahatlattı. Kalçalarını azıcık oynattı – sözüm ona ona zarifçe yer açarcasına. Kız oturdu. İçini çekti. Blake'in burnuna ıslak giysi kokusu geldi. Eğri büğrü siyah şapkasına ucuz bir iğne takmıştı. Paltosu ince kumaştandı, eldivenliydi, kocaman bir çanta vardı elinde.

"Şimdi buralarda mı oturuyorsunuz Miss Dent?"

"Hayır."

Kız çantasını açtı, mendilini çıkardı. Ağlamaya başlamıştı. Blake, vagonda bir gören var mı acaba diye çevreyi kolaçan etti, kimse görmemişti. Şimdiye kadar akşamları binlerce yolcuyla yan yana oturmuştu. Onların giyimlerine, eldivenlerindeki deliklere dikkat etmişti; uykularında sayıkladıklarından ne tür dertleri olduğunu kestirmeye çalışmıştı. Gazetesine gömülmeden önce hemen hemen hepsini kabaca sınıflandırmıştı. Zengin, yoksul, zeki, budala, bizim oradan ya da yabancı diye özetlemişti ama bin kişiden hiçbirinin ağladığını görmemişti. Kız çantasını açınca onun kullandığı kokuyu anımsadı. Evine bir kadeh içki içmeye gittiği gece tenine sinmişti bu koku.

"Çok hastaydım," dedi kız. "İki haftadır yatıyordum, yataktan ilk çıkışım bu. Çok ağır bir hastalık geçirdim."

"Hastalanmanıza çok üzüldüm, Miss Dent," dedi Blake, Mr. Watkins ile Mr. Compton'un duyabileceği kadar yüksek bir sesle. "Şimdi nerede çalışıyorsunuz?"

"Ne dediniz?"

"Şimdi nerede çalışıyorsunuz?"

"N'olur güldürmeyin beni," dedi kız yumuşak bir sesle.

"Anlayamadım."

"Onları siz zehirlediniz yalanlarınızla."

Blake başını dikleştirdi, omuzlarını geri attı. Davranışlarındaki yapaylık, bir an önce başka bir yere kaçıp kurtulma telaşını açığa vuruyordu. Kızın bela çıkaracağı kesindi. Blake derin bir soluk aldı. Yarısı boş yarı aydınlık vagona baktı, dünyanın o kadar belalı bir yer olmadığı inancını pekiştirmek adına. Kızın hırıltılı soluklarını, ıslak paltosunun kokusunu duyabiliyordu. Tren durdu. Bir rahibeyle tulumlu bir adam indiler. Tren kalktığında Blake şapkasını başına geçirdi, yağmurluğuna uzandı.

"Nereye gidiyorsunuz?" dedi kız.

"Öbür vagona."

"Sakın!" dedi kız. "Sakın, sakın." Solgun yüzü kulağının dibindeydi, onun ılık soluğunu yanağında duydu Blake. "Sakın kalkış-

ma," diye fısıldadı kız. "Sakın beni atlatmaya kalkışma. Yanımda tabancam var, seni öldürmek zorunda kalırım yoksa, istemediğim halde. Benim tek istediğim konuşmak. Kıpırdarsan vururum. Sakın kıpırdama! Sakın, sakın!"

Blake koltuğuna çöktü. Ayağa kalkıp imdat diye bağırmayı bile beceremezdi artık. Dili şişmişti, oynatmaya çalıştığında damağına yapışıp kalıyordu. Bacakları tutmuyordu. O anda tek düşünebildiği, yüreğinin delice çarpıntısının durulmasını beklemek, karşısındaki tehlikenin boyutlarını sağlam kafayla saptayabilmekti. Kız yanlamasına oturuyordu, çantasındaki tabancayı Blake'in böğrüne doğrultmuştu.

"Şimdi ne demek istediğimi anladın, değil mi?" dedi, "Ciddi olduğumu anladın mı yani?" Blake konuşmaya çalıştı ama sesi çıkmadı. Başıyla evet, dedi. "Şimdi bir süre sakin sakin oturacağız," dedi kız. "O kadar heyecanlandım ki kafam karmakarışık. Bir süre sakin sakin oturacağız, ben kafamı toparlayana kadar."

Nasıl olsa biri yardıma koşar, diye düşündü Blake. Birkaç dakika içinde. Kendi yüzündeki korkuyu, kızın oturuşundaki garipliği gören biri çıkardı mutlaka, bu karabasan sona ererdi. Ona düşen, yüzündeki bozgunu okuyan birinin çıkmasını beklemekti, o kadar. Pencereden ırmağı, göğü gördü. Yağmur yüklü bulutlar bir kepenk gibi iniyordu usulca, o sırada ufuktaki turuncu bir ışık dilimi iyice parladı: Blake ışıltının dalgaları aşıp ırmağın kıyılarına uzanışını izledi, ırmağın kıyılarına koyu bir kızıllık vurmuştu. Sonra soldu ışık. Yardım neredeyse gelir, diye düşündü Blake. Bir sonraki istasyondan önce mutlaka gelir; gelgelelim tren istasyonda durdu, gelen gidenler oldu, Blake'in yaşamıysa hâlâ yanı başındaki kadının ellerindeydi. Yardımın gelmeyebileceği olasılığını düşünmek bile istemiyordu. Yüzündeki bozgunun dışarıdan anlaşılamayacağı, Mrs. Compton'ın onun yoksul bir akraba kızını Shady Hill'e yemeğe çağırdığını düşünmesi olasılığı üstüne o anda kafa yoramazdı zaten. Derken salya doldu ağzına, konuşabildi.

"Miss Dent?"

"Evet."

"Benden ne istiyorsunuz?"

"Konuşmak istiyorum."

"Ofisime gelebilirdiniz."

"Yapmayın. İki hafta boyunca her gün geldim."

"Bir randevu isteyebilirsiniz."

"Yok canım. Bence burada konuşabiliriz pekâlâ. Size bir mektup yazdım ama dışarı çıkıp postalayamayacak kadar hastaydım. Bütün eski düşüncelerimi bir kenara attım. Yolculuk etmekten hoşlanıyorum. Trenleri seviyorum. En büyük dertlerimden biri yolculuk edemeyişimdi şimdiye kadar. Siz her gece bu manzarayı gördüğünüz için farkında olmayabilirsiniz ama uzun süre yatakta yatan birine iyi geliyor. Tanrı'nın ırmakta da tepelerde de bulanamayacağını söylüyorlar, ama bence orada. 'Bilgelik nerede bulunacak?' diyor onun kitabı. Anlaşma nerede sağlanacak? Derinlikler bende değil, diyor; deniz bende de değil, diyor. Yıkımla ölümse, bu gücün sesini kulaklarımızla duyduk, diyorlar.

"Aklından geçenleri biliyorum, benim deli olduğumu düşünüyorsun, üstelik yine hastalandım, perişandım ama iyileşeceğim. Seninle konuşmak beni iyileştirecek. Senin yanında çalışmaya başlamadan önce hep hastanede kaldım ama beni iyileştirmeyi asla denemediler, yalnızca özsaygımı elimden almaktı amaçları. Üç aydır işsizim. Seni öldürmek zorunda kalsam bile, beni yine hastaneye tıkmaktan başka bir şey gelmez ellerinden, yani anlıyorsun ya, korkacak bir şeyim yok. Yine de bir süre sakin sakin oturalım. Kendimi toparlamam gerek."

Tren, ırmak kıyısından yukarı tırmanıyordu ağır ağır, Blake, kaçış planları tasarlamaya zorladı kendini, gelgelelim yaşamına doğrudan yöneltilmiş bu gözdağı, işini güçleştiriyordu; akla yatkın tasarılar geliştireceği yerde bu kızı ilk görüşünde nasıl kaytarabileceğine ilişkin binlerce çözüm takılıyordu aklına. Bu pişmanlıkları duyar duymaz boşunalıklarını kavradı. Kızın hastanede aylarca kaldığından söz ettiği sırada ondan kuşkulanmamasının verdiği pişmanlıktı bu. Kızın utangaçlığından, sıkılganlığından, pençe izlerini andıran el yazısından bir uyarı almamasının pişmanlığıydı.

Yanlışlarını düzeltmesi söz konusu değildi ve –olgun yaşlarında ilk kere belki– pişmanlık amansızca bindirdi. Pencereden, artık kararmış ırmakta balık avlayan bazı adamlar, kıyıya vurmuş tahtalardan yapılmış gibi gözüken derme çatma bir balıkçı barakası gördü.

Mr. Watkins uyuyakalmıştı. Horluyordu. Mrs. Compton gazetesini okuyordu. Tren gıcırtılarla yavaşladı, bir sarsıntıyla durdu istasyonda. Blake güney hattındaki peronu görebiliyordu, kente gidecek birkaç yolcu bekliyordu. Sefertası taşıyan bir işçi, iyi giyimli bir kadın, bir de valizli bir kadın çarptı gözüne. Arkalarındaki duvara reklam afişi yapıştırılmıştı. Birinde, birbirlerine kadeh kaldıran bir çift vardı, şarap içiyorlardı, birinde Cat's Paw marka bir lastik ayakkabı, birinde Hawaii'li bir dansçı resmi. Resimlerin iyi niyetli iç açma çabası, perondaki kirli su birikintilerine toslayınca uçup gidiyordu. Peron ıssız, yolcular yalnız görünüyordu. Tren, istasyondan kalktı, bir gecekondunun dağınık ışıklarına daldı, sonra kırların ve ırmağın karanlığına gömüldü.

"Shady Hill'e varmadan önce mektubumu okumanı istiyorum," dedi kız. "Koltukta duruyor. Al, oku. Aslında postalayacaktım ama dedim ya, sokağa çıkamayacak kadar hastaydım. İki haftadır evden dışarı adım atmadım. Üç aydır boştayım, işsizim. Ev sahibem dışında kimseyle tek söz etmedim. Lütfen oku mektubumu."

Blake, mektubu onun koyduğu yerden aldı. Ucuz kâğıt, iğrenç, yapış yapış geldi parmaklarına. İki kere katlanmıştı. "Sevgili Koca," yazmıştı kız o çılgın, tutarsız el yazısıyla, "insanca sevginin bizi tanrısal sevgiye yönelttiği söylenir, acaba bu doğru mu? Her gece düşlerime giriyorsun. Tutkularım dizginlenmek bilmiyor. Düşler kurmakta özel bir yeteneğim vardır baştan beri. Salı gecesi, kan püskürten bir yanardağ gördüm. Hastanedeyken, beni iyileştirmek istediklerini söylediler ama tek amaçları özsaygımı elimden almaktı. Yalnızca dikiş, sepet örgüsü düşlememi istiyorlardı yine de ben yeteneğimi onlara kaptırmadım. Açıkçası, ben geleceği okurum. Telefonun ne zaman çalacağı içime doğar. Yaşamım boyunca gerçek bir dostum hiç olmadı..."

Tren yine durdu. Başka bir peron, yine kadeh kaldıran çiftin, lastik ayakkabının, Hawaii'li dansçının resimleri. Kız yüzünü birdenbire Blake'in yanağına bastırıp kulağına fısıldadı: "Aklından geçeni biliyorum. Yüzünden okuyorum. Shady Hill'de elimden kurtulabileceğini düşünüyorsun, değil mi? Yok canım, bu planı haftalarca tasarladım. Yalnızca buna kafa yordum. Konuşmama izin verirsen sana zararım dokunmaz. Şeytanlar üstüne düşündüm uzun uzun, yani dünyada da şeytanlar varsa, kötülük simgesi insanlar varsa, onları ortadan kaldırmak bize düşmez mi? Senin hep zavallı insanları ağına düşürdüğünü biliyorum. İçimdeki ses öyle diyor. Ah, ara sıra seni öldürmem gerektiğini düşünüyorum. Ara sıra sen, mutluluğumla arama dikilen tek engelmişsin gibi geliyor. Ara sıra da..."

Tabancayla Blake'i dürttü. Namludaki susturucuyu böğründe duydu Blake. O mesafeden kurşun, girdiği yerde ufak bir delik açardı ama sırtından futbol topu iriliğinde bir parça koparırdı. Savaşta gördüğü, ölüleri ortalıkta kalmış insanları anımsadı. Anı bütün canlılığıyla bastırdı: bağırsaklar, gözler, kırılmış kemikler, dışkı, pislik.

"Yaşamım süresince tek istediğim, birazcık sevgiydi," dedi kız. Tabancayı azıcık çekti. Mr. Watkins hâlâ uyuyordu. Mrs. Compton ellerini kucağında kavuşturmuş oturuyordu. Vagon usulca sallanıyordu, pencerelerin arasına asılmış paltolarla küf renginde yağmurluklar, trenin sallantısına uyuyorlardı. Blake, dirseğini pencerenin çıkıntısına dayamıştı, sol pabucu buhar borusunun vanasındaydı. Vagon pis bir derslik gibi kokuyordu. Yolcular uykulu ve kayıtsızdılar; Blake bu sıcak, ıslak giysi kokusundan, bu loş ışıktan hiç kurtulamayacağı duygusuna kapıldı. Ara sıra içine su serpmeye yarayan bildik kandırmacalara başvurmaya çalıştı ama kendini kandırabilme umudunu kalkındıramayacak kadar bitkindi.

Kondüktör kapıdan başını uzatıp, "Shady Hill, bir sonraki istasyon Shady Hill," diye seslendi.

"Hadi," dedi kız. "Sen önden in."

Mr. Watkins ansızın uyandı, paltosuyla şapkasına davranıp Mrs. Compton'a gülümsedi; Mrs. Compton anaç hareketlerle torbala-

rını topluyordu. Kapıya yürüdüler. Blake de arkalarından yürüdü, ama ikisi de onunla konuşmadı, arkasında duran kadın da dikkatlerini çekmedi. Kondüktör kapıyı hızla itip açınca Blake, az ötede, öbür vagonlardan inen, ekspresi kaçırmış, solgun ışıkta yolculuklarının sona ermesini sabırla bekleyen, bitkin birkaç tanıdık gördü çevreden. Başını kaldırdığında, aralık kapıdan, kent dışındaki ıssız malikâneyi, bir ağaca iliştirilmiş GİRMEK YASAKTIR levhasını, sonra da mazot tankerlerini seçti. Köprünün beton ayakları kapının öylesine yakınından geçti ki, Blake elini uzatsa dokunabilirdi. Sonra kuzey hattı peronundaki ilk fenerleri, siyahlı sarılı SHADY HILL levhasını, Çevreyi Kalkındırma Derneği'nin yaptırdığı küçük çimenlikle çiçek tarhını, istasyonun köşesindeki taksi durağını gördü sırasıyla. Yağmur yine başlamıştı, bardaktan boşanırcasına. Yağmurun hışırtısını duyabildiği gibi su birikintilerinden, ıslak kaldırımlardan yansıyan ışıkları da görebiliyordu, bu hışırtılı tıp tıp sesinin tekdüzeliği, kafasında bir sığınak kavramının oluşmasına yol açtı, öylesine yumuşak ve öylesine bilinmedik bir sığınaktı ki bu, anımsayamayacağı bir dönemin ana rahmini anımsatıyordu.

Basamaklardan indi, kız arkasındaydı. İstasyonda bir düzine kadar araba, motorları çalışır durumda bekliyorlardı. Öbür vagonlardan da birkaç kişi indi; çoğu tanıdıktı ama hiçbiri onu arabasına çağırmadı. Hepsi ya tek tek ya çiftler halinde yürüyerek yağmurdan kaçıp perona sığınıyorlardı, kornalar onlar için çalıyordu. Eve gitme saati gelmişti, içki saati, sevişme saati, akşam yemeği saati gelmişti, tepenin ışıkları –çocuklar yıkanırken, yemek pişirilirken, bulaşık sırasında yakılan ışıkları– yağmurda pırıl pırıl görünüyordu. Arabalar aile reislerini teker teker aldılar, geriye dört kişi kaldı. İkisi ister istemez kasabanın tek taksisine atladılar. "Özür dilerim sevgilim," dedi birkaç dakika sonra arabasıyla gelen kadın kocasına, yumuşak bir sesle. "Bizim işyerindeki saatler hep geri kalıyor." Sona kalan adam saatine ve yağmura baktıktan sonra yola koyuldu. Blake onun kendisine hoşça kal dememesine bozulmuştu, sanki gerekliymiş gibi – tabii bir partiden ayrılırken dostlarımıza dediğimiz hoşça kal gibi bir şey beklemiyordu,

yollarımız ve yüreklerimiz istemeksizin ayrıldığında diyeceğimiz hoşça kalı bekliyordu; onu küskün bakışlarla izledi. Adamın otoparktan kaldırıma yönelen ayak sesini duydu, sonra duyamaz oldu. İstasyondaki telefonlardan biri çalıyordu. Zil kulak tırmalayıcıydı, düzenli aralarla çalsa da kimse açmıyordu telefonu. Belli ki biri, Albany'ye az sonra kalkacak trenin saatini öğrenmek istiyordu ama istasyon memuru Mr. Flanagan bir saat kadar önce evine gitmişti. Giderken bütün ışıkları açık bırakmıştı. Bomboş bir bekleme salonunu aydınlatıyordu ışıklar. Teneke kaplı çatının altından donuk, anlamsız ışıklara özgü bir hüzün saçıyorlardı perona. Hawaii'li dansçıyı, kadeh kaldıran çifti, lastik tabanlı pabucu da aydınlatıyorlardı ara ara.

"Buraya daha önce hiç gelmemiştim," dedi kız. "Gözümde başka türlü canlandırmıştım. Bu kadar berbat bir yer olacağı aklımın ucundan geçmemişti. Işıkta durmayalım. Yürü hadi."

Blake'in dizleri tutmuyordu. Bütün gücü tükenmişti. "Hadi," dedi kız.

İstasyonun kuzeyinde bir ardiye, bir kömür deposu, bir de ufacık bir koy vardı: Kasap, fırıncı, benzinci, pazar günleri balığa çıktıkları kayıklarını oraya çekerlerdi; tekneler yarıya kadar suya gömülmüştü yağmurdan. Blake ardiyeye doğru yürürken yerde bir şeyin kıpırdadığını gördü, bir hışırtı duydu; bir fare, başını kesekâğıdından çıkarıp yüzüne baktı. Sonra torbayı dişlerinin arasına aldı, alttaki lağıma sürükledi.

"Dur," dedi kız. "Yüzünü dön bakalım. Ah ah, aslında haline üzülmem gerekirdi ya. Şu zavallı suratına bak. Ama benim neler yaşadığımı bilemezsin. Gün ışığına çıkmaktan korkuyorum. Gök kubbe başıma yıkılacakmış gibi geliyor. Masaldaki ödlek Tavşancık'tan farkım kalmadı. Ancak hava kararlığında toparlayabiliyorum kendimi. Yine de senden kat kat iyi durumdayım. Hâlâ güzel düşler görebiliyorum ara sıra. Kır gezileri görüyorum düşlerimde, cenneti, insanların kardeş olduğunu düşlüyorum, ay ışığında şatolar, kıyıları salkımsöğütlerle kaplı bir ırmak, yabancı kentler görüyorum, ayrıca aşkın ne olduğunu senden çok daha iyi biliyorum."

Karanlık ırmağın ötelerinden kıçtan takma bir motorun uğultusunu duydu Blake; motor karanlık suları yararken arkasından geçmiş yazlara, geçmişte kalmış tatlara ilişkin öylesine duru, pırıl pırıl anılar sürüklüyordu ki Blake'in tüyleri diken diken oldu, dağlara çöken karanlığı, çocukların şarkı söyleyişlerini anımsadı. "Beni asla iyileştirmek istemediler," dedi kız. "Yalnızca..." Kuzey hattından gelen trenin gürültüsü sesini bastırdı ama o konuşmaya ara vermedi. Trenin gürültüsü Blake'in kulaklarına doldu, insanların yedikleri, içtikleri, uyudukları, okudukları vagonların pencereleri hızla uzaklaştı. Tren köprüyü geçince gürültü azaldı, kızın bas bas bağıran sesini duydu: "*Diz çök diyorum.* Diz çök! Dediğimi yap. *Diz çök*!"

Blake diz çöktü. Başını eğdi. "Hah işte!" dedi kız. "Görüyorsun ya, sözümü dinlersen sana zarar vermem, çünkü zaten istemiyorum, sana yardım etmek istiyorum aslında ama bazen, gözüm suratına ilişince, sana yardım edemezmişim gibime geliyor. Bazen bana öyle geliyor ki –şimdi olmadığım kadar– iyi yürekli, sevecen, sağlıklı olsaydım, bazen bana öyle geliyor ki yani tam tamına öyle, üstelik genç ve güzel olsaydım da sana doğru yolu gösterdiğimde dediklerime yine aldırmayacaktın. Senden kat kat iyiyim şükürler olsun, kat kat, zamanımı ve ömrümü bu uğurda tüketmem gereksiz. Çabuk çamura sok şu suratını. *Suratını çamura sok dedim*! Dediğimi hemen yap. Suratını çamura sok."

Blake çamura kapaklandı. Kömür parçaları yüzünü sıyırdı. Yere kapanıp ağlamaya başladı. "Şimdi biraz daha iyiyim," dedi kız. "Artık seninle alıp vereceğim kalmadı, senin çirkefine bulaşmış ellerimi yıkarım geçer, görüyorsun ya, bende, yüreğimin bir yerinde hâlâ bir incelik, sağlıklı bir şey kalmış ki bulup çıkarabiliyorum, gerektiğinde kullanabiliyorum. Artık ellerimi yıkayabilirim, hesap kapandı." Blake, kızın ayak sesinin gittikçe uzaklaştığını duydu molozların üstünde. Peronun katı zemininden daha açık seçik geliyordu ayak sesleri, uzaktan yankılanıyordu. Gitgide uzaklaştı. Blake başını kaldırdı. Onun ahşap yaya geçidinin basamaklarını çıkışını, karşı perona geçişini izledi, loş ışıkta ufacık, sıradan, zararsız bir

karaltıydı. Çamurda doğruldu Blake, önce tetikteydi, ama sonra kızın davranışlarından, görünüşünden, kendisiyle işinin bittiğini anladı; kız, aklından geçen planı uygulamıştı sonuna kadar. Blake artık güvendeydi. Ayağa kalktı, şapkasını yerden aldı, evine yürüdü.

Çev.: Tomris Uyar

Son Bir Kez

Bela aramanın manası yoktur, ama hepimizin yaşadığı şehrin kapsamlı ve gerçek bir portresini çiziyorsak eğer, dikkafalılar, asalaklar, asla geçinemeyen ve asla vazgeçmeyen insanlar, hayatımızın bir noktasında hepimizin karşılaştığı doyumsuzlar hakkında bir söz daha söylenebilir mutlaka. Yukarı Doğu Yakası'nın kıt kanaat aristokratlarından bahsediyorum; seçkin, sevimli ve pejmürde giyimli borsacılarla ikinci el vizon mantolu, çöpten çıkma kürk etollü, timsah derisi ayakkabılı, kapıcılara, süpermarketlerdeki kasiyerlere tepeden bakan, altın takılı, Je Reviens ve Chanel artıkları sürünmüş, burnu havada karıları. Aklıma Beer'lar geliyor –Alfreda'yla Bob–; eskiden Bob'un babasına ait olan Doğu Yakası'ndaki bir apartmanda otururlardı, yelkencilik kupalarıyla, Başkan Hoover'ın imzalı fotoğraflarıyla, İspanyol mobilyalarıyla ve altın çağın çeşitli yadigârlarıyla çevriliydiler. Aslında pek matah bir daire değildi –geniş ve karanlıktı– ama onların ekonomik gücünü aşan bir yerdi; hangi daireye geldiğinizi söylediğinizde kapı görevlisinin ve asansörcünün yüz ifadelerinden de anlaşılırdı durum. Herhalde kira ödemelerini iki üç ay geciktirmeyi âdet edinmişlerdi, bahşişe

ayıracak paraları da yoktu. Alfreda, Fiesole'de okumuştu elbette. Tıpkı Bob'un babası gibi Alfreda'nın babası da milyonlarca dolar kaybetmişti. Alfreda'nın bütün anıları kalın ve parlak altın tabakalarıyla kaplıydı: mazinin briç partilerinde dönen yüksek paralar, yağmurlu günlerde Daimler'ı çalıştırmanın zorluğu, Brandywine Irmağı'nda Du Pont'ların kızlarıyla piknikler.

Alfreda alımlı bir kadındı; uzun bir yüzü ve New England'a özgü, mesnetsiz, ırksal bir imtiyaz iddiası gibi görünen sarı saçları vardı. Soğukkanlı görünürdü. Dara düştüklerinde çalışırdı; önce Beşinci Cadde'de Steuben camları satan bir dükkânda çalışmış, sonra Jensen'a geçmişti; sigara içmeye hakkı olduğu konusunda direttiğinden orada başı belaya girmişti. Oradan Bonwit'e, Bonwit'ten de Bendel'a geçmişti. Bir Noel mevsiminde Schwarz'ta çalışmıştı, sonraki Paskalya'da Saks'ın zemin kattaki eldiven bölümündeydi. Çeşitli işlerin arasında iki çocuğu da olmuştu; onlara bakan yaşlı İskoç kadın –varlıklı günlerinden kalma bir aile hizmetkârı– tıpkı Beer'lar gibi değişime kendisi için yararlı olacak şekilde ayak uyduramıyordu görünüşe bakılırsa.

Beer'lar tren istasyonlarında ve kokteyllerde sürekli karşınıza çıkan türden insanlardı. Pazar gecesi tren istasyonlarını, Hyannis Kavşağı ya da Flemington tarzı hafta sonu ve mevsim sonu mekânlarını, George Gölü İstasyonu'nu, bahar başında Aiken ve Greenville'i, Westhampton, Nantucket gemisi, Stonington ve Bar Harbor'ı ya da daha uzakta Paddington İstasyonu, Roma ve Anvers gece treni gibi yerleri kastediyorum. "Merhaba! Merhaba!" diye seslenirlerdi yolcu kalabalığının içinden, bir de bakardınız, karşınızda beyaz yağmurluğu, bastonu ve fötr şapkasıyla Bob Beer ve vizon mantosu ya da çöpten çıkma kürk etolüyle Alfreda Beer. Onlarla karşılaştığınız kokteyller de aslında karşınıza çıktıkları otobüs garajlarıyla istasyonlardan, kavşaklardan ve vapur bağlantılı trenlerden pek farklı sayılmazdı bir bakıma. Bu kokteyller pek kalabalık olmayan, içkilerin de pek kaliteli olmadığı türden partiler olurdu; içip sohbet ettikçe, elle tutulur bir bitkinliğin sanki grubu bir arada tutan aile, toplum, okul ve mekân bağları içkinizdeki buz gibi eriyip gidiyormuşçası-

na doğal sosyal hevesinizi bastırdığını hissettiğiniz partiler. Ama bu partilerdeki atmosfer sosyal yozlaşmadan çok sosyal değişim, yeniden konumlandırma atmosferidir, aslında seyahat atmosferidir. Konuklar bir iskelede ya da demiryolu kavşağında bir araya gelmiş, geminin ya da trenin hareket etmesini bekliyor gibidirler. Paltoları, şalları alan hizmetçinin ötesinde, giriş holünün ve yangına dayanıklı kapının ötesinde sanki karanlık sular, bazen fırtınalı sular uzanır; rüzgârın çığlığı, demir tabela menteşelerinin gıcırtısı, ışıklar, güverte tayfasının sesleri ve yaklaşan bir Manş gemisinin içli düdüğü.

Beer'ları kokteyl ve istasyonlarda hep görmenizin sebebi, her zaman birilerini aramalarıydı. Sizin benim gibi birini aramazlardı –Bath Markizi'ni ararlardı–; aradıkları şey fırtınada bir limandı. Bir partiye adım attıklarında etraflarına dikkatle bakınmaları anlaşılabilir bir şeydir, hepimiz aynı şeyi yaparız, ama bir istasyonun peronunda diğer yolculara bakışları bambaşka bir şeydi. Bir toplu ulaşım aracını on beş dakika veya daha uzun bir süre beklemek zorunda kaldıklarında kalabalığı didik didik inceler, tanıdıkları birini görebilmek için şapka siperliklerinin altına, gazetelerin arkasına bakarlardı.

Şu anda '30'lu ve '40'lı yıllardan söz ediyorum, Büyük Savaş'ın öncesinden ve sonrasından; çocukları pahalı okullara gidebilecek yaşa geldiği için mali sorunlarının muhtemelen artmış olduğu yıllar. Bazı çirkin şeyler yaptılar; karşılıksız çekler yazdılar, bir hafta sonu birinin arabasını ödünç alıp hendeğe saplandılar, sonra da hiç ilgilenmeden yürüyüp gittiler. Bu olaylar hem sosyal hem de ekonomik konumlarında bir güvenilmezlik yarattıysa da, onlar sevimlilik ve beklenti marjında hareket etmeyi sürdürdüler –Philadelphia'da Margaret Hala, Boston'da Laura Hala vardı–, doğruyu söylemek gerekirse, sevimliydiler de. İnsanlar onları gördüklerine sevinirlerdi daima; muhteşem bir ekonomik yaz mevsiminin acınası çekirgeleri olmalarına rağmen bir şekilde insana güzel şeyleri –güzel mekânları, oyunları, yemekleri ve arkadaşları– hatırlatmayı becerirlerdi; istasyon peronlarında arkadaşlarını öylesine şevkle aramaları belki aslında anladıkları bir dünyayı aramalarıyla açıklanabilirdi.

Sonra Margaret Hala öldü ve ben bu ilginç gerçeği şöyle keşfettim: Bahar mevsimiydi, patronumla karısı gemiyle İngiltere'ye gidiyorlardı, bir sabah elimde bir kutu puro ve tarihi bir aşk romanıyla gemiye gittim. Hatırladığım kadarıyla yeni bir gemiydi, kütüphanede kilit altında tutulan Edna Ferber kitaplarına, boş yüzme havuzlarıyla boş barlara hayran hayran bakan aylaklar çoktu. Koridorlar kalabalıktı, birinci sınıf kabinlerin hepsi çiçeklerle, kasvetli bir havada sabahın on birinde şampanya içen uğurlayıcılarla doluydu, New York Limanı'nın yeşil, koyu çorbasından tüten trajik koku bulutlara doğru yükseliyordu. Patronumla karısına hediyelerini verdim, sonra ana güverteyi ararken bir kabinden ya da süitten Alfreda'nın yatılı okul kahkahasını duydum. İçerisi tıklım tıklımdı, bir garson şampanya servisi yapıyordu, arkadaşlarımı selamladığında Alfreda beni kenara çekti. "Margaret Hala aramızdan ayrıldı," dedi, "yine köşeyi döndük..." Biraz şampanya içtim, sonra hareket düdüğü çaldı; şiddetliydi, kulakları sağır ediyordu adeta, bizzat hayatın boğuk çağrısı gibiydi ve bir bakıma limandaki deniz kokusu gibi trajikti aynı zamanda; partinin dağılışını izlerken Margaret Hala'nın serveti acaba bu ikisine ne kadar süre dayanacak, diye merak ettim. Borçları astronomik, alışkanlıkları aptalcaydı, 100 bin dolar bile onlara uzun süre dayanmazdı.

Bu düşünce aklımın bir köşesinde yer etmiş olmalı ki, o sonbahar Yankee Stadı'nda bir ağır sıklet maçında kiralık dürbün tepsisiyle dolaşan bir adamı Bob'a benzettim. Seslendim –bağırdım–, o değilmiş meğer, ama aralarındaki benzerlik o kadar çarpıcıydı ki, gerçekten Bob'un kendisini ya da en azından bu tür bir çifti bekleyen keskin sosyal ve ekonomik zıtlıkların kapsamını görmüş gibi oldum.

Keşke karlı bir gecede tiyatrodan çıkarken Alfreda'yı Kırk Altıncı Sokak'ta kalem satarken gördüğümü, oradan döndüğü Batı Yakası'ndaki bodrum katında Bob'un saman dolu bir şiltenin üstünde can çekiştiğini söyleyebilseydim, ama bu ancak benim hayal gücümün kısırlığını gösterirdi.

Beer'lar tren istasyonlarıyla kokteyllerde karşılaştığınız türden insanlardı derken plajları atlamışım. Beer'lar suya son derece düş-

kündüler. Bilirsiniz, yaz aylarında Long Island'dan itibaren yukarıya doğru bütün kuzeydoğu sahili, ta Maine'in içlerine kadar, bütün adalar da dahil, devasa bir sosyal takas merkezine dönüşür adeta; kumsalda oturmuş Kuzey Atlas Okyanusu'nun ağır teçhizatına kulak verirken, sosyal geçmişinizden siluetler dalgaların arasında bir kekin içindeki kuru üzümler gibi belirirler. Bir dalga biçimlenir, hızlanarak sığlığa ilerler, köpürür ve parçalanır, Consuelo Roosevelt'le Mr. ve Mrs. Dundas Vanderbilt çocuklarıyla birlikte boy gösterirler. Sonra sağdan bir dalga süvari saldırısı gibi şiddetle ilerleyerek kauçuk bir botta Lathrope Macy'yle Emerson Crane'in ikinci eşini karaya vurur, içerideki bir tüpte de Pittsburgh Piskoposunu taşır. Ardından bir dalga ayaklarınızın dibinde çarpılan sandık kapağını hatırlatan bir sesle patlar ve karşınızda Beer'ları bulursunuz. "Sizi görmek ne güzel, gerçekten çok güzel..."

Yani yaz mevsimi ve deniz Beer'ların sahneye son çıkışının –en azından bizim açımızdan son çıkışının– dekoru olacak. Maine'de küçük bir kasabadayız –farz edelim–; ailece yelken ve piknik yapmaya karar veriyoruz. Pansiyondaki adam kiralık yelkenli bulabileceğimiz bir yer tarif ediyor, sandviçlerimizi paketleyip tarif ettiği yoldan iskeleye gidiyoruz. Bir kulübede küçük bir yelkenli kiralayan yaşlı bir adam buluyoruz, depozitoyu ödeyip pis bir kâğıt parçasını imzalıyoruz; yaşlı adamın sabahın onunda sarhoş olduğu dikkatimizden kaçmıyor. Bizi sandala bindirip kürek çekerek yelkenlinin demirli olduğu yere götürüyor, vedalaşıyoruz, sonra yelkenlinin köhneliğini görünce arkasından sesleniyoruz ama o karaya doğru yol almakta, bizi duymuyor.

Tekne su almış, yeke pimi eğrilmiş, cıvatalardan biri de paslanmış. Palangalar kırık; pompayla içerideki suyu boşaltıp yelkeni açtığımızda yelkenin eprimiş ve yırtılmış olduğunu görüyoruz. Nihayet –çocukların ısrarıyla– yola çıkıyoruz ve bir adaya yanaşıp pikniğimizi yapıyoruz. Sonra dönüş yoluna koyuluyoruz. Ama bu arada rüzgâr artmış, lodosa dönmüş; adadan uzaklaşırken iskele istralyası kopuyor, tel havaya fırlayıp direğin etrafına dolanıyor. Yelkeni indirip istralyayı halatla tamir ediyoruz. Sonra akıntıyla

hızla açığa sürüklendiğimizi fark ediyoruz. Onarılmış istralyayla on dakika yol aldıktan sonra sancak istralyası kopuyor. Başımız belada. Kulübedeki yaşlı adamı düşünüyoruz, nerede olduğumuza ilişkin yegâne bilgi onun sarhoş kafasında. Farş tahtalarıyla kürek çekmeye çalışıyoruz ama akıntıya karşı ilerleyemiyoruz. Bizi kim kurtaracak? Beer'lar!

Gün batarken ufukta beliriyorlar; şu hantal, kamaralı, köprü üstünde bankı, kamarasında abajurlarla vazolarda güller olan motorlu teknelerden birinde. Dümende bir gemici var, Bob bize bir halat atıyor. Eski dostların tesadüfi karşılaşmasından öte bir şey bu; hayatımız kurtuldu. Neredeyse çıldırmış durumdayız. Gemici yelkenliye geçiyor, ölümün pençesinden kurtarıldıktan on dakika sonra köprü üstünde martini içiyoruz. Bizi evlerine götüreceklerini söylüyorlar. Geceyi orada geçirelim diye. Manzara ve dekor eskisine göre pek farklı sayılmasa da onların bu manzara ve dekorla ilişkisinde bir devrim olmuş. Ev onların evi, tekne onların teknesi. Nasıl olduğunu merak ediyoruz –ağzımız açık, alık alık bakıyoruz–; Bob kibarlık edip durumu açıklıyor, alçak sesle, neredeyse mırıldanarak, parantez içine alır gibi. "Margaret Hala'nın parasının çoğunu, Laura Hala'nın parasının hepsini ve Ralph Amca'dan kalan küçük bir meblağı alıp tamamını borsaya yatırdık, son iki yılda üç katına çıktı. Babamın kaybettiği her şeyi geri aldım, yani istediklerimi. Şurada gördüğün gulet benim. Ev yeni elbette. İşte bizim ışıklar." Yelkenlideyken o kadar tehditkâr görünen akşamüzeri ve okyanus şimdi mucizevi bir sükûnetle bizi çevreliyor; arkamıza yaslanıp arkadaşlarımızın tadını çıkarıyoruz, Beer'lar çok sevimli –her zaman öyleydiler–; artık ayrıca zekiler görünüşe bakılırsa; yaz mevsiminin geri geleceğini bilmeleri zeki olduklarını göstermiyor mu?

Çev.: Roza Hakmen

Shady Hill'in Hırsızı

Adım Johnny Hake. Otuz altı yaşındayım, boyum ayakkabısız bir seksen, kilom çıplak altmış beş; şu anda da çıplak sayılırım ve karanlığa sesleniyorum. St. Regis Oteli'nde tohumum atılmış, Presbiteryen Hastanesi'nde doğmuşum, Sutton Meydanı'nda büyüdüm, vaftiz ve kiliseye kabul törenlerim St. Bartholomew'da yapıldı, Knickerbocker Greys'te talim gördüm, Central Park'ta futbol ve beysbol oynadım, Doğu Yakası'ndaki apartmanların tente konstrüksiyonlarında barfiks yapmayı öğrendim ve Waldorf'un büyük balolarından birinde karımla (Christina Lewis) tanıştım. Dört yıl donanmada görev yaptım, şu anda dört çocuğum var ve Shady Hill adında bir banliyöde yaşıyorum. Bahçeli, güzel bir evimiz, dışarıda mangal yapacak yerimiz var; yaz geceleri çocuklarımla bahçede oturmuş, biftekleri tuzlamak üzere eğilen Christina'nın dekoltesine bakarken ya da gökyüzündeki yıldızları seyrederken, daha cesurca ve tehlikeli uğraşlarda heyecanlandığım kadar heyecanlanırım; hayatın acı tatlı yanları derken bu kastediliyor herhalde.

Savaşın hemen ardından bir parablent[1] imalatçısının yanında çalışmaya başladım; hayatım boyunca bu işi yapacakmışım gibi görünüyordu. Şirket ataerkildi, yani patron sana önce bir iş verir, sonra başka bir işe aktarırdı; her işte parmağı vardı –Jersey'deki fabrika, Nashville'deki işleme tesisi– ve şirketin bütün işlerini şekerleme yaparken hayal etmiş gibiydi. Çaktırmadan patrondan uzak durmaya çalışıyordum; onun yanındayken sanki beni kendi elleriyle çamurdan o şekillendirmiş ve bana can üflemiş gibi davranıyordum. Bir sözcüye ihtiyacı olan despotlardandı; sözcülük görevini Gil Bucknam yerine getirirdi. O patronun sağ kolu, sözcüsü ve arabulucusuydu; her anlaşmaya, her pazarlığa patronda bulunmayan insanlık unsurunu katardı; ne var ki büroya gelmemeye başlamıştı – önceleri bir iki gün, sonra iki hafta, sonra daha da uzun süre. Döndüğünde midesinden ya da gözlerinden şikâyet ederdi ama sarhoş olduğu açıkça görülürdü. Bu o kadar tuhaf bir durum sayılmazdı, çünkü şirket için yapmak zorunda olduğu şeylerden biri de bol bol içmekti. Patron bu duruma bir yıl katlandı; sonra bir sabah odama geldi ve kalkıp Bucknam'ın evine gitmemi, onu işten kovmamı söyledi.

Getir götür işlerini yapan çocuğu gönderip yönetim kurulu başkanını kovdurmak kadar alçakça ve pis bir davranıştı bu. Bucknam benim üstümdü, aramızda yıllarca kıdem farkı vardı; ara sıra tenezzül eder, bana bir içki ısmarlardı, ama patronun tarzı buydu işte, ne yapmam gerektiğini biliyordum. Bucknam'lara telefon ettim, Mrs. Bucknam Gil'le o gün öğleden sonra görüşebileceğimi söyledi. Öğle yemeğini tek başıma yedikten sonra ofiste üçe kadar filan oyalandım, sonra kent merkezindeki ofisten Bucknam'ların Doğu Yetmişinci Sokak civarındaki evine kadar yürüdüm. Sonbahar başlarıydı –beysbol şampiyonluk maçları oynanıyordu– fırtına şehre yaklaşmaktaydı. Bucknam'lara vardığımda top atışını andıran gök gürültüsünü işitiyor, yağmurun kokusunu duyuyordum. Mrs. Bucknam beni içeriye aldı; geçen bir yılın bütün dertleri, aceleyle

1 Plastik poşetin ilk örneklerinden. (y.n.)

kalın bir pudra tabakasının altına gizlemeye çalıştığı yüzüne kazınmıştı. Hayatımda öyle fersiz göz görmemiştim; üstünde iri çiçekli, eski moda bir gardenparti elbisesi vardı. (Üniversitede okuyan üç çocukları, bir yelkenlileri ve kaptanları ve daha birçok masrafları olduğunu biliyordum.) Gil yataktaydı, Mrs. Bucknam beni yatak odasına aldı. Fırtına patlamak üzereydi, ortalık yumuşak bir alacakaranlığa gömülmüştü; şafağı o kadar andırıyordu ki, ona kötü haberler getirmek için gelmemişim, ikimiz uykudaymışız, rüya görüyormuşuz hissine kapıldım.

Gil neşeli, sevimli ve lütufkârdı; beni gördüğüne çok sevindiğini söyledi; Bermuda'ya gittiğinde çocuklarım için bir yığın hediye almış, sonra postalamayı unutmuş. "Şunları getirir misin sevgilim?" dedi karısına. "Nereye koyduğumuzu hatırlıyor musun?" Karısı beş altı iri, pahalı görünümlü paketle dönüp hepsini kucağıma bıraktı.

Çocuklarım genelde benim için mutluluk kaynağıdır, onlara hediye vermeye bayılırım. Bu çok hoşuma gitmişti. Bir kurnazlıktı elbette – karısının marifeti olduğunu tahmin ediyordum; son bir yıl boyunca hayatlarını sürdürebilmek için buna benzer birçok kurnazlık düşünmüş olmalıydı. (Ambalajın eski olduğu belliydi; eve dönüp paketleri açtığımda içinden Gil'in kızlarının yanlarında üniversiteye götürmedikleri eski kaşmir kazaklar ve iç bandı kirlenmiş bir İskoç şapkası çıkınca zor durumdaki Bucknam'lara daha da çok acıdım.) Kucağım çocuklarıma alınan hediyelerle dolu, bütün gözeneklerimden duygudaşlık fışkırırken onu işten atamazdım. Beysbol maçlarından ve ofisteki ufak tefek işlerden söz ettik; yağmur ve rüzgâr başladığında Mrs. Bucknam'ın pencereleri kapamasına yardımcı oldum, sonra oradan ayrılıp fırtınayla boğuşarak eve dönmek üzere, erken saatteki bir trene bindim. Beş gün sonra Gil Bucknam içkiyi temelli bırakıp ofise, patronun yanına döndü; önce benim hesabımı gördü. Bana öyle geliyordu ki, kaderimde Rus bir balet olmak, takı sanatında uzmanlaşmak, yazı masası çekmecelerine Schuhplattler dansçıları, denizkabuklarına manzaralar resmetmek ve Provincetown gibi son derece durgun bir yerde yaşamak olsa, parablent sektöründe tanıdığım erkeklerle

kadınlar kadar acayip insanlarla tanışamazdım; ben de kendi işimi kurmaya karar verdim.

Annem bana bol param varsa asla paradan söz etmemeyi öğretmişti; para kıtlığından söz etmekten de daima kaçınmışımdır; dolayısıyla bundan sonraki altı ay boyunca olanları anlatmam zor. Kendime bir işyeri tuttum –bir masası ile bir telefonu olan bir kabin demek daha doğru olur– bol bol mektup yazdım ama çoğuna cevap gelmedi; telefon o kadar az çalıyordu ki, hat kesilmiş olsa fark etmezdi; sıra borç para bulmaya gelince başvuracak kimse bulamadım. Annem Christina'dan nefret ederdi; zaten fazla parası olduğunu da sanmıyorum, çünkü çocukluğumda ne zaman bana bir palto ya da peynirli sandviç alsa, sermayesinden yediğini belirtirdi. Çok sayıda arkadaşım vardı ama öleceğimi bilsem kimseden bir içki ısmarlamasını söyleyip sonra da beş yüz dolar isteyemezdim – üstelik daha fazlasına ihtiyacım vardı. İşin kötüsü, durumun vahametini karıma anlatmamıştım.

Bir akşam, bizimle aynı sokakta oturan Warburton'lara yemeğe gitmek üzere giyindiğimiz sırada bu konuyu düşündüm. Christina tuvalet masasının başında küpelerini takıyordu. Karım hayatının baharındaki güzel bir kadındır ve mali zorluk konusunda kara cahildir. Boynu zariftir; elbisesinin kumaşının altında kabaran göğüslerinin parıltısını, kendi suretini seyretmekten aldığı haklı ve sağlıklı hazzı görüp de ona beş paramız olmadığını söylemem imkânsızdı. Hayatımın büyük bölümüne güzellik katan oydu; sanki onu seyrederken içimde duru bir enerji kaynağı harekete geçiyor, odayı, duvardaki resimleri, pencereden gördüğüm mehtabı canlandırıp neşelendiriyordu. Gerçek onu ağlatacak, makyajını mahvedecek, Warburton'ların yemek davetini burnundan getirecekti; sonra da misafir odasında yatacaktı. Karımın güzelliği ve duyularım üzerindeki hâkimiyeti, banka hesabımızdaki açık kadar gerçek görünüyordu.

Warburton'lar zengindir ama sosyal ilişkileri zayıftır; belki umurlarında bile değildir. Kadın yaşlanmakta olan bir faredir, kocası da okulda hoşlanılmayan tiplerdendir. Adamın cilt sorunu,

boğuk bir sesi ve bir sabit fikri vardır: zamparalık. Warburton'lar sürekli para harcarlar, sohbetlerinin konusu da budur. Evlerinin giriş holündeki siyah beyaz mermerler eski Ritz Oteli'nin mermerleridir, Sea Island'daki küçük evleri kışın kullanılmaya hazırlanmaktadır, on günlüğüne uçakla Davos'a gidiyorlardır, iki binek atı alıyorlardır, evi büyütüyorlardır. O gece biz gecikmiştik; gittiğimizde Meserve'lerle Chesney'ler gelmişlerdi bile ama Carl Warburton henüz eve dönmemişti, karısı Sheila endişeliydi. "Carl istasyona yürürken feci bir gecekondu mahallesinden geçiyor," dedi, "üzerinde binlerce dolar taşıyor, bir saldırıya kurban gidecek diye ödüm patlıyor..." Sonra Carl geldi ve kadınların yanında belden aşağı bir fıkra anlattı, ardından yemeğe geçtik. Herkesin duşunu alıp en şık kıyafetlerini giyerek geldiği, yaşlı bir aşçının sabahın köründen beri mantar soyduğu ya da yengeç dittiği davetlerdendi. Ben eğlenmek istiyordum. İsteğim bu yöndeydi ama o gece isteklerim beni harekete geçiremiyordu. Çocukluğumda annemin beni tehditlerle, vaatlerle götürdüğü o iğrenç doğum günü partilerinden birindeymişim gibi hissediyordum kendimi. Saat on bir buçuk civarında davet bitti, evimize döndük. Bahçede kalıp Carl Warburton'ın ikram ettiği puroyu bitirdim. Perşembe gecesiydi, çeklerimin karşılıksız çıkacağı gün salı günüydü, daha biraz vakit vardı, yine de bir an önce bir şeyler yapmak zorundaydım. Yukarı çıktığımda Christina uyuyordu; ben de uyudum ama saat üç civarında uyandım.

Rüyamda renkli parablentten streç filmleri ekmek ambalajı olarak görüyordum. Ulusal dergilerden birinde tam sayfa bir ilan görmüştüm rüyamda: EKMEK KUTUNUZA RENK KATIN! Sayfa mücevher renkli ekmeklerle kaplıydı – firuze ekmekler, yakut ekmekler, zümrüt ekmekler. Rüyamda iyi bir fikir gibi gelmiş, beni neşelendirmişti; kendimi karanlık odada bulunca hayal kırıklığına uğradım. Hüzünlenerek hayatımın çözümlenmemiş sorunlarını düşündüm; sonunda Cleveland'da bir otelde tek başına yaşayan yaşlı annem düştü aklıma. Annem otelin yemek salonunda akşam yemeğine inmeden önce giyinirken canlandı gözümde. Hayalimde

acınası bir hali vardı – yalnız, yabancılarla çevrili. Ne var ki başını çevirdiğinde ağzında hâlâ keskin dişleri olduğunu gördüm.

Annem beni üniversitede okuttu, tatillerimi hoş mekânlarda geçirmemi sağladı, olduğu kadarıyla heveslerimi teşvik etti ama evliliğime şiddetle karşı çıktı; o zamandan beri de ilişkimiz gergin. Ona gelip bizimle birlikte yaşamasını defalarca önerdim; her defasında karşı çıktı ve her defasında beni tersledi. Ona çiçekler, hediyeler gönderiyorum, haftada bir mektup yazıyorum ama gösterdiğim ilgi evliliğimin hem benim için hem de kendisi için bir felaket olduğu kanısını güçlendirmekten başka işe yaramıyor. Sonra annemin eteğini düşündüm, çünkü çocukken annem eteği adeta Atlas Okyanusu ile Büyük Okyanus'u bile kaplayan bir kadın görünümündeydi; eteği bulutlar misali gökyüzünü de kaplardı. O anda annemi düşünürken içimde ne isyan vardı ne de kaygı – sadece üzüntü vardı: Onca çabamız pek az miktarda saf duyguyla ödüllendirilmişti; karşılıklı birer fincan çay içecek olsak çeşitli hınçlar deşiliyordu. Bu durumu düzeltmeyi, annemle ilişkimi farklı bir temele, gördüğüm eğitimin maliyetinin bunca marazi duyguyla ölçülmediği, çok daha basit ve insani bir temele oturtmayı çok istiyordum. Bir duygu Arkadya'sında her şeyi baştan almak, ikimizin de davranışlarını değiştirmek istiyordum ki, sabahın üçünde onu düşündüğümde suçluluk duymayayım, o da yaşlılığında yalnız kalmasın, ihmal edilmesin.

Yatakta Christina'ya biraz yanaştım; onun ısı alanına girince birden içim iyi duygularla, hoşgörüyle doldu ama o uykusunda hareket ederek benden uzaklaştı. O zaman öksürdüm. Tekrar öksürdüm. Gürültülü şekilde öksürdüm. Öksürüğüm dinmiyordu, yataktan çıkıp banyoya giderek karanlıkta bir bardak su içtim. Banyo penceresinin önünde durup aşağıdaki bahçeye baktım. Hafif bir rüzgâr vardı. Yönü değişiyor gibiydi. Sesi tanyeline benziyordu, havada yağmur sesi vardı; yüzümde rüzgârı hissetmek hoşuma gitti. Klozetin arkasına birkaç sigara saklamıştım, tekrar uyuyabilmek için birini yaktım. Ama dumanı içime çektiğimde ciğerlerim acıdı; ansızın bronş kanserinden ölmek üzere olduğuma hükmettim.

Hayatta çeşitli aptalca hüzünlere kapılmışımdır –hiç görmediğim ülkelere sıla hasreti duymuş, yapamayacağım şeylere heveslenmişimdir– ama ölüm önsezisiyle kıyaslandığında bu ruh hallerinin hepsi solda sıfırdı. Sigaramı klozete fırlatıp (ping) sırtımı dikleştirdim ama göğsümde daha da keskin bir ağrı duydum; içimin çürümeye başlamış olduğu su götürmezdi. Beni muhabbetle anacak arkadaşlarım olduğunu biliyordum; Christina ile çocuklar da sevgileriyle anımı canlı tutacaklardı mutlaka. Ama sonra tekrar parayı, Warburton'ları, Takas Odası'na yaklaşmakta olan karşılıksız çeklerimi düşündüm ve bana öyle geldi ki paranın karşısında sevginin lafı bile olmazdı. Çok arzuladığım –hatta aklımı başımdan alan– kadınlar olmuştu ama bana öyle geliyordu ki hiç kimseyi o gece parayı arzuladığım kadar arzulamamıştım. Yatak odamızdaki gardıroptan bir çift eski, lacivert lastik ayakkabı, bir pantolon ve koyu renk bir kazak alıp giyindim. Sonra aşağı inip evden çıktım. Ay batmıştı, fazla yıldız yoktu ama ağaçlarla çalıların üstündeki havada loş bir ışık vardı. Trenholme'ların bahçesinin etrafından dolanıp çimlerin üstünde sessizce yürüyerek Warburton'ların evine vardım. Açık pencerelere yaklaşıp içeriyi dinledim, bir saatin tiktaklarından başka ses duyulmuyordu. Giriş basamaklarını tırmanıp tel kapıyı açtım ve eski Ritz Oteli'nin taşlarına adım attım. Pencereden sızan loş gece ışığında ev kendini sarmalamak üzere şekillendirilmiş bir denizkabuğuna, bir notilusa benziyordu.

Bir köpeğin tasma kimliği şıkırdadı; Sheila'nın yaşlı cocker spanyeli koşa koşa holü geçip yanıma geldi. Kulaklarının arkasını kaşıdım, o da yatağı neredeyse oraya döndü, homurdandı ve uykuya daldı. Warburton'ların evinin planını kendi eviminki kadar iyi biliyordum. Merdiven halı kaplıydı ama önce basamaklardan birine bastım, gıcırdayıp gıcırdamadığını kontrol ettim. Sonra tırmanmaya başladım. Bütün yatak odalarının kapıları açıktı; kalabalık kokteyllerde birçok kez paltomu bıraktığım, Carl'la Sheila'nın odasından derin nefes sesleri geliyordu. Eşikte bir saniye durup baktım. Alacakaranlıkta yatağı, bir iskemlenin arkalığına asılmış pantolonla ceketi gördüm. Süratli hareket ederek odaya girdim, ceketin iç

cebindeki kalın cüzdanı aldım ve dönüp üst kattaki hole yöneldim. Duygularımın şiddeti yüzünden sakarlaşmış olabilirim, çünkü Sheila uyandı. "Bir ses duydun mu hayatım?" dediğini işittim. Carl, "Rüzgâr," diye homurdandı, sonra sesleri kesildi. Hole vardığımda güvendeydim – tek tehlike unsuru bizzat bendim. Holde sinir krizi geçirdiğimi sandım. Ağzımda tükürük kalmamıştı, kalbimin bütün salgıları kurumuş gibiydi, bacaklarımın dik durmasını sağlayan hangi sıvıysa o da tükenmekteydi. Ancak duvara tutunarak yürüyebildim. Merdivenden inerken de tırabzana tutundum, sendeleyerek evden dışarı çıktım.

Kendi evimin karanlık mutfağına döndüğümde üç dört bardak su içtim. Mutfak lavabosunun başında belki yarım saat, belki daha fazla durduktan sonra Carl'ın cüzdanını açıp bakmayı akıl edebildim. Kilere girip kapıyı kapadıktan sonra ışığı yaktım. Cüzdanda dokuz yüz dolardan biraz fazla para vardı. Işığı kapatıp karanlık mutfağa döndüm. Ah, insanın kendini bu kadar sefil hissedebileceğini, zihnin içinde bu kadar çok bölme açılıp hepsine vicdan azabı dolabileceğini hiç bilmiyordum! Gençliğimin alabalıklarla dolu dereleri ve diğer masum zevkleri neredeydi? Bardaktan boşanırcasına yağan yağmur sonrasındaki gürültülü derelerin, ormanların ıslak deri kokusu; beysbol sezonunun ilk gününde Holstein ineklerin çimen kokulu nefesi gibi kokan –insanın başını döndüren– yaz esintileri ve o zamanlar hepsi sualtı hazinemizle, alabalıkla dolu olan dereler (ya da karanlık mutfakta ben öyle hayal ediyordum). Ağlamaktaydım.

Dediğim gibi, Shady Hill bir banliyö, şehir plancılarının, maceracıların ve lirik şairlerin eleştirisine açık bir yer ama şehirde çalışıyorsanız ve küçük çocuklarınız varsa, daha iyi bir yer düşünemiyorum. Komşularım zengin, evet, ama bu durumda zenginlik boş zaman anlamına geliyor ve onlar da zamanlarını akıllıca kullanıyorlar. Dünyayı dolaşıyorlar, kaliteli müzik dinliyorlar, bir havalimanındaki çeşitli kitaplar arasından seçtikleri, Tukidides'in, bazen de Aquinolu Thomas'ın bir kitabı oluyor. Bombalara karşı sığınak inşa etmeleri öğütlenirken onlar ağaç ve gül dikiyorlar, bah-

çeleri muhteşem, pırıl pırıl. Ertesi sabah banyomun penceresinden baktığımda büyük bir şehrin pis kokulu yıkıntılarını görseydim, yaptığım şeyin anısı bu kadar şiddetli bir dehşet uyandırmayabilirdi içimde, oysa dünyamın ahlaki zemini tek bir güneş ışınına zarar vermeden çökmüştü. Gürültü etmemeye özen göstererek giyindim (Karanlıkların çocuğu ailesinin şakıyan seslerini duymak ister mi hiç?) ve erken saatteki bir trene yetiştim. Gabardin takımım sözüm ona temizlik ve dürüstlük göstergesiydi ama ben ayak sesleri rüzgârın sesi zannedilen, sefil bir yaratıktım. Gazeteye baktım. Bronx'ta otuz bin dolarlık bir maaş soygunu olmuştu. White Plains'li bir hanım bir partiden eve döndüğünde kürklerinin ve mücevherlerinin çalındığını görmüştü. Brooklyn'de bir depodan altmış bin dolarlık ilaç çalınmıştı. Yaptığım şeyin ne kadar sıradan olduğunu görünce biraz rahatladım. Ama azıcık ve sadece kısa bir süre. Sonra bir kez daha adi bir hırsız, bir dolandırıcı olduğum gerçeğiyle yüzleştim; bilinen bütün dinlerin öğretilerini ihlal edecek kadar ciddi bir suç içlemiştim. Hırsızlık yapmış, bununla da kalmayıp bir dostun evine cani gibi girerek, toplumu bir arada tutan bütün zımni yasaları çiğnemiştim. Vicdanım ruhumu –etobur bir kuşun sert gagası misali– öyle didikliyordu ki, sol gözüm seğirmeye başladı; yine sinir krizinin eşiğinde olduğumu hissettim. Tren şehre vardığında bankaya gittim. Bankadan çıkarken neredeyse bir taksinin altında kalıyordum. Kemiklerim kırılacak diye değil, cebimden Carl Warburton'ın cüzdanı çıkacak diye endişeleniyordum. Kimsenin beni görmediğini düşündüğüm bir anda cüzdanı (parmak izlerini yok etmek için) pantolonuma sürterek temizledim ve çöp kutusuna attım.

Kahvenin iyi gelebileceğini düşünerek restoranın birine girip tanımadığım bir adamın masasına oturdum. Masanın üstünde pis dantelli kâğıttan bardak altlıkları ve yarısı boş su bardakları duruyordu; öteki adamın önünde önceki müşterinin bıraktığı otuz beş sent bahşiş vardı. Menüye bakıyordum ama göz ucuyla adamın otuz beş sent bahşişi cebe indirdiğini gördüm. Şerefsiz herif! Kalkıp restorandan çıktım.

Kabinime gidip şapkamla paltomu astım, masamın başına oturdum, kollarımı sıvadım, içimi çektim ve boşluğa baktım; aşılacak engellerle, verilecek kararlarla dolu bir gün başlamak üzereymiş gibi. Işığı yakmamıştım. Bir süre sonra yan taraftaki büroya biri geldi; komşumun boğazını temizlediğini, öksürdüğünü, bir kibrit çaktığını ve günün işlerine girişmek üzere yerine yerleştiğini işittim.

Duvarlar pek inceydi –yarısı buzlu cam, yarısı kontrplak–, dolayısıyla ofislerde ses açısından mahremiyet yoktu. Warburton'larda hareket ettiğim gibi sessizce hareket ederek cebimden bir sigara çıkardım ve kibrit çakmak için dışarıdan bir kamyon geçmesini bekledim. Gizlice dinlemenin heyecanı sardı içimi. Komşum telefonda bir uranyum stoku satmaya çalışıyordu. Taktiği şöyleydi: Önce kibar konuşuyordu. Sonra terbiyesizleşiyordu. "Ne o Mr. X? Para kazanmak istemiyor musunuz?" Ardından son derece küçümseyici oluyordu. "Rahatsız ettiğim için özür dilerim Mr. X. Yatırıma ayıracak altmış beş dolarınız var sanıyordum ben." On iki kişiyi aradı, alıcı çıkmadı. Ben bir fare kadar sessizdim. Sonra Idlewild danışmayı arayıp Avrupa'dan gelen uçaklarla ilgili bilgi aldı. Londra uçağı vaktinde inmişti. Roma ve Paris uçakları rötarlıydı. "Yok, gelmedi daha," dediğini duydum telefonda birine. "İçerisi karanlık." Kalbim küt küt atıyordu. Sonra telefonum çalmaya başladı, saydım, on iki kere çaldı, sonra kesildi. "Eminim, eminim," dedi yan ofisteki adam. "Telefonu çalıyor, cevap vermiyor, zaten iş arayan zavallı herifin teki. Tamam, tamam, dedim yahu. Oraya gidecek vaktim yok. Hadi... Yedi, sekiz, üç, beş, yedi, yedi..." Komşum konuşmasını bitirdiğinde kapıya gittim, açıp kapattım, ışığı açtım, palto askısını takırdattım, ıslık çaldım, gürültüyle iskemleme oturdum ve aklıma gelen ilk telefon numarasını çevirdim. Eski bir arkadaşın numarasıydı –Burt Howe–; sesimi duyunca, "Hakie," diye haykırdı, "her yerde seni arıyorum! Çadırını toplayıp hırsız gibi sıvıştın resmen."

"Evet," dedim.

"Hırsız gibi sıvıştın," dedi Howe tekrar. "Resmen hırsız gibi. Neyse, seninle konuşmak istediğim bir iş vardı, ilgilenirsin belki, diye düşündüm. Tek seferlik bir iş ama üç haftadan fazla sürmez.

Beleş iş. Adamlar acemi, aptal, bok gibi de paraları var, hırsızlık gibi bir şey yani."

"Evet," dedim.

"Tamam öyleyse, yarımda Cardin'de buluşalım, birlikte yemek yeriz, ayrıntıları anlatırım, oldu mu?" diye sordu Howe.

"Tamam," dedim boğuk bir sesle. "Sağ ol Burt."

"Pazar günü barakaya gittik," diyordu yan taraftaki adam ben telefonu kapadığımda. "Louise'i zehirli bir örümcek soktu. Doktor iğne verdi. Çabuk iyileşirmiş." Başka bir numara çevirip konuştu: "Pazar günü barakaya gittik. Louise'i zehirli bir örümcek soktu..."

Karısını zehirli örümcek sokan, boş vakti de olan bir adamın üç dört arkadaşını arayıp olayı anlatması mümkündü, örümceğin bir kaçakçılık işinde uyarı ya da yeşil ışık parolası olması da aynı derecede mümkündü. Beni korkutan şey şuydu: Sanki ben hırsız olunca etrafım da hırsızlar ve vurgunculerla çevrelenmişti. Sol gözüm tekrar seğirmeye başlamıştı; bilincimin bir tarafı ötekini kınıyor, kınanan taraf kendini savunamıyordu; çaresizlik içinde suçlayacak birilerini aradım. Gazetelerde boşanmanın suça teşvik edebileceğini birçok kez okumuştum. Ben beş yaşlarındayken annemle babam boşanmışlardı. Bu iyi bir ipucuydu, çok geçmeden daha da iyi bir şey buldum.

Boşanmadan sonra babam Fransa'ya taşınmıştı, onu on yıl boyunca hiç görmemiştim. Sonra anneme mektup yazıp beni görmek için izin istedi; annem de beni bu buluşmaya hazırlamak amacıyla babamın ne kadar ayyaş, acımasız ve şehvet düşkünü olduğunu anlattı. Yaz mevsimiydi, biz Nantucket'daydık; tek başıma vapura, sonra trene binerek New York'a gittim. Akşam erken bir saatte babamla Plaza'da buluştum ama o kadar da erken değildi, babam içmeye başlamıştı. Bir ergenin uzun, duyarlı burnuyla nefesindeki cin kokusunu aldım, masanın birine çarptığını ve ara sıra sözlerini tekrarladığını da fark ettim. Altmış yaşındaki bir adam için bu buluşmanın gerginlik kaynağı olabileceğini daha sonra kavradım, babam altmış yaşındaydı. Yemek yedikten sonra The Roses of Picardy'yi görmeye gittik. Koro sahnede yerini alır almaz babam

kızlardan istediğimi seçebileceğimi söyledi, her şeyi ayarlamıştı. Hatta solo dansçılardan birini bile seçebilirdim. Babamın Atlas Okyanusu'nu sırf bana bu iyiliği yapmak için aştığını düşünseydim her şey farklı olabilirdi ama ben o yolculuğu anneme kötülük etmek için yaptığını düşünüyordum. Korkmuştum. Gösteri, melekler tarafından ayakta tutuluyormuş gibi görünen o eski moda tiyatrolardan birindeydi. Tavanı havada tutanlar altın yaldızlı kahverengi meleklerdi; locaları havada tutanlar onlardı; yaklaşık dört yüz kişinin oturduğu balkonu bile onlar havada tutuyordu sanki. O tozlu altın melekleri uzun uzun seyrettim. Tiyatronun tavanı tepeme yıkılsa rahatlardım. Gösteri bittiğinde, kızlarla buluşma öncesinde yıkanmak üzere otele gittik; babam bir iki dakikalığına yatağa uzandı ve horlamaya başladı. Cüzdanından elli dolar arakladım, geceyi Grand Central İstasyonu'nda geçirdim ve sabah erken bir trenle Woods Hole'a gittim. Warburton'ların üst kat holünde yaşadığım şiddetli duygular da dahil, her şeyi açıklıyordu bu; aslında Plaza'daki sahneyi yeniden yaşamıştım. O zaman hırsızlık yapmış olmam benim suçum değildi, Warburton'lara gitmem de benim suçum değildi. Babamın suçuydu! Sonra babamın on beş yıl önce Fontainebleau'ya gömüldüğünü ve şimdi toza dönüşmüş olacağını hatırladım.

Tuvalete gidip elimi yüzümü yıkadım, saçlarımı güzelce ıslatıp taradım. Yemeğe gitme vakti gelmişti. Yiyeceğim öğle yemeği içimde bir kaygı yaratıyordu, neden acaba diye düşünürken Burt Howe'un "hırsız" kelimesini fütursuzca kullanımından kaynaklandığını anlayınca şaşırdım. Tekrarlamayacağını umuyordum.

Daha tuvalette bunu düşünürken gözümdeki seğirme yanağıma da yayıldı; sanki bu kelime İngiliz diline zehirli bir balık oltası gibi saplanmıştı. Zina yapmışlığım vardı ama "zina" kelimesi beni etkilemiyordu; sarhoş olmuşluğum vardı ama "sarhoşluk" kelimesi etkileyici değildi. Sadece "hırsız" ve aynı kökten türeyen bütün isim, fiil ve zarflar sinir sistemime tahakküm etme gücüne sahipti; sanki bilincine varmadan bir doktrin geliştirmiştim ve bu doktrinde hırsızlık eylemi On Emir'deki bütün günahların önüne geçmişti, ahlaki ölümün işaretiydi.

Sokağa çıktığımda gökyüzü kapkaraydı. Her yerde ışıklar yanıyordu. Bu sahtekârlık dünyasında moralimi yükseltecek dürüstlük işaretleri bulabilmek için gelip geçenlerin yüzüne bakıyordum; Üçüncü Cadde'de kör taklidi yaparak gözlerini kapatmış, elinde teneke bir kap tutan bir delikanlıya rastladım. Körlüğün damgası olan yüzün üst kısmındaki masumiyete barda içeceği içkileri görür gibi olan bir adamın çatık kaşları ve göz etrafındaki kırışıklıklar ihanet ediyordu. Kırk Birinci Sokak'ta kör bir dilenci daha vardı ama onun göz yuvalarını incelemedim; şehirdeki bütün dilencilerin meşruiyetini saptayamayacağımı anlamıştım.

Cardin, Kırkıncı Sokak'ın yakınında bir erkek restoranıdır. Girişteki itiş kakış bende bir çekingenlik yarattı; vestiyerdeki kız herhalde gözümün seğirdiğini fark ederek bezgin bezgin bana baktı.

Burt bardaydı, içkilerimizi söyledikten sonra doğrudan konuya girdik. "Böyle bir işi konuşmak için bir ara sokakta filan buluşmamız gerekirdi," dedi, "ama biliyorsun, aptala para dayanmaz. Üç kişiler. Biri P.J. Burdette, havaya savuracak toplam bir milyonları var rahat. Biri o parayı mutlaka cebe indirecek, iyisi mi sen indir." Tikimi gizlemek için elimle yüzümün sol tarafını kapattım. Kadehimi ağzıma götürmeye çalıştığımda cin takım elbiseme döküldü. "Üçü de üniversiteden yeni mezun oldu," dedi Burt. "Üçünün de o kadar çok parası var ki adamları soyup soğana çevirsen umurlarında olmaz. Şimdi, bu vurgundan payını alabilmek için yapman gereken tek şey..."

Tuvalet restoranın öbür ucundaydı ama oraya varabildim. Lavaboyu soğuk suyla doldurup kafamı, suratımı içine soktum. Burt peşimden tuvalete gelmişti. Ben kâğıt havluyla kurulanırken, "Bak Hakie," dedi, "söylemeyeyim diyordum ama, madem kustun, söyleyeceğim, feci görünüyorsun. Yani daha seni gördüğüm anda bir terslik olduğunu anladım. Bak, sana söylüyorum, mesele her neyse –içki, uyuşturucu, evdeki bir sorun– sandığından çok daha ileri bir safhadasın; bence bir şeyler yapsan iyi olur. Bozulmadın, değil mi?" Kusacağımı söyleyip Burt'e sıvışacak zaman tanıyarak tuvalette bekledim. Sonra şapkamı alıp vestiyerdeki kızın bezgin bakışlarına

tekrar maruz kaldım; vestiyerin yanındaki iskemlenin üzerinde duran akşam gazetesinde Brooklyn'de bir banka soygununda on sekiz bin dolar kaldırıldığını okudum.

Sokaklarda dolaşıp yankesicilikte başarılı olabilir miyim acaba, diye düşündüm; St. Patrick'in kemerleriyle kuleleri bana sadece sadaka kutularını hatırlattı. Her günkü saatte eve dönmek üzere trene bindim; pencereden huzurlu manzarayı ve ilkbahar akşamını seyrederken bana öyle geldi ki balıkçılar, tek başlarına yüzen insanlar, hemzemin geçit görevlileri, kum sahada top oynayanlar, utanmadan sevişen âşıklar, küçük yelkenli sahipleri ve itfaiye istasyonlarında bezik oynayan yaşlı adamlar benim gibilerin yeryüzünde açtığı koca delikleri yamayan kişilerdi.

Christina, mezun olduğu üniversitenin sekreteri meşguliyetini sorduğunda faaliyetlerinin ve ilgi alanlarının çeşitliliğini düşünmekten başı dönen kadınlardandır. Peki belirli bir günde, üç aşağı beş yukarı yapması gereken işler nelerdir? Beni arabayla tren istasyonuna bırakmak. Kayakları onarıma vermek. Tenis kortu rezervasyonu yapmak. Société Gastronomique du Westchester Nord'un aylık yemekli toplantısı için şarap ve malzeme almak. Larousse'tan bazı kelimelerin anlamına bakmak. Kadın Seçmenler Derneği'nin lağımlarla ilgili sempozyumuna katılmak. Bobsie Neil'ın teyzesi onuruna verilen resmi öğle yemeği davetine gitmek. Bahçede zararlı otları ayıklamak. Yarım gün çalışan hizmetçinin üniformasını ütülemek. Henry James'in ilk dönem romanlarıyla ilgili araştırmasının iki buçuk sayfasını daktiloda yazmak. Çöp sepetlerini boşaltmak. Çocukların akşam yemeğini hazırlarken Tabitha'ya yardım etmek. Ronnie'ye beysbol atışı antrenmanı yaptırmak. Saçlarını bigudilemek. Aşçıyı arabayla gidip almak. Treni karşılamak. Yıkanmak. Giyinmek. Saat yedi buçukta misafirlerini Fransızca karşılamak. On birde bon soir, demek. On ikiye kadar kollarımın arasında yatmak. Eureka! Kendini beğenmiş olduğunu düşünebilirsiniz, bence o müreffeh ve genç bir ülkede hayatın tadını çıkaran bir kadın. Yine de o akşam beni istasyonda karşıladığında bunca hayatiyete yetişmem zordu.

Şansıma, pazar günü erken saatteki Komünyon ayininde para toplama sırası bendeydi; oysa hiç halim yoktu. Arkadaşlarımın sofu bakışlarına pek eğreti bir gülümsemeyle karşılık verdikten sonra vermut ve şarap şişelerinin diplerinden yapılmış gibi görünen sivri kemerli vitray pencerenin önüne diz çöktüm. Dikişleri patlamaya başladığından içindeki samanlar açığa çıkan ve içeriyi yemlik gibi kokutan taba rengi eski diz yastıklarının yerine bir birliğin ya da yardım derneğinin bağışladığı suni deriden bir diz yastığının üstüne diz çöktüm. Saman ve çiçek kokusu, altar ışığı, papazın nefesiyle titreşen mumlar ve yeterince ısıtılmayan taş binanın rutubeti tıpkı bir mutfağın ya da çocuk odasının sesleri ile kokuları gibi bildikti ve eski yıllara aitti; buna rağmen o sabah o kadar güçlüydüler ki başım döndü. O sırada sağımdaki süpürgeliğin içinden sert meşeyi matkap gibi delen bir sıçan dişinin sesini duydum. "Kutsal, kutsal, kutsal," dedim çok yüksek sesle, sıçanı korkutmayı umarak, "evrenin Tanrı'sı; gökler ve yerler şanınla DOLUDUR!" Küçük cemaat ayak sesine benzer mırıltılarla âmin, dedi ve sıçan süpürgeliği kemirmeye devam etti. Sonra –belki sıçanın kemirme sesine yoğunlaştığımdan, belki de rutubet ve saman kokusu uyku getirdiğinden– ellerimle oluşturduğum sığınaktan başımı kaldırıp baktığımda papazın ayin kupasını dudaklarına götürdüğünü gördüm ve Komünyon'u kaçırmış olduğumu anladım.

Eve döndüğümde pazar gazetesinde başka hırsızlıklar aradım; çok vardı. Bankalar yağmalanmış, otel kasalarındaki mücevherler boşaltılmış, hizmetçiler ve uşaklar mutfak iskemlelerine bağlanmış, kürkler ve suni elmaslar çuvalla götürülmüş, şarküteriler, tütüncüler, rehinciler basılmış ve Cleveland Sanat Enstitüsü'nden bir tablo çalınmıştı. Akşamüzeri bahçede tırmıkla dökülmüş yaprakları topladım. İlkbaharın şerit şerit, solgun göğünün altında sonbaharın kararmış çöplerini temizlemek kadar tövbekârca bir davranış olabilir miydi?

Ben yaprakları toplarken oğullarım çıkageldi. "Tobler'larda softbol maçı var," dedi Ronnie. "Herkes orada."

"Siz de oynasanıza," dedim.

"Davet edilmeyenler oynayamıyor," dedi Ronnie uzaklaşırken, sonra gözden kayboldular. O zaman davetli olmadığımız softbol maçının tezahüratının duyulduğunu fark ettim. Tobler'lar bizim sokakta, biraz aşağıda oturuyordu. Hava kararırken heyecanlı sesler giderek netleşti; kadehlerdeki buzların sesi, kadınların cılız tezahüratları bile duyuluyordu.

Tobler'larda softbol oynamaya niye davet edilmedim acaba diye merak ettim. Biz bu basit zevklerden niye dışlanmıştık; hafifleyen gülüşleriyle sesleri, çarpılan kapıları ulaşılamadıkça karanlıkta adeta parlayan bu neşeli toplantıdan niçin dışlanmıştık? Tobler'larda softbol oynamaya ben niye davet edilmemiştim? Sosyal gelişme –aslında tırmanış– benim gibi düzgün bir adamı niye bir softbol maçından dışlamak zorundaydı? Bu ne biçim dünyaydı? Ben niçin alacakaranlıkta ölü yapraklarımla tek başıma –evet, tek başımaydım–, kendimi içim titreyecek kadar terk edilmiş, yalnız ve çaresiz hissederek bırakılıyordum?

Hayatta en nefret ettiğim insanlar iradesiz, duygusal tiplerdir – başkalarına besledikleri aşırı duygudaşlık yüzünden kendi özlerinin heyecanını yaşayamayan ve hayatın içinden bir sis gibi, herkese üzülerek, kimliksiz geçen melankolik insanlar. Times Meydanı'ndaki kötürüm dilenci ile kırık dökük kurşunkalem sergisine, metroda kendi kendine konuşan rujlu yaşlı kadına, umumi tuvaletteki teşhirciye, metronun basamaklarına yığılıp kalmış ayyaşa acımakla yetinmezler; tek bir bakışla bu zavallılara dönüşürler. Terk edilmiş insanlar onların gerçekleşememiş ruhlarını çiğner, onları alacakaranlıkta, hapishane isyanına benzeyen bir durumda bırakır. Kendi kendilerini hayal kırıklığına uğrattıklarından geri kalanlarımız adına da hayal kırıklığına uğramaya her daim hazırdırlar; gözü yaşlı hayal kırıklığından koskoca kentler, yaratılar, gökler ve prenslikler inşa ederler. Geceleri yataklarında yatarken büyük ikramiyeyi kazanıp müşterek bahis biletini kaybeden talihliyi, başyapıtı yanlışlıkla çöplerin arasında yakılan büyük romancıyı, seçmen kurulunun hileleri yüzünden ABD başkanlık yarışını kaybeden Samuel Tilden'ı düşünürler şefkatle. İşte bu tür insanlardan nefret ettiğimden,

kendimi onların arasında bulmak bana iki misli acı veriyordu. Yıldızların ışığında çıplak bir kızılcık ağacı görünce, "Hayat ne kadar hazin!" diye düşündüm.

Çarşamba günü doğum günümdü. Bunu öğleden sonra, ofiste hatırladım; Christina'nın sürpriz parti planlıyor olabileceği düşüncesi beni bir anda nefes nefese ayağa kaldırdı. Sonra böyle bir şey yapmayacağına hükmettim. Ama sırf çocukların yapacakları hazırlık bile duygusal bir sorun teşkil ediyordu; durumu nasıl kaldıracağımı bilemiyordum.

Ofisten erken çıkıp trene binmeden iki kadeh içki içtim. Christina beni istasyonda karşıladığında pek memnun mesut bir hali vardı; ben de endişemi gizlemeyi başardım. Çocuklar üzerlerine temiz kıyafetler giymişlerdi; doğum günümü o kadar heyecanla kutladılar ki, kendimi feci hissettim. Sofrada bana bir yığın küçük hediye verdiler; çoğu çocukların kendi yaptıkları şeylerdi – düğmeden yapılmış kol düğmeleri, bir not defteri falan. Koşullar göz önüne alınırsa çok şen şakraktım bence; kaynanadilini üfledim, komik şapkayı kafama geçirdim, pastanın üstündeki mumları söndürdüm, hepsine teşekkür ettim ama sonra bir hediye daha –esas hediyem– olduğu anlaşıldı; Christina'yla çocuklar dışarı çıkıp beni içeride bıraktılar; ardından Juney gelip beni dışarı çıkardı, evin arka tarafına götürdü; hepsi oradaydı. Üstüne bir kurdele, bir de kart bağlanmış bir uzar alüminyum merdiven eve yaslanmıştı; yumruk yemiş gibi konuştum: "Bu da ne demek oluyor?"

"İhtiyacın olur diye düşündük babacığım," dedi Juney.

"Merdivene niye ihtiyacım olsun ki? Siz beni ne sandınız – inşaat işçisi mi?"

"Çift cam pencere," dedi Juney. "Sineklik..."

Christina'ya döndüm: "Ben uykumda konuştum mu?"

"Hayır," dedi Christina. "Uykunda konuşmadın."

Juney ağlamaya başladı.

"Yağmur oluklarındaki yaprakları temizleyebilirsin," dedi Ronnie. Oğlanların ikisi de asık suratlarla bana bakıyordu.

"Yani kabul et ki çok sıra dışı bir hediye," dedim Christina'ya.

"Yüce Tanrım!" dedi Christina. "Gelin çocuklar. Gelin." Çocukları bahçe kapısından içeri soktu.

Hava iyice kararıncaya kadar bahçede oyalandım. Üst katın ışıkları yandı. Juney hâlâ ağlıyor, Christina ona şarkı söylüyordu. Sonunda Juney sustu. Bizim odanın ışığı yanıncaya kadar bekledim, bir süre sonra üst kata çıktım. Christina geceliğiyle tuvalet masasının başındaydı; gözleri dolu doluydu.

"Lütfen anlamaya çalış," dedim.

"Anlamam mümkün değil. Çocuklar o kahrolası zımbırtıyı sana almak için aylardır para biriktiriyor."

"Benim neler yaşadığımı bilmiyorsun," dedim.

"Cehennem azabı yaşamış olsan da affetmezdim seni," dedi. "Davranışını haklı çıkaracak hiçbir şey yaşamadın. Bir haftadır garajda saklıyorlardı. Ne kadar tatlılar!"

"Son zamanlarda üstümde bir tuhaflık var," dedim.

"Bana mı söylüyorsun!" dedi. "Sabahları bir an önce evden git diye can atıyorum, akşam gelme saatin yaklaştıkça içim daralıyor."

"O kadar da kötü değildim herhalde," dedim.

"Cehennem hayatı yaşıyoruz," dedi Christina. "Çocukları tersliyorsun, bana terbiyesizce, arkadaşlarına kaba davranıyorsun, arkalarından fesat laflar ediyorsun. Feci günler geçiriyoruz."

"Evden gitmemi ister misin?"

"Hem de nasıl! Nefes alırım bari."

"Çocuklar ne olacak?"

"Avukatıma sor."

"Gidiyorum öyleyse."

Alt kata, bavulların durduğu dolaba gittim. Bavulumu çıkardığımda, çocukların yavru köpeğinin bavulun bir kenarını boydan boya dişleyip koparmış olduğunu gördüm. Başka bir bavul bulmaya çalışırken hepsi tepeme devrildi. Arkamda uzun bir deri şerit sürükleyerek kendi bavulumu yatak odamıza götürdüm. "Bak," dedim. "Şuna bak Christina. Köpek bavulumu ne hale getirmiş." Christina başını bile kaldırmadı. "Tam on yıldır bu müesseseye yılda yirmi bin dolar akıtıyorum," diye bağırdım, "gitme vakti gel-

diğinde, doğru düzgün bir bavulum bile olmadığını görüyorum! Diğer herkesin bavulu var. Kedinin bile gayet güzel bir seyahat çantası var." Gömlek çekmecemi sertçe çekip açtım, sadece dört temiz gömleğim vardı. "Bir hafta idare edecek kadar temiz gömleğim yok!" diye bağırdım. Sonra bir iki parça eşya topladım, şapkamı kafama geçirdim ve arkama bakmadan dışarı çıktım. Bir an arabayı almayı bile düşündüm; garaja gidip arabaya baktım. O sırada, çok uzun zaman önce, evi aldığımızda evin duvarına asılı olan SATILIK levhasını gördüm. Levhanın üstünü silip temizledim, bir çiviyle iri bir taş alıp evin ön tarafına gittim ve SATILIK levhasını bir akçaağaca çaktım. Sonra istasyona yürüdüm. İstasyon yaklaşık bir buçuk kilometre mesafede. Uzun deri şerit peşimden sürükleniyordu; durup çekerek koparmaya çalıştım ama beceremedim. İstasyona vardığımda sabah dörtten önce tren olmadığını gördüm. Beklemeye karar verdim. Bavulumun üstüne oturup beş dakika bekledim. Sonra tekrar marş marş, eve yürüdüm. Yarı yolda Christina'ya rastladım; üstünde bir kazak, bir etek ve mokasen ayakkabı vardı –alelacele giyilmiş, ama yazlık bir kıyafet– birlikte evimize yürüdük, yattık.

Cumartesi günü golf oynadım; oyun geç saatte bittiği halde eve dönmeden önce kulübün havuzunda biraz yüzmek istedim. Havuzda Tom Maitland dışında kimse yoktu. Maitland esmer tenli, yakışıklı, çok zengin ama sessiz bir adamdır. İçine kapanıktır. Karısı Shady Hill'in en şişman kadınıdır, çocuklarını pek kimse sevmez; Maitland bana kalırsa partileri, arkadaşlıkları, aşk maceraları ve işi gençlik yıllarının hüznü üzerinde karmaşık bir üstyapı –kibrit çöplerinden bir kule– oluşturan adamlardandır. Tamamı bir nefesle yıkılabilir. Yüzmem bittiğinde hava neredeyse kararmıştı; kulüp ışıkları yanıyordu; verandadan akşam yemeği sesleri geliyordu. Maitland havuzun kenarına oturmuş, ayaklarını Lut Gölü gibi klor kokan parlak mavi suya sarkıtmıştı. Kurulanarak yanından geçerken, suya girmeyecek misin, diye sordum. "Yüzme bilmiyorum," dedi. Gülümsedi ve başını çevirip karanlık manzaranın ortasındaki havuzun durgun, cilalı yüzeyine baktı. "Evde

havuzumuz vardı," dedi, "ama yüzme fırsatım hiç olmadı. Sürekli keman çalışırdım." Adam kırk beş yaşında bir milyonerdi ve suda batmadan duramıyordu; ayrıca böylesine dürüstçe konuşma fırsatını da pek bulduğunu sanmıyorum. Giyinirken Maitland'ların bir sonraki kurbanlarım olacakları düşüncesi –benim hiçbir katkım olmadan– kafama yerleşti.

Birkaç gün sonra gecenin üçünde uyandım. Hayatımın çözümlenmemiş sorunlarını düşündüm –Cleveland'daki annem, parablent–, sonra banyoya gidip bir sigara yakınca bronş kanserinden ölmek üzere olduğumu ve dul karımla çocuklarımı beş parasız bırakacağımı hatırladım. Lacivert lastik ayakkabılarımla kıyafetin geri kalanını giydim, çocukların kapıları açık odalarına göz attım ve dışarı çıktım. Hava bulutluydu. Arka bahçelerden geçerek sokağın köşesine kadar yürüdüm. Sonra karşıdan karşıya geçip Maitland'ların araba yoluna döndüm; çakıl yolun kenarındaki çimenlerin üstünden yürüyordum. Kapı açıktı, içeri girdim; Warburton'lardaki kadar heyecanlıydım, korkuyordum; loş ışıkta kendimi maddesiz hissettim – bir hayalettim. Doğruca merdiveni tırmanarak yerini bildiğim yatak odasına yürüdüm; derin nefes sesleri işitip bir iskemlenin üstünde bir ceketle pantolon görünce ceketin cebine uzandım ama cep yoktu. Takım elbise ceketi değildi, çocukların giydiği parlak saten ceketlerdendi. Onun pantolon cebinde cüzdan aramanın anlamı yoktu. Maitland'ların çimlerini biçerek o kadar para kazanamazdı. Alelacele evden çıktım.

O gece tekrar uyumayıp karanlıkta otururak Tom Maitland ile Gracie Maitland'ı, Warburton'ları, Christina'yı, kendi sefil kaderimi ve Shady Hill'in gece görüntüsünün gün ışığındaki görüntüsünden ne kadar farklı olduğunu düşündüm.

Ama ertesi gece tekrar çıktım, bu kez Pewter'lara gittim; Pewter'lar hem zengindiler hem motorcu; o kadar çok içerlerdi ki, ışıklar söndükten sonra gök gürültüsünü bile duymaları imkânsızdı. Her zamanki gibi saat üçü biraz geçe çıktım evden.

Dünyaya gelişimi düşünüyordum üzgün üzgün – kent merkezindeki bir otelde şehvetli bir çift tarafından, altı kap yemek ve

şarabın ardından meydana getirilmiştim; annem o meşhur akşam yemeğinde o kadar çok old-fashioned[1] içmemiş olsa hâlâ doğmamış ve bir yıldızın tepesinde olacağımı defalarca söylemişti. Babamı, Plaza'daki o geceyi, Picardy'li köylü kadınların çürüklerle dolu bacaklarını, tiyatroyu ayakta tutan onca yaldızlı kahverengi meleği ve korkunç kaderimi düşünüyordum. Pewter'ların evine doğru yürürken bütün ağaçlarda, bahçelerde bir hışırtı vardı; ateşin içinden geçen hava akımını hatırlatıyordu; ne olduğunu merak ederken ellerime ve yüzüme yağmur damlaları düşünce gülmeye başladım.

İyi yürekli bir aslanın, masum bir çocuğun ya da uzaktaki bir kiliseden gelen notaların beni doğru yola döndürdüğünü söyleyebilseydim keşke ama bana Fontainebleau'daki kemiklerden ve bir hırsızın eylemlerinden ne kadar bağımsız ve özgür olduğumu gösteren şey kafama yağan yağmurdu –burnuma çarpan yağmur kokusuydu– sadece. Değerlendirmeyi bilirsem, dertlerimden kurtulmanın çareleri vardı. Kapana kısılmış değildim. Burada, yeryüzünde oluşum benim seçimimdi. Hayatın lütuflarının bana ne şekilde bağışlanmış olduğu umurumda değildi, yeter ki o lütuflara sahip olayım ve o anda sahiptim bu lütuflara: ıslak çimenlerin köküyle bedenimden çıkan kıllar arasındaki bağlantı, yaz geceleri yaşadığım ölümlülük heyecanı, çocuklarımı sevmek, Christina'nın dekoltesini dikizlemek. Bu arada Pewter'ların evine varmıştım; başımı kaldırıp karanlık eve baktım ve dönüp uzaklaştım. Tekrar yatıp güzel rüyalar gördüm. Akdeniz'de bir yelkenliyle dolaştığımı gördüm. Suya inen aşınmış mermer basamaklar gördüm, suyun kendisini gördüm – mavi, tuzlu, pis. Direği yuvasına oturttum, yelken bastım ve elimi yekenin üstüne koydum. Yol alırken, peki niçin on yedi yaşında görünüyorum, diye düşündüm. Ama insan her şeye birden sahip olamıyor.

Bir zamanlar birinin yazdığı gibi, insanı ölümden döndüren şey mısır ekmeğinin kokusu değildir; sevginin, dostluğun ışığı ve işaretleridir. Ertesi gün Gil Bucknam beni arayıp patronun ölüm

1 Viskili bir tür kokteyl. (y.n.)

döşeğinde olduğunu söyledi, tekrar işimin başına döner miyim, diye sordu. Gidip kendisiyle görüştüm; kellemi isteyenin kendisi değil, patron olduğunu anlattı; elbette parablende seve seve döndüm.

O öğleden sonra Beşinci Cadde'den aşağı yürürken anlayamadığım şey, öylesine karanlık görünen dünyanın birkaç dakikada nasıl bu kadar güzel olabildiğiydi. Kaldırımlar pırıl pırıl parlıyordu sanki; trenle eve dönerken Bronx'taki reklam panolarında korse reklamı yapan salak kızlara gülümsüyordum neşeyle. Ertesi sabah bir miktar avans çektim ve parmak izi bırakmamaya özen göstererek bir zarfın içine dokuz yüz dolar koydum; mahallede bütün ışıklar söndükten sonra Warburton'ların evine gittim. Yağmur yağmış ama sonra hava açılmıştı. Yıldızlar görünmeye başlıyordu. Tedbiri abartmanın anlamı yoktu; evin arka tarafına gittim, mutfak kapısı açıktı; zarfı karanlık mutfakta bir masanın üstüne koydum. Evden uzaklaşırken bir polis arabası gelip yanımda durdu; tanıdığım bir memur pencereyi açıp, "Gecenin bu vaktinde dışarıda ne işiniz var Mr. Hake?" diye sordu.

"Köpeği gezdiriyorum," dedim neşeyle. Görünürde köpek filan yoktu ama bakmadılar. "Gel Toby! Gel Toby! Gel Toby! Aferin oğlum!" diye seslendim ve karanlıkta neşeyle ıslık çalarak yürüdüm.

Çev.: Roza Hakmen

St. James Servis Otobüsü

St. James'in –karma bir Protestan Episkopal okulu– servis otobüsü sabah sekizde Park Caddesi'nin Altmışıncı Sokak civarındaki bir köşesinden hareket ederdi. O erken saatte çocuklarını servise götüren anne babalardan bazıları mahmur ve kahvelerini henüz içmemiş olurlardı ama gökyüzü bulutsuzsa güneş ışınları şehri çok dar bir açıyla aydınlatır, hava temiz olurdu; günün neşeli bir saatiydi. Aşçılarla apartman kapı görevlilerinin köpek gezdirdiği, kapıcıların lobilerdeki paspasları sabunlu sularla yıkadıkları saatti. Geceden geriye tek tük izler kalmış olurdu – bir keresinde çocuklarla anne babaları, smokini moloz kaplı bir adamın evine yürüyüşünü izlemişlerdi.

Sonbahar yarıyılı başladığında bu duraktan servise binen beş çocuk vardı; hepsi de mahalledeki kireçtaşı apartmanlarda oturuyorlardı. Çocuklardan ikisi, Louise ve Emily Sheridan yeniydi. Diğerleri, Pruitt'lerin oğlu, Katherine Bruce ve Armstrong'ların küçük kızı, önceki yıl da aynı duraktan St. James servisine binmişlerdi.

Mr. Pruitt her sabah oğlunu köşeye getirirdi. Baba oğulun terzileri aynıydı, her ikisi de hanımları şapkalarını çıkararak selamlardı. Katherine Bruce durağa kendi başına yürüyebilecek yaştaydı

ama miyop olduğundan babası iş nedeniyle şehir dışında değilse kızıyla birlikte durağa gelir, yoksa kızı hizmetçi getirirdi. Stephen Bruce'un ilk karısı, Katherine'in annesi ölmüştü; babası bu yüzden kızının üstüne diğer babalardan daha fazla düşerdi. İriyarı bir kız olmasına rağmen babası onu şefkatle elinden tutar, karşıdan karşıya geçirir, bazen köşede kolunu kızın omuzlarına dolayarak beklerdi. İkinci Mrs. Bruce'un çocuğu yoktu. Mrs. Armstrong kızını durağa ancak hizmetçisi ya da aşçısı götürmeyi reddederse götürürdü. Mrs. Armstrong gibi Mrs. Sheridan da bu görevi bir hizmetçiyle paylaşırdı ama o daha fazla devamlılık gösterirdi. Haftada en az üç sabah kızları ve bir tasmanın ucundaki yaşlı teriyeriyle durağa gelirdi.

St. James küçük bir okuldu; servis gelinceye kadar sokağın köşesinde bekleyen anne babalar birbirleriyle çekinmeden konuşurlardı. Mr. Bruce, Mr. Pruitt'in kayınbiraderiyle tanışıyordu; Mrs. Armstrong'un yatılı okuldan arkadaşı olan bir kadınla da ikinci derece kuzendi. Mrs. Sheridan ile Mr. Pruitt'in ortak dostları vardı. "Dün gece sizin arkadaşlarınızla birlikteydik," dedi Mr. Pruitt bir sabah. "Murchison'lar." "Ya, evet," dedi Mrs. Sheridan, "evet." Hiçbir zaman basit bir evetle yetinmez, daima, "Ya, evet, evet," derdi ya da "Ya, evet, evet, evet."

Mrs. Sheridan sade giyinirdi, saçlarına ak düşmüştü. Güzel ya da kışkırtıcı bir kadın değildi; altın saçlı Mrs. Armstrong'la karşılaştırıldığında çirkin sayılırdı ama düzgün yüz hatları, zarif ve ince bir bedeni vardı. Mr. Bruce'a sorulursa otuz beş yaşlarında, terbiyeli, düzenli bir evi olan ve mükemmel bir duygusal hazım sistemine sahip bir kadındı – iyi kalplilikleri sayesinde her şeyi hazmedebilen kadınlardandı. Görünürdeki yumuşak tavrı sağlam bir otorite temeli üzerine kurulu gibiydi. Mr. Bruce onun güvenilir insanlar tarafından yetiştirilmiş olacağını düşünüyordu; yatılı okulda öğretilen bütün değerlere saygılıydı muhtemelen: cesaret, sportmenlik, namus ve şeref. Sabah vakti onun, "Ya, evet, evet!" deyişi Mr. Bruce'a kibarlık ve coşkunun güzel bir bileşimi gibi gelirdi.

Mr. Pruitt, Mrs. Sheridan'a arkadaşlarıyla tanışmış olduğunu anlatmaya devam etti ama yolları hiç doğrudan çakışmıyordu sanki.

Gazetesinin ardından bu sohbete kulak misafiri olan Mr. Bruce buna memnundu, çünkü Mr. Pruitt'ten hoşlanmıyor, Mrs. Sheridan'a ise saygı duyuyordu; yine de günün birinde sokaktan başka bir yerde mutlaka karşılaşacaklarını biliyordu; bir sabah Mr. Pruitt şapkasını çıkararak Mrs. Sheridan'ı selamladı ve "Harika bir partiydi, değil mi?" dedi. "Ya, evet," dedi Mrs. Sheridan, "evet." Sonra Mr. Pruitt, Mrs. Sheridan'a partiden ne zaman ayrıldıklarını sordu, o da gece yarısı ayrıldıklarını söyledi. Mrs. Sheridan partiden söz etmeye pek hevesli görünmüyordu ama Mr. Pruitt'in bütün sorularını kibarca cevapladı.

Mr. Bruce, Mrs. Sheridan'ın boşuna vakit kaybettiğini düşündü; Pruitt salağın tekiydi, Mrs. Sheridan daha iyisine layıktı. Pruitt'ten hoşlanmayışı da, Mrs. Sheridan'a saygısı da temelsizdi ama bir sabah sokağın köşesine vardığında Mrs. Sheridan'ın iki kızı ve köpeğiyle orada olduğunu, Pruitt'inse henüz gelmediğini görünce memnun oldu. Mrs. Sheridan'a, günaydın, dedi.

"Günaydın," dedi Mrs. Sheridan. "Erkenciyiz galiba."

Katherine ile Sheridan'ların büyük kızı aralarında konuşmaya başladılar.

"Katherine'in annesini tanıyordum sanırım," dedi Mrs. Sheridan kibarca. "İlk eşiniz Martha Chase değil miydi?"

"Evet."

"Üniversiteden tanışıyorduk. Pek iyi tanımazdım kendisini. Benden bir sınıf büyüktü. Katherine şimdi kaç yaşında?"

"Geçen yaz sekizi bitirdi," dedi Mr. Bruce.

Annesinin yanında duran Sheridan'ların küçük kızı, "Bizim bir ağabeyimiz var," dedi. "O da sekiz yaşında."

"Evet canım," dedi Mrs. Sheridan.

"Boğuldu o," dedi kız.

"Ah, çok üzüldüm," dedi Mr. Bruce.

"Çok iyi yüzerdi," diye devam etti kız, "ama herhalde kramp girdi. O gün fırtına vardı, hepimiz kayıkhaneye gitmiştik, biz bakmıyorduk, o sırada..."

"Ama çok uzun zaman önceydi canım," dedi Mrs. Sheridan şefkatle.

"O kadar da uzun zaman değil," dedi kız. "Daha geçen yazdı."

"Evet canım," dedi annesi. "Evet, evet."

Mr. Bruce, Mrs. Sheridan'ın çehresinde acı belirtisi de, acısını gizleme çabasının işareti de olmadığını gördü; soğukkanlılığı ona zekâ ve zarafetin başarısı gibi göründü. Yan yana, konuşmadan beklemeye devam ettiler; sonra, tam otobüs sokağın başında göründüğünde, diğer çocuklar anne babalarıyla geldi. Mrs. Sheridan yaşlı köpeğine seslenip Park Caddesi'nden aşağı yürüdü, Mr. Bruce da taksiye binip işe gitti.

Ekim sonlarına doğru yağmurlu bir cuma akşamı, Mr. ve Mrs. Bruce taksiyle St. James Okulu'na gittiler. Veliler gecesiydi. Son sınıf öğrencilerinden bir çocuk onları şapelin arka tarafındaki bir sıraya götürdü. Ayin eşyaları altarın üzerinden kaldırılmıştı; papaz koro yerindeki sıraların arasında, platformun üzerinde durmuş, ağır ağır hareket eden velilerin oturmasını bekliyordu. Cüppesini gergin bir tavırla çekiştirip duruyordu, sonra boğazını temizleyerek sessizliği sağlamaya çalıştı.

"Öğretim kadrosu ve yönetim kurulu adına," dedi, "tüm St. James velilerine hoş geldiniz, diyorum. Ne yazık ki hava kötü ama sizlerin hava koşullarına yenilmediğinizi görüyorum." Bunu cilveli bir tavırla söylemişti, sanki herkesin katılımı kendi korkutma gücünü yansıtıyormuş gibi. "Okulumuzun selameti için bir duayla başlayalım," dedi: "Her Şeye Gücü Yeten Babamız, Göğün ve Yerin Yaratıcısı!" Diz çökmüş, başlarını öne eğmiş cemaatin sarsılmaz görüntüsü, toplumun sürekliliğini onların sağladığını ve daima da sağlayacağını düşündürüyordu. Dua bittiğinde papaz onlara kalıcılıklarından söz etti. "Bu akşam sizlere çok ilginç istatistiklerden bahsedeceğim," dedi. "Bu yıl okula kaydolan on altı öğrencimiz, hem anne babaları hem de büyükanneleri ve büyükbabaları St. James'te eğitim görmüş çocuklar. Bana kalırsa çok etkileyici bir rakam. Şehrimizdeki başka herhangi bir gündüzlü okulun bu sayıya ulaşabileceğini sanmıyorum."

Bu sözleri izleyen ve muhafazakâr eğitimi savunan kısa konuşma sırasında Mr. Bruce, Mrs. Sheridan'ın birkaç sıra önde oturduğunu fark etti. Yanında uzun boylu, dimdik, siyah saçlı bir adam

–herhalde kocası– vardı. Konuşma bittiğinde sorulara geçildi. İlk soru bir anneden geldi; çocuklarının televizyon seyretmesine nasıl sınır getirebileceğini sordu. Papaz bu soruya cevap verirken Mr. Bruce Sheridan'ların aralarında tartışmakta olduğunu gördü. Fısıltıyla konuşuyorlardı, ciddi bir anlaşmazlık içinde oldukları belliydi. Mrs. Sheridan ansızın kendini tartışmadan kopardı. Söyleyecek daha fazla bir sözü yoktu. Mr. Sheridan'ın boynu kıpkırmızı kesildi. Karısına doğru eğilip başını iki yana sallayarak fısıltıyla iddiasında ısrar etti. Mrs. Sheridan el kaldırdı.

"Buyurun Mrs. Sheridan," dedi papaz.

Mr. Sheridan paltosuyla melon şapkasını alıp, "İzin verir misiniz", "Teşekkür ederim", "Pardon" diyerek sıradaki diğer insanların önünden geçti ve dışarı çıktı.

"Buyurun Mrs. Sheridan," dedi papaz tekrar.

"Dr. Frisbee," dedi Mrs. Sheridan, "acaba siz ve yönetim kurulu, St. James'e zenci çocukların alınmasını hiç düşündünüz mü?"

"Bu konu üç yıl önce gündeme gelmişti," dedi papaz sinirli bir tavırla, "konuyla ilgili bir rapor yönetim kuruluna sunuldu. Pek az kişi ilgilendi ama isterseniz size bir kopyasını göndertirim."

"Evet," dedi Mrs. Sheridan, "raporu okumak isterim."

Papaz başıyla onayladı, Mrs. Sheridan da yerine oturdu.

"Buyurun Mrs. Townsend," dedi papaz.

"Fen bilimi ve dinle ilgili bir soru sormak istiyorum," dedi Mrs. Townsend. "Bana öyle geliyor ki fen bilimi hocaları özellikle Yaratılış konusunda bilime dini duyguları incitecek ölçüde ağırlık veriyorlar. Bana öyle geliyor ki..."

Mrs. Sheridan eldivenlerini alıp sağa sola kibarca gülümseyerek, "Affedersiniz", "Teşekkür ederim", "Pardon, izninizle" diyerek sıradakilerin önünden geçti. Mr. Bruce topuklarının döşeme taşları üzerindeki sesini duyuyordu; başını çevirerek Mrs. Sheridan'ı izledi. Mrs. Sheridan ağır kapılardan birini açtığında trafik ve yağmurun sesi arttı, sonra kapı kapanınca yine duyulmaz oldu.

Ertesi hafta bir akşamüstü Mr. Bruce hissedarlar toplantısındayken karısından telefon geldi. Karısı ona Katherine'i binicilik

dersinden alıp eve getirmesini söyledi. Bu mesajı iletmek için toplantıdayken çağrılmış olması Mr. Bruce'u çileden çıkardı; döndüğünde toplantı, yanında Robert Toplantı Kuralları kitabını getirmiş olan, yaşlı bir adamın eline kalmıştı. Doğrudan ve basitçe halledilmesi gereken işler uzadıkça uzadı ve toplantı hararetli ve can sıkıcı bir tartışmayla son buldu. Mr. Bruce toplantının hemen ardından taksiye binip Doksanıncı Sokak civarındaki binicilik okuluna gitti ve eyer odasından geçip maneje girdi. Katherine ve birkaç kız daha, koyu renk giysiler ve başlıklarıyla at üzerindeydiler. Manej soğuk ve rutubetliydi, tavan ışıkları bembeyaz yanıyordu, duvarlardaki aynalar nemden buğulanmış, yol yol ıslanmıştı; kadın hoca öğrencilerle kasıtlı bir kibarlıkla konuşuyordu. Mr. Bruce kızını seyretti. Katherine gözlük takıyordu, yüzü güzel sayılmazdı, kumral saçları uzun ve süpürge gibiydi. Kavrayışlı ve itaatkâr bir kızdı; St. James'in etkileri çehresinde görülmeye başlamıştı. Ders bittiğinde Mr. Bruce eyer odasına döndü. Mrs. Sheridan oradaydı, kızlarını bekliyordu.

"Sizi arabayla eve bırakabilir miyim?" dedi Mr. Bruce.

"Memnun oluruz," dedi Mrs. Sheridan. "Otobüsle dönecektik aksi takdirde."

Çocuklar geldiğinde hep birlikte dışarı çıkıp taksi beklemeye başladılar. Hava kararmıştı.

"Veli toplantısında sorduğunuz soru ilgimi çekti," dedi Mr. Bruce. Söylediği doğru değildi. Meseleyle ilgilenmiyordu, ayrıca St. James'e zencileri kabul etseler Katherine'i okuldan alırdı.

"Birinin ilgilendiğine sevindim," dedi Mrs. Sheridan. "Papaz deliye döndü."

"Benim ilgimi çeken de daha çok bu oldu," dedi Mr. Bruce, gerçeğe yaklaşmaya çalışarak.

Bir taksi geldi, bindiler. Mr. Bruce, Mrs. Sheridan'ı oturduğu apartmanın önünde bıraktı ve iki kızıyla birlikte aydınlık lobiye girişini izledi.

Mrs. Sheridan yanına anahtar almayı unutmuştu, kapıyı bir hizmetçi açtı. Saat geç olmuştu, akşam yemeğine misafirleri vardı. Kocasının odasının kapısı kapalıydı, onu görmeden yıkanıp

giyindi. Saçını tararken kocasının salona girip televizyonu açtığını işitti. Charles Sheridan başkalarının yanında daima televizyondan küçümseyerek söz ederdi. "İnanın," derdi, "o berbat şeyleri insanlar nasıl seyrediyor anlamıyorum. Ben bizim televizyonu en son bir yıl önce açmışımdır herhalde." Karısı onun katıla katıla güldüğünü duyuyordu.

Mrs. Sheridan odasından çıkıp koridordan geçerek hazırlıkları kontrol etmek üzere yemek salonuna gitti. Sonra kilerden geçip mutfağa girdi. Kapı arkasından kapandığı anda bir sorun olduğunu sezdi. Garson Helen lavabonun yanındaki masada oturmuş, ağlıyordu. Aşçı Anna konuşulanları iyice duyabilmek için yıkamakta olduğu tencereyi elinden bıraktı.

"Ne oldu Helen?" diye sordu Mrs. Sheridan.

"Maasımdan on iki dolar kesti Mrs. Seridan ," dedi Helen ağır bir aksanla. Avusturyalıydı.

"Niçin Helen?"

"Hani o gün yanmıstım ya. Siz bana doktora git demistiniz."

"Evet."

"İste o yüzden maasımdan on iki dolar kesti."

"Ben yarın sana bir çek veririm Helen," dedi Mrs. Sheridan. "Üzülme."

"Peki efendim," dedi Helen. "Tesekkür ederim."

O sırada Mr. Sheridan kilerden geçerek mutfağa girdi. Koyu renk takım elbisesiyle yakışıklı görünüyordu. "Buradasın demek," dedi karısına. "Misafirler gelmeden birer içki içelim." Sonra garson kıza dönüp sordu: "Son günlerde ailenden haber aldın mı?"

"Hayır, Mr. Seridan," dedi Helen.

"Ailen nerede oturuyordu?" diye sordu Mr. Sheridan.

"Missigan'da Mr. Seridan." Helen kıkırdadı ama son birkaç yıldır bu espri defalarca tekrarlanmıştı, bıkmıştı artık.

"Nerede?" diye sordu Mr. Sheridan.

"Missigan'da Mr. Seridan," diye tekrarladı Helen.

Mr. Sheridan bir kahkaha patlattı. "Çok komik yahu!" dedi. Kolunu karısının beline doladı, birer içki içmek üzere salona gittiler.

Mr. Bruce çok daha hoş bir ev ortamına dönmüştü. Karısı Lois güzel bir kadındı, onu sevecen bir tavırla karşıladı. Mr. Bruce birlikte birer kokteyl içmek üzere karısının karşısına oturdu. "Bu sabah Marguerite aradı," dedi Lois, "Charlie'nin işine son verildiğini söyledi. Telefon çaldığında kötü haber olduğu içime doğmuştu; içime doğdu. Daha ahizeyi kaldırmadan bir terslik olduğunu biliyordum. Önce zavallı Helen Luckman'dır, diye düşündüm. Son zamanlarda başına o kadar çok şey geldi ki, sık sık onu düşünüyorum. Sonra Marguerite'in sesini duydum. Zavallı Charlie'nin çok metin davrandığını, daha da iyi bir iş bulmaya kararlı olduğunu anlattı. Adam o şirket için bütün Amerika'yı dolaştı, şimdi çıkarıveriyorlar işten. Marguerite aradığında ben yatıyordum; bu sabah yataktan kalkamayışımın nedeni de sırtımın son zamanlarda yine kötü olması. Ciddi bir şey değil –kesinlikle ciddi bir şey değil– ama feci ağrıyor, yarın Dr. Parminter'a gideceğim, bakalım bir yardımı olacak mı?"

Mr. Bruce onunla ilk tanıştığında Lois çelimsiz bir kızdı. Onda en cazip bulduğu özelliklerden biri de buydu. Cildinin inanılmaz solgunluğu ve hassasiyeti doktorların, Lois'in ifadesiyle, ondan umudu kestiği bir yıllık sürenin sonucu olabilirdi. Çelimsizliği gerçekti, talihle kalıtımın karışımından kaynaklanıyordu ve zehirli meşeye, soğuk algınlığına ve yorgunluğa karşı dayanıksızlığı onun suçu değildi.

"Sırtının ağrımasına çok üzüldüm hayatım," dedi Mr. Bruce.

"Aslında bütün günü yatakta geçirmedim," dedi Lois. "Saat on bir sularında kalktım, Betty'yle öğle yemeği yedik, sonra da alışveriş yaptık."

New York'taki birçok kadın gibi Lois Bruce da vaktinin hatırı sayılır bölümünü Beşinci Cadde'de alışveriş yaparak geçirirdi. Gazetelerdeki reklamları kocasının ekonomi sayfalarını okuduğundan daha dikkatli okurdu. Alışveriş onun başlıca faaliyetiydi. Alışverişe çıkmak için hasta yatağından bile kalkardı. Büyük mağazaların havası moralini düzeltiyordu. Öğle sonrasına Altman'da başlardı – giriş katında bir çift eldiven alır, sonra yürüyen merdivenle

yukarı çıkıp ocakeşeklerine bakardı. Lord & Taylor'dan bir çanta ile yüz kremi alır, sehpa, döşemelik kumaş ve kokteyl kadehi fiyatlarını incelerdi. Asansör kapıları kayarak açıldığında asansör görevlisine, "Aşağıya mı?" diye sorar, asansörcü, "Yukarı," derse, Lois ansızın aradığı şeyin mobilya ya da ev tekstilleri katında olabileceğine karar vererek, yukarı çıkan asansöre binerdi. Saks'tan bir çift ayakkabıyla bir külot alır, annesine Mosse'tan peçete gönderir, De Pinna'dan bir demet kumaş çiçek, Bonwit'ten el losyonu, Bendel'dan bir elbise alırdı. Bu arada ayaklarına ve başına tatlı bir yorgunluk çökmüş olurdu; Tiffany'nin kapı görevlisi bayrağı toplar, Plaza'nın önündeki arabaların ışıkları yanardı. Son durağı olan Dean'den bir pasta alır ve çökmekte olan akşam karanlığında namuslu bir işçi misali, memnun ve bitkin, yürüyerek eve dönerdi.

Akşam yemeğine oturduklarında Lois kocasının çorbayı tadışını izledi ve hoşuna gittiğini görünce gülümsedi. "Güzel, değil mi?" dedi. "Ben tadamıyorum, bir haftadır ağzıma bir lokma götürecek halim yok; sağ olsun Katie'ye de söylemek istemedim tatmadığımı, gücenir çünkü; ya güzel olmamışsa diye önceden methetmek istememiştim. Katie," diye seslendi kilere doğru, "çorban çok lezzetli olmuş."

Ertesi hafta Mrs. Sheridan sokağın köşesine hiç gelmedi. Mr. Bruce çarşamba akşamüzeri işten eve dönerken Katherine'i almak üzere dans kursuna uğradı. Sheridan kız kardeşler de aynı kursa gidiyordu; Chardin Kulübü'nün lobisinde gözleri Mrs. Sheridan'ı aradı ama bulamadı. Onu ancak pazar günü akşamüzeri, Katherine'i almaya bir doğum günü partisine gittiğinde gördü.

Lois bazı günler akşam yediye kadar kâğıt oynadığından, günün sonunda Katherine'i verilen adresten almak, çocuk partilerinin sonundaki resmi teşekkürler ve vedalaşmalar sırasında yanında durup beklemek çoğu kez Mr. Bruce'a düşerdi. Sokaklar soğuk ve karanlık olur, partilerin yapıldığı sıcak salonlar şekerleme ve çiçek kokardı. Partideki dost ve akrabalar arasında birlikte yaz tatili geçirdiği ya da okuldan tanıdığı insanlarla karşılaşmak çoğu zaman onu mutlu ederdi. Partilerin bazıları büyük özenle hazırlanmış olurdu;

bir keresinde Katherine'i Waldorf Towers'taki bir daireden almaya gittiğinde bir cam üfleyicisi altı küçük kızı eğlendirmekteydi.

O pazar akşamüzeri holde İrlandalı bir hizmetçi gırgırla fıstık kabuklarını temizliyordu; beyaz kafasının tepesinde, tavanda kaçıp gitmiş balonlar birikmişti; Mr. Bruce kendi çocukluğunda da partilerde çocukları eğlendirmiş olan, palyaço kıyafetli bir cüceyle karşılaştı. Yaşlı adam numaralarını, laflarını hiç değiştirmemişti; eğlendirdiği birkaç kuşak çocuğun çoğunun isimlerini ve çehrelerini hatırlayabilmesi onun için gurur kaynağıydı. Mr. Bruce'u holde epey oyalayıp birkaç yanlış tahminden sonra adını buldu. Salonda on-on beş dost ve akraba kokteyl içiyorlardı. Ara sıra bitkin bir çocuk elinde bir şekerleme sepeti ya da balonla yetişkinlerin arasından geçiyordu. Salonun bir ucunda kukla gösterisi yapan bir çift, malzemelerini topluyordu. Kadının saçları boyalıydı; çalışırken, onu seyreden olmadığı halde sirk artistleri gibi gülümseyip abartılı hareketler yapıyordu.

Mr. Bruce, Katherine'in paltosunu giymesini beklerken Mrs. Sheridan antreden çıkıp geldi. El sıkıştılar. Mr. Bruce, "Sizi eve bırakabilir miyim?" diye sordu.

Mrs. Sheridan, "Evet, evet," deyip büyük kızını aramaya gitti.

Katherine ev sahibesinin yanına gitti ve diz bükerek reverans yaptı. "Beni partinize davet etme nezaketini gösterdiğiniz için çok teşekkür ederim Mrs. Howells," dedi tane tane konuşarak.

"Ne tatlı şey. Onu ağırlamaya bayılıyorum!" dedi Mrs. Howells, Mr. Bruce'a ve dalgın bir tavırla elini Katherine'in başının üstüne koydu.

Mrs. Sheridan kızıyla geri geldi. Louise Sheridan da reverans yapıp teşekkür cümlesini ezberden okudu, ama Mrs. Howells'ın aklı başka yerdeydi, onu duymadı. Kız daha yüksek sesle teşekkürünü tekrarladı.

"Aa, geldiğin için ben teşekkür ederim!" diye haykırdı Mrs. Howells sertçe.

Mr. Bruce, Mrs. Sheridan ve iki çocuk asansörle aşağı indiler. Binadan Beşinci Cadde'ye çıktıklarında hava hâlâ kararmamıştı.

"Yürüyelim," dedi Mrs. Sheridan. "Birkaç sokak ötedeyiz."

Çocuklar önden yürümeye başladı. Sekseninci Sokak civarındaydılar, önlerinde geniş bir manzara vardı; caddeyi, müzeyi ve parkı görüyorlardı. Yürürlerken caddedeki çift sıra ışıklar hafif bir çıt sesiyle yandı. Havadaki pus yüzünden lambaların ışığı sarı bir renge bürünmüştü; müzenin sıra sıra sütunları, ağaçların tepesinden görünen plazanın mansart çatısı ve çok sayıdaki sarı ışık Stephen Bruce'a yüzyıl başında yapılmış Paris ve Londra tablolarını (Kış Öğle Sonrası) hatırlattı. Bu yanıltıcı benzerlik hoşuna gitti; gördüğü şeyden aldığı haz, yanındaki kadının varlığıyla artıyordu. Onun bütün bunları net olarak gördüğünü hissediyordu. Yolun büyük bölümünde konuşmadan yürüdüler. Mrs. Sheridan oturduğu apartmana gelmeden bir iki sokak önce kolunu Mr. Bruce'un kolundan çekti.

"Bir ara sizinle St. James Okulu hakkında konuşmak isterdim," dedi Mr. Bruce. "Benimle bir öğle yemeği yer miydiniz? Salı günü benimle öğle yemeğine gelir misiniz?"

"Memnuniyetle gelirim," dedi Mrs. Sheridan.

Mrs. Sheridan ile Mr. Bruce'un salı günü öğle yemeği için buluştukları restoran, tanıdıkları birilerini görme ihtimallerinin pek olmadığı türden bir yerdi. Menü de, garsonun üniforması da pisti. Şehirde bu tür yüzlerce yer vardır. Selamlaşmalarını gören biri on beş yıldır evli bir çift zannedebilirdi onları. Mrs. Sheridan'ın elinde çeşitli paketler ve bir şemsiye vardı. Çocuklara giysi almak üzere banliyöden gelmiş de olabilirdi. Alışveriş yaptığını, taksiye bindiğini, acele ettiğini, aç olduğunu söyledi. Eldivenlerini çıkarıp menüyü salladı ve etrafına bakındı. Mr. Bruce bir viski aldı, Mrs. Sheridan bir kadeh şeri ısmarladı.

Mr. Bruce, "St. James Okulu hakkındaki gerçek düşüncelerinizi öğrenmek istiyorum," deyince Mrs. Sheridan coşkuyla konuşmaya başladı.

Çocuklarını köy okuluna göndermek istediği için bir yıl önce New York'tan Long Island'a taşındıklarını anlattı. Kendisi köy okulunda okumuş. Long Island'daki okuldan memnun kalmamış-

lar, bu yüzden de eylül ayında tekrar New York'a taşınmışlar. St. James'i seçmelerinin nedeni, kocasının bu okuldan mezun olmasıymış. Tıpkı Mr. Bruce'un tahmin ettiği gibi, kızlarının eğitimi konusunda heyecanla konuşuyordu; Mr. Bruce onun bu konuyu kocasıyla konuştuğunda muhtemelen aynı tatmini duymadığını düşündü. Fikirlerine ilgi gösteren birini bulmak onu heyecanlandırmıştı, fazla konuşarak dezavantajlı konuma düştü; zaten Mr. Bruce'un niyeti de buydu. Yeni âşık olduğumuz biriyle birliktelikten duyduğumuz derin hazzın gizlenmesi (yarı kör bir garsondan bile gizlenmesi) imkânsızdır; ikisi de harika görünüyorlardı. Mr. Bruce sokağın köşesinde Mrs. Sheridan'a bir taksi durdurdu. Vedalaştılar.

"Benimle bir daha öğle yemeğine çıkar mısınız?"

"Elbette," dedi Mrs. Sheridan, "elbette."

Mrs. Sheridan onunla tekrar öğle yemeğinde buluştu. Sonra akşam yemeğinde buluştu – kocası şehir dışındaydı. Mr. Bruce takside onu öptü, Mrs. Sheridan'ın evinin önünde vedalaştılar. Birkaç gün sonra aradığında telefona bir dadı ya da hizmetçi cevap verdi, Mrs. Sheridan'ın hasta olduğunu, rahatsız edilmek istemediğini söyledi. Mr. Bruce deliye döndü. Öğleden sonra birkaç kere aradı. Sonunda Mrs. Sheridan cevap verdi. Hastalığının ciddi bir şey olmadığını söyledi. Bir iki gün içinde ayaklanacağını, iyileştiğinde onu arayacağını söyledi. Ertesi haftanın başında aradı gerçekten; öğle yemeği için buluştukları restoran şehrin yukarı kısmındaki bir apartmandaydı. Mrs. Sheridan alışverişten geliyordu. Eldivenlerini çıkardı, menüyü salladı ve bu kötü ışıklandırılmış, tek tük müşterilerin olduğu, vasat restoranı da gözden geçirdi. Kızlarından birinin hafif bir kızamık geçirmekte olduğunu söyleyince Mr. Bruce belirtileriyle ilgilendi. Ne var ki çocuk hastalıklarıyla ilgilendiği iddiasındaki bir adam için fazlasıyla sağlıksız ve art niyetli görünüyordu. Yüzünün rengi bozuktu. Başı ağrıyormuş gibi kaşlarını çatıp alnını ovuşturuyordu. Sürekli dudaklarını yalıyor, bacak bacak üstüne atıyor, bacak değiştiriyordu. Bir süre sonra huzursuzluğu masanın karşı tarafına bulaştı. Orada oturdukları süre boyunca

havadan sudan konuştular, ancak kelimelerle ifade edemedikleri bir duygu konuşmaların tonunu belirledi, karartıp biçimini genişletti. Mrs. Sheridan tatlısını bitirmedi. Kahvesini soğuttu. Bir süre sessiz kaldılar. Onları restoranda gören bir yabancı bir felaketi konuşmak üzere bir araya gelmiş iki eski dost olduklarını zannedebilirdi. Mr. Bruce'un çehresi griydi. Mrs. Sheridan'ın elleri titriyordu. Nihayet Mr. Bruce, Mrs. Sheridan'a doğru eğilip konuştu: "Sizi buraya çağırmamın nedeni şu: Çalıştığım şirketin üst katta bir dairesi var."

"Evet," dedi Mrs. Sheridan, "evet."

Âşıklar için temas başkalaşım demektir. Bütün uzuvları değişir sanki; kendileri de farklılaşır, güzelleşirler. Yaşantılarının belirgin ve ayrı olan bölümü, yani tanışmalarından önceki yılların toplamı bu ana doğru yeniden yönlenir. Yoğunlukta eşit bir noktaya, her olayda saptadıkları bir haklılık coşkusuna vardıklarını hissederler; akıllarından geçen her anı, ister bir havalimanının saatindeki yelkovanın hareketi, ister bir kar baykuşu, ister Noel akşamı Chicago'da bir tren istasyonu, ister bilinmedik bir limanda, yabancılar fırtınalı sahilde kulübün yardımcı yat botunu düdük çalarak çağırırken bir yelkenliyi demirlemek, ister güneş henüz batmadığı halde bütün dağların kuzey yamaçlarının kararmış olduğu saatte bir kayak pistinde yarışmak olsun, her hatıra bu nihai netliğe bürünür.

"Aşağıya tek başına inmek ister misin? Bu binaların asansörcüleri..." dedi Stephen Bruce giyindiklerinde.

"Bu binaların asansörcüleri umurumda değil," dedi Mrs. Sheridan kayıtsız bir edayla.

Kol kola girip asansörle aşağıya birlikte indiler. Binadan çıktıklarında canları ayrılmak istemedi; tanıdık birine rastlamayacaklarını düşünerek Metropolitan Müzesi'nde karar kıldılar. Öğleden sonranın o saatinde neredeyse boş olan kubbeli bölüm bütün trenlerin hareket etmiş olduğu bir tren garına benziyordu. İçerisi kömür ateşi kokuyordu. Taştan atlara ve kumaş parçalarına baktılar. Karanlık bir koridorda Sevgi Şöleni'nin cömertçe tasvir edildiği bir tablo buldular. Tanrı –kâh ağaç kesen bir ormancı kâh sığır çobanı kâh denizci kâh prens kılığında– her açık kapıdan içeri giriyordu.

Üç peri omuzlarından zırhını, kolundan kalkanını almak üzere bir meşe korusunun kenarında onu bekliyorlardı. Kalabalık bir grup sevgilisini yüreklendiriyordu. Evrenin tamamı uyum içindeydi – misk kedisi ile ayı, aslan ile tekboynuz, ateş ile su.

Dönüşte tekrar kubbeli bölümden geçerlerken Mr. Bruce ile Mrs. Sheridan, Lois'in annesinin bir arkadaşına rastladılar. Onu görmezden gelmeleri imkânsızdı; "Nasılsınız?", "Tanıştığımıza memnun oldum," dediler; Stephen kayınvalidesine arkadaşının selamını ileteceğini söyledi. Mr. Bruce ile Mrs. Sheridan Lexington'a kadar yürüyüp orada vedalaştılar. Mr. Bruce işyerine döndü, saat altıda eve gitti. Hizmetçi Mrs. Bruce'un henüz gelmediğini söyledi. Katherine bir partiye gitmişti, onun gidip alması gerekiyordu. Hizmetçi adresi verdi, o da paltosunu çıkarmadan tekrar çıktı. Dışarıda yağmur yağıyordu. Kapı görevlisi beyaz yağmurluğuyla fırtınaya daldı ve bir taksinin marşpiyesinde geri döndü. Taksinin koltukları turuncuydu; şehrin yukarısına doğru yol alırlarken radyoda bir tango çalıyordu. Bir başka kapı görevlisi taksinin kapısını açtı, tıpkı kendi oturduğu binanın lobisi gibi malikânelerin kabul salonlarına benzetilmeye çalışılan bir lobiye girdi. Yukarıda halıların üzerinde fıstık kabukları, tavanda balonlar vardı; dost ve akrabalar salonda kokteyl içiyorlardı ve salonun dip tarafında yine kuklacılar malzemelerini topluyorlardı. Mr. Bruce, Katherine'in paltosunu giymesini beklerken bir martini içip bir arkadaşıyla sohbet etti. Mrs. Sheridan'ın, "Ya, evet, evet," dediğini duydu, sonra kızlarıyla birlikte salona girdiğini gördü.

Onlar birbiriyle konuşamadan Katherine aralarına girdi; Mr. Bruce da kızıyla birlikte ev sahibesinin yanına gitti. Katherine reveransını yaparak, "Beni partinize davet etme nezaketini gösterdiğiniz için çok teşekkür ederim Mrs. Bremont," dedi neşeyle. Mr. Bruce asansöre doğru ilerlerken Sheridan'ların küçük kızı reverans yapıp, "Çok güzel bir partiydi Mrs. Bremont..." dedi.

Mr. Bruce aşağıda Katherine'le birlikte Mrs. Sheridan'ı bekledi ama o nedense gecikiyordu; asansör aşağıya iki kere onsuz indikten sonra daha fazla beklemeyip gitti.

Mr. Bruce ile Mrs. Sheridan birkaç gün sonra dairede buluştular. Mr. Bruce onu daha sonra Rockefeller Merkezi paten pistinde, kalabalığın arasında kızlarını beklerken gördü. Chardin Kulübü'nün lobisinde dans kursunun bitmesini bekleyen diğer anne babaların, dadıların ve şoförlerin arasında tekrar gördü. Onunla konuşmadı ama arkasında sesini, birine, "Evet, annem gayet iyi, teşekkür ederim. Tabii, selamınızı söylerim," deyişini duydu. Sonra daha uzakta biriyle konuştuğunu işitti, ardından sesini müzik bastırdı. Mr. Bruce o akşam iş için şehir dışına çıktı ve ancak pazar günü döndü; pazar öğleden sonra bir arkadaşıyla futbol maçına gitti. Maç uzun sürdü, son çeyrek lambaların ışığında oynandı. Eve döndüğünde Lois onu kapıda karşıladı. Salonda şömine yanıyordu. Lois ikisine birer içki hazırlayıp onun karşı tarafına, şöminenin yanında bir koltuğa oturdu. "Sana söylemeyi unutmuştum, çarşamba günü Helen Teyze aradı. Gray's Hill'den sahile daha yakın bir eve taşınıyormuş."

Mr. Bruce bu haberle ilgili bir şey söylemek istedi ama söyleyecek şey bulamadı. Evliliğinin beşinci yılında söyleyecek şeyi kalmamış gibiydi. Bu, para sıkıntısının verdiği rahatsızlığa benziyordu. Çaresizce futbol maçını, Chicago yolculuğunu aklından geçirip Lois'in hoşuna gidebilecek bir şey bulmaya çalıştı, tek kelime bulamadı. Lois onun çabasını ve çaresizliğini fark etmişti. O da konuşmayı kesti. Çarşambadan beri kimseyle konuşmadım, diye düşündü, kocam konuşacak laf bulamıyor. "Sen yokken bir şapka kutusuna uzanırken belimi tekrar incittim," dedi. "Korkunç bir ağrı, Dr. Parminter'ın da bir yardımı dokunamadı, ben de başka bir doktora gidiyorum, adı Walsh..."

"Bel ağrına çok üzüldüm," dedi Mr. Bruce. "Umarım Dr. Walsh'ın bir yardımı dokunur."

Sesinde gerçek bir ilgi belirtisi olmaması Lois'in kalbini kırdı. "Ha, söylemeyi unuttum – bir sorun yaşandı," dedi ters bir tonda. "Katherine öğleden sonra başka çocuklarla birlikte Helen Woodruff'ın evindeydi. Oğlanlar da vardı. Hizmetçi onları akşam yemeğine çağırmak üzere oyun odasına girdiğinde hepsini çıplak bulmuş. Mrs. Woodruff çok sinirlendi, arayacağını söyledim ona."

"Katherine nerede şimdi?"

"Odasında. Benimle konuşmuyor. Söylemek bana düşmez belki ama, bence o kızı psikiyatra götürmen lazım."

"Gidip bir konuşayım," dedi Mr. Bruce.

"Peki, yemek yiyecek misin?" diye sordu Lois.

"Evet," dedi Mr. Bruce, "yemek isterim."

Katherine'in evin yan tarafında büyük bir odası vardı. Mobilyalar odayı doldurmuyordu. Mr. Bruce içeri girdiğinde Katherine karanlıkta, yatağının kenarında oturuyordu. İçeriye Katherine'in kafeste beslediği iki sıçanın kokusu yayılmıştı. Mr. Bruce ışığı yakıp havalimanında almış olduğu uğur bileziğini kızına verdi; kız kibarca teşekkür etti. Babası Woodruff'ların evindeki tatsızlıktan söz etmedi ama kolunu kızının omuzlarına doladığında kız ağlamaya başladı.

"Öğleden sonra ben yapmak istemiyordum," dedi, "ama o zorla yaptırdı, onun evindeydik, kimin evindeysek onun dediğini yapmak zorundayız."

"Yapmak isteyip istememen önemli değil," dedi babası. "Çok kötü bir şey yapmamışsın ki."

Kızı kucaklayıp sarılarak sakinleşinceye kadar bekledi, sonra yanından ayrılıp yatak odasına gitti ve Mrs. Woodruff'a telefon etti. "Ben Katherine Bruce'un babası," dedi. "Bugün öğleden sonra evinizde bir tatsızlık olmuş galiba. Katherine'in gereğince uyarıldığını ve Mrs. Bruce'la kendi adıma olayın unutulduğunu söylemek için arıyorum."

"Burada unutulmadı ama," dedi Mrs. Woodruff. "Kim başlattı bilmiyorum ama ben Helen'ı akşam yemeği vermeden yatırdım. Mr. Woodruff ve ben henüz ona ne ceza vereceğimizi kararlaştırmadık ama sertçe cezalandıracağımız kesin." O sırada Lois salondan seslenip yemeğin hazır olduğunu söyledi. "Ahlaksızlığın ülkemizde kol gezdiğini biliyorsunuzdur herhalde," diye devam etti Mrs. Woodruff. "Bizim çocuğumuz hayatı boyunca bu evde terbiyesizce bir laf duymadı. Bu evde terbiyesizliğe yer yoktur. Eğer ki kısasa kısas gerekiyorsa ben de öyle yapacağım!"

Cahil ve huysuz kadın Mr. Bruce'u öfkelendiriyordu ama sözünü bitirinceye kadar çaresiz bekledi, sonra tekrar Katherine'in yanına gitti.

Lois şömine rafının üstündeki saate bakıp kocasına ikinci kez, sertçe seslendi. Ona yemek hazırlamak içinden hiç gelmemişti. Kocasının onun hislerine karşı duyarsızlığı, ardından mutfakta onun için uğraşıp didinmek ona insanlığın ezeli kaderi gibi gelmişti. Çatal-bıçak çekmecesini sertçe çekip açarken, kocasına bira doldururken ezilmiş hemcinslerinin hayaletleri Lois'le omuz omuzaydı. Bu işi yapmanın sıkıntısını iyice artırmak için tepsiyi özenle hazırladı. Kocasının tabağına soğuk etleri ve salatayı sanki zehirliymişler gibi doldurdu. Sonra rujunu tazeledi ve sakat beline rağmen ağır tepsiyi yemek odasına kendi taşıdı.

Ardından bir sigara yakıp odada volta atarak beş dakika bekledi. Sonra tepsiyi mutfağa geri götürdü, bira ile kahveyi lavaboya döktü, et ile salatayı da buzdolabına yerleştirdi. Mr. Bruce, Katherine'in odasından döndüğünde karısını öfkeyle –ona değil, kendi salaklığına kızarak–, hıçkıra hıçkıra ağlar halde buldu. "Lois?" dedi; Lois koşarak odadan çıkıp yatak odasına gitti ve kapıyı çarptı.

Bundan sonraki iki ay boyunca Lois Bruce çeşitli kişilerden kocasının Mrs. Sheridan diye biriyle görülmüş olduğunu duydu. Annesine dert yanıp kocasının elden gitmekte olduğunu anlattı ve onun ısrarı üzerine bir dedektif tuttu. Lois kindar bir kadın değildi, kocasını kapana kıstırmak ya da korkutmak istemiyordu; aslında başvurduğu çarenin kocasının kurtuluşu olacağı yolunda bir his vardı içinde.

Bir gün evde öğle yemeği yerken dedektif, Lois'i telefonla aradı ve kocasıyla Mrs. Sheridan'ın az önce bir otel odasına çıktıklarını haber verdi. Otelin lobisinden telefon ettiğini söyledi. Lois yemeğini bitirmeden üstünü değiştirdi. Yüzü gergin olduğu için tüllü bir şapka taktı ve tül sayesinde kapı görevlisiyle sakin sakin konuşup taksi çağırmasını rica etti. Dedektif onu kaldırımda karşıladı. Oda numarasını ve hangi katta olduğunu söyleyip onunla birlikte yukarı çıkmayı teklif etti. Lois bunun üzerine sanki dedektifin teklifi

durumu kendi başına gereğince halledip halledemeyeceğine ilişkin bir yorummuş gibi işgüzarlık edip adamı gönderdi. Daha önce o binaya hiç gitmemişti ama haklı konumda olduğu düşüncesi binanın tuhaflığından etkilenmesini engelledi.

Onuncu katta indiğinde asansörcü kapıyı arkasından kapadı; Lois kendini uzun, penceresiz bir koridorda buldu. Tozlu halıyla aynı koyu kırmızıya boyanmış, birbirinin eşi on iki kapı, loş tavan ışıkları ve koridorun mutlak sessizliği bir saniye duraksamasına yol açtı; sonra doğrudan söylenen daire numarasına gidip zili çaldı. İçeriden ses gelmiyor, kapı açılmıyordu. Zili birkaç kere çaldı. Sonra kapalı kapının ardından seslendi. "Aç kapıyı Stephen. Benim, Lois. Kapıyı aç. İçeride olduğunu biliyorum. Aç kapıyı."

Bekledi. Eldivenlerini çıkardı. Başparmağını zile dayayıp tuttu. Sonra dinledi. Hâlâ ses gelmiyordu. Etrafındaki kapalı kırmızı kapılara baktı. Zile bütün gücüyle bastı. "Stephen!" diye seslendi. "Stephen. Aç kapıyı diyorum. Aç. Oradasın, biliyorum. İçeri girdiğini gördüm. Sesini duyuyorum. Hareketlerini duyuyorum. Fısıltılarını duyuyorum. Aç kapıyı Stephen. Aç. Açmazsan kocasına söyleyeceğim."

Tekrar bekledi. Öğle sonrasının sessizliği yine koridora hâkim oldu. Sonra kapının kulpuna saldırdı. Çantasının sert kenarıyla kapıya vurdu. Kapıyı tekmeledi. "Aç kapıyı diyorum Stephen Bruce!" diye bağırdı çığlık çığlığa. "Aç kapıyı dedim! Aç, aç şu kapıyı!"

Koridorda bir başka kapı açıldı; Lois döndü ve üzerinde gömleği, başını iki yana sallayan bir adam gördü. Koşarak arka koridora geçti ve ağlaya ağlaya yangın merdiveninden aşağı inmeye başladı. Tıpkı bir anıtın merdiveni gibi bunun da ne başı ne sonu varmış gibi görünüyordu ama sonunda üç tekerlekli bisikletler ile bebek arabalarının durduğu karanlık bir hole vardı ve lobinin yolunu bulmayı başardı.

Mr. Bruce ile Mrs. Sheridan otelden çıktıklarında parkın içinden yürüdüler; kış sonu güneşinde parkta hafif bir orman kokusu vardı. Atlılara ayrılmış yola geldiklerinde çocukların binicilik hocası Miss Prince'le karşılaştılar. Bir atın yularından tutmuş, küçük,

şişman bir kıza ders veriyordu. "Mrs. Sheridan!" dedi. "Mr. Bruce! Ne güzel tesadüf!" Atları durdurdu. "İkinizle de konuşmak istiyordum," dedi. "Önümüzdeki ay küçük bir müsabaka düzenliyorum; sizin çocukların katılmasını istiyorum. Üçünün de yıldız kategorisinde yarışmasını istiyorum... Belki gelecek yıl," dedi küçük, şişman kıza dönerek, "sen de yıldız kategorisinde yarışabilirsin."

Çocukların müsabakaya katılmalarına izin vereceklerini söylediler; Miss Prince onlara veda edip dersine döndü. Yetmişinci Sokak hizasına geldiklerinde bir aslan kükremesi duydular. Parkın güney kenarına yürüdüler. Artık akşamüzeri olmuştu. Mr. Bruce plazadan işyerine telefon etti. Mesajlardan biri hizmetçidendi: Dönerken Chardin Kulübü'ne uğrayıp Katherine'i alması gerekiyordu.

Dans okulunun önündeki kaldırımdan piyanonun patırtısı duyuluyordu. Büyük Marş başlamıştı. Antredeki kalabalığın içinden geçip dans salonunun kapısında durarak çocuklarına bakındılar. Açık kapıdan, çiftler halinde yaklaşan çocuklara katı reveranslarla karşılık veren dans hocası Mrs. Bailey ile iki nedimesini görüyorlardı. Oğlanların ellerinde beyaz eldivenler vardı. Kızlar sade giyimliydi. Çocuklar ikişer ikişer eğilerek ya da reverans yaparak selam veriyor, sonra kapıdaki yetişkinlerin yanına gidiyordu. Sonra Mr. Bruce, Katherine'i gördü. Kızının kendinden beklenenleri uysallıkla yapışını seyrederken kendinin ve etrafındaki kalabalığın aynı türden insanlar olduğunu kavradı birden. Prensip olarak sersemdiler, kafaları karışıktı; anneleriyle babalarının tersine, toplumun sürekliliğini sağlayan teamüllere uyamayacak kadar bencil ya da talihsizdiler. Bunu telafi etmek için düzenin sürekliliğini çocukların omuzlarına yükleyip günlerini sahte törenlerle dolduruyorlardı.

Dans hocalarından biri yanlarına gelip, "Sizi gördüğüme çok sevindim Mrs. Sheridan," dedi. "Hastalandığınızı zannedip endişelendik. Bugün ders başladıktan hemen sonra Mr. Sheridan gelip kızlarınızı aldı. Onları köye götüreceğini söyledi, biz de acaba hasta mısınız diye merak ettik. Mr. Sheridan allak bullak olmuş gibiydi."

Asistan gülümseyip uzaklaştı.

Mrs. Sheridan'ın benzi soldu, yüzü karardı. Çok yaşlı görünüyordu. Dans salonu sıcaktı; Mr. Bruce, Mrs. Sheridan'ı dışarıya, kış akşamının soğuk havasına çıkardı; onu tutuyor, hatta taşıyordu, aksi takdirde düşebilirdi. "Merak etme," diyordu durmadan, "merak etme sevgilim, her şey yoluna girecek."

Çev.: Roza Hakmen

Bityeniği

Crutchman'lar öylesine mutlu, öylesine musmutlu , ılımlı, hayattan öylesine hoşnut kişilerdi ki insan ister istemez bu "gülen elma"yı kemiren bir kurt ararken kendi içine kurt düşüyordu; acaba elmanın olağanüstü allığı, içini kemiren bulaşıcı mikrobun ciddiliğini, önemini gözlerden gizlemek için miydi? Sözgelimi Hill Sokağı'ndaki evlerini alırsak, o kocaman pencereleri. Suçluluk duygularıyla kıvranmayan hangi kişi odasına bu kadar bol ışığın vurmasını isterdi? Ya o boydan boya döşenmiş halı. Sanki alttaki zemin azıcık görünse –ki görünmüyordu– nankörlük ya da yalnızlığa ilişkin, derinlerde kalmış bir anı mı açığa çıkacaktı? Ayrıca bahçeleriyle ilgilenmeleri de bir ölüsevicilik tadı taşıyordu. İnsan neden çukur kazmaya, bitki ekip boy atmasını gözlemeye bunca ilgi duysun? Toprağa duyulan bu kara saplantı neyin nesi? Kadın güzeldi; yüzü, sık sık erkek delisi kadınlarda rastladığımız türden belirgin bir solgunluktaydı. Larry ise bahçeyle uğraşırken gömlek giymeyen iriyarı bir adamdı; belki çocuksu bir teşhircilikle yorumlanabilir bu davranışı.

Savaştan sonra güle oynaya Shady Tepesi'ne taşındılar. Larry daha önce donanmada görev almıştı. Neşeli görünen iki çocukları

vardı: Rachel ile Tom. Ama ufukta bazı kara bulutlar gözükmeye başlamıştı bile. Larry'nin gemisi savaşta batırıldığında, tam dört gününü bir sal üstünde Akdeniz'de geçirmişti ve bu deneyim mutlaka onun Shady Tepesi'nin sunduğu rahatlıklara ve kuş seslerine kuşkuyla bakmasına yol açacaktı, geceleri karabasanlarla becelleşecekti. Ama daha tatsız bir gerçek, Helen'ın zengin olmasaydı. Son sanayi kapkaççılarından büyük Charlie Simpson'ın tek kızıydı o; babasından kalan para, Larry'nin Melcher ve Thaw şirketinden alıp alabileceği bütün ücretleri aşıyordu. Bu durumların ne kadar tehlikeli olduğunu hepimiz biliriz. Larry'nin geçimini sağlaması gerekmediğine göre –gereği zaten yoktu– artık yayılıp yatar, zamanını golf alanlarında harcamaya başlar, içki kadehi elinden eksik olmazdı. Helen da iktisadi bağımsızlığı duygusal bağımsızlıkla karıştırıp evliliklerindeki ince dengeleri bozardı. Ama nedense Larry karabasanlar görmüyordu, Helen da gelirini hayır işlerinde harcıyor, rahat, alçakgönüllü bir yaşam sürdürüyordu. Larry her sabah işine öylesine istekle koşuyordu ki, bir şeyden kaçmaya çalışıyor sanırdınız. Bölgenin toplumsal yaşamına ateşli bir biçimde katıldığından, kendini gözden geçirecek zamanı kalmamıştı anlaşılan. Nerede ararsanız oradaydı: kilise ayininde parmaklığın arkasındaydı, Oda Müziği Kulübü'nde obua çalıyor, itfaiye arabasını sürüyor, okulun yönetim kurulunda çalışıyor, her sabah New York'a giden 8:03 trenine biniyordu. Nasıl bir acıydı onu böyle perişan eden?

Belki de daha büyük bir aile istemişti. Neden iki çocukları vardı sahi? Neden üç ya da dört değil de iki topu topu? Tom'un doğumundan sonra ilişkileri bozulmuş muydu yoksa? Rachel, büyük olan, çocukken inanılmaz derecede şişman, paragöz bir kızdı. Her bahar, garajdan eski bir şifonyer çıkarıp üstüne "Taze Meyve Suyu – 15 Sente" yazılı bir yafta koyup tezgâhında satışa başlardı. Tom altı yaşındayken zatürreden az kalsın ölüyordu ama iyileşmişti, gözle görülür bir belirti kalmamıştı. Belki de çocuklar, ana babalarının sağladığı uyuma karşıydılar, çünkü tam tamına uyumluydular onlar gibi. İki araba mı? Evet. Kiliseye gidiyorlar mıydı?

Evet. Her pazar sabahı, dizüstü çöküp dualarını sektirmiyorlardı. Giyim mi dediniz? Tutumlulukta üstlerine yoktu doğrusu. Kitap kulüpleri, yerel sanat ve müziksever dernekleri, spor etkinlikleri, üyelik kartları dahil her işin içindeydiler. Yani asi olsalar da duygularını gizliyor, ana babalarını seviyor, onlarca sevilmekten de mutlu görünüyorlardı. Yine de bu sevgide derin bir düş kırıklığının acıları yatıyordu belki. Belki de kadın soğuktu cinsel bakımdan, ama o ten rengiyle bunu düşünmek olanaksızdı. Topluluktaki herkes, ikisine de hafif yollu sarkıntılık etmiş, geri püskürtülmüştü. Bu bağlılık nereden kaynaklanıyordu? Korkuyorlar mıydı? Sakıngan mıydılar? Monogam mıydılar? Bu mutluluk görüntüsünün altında ne yatıyordu sahi?

Çocukları büyüyünce aranılan bityeniğini bulmak için onlara bakmak yetecekti nasılsa. Zengin olacaklardı. Helen'ın mirasına konacaklardı, bizler de yaşam boyu maddi güvence altında olacaklarına inanan çocukların başına üşüşen kara bulutları yakından gözleyebilecektik. Zaten Helen oğluna fazla düşkündü; onun her istediğini alırdı. Oğlunu ilk mavi şayak takımıyla dans okuluna götürdüğünde, merdivenlerden çıkarkenki erkeksi görünümü karşısında büyülenmiş, arabayı ağaca toslamıştı. Böylesi bir oğul düşkünlüğünün kötü sonuçlar vereceği ortadaydı. Ayrıca, oğlunu üstün tutuyorsa, kızına haksızlık edeceği kesindi. Bakın ne diyor: "Rachel'ın ayakları kocaman, koskocaman. Ona göre pabuç bulamıyorum," diyor. Ama biz artık bityeniğini bulabiliriz sanırım. Güzel kadınların çoğu gibi o da kıskanç; öz kızını kıskanıyor! Rekabeti kaldıramıyor. İlerde zavallı kıza çirkin giysiler giydirecek, saçlarını yüzüne gitmeyen bir biçimde kıvırtacak, zavallıcık danslara gitmeyeceğini söyleyene kadar ya da gitmeye zorlanırsa kadınlar tuvaletinde bir köşeye ilişip kocaman ayaklarına bakakalana kadar onun kaba ayaklarından söz edecek boyuna. Kız da kendini öyle aşağılanmış, öyle yalnız hissedecekti ki, ilk gördüğü dengesiz bir şairin kollarına atılacak, derdini anlatmak için onunla Roma'ya gidip bol hüzünlü, bol içkili dağıtık bir tatil sürgünü yaşayacaklar. Ama şu anda odaya giren kız güzel, güzel giyinmiş, annesine sev-

giyle gülümsüyor. Doğru, ayakları büyük ama yapısı da iri. Belki de bityeniği bulmak için oğlana bakmamız gerek.

İşte tamam! Oğlan lise üçte sınıfta kaldı, aynı sınıfı bir daha okuyacağından, kendi sınıf arkadaşlarından uzaklaştı, yalnızdı. Bir rastlantı sonucu, Shady Tepesi'nin en alımlı kızıyla aynı sıraya düştü. Herkes, Witchell'ları ve oynak kızlarını tanıyor. Çok içiyorlar yani, Akağaç Koruluğu'ndaki ahşap evlerden birinde oturuyorlar. Kızları gerçekten güzel, herkes de ihtiyarların onun beyaz, bembeyaz tenine güvenerek kapağı bir üst semte atmayı tasarladıklarını biliyor. Ne tezgâh ama! Helen'ın servetini öğrenirler yakında. Yatak odalarının karanlığında pazarlığın koşullarını kararlaştırır, sonra da yemeklerini yedikleri berbat kokulu mutfakta güzel kızlarına oğlanın canı çektiği kadar ileri gitmesini, asla engellememesini öğütlerler. Ne var ki Tom'un Carrie'ye duyduğu aşk, başladığı hızla sona erdi, ondan sonra sırasıyla Karen Strawbridge'e, Susie Morris'e ve Anna Macken'a tutuldu, artık tam uçarılığından söz edeceğimiz sırada, kolejdeki ikinci yılında Elizabeth Trustman'la nişanlandığını açıkladı; mezun olduktan sonra evlendiler. Tom askere alındığından, Elizabeth onun peşinden Almanya'ya gitti, birlikte Almanca öğrendiler orada, dostluklar kurdular, alnımızın akı oldular.

Rachel'ın seçtiği yol, bu kadar kestirme değildi. Zayıflar zayıflamaz güzelleşmişti, yağlarını atınca yani. Sigara da içki de içiyor, büyük bir olasılıkla erkeklerle de yatıyordu, böyle güzel ve taşkın genç bir kızın önünde açılan uçurum az buz değildir. Ama onun Times Meydanı'ndaki pavyonlardan birine düşmemesini sağlayan, şans değilse neydi? Yoksa zavallı babası, memeleri incecik bir tülle örtülü kızının, yağışlı bir sabah, o biçim vitrinlerden birinden kendisine suskun suskun baktığını görseydi n'apardı? Ama kızı Farquarson'ların Alman bahçıvanıyla evlenmeyi seçti. Farquarson, savaştan sonra Amerika Birleşik Devletleri'nin kabul ettiği yabancılardan biri olarak ailesiyle ülkeye göç etmişti. Adı Eric Reiner'dı ve Amerika'ya Yeni Dünya gözüyle bakan ender gençlerden biriydi. Crutchman'lar, Rachel'ın seçimine üzülmüş olsalar gerekti –hadi

kalpleri kırılmıştı demeyelim– ama duygularını gizlediler. Reiner'larsa gizlemediler. Çok çalışkan bu Alman çift, bu evliliğin yürümeyeceğini, uygunsuz olduğunu düşünüyorlardı. Bir noktada baba, oğlunun kafasına bir odun indirdi. Genç çiftse buluşmayı sürdürdüler, sonra da birlikte kaçtılar. Kaçmak zorundaydılar, Rachel üç aylık gebeydi. Eric, Tufts Koleji'ne yeni girmişti bursla. Helen'ın geliri o anda işe çok yaradı, genç çifte Boston'da bir kat kiralayarak masraflarını üstlenebildi. İlk torunlarının zamanından önce doğması Crutchman'ları fazla kaygılandırmadı. Eric, koleji bitirince M.I.T.'den bir burs kazandı, fizik doktorasını yaptı, o bölüme alındı. Daha yüksek bir ücretle sanayi alanına atılabilirdi istese ama öğretmenliği seviyordu; Rachel da kaldıkları Cambridge'de mutluydu.

Çocukları yanlarından gidince, Crutchman'ların yaşlarına, yaşıtlarına özgü şu ünlü yoksunluk duygusuna kapılacakları beklenebilirdi –bityeniği orada çıkabilirdi ortaya– her ne kadar bu sevimli çifti dostlarını ağırlarken ya da sevdikleri kitapları okurken gören kişi, acaba kurt benim içimde mi yoksa, diye düşünse de, onların kucakladığı geniş yelpazeyi, onların doğal coşkularına kendi çekingenliği ya da ürkekliği nedeniyle erişemediğini içinden sorsa da yine de Larry'nin iyi Bach çalmayı, iyi futbol oynamayı becerememesine karşın bunlardan gerçekten tat duymasına akıl erdiremezdi. Bu çiftte en azından zamanın yıpratıcı etkilerini saptamayı umabilirdiniz ama yine şans eseri ya da sürdükleri ılımlı, sağlıklı yaşam sonucu, ne dişleri eksilmişti ne saçları. Dinçlikleri hep odakta kaldı. Larry itfaiyeden ayrıldığında da 8:03 treninde, kilisede, Oda Müziği Kulübü'nde boy göstermeyi sürdürdü. Helen'ın mali danışmanının verdiği öğütler sayesinde daha da zenginleştiler. Mutlu, mutlu, musmutlu yaşayıp gittiler.

Çev.: Tomris Uyar

Marcie Flint'in Derdi

"Bu satırları Augustus buharlı gemisinde yazıyorum, üç gündür seyir halindeyiz. Bavulum yerfıstığı ezmesiyle dolu, kaçağım ben, bütün büyük şehirlerin banliyölerinden kaçıyorum. Hepsi birer çukur! Banliyöleri kastediyorum. Günbatımında don yüzünden ölmesinler diye yıldızpatlarıyla güllerini içeri alan latif hanımlardan, yurttaşlık şevkiyle başı dönmüş hanımlardan Tanrı beni korusun. Kızların yerfıstığı ezmesine bayıldığı Torino'ya gidiyorum, orada dünya erkeklerin kalesi ve..." Charles Flint'in kaçtığı banliyö (Shady Hill) tamamen normal bir yerdi, yaşı önemli değil, Torino'ya yabancı değildi, kısa bir süre önce işi gereği üç ay orada kalmıştı.

"Süpermarkete giderken matador gibi giyinen kadınlardan," diye devam etti yazmaya, "sığır derisi evrak çantalarından, flanel ve gabardinden beni Tanrı korusun. Kelime oyunlarından, karısını aldatan erkeklerden, baselerden, yüzme havuzlarından, dondurulmuş kanepelerden ve Bloody Mary'lerden,[1] ukalalıktan, filbahri çalılarından ve veli toplantılarından korusun." Augustus doğu

1 Votka ve domates suyundan yapılan bir kokteyl. (y.n.)

rotasında saatte on yedi deniz mili hızla yol alırken yazdı da yazdı; bir gün sonra Azor Adaları'nı göreceklerdi ufukta.

Hınçlı bütün erkekler gibi Flint de meselenin yarısını bile bilmiyordu, gerçeği öğrenmekten çok kendi keskin duygularını ifade etme derdindeydi. Kaçtığı karısı Marcie siyah saçlı, siyah gözlü bir kadındı; en hoşgörülü yorumla bile genç sayılmazdı, ama tatlı bir kadınsılıktan ve cazibeden yoksun da değildi. Charlie'nin kendisini terk ettiğini komşulara söylememişti; avukatını bile aramamıştı, ama ahçıya yol vermişti; şu sırada ocakla lavabo arasında güney-güneybatı rotasında çocukların akşam yemeğini hazırlıyordu. Kocasının aksine geçmişi irdeleyebilecek, on beş yıldır mutlu bir evlilikleri olan bir çiftin arasına bir okyanus sokabilecek güçlere kafa yoracak bir kadın değildi. Kısa süre önce kocası iş seyahatindeyken bakış açılarında hafif bir farklılık oluştuğunu seziyordu; mektuplarında hep onu özlediğini yazmakla birlikte, haftanın altı gecesi Superga'da yemek yediğini ve harika vakit geçirdiğini de bildiriyordu. Aslında altı haftalığına gitmişti, bu süre üç aya uzadığında Marcie bunu katlanılması gereken bir durum olarak görmüştü.

İlk haftalarda komşuları ona destek olmuştu, ama kavalyesiz bir kadının bir yemek davetini berbat edebileceğini Marcie kendi de biliyordu; Flint'in seyahati uzadıkça yalnız geçirmek zorunda kaldığı geceler de çoğalıyordu. Aslında Shady Hill'de iki ayrı tür gece hayatı vardı; elbette partiler, davetler vardı, ama bir de diğer çizgi vardı: Madrigaller, politik tartışma grupları, blok flüt grupları, dans okulları, din dersleri, komite toplantıları, edebiyat, felsefe, şehir planlaması ve haşereyle mücadele konularında konferanslardan oluşan bir Noel Baba atölyesi resmen. Gökyüzündeki yıldızlardan oluşan parıltılı bayrak herhalde daha önce böylesine faal bir gece hayatının üzerine çekilmemiştir. Pürüzsüz, tatlı bir sesi olan Marcie perşembeleri toplanan bir madrigal grubuna, ayrıca pazartesileri toplanan bir politik çalışma grubuna katıldı. Bunlara zaman ayırmaya başladığında, nedendir bilinmez, komiteci bir kadın olarak peşinde koşulur oldu; aslında toplantılarda ağzını açtığı yoktu.

Sonunda, Charlie'nin yokluğunun üçüncü ayında, belediyede görev almayı daha ziyade vakit doldurmak için kabul etti.

Erdemlilik, mantık, yurttaşlık şevki ve yalnızlık bir araya gelerek Marcie'nin başına dert açtı. Kilometrelerce uzakta, Torino'da Charlie onu döneceği akşam ışıklı kapının önünde dururken pekâlâ hayal edebiliyordu, ama yatağın altında sürünerek çocukların ayakkabılarını ararken, boş bir konserve kutusuna beykının yağını süzerken hayal edebilir miydi? "Babanız ihtiyacımız olan şeyleri satın alacak parayı kazanmak için İtalya'da kalmak zorunda," diyordu çocuklara. Ama Charlie haftada bir yurtdışından telefon ettiğinde sesi hep içkili geliyordu. Şimdi bu tatlı kadını "Hodie Christus Natus Est" ilahisini söylerken, Karl Marx okurken, belediye meclisi toplantılarında sert bir iskemlenin tepesinde otururken hayal edin.

Shady Hill'in gerçek bir kusuru, somut bir kusuru varsa, o da köyde bir halk kütüphanesinin bulunmamasıydı; ne sayfaları sararmış, lahana kokan Pascal'ler, ne yarısı eksik Dostoyevski ve George Eliot takımları, hatta ne Galsworthy'ler ne Barrie'ler ne de Bennett'lar vardı. Marcie'nin görev yaptığı dönemde belediye meclisinin temel sorunu buydu. Kütüphane taraftarlarının çoğu banliyöye yeni taşınmış kişilerdi; aleyhtarlardan son sözü söyleyen, belediye meclisi üyesi Mrs. Selfredge'di; inanılmaz derecede parlak ve ifadesiz mavi gözlü, müthiş ağırbaşlı bir kadındı. Mrs. Selfredge sakin bir hayatı özellikle seçmiş olduklarından dem vururdu sıklıkla. "Biz hiç dışarı çıkmayız," derdi ama bir seçimden değil, derin bir yalnızlıktan söz edercesine söylerdi bunu. Kendinden çok daha yaşlı, zengin bir adamla evliydi, çocukları yoktu; hatta cinselliğe en dolaylı değinme bile Mrs. Selfredge'in yüzünü kızartırdı. Kütüphanenin Shady Hill'i bir site için cazip kılabilecek türden bir kamu hizmeti olduğunu savunuyordu. Onunki körü körüne bir önyargı değildi. Shady Hill'e komşu Carsen Park köyü sınırları içinde bir site yapılmasına izin vermiş ve oraya daha önce yerleşmiş insanlar açısından çok vahim sonuçlar alınmıştı. Vergileri iki katına çıkmış, okullar mahvolmuştu. Kütüphane taraftarları kitap okumayla emlak arasında bir bağlantı olmadığını ileri sürüyorlardı; ta ki

Carsen Park sitesinin kibrit kutusu evlerinden birinde korkunç bir cinayet –aslında üç cinayet– işlenip kütüphane projesi kurbanlarla birlikte gömülünceye kadar.

Superga teraslarından Torino'nun tamamı ve çevredeki karlı dağlar görülür; orada şarap içen bir adam karısının belediye meclisi toplantısında olduğunu düşünmeyebilir. Meclis ele alacakları projeleri seçen belediye başkanıyla birlikte on erkek ve iki kadından oluşuyordu. Meclis toplantılarının yapıldığı merkez binası vergi borcu yüzünden istimlak edilmiş bir malikâneydi. Eski salon toplantı odası olmuştu. Bu salonda zamanında Paskalya yumurtaları saklanmış, çocuklar kâğıttan eşeklere kâğıttan kuyruklar takmışlar, şöminede ateşler yanmış, köşede bir Noel ağacı durmuştu; ne var ki ev köyün mülkiyetine geçtikten sonra bu ılımlı hayaletleri kovmak için görünüşe bakılırsa kasıtlı bir çaba gösterilmişti. Duvarlardan Raffaello'nun otoportresi, Avignon'un Kırık Köprüsü ve Stratford'da Avon Irmağı resimleri indirilmiş, duvarlar iç karartıcı bir yeşil tonuna boyanmıştı. Şömine duruyordu, ama baca deliği kapatılmış, tuğlalar yeşile boyanmıştı. Tavandaki floresan lambalardan belediye meclisi üyelerinin çehrelerine vuran ışık onları solduruyor, avurtlarını çökertiyordu, hepsi bezgin görünüyordu. Toplantı odası Marcie'yi tedirgin ediyordu. Çiğ ışıkta tatlı mizacının bir yararı olmuyordu; orada canı sıkılmakla kalmıyor, ayrıca nedense ıstıraplı bir yabancılaşma da hissediyordu.

Sözünü edeceğim gece su vergisiyle parkmetre konularını tartıştılar, sonra belediye başkanı kütüphane meselesini son kez gündeme getirdi. "Bu konu kapandı kuşkusuz," dedi, "ama bu süreçte her iki görüşten herkesin fikrini aldık. Bizimle konuşmak isteyen bir kişi daha var, söyleyeceklerini dinlememiz gerektiği kanısındayım. Kendisi Maple Dell'den geliyor." Sonra toplantı odasının koridora bakan kapısını açtı ve Noel Mackham'ı içeri aldı.

Maple Dell, Shady Hill'in siteye en çok benzetilebilecek mahallesiydi. Evlerin hepsi dip dibe, hepsi beyaz ahşaptı ve hepsi yirmi yıl önce yapılmıştı; her birinin yanında park etmiş, evin kendisinden daha dayanıklı görünen bir araba dururdu; bir göçebe kültürü-

nün artığı gibi. Maple Dell bir tür üreme alanıydı, çocuk doğurup yetiştirilen, başka hiçbir şey yapılmayan bir yer. Kim kalkıp Maple Dell'e dönerdi ki? Üst kattaki üç yatak odasıyla sızıntılı tuvaleti, ekşi kokulu koridorları kim özlemle hatırlardı? Duvarda Rainier Dağı'nın renkli fotoğrafı asılı avuç içi kadar salona kim dönerdi? Popoyu delen iskemleye, köhne televizyona, preslenmiş çelikten, fular dansı yapan çıplak kadın kabartmalı eğrilmiş kül tablasına kim dönerdi ki?

"Konunun kapandığını biliyorum," dedi Mackham, "ama ben sadece halk kütüphanesinden yana olduğumun kayda geçirilmesini istedim. Vicdanımın sesini dinledim."

Mackham herhangi bir şeyi savunacak bir adam değildi. Uzun boyluydu. Saçları düzensiz biçimde dökülmeye başlamış, kelini örtecek birkaç tutam seyrek saçı kalmıştı tepesinde. Yüz hatları köşeliydi, cildi bozuktu. Sesi tokluktan uzaktı. Ses yelpazesi narin bir boğuklukla sınırlıydı; bu tekdüze, boğazdan gelen ses Marcie'de tıpkı Macar müziği gibi sinir bozucu bir hüzün uyandırıyordu. "Halk kütüphanesi lehinde birkaç kelime etmek istiyorum sadece," dedi kulak tırmalayan sesiyle. "Çocukluğumda yoksulduk. Hayatımızda pek fazla güzellik yoktu, ama Carnegie Kütüphanesi vardı. Oraya gitmeye sekiz yaşlarındayken başladım. Herhalde bir on yıl boyunca düzenli olarak gittim. Her şeyi okuyordum: felsefe, roman, teknik kitaplar, şiir, seyir defterleri. Bir yemek kitabı bile okumuştum. Benim için o kütüphane başarıyla başarısızlık arasındaki fark demekti. Güzel bir kitabı açtığımda yaşadığım heyecanı hatırlayınca çocuklarımı kütüphanesiz bir yerde yetiştirmek bana çok acı geliyor."

"Elbette, ne demek istediğinizi anlıyoruz," dedi Başkan Simmons. "Ama mesele tam bu değil bence. Mesele çocukları kitaptan yoksun bırakmak değil. Shady Hill'de çoğumuzun kendi kütüphanesi var."

Mark Barrett ayağa kalktı. "Yoksul çocuklar ve kitap okumak konusunda ben de bir iki laf etmek isterim izninizle," dedi, sesi o kadar canlı ve erkeksiydi ki herkes gülümsedi. "Ben de yoksul bir

çocuktum," dedi neşeyle, "utanmadan söylüyorum işte, ayrıca şunu da söylemek istiyorum: Pek önemli olmayabilir ama, hayatımda yağmurdan kaçmak ya da güzel bir kızı takip etmek dışında hiçbir nedenle bir kütüphaneye adım atmadım. Yani kimsede halk kütüphanesi başarıya giden yolmuş gibi bir izlenim uyansın istemem."

"Ben halk kütüphanesinin başarıya giden yol olduğunu söylemedim..."

"Neyse, ima ettin işte!" diye bağırdı Barrett ve gürültüyle yerine oturdu. İskemlesi gıcırdadı, kaslarını biraz şişirip pantolon askılarının ve ayakkabılarının da ses çıkarmasını sağladı.

"Benim demek istediğim..." diye tekrar hamle yaptı Mackham.

"İma ettin!" diye bağırdı Barrett.

"Siz okumayı bilmiyorsanız," dedi Mackham, "herkesin..."

"Lanet olsun yahu, ben okumayı bilmiyorum, demedim ki!" Barrett tekrar ayağa kalkmıştı.

"Beyler, rica ederim. Lütfen! Lütfen!" dedi Başkan Simmons. "Seslerimizi yükseltmeyelim."

"Maple Dell'de oturan bir adamın çok kitap okuduğu için bu kadar matah biri olduğunu söylemesine katlanacak değilim!" diye bağırdı Barrett. "Kitabın da bir yararı vardır. İnkâr etmiyorum. Ama ben olduğum yere hiçbir kitabın yardımıyla gelmedim, olduğum yerden de Maple Dell'e tükürürüm. Çocuklarıma gelince, ben onların açık havada top oynamasını isterim, yemek kitabı okumasını değil."

"Mark, rica ederim. Lütfen," dedi Başkan. Sonra Mrs. Selfredge'e dönüp oturumun kapatılması önerisini getirmesini rica etti.

"Benim günüm, saatim, aydınlanma anım," diye yazıyordu Charlie Augustus'un güneşlenme güvertesindeki kamarasında, "eve döndükten bir hafta sonra bir pazar günü gerçekleşti. Öyle mutluydum ki! Günün büyük bölümünü kışlık ek pencereleri takmakla geçirdim, evle ilgili bir şeyler yapmayı severim. Ek pencereleri takmak gibi şeyler. İşim bittiğinde merdiveni yerine kaldırdım, bir havluyla mayo kapıp Townsend'lerin yüzme havuzuna gittim. Onlar seyahatteydi ama havuzun suyunu boşaltmamışlardı. Mayo-

mu giyip suya daldım, bir çam ağacının ta tepesinde bir sutyen gördüğümü hatırlıyorum; herhalde Townsend'lerin oğulları yaz ortasında birinin sutyenini aşırıp oraya asmış, batı rüzgârı kurbanın dehşet çığlıklarını çoktan alıp götürmüştü. Su çok soğuktu, belki tansiyondan ya da başka bir tıbbi nedenden ötürü sudan çıkıp giyindiğimde mutluluktan çatlamak üzereydim. Eve döndüm, içeri girdiğimde etraf o kadar sessizdi ki, acaba bir terslik mi var, diye düşündüm. Tekinsiz bir sessizlik değildi gerçi, saatin tiktakları niye bu kadar net duyuluyor, diye merak etmiştim. Sonra yukarı çıktım, Marcie yatak odasında uyuyordu. Üzerine örttüğü ince örtü kaymış, omuzlarıyla göğüslerini açıkta bırakmıştı. Sonra Henry'yle Katie'nin seslerini duyup arkadaki yatak odasının penceresine gittim. Pencerenin baktığı bahçe zararlı otlardan temizlenmesi gereken çakıllı bir yolla alçak bir tepeye bağlanır. Henry'yle Katie oradaydılar. Katie bir sopayla çakıllı toprağa bir şeyler kazıyordu, herhalde bir aşk mesajı. Henry'nin elinde şu balsa ağacından yapılmış, paket lastiğiyle fırlatılan geniş kanatlı uçaklardan bir tane vardı, tılsımlı uçaklardır bunlar aslında. Henry pervaneyi döndürerek lastiği büküyor, saydıkça dudaklarının oynadığını görüyordum. Lastik iyice gerildiğinde çakılların üzerinde nişancılar gibi ayaklarını ayırarak vaziyet aldı –Katie bütün bunları seyretmiyordu– ve uçağı havaya fırlattı. Uçağın kanatları akşam havasında solgun görünüyordu, sonra uçak gölgelikten yukarı doğru tırmandı ve güneşin sarı ışığıyla aydınlandı. Bir gece kelebeğini andıran güçsüzlüğüyle yükselip döndü, kıvrımlar çizdi, sonra yavaşça tekrar gölgeliğe inerek şakayık çalısına çakıldı. 'Tekrar havalandırdım!' diye bağırdığını duydum Henry'nin. 'Işığa kadar yükseldi.' Katie toprağı kazarak yazmaya devam etti. Sonra, filmlerdeki trüklere benzer bir şekilde kendimi oğlumun yerinde gördüm, buna benzer bir bahçede durmuş karanlığın içinden bir uçağı, bir oku, bir tenis topunu, bir taşı –herhangi bir şeyi– havaya, ışığa doğru fırlatıyordum, kız kardeşim bu arada çakılların arasına kalpler çiziyordu. Işığa erişme güdüsünün keskinliği beni tamamen büyülemişti; oğlanın uçağı tekrar tekrar havaya fırlatışını izledim.

"Sonra, kendimi hâlâ çok zinde ve neşeli hissederek kapıya doğru yürüdüm, bu arada durup Marcie'nin göğüslerinin kıvrımlarına hayranlıkla baktım ve ansızın merhametle dolup taşarak onu uyandırmamaya karar verdim. Kendimi o kadar iyi hissediyordum ki, bir içkiye ihtiyaç duydum –moralimi yükseltmek için değil, aksine yatışmak için– her halükârda içmek istedim ve bir bardağa viski doldurdum. Sonra buz almak için mutfağa girdiğimde içeriye karıncaların bir şekilde girmiş olduğunu gördüm. Şaşırmıştım, çünkü daha önce karınca derdimiz olmamıştı pek. Örümcek sorunumuz olurdu gerçi. Ekinoks kasırgalarından önce –daha barometre düşmeye başlamadan– ev örümceklerle dolardı; örümcekler havadaki huzursuzluğu sezerdi sanki. Küvetlerde, salonda, mutfakta örümcekler olur, fırtına öncesinde üsk kattaki uzun koridorda yürürken yüzüm örümcek ağına çarpardı. Ama karınca derdimiz hiç olmamıştı. Oysa bu sonbahar akşamüstünde binlerce karınca mutfaktaki ahşaplardan çıkıp çift sıra halinde tezgâhta ilerleyerek lavaboya gidiyordu, lavabonun içindeki bir şeyin peşindeydiler.

"Süpürge dolabının rafında, ta arkalarda karınca zehri buldum; yıllar önce köydeki Timmons'dan aldığım, içi kahverengi bir maddeyle dolu küçük bir kavanoz. Epey bir miktar zehri bir çay tabağına koyup tezgâhın üstüne yerleştirdim. Sonra içkimle pazar gazetesini alıp evin önündeki terasa çıktım. Ev batıya baktığından teras çocukların olduğu yerden daha aydınlıktı; o kadar mutluydum ki, gazetedeki haberler bile olumlu geliyordu bana. Marsilya'nın yağmurlu kapkara sokaklarında bir kral cinayete kurban gitmemişti; Balkanlar'da fırtına kopmak üzere değildi; memur kılıklı bir İngiliz –ev sahibesiyle teyzelerinin gözbebeği– genç bir hanımı parçalayıp asit banyosunda eritmemişti; hatta hiçbir mücevher çalınmamıştı. Pazar gazetelerinin eski gücü, kaygılı, yağmurlu bir devrik krallar ve kaçınılmaz savaş dünyasını çağrıştırma gücü kalmamıştı sanki. Sonra güneş gazetemden ve oturduğum iskemleden çekildi, keşke üzerime kazak alsaymışım, diye düşündüm.

"Mevsim ilerlemişti –değişimin tuzu vardı havada– bu da beni heyecanlandırıyordu. Geçen pazar ya da ondan önceki pazar o

saatte teras apaydınlıktı. Sonra başka nerelerde olmaktan hoşlanabileceğimi düşündüm; tek tük birkaç kişi dışında herkesin çekip gittiği, yelkenli filosundan geriye tekinin bile kalmadığı, plajda yaz mevsiminde asla görülmeyen koyu kumul gölgeleriyle Nantucket. Vineyard'ı da düşündüm, nişasta rengi kayalıkları, sonbaharın mor denizini, ta uzaklarda, Sound'da bir sörf yelkeni dönerken makaraya sürtünen halatın çıkardığı sesin duyulabildiği sessizliği. Viskimden bir yudum alıp gazeteyi şöyle bir silkeledim ama çimenlerle ağaçlara vuran yaldızlı ışığın görüntüsü haberlerden daha ilginçti, ayrıca şimdi ada hatıralarına Marcie'nin bacaklarının beyazlığı da karışmıştı.

"Sonra o akşamüzeri vaktinin içimde yarattığı gururla, manzarayla ilişkimin hazzı ve doğallığıyla ve ihtiyaçlarımı kolaylıkla saptayabilmemle sarhoş oldum. Tekrar uykudaki Marcie'yi ve pek yakında orada istediğimi elde edeceğimi düşündüm; hissettiğim gururu dışavurmanın bir yolu olacaktı. Sonra çocuklarımın seslerine kulak kabartıp duyamayınca geçmekte olan dakikaları kutlamaya karar verdim. Gazetemi bırakıp koşarak üst kata çıktım. Marcie hâlâ uyuyordu; ben de soyunup yanına uzandım ve belli ki onu hoş bir rüyadan uyandırdım, çünkü gülümseyip beni kendine çekti."

Gelelim Marcie'ye ve derdine: Toplantı bittikten sonra Marcie paltosunu giydi ve "İyi geceler. İyi geceler... Haftaya dönecek herhalde," dedi. Marcie kolay kolay sinirlenmezdi ama ansızın aptallığa ve haksızlığa şahit olmuş gibi hissetti kendini. Mackham'ın peşinden basamakları inerken, tanımadığı bu adama güçlü bir acıma ve duygudaşlık duygusu, eski arkadaşı Mark Barrett'a da net bir öfke sardı içini. Özür dilemek istiyordu, Mackham'ı kapıda durdurup kendisinin de bir halk kütüphanesiyle ilgili hoş anıları olduğunu söyledi.

O gün toplantı odasını son terk edenler Mrs. Selfredge'le Başkan Simmons'dı. Başkan eli elektrik düğmesinde, Mrs. Selfredge'in beyaz eldivenlerini eline geçirmesini bekliyordu. "Kütüphane meselesinin kapandığına memnunum," dedi. "Tereddütlerim var gerçi ama şu anda halka açık her şeye, bu yerleşimi bir site için cazip

kılabilecek her şeye karşıyım." İçtenlikle konuşuyordu, "site" derken gözünün önünde birbirinin eşi evlerle kaplı bir tepe canlandı. Hayalindeki evlerin hepsinin birbirinden farksız, yaş ağaçtan ve sahte taştan yapılmış olmasını doğru bulmuyordu. Genç çiftlerin hayatlarına zarafetten yoksun bir ortamda başlamalarını doğru bulmuyordu; sıra sıra evlerin zayıf edeplilik iddialarını pek sürdüremeyip kısa sürede çirkin arsalara dönüşmesini doğru bulmuyordu. "Elbette çocukları kitaplardan uzaklaştırmak söz konusu olamaz," diye tekrarladı. "Hepimizin kendi kütüphanesi var. Ortada bir sorun yok. Herhalde siz de kütüphaneli bir evde yetiştiniz, değil mi?"

"Aa, tabii, evet," dedi Mrs. Selfredge. Başkan ışığı kapatmıştı, Mrs. Selfredge'in yalanı karanlıkla örtülmüş, yumuşamıştı. Babası Brooklyn'de devriye polisiydi ve evlerinde tek kitap yoktu. Babası –pek hoş kokmasa da– devriye gezerken bütün çocuklarla konuşan cana yakın bir adamdı. Derbeder ve neşeliydi, emeklilik yıllarını iç çamaşırıyla mutfakta bira içerek geçirmiş, tek çocuğunu derin kederlere ve utanca gark etmişti.

Başkan kaldırımda kendisine veda ettikten sonra Mrs. Selfredge Marcie'yle Mackham'ın konuşmasına kulak misafiri oldu. "Mark'ın söylediklerine çok üzüldüm, kusura bakmayın," diyordu Marcie. "Hepimiz geçmişte onun densizliğine maruz kalmışızdır. Bir kadeh bir şey içmek için bana gelmez miydiniz? Belki kütüphane projesini tekrar gündeme getiririz."

Demek mesele kapanmamış, diye düşündü Mrs. Selfredge öfkeyle. Shady Hill bir uçtan diğerine sitelerle kaplanmadıkça rahat etmeyeceklerdi. Carsen Park sitesinin renksiz, eli dar sakinleri sürü halindeki çocuklarıyla, aylık faiz ödemeleriyle, manzaraya bakan pencereleriyle ve ağaçsız, çamurlu, taş döşenmemiş sokaklarla birbirinin eşi evlerden oluşan manzaralarıyla Mrs. Selfredge'in el üstünde tuttuğu şeyleri –çimenliklerini, zevklerini, mülkiyet haklarını–, hatta özsaygısını tehdit ediyordu adeta.

Akıllı ve zarif bir yaşlı beyefendi olan Mr. Selfredge yatmamıştı, Küçük Prensesi'ni bekliyordu; Mrs. Selfredge ona derdini anlattı. Mr. Selfredge bankacılıktan emekli olmuştu; neyse ki emekliy-

di, çünkü artık dış dünyaya her adım atışında, kendi gençliğinin dünyasını seçici, canlı ve sağlıklı kılan sorumluluk ve inisiyatif meziyetlerinin yozlaşmış olduğunu görüyordu. Shady Hill hakkında çok şey bilirdi, Mackham'ın ismini duyunca onu tanıdı. "Evi banka tarafından ipotekli," dedi. "Başvurduğu zamanı hatırlıyorum. New York'ta ders kitapları basan bir yayınevinde çalışıyor; en az bir kongre komitesi tarafından bölücü nitelikte Amerikan tarihi kitapları basmakla suçlanan bir yayınevi. Kaygılandığına değmez hayatım, ama için rahat edecekse gazeteye bir yazı yazarım."

"Ama çocuklar benim sandığım kadar uzakta değildi," diye yazıyordu Charlie Augustus gemisinde. "Hâlâ bahçedeydiler. O saatin onlar için anlamı yemek çalma saati olmasıydı belli ki. Akıllarından neler geçtiğini uydurmak ya da hayal etmek zorundayım. Belki benimki kadar dayanılmaz bir açlık çekmişti onları eve. İçeri girip holde etrafı dinlemiş, hiçbir ses duymayınca ağır kilidin sesi duyulmasın diye yavaşça buzdolabını açmış olmalılar. Buzdolabı onları hayal kırıklığına uğratmış olacak ki, Henry lavaboya gidip sodyum arsenatı yemeye koyulmuştu. 'Şekerleme bu,' deyince Katie de ona katılmış, kalan zehri kim yiyecek diye çekişmişlerdi herhalde. Mutfakta epey bir süre kalmış olmalılar, çünkü Henry mutfakta öğürmeye başlamıştı. 'Ortalığa kusma sakın,' demişti Katie. 'Gel dışarı çıkalım.' Onun da midesi bulanıyordu, dışarı çıkıp bir filbahri çalısının altına saklanmışlardı; giyinip aşağı indiğimde onları çalının altında buldum.

"Ne yediklerini söyleyince Marcie'yi uyandırıp koşarak tekrar aşağı indim ve Doktor Mullens'ı aradım. 'Aman Tanrım!' dedi. 'Hemen geliyorum.' Kavanozun üstündeki etiketi okumamı söyledi ama bir tek sodyum arsenat yazıyordu, yüzdesini yazmamışlardı. Kavanozu Timmons'dan aldığımı söyleyince onu aramamı ve imalatçısını sormamı söyledi. Timmons'ın telefonu meşguldü, Marcie iki hasta çocuğun birinden ötekine koşuştururken ben de arabaya atlayıp köye gittim. Gökyüzünün çok aydınlık olduğunu hatırlıyorum ama sokaklar neredeyse karanlıktı. Timmons'ın dükkânı ışık yanan tek yerdi; diğer esnafın kırıntılarıyla varlığını sürdüren yer-

lerdendi. Diğer bütün dükkânların kapalı olduğu bu ilerlemiş saat Timmons'ın en çok iş yaptığı saatti. Vitrininde sergilenen eşyaların çılgınca karmaşası –ütüler, küllükler, çiçek demetinin içinde bir Venüs, buz torbaları ve parfümler– dükkânın içinde de devam ediyordu; hem eczane hem antikacı hem de hediyelik eşya dükkânına benziyordu: güneş yağı sürünen kartondan dilberlerin; çam kokulu sabun reklamı, Alpler'in parıltılı ışığında kartondan dağ sıralarının; kitap raflarının; iskambil örtüleriyle dolu kutuların ve plastikten su tabancalarının bir arada bulunduğu bir depo. Dükkân eve de benziyordu biraz; endişeli görünen tertipli bir kadın olan Mrs. Timmons meşrubat tezgâhının arkasında duruyordu; arkasındaki aynanın önünde (biri ölü) üç oğlunun üniformalı fotoğrafları diziliydi; Mr. Timmons tezgâha geldiğinde bir şeyler çiğniyordu, elinin tersiyle ağzının kenarındaki sandviç kırıntılarını sildi. Kavanozu gösterip, 'Yaklaşık bir saat önce çocuklar bunun bir kısmını yedi,' dedim. 'Doktor Mullens'ı aradım, gelip size sormamı söyledi. Arsenat yüzdesi yazmıyor kavanozun üstünde; nereden aldığınızı hatırlayabilirseniz imalatçıya telefon edip öğrenebileceğimizi düşündü.'

"'Çocuklar zehirlendi mi?' diye sordu Timmons.

"'Evet!' dedim.

"'Bu malı benim dükkândan almadınız,' dedi."

"Yalanının beceriksizliği ve o deli dükkânındaki sessizlik içimi umutsuzlukla kapladı. 'Kesinlikle sizden aldım Mr. Timmons,' dedim. 'Bu konuda hiç şüphem yok. Çocuklarım ölmek üzere. Bunu nereden aldığınızı söyleyin lütfen.'

"'Bu malı benim dükkândan almadınız,' dedi.

"Mrs. Timmons'a baktım ama o tezgâhı siliyordu, sağırdı. 'Kahrolasın Timmons!' diye bağırıp tezgâhın üstünden eğilerek gömleğinden yakaladım onu. 'Defterlerine bak! Kahrolası defterlerine bakıp bu kavanozun nereden geldiğini söyle bana.'

"'Evladını kaybetmenin ne demek olduğunu biz biliriz,' dedi Mrs. Timmons arkamdan. Sesinde hiçbir ifade yoktu; keder ve yoksulluğun tekdüze, gıcırtılı ezgisi vardı sadece. 'Bu konuda bize bir şey söylemenize gerek yok.'

"'Bu malı benim dükkândan almadınız,' dedi bir kez daha Timmons; düğmelerini koparıncaya kadar asıldım gömleğine, sonra bıraktım. Mrs. Timmons tezgâhı silmeye devam ediyordu. Timmons'ın başı utançtan o kadar eğilmişti ki gözlerini göremiyordum; dükkândan ayrıldım.

"Döndüğümde Doktor Mullens üst kat koridorundaydı, tehlike atlatılmıştı. 'Biraz daha çok ya da biraz daha az yeselerdi kaybedebilirdiniz onları,' dedi neşeyle. 'Midelerini yıkadım, iyileşeceklerdir. Kuvvetli bir zehir elbette, Marcie bir hafta boyunca idrar örneği alacak –böbreklerden atılması zordur– ama iyileşeceklerini sanıyorum.' Doktora teşekkür edip arabasına kadar geçirdim; sonra eve dönüp üst kata çıktım; çocuklar sıkılmasın diye aynı odada yatıyorlardı; onlarla saçma sapan konuştum biraz. Sonra Marcie'nin bizim odada ağladığını duyup oraya geçtim. 'Merak etme sevgilim,' dedim. 'Geçti artık. Çocuklar iyi.' Ama ona sarıldığımda Marcie daha çok inleyip ağlamaya başladı, ne istediğini sordum ona.

"'Boşanmak istiyorum,' dedi hıçkırarak.

"'Ne?'

"'Boşanmak istiyorum. Böyle yaşamaya dayanamıyorum artık. Dayanamıyorum. Ne zaman nezle olsalar, ne zaman okuldan geç gelseler, ne zaman kötü bir şey olsa ceza, diye düşünüyorum. Dayanamıyorum.'

"'Ne cezası?'

"'Sen seyahatteyken ben saçmaladım.'

"'Nasıl yani?'

"'Bir adamla.'

"'Kiminle?'

"'Noel Mackham. Tanımıyorsun. Maple Dell'de oturuyor.'

"Bunun üzerine uzun bir süre bir şey söylemedim; ne diyebilirdim ki? Sonra ansızın Marcie hiddetle bana döndü.

"'Böyle yapacağını biliyordum, böyle yapacağını biliyordum, beni suçlayacağını biliyordum!' dedi. 'Ama benim suçum yoktu, benim kabahatim yoktu. Beni suçlayacağını biliyordum, biliyordum suçlayacağını, böyle yapacağını biliyordum, zaten...'

"Söylediklerinin geri kalanını pek duymadım, çünkü bavulumu hazırlıyordum. Sonra çocukları öpüp veda ettim, trene atlayıp şehre gittim ve ertesi sabah Augustus'a bindim."

Marcie'nin başına gelen şuydu: Belediye meclisi toplantısının ertesi günü akşam gazetesinde Selfredge'in mektubu yayımlandı, Marcie yazıyı okudu. Mackham'a telefon etti. Mackham bir cevap yazdığını ve gazetede yayımlatmak istediğini, saat sekizde Marcie'nin evine uğrayıp cevabın bir kopyasını ona getireceğini söyledi. Marcie akşam yemeğini çocuklarla yemeyi planlamıştı ama tam yemeğe oturacakken kapı çalındı, Mark Barrett uğradı. "Selam tatlım," dedi. "Bana bir içki hazırlasana." Marcie martini hazırladı, Mark da şapkasıyla paltosunu çıkarıp doğrudan konuya girdi. "Duyduğuma göre o hödük dün akşam buraya içki içmeye gelmiş."

"Kim söyledi Mark? Kim söyledi kuzum?"

"Helen Selfredge. Herkes biliyor zaten. Kütüphane meselesinin tekrar açılmasını istemiyor."

"Takip edilmek gibi bir şey bu. İğrenç bir şey."

"Merak etme hayatım." Mark kadehini uzattı, Marcie kadehi tekrar doldurdu. "Ben komşu sıfatıyla –Charlie'nin arkadaşı sıfatıyla– geldim buraya; arkadaşlarla komşular nasihat vermeyeceklerse ne işe yararlar ki? Mackham hödüğün teki, Mackham çakalın teki. Charlie yokken ben abi sayılırım, seni kollamam gerekir. Bana söz ver, o hödük bir daha bu eve girmeyecek."

"Veremem Mark. Bu akşam gelecek."

"Hayır tatlım, gelmeyecek. Şimdi onu arayıp gelmemesini söyleyeceksin."

"O bir insan Mark."

"Bak hayatım, beni iyi dinle. Dinle beni. Bak sana ne diyeceğim. Elbette insan, ama çöpçüyle temizlikçi kadın da insan. Bak, sana çok ilginç bir şey anlatacağım. Bizim okulda aynı Mackham gibi bir hödük vardı. Kimse hoşlanmazdı ondan. Kimse onunla konuşmazdı. Ben neşeli, enerjik bir çocuktum Marcie, bir yığın arkadaşım vardı, bu hödük kafamı kurcalıyordu. Onunla arkadaş

olup gruba dahil etmek benim sorumluluğummuş gibi geliyordu bana. Sonunda konuştum onunla, muhtemelen onunla ilk konuşan kişiydim. Onunla yürüyüşe çıktım. Odama götürdüm onu. Kendini dışlanmış hissetmesin diye elimden geleni yaptım.

"Çok büyük bir hataydı. Önce gördüğü herkese Mark'la ben şunu yapacağız, Mark'la ben bunu yapacağız, diye anlatmaya başladı. Sonra dekanla konuşup bana hiç sormadan odama taşındı. Ardından annesi iğrenç kurabiyeler göndermeye başladı bana, kız kardeşi –hayatımda görmedim kızı– aşk mektupları yazmaya başladı; sülük gibi öyle yapıştı ki herif, düş yakamdan demek zorunda kaldım. Açık konuştum; onunla sırf acıdığım için konuştuğumu söyledim. Ama bir şey fark etmedi. Hödüğün teki başına bela olduğunda ne söylersen söyle fark etmez. Sürekli peşimdeydi, ders çıkışlarında beni bekliyordu, futbol antrenmanı bittiğinde hep soyunma odasında buluyordum onu. Sonunda o raddeye geldi ki, sıkı bir ders vermek zorunda kaldık. Kakao içmek için Pete Fenton'ın odasına çağırdık bunu; tartakladık, giysilerini pencereden aşağı attık, poposunu tentürdiyotla boyadık, sonra da kafasını su kovasına daldırdık, boğulmasına ramak kaldı."

Mark bir sigara yakıp içkisini bitirdi. "Demek istediğim şu: Bir hödüğe bulaşırsan sonunda pişman olursun. Başlangıçta iyi niyetle, cömertçe hareket edersin ama sonunda yardımdan çok zararın dokunur ona. Şimdi Mackham'ı arayıp gelmemesini söyle bakalım. Hasta olduğunu söyle. Evine gelmesini istemiyorum."

"Mackham buraya beni görmeye gelmiyor Mark. Gazeteye yazdığı mektubu göstermeye geliyor."

"Onu aramanı emrediyorum sana."

"Aramayacağım Mark."

"Al şu telefonu."

"Mark, lütfen. Bağırma bana."

"Telefonu al, dedim."

"Evimden çıkar mısın lütfen Mark!"

"Sen laf anlamaz, geri zekâlı, kahrolası aptalın tekisin!" diye bağırdı Mark. "Senin derdin bu!" Sonra çekti gitti.

Marcie akşam yemeğini tek başına yedi; Mackham geldiğinde yemeği bitmemişti. Dışarıda yağmur yağıyordu, Mackham'ın üstünde kalın bir palto ve eski püskü bir şapka vardı; Marcie şapkayı fırtınalı günler için sakladığını tahmin etti. Şapka onu yaşlı bir adam gibi gösteriyordu. Morali bozuk ve yorgun görünüyordu, boynuna doladığı uzun sarı yün atkıyı çözdü. Yazı işleri müdürüyle görüşmüştü. Yazı işleri müdürü cevabını yayımlamayacaktı. Marcie bir içki isteyip istemediğini sordu, cevap alamayınca sorusunu tekrarladı. "Ha, yok, hayır, teşekkür ederim," dedi Mackham, zorlukla konuşarak; sonra öyle bir bitkinlikle gülümseyerek baktı ki Marcie'nin gözlerine, Marcie hasta olduğuna hükmetti. Sonra Mackham ona dokunacakmış gibi yaklaştı Marcie de çalışma odasına geçip kanepeye oturdu. Mackham odanın içine girdikten sonra yağmur çizmelerini çıkarmayı unutmuş olduğunu fark etti.

"Aa, özür dilerim," dedi. "Çamur taşıdım galiba içeri..."

"Önemli değil."

"Burası benim evim olsaydı önemli olurdu."

"Burada önemli değil."

Mackham kapının yakınında bir iskemleye oturup çizmelerini çıkarmaya koyuldu, her şey çizmeler yüzünden oldu. Adamın bacak bacak üstüne atıp önce bir çizmesini, sonra diğerini çıkarışını seyrederken bu beceriksiz insanlık görüntüsü ve güçlükler karşısındaki dokunaklı yüce amacı Marcie'nin içinde öyle bir merhamet yarattı ki, Mackham onun soluk benzini ya da büyüyen gözbebeklerini görüp çaresizliğini anladı muhtemelen.

Deniz ve güverteler karanlık. Charlie koridorun sonundaki bardan sesler işitiyor; hikâyesini anlatıp bitirdiği halde yazmaya devam ediyor. Daha sıcak sulara ve sise giriyorlar, sis düdükleri birer dakika aralıkla çalınmaya başlıyor. Charlie saat tutuyor. Ansızın bir bavul dolusu yerfıstığı ezmesiyle Augustus'ta ne işi olduğunu düşünüyor. "Karıncalar, zehir, yerfıstığı ezmesi, sis düdükleri," diye yazıyor, "aşk, tansiyon, iş seyahatleri, anlaşılmazlık. Döneceğimi biliyorum." Canhıraş sis düdüğü tekrar çalıyor, düdük sesi uzayıp giderken Charlie'nin gözünde bir merdiveni tırmanıp ona

doğru koşan ailesi canlanıyor; ufalanan taşlar, yabani karanfiller, kertenkeleler ve karısıyla çocuklarının aziz çehreleri. "Cenova'dan uçağa bineceğim," diye yazıyor. "Çocuklarımın büyümesini izleyip hayatlarıyla ilgileneceğim, Marcie'yi teskin edeceğim; tatlı Marcie, sevgili Marcie, canım Marcie. Bedenimin kıvrımlarıyla karanlığın bütün kötülüklerinden koruyacağım onu."

Çev.: Roza Hakmen

La Bella Lingua[1]

Roma'da yaşayan birçok Amerikalı gibi Wilson Streeter da boşanmıştı. FRUPC ajansında istatistikçi olarak çalışıyor, yalnız yaşıyordu; eğlenceli bir sosyal yaşantısı vardı, başka göçmenlerle ve göçmen çevresine girmeye hevesli Romalılarla görüşüyordu, ama işyerinde gün boyu İngilizce konuşuyordu; tanıştığı İtalyanların İngilizcesi kendi İtalyancasından çok daha iyi olduğu için de onlarla kendi dillerinde konuşmaya cesaret edemiyordu. İtalya'yı anlayabilmek için İtalyanca konuşması gerektiğini düşünüyordu. Alışverişte, bir iş halletmesi gerektiğinde oldukça iyi konuşuyordu ama o duygularını ifade edebilmek, espri yapabilmek ve troleybüslerde, otobüslerde kulak misafiri olduğu sohbetleri takip edebilmek de istiyordu. Kendi ülkesi olmayan bir ülkede hayatını sürdürdüğünün son derece bilincindeydi ama dili öğrendiğinde bu yabancılık duygusunun kalmayacağı kanısındaydı.

Bir turist için yabancı bir ülkede yolculuğun tamamı geçmiş zamanın eşiğindedir. Daha günler geçerken, Roma'da yaşanmış

1 (İt.) Güzel lisan. (y.n.)

günlerdir, her şey –şehir turları, hediyelik eşyalar, fotoğraflar– birer hatıradır. Yolcu yatağına uzanıp uykuyu beklerken bile Roma'da yaşanmış gecelerdir bunlar. Ama göçmen için geçmiş zaman yoktur. Yabancı ülkede geçirdiği bu süreyi eskiden hep yaşadığı, ileride de yaşayabileceği bir kentle ya da köyle karşılaştırmak amacına aykırı olur; o kesintisiz ve amansız bir şimdiki zamanın içinde yaşar. Göçmen anı biriktirmek yerine bir dili öğrenmek ve bir halkı anlamak gibi zor bir uğraşın içinde bulur kendini. Turistlerle göçmenler Piazza Venezia'da karşılaşırlar; göçmenler İtalyanca dersine giderken meydandan geçmektedir, turistler ise bir kafenin kaldırımdaki bütün masalarını önceden yer ayırtarak doldurmuş, tipik bir Roma aperitivo'su olduğu söylenen Campari'lerini içmektedirler.

Streeter'ın İtalyanca hocası, Piazza Firenze yakınında eski bir sarayda ergenlik çağındaki oğluyla oturan Kate Dresser adlı Amerikalı bir kadındı. Streeter salı ve cuma akşamlarıyla pazar öğleden sonraları oraya derse gidiyordu. Akşamları işten çıkıp Panteon'un önünden geçerek İtalyanca dersine yürümekten hoşlanıyordu. Göçmenliğin olumlu yönlerinden biri, gördüğü şeylere ilişkin farkındalığının artması ve coşkulu bir özgürlük duygusuydu. Kendi yurdumuzu severiz, ancak orası bizim yetiştiğimiz yerdir, eğer yetişme sürecinde ufak bir aksilik bile yaşamış olsak, olay yeri bu kusuru bize ölene kadar hatırlatır. Streeter'ın özgürlük duygusu da ülkesinde yaşadığı bir mutsuzluktan kaynaklanıyordu belki; farkındalığının artması ise sonbaharda bir kentin arka sokaklarında yürüyen iştahlı bir erkekten beklenebilecek bir farkındalıktan ibaret olabilirdi. Hava soğuktu ve kahve kokuyordu –kapısı açık bir kilisenin önünden geçerken bunun yerini tütsü kokusu alıyordu–; her yerde kasımpatılar satılıyordu. Gördükleri heyecanlı ve kafa karıştırıcıydı –hem Cumhuriyet Dönemi ve İmparatorluk Dönemi tarihi kalıntıları hem de kentin iki gün önceki halinin kalıntıları–, ama bütün bunlar İtalyanca öğrendiğinde açıklığa kavuşacaktı.

Streeter kendi yaşındaki bir adam için herhangi bir şeyi öğrenmenin kolay olmadığını biliyordu, ayrıca iyi bir İtalyanca öğretmeni arayışında şansı yaver gitmemişti. Önce Dante Alighieri

Enstitüsü'ne gitmişti, sınıflar o kadar kalabalıktı ki, hiçbir ilerleme kaydetmemişti. Sonra yaşlı bir hanımdan özel ders almıştı. Collodi'nin *Pinokyo*'sunu okuyup tercüme etmesi gerekiyordu, ama birkaç cümleyi okuyup çevirdikten sonra hocası kitabı alıp kendi okuyor ve çeviriyordu. Kadın öyküyü o kadar seviyordu ki, kâh gülüyor kâh ağlıyor, bazen bütün bir ders boyunca Streeter'ın ağzını açmadığı oluyordu. Elli yaşında bir erkeğin Roma'nın dış mahallelerinden birinde soğuk bir apartman katında yetmiş yaşındaki bir kadından bir çocuk masalını dinlemesi ona uygunsuz geliyordu; on-on beş ders aldıktan sonra hocasına iş için Perugia'ya gitmesi gerektiğini söyledi. Ardından Tauchnitz dil okuluna yazılıp orada özel dersler aldı. Hocası şaşırtıcı güzellikte genç bir kadındı, o yıl moda olan beli dar kıyafetler giyiyordu, parmağında da alyans vardı; Streeter açık açık flört edişine, neşesine bakarak alyansın aksesuar olduğuna hükmetmişti. Keskin bir parfüm kullanıyor, bileziklerini şıkırdatıyor, ceketini çekiyor, tahtaya yürürken kırıtıyordu; bir akşam Streeter'a öyle manalı baktı ki, Streeter kadına sarıldı. Bunun üzerine genç kadın çığlık çığlığa küçük bir yazı masasını devirdi, üç sınıfın içinden koşarak geçip lobiye indi ve bir hayvanın saldırısına uğradığını söyledi bağırarak. Aylarca gördüğü eğitimin ardından kadının uzun tiradında Streeter'ın anladığı tek kelime "hayvan" oldu. Bütün okul ayağa kalkmıştı elbette, Streeter alnındaki teri silip sınıfların içinden geçerek lobiye inmekten başka şey yapamadı. İnsanlar onu daha iyi görebilmek için iskemlelerin üstüne çıkmıştı; bir daha Tauchnitz'e adım atmadı.

Bir sonraki hocası kır saçlı, pek çirkin bir kadındı; sürekli kullandığı, düğümlerle dolu eflatun şalı kendi örmüş olsa gerekti. Bir ay boyunca hocalığı kusursuzdu, sonra bir akşam zor bir hayatı olduğunu söyledi Streeter'a. Dertlerini anlatsın diye Streeter'ın onu teşvik etmesini bekledi, Streeter teşvik etmeyince yine de anlattı. Yirmi yıldır nişanlıydı ama nişanlısının annesi bu evliliği tasvip etmiyordu, konu ne zaman açılsa pencerenin pervazında durup aşağı atlama tehditleri savuruyordu. Şimdi nişanlısı hastaydı, boynundan göbeğine bütün gövdesi kesilecekti (işaretle anlatıyordu),

nişanlısı öldüğü takdirde o da mezara kız kurusu olarak girecekti. Kendi günahkâr kız kardeşleri zorla evlenmek için hamile kalmışlardı –biri düğününde sekiz aylık hamileydi (yine işaretler)– ama kendisi böyle bir şey yapacağına (eflatun şalı çekiştirerek) sokaktan adam toplamayı tercih ederdi. Streeter kadının derdini çaresizce dinliyordu; her birimizin kendi dertleri vardır, başkalarının dertlerini de çaresizce dinleriz genelde; ne var ki hocası bir sonraki Japon öğrencisi geldiğinde hâlâ anlatıyordu, Streeter o gece hiç İtalyanca öğrenmemişti. Hikâyenin tamamını anlatmamıştı Streeter'a, bir dahaki gelişinde kaldığı yerden devam etti. Kabahat Streeter'daydı belki –baştan kabaca sözünü kesmeliydi– ama artık kadın onu sırdaş kabul ediyordu, bu ilişkiyi değiştirmesi imkânsızdı. Çare bulması gereken şey, her büyük şehirde rastlanabilecek yalnızlıktı, o da tekrar bir Perugia seyahati uydurdu. İki hocası daha oldu, iki kere daha Perugia'ya gitti, sonra, Roma'daki ikinci yılının sonbahar sonlarında büyükelçilikten biri Kate Dresser'ı tavsiye etti.

Roma'da İtalyanca öğreten bir Amerikalı kadın sık rastlanan bir şey değildir, öte yandan Roma'da her şey o kadar karmaşıktır ki, mahkemede bir dava, bir kiralama işlemi, bir öğle yemeği ya da herhangi başka bir şey anlatılırken takip etmeye çalıştıkça sağduyu ve şüphecilik çöker. Her veri ya da ayrıntı cevaptan çok yeni sorulara yol açar, sonunda gerçeği göremez oluruz, zaten amaç da budur. Bakınız: Kardinal Micara Şüpheci Thomas'ın gerçek parmağını gösteriyor –bu kadarı, anlaşılıyor– ama kilisede yanımızdaki adam uyuyor mu, ölmüş mü, peki Piazza Venezia'daki o filler neyin nesi?

Dersler devasa bir salonun bir ucunda, şöminenin yanında yapılıyordu. Streeter derslere önceden bir saat, bazen iki saat çalışıp hazırlanıyordu. *Pinokyo*'yu bitirip *Nişanlılar*'ı okumaya başladı. Ardından *İlahi Komedya* gelecekti. Ödevlerini tamamladığında bir çocuk gibi gururlanıyor, sınavlara ve diktelere bayılıyordu; kendinden o kadar memnundu ki, genellikle Kate'in evine aptal aptal sırıtarak gidiyordu. Kate çok iyi bir hocaydı. Streeter'ın salaklığını, orta yaşlı hafızasının yıpranmışlığını ve öğrenme hevesini anlıyordu. Neredeyse her kelimesini anlayabileceği bir İtalyanca

konuşuyor, ders süresini aşmamak için masanın üstünde bir saat bulundurarak, faturalarını postayla göndererek ve kendinden hiç bahsetmeyerek dersleri pratik ve kişisellikten uzak bir havada yürütüyordu. Streeter onun alımlı bir kadın olduğunu düşünüyordu; coşkulu, huzursuz, belki fazla çalışan, ama büyüleyici bir kadındı.

Kate Dresser salonun bir Çin paravanıyla geri kalanından ayırdığı, çöktü çökecek, yaldızlı birkaç koltukla döşediği bu köşesinde daha birçok şeyin yanı sıra Iowa'nın Krasbie kasabasında doğup büyüdüğünü de Streeter'a anlatmamıştı. Annesiyle babası ölmüştü. Neredeyse herkesin kimyasal gübre fabrikasında çalıştığı kasabada babası troleybüs biletçisiydi. Kate küçüklüğünde babasının troleybüste biletçi olduğunu bir türlü kabullenemezdi. Hatta onun babası olmasını bile kabullenemezdi, oysa babasının en çarpıcı fiziksel özelliği kalıtımla kendisine de geçmişti: kendisine Lunapark Treni ve Pug takma adlarını kazandıran ucu kalkık, basık burnu. Kate, Krasbie'den Chicago'ya, oradan New York'a taşınmış ve New York'ta dışişlerinden biriyle evlenmişti. Önce Washington'da, sonra da Tanca'da yaşamışlardı. Savaştan kısa süre sonra da Roma'ya taşınmışlardı; kocası Roma'da gıda zehirlenmesinden ölmüş, Kate'e bir erkek evlat ve pek az para bırakmıştı. O da Roma'ya temelli yerleşmişti. Krasbie'de Kate'i İtalya'ya hazırlayan tek şey çocukluğunda cumartesi öğle sonralarını geçirdiği sinemanın perdesiydi. Çoğu isyankâr çocuk gibi kötü giyimli, kötü kokan, saçı örgülü, sıska bir çocuk olan Kate yağmur çamur demeden her cumartesi öğleden sonra cepleri yerfıstığı ve şekerleme dolu, ağzında koca bir çiklet, 25 sentini vermiş, ön sırada bir koltuğa yerleşmişti. Sinema salonunun her yerinden "Lunapark Treni!" ve "Pug!" haykırışları duyulurdu; ara sıra giydiği (ablasının) topuklu ayakkabıları ve parmaklarındaki birkaç sentlik pırlanta taklidi yüzükleriyle herkesin alay konusu olması doğaldı. Oğlanlar saçlarına çiklet yapıştırır, sıska ensesine çiğnenmiş kâğıt topları fırlatırlardı; hem bedenen hem ruhen taciz edilen Kate başını kaldırıp perdeye bakar ve orada geleceğinin inanılmaz derecede isabetli görüntüsünü seyrederdi. Perde boyalı bir tuvaldi ve defalarca katlanıp açılmaktan çatlaklarla

doluydu; mermer çiçekliklerinden güller fışkıran mermer parmaklığı, servileri, terası, havuzu ve çeşmesiyle, bir İtalyan bahçesi manzarasıydı. Sanki Kate oturduğu koltuktan kalkıp çatlaklı sahnenin içine girmiş gibiydi, çünkü bu manzara, Roma'da oturduğu Palazzo Taromínia'nın avluya bakan penceresinden gördüğü manzaranın neredeyse tıpatıp aynısıydı.

Bu kadar az parası olan bir kadının niçin Palazzo Taromínia'da yaşadığını merak edebilirsiniz elbette; bunun Roma'ya özgü bir nedeni vardı. Tramonde Baronesi –yaşlı Roma dükünün kız kardeşi– sarayın batı kanadında, Papa X. Andros için yapılmış, geniş bir merdivenle çıkılan, duvarları ve tavanları resimli bir dairede oturuyordu. Savaştan önce barones bu merdivenin tepesinde durup dostlarıyla akrabalarını karşılamaktan hoşlanırdı ama o günler geride kalmıştı. Barones de, dostları da yaşlanmıştı; artık merdiveni tırmanamıyorlardı. Gayret etmişlerdi ama. Baronesin iskambil partilerine katılmak için yaylım ateşine tutulmuş devriyeler gibi dağınık bir halde, beyefendiler hanımları, bazen hanımlar beyleri iterek merdiveni tırmanmışlar, yaşlı markizlerle prensesler –Avrupa'nın kaymak tabakası– oflayıp puflamış, bitkinlikten basamaklara çökmüşlerdi. Sarayın öteki kanadında –Kate'in oturduğu tarafta– bir asansör vardı ama resimleri bozacağı için batı kanadına asansör takılamıyordu. Baronesin dairesine gitmenin tek bir yolu daha vardı, o da asansörle Kate'in dairesine çıkıp evin içinden geçerek servis kapısından öteki kanada geçmekti. Kate sarayın bir başka dairesinde oturan Roma düküne bir tür istimlak bedeli ödeyerek düşük bir kiraya sarayda oturabiliyordu. Dük genellikle kız kardeşini ziyaret etmek için günde iki kere Kate'in dairesinden geçerdi; her ayın ilk perşembesi saat sekizi beş geçe, şaşaalı bir yaşlılar kafilesi baronesin iskambil partisine katılmak üzere Kate'in dairesine doluşurdu. Bu düzen Kate'i rahatsız etmiyordu. Aksine, perşembe günleri zil çalındığında kalbi heyecanla çarpmaya başlardı. Kafilenin başını daima dük çekerdi. Dükün sağ eli Mussolini'nin bir celladı tarafından bileğinden kesilmişti; ihtiyarın düşmanları artık öldüğünden o da sakatlığını gururla taşırdı. Dükü, Don Fernan-

do Marchetti, Treno dükü, Ricotto-Sporci dükü ve düşesi, Kont Ambro di Albentiis, Kont ve Kontes Fabrizio Daromeo, Prenses Urbana Tessoro, Prenses Isabella Tessoro ve Federico Cardinal Baldova izlerdi. Hepsi bir alanda sivrilmiş şahsiyetlerdi. Don Fernando, Gobi Çölü'nden geçerek Paris'ten Pekin'e otomobille gitmişti. Dük Ricotto-Sporci engelli at yarışında kaza geçirmiş, kemiklerinin çoğu kırılmıştı; Kontes Daromeo ise Alman İşgali sırasında Roma'nın göbeğinde müttefiklere ait bir radyo istasyonunu yönetmişti. Yaşlı Roma dükü, Kate'e küçük bir demet çiçek sunar, sonra dostlarıyla birlikte mutfaktan geçip servis kapısından çıkarlardı.

Kate'in İtalyancası mükemmeldi; çeviri yapmış, ders vermişti, son üç yıldır da İngiliz televizyonunda gösterilen eski İtalyan filmlerinin dublajında rol alarak oğlunu ve kendini geçindiriyordu. Seçkin aksanı nedeniyle daha çok soylu yaşlı dulları seslendiriyordu, ama iş çoktu, vaktinin büyük kısmını Tiber Irmağı yakınındaki bir ses stüdyosunda geçiriyordu. Maaşı ve kocasından kalan parayla birlikte dublajdan kazandığı para geçimine ancak yetiyordu. Krasbie'deki ablası yılda iki üç kere mektup yazıp uzun uzun sızlanırdı: "Ah Kate, ne kadar şanslısın! Sana öyle gıpta ediyorum ki, buradaki hayatın sıkıcılığından, dırdırından, aptallığından, bayağılığından uzaksın." Kate Dresser'ın hayatında da aptallıklar ve dırdır eksik değildi ama o mektuplarında bu ve buna benzer şeylerden bahsedeceğine gondolda çekilmiş fotoğraflar, her Paskalya'da arkadaşlarıyla gittiği Floransa'dan kartpostallar gönderip ablasının yolculuk özlemini körüklerdi.

Streeter, Kate Dresser'dan ders almaya başladığından beri İtalyancasının ilerlediğinin farkındaydı; genellikle ders sonrası Palazzo Taromínia'dan çıkıp sokağa adımını attığında, bir ay sonra –her halükârda mevsim sonunda– olup biten, konuşulan her şeyi anlayacağını düşünerek coşuyordu. Ama ilerleyişinde iniş çıkışlar oluyordu.

İtalya'nın güzellikleriyle karşılaşmak artık kolay değil, belki hiçbir zaman değildi; ne var ki Streeter bir hafta sonu arkadaşlarıyla Anticoli'nin eteklerinde bir villaya gittiğinde öyle harika ve incelikli bir memleket gördü ki, kelimelerle tarif etmek mümkün

değildi. Villaya yağmurlu bir akşam vakti varmışlardı. Ağaçlarda bülbüller ötüyordu, villanın çift kanatlı kapısı açıktı, bütün odalarda kâseler içinde güller vardı ve şöminelerde yaban yasemini dalları yanıyordu. Eğilip selam vererek kendilerine mum ve şarap getiren hizmetkârlar onları filmlerdeki gibi, prenslere yakışır şekilde ağırlamışlardı; akşam yemeğinden sonra terasa çıkıp bülbülleri dinleyerek dağ köylerinin ışıklarını seyrederken Streeter karanlık tepelerle uzak ışıkların içinde ilk kez böyle bir sevgi yarattığının bilincindeydi. Sabah yatak odasının balkonuna çıktığında yalınayak bir hizmetçi kızın bahçeden bir gül koparıp saçına taktığını gördü. Sonra kız şarkı söylemeye başladı. Flamenkoya benziyordu –önce genizden, sonra falseto söylenen bir şarkı–; zavallı Streeter şarkının sözlerini anlayamayınca İtalyancasının hâlâ ne kadar sınırlı olduğunu açıkça gördü; bunun üzerine aslında manzarayı da tam anlayamadığını düşündü. Bulunduğu yere ilişkin duyguları harikulade bir tatil beldesi ya da yazlıkta hissedeceklerinden farksızdı; belki çocukluğumuzda güzellik ve yalınlıkla geçici bir ilişkiye daldığımız, sonra da Amerikan İşçi Bayramı'nda sertçe koptuğumuz bir manzara. Streeter'da isyan duyguları uyandıran ödünç alınmış, geçici, buruk bir mutluluğu çağrıştırıyordu, ama hizmetçi kız şarkı söylemeye devam ediyor, Streeter tek kelime anlamıyordu.

Kate'in evinde verdiği derslerde oğlu Charlie ders saati boyunca en az bir kere salondan geçerdi. Beysbol hastası, bozuk ciltli, bilmiş bilmiş gülen bir çocuktu. Streeter'ı selamlar ve *Roma Daily American* gazetesinden bir spor haberi verirdi. Streeter'ın da aşağı yukarı aynı yaşlarda bir oğlu vardı; boşanma anlaşmasıyla oğlunu görmekten men edilmişti; Charlie'ye her baktığında oğlunu özlüyordu. Charlie on beş yaşındaydı; büyükelçiliğin önünde okul otobüsünü bekleyen, siyah deri ceketli, Levi's kotlu, uzun favorili ya da saçı ördek kuyruğu modeli taranmış, beysbol eldivenli –Amerikalı olarak damgalanmalarını sağlayacak hiçbir ayrıntıyı ihmal etmeyen– Amerikalı oğlanlardan biriydi. Asıl göçmenler bunlardır. Cumartesi günleri sinema çıkışında duvarları tanınmamış elektrogitaristlerin ve tanınmamış artistlerin imzalı fotoğraflarıyla kaplı Harry's, Lar-

ry's ya da Jerry's adlı bir bara gidip beykınlı yumurta yer, beysbol muhabbeti yapar ve Amerikan plakları dinlerler. Büyükelçilik çalışanlarının, yazarların, petrol şirketleriyle havayolları personelinin, boşanmış kadınların ve Fullbright bursiyerlerinin çocuklarıdırlar. Beykınlı yumurta yemek ve otomatik pikabı dinlemek onlarda memleketlerinden çok uzaklarda oldukları duygusunu yaratır ve anneleriyle babalarının asla tadamayacağı tatlı bir sarhoşluk yaşatır onlara. Charlie hayatının beş yılını I. Roma Dükü'nün Yeni Dünya'dan getirttiği altın varaklı bir tavanın altında geçirmiş, fındık büyüklüğünde pırlanta yüzüklü yaşlı markizlerin öğle yemeği bittiğinde artmış peynirleri çantalarına attıklarını görmüştü. Gondollara binmiş, Palatium Tepesi'nde softbol oynamıştı. Siena'da Palio at yarışlarını izlemiş, Roma, Floransa, Venedik, Ravenna ve Verona'nın çanlarını dinlemişti. Ama annesinin Krasbie'deki George Amcasına mart ortalarında yazdığı mektupta bunlardan bahsetmemişti. Yaşlı amcadan kendisini memlekete aldırmasını rica etmişti, Amerikalı bir oğlan olmak istiyordu. Zamanlama mükemmeldi. George Amca gübre fabrikasından yeni emekli olmuştu ve öteden beri Kate'le oğlanı memlekete getirtmek istiyordu. İki hafta sonra Napoli'ye giden bir gemiye binmişti.

Streeter bütün bunlardan habersizdi elbette. Ama Charlie'yle annesi arasında bir gerginlik olduğunu tahmin etmişti. Oğlanın taşralı Amerikalı kıyafetleri, oduncu, beysbolcu, kovboy pozları ve annesinin son derece İtalyan tavırları zaten aralarında epeyce anlaşmazlık olabileceğini hissettiriyordu; ayrıca bir pazar öğleden sonra Streeter derse gittiğinde bir kavganın ortasına düşmüştü. Hizmetçi Assunta onu içeri almıştı, ama Streeter, Kate'le oğlunun öfkeyle birbirlerine bağırdıklarını duyup salonun kapısında durmuştu. Streeter'ın dönüp gitmesi mümkün değildi. Assunta geldiğini haber vermişti; holde beklemekten başka çaresi yoktu. Sonra Kate dışarı çıkıp –ağlayarak– yanına gelmiş ve İtalyanca konuşarak o gün ders veremeyeceğini söylemişti. Özür dilemişti. İşi çıktığını, ona telefon edecek vakti olmadığını açıklamıştı. Streeter ağlayan kadının karşısında gramer kitabı, defteri ve *Nişanlılar*'la dururken

kendini geri zekâlı gibi hissetmişti. Dersin hiç önemli olmadığını söylemiş, salı günü gelip gelemeyeceğini sormuştu. Kate elbette salı günü gelebileceğini söylemiş, ayrıca perşembe günü de ders için değil, ona bir iyilikte bulunmak için gelip gelemeyeceğini sormuştu. "George Amcam geliyor, niyeti Charlie'yi alıp memlekete götürmek. Ne yapacağımı bilemiyorum. Ne yapabilirim, onu da bilmiyorum. Ama evde bir erkek olsa çok iyi olurdu; yalnız olmazsam çok daha rahat hissederim kendimi. Sizin herhangi bir şey söylemenize, yapmanıza gerek yok, bir koltukta oturup içki içebilirsiniz, ama ben yalnız olmazsam kendimi çok daha iyi hissedeceğim."

Streeter orada olacağını söyledi, sonra da gitti; Kate acil bir durumda onun gibi bir yabancıya başvurmak zorunda kaldığına göre kim bilir nasıl bir hayatı var, diye düşünüyordu. Ders iptal olunca, yapacak başka işi de olmadığından, nehir boyunca denizcilik bakanlığına kadar yürüdü; sonra ne yeni ne eski, herhangi bir özelliği olmayan bir mahallenin içinden geçerek geri döndü. Pazar öğle sonrası olduğu için evlerin çoğu kapalıydı. Sokaklar bomboştu. Karşılaştığı insanlar genellikle hayvanat bahçesinden dönen ailelerdi. Dünyanın her yerinde pazar akşamüzeri karşılaşılan, ellerinde pastaneden bir kutu taşıyan yalnız erkeklerle kadınlar da vardı tek tük; akrabalarına çaya giderken ziyareti tatlandıracak bir şeyler götüren evlenmemiş teyzelerle amcalar. Ama çoğunlukla kimseyle karşılaşmıyor, tek başına yürüyordu; kendi ayak sesleri dışında duyduğu tek ses uzaktan gelen, troleybüslerin demir tekerleklerinin demir raylar üzerindeki tangırtısıydı; birçok Amerikalı için pazar öğle sonralarında yalnızlığı simgeleyen bir ses; en azından Streeter için öyleydi, ona gençliğindeki arkadaşsız, sevgisiz, gurur kırıcı pazar günlerini hatırlatıyordu. Kente yaklaştıkça ışıklar ve insanlar arttı –çiçekler ve konuşmalar eklendi–; Santa Maria del Popolo Kilisesi'nin kapısının önünde bir orospu ona laf attı. Güzel ve genç bir kadındı ama Streeter kırık dökük İtalyancasıyla ona bir kız arkadaşının olduğunu söyleyip yoluna devam etti.

Meydandan geçerken bir arabanın bir adama çarpışına tanık oldu. Çıkan ses yüksekti; ölümcül bir darbe aldıklarında kemikle-

rimizden çıkan şaşırtıcı yükseklikteki ses. Arabanın sürücüsü arabadan atlayıp Pincio Tepesi'nden yukarı koşmaya başladı. Kazanın kurbanı yere yığılmış yatıyordu, pejmürde giyimliydi ama muhtemelen gurur kaynağı olan siyah, dalgalı saçları bol briyantinliydi. Etrafında bir kalabalık toplandı –birkaç kadın haç çıkardıysa da insanlar ciddiyetten uzaktı–; herkes heyecanla bir şeyler söylüyordu. Fikir yürütmekten başka derdi olmayan, görünüşe bakılırsa can çekişen adama kayıtsız, geveze kalabalık o kadar büyümüştü ki, polisler geldiğinde kurbana ulaşabilmek için epeyce insanı itip kakmaları gerekti. Orospunun sözleri aklından çıkmayan Streeter insan hayatına niçin bu kadar az değer verdiklerini merak ediyordu.

Meydana sırtını dönüp nehre yöneldi; Augustus'un mezarının önünden geçerken bir delikanlının bir kediye seslenip yiyecek bir şey uzattığını gördü. Roma harabelerinde yaşayan ve spagetti artıkları yiyen milyonlarca kediden biriydi; delikanlı kediye bir parça ekmek uzatıyordu. Sonra, kedi yaklaştığında cebinden bir maytap çıkarıp ekmeğin içine sıkıştırarak fitili yaktı. Ekmeği kaldırıma bıraktı, tam kedi ekmeği aldığında maytap patladı. Hayvan tüyler ürpertici bir çığlıkla, bedeni bükülmüş halde havaya sıçradı, sonra duvarın üstünden atlayıp Augustus'un mezarının karanlığında gözden kayboldu. Delikanlı ve seyreden birkaç kişi güldüler.

Streeter'ın içinden adama birkaç yumruk atıp sokak kedilerine maytap yedirmenin bedelini ödetmek geçiyordu. Ama delikanlının hayran kitlesi düşünülürse böyle bir şey devletlerarası gerginliğe dönüşürdü; yapabileceği hiçbir şey olmadığını anladı. Delikanlının muzipliğine gülenler iyi yürekli insanlardı; çoğu şefkatli annelerle babalardı. Günün daha erken bir saatinde Palatium Tepesi'nde menekşe toplarken görmüş olabilirdiniz onları.

Streeter yürümeye devam ederek karanlık bir sokağa girdi; arkasında nal ve koşum sesleri duyunca –süvari sesine benziyordu– kenara çekildi; yanından bir cenaze arabasıyla ağıtçıların arabası geçti. Cenaze arabasını siyah tüylerle süslenmiş dört doru at çekiyordu. Arabacının üzerinde cenaze üniforması, başında amiral şapkası vardı; sarhoş bir at hırsızının kaba, kırmızı suratına sahipti.

Araba taşların üzerinde çarpa çarpa, tangırdaya tangırdaya, hoplaya zıplaya, sallana sallana öyle ilerliyordu ki, taşıdığı zavallı ruh feci şekilde dağılmış olmalıydı; onu izleyen araba boştu. Ölenin dostları herhalde yetişememiş, cenazenin tarihini yanlış hatırlamış ya da Roma'da sık sık olduğu gibi tamamen unutmuşlardı. İki araba sarsıla sarsıla Servius Kapısı'na doğru ilerlemeye devam etti.

Streeter o sırada bir şeyden emin oldu: Roma'da ölmek istemiyordu. Sağlığı mükemmeldi, ölümü düşünmesi için bir sebep yoktu; yine de korkuyordu. Evine döndüğünde bir bardağa biraz viskiyle su koyup balkona çıktı. Havanın kararmasını, sokak lambalarının yanışını kendi duygularına hayretler ederek seyretti. Roma'da ölmek istemiyordu. Bunu böylesine güçlü hissetmesinin sadece cehaletten ve aptallıktan kaynaklanabileceğini düşündü; böyle bir korku hayatın gücüne karşılık verme aczinden başka neyi temsil edebilirdi ki? Mantık yürüterek kendi kendine sitem etti, viskiyle kendini teselli etti ama gece yarısı bir at arabası ve nal sesleriyle uyanınca yine korkudan soğuk terler döktü. Cenaze arabasının, at hırsızının ve boş ağıtçı arabasının balkonunun altından geçmekte olduğunu düşündü. Yataktan kalkıp pencereye giderek baktı; ama geçen, ahıra dönen iki boş arabaydı sadece.

George Amca salı günü Napoli'de gemiden indiğinde heyecanlıydı, keyfi yerindeydi. Yurtdışı yolculuğunun iki amacı vardı: Charlie'yle Kate'i memlekete götürmek ve tatil yapmak; kırk üç yıldır ilk tatili olacaktı bu. İtalya'yı görmüş olan Krasbie'li bir arkadaşı ona bir yolculuk planı çizmişti: "Napoli'de Royal Oteli'nde kal. Ulusal Müze'ye git. Galleria Umberto'da bir içki iç. Akşam yemeğini California restoranında ye. Adam gibi Amerikan yemekleri vardır. Sabah Roma'ya gitmek üzere auto-pullman denen Roncari otobüsüne bin. Otobüs ilginç iki köyden geçer, Neron'un villasında durur. Roma'da Excelsior'da kal. Önceden rezervasyon yap..."

George Amca çarşamba sabahı erken kalkıp otelin yemek salonuna indi. "Portakal suyu ve jambonlu yumurta," dedi garsona. Garson portakal suyu, kahve ve çörek getirdi. "Jambonlu yumurtam nerede?" diye sordu George Amca, sonra, garson eğilerek

gülümseyince adamın İngilizce bilmediğini anladı. Dil kılavuzunu çıkarıp baktı ama jambonlu yumurta filan yoktu. Yüksek sesle, İtalyan aksanıyla, "Jambon yok? Yumurta yok?" diye sordu. Garson gülümseyip eğilmeye devam edince George Amca vazgeçti. Sipariş etmediği kahvaltıyı bitirdi, garsona 20 liret bahşiş verdi, resepsiyonda 400 dolarlık seyahat çeki bozdurdu ve otelden ayrıldı. Onca liret takım elbisesinin ceket cebini şişirmişti; sol elini sanki sancı çekiyormuş gibi cüzdanının üstüne bastırıyordu. Napoli'nin hırsız dolu olduğunu biliyordu. Galleria Umberto yakınındaki bir meydanda bulunan otobüs garajına taksiyle gitti. Sabahın erken saatiydi, güneşin ışınları eğikti, kahve ve ekmek kokusu, sokaklarda aceleyle işlerine giden insanların görüntüsü hoşuna gitti. Körfezden sokaklara güzel bir deniz kokusu yayılıyordu. Kalkış saatine daha vardı; İngiliz aksanıyla İngilizce konuşan kırmızı suratlı bir beyefendi ona otobüsteki yerini gösterdi. Adam rehberdi; hangi araca binerseniz binin, nereye giderseniz gidin, anıtlar arasında yolculuğu garipleştiren rehberlerden biri. Dillere hâkimiyetleri olağanüstüdür, antikçağa ilişkin bilgileri etkileyicidir ve güzelliğe düşkünlükleri tutkuludur ama gruptan bir anlığına ayrılır ayrılmaz ya mataralarından bir yudum alırlar ya da genç bir turisti çimdiklerler. Antikçağ dünyasını dört dilde göklere çıkarırlar ama giysileri lime limedir, çamaşırları pistir, elleri alkol ihtiyacı ve şehvetten titrer. Rehber daha o saatte George Amca'yla havadan sudan sohbet ederken bile nefesi viski kokuyordu. Sonra meydanı geçmekte olan grubun geri kalanını karşılamak üzere George Amca'nın yanından ayrıldı.

Yaklaşık otuz kişiydiler –anlaşılır biçimde çevrelerini garipseyerek, çekingenlikle sürü halinde hareket ediyorlardı– ve çoğu yaşlı kadınlardı. Otobüse bindiklerinde (hepimizin yaşlandığımızda yapacağımız gibi) vıdı vıdı edip yaşlı yolculara özgü biçimde, titizlenerek yerleştiler. Sonra, rehber antik çağın Napoli'sine methiyeler düzerken yola çıktılar.

Önce sahil boyunca ilerlediler. Denizin rengi George Amca'ya bir arkadaşının Honolulu tatilinden gönderdiği kartpostalları

hatırlattı. Yeşil ve maviydi. Kendisi böyle bir şeyi ilk kez görüyordu. Tam açılmamış, mahmur tatil beldelerinden geçtiler; delikanlılar mayoyla kayalara oturmuş, sabırla güneşin tenlerini bronzlaştırmasını bekliyorlardı. Ne düşünüyorlardı acaba? George Amca merak ediyordu. Kayaların üzerinde saatlerce otururken ne düşünebilirlerdi? Tuvalet büyüklüğünde yıkık dökük kabinlerden oluşan bir plaj tesisinin önünden geçerken George Amca –yıllar, yıllar önce– çocukken deniz kenarına götürüldüğünde tıpkı bunlar gibi tuzlu ve rutubetli kabinlerde soyunmanın heyecanını hatırladı. Otobüs sahili terk edip içeriye saparken denizi son bir kez görebilmek için başını çevirip baktı; parıltılı maviliğin anısını niçin kemiklerinde taşırmış gibi bir hisse kapıldığını merak etti. Sonra bir tünele girdiler ve çiftlik arazisine çıktılar. George Amca tarım yöntemleriyle ilgilenirdi; bağ kütüklerinin ağaçlara sardırılmasını takdir etti. Toprağın taraçalandırılmış olmasını takdir etti ve gördüğü toprak aşınmasına üzüldü. Kendisine Ay'daki hayat kadar yabancı bir hayatla arasında sadece bir cam olduğunu fark etti.

Otobüs cam tavanı ve pencereleriyle akvaryum gibiydi; güneş ışınları ve bulutların gölgeleri yolcuların üstüne düşüyordu. Otobüsün yolu bir koyun sürüsü tarafından kesildi. Koyunlar otobüsün etrafını çevirdi, bu küçük yaşlı Amerikalılar adasını tecrit etti ve havayı aptal, sert melemeleriyle doldurdu. Koyunların arkasında, başının üstünde su testisi taşıyan bir kız gördüler. Yol kenarındaki otların üstünde bir adam derin derin uyuyordu. Bir kadın kapı eşiğine oturmuş bebeğini emziriyordu. Cam kubbenin altında ise yaşlı hanımlar uçaklarda bagaj ücretinin ne kadar yüksek olduğundan dem vuruyorlardı. "Grace, Palermo'da mantar kaptı," dedi biri. "Bence hiç geçmeyecek."

Rehber yolların eski Roma'dan kalma bölümlerini, Roma kulelerini ve köprülerini gösteriyordu. Bir tepenin üzerinde bir şato vardı; George Amca bu görüntüye bayıldı; bunda şaşılacak bir şey yoktu, çocukken tabağında şato resimleri vardı, kendisine ilk okunan ve kendi ilk okuyabildiği kitaplarda da şato resimleri vardı. Şatolar hayatta heyecanlı, tuhaf ve harika olan her şeyi temsil edi-

yordu; şimdi başını kaldırdığında resimli kitaplarındaki kadar mavi bir gökyüzü fonunda bir şato görüyordu.

Bir iki saat yol aldıktan sonra kafe ve tuvaleti olan bir köyde durdular. Bir fincan kahve 100 liretti, moladan sonra yola devam ederlerken hanımların sohbeti bir süre bu konu etrafında döndü. Otelde kahve 60 liretti. Köşedeki kafede 40 liretti. İlaçlarını içtiler, kılavuz kitaplarını okudular; George Amca ise pencereden dışarıyı, ilkbahar çiçekleriyle sonbahar çiçeklerinin otların arasında yan yana yetiştiği bu garip ülkeyi seyretti. Krasbie'de hava feci olsa gerekti, oysa burada her şey –meyve ağaçları, mimozalar– tomurcuklanmış, çayırlar bembeyaz çiçeklerle kaplanmıştı, sebze bahçelerinden mahsul alınmaya başlamıştı bile.

Ardından bir kasaba ya da kente geldiler; eğri büğrü, daracık sokakları olan eski bir yerleşim. George Amca adını duyamadı. Rehber geldikleri yerde festa denen bir bayram kutlaması olduğunu söyledi. Otobüs şoförü ilerleyebilmek için sürekli klakson çalıyordu, iki üç kere yoğun kalabalık yüzünden durmak zorunda kaldı. Sokaklardaki insanlar bu hayalet görüntüye –yaşlı Amerikalılarla dolu akvaryuma– öyle bir şaşkınlıkla bakıyorlardı ki, George Amca'nın gururu kırıldı. Küçük bir kızın ağzından bir ekmek parçasını çıkarıp kendisine gözlerini diktiğini gördü. Kadınlar yabancıları görsünler diye çocuklarını kucaklarına alıp havaya kaldırıyorlardı. Pencereler açılıyor, insanlar kafelerden dışarı uğruyor, acayip turistleri parmakla gösterip gülüyorlardı. George Amca, Rotary Kulübü'nde sık sık yaptığı gibi bir konuşma yapmak isterdi onlara. "Gözünüzü dikip bakmayın," demek isterdi. "Biz o kadar acayip, zengin ve tuhaf değiliz. Gözünüzü dikip bakmayın."

Otobüs bir ara sokağa saptı ve tekrar kahve ve tuvalet molası verildi. Yolcuların çoğu kartpostal satın almak üzere dağıldı. George Amca yolun karşı tarafında açık bir kilise görünce girmeye karar verdi. Kapıyı itip açtığında burnuna baharat kokusu doldu. İçeride taş duvarlar çıplaktı –silahhaneyi andırıyordu–; yan şapellerde tek tük mumlar yanıyordu. Sonra George Amca yüksek bir ses duydu; şapellerin birinin önünde bir adam diz çökmüş dua ediyordu. Geo-

rge Amca hiç böyle dua görmemişti. Adamın sesi toktu; yakarıyor, bazen öfkeleniyordu. Yüzü gözyaşlarıyla sırılsıklamdı. Çarmıhtaki İsa'ya bir şey için yalvarıyordu: bir açıklama, bir bağışlanma ya da bir can. Elini kolunu sallıyor, ağlıyordu, sözleri ve hıçkırıkları ahırı çağrıştıran kilisede yankılanıyordu. George Amca dışarı çıkıp otobüsteki yerine oturdu.

Tekrar şehir dışına çıktılar; öğlene doğru Neron'un villasının kapısında durarak biletlerini alıp içeriye girdiler. Büyük, garip tuğla duvarlardan başka şey kalmamış bir harabeydi. Devasa, yüksek tavanlı bir bina olduğu belliydi; şimdi tavansız odaların duvarlarıyla kemerleri, yıkık kuleler yeşil bir çayırın ortasında uzanıyor, hiçbir yer hiçbir yere varmıyordu, çok sayıdaki merdiven döne döne yükselip havada bitiyordu. George Amca gruptan ayrılıp bu saray kalıntılarının arasında mutlulukla gezinmeye başladı. Ortam gözüne hoş ve sakin görünüyordu –ormanda gezinme duygusuna benziyordu biraz–; bir kuşun ötüşüyle su sesi işitiliyordu. Her yerinden yaşlı bir adamın kulağındaki kıllar gibi bitkiler fışkıran harabe yapılarının biçimleri hem hoş hem tanıdıktı, sanki hatırlamadığı rüyalarının fonu buymuş gibi. Bir ara kendini daha karanlık bir yerde buldu. Rutubetli bir yerdi, birbirine açılan anlamsız tuğla duvarlı odalar çalılarla kaplıydı. Belki eskiden zindandı ya da nöbetçi kulübesi, belki de müstehcen ayinlerin yapıldığı bir tapınak. George Amca ansızın rutubetin etkisiyle cinsel bir dürtüye kapıldı. Güneşe, suya ve kuşa ulaşmak için arkasına döndüğünde yolunu bir rehber kesti.

"Özel yeri görmek ister misiniz?"

"Neresi, anlayamadım."

"Çok özel," dedi rehber. "Sadece erkekler için. Güçlü erkekler için. O biçim resimler. Çok eski."

"Kaç para?"

"200 liret."

"Tamam." George Amca bozuk para cebinden 200 liret çıkardı.

"Gelin," dedi rehber. "Buradan." Hızlı adımlarla yürümeye başladı; o kadar hızlı yürüyordu ki, George Amca yetişebilmek için neredeyse koşuyordu. Rehberin duvardaki dar bir aralıktan,

tuğlaların yıkılmış olduğu bir yerden geçtiğini gördü ama peşinden gittiğinde rehber yok olmuştu. Tuzaktı. Boynuna bir kolun dolandığını hissetti, kafası öyle şiddetle geriye çekildi ki "İmdat!" diye bağıramadı. Bir elin cebindeki cüzdanı aldığını hissetti –oltaya vuran balığın dokunuşu kadar hafif bir dokunuş–; sonra da sertçe itilerek yere düşürüldü. Bir iki dakika olduğu yerde sersemlemiş halde yattı. Doğrulup oturduğunda boş cüzdanın ve pasaportunun bırakılmış olduğunu gördü.

Ardından öfke içinde hırsızlara kükredi, İtalya'dan, hırsız insanlarından, laternacılarından ve duvarcılarından nefret etti. Ama bu patlama sırasında bile aciz ve utanç duygusu öfkesini bastırıyordu. Kendinden feci şekilde utanıyordu; boş cüzdanını yerden alıp cebine koyduğunda, sanki kalbi yerinden sökülüp parçalanmış gibi hissetti. Kimi suçlayabilirdi? Rutubetli harabeyi suçlayamazdı. Kendi değer yargılarına göre çok yanlış olan bir şeyi arzulamıştı, bir tek kendini suçlayabilirdi. Aynı hırsızlık belki her gün tekrarlanıyordu; otobüs villada her durduğunda kendisi gibi şehvet düşkünü aptal bir ihtiyar soyuluyordu belki. Başını derde sokan yaşlı kemiklerden bıkmış usanmış halde ayağa kalktı. Üstünü başını silkeledi. Sonra geç kalmış olabileceğini düşündü. Otobüsü kaçırmış, harabenin ortasında meteliksiz kalmış olabilirdi. Odaların içinden kâh yürüyerek kâh koşarak geçti, sonra açıklığa çıktı ve uzakta hâlâ birbirlerine tutunan yaşlı hanımlar sürüsünü gördü.

Rehber bir duvarın arkasından çıkıp geldi, hepsi otobüse bindi ve tekrar yola koyuldular.

Roma çirkindi; en azından şehrin girişi çirkindi: troleybüsler, ucuzcu mobilya mağazaları, deşilmiş sokaklar ve kimsenin oturmak istemeyeceği apartmanlar. Yaşlı hanımlar kılavuz kitaplarını toparlayıp paltolarını giymeye, şapkalarını, eldivenlerini takmaya başladılar. Yolculuğun sonu her yerde aynıdır. Sonra varış için giyinip kuşanmış halde tekrar yerlerine oturup ellerini kucaklarında kavuşturdular, otobüsün içi sakinleşti. "Ah, keşke gelmeseydim," dedi yaşlı hanımlardan biri diğerine. "Keşke hiç ayrılmasaydım evimden." Böyle düşünen tek kişi o değildi.

"Ecco, ecco Roma,"[1] dedi rehber; evet, Roma'ya gelmişlerdi.

Streeter perşembe günü saat yedide Kate'in evine gitti. Onu içeriye Assunta aldı; Streeter ilk kez elinde *Nişanlılar* olmadan salona girip şöminenin yanındaki koltuğa oturdu. Sonra Charlie geldi. Üzerinde mutat kıyafeti vardı: paçaları kıvrık dar Levi's ve pembe gömlek. Yürürken mokasenlerinin deri topuklarını mermerin üzerinde sürüyor ya da sertçe vuruyordu. Beysboldan bahsedip bilmiş bilmiş güldü yine ama George Amca'dan bahsetmedi. İçeriye girdiğinde Kate de bahsetmedi ondan, Streeter'a içki de ikram etmedi. Karar verme yetisi askıya alınmış, bir duygu fırtınasının içinde savruluyormuş gibi görünüyordu. Havadan sudan bahsettiler. Bir ara Charlie gelip annesinin yanında durdu, Kate de onun iki elini bir eliyle kavradı. Sonra zil çaldı, Kate amcasını karşılamaya gitti. Şefkatle birbirlerine sarıldılar –ailevi bir kucaklaşma–; ardından George Amca, "Ben soyuldum Katie," dedi. "Dün 400 dolarımı çaldılar. Napoli'den otobüsle gelirken."

"Ah, çok üzüldüm!" dedi Kate. "Peki bir şey yapamadın mı George? Söyleyeceğin, konuşacağın kimse yok muydu?"

"Konuşmak mı Katie? Gemiden indiğimden beri kimseyle konuşamadım ki. Ben yok İngilizce bilmek. Ellerini kessen tek kelime edemiyorlar. 400 dolara yanmıyorum –yoksul değilim– ama o parayı bağış olarak vermeyi tercih ederdim."

"Gerçekten çok üzüldüm."

"Burası muhteşemmiş Katie."

"Bak Charlie, bu George Amca."

Kate ikisinin anlaşamayacağına güveniyor idiyse, umudu ilk saniyede kırılmıştı. Charlie bilmiş bilmiş gülmeyip öyle dimdik, Amerika'nın ona verebileceği her şeyi almaya hazır durdu ki, ikisi arasında daha ilk anda bir yakınlık kuruldu; Kate, Streeter'ı tanıştırabilmek için ikisini ayırmak zorunda kaldı. George Amca, Kate'in öğrencisiyle tokalaşıp muhtemel ama yanlış bir sonuç çıkardı.

"Var İngilizce bilmek?" diye sordu.

1 (İt.) "İşte, işte Roma." (ç.n.)

"Ben Amerikalıyım," dedi Streeter.

"Mahkûmiyet süreniz ne kadar?"

"Burada ikinci yılım bu," dedi Streeter. "FRUPC'de çalışıyorum."

"Ahlaksız bir ülke burası," dedi George Amca yaldızlı koltuklardan birine oturarak. "Önce 400 dolarımı çaldılar, sonra burada sokaklarda dolaşırken her yerde çıplak erkek heykelleri gördüm. Çırılçıplak."

Kate, Assunta'yı çağırdı; hizmetçi geldiğinde, çok hızlı İtalyanca konuşarak viski ve buz getirmesini söyledi. "Dünya görüşleri farklı sadece George Amca," dedi.

"Hayır, değil," dedi George Amca. "Doğal bir şey değil bu. Soyunma odalarında bile doğal değil. El altında bir havlu varsa soyunma odasında çırılçıplak kendini sergilemeyi pek az erkek tercih eder. Doğal değil. Nereye baksan görüyorsun. Çatıların üstünde. Ana kavşaklarda. Buraya gelirken küçük bir parkın önünden geçiyordum –çocuk parkı gibi bir yer– tam ortasında, onca küçük çocuğun tam ortasında, o çıplak erkeklerden biri duruyordu."

"Viski alır mısın?"

"Evet, lütfen... Gemi cumartesi günü kalkıyor Katie; senle oğlanın benimle memlekete dönmenizi istiyorum."

"Ben Charlie'nin gitmesini istemiyorum," dedi Kate.

"O gelmek istiyor, değil mi Charlie? Bana çok güzel bir mektup yazdı. Güzel ifade etmiş, el yazısı da güzel. Çok güzel bir mektuptu Charlie. Lisenin müdürüne gösterdim mektubunu, istediğin zaman Krasbie Lisesi'ne yazılabileceğini söyledi. Senin de gelmeni istiyorum Katie. Orası senin memleketin, başka memleketin yok. Senin derdin ne, biliyor musun Katie, sen çocukken Krasbie'de herkes seninle alay ediyordu, sen de kaçmakta buldun çareyi, hâlâ da kaçıyorsun."

"Dediğin doğruysa, ki doğru olabilir," dedi Kate hızlı hızlı konuşarak, "gülünç göründüğüm bir yere niye döneyim?"

"Katie'ciğim, gülünç görünmeyeceksin. Ben onun icabına bakarım."

"Ben memlekete gitmek istiyorum anne," dedi Charlie. Şöminenin yanındaki bir taburede oturuyordu; artık sırtı o kadar dik değildi. "Sürekli memleket özlemi çekiyorum."

"Memleket özlemi diye Amerika'yı özlemen mümkün mü?" Kate'in ses tonu çok sertti. "Orayı hiç görmedin ki. Senin memleketin burası."

"Ne demek istiyorsun?"

"Senin yuvan annenin yanı."

"O kadar basit değil ki anne. Burada hep kendimi bir garip hissediyorum. Sokakta herkes farklı bir dil konuşuyor."

"İtalyanca öğrenmeyi hiç denemedin bile."

"Öğrenseydim de fark etmezdi. Yine yabancı gelecekti kulağıma. Yani kendi dilim olmadığını hep hatırlayacaktım. Ben buradaki insanları anlamıyorum anne. Tamam, hoşuma gidiyorlar, ama anlamıyorum. Ne yapacaklarını hiç tahmin edemiyorum."

"Anlamaya çalışsan?"

"Çalışıyorum ama dâhi değilim ben, zaten sen de anlamıyorsun. Kendin söyledin, ayrıca senin de bazen memleketi özlediğini biliyorum. Bakışından anlıyorum."

"Memleket özlemi anlamsız bir şey," dedi Kate öfkeyle. "Kesinlikle bir anlamı yok. Yeryüzündeki insanların yüzde ellisi sürekli memleket özlemi çekiyor. Ama sanırım bunu anlayacak yaşa gelmedin henüz. İnsan bir yerdeyken başka bir yerde olmak istiyorsa mesele gemiye binmekten ibaret değildir. Aslında başka bir ülkeyi özlemez. Kendi içinde var olmayan ya da bulmayı başaramadığı bir şeyin özlemini çeker."

"Ya anne, ben onu demiyorum. Benim dediğim, kendi dilimi konuşan, beni anlayan insanlarla birlikte olsam daha rahat olurdum, o kadar."

"Hayattan tek beklediğin rahatlıksa Tanrı yardımcın olsun."

O sırada kapı çalındı, Assunta baktı. Kate saatine göz atıp sekizi beş geçtiğini gördü. Ayın ilk perşembesiydi. Bir açıklama yapmaya fırsat bulamadan sökün ettiler: Yaşlı Roma dükü sol elinde bir demet çiçekle başı çekiyordu. Biraz arkadan eşi düşes geliyordu; uzun boylu,

narin, kır saçlı bir kadındı, aileye I. François tarafından hediye edilmiş mücevherlerini takmıştı. Onları çeşitli soylular izliyordu; gösterişli, yol yorgunu halleriyle gezici bir sirki çağrıştırıyorlardı. Dük, Kate'e çiçekleri verdi. Hepsi salondakileri hafifçe eğilerek selamladıktan sonra gaz kokan mutfaktan geçerek servis kapısına gittiler.

George Amca İtalyan asıllılarla dalga geçen Berber Giuseppe şarkısını yüksek sesle söylemeye koyuldu. Birinin gülmesini bekledi, kimse gülmeyince sordu: "Bu da neydi kuzum?"

Kate açıklarken gözleri parlıyordu, amcası bunu fark etti.

"Bu tür şeyler senin hoşuna gidiyor, değil mi?" dedi.

"Olabilir," dedi Kate.

"Delilik bu Katie," dedi George Amca. "Delilik, çılgınlık. Sen de benimle ve Charlie'yle birlikte memlekete geliyorsun. Benim evin yarısını Charlie'yle sana veririm, güzel bir Amerikan mutfağı yaptırırım sana."

Streeter bu son sözün Kate'e dokunduğunu gördü, ağlayacağını düşündü. Kate yine hızlı hızlı konuşarak, "Herkes Krasbie gibi yerlerde evinde otursa Amerika keşfedilir miydi?" dedi.

"Senin bir şey keşfettiğin yok Katie."

"Keşfediyorum, keşfediyorum."

"Hepimiz daha mutlu olacağız anne," dedi Charlie. "Büyük, temiz, güzel bir evimiz, bir yığın arkadaşımız, güzel bir bahçemiz, mutfağımız, duşumuz olursa hepimiz daha mutlu oluruz."

Kate onlara sırtını dönüp şöminenin önünde durdu ve yüksek sesle, "Hiçbir arkadaş, hiçbir mutfak, hiçbir bahçe, hiçbir duş ya da başka bir şey benim dünyayı, dünyada yaşayan farklı farklı insanları görme arzumu yok edemez," dedi. Sonra oğluna dönüp yumuşak bir tonda konuştu. "İtalya'yı özleyeceksin Charlie."

Oğlan bilmiş bilmiş güldü. "Yemeğin içinden çıkan siyah kılları özleyeceğim," dedi. Kate tek kelime etmedi. İçini bile çekmedi. Sonra oğlan annesinin yanına gidip ağlamaya başladı. "Özür dilerim annecim," dedi. "Özür dilerim. Çok saçma bir şey söyledim. Espriydi sadece." Annesinin ellerini, gözyaşıyla ıslanmış yanaklarını öptü; Streeter da kalkıp gitti.

"Tal era ciò che di meno deforme e di men compassionevole si faceva vedere intorno, i sani, gli agiati,"[1] diye okudu Streeter pazar günü tekrar derse gittiğinde. "Chè, dopo tante immagini di miseria, e pensando a quella ancor più grave, per mezzo alla quale dovrem condurre il lettore, no ci fermeremo ora a dir qual fosse lo spettacolo degli appestati che si strascicavano o giacevano per le strade, de' poveri, de' fanciulli, delle donne."[2]

Oğlanın gitmiş olduğu belliydi; Kate söylememişti gittiğini ama salon çok daha büyük görünüyordu. Dersin ortasında Roma dükü sabahlığı ve terlikleriyle, elinde hasta kız kardeşine bir tas çorba taşıyarak salondan geçti. Kate yorgun görünüyordu ama zaten hep yorgun görünürdü. Ders bitip Streeter ayağa kalktığında, acaba Charlie'den ya da George Amca'dan bahsedecek mi, diye aklından geçirirken, Kate çok ilerleme kaydettiğini söyleyip onu tebrik etti; *Nişanlılar*'ı bitirmesini ve ertesi hafta için *İlahi Komedya*'yı almasını söyledi.

Çev.: Roza Hakmen

1 "İşte, sağlığı ve hali vakti yerinde olan insanların çevrelerine yansıttıkları asgari şefkat ve yozlaşmamış duyguları bundan ibaretti." (y.n.)

2 "Bunca sefalet yansıtan görüntüden sonra, sokaklarda sürünen ya da yerlere serilmiş; fukara, çocuk ve kadınların ayaklar altında ezilmeleri gibi sahneleri, ileride daha da beterlerine tanıklık yapacak okurlarımıza bir soluk alma fırsatı vermek açısından şimdilik ertelemeyi düşünüyoruz." (y.n.)

Wryson'lar

Wryson'lar Shady Hill banliyösünde her şeyin tıpatıp, olduğu gibi devam etmesini isterlerdi. Değişiklik korkuları –alışılmışın dışındaki her tür şeyden korkuları– çok keskindi. Larkin arazisi yaşlılar için bir huzur evi yapılmak üzere satıldığında Wryson'lar belediye meclisinin toplantısına katılıp bu yaşlıların ne tür yaşlılar olacaklarını öğrenmek istediler. Wryson'ların yurttaşlıkla ilgili etkinlikleri imarda kademe yükseltilmesiyle sınırlıydı ama bu konuda çok faaldiler; evlerine kokteyle davet edildiğiniz takdirde, büyük ihtimalle oradan ayrılmadan önce imarda kademe yükseltilmesiyle ilgili bir dilekçeyi imzalamanız istenirdi. Yaşadıkları yerin niteliklerini koruma yönünde doğal bir arzudan öte bir şeydi bu. Wryson'lar kapıda bir yabancının varlığını hisseder gibiydiler: gül bahçelerini mahvedip emlak yatırımlarının değerini düşürecek çocukları olan, hiç durmadan entrikalar kuran, nefesi sarmısak kokan, elinde bir kitap, pis, sakallı, yabancı bir adam. Wryson'lar banliyönün entelektüel hayatına katılmazlardı. Evlerinde pek kitap bulunmazdı ve ahçıların bile lavabolarının üstüne Picasso röprodüksiyonları asmasıyla tanınan bir yerde Wryson'ların resim

zevki deniz kenarında güneş batışlarıyla çiçek dolu vazolardan öteye geçmezdi. Donald Wryson seyrek sarı saçlı, iriyarı, neşeli, kabadayı bir adamdı, ama sadece namusun, sınıf farklarının ve görünürdeki düzenin korunması konularında dayılanırdı. Irene Wryson sevimsiz sayılmazdı, ama hem utangaçtı hem de kavgacı, özellikle imarda kademe yükseltilmesi konusunda kavgacıydı. Tek çocukları Dolly adlı küçük kızlarıydı; Alewives Lane'de güzel bir evde oturuyorlardı ve bahçelerine meraklıydılar. Görünür düzeni korumanın bir yolu da buydu; Donald Wryson filbahri çalıları düzensiz, çimenliğinde kel bir leke bulunan bir komşusunu kıyasıya eleştirirdi. Wryson'ların sosyal hayatı kısıtlıydı; bu alanda bir hırsları ya da ihtiyaçları yoktu görünüşe bakılırsa; yine de her yıl Noel'de yaklaşık altı yüz kart gönderirlerdi. Bu kartların hazırlanıp adreslerin yazılması en az iki hafta boyunca bütün akşamlarını meşgul ediyor olsa gerekti. Donald anırır gibi gülerdi; ondan hoşlanmayan insanlar trende onunla aynı vagonda oturmamaya özen gösterirdi. Wryson'lar katıydı, bükülmezlerdi. Bahçelerindeki çimenlikte bir ayrıkotu gördüklerinde ya da bir komşularının boşanmaya niyetlendiğini duyduklarında canları sıkılmazdı, paniğe kapılırlardı. Tuhaftılar elbette. Sahte reçete yazıp yakalanan ve üç yıldır morfin kullandığı anlaşılan zavallı sersem Flossie Dolmetch kadar tuhaf değildiler. İki bin porno fotoğraftan oluşan bir koleksiyonun sahibi Caruthers Mason kadar tuhaf değildiler, Mrs. Temon kadar da tuhaf değildiler, yan odada güzelim iki çocuğu dururken... Her neyse, uzatmanın anlamı yok. Tuhaftılar.

Irene Wryson'ın tuhaflığı bir rüyadan kaynaklanıyordu. Ayda bir iki kere birinin –bir düşmanın ya da biçare bir Amerikalı pilotun– bir hidrojen bombası patlattığını görürdü rüyasında. Gün ışığında düşününce ipe sapa gelmez bir rüyaydı; ne bahçesiyle bir alakası vardı ne imarda kademe yükseltilmesiyle, ne de konforlu hayatıyla. Rüyasında hidrojen bombasını gördüğünü kahvaltı sofrasında kocasına bir türlü söyleyemezdi. İştah açıcı sofranın ve bahçe manzarasının –hatta yağmurlu ya da karlı manzaranın– karşısında uykusunu berbat eden şeyi açıklayamazdı. Bu rüya onun

hem enerjisini tüketirdi hem de sükûnetini; çoğu kez ağır bir depresyona gömülürdü. Rüyanın olay silsilesi değişmekle birlikte genellikle şöyle olurdu:

Rüyanın dekoru Shady Hill'di; kendi yatağında uyandığını görürdü rüyasında. Donald her defasında gitmiş olurdu. Bombanın patlamış olduğunu derhal kavrardı. Tavandaki iri bir delikten şilte dolgu malzemesi ve kahverengi bir su sızardı. Gökyüzü gri –ışıksız– olur ama batıda iplik iplik kırmızı ışıklar görünürdü; güneş battıktan sonra havada gördüğümüz o büyüleyici uçak izleri gibi. Bunların uçak izi mi, kemiklerinin iliğini kurutacak o felaketin izi mi olduğunu bilemezdi. Gri hava kalıcı görünürdü. Gökyüzünde bir daha asla ışığın parlamayacağını anlardı. Penceresinden ırmak görünürdü; rüyasında pencereden dışarı bakarken ırmaktan yukarı tekneler çıkmaya başlardı. Önce iki üç tekne olurdu sadece. Sonra onlarca, daha sonra yüzlerce tekne. Dıştan motorlu tekneler, gezinti tekneleri, yatlar, çift motorlu guletler, hatta sandallar olurdu. Teknelerin sayısı arttıkça artar, sonunda ırmağın tamamını kaplarlardı; motor sesleri yükselir, kulağı sağır ederdi. Irmak yukarı, geri çekilirken avantajlı konuma geçme mücadelesi giderek saldırganlaşır, sonunda vahşileşirdi. Irene insanların birbirine tabancayla ateş ettiğini, küçük çocukları da olan bir aileyi taşıyan bir sandalın bir kruvazör tarafından parçalanıp batırıldığını görürdü. Dünyanın sonu gelmişken bu insanlık dışı manzarayı görünce ağlardı rüyasında. Hem ağlar hem seyretmeyi sürdürürdü, sanki bir gerçek ifşa edilirdi; insanlığın durumunun bu olduğunu, dünyanın tehlikeli, Shady Hill'deki konforlu hayatının bir oyalamacadan ibaret olduğunu öteden beri bilirdi sanki.

Sonra rüyasında sırtını pencereye döner ve banyodan geçerek Dolly'nin odasına girerdi. Huzur içinde uyuyan kızını uyandırırdı. Rüyanın burasında duyguları en yoğun noktasına ulaşırdı. Bu mis kokulu çocuğa beslediği sevginin gücü ve saflığı bir azaptı. Kızı giydirir, kar tulumunu üstüne geçirir, sonra banyoya götürürdü. İlaç dolabını açardı; burası düzen delisi Wryson'ların evde düzene sokmadığı tek yerdi. Dolly'nin ufak tefek rahatsızlıklarından kalma

ilaçlarla tıka basa doluydu: öksürük şurupları, zehirli sarmaşığa karşı kalamin losyonu, aspirin, müshil. Bu ilaç kalıntılarının hafif kokusuyla kızı hastalandığında ona duyduğu şefkat –sanki ilaç dolabının kapısı duyguların göz kamaştırıcı yaz mevsimine açılan bir pencereymişçesine– tekrar ağlatırdı Irene'i. İlaç şişelerinden birinin üzerinde "Zehir" yazılıydı; o şişeye uzanır, kapağını döndürüp açar, sol eline bir kendine, bir de kızına, iki hap dökerdi. Hiçbir şeyden şüphelenmeyen çocuğa tatlı bir yalan uydurur ve tam hapı ağzına yerleştirecekken banyonun tavanı çökerdi; dizlerine kadar sıva ve pis suyun içinde bulurlardı kendilerini. Suyun içinde el yordamıyla zehri arar, bulamazdı; genellikle rüya böyle biterdi. Kahvaltı sofrasında kapı gibi kocasına doğru uzanıp benzinin niye solgun olduğunu nasıl açıklardı, dünyanın sonuna dair bu ayrıntılı rüyayı nasıl anlatırdı? Anlatsa kocası anıra anıra gülerdi.

Donald Wryson'ın tuhaflığının kaynağı kolaylıkla çocukluğunda bulunabilirdi. Orta Batı'nın muhtemelen pek matah bir özelliği olmayan küçük bir kasabasında doğup büyümüştü; eski tarz seyyar pazarlamacı olan, yakasına bir sera gülü takıp bej tozluk giyen babası karısıyla küçük yaştaki oğlunu terk etmişti. Mrs. Wryson'ın pek az arkadaşı vardı, hiçbir akrabası yoktu. Kocası evi terk edince bir sigorta şirketinde memur olarak işe girmiş, oğluyla birlikte mutlak bir hüzün ve yoksulluk içinde yaşamaya başlamıştı. Terk edilişinin dehşeti aklından hiç çıkmıyordu ve oğlundan o kadar çok destek bekliyordu ki, çocuğun ruh sağlığını tehdit ediyordu. Hayatının cehennem azabı olduğunu söylüyordu sık sık, hayatta kalmaya çalışmaktan başka yapabileceği bir şey yoktu.

Bir zamanlar genç, sarışın ve mutlu bir kadın olmuştu; bu geçmiş günleri yeniden yaşamak için bulabildiği tek yol oğluna pasta ve kurabiye yapmayı öğretmekti. Uzun ve soğuk gecelerde, dört ailenin yaşadığı evlerinin etrafında rüzgâr ıslık çalarken mutfaktaki ocağı yakar, aroması etrafa yayılsın diye üstüne elma kabuğu koyardı. Sonra Donald önlüğünü takıp gerekli kâseleri, kapları çıkarır, unla şekeri ölçer, yumurtaların akıyla sarısını ayırırdı. Her dolabın içinde ne olduğunu öğrenmişti. Baharatlarla şekerin, kuru

yemişlerle ağaç kavununun yerini bilirdi; işleri bittikten sonra kâselerle kapları yıkayıp yerlerine yerleştirmekten hoşlanırdı. Donald da bu pasta pişirme seanslarına bayılırdı, her şeyden çok o yıllarda annesinin hayatının üstüne çökmüş daimi baskıyı unutturdukları için; ayrıca yalnızlık çeken bir oğlan çocuğunun fırtınalı bir gecede mutfakta bulduğu güven duygusuna isyan etmesi için bir sebep var mıydı? Annesi ona kurabiye, kek, muzlu çörek ve son olarak da bezeli pasta yapmayı öğretti. Bazen işlerini bitirdiklerinde saat on biri geçmiş olurdu. "Birlikte güzel vakit geçiriyoruz, değil mi oğlum?" diye sorardı Mrs. Wryson. "Senle ben harika vakit geçirmiyor muyuz birlikte? Rüzgâr nasıl uğulduyor, duydun mu! Zavallı denizciler." Sonra annesi ona sarılır, seyrek saçlarını okşar ve aslında çok büyümüş olduğu halde bazen kucağına oturturdu.

Bütün bunlar çok uzun zaman önceydi. Mrs. Wryson ölmüştü; Donald mezarının başında durduğunda pek büyük bir keder hissetmemişti. Annesi ölmeden yıllar önce zaten ölüme razı olmuştu; konuşmalarında sık sık mezara cesurca göndermeler yapardı. Yıllar sonra, Donald New York'ta tek başına yaşarken bir bahar akşamı ansızın ergenliğindeki kadar ağır bir depresyona gömülmüştü. İçki içmez, kitap okumaz, tiyatroya, sinemaya gitmezdi; annesi gibi onun da pek az sayıda arkadaşı vardı. Kendini bu sefil durumdan kurtarmak için bir çare bulmaya çalışırken bezeli pasta yapmak geldi aklına. Dışarı çıkıp gerekli malzemeyi aldı –kendinden çok utanıyordu–; oturduğu asansörsüz dairesine geldiğinde mutfağa girip unu eledi, kuru yemişlerle ağaç kavununu doğradı. Pasta hamurunu karıştırırken depresyonunun uçup gittiğini fark etti. Pastayı fırına verip ellerini önlüğüne sildikten sonra annesini ve çocukluğunda fırtınalı gecelerde annesinin mutfağında hissettiği güven duygusunu hatırlamakla ne kadar iyi ettiğini düşündü. Pasta piştikten sonra üstünü kremayla kapladı, bir dilim yedi ve gerisini çöpe attı.

Bir daha dertlendiğinde pasta pişirme güdüsünü bastırdı, ama her seferinde bastıramıyordu; Irene'le evli olduğu sekiz dokuz yıl boyunca sekiz dokuz pasta pişirmiş olmalı. Olağanüstü önlemler

alıyor, Irene'in hiçbir şeyden haberi olmuyordu. Kocasının mutfağa tamamen yabancı olduğunu sanıyordu. Kahvaltı sofrasında –tam doksan sekiz kiloluk bir adam olarak– sabahın üçüne kadar bezeli pasta pişirdiğini, sonra da pastayı garaja sakladığını, o yüzden uykusuz göründüğünü nasıl açıklayabilirdi ki?

Bu sevimli denemeyecek insanlarla ilgili bu nahoş bilgileri de verdikten sonra, onları kaygısızca öteki dünyaya gönderebiliriz. Zaten Dolly dışında kim özler ki onları? Donald Wryson imar kademesinin yükseltilmesi konusundaki misyoner şevkiyle yağmur çamur demeden koşturup dururdu. Diyelim ki bir gece buz fırtınasında oylamadan dönerken arabası Hill Sokağı'ndan aşağı kayıp köşedeki ulu karaağaca çarptı ve paramparça oldu. Son. Zavallı dul karısı, ya aşktan ya bağımlılıktan teselli bulmaz haldeydi. Kocasını kaybettikten bir ay kadar sonra sabah yataktan kalkarken ayağı karyola etekliğine takıldı ve düşüp kalça kemiğini kırdı. Uzun süren nekahet döneminde zayıf düştü ve zatürre kapıp hayatına veda etti. Geriye anlatılacak bir tek Dolly kalıyor. Bu kızcağız hakkında öyle hazin bir hikâye yazabiliriz ki... Dolly annesiyle babasının vasiyetnamesi resmen onaylanıncaya kadar önce komşuların merhameti, sonra tahammülü sayesinde hayatta kalır. Sonunda tek akrabasının, annesinin Los Angeles'ta öğretmenlik yapan bir kuzeninin yanına gönderilir. Yüzlerce gece şaşkınlık ve yalnızlık içinde, ağlaya ağlaya uykuya dalar. Dünya ona öyle yabancı ve soğuk görünür ki... Annesiyle babasını hatırlatacak pek bir şey yoktur hayatında; bir tek Noel'de, Shady Hill'e gelmiş, oradan Los Angeles'a gönderilmiş kartlar: Paris'te yaşayan ve kazadan habersiz olan Mrs. Sallust Trevor'dan bir "Kutlu Olsun"; Meksika'da yaşayan ve Noel kartı listelerini bir türlü güncelleyemeyen Parker'lardan "Selamlar"; Meyers'in dükkânından "İyi Bayramlar"; Perry Brown'lardan "Mutlu Noeller"; Oak Tree İtalyan restoranından "Santissima"; Dodie Smith'ten "Joyeux Noël" dilekleri. Yıllar boyunca her Noel'de annesiyle babasını mezara ve ötesine izlemiş olan bu neşeli dilekleri çöpe atmak küçük kızın görevi olacaktır... Ama bütün bunlar olmadı, olmuş olsaydı da, bildiklerimize hiçbir açıklama getirmezdi.

Olan şuydu: Bir gece Irene Wryson her zamanki rüyayı gördü. Uyandığında kocası yatakta değildi. Havada tatlı bir koku vardı. Irene'i ansızın ter bastı, kalbi panikten güm güm atıyordu; dünyanın sonunun geldiğini anlamıştı. Havadaki tatlı koku atom külünden başka neyin kokusu olabilirdi? Pencereye koştu; ama ırmak bomboştu. Yarı uykuda, çaresizlik içinde, ne yapacağını bilemez haldeydi; Dolly'yi uyandırmasını engelleyen şey sağlıklı bir merak oldu. Koridorda duman vardı ama sıradan bir ateşin dumanı değildi. Tatlı koku bunun ölümcül bir kül olduğu konusunda şüpheye yer bırakmıyordu. Kokuyu takip ederek merdiveni indi, yemek odasından geçip ışık yanan mutfağa girdi. Donald kafasını masaya koymuş uyuyordu; içerisi dumana boğulmuştu. "Ah, hayatım," diye haykırdı Irene ve kocasını uyandırdı.

"Yaktım," dedi Donald, fırından fışkıran dumanı görünce. "Yaktım kahrolası pastayı."

"Ben de hidrojen bombası sanmıştım," dedi Irene.

"Pasta," dedi Donald. "Yaktım. Niye hidrojen bombası sandın ki?"

"Canın bir şey yemek istediyse beni uyandırsaydın ya," dedi Irene.

Sonra fırını söndürüp duman çıksın ve içeri tütünçiçeğiyle diğer gece çiçeklerinin kokusu girsin diye pencereyi açtı. Pencereyi açmadan önce bir an tereddüt etmiş olabilir; kapıdaki yabancı –sakallı, kitaplı, istenmeyen adam– sabahın saat dört buçuğunda duman dolu mutfaktaki bu pijamalı çift hakkında ne düşünecekti? Hayatın karmaşıklığını –belki bir anlığına– az da olsa kavramış olmalılar, ama kavrayışları geçiciydi. Daha fazla bir açıklama yapılmadı. Donald kömüre dönüşmüş olan pastayı çöpe attı, sonra ışıkları söndürüp yukarı çıktılar; hayat onlara her zamankinden daha esrarengiz, görünürdeki düzeni korumak her zamankinden daha önemli görünüyordu.

Çev.: Roza Hakmen

Taşralı Koca

En başından başlayacak olursak, Francis Weed'in Minneapolis'ten bindiği, doğuya giden uçak fırtınaya yakalandı. Gökyüzü puslu maviydi; uçağın altındaki bulutlar birbirine o kadar yakındı ki yeryüzü hiç görülmüyordu. Sonra pencerelerin dışında sis oluşmaya başladı; sis kalın beyaz bir bulutla birleşince egzoz alevlerini yansıtmaya başladı. Bulutun rengi koyulup grileşti ve uçak sallanmaya başladı. Francis daha önce fırtınaya rastlamıştı ama hiç bu kadar sallandığı olmamıştı. Yanındaki adam cebinden bir matara çıkarıp bir yudum içti. Francis adama gülümsedi ama o başını çevirdi; ağrı kesicisini kimseyle paylaşmaya niyeti yoktu. Uçak kontrolden çıkmış gibi alçalıp çırpınırcasına hareket etmeye başladı. Bir çocuk ağlıyordu. Uçağın içindeki hava aşırı sıcak ve ağırdı; Francis'in sol ayağı uyuştu. Havalimanında satın aldığı kitaptan birkaç sayfa okudu ama fırtınanın şiddeti dikkatini dağıtıyordu. Pencerelerin dışı kapkaraydı. Karanlıkta egzoz alevlerinin kıvılcımları çakıyordu; içerideki kısık ışıklar, havasızlık ve pencerelerdeki perdeler yoğun ve yersiz bir yuva duygusu yaratıyordu. Sonra ışıklar titreşip söndü. "Oldum olası ne hayal ederdim, biliyor musunuz?"

dedi ansızın Francis'in yanındaki adam. "New Hampshire'da bir çiftlik alıp sığır yetiştirmeyi isterdim öteden beri." Hostes acil iniş yapacaklarını anons etti. Çocuklar haricinde herkesin gözünün önünde Ölüm Meleği'nin açılan kanatları canlandı. Pilotun alçak sesle şarkı söylediği işitiliyordu: "Altı penim var, tam altı penim var. Altı penim var, hayat boyu idare edecek..." Bundan başka ses duyulmuyordu.

Hidrolik valflerin gürültülü iniltisi pilotun şarkısını bastırdı; otomobil frenini andıran tiz bir çığlık havada yankılandı ve uçak bir mısır tarlasına karın üstü küt diye oturdu. O kadar sarsıldılar ki, önlerde oturan yaşlı bir adam, "Böbreklerim! Böbreklerim!" diye uludu. Hostes kapıyı açtı, birileri arkadaki acil çıkış kapısını açtı ve süregiden ölümlülüklerinin tatlı sesi içeri girdi – şiddetli yağmurun fütursuz şapırtıları ve kokusu. Can havliyle kapılardan inip mısır tarlasında dört bir yana dağıldılar, ipin kopmaması için dua ettiler. Kopmadı. Hiçbir şey olmadı. Uçağın yanmayacağı, patlamayacağı anlaşıldığında mürettebat ile hostes, yolcuları bir araya toplayıp sığınmak üzere bir samanlığa götürdüler. Philadelphia'ya yakındılar; kısa bir süre sonra taksilerle konvoy halinde şehre gittiler. "Aynı Marne," dedi biri ama genelde birçok Amerikalının diğer yolculara beslediği şüphecilik ne gariptir ki pek yumuşamamıştı.

Francis Weed, Philadelphia'dan New York'a giden bir trene bindi. Bu yolculuğun sonunda şehri bir baştan diğerine katetti ve haftanın beş akşamı Shady Hill'deki evine gitmek üzere bindiği banliyö treni tam hareket etmek üzereyken yetişip bindi.

Trende Trace Bearden'ın yanına oturdu. "Biliyor musun, şu Philadelphia yakınında kaza geçiren uçağın içindeydim," dedi. "Bir tarlaya indik..." Francis gazetelerden ve yağmurdan daha hızlı yol almıştı; New York'ta hava güneşli ve ılımlıydı. Eylül sonunda, bir elma kadar düzgün, hoş kokulu bir gündü. Trace anlattığı hikâyeyi dinledi ama heyecanlanması mümkün müydü? Francis ölümle burun buruna gelmeyi zihinde canlandıracak beceriye sahip değildi – hele hele bir banliyö treninde, gecekonduların bahçelerinde hasadın başlamış olduğu güneşli kırlarda yol alırken. Trace gaze-

tesini açınca, Francis düşünceleriyle baş başa kaldı. Shady Hill İstasyonu'nun peronunda Trace'e iyi akşamlar diledi ve ikinci el Volkswagen'iyle mahallesine, Blenhollow'a gitti.

Weed'lerin Hollanda sömürge tarzındaki evi dışarıdan bakınca sanıldığından daha büyüktü. Salon ferahtı ve Galya gibi üçe bölünmüştü. Holden salona girildiğinde sola dönerek L oluşturan bölümde, uzun bir masaya mumlar ve ortada bir kâse meyveyle altı kişilik sofra kurulmuştu. Açık mutfak kapısından gelen ses ve kokular iştah açıcıydı; Julia Weed iyi bir aşçıydı çünkü. Salonun en büyük bölümüne bir şömine hâkimdi. Sağda bir kitaplık ve bir piyano vardı. Oda pırıl pırıl ve sakindi; batıya bakan pencerelerden içeri giren yaz sonu güneşi parlak ve su gibi berraktı. Burada hiçbir şey özensiz değildi; cilalanıp parlatılmamış hiçbir şey yoktu. Kapağı sıkışmış bir sigara kutusunu zorlanarak açtığınızda içinde eski bir gömlek düğmesiyle küf tutmuş bir madeni para bulacağınız evlerden değildi. Şöminedeki küller temizlenmişti; piyanonun üstündeki güller cilalı geniş kapağın üzerine yansıyor, nota sehpasında bir Schubert valsları albümü duruyordu. Dokuz yaşında, güzel bir kız olan Louisa Weed batı penceresinden dışarıya bakıyordu. Kardeşi Henry onun yanında duruyordu. En küçükleri Toby de odun kutusunun cilalı pirinç süslemelerini, bira içen dazlak keşişleri inceliyordu. Francis şapkasını çıkarıp gazetesini bırakırken bu sahneden bilinçli bir haz almadı; o kadar ince düşünceli biri değildi. Bu sahne ona aitti, onun yaratısıydı ve her canlının yuvasına dönerken hissettiği hafiflik ve güçle dönmüştü oraya. "Herkese merhaba," dedi. "Minneapolis'ten bindiğim uçak..."

Francis eve on gelişinden dokuzunda sevgiyle karşılanırdı ama o gece çocuklar kendi düşmanlıklarıyla meşguldüler. Francis uçak kazasıyla ilgili cümlesini tamamlamadan Henry Louisa'nın poposuna bir tekme indirdi. Louisa bir hışım arkasına dönüp, "Eşek!" dedi. Francis, Henry'yi cezalandırmadan önce Louisa'yı küfür ettiği için azarlamak gibi bir hataya düştü. Bunun üzerine Louisa babasına saldırıp onu taraf tutmakla suçladı. Hep Henry haklıydı; kendisi eziliyordu, yalnızdı, çaresiz durumdaydı. Francis oğluna döndü ama

onun tekmesine mazereti hazırdı: Önce Louisa ona vurmuştu; üstelik kulağına vurmuştu, tehlikeli bir vuruştu yani. Louisa bunu hararetle onayladı. Evet, kulağına vurmuştu, bilerek vurmuştu kulağına, çünkü kardeşi porselen koleksiyonunu dağıtmıştı. Henry bunun yalan olduğunu söyledi. Küçük Toby odun kutusundan başını çevirip Louisa lehine tanıklık yaptı. Henry eliyle Toby'nin ağzını kapadı. Francis iki oğlanı ayırırken yanlışlıkla Toby'yi odun kutusunun içine düşürdü. Toby ağlamaya başladı. Louisa zaten ağlıyordu. Tam o sırada Julia Weed salona, yemek masasının durduğu bölüme girdi. Güzel ve akıllı bir kadındı, saçındaki beyazlar vakitsizdi. Velveleyi fark etmemiş gibiydi. "Merhaba hayatım," dedi sakin bir tavırla Francis'e. "Hadi hepiniz ellerinizi yıkayın, yemek hazır." O gözyaşı selinin ortasında bir kibrit çakıp altı mumu yaktı.

Bu basit duyuru, tıpkı İskoç kabile başkanlarının savaş naraları gibi savaşçıların şevkini artırdı. Louisa, Henry'nin omzuna bir yumruk attı. Nadiren ağlayan Henry bütün kozlarını kullanmış, yorulmuştu. O da ağlamaya başladı. Küçük Toby eline kıymık battığını fark etti ve ulumaya başladı. Francis bağırarak uçak kazası geçirdiğini ve yorgun olduğunu söyledi. Julia tekrar mutfaktan salona girdi ve keşmekeşi yine görmezden gelerek Francis'ten üst kata çıkıp Helen'a her şeyin hazır olduğunu söylemesini rica etti. Francis seve seve gitti; çarpışmadan çıkıp karargâh bölüğüne dönmek gibi bir şeydi bu. Büyük kızına uçak kazasını anlatmaya niyetliydi ama Helen yatağına uzanmış, *Gerçek Aşk* dergisi okuyordu; Francis ilk iş olarak dergiyi kızın elinden çekip o dergiyi satın almasını yasaklamış olduğunu hatırlattı. Helen cevaben dergiyi satın almadığını söyledi. En yakın arkadaşı Bessie Black vermişti. *Gerçek Aşk*'ı herkes okuyordu. Bessie Black'in babası da okuyordu. Helen'ın sınıfında *Gerçek Aşk*'ı okumayan tek kız yoktu. Francis o dergiden nefret ettiğini söyledikten sonra yemeğin hazır olduğunu haber verdi – gerçi alt kattan gelen seslere bakılırsa henüz hazır değildi. Helen babasının peşinden aşağıya indi. Julia mum ışığında sofraya oturmuş, dizlerinin üstüne bir peçete yaymıştı. Louisa da, Henry de sofraya oturmamışlardı. Küçük Toby yüzükoyun yere uzanmış, ulumaya devam ediyordu. Francis

onunla şefkatli bir sesle konuştu: "Toby, baban bugün uçak kazası geçirdi. Merak etmiyor musun nasıl olduğunu?" Toby ağlamaya devam etti. "Toby, şimdi kalkıp sofraya oturmazsan seni mecburen aç karnına yatmaya göndereceğim." Çocuk ayağa kalktı, babasına ters ters bakıp koşarak yukarı, odasına çıktı ve kapıyı çarptı. "Eyvah," dedi Julia ve peşinden gitmeye yeltendi. Francis çocuğun şımaracağını söyledi ona. Julia, Toby'nin yaşına göre beş kilo eksiği olduğunu, yemek yemesi gerektiğini söyledi. Kış geliyordu, yemeğini yemezse soğuk kış aylarını hasta yatağında geçirecekti. Julia yukarı çıktı. Francis, Helen'la birlikte sofraya oturdu. Helen güneşli bir günde uzun süre okumaya dalmış olmanın getirdiği sıkıntıdan mustaripti; babasına ve salona bezginlikle baktı. Uçak kazasını anlayamadı, çünkü Shady Hill'e tek damla yağmur düşmemişti.

Julia, Toby'yle birlikte döndü; hepsi sofrada yerlerini aldıktan sonra yemekler tabaklara kondu. "Ben bu pasaklı şişkoyu seyretmek zorunda mıyım?" dedi Henry, Louisa'yı kastederek. Toby dışında herkesin katıldığı atışmada beş dakika boyunca herkes birbirine verip veriştirdi. Sonlara doğru Henry kafasını peçetesiyle örttü ve o şekilde yemek yemeye çalışırken gömleğini ıspanağa buladı. Francis Julia'ya, çocuklar akşam yemeğini daha önce yiyemez miydi, diye sordu. Julia bu saldırıya hazırlıklıydı. İki ayrı akşam yemeği hazırlayıp iki ayrı sofra kuramazdı. Gençliğini, güzelliğini ve zekâsını heba ettiği angaryalar manzarasını yıldırım efektleriyle tasvir etti. Francis kendisini anlamasını rica etti; uçak kazası geçirmiş, ölümden dönmüştü, ayrıca her akşam bir savaş meydanına dönmekten hoşlanmıyordu. Julia buna çok bozuldu. Sesi titremeye başladı. Her akşam savaş meydanına dönmüyordu ki. Saçma ve alçakça bir suçlamaydı bu. O gelene kadar ortalık sütlimandı. Julia sustu, çatalıyla bıçağını elinden bıraktı ve bir uçurumdan aşağı bakarmış gibi tabağına baktı. Ağlamaya başladı. "Zavallı anneciğim!" dedi Toby; Julia peçetesiyle gözyaşlarını silerek sofradan kalktığında Toby yanına gitti. "Zavallı anneciğim," dedi. "Zavallı anneciğim!" Sonra birlikte yukarı çıktılar. Öteki çocuklar da savaş meydanından ayrıldı; Francis sigara içip hava almak üzere arka bahçeye çıktı.

Çiçek tarhlarının arasındaki yolları, oturulacak banklarıyla hoş bir bahçeydi. Güneş batmış ama ortalık hâlâ kararmamıştı. Kaza ve savaş yüzünden efkârlanan Francis, Shady Hill'in akşam seslerini dinledi. "Haytalar! Maskaralar!" diye bağırıyordu yaşlı Mr. Nixon, kuş yemliğindeki sincaplara. "Yallah, gözüm görmesin sizi!" Bir kapı çarptı. Birileri çim biçiyordu. Sonra köşedeki evde oturan Donald Goslin, "Ayışığı Sonatı"nı çalmaya başladı. Hemen her gece aynı şeyi çalardı. Tempoyu filan boş verip baştan sonra rubato çalar, sonatı kendine acıma, huysuzluk ve yalnızlıktan –yani yokluğu Beethoven'ı dâhileştiren her şeyden– oluşan bir gözyaşı seline dönüştürürdü. Ezgisi sokağın bir ucundan diğerine, ağaçların altında bir sevgi ve şefkat yakarısı gibi yankılanır, güzel bir hizmetçi kızı –üçüncü kattaki odasında eski fotoğraflara bakan, memleketini özleyen Galway'li masum yüzlü bir kızcağızı– hedeflerdi. Francis, Mercer'ların retriever cinsi köpeğine, "Gel Jupiter, gel Jupiter," diye seslendi. Jupiter dişlerinin arasında bir fötr şapkanın kalıntılarıyla domates sırıklarının arasına daldı.

Jupiter bir garabetti. Bulup getirme içgüdüsü ve neşeli enerjisi Shady Hill'de yersiz kaçıyordu. Kömür gibi kapkaraydı; uzun, uyanık ve zeki bir hergele suratı vardı. Gözleri yaramaz yaramaz parıldar, başını dik tutardı. Kafası hanedan armalarında, goblenlerde ve eski şemsiyelerle bastonların saplarında boy gösteren kalın tasmalı, azgın köpek kafasının tıpatıp aynısıydı. Jupiter canının istediği yere gider, çöp sepetleriyle bidonlarını, çamaşır iplerini ve ayakkabılıkları talan ederdi. Gardenpartilerle tenis maçlarını dağıtır, pazar günleri kilisedeki ayine karışır, kırmızı elbiseli adamlara havlardı. Günde iki üç kere yaşlı Mr. Nixon'ın gül bahçesine dalar, Condesa de Sástago güllerinin arasında geniş bir yol açar, perşembe akşamları Donald Goslin mangalını yakar yakmaz kokusunu alırdı. Goslin'ler ne yaparlarsa yapsınlar, onu uzaklaştıramazlardı. Sopa, taş ve sert emirler sonucu terasın bir ucuna gider, orada armalara yakışır gösterişli suratıyla durup Donald Goslin'in tuzu almak üzere sırtını dönmesini beklerdi. Anında terasa zıplar, bifteği mangalın üstünden kapıverir ve Goslin'lerin akşam yemeği dişlerinin arasında,

kaçıp giderdi. Jupiter'ın günleri sayılıydı. Wrightson'ların Alman bahçıvanı ya da Farquarson'ların aşçısı bugün yarın zehirleyecekti onu. Hatta yaşlı Mr. Nixon bile Jupiter'ın bayıldığı çöplere biraz arsenik katabilirdi. "Gel Jupiter, Jupiter!" diye seslendi Francis, ama köpek beyaz dişlerinin arasındaki şapkayı sallayarak, hoplaya zıplaya yürüdü gitti. Francis evinin pencerelerine baktığında Julia'nın aşağı inmiş, mumları söndürmekte olduğunu gördü.

Julia ve Francis Weed'in sosyal hayatı hareketliydi. Julia sevilen bir kadındı, girişkendi; parti merakı son derece doğal bir korkudan, kargaşa ve yalnızlık korkusundan kaynaklanıyordu. Sabahları gelen postayı gerçek bir endişeyle tarayarak davetiyeleri arar, genellikle birkaç davetiye bulurdu ama doymak bilmezdi; haftada yedi gece çıksa bile, o düşünceli bakışı –uzaktan müzik sesi duyan birinin bakışı– yüzünden silinmezdi, çünkü daima başka bir yerde daha şaşaalı bir parti olduğunu varsayardı. Francis hafta içi iki gece sınırı getirmiş, cuma gecelerini yoruma açık bırakmıştı; hafta sonlarını da fırtınada sandal misali katediyordu. Uçak kazasının ertesi günü Weed'ler Farquarson'lara akşam yemeğine gideceklerdi.

Francis şehirden eve geç saatte döndü; o giyinirken Julia çocuk bakıcısını alıp getirdi, sonra da onu aceleyle evden çıkardı. Parti kalabalık değildi, hoş insanlar vardı; Francis yerleşip gevşemeye hazırlandı. Yeni bir hizmetçi içki servisi yaptı. Koyu renk saçları, Francis'e tanıdık gelen, yuvarlak, soluk bir yüzü vardı. Francis hafızasını duygusal bir meleke olarak geliştirmemişti. Odun ateşinin dumanı, leylak ve benzeri kokular onu heyecanlandırmazdı; hafızası Francis'in eklentisi gibi bir şeydi, güdük bir depoydu. Geçmişten kaçamamak gibi bir kusuru katiyen yoktu; olsa olsa, geçmişten böylesine başarıyla kaçmış olmak gibi bir kusuru olduğu söylenebilirdi. Hizmetçiyi başka partilerde ya da pazar öğle sonraları yürüyüş yaparken görmüş olabilirdi ama öyle olsa hatırlamaya çalışmazdı. Kadının yüzü olağan dışı bir ay surattı –Normandiyalı veya İrlandalı olabilirdi– ama onu daha önce, hatırlaması gereken koşullarda görmüş olduğu duygusuna dayanak oluşturacak kadar güzel değildi. Nellie Farquarson'a onun kim olduğunu sordu. Nellie

hizmetçiyi bir ajans aracılığıyla bulmuş olduklarını, Normandiyalı, Trenon'lu olduğunu söyledi – Nellie'nin eskiden gidip görmüş olduğu, bir kilisesi ve bir restoranı olan, küçük bir yerdi. Nellie yurtdışı seyahatlerinden bahsetmeye devam ederken Francis kadını daha önce nerede gördüğünü hatırladı. Savaşın sonundaydı. Başka adamlarla birlikte bir ikmal deposundan ayrılıp üç günlüğüne Trenon'a izne gitmişti. Oraya gittiklerinin ikinci günü, işgal sırasında Alman komutanla yaşamış olan genç bir kadının umuma açık cezalandırılışını izlemek için köyün dışında bir kavşağa gitmişlerdi yürüyerek.

Sonbaharda serin bir sabah vaktiydi. Gökyüzü bulutluydu ve toprak kavşağa moral bozucu bir ışık yansıtıyordu. Bulundukları yer yüksekteydi; denize doğru uzanan tepelerle bulutların şeklinin birbirine ne kadar benzediğini görebiliyorlardı. Tutuklu, at arabasıyla, üç ayaklı bir taburenin üstünde oturur halde kavşağa getirildi. Belediye başkanı suçunu ve hükmü okurken kadın arabanın yanında duruyordu. Başı öne eğikti, ardında kırbaçlanmış bir ruhu gizleyen boş ve hafif tebessüm yerleşmişti yüzüne. Belediye başkanı okumayı bitirdiğinde kadın saçlarını çözüp saldı. Kır bıyıklı, ufak tefek bir adam kadının saçlarını bahçe makasıyla kesip yere attı. Sonra bir kâse sabunlu su ve usturayla sıfır numara tıraş etti. Bir kadın yaklaşıp suçlunun giysilerini çıkarmaya yeltendi ama tutuklu onu kenara itip kendi soyundu. İç gömleğini sıyırıp attığında çıplak kaldı. Kadınlar yuhalıyordu, erkekler sessizdi. Tutuklunun tebessümündeki sahtelik ve hüzün hiç değişmedi. Soğuk rüzgâr beyaz tenini pürüzlendirip meme uçlarını sertleştirdi. Yuhalamalar bir süre sonra, ortak insanlığın anlaşılmasıyla sona erdi. Bir kadın tutukluya tükürdü ama çıplaklığındaki dokunulmaz ihtişam cezalandırma süresince duruma hâkim oldu. Kalabalık sessizleştiğinde kadın döndü –ağlamaya başlamıştı–; üstünde sadece çorapları ve eski püskü siyah ayakkabılarıyla toprak yoldan tek başına köyün ters yönünde yürüdü gitti. Yuvarlak beyaz yüzü biraz yaşlanmıştı ama Francis'e içki, daha sonra da yemek servisini yapan hizmetçinin kavşakta cezalandırılan kadın olduğu su götürmezdi.

Savaş artık çok uzakta, Alman taraftarlığının bedelinin ölüm ya da işkence olduğu dünya çok eskide kalmıştı. Francis Vesey'de birlikte olduğu adamların izini kaybetmişti. Julia'nın ağzını tutabileceğinden emin değildi. Hiç kimseye söyleyemezdi. Olayı o sırada, yemekte anlatması ise hem insani hem de sosyal bir hata olurdu. Farquarson'ların yemek odasında bir araya gelmiş olan insanlar, ortak bir iddiada zımnen anlaşmış gibiydiler: Geçmiş yoktu, savaş olmamıştı, dünyada hiçbir tehlike ya da dert yoktu. İnsanlar arası ilişkilerin kayda geçmiş tarihinde bu olağanüstü karşılaşma bir yere otururdu ama Shady Hill'in atmosferi anıyı yakışıksız kılıyor, terbiyesizliğe dönüştürüyordu. Tutuklu kahve servisinden sonra çekildi ama bu karşılaşma Francis'i durgunlaştırmıştı; hafızasını ve duyularını açmış, açık halde bırakmıştı. Döndüklerinde Julia eve girdi; Francis bakıcıyı evine götüreceği için arabada kaldı.

Genellikle çocuklara bakan yaşlı hanımı, Mrs. Henlein'ı görmeyi beklerken genç bir kız kapıyı açıp aydınlık girişe çıkınca şaşırdı. Kız ışıkta durup ders kitaplarını saydı. Kaşları çatıktı, güzel bir kızdı. Dünya güzel genç kızlarla doludur ama Francis ona baktığında güzellik ile kusursuzluk arasındaki farkı gördü. Burada o bildik, sevimli kusurlardan, et benlerinden, doğum lekelerinden, kabuk bağlamış yaralardan eser yoktu; bilincinde müziğin camı çatlattığı o anı yaşadı; hayatta hissettiği en tuhaf, en derin ve en müthiş kavrayış bir şimşek gibi çaktı zihninde. Kızın kaşlarını çatışından, yüzündeki elle tutulamayan karartıdan yayılıyordu etrafa – Francis'e doğrudan bir aşk çağrısı gibi gelen bir bakış. Kız kitaplarını saydıktan sonra basamakları inip arabanın kapısını açtı. Francis ışıkta kızın yanaklarının ıslak olduğunu gördü. Kız arabaya binip kapıyı kapadı.

"Yenisin sen," dedi Francis.

"Evet. Mrs. Henlein hastalandı. Adım Anne Murchison."

"Çocuklar sorun çıkardı mı?"

"Yo, hayır, hayır." Kız dönüp gösterge tablosunun cılız ışığında mutsuz mutsuz gülümsedi. Saçı ceketinin yakasına takılınca kurtarmak için başını iki yana salladı.

"Sen ağlamışsın."

"Evet."

"Bizim evde olan bir şey yüzünden değildir umarım."

"Hayır, hayır, sizin evde olan bir şey yüzünden değil." Kızın sesi donuktu. "Saklanacak yanı yok. Köyde herkes biliyor. Babam alkolik, az önce meyhanenin birinden aradı, ağzına geleni söyledi. Benim edepsiz olduğumu düşünüyor. Mrs. Weed gelmeden hemen önce aradı."

"Yazık sana."

"Off!" dedi kız nefesi kesilerek ve ağlamaya başladı. Francis'e doğru dönünce o da kızı kucaklayıp omzunda ağlamasına izin verdi. Kız kollarının arasında sarsılıyor, bu hareketle teninin, kemik yapısının kusursuzluğunu Francis'e iyice hissettiriyordu. Üzerlerindeki giysiler incecikmiş gibi geliyordu Francis'e; kızın titremeleri hafiflediğinde bir sevişmenin galeyanını o kadar çağrıştırdı ki, Francis kendini kaybedip sertçe kızı kendine çekti. Kız uzaklaştı. "Evim Belleview Caddesi'nde," dedi. "Lansing Sokağı'ndan demiryolu köprüsüne gideceğiz."

"Tamam." Francis arabayı çalıştırdı.

"Şu trafik ışığından sola döneceğiz... Şimdi sağa, dümdüz demiryoluna."

Francis kendi mahallesinden çıkıp demiryoluna, sonra nehre doğru yol aldı ve yoksulluğun eşiğindeki insanların yaşadığı bir sokağa vardı; evlerin sivri tepelikleri ve ahşap dantel oymaları katışıksız bir gurur ve romantizmin ifadesiydi, oysa evlerin kendileri o kadar küçüktü ki, fazla bir mahremiyet ya da rahatlık sunmaları imkânsızdı. Sokak karanlıktı; dertli kızın zarafetinden ve güzelliğinden etkilenmiş olan Francis sokağa girerken derinlerdeki bir anının özüne giriyormuş duygusuna kapıldı. Uzakta yanan bir veranda ışığı gördü. Tek ışık oydu; kız ışığı yanan evde oturduğunu söyledi. Francis arabayı durdurduğunda veranda ışığının gerisinde loş bir koridor ve eski moda bir portmanto gördü. "Evet, işte geldik," dedi; genç bir adamın farklı bir şey söyleyeceğinin bilincindeydi.

Kız kitaplarının üstünde kavuşturmuş olduğu ellerini kıpırdatmadan dönüp ona baktı. Francis'in gözünde şehvet gözyaşları

birikmişti. Francis kararlı (hüzünlü değil, kararlı) bir tavırla kendi kapısını açıp indi ve kızın kapısını açmak üzere arabanın önünden dolandı. Kızın boştaki elini tutup parmaklarını parmaklarına geçirerek iki beton basamağı onunla birlikte çıktı; yıldızçiçeklerinin, kadifeçiçeklerinin ve güllerin –hafif donlara dayanabilmiş bitkilerin– hâlâ açtığı ve geceye buruk bir koku yaydığı ön bahçenin dar yolunda yan yana yürüdüler. Evin basamaklarına geldiklerinde kız elini çekti, sonra dönüp Francis'e bir öpücük kondurdu. Ardından verandayı geçip kapıyı kapadı. Veranda ışığı, sonra koridorun ışığı söndü. Bir saniye sonra, evin yan tarafında, üst katta bir ışık yandı ve hâlâ yapraklarını dökmemiş bir ağacı aydınlattı. Soyunup yatağa girmek kızın birkaç dakikasını aldı sadece, ardından ev karanlığa gömüldü.

Francis eve döndüğünde Julia uyuyordu. İkinci bir pencere açıp gözlerini o geceye kapamak üzere yatağa girdi ama gözleri kapandığı anda –uykuya daldığı anda– kız zihnine girdi ve zihninin kapalı kapılarından serbestçe geçip bütün bölmelerini ışığıyla, kokusuyla, sesinin ezgisiyle doldurdu. Francis onunla birlikte emektar Mauretania gemisiyle Atlas Okyanusu'nu aşıyor, sonra ikisi birlikte Paris'te yaşıyordu. Bu rüyadan uyandığında kalkıp açık pencerenin önünde bir sigara içti. Tekrar yatağa girdiğinde kimseye zararı dokunmayacak, yapmak istediği bir şey bulmak için zihnini zorladı ve sonunda kayağı buldu. Zihninin bulanıklığının içinden karlara gömülmüş bir dağ görüntüsü çıktı yüzeye. Günün ilerlemiş bir saatiydi. Nereye baksa bir genişlik, içini rahatlatan şeyler görüyordu. Hemen arkasında karla kaplı bir vadi ormanlık tepelere doğru yükseliyor, ağaçları beyazlığı seyrek bir saç örtüsü gibi aralıyordu. Soğuk hava bütün sesleri yutuyor, sadece teleferiğin gürültülü demir takırtısı işitiliyordu. Patikaların üzerine mavi bir ışık vuruyordu; şimdi dönemeçleri görmek, (kar baştan aşağı koyu maviye büründüğünden) sert kar tabakasını, buzu, çıplak alanları ve yüksek kuru toz yığınlarını fark etmek bir iki dakika öncesine göre daha zordu. Francis kendini dağdan aşağı bırakmış, birinci buz devrinde oluşmuş bir yamaca hızını uyarlıyor, hararetle bir duygu

ve çevre yalınlığı arıyordu. Sonra akşam oldu; pis bir köy barında eski bir arkadaşıyla martini içti.

Sabah olduğunda Francis'in karlı dağı yok olup gitmiş, o da capcanlı Paris ve Mauretania anılarıyla baş başa kalmıştı. Yanıp tutuşuyordu. Vücudunu yıkadı, sakalını tıraş etti, kahvesini içti ve yedi otuz bir trenini kaçırdı. Tam arabasıyla istasyona girdiği anda tren hareket etti; kendisinden inatla uzaklaşan vagonlara duyduğu özlem ona aşkın iniş çıkışlarını hatırlattı. Bomboş kalmış peronda sekiz sıfır iki trenini bekledi. Güneşli bir sabahtı ve Francis'in karmakarışık meselelerinin üzerine ışıktan parlak bir köprü gibi atılıvermişti sanki. Francis hummalı ve heyecanlı bir ruh hali içindeydi. Kızın zihnindeki görüntüsü onu dünyayla esrarengiz ve büyüleyici bir ilişkiye sokuyordu adeta. Otopark arabalarla dolmaya başlamıştı; Shady Hill'in tepesindeki yüksek yerleşimlerden gelenlerin kırağıdan bembeyaz olduklarını fark etti. Sonbaharın bu ilk somut işareti onu heyecanlandırdı. Peronların arasında uzanan raylarda bir ekspres tren –Buffalo ya da Albany'den gelen bir gece treni– belirdi; öndeki vagonların üstünün ince bir buz tabakasıyla kaplı olduğunu gördü. Her şeyin mucizevi maddeselliğinden etkilenerek, bir yandan yolculuk yapıp bir yandan da yumurta yiyen, ağızlarını peçetelerle silen vagon restorandaki yolculara gülümsedi. Yataklı vagon kompartımanları kullanılmış çarşaflarıyla taptaze sabahın içinden bir dizi pansiyon penceresi gibi geçti. Sonra inanılmaz bir şey gördü: Yataklı kompartımanlardan birinin penceresinde olağanüstü güzel, çıplak bir kadın oturmuş, altın rengi saçlarını tarıyordu. Kadın Shady Hill'den saçlarını durmadan tarayarak, bir hayalet gibi geçti; Francis onu gözden kaybolduncaya kadar izledi. Sonra yaşlı Mrs. Wrightson, Francis'in yanına geldi ve konuşmaya başladı.

"Doğrusu beni burada üç sabahtır üst üste gördüğünüz için şaşırmış olmalısınız," dedi, "ama ben de perdelerim yüzünden sürekli şehre inmeye başladım. Pazartesi günü satın aldığım perdeleri salı günü geri verdim; salı günü aldığım perdeleri de bugün geri vereceğim. Pazartesi günü tam istediğim gibi bir perde almıştım –gül ve kuş desenli, yünlü perdeler– ama eve vardığımda, boyunun

tam gelmediğini fark ettim. Bu yüzden de dün değiştirip yenilerini aldım; eve vardığımda baktım boyları yine tam gelmiyor. Şimdi perdecide istediğim boyda olanlarını bulayım diye dua ediyorum, çünkü benim evimi biliyorsunuz, salon pencerelerimi biliyorsunuz, ne büyük bir sorun teşkil edeceklerini tahmin edersiniz. Ne yapacağımı bilemiyorum."

"Ben söyleyeyim size ne yapacağınızı," dedi Francis.

"Söyleyin."

"Pencereleri içeriden siyaha boyayıp çenenizi kapatın."

Mrs. Wrightson'ın nefesi kesildi; Francis kasten kaba davrandığından kadının şüphesi kalmasın diye onun gözlerinin içine baktı. Mrs. Wrightson dönüp yürüyerek uzaklaştı; ruhu o kadar incinmişti ki topallıyordu. Francis sanki tepesinden aşağı ışıklar saçılmış gibi harika bir duyguyla sarmalandı; durmadan saçlarını tarayarak Bronx'tan geçen Venüs'ü düşündü. Kasten kabalık etmekten son kez zevk alışından bu yana kaç yıl geçtiğini fark edince ciddileşti. Arkadaşları, komşuları arasında çok parlak, yetenekli insanlar vardı –bunun farkındaydı– ama birçoğu da sıkıcı ve aptaldı; Francis hepsini aynı dikkatle dinlemekle hata etmişti. Ayrım yapmamayı Hıristiyanca sevgiyle karıştırmıştı ve bu yanılgısı genele yayılıyordu, ayrıca yıkıcıydı. Bu diriltici bağımsızlık duygusunu kendisine yaşattığı için kıza minnet duyuyordu. Etrafta kuşlar ötüşüyordu – kardinalkuşlarıyla son narbülbülleri. Gökyüzünde mine parlaklığı vardı. Sabah gazetesinin mürekkep kokusu bile Francis'in yaşama şevkini pekiştiriyordu; etrafında gördüğü dünyanın bir cennet olduğu aşikârdı.

Francis aşkta bir hiyerarşiye –ok-yayla donanmış cinlere, Venüs ile Eros'un kaprislerine–, hatta sırf sihirli iksirlere, şuruplara ve karışımlara, kürekkemiklerine, ayın evrelerine inansaydı, duyarlılığıyla hummalı heyecanının bir açıklaması olabilirdi. Orta yaşın sonbahar aşklarının reklamı çok yapılır; Francis de böyle bir aşkla yüz yüze olduğunu tahmin ediyordu ama duygularında sonbahardan eser yoktu. O yemyeşil ormanlarda koşup oynamak, susayınca içmek, aynı yastığı paylaşmak istiyordu.

Sekreteri Miss Rainey o sabah geç geldi –haftada üç gün sabahları psikiyatra gidiyordu–; geldiğinde Francis bir psikiyatrın kendisine ne tavsiye edeceğini merak etti. Ama kız hayatına müziği geri getirmeyi vaat ediyordu adeta. Bu müziğin kendisini on sekiz yaşından küçük birinin ırzına geçme suçundan doğrudan ilçe mahkemesine düşürebileceğini anlayınca mutluluğu sönüverdi. Gay Head'de, kumsalda ona bakarak gülen dört çocuğunun fotoğrafı onu kınadı. Şirketin antetinde bir Laokoon resmi vardı; rahip ile oğullarının yılan tarafından sarmalanmış figürleri ona derin bir anlam yüklüymüş gibi geldi.

Pinky Trabert'la öğle yemeği yedi. Konuşmaya gelince arkadaşlarının ahlak anlayışı şamatacı ve esnekti ama bir çocuk bakıcısını istismar ederken yakalandığı takdirde ahlak anlayışlarının –Julia'yla çocuklar da dahil– herkesin tepesine iskambil kâğıdı gibi devrileceğini biliyordu. Bir emsal bulmak için Shady Hill'in yakın tarihli geçmişini taradığında, tek bir emsal olmadığını gördü. Hiçbir ahlaksızlık yoktu; Francis orada yaşamaya başladığından beri tek bir boşanma olmamıştı; skandalın s'si bile olmamıştı. Shady Hill'de her şey adabımuaşerete cennettekinden bile daha uygundu. Francis Pinky'den ayrıldıktan sonra bir kuyumcuya gidip kıza bir bilezik aldı. Bu gizli alışveriş onu ne kadar mutlu etmişti; kuyumcudaki tezgâhtarlar ne kadar resmi ve komikti; arkasından geçen kadınlar ne kadar güzel kokuyordu! Beşinci Cadde'de omuzları dünyanın ağırlığıyla çökmüş Atlas'ın yanından geçerken Francis bedenselliğini seçmiş olduğu kalıplarla sınırlamanın ne kadar yorucu olduğunu düşündü.

Kızı bir daha ne zaman göreceğini bilmiyordu. Eve döndüğünde bilezik ceketinin iç cebindeydi. Kapıyı açtığında holde kızı buldu. Sırtı Francis'e dönüktü; kapanan kapının sesini işittiğinde döndü. Gülümsemesi samimi ve sevgi doluydu. Kızın kusursuzluğu Francis'i güneşli bir gün gibi, fırtınadan sonraki gün gibi çarptı. Kızı kavrayıp dudaklarını dudaklarına bastırdı; kız kurtulmaya çalıştı ama fazla uğraşması gerekmedi, çünkü tam o sırada küçük Gertrude Flannery bir yerlerden çıkageldi ve "Aa, Mr. Weed..." dedi.

Gertrude bir sokak çocuğuydu. Doğuştan bir keşif merakı vardı; müşfik annesiyle babasını hayatının merkezi haline getirmek ona göre değildi. Flannery'leri tanımayan insanlar, Gertrude'un davranışlarından yola çıkarak onun parçalanmış bir ailenin evladı olduğuna, evlerinde sarhoş kavgalarının eksik olmadığına hükmetmişlerdi. Oysa bu doğru değildi. Küçük Gertrude'un incecik, lime lime giysilerle dolaşması, annesinin ona sıcacık, düzgün kıyafetler giydirme çabası karşısında kendi kazandığı zaferdi. Çenebaz, sıska ve pis Gertrude, Blenhollow Mahallesi'nde evden eve dolaşır, bebeklere, hayvanlara, kendi yaşındaki çocuklara, ergenlere, bazen de yetişkinlere bağlanır, çeşitli ittifaklar kurup bozardı. Sabah evinizin kapısını açtığınızda basamaklarda Gertrude'un oturduğunu görürdünüz. Tıraş olmaya banyoya girer, tuvaleti kullanmakta olan Gertrude'u bulurdunuz orada. Oğlunuzun beşiğine bakıp boş bulur, biraz daha öteye baktığınızda Gertrude'un pusetini ite ite onu komşu köye götürdüğünü öğrenirdiniz. Gertrude yardımsever, her tarafa yayılan, dürüst, aç ve vefalı bir çocuktu. Evine asla kendi kararıyla dönmezdi. Gitme vakti geldiğinde bütün işaretlere kulağını tıkardı. Her akşam şu veya bu evde, "Gertrude, evine dön," sözleri işitilirdi. "Evine dön Gertrude. Artık eve gitme vakti geldi Gertrude." "Hadi evine dön de akşam yemeğini ye Gertrude." "Sana evine gitmeni söyleyeli yirmi dakika oldu Gertrude." "Annen seni merak ediyordur Gertrude." "Evine dön Gertrude, evine dön."

İnsan gözünün etrafındaki çizgiler, aşınmış taştan rafları andırır bazen; sabit bakışlı gözün kendisinde gördüğümüz hayvansı, vahşi duygu bizi o kadar sarsar ki, ne yapacağımızı şaşırırız. Francis'in küçük kıza bakışı çirkin ve garipti; kızı korkuttu. Francis elini cebine sokup –elleri titriyordu– bir yirmi beş sentlik çıkardı. "Evine dön Gertrude, evine dön ve kimseye söyleme Gertrude. Sakın..." Francis'in lafı boğazına tıkandı, Julia üst kattan seslenerek acele etmesini, giyinmesini söylediğinde salona koştu.

O gece daha geç saatte Anne Murchison'ı arabayla evine bırakacağı düşüncesi, Francis'in Julia'yla birlikte gittiği partide her olayın içinden sırma bir iplik geçiriyordu sanki; tatsız esprilere

katıla katıla güldü; Mabel Mercer yavru kedisinin nasıl öldüğünü anlattığında gözleri yaşardı; aklının bir köşesinde bir randevu olan herhangi bir erkek gibi gerindi, esnedi, iç çekti ve homurdandı. Bilezik cebindeydi. Oturmuş konuşurken burnunda ot kokusu vardı; arabayı nereye park edeceğini düşünüyordu. Eski Parker malikânesinde kimse oturmuyordu; araba yolu âşıklar yolu olarak kullanılıyordu. Townsend Sokağı çıkmaz sokaktı, oraya, son evin ötesine park edebilirdi. Elm Sokağı'nı ırmağın kıyısıyla birleştiren eski sokağı otlar bürümüştü ama Francis oraya çocuklarıyla birlikte yürümüştü; arabayı çalı çırpının içine kadar sokup gizleyebilirdi.

Partiden son ayrılanlar Weed'ler oldu; ev sahipleri holde vedalaşırlarken kendi mutlu evliliklerinden söz ediyorlardı. "O benim sevgilim," dedi evin erkeği, karısını sıkıştırarak. "O benim güneşim. On altı yıl oldu, hâlâ omuzlarını ısırırım. Onun yanında Alpler'i aşan Hannibal sanıyorum kendimi."

Weed'ler eve dönerken konuşmadılar. Francis arabayı yanaştırıp yerinde oturmaya devam etti, motor çalışıyordu. "Arabayı garaja sokabilirsin," dedi Julia inerken. "Murchison'ın kızına saat on birde gidebileceğini söylemiştim. Biri onu eve bıraktı." Kapıyı kapadı; Francis karanlıkta oturmaya devam etti. Görünüşe bakılırsa, salakların yaşadığı hiçbir şey ondan esirgenmeyecekti: açgözlü şehvet, kıskançlık, gözleri yaşaracak kadar incinme, hatta aşağılanma – o anda, kollarını direksiyona dayamış, aşkından kafasını kollarına gömmüş haliyle sunduğu imajı net olarak görüyordu çünkü.

Francis çocukluğunda azimli bir izciydi; ertesi gün öğleden sonra o günlerin öğretilerini hatırlayarak ofisten erken ayrılıp skuaş oynadı ama vücudu egzersiz ve duşla canlanınca masa başından kalkmasının hata olduğunu anladı. Eve döndüğünde hava kararmıştı ve dona çekiyordu. Havada keskin bir değişim kokusu vardı. Eve adımını attığında alışılmışın dışında bir heyecan sezdi. Çocuklar en güzel kıyafetlerini giymişlerdi; Julia aşağı indiğinde üstünde eflatun bir elbiseyle güneş biçimindeki pırlanta broşu vardı. Heyecanın sebebini açıkladı: Saat yedide Mr. Hubber Noel kartı için fotoğraflarını çekmeye gelecekti. Francis'in lacivert takımıyla

renkli bir kravat hazırlamıştı, çünkü bu yıl fotoğraf renkli olacaktı. Julia Noel fotoğrafı çekileceği için neşeliydi. Tam onun hoşlandığı türden bir törendi bu.

Francis üstünü değişmek üzere üst kata çıktı. Bütün gün çalışmaktan yorgun düşmüştü, arzudan yorgun düşmüştü; yatağın kenarına oturduğunda bitkinliği arttı. Anne Murchison'ı düşündü; kendini ifade etmeye duyduğu fiziksel ihtiyaç Julia'nın tuvalet masasındaki pembe abajurlar tarafından kısıtlanacağına bütün benliğini sarmaladı. Julia'nın yazı masasına gidip bir mektup kâğıdı aldı ve yazmaya başladı. "Sevgili Anne, seni seviyorum, seni seviyorum, seni seviyorum..." Mektubu kimse görmeyecekti, kendini kısıtlamadı. "İlahi mutluluk", "aşk yuvası" gibi ifadeler kullandı. Salyaları aktı, içini çekti, titredi. Julia aşağı inmesi için seslendiğinde fantezileri ile somut dünya arasındaki uçurum o kadar genişledi ki, kalp kaslarının etkilendiğini hissetti.

Julia'yla çocuklar evin önündeki basamaklardaydılar; fotoğrafçıyla asistanı, aileyi ve evlerinin girişinin mimari güzelliğini gösterebilmek için çifte projektörler yakmışlardı. Evlerine geç saatteki trenle dönen insanlar Weed'lerin Noel kartı fotoğraflarının çekilişini seyretmek için evin önünde yavaşlıyorlardı. Birkaçı seslenip el salladı. Mr. Hubber'ın tatmin olması için yarım saat boyunca gülümseyip dudaklarını ıslatmaları gerekti. Işıkların ısısı soğuk havada tatsız bir koku yayıyordu; ışıklar söndürüldüklerinde Francis'in retinaları üzerinde yanmaya devam ettiler.

O gece daha geç saatte, Francis'le Julia salonda kahve içerlerken kapı çaldı. Julia kapıyı açıp Clayton Thomas'ı içeri aldı. Julia'nın bir süre önce annesine vermiş olduğu tiyatro biletlerinin parasını ödemeye gelmişti; Julia ödememesini söylediği halde, Helen Thomas ödemek konusunda ısrar ediyordu. Julia bir fincan kahve içmek üzere içeriye buyur etti onu. "Kahve içmem," dedi Clayton, "ama biraz otururum." Julia'nın peşinden salona girdi, Francis'e iyi akşamlar diledi ve rahatsız bir tavırla bir koltuğa oturdu.

Clayton'ın babası savaşta ölmüştü, delikanlının yetimliği kendisini bir aura gibi sarmalıyordu. Belki Shady Hill'de Thomas'lar

bir unsurları eksik tek aile oldukları için göze batıyordu; diğer evliliklerin hepsi sağlam ve üretkendi. Clayton üniversite ikinci ya da üçüncü sınıftaydı; annesiyle tek başlarına, annesinin satmayı umduğu büyük bir evde oturuyorlardı. Clayton'ın başı bir aralar derde girmişti. Yıllar önce para çalıp kaçmıştı; California'ya kadar gitmiş, orada yakalanmıştı. Uzun boylu, çirkince, pes sesli bir çocuktu; bağa saplı gözlük takıyordu.

"Üniversiteye ne zaman dönüyorsun Clayton?" diye sordu Francis.

"Dönmeyeceğim," dedi Clayton. "Annemin parası yok, bunca özenti anlamsız zaten. Bir iş bulup çalışacağım, evi satarsak New York'a taşınacağız."

"Shady Hill'i özlemeyecek misin?" diye sordu Julia.

"Hayır," dedi Clayton. "Burayı sevmiyorum."

"Neden?" diye sordu Francis.

"Bir kere burada tasvip etmediğim çok şey var," dedi Clayton ciddiyetle. "Mesela kulüp dansları. Geçen cumartesi gecesi sonlara doğru bir uğradım, Mr. Granner, Mrs. Minot'ı kupaların durduğu vitrine sokmaya çalışıyordu. İkisi de sarhoştu. Bu kadar çok içilmesini tasvip etmiyorum."

"Canım, cumartesi gecesiydi," dedi Francis.

"Sonra bütün güvercinlikler sahte," dedi Clayton. "İnsanlar hayatlarını gelişigüzel dolduruyorlar. Çok düşündüm bu konuyu; bence Shady Hill'deki esas sorun buranın bir geleceğinin olmaması. Düzeni devam ettirebilmek için –istenmeyen kişileri uzak tutmak için falan– o kadar çok enerji harcanıyor ki, herkesin bir tek gelecek kavramı var: daha çok banliyö treni ve daha çok parti. Bence bu sağlıklı bir durum değil. Bence insanlar gelecekle ilgili yüce hayaller kurabilmeli. Bence insanlar sınırsız yücelikte hayaller kurabilmeli."

"Üniversiteye devam edememen büyük şanssızlık," dedi Julia.

"Ben ilahiyat okumak istiyordum," dedi Clayton.

"Hangi kiliseye bağlısın?" diye sordu Francis.

"Üniteryan, teosofist, transandantalist, hümanist," dedi Clayton.

"Emerson transandantalist değil miydi?" diye sordu Julia.

"Ben İngiliz transandantalistleri kastediyorum," dedi Clayton. "Amerikalı transandantalistlerin hepsi hödüktü."

"Ne tür bir iş bulmayı umuyorsun?" diye sordu Francis.

"Aslında bir yayınevinde çalışmak isterim," dedi Clayton, "ama herkes hayatta olmaz diyor. Benim ilgi alanım bu. İyilik ve kötülükle ilgili uzun bir manzum piyes yazıyorum. Charlie Dayı bir bankada iş ayarlayabilir, o da iyi olur benim için. Disipline ihtiyacım var. Kişiliğimi oluşturmak için daha çok çabalamam gerekiyor. Feci bazı alışkanlıklarım var. Çok konuşuyorum. Ara sıra sessizlik yemini etmem lazım bence. Bir hafta boyunca konuşmamaya çalışarak kendimi disipline sokmam lazım. Episkopal manastırlarından birinde inzivaya çekilmeyi düşündüm ama Triniterlerden hoşlanmıyorum."

"Hiç kız arkadaşın var mı?" diye sordu Francis.

"Ben nişanlıyım," dedi Clayton. "Elbette nişanlılığımın kabul ya da saygı görmesi için yaşım yeterince büyük değil, yeterince zengin de değilim ama bu yaz çim biçerek kazandığım parayla Anne Murchison'a yapay zümrütlü bir yüzük aldım. O okulunu bitirir bitirmez evleneceğiz."

Francis kızın adını duyunca irkildi. Sonra sanki ruhundan etrafa donuk bir ışık yayıldı ve her şeyi –Julia'yı, delikanlıyı, koltukları– gerçek renksizlikleriyle gösterdi. Hava ansızın bozmuş gibiydi.

"Kalabalık bir ailemiz olacak," dedi Clayton. "Onun babası ayyaşın teki, ben de zor dönemler geçirdim; bol bol çocuğumuz olsun istiyoruz. Mr. ve Mrs. Weed, o kadar harika bir kız ki, ayrıca ortak noktamız da çok. Hep aynı şeylerden hoşlanıyoruz. Geçen yıl önceden planlamadan aynı Noel kartını göndermişiz insanlara; ikimizin de domatese alerjisi var; kaşlarımız da bitişik. Neyse, iyi geceler."

Julia onu kapıya kadar geçirdi. Döndüğünde Francis, Clayton'ın tembel, sorumsuz ve yapmacık olduğunu, pis koktuğunu söyledi. Julia, Francis'in son zamanlarda hoşgörüsüz olduğunu söyledi; Clayton Thomas gençti daha, ona bir şans tanımak gerekirdi. Julia, Francis'in asabi olduğunu başka durumlarda da fark etmişti. "Mrs.

Wrightson yıldönümü kutlamasına biz hariç Shady Hill'de herkesi davet etti," dedi.

"Çok üzüldüm Julia."

"Bizi niye davet etmediğini biliyor musun?"

"Niye?"

"Sen Mrs. Wrightson'a hakaret ettiğin için."

"Öğrendin demek?"

"June Masterson anlattı. Arkanızda duruyormuş."

Julia kanepenin önünde küçük adımlarla ileri geri yürüyordu; Francis bu adımlarının öfke ifadesi olduğunu biliyordu.

"Evet, Mrs. Wrightson'a hakaret ettim Julia, bilerek hakaret ettim. Onun partilerinden oldum olası hoşlanmazdım zaten, iyi ki davet etmemiş bizi."

"Helen ne olacak peki?"

"Bunun Helen'la ne alakası var?"

"Danslı toplantılara kimin gideceğine karar veren Mrs. Wrightson."

"Yani Helen'ın dansa gitmesine engel olabilir mi demek istiyorsun?"

"Evet."

"Onu düşünmemiştim."

"Ya! Düşünmediğini biliyordum," diye bağırdı Julia, hançerini Francis'in zırhında bulduğu çatlaktan içeriye, kabzasına kadar sokarak. "Senin bu aptalca düşüncesizliğinle herkesin mutluluğunu baltalayışını görmek de beni çileden çıkarıyor."

"Ben kimsenin mutluluğunu baltaladığım kanısında değilim."

"Shady Hill'i Mrs. Wrightson yönetiyor, son kırk yıldır hep o yönetti. Böyle bir çevrede bütün kırıcı, bayağı ve itici güdülerine boyun eğebileceğini nasıl düşünebildiğini anlamıyorum."

"Ben çok görgülü bir insanımdır," dedi Francis, geceye biraz ışık katmaya çalışarak.

"Allah belanı versin Francis Weed!" diye haykırdı Julia; sözleri Francis'in suratına tükürük gibi çarptı. "Ben burada edindiğimiz sosyal konuma gelebilmek için çok uğraştım; şimdi senin her şeyi

mahvetmeni elim kolum bağlı seyredecek değilim. Buraya yerleştiğimizde mağarasında yaşayan bir ayı gibi davranamayacağını anlamış olmalıydın."

"Neden hoşlanıp neden hoşlanmadığımı ifade etmek zorundayım."

"Hoşlanmadıklarını gizleyebilirsin. Her şeye çocuk gibi bodoslama dalmak zorunda değilsin. Cüzamlı muamelesi görmek istiyorsan o başka tabii. Sürekli bir yerlere davet ediliyorsak tesadüfen davet edilmiyoruz. Helen bu kadar çok arkadaşı tesadüfen edinmedi. Cumartesi gecelerini sinemada geçirmek ister misin? Pazar günlerini bahçeye dökülmüş yaprakları tırmıklayarak geçirmek ister misin? Kızının danslı toplantı gecelerinde penceresinde oturup kulüpten gelen müziği dinlemesini ister misin? Acaba..." O sırada Francis aslında çok da anlaşılmaz olmayan bir şey yaptı – Julia'nın söyledikleri aralarına o kadar kalın bir duvar örmüştü ki, Francis'in boğazı tıkanmıştı adeta. Julia'nın yüzüne bir tokat aşketti. Julia sendeledi ama kendini hemen toparladı. Yukarıya, yatak odasına çıktı. Kapıyı çarpmadı. Francis birkaç dakika sonra yanına gittiğinde Julia bavulunu topluyordu.

"Julia, çok özür dilerim."

"Önemli değil," dedi Julia. Ağlıyordu.

"Nereye gidiyorsun ki?"

"Bilmiyorum. Demin tarifeye baktım. On bir on altıda New York treni var. Ona bineceğim."

"Julia, gidemezsin."

"Kalamam da. Orası kesin."

"Mrs. Wrightson meselesi için özür dilerim Julia, ayrıca..."

"Mrs. Wrightson önemli değil. Mesele o değil."

"Ne peki?"

"Sen beni sevmiyorsun."

"Seni seviyorum Julia."

"Hayır, sevmiyorsun."

"Julia, seni seviyorum, ikimiz eskisi gibi olalım istiyorum –sevecen, sevişken, esrarlı– ama artık çok fazla insan var."

"Benden nefret ediyorsun."

"Senden nefret etmiyorum Julia."

"Benden ne kadar nefret ettiğinin farkında bile değilsin. Bence bilinçaltında. Ne kadar gaddarlık ettiğini anlamıyorsun."

"Ne gaddarlığı Julia?"

"Bana olan nefretini ifade etmek için bilinçaltının yaptırdığı gaddarlıklar."

"Neymiş bu gaddarlıklar Julia?"

"Şikâyet bile etmedim hiç."

"Söylesene."

"Ne yaptığının farkında değilsin."

"Söyle."

"Giysilerin."

"Ne demek istiyorsun?"

"Bilinçaltı nefretini ifade etmek için ortalığa saçtığın kirlilerini söylüyorum."

"Anlamıyorum."

"Yani kirli çorapların, kirli pijamaların, kirli iç çamaşırların ve kirli gömleklerin!" Bavulun başına diz çökmüş olan Julia ayağa kalktı ve gözleri alev alev, sesi heyecandan titreyerek Francis'e baktı. "Hiçbir şeyi yerine asmayı öğrenmemiş olmandan bahsediyorum. Giysilerini çıkardığın gibi yere bırakıveriyorsun, beni aşağılamak için. Mahsus yapıyorsun!" Julia hıçkırarak kendini yatağın üzerine attı.

"Julia, sevgilim!" dedi Francis ama Julia onun elini omzunda hissettiği an ayağa kalktı.

"Rahat bırak beni," dedi. "Gitmem şart." Francis'in yanından sıkışarak geçip dolaba gitti ve bir elbiseyle döndü. "Senin bana aldığın şeylerin hiçbirini almıyorum," dedi. "İncilerimle kürk ceketi bırakıyorum."

"Ah Julia!" Julia'nın bavulun üstüne eğilmiş, çaresizce kendini aldatan bedeni Francis'te inanılmaz bir merhamet uyandırdı. Julia hayatının onsuz ne kadar kasvetli olacağını anlamıyordu. Çalışan kadınların kaçlarda yatıp kaçlarda kalkmak zorunda olduklarını anlamıyordu. Dostluklarının çoğunun evlilikleri çerçevesi içinde var olduğunu ve evliliği olmayınca tek başına kalıvereceğini anlamıyordu. Yolculuktan, otellerden, paradan anlamıyordu. "Julia,

senin gitmene izin veremem! Julia, senin anlamadığın bir şey var: Sen artık bana bağımlısın."

Julia başını geriye atıp ellerini yüzüne kapadı. "Benim sana bağımlı olduğumu mu söyledin?" diye sordu. "Öyle mi dedin? Peki sabah kaçta kalkacağını, gece kaçta yatacağını sana söyleyen kim? Yemeklerini hazırlayan, kirlilerini toplayıp arkadaşlarını akşam yemeğine davet eden kim? Ben olmasam senin kravatların yağ içinde, giysilerin güve delikleriyle dolu olurdu. Ben seninle tanıştığımda sen yalnız bir adamdın Francis Weed, gittiğimde de yalnız bir adam olacaksın. Annem senden düğün davetiyelerimizi göndermek için liste istediğinde ona kaç isim verebildin? On dört!"

"Cleveland benim memleketim değildi Julia."

"Peki kiliseye senin kaç arkadaşın geldi? İki!"

"Cleveland benim memleketim değildi Julia."

"Kürk ceketi almadığıma göre," dedi Julia alçak sesle, "depoya versen iyi olur. İncilerin ocak ayında sigortası ödenecek. Çamaşırhanenin ve hizmetçinin telefon numaraları, o tür şeylerin hepsi yazı masamda. Umarım fazla içmezsin Francis. Umarım başına kötü bir şey gelmez. Eğer ciddi bir belaya çatarsan beni arayabilirsin."

"Ah, sevgilim, seni bırakamam!" dedi Francis. "Gitmene izin veremem Julia!" Francis onu kollarına aldı.

"Biraz daha kalıp sana baksam iyi olacak galiba," dedi Julia.

Sabah Francis trenle işe giderken bulunduğu vagondan kızın geçtiğini gördü. Şaşırdı; kızın şehirde bir okula gittiğini anlamamıştı, ama elinde kitaplar vardı, belli ki okula gidiyordu. Şaşkınlığı tepkisini geciktirdi ama sonra beceriksizce yerinden kalkıp koridora çıktı. Aralarına birkaç kişi girmişti; yine de ileride birinin vagon kapısını açmasını bekleyen kızı görüyordu; tren sert bir dönüş yaptığında kız platformdan öteki vagona geçerken elini uzatıp tutundu. Francis onun peşinden ikinci vagonu geçti, ancak bir sonrakinin yarısında seslendi: "Anne! Anne!" Ama kız arkasına dönmedi. Bir vagonu daha geçtiler, sonrakinde kız koridor kenarında bir yere oturdu. Francis hepsi kıza yönelen sıcacık duygularla yanına gidip elini kızın koltuğunun arkalığına dayadı –bu temas

bile içine bir sıcaklık yaydı– ve konuşmak üzere eğildiğinde kızın Anne olmadığını gördü. Yaşça daha büyük, gözlüklü bir kadındı. Francis ağır adımlarla bir başka vagona geçti; yüzünün kızarmasının en önemli nedeni utanç değildi, sağduyusu sorgulanmaktaydı: Eğer bir insanı diğerinden ayıramıyorsa, Julia ve çocuklarla yaşadığı hayatın Paris'teki günah rüyaları ya da âşıklar yolunun çöpleri, çimen kokusu ve mağara biçimindeki ağaçları kadar gerçek olduğunun herhangi bir kanıtı var mıydı?

Öğleden sonranın geç bir saatinde Julia, Francis'i arayıp akşam yemeğine davetli olduklarını hatırlattı. Birkaç dakika sonra Trace Bearden aradı. "Bak ne diyeceğim," dedi Trace. "Mrs. Thomas namına arıyorum. Bildin değil mi? Oğlu var ya, Clayton, çocuk bir türlü iş bulamıyormuş, belki sen yardımcı olursun dedim. Charlie Bell'i arasan –sana minnet borcu olduğunu biliyorum– sen çocuğa kefil olsan, Charlie herhalde..."

"Trace, bunu söylemek hoş değil ama," dedi Francis, "o çocuk için bir şey yapabileceğimi sanmıyorum. Beş para etmez. Acı konuşuyorum, biliyorum ama gerçek bu. Onun için yapılacak en ufak iyilik bile geri tepip hepimize zarar verir. Çocuk işe yaramazın teki Trace; yapılacak bir şey yok. Ona iş bulsak bile bir hafta dayanamaz. Bunun böyle olduğunu biliyorum. Feci bir şey Trace, biliyorum ama ben o çocuğu değil tavsiye etmek, insanları –babasını tanıyan ve doğal olarak bir şeyler yapmak isteyecek insanları– onunla ilgili uyarmak zorunda hissederim kendimi. Çocuk hırsız..."

Bu telefon konuşması bittiği anda Miss Rainey gelip Francis'in masasının önünde durdu. "Artık sizin yanınızda çalışamayacağım Mr. Weed," dedi. "Eğer çok ihtiyacınız varsa ayın on yedisine kadar kalabilirim ama inanılmaz bir iş teklifi aldım, bir an önce ayrılmayı tercih ederim."

Miss Rainey dışarı çıkıp Francis'i genç Thomas'a yaptığı kötülükle baş başa bıraktı. Fotoğrafta çocukları parlak yaz renkleriyle sarmalanmış, kahkahalarla gülüyorlardı; o gün plajda bir gaydacıya rastladıklarını, ona bir dolar verip İskoç Black Watch Birliği'nin bir savaş şarkısını çaldırdığını hatırladı. Eve döndüğünde kız orada

olacaktı. Sevecen komşularıyla bir akşam daha geçirecek, bir yandan da çıkmaz sokaklar, toprak yollar ve terk edilmiş evlerin araba yolları arasından birini seçmeye çalışacaktı. O andaki duygusunu hiçbir şey yatıştıramazdı –kahkahalar, çocuklarla softbol oynamak hiçbir şeyi değiştiremezdi–; geriye dönüp uçak kazasını, Farquarson'ların yeni hizmetçisini ve Anne Murchison'ın ayyaş babasıyla sorunlarını düşündüğünde, bu noktaya varması kaçınılmazmış gibi geldi ona. Başı dertteydi. Francis hayatında bir kere, kuzeydeki ormanlarda bir alabalık deresinden dönerken kaybolmuştu; şimdi de aynı kasvetle şunu kavrıyordu ki, ne kadar neşeli, umutlu, cesur ve sebatkâr olursa olsun, giderek koyulaşan karanlıkta kaybettiği yolu bulamayacaktı. Ormanın kokusu burnundaydı. Kasvet duygusu dayanılır gibi değildi; artık bir seçim yapmak zorunda kalacağı noktaya gelmiş olduğunu açıkça gördü.

Miss Rainey gibi psikiyatra gidebilirdi; kiliseye gidip şehvet duygularını itiraf edebilirdi; bir pazarlamacının tavsiye ettiği, Batı Yetmişinci Sokak'taki Danimarka masaj salonuna gidebilirdi; kızın ırzına geçebilir ya da bir şekilde bunu yapmaktan alıkonulacağını umabilirdi veya içip sarhoş olabilirdi. Bu onun hayatıydı, onun karşısına çıkmış bir fırsattı; her erkek gibi o da binlerce evladın babası olmak için yaratılmıştı; her ikisini de dünyaya karşı daha sevecen kılacak bir kaçamağın ne zararı olabilirdi? Bu düşünce tarzı yanlıştı; tekrar ilk fikrine, psikiyatra döndü. Miss Rainey'nin doktorunun telefon numarası vardı; arayıp derhal randevu istedi. Doktorun sekreteriyle ısrarlı konuştu –iş görüşmelerindeki tutumu buydu– sekreter doktorun ajandasının birkaç hafta tamamen dolu olduğunu söyleyince Francis o gün için randevu talep etti; saat beşte gelmesi söylendi.

Psikiyatrın muayenehanesi daha çok doktorlar ile diş doktorları tarafından kullanılan bir binadaydı; koridorlara ağız gargaralarının şekerleme kokusu ve ağrı anıları hâkimdi. Francis'in kişiliği bir dizi mahrem karar temeli üzerine kurulmuştu – temizlik, en yüksek atlama tahtasından suya atlama ya da cesaret gerektiren herhangi başka bir eylemi tekrarlama, dakiklik, dürüstlük ve namus konusunda kararlar. En hayati kararlarını verirken içinde bulunduğu

mutlak yalnızlıktan feragat etmek kişilik kavramını paramparça etti ve onu şoka soktu. Serseme dönmüştü. Francis'in merhamet yakarısının dekoru, nice doktorun bekleme odası gibi, mutlu bir yuvanın huzurunu çağrıştırmaya yönelik kaba bir taklitti: Antikalarla, sehpalarla, saksı bitkileriyle döşenmiş, oymabaskılarda karla kaplı köprülerin ve havada uçan ördeklerin görüldüğü bir mekân; oysa bu ev taklidinde ne çocuk vardı ne evli çiftin yatağı, hatta ne de bir ocak; burada gece kimse kalmamıştı ve perdeli pencereler karanlık bir apartman boşluğuna bakıyordu. Francis sekretere adını ve adresini yazdırdıktan sonra odanın bir kenarında kendisine doğru ilerleyen bir polis gördü. "Dur, olduğun yerde dur," dedi polis. "Kıpırdama. Ellerin olduğu yerde kalsın."

"Memur bey, sorun yok bence," dedi sekreter. "Bana kalırsa..."

"Biz emin olalım da," dedi polis ve Francis'in giysilerine şaplaklar atarak aramaya koyuldu – ne arıyordu, tabanca mı, bıçak mı, buz baltası mı? Hiçbir şey bulamayınca Francis'in yanından uzaklaştı; sekreter gergin bir tavırla açıklamaya girişti: "Mr. Weed, telefonla aradığınızda sesiniz çok heyecanlı geliyordu; doktor beyin hastalarından biri onu öldürmekle tehdit ediyor, o yüzden dikkatli olmamız gerek. Buyurun isterseniz." Francis elektrikli bir çıngırağın bağlı olduğu kapıyı açtı; doktorun inine girdiğinde bir iskemleye çöktü, mendiline sümkürdü, ceplerinde sigara, kibrit, herhangi bir şey aradı ve sonra boğuk bir sesle, gözünde yaşlarla, "Dr. Herzog, ben âşık oldum," dedi.

Bir hafta on gün sonra Shady Hill'deyiz. Yedi on dört treni gelip gitmiş; kimi evlerde akşam yemeği yenmiş, tabaklar bulaşık makinelerine yerleştirilmiş. Köy ahlaki ve ekonomik bakımdan pamuk ipliğine bağlı ama akşam ışığında bağlı. Donald Goslin yine "Ayışığı Sonatı"nı kurcalamaya başlamış. Marcato ma sempre pianissimo! Islak bir banyo havlusunu sıkıyor adeta ama hizmetçi ona aldırmıyor. O Arthur Godfrey'ye mektup yazmakla meşgul. Francis Weed evinin bodrum katında bir sehpa imal ediyor. Dr. Herzog tedavi olarak ahşap işi önermiş; Francis gerekli basit aritmetik hesaplarında ve taze ahşabın kutsal kokusunda gerçek bir

teselli buluyor. Francis mutlu. Yukarıda küçük Toby ağlıyor, yorgun çünkü. Kovboy şapkasını, eldivenlerini, saçaklı ceketini çıkarıyor, altın ve yakut kakmalı, gümüş mermili ve tabanca kılıflı kemerinin tokasını açıyor, pantolon askılarını indiriyor, kareli gömleğiyle Levi's kotunu çıkarıyor ve uzun çizmelerini çekmek üzere yatağının kenarına oturuyor. Bütün bu aksamı yerde bir yığın halinde bırakıp dolaba gidiyor ve bir çiviye asılı uzay kıyafetini alıyor. Uzun taytları giymekte zorlanıyor ama başarıyor. Sihirli pelerini omzuna atıyor ve yatağının ayakucundaki tahtaya tırmanıp kollarını açarak oradan yere olan kısa mesafeyi uçarak katediyor, evde kendisinden başka herkesin duyduğu bir gümbürtüyle yere ulaşıyor.

"Evine dön Gertrude, evine dön," diyor Mrs. Masterson. "Sana bir saat önce söyledim evine dönmeni Gertrude. Yemek saati çoktan geçti; annen merak edecek. Evine dön!" Babcock'ların verandasında bir kapı hızla açılıyor ve Mrs. Babcock çırılçıplak kapıdan çıkıyor; peşinden çıplak kocası kovalıyor. (Çocukları yatılı okulda, verandaları çalılık çitin ardında görünmüyor.) Verandayı geçip mutfak kapısından içeri giriyorlar; Venedik'te bir duvarda görebileceğiniz herhangi bir superisiyle kır tanrısı kadar tutkulu ve alımlılar. Julia bahçesindeki son gülleri keserken kuş yemliğindeki sincaplara bağıran yaşlı Mr. Nixon'ın sesini duyuyor. "Keratalar! Haytalar! Yallah, gözüm görmesin sizi!" Ruhsal ve bedensel bir çöküntü içindeki sefil bir kedi bahçeye giriyor. Kafasına küçük bir hasır şapka –bir taşbebek şapkası– bağlanmış, taşbebeğin elbisesi de üstüne giydirilip güzelce iliklenmiş; eteğinin altından uzun, tüylü kuyruğu çıkıyor. Yürürken suya düşmüş gibi ayaklarını silkeliyor.

"Gel pisi pisi!" diye sesleniyor Julia.

"Gel pisi pisi, vah zavallı kedicik!" Ama kedi ona şüpheyle bakıp ayakları eteklerine dolanarak uzaklaşıyor. Son olarak Jupiter geliyor. Domates sırıklarının arasında hoplayıp zıplıyor, koca ağzında şık bir iskarpinin kalıntıları var. Sonra hava kararıyor; yaldızlı kıyafetler giymiş kralların filler üstünde dağları aştığı bir gece.

Çev.: Roza Hakmen

Düşes

Bir kömür madeni işçisinin oğluysanız ya da (benim gibi) Massachussetts'ın küçük bir kasabasında büyümüşseniz bir düşesle bir arada bulunmak içinizde kurmacada yeri olmayan bayağı duygular uyandırabilir; ne var ki düşes güzeldi, güzelliğin ise soylulukla alakası yoktur. İnceydi, ama zayıf değildi. Uzunca boyluydu. Saçları küllü sarıydı, güzel, geniş alnı da yaşadığı Roma sarayının görkemli ve yıkık dökük kireçtaşı ve mermer fonuna yakışıyordu. Saray kendisine aitti; sarayın gölgelerinden çıkıp ırmak boyunca yürüyerek erken saatteki ayine giderken sanki kumlu ışıktan hiç çıkmamış gibi görünürdü. Onu Sant'Andrea della Valle'nin çatısındaki taş azizler ve meleklerle yan yana görseniz şaşırırdınız, ama telaşa kapılmazdınız. Bu, kılavuz kitapların Roma'sı değil, günümüzün Roma'sıydı; bu şehrin büyüsü ay ışığında Colosseum ya da sağanakla ıslanan İspanyol Merdivenleri değil, muhteşem ve antik bir şehrin şaşkınlıkla değişime teslim oluşundaki dokunaklılıktır. Öyle bir dünyada yaşıyoruz ki, en ücra alabalık ırmaklarının kıyıları bile balıkçıların çizmeleri tarafından arşınlana arşınlana dümdüz olmuş, Ortaçağ'dan kalma duvarlardan oturduğumuz bahçeye

süzülen müzik eski bir Vivienne Segal plağı: "Bewitched, Bothered and Bewildered". Donna Carla da, tıpkı sizin benim gibi bir ayağı geçmişte yaşıyordu.

Donna Carla Malvolio-Pommodori'ydi o; Vevaqua-Perdere-Giusti vs. Düşesi. Dünyanın neresinde olsa sarışın, beyaz tenli sayılırdı, ama Roma'da mavi gözleri, solgun teni ve pırıltılı saçları olağanüstü görünüyordu. İngilizce, Fransızca ve İtalyancayı aynı seçkinlikle konuşurdu, ama doğru yazdığı tek dil İtalyancaydı. Sosyal yazışmalarında bir tür İngilizce kullanırdı: "Donna Carla chicekler ichin teshekkür eder", "Donna Carla kendisini varlınızla onurlandırmanızı rica eder" vs. Tevere kıyısındaki sarayının zemin katı bölünerek dükkânlara kiralanmıştı, kendisi –piano nobile'de yani birinci katta otururdu. İkinci ve üçüncü katlar ise dairelere bölünerek kiralanmıştı. Yine de kendisine yaklaşık kırk oda kalıyordu.

Kılavuz kitapların çoğunda ailenin tarihçesi küçük puntolarla yazılıdır. İtalya'da nereye gitseniz Malvolio-Pommodori'lerin Venedik'ten Calabria'ya her yere diktikleri devasa taş binalara rastlarsınız. Aileden üç papa, bir doge, otuz altı kardinal, ayrıca çok sayıda paragöz, kana susamış ve üçkâğıtçı soylu çıkmıştır. Don Camillo, Plèves prensesiyle evlenmiş, prenses kendisine üç erkek evlat doğurduktan sonra onu zina iftirasıyla aforoz ettirip bütün topraklarına el koymuştu. Don Camillo ve oğulları bir akşam yemeğinde ev sahipleri, Don Camillo'nun amcası Marcantonio tarafından tutulmuş kiralık katiller tarafından katledilmişti. Marcantonio, Cosimo'nun adamlarınca boğazlanmış, Cosimo da yeğeni Antonio tarafından zehirlenmişti. Roma'daki sarayın bir yeraltı zindanı vardı; zindanın üzerindeki odanın zemini tahtereevalli prensibine göre hareket ederdi. Eksenin ötesine yürür ya da itilirseniz temelli kemik çukurunu boylardınız çığlık çığlığa. Bütün bunlar üst katların dairelere bölündüğü on dokuzuncu yüzyıldan çok daha önceydi. Donna Carla'nın dedesiyle ninesi örnek Romalı soylulardı. Hatta bağnazdılar, balo salonundaki erotik freskleri değiştirip adam etmişlerdi. Sigara odasında mermerden heykelleri vardı. Gerçek oranlardaki heykeller onları mesela Tiber Nehri kıyı-

sında yürüyüş yaparkenki halleriyle gösteriyordu: mermer şapkalar, mermer eldivenler ve mermer baston. Hatta dedenin mermer paltosunun mermer bir kürk yakası bile vardı. En yiyici ve en zevksiz park müdürüne rüşvet verseniz o heykelleri parkına koydurmazdı.

Donna Carla, Toscana'daki aile köyü Vevaqua'da doğmuştu; annesiyle babası uzun yıllar boyunca Vevaqua'da bir tür sürgünde yaşamıştı. Babası gösterişten hoşlanmayan, gözü pek, dindar, adil bir adamdı ve muazzam bir mal varlığının vârisiydi. Gençliğinde İngiltere'de avlanırken attan düşmüştü. Kollarıyla bacakları kırılmış, kafatası çatlamış ve birkaç omuru parçalanmıştı. Annesiyle babası o zamanlar uzun süren bir yolculuk yaparak Roma'dan İngiltere'ye gitmiş ve üç gün boyunca parlak zekâlı oğullarının bilincinin yerine gelmesini beklemişlerdi. Bir daha yürüyemeyeceği düşünülüyordu. Bedeni sıra dışı bir toparlanma gücüne sahipti ama ancak iki yıl sonra ilk adımını atmıştı. O gün erimiş halde, iki koltuk değneğiyle, Winifred-Mae Bolton adlı, iri göğüslü bir hemşirenin de desteğiyle kliniğin kapısından bahçeye çıkmıştı. Başını dik tutup gülümseyerek, ağır ağır ilerlemişti; sakatlığı yüzünden değil, bahçenin güzelliğiyle havayı içine çekip tadına vardığı için gecikirmiş gibi. Ancak altı ay sonra Roma'ya dönebildi, döndüğünde de Winifred-Mae Bolton'la evleneceğini bildirdi. Winifred-Mae onun –resmen– hayatını kurtarmıştı, bir asilzade sıfatıyla o da hayatını Winifred-Mae'e adamaktan başka ne yapabilirdi? Roma, Milano ve Paris'te bu haberin saldığı dehşeti tarif etmek imkânsız. Annesiyle babası ağlayıp sızladılar ama oğullarının ta çocukluğundan beri belirgin bir kişilik özelliği olan doğruluk kaygısıyla karşı karşıyaydılar. Onu canından çok seven babası, kendisi yaşadığı sürece Winifred-Mae'in Roma kapılarından içeri adım atamayacağını söyledi, dediği gibi de oldu.

Donna Carla'nın annesi iriyarı, neşeli, sarı-kızıl saçlarını bir taç gibi taşıyan, son derece rahat tavırlı bir kadındı. Hayatta öğrendiği yegâne İtalyanca kelimeler "prego" ve "grazie"[1] idi ve bunları da

1 "Lütfen" ve "teşekkürler". (ç.n.)

"pirgo" ve "grizia" diye telaffuz ederdi. Vevaqua'da sürgünde yaşadıkları yıllar boyunca hep bahçeyle uğraşmıştı. Bahçecilik konusundaki zevki İngiltere'nin istasyon bahçelerinden esinlenmişti; kocasının adını –Cosimo– hercai menekşelerle yazıp kalp biçimindeki bir enginar tarhına oturtmuştu. Balık ve patates kızartmaktan hoşlanırdı; köylüler bu yüzden onun deli olduğunu düşünürdü. Dükün bu evlilikten ötürü pişmanlık duymuş olabileceğine dair tek ipucu, ara sıra yakışıklı yüzünde beliren –sevimli– şaşkınlık ifadesiydi. Karısına karşı daima sevecen, nazik ve koruyucuydu. Donna Carla on iki yaşındayken büyükbabasıyla büyükannesi öldü. Matem süresi dolduğunda, Winifred-Mae, dük ve kızları Santa Maria del Popolo kapısından Roma'ya girdiler.

Winifred-Mae bu süre boyunca düklük şaşaasına yeterince tanık olduğundan Tiber üzerindeki sarayın boyutlarını görünce çığlık atmamıştı muhtemelen. Roma'daki ilk geceleri, orada geçirecekleri hayatın rutinini belirledi. "Madem artık şehre geldik," dedi, "dükkânlar filan olduğuna göre, ben gidip biraz taze balık alayım, sen hastanedeyken yaptığım gibi kızartayım, olmaz mı hayatım?" dedi. Dükün onaylayan gülümsemesinde kusursuz bir aşk okunuyordu. Winifred-Mae balık pazarında mürekkepbalıklarıyla yılanbalıklarını görünce çığlık attı, ama güzel bir dilbalığı bulup aldı, eve götürdü ve sonra mutfağa girip patatesle birlikte kızarttı; hizmetkârlar böylesine köklü bir hanedanın çöküşünü gözlerinde yaşlarla izlediler. Yemekten sonra, Vevaqua'da hep yaptığı gibi şarkı söyledi. Düşmanlarının dediği gibi, İngiltere'de müzikhollerde basit şarkılar söyleyip kankan dansı yaptığı doğru değildi. Hemşire olmadan önce müzikhollerde şarkı söylemişti, ama Thaïs operasından "Méditation"u, "Road to Mandalay"i söylemişti. Yeteneksizliğini sınır tanımadan sergilerdi; muhteşemdi. Yetenek yoksunluğunu adeta iyice incelenebilsin diye gün ışığına çıkarır, sınırlarını zorlardı. Doğru notadan yarım nota pes, yarım nota tiz söyler, piyanoyu gümbür gümbür tangırdatırdı, ama bütün bunları öylesine mutlak bir içtenlikle ve özgüvenle yapardı ki, performansı insanın içini açardı. Dük karısının marifetlerini ağzı kulaklarında izler, bu eğlenceyi gençlik

günlerinin eğlenceleriyle, dadısıyla balo salonunun balkonunda durup seyrettiği, bir imparator, iki kral, üç kraliçe ve yüz otuz altı grandük ve grandüşesin katıldığı kadril dansıyla karşılaştırmazdı katiyen. Winifred-Mae bir saat boyunca şarkı söyledikten sonra ışıkları söndürüp yatarlardı. O yıllarda sarayın kulesinde bir baykuş yuva yapmıştı; bahçedeki fıskiyelerin ezgisini bastıran baykuş ötüşünü duyarlardı. Winifred-Mae, İngiltere'yi hatırlardı.

Roma, Winifred-Mae'in varlığını asla onaylamamak niyetindeydi, ama aynı zamanda milyarder de olan, güzel bir dük kızı göz ardı edilemeyecek kadar değerli bir şeydi ve öyle görünüyordu ki Donna Carla Avrupa'nın en zengin kadını olacaktı. Donna Carla'ya talip olabilmek için Winifred-Mae'in kabullenilmesi gerekiyordu; yüksek asilzadeler onu ziyarete başladılar. O yemek pişirmeye, dikiş dikmeye, şarkı söyleyip örgü örmeye devam ediyordu; onu olduğu gibi kabul etmek zorundaydılar. Winifred-Mae başlı başına bir skandaldı. Kendisi fırına biftekli ciğerli böreğini koyarken soylu ziyaretçilerini de mutfağa alıyordu. Salottino denen küçük salondaki mobilyalar için basma örtüler dikmişti. Sarayın eskiden kalma su tesisatıyla ilgili ayrıntılı şikâyetlerde bulunuyordu. Bir radyo edinmişti. Dük onun ısrarıyla Cecil Smith adlı genç bir İngiliz'i sekreter olarak işe almıştı. Smith'ten İngilizler bile hoşlanmıyordu. Güneşli sabah vaktinde İspanyol Merdivenleri'nden aşağı inerken insana Midlands sanayi bölgesini hatırlatırdı. Kokusu Stoke-on-Trent'in kokusuydu. Uzun boylu bir adamdı; kıvırcık kahverengi saçlarını yandan ayırıp alnının üzerinde bir perde oluşturacak şekilde tarardı. İngiltere'den getirttiği, üzerine oturmayan, koyu renk kıyafetler giyer, cereyanda kalmaktan ve açık saçık giyinmiş olmaktan korktuğu için insanda kumaşlara gömülmüş izlenimi uyandırırdı. Geceleri takkeyle uyur, fanila giyer, kaşkol ve galoş kullanırdı; Winifred-Mae'yle çay içerlerken çayı tazelensin diye fincanını uzattığında uzun kollu fanilasının manşetleri görünürdü. Zarif tavırlıydı. Dükün çalışma odasındayken kâğıttan kol ağızlığı ve siperlik takar, kendi dairesinde ocağın üstünde sosis ve patates kızartırdı.

Ama yoksul düşmüş soylular dikişleri, şarkıları, balık ve patates kızartması kokularını ve Cecil Smith'i görmezden gelmek zorundaydılar. Donna Carla'nın zarafetiyle milyarlarının aristokrasi çarkını nasıl yağlayacağını düşünmek bile insanın kalbini hoplatmaya yeterdi. Donna Carla on üç-on dört yaşına geldiğinde talipler saraya gelmeye başladı. Donna Carla hepsine kibar davranıyordu. Zaten genç kızlığında ikna etme gücünü benzersiz kılacak olan içten zarafete daha o yaşta bile sahipti. Ciddi bir kız olmamakla birlikte kahkahalar onun dünyasının dışındaydı sanki; oğlunu sergilemek üzere saraya gelmiş olan bir kontes daha sonra onun masal prensesine, hiç gülmeyen prensese benzediği yorumunda bulunmuştu. Yorumunda gerçek payı olmalı ki, tutmuştu; insanlar aynı cümleyi tekrar etmeye başladı; kastettikleri, Donna Carla'nın düzgün yüz hatlarına ve açık renk saçlarıyla tenine rağmen etrafına yaydığı hüzün ya da esaret havasıydı.

'30'lu yıllardı; İtalya'da yürüyüşlerin, tutuklamaların, katliamların eksik olmadığı, bildik değer yargılarının kaybolduğu yıllar. Savaş patladığında Cecil Smith İngiltere'ye döndü. O günlerde saraya pek az sayıda talip geliyordu. Topal dük amansız bir antifaşistti; önüne gelene Il Duce'nin iğrenç ve yoz olduğunu söylüyordu, ama kendisi kadar açık konuşmayan kişiler bile taciz edildiği, hapse atıldığı halde ona dokunulmuyordu; bunun nedeni soyluluğu da olabilirdi, sakatlığı da, Romalılar tarafından sevilmesi de. Ancak savaş başladığında aile tam bir inzivaya zorlandı. Müttefiklerden yana oldukları yolundaki yanlış hüküm yüzünden saraydan sadece günde bir kez çıkmalarına izin veriliyordu: San Giovanni'de ilk ya da ikinci ayine gitmek üzere. 10 Eylül 1943 gecesi yataklarında uyuyorlardı. Baykuş ötüyordu. Yaşlı uşak Luigi onları uyandırıp holde bir ulağın beklediğini haber verdi. Hemen giyinip aşağı indiler. Ulak çiftçi kılığına girmişti, ama dük onu tanıdı, eski bir dostunun oğluydu. Almanların Via Cassia'dan kente girmekte olduklarını söyledi düke. Birlik komutanı olan general, dükün kafasını getirene bir milyon liret ödül vaat etmişti; uzlaşmazlığının bedeli buydu. Derhal çıkıp yaya olarak Gianicolo Tepesi'nde bir

adrese gideceklerdi. Winifred-Mae kulede öten baykuşu duyuyordu, İngiltere'yi hiç bu kadar özlememişti. "Ben gitmek istemiyorum hayatım," dedi. "Bizi öldüreceklerse kendi yatağımızda öldürsünler." Dük tatlı tatlı gülümsedi ve Roma'nın o güne dek gördüğü en sıkıntılı gecelerden birine çıkması için ona kapıyı açtı.

Sokaklarda Alman askerleri devriye gezmeye başlamıştı bile. Irmak yukarı uzun bir yol vardı önlerinde; çok da göze batıyorlardı: ağlayan İngiliz kadın, bastonlu dük ve zarif kızları. O anda kim bilir hayat ne kadar esrarengiz görünüyordu onlara! Dük ağır ilerliyor, ara sıra dinlenmek için durması gerekiyordu ama acı çektiği halde belli etmiyordu. Ödül konmuş başını dik tutuyor, eski şehrindeki bir değişikliği incelemek ya da hayranlıkla seyretmek için durmuş gibi dikkatle etrafı kolaçan ediyordu. Ayrı köprülerden ırmağın karşı tarafına geçip bir berber dükkânında buluştular; oradan bir bodrum katına götürülüp tanınmamaları için kıyafetleri değiştirildi. Üstleri başları kirletilip saçları boyandı. Şafak sökmeden önce mobilya taşıyan bir aracın içine gizlenerek Roma'dan ayrıldılar ve akşam vakti küçük bir dağ köyüne vardılar; bir çiftlik evinin bodrumuna saklandılar.

Köy iki kere top ateşine tutulduysa da yalnızca sınırındaki birkaç binayla ahır yıkıldı. Çiftlik evi hem Almanlar hem faşistler tarafından en az on kere arandı ama dük her defasında vakitlice uyarıldı. Köyde Signor ve Signora Giusti olarak tanınıyorlardı; bu takma ada sinir olan biri varsa o da Winifred-Mae'ydi. Kendisi Malvolio-Pommodori düşesiydi ve bunun bilinmesini istiyordu. Donna Carla ise Carla Giusti olmaktan memnundu. Bir gün Carla Giusti olarak köylülerin çamaşır yıkadığı yalağa gitti ve giysilerini yıkayarak, diğer kadınlarla dedikodu yaparak hoş bir sabah geçirdi. Çiftliğe döndüğünde Winifred-Mae küplere biniyordu. O Donna Carla'ydı; bunu asla unutmaması gerekirdi. Birkaç gün sonra Winifred-Mae çeşme başında bir kadının Donna Carla'ya başının üstünde bakır bir kap taşımayı öğrettiğini gördü; kızını eve çağırdı ve yine soyluluk üzerine hararetli bir nutuk çekti. Donna Carla daima uysal ve itaatkârdı, ama saflığını da koruyordu, bir daha başında conca taşımaya kalkışmadı.

Roma kurtarılıp aile şehre döndüğünde Almanların sarayı talan etmiş olduğunu gördüler; bunun üzerine güneyde bir malikâneye çekilip orada savaşın bitmesini beklediler. Düke hükümetin kuruluşunda görev almasını teklif ettiler, ama o fazlasıyla yaşlı olduğunu ileri sürerek teklifi geri çevirdi; aslında kralın kendisini olmasa da mutlakiyet kavramını destekliyordu. Resimler ve aile servetinin geri kalanı bir tuzlada bulunup saraya iade edildi. Cecil Smith döndü, kâğıttan kol ağızlıklarını taktı ve savaştan hiçbir zarar görmeden çıkan aile servetinin yönetimini tekrar ele aldı. Talipler Donna Carla'yı ziyaret etmeye başladı.

Savaştan sonraki ikinci yılda saraya yüz on yedi talip geldi. Bunlar dürüst ve namuslu erkekler, sahtekâr erkekler, hemofiliden mustarip erkekler ve çok sayıda akrabaydı. Evlilik teklifini yapmak Donna Carla'nın yetki alanına giriyordu; taliplerin hepsini konuya hiç değinmeden uğurladı. Bunlar miras yoksunlukları muhteşem erkeklerdi. Excelsior Oteli'nde yataklarına yattıklarında Donna Carla'nın servetinin nelere kadir olduğunu hayal ediyorlardı. Şatonun çatısı onarılıyordu. Tesisat nihayet döşeniyordu. Bahçe çiçek açıyordu. Binek atları semiriyor, tüyleri parlıyordu. Donna Carla evlilik konusuna hiç değinmeden onları kapıya geçirdiğinde onları ve hayallerini rencide etmiş oluyordu. Onları çatısı akan bir şatoya, mahvolmuş bir bahçeye gönderiyordu; yoksul düşmüş soyluluğun fırtınalarına salıyordu. Birçoğu öfkeleniyordu, ama gelmeye devam ediyorlardı. O kadar çok talibi geri çevirdi ki, sonunda Vatikan'a çağrıldı; papa ona ailesine karşı sorumluluğunu, sülalesinin köklü soyadını hatırlattı.

Winifred-Mae'in aristokrasi kurallarını altüst ettiği düşünülürse, Donna Carla'nın taliplerinin sülaleleriyle hararetle ilgilenmesi şaşırtıcıydı; talipler geldikçe aralarında en beğendiklerini savunuyordu. Anne kız arasında bu konuda anlaşmazlıklar ve kırgınlıklar oldu, Winifred-Mae sert sözler söyledi. Taliplerin sayısı giderek artıyor, daha sebatlı ve muhtaç olanlar tekrar tekrar geliyordu, ama evlilik konusu hâlâ açılmıyordu. Donna Carla'nın günah çıkaran papazı bunun üzerine bir psikiyatra görünmesini önerdi, o da razı

oldu. O güne kadar bir şeye razı olmadığı görülmemişti. Papaz, Katolik inancı çerçevesinde mesleğini yürüten yaşlı ve dindar bir doktordan randevu aldı. Doktor, Croce'nin eski dostuydu, bürosunun koyu renk duvarlarından birinde filozofun fotoğrafı asılıydı, ama fotoğraf Donna Carla'ya bir şey ifade etmemiş olabilir. Doktor düşesi bir koltuğa buyur etti, birkaç soru sorduktan sonra divana uzanmasını rica etti. Divan aşınmış deriden, Freud'un ilk yıllarından kalma koca bir mobilyaydı. Donna Carla zarif bir edayla divana doğru yürüdü, sonra dönüp, "Ancak bir beyefendinin yanında uzanmam mümkün değil," dedi. Doktor onun da haklı olduğunu anlıyordu; tam bir çıkmazdaydılar. Donna Carla divana özlemle bakıyordu sanki, ama bu şekilde yetiştirilmişti, yapabileceği bir şey yoktu, böylece vedalaştılar.

Dük yaşlanıyordu. Yürümekte giderek daha çok zorluk çekiyordu, ama ıstırabı ona yakışıklılığından bir şey kaybettirmiyor, adeta daha canlı kılıyordu onu. İnsanlar onu gördüğünde şunlar geçiyordu akıllarından: Bir pirzola yemek, yüzmek, bir dağa tırmanmak ne kadar iyi olur; hayat ne güzel aslında. Dük doğruluğunu, basit ve zarif bir yaşayış idealini Donna Carla'ya da aşılamıştı. Güzel tabaklarda basit yemekler yer, güzel giysilerle üçüncü sınıf tren vagonlarında yolculuk yapardı; Vevaqua'ya giderken basit öğle yemeğini sepetin içinden yerdi. Resimlerini –çok masraf edip– temiz ve bakımlı tutardı, ama kabul salonlarındaki koltuklarla avizelerin kılıfları yıllardır çıkarılmamıştı. Donna Carla kendisine kalacak mirasla ilgilenmeye başladı, Cecil Smith'in çalışma odasında epey vakit geçirip hesap defterlerini inceledi. Romalı güzel bir soylu kadının masa başında defter incelemesi bir miktar dedikoduya yol açtı, şöhretinin dönüm noktası da buydu belki.

Bir dönüm noktası vardı. Aşırı bir yalnızlık içinde yaşamıyordu, ama çekingen zarafeti böyle bir izlenim uyandırıyordu; ayrıca eski talipleri arasında dedikodulara hedef olmasına yetecek sayıda düşman kazanmıştı. Dükün doğruluğunun cimrilik, ailenin basit zevklerinin çılgınlık olduğu söyleniyordu. Kuru ekmek ve konserve sardalyeyle beslendikleri ve koca sarayda tek bir elektrik ampulü

bulunduğu söyleniyordu. Üçünün de aklını oynattığı, milyarlarını köpeklere bırakacakları söyleniyordu. Biri Donna Carla'nın Via Nazionale'de bir dükkânda hırsızlık yapıp tutuklandığı söylentisini çıkarmıştı. Bir başkası onu Corso'da yerde bulduğu 10 lireti alıp çantasına atarken gördüğünü söylüyordu. Yaşlı uşak Luigi günün birinde sokağın ortasında yere düşüp ambulansla hastaneye götürüldüğünde, doktorların açlıktan ölmek üzere olduğu teşhisini koyduğu söylentisi çıkmıştı.

Komünist partisi de dedikodu kervanına katıldı ve Donna Carla'ya can çekişen feodalizmin canlı timsali olarak saldırmaya başladı. Komünist bir milletvekili mecliste bir konuşma yaparak genç düşes ölmeden İtalya'nın acılarının dinmeyeceğini söyledi. Yerel seçimlerde Vevaqua köyü komünistlere oy verdi. Donna Carla hasat sonrasında hesapları denetlemek için köye gitti. Babasının sağlığı elvermiyordu, Smith ise meşguldü. Donna Carla aldığı eğitime uygun şekilde üçüncü sınıf vagonda yolculuk yaptı. İstasyona vardığında üstü başı dökülen arabacı eski kaleskada onu bekliyordu. Oturduğunda deri minderlerden toz bulutları yükseldi. Araba köy duvarlarının aşağısındaki zeytinliğe girdiği sırada biri bir taş attı. Taş Donna Carla'nın omzuna isabet etti. Bir taş bacağına, bir taş da göğsüne geldi. Şapkası devrilen arabacı atı kırbaçladı, ama at saban sürmeye alışkın olduğundan hızını değiştirmedi. Ardından bir taş arabacının alnına isabet etti, adamın alnından kanlar fışkırdı. Akan kandan önünü göremez olunca dizginleri elinden bıraktı. At yol kenarına gidip otlanmaya koyuldu. Donna Carla kaleskadan indi. Zeytinlikteki adamlar kaçıştılar. Donna Carla arabacının kafasını bir fularla bandajladı, dizginleri eline aldı ve eski arabayı köye sürdü; her yerde "DONNA CARLA'YA ÖLÜM! DÜŞESE ÖLÜM!" yazıları vardı. Sokaklar bomboştu. Şatodaki sadık hizmetkârlar Donna Carla'nın yaralarını temizlediler, berelerine merhem sürdüler, ona çay getirip ağlaştılar. Sabah hesap denetimine başlayıp kiracılar birer birer karşısına çıktığında olayın hiç sözünü etmedi. Aralarında kendisine saldıranları tanıdığı adamlarla birlikte, zarafet ve sabırla hesapları gözden geçirdi. Üç gün sonra tekrar

arabayla zeytinlikten geçip üçüncü sınıf biletiyle Roma trenine bindi.

Ama bu olayın Roma'daki şöhretine katkısı olumlu olmadı. Açlıktan ölmekte olan bir çocuğu kapısından çevirdiği, cimriliğinin marazi olduğu söyleniyordu. Resimlerini İngiltere'ye kaçırıp orada bir servet edindiği söyleniyordu. Mücevherlerini sattığı söyleniyordu. Soylu Romalı toprak sahipleri uyanıklıklarıyla ün yapmıştır ama Donna Carla hakkında işitilmedik namussuzluk hikâyeleri uydurulup yayılıyordu. Ayrıca güzelliğinin solduğu da söyleniyordu. Yaşlanıyordu. İnsanlar yaşı konusunda tahmin yürütüyorlardı. Yirmi sekiz yaşındaydı. Otuz iki yaşındaydı. Otuz altı yaşındaydı. Otuz sekiz yaşındaydı. Parıltılı saçları ve hafif gülümsemesiyle, her zamanki ciddiyeti ve güzelliğiyle Tiber'de hâlâ tanıdık bir siluetti. Peki ama gerçek neydi? Bir Alman prensi, çatısı akan sarayıyla bir talip oraya çaya gitse ne bulacaktı?

Prens Bernstrasser-Falconberg bir pazar günü saat beşte büyük kemerin altından geçip mandalina ağaçlarıyla çeşmenin bulunduğu bahçeye girdi. Üç gayrimeşru çocuğu olan, şen şakrak metresi Grand Otel'de kendisini bekleyen, kırk beş yaşında bir adamdı. Sarayın yüksek duvarlarına baktığında ister istemez Donna Carla'nın servetinin ne kadar çok işe yarayacağını düşündü. Borçlarını öderdi. Yaşlı annesi için bir banyo küveti alırdı. Çatıyı onartırdı. Sarı üniformalı yaşlı bir kapıcı onu içeri aldı; Luigi de çifte kanatlı iki kapı daha açarak mermer merdivenli hole götürdü prensi. Donna Carla loş holde bekliyordu. "Gelmeniz büyük nezaket," dedi İngilizce. "Burası pek kasvetli, değil mi?" Sesinin kırılgan İngilizce ezgisi taşlarda hafifçe yankılandı. Prens holün gerçekten kasvetli olduğunu görüyordu, ama bu gerçeğin bir kısmıydı sadece, prens holün aynı zamanda muhteşem olduğunu fark etmemesinin beklendiğini hemen kavradı. Genç kadın içinde bulunduğu sıkıntılı duruma anlayış göstermesini ister gibiydi; bu ortamda prensi ağırlamak onun için bir çelişkiydi, iki arkadaşın bir pazar akşamüzeri buluşabileceği sıradan bir holdeymiş gibi davranmak istiyordu. Prense elini uzatıp annesiyle babasının rahatsız olduklarını söyleyerek onlar

adına özür diledi. (Söylediği pek doğru değildi; Winifred-Mae nezleydi, ama yaşlı dük sinemaya iki film birden görmeye gitmişti.)

Prens, Donna Carla'nın alımlı bir kız olduğunu, kadife bir elbise giymiş, parfüm sürünmüş olduğunu görünce sevindi. Yaşını merak etti; yakından bakıldığında yüzü oldukça solgun ve gergin görünüyordu.

"Yürünecek epey yolumuz var," dedi Donna Carla. "Başlayalım mı? Oturulabilecek tek yer olan salottino sarayın öbür ucunda, ama arka kapıyı da kullanamıyoruz, hoş karşılanmıyor..." Holden devasa resim galerisine geçtiler. İçerinin ışıkları loştu, yüzlerce koltuğun hepsi güderilerle örtülmüştü. Prens resimlerden söz etmesinin doğru olup olmayacağını bilemedi, düşesin tavrından anlamaya çalışıyordu. Düşes ondan bir şey bekliyor gibiydi, ama onu izlemesini mi bekliyordu, yoksa duyarlılığını sergilemesini mi? Prens şansını denemeye karar verip bir Bronzino tablosunun önünde durarak hayranlığını ifade etti. "Temizlendikten sonra daha iyi görünüyor," dedi Donna Carla. Prens Bronzino'nun önünden ayrılıp bir Tintoretto'nun önünde durdu. "İsterseniz," dedi düşes, "daha rahat bir yere gidelim."

Bir sonraki galeri duvar halıları galerisiydi, düşesin verdiği tek taviz, "İspanyol yapımı. Feci bakım istiyor. Güveler filan," diye mırıldanmak oldu. Prens bir vitrinin önünde durup içindekilere hayranlıkla baktığında düşes yanına gelip eşyalar hakkında bilgi verdi; düşesin apartman dairesinde oturan basit bir kadın olarak algılanmayı arzularmış gibi görünmekle birlikte çelişki içinde olduğunu prens ilk kez fark etti. "Oyma laciverttaş," dedi düşes. "Ortadaki vazo dünyadaki en büyük laciverttaşmış." Sonra, bunu bir zaaf olarak algılayıp pişman olmuşçasına, bir sonraki odaya geçerlerken sordu: "Hiç bu kadar ıvır zıvırı bir arada görmüş müydünüz?"

Girdikleri odada papaların beşikleri, kardinallerin kırmızı tahtırevanları, imparatorların, kralların ve grandüklerin teşekkür armağanları tavana kadar yığılmıştı; Donna Carla'nın rahatsızlığı prensin kafasını karıştırmıştı. Nasıl bir yol izlemeliydi? Donna Carla'nın tavrı bir vâristen beklenebilecek tavır değildi, ama esasen o kadar garip ve mantıksız mıydı? İnsan kilometrelerce resmi

sırtlanmışsa, peş peşe dört asrın servetini, gücünü kanıtlayan ağır yükü omuzlamışsa daha kim bilir ne garip tavırlar sergilerdi mecburen. Belki Donna Carla çocukluğunda bu buz gibi odalarda oyun oynarken bir anıtın içinde yaşamaya aslında hiç de hevesli olmadığını keşfetmişti. Her halükârda bir seçim yapması gerekmişti mutlaka; çünkü bu serveti ciddiye aldığı takdirde, tıpkı biz sıradan insanların iştahlarımız ve arzularımızla yaşamak zorunda olduğumuz gibi o da hayatının her anını geçmişle birlikte yaşamak zorundaydı; böyle yaşamayı kim isterdi ki?

Varış noktaları karanlık bir salondu. Prens, Donna Carla'nın yere eğilip cılız ışıklı bir lambanın fişini prize takışını izledi.

"Lambaların fişlerini hep çıkarıyorum, çünkü hizmetkârlar unutuyor bazen, Roma'da elektrik korkunç pahalı. İşte, oldu!" dedi düşes ve doğrulup misafirperver bir tavırla lime lime eprimiş kadife kaplı bir kanepeyi işaret etti. Kanepenin üzerinde Tiziano'nun "Birinci Malvolio-Pommodori Papası" portresi asılıydı. "Çayımı ispirto ocağında yapıyorum, çünkü mutfaktan buraya gelinceye kadar su buz gibi oluyor..."

Oturup çaydanlıktaki suyun kaynamasını beklediler. Çay hazır olduğunda Donna Carla fincanı prense uzatıp gülümsedi; prens sebepsiz yere duygulandı. Tıpkı Roma'da hayran olduğu birçok şey gibi bu büyüleyici kadın da bir yanıyla demodeydi. Yüzünün solgunluğu biraz sağlıksızdı. Burnu biraz sivriydi. Zarafeti, aksanı biraz aşırıydı. Yine de bayağı insanların fincan tutarken yaptığı gibi sol elini havada tutup küçük parmağını uzatan kadınlardan değildi; tavırları, zarafeti yersiz değildi; prens bu tavırların ardında sağlıklı ve dürüst bir kalbin çarptığını hissediyordu. Ama aynı zamanda düşesin günlerinin rutubetli bir yatağın acımasız yalnızlığında noktalandığını da seziyordu; eğer bu hayatı biraz daha sürdürürse melodik sesi erkeklerde cinsel arzuyu tamamen yok eden harcanmış bakirelerden birine dönüşecekti.

"Annem Roma'ya gelemediğine çok üzüldü," dedi prens, "ama bir gün bizi memleketimizde ziyaret edeceğinizi umduğunu söylememi istedi size."

"Ne güzel," dedi Donna Carla. "Annenize teşekkürlerimi iletin lütfen. Galiba tanışmadık kendisiyle, ama kuzenleriniz Otto ve Friedrich'i burada okula gittikleri dönemden hatırlıyorum, döndüğünüzde kendilerine benden selam söyleyin lütfen."

"Memleketimi ziyaret etmelisiniz Donna Carla."

"Ah, çok isterdim, ama şu anda Roma'dan ayrılmam mümkün değil. Yapılacak o kadar çok iş var ki. Aşağıda yirmi dükkân, yukarıdaki daireler. Borular sürekli patlıyor, güvercinler kiremitlerin arasına yuva yapıyor. Hasat mevsiminde Toscana'ya gitmem gerekiyor. Bir dakika boş kalmıyorum."

"Sizinle ortak yönlerimiz çok Donna Carla."

"Öyle mi?"

"Resim mesela. Resme bayılırım. Hayatımın en büyük tutkusudur."

"Gerçekten mi?"

"Sizin gibi yaşamayı çok isterdim, nasıl desem, sanatın gerçek ışığını bulabileceğim bir malikânede."

"Sahi ister miydiniz? Ben pek hoşlanmıyorum doğrusu. Evet, güzel bir resmi, çiçek dolu bir vazonun güzelliğini ben de takdir ederim, ama burada hiç öyle şeyler yok. Nereye baksam kanlı çarmıha gerilmeler, çıplaklık ve zulüm görüyorum." Donna Carla şalına iyice büründü. "Gerçekten hiç hoşlanmıyorum."

"Buraya niçin geldiğimi biliyor musunuz Donna Carla?"

"Elbette."

"Köklü bir ailenin evladıyım. Genç sayılmam, ama güçlüyüm. Ben..."

"Elbette," dedi Donna Carla. "Biraz daha çay alır mıydınız?"

"Teşekkür ederim."

Düşesin fincanı uzatırken gülümseyişi konuşmasını genel konularla sınırlaması için bariz bir yakarıydı. Prens yaşlı annesini, prensesin kovayla yıkanmasını düşündü. Ama bu gülümsemede bir ikna gücü, muzaffer bir zekâ da vardı; prens utanarak girişiminin aptallığını ve kabalığını hissetti. Düşes onun annesine niye bir banyo küveti almak istesindi? Çatısını niye onartmak istesindi?

Düşes hakkında kendisine o kadar şey söylenmişken mantıklı bir kadın olduğu niçin söylenmemişti? Onun bakış açısını anlayabiliyordu. Hatta ötesini de anlıyordu. Dedikoduların ne kadar asılsız olduğunu anlıyordu. Bu "madrabaz", bu "kirli çıkı", bu "arakçı" aslında kafasını kullanan hoş bir kadındı. Kendinden önceki taliplerin nasıl kimseler olduklarını biliyordu –çoğunun metresi otelde kendilerini beklemişti–; düşeste şüphe uyandırmamaları mümkün müydü? Düşesin yüz vermediği yüksek sosyeteyi prens tanıyordu; korkunç iskambil partilerini, seçkin ve fesat yemek davetlerini, üniformalı uşakların, meşalelerle aydınlatılmış bahçelerin hafifletemediği sıkıcılığını biliyordu. Düşesin onlara katılmayıp evde oturması ne kadar mantıklıydı. Mantıklı bir kadındı –onunla ilgilenmeyecek kadar mantıklıydı–, muammanın özü düşesin aklıydı. Antik Roma'da açmış bu sağduyu çiçeği son derece beklenmedikti.

Prens yirmi dakika boyunca düşesle konuştu. Sonra Donna Carla zili çalıp Luigi'yi çağırdı ve prensi kapıya geçirmesini rica etti.

Yaşlı dükün ölümü patırtılı oldu. Bir gece salottino'da Joseph Conrad'ın bir kitabını okurken kül tablası almak için ayağa kalktı ve düşüp öldü. Kalbi durduktan sonra sigarası uzun müddet halının üstünde yandı. Onu Luigi buldu. Winifred-Mae kriz geçirdi. Bir kardinal yardımcılarıyla birlikte koşup saraya geldi, ama artık çok geçti. Dük bakımsız bahçelerle çevrili, Appia Antica'daki dev Rönesans mezarlığına gömüldü; Avrupa aristokrasisinin yarısı mateme girdi. Winifred-Mae perişandı. İngiltere'ye dönmeye karar verdi, ama eşyalarını topladıktan sonra, yolculuk yapamayacak kadar hasta olduğunu anladı. Hazımsızlığa karşı cin içiyordu. Hizmetkârlara verip veriştiriyordu, evlenmediği için Donna Carla'ya verip veriştiriyordu; üç aylık dulluktan sonra da öldü.

Annesinin ölümünden sonra Donna Carla otuz gün boyunca her sabah erken saatte saraydan çıkıp ilk ayine, sonra da aile mezarlığına gitti. Bazen arabayla gidiyordu. Bazen otobüse biniyordu. Matem peçesi o kadar kalındı ki, yüz hatları ardında seçilemiyordu. Yağmur çamur demeden her gün gidip duasını okudu; bir gün fırtı-

nanın ortasında bahçede dolaşırken görüldü. Onu Tiber'de görmek hazindi; siyah giysilerinde bir kesinlik vardı. Herkes üzülüyordu: dilenciler, kestaneci kadın. Annesiyle babasını aşırı derecede sevmişti. Bir şeyler ters gitmişti. Artık hayatının geri kalanını –bunu hayal etmek çok kolaydı– sarayla mezar arasında geçirecekti. Ama otuz günün sonunda Donna Carla günah çıkaran papazına gidip papayla görüşmek istediğini bildirdi. Birkaç gün sonra Vatikan'a gitti. Kiralık bir limuzine binip San Pietro Meydanı'ndan son sürat geçerek, kâğıt mendille rujunu silerek gitmedi. Tozlu küçük otomobilini çeşmelerin yakınına park edip kapıdan içeri yaya girdi. Papanın yüzüğünü öptü, zarif bir edayla yerlere kadar eğildi ve "Cecil Smith'le evlenmek istiyorum," dedi.

Vevaqua'da evlendikleri gün hava değişkendi; rüzgâr odun dumanını, konfetileri, kar ve gübre kokusunu etrafa savuruyordu. Kiliseye Vevaqua-Perdere-Giusti vs. Düşesi Donna Carla Malvolio-Pommodori olarak girdi ve Mrs. Cecil Smith olarak çıktı. Yüzünden mutluluk fışkırıyordu. Roma'ya döndüler, yan yana çalışma odalarına yerleşip birlikte mülklerini yönettiler, geliri manastırlara, hastanelere ve yoksullara bölüştürdüler. İlk oğulları –Cecil Smith, Jr.– evliliklerinden bir yıl sonra dünyaya geldi; ertesi yıl bir kızları oldu, adını Jocelyn koydular. Donna Carla'ya Avrupa'nın bütün çatısı akan şatolarında lanetler okundu, ama cennette parıltılı melek korolarının Mrs. Cecil Smith'e övgüler düzeceği kesin.

Çev.: Roza Hakmen

Kırmızı Eşya Kamyonu

Yedi kişilik bir aileye sıska bir piliç götürmeye ve dağ kentlerinin bütün diğer âdetlerine elveda. Gerçek dağ kentlerinden –bin metre yükseklikte sarp kayalıklara kurulmuş, duvarların gömlek kartonları gibi hazin gri olduğu, yamuk çatılarda hardal likenlerinin yetiştiği Assisi, Perugia ve Saracinesco'dan– bahsetmiyorum. Aslında arazi düz, evler ahşaptı. Birleşik Devletler'in doğusunda, çoğumuzun yaşadığı türden bir yerdi. B... bucağında yaşayan yaklaşık iki yüz ailenin hepsinin köpekleri ve çocukları, birçoğunun hizmetkârları vardı; dağ kentlerine lafın gelişi benzerdi; şöyle ki, hastalar, umutsuzlar ve yoksullar doğal savunmasını oluşturan dik manevi yokuşu tırmanamaz, sakinlerinden biri mutsuzluk ya da hoşnutsuzluk mikrobunu kaptığı an böylesine yüksek bir manevi rakımda var olmanın imkânsızlığını sezerek ovaya taşınırdı. Hayat görülmedik derecede rahat ve sakindi. B..., sadece ve sadece bahtiyarlar içindi. Ev kadınları kocalarını sabahları şefkatle, akşamları tutkuyla öperdi. Neredeyse her evde sevgi, zarafet ve umut vardı. Okullar mükemmel, yollar dümdüz, tesisat ve diğer hizmetler kusursuzdu. Bir bahar akşamı karanlık çökerken kenarlarında altın

yaldızlı yazılar bulunan devasa bir kırmızı eşya kamyonu sokağa girip üç aydır boş duran Marple evinin önünde durdu.

Kamyonun alacakaranlıkta bile parlayan yaldızları ve kırmızısı, oradan oraya gezmenin gerçek hüznünü örtmeye yönelikti. Kamyonun kenarlarında, "Her Türlü Uzak Yere Yük ve Eşya Taşıyoruz" yazısı okunuyordu; bu cümle uzaktan duyulan bir tren düdüğünün yarattığı etkiyi yaratıyordu insanda. Yandaki evde oturan Martha Folkestone yeni komşuların eşyaları kapıdan içeri taşınırken pencereden seyrediyordu. "Gerçek Chippendale[1] gibi görünüyor," dedi. "Gerçi bu ışıkta tam belli de olmuyor. İki çocukları var. Hoş insanlara benziyorlar. Ah keşke onları karşılamak için götürecek bir şey olsaydı evde. Çiçekten hoşlanırlar mı acaba? Bir şeyler içmeye davet edebiliriz aslında. Bir şeyler içmek isterler mi sence? Gidip bir içki isterler mi, diye sorsana."

Daha sonra, bütün mobilyalar içeri taşınıp kamyon gittikten sonra Charlie Folkestone iki ev arasındaki çimenliği geçip Peaches[2] ve Gee-Gee'ye kendini tanıttı. Gördüğü şuydu: Peaches tam adı gibiydi: sarışın, sıcakkanlı, dekolte elbiseli ve parlak, geniş alınlı. Gee-Gee'nin eskiden yakışıklı bir adam olduğu belliydi, belki hâlâ da öyleydi, ama sarı bukleleri seyrelmişti. Yüzü hem meleksi hem tehditkârdı. Hayatında boks yapmadığı halde (Charlie bunu daha sonra öğrendi) gözleri hafif kısık, köşeli, güzel alnının derisi kapanmış yara tabakalarından oluşmuş gibiydi. İlk anda düşünceli bakışları olduğu izlenimi uyanıyor, ama insan sonra onun düşünceli bir adam olmadığını fark ediyordu. Kulakları biraz ağır işiten ya da biraz aptal insanların ciddi ve kontrollü bakışıydı onunki.

İçki davetine sevindiler. Hemen geleceklerini söylediler. Peaches ruj sürüp çocuklara iyi geceler diledikten sonra hemen geleceklerdi. Hemen geldiler ve görünürde son derece hoş bir gece başladı. Folkestone'lar yeni komşularının kimler olacağını düşünüp çok kaygılanmışlardı; Gee-Gee'yle Peaches kadar sevimli bir çiftle

1 Thomas Chippendale (1718-1779); tasarladığı mobilyalar kendi ismiyle anılmıştır. (y.n.)

2 (İng.) Şeftaliler. (ç.n.)

karşılaşmak onları coşturmuştu. Herkes gibi onlar da komşuları hakkında fikir belirtmekten hoşlanırlardı; Gee-Gee'yle Peaches de doğal olarak ilgileniyorlardı. Aralarında bir dostluk başlıyordu. Folkestone'lar her zamanki saat ve içki sınırlarını aştılar. Epey geç olmuştu –gece yarısından sonraydı–; Charlie ne kadar viski içildiğini, Gee-Gee'nin sarhoş olduğunu fark etmemişti. Gee-Gee suskunlaştı –konuşmalara katılmaz oldu–, sonra birden tatsız, düz bir tonda, kelimeleri yaya yaya konuşarak Martha'nın sözünü kesti.

"Amma da sıkıcı tiplersiniz," dedi.

"Ah yapma Gee-Gee!" dedi Peaches. "Bu daha ilk gecemiz!"

"Sen içkiyi biraz fazla kaçırmışsın Gee-Gee," dedi Charlie.

"Dalga mı geçiyorsun," dedi Gee-Gee. Eğilip ayakkabılarının bağlarını çözmeye koyuldu. "Daha yeni başladım."

"Lütfen Gee-Gee, lütfen," dedi Peaches.

"Öğretmem lazım onlara hayatım," dedi Gee-Gee. "Öğrenmeleri lazım."

Sonra ayağa kalktı ve bir sarhoşun kurnazlığı ve maharetiyle kimse durdurmaya fırsat bulamadan giysilerinin çoğunu çıkardı.

"Çık dışarı," dedi Charlie.

"Memnuniyetle, sevgili komşum," dedi Gee-Gee. Kapıya giderken yolunun üzerindeki dövme bakır şemsiyeliği bir tekmeyle devirdi.

"Ah, çok özür dilerim!" dedi Peaches. "Çok üzüldüm bu olanlara!"

"Merak etme şekerim," dedi Martha. "Çok yorgun herhalde, hepimiz de içkiyi biraz fazla kaçırdık."

"Yo, hayır," dedi Peaches. "Hep aynı şey oluyor. Her yerde. Son sekiz yılda sekiz kere taşındık, hiçbirinde bize güle güle, diyen olmadı. Tek kişi bile. Ah, onu ilk tanıdığımda harika bir adamdı! Hayatta görebileceğin en ince ruhlu, güçlü ve cömert insandı. Üniversitedeki takma adı Yunan Tanrısı'ydı.[1] Adı bu yüzden Gee-Gee. İki kere Amerika starlığına seçildi, ama hiçbir zaman kritik anların oyuncusu olmadı, hep gönlünce oynadı. Herkes bayılırdı ona.

1 İngilizcesi *Greek God*. (ç.n.)

Şimdi hepsi uçtu gitti, ama bir zamanlar mükemmel bir adam beni sevmişti, diye düşünüp avunuyorum. Bu tür bir aşkı çok kadın yaşamaz. Ah, onun geri gelmesini o kadar isterdim ki. Eskisi gibi olsa keşke. İki gece önce, eski evde tabak çanakları paketlerken sarhoş oldu; suratına bir tokat attım, bağırdım, 'Geri dön! Geri dön! Geri dön bana Gee-Gee!' diye. Ama kulak asmadı. Duymadı beni. Artık kimseyi duymuyor, çocuklarının sesini bile. Her gün kendi kendime soruyorum, böyle insafsızca cezalandırılmak için ne yaptım, diye."

"Çok üzüldüm şekerim!" dedi Martha.

"Buradan giderken bizi uğurlamayacaksınız," dedi Peaches. "Bir sene dayanırız. Gör bak. Bazı insanlar taşınırken sevgi dolu veda partileri yapılır ama bizim son taşınmamızda çöpçü bile gittiğimize seviniyordu." Peaches fiyaskoyla sonuçlanan geceyi aşan bir zarafet ve teslimiyetle kocasının halının üstüne saçtığı giysileri toplamaya başladı. "Her taşındığımızda değişikliğin ona iyi geleceğini düşünüyorum," dedi. "Bu akşam buraya vardığımızda etraf o kadar güzel ve sakin görünüyordu ki, belki değişir, diye düşündüm. Neyse, bizi bir daha davet etmenize gerek yok. Artık durumu biliyorsunuz."

Birkaç gün ya da bir hafta sonra Charlie sabah Gee-Gee'ye istasyonun peronunda rastladı ve komşusunun ayıkken ne kadar hoş bir adam olduğunu gördü. B... fethedilmesi kolay bir yer değildi ama Gee-Gee şimdiden komşuların sevgi ve saygısını kazanmış gibi görünüyordu. Charlie onu güneşin altında, işlerine giden diğer yolcuların arasında görünce her yere davet edileceğini tahmin edebiliyordu. Gee-Gee, Charlie'ye candan bir selam verdi, o gece sergilediği çirkin tavırlardan eser yoktu. Hatta bu sevimli, yakışıklı adamın o kadar saldırgan olabileceğine inanmak mümkün değildi. Sabah ışığında, yeni arkadaşlarla çevriliyken o anıya meydan okur gibiydi. Neredeyse kabahati Charlie'ye devredebilecek durumdaydı.

Yeni çifti kasabanın sosyal hayatına dahil etmek için son derece hızlı ve ayrıntılı hazırlıklar yapıldı; önce Waterman'larda bir yemek daveti verildi. Gee-Gee'yle Peaches sultanlar gibi geldiklerinde Charlie oradaydı. İçeriye kol kola, etrafa ışık saçarak, alımlı bir çift olarak girdikleri anda gecenin gözdesi olacakmış gibi görünüyor-

lardı. Kalabalık bir davetti, Charlie yemeğe oturuncaya kadar onları pek göremedi. Charlie Peaches'ın yakınında oturuyordu ama Gee-Gee masanın öbür ucundaydı. Tatlılarını yerlerken Gee-Gee'nin tatsız ve düz tonda, kelimeleri yaya yaya konuşması bir geçit töreninde verilen komut gibi bütün sesleri bastırdı.

"Amma sıkıcı tiplersiniz be!" dedi. "Şu muhabbeti biraz canlandırsak nasıl olur?" Masanın üstüne zıplayıp açık saçık bir şarkı söyleyerek jig dansına[1] başladı. Kadınlar çığlık atıyordu. Tabaklar devrilip kırılıyordu. Elbiseler mahvoluyordu. Peaches densiz kocasına yalvarıyordu. Bu rezil gösterinin sonucunda yemek odasında Gee-Gee'yle Charlie'den başka kimse kalmadı.

"İn oradan aşağıya Gee-Gee," dedi Charlie.

"Öğretmem lazım onlara," dedi Gee-Gee. "Öğretmem lazım."

"Kimseye bir şey öğrettiğin yok, zil zurna sarhoş olduğundan başka."

"Öğrenmeleri lazım," dedi Gee-Gee. "Öğretmem lazım." Masadan inerken birkaç tabak daha kırdı, sonra mutfağa gidip ahçıya sarıldı ve karanlık geceye çıktı.

Görmüş geçirmiş bir topluluk için bunun yeterli bir uyarı olması beklenir ama Gee-Gee'ye alışılmadık bir hoşgörü gösterildi. İnsanlar ondan hoşlanıyordu, hem her seferinde yaramazlık yapmama ihtimali de vardı. Her defasında sabah ışığındaki büyüleyici görüntüsü düşmanlarının kafasını karıştırıyordu ama giderek bu hali tabak çanağı kırabileceği evlere girebilmek için bir tuzak gibi görünmeye başladı. Onun istediği hoşgörü değildi, ev sahibesini rencide edemediğini düşündüğünde rezilliklerini artırıp çeşitlendiriyordu. Böyle şey görülmemişti. Bilker'larda soyundu. Levy'lerde bir kâse yumuşak peyniri tekmeyle tavana yapıştırdı. İç çamaşırıyla Highland fling dansı[2] yaptı, çöp sepetlerini ateşe verdi, Townsend'lerin avizesine –o ünlü avizeye– tutunup sallandı. Altı hafta içinde B...'de kovulmadığı ev kalmamıştı.

1 İrlanda ve İskoçya'ya özgü bir dans türü. (y.n.)

2 İskoçya'ya özgü bir dans türü. (y.n.)

Folkestone'lar onu hâlâ görüyorlardı elbette; akşamları bahçesinde görüyor, çitin arkasından konuşuyorlardı onunla. Bir insanın bu hızla gözden düşmesi Charlie'yi çok üzüyordu, yardım edebilmek isterdi. Charlie'yle Martha, Peaches'la konuştular, ama Peaches umutsuzdu. Adonis'ine ne olduğunu anlayamıyor, zekâsı daha öteye gitmesine izin vermiyordu. Ara sıra komşu kasabaların birinden masum bir yabancı ya da B...'nin yeni bir sakini Gee-Gee'nin cazibesine kapılıp onu yemeğe davet ediyordu. Gösteri hiç değişmiyor, tabaklar hep kırılıyordu. Folkestone'lar komşuydu –çağların ötesinden gelen bir bağ vardı aralarında–, Charlie adamı kurtarabileceğini düşünüyordu belki. Gee-Gee'yle Peaches kavga ettiklerinde bazen Peaches, Charlie'ye telefon edip yardım istiyordu. Bir yaz akşamı Peaches telefon ettiğinde Charlie evlerine gitti. Kavga bitmişti; Peaches salonda çizgi roman okuyor, Gee-Gee yemek masasında oturmuş içki içiyordu. Charlie arkadaşının yanına gidip durdu.

"Gee-Gee."

"Evet."

"Bıraksana şu içkiyi."

"Bırakmam."

"Ben bırakırsam bırakır mısın?"

"Hayır."

"Psikiyatra gider misin?"

"Niye gideyim? Ben kendimi tanıyorum. Sonuna kadar götürmem gerekiyor işte."

"Ben de seninle gelirsem psikiyatra gider misin?"

"Hayır."

"Kendin için herhangi bir şey yapar mısın?"

"Öğretmem lazım onlara." Gee-Gee sonra başını arkaya atıp hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı. "Ah, Tanrım..."

Charlie başını çevirdi. Gee-Gee o anda ta uzaklardan, kendine ait bir ıssızlığın ortasından ölümünün şeklini ve saatini bildiren bir borazan sesi duymuş gibiydi. Sarhoş son derece haklı görünüyordu. Folkestone ruhunda bir çalkantı hissetti. Sarhoşun iletmeye

çalıştığı mesajı anladığını düşünüyordu; öteden beri sezmişti zaten. Arkadaşlıklarının temelinde de bu mesaj yatıyordu. Gee-Gee sakatların, hastaların, yoksulların, kendi kabahatleri olmadan hayatlarını sefalet ve acı içinde geçirenlerin savunucusuydu. Mutlu olanlara, soylulara, zenginlere söyleyecek bir çift lafı vardı: Onca sevgiye, konforlarına ve ayrıcalıklarına rağmen öfkeyle şehvetin sancılarından ve ölümün acılarından muaf değildiler. Sadece darbeyi yediklerinde hazırlıklı olmalarını istiyordu. Ama o salonunuzda jig dansı yapmadan bu gerçeği kabullenmek mümkün değil miydi? Hayattaki acıları görmüş biri gibi konuşuyordu, ama mesajını kabul etmek için insanın kendisi de acı çekmek zorunda mıydı? Öyle görünüyordu.

"Gee-Gee?" dedi Charlie.

"Evet."

"Ne öğretmeye çalışıyorsun onlara?"

"Sen hiçbir zaman öğrenemeyeceksin. Fazlasıyla bağnazsın."

Bir yıl bile dayanmadılar. Kasım ayında biri eve iyi bir para teklif etti, onlar da sattılar. Yaldızlı kırmızı eşya kamyonu tekrar geldi; eyalet sınırını geçip Y... kasabasına gittiler ve yeni bir ev aldılar. Folkestone'lar gittiklerine sevindiler. Onların yerine terbiyeli, genç bir çift geldi ve her şey eski haline döndü. Nadiren hatırlanıyorlardı. Ama ertesi yıl kış mevsiminde Charlie birilerinden Gee-Gee'nin Noel'den bir iki gün önce futbol oynarken kalça kemiğini kırdığını öğrendi. Nedense bu haber kafasında yer etti; bir pazar öğleden sonra, yapacak bir işi yokken bilinmeyen numaralardan Gee-Gee'nin telefon numarasını öğrendi ve eski komşusunu arayıp bir içki içmeye ona uğramak istediğini söyledi. Gee-Gee çok heyecanlandı, Charlie'ye evi tarif etti.

Yol uzundu, yarı yolda Charlie niye bu işe kalkıştığını düşündü. Y... kasabası B...'den birkaç kademe düşüktü. Ev bir sitedeydi, müteahhit çirkinlikle yetinmemiş, hepsi aynı hizadaki düz pencereleriyle açık cezaevine benzer bir site inşa etmişti. Sokaklara çeşitli üniversitelerin adları verilmişti: Princeton Sokağı, Yale Sokağı, Rutgers Sokağı vs. Evlerin henüz birkaç tanesi satılmıştı, Gee-

Gee'nin evi boş konutlarla çevriliydi. Charlie zili çaldı, Gee-Gee içeriden seslenerek girmesini söyledi. Ev darmadağındı, Charlie paltosunu çıkarırken Gee-Gee bir koltuk değneğiyle iterek hareket kazandırdığı bir oyuncak el arabasına dayanarak ağır ağır yanına geldi. Sağ kalçasıyla bacağı boydan boya alçıdaydı.

"Peaches nerede?" diye sordu Charlie.

"Nassau'da. Çocuklarla birlikte Noel için Nassau'ya gitti."

"Seni yalnız bıraktı, öyle mi?"

"Ben istedim gitmelerini. Zorla gönderdim. Benim için yapılacak bir şey yok. Bu el arabasıyla idare ediyorum. Acıktığımda bir sandviç yapıp yiyorum. Gitmelerini ben istedim. Zorla gönderdim. Peaches'ın tatile ihtiyacı vardı, ayrıca yalnız kalmak bana iyi geliyor. Hadi salona gel de bana bir içki hazırla. Buzu çıkaramıyorum dolaptan, yapamadığım tek şey bu neredeyse. Tıraş oluyorum, yatıp kalkabiliyorum filan, ama buz çıkaramıyorum."

Charlie dolaptan buz aldı. Yapacak bir şey bulduğuna memnundu. Gee-Gee'nin oyuncak arabadaki görüntüsü onu dehşete düşürmüştü; evde ürkütücü bir sessizlik vardı. Mutfak penceresinden sıra sıra boş, çirkin evler görünüyordu. Feci bir melodramın doruk noktasına yaklaştıkları hissi kapladı içini. Ama salona döndüğünde Gee-Gee'yi en sevimli halinde buldu; gülümsemesi ve sesi öğle sonrasına geçici bir denge kazandırıyordu. "Sana bakacak bir hemşire bulamaz mısın?" diye sordu Gee-Gee'ye. Yanında kalacak biri bulunamaz mıydı? En azından bir tekerlekli iskemle kiralayamaz mıydı? Gee-Gee bütün bu önerilere gülerek itiraz etti. O halinden memnundu. Peaches, Nassau'dan mektup yazmıştı. Harika vakit geçirdiklerini söylemişti.

Charlie onları Gee-Gee'nin zorla gönderdiğine inandı. Durumu dehşetengiz kılan, her şeyden öte, bu ayrıntıydı. Peaches doğal olarak Nassau'ya gitmeyi istemiş olmalıydı, ama ısrar etmiş olması imkânsızdı. İnatla seyahat planları yapamayacak kadar masum bir insandı. Gee-Gee ısrar etmiş olmalıydı gitmeleri için; yolculuğu allayıp pullamış, masum Peaches'ın itiraz edemeyeceği kadar çekici göstermiş olmalıydı. Sarhoş ve sakat bir halde ücra bir evde tek

başına bırakılmak mı istemişti? Kendini istismar edilmiş hissetme ihtiyacı mı duymuştu? Öyle görünüyordu. Evin dağınıklığı ve bir mercan sahilinde koştukça koşan karısıyla çocuklarının hayali başarılı bir buluştu sanki, bir tür zaferdi.

Gee-Gee bir sigara yaktı, sonra onu unutup bir tane daha yaktı; kibritleri öyle beceriksizce çakıyordu ki, Charlie yanarak ölmesinin işten bile olmadığını düşündü. Oyuncak el arabasından iskemleye geçerken neredeyse düşüyordu; tek başınayken düşse kendi halısının üstünde açlık ve susuzluktan ölebilirdi pekâlâ. Yine de beceriksizliğinde, ateşle oynamasında bir sarhoş kurnazlığı olabilirdi. Charlie'nin yüz ifadesini görünce sinsi bir tebessüm belirdi dudaklarında. "Beni merak etme," dedi. "Bir şey olmaz bana. Koruyucu meleğim var."

"Herkes öyle düşünür," dedi Charlie.

"Ama benim var gerçekten."

Dışarıda kar yağmaya başlamıştı. Kış göğü bulutluydu, yakında hava kararacaktı. Charlie gitmesi gerektiğini söyledi. "Otur," dedi Gee-Gee. "Otur, bir kadeh daha iç." Charlie'nin vicdanı onu birkaç dakika daha tuttu orada. Bir arkadaşını –en azından bir komşusunu– resmen ölüm tehlikesine nasıl terk edecekti? Ama başka seçeneği yoktu, ailesi onu bekliyordu, gitmek zorundaydı. Charlie paltosunu giyerken Gee-Gee yine, "Beni merak etme," dedi. "Benim meleğim var."

Saat Charlie'nin tahmininden daha geç olmuştu. Kar iyice artmıştı, önünde virajlı tali yollarda iki saatlik bir yolculuk vardı. Y... çıkışı hafif yokuştu; taze kar o kadar kaygandı ki, tepeyi tırmanmakta zorlandı. Önünde daha da dik tepeler vardı. Sileceklerinin sadece biri çalışıyordu, kar hızla camı kaplayarak dünyayı görebileceği küçücük bir aralık bıraktı ona. Kar farlara baş döndürücü bir hızda çarpıyordu; yolun daraldığı bir noktada araba kayarak bankete çıktı, tekrar yola indirebilmek için on dakika boyunca motoru avarada tam gaz çalıştırmak zorunda kaldı. Issız bir yoldu –en yakın ev kilometrelerce uzaktaydı–, mokasenle yürümesi epey zor olurdu. Yokuş yukarı her çıkışta araba kayıyor, yalpa vuruyordu; tepelere müthiş bir şans eseri varıyordu.

İki saatin sonunda hâlâ evinden çok uzaktaydı. Kar o kadar yükselmişti ki, arabayı yönlendirmek büyük ustalık gerektiriyordu. Eve dönmesi üç saat sürdü; kendi garajının karanlığına ve huzuruna kavuştuğunda yorgundu, yorgun ve sonsuz bir minnetle doluydu. Martha'yla çocuklar akşam yemeğini yemişlerdi; Martha, Lissom'lara gidip okul aile birliğiyle ilgili bir konuyu görüşmek istiyordu. Charlie araba kullanmanın çok zor olduğunu söyledi; mesafe çok kısa olduğundan Martha da yürümeye karar verdi. Charlie şömineyi yakıp kendine bir içki hazırladı; yemeğini yerken çocuklar da onunla birlikte masada oturdu. Pazar geceleri yemekten sonra Folkestone'lar çeşitli üçlüler çalar ya da çalmaya çalışırlardı. Charlie klarnet çalıyordu, kızı piyano, büyük oğlu da tenor blok flüt. Bebek ayak altında dolanırdı. O pazar gecesi son derece hoş bir aile ortamında on sekizinci yüzyıl bestelerinin basit düzenlemelerini çaldılar; zor bir bölümün üstesinden geldiklerinde birbirlerini tebrik ediyor, aralarındaki ilişkinin en olumlu yönlerini müziğe yansıtıyorlardı. Telefon çaldığında Vivaldi'nin bir sonatını çalmaktaydılar. Charlie kimin aradığını hemen tahmin etti.

"Charlie, Charlie," dedi Gee-Gee. "Hapı yuttum. Sen gittikten hemen sonra kahrolası el arabasından yere düştüm. Telefona ulaşmam iki saat sürdü. Gelmen lazım. Başka kimsem yok. Sen benim tek arkadaşımsın. Buraya gelmen lazım. Charlie? Duyuyor musun beni?"

Bebeğin çığlık çığlığa ağlamaya başlamasının nedeni herhalde Charlie'nin garip yüz ifadesi olmuştu. Kız bebeği kucağına aldı ve oğlan da, o da gözlerini babalarına diktiler. Meseleyi bütün ayrıntılarıyla biliyorlardı sanki; sakin bir tavırla bakıyorlardı, kardan yolları kapanmış bir evde hoş bir geceyi sürdürmekle hiçbir ilgisi olmayan bir karar vermesini bekler gibi. Bu karar babaları hakkındaki bilgilerini ve nihai mutluluklarını derinden etkileyecekti. Charlie çocukların bakışının duru ve davetkâr olduğunu düşündü; ne yaparsa yapsın nihai bir eylem olacaktı.

"Duyuyor musun beni Charlie? Duyuyor musun?" diye sordu Gee-Gee. "Telefona sürüne sürüne ancak iki saatte gelebildim. Bana yardım etmen şart. Başka kimse yok gelecek."

Charlie telefonu kapadı. Gee-Gee onun nefes alıp verişini, bebeğin ağlayışını duymuş olmalıydı, ama Charlie tek kelime etmemişti. Çocuklara bir açıklamada bulunmadı, onlar da sormadılar. Biliyorlardı. Kızı piyanonun başına döndü; telefon tekrar çaldığında açmayınca kimse yorumda bulunmadı. Telefonun sesi kesildiğinde mutlu ve rahatlamış görünüyorlardı; saat dokuza kadar Vivaldi çaldılar, sonra babaları onları yatmaya gönderdi.

Duygusal bir patlama olduğu, havanın şiddetle sarsıldığı hissini dağıtmak için kendine bir içki koydu. Ne yaptığını ve vicdanıyla nasıl başa çıkacağını bilmiyordu. Martha gelince ona anlatmayı geçirdi aklından. Bu anlama yolunda bir adım olurdu. Ama döndüğünde Charlie hiçbir şey söylemedi ona. Onun zihnini meseleye dahil ederse suçluluğunun onaylanmasından korkuyordu. "Peki niye Lissom'ları aramadın?" diye sorabilirdi. "Ben eve gelirdim, sen de giderdin." Martha bir arkadaşın, bir komşunun acı içinde kıvrandığı düşüncesini kendisi gibi pasif biçimde kabullenemeyecek kadar merhametli bir kadındı. Martha üst kata çıktı. Charlie kadehine viski doldurdu. Lissom'lara telefon etmiş olsaydı, Martha o Gee-Gee'ye yardım edebilsin diye çocuklarla ilgilenmek üzere dönmüş olsa, bu tipide o yolu gidebilir miydi? Zincir takabilirdi, ama zincirler neredeydi ki? Arabada mıydılar, bodrumda mı? Bilmiyordu. O yıl zincirleri kullanmamıştı. Ama belki bu arada yollar temizlenmişti. Belki fırtına dinmişti. Bu son ve kahredici ihtimal midesini bulandırdı. Gökyüzü ona ihanet mi etmişti? Bahçe ışığını yakıp duraksayarak, istemeye istemeye pencereye yaklaştı.

Tertemiz karlar hoş bir parıltı yayıyordu; ışık boş ve huzurlu havayı aydınlatıyordu. O eve girdikten birkaç dakika sonra kar dinmiş olmalıydı. Ama nereden bilecekti? Havanın kaprislerini hesaba katması nasıl beklenirdi? Hem sonra çocukların ona bakışı vardı; katı, duru, o saatte yapması gereken şeyin ciddiye alınma şansını kaybetmiş bir sarhoşun imdadına koşmak değil, onların yanında bulunmak olduğunu bildirir gibi.

Sonra Gee-Gee'nin içini ezen sefil hali canlandı gözünde, Waterman'ların holünde durmuş "Geri dön! Geri dön!" diye ses-

lenen Peaches'ı hatırladı. Charlie'nin tanımadığı bir delikanlıya sesleniyordu, ama Gee-Gee'nin delikanlılığını hayal etmek zor değildi: yakışıklı, enerjik, cömert ve güçlü. Niye böyle mahvolmuştu? Geri dön! Geri dön! Peaches bir yaz gününün hoşluğuna sesleniyordu sanki; güller tomurcuklanmış, bütün kapılarla pencereler bahçeye açılmış. Peaches'ın sesi her şeyi anlatıyordu; güneşin son ışınlarıyla aydınlanan, terk edilmiş bir ev hayali gibiydi. Her tarafı dökülen büyük bir ev; çocuklar için perili ev, polis ve itfaiye için baş belası; ne var ki günbatımında bütün pencereleri alev alev görünce insan herkesin döndüğünü zanneder. Ahçı mutfakta hamur açmaktadır. Pişen tavuk kokusu arka merdivenden yukarı yükselir. Ön taraftaki odalar çocukları ve çok sayıdaki arkadaşlarını ağırlamak üzere hazırlanmıştır. Ocakta kömür ateşi yanar. Sonra, ışık pencereleri terk ettikçe evin gerçek çirkinliği ve kasveti alacakaranlıkta iki misli belirginleşir; tıpkı Peaches'ın sesinden yıllar önceki yaz mevsiminin notaları eksilince masum çehresinde nihai umutsuzluğun şaşkınlığının belirmesi gibi. Geri dön! Geri dön! Charlie kendine biraz daha viski koydu, kadehi ağzına götürürken rüzgârın yön değiştirdiğini duydu ve –açık kalmış bahçe ışığında– tipinin tekrar başladığını, karın intikam alırcasına, döne döne yağdığını gördü. Yollar kapanmıştı, yolculuğu yapması mümkün değildi. Havanın değişmesi ona tatlı bir bağışlanma sunmuştu; karın yağışını sevgi dolu bir gülümsemeyle seyretti, ama sabahın üçüne kadar içmeye devam etti.

Ertesi sabah gözleri kızarmış, sarsılmış haldeydi; saat on birde ofisten dışarı fırlayıp iki martini içti. Öğle yemeğinden önce iki martini, saat dörtte bir tane, trende iki tane daha içti ve yalpalayarak eve akşam yemeğine geldi. Aşırı alkolün klinik ayrıntılarını hepimiz biliriz; burada bizi ilgilendiren sadece meselenin insani yanı. Martha sonunda Charlie'yle konuşmak zorunda kaldı. Son derece yumuşak konuştu.

"Çok içiyorsun sevgilim," dedi. "Üç haftadır çok içiyorsun."

"Ne içtiğim beni ilgilendirir," dedi. "Sen kendi işine bak, ben kendi işime bakayım."

Durum giderek kötüleşince Martha'nın bir şey yapması gerekti. Sonunda akıl danışmak için papaza gitti; papaz hem psikologluk hem din adamlığı yapan yakışıklı, bekâr bir gençti. Martha'yı duygudaşlıkla dinledi. Martha o akşam eve döndüğünde, "Bugün öğleden sonra papaza uğradım," dedi, "Peder Hemming'le konuştum. Kiliseye niye gelmediğini merak ediyormuş, seninle konuşmak istiyor. O kadar yakışıklı adam," diye ekledi, söyledikleri kulağa planlanmış bir konuşma gibi gelmesin diye, "merak ediyorum, niye hiç evlenmemiş acaba." Charlie –her zamanki gibi sarhoş halde– telefon başına gidip papazı aradı. "Bana bak Peder," dedi. "Karım öğleden sonraları onu evinde ağırladığını söylüyor. Hiç hoşuma gitmedi, haberin olsun. Karıma elini süreyim deme. Duydun mu beni? Üstündeki o kahrolası kara cübbe bana sökmez. Karıma elini sürmeyeceksin, yoksa o güzel burnunu kırarım."

Sonunda Charlie işinden kovuldu, taşınmak zorunda kaldılar ve Gee-Gee'yle Peaches gibi onlar da kırmızı yaldızlı kamyonda oradan oraya dolaşmaya başladılar.

Peki Gee-Gee ne oldu, ne yaptı? Ayyaş koruyucu meleği, saçı başı dağılmış, arpının telleri kopuk halde hâlâ yerde yatan Gee-Gee'nin tepesinde dolanıyordu belli ki. Gee-Gee o gece Charlie'yi aradıktan sonra itfaiyeye telefon etti. Düdükleri, sirenleri öterek sekiz dakikada vardılar evine. Onu yatağına yatırdılar, içkisini tazelediler; yapacak daha iyi bir işi olmayan itfaiyecilerden biri Peaches Nassau'dan dönünceye kadar onun yanında kaldı. Derin dondurucudaki bütün biftekleri yiyip günde bir litre Bourbon içerek gayet iyi vakit geçirdiler. Peaches'la çocuklar döndüğünde Gee-Gee artık yürüyebiliyordu; komşusundan çok daha donanımlı olduğu serkeş yaşantısına döndü, ama yıl sonunda taşınmak zorunda kaldılar ve onlar da Folkestone'lar gibi dağ kentlerinden yok oldular.

Çev.: Roza Hakmen

Söylesene, Kimdi?

Will Pym kendi kendini yetiştirmiş bir adamdı; yani yetişkin hayatına meteliksiz, erkekler arasındaki olağan dostluklar dışında tanıdıkları olmadan başlamış ve suni ipek battaniye üreten bir şirkette müdür yardımcılığına kadar yükselmişti. Doğru yolu bulmasına yardımcı olan Baltimore'daki halkevine her yıl büyük bir bağış yapardı; uzun yıllar önce rençper olarak çalıştığı dönemden birkaç anekdotu vardı, ama üst orta sınıfın yerleşik bir üyesi gibi görünür, öyle davranırdı; bankada biraz para biriktirebilmek için meşakkatli bir mücadele vermiş bir adamın kaygılarından pek bir iz taşımazdı. Ne var ki dilenciler, paçavralar içindeki ihtiyarlar, bir kafeteryanın cezaevini andıran ışıkları altında kötü gıdalarla beslenen, yeterince kalın giyinmemiş adamlarla kadınlar, varoşlar ve sefil fabrika kentleri, pansiyon pencerelerindeki çehreler –hatta kızının çorabındaki bir delik– ona gençliğini hatırlatıp keyfini kaçırırdı. Yoksulluğun hiçbir belirtisini görmekten hoşlanmazdı. Oturduğu Hollanda kolonyal tarzı ev –çok sayıdaki ışıklı penceresi, çatısının ve ısıtma düzeneğinin sağlamlığı–, çocuklarının sıcak tutan giysileri ve sefil çocukluğuna rağmen makul ve tutarlı bir şeyler yapabilmiş olması

ona büyük zevk verirdi. Kendisi halk kütüphanesinden dilbilgisini ve kelime dağarcığını geliştirecek kitaplar alırken iş ortaklarının çoğunun ve bütün arkadaşlarıyla komşularının Groton, Deerfield veya onlara benzer başka bir okulun çimlerinde koşup oynadığının sürekli bilincindeydi ve bazen buna biraz hınçlanırdı. Ama gelişmeleri kendi gelişmesinden daha kolay olmuş kişilere beslediği belli belirsiz hıncı kendi kişiliğinin bir kusuru, bir alçaklık gibi görürdü. Sırf iriyarı cüssesine bakıldığında, kendi kafasındaki imajının hâlâ yağmurda ışıklı bir pencerenin önünde duran aç bir delikanlı olması şaşırtıcıydı. Her bakımdan pudinge benzeyen neşeli, yuvarlak yüzlü, tıknaz bir adamdı. Onu görünce herkes sevinirdi, tıpkı bir yemeğin sonunda taze yumurta, muskat ve ev yapımı kremadan oluşmuş yumuşak, hoş kokulu ve besleyici bir tatlıyı görünce sevinir gibi.

Will kırk yaşını geçip New York'a taşındıktan sonra evlenmişti. Daha önce evlenecek ne parası olmuştu ne de zamanı; fakruzaruret içinde geçen çocukluğu da insan sevgisiyle renklenmemişti. Üvey annesi günlerini –rahatlık adına gecelik, güzellik adına çiçekli şapkayla– Baltimore'daki salonunda, pencerenin önünde oturup kahve fincanından şeri içerek geçirirdi. Neşeli bir alkolik değildi, bir laf ettiğinde genellikle acı bir laf ederdi. Sunduğu görüntü Will'de insan ilişkilerinin duygusal zenginliği konusunda bir şüphecilik yaratmış olabilir. Evliliğini geciktirmiş olabilir. Nihayet evlendiğinde, kendisinden çok daha genç bir kadın seçmişti: kızıl saçlı, yeşil gözlü, mülayim bir kız. Karısı bazen Will'e "Babacık" derdi. Will onunla öylesine gurur duyar, güzelliğinden ve zekâsından o kadar abartarak söz ederdi ki, insanlar onunla tanıştıklarında hep hayal kırıklığına uğrarlardı. Ama Will yoksulluğu, soğuğu ve yalnızlığı yaşamıştı; akşamları eve döndüğünde alımlı, sevgi dolu bir kadın tarafından karşılanınca, holde şapkasıyla paltosunu çıkarırken mutluluktan resmen inlerdi. Maria'nın ev için aldığı en ufak bir eşya bile Will'e onun zevkiyle, büyüsüyle kutsanmış gibi gelirdi. Bir tabure veya tencere setine o kadar hayran olurdu ki, Maria'nın yüzünü, boynunu öpücüklere boğardı. Maria müsrifti, ama görü-

nüşe bakılırsa Will de zaten çocuksu ve kaprisli bir eş istiyordu; gereksiz ve pahalı bir şey aldığında ileri sürdüğü mantıksız mazeretler kocasında müthiş bir şefkat yaratırdı. Maria pek iyi bir ahçı değildi, ama hizmetçinin izinli olduğu günler Will'in önüne bir kâse hazır çorba koyduğunda Will sofradan kalkıp minnetle onu kucaklardı.

Önceleri Doğu Yetmişinci Sokak civarında geniş bir dairede oturuyorlardı. Sık sık dışarı çıkıyorlardı. Will partilerden hoşlanmaz, ama genç karısı uğruna bunu belli etmezdi. Yemek davetlerinde mum ışığında –gülen, konuşan, Will'in ona aldığı yüzükleri sergileyen– karısına bakar ve derin derin iç çekerdi. Davetin bitmesini sabırsızlıkla beklerdi; bir an önce onunla yalnız kalmak, onu öpebileceği bir takside ya da boş sokakta olmak isterdi. Maria ilk hamile kaldığında Will'in yaşadığı mutluluğu tarif etmek mümkün değildir. Hamileliğindeki her gelişme onu hayretlere düşürüyordu. Bebek için yaptığı hazırlıklar onu büyülüyordu. İlk çocukları doğduğunda, karısının göğüslerinden süt aktığında, kızları kendisinde son derece doğal bir şefkat uyandırdığında Will hep şaşkına dönmüştü.

Pym'lerin üç kızı vardı. Üçüncü çocukları doğduğunda banliyöye taşınmışlardı. Will o sırada ellisini geçmişti ama Maria'yı kapıdan içeri kucağında taşıdı, şömineyi yaktı ve eve yerleşirken akla gelebilecek her türlü duygusal ve romantik töreni gerçekleştirdi. Doğruyu söylemek gerekirse, ara sıra Maria hakkında çok fazla konuşuyormuş gibi gelirdi insana. Onun hep sivrilmesini, dikkat çekmesini isterdi. Partilerde herkesi susturup, "Maria bugün öğleden sonra Kadınlar Kulübü'nde yaşanan çok komik bir şey anlatacak bize," diye anons yapardı. Trenle işten eve dönerken Maria'nın beysbol sezonu ya da tüketim vergisi konusundaki fikirlerini aktarırdı. Rochester ya da Toledo'da bir otelde tek başına akşam yemeği yerken –sık sık iş gezilerine giderdi– garson kıza Maria'nın fotoğrafını gösterirdi. Mahkemede jüri üyesi olarak görev yaptığında jürinin diğer üyeleri seansın daha başında Maria'yı dinlemişlerdi. Newfoundland'a somon avlamaya gittiğinde hiç durmadan Maria iyi mi acaba, diye düşünmüştü.

Bahar başında bir cumartesi günü onuncu evlilik yıldönümlerini kutlamak için Shady Hill'deki evlerinde bir parti verdiler. Otuz beş-kırk kişi geldi; ikisinin sağlığına şampanya kadehlerini kaldırdılar. Davetlilerin çoğu Maria'nın yaşındaydı. Will onun genç erkeklerle çevrili olmasından hoşlanmıyor, Maria'yı neredeyse bir baba gibi izliyordu. Maria terasa çıktığında o da peşinden çıkıyordu. Ama Will iyi bir ev sahibiydi; davetlilerinin verdiği hazla yakında hepsinin gitmiş olacağını düşünmenin verdiği hazzı hayran olunacak şekilde dengede tutmayı başarıyordu. Salonun karşı tarafında Henry Bulstrode'la sohbet eden Maria'yı izledi. On yıllık evlilik Maria'nın yüzünde çizgilere ve bedeninde bir yıpranmaya yol açmış olsa gerekti ama o baktığında sadece güzelliğinin geliştiğini görüyordu. Genç ve güzel bir kadın Will'le konuşmaktaydı ama Maria'ya hayranlığı yüzünden o dalgındı. "Maria'ya söyle, bu sabah çiçekçideki olayı anlatsın sana mutlaka," dedi kadına.

Pazar öğleden sonra geç bir saatte Pym'ler güzel havada genellikle yaptıkları gibi çocuklarıyla yürüyüşe çıkmışlardı. Ormanların hâlâ çıplak olduğu, hiçbir ağaç henüz tomurcuklanmadığı halde çürüyen ve değişen bitki kokusuna nereden geldiği belli olmayan bir rayihanın –neredeyse gül kokusu kadar keskin bir kokunun– karıştığı mevsimdi. Çocuklar önden yürüyorlardı. Will'le Maria kol kola onları izliyorlardı. Karanlık çökmek üzereydi. Yüksek çam ağaçlarında kargalar boğuk boğuk birbirlerine sesleniyordu. Bir bahar gününün –ya da akşamının– ormanın karanlığını ve yakındaki bir gölün ya da derenin soğuğuyla rutubetini ansızın hissettiğiniz, dünyanın daha bir dakika öncesine kadar sırf güneşin ateşiyle aydınlandığını ve giysilerinizin yeterince kalın olmadığını fark ettiğiniz saatiydi.

Will durup cebinden bir çakı çıkardı ve isimlerinin baş harflerini bir ağaç kabuğuna kazımaya koyuldu. Saçlarının seyrelmiş olduğuna dikkat çekmenin anlamı var mı? O aşkını ifade etmek istiyordu. Maria'nın gençliğiyle güzelliği duyularını eğitmiş, zihnini açmıştı; öyle ki, gözlerinin önünde dünya geniş bir mantık ve tensellik haritası gibi uzanıyordu. Onun yanında olması sayesinde

kargaların ötüşü kulağına güzel geliyordu. Yolun aşağısından seslerini işittiği çocuklarıyla ilgili son derece somut, sınırsız umutlar besliyordu. Daha önce mahrum olduğu her şeye sahipti şimdi.

Ama Maria üşümüş, yorulmuş ve acıkmıştı. Bir gece önce saat ikide yatmışlardı, ormanda yürürken gözlerini açık tutmakta zorlanmıştı. Eve döndüklerinde akşam yemeğini hazırlaması gerekecekti. Will'in okla delinmiş bir kalbin içine baş harflerini kazımasını seyrederken şarküteri mi, kuzu pirzola mı, diye düşünüyordu. Will işini bitirdikten sonra "Ah, sen bir tanesin!" diye mırıldandı. "Ne kadar genç, ne kadar güzelsin!" İnleyip Maria'yı kucakladı ve deliler gibi öptü. Maria akşam yemeğini düşünmeye devam etti.

Bundan birkaç hafta sonra bir pazartesi gecesi Maria salonda oturmuş kâğıttan elma ağacı tomurcuklarını dallara tutturuyordu. Her yıl yardım toplamak amacıyla golf kulübünde düzenlenen kıyafet balosunun, Elmaçiçeği Balosu'nun süsleme komitesindeydi. Will onun işini bitirmesini beklerken dergi okuyordu. Ayağında terlik, üstünde –Maria'nın hediyesi olan– kırmızı brokardan bir ropdöşambr vardı; göbeğinin üstünde birikmiş kalın kumaş kıvrımları onu olduğundan da cüsseli gösteriyordu. Maria'nın elleri hızlı hareket ediyordu. Bir dalı tomurcuklarla kapladığında havaya kaldırıp, "Ne güzel, değil mi?" diyordu. Sonra çiçekli dallardan bir ormana dönüşmekte olan bir köşeye diklemesine yerleştiriyordu. Üç çocuk üst katta uyuyordu.

Süsleme komitesi işi Maria'nın en başarılı olduğu türden bir işti. Önseçim sisteminde reforma ilişkin, sabah erken saatte yapılan toplantılara gitmekten, pis hastane mutfaklarına burnunu sokmaktan, akşamüzerleri başka kadınlarla buluşup modern romanda çağdaş eğilimleri tartışmaktan hoşlanmazdı. Kadınlar Kulübü'nün sekreterliğini yapmayı denemişti, ama toplantı notları o kadar karmakarışıktı ki, yerine mecburen başkası getirilmişti; bu duruma epey de içerlemişti. Görevinden alındığı günün akşamı Will onu hüngür hüngür ağlar halde bulmuş, teselli etmesi saatler sürmüştü. Bu tür aksiliklere bayılırdı. Maria genç ve güzeldi, kendisinden yardım istemesine sebep olan her şey Will'in konumunu sağlam-

laştırıyordu. Daha sonra, Maria hastaneye yardım toplamak için yapılan vizon etol kermesini düzenlemekle görevlendirildiğinde tuttuğu kayıtlar o kadar kötüydü ki, Will toparlayabilmek için bir gün işe gitmeyip evde kalmıştı. Maria ağlamış, Will de onu teselli etmişti; daha genç bir koca olsa, tahammülsüzlük gösterebilirdi. Will onun beceriksizliğini desteklememekle birlikte, bunu gözlerinin güzelliğiyle ve yüzünün solgunluğuyla bağdaşan bir özellik olarak görüyordu.

Maria çiçekleri dallara tuttururken balodan söz ediyordu. On iki kişilik bir orkestra olacaktı. Süslemeler o güne kadarki en güzel süslemeler olacaktı. 10 bin dolar toplamayı hedefliyorlardı. Terzi Maria'nın kıyafetini göndermişti. Will ne kıyafeti giyeceğini sordu, Maria da yukarı çıkıp üzerine giyeceğini söyledi. Genellikle Elmaçiçeği Balosu'na Fransız tarihinden birinin kıyafetiyle giderdi, Will pek fazla ilgilenmiyordu aslında.

Maria yarım saat sonra aşağı inip piyanonun yanındaki aynaya yaklaştı. Dore sandaletler, pembe tayt, ince kadifeden, göğüs çizgisini açıkta bırakacak kadar dekolte bir bluz vardı üzerinde. "Saçım farklı olacak tabii," dedi. "Hangi mücevherleri takacağıma da karar vermedim."

Will'in içini müthiş bir elem kapladı. Maria'nın üstündeki dar kostüm –daha iyi görebilmek için gözlük camlarını temizledi– taptığı güzelliği olduğu gibi sergiliyor, aynı zamanda dünyanın fesatlığı konusunda Maria'nın mutlak masumiyetini de ifade ediyordu. Görüntüsü zavallı Will'de şehvet ve çaresizlik uyandırıyordu. Maria'yı hayal kırıklığına uğratmaya gönlü razı olmazdı; öte yandan, –o anda fırtınalı zihninde haris, genç, hayvani ve şehvet düşkünü bir erkekler grubu olarak canlanan– komşularını açıkça kışkırtmasına da izin veremezdi. Maria'nın ayna karşısında mutlulukla poz verişini seyrederken onu müstehcen bir felakete doğru ilerleyen bir çocuk –en azından bir genç kız– gibi gördü. Onun tatlı, sevecen yüzünde ve yarı çıplak göğsünde hayatın bütün hüznünü gördü.

"Bu kıyafeti giyemezsin annecik," dedi.

"Ne?" Maria dönüp Will'e baktı.

"Annecik, çimdiklenmekten mahvolursun."

"Herkes tayt giyecek Willy. Helen Benson'la Grace Heatherstone da tayt giyecek."

"Onlar başka annecik," dedi Will hüzünle. "Onlar çok farklı. Saldırgan, dediği dedik, hesapçı, görmüş geçirmiş kadınlar onlar."

"Ben neyim?"

"Sen sevimli ve masumsun," dedi. "Erkeklerin hepsinin birer it olduğunu anlamıyorsun."

"Ben sürekli sevimli ve masum olmak istemiyorum."

"Aa, annecik, öyle deme! Hiç olur mu! Ne dediğini bilmiyorsun sen."

"Ben eğlenmek istiyorum sadece."

"Benimle eğlenmiyor musun?"

Maria ağlamaya başladı. Kendini kanepenin üstüne atıp yüzünü minderlere gömdü. Will onun incecik, üzgün bedeninin üstüne eğildiğinde gözyaşları kararlılığını asit gibi eritti. Yıllar önce genç bir eşin başına dert açıp açmayacağını düşünmüştü. Şimdi, buharlanan gözlüğü ve göbeğinin üstünde kat kat olmuş brokar ropdöşambrıyla bu dertle karşı karşıyaydı. Masumiyetle güzelliğe –ciddi tehlike karşısında olsalar bile– nasıl itiraz ederdi? "Peki annecik, tamam," dedi. Kendisi de ağlamak üzereydi. "Giyebilirsin."

Will ertesi sabah Cleveland, Chicago ve Topeka'ya gitmek üzere yola çıktı. Maria'yı salı ve çarşamba geceleri aradığında hizmetçi onun dışarıda olduğunu söyledi. Kulüpte süslemelerle uğraştığını düşündü Will. Perşembe sabahı kahvaltıda yediği krepler anında dokundu ve bavulunda taşıdığı çok sayıda ilacın hiçbirinin geçiremediği bir mide ağrısına yol açtı. Cuma günü Kansas sisliydi; uçağı gece geç vakte kadar kalkamadı. Havaalanında tavuklu börek yedi; kendini daha da kötü hissetti. New York'a cumartesi sabahı vardı; doğrudan ofise gitmesi gerekiyordu, Shady Hill'e ancak akşamüzeri varabildi. Kıyafet balosu o gündü; Maria hâlâ kulüpteydi. Will bir saat boyunca evin yan tarafındaki çiçek tarhlarını kuru yapraklardan temizledi. Maria eve döndüğünde harikulade görünüyordu. Yüzüne renk gelmişti, gözleri parlıyordu.

Will'e onun için kiraladığı kostümü gösterdi. Örme zırh ve miğferdi. Will ardına saklanabileceği bir kıyafet olduğu için kostümü beğendi. Bitkindi, midesi rahatsızdı, baloda kendini kıyafetinin arkasına gizleme gereği duyuyordu. Yıkanıp tıraş olduktan sonra Maria örme zırhı giymesine yardımcı oldu. Eski bir şapkanın devekuşu tüylerini kesip neşeyle miğferine taktı. Will kendine bakmak için aynaya yöneldi, ama o sırada miğferin siperliği kapanıverdi; açık tutamıyordu bir türlü. Tırabzana tutuna tutuna aşağı indi –zırh ağırdı– ve bir tren tarifesini kıvırıp siperliğin arasına sıkıştırdıktan sonra bir içki içmek üzere oturdu. Maria pembe taytı ve dore sandaletleriyle aşağı indiğinde Will hayranlıkla ayağa kalktı. Maria komitede görevli olduğu için balodan erken ayrılamayacağını söyledi; Will eve dönmek isterse onu bırakacak birini bulurdu. Will o güne kadar hiçbir partiden eve yalnız dönmemişti, bu fikirden hiç hoşlanmadı. Maria üstüne bir şal alıp çocukları öptü; Bearden'larda yemek yemek üzere evden çıktılar.

Bearden'lardaki yemek daveti geç saatteydi, içerisi kalabalıktı. Saat dokuzu geçtiğinde hâlâ kokteyl içiyorlardı. Yemekte Will, Ethel Worden'la yan yana oturuyordu. Ethel genç ve güzel bir kadındı, ama iki saattir martini içtiğinden yüzü gergindi, gözleri kızarmıştı. Will'e onu sevdiğini, öteden beri sevdiğini söyledi, ama Will sofranın öbür ucundaki Maria'ya bakıyordu. O mesafeden bile Maria'nın yüzünde oynaşan gölgeler Will'e hayatiyet kazandırıyordu sanki. Konuşmalarını duyabilecek kadar yakınında olmayı isterdi.

Ethel Worden da durumu kolaylaştırmıyordu. "Fakiriz biz Will," dedi kederle. "Fakir olduğumuzu biliyor muydun? Böyle bir banliyöde bizim gibi insanlar olabileceğini kimse düşünmüyor. Kahvaltı için yumurta alacak paramız yok. Temizlikçi kadın tutacak paramız yok. Çamaşır makinesi alacak paramız yok..."

Birkaç çift tatlılar bitmeden kulübe gitmek üzere kalktı. Will, Trace Bearden'ın Maria'ya şalını uzattığını görünce hemen ayağa kalktı. İlk dansı Maria'yla yapabilmek için kulübe gecikmek istemiyordu. Dışarı çıktığında Trace'le Maria gitmişlerdi. Ethel Worden'dan onunla birlikte gitmesini rica etti. Ethel çok memnun oldu.

Golf kulübüne vardıklarında arabayı park ederken Ethel ağlamaya başladı. Yoksuldu, yalnızdı, sevgiye susamıştı. Will'i kendisine doğru çekip zırhlı omzunda ağladı; bu arada Will, steyşının arka camından Trace Bearden'ın arabasını görmeye çalışıyordu. Maria kulübe girmiş miydi, yoksa o da park etmiş bir arabanın içinde bir dertle mi uğraşıyordu? Ethel'ın gözyaşlarını silip şefkatli sözler söyledi, sonra içeri girdiler.

O arada saat geç olmuştu –gece yarısını geçmişti–, balo her zamanki gibi bir keşmekeşti. Pist kalabalıktı, tüyler, taçlar, hayvan kafaları ve türbanlar loş ışıkta sallanıyordu. Orkestranın tempoyu hızlandırdığı, davulların şiddetlendiği, yaşlanan dansçıların şehvet ve neşeyle haykırıp partnerlerini bellerinden kavrayarak gençlere yakışır çeşitli aşırı numaralar çektikleri anlardı: titremeler, çarlistonlar, hoplamalar, göbek atmalar. Will zırhıyla hantal hantal dans ediyordu. Ara sıra uzaktan Maria'yı şöyle bir görüyor, ama bir türlü ona ulaşamıyordu. Bir içki almak için bara gittiğinde salonun karşı tarafında gördü onu, ama içerisi çok kalabalık olduğundan yanına gidemedi. Etrafı erkeklerle çevriliydi. Bir sonraki arada lobide bakındı ona ama göremedi. Müzik tekrar başladığında orkestraya 10 dolar verip "I Could Write a Book" şarkısını istedi. Bu onların şarkısıydı. Keşmekeşin ortasında Maria şarkıyı duyardı. Evliliğini hatırlar, dans partnerinden ayrılıp Will'i bulurdu. Şarkı boyunca pistin kenarında tek başına bekledi.

Sonra morali bozulmuş, yolculuktan ve zırhın ağırlığından yorgun düşmüş halde lobiye gitti, miğferini çıkardı ve uyuyakaldı. Yarım saat sonra uyandığında Larry Helmsford'un Ethel Worden'ı teras kapısından otoparka götürdüğünü gördü. Ethel sendeliyordu. Will balo salonundan gelen heyecanlı haykırışlara kapılarak tekrar oraya döndü. Biri tüylü bir şapkayı ateşe vermişti. Ateş şampanyayla söndürülmeye çalışılıyordu. Saat üçü geçmişti. Will miğferini taktı, siperliğin arasına bir kibrit kutusu sıkıştırdı ve eve döndü.

Maria son şarkıda dans etti. Son şarap şişesinden bir kadeh içti. Sabah olmuştu. Orkestra gitmişti, ama bir piyanist çalmaya devam ediyor, birkaç çift gün ışığında dans ediyordu. Bu arada kahvaltı

programları yapılmaya başlamıştı, ama Maria tekliflerin hepsini reddedip Bearden'ların arabasıyla eve döndü. Will merak ederdi. Bearden'larla vedalaştıktan sonra biraz hava almak için evin önündeki basamaklarda durdu. Çantasını kaybetmişti. Bir ejderhanın dikenlerine takılan taytı yırtılmıştı. Üstü başı şarap kokuyordu. Havanın güzelliği, ışığın yumuşaklığı ona dokundu. Balo anlamsız göründü gözüne. Evet, istediği kadar çok partnerle dans etmişti, ama doğru partnerlerle değil. Dallara tutturduğu, uzaktan gerçek gibi görünen yüzlerce elmaçiçeği yakında çöpe atılacaktı.

Shady Hill'in ağaçları kuşlarla doluydu –tarlakuşları, ardıçkuşları, narbülbülleri, kargalar–, hepsi ötmeye başladı. Sabahın ilk ışıkları ve kuş sesleri ona bir ideale –kendisinin ellerini önlüğüne kuruladığı, Will'in denizden döndüğü basit bir hayata– ihanet ettiğini hatırlattı. Nerede hata yaptığını bilmiyordu, ama yumuşak sabah ışığı hatasını acımasızca aydınlatıyordu. Ağlamaya başladı.

Will uyuyordu, ama Maria evin kapısını açtığında uyandı. Merdiveni çıkarken, "Annecik?" diye seslendi. "Annecik? Merhaba annecik. Günaydın!" Maria cevap vermedi.

Will onun gözyaşlarını, taytındaki yırtığı, üstündeki şarap lekelerini gördü. Maria tuvalet masasına oturup başını cama yasladı ve ağlamaya devam etti. "Ağlama ne olur annecik!" dedi. "Ağlama! Umurumda değil annecik. Olur sanıyordum ama önemli değil aslında. Sözünü bile etmeyeceğim annecik. Hadi, yatağa gel. Gel yat, uyu biraz."

Maria'nın hıçkırıkları arttı. Will kalkıp tuvalet masasına gitti, sarıldı ona. "O kostümü giyersen neler olacağını söylemiştim sana, değil mi? Ama artık önemi kalmadı. Sana bu konuda asla soru sormayacağım. Tamamen unutacağım. Yeter ki şimdi yat biraz uyu."

Maria'nın başı dönüyordu, Will'in tekdüze sesi kesilmek bilmiyor, sabah seslerini bastırıyordu. O anda kaygılı sevgisi, dırdırcı tutkusu Maria'ya dayanılmaz geldi. "Umurumda değil. Unutmaya razıyım," dedi Will.

Maria Will'in kollarından kurtulup hole çıktı, sonra da konuk odasının kapısını suratına kapattı.

Will alt katta kahvesini içerken Maria'nın hayatı üzerindeki denetiminin pek gevşek olduğunu düşündü. Maria onu aldatmak istemiş olsa, hayatı bundan daha elverişli şekilde planlanamazdı. Yaz mevsiminde hafta sonları hariç çoğunlukla yalnızdı. Will her ayın bir haftasını yolculukta geçiriyordu. Maria canı istediğinde New York'a gidiyordu, bazen akşamları da. Daha balodan bir hafta önce eski arkadaşlarıyla akşam yemeğine şehre inmişti. Eve Shady Hill'e saat on birde varan bir trenle dönmeyi planlamıştı. Will onu karşılamak için arabayla istasyona gitmişti. Yağmurlu bir geceydi, karamsar denebilecek bir ruh halinde peronda onu bekleyişini hatırlıyordu. Trenin ışıklarını uzakta gördüğü anda onu karşılayıp eve götürme düşüncesiyle ruh hali değişmişti. Tren durup içinden sadece –çakır-keyif halde– Charlie Curtin inince Will hem hayal kırıklığına uğramış hem de endişelenmişti. Eve döndükten kısa bir süre sonra telefon çalmıştı. Arayan Maria'ydı, treni kaçırdığını, ancak ikide dönebileceğini söylemişti. Saat ikide Will tekrar istasyona gitmişti. Yağmur hâlâ yağıyordu. Trendeki yolcular sadece Maria'yla Henry Bulstrode'du. Maria peronda hızlı adımlarla yürüyüp Will'i öpmüştü. Gözünde yaşlar gördüğünü hatırlıyordu ama o sırada üstünde durmamıştı. Şimdi o gözyaşlarının nedenini merak ediyordu.

Bu olaydan birkaç gün önce, Maria akşam yemeğinden sonra köydeki sinemaya gitmek istediğini söylemişti. Will yorgun olduğu halde onu götürmeyi teklif etmiş, ama Maria sinemadan ne kadar nefret ettiğini bildiğini söylemişti. O sırada Maria'nın dokuz seansına sinemaya gitmeden önce duş alması tuhaf gelmişti Will'e; aşağı indiğinde de, vizon mantosunun altından yeni bir elbisenin hışırtısı gelmişti kulağına. Will o dönmeden önce uyumuştu; kim bilir, belki şafak sökerken dönmüştü eve. Kentsel Gelişim Derneği'nin toplantılarına giderken onunla birlikte gitmesi için Will'e ısrar etmemesi ona hep bir yücegönüllülük gibi gelmişti, ama aslında Maria'nın sulara flor katılmasını tartışmaya mı, yoksa âşığıyla buluşmaya mı gittiğini nereden bilecekti?

Şubat ayındaki bir olayı hatırladı. Kadınlar Kulübü yardım toplamak amacıyla bir revü düzenlemişti. Will revüye gitmeden

önce, Maria'nın Güncel Olaylar Komitesi'nin vergiler konusundaki görüşünü ifade eden bir dans gösterisi sunacağını biliyordu. Maria "A Pretty Girl Is Like a Melody"[1] şarkısı eşliğinde çıkmıştı sahneye. Üzerinde uzun bir tuvalet, eldiven ve kürk etol vardı –striptizcilerin klasik kıyafeti–; büyük tezahüratla karşılanınca Will dehşete düşmüştü. Maria sahnede yürüyerek alkışlar, haykırışlar ve ıslıklar eşliğinde etolünü çıkarmıştı. Bir sonraki nakaratta eldivenlerini çıkarmıştı. Will eğleniyormuş gibi yapıyordu ama terlemeye başlamıştı. Üçüncü nakaratta da kemerini çıkarmıştı. Hepsi bu kadardı ama kopan alkışları Will tekrar duyar gibi oluyor, kulakları kızarıyordu.

Birkaç hafta önce Will öğle yemeğine –alışkanlıklarını bozup– şehrin kuzeyine gitmişti. Madison Caddesi'nde yürürken önde Maria'yı bir adamla görür gibi olmuştu. Koyu kırmızı tayyörünü, kürk etolünü ve şapkasını tanımıştı. Adamı tanımıyordu. Gizlice takip edebilecekken düşünmeden hareket etmiş, bağırarak seslenmişti: "Maria! Maria! Maria!" Sokak kalabalıktı, aralarında yaklaşık yarım sokaklık mesafe vardı. Kadına yetişmeye çalışırken o gözden kaybolmuştu. Belki bir taksiye atlamış, belki bir dükkâna dalmıştı. Akşam Maria'ya neşeli bir tavırla onu galiba Madison Caddesi'nde gördüğünü söyleyince Maria terslenerek, "Hayır, görmedin," demişti. Yemekten sonra başının ağrıdığını söylemiş ve Will'den konuk odasında yatmasını rica etmişti.

Balonun ertesi günü öğleden sonra Will çocukları tek başına yürüyüşe çıkardı. Her zamanki gibi ağaçların adlarını öğretti onlara. "Şu ağaç mabet ağacı... Şu sarkık kayın... Bu acı koku da vadideki şimşirden geliyor." Belki kendisi eğitim görmediği için çocuklarla geçirdiği vaktin eğitici olmasından hoşlanıyordu. Öğle yemeğinde Birleşik Devletler'in eyaletlerini sayar, bazı yürüyüşlerde jeolojiden bahseder, hava karardıktan sonra dışarıdaysalar gökyüzündeki yıldızların adlarını söylerlerdi. Will o gün neşeli olmaya kararlıydı, ama önden yürüyen çocuklarının görüntüsü onu üzüyordu, çünkü derdinin canlı timsali gibi görünüyorlardı. Aslında Maria'yı terk

1 "Güzel bir kız bir ezgi gibidir" (ç.n.)

etmeyi düşünmemişti –fikrin kafasında biçimlenmesine izin vermemişti– ama soluduğu havada ayrılık vardı sanki. İsimlerinin baş harflerini kazıdığı ağacın önünden geçerken dünyanın ne kadar fesat olduğunu düşündü.

Yürüyüşün sonunda eve geldiklerinde ev karanlıktı, karanlık ve soğuktu. Will ışıkları yaktı, kahvaltıdan kalma kahveyi ısıttı. Telefon çaldığında cevap vermedi. Maria'nın yattığı konuk odasına bir fincan kahve götürdü. Önce onun hâlâ uyuduğunu sandı. Işığı yaktığında yastıklara yaslanmış oturduğunu gördü. Maria gülümsediğinde cazibesine temkinli yaklaştı.

"Sana kahve getirdim annecik."

"Teşekkür ederim. Yürüyüş güzel geçti mi?"

"Evet."

"Kendimi daha iyi hissediyorum," dedi Maria. "Saat kaç?"

"Beş buçuk."

"Townsend'lere gidecek gücüm yok."

"Ben de gitmem öyleyse."

"Ah, ne olur git Willy. Lütfen git, sonra döndüğünde anlatırsın. Git ne olur."

Maria ısrar edince partiye gitmek iyi bir fikir gibi göründü Will'e.

"Gitmen şart Will," dedi Maria. "Baloyla ilgili dedikodular yapılır, hepsini dinler, sonra gelip bana anlatırsın. Lütfen git sevgilim. Benim yüzümden evde kalırsan suçluluk duyacağım."

Townsend'lerin evinin önünde sokağın iki yanına arabalar park edilmişti, büyük evin bütün pencereleri ışıl ışıldı. Will lambaların ve ateşin ışığına, partinin neşeli insan seslerinin ortasına sıkıntılı ruh halinden kurtulmayı içtenlikle isteyerek adım attı. Paltosunu bırakmak üzere üst kata çıktı. Paltosunu yaşlı İrlandalı Bridget aldı. Shady Hill'deki kalabalık partilerin çoğunda tutulan bir hizmetçiydi. Kocası golf kulübünde hademeydi. Koyu İrlandalı aksanıyla konuşarak, "Hanım yok galiba," dedi. "Eh, haklı tabii." Sonra birden gülmeye başladı. Elleri dizlerinde, öne arkaya sallana gülüyordu. "Aslında size anlatmamam gerekir, biliyorum, bağışla

beni Tanrım; Mike bu sabah otoparkı süpürürken bir çift dore sandaletle mavi dantelden bir korse bulmuş."

Will alt kata indiğinde ev sahibesiyle konuştu; Mrs. Townsend, Maria'nın gelememiş olmasına çok üzüldüğünü söyledi. Salonun bir ucundan diğerine yürürken Pete Parsons yolunu kesip onu şöminenin önüne götürdü ve bir fıkra anlattı. Will işte bunun için gelmişti davete; morali düzelmeye başlıyordu. Ama Pete Parsons'ın yanından ayrılıp barın kapısına doğru ilerlerken Biff Worden çıktı önüne. Ethel'ın yoksullukları konusunda söylediklerinin, gözyaşlarının ve Larry Helmsford'la otopark ziyaretinin anısı henüz çok tazeydi. Biff Worden'ı görmek istemiyordu. Karısı Helmsford'ların steyşınında baştan çıkarıldıktan sonra Biff'in neşeli ve açık yürekli bir yüz ifadesi takınabilmesinden hoşlanmamıştı.

"Mike Reilly bu sabah otoparkta ne bulmuş, duydun mu?" diye sordu Biff. "Bir çift sandaletle bir korse." Will içki almak istediğini söyleyip Biff'ten kurtuldu ama salonla bar arasındaki koridorun başını Chesney'ler tıkamıştı.

Hemen her banliyöde meziyetleri sayesinde büyükelçilik görevini yürüten sevimli bir genç çift bulunur. John Mason Brown'u istasyonda karşılayıp gösteri salonuna götürenler onlardır. Çocuklar için tenis turnuvasını onlar düzenler, bağış toplama etkinliklerinde en zor işleri onlar yaparlar; ev sahipleri sıkıcı tipleri eğlendirmek, kereviz dolmasını gezdirmek, cansız sohbetleri alevlendirmek ve sarhoşları defetmek için onlara güvenirler. Sosyal ve ailevi ilişkileri son derece zengin ve çeşitlidir; fiziksel açıdan da alımlılık ve modanın canlı timsalidirler; içten, yumuşak tavırlı, bakımlıdırlar, gözleri güven ve dostlukla parlar. İşte Chesney'ler de böyle bir çiftti.

"Seni gördüğüme çok sevindim," dedi Mark Chesney, piposunu ağzından çekip bir elini Will'in omzuna koyarak. "Dün gece baloda seni göremedim; Maria'yı gördüm ama, eğleniyordu. Ben esas daha ciddi bir konuyu konuşmak istiyordum seninle. Bana bir iki dakikanı ayırır mısın? Belki biliyorsundur, ben bu yıl lisenin yetişkin eğitimi programının başındayım. Katılım çok düşük, perşembe günü bir konuşmacımız var, hatırı sayılır bir izleyici

grubu toparlamak istiyorum. Konuşmacımızın adı Mary Bickwald, evliliğin sorunları hakkında konuşacak, evlilik dışı ilişkiler filan. Perşembe günü serbestseniz Maria'yla birlikte gelin, zahmetinize değeceğinden eminim." Chesney'ler salona girdiler, Will de bara doğru ilerlemeye devam etti.

Barda gürültülü ve eğlenceli bir kalabalık vardı; Will hevesle bir içki alıp onlara katıldı. Tam kendine gelmeye başlamışken İsa Kilisesi papazı tepesinde bitti, elini sıkıp onu arkadaşlarından uzaklaştırdı.

Papaz iriyarı bir adamdı ve banliyölerde görev yapan kimi meslektaşlarının aksine, siyah papaz kıyafetini hiç çekinmeden giyerdi. Papazla Will kokteyllerde karşılaştıklarında sohbet konuları genellikle battaniye olurdu. Will kiliseye çok sayıda battaniye bağışlamıştı. Misyonerlere, barınaklara battaniye tedarik etmişti. Noel temsilinde çobanlar Meryem'in önünde samanların üzerine diz çöktüğünde üstlerinde Will'in battaniyeleri olurdu. Yine battaniye isteyeceğini varsaydığı papaz, "Will, bir derdin varsa lütfen çekinme, ofisime gel, konuşalım," deyince Will şaşırdı. Tam papaza daveti için teşekkür ederken Herbert McGrath yanlarına geldi.

Herbert McGrath bankacıydı; zengin ve fevri bir adamdı. Düşünce yapısının temelinde, kendi temsil ettiği düzen bozulursa dünyanın darmadağın olacağı korkusu –kâbusu– yatıyormuş izlenimini uyandırırdı. Sabah trenine yetişmek için koşan adamlardan nefret ederdi. Sigara içilmeyen vagonda yolcular tren Grand Central İstasyonu'na yaklaşırken sigaralarını yakmayı âdet edinmişlerdi; yasağın çiğnenmesi Herbert'ı o kadar kızdırırdı ki, yakınındaki yolcuların omzuna vurup sigara içilen vagonun arkada olduğunu hatırlatırdı. Kurala uygunluk konusundaki ısrarına garip batıl inançlar karışırdı. Sabahları tren peronunda yürürken etrafına bakınırdı. Yerde bozuk para görürse diğer yolcuları itip kakarak yaklaşır, eğilip parayı alırdı. "Şans getirir," diye açıklardı, parayı cebine atarken. "İnsanın hem şansa hem zekâya ihtiyacı var." Şimdi de partide ahlaksızlıktan söz etmeye niyetliydi; Will eve dönmeye karar verdi.

Kadehini barın üstüne bırakıp düşünceli bir tavırla salona giden koridora çıktı. Başı önüne eğikti; son derece çirkin bir kadın olan

Mrs. Walpole'a çarptı. "Bakıyorum karın bugün cemiyet içine çıkabilecek kadar toparlayamamış kendini," dedi Mrs. Walpole neşeyle.

Çirkin kadınlar partilerin –ve seyahatlerin– sonunda garip bir kadere boyun eğerler. Bukleleri düzleşir, fiyonkları çözülür, dişlerinin arasında yemek parçaları birikir, gözlük camları buharlanır ve dünyayı büyüleyeceğini umdukları tebessümleri mutat hoşnutsuzluk ve hınç ifadesine dönüşür. Mrs. Walpole, Townsend'lerin partisine cesurca hazırlanmıştı ama geçen vakit –şeri içiyordu– uyandırmaya niyetlendiği izlenimi yerle bir etmişti. Biri şapkasının üzerine oturmuş gibi görünüyordu, sesi kulak tırmalıyordu, omzuna iğnelenmiş kamelya solmuştu.

"Maria hakkında söylenenleri öğrenmek için gönderdi herhalde seni," dedi.

Will, Mrs. Walpole'un yanından geçip gitti, paltosunu almak üzere yukarı çıktı. Bridget gitmişti, Helen Bulstrode üzerinde kırmızı bir elbiseyle holde tek başına oturuyordu. Helen ayyaştı. Shady Hill sakinleri ona iyi davranırdı. Kocası zengin, sabırlı ve hoş bir adamdı. Helen çok sarhoştu, o gün kendine ilk içkiyi doldurduğunda her neyi unutmak istediyse, patırtının ortasında çoktan unutup gitmişti. Will paltosunu giyerken oturduğu yerde hafifçe sallanıyordu, sonra ansızın Will'e hitaben uzun uzun Fransızca bir şeyler söyledi. Will dediklerini anlamıyordu. Helen daha yüksek sesle, daha öfkeli konuşmaya başladı, Will aşağı indiğinde merdiven başına gidip arkasından seslendi. Will kimseyle vedalaşmadan çekti gitti.

Will eve döndüğünde Maria salonda dergi okuyordu. "Bir şey soracağım annecik," dedi Will. "Sen dün gece ayakkabılarını kaybettin mi?"

"Çantamı kaybettim," dedi Maria, "ama ayakkabılarımı kaybettiğimi sanmıyorum."

"Hatırlamaya çalış," dedi Will. "Yağmurluk ya da şemsiye kaybetmek gibi bir şey değil bu. İnsanlar ayakkabılarını kaybettiklerini hatırlar genellikle."

"Senin neyin var Willy?"

"Ayakkabılarını kaybettin mi?"

"Bilmiyorum."

"Üzerinde korse var mıydı?"

"Sen ne diyorsun Will?"

"Öğrenmem şart!"

Will yukarıya, yatak odasına çıktı, oda karanlıktı. Maria'nın dolabına gidip içindeki ışığı yaktı, ayakkabıların durduğu bölümü açtı. Çok sayıda ayakkabı vardı, aralarında dore, simli, bronz parıltılı ayakkabılar vardı; bunları karıştırırken Maria'nın kapının eşiğinde durduğunu gördü. "Ah annecik, bağışla beni!" dedi. "Affet beni."

"Ah Willie!" diye haykırdı Maria. "Bak ayakkabılarımı ne hale getirdin."

Will sabah kendini iyi hissediyordu, şehirde günü iyi geçti. Saat beşte metroya binip şehrin kuzeyine gitti ve düşünmeden istasyonun karşı tarafındaki trene yöneldi. Trende koridor kenarında bir koltuğa oturup akşam gazetesindeki saçmalıklara göz gezdirdi. Yaşlı bir adam zina gerekçesiyle genç karısına boşanma davası açmıştı; bu haberin kendisini rahatsız etmemesi onda memnuniyet yaratmakla kalmadı, kendini olağanüstü formda ve mutlu hissetti. Tren hâlâ ışıklı bir gökyüzünün altında kuzeye doğru yol alıyordu.

Will, Shady Hill peronuna adım attığında hafif bir yağmur başlamıştı. "Merhaba Trace," dedi. "Merhaba Pete. Merhaba Herb." Etrafında komşuları karıları ve çocuklarıyla selamlaşıyordu. Alewives Yolu'ndan geçerek Shadrock Yolu'na giderken sıra sıra ışıklı evlerin önünden geçti. Arabasını garaja bırakıp evin ön tarafına yürüdü, yağmurda ve verandanın ışığında parıldayan lalelerine baktı. Sırnaşan kediyi yağmurdan içeri aldı; en küçük kızı Flora koşarak gelip onu öptü. Tatlı kızı ve aydınlık odalar ruhunun derinliklerine dokundu. Şimdi sahip olduğu şeylerin hayatından hiç eksik olmayacağı hissine kapıldı. Yakında haziran güneşinde, Smith'te katlanan bir koltukta oturup Flora'nın mezuniyet törenini izleyecekti.

Maria üzerinde gri ipekli bir elbiseyle hole geldi; elbisenin kumaşı da, rengi de ona çok yakışıyordu. Gözleri parıldayarak, şefkatle öptü Will'i. Telefon çalmaya başladı; banliyöde telefonların komite top-

lantılarını haber vermek için, dedikodu yapmak için, bağış toplamak için ve bir yerlere davet etmek için sürekli çaldığı saatti. Telefona Maria baktı, Will onun, "Evet Edith," dediğini duydu.

Will kokteyl hazırlamak üzere salona girdi, birkaç dakika sonra da zil çaldı. İyi bir komşu ve arkadaş canlısı bir kadın olan Edith Hastings peşinde Maria'yla salona girerken, "Böyle davetsiz de gelinmez aslında," diye itiraz ediyordu. İtiraz ede ede oturup Will'in uzattığı kadehi aldı. Will onu hiç böyle yanakları al al, gözleri pırıltılı görmemişti. "Charlie Oregon'da," dedi Edith. "Bu seyahati üç hafta sürecekmiş. Seninle elma ağacı konusunu konuşmamı istedi Will. Gitmeden önce kendi konuşacaktı seninle ama vakit olmadı. New Jersey'de düzineyle elma ağacı satan bir yer bulmuş, altısını sen almak ister misin, diye sormak istiyordu."

Edith Hastings kocaları her ayın bir ila üç haftası seyahatte olan kadınlardandı, Shady Hill'de aynı konumda çok kadın vardı. Medeni durumları açısından Grand Banks bölgesi balıkçı karılarının hayatını yaşarlardı ama yararlanabilecekleri bir gemiler, denizciler geleneği yoktu. Bu dulların hiçbiri –ya da hemen hiçbiri– sorunlarıyla mertçe mücadele etmemiş olmakla suçlanamazdı. Kanser, kalp hastalıkları, sakatlık, sağırlık ve akıl sağlığı için bağış toplarlardı. Kaprisli bir iklimde tropik bitkiler yetiştirirlerdi, kumaş dokur, seramik yapar, çocuklarını sevgiyle büyütür ve erkeklerinin zorunlu yokluğunu telafi etmek için akla gelebilecek her şeyi yaparlardı. Sonuçta dedikoduya doğal bir eğilimi olan yalnız kadınlardılar.

"Tabii hemen karar vermen gerekmiyor," diye devam etti Edith, Will cevap vermeyince. "Aslında Charlie Oregon'dan dönünceye kadar da karar vermen gerekmiyor herhalde. Yani ne bileyim, elma ağacı dikmenin mevsimi yoktur, değil mi? Elma ağacı demişken, balo nasıldı?"

Will sırtını dönüp bir pencere açtı. Dışarıda yağmur aralıksız yağıyordu, ama Edith'in yanaklarını kızartan, gözlerini parlatan şeyin yağmur olmadığını tahmin etti. Maria'nın cevap verdiğini, ardından Edith'in, "Siz ne zaman döndünüz?" diye sorduğunu işitti. Heyecanını gizleyemiyordu. "Duyduğuma göre bir çift sandaletle bir korse..."

Will hızla döndü. "Buraya bunu konuşmaya mı geldin?" diye sordu sertçe.

"Ne?"

"Buraya bunu konuşmaya mı geldin?"

"Aslında elma ağaçlarını konuşmaya gelmiştim."

"Ben Charlie'ye altı ay önce o elma ağaçları için çek yazmıştım."

"Charlie bana söylemedi."

"Niye söylesin ki? Mesele hallolmuştu."

"Ya, neyse, ben gideyim öyleyse."

"Git lütfen," dedi Will. "Git, rica ederim. Bizi soran olursa da aramızın gayet iyi olduğunu söylersin."

"Ah Will, Will, Will!" dedi Maria.

"Ben kötü bir zamanda geldim galiba," dedi Edith.

"Trencher'lara, Farquarson'lara, Abbott'lara ve Bearden'lara telefon ettiğinde de söyle onlara, baloda olanlar hiç mi hiç umurumda değil. Başkası hakkında bir dedikodu uydursunlar. Fuller Brush'ın adamıyla, cuma günleri yumurta getiren geri zekâlıyla ya da Slater'ların bahçıvanıyla ilgili bir rezillik uydursunlar, ama bizi rahat bıraksınlar."

Edith gitti. Maria ağlayarak, öyle pis pis bakıyordu ki ona, Will boğulur gibi oldu. Sonra gri ipekli elbisesiyle merdiveni tırmanıp yatak odasına girerek kapıyı kapattı. Will peşinden yukarı çıktı, onu karanlıkta yatakta uzanır halde buldu. "Kimdi annecik?" diye sordu. "Sadece kim olduğunu söyle, konuyu kapatacağım."

"Hiç kimse," dedi Maria. "Kimse olmadı."

"Yapma annecik," dedi Will zorlukla konuşarak. "Biri olduğunu biliyorum. Niyetim sana sitem etmek değil. Onun için sormuyorum. Sadece bilmek istiyorum ki unutabileyim."

"Ne olur yalnız bırak beni!" diye haykırdı Maria. "Biraz rahat bırak beni."

Şafak sökerken konuk odasında uyanan Will her şeyi açıkça gördü. Duygularının yoğunluğunun gözlerini nasıl kör ettiğine şaşıyordu. Kötü adam Henry Bulstrode'du. O yağmurlu gecede Maria eve saat ikide döndüğünde trende yanındaki kişi Henry'ydi. Kadınlar Kulübü'ndeki dans gösterisinde ıslık çalan Henry'ydi.

Madison Caddesi'nde önden yürüyen Maria'yı tanıdığında yanında gördüğü omuzlar ve baş Henry'ye aitti. Bunun üzerine Townsend'lerin partisinde zavallı Helen Bulstrode'un bitkin yüzünü hatırladı, bir hovardayla evli bir kadının yüzü. Unutmaya çalıştığı şey kocasının ahlaksızlığıydı. Will'e yaylım ateşi gibi sarhoş sarhoş haykırdığı Fransızca sözler Maria ve Henry'yle ilgiliydi mutlaka. Konuk odasının ortasında Henry Bulstrode'un çıplak ve şehvetli bir alayla sırıtan suratı belirdi. Yapılacak tek şey vardı.

Will duşunu aldı, giyindi, kahvaltısını etti. Maria uyuyordu. Will kahvesini bitirdiğinde hâlâ erkendi, istasyona yürümeye karar verdi. Yaşlanmakta olan insanlara özgü enerjik adımlarla Shadrock Yolu'ndan aşağı yürüdü. İstasyona vardığında sekiz on dokuz trenini bekleyen birkaç kişi vardı sadece peronda. Trace Bearden yanına geldi, sonra Biff Worden da onlara katıldı. Ardından Henry Bulstrode bekleme odasından çıkıp önce gülümseyerek beyaz dişlerini gösterdi, sonra da gazetesine bakıp kaşlarını çattı. Will doğrudan yanına gidip bir yumrukla onu yere devirdi. Kadınlar çığlık attı, herkes birbirine girdi. Olayın başını kaçırmış olan Herbert McGrath kavgayı Henry'nin başlattığını varsayarak tepesinde durmuş, "Yeter artık delikanlı! Yeter artık!" diyordu. Trace'le Biff Will'in kollarını tutup peronun öbür ucuna sürüklediler; "Delirdin mi Will? Aklını mı kaçırdın?" diyorlardı. Sonra sekiz on dokuz treni dönemeçte belirdi; yer bulma derdi keşmekeşin önüne geçti; istasyon müdürü ne oluyor diye perona fırladığında tren hareket etmiş, herkes gitmişti.

İşin ilginç yanı, Will'in trene bindiğinde kendini çok iyi hissetmesiydi. Artık Maria'yla verimli hayatını sürdürebilirdi. Yine pazar öğle sonraları yürüyüşler yapacak, yine şömine ateşinin karşısında kelime oyunları oynayacak, yine güllerin arasındaki zararlı otları ayıklayacak, yine yağmur sesi eşliğinde birbirlerini sevecek, kargaların ötüşünü dinleyeceklerdi; o öğleden sonra sevgi ve bağışlama simgesi olarak Maria'ya bir hediye alacaktı. İnci, altın ya da safir alacaktı, pahalı bir şey; belki de zümrüt; genç bir adamın parasının yetmeyeceği bir şey.

Çev.: Roza Hakmen

Brimmer

Yaşanmış bu olaylar, törelere aykırı ve muzır olduğundan Brimmer gibi bir kişilik kimsenin ilgisini çekmeyecek, ama o zaman siz siz olun, muzır gerçeklerin Nantucket çayırlarındaki papatyalar kadar bol olduğu müzelerden, bahçelerden, tarihi kalıntılardan da uzak durun. Akdeniz çevresindeki yoğun heykel nüfusunda, tanrılar ile kahramanlardan çok keçimsi yarı-tanrılara rastlanır çünkü. Düzeni kollayan toplumlardan iyi yüz görmemeleri saldırganlıklarını iyice kamçılamış olmalı ki dört bir yana yayılmışlar; Paestum'da, Sirakuza'da, Kuzey Floransa'nın yağmurla ıslanmış saraylarıyla sundurmalarında boy gösteriyorlar. Amerikan Sefareti'nin bahçesinde bile. Tabii şu uzun kulaklı, güzel oğlanlardan söz etmiyorum – her ne kadar Brimmer bir zamanlar onlardan biri olabilseydi de. Benim söz ettiklerim, yüz çizgileri derin, kuyrukları gösterişli, daha yaşlı keçi-tanrılar. Her zaman ya üzüm salkımları tutarlar ellerinde ya da üflemeli çalgılar; başları, coşkunun doruğuna varmışlar gibi geri kaykılmıştır. Kulakların uzunluğunu saymazsak asla hayvan yüzlü değil, insan yüzlüdürler, bazen yakışıklı, genceciktirler de ilerleyen yaş, baş savruluşundaki canlılığı, coşkun sevinci asla bozamaz.

Şu anda bir dostumdan, bir ahbabımdan söz ediyorum – New York'tan Napoli'ye kadarki yorucu yolculuğumuzda gemideki bir tanıştan. Çoğunlukla rastlaştığımız barda tavrı hep böyleydi. Gözbebekleri, tıpkı keçi gözü gibi uçuk, dar ve uzundu. Gözlerine güleç denebilirdi de ara sıra cam gibiydiler. Kavallara falan gelince... bildiğim kadarıyla herhangi bir saz çalmıyordu, yine de elinden hemen hiç eksik etmediği kadeh, üzüm salkımının yerini tutabilirdi pekâlâ. Keçi-tanrıların çoğu tek bacak üstünde durup ötekini çaprazlama dizlerine dayarlar –başparmak aşağıda, topuk havada–, o da aynen böyle dikizliyordu barda, bacaklar çapraz, başı, hazzın doruğunda geri kaykılmış, sağ elinde de üzüm salkımı niyetine kadehi. Kıpır kıpır bir adamdı –zeki, zarif, hınzırdı– ama bu kadar parlak olmasa da nasılsa onunla birlikte içip konuşmak zorundaydım. Mme. Troyan'dan başka konuşabileceğim kimse yoktu gemide.

Aslında şu yolculuk denen şey ne sıkıcıdır! Öğleüstü düdük öttü mü, konfeti atılmaya başlandı mı, varlığını yalnızlarla yitikleri –yani duygusal açıdan hep ikinci sınıf olanları– korumakla sürdüren bir derneğe zorla katıldığımızı, oyuna geldiğimizi düşünürüz. Düdük bir daha öter. İskeleler çekilir, önümüz açılır ve gemi kalkar. Sevgili dostlarımızla akrabalarımızın uzaklaştıkça silinen yüzlerini görürüz, arka güverteye gidip New York'un ufuk çizgisiyle duygusal bir ayrılış törenine hazırlanırken bir de bakarız ki yapılar yağmurdan görünmüyor. Derken kampana çalar, aşağıya iner, ağır bir öğle yemeğinin başına geçeriz. Salonların zarifliği, denizin asiliği karşısındaki ürpertimizi olsa olsa bir gününü doldurmuşluk duygusu açıklayabilir. Şu anla çay saati arasında ne yapacağız? Çay saatiyle akşam yemeği arasında? Peki akşam yemeğiyle at yarışlarının başladığı saat arasında? Şimdiyle karanın görüneceği an arasında?

Gemimiz, o hattın en eskilerindendi. O nisan ayında son Atlantik seferine çıkmıştı. Eski tiryakileri, dillere destan iç bölmelere veda edip bu arada anı olarak birkaç kül tablası yürütme peşindeydiler, hepsi sapına kadar duygusal kişilerdiler ve gemiyi terk etme zamanı gelip çattığında bizleri –bir bakıma yalnız– bırakarak kıyıya çıktılar. Kapalı, yağışlı bir öğle saatiydi, kanalın suları kabarmıştı,

kanalın ötesinde de rüzgâr sert, deniz dalgalıydı. Geminin gününü doldurmuşluğunun yalnızca mermer döşenmiş şöminelerinden, kuyruklu piyanolarından kaynaklanmadığını ilk bakışta anlıyordunuz. Çok eski model bir tekneydi. İlk gece sallantıdan kimse uyuyamadı, sabah güverteye çıktığımda, cankurtaran filikalarından birinin fırtınada parça parça olduğunu gördüm. Aşağıda, ikinci sınıftaki yolculardan birkaç gözü pek, yağmur altında pingpong oynamaya çabalıyorlardı. Görünüm iç karartıcı, çaba boşunaydı, neyse ki sonunda vazgeçtiler. Birkaç dakikaya kalmadan, dümencinin yanlış hesabı sonucu yandan koca bir dalga yediğimizde, kıç güverteyi fokurdayan dalgalar bastı. Pingpong masası yüzerek geldi ve gözlerimin önünde yandan denize yuvarlandı; geminin dümen suyunda alabora oluşu, güverteden düşen bir yolcunun dünyayı ne kadar gizemli göreceğini akla getiriyordu.

Aşağıda, bütün taşınır eşyalar bir araya yığılıp bağlanmıştı, güverte satılık bir katı andırıyordu. Bütün geçitlere halatlar çekilmişti, saksılardaki palmiyeler bir bölmeye hapsedilmişti. Hava sıcak, çok çok sıcak ve nemliydi; zarif salonlar zaten sözcüğün düz anlamıyla terk edilmişken, ayrıca terk edilmişlik havası da taşırken, gemi orkestrasının kesintisiz müziğiyle olabildiğince koyu bir ıssızlığa itiliyorlardı sanki. Orkestra daha ilk sabah çalmaya başladı, yolculuğun geri kalan bölümünde de durmaksızın çaldı ama kimseye çalmadı. Gece gündüz, koltukların döşemeye vidalandığı bomboş salonlara çaldı. Opera parçaları çaldı. Eski dans müzikleri çaldı. "*Show Boat*"tan seçmeler çaldı. Dağ gibi yükselen dalgaların azgın çatlayışlarını bastıran bu çılgın, bıktırıcı müzik tepemizden hiç eksik olmadı. Ayrıca yapacak hiçbir şey yoktu. Mektup yazamıyordunuz, her şey kayıyordu el altından. Bir koltuğa oturup okumaya çalışsanız koltuk altınızdan fırlıyor, birdenbire geriye savrularak bir salıncak hızıyla sizi köşeye sıkıştırıyordu. Ne kâğıt oynayabiliyordunuz ne satranç, hatta ne de sözcük bulmaca. O grilik, neşesi seyrelmiş bitimsiz müzik, bağlanmış eşya denkleri, hepsi bir olup tatsız bir düş izlenimi uyandırıyordu, ben de düşte gezer gibi ortalıkta dolaşıp saat yarımda bara gittim. Barın o saatteki müşterileri

güneyli bir aileydi – anne, baba, kız ve erkek kardeş. Bir yıllığına dışarı gidiyorlardı. Baba emekli olmuş, ailece ilk yolculuklarıymış. Bir de barmenin "Romalı işkadını" diye tanımladığı bir kadın ve sekreteri vardı. Sonra da Brimmer, ben ve şimdilik Mme. Troyan. İkinci gün Brimmer'la içtim. Benim yaşımda bir adamdı aşağı yukarı, ince yapılıydı; bakımlılığı her nedense dikkat çeken elleri, usul ama tekdüzelikten uzak bir sesi, sinirliliğe yorulamayacak sevimli bir telaşı, canlılığı vardı. Öğle ve akşam yemeklerini birlikte yedik, gece barda birlikte içtik. Aynı yerlerde bulunmuştuk ama hiçbir ortak dostumuz yoktu, yine de kusursuz bir ahbaba benziyordu. Aşağı indiğimizde –bitişik kamarada kalıyordu– önümüzdeki on gün boyunca konuşabileceğim birini bulmuş olmaktan hoşnuttum.

Brimmer, ertesi gün öğleüstü bardaydı, biz oradayken Mme. Troyan içeri bir göz attı. Brimmer, onu bize katılmaya çağırdı, o da katıldı. Benim olgun yaşıma göre Mme. Troyan'ın yaşı önemsizdi. Daha genç bir erkek onu otuzların ortasında bir yere yerleştirebilir, gözlerinin çevresindeki halkaların asla giderilemeyeceğini fark ederdi. Oysa bana göre o çizgiler, bilenmiş bir zekâ ve tutkunun ipuçlarıydı. Anlatılmaya gelmeyen çekici bir kadındı. Koyu saçları, solgun teni, ince kolları, coşkunluğuyla, barmen bize Cenova'daki hasta oğlundan söz ederken yüzünde beliren hüzün, kaptanın taklidini yaparkenki neşesiyle, albenisini üç beş kalemle sınırlamaya alışmamış güzel, pırıl pırıl bir kadın izlenimi veriyordu.

Üçümüz öğle ve akşam yemeklerini birlikte yedik, sonra balo salonunda dans ettik –pistte bizden başka kimse yoktu– ama müzik kesilip de Brimmer ile Mme. Troyan yine bara yöneldiklerinde ben izin isteyip yatmaya gittim. Güzel bir akşam geçirmiştim, kamaramın kapısını kapattığımda şu anda Mme. Troyan'la birlikte olsaydım keşke, diye düşündüm. Tabii bu olanaksızdı, yine de onun koyu saçlarının, beyaz kollarının anısı, ışığı söndürüp yattığımda da canlı, kışkırtıcıydı. Yatağımda uykumun gelmesini sabırla beklerken Mme. Troyan'ın Brimmer'ın kamarasında olduğu ortaya çıktı.

Öfkem burnumdaydı. Kadın bana Paris'te bir kocası ve üç çocuğu olduğundan söz etmişti, onlar ne olacaktı peki? Brimmer'la

daha bu sabah rastlantı sonucu karşılaşmışlardı, bütün rastlantısal karşılaşmalar sonuna kadar zorlanırsa dünyayı ne tür bir cinsel azgınlık kasıp kavururdu kim bilir! Bir iki gün daha –hiç değilse aralarındaki ilişkiyi romantik ya da duygusal bir zemine oturttuklarını gösterecek kadar– bekleseler galiba kanıma bu kadar dokunmazdı. Böylesine aceleci davranmaları kuşku uyandırıyordu, ne o, kıtlıktan çıkmış gibi... Geminin motorlarına, bitişikten gelen sevecen fısıltılara kulak verirken, kendi yaşam tarzımı binlerce mil geride bıraktığım, uluslararası eğilimlere hiç mi hiç yakınlık duymadığım da anlaşıldı. Onlar ikisi, ne de olsa Avrupalıydılar.

Yine de bitişikten gelen sesler tökezleticiydi: Sanki tele takılıp yüzüstü düşüyor, oramı buramı morartıp bereliyordum, bu arada bütün duygusal ve entelektüel donanımımı oraya buraya saçıyordum. Düşmemiş gibi davranmanın âlemi yoktu, çünkü çamura kapaklandık mı ayağa kalkıp üstümüzü başımızı süpürmemiz gerekir. Ben de bunu yaptım bir bakıma, evlilik, sadakat, insan yapısı, aşkın önemi konusundaki bildik görüşlerimi bir daha gözden geçirerek. Ortalığa saçtıklarımı toparlayıp halime bir çekidüzen verdikten sonra uyumuşum.

Sabah hava kapalı, yağışlıydı –rüzgâr buz gibiydi– ve üst güvertede dört döndümse de kimseyi göremedim. Bitişik kamarada yaşanan ahlak dışı olay, Brimmer ve Mme. Troyan'la ilişkimizi bozucu nitelikteydi, yine de onlarla öğleyin barda buluşmaya ister istemez can atıyordum. Terk edilmiş bir gemiyi, fırtınalı bir denizi tek başıma göğüsleyecek gücüm yoktu. Bara saat yarımda gittiğimde kıtlıktan çıkmış arkadaşlarım oradaydılar, bana da bir içki ısmarlamışlardı. Onlarla birlikte olmaktan hoşnuttum, belki de yaptıklarına pişman olmuşlardır, diye geçti aklımdan. Öğle yemeğini birlikte yedik dostça bir havada, gelgelelim ben bir dördüncü bulup briç oynamayı önerdiğimde Brimmer bazı telgraflar çekmek zorunda olduğunu söyledi, Mme. Troyan'sa dinlenmek istiyordu. Öğle yemeğinden sonra salonlarda da güvertelerde de tek kişi görülmüyordu, orkestra da ikindi konseri için cızırtılarla saz akort etmeye başlayınca kamarama indim ve Brimmer'ın telgrafları ile

Mme. Troyan'ın dinlenme isteğinin düpedüz palavra –beni aldatmaya yönelik üstelik– olduğunu kavradım. Kadın yine onun kamarasındaydı. Yukarı çıkıp bir Episkopalyen din adamıyla güvertede uzun uzun yürüdüm. Bence çok ilginç bir adamdı ama tutturduğu konuyu değiştirmeye hiç yeltenmedi, alkolizmle fuhuşun gemi azıya aldığı bir yöreden daha yeni çıkmışmış tatile. Geç bir saatte din adamıyla barda bir kadeh içtim, ne var ki Brimmer ile Mme. Troyan akşam yemeğinde de ortalıkta görünmediler.

Ertesi gün öğle yemeğinden önce kokteyl içmek için uğradılar bara. Bence yorgun görünüyorlardı. Ya barda birkaç sandviç atıştırmışlar ya da başka bir şey ayarlamışlar ki onları yemek salonunda görmemiştim. O akşam, gök bir ara açılmıştı –yolculuğumuz sırasında ilk kez–, ben de bu görüntüyü rahip arkadaşımla birlikte kıç güverteden izledim. Eski bir geminin içinden gördüğümüz ışıklar, bir dağın doruğundan gördüklerimize oranla ne kadar zengindir! Kara bulutları yaran rengârenk ışıklar, yükseklikler ve enginler, hepsi bana karımla çocuklarımı, New Hampshire'daki çiftliğimizi ve oradaki günbatımının alçakgönüllü havai fişek gösterisini anımsattı. Mme. Troyan ile Brimmer'ı akşam yemeğinden önce uğradığım barda buldum, havanın açtığından habersizdiler.

Ne Asor Adalarını gördüler ne de iki gün sonra Portekiz kıyıları göründüğünde aramızdaydılar. Önce geminin sarsıntısı azaldı biraz. Tam kesilmemişti ama hiç değilse yüzüstü kapaklanmadan dolaşabiliyordunuz, kamarotlar da halatları çözmeye, eşyaları yerlerine yerleştirmeye başlamışlardı. Derken iskele tarafında bazı kayalıklar belirdi, üstlerinde yükselerek bir dağ oluşturan yuvarlak tepeler, dorukta da –basık ama çok güzel– bir kale ya da burç yıkıntısı; onun gerisindeki bulut kümesi o kadar yoğundu ki kıyıya yaklaşana kadar bulut kümesiyle dağı birbirinden ayırt edemedik. Bizi birkaç martı karşıladı, sonra villalar göründü, sonra dedemin deniz pabuçlarının kokusunu andıran o çok eskilerde kalmış iç deniz kokusu. Bambaşka bir denizdi bu – tek direkli yelkenliler, villalar, balık ağları, üstünde bayraklar dalgalanan kumdan şatolar, kumsaldaki çocuklarını akşam yemeğine çağıran ana babalar... Kara görünmüştü

işte, pruvaya doğru yürürken balo salonundan ayin çanını duydum, papaz denize şükran duaları yağdırıyordu, kim bilir kaç milyon kere bu ayinin çanlarıyla mumlarını görüp geçirmiş şu suya. Herkes pruvaya doluşmuştu, Portekiz'i gördükleri için çocuklar gibi seviniyorlardı. Herkes, uzun uzun, villaların kesin çizgilere kavuşmasını, ışıkların yanmasını, sığ suyun genizlere vurmasını bekledi. Brimmer ile Mme. Troyan dışında herkes; aşağı indiğimde onlar hâlâ Brimmer'ın kamarasındaydılar, bütün bunları kaçırmışlardı.

Mme. Troyan ertesi sabah Cebelitarık'ta gemiden indi; kocası onu orada karşılayacaktı. Limana tan ağarırken vardık; nisan ayı için hava çok soğuktu, Afrika dağlarının karla kaplı tepeleriyle, havadaki kar kokusuyla buz gibiydi, kasvetliydi. Brimmer'ı ortalıkta göremedim, belki başka bir güvertedeydi. Tayfalardan birinin kotrayla valizleri yüklemesini izledim, sonra Mme. Troyan da bindi hızlı adımlarla, sırtında mantosu, elinde eşarbıyla. Kıç tarafa yürüyüp eşarbını sallamaya başladı – artık Brimmer'a mı, bana mı, geminin müzisyenlerine mi, bilemem ama yolculuk sırasında bizden başka kimseyle konuşmamıştı. Gelgelelim geminin hızı, benim algılama hızımı aştığından, darmadağınık sevecenlik duygularımı ancak bir araya toplayabildiğim birkaç dakika içinde kotra gemiden uzaklaşmış, Mme. Troyan'ın yüzü tümüyle silinmişti gözlerimin önünden.

Cebelitarık'tan çıktığımızda, palmiye saksıları yerlerine götürüldü, halatlar söküldü, geminin orkestrası çalmaya başladı. Havadaki sertlik, iç kapayıcılık sürüyordu. Brimmer saat yarımda bardaydı, çok dalgın görünüyordu, galiba Mme. Troyan'ı özlüyordu. Akşam yemeğinin bitimine kadar bir daha görmedim onu, yemekten sonra barda yanıma geldi. Aklı bir şeye takılmıştı galiba, hüzünlüydü, ben Nantucket'ten söz açınca (ikimiz de bazı yazlarımızı orada geçirmiştik) aslında çok zengin olan zarafet dağarcığının seyreldiği ortaya çıktı. Özür dileyerek yanımdan kalktı; yarım saat sonra onu salonda o adı sanı bilinmeyen işkadını ve sekreteriyle içki içerken gördüm.

Bu ikiliye önce barmen "Romalı işkadını" ve sekreteri demişti. Ama sonra, kadının İspanyolca ve İtalyanca karışımı melez bir dille konuştuğunu görünce Brezilyalı olduğuna karar verdi. Geminin

veznedarıysa bana kadının Yunan pasaportuyla yolculuk ettiğini söyledi. Sekreter somurtkan bir sarışındı, işkadınıysa öylesine suratsız –hatta lanet– biriydi ki kimse tek laf etmiyordu onunla – garsonlar bile. Saçını siyaha boyamıştı, gözlerinin boyanışı engerek yılanını andırıyordu, sesi boğuktu, yaptığı iş her neyse, ondaki en ufak insancıllık kırıntısını bile silip süpürmüştü; iki kadın her gece bardaydılar, cin içiyor, yamalı bohça bir dille konuşuyorlardı. O akşam Brimmer yanlarına oturana kadar kimseyle alışverişleri olmamıştı.

Bu yenilik, bende derin bir hoşnutsuzluk uyandırdı elbette. Bir saat kadar sonra, ben güneyli aileyle sohbete dalmışken sekreter kadın bara tek başına gelip viski ısmarladı. İyice dağıtmış bir hali vardı, ben de Brimmer'a ilişkin muzır kuşkularımı allayıp pullamaktansa olanlara iyimser bir ışık tutmayı seçtim ve güneyli aileyle hararetli bir emlak tartışmasına daldım. Ama aşağı indiğimde işkadınının Brimmer'ın kamarasında olduğunu sezdim. Epey gürültü ediyorlardı, bir ara galiba yataktan düştüler. Yere güm diye bir şey vurdu. Tabii kapılarını Carrie Nation gibi tıklatıp onlara bu rezalete son vermelerini buyurabilirdim ama içimizde en gülünç duruma düşen kim olurdu acaba?

Bir türlü gözüme uyku girmiyordu. Bu tür yozluklardan serpilen her kişilik yapısının, çökme tohumunu içinde barındırdığını deneyimlerimden, gözlemlerimden bilirim. Gözlem ve deneyim sözcüklerini kullanmamın nedeni, herhangi bir yetkenin koyduğu ilkeleri, yaşama duygusunu sakıncalı bir ahlak serüvenine indirgemeye yatkın herhangi bir önyargıyı kabullenmek istemeyişimdendir. Erkek olmak güçtür, orası öyle; ama güçlükleri alt edilmez türden değildir. Yine de kendimizi bir an koyvermenin bedelini ağır öderiz. Brimmer'la o işkadınının arasındaki ilişki gibi burukluğa, bocalamaya, ödlekliğe dayanmayan –aşka tam tamına ters düşen duygulardır bunlar– bir ilişki görmemiştim daha önce, ama ben kendimi böyle kaptıracak olsaydım saçlarım anında ağarır, gözlerimin rengi uçar, suratıma aval bir gülümseme, donuma küllü bir kuyruk çöreklenirdi, kalıbımı basarım. Yetersizliklerini bu yoldan açığa vuranlar dışında böyle bir yaşam biçimi seçenlere rastlamamıştım,

yani hayatın cömert güçleriyle baş etmekten tüyler ürpertici, tiksinç bir isteksizlik duyanların dışındakilere. Brimmer'sa benim dostumdu, ayıbı gözüne sokulsa yerin dibine geçebilecek çapta bir adamdı. Bu avuntuyla uykuya daldım.

Ertesi gün saat yarımda bardaydı, onunla konuşmadım. Gemiye Lizbon'dan binen bir Alman işadamıyla içtim cinimi. Belki de Alman ahbabımın sevimsizliğinden ötürü gözüm ister istemez Brimmer'a takıldı, bakalım suçunu nasıl ele veriyordu – konuşmalara katılmayarak mı yoksa sesindeki buruklukla mı? Önyargımın olanca ağırlığı –ki az buz değildi– bile ona insanca zaaflar yakıştırmamı engelliyordu. Her zaman nasılsa öyleydi. İşkadını ile sekreteri akşam yemeğinden sonra aynı masaya oturdular, Brimmer da güneyli aileye katıldı; ya çok vurdumduymaz ya da çok safmışlar ki hiçbir şeyin farkında değilmişler, Brimmer'ın küçük kızlarıyla dans etmesine, sonra onunla yağmur altında yürümesine karşı çıkmadılar.

Yolculuğun geri kalan bölümünde Brimmer'la hiç konuşmadım. Napoli'ye yağmurlu bir sabah, saat yedide vardık; tam gümrük işlemlerimi tamamlayıp valizlerimle limandan ayrılmaya hazırlanırken Brimmer seslendi. Yanında alımlı, uzun bacaklı, kendisinden yirmi yaş kadar küçük bir sarışın vardı, beni arabalarıyla Roma'ya kadar götürebilirler miymiş. Öneriyi neden kabul ettiğim, o müthiş karşı çıkıştan nasıl zarifçe sıyrıldığım, geriye baktığımda, yalnız kalmaktan hoşlanmamamla açıklanıyor galiba. Roma trenine yalnız binmek istemiyordum. Önerilerini kabul edip onlarla Roma'ya doğru yola çıktım. Terracina'da öğle yemeği molası verdik. Ertesi gün Floransa'ya gideceklerdi, nasılsa ben de oraya gidecektim, arabalarında kaldım.

Brimmer'ın hayvanların ve küçük çocukların gönlünü kazanmadaki becerisi –hepsi onun gözünün içine bakıyordu– ve (sonradan öğrendiğim üzere) Fransisken dualarına eğilimi göz önüne alındığında, yolumuzdan sapıp öğle yemeği için Assisi'ye gittiğimiz gün olanları anlatmak gerekir belki. Belirtkeler gerçi hiçbir anlam taşımaz ama İtalya'daki yolculuğumuz gök gürültüsü ve kırlangıç-

lardan kapkara kesilmiş bir gökle başlarsa, bu görüntüye anayurdumuzdaki benzerinden daha duyarlı bir biçimde yaklaşacağımız kesindir. Hava sabah boyunca açıktı, tam biz Assisi'ye saparken rüzgâr çıktı, daha kentin kapılarına varmadan gök kararda. Duomo yakınlarında vadiye bakan, yoldan savrularak kutsal kente yüklenen fırtınaya açık bir handa öğle yemeği yedik. Karanlık, rüzgâr, birdenbire beklenmedik bir sağanakla bastıran yağmur. Yanı başımızdaki pencerenin üstünde bir tente, altımızdaki bahçede bir palmiye vardı ve biz öğle yemeğimizi yerken tentenin de palmiyenin de rüzgârdan lime lime olduğunu görebiliyorduk. Yemek bittiğinde sokaklar gece çökmüş gibi kararmıştı. Genç bir papaz Duomo'ya girmemize izin verdi, ne yazık ki Cimabues karanlıktan görünmüyordu. Sonra papaz bizi hazine dairesine götürüp kapının kilidini açtı. Brimmer o kutsal mekâna adım atar atmaz, rüzgârın şiddetinden bütün pencereler havaya uçtu. Şansımız varmış da kutsal emanetlerin durduğu sandığa doğru savrulan cam parçaları yüzümüze gözümüze girmemiş. Kapının açık kaldığı birkaç saniye içinde rüzgâr kiliseyi kasıp kavurdu, bütün mumları söndürdü, kapıya asılmak görevi de Brimmer'a, bana ve papaza düştü; neyse, sonunda kapatabildik. Papaz yardım çağırmaya gidince yukarıdaki kiliseye çıktık. Biz Assisi'den ayrılırken rüzgâr dindi, geriye dönüp baktığımda tepedeki bulutların kentten çekip gittiğini, her yerin güneş ışığıyla pırıl pırıl parladığını gördüm.

Floransa'dan ayrıldık ve Brimmer'ı bir daha görmedim. Amerika'ya, New Hampshire'daki çiftliğimize döndükten sonra uzun bacaklı sarışından bir mektup aldım. Zürih'teki bir hastaneden yazıyordu; mektup, Floransa'daki adresimden evime yollanmıştı. "Zavallı Brimmer ölmek üzere," diyordu. "Buraya gelip onu görebilsen çok mutlu olurdu biliyorum. Sık sık senden söz ediyor, en yakın dostlarından birisin bildiğim kadarıyla. Yazar olduğunu düşünerek seni ilgilendirebileceğini umduğum bazı belgeler yolluyorum. Doktorlar onun önümüzdeki haftayı çıkaracağına bile inanmıyorlar..." Benden açıkça yakın dost diye söz etmesi, çektiği amansız yalnızlıktan olsa gerekti; zaten ben de baştan beri onun

öleceğini, cinselliğe düşkünlüğünün yaşamdan çok ölümle ilişki kurma anlamına geldiğini keşfetmiştim. İkindiüstüydü –ya dört ya beş–, yanlamasına vuran ışığın, havadaki usul durgunluğun taşra kırına gecenin ilk belirtileriyle çöktüğü bir saatti. Karıma olaydan söz etmedim. Neden edecektim ki? Brimmer'ı hiç tanımıyordu, bu kadar dingin bir ortamı ölüm neden bozsundu ki durup dururken? Anımsadığım kadarıyla içimi bir hoşnutluk duygusu kapladı. Mektup altı hafta önce yazılmıştı. Brimmer şimdiye kadar çoktan ölmüştü, demek.

Kızın bana gönderdiği kesikleri kendisinin okumuş olabileceğini sanmıyorum. Brimmer'ın ruhsal çöküntü geçirdiği bir döneme ilişkin olsalar gerek. İlk belge, modern hela anlayışına karşı çıkan mizahi bir denemeydi, iki büklüm oturma zorunluluğunun işlevsel kaslarla organlara hiç yaramadığını ileri sürüyordu. Bu denemeyi, yüreğin temizliğine adanmış tutkulu bir dua izliyordu. Dua karşılık bulmamıştı anlaşılan, çünkü bir sonraki deneme cinsel denetim üstüneydi ve çok açık saçıktı, ardından *Jeremy Hattı'nın İniş Çıkışları* adında uzun bir ballad geliyordu. Bu ballad, Jeremy'nin cinsel serüvenlerini anlatıyordu, bir sürü evli ya da dul kadının yanı sıra bir garaj görevlisi, bir güreşçi, bir de fener bekçisi de ince ince tanımlanıyordu. Ballad uzundu, her dörtlük, Jeremy'nin asla pişmanlık duymadığı yolunda –tabii çocuklarına kötü davrandığı, parasını saçıp savurduğu ya da sofrada haddinden fazla ekmek ve et yediği durumlar dışında– içler açısı bir nakaratla son buluyordu. Sonuncu belge, bir güncenin kalıntıları ya da bölük pörçük parçalarıydı. "*Gratissimo Signore,*" diyerek giriyordu söze, gıcırdayan kepenk için, Mrs. Pigott'un aşkı, yağmurun kokusu, arkadaşların içtenliği, denizdeki balıklar, özellikle sabah ve yaşamın yenilenmesi anlamına gelen taze ekmek ve kahve kokusu için şükrediyordu. Yazı azıcık sofu azıcık zındık tınısını koruyarak sürüyordu ama ben okumayı bıraktım.

Karım ne güzel, çocuklarım ne güzel, karşımdaki manzara ne güzeldi; bu güzel yaz ışığında Brimmer ve iğrenç lafları ne kadar ölgün görünüyordu. Habere sevinmiştim, üstelik ölümü, kişiliğinin

bende yarattığı şaşkınlığı da ortadan kaldırıyordu. Hayatın olanca coşkusuyla acısının onun burnunu sımsıkı dayadığı bir pencereymiş gibi bir duygu uyandırabilişini hüzünle anımsadım yine de: yani hayatın tartışılmaz zorunluluğu ile ölümcül ciddiliğini abartılı bir biçimde canlandırabilişini. Ellerinin zarifliğini, sesinin yumuşaklığını, gözbebeğinin keçi gözünü andırmasını sağlayan hafif şehlalığını anımsadım; nedendi acaba başarısızlığı? Çünkü benim gözümde kesin bir yenilgiye uğramıştı. Hangimiz cinsel azgınlığın azıcık üstündeki ince bir ipte asılı durmuyoruzdur? Ve bizi tutan o incecik ip günışığından başka nedir ki? Hayatla ölüm arasındaki fark, Lizbon'un karada ilk görünüşüne koşmakla Mrs. Troyan'la yatakta kalmaktan öteye gitmiyordu. Karanın ilk görünüşünü hâlâ anımsayabiliyordum; dedemin deniz pabuçlarının kokusunu andıran buruk, tatlı içdeniz kokusunu, kumsaldan erişen sesleri, villaları, deniz düdüklerini, ayin çanlarını, papazın sesini ve yolcuların karayı görür görmez, daha önce hiç böyle bir şey görmemişçesine merakla dolan, şaşkın, gülen yüzlerini...

Ne var ki yanılmışım. Nasıl yanıldığımı *Europa* ya da *Epoca* dergilerinin eski sayılarından birinden anlayabilirsiniz. Günlerden pazartesi ve ben oğlumla San Stefano Limanı yakınlarındaki kayalıklarda zıpkınla balık avlıyorum. Oğlumla dostluğumuz pek sağlam sayılmaz, belki de en iyi anlarımız birbirimizin düşüncelerine katılmadığımızı açıkça belirttiğimiz anlar. Dünyada rakibiz galiba. Ama suyun altında candan dostlar oluveriyoruz. Suyun altında onu filmden fırlama biri gibi başı suyun içinde, ayakları havada, elinde zıpkın, şnorkelinden kabarcıklar fışkırtarak görmeye, kumları toz duman etmesini seyretmeye bayılıyorum. Burada, derin sularda, kayalar arasındayken ilişkimizi başka mekânlarda gerginleştiren şeylerden kaçıyoruz sanki. Çok güzel burası. Suyun yüzeyindeki hafif yarılmadan sonra güneş, kocaman bir ışık ağıyla dibe vuruyor. Dudak boyası renklerinde denizyıldızları da var; bütün kayalar, beyaz çiçeklerle kaplı. Bir *festa*'dan sonra, bir pazar günü kıyı boşaldıktan sonra neler neler kalır kaç kulaçlık derinlerde; sandviçlerin sarıldığı kâğıtlar, *II Messaggero*'nun bulmaca sayfası, *Epoca*'nın

cıvık dedikodu sütunları. İşte Brimmer bu sayfalardan birinden bakıyor yüzüme, denizin dibinden. Meğer ölmemiş. Geçenlerde bir İtalyan aktrisle evlenmiş; sol kolunu onun incecik beline dolamış, sağ ayağı, çaprazlama sol ayağına dayalı, sağ elinde dolu bir kadeh. Tıpkı eskisi gibi. Ben tabii, acaba ışıltılarıyla yaşama direnci sağlayan avadanlıklarını şeytana mı sattı yoksa kendini yeniden mi keşfetti diyorum. Suyun yüzeyine çıkınca saçlarımdaki suyu silkeliyorum, evden dünyalar kadar uzak olduğumu düşünüyorum.

Çev.: Tomris Uyar

Altın Çağ

Şato kavramımız çocuklukta biçimlenip kalıplaşır; onu sonradan düzeltmeye çalışmanın ne gereği var? Gerçek şatoların avlularında devedikenlerinin bittiğini, yıkık taht odasının eşiğinde yuva yapmış yeşil engereklerin nöbet tuttuğunu belirtmeye ne gerek var? Suçiçeği olduğumuzda kurşun askerlerimizle fethettiğimiz kale burçları, asma köprü, mazgallar ve kuleler burada işte. İlki bir İngiliz şatosuydu, buysa Toskana'yı işgal eden İspanya kralı tarafından yapılmış ama ikisindeki temsili egemenlik duygusu –asaletin yüce gizemi– aynı. Burada hiçbir şey önemsiz değil. Mazgallarda martini içmek heyecanlı, çeşmede yıkanmak heyecanlı, akşam yemeğinden sonra merdiveni inip köye giderek bir kutu kibrit almak bile heyecanlı. Asma köprü inik, çifte kapılar açık; bir sabah erken saatte, ellerinde piknik malzemeleriyle kale hendeğinden geçen bir aile görüyoruz.

Amerikalı bir aile. Ne yaparlarsa yapsınlar, yolculara özgü acıklı gülünçlüğü, beceriksizliği tam olarak gizleyemezler. Baba uzun boylu, omuzları hafif çöküк, kıvırcık saçlı, düzgün beyaz dişli, genç bir adam. Karısı hoş bir kadın, iki oğulları var. Oğlanların ikisinin

de ellerinde kısa süre önce büyükbabaları ile büyükannelerinin postaladığı plastik makineli tüfekler var. Günlerden pazar, çanlar çalıyor; İtalya'ya çanı ilk kim getirdi ki? Floransa'daki Vacca'nın çanlarını değil de, zeytinliklerde, servili yollarda, Attila'nın savaş arabalarında getirilmiş olacağını düşündürecek kadar yabani bir uyumsuzlukla dan dun eden sert köy çanlarını? Çanların telaşlı patırtısı eski çağdan kalma sonuncu –türünün gerçekten son örneklerinden biri olan– balıkçı köyünün üzerinde yankılanıyor. Şatonun merdiveniyle dönerek inilen yer çok güzel ve ücra. Buraya otobüs ve tren uğramıyor, pansiyon yok, otel yok, sanat okulu yok, turist ve hediyelik eşya yok; satılık bir kartpostal bile yok. Köy halkı geleneksel kıyafetlerle geziyor, çalışırken şarkı söylüyor ve balıkçıların ağlarına Yunan vazoları takılıyor. Çobanların çaldığı kavalların sesini duyabileceğiniz, geniş bluzlu güzel kızların başlarının tepesinde balık sepetleri taşırken fotoğraflarının çekilmediği, akşamları hava karardıktan sonra serenatların söylendiği dünyadaki son yerlerden biri burası. Amerikalılar merdiveni inip köye giriyorlar.

Kiliseye gitmekte olan, siyahlar giymiş kadınlar başlarıyla selamlayıp günaydın diyorlar onlara. "Il poeta", şair, diyorlar kendi aralarında. Şaire, şairin karısına ve şairin oğullarına günaydın. Kadınların nezaketi yabancıyı utandırıyor sanki. "Sana niye şair diyorlar?" diye soruyor büyük oğlu ama baba cevap vermiyor. Köy meydanında, köyün tamamen kusursuz olmadığına dair birkaç işaret var. Köyün sarp yollarıyla uzakta tutulan şeyler havayoluyla gelmiş. Çeşmenin orada pinekleyen köy delikanlılarının hasır şapkaları alınlarının üzerine devrilmiş, dişlerinin arasında birer kibrit çöpü; yürüdüklerinde de, köyde tek bir binek atı olmadığı halde, eyer üstünde doğmuşçasına kasılıyorlar. Köy kahvesindeki televizyonun mavi-yeşil ışığı onları denizciden kovboya, balıkçıdan gangstere, çobandan çocuk suçluya ve sunucuya dönüştürmeye başlamış, mesaneleri Coca-Cola'yla dolu; Amerikalılar bunu çok acıklı buluyor. Sözde şair Seton peşinde ailesiyle köy meydanından kayıklarının bağlı olduğu iskeleye giderken, e colpa mia, benim yüzümden diye düşünüyor.

Liman çorba kâsesi gibi yusyuvarlak, girişinin iki yanında uçurumlar yükseliyor; dıştaki, deniz tarafındaki uçurumun üstünde Seton'ların yaz mevsimi için kiraladığı yuvarlak kuleli şato var. Seton neredeyse mükemmel denebilecek manzaraya bakıp kollarını açıyor, "Tanrım, şu manzaraya bak!" diye haykırıyor. Karısı için kayığın kıç tarafına bir şemsiye dikiyor ve nerede oturacakları konusunda oğlanlarla kavga ediyor. "Ben nereye otur diyorsam oraya oturacaksın Tommy!" diye bağırıyor. "Tek kelime daha duymak istemiyorum." Oğlanlar homurdanıyor, makineli tüfekler konuşuyor. Gürültülü ama öfkeli olmayan bir curcunayla denize açılıyorlar. Çanlar susmuş artık; ciğerleri denizin sisiyle çürümüş yaşlı kilise orgunun hırıltılı sesini duyuyorlar. Kıyı şeridinde deniz ılık ve olağanüstü kirli ama biraz açılıp mendireği geçince su o kadar berrak ve rengi o kadar güzel ki, daha hafif bir madde gibi görünüyor; Seton teknenin yirmi metre derindeki kumlarla kayaların üzerine vuran gölgesini gördüğünde mavi havanın üstünde yüzüyorlarmış hissine kapılıyor.

Kayıkta ıskarmoz yerine kayışlar var, Seton kayığın ortasında ayakta durup ağırlığını küreklere vererek kürek çekiyor. Bu işi epey ustalıkla –hatta zarafetle– yaptığını düşünüyor ama çok uzaktan bile İtalyan sanılması mümkün değil. Aslında zavallı adamın görünüşünde bir suçluluk, bir utanç var. Havalanma yanılsaması, günün büyüleyici sükûneti –bilincimizin bir parçası gibi görünen mavi gökyüzü fonundaki mazgallı kuleler– suçluluk duygusunu yok edemeyip sadece askıda tutuyor. O bir sahtekâr, bir dolandırıcı, bir estetik katili; karısı onun duygularını sezip şefkatle, "Merak etme hayatım, kimsenin haberi olmaz, olsa da umursamazlar," diyor. Seton şair olmadığı için ve bu kusursuz gün bir bakıma onun hesaplaşma günü olduğu için endişeli. Şairlikle hiç alakası yok ama İtalya'da kendini şair diye tanıtırsa daha iyi anlaşılmayı umduğu için şair geçiniyor. Dolandırıcılığının kimseye zararı yok – aslında bir heves. İtalya'da bulunma nedeniyse daha seçkin bir hayat sürme, en azından zihnini geliştirme isteği. Bir şiir yazmayı bile geçiriyor aklından – iyilik ile kötülüğe ilişkin bir şey.

Denizde, uçurumun etrafında dolaşan başka birçok tekne var. Bütün aylaklar, plaj hovardaları denizde, küpeşteleri birbirine tosluyor, sevgililerini çimdikliyorlar ve yüksek sesle canzone dizeleri söylüyorlar. Hepsi il poeta'yı selamlıyor. Uçurumun yamaçları dik, taraçalar halinde bağlar ekili, her yerden yabani biberiyeler fışkırıyor; dalgalar biraz ötede peş peşe kumluk koylar oluşturmuş. Seton bu koyların en büyüğüne doğru yol alıyor; kumsala yanaşırken oğlanlar kayıktan denize atlıyorlar. Seton kayığı kuma çekip şemsiyeyi ve diğer eşyaları indiriyor.

Herkes onlarla konuşuyor, onlara el sallıyor; kilisedeki birkaç kişi dışında bütün köy halkı plajda. Tek yabancılar Seton'lar. Kum koyu altın renginde, deniz bir gökkuşağı parçası gibi parlıyor – zümrüt, bakırtaşı, safir ve çivit. Manzaranın göze batacak şekilde bayağılıktan ve ayıplamadan yoksun oluşu Seton'ı o kadar etkiliyor ki, göğsü sanki bir takdir sızısıyla doluyor. "İşte sadelik, güzellik bu, insan doğasının işlenmemiş haldeki zarafeti bu!" diye düşünüyor. İnsanı suyun yüzeyinde tutan serin denizde yüzüyor; denizden çıktığında güneşin altında uzanıyor. Ama şimdi huzursuz görünüyor, yine şair olmayışı yüzünden endişeli sanki. Peki şair değilse, ne?

O bir televizyon yazarı. Şatonun altındaki koyun kumlarına uzanmış olan figür bir televizyon yazarı. Suçu da "Mükemmel Aile" adlı iğrenç bir komedi dizisinin yazarı olmak. Bayağılıkla uğraşırken etle kemikle değil, koskoca ahlaksızlık beylikleri ve krallıklarıyla uğraştığını kavradığında işini bırakıp İtalya'ya kaçtı. Ne var ki "Mükemmel Aile" İtalyan televizyonu tarafından satın alındı –buradaki adı "La Famiglia Tosta"– böylece onun yazdığı saçmalıklar Siena'nın kulelerine yükselecek, Floransa'nın eski sokaklarında duyulacak, Gritti Sarayı'nın holünden süzülerek *Büyük Kanal*'a yayılacak. Dizi bu pazar başlıyor; onunla gurur duyan oğulları haberi köye yaydı. Poeta!

Oğulları makineli tüfekleriyle savaşmaya başladı. Seton'a geçmişini hatırlatan asap bozucu bir durum bu. Televizyonun ayıbını masum omuzlarında taşıyorlar. Köyün çocukları şarkı söyleyip dans ederken, kır çiçekleri toplarken onun oğulları kayadan kayaya

ilerleyerek öldürme taklidi yapıyorlar. Bu bir hata, önemsiz bir hata ama Seton'ı telaşa düşürüyor; yine de onları yanına çağırıp ölen insanların çığlıklarını ve pozlarını taklit etmekteki başarılarının uluslararası bir yanlış anlamayı pekiştirebileceğini açıklamaya dili varmıyor. Onlar yanlış anlaşılıyorlar; kadınların küçük çocuklara oyuncak diye silah verilen bir ülkenin barbarlığı karşısında başlarını salladıklarını görüyor. Mamma mia! Hepsini filmlerde görmüşler. New York sokaklarında çete savaşları yüzünden yürümeye kimse cesaret edemiyor; New York'un dışına adım attığınızda da çıplak yerlilerle dolu vahşi doğaya dalıyorsunuz.

Savaş bitiyor, çocuklar tekrar denize giriyor; yanında zıpkınını getirmiş olan Seton da bir saat boyunca koyun ucundaki derin kayalık çıkıntıyı keşfediyor. Dalıyor, saydam bir balık sürüsünün arasından yüzerek geçip daha derine iniyor ve karanlık, soğuk suda fesat gözlerle ona bakan iri bir ahtapot görüyor; ahtapot kollarını bacaklarını toparlayıp beyaz çiçeklerle döşenmiş bir mağaranın içinde kayboluveriyor. Mağaranın kenarında bir Yunan vazosu, bir amfora görüyor. Dalıp parmaklarıyla pürüzlü kile dokunuyor, sonra nefesi tükenip yüzeye çıkıyor. Tekrar tekrar dalıyor ve sonunda amforayı suyun yüzeyine çıkarmayı başarıyor. Dar boyunlu, iki küçük kulpu olan, tombul bir vazo. Boyun kısmına koyu renk kilden bir halka, fular gibi sarılmış. Yaklaşık yarıdan bölünmüş. Bunun gibi ve bundan çok daha güzel vazolar o kıyıda sık sık bulunuyor; değersiz olanları köy kahvesinin, ekmek fırınının ve berber dükkânının raflarını süslüyor ama bulduğu vazo Seton'ın gözünde paha biçilmez – sanki bir televizyon yazarının Akdeniz'e dalıp bir Yunan vazosu çıkarması umut dolu bir kültürel alamet, kendi değerinin kanıtı. Buluşunu şarap içerek kutluyor; sonra yemek vakti geliyor. Öğle yemeğiyle birlikte şişedeki şarabı bitiriyor ve ardından plajdaki diğer herkes gibi o da gölgeye uzanıp yatıyor ve uyuyor.

Seton uyanıp tekrar denize girerek kendine geldikten sonra burnun ucundan tekneyle gelen yabancıları gördü – hafta sonu için Tarlonia'ya gelmiş Romalı bir aile olduklarını tahmin etti. Baba, anne ve bir oğlan çocuğu. Baba beceriksizce kürek çekiyordu. Her

üçünün de solgunlukları ve tavırları onları köy halkından ayırıyordu. Koya başka bir kıtadan gelmiş gibiydiler. Yaklaştıklarında kadının sesi duyuldu; kocasına kayığı kumsala çıkarmasını söylüyordu.

Baba çok yüksek sesle, sinirlenerek cevap veriyordu. Sabrı tükenmişti. Kürek çekmek kolay bir iş değil, diyordu. Göründüğü kadar kolay değildi. Bilmedikleri koylara yanaşmak kolay değildi; rüzgâr çıkarsa kayık paramparça olurdu, sahibine yenisini alması gerekirdi. Kayık dediğin pahalı bir şeydi. Bu nutuk görünüşe bakılırsa anneyi utandırıp oğlanın canını sıktı. İkisinin üzerinde mayo vardı, baba giyinikti; beyaz gömleğiyle o altın çağ manzarasına pek aykırı düşüyordu. Mor deniz ve zarif yüzücüler onu iyice çileden çıkarıyordu; suratı endişe ve sıkıntıdan kıpkırmızı kesilerek yüzücülere seslendi, heyecanlı ve gereksiz uyarılarda bulundu, kıyıdaki insanları soru yağmuruna tuttu (Suyun derinliği ne kadardı? Koy güvenli miydi?) ve sonunda kayığı sağ salim yanaştırdı. Bu gürültülü performans boyunca oğlan sinsi sinsi annesine gülümsüyor, o da sinsi bir gülümsemeyle karşılık veriyordu. Kaç yıldır çekiyorlardı bunu! Hiç mi bitmeyecekti? Baba burnundan soluyarak, homurdanarak yarım metre derinlikteki suya demirledi; anneyle oğlu küpeştenin üstünden kayıp yüzerek uzaklaştılar.

Seton babayı seyrediyordu; cebinden bir *Il Tempo* çıkarıp okumaya başladı ama ışık fazlasıyla parlaktı. Ardından ev ve araba anahtarları kanatlanıp uçmuş mu diye meraka kapılıp telaşla ceplerini yokladı. Daha sonra boş bir konserve kutusuyla azıcık su boşalttı. Sonra yıpranmış ıskarmozları inceledi, saatine baktı, çapayı kontrol etti, tekrar saatine baktı, tek bir bulutun göründüğü gökyüzünü inceleyerek fırtına işaretleri aradı. Sonunda oturup bir sigara yaktı; bütün kaygıları dört bir yandan uçup gelerek alnına yerleşti. Roma'da termosifonu açık bırakmışlardı! Dairesi ve bütün mal varlığı o anda havaya uçuyor olabilirdi. Arabanın sol ön lastiği inceydi, muhtemelen sönmüştü; tabii araba bu ücra balıkçı köylerinde cirit atan haydutlar tarafından çalınmadıysa. Batıdaki bulut küçüktü küçük olmasına ama fırtına habercisi bulutlardandı; burnu döndüklerinde yüksek dalgalar onları acımasızca savuracaktı;

(akşam yemeğini önceden ödemiş oldukları) pansiyona vardıklarında en güzel pirzolalar yenilip yutulmuş, şarap içilmiş olacaktı. Kim bilir, belki yokluğunda cumhurbaşkanı suikasta uğramış, liretin değeri düşmüştü. Hükümet de düşmüş olabilirdi. Ansızın ayağa fırlayıp karısıyla oğluna gürlemeye koyuldu. Gitme vakti gelmişti, gitme vakti gelmişti. Akşam oluyordu. Fırtına geliyordu. Yemeğe geç kalacaklardı. Fregene yakınında trafiğe yakalanacaklardı. Bütün güzel televizyon programlarını kaçıracaklardı...

Karısıyla oğlu dönüp kayığa doğru yüzmeye başladılar ama ağırdan alıyorlardı. Saatin geç olmadığını biliyorlardı. Akşama daha vardı, fırtınadan ise iz yoktu. Pansiyondaki yemeği kaçırmayacaklardı. Pansiyona daha masalar hazırlanmadan çok önce varacaklarını tecrübeyle biliyorlardı ama başka seçenekleri yoktu. Onlar kayığa çıkarken baba demir aldı, yüzücüleri haykırarak uyardı ve kıyıdakilere akıl danıştı. Sonunda kayık körfeze açıldı ve burnu dönmeye başladı.

Onlar gözden yeni kaybolmuştu ki, plaj hovardalarından biri en yüksek kayaya tırmanıp kırmızı bir gömleği sallayarak, "Pesce cane! Pesce cane!" diye bağırdı. Bütün yüzücüler döndü, heyecanla bağrışarak, denizi köpürterek kıyıya doğru yüzmeye başladılar. Bulundukları açıktaki sığlıkta bir köpekbalığının yüzgeci belirmişti. Tehlike işareti vaktinde verilmişti; köpekbalığı bakırtaşı rengindeki suları yararak yol alırken haşin görünüyordu. Kıyıya dizilen yüzücüler parmaklarıyla tehlikeyi işaret ediyorlardı; küçük bir çocuk denizle kumsalın birleştiği yere oturmuş, "Brutto! Brutto! Brutto!" (Çirkin! Çirkin! Çirkin!) diye bağırıyordu. Patikadan aşağı köyün en usta yüzücüsü Mario elinde uzun bir zıpkınla inerken herkes tezahürat yaptı. Mario duvarcıydı, nedense –belki çalışkanlığı yüzünden– hep biraz ayrıksıydı. Bacakları aşırı uzun ya da birbirinden aşırı ayrıydı; omuzları aşırı yuvarlak ya da aşırı köşeliydi; saçları aşırı cılızdı ve öteki köy horozlarının dolgun etlerinden zavallı Mario nasibini almamıştı. Çıplaklığı acınası ve dokunaklıydı; mahrem bir anında yakalanmış bir yabancı gibiydi. Kalabalığın arasından geçerken tezahüratla, iltifatlarla karşılandı ama yüzünde

gergin bir gülümseme bile belirmedi; ince dudaklarını birbirine bastırarak suya girdi ve açıktaki sığlığa kadar yüzdü. Ama köpekbalığı çekilmiş gitmişti, büyük ölçüde güneş de öyle. Karanlık plajın yarattığı hayal kırıklığıyla herkes eşyalarını toplayıp eve doğru yola koyuldu. Kimse Mario'yu beklemedi; kimsenin umurunda değildi. Mario karanlık denizde zıpkınıyla durmuş, köy halkının güvenliğini ve huzurunu omuzlamaya hazırlanmıştı ama onlar sırtlarını Mario'ya dönüp şarkılar söyleyerek uçurumu tırmandılar.

"La Famiglia Tosta"nın canı cehenneme, diye düşündü Seton. Canı cehenneme. Günün en güzel saatiydi bu. Çeşitli hazlar – yeme, içme, aşk– onu bekliyordu; koyulan gölgeler onu televizyon sorumluluğundan, hayatına anlam verme zorunluluğundan usulca sıyırır gibiydi. Artık her şey karanlıkta, gecenin geniş kucağındaydı ve söylem askıya alınmıştı.

Tırmandıkları basamaklar, kiralamış oldukları, çiçeklerle donanmış surlardan geçiyordu; oradan asma köprüye ve ana kapıya kadar olan bölümde kralın, mimarın ve duvarcıların zaferi iyice etkileyiciydi, çünkü insan aynı anda hem askeri zapt edilmezlikle hem hükümranlıkla hem de güzellikle karşılaşıyordu. Her noktada, her dönemeçte, her kulede ve her mazgalda bu güçler iç içe girmişti. Surların tamamı incelikle işlenmiş kornişlerle çerçevelenmişti; düşmanın adım atması beklenebilecek her noktada Hıristiyan İspanya kralının sekiz tonluk koskoca arması savunucunun soyunu, imanını ve zevkini ilan ediyordu. Ana kapının üzerinde üç dişli zıpkınlarıyla deniz tanrılarının arasına güzelce yerleştirilmiş olan arma devrilip hendeğe düşmüştü ama arma yüzü yukarı gelecek şekilde düştüğünden, dörtlü hanedan armaları, haç ve mermerden perde kıvrımları suyun içinde görülebiliyordu.

Sonra Seton duvarda başka yazıların arasında, "Americani, go home, go home," yazısını gördü. Silik bir yazıydı, savaştan kalma olabilirdi; belki de aceleyle yazıldığı için silikti. Yazıyı karısı da, çocukları da görmedi; onlar köprüden geçip avluya girerlerken Seton bir kenarda durdu, sonra da yazıyı parmaklarıyla ovalayıp silmek üzere geri döndü. Kim yazmıştı acaba? Şaşkındı, üzgündü.

O bu yabancı ülkeye davet edilmişti. Yalvar yakar davet edilmişti. Seyahat acenteleri, gemicilik şirketleri, havayolları, hatta bizzat İtalyan devleti rahat yaşantısından vazgeçip yurtdışına seyahat etmesi için yalvarmışlardı. O da davetleri kabul etmiş, onların konukseverliğine teslim olmuştu; şimdiyse bu eski duvar ona orada istenmediğini söylüyordu.

Daha önce istenmediğini hiç hissetmemişti. Böyle bir şey hiç söylenmemişti ona. Bebek olarak, delikanlı olarak, sevgili olarak, koca ve baba olarak, senaryo yazarı olarak, hikâyeci ve arkadaş olarak hep istenmişti. Hatta aşırı ölçüde istenmiş, tek kaygısı kendini esirgemek, peşinden koşulan cazibesini en yararlı olacak şekilde, temkinli ve ölçülü biçimde dağıtmak olmuştu. Golf, tenis, briç, sessiz film oynamak için, içki içmek için, yönetim kurullarında yer alması için aranmış, istenmişti hep – oysa bu kaba ve eski duvar ona ayaktakımı, dilenci, serseri muamelesi yapıyordu. Gururu fena halde incinmişti.

Şatonun zindanında buz vardı; Seton shaker'ını oraya götürüp doldurdu, martini hazırladı ve en yüksek kulenin mazgallarına götürdü; karısı da ışığın halka halka değişimini izlemek üzere ona katıldı. Tarlonia'nın petekli yarları karanlığa gömülmekteydi; kıyı boyunca uzanan tepeler kadın memesine pek az benzediği halde, Seton'ın duygularını sakinleştirip onda aynı derinden şefkati uyandırdılar.

"Yemekten sonra kafeye inerim belki," dedi karısı, "sırf dublajı nasıl yapmışlar diye merak ettiğimden."

Karısı Seton'ın televizyon yazarı olmakla ilgili duygularının yoğunluğunu anlamıyordu, hiçbir zaman anlamamıştı. Seton bir şey demedi. Uzaktan bakıldığında, mazgalların üstünde otururken, aslında olmadığı biri zannedilebileceğini sanıyordu –bir şair, görmüş geçirmiş bir seyyah, Elsa Maxwell'in dostu, bir prens ya da bir dük– ama o anda kendisini çevreleyen bu âlem esasen onu yüceltme ve değiştirme gücüne sahip değildi. Onca sıkıntıya ve masrafa katlanıp sınırları ve denizleri aşarak kendini –"Mükemmel Aile"nin yazarını– taşımıştı oraya sadece. O çiçekli, muazzam dekor

Seton'ın güneşten yanmış, arzulu, aç ve omuzları çökük olduğu gerçeğini ve üzerinde oturduğu, oraya yüce İspanya kralı tarafından yerleştirilmiş taşın poposuna battığı gerçeğini değiştirmiyordu.

Yemekte aşçı Clementina, köye inip La Famiglia Tosta'yı seyretmek için izin istedi. Oğlanlar anneleriyle birlikte gidiyordu elbette. Yemekten sonra Seton tekrar kulesine döndü. Balıkçı tekneleri fenerlerini yakmış, dalgakıranın ötesine açılıyorlardı. Ay yükseldi; denizin üzerine o kadar parlak bir ışık vuruyordu ki, sanki sular ışıkta fır dönüyordu. Köyden kızlarına seslenen annelerin bel canto'su duyuluyordu; ara sıra da televizyondan bir cıyaklama. Yirmi dakika sonra bitmiş olacaktı ama gıyaben suçluluk kemiklerini sızlatıyordu. Ah, insan barbarlığın, bayağılığın ve ayıplamanın ilerlemesini nasıl durdurabilirdi? Karısı ile çocuklarının yukarı çıkarken yaktıkları fenerlerin ışığını gördüğünde onları karşılamak üzere hendeğe indi. Yalnız değildiler. Kimler vardı yanlarında? Yukarı çıkan bu adamlar kimdi? Doktor mu? Belediye başkanı mı? Bir de elinde glayöllerle bir kız çocuğu. Bu bir heyetti – seslerindeki neşeden dostane bir heyet olduğu anlaşılıyordu. Onu tebrik etmek için gelmişlerdi.

"Ne kadar güzel, ne kadar komik, ne kadar gerçekçi!" dedi doktor.

Kız çocuğu ona çiçekleri verdi, belediye başkanı da onu kucakladı. "Ah Signore," dedi, "biz de sizi bir şair parçası sanmıştık."

Çev.: Roza Hakmen

Komodin

Öf! Küçük adamlardan nefret ediyorum, onlarla ilgili başka bir şey yazmayacağım, ama yeri gelmişken söyleyeyim, kardeşim Richard da onlardan biridir; yani küçük. Küçük elli, küçük ayaklı, küçük gövdelidir, küçük çocukları, küçük bir karısı vardır; kokteyllerimize geldiğinde küçük bir iskemlede oturur. Kardeşime ait bir kitabı elinize aldığınızda, iç kapağında onun küçücük el yazısını görürsünüz: "Richard Norton". Bana sorarsanız kardeşim etrafa iğrenç bir küçüklük aurası yayar. Ayrıca şımarıktır; evine gittiğinizde onun yemeklerini onun tabaklarında onun çatal bıçağıyla yersiniz ve evindeki kaprisli, bayağı kurallara uyduğunuz takdirde, şansınız varsa onun konyağından içebilirsiniz; tıpkı otuz yıl önceki gibi: O zaman da odasına gittiğinizde onun keyfine göre onun oyuncaklarıyla oynar ve onun zencefilli gazozuyla ödüllendirilirdiniz. Bazı insanlar tutkularını bir maceradan çok bir performans olarak yaşarlar. Bunlar sanki âşık olmak ve arkadaş edinmekten ziyade, daha doğdukları anda yapımcılığını üstlendikleri heyecanlı bir tiyatro oyununu erkek, kadın, çocuk ve köpeklerle sahnelerler. Oyuncu seçimi kısıtlı bir duygusal bütçeyle sınırlı olanlarda bu

iyice göze batar. Beceriksiz oyunculuk, dikkatimizi oyunun kendisine yöneltir. Masum genç kız fazlasıyla yaşlıdır. Başroldeki hanım da öyle. Köpeğin cinsi aykırıdır, mobilyalar uyumsuzdur, kostümler lime limedir, kahve servisi yapıldığında cezvenin içi boş gibidir. Ama oyundaki korku ve acıma duygusunun yoğunluğu daha şaşaalı yapımlardan aşağı kalmaz. Kardeşimi seyrederken, onun ikinci sınıf bir oyuncu kadrosunu yönettiği ve belki sonsuza dek sürecek şımarık çocuk rolünü oynadığı hissine kapılırım.

En güçlü duygularımızı ata yadigârları konusunda sergilemek –daha vasiyetname onaylanmadan tabak çanak takımlarına el koymak, halılara halat çekme yarışı yaparcasına asılmak ve kırık dökük bir iskemle yüzünden kan bağlarını koparmak– bizde aile geleneğidir. Bir eşyaya –bir çorba kâsesine ya da komodine– inatla bağlanmaya ilişkin anekdot ve öyküler, eşyanın kendisinin dokusunda, porselenin sırında, ahşabın cilasında yoğunlaşır ve klavsen müziğinin dinleyicide, örneğin bende uyandırdığı hüsran duygusunu uyandırır. Kardeşimle son karşılaşmam bir komodinle ilgiliydi. Annem durup dururken öldüğü ve vasiyetnamesinde müphem bir madde olduğu için kimi aile yadigârlarını Mathilda Teyze kapmıştı. O sırada hiç kimse duruma itiraz edecek kadar önemsememişti konuyu. Teyzem şu anda doksan yaşının üzerinde; yaşlılık açgözlülüğünü doyurmuş gibi görünüyor. Richard'la bana mektup yazıp istediğimiz bir eşya varsa memnuniyetle vereceğini bildirdi. Ben de cevap yazıp komodini istediğimi söyledim. Hatırladığım kadarıyla ağır pirinç kulplu, bordo kaplaması parlak cilalı, ayakları kavisli, zarif bir mobilyaydı. Aslında yarım ağızla istemiştim. Komodine pek de meraklı değildim ama kardeşimin meraklı olduğu anlaşıldı. Mathilda Teyze ona mektup yazıp komodini bana vereceğini bildirince Richard bana telefon edip komodini kendisinin istediğini söyledi – benden çok daha fazla istiyormuş, o kadar ki, tartışmanın anlamı yokmuş. Pazar günü ziyaretime gelip gelemeyeceğini sordu –yaklaşık seksen kilometre mesafede oturur–; ben de davet ettim haliyle.

O gün onun evinde değildik, onun viskisini içmiyorduk ama etrafa dağıttığı, benim tadını çıkarma hakkına sahip olduğum cazi-

be ve hoşluk ona aitti; yıllar önce karıma vermiş olduğu gül fidanlarını bahçede gördüğünde de, "Bakıyorum benim güller serpilmiş," dedi. İçkimizi bahçede içtik. Bir ilkbahar günüydü – gerçekliğine inanmakta zorlandığımız, yeşilli yaldızlı pazar günlerinden biriydi. Her şey tomurcuklanmakta, açmakta, filizlenmekteydi. İnsanın gücü her şeyi görmeye yetmiyordu –harelenen ışıklar, harelenen kokular, zevkten insanın dişlerini kamaştıran bir şeyler– ama en esrarengiz ve heyecanlı şey gölgeydi, tanımlanamayan ışıktı. Ulu bir akçaağacının altına oturduk; yaprakları henüz tam olarak değilse de ışığı kesecek kadar biçimlenmişti; güzelliği insanı afallatıyordu; tek bir ağaç gibi değil, yüz binlerce ağaçtan biri, ta çocuklukta başlayan yapraklanmış ağaçlar zincirinde bir halka gibi görünüyordu.

"Şu komodin meselesi ne?" diye sordu Richard.

"Mesele falan yok. Mathilda Teyze mektup yazıp istediğim bir şey var mı, diye sordu; benim de tek istediğim oydu."

"Sen öyle şeylere hiçbir zaman meraklı olmadın ki."

"O kadar da ilgisiz sayılmam."

"Ama o benim komodinim!"

"Her şey her zaman senin olmuştur zaten Richard."

"Kavga etmeyin," dedi karım, çok da haklıydı. Salakça bir laf etmiştim.

"Komodini senden satın almaya razıyım," dedi Richard.

"Ben senden para istemiyorum."

"Ne istiyorsun peki?"

"O komodini niçin bu kadar çok istediğini öğrenmek istiyorum."

"Açıklaması zor ama gerçekten istiyorum, hem de çok istiyorum!"

Richard alışılmadık bir içtenlikle, hissederek konuşuyordu. Onun gayet iyi bildiğimiz sahip olma arzusundan öte bir şey gibi görünüyordu bu. "Sebebini tam olarak bilemiyorum. O komodin evimizin, annem ölmeden önceki hayatımızın merkeziymiş gibi geliyor bana. Ne kadar mutlu olduğumuzu, nasıl yaşadığımızı bana hatırlatacak tek bir eşyam, belirli bir objem olsun istiyorum..."

Ne demek istediğini anlıyordum (Anlamamak mümkün müydü?) ama gerekçelerinden şüpheleniyordum. Komodin seçkin

bir mobilyaydı; onu prestij olsun diye, geçmişinin zenginliğini kanıtlayacak ve en aristokrat on yedinci yüzyıl göçmenlerinin soyundan geldiğini doğrulayacak bir tür aile arması gibi gördüğü için mi istiyor acaba, diye düşünüyordum. Hayalimde elinde bir içki kadehi, gururla komodinin yanı başında dikilirken görüyordum onu. Benim komodinim. Noel'de gönderdikleri tebrik kartlarının fonunda o komodin yer alacaktı, çünkü son derece seçkin bir soya işaret edermiş gibi görünen türden, incelikli bir marangozluk örneğiydi. Hayatını dönüştürdüğü saygınlık yapbozunun son parçası olacaktı. İkimiz inişli çıkışlı, dertli ve kimi zaman hüzünlü bir geçmişi paylaşmıştık; Richard o karmaşadan çıkıp göz kamaştırıcı, parlak bir saygınlığa ulaşmıştı ama komodin bu imajı kendi gözünde pekiştirecekti belki, komodin olmazsa belki bu imaj eksik kalacaktı.

Bunun üzerine komodini alabileceğini söyledim ona; hararetle teşekkür etti. Mathilda Teyze'ye mektup yazdım, o da cevap verdi. Teselli olarak bana DeLancey büyükannemizin dikiş kutusunu ilginç muhteviyatıyla –Çin yelpazesi, Venedik'ten gelme denizatı ve Buckingham Sarayı'ndan gelen davetiyeyle– birlikte gönderecekti. Nakliyat sorunu vardı. Yardımsever Mr. Osborn komodini benim evime kadar getirmeye razıydı ama gerisine karışmıyordu. Perşembe günü getirecekti; ben sonra uygun bir zamanda kendi steyşınımla Richard'ın evine götürecektim. Richard'ı arayıp durumu açıkladım; ta başından beri olduğu gibi gergin ve heyecanlıydı. Benim steyşın yeterince büyük müydü? Düzgün çalışıyor muydu? Peki perşembeden pazara kadar komodini nerede tutacaktım? Garajda bırakmamalıydım.

Perşembe günü eve döndüğümde komodin gelmişti, garajdaydı. Richard komodinin gelip gelmediğini öğrenmek için akşam yemeğinin ortasında aradı ve derinlerde gizli olan garip duygularını açığa çıkararak konuştu.

"Komodini bana vereceksin, değil mi?"

"Ne diyorsun, anlamıyorum."

"Üstüne oturmayacaksın, değil mi?"

Bunun altından ne çıkacak diye merak ediyordum. Bir tahta parçasına sevdalanmanın yanı sıra kıskançlığa da mı katlanmak zorundaydı? Komodini ona pazar günü götüreceğimi söyledim ama bana güvenmiyordu. Pazar sabahı küçük karısı Wilma'yla birlikte gelecekti, birlikte dönecektik.

Cumartesi günü komodini büyük oğlumla birlikte garajdan hole taşıdıktan sonra iyice inceledim. Mathilda Teyze ona çok iyi bakmıştı, bordo kaplamanın üstüne kalın bir cila çekilmişti ama tepesinde koyu renk bir halka vardı –sualtında görülen bir nesne gibi cilanın altında seçiliyordu–; kendimi bildim bileli, o halkanın olduğu yerde eski bir gümüş sürahi durur, içi tomurcuklanmış elma dallarıyla, şakayıklarla, güllerle, yaz bittiğinde de kasımpatılar ve rengârenk yapraklarla dolu olurdu. Çekmecelerin içinde duran, hayatlarımızın çökeltisi gibi oraya biriken şeyleri hatırlıyordum: köpek tasmaları, Noel çelenklerine bağlanan kurdeleler, golf topları, iskambil kâğıtları, Alman malı melek, kuzen Timothy'nin kendine sapladığı mektup açacağı, kristal mürekkep hokkası ve çeşitli unutulmuş kapıların anahtarları. Etkileyici bir yadigârdı.

Richard'la Wilma pazar günü geldiler; komodinin cilası benim steyşının ilkel koşullarında bir zarar görmesin diye yanlarında bir yığın yumuşak battaniye getirmişlerdi. Richard'la komodin iki sevdalı misali kavuştular; aşkın sunduğu ihtişam ve duygulanım imkânları düşünülecek olursa, çekmeceli bir mobilyaya vurulmuş olması trajikti. Cilanın altından seçilen koyu renk halkayı gördüğünde, mürekkep lekeli çekmecelerin içine baktığında o da benimle aynı şeyleri hatırlamış olmalı. Bahçelerine bağlanan bahçıvanlar, enstrümanlarına bağlanan kemancılar, uğurlarına bağlanan kumarbazlar, dantellerine bağlanan yaşlı hanımlar görmüşümdür; işte Richard da bu aşk kadar amansız duygunun hâkimiyetindeydi. Oğlumla ben battaniyelere sarılı mobilyayı evden steyşına taşırken bizi endişeyle izliyordu. Komodin steyşına biraz büyük gelmişti. Pençe biçimindeki oymalı ayakları bagaj kapağından birkaç santim dışarı taşıyordu. Richard çaresizce ellerini ovuşturuyordu ama başka seçeneği yoktu. Komodin bagaja yerleştirildikten sonra yola

çıktık. Bana dikkatli sürmemi tembihlemedi ama aklından geçtiğini biliyordum.

Kazadan ruhen sorumlu tutulabilirdim ama somut gerçekler bakımından suçlanamazdım. Bence kaçınmam mümkün değildi. Geçiş parasını ödemek üzere gişede durmuştuk, ben para üstü bekliyordum; o sırada ergenlik çağındaki çocuklarla dolu bir cabrio arkadan benim steyşına çarptı ve kavisli ayaklardan birini çatlattı.

"Ah, sizi geri zekâlı zibidiler!" diye uludu Richard. "Serseriler, beyinsiz caniler!" Elini kolunu sallayıp söverek arabadan indi. Hasar bana pek büyük gibi görünmüyordu ama Richard tesellisiz haldeydi. Gözünde yaşlarla, şaşırıp kalmış çocuklara nutuk atıyordu. O komodin paha biçilmez bir mobilyaydı. İki yüz küsur senelikti. Bu hasarı hiçbir meblağ, hiçbir sigorta telafi edemezdi. Dünya nadide bir güzellikten mahrum kalmıştı. O saçma sapan atıp tutarken arkamızda bir kuyruk oluştu, klakson sesleri yükseldi, gişedeki görevli ilerlememizi söyledi. "Bu vahim bir mesele," dedi Richard ona dönerek. Sürücü koltuğunda oturan caninin adını ve arabanın plakasını aldıktan sonra tekrar yola koyulduk; Richard çok sarsılmıştı. Evine vardığımızda yaralı antikayı şefkatle yemek odasına taşıyıp ambalajıyla birlikte yere bıraktık. Geçirdiği şok, yerini bir umut ışığına bırakmış gibiydi; çatlak ayağı parmağıyla yokladığında, ayağın onarılmış olacağı bir geleceği düşünmeye başladığı belli oluyordu. Tıpkı kişisel bir trajediyle karşı karşıya kalmış her terbiyeli adamın yapacağı gibi bana bir içki hazırladı, bahçesinden söz etti ama kalbinin yan odadaki kurban için çarptığı seziliyordu.

Richard'la ben pek sık görüşmeyiz, o günden sonra da yaklaşık bir ay boyunca bir araya gelmedik; bir sonraki görüşmemiz Boston Havalimanı'nda oldu; tesadüfen ikimiz de uçak bekliyorduk, birlikte akşam yemeği yedik. Mevsim yazdı – ben Nantucket'a gittiğime göre yaz ortası olmalıydı. Hava sıcaktı. Akşam karanlığı çöküyordu. O gece alevli kılıçların kullanıldığı özel bir menü vardı. Pişmiş yemek –şiş kebabı, dana ciğer ya da yarım piliç– servis masasına getirilip küçük bir kılıca geçiriliyordu. Sonra bir garson kılıcın ucuna görebildiğim kadarıyla bir parça pamuk takıp yakı-

yor ve kahramanca, alevler arasında servis yapıyordu. Bu ayrıntıyı komik ya da bayağı göründüğü için değil, o yaz akşamında iyi yürekli, mütevazı Boston'lıların gösteriyi neşeyle, mutlulukla izleyişini dokunaklı bulduğum için anlatıyorum. Alev alev kılıçlar gidip gelirken Richard da komodinden söz ediyordu.

Müthiş bir macera! Müthiş bir hikâye! Richard önce mahalledeki bütün mobilyacılarla konuşmuş ve Westport'ta komodinin ayağını onarabilecek, güvenilir bir adam bulmuştu; ne var ki gördüğünde mobilyacı da komodine âşık olmuştu. Komodini satın almak istemiş, Richard satmayı reddedince tarihçesini öğrenmek istemişti. Komodin onarıldıktan sonra fotoğrafını çekip on sekizinci yüzyıl mobilyaları konusunda uzman birine göndermişlerdi. Komodin ünlüydü, bir şöhreti vardı, 1780'de Sturbridge'in meşhur mobilyacısı tarafından yapılmış, yangına kurban gittiği zannedilen Barstow komodiniydi. Poole ailesinin malıydı (büyükannemizin büyükannesi Poole'lardandı) ve 1840'lara kadar onların envanterlerinde yer alıyordu; bu tarihte evleri yanmıştı; ne var ki komodinin sadece nerede olduğu konusundaki bilgi kaybolmuştu. Mobilyanın kendisi sağ salim bize ulaşmıştı. Şimdi de en asil antikacılar bir mirasyedi evlat misali eski itibarını ona iade ediyordu. Metropolitan Müzesi'nden bir küratör Richard'dan komodini müzeye ödünç vermesini rica etmişti. Bir koleksiyoncu on bin dolar teklif etmişti. Richard tutkun ve sahip olduğu bir şeyin insanlığın çoğunluğunun gözbebeği olduğunu keşfetmenin müthiş zevkine varıyordu.

On bin dolardan bahsettiğinde irkildim –ne de olsa komodine ben el koymuş olabilirdim– ama onu istemiyordum, zaten öteden beri de gerçekten istememiştim; havalimanının yemek salonunda Richard'ı bir tehlikenin beklediğini sezdim. Sonra vedalaşıp farklı yönlere uçtuk. Sonbaharda beni bir iş için aradığında komodinden tekrar söz etti. Evde komodinin üstünde durduğu halıyı hatırlıyor muydum? Hatırlıyordum. Üzerine esrarlı semboller serpiştirilmiş, çok renkli, eski bir Türk halısıydı. İşte, Richard New York'ta bir antikacıda halının neredeyse aynısını bulmuştu; şu anda pençe ayaklar aynı kahverengi-sarı geometrik yüzeylerin üstünde duru-

yordu. Richard'ın değişik parçaları birleştirdiği –yapbozu tamamladığı– belliydi; bir sonraki adımı bana söylemediği halde kolaylıkla hayal edebiliyordum. Gümüş bir sürahi satın alıp içini yapraklarla doldurdu ve bir sonbahar akşamı karşısına geçip oturarak bir yandan tek başına viski içerken bir yandan da hayranlıkla yaratısını seyretti.

Hayal ettiğim gece yağmur yağıyor olmalıydı; yağmur sesi Richard'ı zamanda geriye doğru en süratli götüren sestir. Nihayet her şey kusursuzdu – sürahi, ağır pirinçlerin cilası, halı. Komodin geçmişten günümüze taşınmış gibi değil, geçmişi de beraberinde odaya taşımış gibi görünüyordu muhtemelen. Richard'ın istediği de bu değil miydi? Cilanın altındaki koyu renk halka, boş çekmecelerin rayihası onda hayranlık uyandırıyordu mutlaka; iki sıvının –yağmur ve viskinin– etkisiyle, eskiden komodine dokunmuş, onu cilalamış, üstüne içki kadehlerini bırakmış, sürahiye çiçekler yerleştirmiş, çekmecelerine sicim parçaları tıkmış kişilerin elleri karanlığın içinden uzanır gibi olmuştu herhalde. Richard baktıkça, onların donuk parmak izleri hayata tutunurcasına cilanın üstüne toplanmışlardı. Hatırlamak suretiyle, bir adım daha atarak onları çağırmış, onlar da bir anda –uçarak– odaya doluşmuşlardı; onca yıldır acı içinde, sabırsızlıkla Richard'ın davetini beklemişlerdi sanki.

Ölülerin arasından ilk kalkıp gelen DeLancey Nine olmuştu; baştan aşağı siyahlar içinde, zencefil kokusuyla. Alımlıydı, akıllıydı, muzafferdi, geçmişle bağlarını koparmıştı; bunun heyecanı onu bir dalganın gücüyle hayatı boyunca taşımış ve bildiğimiz kadarıyla cennetin kapısına bırakmıştı. Eğitiminin mendil dikişiyle biraz da Fransızca öğrenmekten ibaret olduğunu söylüyordu küçümseyerek; ne var ki bir hanımın fikir sahibi olmasının ayıp sayıldığı bir dünyayı bırakıp fikirlerini bir platformun üzerine çıkarak ifade edebileceği, yumruğuyla kürsüye vurabileceği, karanlıkta tek başına yürüyebileceği ve kırmızı itfaiye arabası yar yangın sokağa girdiğinde (her zaman yaptığı gibi) itfaiyecilere tezahürat yapabileceği bir dünyaya gelmişti. Tavrı kararlı ve kâhinsiydi, çünkü batıya, ta Cleveland'a kadar gitmiş, kadın haklarıyla ilgili konuşmalar yap-

mıştı. Bir hanım her şey olabilirdi! Doktor! Avukat! Mühendis! Hanımlar Louisa Teyze gibi puro içebilirdi.

Louisa Teyze toplantıya katılmak üzere uçarak gelirken bir yandan da puro içiyordu. Her zamanki gibi etkileyici ve telaşlı bir giriş yaparken, komodine dokunup mavi koltuğa yerleşirken arkasında bir İspanyol şalının saçakları havada süzülüyor, iri halka küpeleri iki yana sallanıyordu. O bir sanatçıydı. Roma'da eğitim görmüştü. Çiğlik, gösteriş, tutku ve felaket, resimlerinden eksik olmazdı. Bütün önemli konuları ele almıştı – Sabin Kadınlarının Kaçırılması, Roma'nın Yağmalanması. Devasa tuvalleri çıplak kadın ve erkeklerle doluydu ama hepsi orantısızdı, renkler donuktu, hatta savaş alanlarının üstündeki bulutlar bile meyus görünümlüydü. Başarısızlığını keşfettiğinde artık iş işten geçmişti. Bütün hırsını en büyük oğlu Timothy'ye yansıtmıştı; Timothy mezardan elinde Beethoven sonatları kitabıyla, suratı garezden kararmış halde, somurtarak geldi.

Timothy ünlü bir piyanist olacaktı. Annesi öyle karar vermişti. Bir harika çocuğun yaşayabileceği her türlü ıstırap, mahrumiyet ve aşağılanma Timothy'ye yaşatıldı. Yalnız ve acı bir hayatı vardı. İlk resitalini yedi yaşındayken verdi. On iki yaşındayken orkestra eşliğinde çaldı. Ertesi yıl turneye çıktı. Tuhaf kıyafetler giyer, uzun buklelerini briyantinlerdi; on beş yaşında intihar etti. Annesi onu acımasızca zorlamıştı. Peki bu tutkulu, şevkli kadın niçin böyle bir hata yapmıştı? Belki kalıtım ya da şanssızlıktan ötürü tatminli, huzurlu insanların arasında yer alamadığı hissini telafi etmek ya da acısını çıkarmak istemişti. Şöhretin bütün bunlara bir son verebileceğini –kendisi meşhur bir ressam ya da oğlu meşhur bir piyanist olsa, bir daha asla yalnızlık çekmeyeceklerini, küçümsenmeyeceklerini– düşünmüştü belki.

Richard istese de Tom Enişte'nin aralarına katılmasına mâni olamazdı. Hiçbir gücü yoktu. Komodinin büyüsünün acının büyüsü olduğunu fazlasıyla geç anlamış ve ona teslim olmuştu. Tom Enişte eski bir atletin zarafetiyle girdi içeri. O, ailenin âşığıydı. Gönül maceralarını kimse takip edememişti. Her hafta –bazen hafta ortasında–

sevgili değiştirirdi. Onlarca, yüzlerce, hatta belki binlerce sevgilisi olmuştu. Bacaklarına ortez takılı en küçük oğlu Peter'ı kucağında taşıyordu. Peter, doğumundan hemen önce, Tom Enişte karısı Louisa Teyze'yi bir kavga sırasında merdivenden aşağı ittiğinde sakatlanmıştı.

Mildred Teyze havada kaskatı uçarak gelip oturduğunda lacivert eteğini çekiştirerek dizlerini örttü ve endişeyle büyükanneye baktı. Yaşlı hanım özgürlüğünü adeta anlaşmalar ve sözleşmelerle, bayrak ve ulusal marşlarla güvenceye alınmış bir ulusmuşçasına Mildred'a teslim etmişti. Mildred pasifliğin, iğne oyasının ve ev işinin ona göre olmadığını biliyordu. Dejenere olup kanaatkâr bir ev kadınına dönüşmek, annesinin kılıcıyla sonsuza dek kazandığı arazileri zorbaya teslim etmek anlamına gelirdi. Ne yapmaması gerektiğini gayet iyi biliyordu ama ne yapması gerektiğine bir türlü karar verememişti. Piyesler yazdı. Şiir yazdı. Altı yıl boyunca Kristof Kolomb'la ilgili bir oyun üzerinde çalıştı. Kocası Sidney Enişte bebek arabasını, bazen de elektrikli süpürgeyi itti durdu. Kocası ev işlerini yaparken Mildred Teyze onu öfkeyle seyrederdi. Kocası onun haklarına, yararlılığına el koymuştu. Kendine bir dost buldu; buluştukları otele ilk üç dört gidişinde kendini bulduğunu düşündü. Bu annesinin ona sunduğu fırsatlardan biri değildi ama Kristof Kolomb'dan iyiydi. Onun katkısı kaçak aşk olacaktı. Rezil bir ilişkiydi, sonu da rezil oldu: ifşaat, imzasız mektuplar, acı gözyaşları. Dostu sıvıştı, Sidney Enişte kendini içkiye verdi.

Sidney Enişte mezardan yalpalayarak döndü ve kanepeye, Richard'ın yanına oturdu; leş gibi içki kokuyordu. Karısının budalalığını öğrendiğinden beri sarhoştu. Yüzü şişmişti. Göbeği o kadar büyümüştü ki, gömleğinin bir düğmesi kopmuştu. Zihni ve gözleri cam gibiydi. Sarhoşluktan, yanan sigarayı kanepeye düşürdü, kadifeden duman tütmeye başladı. Richard'ın konumu gözlemle sınırlı gibiydi. Konuşamıyor, hareket edemiyordu. Sonra Sidney Enişte durumu fark etti ve viski bardağını döşemeye boşalttı. Viski ve kanepe alev aldı. Eski çubuklu Windsor sandalyede oturmakta olan büyükanne ayağa fırladı ama elbisesi çubuklara takılınca popo kısmı yırtıldı. Köpekler havlamaya başladı, sakat çocuk Peter da

cılız bir sesle –müstehcen bir alayla– "Joy to the world! The Lord is come. Let Heaven and nature sing,"[1] diye ilahi söylemeye başladı, çünkü Richard'ın canlandırdığı sahne bir Noel yemeğiydi.

Richard bir noktada –belki gümüş sürahiyi satın aldığında– geçmişin dehşetine teslim olmuştu; hayatı doğadaki birçok şey gibi bir yay çiziyordu. Wilma'ya sevgisinde bir mutluluk, bir ferahlık bulmuş olsa gerekti ama komodin evinde hâkim konuma yerleştikten sonra bedbaht çocukluğuna gömülmüş gibiydi. Bir akşam evlerine yemeğe gittik – Şükran Günü'ydü herhalde. Komodin esrarengiz sembollü halının üzerinde, yemek odasında duruyordu; gümüş sürahi kasımpatılarla doluydu. Richard karısı ve çocuklarıyla unutmuş olduğum sinirli bir tonda konuşuyordu. Herkesle kavga etti, benim çocuklarımla bile. Ah, hayat kimileri için tadına doyulmaz bir ayrıcalıkken, bazıları niye bu tiyatroda koltuk ücretini öfke, yozlaşma ve kâbuslardan oluşan bir fidyeyle ödemek zorunda kalır? Oradan elimizden geldiğince erken ayrıldık.

Eve döndüğümüzde büfeden Mildred Teyze'nin yeşil cam kâsesini alıp çekiçle parçaladım. Sonra büyükannemin dikiş kutusunu kül kovasına attım, dantel masa örtüsünün ortasını yakarak koca bir delik açtım, kalaylı kurşundan kabını da bahçeye gömdüm. Hepsi gitti – Roma paraları, Venedik'ten gelen denizatı, Çin yelpazesi. Ölüme ilişkin tesadüfi kavramımıza ve bizleri birbirimize bağlayan, dünyayı yerinden oynatan sevgiye zerre kadar değer vermeyelim. Kahrolsun üst kattaki holde duran doldurulmuş baykuş ve tırabzan babasındaki Hermes heykeli! Yakut gerdanlığı rehine ver, Buckingham Sarayı'ndan gelen davetiyeyi at gitsin, Murano spreyli parfüm şişesiyle Kanton işi balık tabaklarının üstünde tepin. İster uykuda olalım ister uyanık, bizi rahatsız eden ve amacımıza karşı olan her şeyi unut gitsin. Şiarımız bundan böyle temizlik ve cesaret. Başka türlü silahlı nöbetçiyi bertaraf edip dağlık sınırı aşamayız.

Çev.: Roza Hakmen

1 (İng.) Noel ilahisi. "Müjdeler dünyaya! Tanrı doğdu. Gökler, tabiat şarkı söylesin." –çn.

Müzik Hocası

Her şey planlanmış gibiydi; Seton o akşam evinin kapısını açıp holden geçerek salona girdiğinde hissetti bunu. Hayatının daha önceki bir döneminde kızların çiçeklere, mumlara, gramofonda çalınacak plaklara gösterdiği özenle yerleştirilmişti sanki her şey. Bu sahne onu memnun etmek için hazırlanmamıştı, sitem kadar basit bir şey için de hazırlanmamıştı. "Merhaba," diye seslendi yüksek sesle, neşeyle. Hıçkırıklar ve iniltiler havada yankılandı. Küçük salonun ortasında bir ütü masası duruyordu. Üzerine Seton'ın bir gömleği serilmişti; karısı Jessica bir yandan gömleği ütülerken bir yandan da gözyaşlarını siliyordu. Bebek Jocelin piyanonun yanındaydı. Jocelin çığlık çığlığaydı. En büyük kızı Millicent bebeğin yanında bir iskemleye oturmuş hıçkırıyordu; elinde kırılmış bir taşbebeğin parçaları vardı. Yerde emekleyen ortanca çocuk Phyllis konserve açacağıyla bir koltuğu delmiş, içindeki dolgu malzemesini kazıyordu. Açık mutfak kapısından kokusuna bakılırsa yanmakta olan bir kuzu budundan çıkan duman bulutları salona süzülüyordu.

Seton günü bu kargaşa içinde geçirmiş olduklarına inanamıyordu. Hepsi –fırındaki yangın dahil– onun eve gireceği ana göre

planlanmış, düzenlenmiş olmalıydı. Hatta salona göz gezdirerek sahnenin etkililiğini takdir eden karısının bezgin yüzünde iç huzuru ifade eden bir bakış görür gibi oldu. Kendini bozguna uğramış gibi hissetmekle birlikte yılmadı; eşikte durup hızla bir durum değerlendirmesi yaptı ve ilk hamle olarak bir öpücükte karar kıldı; ne var ki ütü masasına yaklaşırken karısı elini sallayarak, "Yaklaşma bana. Sana da bulaşmasın. Feci nezleyim," diyerek onu uzaklaştırdı. Seton bunun üzerine Phyllis'i koltuktan uzaklaştırdı, Millicent'a bebeğini tamir edeceğine söz verdi ve bebeği banyoya götürüp altını değiştirdi. Mutfakta duman bulutlarını yararak eti fırından çıkaran Jessica bağıra çağıra sövüp sayıyordu.

Et yanmıştı. Aşağı yukarı diğer her şey de yanmıştı: ekmekler, patatesler ve dondurulmuş elma turtası. Seton yanık yemeklerle dolu tabakların durduğu sofranın karşı tarafındaki Jessica'nın yüzüne ağzında küllerle, yüreğinde müthiş bir ağırlıkla baktı; bir zamanlar zekâ ve tutkuyla ışıldayan bu çehre şimdi karanlık ve ona yabancıydı. Yemekten sonra bulaşığa yardım etti, çocuklara kitap okudu; çocukların okuduklarına ve yaptıklarına gösterdikleri ilginin saflığı, sevgilerindeki güvenin gücü Seton'ın ağzındaki yanık et tadının acısına bir de keder katıyordu sanki. Seton dışında herkes üst kata yatmaya gittikten sonra uzun süre boyunca duman kokusu havada asılı kaldı. Seton salonda tek başına oturmuş, kendi kendine dertlerini bir bir sayıyordu. On yıldır evliydi, Jessica ona hâlâ sıra dışı bir güzelliğe ve kişiliğe sahip bir kadın gibi görünüyordu, ama son bir iki yıldır aralarına vahim ve esrarengiz bir şey girmişti. Yanık etin alışılmadık bir yanı yoktu, rutin olmuştu. Jessica pirzolaları, hamburgerleri yakıyordu, Şükran Günü'nde hindiyi bile yakmıştı; yemekleri kasten yakar gibiydi, ona karşı hıncını bu yolla ifade ediyordu sanki. Çok çalışıp yorulduğu için isyan ettiği söylenemezdi. Temizlikçi kadınlar, çeşitli aletler –yükünün hafifletilmesi– işe yaramıyordu. Hatta Seton'a sorulursa hınç da değildi bu. Parıltılı ve sıradan dış görünümün altında, yeraltında büyük bir değişime benziyordu belki –Jessica'nın da farkında olmadığı–, bir cinsel hareketin, devrimin kıpırtıları.

Jessica'dan ayrılmak istemiyordu, ama gözü yaşlı çocuklara, tehditkâr bakışlara, dumanlı ve darmadağın eve daha ne kadar katlanabilirdi? Seton'ın direndiği geçimsizlik değil, kendine saygısının en sağlıklı ve değerli unsuruydu. Bu koşullarda çilekeşlik ona müstehcen geliyordu. Ne yapabilirdi? Hem kendinin hem de Jessica'nın ihtiyacı olan şeyler değişiklik, hareket ve açılımdı muhtemelen; evliliğini sürdürmenin bir yolunu ararken aklına gelen tek şeyin Jessica'yı on yıl önce, sevgili oldukları yıllarda sık sık gittikleri bir restorana yemeğe götürmek olması belki de Seton'ın sınırlılığının göstergesiydi. Ama bunu yapmanın bile kolay olmayacağını biliyordu. Doğrudan bir teklife doğrudan acı bir ret cevabı alırdı. Temkinli davranmalıydı. Onu şaşırtmalı, yumuşatmalıydı.

Mevsim sonbahar başıydı. Hava güneşliydi. Her yer sararmış yapraklarla kaplıydı. Evin bütün pencerelerinden ve dış kapının camlı bölmesinden dökülen yapraklar görünüyordu. Seton iki üç gün bekledi. Havanın özellikle güzel olduğu bir günü bekledi, sonra sabahın ilerlemiş bir saatinde Jessica'yı işten aradı. Evde temizlikçi kadın olduğunu biliyordu. Millicent'la Phyllis okuldaydılar, Jocelin de uyuyor olmalıydı. Jessica'nın fazla işi olmazdı o saatte. Hatta boş boş oturup düşünüyordu belki. Telefon etti, şehre inmesini, birlikte akşam yemeği yiyeceklerini söyledi; davet etmedi, bildirdi. Jessica duraksadı; çocuklarla kalacak birini bulmanın zor olacağını söyledi, sonunda pes etti. Hatta geleceğini söylerken Seton sesinde bayıldığı o şefkatli sevgiden bir iz bile duyar gibi oldu.

Birlikte bir restorana yemeğe gitmeyeli bir yıl olmuştu; o akşam Seton ofisten çıkıp istasyonun aksi yönünde yürürken alışkanlıkların üst üste dağ gibi yığılarak ilişkilerini donuklaştırdığının ve ezdiğinin bilincindeydi. Hayatının etrafına çok fazla sınır çizilmiş olduğunu düşündü; ama bu sınırların üstünden atlayıvermek ne kolaydı. Jessica'yı beklemek üzere gittiği restoran mütevazı, iyi bir restorandı; o akşam Seton içeri girdiğinde masalar cilalı, örtüler kolalıydı, içerisi taze ekmek ve sos kokuyordu, bütün hazırlıklar tamamlanmıştı, içeriye hoş bir bekleyiş havası hâkimdi. Vestiyerdeki kız Seton'ı hatırladı; Seton da gençlik yıllarında basamak-

ları nasıl coşkuyla inerek bara girdiğini hatırladı. Her şey harika kokuyordu. Barmen işinin başına yeni geçmişti; yeni tıraş olmuştu, üstünde beyaz bir ceket vardı. Her şeyde bir samimiyet, bir kutlama havası vardı. Bütün yüzeyler parlıyordu, omuzlarına vuran ışık on yıl önce omuzlarına vurmuş olan ışığın aynısıydı. Şefgarson yanına gelip iyi akşamlar dilediğinde Seton bir şişe şarabın –onların şarabından bir şişenin– buza yatırılmasını rica etti. Akşamın karanlığına açılan kapı eskiden Jessica'nın saçında karlarla, yeni bir elbise ve yeni ayakkabılarla, iyi haberlerle, kaygılarla, geç kaldığı için özür dileyerek gelişini beklerken baktığı kapıydı. Onun Seton gelmiş mi diye bara nasıl göz attığını, durup vestiyerdeki kızla nasıl konuştuğunu, sonra hafif adımlarla yanına gelip elini nasıl tuttuğunu, aynı hafiflik ve zarafetle gecenin geri kalanında kendi hoşnutluğuna katıldığını hatırlıyordu.

Sonra bir bebek ağlaması duydu. Kapıya dönüp baktığında Jessica içeri giriyordu. Ağlayan bebeği omzuna yatırmıştı. Peşinde eski kar tulumları içinde Phyllis ve Millicent vardı. Henüz erken bir saatti, restoran kalabalık değildi. Bu giriş, bu tablo bir saat sonra olsa çok daha çarpıcı olurdu, buna rağmen o sırada da –en azından Seton için– yeterince etkileyiciydi. Jessica'nın kucağında hıçkıran bir bebek, iki yanında birer çocukla dururken çizdiği portre kocasıyla buluşmaya gelmiş, ama programdaki aksaklık yüzünden çocukları da getirmek zorunda kalmış bir kadın değil, ona ihanet eden adamı alenen suçlamaya gelmiş bir kadın portresiydi. Jessica parmağını ona doğru uzatmadıysa da, grup dramatik ve suçlayıcı bir anlamla yüklüydü.

Seton derhal yanlarına gitti. Çocukların getirildiği türden bir restoran değildi orası ama vestiyerdeki kız sevecenlikle Millicent ve Phyllis'in kar tulumlarını çıkarmalarına yardımcı oldu. Seton Jocelin'i kucağına alınca bebeğin ağlaması kesildi.

"Çocuk bakıcısı gelemedi," dedi Jessica, ama gözlerini Seton'dan kaçırıyordu, Seton onu öptüğünde başını çevirdi. Arka tarafta bir masaya götürüldüler. Jocelin bir kâse zeytini devirdi, yemek evdeki yanık akşam yemekleri gibi kasvet ve kargaşa içinde yendi. Döner-

lerken çocuklar arabada uyuyakaldılar; Seton yine başarısız olduğunu –ya da mat edildiğini– anladı. Ve ilk kez, Jessica'nın cinsiyetinin gölgeleriyle ve esrarengizliğiyle değil, düpedüz huysuzlukla mücadele ediyor olabileceği şüphesine kapıldı.

Aynı çizgide bir girişimde daha bulundu; bir cumartesi öğleden sonra Thompson'ları içkiye davet etti. Aslında gelmek istemediklerini anlamıştı. Carmignole'lara gidiyorlardı –herkes Carmignole'lara gidiyordu–; Seton'lar bir senedir, belki daha uzun süredir misafir ağırlamıyordu; evlerinin sosyal şöhreti lekelenmişti. Thompson'lar sırf arkadaşlık hatırına geldiler ve sadece birer kadeh içmek üzere geldiler. Alımlı bir karıkocaydılar; Jack Thompson'ın karısı üzerindeki şefkatli hâkimiyetine Seton gıpta ederdi. Jessica'ya Thompson'ların geleceğini söylemişti. Jessica bir şey dememişti. Geldiklerinde salonda değildi ama birkaç dakika sonra dolu bir çamaşır sepetiyle boy gösterdi; Seton bir şey içmesini teklif ettiğinde vakti olmadığını söyledi. Thompson'lar Seton'ın başının dertte olduğunu görüyorlardı, ama kalıp ona yardımcı olamazlardı, Carmignole'lara geç kalıyorlardı. Fakat Lucy Thompson arabaya bindikten sonra Jack tekrar kapının önüne gelip Seton'la o kadar etkileyici bir şekilde konuştu ki –dostluk ve duygudaşlıkla konuştuğu belliydi– Seton söylediklerini can kulağıyla dinledi. Durumu anladığını, Seton'ın bir hobi edinmesi gerektiğini söyledi, belirli bir hobi: Piyano dersi almalıydı. Miss Deming adlı bir hanım vardı, onunla görüşmeliydi. O yardımcı olurdu. Sonra el sallayarak vedalaştı ve arabasına döndü. Bu tavsiye Seton'a hiç tuhaf gelmedi. Çaresiz ve bitkindi, hayatının ne anlamı vardı? Salona döndüğünde Phyllis yine konserve açacağıyla koltuğa saldırmaktaydı. Mazereti döşemenin içine 25 sent kaçırdığıydı. Jocelin'le Millicent ağlıyorlardı. Jessica akşam yemeğini yakmaya başlamıştı.

Pazar günü yanmış dana eti, pazartesi yanmış rulo köfte yediler; salı günü et o kadar yanmıştı ki, Seton ne eti olduğunu anlayamadı. Miss Deming geldi aklına; onun müzik dersi verme kisvesi altında mahallenin erkeklerini teselli eden şuh bir aşüfte olabileceğine hükmetti. Ama telefon ettiğinde sesi kocakarı sesiydi. Seton onu

Jack Thompson'ın tavsiye ettiğini söyledi, Miss Deming de ertesi akşam saat yediye randevu verdi. Seton çarşamba akşamı yemekten sonra evden çıkarken en azından evden çıkmanın, iş ve evle ilgili sorunlarının dışında bir şeyle ilgilenmenin bile bir tür terapi olduğunu düşündü. Miss Deming kasabanın öbür ucunda, Bellevue Caddesi'nde oturuyordu. Kapı numaralarını görmek zordu; Seton arabasını kaldırım kenarına park edip evi yürüyerek aradı.

Bir sonbahar akşamıydı. Bellevue Caddesi genel görünümlerine kusur bulunamayacak, eli yüzü düzgün, ama bir kaprise boyun eğilerek kanlı İslam'ın ırak camileriyle haremlerine yanlışlıkla ya da en azından esrarengiz biçimde göz kırpan küçük minareler ve tahta boncuktan perdelerle süslenmiş ahşap evlerin olduğu arka sokaklardan biriydi. Sokağın büyüsü de bu çelişkide yatıyordu zaten. Sokak gerileme dönemindeydi, ama zarafetle geriliyordu; süslü bir bozulma halindeydi; arka bahçeler açmış güllerle doluydu, köknarlarda kardinal kuşları ötüyordu. Birkaç ev sahibi hâlâ çimenlerin üzerindeki dökülmüş yaprakları tırmıkla topluyordu. Seton aynı böyle bir sokakta büyümüştü, geçmişinin bu parçasına hiç beklemediği bir anda rastlamak çok hoşuna gitmişti. Güneş batıyordu –sokağın bir ucu kırmızı ışığa boyanmıştı– bunu görünce midesinde açlık kadar keskin bir batma hissetti, ama bu açlık değil, özlemdi. Ah, anlı şanlı bir hayat sürmek vardı!

Miss Deming'in evinin verandası yoktu ve diğer evlere göre belki boyanmaya daha muhtaçtı, ama ışık azalmaya başladığından Seton emin olamadı. Kapının üzerinde bir tabelada TIKLATIP GİRİN yazıyordu. Merdivenin ve ahşap bir portmantonun bulunduğu küçük bir hole girdi. İlerideki bir odada kendi yaşlarında bir adam piyano tuşlarının üstüne eğilmişti. "Erken geldiniz," diye seslendi Miss Deming. "Oturup bekleyin lütfen."

Öyle yoğun bir teslimiyetle, bitkinlikle konuşuyordu ki, ses tonu Seton'a beklediği şeyin iğrenç ve acılı olacağını ima eder gibiydi. Portmantonun altındaki banka oturdu. Rahatsızdı. Elleri terliyordu, eve, banka, duruma sığamadığını hissediyordu. Karısının cazibesini sakladığı, kendisinin piyano çalmayı öğrenmeye niyetlendiği

bu hayat ne kadar esrarengiz, diye düşündü. Rahatsızlığı öyle bir noktaya geldi ki, bir an kaçıp gitmeyi düşündü. Kapıdan Bellevue Caddesi'ne çıkıp bir daha da gelmeyebilirdi. Evdeki kargaşayı hatırlayınca yerinden kıpırdamadı. Sonra bir sonsuzluk biçimi olarak bekleme düşüncesinin saldırısına uğradı. İnsan diş hekimlerinin, doktorların bekleme odalarında, tren ve uçakları beklerken, telefon kulübelerinin önünde, restoranlarda beklerken ne kadar çok zaman harcıyordu. Hayatının büyük bölümünü beklemekle geçiriyormuş, piyano dersleri için beklemeyi taahhüt ettiği takdirde geriye kalan birkaç güzel yılı da boşa harcayabilirmiş gibi geldi ona. Yine kaçmayı düşündü ama tam o anda öbür odadaki ders bitti. "Yeterince çalışmamışsınız," dediğini duydu Miss Deming'in. "Hiç aksatmadan her gün bir saat çalışmalısınız, yoksa benim vaktimi boşa harcamış olursunuz." Öğrencisi hole çıktığında ceketinin yakası yukarı kalkık olduğundan Seton yüzünü göremedi. "Sıradaki," dedi Miss Deming.

Düz piyanonun bulunduğu küçük oda holden daha sıkışıktı. Seton içeri girdiğinde Miss Deming başını kaldırıp bakmadı bile. Ufak tefek bir kadındı. Kır düşmüş kahverengi saçlarını örüp cılız bir topuz halinde tepesine tutturmuştu. Bir şişme yastığın üstünde, ellerini kucağında kavuşturarak oturuyor, ara sıra bir şey sinirine dokunuyormuş gibi hoşnutsuzlukla dudaklarını kıpırdatıyordu. Seton beceriksizce küçük piyano taburesine yerleşti. "Daha önce hiç piyano dersi almadım," dedi. "Bir ara korno dersi almıştım. Lisede bir korno kiralamıştım..."

"Onu unutalım," dedi Miss Deming. Ortadaki do tuşunu işaret edip bir gam çalmasını söyledi. Nota sehpasının parlak ışığında Seton'ın parmakları devasa ve çıplak görünüyordu. Gamı çalarken bocaladı. Miss Deming bir iki kere kurşunkalemle parmaklarının eklem yerlerine vurdu; bir iki kere parmaklarını kendi parmaklarıyla tutup hareket ettirdi. Seton'ın gözünde kadının hayatı temiz ellerden, pis ellerden, kıllı ellerden, gevşek ellerden, kaslı ellerden oluşan bir kâbus olarak canlandı ve hoşnutsuzluğunun bundan kaynaklanabileceğine hükmetti. Dersin ortasına geldiklerinde

Seton ellerini kucağına bıraktı. Onun kararsızlığı Miss Deming'i sabırsızlandırmaktan başka işe yaramadı; Seton'ın ellerini alıp tekrar tuşların üstüne yerleştirdi. Seton sigara içmek istiyordu, ama piyanonun üzerinde iri bir kâğıtta sigara içmenin yasak olduğu yazılıydı. Ders bittiğinde Seton'ın gömleği ıslaktı.

"Tekrar geldiğinizde lütfen tam para getirin. Parayı yazı masasının üstündeki vazoya koyun," dedi Miss Deming. "Sıradaki." Seton'la bir sonraki öğrenci kapının eşiğinde karşılaştılar ama öbür adam yüzünü çevirdi.

İşkencenin sona ermesi Seton'ı coşturmuştu; Bellevue Caddesi'nin karanlığına çıktığında hayalinde hoş ve saçma bir görüntü canlandı: Piyanist olmuştu. Jack Thompson acaba bu basit zevkleri mi kastediyordu, diye düşündü. Eve vardığında çocuklar yatmıştı; çalışmak üzere piyanonun başına oturdu. Miss Deming ona basit bir ezgisi olan ve iki elle çalınan bir egzersiz vermişti; bir saat boyunca tekrar tekrar aynı egzersizi çaldı. Pazar dahil her gün çalıştı; ikinci dersine gittiğinde hocanın daha zor bir egzersizle onu ödüllendireceğini içtenlikle umuyordu; ne var ki Miss Deming bir saati Seton'ın yorum ve tekniğini eleştirmekle geçirdi ve aynı egzersizi bir hafta daha çalışmasını söyledi. Seton üçüncü dersin sonunda nihayet bir değişiklik olacağını düşünüyordu ama eve aynı egzersizle döndü.

Jessica onu teşvik etmemekle birlikte yakınmıyordu da. Olayların gelişimi aklını karıştırmışa benziyordu. Müzik sinirine dokunuyordu, Seton sinir olmasını anlayabiliyordu. Basit ezgisiyle egzersiz kızlarının bile belleğine kazınmıştı. Bulaşıcı bir hastalık misali, hepsinin hayatının istenmeyen bir parçası, bir baş belası olmuştu. Egzersiz iş saatleri boyunca Seton'ın aklının bir köşesinde duruyor, ani bir duygu –acı ya da şaşkınlık– karşısında ezgi yükselip bilincinin ön saflarına yerleşiyordu. Seton piyano ustalığının böyle uğraşıp didinerek, zihinsel eziyetle kazanıldığını hiç bilmiyordu. Artık akşam yemeğinden sonra çalışmak üzere piyanonun başına geçtiğinde Jessica alelacele salondan çıkıp üst kata gidiyordu. Müzikten çekiniyor, belki korkuyor gibiydi. Seton'ın egzersizle kendi ilişkisi

bir baskı kaynağıydı ve bulanıktı. Bir akşam geç saatteki trenden inerek istasyondan eve giderken Thompson'ların evinin önünden geçmiş, evden aynı baş belası egzersizin ezgisi gelmişti kulağına. Jack çalışıyordu herhalde. Bunun o kadar tuhaf bir yanı yoktu, ama Carmignole'ların evinin önünden geçerken aynı ezgiyi duyunca acaba kendi hafızası mı kulaklarında bu ezgiyi çalıyor, diye düşündü. Karanlık bir geceydi; gerçeklik duygusu sarsılmış olan Seton kendi evinin kapısının eşiğinde durup dünyanın bizim algılayamadığımız kadar hızlı değiştiğini –ölüp kendini yenilediğini– ve hayatının olaylarını çıplak bir yüzücü misali anlamadan yaşadığını düşündü.

Jessica o gece eti yakmamıştı. Fırında Seton için güzel bir yemek duruyordu; Seton'a servis yaparkenki utangaçlığı belki de karısı olarak kendisine geri döneceğini düşündürdü ona. Seton yemeğini bitirdikten sonra çocuklara kitap okudu, ardından gömleğinin kollarını sıvayıp piyanonun başına geçti. Jessica odadan çıkmak üzereyken dönüp Seton'la konuştu. Tavrı yakarır gibiydi; bu da gözlerinin daha büyük ve daha koyu renk, yüzünün her zamankinden de solgun görünmesine yol açıyordu. "Karışmak istemem elbette," dedi alçak sesle, "zaten müzikten anlamadığımı da biliyorum, ama acaba hocandan sana başka bir egzersiz vermesini rica edemez miydin? Bu kafama o kadar takılıyor ki. Bütün gün kafamın içinde çalıyor. Yeni bir parça verse..."

"Anlıyorum ne demek istediğini," dedi Seton. "Sorarım."

Beşinci derse gittiğinde günler epeyce kısalmıştı; artık Bellevue Caddesi'nin bir ucunda ona yüce umutlarını, özlemlerini hatırlatacak alev alev bir güneş batışı olmuyordu. Seton kapıyı tıklatıp küçük eve girdi ve derhal sigara dumanı kokusu çarptı burnuna. Şapkasıyla paltosunu çıkarıp salona girdi ama Miss Deming kauçuk minderinin üstünde değildi. Seslenince mutfaktan cevap verdi; kapıyı açınca gördüğü sahne Seton'ı şaşkına çevirdi. Mutfak masasında iki delikanlı oturmuş sigara ve bira içiyorlardı. Siyah saçları yağa bulanmış ve arkaya doğru kanat gibi taranmıştı. Ayaklarında motorcu çizmeleri, üstlerinde kırmızı av gömlekleri vardı; tavırları kuralları hiçe sayan gençliğin sözcülüğünü yapacak

şekilde geliştirilmişti. Miss Deming arkasından kapıyı kapatırken biri, "Bekliyoruz sevgilim," diye seslendi bağırarak; Seton hocasının yüzündeki haz ifadesinin –hafifliğin, özsaygının– silinişini ve yerini her zamanki yaralı ifadenin alışını izledi.

"Benim oğlanlar," dedi Miss Deming içini çekerek.

"Komşularınız mı?" diye sordu Seton.

"Yok canım. New York'tan geldiler. Bazen gelip gece burada kalıyorlar. Elimden geldiğince yardım ediyorum zavallılara. Oğullarım sayılırlar."

"Şansları varmış," dedi Seton.

"Başlayın lütfen," dedi Miss Deming. Sesi duygudan tamamen arınmıştı.

"Karım farklı bir egzersiz verip veremeyeceğinizi sormuştu, yeni bir parça."

"Hep sorarlar," dedi Miss Deming bitkinlikle.

"Bu kadar tekrar içermeyen bir şey," dedi Seton.

"Buraya gelen beylerden hiçbiri yöntemlerinden şikâyet etmedi bugüne kadar. Memnun değilseniz dersleri bırakabilirsiniz. Mr. Purvis çok ileri gitmişti gerçi. Mrs. Purvis hâlâ klinikte, ama suçun bende olduğunu sanmıyorum. Onu dize getirmek istiyorsunuz, değil mi? Bu amaçla burada değil misiniz? Başlayın lütfen."

Seton çalmaya başladı, ama her zamankinden de beceriksizce çalıyordu. Fesat kocakarının yorumları onu serseme çevirmişti. Nasıl bir işe bulaşmıştı? Suçlu muydu? Eve ilk girdiğinde hissettiği kaçma arzusuna mı boyun eğmeliydi? Bu evin bunaltıcı resmiyetine göz yummakla bir ahlaksızlığa, bir cadı kazanına mı dalmıştı? Güzeller güzeli bir kadını ima edilen delirme tehdidiyle karşı karşıya bırakmaya razı mı olmuştu? Kocakarı şimdi yumuşak ve Seton'a sorulursa fesat bir tonda konuşuyordu. "Ezgiyi hafif çalın, hafif, hafifçecik," diyordu. "Ancak o zaman işe yarar."

Seton kesintisizliğe otomatik bir bağlılıkla çalmaya devam ediyordu; itiraz etmesi gerektiğini biliyordu, ama itiraz etmek kâbusu doğrulamaktan başka işe yaramayacaktı. Zihni ve parmakları duygularından tamamen bağımsız hareket ediyordu; bir yanı dehşet,

panik ve kendine yönelik bir kınamayla doluyken parmakları sinsi ezgiyi çalmayı sürdürüyordu. Mutfaktan tok kahkahalar, bardağa dökülen biranın, motorcu çizmelerinin sesi geliyordu. Miss Deming belki arkadaşlarının –oğlanlarının– yanına gitmek için sabırsızlandığından dersi kısa kesti; Seton rahatladı, sevinçten havalara uçuyordu.

Miss Deming'in ağzından duyduğunu sandığı sözleri gerçekten söylemiş olup olmadığını defalarca sordu kendi kendine. O kadar inanılmaz geliyordu ki, Jack Thompson'a uğrayıp konuşmak istedi, ama sonra olanlardan söz edemeyeceğini anladı; kelimelerle ifade edemeyecekti. Erkeklerle kadınların hâkimiyeti ele geçirmek için acımasızca mücadele ettiği, kurumuş acuzelerin büyücülük yaptığı bu karanlıklar diyarı onun hayatını kurduğu dünya değildi. Yaşlı hanım bilincin sığ kayalıklarında, gün ışığının yok edeceği, uyanıştan sonraki grilikte yaşıyor gibiydi.

Eve döndüğünde Jessica salondaydı; Seton notalarını sehpaya yerleştirirken Jessica'nın yüzünde bir korku ifadesi gördü. "Yeni bir parça verdi mi?" diye sordu. "O egzersiz dışında bir şey verdi mi?"

"Şimdilik vermedi," dedi Seton. "Henüz hazır değilim herhalde. Belki bir dahaki sefere verir."

"Şimdi çalışacak mısın?"

"Olabilir."

"Hayatım, ne olur bu gece çalışma! Lütfen bu gece çalışma! Lütfen, lütfen, lütfen çalışma bu gece bir tanem!" Jessica önünde diz çökmüştü.

Seton'ın mutluluğuna kavuşması –ikisi de bir anda kavuşmuşlardı eski mutluluklarına– tuhaf biçimde bu mutluluğun kazanılışıyla ilgili bir kendini beğenmişlik yarattı onda; Miss Deming'i hatırladığında küçümseme ve iğrenme hissediyordu. Leziz yemekler ve sevişmeler girdabına kapılmıştı, piyanoya yaklaşmıyordu bile. Onun yöntemlerinden vazgeçmişti. Olayı tamamen unutmayı tercih etmişti. Ama çarşamba akşamı gelip çattığında her zamanki saatte oraya gidip vedalaşmak üzere hazırlandı. Telefon edebilirdi oysa. Jessica huzursuzdu ama Seton sırf dersleri sona erdirmek üzere gittiğini açıklayıp Jessica'yı öptü ve çıktı.

Karanlık bir geceydi. Bellevue Caddesi'nin Türk mimarisini andıran evlerinde loş ışıklar yanıyordu. Biri dökülmüş yaprakları yakıyordu. Seton, Miss Deming'in kapısını tıklatıp küçük hole girdi. Ev karanlıktı. Pencerelerden içeri giren sokak ışıklarından başka ışık yoktu içeride. "Miss Deming," diye seslendi Seton. "Miss Deming?" Üç kere söyledi adını. Piyano taburesinin yanındaki iskemle boştu, ama evdeki her şeyde yaşlı hanımın dokunuşunu hissediyordu. Kendisi orada değildi –yani seslendiğinde cevap vermemişti– ama sanki mutfak kapısının eşiğindeydi, sanki merdivenlerdeydi, holün sonundaki karanlığın içindeydi; üst kattan duyduğu hafif ses onun adımlarıydı sanki.

Seton eve döndü; daha yarım saat geçmemişti ki, polisler gelip onlarla birlikte gitmesi gerektiğini söylediler. Seton dışarı çıktı –çocukların duymasını istemiyordu– ve doğal olarak itiraz etmek gibi bir hata yaptı; ne de olsa yasalara son derece saygılı bir adamdı. Sabah gazetesini para verip alır, trafik ışıklarına riayet eder, her gün duş alır, her hafta dua eder, vergisini düzenli öder, faturaları da ayın onunda yatırırdı. Geçmişinin tamamında yasa dışı olan en ufak bir ayrıntı, bir şüphe yoktu. Polisin onunla ne işi olabilirdi? Sebebini söylemediler ama onlarla birlikte gitmesi gerektiği konusunda ısrar ettiler; sonunda polis arabasına binip kasabanın öbür ucuna, demiryolunun öteki tarafında sefil bir mezbeleliğe gitti; orada birtakım polisler daha vardı. Bulundukları yer şiddet için biçilmiş kaftandı; çıplak, çirkin, yakınında hiçbir ev bulunmayan, imdat çığlıklarını kimsenin duyamayacağı bir yer. Miss Deming bir cadı misali kavşakta yatıyordu. Boynu kırılmıştı, giysileri ölümün müthiş gücüyle mücadeleden dağılmıştı. Onu tanıyıp tanımadığını sordular; Seton evet, dedi. Evinde birtakım delikanlılara rastlayıp rastlamadığını sordular; hayır, dedi. Seton'ın adını ve adresini yazı masasının üstündeki defterde bulmuşlardı; Seton kadından piyano dersi aldığını söyledi. Bu açıklama polisleri tatmin etti, Seton'ı serbest bıraktılar.

Çev.: Roza Hakmen

Vatansız Bir Kadın

O bahar kendisini Campino'daki üçüncü yarışla dördüncü yarış arasında Capra Kontu'yla –şu bıyıklı adamla– birlikte gördüm; uzakta dağların bulunduğu, dağların ötesinde bizim oralarda akşam yemeğine kalmadan ağaçları devirecek cinsten bir fırtınaya dönüşecek olan, ama o iklimde geçip giden kümülüs bulutların göründüğü güzel, rahat hipodromda campari içiyordu. Ardından Kitzbühel'de, Tennerhof otelinde gördüm onu; Fransız bir şarkıcı, aralarında Hollanda kraliçesinin de bulunduğu bir izleyici kitlesine kovboy şarkıları söylüyordu, ama dağda hiç görmedim kendisini; kayak yapmıyordu sanırım, daha birçok kişi gibi kalabalığa karışıp heyecanı paylaşmaya gidiyordu oraya. Sonra Lido'da gördüm onu, ardından yine Venedik'te; sabah geç bir saatte ben gondolla istasyona gidiyordum, o ise Gritti'nin terasında oturmuş kahve içiyordu. Erl'de "İsa'nın Hayatı ve Çarmıha Gerilişi" piyesinde gördüm onu; aslında piyeste değil de, perde arasında öğle yemeği yenen köyün hanında; Piazza di Siena'da konkurhipikte gördüm; aynı yılın sonbaharında Treviso'da, Londra uçağına binerken de gördüm. Palavra.

Ama hepsi doğru olabilirdi. Her gece yattıklarında beykın-marul-domatesli sandviç rüyası gören, yorulmak bilmez gezginlerdendi. Kuzeyde tahta kaşık imal edilen bir kereste fabrikasının bulunduğu küçük bir kentte, uluslararası sosyetenin ürediği ücra bir yerde doğup büyümüştü, ama bunun gezginliğiyle bir ilgisi yoktu. Babası fabrikanın müdürüydü; fabrikanın sahipleriyse Tonkin ailesiydi; çok şeyin sahibiydiler, koca ilçelerin sahibiydiler; boşanmaları magazin basını tarafından izlenmişti; genç Marchand Tonkin işi öğrenmek için fabrikada bir ay bulunmuş, o arada Anne'e âşık olmuştu. Anne tatlı, alçakgönüllü, sade bir kızdı –bu özelliklerini hep korudu–; bir yıl sonra evlendiler. Tonkin'ler müthiş zengin oldukları halde mütevazı yaşarlardı; genç çift de New York yakınında küçük bir kasabada mütevazı bir hayat sürüyor, Marchand aile şirketinde çalışıyordu. Bir çocukları vardı; evliliklerinin yedinci yılında rutubetli bir sabaha kadar olaysız, memnun mesut yaşadılar.

Marchand'ın o gün New York'ta toplantısı vardı, erken saatteki trenle gitmesi gerekiyordu. Şehirde kahvaltı etmeyi planlıyordu. Saat yedi sularında Anne'i öpüp vedalaştı. Anne giyinmemişti, Marchand'ın genellikle istasyona gitmek için kullandığı arabanın marş gıcırtısını duyduğunda yataktaydı. Sonra evin kapısının açıldığını duydu; kocası aşağıdan sesleniyordu. Arabayı çalıştıramamıştı; Anne onu Buick'le istasyona götürebilir miydi? Giyinmeye vakit yoktu; Anne de omzuna bir ceket atıp Marchand'ı istasyona götürdü. Görünen kısmı giyinikti, ama ceketin altında geceliği transparandı. Marchand onu öpüp giyinmesini tembihledi; Anne istasyondan dönerken Alewives Lane'le Hill sokağı arasında benzini bitti.

Bearden'ların evinin önündeydi, onlardan benzin alabilirdi, en azından bir palto verirlerdi. Uzun süre klakson çaldı, sonunda Bearden'ların Nassau'da olduğunu hatırladı. Bu durumda yapabileceği tek şey yarı çıplak halde arabada oturup oradan geçen iyi niyetli bir ev kadınının yardım teklif etmesini beklemekti. İlk geçen Mary Pym'di; Anne ona el salladı, ama görünüşe bakılırsa Mary fark etmedi. Sonra Francis'i trene yetiştiren Julia Weed son

sürat geçti; herhangi bir şeyi fark edemeyecek kadar hızlı sürüyordu arabayı. Sonra kasabanın hovardası Jack Burden hiçbir işaret, davet almadan, adeta mıknatısla çekilir gibi arabaya yaklaştı. Durup yardım teklif etti. Anne onun arabasına binerken –başka ne yapabilirdi– Lady Godiva'yla Azize Agnes'i hatırladı. İşin kötüsü bir türlü uyanamıyor, uykunun gölgelerinden günün ışığına geçemiyordu. Ayrıca o sabah hava karanlık, basık ve bunaltıcıydı, asap bozucu bir rüyanın iklimi gibi. Tonkin'lerin evinin önündeki araba yolu çalılıklar yüzünden anayoldan görünmüyordu; Anne arabadan inip Jack Burden'a teşekkür ettikten sonra Jack peşinden basamakları tırmandı ve holde onu baştan çıkardı; Marchand eve evrak çantasını almaya gelince onları holde yakaladı.

Marchand bunun üzerine evi terk etti; Anne onu bir daha görmedi. Marchand on gün sonra New York'ta bir otelde kalp krizinden öldü. Anne'in kayınvalidesiyle kayınpederi tek çocuklarının velayetini almak için dava açtılar; duruşmada Anne masumiyeti yüzünden yanılgıya düşerek suçuna mazeret olarak havadaki nemi gösterdi. Magazin basını bunu fırsat bildi –"BENİM SUÇUM YOK, SUÇ NEMDE"– ve haber bütün ülkeye yayıldı. "Nemli Isabella" diye popüler bir şarkı vardı. Anne'e nereye gitse aynı şarkı söyleniyormuş gibi geliyordu:

Ah Nemli Isabella,
Havada nem olmadıkça
Kimseyi öpmezdi,
Ama gökyüzü bulutluysa
Dur durak bilmezdi...

Anne duruşma sonuçlanmadan taleplerinden vazgeçti, kara gözlüğünü takıp kimliğini gizleyerek Cenova'ya giden bir gemiye bindi; yenilmez sansürcülüğünü ancak bayağı bir mizah anlayışıyla yumuşatabilen bir toplumdan aforoz edilmişti.

Bol parası vardı elbette –acıları maneviydi– ama incinmişti, anıları acı anılardı. Hayatı tanıdığı kadarıyla bağışlanmayı hak ediyordu, ama bağışlanmamıştı; Atlas Okyanusu'nun ötesinden hatırladığı vatanı kendisine gerçeğe aykırı ve vahşi bir ahlaki hüküm

giydirmiş gibi geliyordu ona. Günah keçisi olmuştu; teşhir edilip aşağılanmıştı; gerçekten temiz kalpli olduğu için de derin bir hiddet kaplamıştı içini. Göçmenliğini kültürel değil, ahlaki bir temele dayandırmıştı. Avrupalı kişiliğine bürünerek yurdunda olup bitenleri kınadığını ifade ediyordu. Avrupa'nın dört bir yanında dolaştı, ama sonunda Tavola-Calda'da bir villa satın aldı; yılın en az yarısını orada geçiriyordu. Yalnız İtalyancayı değil, lisana eşlik eden bütün homurdanmaları ve el işaretlerini de öğrendi. Dişçi koltuğunda "ouch" yerine "aiiee" diyordu; şarap kadehine konan bir eşekarısını büyük bir zarafetle kovabiliyordu. Göçmenliğini sahiplenmişti –sıra dışı kederler sayesinde elde ettiği bir mülktü adeta–; başka yabancıların İtalyanca konuştuğunu duyunca sinirlenirdi. Villası çok sevimliydi, meşe ağaçlarında bülbüller öter, bahçede fıskiyeler oynaşırdı; kendisi de, saçları o yılki Roma modasına uygun bronz rengine boyanmış, en yüksekteki terasta durup aşağıya, konuklarına seslenirdi: "Bentornati! Quanto piacere!" Ama bu sahnenin aksayan bir yanı olurdu hep. Bir röprodüksiyon gibiydi, büyütülmekten ötürü belli belirsiz kusurlar taşırdı: kalite düşüklüğü. Kapıldığı his, artık İtalya'da olduğu hissi değil, artık Amerika'da olmadığı hissiydi.

Zamanının büyük bölümünü tıpkı kendisi gibi sert ve baskıcı bir ahlaki çevrenin kurbanı olduklarını düşünen insanlarla geçiriyordu. Gönülleri memleketten uzakta, nakliye rotalarındaydı. Hareketliliğinin bedelini yalnızlıkla ödüyordu. Wiesbaden'da buluşmayı planladığı arkadaş grubu adres bırakmadan oradan başka yere giderdi mesela. Onları Heidelberg'de, Münih'te arar, ama bulamazdı. Düğün davetiyeleri ve hava durumu bültenleri (ABD'nin kuzeydoğusunda kalın kar tabakası) müthiş bir sıla hasretiyle doldurdu içini. Büründüğü Avrupalı kimliğimi geliştirmeye devam ediyordu; parmak ısırtan bir başarı kazandığı halde eleştiriye marazi derecede duyarlıydı; turist zannedilmekten nefret ederdi. Mevsim sonunda bir gün Venedik'ten güneye giden bir trene binmiş ve sıcak bir eylül öğle sonrasında Roma'ya varmıştı. Roma'da insanların çoğu uyuyordu; tek hayat belirtisi, temel bir mühendislik unsuruymuşçasına, tesisat boruları ve elektrik hatları

misali hiç durmadan sokakları kateden turist otobüsleriydi. Bagaj fişini bir hamala verip akıcı İtalyancasıyla bavullarını tarif etti, ama hamal onun esas kimliğini tahmin etmiş olacak ki, Amerikalılarla ilgili bir şeyler mırıldandı. O kadar çoktular ki. Bu yorum sinirine dokundu ve "Ben Amerikalı değilim," diye adamı tersledi.

"Affedersiniz signora," dedi adam. "Peki nerelisiniz?"

"Ben Yunanlıyım," diye cevap verdi Anne.

Yalanının iğrençliğiyle, trajikliğiyle sarsıldı. Ne yaptım ben, diye düşündü çılgına dönerek. Pasaportu yemyeşildi, Birleşik Devletler'in resmi mührünün koruması altında seyahat ediyordu. Kimliğinin bu kadar önemli bir bölümü hakkında niye yalan söylemişti?

Taksiye binip Via Veneto'da bir otele gitti, bavullarını odasına gönderip bir içki içmek üzere bara geçti. Barda tek bir Amerikalı vardı, işitme cihazı takmış beyaz saçlı bir adam. Tek başınaydı, yalnız görünüyordu; sonunda Anne'in oturduğu masaya döndü ve son derece nazik bir tavırla Amerikalı olup olmadığını sordu.

"Evet."

"İtalyanca konuşuyorsunuz ama..."

"Burada yaşıyorum."

"Stebbins," dedi adam. "Charlie Stebbins. Philadelphia'lıyım."

"Memnun oldum," dedi Anne. "Philadelphia'nın neresinden?"

"Aslında Philadelphia doğumluyum," dedi adam, "ama kırk yıldır gitmedim. Shoshone California'da yerleşiğim. Ölüm Vadisi'nin kapısı derler. Karım London'lı. London, Arkansas. Ha-ha. Kızım altı farklı eyalette okudu. California. Washington. Nevada. Kuzey ve Güney Dakota ve Louisiana. Mrs. Stebbins geçen yıl vefat etti, ben de dünyayı biraz dolaşmaya karar verdim."

Adamın tepesinde bir Amerikan bayrağı açılıyordu sanki; Anne o günlerde Amerika'da yaprakların sararmış olacağını düşündü.

"Nerelere gittiniz?" diye sordu.

"Aslında tuhaf ama, ben de pek bilmiyorum. Seyahat programını California'da bir ajans yaptı; bir grup Amerikalıyla seyahat edeceğimi söylediler, ama gemiye biner binmez yalnız olduğumu anladım. Bir daha böyle bir şey yapmam. Bazen günler boyunca doğru

dürüst bir Amerikan İngilizcesi duymadığım oluyor. Hatta bazen odamda oturup sırf Amerikan İngilizcesi dinlemenin zevkini tadabilmek için kendi kendime konuşuyorum. Mesela Frankfurt'tan Münih'e otobüsle gittim, koca otobüste tek kelime İngilizce konuşan yoktu, düşünebiliyor musunuz? Sonra yine otobüsle Münih'ten Innsbruck'a gittim; o otobüste de İngilizce konuşan yoktu. Ardından Innsbruck'tan Venedik'e giden bir otobüse bindim, o otobüste de İngilizce konuşan yoktu; sonunda Cortina'da birkaç Amerikalı bindi. Ama otellerden şikâyetim yok. Otellerde İngilizce konuşuyorlar genellikle; kaldığım otellerden bazıları çok güzeldi."

Roma'da bir bodrum katında bir bar taburesinde oturan yabancı vatanının günahlarını affettiriyormuş gibi geldi Anne'e. Çekingenlik ve dürüstlükle ışıl ışıldı sanki. Radyo Verona'nın Silahlı Kuvvetler istasyonuna ayarlanmıştı; "Star Dust" çalıyordu.

"Star Dust," dedi adam. "Biliyorsunuzdur herhalde. Bestecisi arkadaşımdır. Hoagy Carmichael. Sırf bu şarkının telif haklarından yılda altı yedi bin dolar kazanıyor. Yakın arkadaşımdır. Yüz yüze karşılaşmadık hiç, ama mektuplaştık. Hiç görüşmediğim bir arkadaşım olması size tuhaf geliyordur herhalde, ama Hoagy gerçekten dostumdur."

Bu cümle Anne'e müzikten çok daha melodik ve anlamlı geldi. Genel bağlam içindeki yeri, görünürdeki yersizliği ve söylendiği tempo kendi vatanının müziği gibiydi; çocukluğunda kaşık fabrikasına ait moloz yığınlarının yanından geçip en yakın arkadaşının evine gidişlerini hatırladı. O yolu öğleden sonra yürüdüğünde bazen demiryolu geçidinde bir yük treninin geçmesini beklemek zorunda kalırdı. Önce uzaktan rüzgârlı bir mağarayı çağrıştıran bir ses duyulur, ardından demir gök gürültüsü, tekerleklerin tangırtısı gelirdi. Yük trenleri oradan son sürat geçer, fırtına gibi eserlerdi. Ama vagonların üzerindeki yazıları okuyunca duygulanırdı; yazılar ona hattın sonundaki şaşaalı bir vaadi değil, vatanının genişliğini, muazzamlığını hatırlatırdı; sanki farklı eyaletler –buğday eyaletleri, petrol eyaletleri, kömür eyaletleri, denizcilik eyaletleri– yakınında durduğu demiryoluna doğru çekilirdi; tangır tungur geçen Sout-

hern Pacific, Baltimore & Ohio, Nickel Plate, New York Central, Great Western, Rock Island, Santa Fe, Lackawanna, Pennsylvania yazıları bir anda gözden kaybolurdu sonra.

"Ağlamayın hanımefendi," dedi Mr. Stebbins. "Ağlamayın."

Artık dönüş vakti gelmişti; Anne o gece Orly uçağına, ertesi akşam da Idlewild uçağına bindi. Daha kara görünmeden uzun süre önce Anne heyecandan tir tir titremeye başladı. Memleketine dönüyordu, evine dönüyordu. Kalbi boğazında atıyordu sanki. Onca yılın ardından Atlas Okyanusu'nun suları ne kadar koyu renk ve serin görünüyordu. Sabah ışığında Kızılderili adları taşıyan alçak adalar sağ kanadın altından geçti; Long Island'ın kareli bir ızgara misali dizilmiş evleri bile heyecanlandırdı Anne'i. Pistin etrafında bir tur atıp indiler. Havaalanında bir büfe bulup beykın-marul-domatesli sandviç yemek niyetindeydi. Şemsiyesini (Paris malı) ve el çantasını (Siena malı) sıkı sıkı tutarak uçaktan inmek için sırasını bekledi, ama basamakları inerken, daha ayakkabıları (Roma malı) vatan toprağına değmeden yan tarafta bir DC-7'nin bakımını yapan bir teknisyenin söylediği şarkıyı duydu:

Ah Nemli Isabella,

Havada nem olmadıkça...

Havaalanından dışarı çıkmadı. Bir sonraki Orly uçağına binip gerçekten evsiz bir halkmışçasına neşeyle ya da kederle akın akın Avrupa'ya giden yüzlerce, binlerce Amerikalıya katıldı. Bunlar otuz kişilik bir grup halinde Innsbruck'ta bir sokağın köşesini döner ve yok olurlar. Venedik'te bir köprünün üzerine doluşurlar ve yok olurlar. Grand Massif'te bulutların üzerindeki bir Gasthaus'ta ketçap istediklerini duyarsınız, Porto San Stefano açıklarında maske ve şnorkelle deniz altı mağaralarını kolaçan ettiklerini görürsünüz. Anne sonbaharı Paris'te geçirdi. Kitzbühel'den geçti. Konkurhipikler sırasında Roma'da, Palio yarışları sırasında Siena'daydı. Sürekli hareket halindeydi, beykın-marul-domatesli sandviç hayali kurarak.

Çev.: Roza Hakmen

Justina'nın Ölümü

Yemin ederim gittikçe abesleşiyor, hatırladıklarımdan ve beklentilerimden uzaklaşıyor; sanki hayat merkezkaç bir güce sahipmiş ve insanı en saf anılarıyla heveslerinden giderek daha uzağa fırlatırmış gibi; doğup büyüdüğüm eski evi zar zor hatırlıyorum; kışın ortasında mutfak kapısının yanındaki limonlukta Parma menekşeleri açar, uzun koridorun ucunda, Roma'nın yedi manzarasını geçince –iki basamak çıkıp üç basamak inerek– bütün kitapların düzenli bir şekilde dizili, lambaların ışıl ışıl olduğu, şöminede ateşin yandığı kaplumbağa kabuğunu andıran ve anahtarını babamın saat zincirinde taşıdığı cilalı dolapta bir düzine kaliteli Bourbon bulunan kütüphaneye varılırdı. Kurmaca sanattır, sanat ise kargaşaya karşı kazanılan zaferdir (aynen öyle); bunu ancak son derece dikkatli bir seçimle gerçekleştirebiliriz, ama bizim algılayabileceğimizden daha hızlı değişen bir dünyada seçim yapma melekemizin yanılması ve sunduğumuz manzaranın bir işe yaramaması tehlikesi her zaman mevcuttur. Dürüstlüğü takdir eder, ölümden nefret ederiz, ama dağlar bile adeta bir gecede yerinden oynar; Chestnut ve Elm sokaklarının kesiştiği köşedeki teşhirci, saçına güneş vurmuş,

bülbülün kafesine taze bir parça mürekkepbalığı kemiği koyan güzel kadından daha anlamlıdır belki de. Size bir kargaşa örneği vereceğim, bana inanmazsanız kendi geçmişinize dürüstçe bakın bakalım, benzer bir deneyime rastlamayacak mısınız...

Cumartesi günü doktor bana sigarayı ve içkiyi bırakmamı söyledi, ben de bıraktım. Yoksunluğun olağan belirtileri üzerinde uzun boylu duracak değilim, ama şunu söylemek isterim ki, akşam pencerenin önünde durup güneş batışını izleyen parıltılı kızıllığı ve karanlığın çöküşünü seyrederken, bu mütevazı uyarıcıların yokluğundan ötürü yıldızları ve ayıyla gecenin gelişinin kıyameti haber verdiği ilkel bir anının gücünü hissettim. Durup dururken üç abimin dağın eteğindeki bakımsız mezarlarını ve ölümün hayatta bize hissettirilen herhangi bir yalnızlıktan çok daha acımasız olduğunu düşündüm. Ruh (diye düşündüm) bedeni terk etmez; çürüme ve ihmalin her aşağılayıcı aşamasında, sıcakta, soğukta, kimsenin bir çelenk ya da saksıyla gelmediği, kimsenin bir dua okumadığı uzun kış gecelerinde bedende oyalanır. Bu tatsız önseziyi anksiyete izledi. Akşam yemeği için dışarı çıkıyorduk; biz yokken brülörün patlayacağını, evin yanacağını düşündüm. Ahçı sarhoş olup kızıma et bıçağıyla saldıracaktı ya da karımla ben anayolda bir çarpışmada ölecek, çocuklarımızı hayatlarında kederden başka geleceği olmayan şaşkın yetimler olarak arkada bırakacaktık. Bu salakça ve ürkütücü kaygıların yanı sıra takdir mekanizmamdaki referans noktalarının da kesinlikle bozulduğunu görüyordum. İplerle çocukluğumun atmosferine doğru indiriliyordum sanki. Karıma –salondan geçtiği sırada– sigarayı ve içkiyi bıraktığımı söyledim, ama görünüşe bakılırsa umursamadı; çektiğim mahrumiyet için kim beni ödüllendirirdi ki? Ağzımdaki acı tat, kafamın omuzlarımdan kopmak üzere olduğu hissi kimin umurundaydı? Bana öyle geliyordu ki insanlar bundan çok daha azı için birbirlerini madalyalarla, heykellerle, kupalarla onurlandırmıştı ve imtina sosyal bir meseleydi. Günahtan imtina ettiğimde genellikle sebebi yüreğimin saflığını geliştirmek değil, rezalet korkusudur; oysa burada imtina ihtiyacında toplumun dünyevi yaptırımının rolü yoktu; üstelik ölüm rezalet kadar tehditkâr

değildir. Dışarı çıkma vakti geldiğinde başım o kadar dönüyordu ki, karımdan arabayı kullanmasını rica ettim. Pazar günü çeşitli gizli köşelerde yedi sigara, alt kattaki palto dolabında iki martini içtim. Pazartesi sabahı kahvaltıda çöreğim tabağımda gözünü dikmiş bana bakıyordu. Yani o girintili çıkıntılı, kızarmış yüzeyde bir surat gördüm resmen. Suratı tanır gibi olduğum an hızla geçip gitti, ama derinden etkilenmiştim; acaba kimdi, diye düşündüm. Bir arkadaş mıydı, bir teyze mi, denizci mi, kayak hocası mı, barmen mi, tren kondüktörü mü? Çöreğin üstündeki gülümseme silinip gitti, ama bir saniye orada var olmuştu –bir insan, bir hayat izlenimi, şefkatli ve kınayan, saf bir güç–; çörek bir ruhun varlığını taşımıştı, bundan eminim. Gördüğünüz gibi gergindim.

Pazartesi günü yaşlı akrabası Justina karımı görmeye geldi. Justina seksenine yaklaşıyor olmalıydı, ama enerjik bir misafirdi. Salı günü karım onun şerefine bir öğle yemeği daveti verdi. Son davetli saat üçte evden ayrıldı, birkaç dakika sonra da Justina Teyze salondaki kanepede elinde bir kadeh kaliteli konyakla otururken son nefesini verdi. Karım beni işten aradı, ben de hemen geliyorum dedim. Masamı toplarken patronum MacPherson girdi içeri.

"Bir dakikanı alacağım," dedi. "Seni aramadığım yer kalmadı. Pierce'ın erken çıkması gerekti; son Elixircol reklamını yazmanı istiyorum."

"Yazamam Mac," dedim. "Şimdi karım aradı. Justina Teyze ölmüş."

"Yaz diyorum şu reklamı," dedi. Gülümsemesi şeytaniydi. "Pierce büyükannesi merdivenden düştüğü için erken çıktı."

Kurmacada iş hayatının anlatılmasından hoşlanmam. Bence insan kurmaca yazacaksa dağcılıkla, denizde fırtınayla ilgili bir şeyler yazmalı; patronumun sevgili Justina'nın ölümüne saygı göstermeyi reddetmesiyle de körüklenen MacPherson badiresini kısaca özetleyeceğim. Tipik bir MacPherson davranışıydı. Gördüğüm muameleye iyi bir örnekti. Şunu belirteyim ki kendisi uzun boylu, son derece bakımlı, altmış yaşlarında bir adamdır; günde üç kere gömlek değiştirir, her gün saat ikiyle iki buçuk arasında sekreterine

kur yapar ve sürekli çiklet çiğneme alışkanlığını sağlıklı ve zarif bir şeymiş gibi göstermeyi becerir. Konuşmalarını ben yazarım; tatminkâr bir görev değildir. Konuşma başarılı olduğunda bütün övgüyü MacPherson toplar. Onun duruşunun, terzisinin ve güzel sesinin bir gösterinin unsurları olduğunu anlıyorum, ama söylenenlerden bana hiç pay çıkarılmaması beni öfkelendiriyor. Öte yandan konuşmalar başarısız olduğunda –MacPherson'ın duruşu ve sesi bir üstünlük sağlayamadığında– tehditkâr ve alaylı tavrı neşter gibidir; belagatim sayesinde zaman zaman aldığımız yığınlarla tebrik mektubuna rağmen bir işe yaramayan adam rolünde ses çıkarmadan durmak zorunda kalırım. Onun zaferleriyle hiçbir ilgim yokmuş gibi yapıp ikimiz de başarısız olduğumuzda başımı utançla öne eğmeye, rolümü tıpkı bir oyuncu gibi çalışıp mükemmelleştirmeye mecburumdur. Hakaretlere minnet duyuyormuş gibi görünmek, yalan söylemek, sahte sahte gülümsemek ve bir operette yan roldeki bir prens kadar manasız ve gerçeklerle ilgisiz bir rolü sürdürmek zorundayımdır; gerçekleri dile getirirsem açık sözlülüğümün bedelini karım ve çocuklarım yoksulluk çekerek öderler. MacPherson şimdi de ailemizde vahim bir ölüme saygı göstermeyi, hatta onu kabullenmeyi reddediyordu; isyan edemesem de en azından bunu ima edebilirmişim gibi geldi bana.

Yazmamı istediği reklam metni Elixircol adlı bir kuvvet ilacı içindi ve televizyonda ne genç ne güzel olan, ama kolaylıkla kendini bırakabilirmiş gibi görünen, zaten sponsorlardan birinin amcasının da metresi olan bir kadın oyuncu tarafından seslendirilecekti. "Yaşlanıyor musunuz?" diye yazdım. Aynadaki görüntünüze artık âşık değil misiniz? Sabahları yüzünüz alkol ve seks aşırılıklarından buruşmuş, kırışmış, bedeninizin geri kalanı tekir kedi misali kıllarla kaplı grimsi pembe bir pelte gibi mi görünüyor? Sonbaharda ormanda yürürken kendinizle odun dumanının kokusu arasına çaktırmadan bir uzaklık girmiş hissine mi kapılıyorsunuz? Ölüm ilanınızın müsveddesini hazırladınız mı? Sık sık nefesiniz tıkanıyor mu? Korse kullanıyor musunuz? Koku alma duyunuz zayıflıyor mu, bahçeyle uğraşma hevesiniz azalıyor mu, yükseklik korkunuz

artıyor mu, cinsel arzularınız her zamanki kadar azgın ve yoğun mu, karınız size giderek yatak odanıza yanlışlıkla girmiş, avurtları çökmüş bir yabancı gibi mi görünüyor? Bunlar ya da bunlardan herhangi biri sizin için geçerliyse gençlik iksiri Elixircol'e ihtiyacınız var demektir. Küçük ekonomik boyun (şişe meselesi) fiyatı yetmiş beş dolar, dev aile boyu şişe ise iki yüz elli. Çok para, doğruya doğru, ama zaman enflasyon zamanı, ayrıca gençliğe değer biçmek mümkün mü? Bu kadar paranız yoksa mahallenin tefecisinden ödünç alın ya da mahalledeki bankayı soyun. On sentlik bir su tabancası ve bir kâğıt parçasıyla herhangi bir ödlek veznedardan bir on binlik koparacağınıza bire üç bahse girerim. Herkes yapıyor zaten. (Müzik yükselir ve biter.) Metni getir-götürcü çocuk Ralphie aracılığıyla MacPherson'a gönderdim ve eve gitmek üzere 4:16 trenine binerek ıssız bir manzaradan geçtim.

Yolculuğumu anlatarak konudan sapacağım, Justina'nın ölümüyle aslında bağlantısı yok, ama olanlar ancak benim ülkemde ve benim zamanımda olabilecek şeylerdi; ben de Amerika manzarasında yol alan bir Amerikalı olduğuma göre, yolculuk bütünün bir parçası sayılabilir. Bazı Amerikalılar vardır ki, ataları Eski Dünya'dan üç asır önce göç ettiği halde göç yolculuğunu bir türlü tamamlayamazlar sanki; ben de bunlardan biriyim. Mecazi anlamda bir ayağım ıslak ve Plymouth Kayası'nın üzerindedir; ürkütücü, meydan okuyan vahşi bir manzaraya değil de, camdan kuleleri, petrol sondaj kulelerini, banliyö kıtalarını, metruk sinemaları kapsayan bir manzaraya duyarlılıkla bakıp bu son derece müreffeh, eşitlikçi ve hünerli –temizlikçi kadınların bile boş vakitlerinde Chopin prelüdleri çaldığı– dünyada herkesin niye bu kadar hüsrana uğramış gibi göründüğünü merak ederim.

Mutat turunu atan topal bir bekçi ya da zangoç misali cılız ışığını kıvrımlar çizerek çökmekte olan karanlığa taşıyan gelişigüzel ve kazançsız mahalli trenden Proxmire Manor'da inen tek yolcu bendim. Karımı beklemek ve yolculara özgü keskin dönüm noktası duygusunun tadını çıkarmak üzere istasyonun ön tarafına gittim. Yukarıda, tepenin yamacında evim ve bütün arkadaşlarımın evleri

duruyordu; hepsinin ışıkları yanıyor, hoş kokulu bir odun dumanı yayıyorlardı havaya; kutsal bir koruda tekeşliliğe, sorumsuz çocukluğa adanmış tapınakları çağrıştırıyorlardı, ama o kadar rüya gibiydiler ki, iç organların yokluğunu, kimi Avrupa manzaralarında bizi etkileyen iç dinamiğin yokluğunu burukluktan öte bir duyguyla hissettim. Kısacası, hayal kırıklığı yaşıyordum. Burası benim ülkemdi, aziz yurdumdu, onlarca bölgesini ve eyaletini kaplayan toprağı öpebileceğim sabahlar olmuştu. Bir saadet işareti gibiydi, romantik ve ailevi saadet işareti. Beni büyükannemin evine götürecek kızağın çıngır çıngır çanlarını duyar gibiydim; oysa aslında büyükannem hayatının son yıllarını bir transatlantikte hosteslik yaparak geçirmişti ve S.S. Lorelei faciasında batan gemiden kurtulamamıştı; ben aslında yaşamadığım bir anıyı hatırlıyordum. Ama ışıklı tepe ilkel bir eve dönüş hayalinin cevabı misali yükseliyordu. En yüksekteki çimenliklerden birinde hâlâ pipo içen, atkısı boynunda, şapkası başında, ama bedeni erimekte olan, antrasit gözleri manzaraya acı acı bakan bir kardan adam kalıntısı gördüm. Manzarada hayal kırıklığı yaratan bir ruh toyluğu seziyordum; oysa atalarımın Eski Dünya'yı yeni bir dünya kurmak üzere adeta daha dün terk ettiğini kemiklerimde hissediyordum resmen; o görüntüye canlılık kazandıran güçleri düşündüm: Calabria'nın zalim kentleri ve zalim prensleri, Dublin'in kuzeybatısındaki çorak araziler, gettolar, despotlar, genelevler, ekmek kuyrukları, çocuk mezarları, dayanılmaz bir açlık, yozlaşma, baskı ve çaresizlik bu solgun, yumuşak ışıkları yaratmıştı; bütün bunlar insan hayatı denen büyük göçün bir parçası değil miydi?

Karımın yanaklarını öptüğümde ıslaktılar. Kederliydi elbette, gerçekten çok üzülmüştü. Justina'ya çok bağlıydı. Beni eve götürdü; Justina hâlâ kanepede oturuyordu. Sizi tatsız ayrıntılara boğmak istemiyorum, ama şunu belirtmem gerekir ki hem ağzı hem gözleri ardına kadar açıktı. Dr. Hunter'a telefon etmek üzere kilere gittim. Hattı meşguldü. Kendime bir içki koydum –pazar gününden beri ilk içkimdi–, bir de sigara yaktım. Doktoru tekrar aradığımda cevap verdi, olanları anlattım. "Çok üzüldüm Moses," dedi. "Benim oraya gelmem saat altıyı geçer, zaten yapabileceğim pek bir şey yok. Bu

tür durumlarla daha önce karşılaştım, bildiklerimi anlatayım sana. Bak şimdi, sen B imar kademesinde oturuyorsun; sekiz dönümlük arsalar, ticari kurum yok, falan filan. İki yıl önce bir yabancı eski Plewett malikânesini satın almıştı; meğer cenaze levazımatçısı olarak çalıştırmaya niyeti varmış. O sırada bizi koruyacak bir kademelendirme yasamız yoktu, belediye meclisi gece yarısı alelacele bir yasa hazırladı, abartmışlar. Sonuçta B kademesinde cenaze levazımatçısı çalıştıramamak bir yana, hiçbir şeyi gömemiyorsun, hatta bölgede ölemiyorsun. Saçma elbette, ama hepimiz hata yapabiliriz, öyle değil mi? Şimdi senin iki seçeneğin var. Daha önce başıma geldi, biliyorum. Yaşlı hanımı arabaya yükleyip Chestnut Sokağı'na götürebilirsin, C kademesi orada başlıyor. Sınır lisenin önündeki trafik lambasını geçince hemen. C kademesine götürdüğün anda sorun kalmıyor. Arabada öldüğünü söylersin. Eğer bu sana tatsız geliyorsa belediye başkanını arayıp kademelendirme yasasında bir istisna yapmasını rica edersin. Ama onu mahalleden çıkarıncaya kadar ben sana ölüm belgesi yazamam; tabii ölüm belgen olmadan hiçbir cenaze levazımatçısı da cesede elini sürmez."

"Anlamıyorum," dedim, anlamıyordum gerçekten; o anda söylediklerinin doğru olabileceği düşüncesi bir dalga gibi yükselip suratıma çarptı, her şeyden çok haksızlığa karşı bir öfke uyandı içimde. "Hayatımda bu kadar abuk bir şey duymadım," dedim. "Yani bir mahallede ölemeyeceğimi, bir diğerinde âşık olamayacağımı, bir başkasında yemek yiyemeyeceğimi mi söylüyorsun bana..."

"Dinle beni. Sakin ol Moses. Ben sana durumu anlatıyorum sadece, beni bekleyen çok sayıda hastam var. Senin köpürmeni dinleyecek vaktim yok. Eğer onu C kademesine götürmeye karar verirsen trafik lambasına varır varmaz beni ara. Aksi takdirde belediye başkanıyla veya başka bir meclis üyesiyle temasa geçmeni tavsiye ederim." Telefonu kapadı. Küplere biniyordum, ama bu Justina'nın hâlâ kanepede oturmakta olduğu gerçeğini değiştirmiyordu. İçkimi tazeleyip bir sigara daha yaktım.

Justina beni bekler gibiydi; kıpırtısız bir kütleden talepkâr bir kütleye dönüşüyordu sanki. Onu dışarıdaki steyşına taşımayı hayal

etmeye çalıştım, ama bu işi hayalimde tamamlayamayınca gerçekte de tamamlayamayacağımdan emin oldum. Bunun üzerine belediye başkanını aradım, ama köyümüzde başkanlık genellikle fahridir, onun New York'taki hukuk bürosunda olacağını ve saat yediden önce eve dönmeyeceğini tahmin etmem gerekirdi. Justina'nın üzerini örtebileceğimi düşündüm, öylesi daha doğru olurdu; arka merdivenden çıkıp çamaşır dolabından bir çarşaf aldım. Salona döndüğümde hava kararmaktaydı, ama bu insaflı bir loşluk değildi. Alacakaranlık doğrudan onun ekmeğine yağ sürüyordu adeta; karanlıkla birlikte güç ve cüsse kazanıyordu. Çarşafı üstüne örtüp odanın karşı tarafında bir lamba yaktım, ama Justina'nın dev kütlesi antika mobilyalı, çiçekli, resimli salonun ağırbaşlılığını bozuyordu. İlgilenilmesi gereken ikinci sorun çocuklardı; birkaç dakika sonra evde olacaklardı. Çocukların hakkında hiçbir şey bilmediğim rüyaları ve sezgileri hariç ölüme ilişkin bilgileri sıfırdı; salondaki bu göze batan kütle onlarda travma yaratacaktı. Evin önünde ayak seslerini duyduğumda dışarı çıkıp olanları anlattım ve onları yukarıya, odalarına gönderdim. Saat yedide arabaya binip belediye başkanının evine gittim.

Başkan henüz gelmemişti, her an bekleniyordu; karısıyla konuştum. Bana bir içki verdi. Ben bu arada zincirleme sigara içiyordum. Başkan geldiğinde birlikte küçük bir çalışma odası ya da kütüphaneye geçtik; o bir yazı masasının arkasına yerleşti, beni alçak ricacı koltuğuna oturttu. "Çok üzüldüm elbette Moses," dedi, "feci bir olay gerçekten, ama sorun şu ki, mecliste oylama yapıp çoğunluk sağlamadan kademelendirme istisnası yapamayız; meclisin bütün üyeleri de şehir dışında. Pete California'da, Jack Paris'te, Larry de Stowe'dan ancak hafta sonu dönecek."

İğneleyici bir cevap verdim. "Öyleyse sanırım Justina Teyze Jack Paris'ten dönünceye kadar salonumda zarafetle çürümek zorunda kalacak."

"Yo hayır," dedi başkan. "Hayır. Jack Paris'ten bir ay sonra dönecek, ama Larry'nin Stowe'dan dönmesini bekleyebilirsin bence. O zaman çoğunluğu sağlarız, ricanı kabul ederlerse tabii."

"Yüce Tanrım," diye homurdandım.

"Evet, evet," dedi, "zor bir durum, ama şunu kabul etmen gerekir ki yaşadığın dünya böyle bir yer, kademelendirmenin önemini de göz ardı edemeyiz. Düşünsene, meclisin tek bir üyesi istisna kararı verebilse ben şu anda sana garajında bir bar açıp neon ışıklar takman, orkestra tutman ve hem mahalleyi hem de korumak için uğraşıp didindiğimiz bütün insani ve ticari değerleri mahvetmen için izin verebilirdim."

"Ben garajımda bar açmak istemiyorum," diye uludum. "Orkestra tutmak istemiyorum. Sadece Justina'yı gömmek istiyorum."

"Biliyorum Moses, biliyorum," dedi. "Anlıyorum. Ama ne yazık ki olay yanlış kademede olmuş, senin için istisna yaparsam herkes için istisna yapmak zorunda kalırım; ölüm oranını denetleyemediğimiz takdirde de durum çok moral bozucu olur. İnsanlar bu tür olayların sürekli meydana geldiği bir mahallede yaşamak istemez."

"Beni dinle," dedim. "Bana istisna hakkı tanıyacaksın, hem de şu anda, yoksa eve gidip bahçemde bir çukur kazacağım ve Justina'yı kendi ellerimle gömeceğim."

"Ama böyle bir şeyi yapamazsın Moses. B kademesinde hiçbir şeyi gömemezsin. Bir kediyi bile gömemezsin."

"Yanılıyorsun," dedim. "Gömebilirim, gömeceğim de. Doktorluk yapamam, cenaze levazımatçılığı yapamam, ama toprakta bir çukur kazabilirim, bana istisna hakkı tanımadığın takdirde de aynen öyle yapacağım."

"Gel buraya Moses, gitme," dedi başkan. "Lütfen dön şuraya. Bak, kimseye söylememeye söz verirsen sana istisna hakkı tanıyacağım. Yasaya aykırı, sahtekârlık, ama sır olarak saklamaya söz verirsen yapacağım."

Sır olarak saklamaya söz verdim, gerekli belgeleri verdi, ben de onun telefonundan her şeyi ayarladım. Ben eve döndükten birkaç dakika sonra Justina'yı alıp götürdüler ama o gece çok garip bir rüya gördüm. Kalabalık bir süpermarketteydim rüyamda. Herhalde gece vaktiydi, çünkü pencereler karanlıktı. Tavanda sıra sıra floresanlar vardı, parıl parıl neşe saçıyorlardı, ama tarihöncesi anı-

larımızı düşünürsek, bizi geçmişe bağlayan ışık zincirinde acı bir halkaydılar. Müzik çalıyordu, gıda ve erzak raflarının arasındaki uzun koridorlarda arabalarını iten en az bin kişi vardı. Şimdi bakın: Bir alışveriş arabasını iterken vücudumuzun duruşunda cinselliğimizi yok eden bir şey var mıdır, yok mudur? Bu iş zarafetle yapılabilir mi? Bu konuyu açmamın sebebi, o akşam arabalarını iten insan kalabalığının tövbekâr ve cinselliksiz görünmesiydi. Sevgili vatanımda olduğumuzdan içeride her tür insan vardı. İtalyanlar, Finlandiyalılar, Yahudiler, Zenciler, Shropshire'lılar, Kübalılar – özgürlüğün sesine kulak veren herkes–; Avrupalı karikatürcülerin hınç dolu bir tiksintiyle kayda geçirdiği o tasarruflu kendini bırakmışlıkla giyinmişlerdi. Evet, şortlu büyükanneler, triko pantolonlu koca popolu kadınlar ve yangının ortasında alelacele giyinmiş gibi görünen adamlar vardı. Ama dediğim gibi burası benim vatanım ve bana sorarsanız şortlu yaşlı hanımı aşağılayan karikatürcü kendini aşağılamış sayılır. Ben bu ülkenin yerlisiyim; benim ayağımda güderi paraşütçü çizmesi, üzerimde cinsel organlarımı açığa çıkaracak kadar dar pamuklu pantolon ve pupa yelken Pinta, Niña ve Santa María baskılı asetat ipeğinden bir pijama üstü vardı. Garip bir sahneydi –tanıdık nesneleri alışılmadık bir bağlamda gördüğümüz rüyaların garipliğine sahipti–, ama daha dikkatli baktığımda birtakım aykırılıkların olduğunu fark ettim. Hiçbir şeyin üzerinde etiket yoktu. Hiçbir şey tanımlanmamıştı, bilinmiyordu. Konservelerin, kutuların üstü yazısız, resimsizdi. Dondurulmuş gıda buzlukları kahverengi paketlerle doluydu, ama o kadar garip şekilleri vardı ki, paketin içinde dondurulmuş bir hindi mi, bir Çin yemeği mi olduğunu anlayamıyordunuz. Sebze ve ekmek reyonlarındaki bütün mallar kese kâğıtlarının içindeydi; hatta kitapların başlığı yoktu. Hiçbir şeyin içeriği bilinmediği halde rüya arkadaşlarım –acayip giyimli binlerce hemşehrim– bu esrarengiz paketlerin başında ciddi ciddi, kritik bir seçim yaparcasına düşünüp taşınıyorlardı. Rüya gören herkes gibi ben de âlim-i mutlaktım; hem onlarla birlikteydim hem dışarıdaydım; bir an sahneye tepeden bakıp kasalardaki adamları gördüm. Kaba saba yabaniler. Bazen bir kala-

balığın içinde, bir barda ya da sokakta sevgi, mantık ve dürüstlüğün çağrısına öylesine inatla karşı koyan, o kadar müstehcen, hayvani ve ahlaksız bir surat görürsünüz ki hemen başınızı çevirirsiniz. İşte marketin tek çıkışında bu tür adamlar bekliyordu; yaklaşan müşterilerin paketlerini yırtarak açıyorlardı –içindekileri hâlâ göremiyordum– ama her defasında seçtiklerini gören müşteri müthiş bir suçluluğun, bizi dize getiren güç olan suçluluk duygusunun bütün belirtilerini sergiliyordu. Seçtikleri açılıp onları utanca boğduktan sonra kapıya doğru itiliyorlardı, bazıları tekmeleniyordu; kapının ötesinde karanlık bir su gördüm, havada korkunç iniltiler ve çığlıklar duydum. Kapıda gruplar halinde göremediğim bir araçla götürülmeyi bekliyorlardı. Ben seyrederken binlerce kişi markette arabalarını iterek özenle esrarengiz seçimlerini yaptı, aşağılandı ve götürüldü. Bunun anlamı ne olabilirdi?

Justina'yı ertesi gün öğleden sonra yağmurun altında gömdük. Tanrı biliyor, ölüler bir azınlık değildir, ama Proxmire Manor'da ölülerin haşmetsiz krallığı çöplük gibi kentin sınırında bir yerdedir; düzenbazlar, hainler gibi hırsızlama oraya götürülürler ve tam bir terk edilmişlik içinde orada kalırlar. Justina örnek bir hayat sürmüştü ama hayatını sona erdirmekle sanki hepimizi rezil etmişti. Papaz dostumuzdu, onu görmek sevindiriciydi, ama limuzinlerinin arkasına gizlenen cenaze levazımatçısıyla yardımcıları öyle değildi; ölümün menekşe kokulu bir öpücük olduğu iddialarıyla çoğu derdimizin kaynağında onlar yok mudur zaten? Ölümü anlayamayan bir halk sevgiyi nasıl anlayabilir, peki tehlike çanını kim çalacak?

Mezarlıktan işe gittim. Reklam metni masamın üstünde duruyordu, MacPherson üzerine yağlı kalemle "Aman ne komik, baş belası psikopat. Baştan yaz," diye not düşmüştü. Yorgundum ama pişman değildim, kendimi pratik bir yararlılık ve itaat pozisyonuna sokamadım. Yeni bir metin yazdım. Sevdiklerinizi aşırı radyoaktivite yüzünden kaybetmeyin, diye yazdım. Kemiklerinizdeki stronsiyum 90 yüzünden danslarda bir köşede seyirci kalmayın. Nükleer serpinti kurbanı olmayın. Otuz Altıncı Sokak'taki fahişe size göz süzdüğünde bedeniniz bir yana, hayal gücünüz diğer yana mı sav-

ruluyor? Zihniniz onun peşinden basamakları tırmanıp mallarını tiksinç bir ayrıntıyla tadarken bedeniniz Brooks Brothers'a ya da Chase Manhattan bankasının döviz bankosuna mı gidiyor? Eğreltiotlarının boyunu, çimenlerin gürlüğünü, taze fasulyelerin acılığını ve yeni kelebek türlerinin parlak desenlerini fark etmediniz mi? Son yirmi beş yıldır ölümcül nükleer atıkları soluyorsunuz, sizi ancak Elixircol kurtarabilir. Metni Ralphie'ye verdim; yaklaşık on dakika sonra metin yine yağlı kalemle not düşülmüş olarak geri geldi. Baştan yaz, yoksa kendini ölü bil, diye yazmıştı. Çok yorgundum. Daktiloya bir sayfa takıp yazdım: Rab çobanımdır; eksiğim olmaz. Beni yemyeşil çayırlarda yatırır, sakin suların kıyısına götürür. İçimi tazeler, Adı uğruna bana doğru yollarda öncülük eder. Karanlık ölüm vadisinden geçsem bile, kötülükten korkmam. Çünkü sen benimlesin; çomağın, değneğin güven verir bana. Düşmanlarımın önünde bana sofra kurarsın; başıma yağ sürersin, kâsem taşıyor. Ömrüm boyunca yalnız iyilik ve sevgi izleyecek beni, hep Rabbin evinde oturacağım. Bu metni Ralphie'ye verip eve gittim.

Çev.: Roza Hakmen

Clementina

Harikalar –mücevherler mucizesiyle kurtların kışı– çağında Nascosta'da doğup büyümüştü. Aziz Yuhanna yortusunun son ayininin ardından hırsızlar Meryem Ana'nın tapınağına girip orada karaciğer hastalığından kurtulan bir prenses tarafından Meryem Ana'ya bağışlanmış mücevherleri çaldığında on yaşındaydı. Ertesi gün, Serafino Amca tarlalardan dönerken Etrüsklerin ölülerini gömdükleri mağaranın ağzında nur içinde bir delikanlı el sallayıp onu yanına çağırmış, ama o korkup kaçmıştı. Ardından Serafino ateşlenmiş, papazı çağırıp gördüklerini anlatmıştı; papaz mağaraya gitmiş, meleğin durduğu yerdeki dökülmüş yaprakların arasında Meryem Ana'nın mücevherlerini bulmuştu. Aynı yıl, çiftliğin altındaki yolda kuzini Maria şeytanı görmüştü; tıpkı resimlerdeki gibi boynuzları, sivri bir kuyruğu ve daracık kırmızı bir giysisi vardı. En karlı günde on dört yaşındaydı; o akşam hava kararıktan sonra çeşmeye gitmiş, o sırada yaşadıkları kuleye dönerken kurtları görmüştü. Altı yedi kurttan oluşan bir sürüydü, karda Via Cavour'un basamaklarını tırmanıyorlardı. Testisini atıp kuleye koşmuştu, dili korkudan şişmişti, ama kapıdaki çatlaktan bakıp görmüştü onları;

köpekten daha vahşi, daha hırpaniydiler, yer yer dökülmüş tüylerinin altında kaburgaları sayılıyordu, parçaladıkları koyunların kanı damlıyordu ağızlarından. Hem korkmuş hem büyülenmişti; sanki karın üstünde ilerleyen kurtların görüntüsü ölülerin ruhlarıydı ya da hayatın özünde bulunduğunu bildiği muammanın bir parçasıydılar; kurtlar geçip gittikten sonra, karda izleri kalmış olmasa onları gördüğüne inanamazdı. Tepede bir villası olan silik baronun yanında donna di servizio[1] olarak işe girdiğinde on yedi yaşındaydı; aynı yılın yazında Antonio karanlık kırlarda ona "Üstüne çiy düşmüş gülüm," deyip başını döndürmüştü. Papaza günah çıkarmış, kefaretini ödeyip bağışlanmıştı, ama aynı şey altı kere tekrarlanınca papaz nişanlanmaları gerektiğini söylemiş, böylece Antonio nişanlısı, fidanzato'su olmuştu. Antonio'nun annesi olaya sıcak bakmıyordu; üç yılın sonunda Clementina hâlâ onun gülü, o da Clementina'nın fidanzato'suydu; ne zaman evlilik lafı açılsa Antonio'nun annesi kafasını ellerinin arasına alıp çığlık atıyordu. Sonbaharda baron hizmetçi sıfatıyla onu Roma'ya götürmek istedi; hayatı boyunca her gece Papa'yı kendi gözleriyle görmenin, karanlık çöktükten sonra elektrikle aydınlatılmış sokaklarda yürümenin hayalini kurmuşken bu teklife nasıl hayır diyebilirdi?

Roma'da samanların üstünde yatıyor, bir fıçının içinde yıkanıyordu, ama sokaklar görülmeye değerdi; gerçi çalışma saatleri o kadar uzundu ki, şehirde dolaşmaya genellikle vakti olmuyordu. Baron ona ayda on iki bin liret ödeyeceğini söylemişti, ama ilk ayın sonunda hiç para vermedi, ikinci ayın sonunda da vermedi; ahçı onun sık sık köyden kızlar getirip para vermediğini söyledi. Bir akşam Clementina barona kapıyı açtığında son derece kibar bir şekilde maaşını istedi; baron ona bir oda verdiğini, hava değişikliği ve Roma ziyareti sunduğunu, daha fazlasını istemenin terbiyesizlik olduğunu söyledi. Sokakta giyecek paltosu yoktu, ayakkabıları delikti, kendisine verilen tek yiyecek baronun sofrasının artıklarıydı. Başka bir iş bulması gerekeceğini anladı, çünkü Nascosta'ya

1 Hizmetçi. (ç.n.)

geri dönecek parası yoktu. Ertesi hafta, ahçının kuzini ona başka bir iş buldu; burada hem terzilik hem hizmetçilik yapıyor, daha da fazla çalışıyordu, buna rağmen ay sonu geldiğinde maaş filan almadı. Bunun üzerine hanımının bir davet için dikmesini istediği elbiseyi bitirmeyi reddetti. Maaşını alıncaya kadar elbiseyi bitirmeyeceğini söyledi. Hanım küplere bindi, saçını başını yoldu, ama maaşını ödedi. Aynı gece ahçının kuzini Amerikalı bir ailenin hizmetçi aradığını söyledi. Clementina ortalık temiz görünsün diye bütün bulaşıkları fırının içine tıktı, San Marcello'da duasını etti ve Roma'nın öteki ucunda oturan Amerikalıların evine koştu; o gece sokaklardaki her kızın aynı işin peşinde olduğunu sanıyordu. Amerikalılar iki oğulları olan bir karıkocaydı; tahsilli kimselerdi, ama Clementina üzgün ve aptal olduklarını anladı. Ona yirmi bin liret maaş teklif ettiler, son derece ferah bir oda gösterip rahat edeceğini umduklarını söylediler; o da sabah eşyalarıyla birlikte Amerikalıların yanına taşındı.

Amerikalılar hakkında çok şey duymuştu, cömert ve cahildiler; kısmen doğruydu duydukları, çünkü çok cömerttiler, ona misafir muamelesi yapıyorlar, hep şunu yapmaya vakti var mı, bunu yapmaya vakti var mı diye soruyorlar, perşembeleri ve pazar günleri sokağa çıkıp gezmesini söylüyorlardı. Beyefendi ince uzun boyluydu, büyükelçilikte çalışıyordu. Saçları Almanlar, mahkûmlar ya da beyin ameliyatı geçirmiş kişiler gibi kısacık kesilmişti. Siyah ve gür saçları vardı, uzatıp frissone'yle kıvırsa sokakta kızlar ona hayran olurdu, ama o her hafta berbere gidip kendini çirkinleştiriyordu. Başka konularda çok mazbuttu, plajda her yerini örten bir mayo giyiyordu, ama Roma sokaklarında başı çıplak, herkesin görebileceği şekilde dolaşıyordu. Hanımefendi düzgündü, iyiydi, mermer gibi bir teni, çok sayıda elbisesi vardı, rahat ve eğlenceli bir hayattı; Clementina, San Marcello'ya gidip bu hayat sona ermesin diye dua ediyordu. Elektrik bedavaymış gibi bütün ışıkları açık bırakıyorlar, sırf akşamın serinliğini kırsın diye şöminede odun yakıyorlar, akşam yemeğinden önce buzlu cinle vermut içiyorlardı. Kokuları değişikti. Clementina'ya sorulursa solgun bir kokuydu –zayıf bir koku–;

kuzeyli kanından ötürü de olabilirdi, sık sık sıcak suyla yıkandıkları için de. Sıcak suyla o kadar çok yıkanıyorlardı ki, sinir hastası olmamalarına şaşıyordu Clementina. İtalyan yemekleri yiyip şarap içiyorlardı; Clementina yeterince makarna ve zeytinyağı yerlerse kuvvetli, sağlıklı bir kokuya sahip olacaklarını umuyordu. Bazen yemek servisi yaparken kokluyordu onları, ama hep pek zayıf bir koku geliyordu burnuna ya da hiçbir koku gelmiyordu. Çocuklarını şımartıyorlardı; çocuklar bazen anne babalarıyla ters ters, hırçın bir tavırla konuşuyordu; bu yüzden dayak yemeleri gerekirdi, ama bu yabancılar çocuklarına hiç dayak atmıyor, hatta öfkeyle seslerini yükseltmiyor, çocuklara anne babanın önemini anlatacak başka bir şey de yapmıyorlardı; bir keresinde küçük oğlan çok aksiyken, dayak yemesi gerekirken annesi kalkıp onu oyuncakçıya götürmüş, oyuncak bir yelkenli almıştı. Bazen akşam çıkmak üzere hazırlanırlarken beyefendi zili çalıp Clementina'yı çağıracağına bir cafone[1] gibi karısının giyinmesine yardımcı oluyor, incilerini takıyordu. Bir keresinde dairede su akmıyordu, Clementina merdiveni inip çeşmeye su almaya gitmiş, beyefendi de yardım etmek üzere onun peşinden gelmişti; Clementina ona su taşıyamayacağını söyleyince o da genç bir kadın ağır bir damacanayla merdivenleri tırmanırken şömine başında keyif çatamayacağını söylemişti. Sonra damacanayı Clementina'nın elinden alıp çeşmeye gitmiş, sarayın kapıcısı ve bütün hizmetkârlarıyla birlikte çeşmeden su almıştı; Clementina bunu mutfak penceresinden izlemiş, o kadar kızmış ve utanmıştı ki, midesini yatıştırmak için biraz şarap içmek zorunda kalmıştı; herkes onun tembel olduğunu, bayağı ve görgüsüz bir ailenin yanında çalıştığını söyleyecekti. Ayrıca ölülere de inanmıyorlardı. Bir keresinde alacakaranlıkta salondan geçerken karşısında bir ölünün ruhunu o kadar net gördü ki, önce beyefendi sandı, sonra beyefendinin kapının eşiğinde durduğunu gördü. Bunun üzerine çığlık atıp bardaklarla şişeleri taşıdığı tepsiyi elinden düşürdü; beyefendi niye çığlık attığını sorup o da hayalet gördüğünü söyleyince beye-

1 Köylü, kıro. (ç.n.)

fendi hiç anlayış göstermedi. Bir keresinde de arka taraftaki holde başka bir hayalet gördü; başında tacıyla bir piskoposun hayaletiydi; yine çığlık atıp beyefendiye gördüğü şeyi anlatınca beyefendi yine anlayış göstermedi.

Ama çocuklar ona anlayış gösteriyordu; akşam yataklarına yattıklarında Clementina onlara Nascosta hikâyeleri anlatıyordu. En sevdikleri hikâye Assunta adlı çok güzel bir kadınla evli olan genç çiftçinin hikâyesiydi. Evlendikten bir yıl sonra koyu renk bukleli, teni yaldızlı güzel bir oğulları olmuştu, ama doğumundan itibaren hastalıklıydı, ağlıyordu, ona büyü yapıldığını düşündüler ve Conciliano'daki doktora götürdüler; oraya kadar asino[1] sırtında gittiler; doktor bebeğin açlıktan ölmekte olduğunu söyledi. Ama nasıl olur dediler, Assunta'nın göğüsleri süt doluydu, bluzunu lekeleyecek kadar. Doktor geceleri nöbet tutmalarını söyledi; tekrar asino'ya binip eve döndüler, akşam yemeğini yediler; Assunta uyuyakaldı, ama kocası uyumayıp nöbet tutmaya başladı; gece yarısı ay ışığında koca bir yılanın çiftlik evinin eşiğinden içeri süzülüp yatağa girdiğini ve kadının göğüslerindeki sütü emdiğini gördü, ama Assunta'nın kocası yerinden kıpırdayamıyordu, çünkü kıpırdarsa yılan dişlerini karısının göğsüne geçirecek, öldürecekti onu; yılan Assunta'nın göğüslerindeki bütün sütü emdikten sonra ay ışığında yataktan inip eşikten süzülerek gitti; bunun üzerine çiftçi herkese haber saldı, civardaki bütün çiftçiler geldi; çiftlik duvarında bir yılan yuvası buldular; içinde sekiz koca yılan vardı, sütle semirmişlerdi; o kadar zehirli yılanlardılar ki, nefesleri bile zehirliydi; çifçiler hepsini sopalarla vura vura öldürdüler; bu gerçek bir olaydı, çünkü Clementina o çiftliğin önünden yüzlerce kere geçmişti. En çok sevdikleri ikinci hikâye ise Amerika'dan gelen yakışıklı bir yabancıya gönül veren Conciliano'lu hanımın hikâyesiydi. Bir gece yabancının sırtında yaprak şeklinde küçük bir leke görmüş, yıllar önce kucağından alınan oğlunun aynı böyle bir lekesi olduğunu hatırlamış ve âşığının aslında oğlu olduğunu anlamıştı. Hemen kiliseye koşup günah

1 Eşek. (ç.n.)

çıkararak bağışlanma dilemişti, ama –şişko, kibirli bir adam olan– papaz günahının bağışlanamayacağını söylemiş ve subito[1], günah çıkarma bölmesinden bir kemik takırtısı duyulmuştu. İnsanlar gelip bölmenin kapısını açtığında kibirli, burnu büyük papazın yerinde kemikten başka şey olmadığını görmüşlerdi. Clementina çocuklara Meryem Ana'nın mücevherleri mucizesini, Via Cavour'dan yukarı doğru gelen kurtları gördüğü feci kışı, tempo infame'yi ve kuzini Maria'nın şeytanı kırmızı giysisiyle görüşünü de anlatmıştı.

Temmuz ayında bu Amerikalı aileyle birlikte dağa, ağustosta Venedik'e gitti; sonbaharda Roma'ya döndüklerinde İtalya'dan ayrılacaklarını söylediler; bavullar bodrumdan yukarı çıkarıldı, Clementina eşyaların toplanmasında hanımefendiye yardımcı oldu. Artık Clementina'nın beş çift ayakkabısı, sekiz elbisesi ve bankada parası vardı, ama canı istediğinde suratına tükürecek Romalı bir hanımın yanında işe girme düşüncesi moralini bozuyordu; bir gün hanımının elbisesini onarırken o kadar morali bozuldu ki ağlamaya başladı. Sonra hanımına Romalıların yanında çalışan bir hizmetçinin ne kadar zor bir hayat sürdüğünü anlattı, hanımı da isterse onu yanlarında yeni dünyaya götürebileceklerini söyledi. Geçici vizeyle altı aylığına götürürlerdi onu; Clementina için eğlenceli olurdu, onlar için de yararlı. Bunun üzerine gerekli işlemler yapıldı; Clementina Nascosta'ya gitti, annesi ağladı, gitme dedi, köyde herkes gitmemesi gerektiğini söyledi, ama kıskançlıktan öyle diyorlardı, çünkü herhangi bir yere –Conciliano'ya bile– gitme fırsatları olmamıştı. Eskiden yaşadığı, çok mutlu olduğu dünya şimdi Clementina'ya gerçekten eski dünya gibi görünüyordu; geleneklerle duvarlar insanlardan daha eskiydi; insanlar vahşi bile olsa bütün duvarların yeni olduğu bir dünyada daha mutlu olacağını düşündü.

Gitme vakti geldiğinde arabayla Napoli'ye gittiler; signore'nin canı ne zaman kahve-konyak çekse mola veriyorlar, milyonerler gibi konfor içinde seyahat ediyorlardı; Napoli'de di lusso bir otelde kaldılar, Clementina tek başına ayrı bir odada kaldı. Ama gemiyle

1 Ansızın. (ç.n.)

yola çıkacakları sabah müthiş bir hüzün kapladı içini; insan kendi ülkesinden başka yerde iyi bir hayat yaşayabilir mi ki? Sonra kendi kendine bunun sadece bir seyahat olduğunu söyledi –altı ay sonra ülkesine dönecekti– yüce Tanrı dünyayı bu kadar tuhaf ve çeşitli yarattığına göre görülmesini istiyor demekti. Pasaportunu damgalatıp çok duygusal bir halde gemiye bindi. Kış mevsimi kadar soğuk bir Amerikan gemisiydi; öğle yemeğinde sofrada buzlu su vardı; soğuk olmayan her şey tatsızdı, kötü pişirilmişti; tekrar bu insanların iyi kalpli ve cömert olmakla birlikte cahil oldukları fikrine döndü; erkekler karılarının incilerini takmalarına yardım ediyor, onca paralarıyla koca koca çiğ biftekler yiyip ilaç kokulu kahve içiyorlardı. Ne güzeldiler ne zarif, soluk renk gözleri vardı, ama gemide Clementina'yı en çok tiksindiren yaşlı kadınlardı; kendi ülkesinde olsalar çok sayıdaki ölülerinin anısına siyahlara bürünmüş olacak, yaşlarına yakışır şekilde ağır ağır hareket edip saygı uyandıracaklardı. Oysa gemideki yaşlı hanımlar tiz ve yüksek sesle konuşuyor, cırlak renkli kıyafetler giyiyor, Nascosta Meryemi'ninki kadar çok, hepsi sahte mücevherler takıp yüzlerini, saçlarını boyuyorlardı. Ama kimi kandırıyorlardı ki, boyanın altında çökük avurtları, kaplumbağa boynu gibi kırışık, çizgi çizgi boyunları görülüyordu; baharda campagna[1] gibi koksalar da mezar çiçekleri gibi solgun ve kuruydular. Saman gibiydiler; yaşlıların bilgelikten, zevkten yoksun olduğu, çocuklarından, torunlarından saygı görmeyi hak etmediği ve zaten görmediği, ölülerin unutulduğu bir ülke vahşi bir ülkeydi demek ki.

Yine de çok güzel olmalıydı; Clementina dergilerde, gazetelerde New York şehrinin kulelerinin resimlerini görmüştü; mavi gökyüzüne yükselen altın ve gümüş kuleler, bir kez olsun savaş görmemiş bir kent. Ama Narrows'a geldiklerinde yağmur yağıyordu, Clementina kuleleri aradı ama göremedi, sorduğunda yağmurdan görülmediklerini söylediler. Hayal kırıklığına uğramıştı, yeni dünya gördüğü kadarıyla çirkindi; onun hayalini kuran herkes aldanı-

1 Kırlar. (ç.n.)

yordu. Savaş zamanında Napoli gibiydi; keşke gelmeseydim, diye düşündü. Bavullarını arayan gümrük görevlisi terbiyesizdi. Taksiye, sonra trene binip yeni dünyanın başkenti Washington'a gittiler; sonra yine taksiye bindiler; camdan baktığında bütün binaların imparatorluk dönemi Roma'sındaki binaların taklidi olduğunu gördü; gece ışığında hayalet gibi görünüyorlardı gözüne, sanki Forum tozların arasından yükselmişti. Tekrar şehir dışına çıktılar; burada bütün evler ahşap, hepsi yeniydi; lavabolar, küvetler genişti; sabah olunca signora ona makineleri, nasıl çalıştıklarını gösterdi.

Başlangıçta çamaşır makinesine şüpheyle yaklaşıyordu, çünkü kullandığı sabun ve sıcak su bir servete mal oluyordu, ayrıca çamaşırları da temizlemiyordu; Nascosta çeşmesinde arkadaşlarıyla sohbet edip her şeyi tertemiz hale getirirken ne kadar mutlu olduğunu hatırlatıyordu Clementina'ya. Ama zamanla çamaşır makinesi ona daha carina[1] görünmeye başladı; ne de olsa bir makineydi sadece, kendi kendini doldurup boşaltıyor, dönüp duruyordu; bir makinenin bu kadar çok şeyi hatırlayıp hep işini yapmaya hazır ve nazır olması harika bir şeydi. Sonra bulaşıkları yıkayan makine vardı; insan gece kıyafetiyle, eldivenlerine bir damla su değmeden bulaşıkları yıkayabiliyordu. Signora dışarıda, çocuklar okuldayken Clementina önce çamaşır makinesine kirli çamaşırları atıp çalıştırıyor, sonra öteki makineye bulaşıkları koyup onu çalıştırıyor, ardından fritöze güzel bir saltimbocca alla romana koyup onu çalıştırıyor, sonra da salone'ye gidip TV'nin karşısına geçiyor, işlerin hepsini makinelerin yapışını dinliyor, hem sevinçli hem güçlü hissediyordu kendini. Sonra mutfaktaki frigidario vardı, buz yapıyor, tereyağını taş gibi kaskatı tutuyordu; kuzu ve dana etini hayvanların kesildiği günkü kadar taze tutan derin dondurucu vardı; elektrikli yumurta çırpıcısı vardı; portakal sıkmak için bir makine, tozu içine çeken bir makine vardı; Clementina hepsini birden çalıştırıyordu; bir de ekmek kızartan makine vardı –baştan aşağı parlak gümüşten–; ekmeği içine koyup sırtını dönüyordun, allora, bir anda tam iste-

1 Sevimli. (ç.n.)

diğin renkte iki dilim kızarmış ekmek çıkıyordu, hepsini makine yapıyordu.

Gündüzleri signore iş yerindeydi, ama Roma'da prensesler gibi yaşayan signora yeni dünyada sekreterdi anlaşılan; Clementina belki de yoksul oldukları için signora'nın çalışmak zorunda kaldığını düşünüyordu. Sürekli sekreterler gibi telefonda konuşuyor, hesap yapıyor, mektup yazıyordu. Sekreterler gibi gündüzleri koşuşturuyor, geceleri yorgun oluyordu. Geceleri ikisi de yorgun olduklarından ev Roma'daki gibi huzurlu değildi. Sonunda signora'ya niçin sekreterlik yaptığını sordu, o da sekreterlik yapmadığını, yoksullar, hastalar ve deliler için para toplamakla uğraştığını söyledi. Bu Clementina'ya çok tuhaf geldi. İklim de tuhaf geliyordu ona, rutubetliydi, akciğere, karaciğere zararlıydı, ama o mevsimde ağaçlar rengârenkti, daha önce böyle bir şey görmemişti; ağaçlar yaldızlı, kırmızı, sarıydı, yaprakları tıpkı Roma ya da Venedik'te bir balo salonunda tavan resimlerinden boyaların pul pul döküldüğü gibi havada uçuşup dökülüyordu.

Eve süt getiren, Joe dedikleri yaşlı bir güneyli hemşehrisi, bir paisano'su vardı. Altmışını geçmişti, süt şişelerini taşımaktan beli bükülmüştü, ama Clementina onunla birlikte sinemaya gidiyordu; Joe ona filmi İtalyanca anlatıyor ve çimdikleyip evlenme teklif ediyordu. Clementina açısından bu şakadan ibaretti. Yeni dünyada garip bayramlar vardı –biri hindili ve azizsizdi– sonra Noel, Natale bayramı geldi; Clementina şahsen Meryem Ana'yla kutsal bebeğine böyle bir terbiyesizlik yapıldığını hiç görmemişti o güne kadar. Önce yeşil bir ağaç satın aldılar, sonra onu salone'ye yerleştirdiler, üstüne parıltılı kolyeler astılar, sanki ağaç kötülüğü yok edecek, duaları işitecek güce sahip kutsal bir azizmiş gibi. Mamma mia! Ağaç! Günah çıkarmaya gittiğinde papaz her pazar kiliseye gitmiyor diye canına okudu, çok katıydı. Missa ayinine gittiğinde üç kere bağış topladılar. Roma'ya döndüğünde gazeteye yazı yazıp bu yeni dünyada kilisede bir azizin öpülecek tek bilek kemiği bile olmadığını, yeşil bir ağaca adak adandığını, Meryem Ana'nın acılarının unutulduğunu, bağışın üç kere toplandığını anlatmaya karar verdi.

Sonra kar yağdı ama Nascosta'daki kardan daha carina'ydı: Kurt yoktu, signoreler dağda kayak yapıyor, çocuklar karda oynuyordu, ev hep sıcaktı.

Joe'yla her pazar sinemaya gitmeye devam ediyordu; Joe ona filmi anlatıyor, evlenme teklif edip çimdikliyordu. Bir keresinde sinemaya gitmeden önce baştan aşağı ahşap, güzelce boyanmış bir evin önünde durdu; kapıyı anahtarla açıp üst katta güzel bir daireye götürdü onu; duvarlar kâğıtla kaplıydı, yerler pırıl pırıl cilalıydı, toplam beş odası, modern bir banyosu vardı; onunla evlenirse bütün bunlara sahip olacağını söyledi Clementina'ya. Ona bulaşıkları yıkamak için bir makine, yumurta çırpmak için bir makine, saltimbocca alla romana'nın ne zaman piştiğini bilen, signora'nınki gibi bir fritöz alacaktı. Clementina ona bütün bunları almak için parayı nereden bulacağını sorduğunda birikmiş on yedi bin doları olduğunu söyledi ve cebinden bir banka cüzdanı çıkardı; üzerine damgayla on yedi bin iki yüz otuz dolar on yedi sent diye basılmıştı. Onunla evlenirse hepsi Clementina'nın olacaktı. Clementina "Hayır," dedi, ama sinemadan sonra yatağına uzandığında onca makineyi düşünüp hüzünlendi; keşke yeni dünyaya hiç gelmeseydim, diye düşündü. Artık hiçbir şey eskisi gibi olmayacaktı. Nascosta'ya dönüp oradakilere bir erkeğin –yakışıklı olmasa da dürüst ve mülayim bir erkeğin– ona on yedi bin dolar ve beş odalı bir ev teklif ettiğini söylediğinde inanmayacaklardı. Clementina'nın delirdiğine hükmedeceklerdi; hem artık soğuk bir odada samanların üstünde yatıp nasıl mutlu olabilirdi? Geçici vizesi nisan ayında bitiyordu, o zaman dönmesi gerekecekti, ama signore isterse vizesini uzatmak için başvurabileceğini söyledi, Clementina da başvursun diye yalvardı. Bir gece mutfakta alçak sesle konuştuklarını duydu; onunla ilgili konuştuklarını tahmin etti, ama signore onunla ancak çok daha geç saatte, diğerleri yukarı çıktıktan sonra Clementina iyi geceler dilemek üzere içeri girdiğinde konuştu.

"Çok üzgünüm Clementina," dedi, "ama uzatmadılar vizeyi."

"Önemli değil," dedi Clementina, "bu ülkede istenmiyorsam memlekete dönerim."

"Mesele o değil Clementina, yasa böyle. Çok üzgünüm. Vizen ayın on ikisinde sona eriyor. Daha önceki bir tarihe vapur biletini alacağım."

"Teşekkür ederim signore," dedi Clementina. "İyi geceler."

Dönüyorum, diye düşündü Clementina. Vapura binecek, Napoli'de inecek, Mergellina'dan trene, Roma'dan pullman'a binecekti; Tiburtina'dan ayrılırlarken otobüsün perdeleri sallanacak, Tivoli'de yokuş yukarı tırmanırken arkalarında mor egzoz dumanları bırakacaklardı. Annesini öpeceğini, Woolworth'ten ona aldığı hediyeyi, Dana Andrews'un gümüş çerçeve içinde fotoğrafını vereceğini düşününce gözleri yaşardı. Sonra meydanda oturacaktı, etrafında insanlar halka olacaktı, tıpkı bir kaza olduğunda toplanan kalabalık kadar çok sayıda insan; kendi dilini konuşacak, onların yaptığı şarabı içecek, beyni olan kızartma tavalarının bulunduğu, gabinetti[1] temizleme tozunun bile gül koktuğu yeni dünyayı anlatacaktı. Sahneyi net olarak görüyordu, rüzgâr çeşmeden akan suyu etrafa savuruyordu, ama sonra hemşehrilerinin yüzlerinde bir inanmazlık ifadesinin belirdiğini gördü. Anlattıklarına kim inanırdı? Kim dinlerdi? Kuzini Maria gibi şeytanı görmüş olsa ona hayran olurlardı, ama o bir tür cennet görmüştü, kimsenin umurunda olmazdı. Bir dünyayı terk edip bir başkasına gelmekle her iki dünyayı da kaybetmişti.

Sonra Sebastiano Amca'nın Nascosta'dan yazdığı mektup destesini açıp tekrar okudu. O gece mektupların hepsi acılı geldi ona. Sonbahar çabuk geldi, diye yazıyordu amcası, aylardan eylül olduğu halde hava soğuktu, zeytinlerle üzümlerin çoğu toplanamamıştı, la bomba atomica İtalya'nın mevsimlerini mahvetmişti. Artık kentin gölgesi vadinin üzerine daha erken çöküyordu; Clementina kış başını kendi de hatırlıyordu zaten; üzümlerle kır çiçeklerinin üzerinde ansızın biriken kırağıyı, asino'larının sırtında karanlıkta dönen contadino'ları[2], taşıdıkları köklerle odun parçalarını; odun

1 Tuvalet. (ç.n.)

2 Çiftçi. (ç.n.)

bulmak zordu oralarda, bir kucak yaş zeytin dalı bulabilmek için on kilometre yol gitmek gerekirdi; soğuğu kemiklerinde hissediyor, sarı akşam ışığında asino'ları görüyor, nallarının altından dik patikada yuvarlanan taşların yalnızlık hissi uyandıran sesini işitiyordu. Aralık ayında Sebastiano yine kurt mevsimi olduğunu yazmıştı. Nascosta'ya tempo infame geri gelmiş, kurtlar padrone'nin koyunlarından altısını öldürmüşlerdi; abbacchio[1] yoktu, makarna yapacak yumurta yoktu, meydan çeşmenin yalağına kadar karla kaplanmıştı; açlık ve soğuk vardı, Clementina ikisini de hatırlıyordu.

Bu mektupları okuduğu oda sıcaktı. Işık pembeydi. Tıpkı bir signora gibi gümüş bir kül tablası vardı, isterse kendi banyosunda küveti boğazına kadar sıcak suyla doldurabilirdi. Meryem Ana onun yabanın ortasında yaşayıp açlıktan ölmesini mi istiyordu? Önüne konan konforlardan yararlanması yanlış bir şey miydi? Yakınlarının yüzleri tekrar gözünün önünde canlandı; tenleri, saçları, gözleri ne kadar koyuydu; sanki açık renkli insanların yanında yaşaya yaşaya onların eğilimlerini ve önyargılarını benimsemişti. Bu yüzler ona sitemle, dünyevi sabırla, tatlı, onurlu ve çaresiz bir dikkatle bakar gibiydiler, ama niçin dönüp tepelerin karanlığında ekşi şarap içmeye mecbur olsundu? Bu yeni dünyada gençliğin sırrını keşfetmişlerdi; Tanrı öyle istese, cennetteki azizler gençlikle dolu bir hayatı reddederler miydi? Nascosta'da en güzel kızların bile nasıl hızla, bakımsız çiçekler gibi zamanın karanlığına gömüldüğünü hatırladı; en güzellerin bile beli bükülür, dişleri dökülürdü, koyu renk giysileri anasının giysileri gibi duman ve gübre kokardı. Ama bu ülkede sonsuza dek beyaz dişleri, renkli saçları olabilirdi. Ölünceye kadar topuklu ayakkabıları, parmaklarında yüzükler olabilir, erkeklerin ilgisini çekebilirdi, çünkü bu yeni dünyada insanlar onar hayat yaşıyor, yaşlılığın sıkıntısını asla hissetmiyorlardı, hayır, asla. Joe'yla evlenecekti. Orada kalıp on hayat yaşayacak, mermer gibi bir teni, ölene dek eti koparacak dişleri olacaktı.

1 Kuzu. (ç.n.)

Ertesi akşam signore ona vapurun ne zaman kalkacağını söyledi; o sözünü bitirdiğinde Clementina, "Ben dönmeyeceğim," dedi.

"Anlamadım."

"Joe'yla evleneceğim."

"Ama Joe senden çok daha yaşlı Clementina."

"Joe altmış üç yaşında."

"Ya sen?"

"Yirmi dört yaşındayım."

"Joe'yu seviyor musun?"

"Yo, hayır signore. Elma çuvalına benzeyen koca göbeğiyle, ensesinde fal bakabileceğin kadar çok kırışığıyla nasıl severim? İmkânı yok."

"Clementina, ben Joe'yu çok takdir ederim," dedi signore. "Dürüst bir adamdır. Onunla evlenirsen ona bakman gerekecek."

"Aa, bakarım signore. Yatağını toplar, yemeğini yaparım, ama hayatta dokundurtmam kendime."

Signore gözleri yerde düşünüp taşındı, sonunda, "Senin Joe'yla evlenmene izin veremem Clementina," dedi.

"Ama neden?"

"Karısı olmayı kabul etmezsen izin vermem. Onu sevmen lazım."

"Ama signore, Nascosta'da toprağı seninkine bitişik olmayan bir adamla evlenmenin bir anlamı olmaz, yani o zaman gönlün ille ona mı konacak demektir?"

"Burası Nascosta değil."

"Ama bütün evlilikler böyledir signore. İnsanlar sevgi yüzünden evlenseler dünya yaşanacak bir yer değil, deliler için bir hastane olurdu. Signora sizinle ona sağladığınız para ve konforlar yüzünden evlenmedi mi?" Signore cevap vermedi, ama Clementina yüzünün al al olduğunu gördü. "Ah signore, sevgili signore," dedi, "gözü yıldızlarda, kafası poesia[1] dolu, çeşme başında cılız bir oğlan çocuğu gibi konuşuyorsunuz. Ben size sırf bu ülkede kalabilmek için Joe'yla evleneceğimi açıklıyorum, siz oğlan çocuğu gibi konuşuyorsunuz."

1 Şiir. (ç.n.)

"Oğlan çocuğu gibi konuşmuyorum," dedi signore. Sonra ayağa kalktı. "Oğlan çocuğu gibi konuşmuyorum. Sen kendini ne sanıyorsun? Roma'da bizim yanımıza geldiğinde ne ayakkabın vardı ne palton."

"Signore, siz beni anlamıyorsunuz. Belki severim onu, ama ben sevgi yüzünden evlenmediğimi açıklamaya çalışıyorum sadece."

"Ben de sana bunu açıklamaya çalışıyorum. İzin vermeyeceğim."

"Evinizden ayrılacağım signore."

"Senden ben sorumluyum."

"Hayır signore. Artık benden Joe sorumlu."

"Öyleyse çık git evimden."

Clementina yukarı, odasına çıktı ve koca aptala hem öfkelenip hem acıyarak hüngür hüngür ağladı, ama eşyalarını topladı. Sabah kahvaltıyı hazırladı, ama signore işe gidinceye kadar mutfaktan çıkmadı; sonra signora aşağı inip ağladı, çocuklar ağladı, öğlen Joe arabasıyla gelip Clementina'yı aldı ve Clementina'nın Joe'yla evleninceye kadar yanlarında kalacağı paisano Pelluchi'lere götürdü. Maria Pelluchi yeni dünyada prensesler gibi evlenildiğini açıkladı, gerçekten öyleydi. Üç hafta boyunca Maria'yla dükkânları dolaşıp durdular; önce gelinliğini aldılar, bembeyaz, son moda, yerlerde sürümek için saten bir kuyruğu olan bir gelinlik, ama aynı zamanda ekonomikti, çünkü kuyruk çıkıyor, elbise düğün tuvaleti haline gelebiliyordu. Sonra nedimeleri olacak Maria'yla kız kardeşinin kıyafetleri alındı; bunlar sarı ve eflatundu, gece törende de giyileceklerdi. Sonra ayakkabılar, çiçekler, yolculuk için kıyafetler ve bavul alındı, hiçbir şey kiralanmadı. Düğün günü geldiğinde Clementina o kadar yorgundu ki, dizleri sütle dolmuştu, bütün günü rüyada gibi geçirdi, pek azını hatırlıyordu. Düğünde çok sayıda paisano, bol bol şarap, yemek ve müzik vardı; sonra Joe'yla birlikte trene binip New York'a gittiler; binalar o kadar yüksekti ki Clementina kendini karınca gibi hissetti, evini özledi. New York'ta geceyi otelde geçirdiler, ertesi gün di lusso bir trene bindiler; bu trene sadece Atlantic City'ye giden beyefendiler biniyordu, her yolcu için ayrı bir koltuk, yiyecek içecek getiren bir garson

vardı. Clementina, Joe'nun hediyesi olan vizon etolü koltuğun arkalığına astı, herkes görüp hayran oldu, onun zengin bir signora olduğuna hükmetti. Joe garsonu çağırıp viskiyle soda istedi, ama garson Joe'nun dediklerini anlamıyormuş, çok işi varmış gibi yaptı, mecburen sonuncu olacaklardı; Clementina bu yeni ülkenin dilini güzel konuşmadıkları için domuzlar gibi kaba muamele göreceklerini anlayınca içi yine utanç ve öfkeyle doldu. Gerçekten de yolculukta domuz muamelesi gördüler, garson bir daha yanlarına uğramadı, sanki onların parası diğerlerininki kadar değerli değildi. Önce uzun, karanlık bir galleria'dan geçtiler, sonra bir yığın bacadan ateşlerin patladığı çirkin ve etkileyici bir yere çıktılar; ağaçlar, ırmaklar, kayıkhaneler vardı. Clementina İtalya kadar güzel mi diye merak ederek pencereden dışarıya, su gibi hızlı ve yumuşak akan kırlara bakıyordu, ama gördüğü şey bu kırların, bu toprağın ona ait olmadığıydı. Kentlerin yakınında yoksulların yaşadığı, çamaşırların iplere asılı olduğu yerlerden geçiyorlardı; bunun aynı olduğunu düşündü, ipe asılı çamaşırlar dünyanın her yerinde aynı olsa gerekti. Yoksulların evleri de aynıydı: Birbirlerine yaslanmışlardı, geniş olmayan, ama şefkatle, sevgiyle ekildiği belli bahçeleri vardı. Yola öğlen ya da öğleni biraz geçe çıkmışlardı; kırlar ve saatler süratle geçiyordu; okulların kapandığını, sokaklarda ellerinde kitaplarla, bisiklete binen, oyun oynayan çocukları gördü; birçoğu tren yanlarından geçerken el sallıyor, Clementina da el sallayarak karşılık veriyordu. Bir tarlanın ortasında, yüksek otların arasında yürüyen çocuklara el salladı, bir köprünün üzerindeki iki oğlana el salladı, yaşlı bir adama el salladı, hepsi el sallayarak karşılık verdi; üç kıza el salladı, bir bebek arabasını iten bir hanıma el salladı, sarı paltolu, bavul taşıyan bir küçük bir oğlan çocuğuna el salladı, o da karşılık verdi. Hepsi el salladı. Sonra Clementina okyanusa yaklaştıklarını anladı, çünkü havada bir çıplaklık vardı, ağaçlar seyrelmişti, ahşap üzerine çizilmiş otel resimleri vardı, kaç yüz odaları, kokteyl içmek için kaç değişik yerleri olduğu yazılıydı; bu tabelaların birinin üstünde kendi otellerinin adını görüp di lusso olduğuna kanaat getirince sevindi. Sonra tren durdu, yolculuğun sonuna gelmiş-

lerdi; Clementina bir çekingenlik, bir utangaçlık hissetti, ama Joe andiamo[1] dedi; onlara o kadar kaba davranan garson bavullarını aldı, Clementina'nın vizon etolüne uzandı, ama o, "Hayır, teşekkür ederim," diyerek etolü elinden aldı, domuz herif. Sonra hayatında gördüğü en büyük siyah araba çıktı karşılarına; üstünde otelin adı yazılıydı; başka insanlarla birlikte arabaya bindiler, ama yolda birbirleriyle konuşmadılar, çünkü Clementina bu ülkenin dilini bilmediğini diğerlerinin anlamasını istemiyordu.

Otel çok di lusso'ydu; bir asansörle yukarı çıkıp kalın halıyla kaplı bir koridorda yürüdüler ve güzel bir odaya girdiler; odanın da her yeri halı kaplıydı, bir tuvaleti vardı –ama bide yoktu–; garson gittikten sonra Joe bavulundan bir şişe viski çıkarıp bir kadeh içti ve Clementina'ya gelip kucağına oturmasını söyledi; Clementina "Daha sonra" dedi, gün ışığında uğursuzluk getirirdi, ayın yükselmesini bekleseler daha iyi olurdu; Clementina aşağı inip yemek odasını, salonları görmek istiyordu. Acaba tuzlu hava vizona zarar verir mi, diye düşünüyordu; Joe bir kadeh daha içti; pencereden okyanus ve kıyıya vuran beyaz dalgalar görünüyordu, ama pencereler kapalı olduğundan kıyıya çarpan dalgaların sesini duyamıyordu; bu yüzden rüyasında görüyormuş gibiydi. Sonra yine konuşmadan aşağıya indiler; Clementina böylesine lüks bir yerde bella lingua'yı konuşmamanın daha iyi olacağını kesinlikle anlamıştı; şaşaalı barlara, yemek salonlarına baktılar, deniz kenarındaki geniş gezinti yerine çıktılar, hava Venedik'teki gibi tuzluydu, Venedik gibi kokuyordu, ayrıca kızartma kokusu da vardı; Clementina, Roma'da San Giuseppe bayramını hatırladı. Bir yanlarında bu yeni dünyaya gelirken aştığı yeşil, soğuk deniz vardı, öbür yanlarında bir yığın eğlenceli, görülecek şey. Çingenelerin oraya gelinceye kadar yürüdüler; vitrinde bir insan elinin resmi vardı, fal bakılıyordu; Clementina İtalyanca bilip bilmediklerini sorduğunda, "Si, si, si, non c'è dubbio!"[2] dediler, Joe ona bir dolar verdi, o da çingeneyle birlikte

1 "Gidelim." (ç.n.)

2 "Evet, evet, elbette." (ç.n.)

perdenin arkasına geçti; çingene Clementina'nın el falına bakmaya başladı, ama konuştuğu İtalyanca değil, biraz İspanyolcayla karışık, Clementina'nın hiç duymadığı bir lisandı; arada tek tük kelimeler anlıyordu sadece, "deniz", "yolculuk" gibi, ama bunun yapacağı bir yolculuk mu, yapmış olduğu yolculuk mu olduğunu anlayamıyordu, sonunda İtalyanca bildiğini iddia edip yalan söyleyen çingeneye sinirlendi ve parasını geri istedi, ama çingene parayı geri verirse lanetli olacağını söyledi. Çingenelerin lanetinin ne kadar etkili olduğunu bilen Clementina daha fazla ısrar etmeyip dışarı çıktı; Joe ahşap gezinti yerinde onu bekliyordu; tekrar yeşil denizle akıl çelen kızarmış yiyeceklerin arasında yürümeye koyuldular; insanlar gülümseyerek, cehennem melekleri gibi fesatça işaret ederek gelsinler, paralarını harcasınlar diye onlara sesleniyordu. Sonra tramonto[1] oldu, ışıklar inci gibi pırıl pırıl yandı, Clementina arkasına baktığında tanındıkları, istedikleri zaman dönebilecekleri, kendilerine ait bir odalarının olduğu otelin pembe pencerelerini görebiliyordu; denizin sesi uzaktaki dağlardan duyulan patlamalar gibiydi.

Clementina iyi bir eşti; Joe sabah olduğunda öyle minnet doluydu ki, ona gümüş bir tereyağı tabağı, ütü masası için bir örtü ve yaldızlı kırmızı bir pantolon aldı. Annesi pantolon giyiyor diye canına okurdu, biliyordu; Roma'da olsalar kendi de pantolon giyecek kadar terbiyesiz bir kadın görse suratına tükürürdü, ama burası yeni bir dünyaydı, burada günah sayılmıyordu; öğleden sonra Clementina kırmızı pantolonu ve vizon etolüyle deniz kenarındaki ahşap gezinti yerinde Joe'yla birlikte bir aşağı bir yukarı dolaştı. Cumartesi günü eve gittiler, pazartesi mobilyaları aldılar, salı günü mobilyalar getirildi, cuma günü Clementina kırmızı pantolonunu giyip Maria Pelluchi'yle birlikte süpermarkete gitti; Maria ona kutuların üzerindeki etiketleri açıkladı; Amerikalılara o kadar çok benzemişti ki, insanlar dili konuşamadığına şaşırıyordu.

Ama dili konuşamasa da diğer her şeyi yapabiliyordu; öksürüp tıksırmadan viski içmeyi bile öğrendi. Sabahları bütün makineleri

1 Güneş batışı. (ç.n.)

çalıştırıp TV'yi açıyor, şarkı sözlerini ezberliyordu; öğleden sonra Maria Pelluchi geliyor, birlikte TV seyrediyorlardı, akşamları da Joe'yla birlikte seyrediyordu. Annesine satın aldığı şeyleri yazmak istedi –Papa'nın sahip olduğu şeylerden çok daha güzel şeyler– ama mektubun annesini şaşkına çevireceğini düşünüp sonunda sadece kartpostal gönderdi. Hayatının ne kadar eğlenceli ve rahat olduğunu kimse tarif edemezdi. Yazın akşam olduğunda Joe onu Baltimore'da yarışlara götürüyordu; hayatında hiç bu kadar carina bir şey görmemişti: küçük atlar, ışıklar, çiçekler, borazan çalan teşrifatçının kırmızı ceketi. O yaz her cuma, bazen daha sık yarışlara gittiler; bir akşam üzerinde kırmızı pantolonu, viski içerken kavgadan sonra ilk kez signore'yi gördü.

Signore'ye hatır sordu, ailesini sordu, o da, "Biz artık birlikte değiliz. Boşandık," dedi. Bunun üzerine Clementina signore'nin yüzüne baktı ve evliliğinin değil, mutluluğunun sona ermiş olduğunu gördü. Üstünlük sağlamıştı, çünkü gözü yıldızlarda bir oğlan çocuğuna benzediğini söylemişti ona, ama sanki signore'yle birlikte kendisi de bir şeyleri yitirmiş gibiydi. Sonra signore gitti; yarış başlamaktaydı, ama Clementina yarışı değil, Nascosta'nın beyaz karlarıyla kurtlarını, Via Cavour'dan yukarı tırmanan, meydanı geçen sürüyü görüyordu; hayatın tam ortasında bulunduğunu bildiği karanlığa ait bir görevi yerine getiriyor gibiydiler; teninin üzerindeki soğuğu, karın beyazlığını ve kurtların sinsiliğini hatırlayarak yüce Tanrı'nın niye bu kadar çok seçenek sunduğunu, hayatı niye bu kadar tuhaf ve çeşitli yaptığını merak etti.

Çev.: Roza Hakmen

Roma'da Bir Delikanlı

Roma'da yağmur yağıyor (diye yazıyordu delikanlı), altın tavanlı bir sarayda oturuyoruz, morsalkımlar açtı, ama Roma'da yağmurun sesi duyulmuyor. Eskiden yazları Nantucket'ta, kışları Roma'da geçirirdik; Nantucket'ta yağmur duyulur, geceleri yatağımda yatıp otların arasında ateş gibi koşan yağmuru dinlemekten hoşlanırdım, çünkü o zaman zihin gözüm denen şeyle oradaki çayır deryalarında yetişen şeyleri, mesela fundaları, yoncaları, eğreltiotlarını görebiliyordum. Sonbaharda New York'a gider, oradan ekimde gemiye binerdik, o yolculukların en güzel kayıtları gemi fotoğrafçısının çekip âlemden sonra kütüphaneye astığı fotoğraflar olurdu; yani erkeklerin kadın şapkaları taktığı, yaşlıların yer kapmaca oynadığı, içerinin ormanda fırtınayı hatırlatan ampullerle aydınlatıldığı geceleri diyorum. Ben yaşlılarla pinpon oynar, doğu yolculuğunda pinpon turnuvasında hep şampiyon olurdum. Italian Line gemisinde domuz derisinden bir cüzdan, American Export gemisinde tükenmez-kurşunkalem takımı, Home Lines gemisinde üç mendil kazanmıştım; bir keresinde Yunan gemisine binmiştik, orada da çakmak kazanmıştım. Çakmağı babama vermiştim,

çünkü o günlerde içki sigara içmiyor, küfretmiyor, İtalyanca da konuşmuyordum.

Babam bana iyi davranır, küçükken beni hayvanat bahçesine götürür, ata bindirir, her seferinde bir kafede pasta ve portakallı gazoz alırdı bana; ben gazozumu içerken o hep duble cinli vermut, daha sonra, Roma'daki Amerikalılar çoğaldığında da martini içerdi, ama ben şimdi gizli gizli içki içen babasını seyreden bir oğlan çocuğuyla ilgili bir hikâye yazmıyorum. O sıralar bir tek, babamla birlikte Borghese parkındaki kuzgunu ziyaret edip ona yerfıstığı verdiğimizde İtalyanca konuşurdum. Kuzgun bizi gördüğünde buon giorno, derdi; ben de buon giorno, derdim; fıstıkları verdiğimde grazie, biz giderken de ciao, derdi. Babam üç yıl önce öldü ve Roma'daki Protestan mezarlığına gömüldü. Cenaze çok kalabalıktı, bittiğinde annem bana sarıldı, "Onu burada hiç yalnız bırakmayacağız, değil mi Pietro? Hiç, ama hiç yalnız bırakmayacağız, değil mi canım?" dedi. Bazı Amerikalılar gelir vergisi yüzünden, bazıları boşanmış, sekse aşırı düşkün veya şairane oldukları için ya da Amerika'da baskı göreceklerini düşünmelerine yol açacak başka bir nedenden ötürü Roma'da yaşar; bazı Amerikalılar da Roma'da çalıştıkları için burada yaşar, ama biz babamın kemikleri Protestan mezarlığında olduğu için Roma'da yaşıyoruz.

Dedem zengin bir işadamıydı, sanıyorum babam o yüzden Roma'da yaşamayı seviyordu. Dedem hayata sıfırdan başlamış, çok para kazanmıştı, herkesin de aynı şeyi yapmasını beklerdi, oysa bu mümkün değildi. Dedemi Colorado'daki yazlığına gittiğimizde görürdüm bir tek. En çok hatırladığım, pazar akşamları hizmetçilerle ahçılar izinliyken dedemin hazırladığı akşam yemekleriydi. Her zaman biftek yapardı; daha o ateşi yakmadan önce herkes o kadar gergin olurdu ki, kimsede iştah kalmazdı. Ateşi yakmakta hep çok zorlanırdı, herkes oturup onu seyreder ama korkudan tek laf edemezdi. Dedem içkiye karşı olduğu için içki içilmezdi ama annemle babam banyoda bol bol içerlerdi. Dedem yarım saatte ateşi yakmayı başarır, sonra biftekleri ızgaranın üstüne yerleştirirdi, hepimiz öylece otururduk. Herkesin gergin olmasının sebebi, yar-

gılanacaklarını bilmeleriydi. Hafta içinde yaptığımız bir şey dedemin hoşuna gitmemişse o yemekte öğrenirdik. Biftek yaparken kriz geçirirdi neredeyse. Yağlar alev alırsa dedemin suratı mosmor olur, yerinde zıplamaya, etrafta koşuşmaya başlardı. Biftekler piştiğinde hepimiz birer yemek tabağı alıp kuyruğa girerdik, yargılama başlardı. Dedem sevdiklerine güzel bir parça et verir, ama yanlış bir şey yaptığını düşündüğü ya da şüphelendiği kişilere minik bir kıkırdak parçası verirdi sadece. Koca tabağın içinde küçücük bir kıkırdakla durmak ne kadar utanç vericidir, bilemezsiniz. Feci hisseder kendini insan.

Bir hafta payıma kıkırdak parçası düşmesin diye her şeyi doğru yapmaya çalıştım. Steyşını yıkadım, büyükanneme bahçede yardım ettim, şömine için dışarıdan odun taşıdım, ama pazar günü tabağıma küçük bir kıkırdak parçası düştü sadece. Ben de bunun üzerine, büyükbaba, dedim, seni bu kadar mutsuz ediyor madem, niye her pazar bize biftek pişiriyorsun anlamıyorum. Annem yemek yapmayı biliyor, en azından omlet yapabilir, ben de sandviç yapmayı biliyorum. Ben de sandviç yapabilirim. Yani bizim için yemek pişirmek istiyorsan çok güzel, ama bana öyle geliyor ki aslında istemiyorsun; bence bu işkenceye katlanacağımıza mutfakta omlet yesek daha iyi olur. Yani insanları akşam yemeğine çağırıyorsan niye bu kadar sinirli olduğunu anlamıyorum. Dedem çatal bıçağını elinden bıraktı; yüzünün yağ yandığında morardığını görmüştüm, ama o geceki kadar morardığını hiç görmemiştim. Seni kahrolası, pısırık, süfli maymun, diye bağırdı, sonra eve girip üst kata, yatak odasına çıktı, yolda geçtiği aşağı yukarı bütün kapıları çarptı; annem beni bahçeye götürdü ve çok yanlış bir şey yaptığımı söyledi, ama ben öyle düşünmüyordum. Kısa bir süre sonra dedemle babamın birbirine bağırıp çağırdığını, küfrettiğini duydum; sabah olunca oradan ayrıldık, bir daha da dedemin evine gitmedik; dedem öldüğünde bana bir dolar bıraktı.

Babam ertesi yıl öldü, onu özlüyordum. İnandığım her şeye aykırı olduğu halde, hatta bu tür şeylerle hiç ilgilenmediğim halde babamın ölüler âleminden dönüp bana yardım edeceğini düşünür-

düm. Yetişkin bir adamın yapacağı işi yapabilecek güce ve kafaya sahibim ama olgunluğum bazen beni hayal kırıklığına uğratır; hayal kırıklığını en yoğun yaşadığım anlar, günün sonunda yabancı bir şehirde trenden indiğim andır; mesela tramontana eserken Floransa'da trenden inerim, o amansız rüzgâr yüzünden istasyonun önündeki meydanda işsiz güçsüz kimse yoktur. Böyle zamanlarda sanki kendim ya da öğrendiklerimin toplamı değilmişim gibi gelir bana; tramontana, günün o saati ve mekânın yabancılığı duygusal tasarruflarımı alıp götürür, ne yana döneceğimi bilemem; bir tek rüzgârdan korunabilirim elbette. Tek başıma trenle Floransa'ya gittiğimde de öyle olmuştu, tramontana esiyordu, meydanda kimseler yoktu. Kendimi yalnız hissediyordum; sonra biri omzuma dokundu, babamın ölüler âleminden döndüğünü, tekrar hep birlikte mutlu olup birbirimize yardım edeceğimizi sandım. Oysa omzuma dokunan, hatıra anahtarlık satmaya çalışan pejmürde bir ihtiyardı; yüzündeki yaraları gördüğümde kendimi iyice kötü hissettim, hayatımda koca bir gedik açılmış gibi geldi bana, ihtiyacım olan sevgiyi hiçbir zaman göremeyeceğimi hissettim; sonra aynı sonbaharda bir gün Roma'da okuldan geç saatte çıkmıştım, troleybüsle eve dönüyordum, saat yediyi geçmişti, bütün dükkânlar, ofisler kapanıyordu, herkes evine gidiyor, acele ediyordu, biri omzuma dokundu, yine babamın ölüler âleminden döndüğünü sandım. Bu sefer arkamı dönüp bakmadım bile, herhangi biri olabilirdi çünkü – bir papaz, bir fahişe ya da dengesini kaybeden bir ihtiyar– ama yine hep birlikte mutlu olacağımızı sandım ve ihtiyacım olan sevgiyi asla bulamayacağımı anladım, asla.

Babamın vefatından sonra Nantucket yolculuklarından vazgeçip sürekli Palazzo Orvieta'da yaşamaya başladık. Burası çok güzel, oturaklı bir binadır, merdiveni ünlüdür, ama merdiven on vatlık ampullerle aydınlatılır, akşamları gölgelerle doludur. Bazen yeterince sıcak su olmaz, çoğu zaman da cereyanlıdır, çünkü bütün çıplak heykellere rağmen Roma kışın bazen soğuk ve yağmurlu olur. Karanlık sokaklarda sonsuz baharın gülleriyle güneşli Akdeniz gökleri hakkında şarkı söyleyen adamları duyunca öfkelenebi-

lirsiniz. Bana kalırsa soğuk trattoria'lar, soğuk kiliseler, soğuk şarap dükkânları ve soğuk barlar hakkında, patlayan borular, taşan tuvaletler ve şehrin felçli bir ihtiyar gibi karlar altında kalışı, herkesin – arşidüklerle kardinallerin bile– sokaklarda öksürmesi hakkında bir şarkı söylenebilirdi, ama pek hoş bir şarkı olmazdı. Katolik olmadığım halde Sant'Angelo di Padova Uluslararası Katolik okulunda okuyorum; her pazar sabahı San Paolo Entro Le Mura Kilisesi'nde komünyon ayinine giderim. Kışın kilisede papazlar dışında iki kişi oluruz sadece, öteki adamın yanında oturmaktan hoşlanmam, Çin Tapınağı tütsüsü kokar çünkü; gerçi saraydaki sıcak su kıtlığı yüzünden üç dört gündür yıkanmıyorsam onun da benim yanımda oturmak istemeyeceği aklımdan geçmedi değil. Mart ayında turistler geldiğinde kilisede daha fazla insan olur.

Önceleri annemin arkadaşlarının çoğu Amerikalıydı, annem her yıl Noel'de kalabalık bir Amerikan kutlaması düzenlerdi. Şampanya ve pasta ikram edilir, annemin arkadaşı Tibi piyano çalar, herkes piyanonun etrafında durup "Sessiz Gece", "Biz Doğu'nun Üç Kralıyız", "Dinle, Müjdeci Melekler Şarkı Söylüyor" ilahilerini ve başka Amerikan ilahileri söylerdi. Bu kutlamalardan hiçbir zaman hoşlanmadım, çünkü bütün boşanmış kadınlar ağlardı. Roma'da yüzlerce boşanmış Amerikalı kadın vardır, hepsi de annemin arkadaşıdır; "Sessiz Gece"nin ikinci kıtasından sonra hepsi zırlamaya başlardı, ama bir keresinde Noel arifesinde sokaktaydım, bizim sarayın önünden geçiyordum, bütün pencereler açıktı, belki hava sıcak olduğu için, belki de yüksek pencerelerden duman çıkıp gitsin diye; onca insanın harabelerle, çeşmelerle dolu bu yabancı şehirde "Sessiz Gece"yi söyleyişini duyunca tüylerim diken diken oldu. Annem çok sayıda İtalyan soylusuyla tanıştıktan sonra bu kutlamaları düzenlemez oldu. Annem soyluluktan hoşlanır, soyluların nasıl insanlar olduklarına aldırmaz. Yaşlı Tavola-Calda Prensesi bazen bize çaya gelir. Prenses ya cücedir ya da yaşlılıktan büzüşmüş. Giysileri ince ve yamalıdır, her zaman en güzel kıyafetlerinin, saray elbiselerinin filan kocaman bir sandıkta durduğunu, ama sandığın anahtarını kaybettiğini söyleyerek açıklama yapar. Çenesinde tüyler

vardır, melez köpeği Zimba'yı çamaşır ipiyle dolaştırır. Bizim eve kek tıkınmaya gelir, ama annem aldırmaz, çünkü o gerçek bir prensestir, damarlarında Sezarların kanını taşır.

Annemin en yakın arkadaşı Roma'da yaşayan Tibi adlı Amerikalı bir yazardır. Bunlardan çok sayıda bulunur Roma'da, ama pek bir şeyler yazdıklarını sanmıyorum. Tibi genellikle çok yorgundur. Napoli'de operaya gitmek ister, ama yorgunluktan yolculuğu göze alamaz. Tibi bir aylığına şehir dışına gidip romanını bitirmek ister, ama orada kuzu fırından başka yiyecek bulunmaz, kuzu fırının düşüncesi bile Tibi'yi yorar. Tibi Sant' Angelo Kalesi'ni hiç görmemiştir, çünkü yürüyerek ırmağın karşı tarafına geçme düşüncesi yorar onu. Tibi hep bir yerlere gidiyordur, ama hiçbir yere gitmez, çünkü çok yorgundur. Başlangıçta birinin onu soğuk duşun altına sokması ya da iskemlesinin altında bir çatapat patlatması gerektiğini düşünebilirsiniz, ama sonra Tibi'nin gerçekten yorgun olduğunu ve hayattan istediklerini, mesela annemin yakınlığını bu yorgunluk sayesinde elde ettiğini, sarayımıza bu sebeple yayıldığını anlarsınız; tıpkı benim sokaklarda bir boks ya da tenis maçı kazanmış gibi dolaşarak hayattan istediklerimi elde edeceğimi umduğum gibi.

O sonbaharda Tibi'yle birlikte arabayla Napoli'ye gidip memlekete dönen bazı arkadaşlarla vedalaşmayı planlıyorduk, ama Tibi o sabah saraya gelip çok yorgun olduğunu, yolculuğu göze alamayacağını söyledi. Annem Tibi olmadan hiçbir yere gitmekten hoşlanmaz; başlangıçta ona yumuşak davranıp hep birlikte trenle gidebileceğimizi söyledi, ama Tibi trenle bile gidemeyecek kadar yorgundu. Sonra başka bir odaya geçtiler, annemin sesi duyuluyordu, dışarı çıktığında ağlamış olduğu belliydi; annemle ben trenle tek başımıza gittik Napoli'ye. Orada iki gece yaşlı bir markizin evinde kalıp gemiyi uğurlayacak, San Carlo'da operaya gidecektik. Gemi Napoli'ye gittiğimizin ertesi günü kalkıyordu, güle güle deyip gemi hareket ederken halatların suya düşüşünü izledik.

Göçmen yüklü bir gemi hareket ederken o kadar çok gözyaşı dökülür ki, Napoli limanı gözyaşlarıyla dolmuş olsa gerektir; oradan ayrılmanın nasıl bir his olacağını merak ettim yine, çünkü

annemin arkadaşlarından İtalya'yı ne kadar sevdiklerini o kadar çok duyarım ki, zannedersiniz yarımada çizme değil, çıplak kadın şeklindedir. Acaba İtalya'yı özler miyim, yoksa her şey iskambil kâğıtlarından yapılmış bir bina gibi devriliverip unutulur mu diye merak ettim. İskelede yanımda siyahlar giymiş yaşlı bir İtalyan hanım duruyor, gemiye "Tanrı'nın sevgili kulusun, Tanrı'nın sevgili kulusun, Yeni Dünya'yı göreceksin," diye sesleniyordu, ama seslendiği yaşlı mı yaşlı adam bebek gibi ağlıyordu.

Öğle yemeğinden sonra yapacak bir şey olmadığından Vezüv turuna bir bilet aldım. Otobüste birkaç Alman ve İsviçreli, iki de Amerikalı kız vardı; biri saçlarını bir otelin küvetinde tuhaf bir kızıla boyamıştı, üzerinde sıcağa rağmen vizon etol vardı; öteki saçını boyamamıştı, onu görünce kalbim koca bir baykuş gibi, baykuş değilse de bir gece kuşu gibi kanatlarını açıp uçuverdi. Çok güzeldi. Ayrı ayrı hatlarına, burnuna, boynuna falan baktıkça daha da güzel görünüyordu. İkide bir parmaklarını siyah saçlarına daldırıyordu –saçlarını düzeltip tarıyordu parmaklarıyla–, sırf bunu seyretmek beni müthiş mutlu ediyordu. Olduğum yerde zıplıyordum, saçlarını düzeltişini seyrederken zıp zıp zıplıyordum resmen. Kendimi rezil ettiğimin farkındaydım, otobüsün penceresinden dışarıya, Napoli'nin güneyindeki dumanı tüten bacalara ve autostrada'ya bakmaya koyuldum; ona bir daha baktığımda o kadar güzel görünmeyeceğini düşünerek autostrada'nın sonuna varıncaya kadar bekledim, sonra tekrar baktım, eskisi kadar güzeldi.

Dağda telesiyej kuyruğuna girdiğimizde ikisi birlikteydi, aralarına girmenin imkânı yoktu, ama sonra, sallana sallana dağın zirvesine vardığımızda kızıl saçlı kızın etrafı gezemeyeceği anlaşıldı; ayağında sandalet vardı, yanardağın sıcak korları ayaklarını yakıyordu; ben de arkadaşına görülecek şeyleri göstermeyi teklif ettim, uzaktaki Sorrento'yla Capri'yi, krateri filan. Adı Eva'ydı, turla seyahat eden bir Amerikalıydı; arkadaşını sorduğumda kızıl saçlı kızın arkadaşı olmadığını, otobüste tanıştıklarını, ikisi de İngilizce konuştuğu için yan yana oturduklarını söyledi, daha fazla bir samimiyetleri yoktu. Eva oyuncu olduğunu söyledi, yirmi iki yaşında-

mış, televizyon reklamlarına çıkıyormuş, çoğunlukla hanımlar için tıraş bıçağı reklamlarına, ama o sadece konuşuyormuş, başka bir kız tıraş kısmını yapıyormuş, bu işten Avrupa'ya gelebilecek kadar para kazanmış.

Napoli'ye dönerken otobüste Eva'nın yanına oturdum, yol boyu konuştuk. İtalyan yemeklerini sevdiğini, babasının Avrupa'ya yalnız gelmesini istemediğini anlattı. Babasıyla kavga etmişti. Ben aklıma gelen her şeyi anlattım ona, babamın Protestan mezarlığında gömülü olduğunu bile. Santa Lucia'da akşam yemeğine davet etmeyi düşündüm onu, ama Garibaldi istasyonunun yakınlarında bir yerde otobüs şu ufak Fiat'lardan birine çarptı; İtalya'da her kazada olan şeyler oldu. Şoför nutuk atmak üzere indi, herkes de onu dinlemek üzere peşinden indi; tekrar otobüse bindiğimizde Eva yoktu. Saat geçti, istasyonun yakınındaydık, etraf çok kalabalıktı, ama tren istasyonu kalabalığında sevdiğini arayan erkeklerle ilgili yeterince film seyretmişliğim olduğundan olayın mutlu sonla biteceğinden emindim; bir saat boyunca sokaklarda onu aradım, ama bir daha göremedim. Kaldığımız yere döndüm, Tanrı'ya şükür kimse yoktu; odama çıktım, dayalı döşeli bir odaydı –markizin oda kiraladığını söylemeyi unuttum–, yatağa uzanıp yüzümü kollarıma gömdüm ve bir kez daha ihtiyacım olan sevgiyi asla göremeyeceğimi düşündüm, asla.

Geç bir saatte annem odaya girdi ve öyle yatarsam giysilerimin buruş buruş olacağını söyledi. Sonra pencerenin önündeki iskemleye oturup "Manzara harikulade, değil mi?" dedi, oysa ben onun bir lagün, birkaç tepe ve iskelede balıkçılardan başka şey göremediğini biliyordum. Anneme kızgındım, haklıydım da kızgın olmakta, çünkü o bana her zaman görünmeyene saygı duymayı öğretmişti, ben de iyi bir öğrenciydim, ama o gece görünmeyenin moralimi düzeltmeyeceğini anlıyordum. Annem bana oldum olası hayattaki en önemli manevi güçlerin görünmez olduğunu söylemiş, ben de ona inanıp yıldızların ışığı ve yağmur olmasa dünyanın paramparça olacağına inanmışımdır. Ta ki bütün öğrettiklerinin yanlış olduğunu kavradığım o ana kadar; öğretisi kilisedeki adam-

dan etrafa yayılan Çin Tapınağı tütsüsünün kokusu gibi ödlek ve iğrençti. Yıldızların ışığının benim ihtiyaçlarımla ne alakası vardı? Anneme sık sık hayranlık duymuşumdur, özellikle uyurken; çok güzel bir kadın olarak bilinir, ama o gece bana çok yanılıyormuş gibi göründü. Yatağın kenarında oturup gözlerimi ona diktim ve ne kadar cahil olduğunu düşündüm. Sonra korkunç bir şey geldi içimden. Ona sıkı bir tekme savurmak istedim, yüzünde nasıl bir ifade belireceğini, eteğini nasıl çekiştireceğini, benim nankör bir evlat olduğumu, hayatımdaki avantajların, Kitzbühel'de Noel'in filan kıymetini hiç bilmediğimi söyleyeceğini canlandırdım hayalimde, korkunç sahneyi baştan aşağı hayal ettim. Annem yine harikulade manzarayla sevimli balıkçılar hakkında bir şeyler söyleyince neden bahsediyor diye bakmak üzere pencereye yaklaştım.

Balıkçıların neresi sevimliydi? Pis oldukları su götürmezdi, namussuz ve aptaldılar, ayrıca biri sarhoştu herhalde, çünkü şarap şişesini kafasına dikip duruyordu. Onlar iskelede vakit öldürürken karılarıyla çocukları eve para getirmelerini bekliyor olsalar gerekti, bunun neresi sevimliydi? Gökyüzü altın rengiydi, ama bu gaz ve ateş yanılsamasından başka bir şey değildi, deniz de maviydi, ama liman lağım sularıyla doludur Napoli'de; tepedeki ışıklar ise odaları rendelenmiş parmigiano ve çamaşır kokan soğuk ve çirkin evlerin ışıklarıydı. Işık altın yaldızlıydı, ama sonra renk değiştirdi, daha koyu ve pembemsi bir tona büründü; o rengi daha önce nerede gördüğümü düşündüm, kırağının ardından dağlarda geç açan güllerin en dıştaki yapraklarında gördüğümü hatırladım. Sonra renk soldu, o kadar soluklaştı ki, şehirden gökyüzüne yükselen duman görülebiliyordu; sonra dumanın arasından akşam yıldızı göründü, sokak lambası gibi yandı, diğer yıldızlar göründükçe saymaya başladım onları, çok geçmeden saymak imkânsız oldu. Sonra ansızın annem ağlamaya başladı; dünyada çok yalnız olduğu için ağladığını biliyordum, ona tekme atmayı istediğim için çok pişmandım. Sonra annem "San Carlo'ya gidip gece treniyle Roma'ya dönsek ya," dedi, öyle de yaptık; eve döndüğümüzde annem Tibi'yi kanepede uzanmış yatar halde görünce sevindi.

O gece yağmurun duyulmadığı şehirde yatağımda yatmış Eva'yı ve diğer her şeyi düşünürken memlekete dönmek geçti aklımdan. Aslında İtalya'da kimse beni anlamıyordu. Kapıcıya "Günaydın," desem ne dediğimi anlamazdı. Balkona çıkıp "İmdat, yangın var," diye bağırsam kimse anlamazdı. Söylediklerimin anlaşılacağı, kumsalda Eva gibi bir yığın kızın olduğu Nantucket'a gitmenin hoş olacağını düşündüm. Ayrıca insan kendi ülkesinde yaşamalıymış gibi geliyordu bana; başka ülkede yaşamayı seçen insanların hep biraz tuhaf, biraz acayip bir yanı vardır. Annemin çok iyi İtalyanca konuşan, İtalyan giysileri giyen çok sayıda Amerikalı arkadaşı vardır –bazılarının kocaları da dahil her şeyleri İtalyandır– ama bana hep biraz tuhaf gelirler, sanki çorap dikişleri çarpıkmış ya da iç çamaşırları görünüyormuş gibi; başka ülkede yaşamayı seçen herkesin de böyle olduğunu düşünüyorum. Ben vatanıma dönmek istiyordum. Ertesi gün bu konuyu annemle konuştum, kesinlikle söz konusu olamayacağını söyledi; tek başıma gidemezdim, kendisinin de hiç tanıdığı kalmamıştı orada. Ben de "Yazın gitsem olmaz mı?" diye sordum, parasının olmadığını söyledi, Santa Marinella'da bir villa kiralayacaktı; "Peki, parayı kendim bulursam gidebilir miyim?" diye sordum, "Tabii," dedi.

Bunun üzerine yarım gün iş aramaya başladım, Roma'da yarım gün iş bulmak zordur; Tibi'ye sordum, yardımcı oldu. Pek matah biri olmasa da iyi kalplidir. İlgileneceğini söyledi, sonra bir gün eve döndüğümde cumartesi ve pazar günleri rehber olarak turizm şirketi Roncari için çalışmak ister miyim, diye sordu. Benim için ideal işti, ertesi cumartesi günü Hadrianus'un villasına ve Tivoli'ye giden tur otobüsünde bir deneme yaptılar, Amerikalılar herhalde onlara memleketi hatırlattığım için benden hoşlandılar; pazar günü işe başladım. Parası fena değildi, saatleri de okulla çakışmıyordu, ayrıca bu iş sayesinde beni Amerika'ya götürüp çelik işini öğretmek isteyecek zengin bir Amerikalı sanayiciyle tanışma fırsatı bulabileceğimi düşünüyordum, ama öyle bir şey olmadı. Çok sayıda Amerikalı gezgin gördüm ama; konforlu, güzel evlere sahip birçok Amerikalının dünyayı gezip görmeye ne kadar aç olduklarını da gördüm

bu işte. Bazen cumartesi-pazarları, otobüse doluşmalarını izlerken göçebeler gibi gezgin bir ırk olduğumuzu düşünürdüm. Turda önce villaya gidiyorduk, orada etrafı dolaşıp fotoğraf çekmek için yarım saatleri vardı, sonra tek tek sayarak otobüse bindiriyordum onları, büyük tepeyi tırmanarak Tivoli ve Villa d'Este'ye gidiyorduk. Yine fotoğraf çekiyorlardı, ben onlara en ucuz kartpostalları nereden alabileceklerini gösteriyordum, ardından Tiburtina'dan, yeni fabrikaların önünden geçerek Roma'ya dönüyorduk. Kışın şehre döndüğümüzde hava kararmış oluyordu, otobüs onları tek tek otellerine ya da yakın bir yerlere bırakıyordu. Turistler dönüş yolunda hep çok sessiz olurdu; sanıyorum bu tur otobüsünde ışıkları, acelesi, yemek kokularıyla tek bir dostlarının, akrabalarının bulunmadığı, harabe gezmekten başka işlerinin olmadığı Roma'nın baş döndürücü garipliğini hissettikleri içindi. Son durak Pinciana kapısıydı; kışın orası genellikle rüzgârlı olurdu; aslında hayatın bir özü var mı, diye düşünürdüm, yoksa hayat bundan mı ibaretti: bazılarının ayakları ağrıyan, sözüm ona kışı olmayan, ama kışın bütün dertlerini çeken, herkesin başka bir dilde konuştuğu bir şehirde cılız otel ışıklarını arayan aç seyyahlar.

Santo Spirito'da bir banka hesabı açtırdım; Paskalya tatilinde Roma-Floransa turunda tam gün çalıştım.

Bu işte gömlek, tuvalet ve saç molaları vardır. Gömlek molası gömleğinizi yıkatabileceğiniz iki günlük bir moladır, saç molası ise hanımların saçlarını yaptırabilecekleri üç günlük bir mola. Yolcuları pazartesi sabahı alıyor, otobüsün ön tarafında, şoförün yanına oturup geçtiğimiz şatoların, yolların, ırmakların ve köylerin adlarını sayıyordum. Avezano ve Assisi'de duruyorduk. Perugia'da tuvalet molası veriyor, akşam yedi sularında Floransa'ya varıyorduk. Sabah Venedik'ten gelen bir grubu alıyordum. Venedik saç molasıydı.

Tatil bittiğinde okula döndüm, ama aşağı yukarı bir hafta sonra Roncari'den arayıp rehberlerden birinin hastalandığını söylediler, Tivoli turunu üstlenebilir miyim, diye sordular. O sırada çok kötü bir şey yaptım, hayatımın en yanlış kararını verdim. Konuşmayı dinleyen yoktu, yaparım dedim. Nantucket'ı, anlaşılacağım bir

yere, vatana dönmeyi düşünüyordum. Ertesi gün okulu astım, eve döndüğümde kimse bir şey fark etmedi. Suçluluk duyacağımı sanıyordum, ama hiç duymadım. Yalnız hissediyordum kendimi. Sonra tekrar Roncari'den aradılar, bir gün daha astım okulu; sonra da sürekli bir iş teklif ettiler, ben de bir daha okula gitmedim. Para kazanıyordum, ama sürekli bir yalnızlık çekiyordum. Bütün arkadaşlarımı, dünyadaki yerimi kaybetmiştim, hayatım koca bir yalandan ibaretmiş gibi geliyordu bana. Sonra İtalyan rehberlerden biri lisansım olmadığı için şikâyette bulundu. Bu konuda çok katıydılar, beni işten atmak zorunda kaldılar; gidecek yerim yoktu. Okula dönemezdim, sarayda da pinekleyemezdim. Sabah kalkıp kitaplarımı alıyor –kitaplarımı hep yanımda taşıyordum–, sokaklarda, Forum'da aylak aylak dolaşıyor, sandviç yiyor, bazen öğleden sonra sinemaya gidiyordum. Sonra, okulun ve futbol antrenmanının bittiği saat geldiğinde eve dönüyordum, genellikle Tibi annemle oturuyor oluyordu.

Tibi okulu astığımı biliyordu, herhalde Roncari'deki arkadaşları söylemişti, ama anneme söylemeyeceğine söz verdi. Bir gece annem dışarı çıkmak üzere hazırlanırken uzun uzun konuştuk Tibi'yle. Önce benim memlekete dönmek istememin ne kadar tuhaf olduğunu, kendisinin hiç istemediğini söyledi. Tibi aile sorunları yüzünden dönmek istemiyor. İşadamı olan babasıyla anlaşamıyor, üvey annesi Verna'dan da nefret ediyor. Asla dönmek istemiyor memlekete. Sonra bana ne kadar para biriktirdiğimi sordu, ben de memlekete gidecek param olduğunu, ama orada yaşayacak ya da geri dönecek param olmadığını söyledim; belki yardımcı olabileceğini söyledi, ben de ona güvendim, ne de olsa Roncari işini o bulmuştu bana.

Ertesi gün cumartesiydi, annem program yapmamamı, yaşlı Tavola-Calda Prensesi'ne ziyarete gideceğimizi söyledi. Pek gitmek istemediğimi söyledim ama annem gitmek zorunda olduğumu söyleyip konuyu kapadı. Siesta saatinden sonra, dört sularında gittik. Prensesin sarayı Roma'nın sokakları kargacık burgacık, eski bir semtindeydi; pis, bakımsız bir mahalleydi ve bu tür mahallelerin

hepsinde olduğu gibi dükkânlarda ikinci el şilteler, eski giysiler, bit ve tahtakurusu ilaçları, kaşıntıya ve yoksulların diğer dertlerine devalar satılıyordu. Prensesin sarayını kolaylıkla bulduk, çünkü yaşlı prenses kafasını pencereden uzatmış basamakları süpüren şişman bir kadınla kavga ediyordu. Köşede durup bekledik, çünkü annem prensesin onu kavga ederken görmemizi istemeyeceğini düşünmüştü. Prenses kadından süpürgeyi istiyor, kadın da süpürge istiyorsa kendine bir süpürge satın almasını söylüyordu. Şişman kadın kırk sekiz yıl boyunca prensesin yanında çalışmış, o kadar az para almıştı ki, kocasıyla birlikte akşam sofraya oturduğunda havayla sudan başka bir şey olmuyordu sofrada. Prenses yaşına ve çelimsizliğine rağmen bu lafların altında kalmayıp devletin varını yoğunu çaldığını, kendi midesinde de havadan başka şey olmadığını, salone'yi süpürmek için süpürgeye ihtiyacı olduğunu söyledi. Bunun üzerine şişman kadın süpürgeyi ancak kafasına indirebileceğini söyledi. Sonra prenses alaylı bir ton takınıp "Canım benim," diyerek kırk sekiz yıl ona el bebek gül bebek baktığını, hastalandığında limon götürdüğünü, onunsa beş dakikalığına bir süpürgeyi ödünç vermediğini söyledi. Bunun üzerine şişman kadın kafasını kaldırıp prensese baktı, sağ elini kaldırıp dudaklarını büzerek baş parmağıyla işaret parmağının arasına sıkıştırdıktan sonra hayatta duyduğum en gürültülü zortu çekti. Prenses ise "Canım benim, canım benim, çok teşekkür ederim hayatım, eski dostum, can dostum," diyerek pencereden uzaklaştı, sonra bir kap suyla döndü, şişman kadının tepesinden aşağı boşaltmak niyetiyle döktü, ama isabet ettiremedi, merdiveni ıslatmış oldu. Şişman kadın "Teşekkür ederim ekselansları, teşekkürler prenses," deyip süpürmeye devam etti; prenses de pencereyi çarparak kapatıp çekildi.

Bütün bu süre zarfınca birtakım adamlar saraya girip çıkıyor, eski otomobil lastiklerini bir kamyona yüklüyorlardı; daha sonra öğrendim ki prensesin oturduğu odaların haricinde sarayın tamamı depo olarak kiralanıyormuş. Büyük kapının sağında bir kapıcı dairesi vardı, kapıcı bizi durdurup ne istediğimizi sordu. Annem prensese çaya geldiğimizi söyleyince kapıcı boşuna vakit harcadığımızı

söyledi. Prenses çatlaktı –matta–, bize bir şey vereceğini sanıyorsak yanılıyorduk; prensesin her şeyi aslında kendisine ve kırk sekiz yıl boyunca maaş almadan prensesin yanında çalışan karısına aitti. Sonra Amerikalılardan hoşlanmadığını söyledi; Frascati'yi, Tivoli'yi ve daha birçok yeri bombalamıştık. Sonunda adamı ittim, prensesin dairesinin bulunduğu üçüncü kata çıktık. Zili çaldığımızda Zimba havladı, prenses kapıyı araladı, sonra da bizi içeri aldı.

Eski Roma'nın nasıl bir yer olduğunu artık herkes biliyordur herhalde, ama prensesin o süpürgeye gerçekten ihtiyacı vardı. Önce yırtık pırtık giysisi için özür diledi, ama en güzel kıyafetleri, saray elbiseleri filan bir sandıkta kilitli duruyordu, anahtarını da kaybetmişti. Prenses üstündeki paçavralara rağmen prenses olduğu, en azından soylu olduğu anlaşılsın diye tumturaklı konuşur. Çok cimri olduğu söylenir, bence doğrudur da, çünkü bazen konuşmasından deli olduğunu zannetseniz de kurnaz ve açgözlü olduğu hissini hep taşırsınız. Prenses geldiğimiz için bize teşekkür etti, ama çay, kahve, kek ya da şarap ikram edemeyeceğini söyledi, hayatı bir felaketti. Savaştan sonraki toprak dağılımı düzenlemeleriyle bütün iyi köylüler prensesin çiftliklerinden ayrılmıştı, arazilerini işleyecek adam bulamıyordu. Devlet o kadar acımasızca vergilendiriyordu ki onu, bir çimdik çay alacak parası yoktu; resimlerinden başka şeyi kalmamıştı, bunlarsa milyonlar getirebilirdi, ama devlet onların da ulusa ait olduğunu iddia ediyor, satmasına izin vermiyordu. Sonra bana bir şey hediye etmek istediğini söyledi; Alman imparatorunun 1912'de Roma'ya geldiğinde sevgili babası Prens'i ziyaret ederek ona verdiği bir denizkabuğuydu. Prenses odadan çıktı, uzun süre geri gelmedi; döndüğünde heyhat, denizkabuğunu bana veremeyeceğini, çünkü onun da saray elbiseleriyle birlikte anahtarı kayıp sandıkta durduğunu söyledi. Prensesle vedalaşıp ayrıldık, ama kapıcı bir şey almadığımızdan emin olmak için bizi bekliyordu; korkunç trafiğin içinden, karanlık sokaklardan geçerek evimize döndük.

Döndüğümüzde Tibi evdeydi, bizimle akşam yemeği yedi; o gece geç saatte ben kitap okurken biri odamın kapısını tıklattı,

Tibi'ydi. Dışarı çıkıp dönmüş olsa gerekti, çünkü paltosunu Romalılar gibi pelerin misali omzuna atmıştı. Başında pelüş şapkası, üzerinde dar pantolon, ayağında da dore tokalı pelüş ayakkabılar vardı, ulağa benziyordu. Sanırım kendini ulak gibi hissediyordu zaten, çok heyecanlıydı, fısıltıyla konuştu benimle. Her şeyin ayarlanmış olduğunu söyledi. Yaşlı prensesin Amerika'da satılmasını istediği bir tablosu vardı, Tibi de benim tabloyu gizlice Amerika'ya sokabileceğim konusunda onu ikna etmişti. Küçük bir Pinturicchio'ydu, bir gömlek kadardı neredeyse. Benim tek yapacağım öğrenci gibi görünmekti, kimse benim bavullarımı aramazdı. Tibi yaşlı kadına teminat olarak bütün parasını vermişti, başkalarının da ortak olduğunu söyledi; acaba annemi mi kastediyor, diye düşündüm, ama bunun mümkün olduğunu sanmıyordum. Tabloyu New York'ta teslim ettiğimde beş yüz dolar alacaktım. Tibi cumartesi sabahı arabayla beni Napoli'ye götürecekti. Napoli'den Madrid'e yolcu ve yük taşıyan küçük bir havayolu vardı, onların bir uçağıyla Madrid'e, oradan da New York uçağına binecek, pazartesi sabahı beş yüz dolarımı alacaktım. Tibi bunları söyleyip gitti. Saat gece yarısını geçmiş olmasına rağmen yataktan kalkıp bavulumu hazırladım. Daha gitmeme bir hafta vardı, ama ben yola çıkmıştım bile.

Yolculuk sabahını, yani cumartesiyi hatırlıyorum. Sabah saat yedi civarında kalkıp kahve içtim, bavulumu tekrar gözden geçirdim. Bir süre sonra hizmetçinin anneme kahvaltı tepsisini götürdüğünü duydum. Tibi'yi beklemekten başka yapacak şey yoktu, balkona çıkıp yolunu gözlemeye başladım. Arabayı meydana park edip karşı kaldırıma geçmesi gerekeceğini biliyordum. Roma'da cumartesi günleri diğer günlerden farksızdır, sokakta trafik yoğundu, kaldırım da kalabalıktı: Romalılar, hacılar, tarikat mensupları, fotoğraf makineli turistler. Güzel bir gündü, Roma'nın dünyanın en güzel şehri olduğunu söyleyecek durumda değilim, ama tepesi yassı çamlarıyla, tepelerin arasına kemikle kâğıt gibi yerleşmiş, olgunlaşmanın çeşitli renklerindeki binalarıyla, Nantucket'ta akşam yemeğine varmadan fırtına kopacağı anlamına gelen, ama Roma'da hiçbir anlama gelmeyen, sadece gökyüzünün mora bürüneceğini

ve yıldızlarla dolacağını haber veren koca yuvarlak bulutlarıyla ve bütün o tasasız Romalılarla canlı bir şehirdir; benden önce en azından bin yolcu, en azından bin kişi Roma'da ışığın ve havanın şarap gibi olduğunu söylemiştir, sonbaharda içilen, şatolarda imal edilen sarı şaraplar gibi. Sonra kalabalığın içinde Sant'Angelo okulunun kahverengi keşiş cübbesini giymiş biri çekti dikkatimi; sınıf öğretmenim Peder Antonini'ydi. Bizim adresi arıyordu. Zil çaldı, hizmetçi kapıyı açtı, pederin annemi sorduğunu duydum. Sonra hizmetçi annemin odasına gitti, annemin hole gidip, "Aa, Peder Antonini, sizi görmek ne güzel," dediğini duydum.

"Peter hastalandı mı?" diye sordu peder.

"Niye öyle düşündünüz?"

"Altı haftadır okula gelmiyor."

"Evet, öyle," dedi annem, ama istemeye istemeye yalan söylediği belliydi. Annemin yalan söyleyişini işitmek çok ağırıma gitti, çünkü beni umursamadığının farkındaydım, eğitimim filan umurunda değildi, tek derdi Tibi'nin tablosunu sınırdan geçirmem, böylece Tibi'nin de parasını alabilmesiydi. "Evet. Çok hasta oldu."

"Görebilir miyim kendisini?"

"Yo, hayır. Onu Amerika'ya gönderdim."

Bunun üzerinde balkondan içeri girip salone'den geçerek hole, oradan da odama gittim, annemi bekledim. "Sen en iyisi aşağı inip Tibi'yi bekle," dedi annem. "Bir öpücük ver, git. Çabuk. Çabuk. Dramatik sahnelerden nefret ederim." Dramatik sahnelerden nefret ediyorsa niye hep acıklı sahneler yarattığını düşündüm, ama kendimi bildim bileli hep böyle vedalaşırdık; bavulumu alıp dışarı çıktım ve Tibi'yi avluda beklemeye koyuldum.

Tibi çıkageldiğinde saat dokuz buçuk, belki daha da geçti; daha ağzını açmadan ne diyeceğini biliyordum. Beni Napoli'ye götüremeyecek kadar yorgundu. Pinturicchio'yu kahverengi kâğıda sarıp iple bağlamıştı. Bavulumu açıp paketi gömleklerimin arasına yerleştirdim. Onunla vedalaşmadım –onunla bir daha asla konuşmamaya karar vermiştim– sonra da istasyona gitmek üzere yola çıktım.

Napoli'ye daha önce çok gitmiştim, ama o gün çok garip hissediyordum kendimi. Daha istasyona girer girmez Tavola-Calda Sarayı kapıcısının beni izlediği hissine kapıldım. İki kere dönüp baktım, ama adam kafasını gazetesine gömmüştü, emin olamıyordum; zaten öyle garip hisler içindeydim ki, hayal görüyor da olabilirdim. Sonra, gişenin önünde kuyrukta beklerken biri omzuma dokundu, o korkunç hissi, babamın bana yardım etmek üzere dönmüş olduğu duygusunu yaşadım. Ateş isteyen bir ihtiyarmış, sigarasını yaktım, ama omzumda dokunuşunun sıcaklığı kalmıştı, tekrar hep birlikte mutlu olup birbirimize yardım edeceğimiz hissinin hatırası, ardından da ihtiyacım olan sevgiyi asla göremeyeceğim hissi, asla.

Trene binip peronda koşuşan diğer yolcuları seyretmeye koyuldum, bu sefer kapıcıyı gördüm. Kesinlikle oydu. Onu hayatımda bir kere görmüştüm, ama yüzünü hatırlıyordum, beni aradığını düşündüm. Görünüşe bakılırsa beni görmedi, üçüncü sınıf kompartımanlara doğru ilerledi; o zaman acaba Koca Dünya bu mu, aslında böyle bir şey mi, diye düşündüm: Tibi gibi ahmaklar uğruna kendini heder eden kadınlar, çalınmış tablolar, kovalamacalar. Kapıcıyı dert etmiyordum, ama hayatın böyle bir rekabet olması fikrini dert ediyordum.

(Ama ben Roma'da bir delikanlı değil, eski hapishane ve ırmak kenti Ossining'de bu sonbahar öğle sonrasında kıvrılmış bir gazeteyle eşekarısı avlayan yetişkin bir adamım. Penceremden Hudson ırmağını görüyorum. Ölü bir sıçan akıntıyla ırmak aşağı ilerliyor, batmakta olan bir kayıkta iki adam akıntıya karşı ilerliyor. Adamlardan biri oturağı kürek niyetine kullanarak deli gibi kürek çekiyor; acaba hapisten mi kaçtılar, yoksa az önce sudak mı avlıyorlardı diye merak ediyorum; ayrıca bu sahnenin yerine niye Pantheon'un etrafındaki karanlık sokakları koyayım? Annemle babamdan sevgi ve anlayıştan başka şey görmemişken niçin acayip bir ihtiyar, yabancı ülkede bir mezar ve sersem bir anne uydurayım? Kendime soğuk rüzgârın altında babasız bir çocuk süsü verme isteğini yaratan iflah olmaz yalnızlık nedir ve bu sahtekârlıktan Tibi'yle Pinturicchio'dan daha iyi bir hikâye çıkmaz mıydı? Ama

babam fasulyeleri çapalarken bana başladığım işi şu veya bu şekilde tamamlamam gerektiğini öğretmişti, dolayısıyla tekrar delikanlının Napoli'de trenden indiği sahneye dönüyoruz.)

Napoli'de kapıcıdan kurtulmayı umarak Mergellina'da trenden indim. Benimle birlikte inen az sayıda insan vardı, kapıcının onların arasında olduğunu sanmıyordum, ama emin de değildim. İstasyonun yakınındaki bir ara sokakta küçük bir otel vardı; içeri girip bir oda tuttum, içinde tabloyla bavulumu yatağın altına sokup kapıyı kilitledim. Sonra da biletimi alacağım havayolu şirketinin acentesini aramak üzere çıktım; acente Napoli'nin ta öbür ucundaydı. Küçük bir havayoluydu, küçücük bir acenteydi, sanıyorum bana biletimi satan adam aynı zamanda pilottu. Uçak o gece saat on birde kalkacaktı, bunun üzerine yürüyerek otele döndüm; lobiye adımımı atar atmaz resepsiyondaki hanım bir arkadaşımın beni beklediğini söyledi; karşımda iki carabiniere'yle kapıcı duruyordu. Kapıcı bağırıp çağırmaya başladı; aynı şeyleri söylüyordu, Frascati'yle Tivoli'yi bombalamış, hidrojen bombasını icat etmiştim, şimdi de İtalyan halkının değer biçilmez mirasının bir parçası olan tablolardan birini çalıyordum. Kılıç kuşanmış insanlarla konuşmaktan hoşlanmam ama carabiniere'ler gerçekten çok iyi davrandılar; konsolosluğu arayabilir miyim, diye sorduğumda peki, dediler; ben de aradım. O sırada saat dört falandı, konsolosluktan bir görevli göndereceklerini söylediler, çok geçmeden bir Amerikalı geldi, iriyarı, iyi bir adamdı, sürekli "Eet," deyip duruyordu. Bir arkadaşımın paketini taşıdığımı, içinde ne olduğunu bilmediğimi söyledim, "Eet, eet," dedi. Kocaman, kruvaze ceketli bir takım vardı üstünde, kemerinde ya da iç çamaşırında bir sorun vardı herhalde, ikide birde belini çekiştiriyordu. Sonra paketin açılabilmesi için bir yargıç bulmamız gerektiği konusunda herkes anlaştı; ben bavulumu aldım, hep birlikte konsolosluk görevlisinin arabasına bindik ve bir questura ya da mahkemeye gittik; yargıcın dore saçaklı kuşağını takıp gelmesi yarım saat sürdü. Sonra ben bavulumu açtım, yargıç da paketi ipini çözmesi için bir hizmetliye verdi. Sonra yargıç paketi açtı, içinde bir karton parçasından başka şey yoktu. Kapıcı bunu

görünce öfke ve hayal kırıklığıyla öyle bir kükredi ki, suç ortağı olduğunu sanmıyorum; yaşlı hanım hepsini kendi başına planlamış olmalıydı. Hiçbiri prensese vermiş oldukları paraları geri alamayacaktı; prenses Tilki Reddy gibi yalanırken canlandı gözümde. Hatta Tibi'ye bile acıdım.

Ertesi sabah uçak biletimi iade etmek istedim, ama acente kapalıydı, ben de sabahki Roma trenine binmek üzere Mergellina'ya yürüdüm. Gemi gelmişti. Peronda bekleyen yirmi beş-otuz turist vardı. Yorgun ve heyecanlı oldukları belliydi, espreso makinesini işaret edip iri bir fincanda kremalı kahve istiyorlardı, ama o sabah komik görünmediler gözüme; iyi kalpli, takdire şayan insanlar gibi görünüyorlardı, aylak aylak gezmelerinin ardında büyük bir ciddiyet yatıyormuş gibiydi. Kendime pek kızmıyordum, daha önemsiz konularda kendimi daha çok eleştirmişliğim vardı; hatta günün birinde Nantucket'a, Nantucket olmasa da insanların beni anlayacağı bir yere gideceğimi bildiğimden neşeli bile sayılabilirdim. Sonra yıllar önce Napoli'de, "Tanrı'nın sevgili kulusun, Tanrı'nın sevgili kulusun, Yeni Dünya'yı göreceksin," diye gemiye seslenen yaşlı hanımı hatırladım ve büyük arabaları, dondurulmuş gıdaları ve sıcak suyu kastetmediğini anladım. "Tanrı'nın sevgili kulusun, Tanrı'nın sevgili kulusun," diye bağırıp duruyordu gemiye, kılıçlı polislerin, açgözlü soyluların, namussuzluğun, rüşvetin, rötarların, soğuk, açlık ve savaş korkusunun olmadığı bir yer vardı aklında; hayal ettiklerinin hepsi doğru olmasa da soylu bir düşünceydi ve önemli olan da buydu.

Çev.: Roza Hakmen

Öykülere Asla Girmeyecek Kişilerden Bir Derleme

1. Princeton-Dartmouth Rugby karşılaşmasındaki güzel kız. Ceza çizgisi boyunca dizilmiş kalabalığın arkasında bir gidip bir geliyordu. Biriyle bir sözü ya da buluşacağı özel biri yok gibiydi ama herkes onu tanıyordu galiba. Herkes adıyla sesleniyor (Florrie), ona rastlamaktan hoşnut görünüyordu; arkadaşlarıyla konuşmak için duraladığında, bir adam elini onun beline götürdü ve dokunur dokunmaz (havanın güzelliğine, sahanın yeşilliğine karşın) karanlık, dalgın bir bakış geldi yüzüne, sonsuz bir tutkuyla sarsılmış gibiydi. Kızın saçları yumuşak altın sarısıydı, gözlerinin üstüne düşürdüğü buklenin arasından bakıyordu karşısındakilere. Burun delikleri biraz fazla kıpırtılıydı ama bu ona bir çekicilik, bir soyluluk katıyordu, kollarıyla bacakları dolgun, biçimliydi ama hiç kadınsı değildi, menekşe gözlerini boyuna kırpıştırıyordu. Maçın ilk yarısıydı, daha sayı yoktu, Dartmouth topu saha dışına attı. Acemi bir vuruştu, top dosdoğru kızın kollarına gitti. O da zarifçe tuttu kendisine özellikle sunulmuş bu armağanı, bir an durdu, gülümseyerek eğildi, bütün bakışları üstüne çektikten sonra da

sevimli bir beceriksizlikle gerisin geri sahaya fırlattı. Alkışlayanlar oldu. Sonra herkesin ilgisi Florrie'den sahaya çevrildi yine, bir saniye sonra yere çöktü, elleriyle yüzünü örttü, heyecandan tir tir titriyordu. Çok utanmıştı herhalde. Biri, teneke bir bira açıp ona uzattı; o da ayağa kalktı, yine ceza çizgisi boyunca yürüyerek romanımın sayfalarından çıkıp gitti, onu bir daha görmedim çünkü.

2. Bütün Marlon Brando rolleri.

3. Amerika manzaralarını aşağılayan bütün betimlemeler: yani salaş evler, araba mezarlıkları, suları kirli ırmaklar, çiftlik barakaları, terk edilmiş mini golf sahaları, yanık kömür artıkları, iğrenç ardiyeler, göz zevkini bozan petrol kuyuları, hastalıklı karaağaçlar, aşınmış toprak, cicili bicili benzin istasyonları, kirli moteller, mum ışıklı pastaneler, bira tenekelerinden geçilmeyen sokaklar vb. edebiyatı, çünkü bunlar, sanıldığı gibi uygarlığımızın yıkıntıları değil, bizim –sizinle benim– kuracağımız uygarlığın geçici üsleri, ileri karakollarıdır.

4. "Clarissa odaya girdi ve....." diye başlayan bütün sahneler. Hepsi kapı dışarı, cinsel alışverişe ilişkin bütün ayrıntılı betimlemeler de kapı dışarı; fiziksel yaşamlarımızın en yüceltici deneyimini –kriko, pompa, somun, vida ve anahtar gibi– patlamış bir lastiği değiştirmeyi anlatan sözcüklerle nasıl dile getirebiliriz?

5. Bütün sulu ayyaşlık edebiyatı. Sözgelimi: Perde açıldığında, Madison Caddesi'ndeki bir reklamcılık şirketinin ofisini görürüz, oyunumuzun başkişisi X yeni bir çavdar viskisi markasını piyasaya nasıl süreceğini düşünmektedir. Ahşap masanın sağındaki çizim masasında sanat bölümünden gönderilmiş tasarımlar yığılıdır. Krallık ve baronluk simgeleriyle amblemleri önerilmiştir etiket için. Reklam olarak da bir çiftlik sahnesi düşünülmüştür, soyu tükenmiş pamuk aristokrasisinin üyeleri, görkemli bir sundurmada viski içmektedirler. X, bu reklamı pek beğenmez, öncü Amerikan ruhunu yansıtan suluboya bir çalışmayı inceler. Ormandan akan ırmak ne kadar duru, serin, hoş çağıltılıdır. Irmak, bir zamanların yabanıl doğasının hüzünlü sessizliğini mırıltılarıyla doldurmak-

tadır, mavi göğün bir ucundaysa ne görülebilir ki, uçuşan posta güvercinlerinden başka. Arkalardaki bir kayada, ham deri giysileri, rakun kürkünden kalpağıyla sırım gibi bir genç adam, testiden viski içmektedir. Bu görüntü X'i hüzünlendirir, öteki öneriye geçer, onda, insanların viskiyle neşelerini bulacakları vurgulanmıştır; yani evinize ünü şişirilmiş bir edebiyatçıyı, işsiz bir aktrisi, Amerika başkanlarından herhangi birinin yeğen kızını, kafa ütüleyen bir asalağı, bir de suratsız, kötü niyetli bir edebiyat eleştirmenini çağırmanız yeter. Hepsi, dev bir çavdar viskisinin çevresinde kümelenmişlerdir. X bu resmi tiksinç bulur, sonuncu öneriyi inceler; orada, resmi giyinmiş genç, güzel bir çift, Ortaçağ'dan kalma bir kale mazgalında durmaktadırlar (şu uzaktan görünenler, Siena'nın kuleleriyle ışıkları değil mi sahi?), birkaç dolar karşılığında aldığınız bu viskinin kanınıza işleme, başınızı döndürme gücünü kutluyorlardır sanki.

X, bu çalışmadan da hoşnut değildir. Çizim masasından uzaklaşır, kendi masasının başına geçer. Yaşını göstermeyen, incecik bir adamdır ama yıllar, göz çukurlarında ve ensesindeki kırışıklarda izlerini bırakmıştır. Ensesi, çığırından çıkmış bir haritayı andırır. Kılıç yarası kadar derin bir kesik, ensesini soldan sağa doğru çaprazlama yararken öylesine çeşitli yan çizgilerle dal budak salmıştır ki sonuç oldukça iç kapayıcıdır. Yine de zamanın yıpratıcılığı en çok gözlerinde görülebilir. Kumsaldaki bir burundan, aşağıdaki iki akıntının birbirine karışışını gözlercesine, onun gözlerinde coşkularıyla çöküntülerinin, kara tutkularıyla yüce beklentilerinin kararmış, sarkmış tenine nasıl bir damga bastıklarını okuyabiliriz. Ola ki gözlerinin yorgunluğunu teleskoptan Vega izlemesine ya da kısık ışıkta Keats okumasına borçludur, yine de bakışları pişkin ve sinsidir nedense. Bu ayrıntılardan onun yaşlı başlı biri olduğunu çıkarabilirsiniz ama birdenbire sol omzunu büyük bir kıvraklıkla eğip ipek gömleğinin manşetini on sekiz –hadi on dokuz diyelim– yaşında bir delikanlı havasında savuruverir. İtalyan işi takvimli saatine bakar. Sabahın onudur. Ofisi, ses geçirmez bir maddeyle yalıtlanmıştır , çıt çıkmamaktadır. Üst kattaki pencereye aşağıdaki kentin uğultusu belli belirsiz erişmektedir. İngiltere, Fransa, İtal-

ya ve İspanya yağmurlarını yemekten kararmış evrak çantasına bakar. Onulmaz bir hüznün pençesine düşmüştür, ofisinin –uçuk sarıyla uçuk maviye boyalı– duvarları, kendi içindeki yanardağları ve selleri gözlerden gizlemek üzere yapıştırılmış duvar kâğıtlarını andırmaktadır artık. Ölüm anı, ana rahmine düştüğü an gibi çok önemli bir dönüm noktasına yaklaşıyor gibidir. Başı, omuzları, elleri titremeye başlamıştır. Evrak çantasından bir çavdar viskisi çıkarır, dizlerinin üstüne çöküp bir dikişte şişeyi devirir.

Anlaşılabileceği gibi sonun başlangıcındadır, ona bir sahnecik daha ayırmamız yeter. Kendisini son gördüğümüz işyerinden sepetlendikten sonra, gitgide kötülediği konusundaki dedikoduların besbelli henüz ulaşmadığı Cleveland'dan bir iş önerisi almıştır. Cleveland'a anlaşmayı imzalamaya, ailesine bir ev kiralamaya gitmiştir. Şu anda karısıyla çocukları istasyonda, onun iyi haberlerle dönmesini dört gözle beklemektedirler. Güzel karısı, üç çocuğu, iki köpek, hepsi babacığı karşılamaya koşmuşlardır. Yaşadıkları banliyöde akşam çökmektedir. Bugüne kadar talihsizlikten paylarını fazlasıyla almışlardır, ama daha geçenlerde, yaşamlarının sıradan kazanımlarından da –yeni bir arabayla yeni bir bisiklet– vazgeçmek zorunda kaldıktan sonra hüzünlü, yine de çıkarla ilişkisi olmayan sağlam bir sevgi bağı kurulmuştur aralarında. Babalarına duydukları sorunlu sevgide bir yazgı heyecanı keşfetmişlerdir. Banliyö treni görünür. Tren yavaşlayıp dururken ortalığa altın kıvılcımlar saçılır. Hepsi bekleme coşkusuyla kendilerinden geçmiş gibidirler. Trenden yedi erkekle iki kadın iner, babacık nerededir? İki kondüktör, merdivenden indirmektedirler. Şapkası ile boyunbağı gitmiştir, paltosu da. Sağ gözü yediği yumruktan morarmıştır. Evrak çantası hâlâ kolunun altındadır. Onu bir arabaya atıp meraklı bakışlardan uzak, her türlü ilgiden yoksun kalacağı gözden ırak bir yere götürürlerken, hiç kimse tek laf etmez, gözyaşı dökmez. Böylece bütün ayyaşlar –kadını erkeği– sahneden çıkmış olurlar; yaşam biçimimiz üstüne verdikleri aydınlatıcı bilgiler üçü beşi aşmaz zaten.

6. Hazır kolları sıvamışken, son yılların edebiyatında başköşeleri tutan eşcinselleri de kovalım sahneden. Artık tenin bu kaypaklığı-

nı, bu tutarsızlığını bağrımıza basıp biraz yol almanın zamanı gelmedi mi? Şimdiki sahne, 4 Temmuz ikindisinde Hewitt Plajı'dır. Valinin eşi Mrs. Ditmar ile oğlu Randall, piknik sepetlerini kumsalın ucundaki ıssız bir koya götürmüşlerdir, oysa kum tepeciklerinin arkasındaki kulüpte Amerikan bayrağı dalgalanıyordur. Oğlan on altısındadır, yakışıklıdır, teni, gençliğin altın sarısı rengindedir; yalnız yaşayan annesinin içi titrer bu güzellik karşısında. Son on yıldır, vali kocası, zeki ve güzel sekreteri uğruna onu gözden çıkarmıştır. Mrs. Ditmar da insan yapısına özgü o olağanüstü esneklikle hemen her gün yeni yeni yaralar almaya alışmıştır. Tabii sevmektedir oğlunu. Oğlu, kocasına hiç mi hiç benzememektedir. *Kendi* ailesine çekmiştir, ailenin en iyi özelliklerini devralmıştır onca, ayrıca zarif bir ayağın, ince telli saçların soyluluk belirtisi olduğunu düşünecek yaştadır – ki neden olmasınlar? Oğlu üçgen omuzludur. Bedeni sırım gibidir. Denize taş fırlatırken, taşı savuruşundaki güçten çok, taş fırlatıldıktan sonra koluyla o zarif halkayı tamamlaması etkiler anneyi – oğlunun her hareketi birbiriyle kusursuz bir bağlantı içindeymişçesine. O da bütün sevdalılar gibi sınır tanımaz, oğluyla geçirdiği ikindinin sona ermesini istemez. Sonsuzluğa göz dikmekten çekinir ama keşke bir güne daha çok saat sığsaydı, diye geçirir içinden. Buruşuk parmaklarıyla inci gerdanlığını eller, incilerin saçtığı denizimsi ışığa hayran kalır, acaba oğlunun altın teninde nasıl duracaktır bu inciler.

Oğlu, biraz sıkkındır. Kendi yaşındaki kızlar ve erkeklerle birlikte olmayı istemektedir, ama annesi sık sık ona arka çıktığından, onun yanında rahattır. Annesi, oldum olası katı, zorba bir koruyucudur. Okuldaki başöğretmeni ve öğretmenlerin çoğunu sindirmiştir, sindirmekte kararlıdır. Açıktan geçen yelkenlileri görünce bir an yarışa katılmış olmayı ister oğlan, gelgelelim öneriyi geri çevirdiğine, dümenin başına geçme cesaretini göstermediğine göre, demek ki annesiyle kumsalda oturmayı yeğlemiştir. Rekabete dayalı sporlardan, kişiliğini parça parça edecek gizli bir gücü barındırıyormuş gibi görünen bütün toplumsal örgütlenmelerden kaçınmaktadır; ama neden? Ödlek olduğundan mı, ödleklik diye

bir şey var mıdır? Kişi, doğuştan esmer ya da sarışın olabildiği gibi doğuştan ödlek de olabilir mi? Yoksa annesinin koruyuculuk çabası fazla ileri mi gitmiştir? Annesi, kılına zarar gelmemesi için uğraşırken kendisi daha da kırılgan, daha da içine kapanık mı olmuştur? Ne olursa olsun, annesinin mutsuzluğunun derinliğini kavradığına göre, annesi başka dostlar bulmadan nasıl yalnız bırakabilir onu?

Babasını içi yanarak anımsamaktadır. Onu sevmeye, tanımaya çalışmıştır ama karşılıklı çabalar boşa gitmiştir. Birlikte çıkacakları balık avı, Massachusetts valisinin beklenmedik ziyaretiyle engellenmişti. Top sahasında yanına yaklaşan biri, babasının gelmeyeceğini bildirdiği bir not iletmişti. Armut ağacından düşüp kolunu kırdığında, babası hiç kuşkusuz hastaneye gelirdi, o sırada Washington'da olmasaydı. Çapari sallamayı öğrenmişti. Her sallayışta babasının sevgi ve hayranlık alanına biraz daha girmeyi ummuştu, ne yazık ki babasının bu ustalığı değerlendirecek zamanı olamamıştı. Şu anda, düş kırıklığının boyutlarını kavrıyor. Bu duygu, bir enerji kütlesi gibi kuşatıyor çevresini ama ne dümeni var bu enerjinin ne de önünde bir engel. Üzüntüsü duruşundan da bellidir. Omuzları çökmüştür. Çocuksu, öksüz bir hali vardır; annesi seslenir. Oğul kuma, onun dizlerinin dibine çöker, annesi de parmaklarını onun ipeksi saçlarında gezdirir. Sonra iğrenç bir şey yapar. Görmezden gelmek istememiz olağan da annenin gerdanlığını çözüp oğlunun altın rengindeki boynuna geçirişini görmemiz şart. "Bak nasıl ışıl ışıl parlıyorlar," der anne, incileri oğlunun boynuna kelepçe gibi kenetlerken.

Hadi onlar da kapı dışarı; kapı dışarı, çünkü tıpkı Clarissa ve sulu ayyaşlar gibi onların verdikleri aydınlatıcı bilgiler de üçü beşi aşmıyor.

7. Yazımı bitirirken –bu ikindilik demek istiyorum (dişçime gitmek, sonra da saçımı kestirmek zorundayım)– eski dostum Royden Blake'in ibret verici meslek yaşamını gözden geçirmem gerek. Onun yazdıklarını –kolaylık olsun diye– dört döneme ayırabiliriz. Başlangıçta, davranışlarımızda günahın ağır bastığını kanıtlayan acı ahlak dersleri kaleme alıyordu – en az yüz tane

yazmış olmalı bunlardan. Sonra, sizin de anımsayacağınız gibi bir züppelik dönemine girdi. Groton fakültesi üyelerinin, "21"deki barmenlerin adlarını ezberlemişti o sırada. Çizdiği bütün kişilerin emrinde sürüyle titiz hizmetçi ve uşak vardı ama evine yemeğe gittiğinizde, döşemelerin raptiyeyle tutturulduğunu görüyordunuz, sahanda yumurtanızı çatlak bir tabakta yiyordunuz, kapı tokmakları elinizde kalıyordu, sifonu çekmek için su haznesinin kapağını kaldırmanız, gömleğinizin kolunu sıvayıp dipteki valvlara erişmek üzere elinizi soğuk, paslı suya daldırmanız gerekiyordu. Züppelik defterini kapatınca 4. maddede sözünü ettiğim yanlışı yaptı ve hızla romantik dönemine geçti. "Malvio d'Alfi'nin Gerdanlığı" (dağ geçidindeki doğum sahnesini kim unutabilir), "S.S. Lorelei'nin Batışı", "Troyalıların Kralı", "Venüs'ün Yitik Kemeri" imzasını attığı yapıtlardan yalnızca birkaçıdır. O sıralar oldukça hastaydı, yeteneği gün geçtikçe seyreliyor gibiydi. Yapıtları, deminden beri sayıp döktüğüm eğilimlerin bir özetiydi sanki. Kitaplarında alkolikler, Amerika'dan ürkünç manzaralar, yağlı Marlon Brando'lar kol geziyordu. Hayatın güzelim kokularını canlandırma yeteneğini yitirmişti sanki: tuzlu deniz suyunu, yanan köknarın kokusunu, kadınların memelerini. Belki de kulağın yusufçuğun kuru yapraklara şöyle bir değişini duymamızı sağlayan iç bölümü zedelemişti. Ondan hiçbir zaman hoşlanmamıştım ama ne de olsa meslektaşımdı, içki arkadaşımdı, Kitzbühel'deki evimde, ölmek üzere olduğu haberini aldığımda Innsbruck'a gittim arabayla, Venedik ekspresine atladım; o sıralar Venedik'te oturuyordu. Güz sonuydu. Hava soğuk, pırıl pırıldı. Büyük Kartal'ın kasvetli, şatafatlı, zevksiz sarayları, Hesse'de kraliyet ailesinin düğünlerinde görülen soylular takımının avurtları çökmüş suratlarını andırıyordu. Bizimki, arka kanallardan birindeki bir pansiyonda kalıyormuş. Sular yükselmişti, pansiyonun girişini sel basmıştı, merdivene ulaşıncaya kadar birkaç oynak tahta iskeleyi aşmam gerekti. Ona bir Torino çiniyle bir paket Avusturya sigarası almıştım ama yatağının yanı başındaki yeni boyanmış (ayakları kırık) iskemleye oturduğumda bunların onun gözünde artık bir anlam taşımayacağına inandım. "Çalışı-

yorum, baksana!" diye bağırdı. "Doludizgin çalışıyorum. Artık her şeyi açık seçik görebiliyorum. Dinle bak!"

"Dinliyorum," dedim.

"Şöyle başlıyor," dedi, sesini okuyacağı metnin ciddiliğine ayarlarcasına. "Transalpini, Kirchbach'a tam gece yarısı varır," dedi bana doğru bakarak, bu şiirsel gerçeği yeterince kavrayıp kavrayamadığımı tartıyordu besbelli.

"Evet," dedim.

"Orada, Viyana'ya gidecekler yollarına devam ederler," dedi çınlamalı bir sesle, "Pedua'ya gideceklerse bir saat beklemek zorundadırlar. İstasyon onlar için açık tutulur, ısıtılır, ayrıca kahve ve şarap içebilecekleri bir bar da vardır. Mart ayının karlı bir gecesinde o bardaki üç yabancı aralarında konuşuyorlardı. Birincisi, samur astarlı paltosu ayak bileklerine inen uzun boylu, dökük saçlı bir adamdı. İkincisi, bir dağcılık kazasında can veren oğlunun cenazesi için Isvia'ya giden güzel bir Amerikalı kadındı. Üçüncüsü ise, ak saçlı, siyah bir şala bürünmüş, şişman bir İtalyan kadındı ve garson ona özel bir saygı gösteriyordu. Bardağına ucuz şarap koyarken, önünde eğiliyor, 'Majeste Hazretleri' diyordu. Sabahın erken saatinde halk, inebilecek çığa karşı uyarılmıştı... "

Bu sözlerden sonra başını yastığa koydu ve öldü – gerçekten son sözleriydi bunlar ve bana aynı zamanda kim bilir kaç öykücü kuşağın da son sözleri gibi geldiler, çünkü oyun sırasını bu yolcular üçlüsüyle savuşturan, önü çığlığa tıkalı bu kozla önümüzde olağanüstü, büyüleyici bir düş gibi uzayıp giden dünyanın zaferini nasıl kutlayabilirdi ki?

Çev.: Tomris Uyar

Chimera[1]

Çocukluğumda, sirke gittiğim zamanlarda, Treviso İkizleri diye bir numara vardı: Maria ve Rosita. Rosita Maria'nın kafasının üstünde amuda kalkar, sahnenin etrafında tur atarlardı. Maria'nın sürekli bu zorlu numarayı yapmaktan kısa ve kaslı bacakları, komik bir yürüyüşü vardı; karımı benden uzaklaşırken ne zaman görsem Maria Treviso gelir aklıma. Karım iriyarı bir kadındır. Calvin Coolidge'in dostu olan Georgia'lı siyasetçi Albay Boysen'ın beş kızından biridir. Albay yedi kere Beyaz Saray'a gitmişti; karımın üzerine nakışla LOVE kelimesi işlenmiş, kalp biçiminde bir yastığı vardır; yastığı ya Mrs. Coolidge işlemiş ya da bir zamanlar onunmuş. Karımla ben son derece mutsuzuz, ama üç harika çocuğumuz var, bu yüzden evliliğimizi sürdürmeye çalışıyoruz. Ben de herkes gibi üzerime düşeni yapıyorum, üzerime düşenlerden biri de karıma yatakta kahvaltı servisi yapmak. Ona güzel bir kahvaltı hazırlamaya çalışıyorum, çünkü bu bazen feci ruh halini düzeltiyor. Kısa bir süre önce bir sabah, tepsisini götürdüğümde yüzünü ellerine gömüp

1 Hayal, aynı zamanda ağzından ateş püsküren mitolojik canavar (Khimaira). (ç.n.)

ağlamaya başladı. Bir terslik mi var diye tepsiye baktım. Güzel bir kahvaltıydı: iki haşlanmış yumurta, bir parça Danimarka peyniri ve cin katılmış Coca-Cola. Onun sevdiği şeyler. Beykın pişirmeyi asla öğrenemedim. Yumurtalar normal görünüyordu, tabaklar temizdi; ne oldu, diye sordum. Ellerini yüzünden çekti –yüzü gözyaşlarıyla ıslanmış, gözleri kızarmıştı– ve Boysen ailesinin telaffuzuyla, "Kahvaltımın yatağıma kıllı bir adam tarafından üstünde iç çamaşırlarıyla getirilmesine artık katlanamayacağım," dedi.

Duş alıp giyindikten sonra işe gittim, ama akşam eve döndüğümde durumun sabahkinden farksız olduğunu gördüm; karım hâlâ sabahki görüntüm yüzünden gücenikti.

Akşam yemeklerini genellikle arka bahçede kömür ateşinde ben pişiririm. Zena yemek pişirmekten hoşlanmaz; ben de hoşlanmam, ama açık havada olmak hoştur, ateşle ilgilenmek de hoşuma gider. Komşularımız Mr. Livermore'la Mr. Kovacs da sık sık dışarıda yemek pişirir. Mr. Livermore ahçı şapkası takar, beline üzerinde "Hangi zehri alırdınız?" yazan bir önlük bağlar, ayrıca "DİKKAT. YEMEK PİŞİREN ERKEK VAR." diye bir tabelası da vardır. Mr. Kovacs ve ben kostüm giymeyiz, ama biz daha ciddi tipleriz galiba. Mr. Kovacs bir keresinde kuzu budu, bir keresinde de küçük bir hindi pişirdi. O gece biz hamburger yedik; Zena'nın pek iştahı yokmuş gibi geldi bana. Çocuklar iştahla yediler, ama yemeklerini bitirir bitirmez –belki bir kavga başlayacağını sezerek– televizyon odasına, televizyondaki kavgaları seyretmeye gittiler. Kavga konusunda haklıydılar. Zena başlattı kavgayı.

"Ne kadar düşüncesizsin," diye kükredi. "Beni hiç düşünmüyorsun."

"Özür dilerim sevgilim," dedim. "Hamburger iyi pişmemiş miydi?" Sek cin içiyordu, kavga etmek istemiyordum.

"Mesele hamburger değil, pişirdiğin pisliklere alıştım. Akşam ne yediğimin artık zerrece önemi yok benim için. Önüme konulana razı olmayı öğrendim. Ama genel tutumun o kadar düşüncesiz ki."

"Ne yaptım ben sevgilim?" Yelkenleri suya indirir umuduyla hep sevgilim derim ona.

"Ne mi yaptın? Ne mi yaptın?" Sesi yükseldi, yüzü kızardı, ayağa kalkıp tepeme dikilerek bağırdı: "Hayatımı mahvettin, yaptığın bu."

"Anlamıyorum, nasıl mahvettim hayatını?" dedim. "Hayal kırıklığına uğradın herhalde –birçok insan uğrar– ama bütün suçu evliliğine yüklemen haksızlık bence. Benim de yapmak istediğim çok şey vardı –Matterhorn'a tırmanmak isterdim– ama yapamadım diye başkasını suçlayamam."

"Sen ha. Matterhorn'a tırmanmak ha. Güleyim bari. Sen Washington Anıtı'na bile tırmanamazsın. Ben hiç değilse onu yaptım. Benim yüce arzularım vardı. Bir işkadını olabilirdim, TV yazarı, siyasetçi, oyuncu olabilirdim. Milletvekili olabilirdim!"

"Milletvekili olmak istediğini bilmiyordum," dedim.

"Zaten sorun da bu. Beni hiç düşünmüyorsun. Benim neler yapabileceğimi hiç düşünmüyorsun. Hayatımı mahvettin!" Sonra da üst kata, yatak odasına çıktı ve kapıyı kilitledi.

Ben ona vaat ettiğim her şeyi sunduğum kanısında olduğum halde hayal kırıklığının ona son derece gerçek bir acı verdiğini biliyordum. Boş vaatlerde, gerçekleştirilmemeleri ona böylesine acı çektiren vaatlerde bulunan herhalde Albay Boysen'dı, ama o ölmüştü. Kız kardeşlerinin hiçbirinin mutlu bir evliliği yoktu, ne kadar feci derecede mutsuz olduklarını o geceye kadar hiç düşünmemiştim. Yani birbirine bağlamamıştım. En büyükleri Lila kocasını Hudson'a bakan yüksek bir uçurumda dolaşırlarken kaybetmişti. Polis onu sorguya çekmiş, ben de dahil bütün aile polislerin şüpheci tavrına kızmıştık, ama hafifçe ittirmiş olamaz mıydı kocasını? Bir sonraki, Stella bir alkolikle evlenmişti, kocası sistematik olarak içip içip sonunda ölmüştü. Ama Stella kaprisliydi, onu aldatmıştı, onun bu tutumu kocasının ölümünü hızlandırmış olamaz mıydı? Jessica'nın kocası George Gölü kıyısında bir motelde gece göle yüzmeye gittiklerinde esrarengiz biçimde boğularak ölmüştü. Laura'nın kocası da arabayı Laura kullanırken olmayacak bir trafik kazasında ölmüştü. Hepsi katil miydi acaba? İflah olmaz bir katiller ailesinin bir üyesiyle mi evliydim? Zena'nın milletvekili olamamaktan ötürü yaşadığı hayal kırıklığı beni öldürmeyi planlamasına yol açacak

kadar güçlü müydü? Sanmıyordum. Ben can derdinde değildim, daha ziyade şefkat, sevgi, sevecenlik, iyimserlik ihtiyacı içindeydim; dünyada mümkün olduğunu bildiğim doğru dürüst, güzel şeyler.

Ertesi gün öğle yemeğinde bizim ofisten biri bir partide Lyle Smythe diye bir kızla tanıştığını, kızın fahişe olduğunu söyledi. Tam istediğim şey değildi ama kadın cinsinin daha yumuşak örnekleriyle tanışıklığımı tazeleme ihtiyacım çok şiddetliydi. Restoranın önünde vedalaştıktan sonra telefon rehberinde Lyle Smythe'ın numarasını bulup randevu almak için tekrar içeri girdim. Rehberi aydınlatan lambanın ampullerinden biri yanmıştı, yazılar silik ve bulanık görünüyordu. Adını buldum bulmasına, ama sayfanın en karanlık kısmında, ciltle vidanın rehberi en çok sıkıştırdığı yerdeydi, numarayı okumakta zorlandım. Gözlerim mi bozulmuştu? Gözlük takmam mı gerekiyordu, yoksa ışık cılız olduğu için miydi? Artık telefon rehberini okuyamayan bir adamın kendine metres aramasında bir ironi mi gizliydi? Kafamı ördek gibi aşağı yukarı hareket ettirerek yazıları okuyabildiğimi keşfettim, sayıyı okuyabilmek için bir kibrit çaktım. Yanan kibrit elimden düşünce sayfa alev aldı. Ateşi söndürmek için üfledim, ama bu sefer alevler yükseldi, ateşi ellerimle vura vura söndürmek zorunda kaldım. İçgüdüyle ilk yaptığım şey seyreden var mı diye başımı çevirip bakmak oldu; evet, vardı; naylon şapka kılıflı, mavi saydam yağmurluklu, uzun boylu, zayıf bir adam görmüştü. Adamın görünüşü beni irkiltti. Bir şeyleri temsil ediyordu sanki –vicdan ya da kötülük;– ofise döndüm, o numarayı hiç aramadım.

O akşam bulaşıkları yıkarken Zena'nın mutfak kapısından bana seslendiğini duydum. Dönüp baktım, elinde usturamla kapının eşiğinde duruyordu. (Sakalım gür ve sert olduğundan usturayla tıraş olurum.) "Bu tür şeyleri ortalıkta bırakmasan iyi olur," diye bağırdı. "Kendi iyiliğin için söylüyorum, bu tür şeyleri ortalıkta bırakma. Benim katlandıklarım yüzünden seni lime lime doğrayacak çok kadın var dünyada..." Korkmadım. Ne hissettim peki? Bilmem. Şaşkınlık, kahredici bir şaşkınlık ve zavallı Zena'ya garip bir şefkat.

Zena üst kata çıktı, ben de bulaşıkları yıkamaya devam ettim ve acaba bu gibi sahneler oturduğumuz sokakta sık sık yaşanıyor

mu diye merak ettim. Tanrım, ah Tanrım, o anda güzelliğe, yumuşaklığa, şefkate, espriye, tatlılığa ve iyi kalpliliğe o kadar ihtiyacım vardı ki. Bulaşığı bitirdikten sonra arka kapıdan evden çıktım. Mr. Livermore alacakaranlıkta çimenliğindeki kahverengilikleri tabanca boyayla boyuyordu. Mr. Kovacs iki Plymouth tavuğu pişiriyordu. Onca paradoksuyla bu dünyayı ben yaratmadım, ama seyahat benim kaderimde yoktu; belki hayatta görüp göreceğim buna benzer bahçeler olduğundan, gözlerimin önündeki manzaraya – hatta "DİKKAT. YEMEK PİŞİREN ERKEK VAR." tabelasına bile– dikkatle, duygulanarak baktım. Havada bir ezgi vardı –her zaman vardır–; bu da güzel bir kadın görme arzumu artırıyordu. Sonra aniden rüzgâr çıktı, yağmur rüzgârıydı, bahçelerin arasından bir orman, ormanın derinlikleri kokusu yükseldi; oysa yaşadığım bölgede orman yoktur. Bu koku heyecanlandırdı beni; gençlik ve mutluluk duygusunu hatırladım, üstümde bir kazak ve temiz pamuklu pantolonla büyüdüğüm evin serin hollerinden geçmenin duygusunu, yazın bütün açık kapıların ötesinde dallardan sarkan yaprakları, pencereleri örten kalın yaldızlı yeşil yaprak perdesini. Gençliğimi hatırlamadım da, tekrar ele geçirdim sanki. Hatta o kadarla da kalmıyordu, geriye baktığımdan bir bilinç de edindiğim için gençliğin cüretkâr ayrıcalıklarına hem sahiptim hem de onlara değer veriyordum. Livermore'ların televizyonundan bir vals müziği geliyordu. Deodoran, korse ya da hanımlar için tıraş bıçağı reklamının müziği olsa gerekti; hem zarif hem ciddi bir ezgiydi. Sonra müzik hafifleyip silinirken –havadaki orman kokusu hâlâ keskindi– onun çimenlerin üzerinden yürüyüşünü gördüm, doğru kucağıma.

Adı Olga'ydı. Diğer özelliklerini nasıl değiştiremezsem adını da değiştiremem. Boş bir hayalden başka bir şey değildi, biliyorum. Bu konuda asla kendimi kandırmadım. Çifte bahsi kazandığımı, Matterhorn'a tırmandığımı, birinci sınıf kabinde Avrupa'ya doğru yelken açtığımı hayal etmişliğim vardır; sanırım Olga'yı da aynı kaçış ya da şefkat ihtiyacıyla hayal ettim, ama kurduğum diğer bütün hayallerden farklı olarak Olga bir veriler dosyasıyla birlikte geldi. Çok güzeldi elbette. Bu koşullarda kim bir acuze, bir cada-

loz hayal ederdi ki? Saçları koyu renk, mis kokulu ve düzdü. Yüzü ovaldi, buğday tenliydi ama yüz hatlarını alacakaranlıkta net olarak seçemiyordum. Trenle California'dan yeni gelmişti. Bana yardım etmeye değil, benden yardım istemeye gelmişti. Onu izleyeceğini söyleyip tehdit eden kocasından korumak için. Sevgiye, güce ve tavsiyeye ihtiyacı vardı. Varlığının zarafetine, sıcaklığına kendimi bırakarak kucakladım onu. Kocasından ağlayarak bahsediyordu; adamın nasıl biri olduğunu biliyordum. Gözümün önünde canlanıyor şu anda. Orduda çavuştu. Kalın ensesinde çıban izleri vardı. Suratı kırmızıydı. Saçı sarı. Üstüne yapışan üniformasının önünde çift sıra madalyalar asılıydı. Nefesi çavdar ve diş macunu kokuyordu. Olga'nın varlığı, bağımlılığı beni öyle mutlu etmişti ki, acaba atladığım bir ayrıntı mı var, diye düşündüm, pek de ciddiye almadan. Çimenlerini boyayan Mr. Livermore'un benimki kadar güzel bir arkadaşı var mıydı? Ya Mr. Kovacs'ın? Hüsranlarımızı bu kadar mı paylaşıyorduk? Evrenin gizli dengesiyle merhameti ihtiyaçlarımızı daima karşılayacak kadar büyük müydü? Sonra yağmur yağmaya başladı. Olga'nın gitme vakti gelmişti, ama öyle uzun uzun, tatlı tatlı vedalaştık ki, mutfağa döndüğümde iliklerime kadar ıslanmıştım.

Her çarşamba akşamı karımı köydeki Çin restoranına götürürüm, ardından da sinemaya gideriz. Restoranda iki kişilik mönüyü ısmarlarız, ama çoğunu karım yer. Karım çok iştahlıdır. Masanın karşı tarafından uzanıp benim Çin böreğimi kapar, ördeği tabağına boşaltır, fal kurabiyemi alır, hepsi bittiğinde de derin bir iç çekip, "Tıka basa yedin, yarasın," der. Çarşamba günleri akşama kadar acıkmamak için şehirde öğle yemeğinde mutlaka çok yerim. Uzun süre tutsun diye her defasında dana ciğeriyle beykın ya da ona benzer bir şeyler yerim.

O akşam restorana adım attığım anda Olga'yı göreceğimi düşündüm. Döneceğini bilmiyordum –düşünmemiştim bu konuyu– ama Matterhorn'un zirvesini rüyalarımda defalarca gördüğüme göre, Olga'nın da yeniden görünme ihtimali yok muydu? Mutluluk ve beklentiyle doluydum. Yeni takım elbisemi giyip saç

tıraşını unutmadığıma seviniyordum. Onun beni en iyi halimde görmesini, ben de onu o yağmurlu geceden daha parlak bir ışıkta görmeyi istiyordum. Sonra çalan müziğin Livermore'ların televizyonundan gelen ciddi ve zarif valsin aynısı olduğunu fark ettim; bunun bir müzik yanılgısı olabileceğini düşündüm, tıpkı yağmur kokusuna kanıp kendimi genç zannedişim gibi beni yanıltan bir hafıza oyunu.

Olga falan yoktu. Tesellim yoktu. O zaman kendimi çaresiz, kimsesiz, ezik hissettim. Zena'nın dudaklarını şapırdatıp meydan okurcasına bana baktığını gördüm, karides foo-yong'a bir dokun da gör der gibiydi. Ama ben Olga'yı istiyordum; ihtiyacımın gücü onun gerçekliğini yeniden sağladı sanki. Böyle şevkle arzuladığım bir şey nasıl gerçek dışı olurdu? Müzik tesadüften ibaretti. Tekrar doğrulup neşeyle etrafıma bakındım; onun bir anda çıkıp gelmesini bekliyordum, ama gelmedi.

Sinemada olacağını sanmıyordum –sinemadan hoşlanmadığını biliyordum– ama yine de o gece onu göreceğim hissini taşıyordum. Kendimi kandırmadım, bu konuda şüphe kalmasın istiyorum; onun gerçek dışı olduğunu biliyordum, buna rağmen sanki bir dakikliği, bir düzeni, bir programı vardı ve her şeyden önemlisi, benim ona ihtiyacım olduğunu biliyordu. Karım yattıktan sonra küvetin kenarına oturup gazete okudum. Karım benim mutfakta ya da salonda oturmamdan hoşlanmaz, bu yüzden banyoda, parlak ışıkta okurum. Olga geldiğinde gazete okuyordum. Ne vals müziği vardı ne yağmur ne de onun varlığını açıklayabilecek başka bir şey; bir tek yalnızlığım vardı. "Ah sevgilim," dedim, "restoranda buluşacağımızı sanıyordum." Karımın kendisini görmesini istemediğini söyledi. Sonra küvetin kenarına, yanıma oturdu, ona sarıldım, planlarından söz ettik. Kendine bir daire arıyordu. O sırada ucuz bir otelde kalıyor, iş bulmakta da zorlanıyordu. "Daktilo ve steno bilmemen büyük şanssızlık," dediğimi hatırlıyorum ona. "Aslında kursa gitmeye değer belki de... Ben bir şeyler ayarlamaya çalışayım. Bazen resepsiyon görevlisine ihtiyaç oluyor... Öyle bir şey yapabilirsin, değil mi? Vestiyerde çalışmana, restoranda teşrifatçılık

yapmana izin veremem. Hayır, olmaz. Daha iyi bir şey buluncaya kadar maaşını ben öderim daha iyi..."

Karım pat diye banyonun kapısını açtı. Tıpkı çimen boyası ve komik tabelalar gibi kadın bigudileri de bana daha ciddi ve yüce konular bulmamız gerektiğini hatırlatan şeyler gibi gelir; sadece şunu söyleyeceğim: Karım o kadar çok sayıda ve o kadar savaşkan bigudi takar ki, biri ona kur yapmaya kalksa tek gözünü kaybeder. "Kendi kendine konuşuyorsun," diye kükredi karım. "Bütün mahallede duyuluyor sesin. Aklını oynattığını zannedecekler. Ayrıca beni de uyandırdın. Derin bir uykudan uyandırdın; ilk uykumdan uyandırılırsam bir daha uyuyamadığımı da biliyorsun." İlaç dolabına gidip bir uyku hapı aldı. "Kendi kendine konuşmak istiyorsan tavan arasına çık," dedi. Yatak odasına girip kapıyı kilitledi.

Birkaç gece sonra, arka bahçede hamburger yaparken güneyde yağmur bulutuna benzer bulutların toplanmaya başladığını gördüm. Bunun iyiye alamet olduğunu düşündüm. Olga'dan haber almak istiyordum. Bulaşıkları yıkadıktan sonra arka verandaya gidip bekledim. Aslında veranda sayılmaz, altında çöp kovasının durduğu, dört basamakla çıkılan küçük bir ahşap çıkıntı. Mr. Livermore verandasındaydı, Mr. Kovacs da öyle; onlar da acaba benim gibi Khimaira'yı, bir hayali mi bekliyor diye merak ettim. Mesela Mr. Livermore'un yanına gidip onunkinin sarışın mı esmer mi olduğunu sorsam anlar mıydı? Bir an birilerine itirafta bulunmayı çok istedim. Sonra vals başladı, tam müzik hafifleyip biterken Olga koşarak basamakları çıktı.

Ah, o gece ne kadar mutluydu! İş bulmuştu. Konuyu biliyordum, çünkü işi ona ben bulmuştum. Benim çalıştığım binada resepsiyonist olarak çalışıyordu. Ama ev bulduğunu bilmiyordum; ev sayılmazdı aslında, kendine ait mutfağı ve banyosu olan mobilyalı bir odaydı. Aslında isabet olmuştu, çünkü kendi mobilyaları California'daydı. Gidip dairesini görmek istemez miydim? Hemen gitmek istemez miydim? Geç saatteki trene biner, geceyi orada geçirirdik. Gelirim dedim, ama önce eve girip çocukları yoklamam gerekiyordu. Üst kata, çocukların odasına çıktım. Uyuyorlardı. Zena zaten

kendini odasına kilitlemişti. Ellerimi yıkamak üzere banyoya girdim ve lavaboda büyük kızım Betty-Ann tarafından yazılmış bir not buldum: "Sevkili babacım," diye yazmıştı, "bizi bırakma."

Gerçekle gerçek dışının bu buluşması anlamsızdı. Çocuklarım sanrımla ilgili hiçbir şey bilemezdi. Onların duru bakışlarına arka veranda boş görünürdü. Not, ancak mutsuzluğumu kaçınılmaz olarak fark ettikleri anlamına gelebilirdi. Ama Olga arka verandada bekliyordu. Onun sabırsızlığını hissediyor, uzun bacaklarını sallayışını, kol saatine (mezuniyet hediyesiydi) bakışını ve sigara içişini görüyordum adeta, ama bir yandan da çocukların yakarısıyla eve mıhlanmış gibiydim. Yerimden kıpırdayamıyordum. Kısa bir süre önce küçük oğlumu götürdüğüm köydeki töreni hatırladım. Bir taşra cemiyetinin yıllık geçit töreniydi. İki kostümlü bandoyla altı takım cemiyet üyesi vardı. Yürüyenler, cemiyet üyeleri genellikle marjinal işçiler gibi görünüyorlardı, postane memurlarıyla berberler tahminimce. Tepkimi havayla açıklamak mümkün değil, çünkü havanın güneşli ve serin olduğunu net olarak hatırlıyorum, oysa geçit töreni beni sanki darağacı karşısındaymışım kadar etkilemiş, kasvete boğmuştu. Gördüğüm sıra sıra yüzler içkiden kırışmış, çok çalışmaktan yıpranmış, endişeden süzülmüş ve istisnasız hepsi hüsranla damgalanmıştı; sanki törenin amacı hayatın ezici bir tavizler silsilesi olduğunu kanıtlamaktı. Müzik gürültülü ve neşeliydi, ama yüzlerle bedenler feda edilmiş adamların yüzleriyle bedenleriydi; hatırlıyorum, ayağa kalkmış, sıraları tek tek tarayarak içimdeki kasveti dağıtacak, duru hatlı bir yüz aramıştım. Bulamamıştım. Banyoda otururken sanki ben de yürüyenlere katılmış gibi hissettim kendimi. Hayatımda ilk kez onların hepsinin bildiği bir şeyi yaşıyordum adeta; kaçma arzusuyla yanıp tutuşurken bir yakarıyla yüreğinden mıhlanma duygusu. Alt kata koştum, ama Olga gitmişti. Güzel bir kadın hiç kimseyi fazla uzun süre beklemez. Olga kurmacaydı, buna rağmen onu geri getiremiyordum; tıpkı kol saatinin mezuniyet hediyesi, adının Olga olduğu gerçeklerini değiştiremediğim gibi.

Bir hafta boyunca görünmedi; oysa Zena feci bir haldeydi ve onun yaygaracılığıyla benim bir hayalet üretme melekem arasında

bir orantı, bir bağlantı var gibi görünüyordu. Her akşam saat sekizde Livermore'ların televizyonunda o ciddi ve zarif vals çalıyordu, ben de her akşam oradaydım. Olga ancak on gün sonra geldi. Mr. Kovacs yemek pişiriyordu. Mr. Livermore çimenlerini boyuyordu. Tam müzik silinip giderken Olga boy gösterdi. Bir şeyler değişmişti. Başı öne eğikti. Ne olmuştu? Basamakları çıkarken alkollü olduğunu gördüm. Sarhoştu. Onu kucakladığım anda ağlamaya başladı. Yumuşak, koyu renk saçlarını okşadım; ne olmuş olursa olsun, onu desteklemek, ona sarılmak beni mutlu ediyordu. Her şeyi anlattı bana. İşyerinden bir adamla çıkmıştı. Adam onu sarhoş edip baştan çıkarmıştı. Sabah kendinden çok utandığı için işe gidememiş, bir barda vakit geçirmişti. Sonra yarı sarhoş halde adamla yüzleşmek üzere işyerine gitmişti; olay çıkmış, işten kovulmuştu. Bana ihanet etmiş olduğunu söyledi. Kendisi umurunda değildi. Ben ona yeni bir hayat kurması için fırsat tanımıştım, o benim yüzümü kara çıkarmıştı. Onun bu derinden bağımlılığı, bana böylesine şevkle tutunması karşısında salak salak gülümsüyordum. Her şeyin yoluna gireceğini, ona başka bir iş bulacağımı, bu arada kirasını ödeyeceğimi söyledim. Affettim onu, o da ertesi akşam tekrar geleceğine söz verdi.

Ertesi akşam alelacele dışarı çıktım; sekizden çok önce dışarıdaydım, ama Olga gelmedi. Düşüncesiz bir kadın değildi. Bunu biliyordum. Beni kasten hayal kırıklığına uğratmazdı. Başı tekrar derde girmiş olmalıydı, ama nasıl yardım edebilirdim ona? Nasıl haber ulaştırabilirdim? Oturduğu yeri biliyor gibiydim. Kokusunu, ışığını, Van Gogh röprodüksiyonunu ve sehpanın üstündeki sigara yanıklarını biliyordum; ne var ki o oda gerçekte yoktu, oraya bakamazdım. Mahallenin barlarında aramayı düşündüm onu, ama henüz o kadar delirmemiştim. Ertesi gece tekrar bekledim. Gelmeyince endişelendim, ama kızmadım; ne de olsa savunmasız bir çocuktu o. Bir sonraki akşam yağmur yağdı; bu kez gelemeyeceğini biliyordum, çünkü yağmurluğu yoktu. Söylemişti olmadığını. Ertesi gün cumartesiydi; hafta sonu tren ve otobüs tarifeleri düzensiz olduğundan gelişini pazartesiye kadar erteleyebileceğini düşündüm. Bu bana mantıklı geliyordu, ama pazartesi geleceğinden o

kadar emindim ki, gelmeyince müthiş bir hayal kırıklığı yaşadım, ne yapacağımı bilemiyordum. Nihayet perşembe günü geldi. Gene aynı saatti, aynı zarif vals çalıyordu. Daha bahçede yürürken, verandaya ulaşmadan önce sendelediğini fark etmiştim. Saçı başı dağılmış, elbisesi yırtılmıştı, kolunda saati yoktu. Nedense saatini sordum, nerede olduğunu hatırlayamadı. Kucakladım onu, olanları anlattı bana. Onu baştan çıkaran adam tekrar gelmişti. Onu eve almış, eve yerleşmesine izin vermişti. Adam üç gün kalmıştı, sonra adamın arkadaşlarına parti vermişlerdi. Parti geç saatlere kadar gürültülü şekilde devam etmiş, ev sahibesi polis çağırmıştı; polis baskın yapıp Olga'yı tutuklamıştı; odayı ahlaksız amaçlarla kullanmakla suçlanmıştı. Kadınlar tutukevinde üç gün kaldıktan sonra duruşması yapılmıştı. Merhametli bir yargıca denk gelmiş, cezası ertelenmişti. California'ya, kocasına dönecekti. Kendinin de kocasından kalır yanı olmadığını söylüyordu ısrarla. Kocası para göndermişti, gece trenine binecekti. Kalması, yeni bir hayata başlaması için ikna etmeye çalıştım onu. Yardım etmeye razıydım, onu her koşulda kabul ediyordum. Omuzlarından tutup sarstım onu, hatırlıyorum. "Gidemezsin! Gidemezsin! Senden başka kimsem yok," diye bağırdığımı hatırlıyorum. "Gidersen hayal gücümün en şeffaf uydurmalarının bile şehvet ve yaşa maruz olduğunu kanıtlamış olacaksın. Gidemezsin! Beni yalnız bırakamazsın!"

"Kendi kendine konuşup durma," diye bağırdı karım televizyon odasından; o sırada aklıma bir fikir geldi: Olga'yı ben uydurmuş olduğuma göre, başkalarını da uyduramaz mıydım; kara gözlü sarışınlar, mermer tenli, kıpır kıpır kızıl saçlılar, hüzünlü esmerler, dansözler, şarkıcılar, yalnızlık çeken ev kadınları? Uzun boylu kadınlar, kısa boylu kadınlar, kederli kadınlar, parıltılı saçları bellerine kadar uzayan kadınlar, her türden, her yaştan şaşı, şehla, menekşe gözlü dilberler benim olabilirdi. Olga'nın gidişi bir başkasına yer açtığı anlamına geliyor olamaz mıydı?

Çev.: Roza Hakmen

Sahil Evleri

Her yıl sahilde bir ev kiralar, yaz başında arabayla –köpek, kedi, çocuklar ve aşçıyla birlikte– oraya taşınırız; karanlık çökmeden az önce, tanımadığımız bir yere varırız. Deniz kıyısına yolculuğun kendine has, törenselleşmiş heyecanları vardır; yıllardır tekrarladığımız bir yolculuk; ayrıca rüyalarımızda öteden beri bildiğimiz bir gerçeği, göçebe ve gezgin olduğumuzu, en azından seyyah olduğumuzu ve bir seyyahın duygu keskinliğini taşıdığımızı hissederiz. Kiraladığımız evleri asla önceden soruşturmam; dolayısıyla kuleli ahşap şato, görkemli büyük bina, güllerle kaplı Staffordshire kulübesi ya da güneydeki malikâne hep denizin son ışınlarında, bilinmezin müthiş çekiciliğiyle belirir karşımızda. Yan komşudan denizin neminden paslanmış anahtarlar alınır. Kilit açılır ve tatile –hiçbir dert barındırmayacağı vaadiyle yüklü bir aya– başlamak üzere karanlık ya da aydınlık bir hole adım atılır. Ama bu hoş başlangıç duygusu kadar güçlü, belki ondan da güçlü bir duygu daha yaşanır: bir başkasının hayatının ortasına adım atma duygusu. Ben daima emlakçılarla anlaşırım; kiraladığımız evlerin hiçbirinin ev sahipleriyle tanışmadım ama bütün ev sahiplerinin arkalarında

fiziksel ve duygusal varlıklarının izlerini bırakma kapasitesi inanılmazdır. Hayatlarımız havada ve suda yazılı değildir elbette ama ovalanmaktan aşınmış süpürgeliklerde, kokularda, mobilya ve tablo seçimini belirleyen zevkte kayda geçerler; bu kiralanan mekânlarda içine girdiğimiz hava da sahildeki hava değişimleri kadar belirgindir. Bazen uzun koridorda hepimizi etkileyen bir yumuşaklık, bir duygu saflığı ve duruluğu mevcuttur. Burada birileri müthiş mutlu olmuştur; bizler tıpkı onların sahilini ve küçük yelkenlilerini kiraladığımız gibi mutluluklarını da kiralarız. Bazen evin havası esrarengizdir ve ağustos ayında oradan ayrılıncaya kadar esrarını korur. Üst kat koridorunda asılı portrede görülen hanım kim acaba, diye merak ederiz. Dalgıç tüpü, Virginia Woolf kitapları kimindir? Fanny Hill'i büfeye kim saklamıştır; zitheri çalan kimdir; beşikte kim uyumuştur; küvetin pençe biçimindeki ayaklarının tırnaklarını kırmızıya boyayan kadın kimdir? O an hayatının nasıl bir anıydı?

Köpekle çocuklar sahile koşar; biz de adeta yabancıların yoğun tarihçeleri içinde dolaşarak eşyalarımızı içeri taşırız. Deri Bavyera şortu kimindi; halının üstüne mürekkebi (ya da kanı) kim döktü; kilerin penceresini kim kırdı? Peki kitap rafında *Evlilikte Mutluluk*, *Evlilikte Cinsel Mutluluk – Resimli Kılavuz*, *Cinsel Saadet Hakkı*, *Evli Çiftler İçin Cinsel Mutluluk Rehberi* adlı kitapların bulunduğu bir yatak odasına ne demeli? Fakat o sırada pencerelerin dışından denizin vurmalı sesini işitiriz; deniz evin bulunduğu burnu sarsar, ritmi evin sıvasının ve kirişlerinin içinden geçerek bize ulaşır; sonunda hep birlikte sahile ineriz –ne de olsa bunun için gelmişizdir oraya– ve o anda içinde bizim ışıklarımızın yandığı, burnun üstündeki kiralık ev aciliyetini, uygunluğunu koruyan görüntülerden birine dönüşür. Yemyeşil ormanda balık tutarken bir yabani nane çalısına basarsınız, etrafa yayılan koku adeta o günün özüdür. Palatine Tepesi'nde antik çağ eserlerinden ve genelde hayattan sıkılmış halde dolaşırken Septimius Severus'un sarayının kalıntıları arasından bir baykuşun çıktığını, havada uçtuğunu görürsünüz ve ansızın o gün, o zevksiz, gösterişli ve gürültülü şehir bir anlam kazanır. Yatağın üstüne uzanmış, sigaranızdan bir nefes çekersiniz

ve sigaranın kızıl ışıltısı sanki dünyanın etrafında döndüğü bir kolu, bir göğsü, bir bacağı aydınlatır. Bu görüntüler en güzel duygularımızın korları gibidir; orada geçirdiğimiz ilk saat boyunca sahilde dururken bu korları birleştirip bir ateş yakabileceğimiz hissine kapılırız. Karanlık çöktükten sonra bir içki hazırlarız, çocukları yatırırız ve başkasının sabun kokusunu taşıyan yabancı bir odada sevişiriz – evi sahiplerinden arındırmak ve sağlam bir şekilde sahiplenmek için gerekli bütün önlemler alınmıştır. Ama gecenin bir vaktinde teras kapısı gürültüyle açılır; oysa rüzgâr yok gibidir; karım, yarı uykuda, "Off! Neden geri döndüler? Neden geri döndüler? Ne unuttular?" der.

Kiraladığımız evler arasında en net hatırladığım Broadmere; oraya da her zamanki saatte varmıştık. Büyük, beyaz bir evdi; güneye, açık denize bakan bir burundaydı. Bahçenin karşı tarafında oturan güneyli bir hanımdan anahtarı alıp kapıyı açtığımda, kıvrımlı merdivenleri olan bir holle karşılaştım. Evin sahipleri, Greenwood'lar evden o gün, hatta bir dakika önce ayrılmış gibiydiler. Vazolarda çiçekler, küllüklerde izmaritler, masanın üstünde kirli bir bardak vardı. Bavulları içeri taşıyıp çocukları sahile gönderdik; salonun ortasında durup karımın da yanıma gelmesini bekledim. Greenwood'ların ani gidişinin telaşı, uyuşmazlığı hâlâ havada asılıydı sanki. Aceleyle, gönülsüzce gittiklerini, yazlıklarını kiraya vermek istemediklerini hissediyordum. Salonun denize bakan geniş bir çıkma penceresi vardı ama alacakaranlıkta içerisi kasvetli görünüyordu, iç karartıcıydı bana kalırsa. Bir lamba yaktım ama zayıf bir ampul vardı içinde; Mr. Greenwood'un aşırı tutumlu, cimri bir adam olduğunu düşündüm. Her nasıl bir adamdıysa, ben onun varlığını olağan dışı bir yoğunlukla hissediyordum. Kitaplıkta on yıl önce kazandığı bir yelken kupası vardı. Kitapların çoğu Literary Guild Kitap Kulübü'nün seçkileriydi. Raftan Kraliçe Victoria'nın biyografisini çektim ama cildi kaskatıydı, sanıyorum hiç okunmamıştı. Kitabın arkasına boş bir viski şişesi saklanmıştı. Mobilyalar sağlam ve zevkli görünüyordu ama ben o salonda mutlu değildim, rahat değildim. Köşede bir düz piyano vardı; akortlu mu

diye merak edip birkaç gam çaldım (değildi), sonra tabureyi açıp nota aradım. Birkaç nota sayfası ve iki boş viski şişesi daha buldum. Adam niye hepimiz gibi boşlarını atmamıştı? Gizli içici miydi? Odadaki kasvetin açıklaması bu olabilir miydi? Şişenin kapağını hiç ses çıkarmadan açmayı, daha da zorunu, viskinin şapırtısını önlemek için şişeyle bardağı ustalıkla eğmeyi mi öğrenmişti? Karım elinde boş bir bavulla geldi; bavulu tavan arasına çıkardım. Evin bu bölümü temiz ve düzenliydi. Bütün aletler, boyalar etiketlenmiş, yerlerine yerleştirilmişti; bütün bu düzen, salonun aksine, bir ciddiyet, bir dürüstlük izlenimi uyandırıyordu. Mr. Greenwood'un tavan arasında bol bol vakit geçirmiş olacağını düşündüm. Hava kararıyordu, sahildeki karımla çocuklarımın yanına gittim.

Deniz yükselmişti, kıyıya çarpan dalgaların uzun beyaz çizgisi, göz alabildiğine bir damar gibi uzanıyordu. Karımla ben birbirimize gevşekçe sarılmış, ayakta duruyorduk – denize hepimiz, hamile mayolu güzel kadın ile yakışıklı kocası, düğüm düğüm olmuş bacaklarını suya sokan yaşlı çiftler, denize ve sislerine bakıp şehvetli ve coşkulu bir aşk vaadi bulmayı uman delikanlılar ile kızlar, her birimiz birer âşık olarak gitmez miyiz? Gece yatma vakti geldiğinde küçük oğluma bir masal anlattım. Doğuya bakan sevimli bir odada kalıyordu; ilerideki deniz fenerinin ışığı pencereden içeri sızıyordu. Sonra köşede, süpürgelikte bir şey gördüm –iplik ya da örümcek olabileceğini düşündüm– ve diz çöküp baktım. Biri küçücük harflerle, "Babam bir sıçan. Tekrar ediyorum. Babam bir sıçan," diye yazmıştı. Oğlumu öpüp iyi geceler diledim, sonra hepimiz uyuduk.

Pazar günü hava harikaydı, neşe içinde uyandım ama kahvaltı öncesi etrafta dolaşırken bir porsukağacının arkasına gizlenmiş birkaç viski şişesi daha gördüm ve ilk olarak salonda yaşadığım kasvet duygusu –neredeyse çaresizlik– tekrar içimi kapladı. Mr. Greenwood'u merak ediyor, onun için üzülüyordum. Dertlerinden kaçış yokmuş gibiydi. Köye gidip hakkında bilgi toplamayı düşündüm ama bu tür meraklar bana çirkin gelir. Birkaç saat sonra bir gömlek çekmecesinde adamın fotoğrafını buldum. Resmin üstündeki cam

kırılmıştı. Mr. Greenwood'un üstünde hava binbaşısı üniforması vardı; uzun ve romantik yüzlü bir adamdı. Yakışıklılığı, tıpkı kazandığı yelken kupası gibi hoşuma gitti ama bu iki özellik evin kasvetini gidermeye yetmiyordu. O evden hoşlanmıyordum; bu duygu ruh halimi etkiliyordu. Bir ara büyük oğluma kaşıkla balık avlamayı öğretmeye çalıştım ama oltasını sürekli dolaştırıyor, makaraya kum kaçırıyordu; kavga ettik. Öğle yemeğinden sonra arabaya binip evle birlikte kiralanan yelkenlinin durduğu çekeğe gittik. Tekneyi sorduğumda çekekçi güldü. Tekne beş yıldır suya inmemişti, dökülüyordu. Müthiş bir hayal kırıklığıydı ama ben öfkeyle Mr. Greenwood'un bir yalancı olduğunu düşünmedim –yalancıydı oysa–; hızla azalan bir gelirin mecbur ettiği utanç verici çarelere başvuran bir adam olduğunu düşündüm duygudaşlıkla. O gece salonda onun kitaplarından birini okurken, kanepenin minderlerinin çok sert olduğunu fark ettim. Kaldırıp baktığımda, güneşlenmeyle ilgili bir derginin üç sayısını buldum. Üzerlerinde ayakkabı dışında hiçbir şey olmayan kadın ve erkek resimleri vardı. Dergileri şömineye atıp bir kibrit çaktım ama kuşe kâğıda basılıydılar, çok yavaş yandılar. Niye bu kadar kızdığımı düşündüm; bu yalnız ve sarhoş adam kafamı niye bu kadar meşgul ediyordu? Üst kattaki koridorda kötü bir koku vardı; belki tuvalet eğitimi görmemiş bir kediden, belki tıkalı bir giderden kalmaydı ama bana şiddetli bir kavganın damıtılmış özü gibi geliyordu. İyi uyuyamadım.

Pazartesi günü yağmurluydu. Çocuklar sabah kurabiye yaptılar. Ben sahilde yürüdüm. Öğleden sonra köyün müzesini ziyaret ettik; müzede bir doldurulmuş tavuskuşu, bir sivri uçlu Alman miğferi, çeşitli şarapneller, bir kelebek koleksiyonu ve birtakım eski fotoğraflar vardı. Müzenin çatısını döven yağmurun sesi işitiliyordu. Pazartesi gecesi tuhaf bir rüya gördüm. Christoforo Colombo gemisiyle Napoli'ye gidiyordum; yaşlı bir adamla bir turist kamarasını paylaşıyorduk. Yaşlı adam rüyada hiç görünmüyordu ama eşyaları ranzanın alt yatağına yığılmıştı. Yağlı bir fötr şapka, eski püskü bir şemsiye, karton kapaklı bir roman ve bir şişe müshil hapı vardı. Canım içki içmek istiyordu. Ben alkolik değilim

ama rüyamda alkoliklerin bütün fiziksel ve duygusal işkencelerini yaşadım. Bara gidiyordum. Bar kapalıydı. Barmen oradaydı, kasayı kilitliyordu; bütün şişeler tülbentlere sarılmıştı. Ona barı açması için yalvarıyordum ama o on saattir lüks kamaraları temizlediğini, yatacağını söylüyordu. Bana bir şişe satar mı diye soruyordum, o da hayır diyordu. Sonra sinsilik edip –barmen İtalyan'dı– ona şişeyi kendim için değil, küçük kızım için istediğimi söylüyordum. Tavrı birden değişiyordu. Madem kızım içindi, memnuniyetle bir şişe verecekti ama güzel bir şişe olması gerekiyordu; barda arayıp taradıktan sonra içi likörle dolu, kuğu biçiminde bir şişe buluyordu. Ona kızımın bunu hiç beğenmeyeceğini, onun cin istediğini söylüyordum; o da nihayet bir şişe cin çıkarıyor ve karşılığında on bin liret istiyordu. Uyandığımda Mr. Greenwood'un rüyalarından birini görmüş olduğum hissine kapıldım.

İlk ziyaretçimiz çarşamba günü geldi. Anahtarı aldığımız güneyli hanımdı: Mrs. Whiteside. Saat beşte bir kutu çilekle kapımızı çaldı. On iki yaşlarındaki kızı Mary-Lee'yi de yanında getirmişti. Mrs. Whiteside insanı biraz korkutan bir hanımefendiydi; Mary-Lee ise ağır bir makyaj yapmıştı. Kaşları alınmıştı, gözlerine far, yüzüne de bolca allık sürmüştü. Herhalde başka yapacak bir şey bulamıyordu. Mrs. Whiteside'ı içeriye heyecanla buyur ettim, çünkü onu Greenwood'lar hakkında sorguya çekmek istiyordum. Hole adım attığında, "Ne kadar güzel bir merdiven, değil mi?" dedi. "Bu merdiveni kızlarının düğünü için yaptırmışlardı. Dolores o sırada henüz dört yaşındaydı ama onu beyaz gelinliğiyle pencerenin önünde durmuş, çiçek buketini aşağıya, nedimelerine atarken hayal etmekten hoşlanıyorlardı." Mrs. Whiteside'ı önünde eğilerek salona alıp bir bardak şeri ikram ettim. "Sizi ağırlamaktan memnunuz Mr. Ogden," dedi. "Yine sahilde koşuşan çocuklar görmek çok hoş. Ama haksızlık etmek istemem, Greenwood'ları hepimiz çok özlüyoruz. Harika insanlardı, ayrıca daha önce evlerini hiç kiraya vermemişlerdi. Bu sahilden uzakta geçirdikleri ilk yaz. Ah, Mr. Greenwood Broadmere'e bayılırdı. Burası onun gözbebeğiydi. Buradan uzakta ne yapar, bilemiyorum." Greenwood'lar bu kadar

harika idiyse, gizli içici kimdi diye merak ettim. "Mr. Greenwood ne iş yapar?" diye sordum, sorumun dolaysızlığını telafi etmek için içkisini tazeleyerek. "Sentetik iplik işinde," dedi Mrs. Whiteside. "Ama sanırım daha ilginç bir şeyler arıyor." Bu bir ipucu, belki doğru yönde bir adım olabilirdi. "Yani iş mi arıyor?" diye sordum hemen. "Bilemiyorum," diye cevap verdi Mrs. Whiteside.

Bir köprünün altından akan sular kadar durgun, yaşlı hanımlardandı ama bir yandan da dimdik ve kaskatı görünüyordu; sanki o çevrenin sivri dillerinden birine sahipti ve belki zehrinin de bir kısmını o akıtıyordu. Çeşitli acılı hayal kırıklıkları (Mr. Whiteside vefat etmişti, paraları pek azdı) onu adeta hayat ırmağından dışarı itmişti, o da daimi bir kasvet içinde ırmağın kıyısında oturarak diğerlerimizin son sürat denize yol alışını izliyordu. Söylemek istediğim şu: Onun ahenkli sesinin altında zehirli bir hınç damarı seziyordum. Toplam beş bardak şeri içti.

Mrs. Whiteside gitmek üzereydi. İçini çekip kalkmaya yeltendi. "Size hoş geldiniz deme fırsatı bulduğuma çok memnunum," dedi. "Sahilde yine koşuşan çocuklar olması çok hoş; Greenwood'lar harika insanlardı ama dertleri de vardı. Onları özlüyorum, diyorum, ama kavgalarını işitmeyi özlediğimi söyleyemem; geçen yaz istisnasız her gece kavga ettiler. Ah, adamın söylediği lafları duysaydınız! Şiddetli geçimsizlik terimi sanırım onlara çok uygun." Gözlerini Mary-Lee'den yana devirerek daha neler anlatabileceğini ima etti. "Ben akşamüstü hava serinlediğinde bahçemle uğraşmaktan hoşlanırım ama onlar kavga ederken evden dışarı adım atamıyordum; bazen kapıları, pencereleri kapatmak zorunda kalıyordum. Size bütün bunları anlatmamam gerekirdi herhalde ama gerçek eninde sonunda ortaya çıkar, öyle değil mi?" Mrs. Whiteside ayağa kalkıp hole geçti. "Dediğim gibi, merdiveni kızlarının düğünü için yaptırmışlardı ama zavallı Dolores sekiz aylık hamileyken belediyede, bir tamirciyle evlendi. Sizi ağırlamaktan çok memnunuz. Hadi gel Mary-Lee."

Bir bakıma istediğimi elde etmiştim. Mrs. Whiteside evin kasvetini doğrulamıştı. Peki ama zavallı adamın kızının mutlu bir evli-

lik yapması yolundaki isteği beni niye bu kadar duygulandırıyordu? Merdivenin yapımı tamamlandığında onları holde dururken görür gibiydim. Dolores yerde oyun oynuyordu muhtemelen. Karıkoca birbirlerine sarılmış, kemerli pencereye gülümseyerek bakıyor, onda neşe, görgü ve kalıcı mutluluğu görüyorlardı. Peki bunların hepsi nereye gitmişti, bu basit istek niye felaketle sonuçlanmıştı?

Sabah yine yağmur yağdı; aşçı ansızın New York'taki kız kardeşinin ölüm döşeğinde olduğunu, dönmek zorunda olduğunu bildirdi. Bildiğim kadarıyla hiçbir mektup almamış, telefonla aranmamıştı; yine de onu havalimanına arabayla götürüp evine gönderdim. İstemeye istemeye eve döndüm. O evden nefret etmeye başlamıştım. Plastik bir satranç takımı bulup oğluma satranç öğretmeye çalıştım ama kavgayla sonuçlandı. Öteki çocuklar yataklarına uzanmış, çizgi roman okuyorlardı. Herkese karşı fevriydim; onların iyiliği için bir iki günlüğüne New York'a gitmem gerektiğine karar verdim. Karıma yalan söyleyip acil bir işim çıktığını anlattım; o da ertesi sabah beni havalimanına götürdü. Havalanıp Broadmere'in kasvetinden uzaklaşmak güzel bir duyguydu. New York sıcak ve güneşliydi – yaz ortası duygusu ve kokusu vardı. Geç saate kadar ofiste kaldım; sonra Grand Central İstasyonu'na yakın bir bara uğradım. Daha birkaç dakika geçmeden Greenwood girdi içeri. Romantik görünümü kalmamıştı ama gömlek çekmecesindeki fotoğrafından hemen tanıdım onu. Bir martini ile bir bardak su söyledi; sanki sırf onun için gelmiş gibi suyu bir dikişte içti.

Manhattan merkezinde eksik olmayan, Madrid, Dublin ya da Cleveland'da yeni bir iş hayalleri kuran sayısız ücretli hayaletten biri olduğu aşikârdı. Saçları dümdüz taranmıştı. Yüzü beysbol sahalarında, yarış pistlerinde yanmışçasına çarpıcı bir kırmızı tonundaydı ama ellerinin titreyişinden kızarıklığın alkolden kaynaklandığı anlaşılıyordu. Barmenle tanışıyordu; biraz sohbet ettiler, sonra barmen kasaya gidip hesap yapmaya koyuldu, Mr. Greenwood da yalnız kaldı. Bunu hissediyordu. Yüzünden belliydi. Yalnız kaldığını hissediyordu. Saat geçti, ekspres trenlerin hepsi hareket etmiş olmalıydı; diğerleri yavaş yavaş damlıyordu – hayaletler

yani. Yarattıkları kardeşlik havasına rağmen birbirleriyle konuşmayı aklından bile geçirmeyen bu hali vakti yerinde, iyi giyimli müdavimler sürüsü kim bilir nereden gelip nereye gider. Hepsinin, biri Literary Guild seçkisinin arkasında, bir diğeri piyano taburesinin içinde, gizli şişeleri vardır. Kendimi Greenwood'a tanıtmayı düşündüm, sonra vazgeçtim. Sevgili evini elinden almıştım, dostça davranması imkânsızdı. Hayatının olaylarını tahmin edemiyordum ama havasını ve genel gidişatı tahmin edebiliyordum. Babası o gençken ölmüş ya da kaçıp gitmiş olmalıydı. Hayatın çehremizde bıraktığı izlerin arasında babanın yokluğunu ayırt etmek çok zor değildir. Onu annesi ile teyzesi büyütmüş olsa gerekti; sonra da eyalet üniversitesine gidip (tahminimce) genel pazarlama eğitimi görmüştü. Savaşta herhalde ikmal birliğinde görevliydi. Savaşın ardından her şey ters gitmişti. Kızını, evini, karısının sevgisini ve işine ilgisini kaybetmişti ama bu kayıpların hiçbiri çektiği acının ve şaşkınlığının açıklaması olamazdı. Gerçek neden onun için de, benim için de, hepimiz için de hep gizli kalacaktı. Tren istasyonlarının barlarını o saatte bu kadar esrarengiz kılan da budur. "Ebleh," dedi barmene. "Şşt, ebleh. Zahmet olmazsa şu içkimi tazeler misin?"

İlk tatsızlık işareti buydu; sonrasında tatsızlıktan başka şey olmayacaktı. İyice fesatlaşacaktı. Zayıfı, şişmanı, öfkelisi, neşelisi, genci, yaşlısı, bütün hayaletler fesatlaşır. Sonunda hepsi evlerine dönüp kapıcıyı kabalıkla suçlar, karılarına müsriflikleri yüzünden söylenirler, şaşkın çocuklarına nankörlük konusunda nutuk çekerler, sonra da giyinik halde misafir odasındaki yatakta uyurlar. Ama beni rahatsız eden görüntü bu değil, onun yeni holde durmuş, kızını gelinliğiyle merdiven başında hayal ederkenki görüntüsüydü. Konuşmamıştık, onu tanımıyordum, onun kayıplarını paylaşmıyordum; bununla birlikte o kadar derinden hissediyordum ki, geceyi tek başıma geçirmek istemedim; sonuçta bizim ofiste çalışan pasaklı bir kadınla geçirdim. Sabah olduğunda tekrar uçağa binip deniz kıyısına gittim; hâlâ yağmur yağıyordu; karımı mutfakta tencere yıkarken buldum. Akşamdan kalmaydım, kendimi ahlak-

sız, suçlu ve pis hissediyordum, acı çekiyordum. Yüzmenin bana iyi gelebileceğini düşünerek karıma mayomun nerede olduğunu sordum.

"Buralarda bir yerde," dedi ters ters. "Ayak altında bir yerde sürünüyor. Yatak odasının halısının üstünde ıslak bırakmışsın, banyoya astım."

"Banyoda yok," dedim.

"Ne bileyim, bir yerlerde işte," dedi. "Yemek masasının üstüne baktın mı?"

"Bana baksana," dedim. "Mayomdan niçin sanki evin içinde viski içerek, osurarak, önüne gelene belden aşağı fıkra anlatarak dolaşıyormuş gibi bahsediyorsun, anlamıyorum. Masum bir mayonun yerini soruyorum sadece." Sonra hapşırdım ve karımın her zaman yaptığı gibi çok yaşa demesini bekledim; hiçbir şey demedi. "Ayrıca mendillerimi de bulamıyorum," dedim.

"Kâğıt mendile sil burnunu," dedi.

"Burnumu kâğıt mendile silmek istemiyorum," dedim. Sesimi yükseltmiş olmalıyım çünkü Mrs. Whiteside'ın Mary-Lee'yi içeri çağırdığını ve pencereyi kapadığını duydum.

"Aman, bu sabah çok canımı sıkıyorsun," dedi karım.

"Benim canım son altı yıldır sıkılıyor," dedim.

Taksiye binip havalimanına gittim ve öğleden sonra kalkan bir uçakla şehre döndüm. On iki yıldır evliydik, evlenmeden önce de iki yıldır sevgiliydik; toplam on dört yıldır birlikteydik; onu bir daha görmedim.

Bu satırları bir başka sahil evinde yazıyorum, başka bir karım var. Oturduğum koltuk belli bir döneme ait değil, bir stili yok. Minderleri rutubet kokuyor. Kül tablası Roma'daki Excelsior Oteli'nden yürütüldü. Viski bardağım eskiden reçel kavanozuydu. Yazı yazdığım masanın bir ayağı kırık. Lambanın ışığı cılız. Karım Magda saçını boyuyor. Saçını turuncuya boyar ve bu işi haftada bir yapması gerekir. Hava sisli; dubalarla işaretlenmiş bir boğaza yakınız; sofu bir köyde bir pazar sabahı duyabileceğim kadar çok çan sesi duyuyorum. Tiz çanlar, tok sesli çanlar, denizin altında

çalarmış gibi ses çıkaran çanlar. Magda gözlüğünü istediğinde sessizce verandaya çıkıyorum. Kulübenin sisi delen ışıkları katı bir madde izlenimi uyandırıyor; bir ışık huzmesine ayağım takılabilirmiş gibi. Kıyı kıvrımlı olduğundan, insanların ağustos kiracılarına ya da gelecek yılki kiracılara bırakacağı mutluluk ya da bedbahtlık birikimlerini oluşturdukları diğer perili kulübelerin ışıklarını görebiliyorum. Birbirimize gerçekten bu kadar yakın mıyız? Kendi yükümüzü yabancılara dayatmak zorunda mıyız? Acının evrenselliği bu kadar kaçınılmaz bir duygu mu? "Gözlüğüm, gözlüğüm!" diye bağırıyor Magda. "Kaç kere söyleyeceğim getir diye?" Gözlüğünü götürüyorum; saçıyla uğraşmayı bitirdiğinde yatıyoruz. Gecenin bir vaktinde veranda kapısı kendi kendine açılıyor ama, "Neden geri döndüler? Ne unuttular?" diye soracak ilk karım, tatlı karım yok yanımda.

Çev.: Roza Hakmen

Köprünün Meleği

Annemi Rockefeller Merkezi'nde ayağında buz patenleriyle vals yaparken görmüş olabilirsiniz. Annem yetmiş sekiz yaşında ama sırım gibidir; kırmızı kadifeden, kısa etekli bir kostüm giyer. Çorapları ten rengidir, gözlüklüdür, beyaz saçlarına kırmızı bir kurdele takar ve paten pisti görevlilerinden biriyle vals yapar. Annemin buz pateniyle vals yapmasından niye bu kadar utandığımı bilmiyorum ama utanıyorum işte. Kış aylarında o mahalleden mümkünse geçmem, pist kenarındaki restoranlarda asla yemek yemem. Bir keresinde oradan geçerken hiç tanımadığım bir adam kolumu tutup parmağıyla annemi işaret ederek, "Şu çatlak ihtiyara bak," demişti. Çok utanmıştım. Aslında kendini oyaladığı, bana yük olmadığı için minnet duymam gerekir herhalde ama bu kadar göze batmayan bir eğlence bulabilirdi doğrusu. Ne zaman vazoya kasımpatı yerleştiren, çay servisi yapan, zarif bir yaşlı hanım görsem, dünyanın üçüncü büyük şehrinin ortasında vestiyerci kızlar gibi giyinmiş, para verip bir paten pisti görevlisini buzun üstünde çekeleyen kendi annem gelir aklıma.

Annem artistik patinajı memleketimiz olan New England'daki küçük St. Botolphs Köyü'nde öğrenmiş; vals yapmak geçmişe bağ-

lılığının ifadesi. Yaşlandıkça gençliğinin kaybolan taşra dünyasını daha çok özlüyor. Tahmin edebileceğiniz gibi dayanıklı bir kadın ama değişiklikten hoşlanmaz. Bir keresinde yazın uçakla Toledo'ya gidip arkadaşlarını görsün diye ona bir seyahat ayarlamıştım. Onu arabayla Newark Havalimanı'na götürdüm. Işıklı reklamları, kubbeli tavanı, hiç durmayan gürültülü tango müziği eşliğinde sahnelenen dokunaklı, acıklı ayrılık sahneleriyle bekleme salonu onu rahatsız ediyor gibiydi. Orayı ne ilginç buluyordu ne de güzel; St. Botolphs Tren İstasyonu'yla karşılaştırıldığında gerçekten de ayrılık fonu olarak tuhaftı. Uçuş bir saat gecikti; bekleme salonunda oturup bekledik. Annem yorgun ve yaşlı görünüyordu. Yarım saat sonra gözle görülür şekilde nefes almakta zorlanmaya başladı. Elini göğsüne koymuş, acı çekiyormuşçasına kesik nefesler alıyordu. Yüzü pençe pençe kızardı. Durumu fark etmemiş gibi yapıyordum. Uçuş anonsu yapıldığında annem ayağa kalkıp haykırdı: "Eve gitmek istiyorum! Aniden öleceksem uçan bir makinede ölmek istemiyorum." Biletini geri verip parasını aldım ve onu arabayla evine geri götürdüm; bu krizden daha sonra ona da, başkasına da hiç söz etmedim ama annemin kaprisli ya da belki nevrotik uçak kazasında ölme korkusu, annem yaşlandıkça yoluna görünmez kayalar ile aslanların çıktığını, sınırları değişen dünyanın anlaşılması giderek zorlaştıkça annemin ne garip yollara girdiğini ilk sezişimdi.

Sözünü ettiğim dönemde ben uçağa çok sık biniyordum. İşim Roma, New York, San Francisco ve Los Angeles'taydı, bazen bu şehirler arasında ayda bir gidip gelirdim. Uçak yolculuğu hoşuma giderdi. Gökyüzünün yükseklerdeki akkor parlaklığı hoşuma giderdi. Gecenin kıyısının kıtanın üzerindeki ilerleyişini pencerelerden izleyebildiğiniz, California'da ayarlanmış kol saatiniz dördü gösterirken Garden City'deki ev kadınlarının akşam yemeği bulaşığını yıkadığı, uçakta hosteslerin ikinci içki servisini yaptığı doğuya uçuşların hepsi hoşuma giderdi. Yolculuğun sonuna doğru uçağın içindeki hava ağırlaşır. Yorulursunuz. Döşemelerdeki dore teller yanağınızı acıtır; bir anlık bir terk edilmişlik duygusu, küskün ve çocuksu bir yabancılaşma yaşarsınız. Yolculukta hoş yol arkadaşları

da, sıkıcı tipler de bulursunuz elbette ama genellikle mütevazı ve dünyevi birtakım işleri yapmak için bulunuruz o yükseklikte. Kuzey Kutbu'nun üzerinde uçan şu yaşlı hanım Paris'teki kız kardeşine bir kavanoz paça jölesi götürmektedir; onun yanındaki adamın işi suni deriden tabanlık satmaktır. Karanlık bir gecede batıya doğru uçarken (Kayalık Dağlar'ı geçmiştik ama Los Angeles'a varmamıza daha bir saat vardı; henüz alçalmaya başlamamıştık, bulunduğumuz yükseklikte altımızda evler, şehirler ve insanlar olduğu bilincini taşımıyorduk) bir oluşum gördüm: sahil boyu yanan ışıklara benzer bir ışık çizgisi. Yeryüzünün bu kesiminde sahil yoktu; ışık halkasının çölün sınırı mı, bir uçurum ya da dağ mı olduğunu hiçbir zaman öğrenemeyeceğimi biliyordum ama o bilinmezlik içinde –ve o sürat ve yükseklikte– yeni bir dünyanın oluşumu gibi görünüyordu; kendi eskiyişime, hayatımın fazlasıyla ilerlemiş bir döneminde oluşuma ve sık sık gördüğüm şeyleri anlayamayışıma usulca bir değinmeydi. Katiyen pişmanlık içermeyen, hoş bir duyguydu; varış noktasını oğullarımın anlayabileceği, gözlenebilir bir yarı yolda yakalanmışlık duygusu.

Dediğim gibi, uçak yolculuklarından hoşlanıyordum, annemin kaygıları benden uzaktı. Annemin azmi, inadı, gümüş sofra takımları ve kimi eksantrik özellikleri ağabeyime –annemin gözbebeğine– miras kalacaktı. Bir akşam ağabeyim –onu yaklaşık bir yıldır görmüyordum– arayıp akşam yemeğine gelmek istediğini söyledi. Memnuniyetle davet ettim. Evimiz bir apartmanın on birinci katındadır; saat yedi buçukta lobiden arayarak aşağı inmemi rica etti. Benimle özel bir şey konuşmak istediğini düşündüm ama lobide karşılaştığımızda yukarı çıkmak üzere otomatik asansöre bindik doğrudan. Kapı kapanır kapanmaz, annemde görmüş olduğum korku belirtileri ağabeyimde baş gösterdi. Alnı ter içindeydi, koşucular gibi nefes alıyordu.

"Neyin var kuzum?" diye sordum.

"Asansör korkusu var bende," dedi perişan bir halde.

"Peki ne olacak diye korkuyorsun?"

"Bina yıkılacak diye."

Güldüm – acımasızlıktı herhalde. Ama bovling kukaları gibi birbirine çarpa çarpa devrilen New York binaları görüntüsü feci komikti. Ağabeyimle aramda karşılıklı bir kıskançlık hep olmuştur; açıkça ifade etmemekle birlikte onun daha fazla para kazandığının ve her şeyin fazlasına sahip olduğunun bilincindeyimdir; onun böyle küçük düştüğünü –ezildiğini– görmek beni üzüyordu, ama aynı zamanda ilişkimizin temelinde yatan birincilik yarışında inanılmaz bir mesafe katettiğimi de hissediyordum ister istemez. O ikimizin büyüğü ve ailenin gözbebeğiydi; oysa asansördeki perişan halini izlerken, onun kaygılar altında ezilen zavallı ağabeyim olduğunu gördüm. Apartman holünde kendini toparlamak üzere biraz durdu ve bir yılı epey aşkın süredir bu fobiden mustarip olduğunu açıkladı. Psikiyatra gittiğini söyledi. Görünüşe bakılırsa bir yararı olmamıştı. Asansörden indikten sonra kendine geldi ama pencerelere pek yaklaşmaması dikkatimi çekti. Gitme vakti geldiğinde onu koridora kadar geçirdim. Merak içindeydim. Asansör bizim kata geldiğinde bana dönüp, "Galiba merdivenden inmek zorunda kalacağım," dedi. Onu merdivene götürdüm, birlikte yavaş yavaş on bir katı indik. Ağabeyim tırabzana tutunuyordu. Lobide vedalaştıktan sonra ben asansöre binip yukarı çıktım; karıma ağabeyimin bina yıkılacak korkusunu anlattım. Karım bunu tuhaf ve üzücü buldu, ben de öyle buluyordum ama aynı zamanda çok da komik buluyordum.

Bir ay sonra, çalıştığı şirket yeni bir ofis binasının elli ikinci katına taşınınca istifa etmek zorunda kalması o kadar komik değildi. İstifasına nasıl bir gerekçe gösterdiğini bilmiyorum. Ancak altı ay sonra, üçüncü katta ofisi olan bir şirkette iş bulabildi. Bir kış günü, hava kararırken Madison Caddesi ile Elli Dokuzuncu Sokak'ın köşesinde gördüm onu; trafik lambalarında durmuş, yeşil ışığı bekliyordu. Görünürde akıllı, medeni, iyi giyimli bir adamdı; onunla birlikte karşıya geçmek üzere bekleyen adamların acaba kaçı abes kuruntuların yıkımı arasında yol alıyor, belki sokağı taşkın bir akarsu, yaklaşan taksinin şoförünü de ölüm meleği olarak görüyor, diye merak ettim.

Ağabeyim yer seviyesinde gayet normaldi. Bir hafta sonu karımla ben çocukları da alarak New Jersey'deki evine gittik; ağabeyim sağlıklı ve iyi görünüyordu. Fobisiyle ilgili soru sormadım. Pazar günü öğleden sonra arabayla New York'a döndük. George Washington Köprüsü'ne yaklaştığımız sırada şehrin üzerinde fırtına bulutları gördüm. Tam biz köprünün üzerindeyken şiddetli bir rüzgâr arabaya çarptı; direksiyon neredeyse elimden fırladı. Dev konstrüksiyon sallanıyormuş gibi geldi bana. Köprünün ortasına vardığımızda altımızdaki yolun çökmekte olduğu hissine kapıldım. Bir çöküş işareti göremiyordum ama birkaç saniye sonra köprünün ikiye bölüneceğinden ve uzun pazar trafiği kuyruklarının aşağıdaki sulara gömüleceğinden emindim. Bu hayali felaket ürkütücüydü. Bacaklarımda derman kalmamıştı, gerekirse frene basabileceğimden emin değildim. Ardından nefes almakta zorlanmaya başladım. Ancak ağzımı açıp derin bir nefes aldığımda içeri hava girebiliyormuş gibi geliyordu bana. Bu durum tansiyonumu da etkiledi, gözlerim kararmaya başladı. Korkunun belirli bir rota izlediğini düşünmüşümdür hep; zirveye vardığında beden ve belki ruh da yeni ve taze bir güç kaynağı bularak kendini savunur. Köprünün ortasını geçtikten sonra korkum ve ıstırabım azalır gibi oldu. Karımla çocuklar hayranlıkla fırtınayı seyrediyordu; gördüğüm kadarıyla geçirdiğim spazmı fark etmemişlerdi. Hem köprünün yıkılmasından korkuyordum hem de onların paniğimi fark etmesinden.

George Washington Köprüsü'nün fırtınada uçup gideceği yolundaki abes korkuma açıklama getirebilecek bir olay bulmak için hafta sonunu geçirdim kafamdan; ama hoş bir hafta sonuydu, didik didik incelediğim halde marazi bir gerginlik ya da kaygının kaynağı olabilecek bir şey bulamadım. Hafta içinde bir gün arabayla Albany'ye gitmem gerekiyordu; güneşli ve rüzgârsız bir gün olduğu halde ilk krizimin anısı fazlasıyla canlıydı; nehrin doğu yakası boyunca Troy'a kadar ilerledim; orada rahatlıkla geçebileceğim küçük, eski tip bir köprü buldum. Yolumu 25-30 kilometre kadar uzatmış oluyordum; insanın yolculuğunu anlamsız ve görün-

mez engellerle güçleştirmesi utanç verici bir şey. Albany'den aynı yolu takip ederek döndüm ve ertesi sabah aile doktorumuza giderek köprülerden korktuğumu söyledim.

Doktor güldü. "Hem de sen!" dedi küçümseyerek. "Kendini toparlasan iyi olur."

"Ama annem de uçaktan korkuyor," dedim. "Ağabeyim de asansörden nefret ediyor."

"Annen yetmişin üstünde," dedi doktor, "ve tanıdığım en takdire şayan kadınlardan biri. Ben olsam onu bu meseleye karıştırmazdım. Senin ihtiyacın olan şey biraz metanet."

Doktorun başka söyleyecek sözü yoktu; bana bir psikanalist tavsiye etmesini rica ettim. Aile doktorumuz psikanalizi tıp biliminden saymaz; bana hem vaktimi hem paramı boşa harcamış olacağımı söyledi ama yardım etmeye mecbur olduğundan bir psikiyatrın adını ve adresini verdi; psikiyatr bana köprü korkumun derindeki yerleşik bir kaygının yüzeydeki belirtisi olduğunu ve komple bir analize ihtiyacım olduğunu söyledi. Kendimi psikiyatrın kollarına teslim edecek ne zamanım ne param olduğundan, hepsinden önemlisi, doktorun yöntemlerine güven duymadığımdan düşe kalka idare etmeye çalışacağımı söyledim.

Kuşkusuz kimi ıstıraplar gerçektir, kimileri de sahte; benim ıstırabım düzmeceydi ama zihnimi ve hayati organlarımı buna nasıl ikna edecektim? Gençliğimde ve çocukluğumda çok sorunlu yıllarım da olmuştu, çok coşkulu yıllarım da; acaba bu geçmişin dolaylı etkileri yükseklik korkumu açıklayabilir miydi? Gizli engellerin belirlediği bir hayat düşünülemezdi; aile doktorumuzun tavsiyesine uyup kendimi zorlamaya karar verdim. Hafta içinde bir gün Idlewild'a gitmem gerekti; otobüse ya da taksiye bineceğime arabayı kendim kullandım. Triborough Köprüsü'nün üstünde neredeyse bayılıyordum. Havalimanına vardığımda bir kahve söyledim ama ellerim titrediğinden kahveyi tezgâhın üzerine döktüm. Yanımdaki adam güldü, hareketli bir gece geçirmiş olacağımı söyledi. Gece erken saatte ve ayık yattığımı ama köprülerden korktuğumu nasıl söyleyebilirdim?

O gün akşamüzeri Los Angeles uçağına bindim. Uçak indiğinde benim saatim biri gösteriyordu. California'da saat daha ondu. Yorgundum, taksiye binip her zaman kaldığım otele gittim ama uyuyamadım. Penceremin dışında bir Las Vegas gece kulübünün reklamını yapan, devasa bir genç kadın heykeli vardı. Genç kadın bir ışık sütununun ortasında ağır ağır dönüp durur. Sabahın ikisinde ışık söner ama o gece boyunca durmadan döner. Dönüşüne ara verdiğini hiç görmemiştim; o gece, acaba şaftını ne zaman yağlıyorlar, omuzlarını ne zaman yıkıyorlar diye merak ettim. İkimiz de dinlenemediğimiz için aramızda bir gönül bağı hissediyordum; bir ailesi olup olmadığını düşündüm – menajerliğini yapan bir anne belki, Batı Pico hattında belediye otobüsü şoförü olan, sözü geçmeyen, ezik bir baba? Sokağın karşı tarafında bir restoran vardı; samur pelerinli, sarhoş bir kadının dışarıdaki bir arabaya götürülüşünü seyrettim. İki kere düşecek gibi oldu. Açık kapıdan sızan çapraz ışıklar, ilerlemiş vakit, kadının sarhoşluğu ve yanındaki adamın ilgisi sahneye bir kaygı, bir yalnızlık katıyordu benim gözümde. Sonra görünüşe bakılırsa Sunset Bulvarı'nda yarış yapan iki araba penceremin altındaki trafik lambasında durdu. Her arabadan üçer adam çıkıp kıyasıya yumruklaşmaya başladılar. Yumrukların kemiğe, kıkırdağa çarpışı işitiliyordu. Yeşil ışık yandığında tekrar arabalarına binip son sürat uzaklaştılar. Tıpkı uçaktan gördüğüm ışık halkası gibi bu kavga da yeni bir dünyanın işareti gibiydi ama bu kez ortaya çıkan şey vahşet ve kargaşaydı. Sonra perşembe günü San Francisco'ya gideceğimi ve Berkeley'de öğle yemeğine beklendiğimi hatırladım. Yani San Francisco-Oakland Bay Köprüsü'nden geçmem şarttı; hem gidişte hem dönüşte taksi tutmam ve San Francisco'da kiralayacağım arabayı otelin garajında bırakmam gerekeceğini kafamın bir köşesine yazdım. Köprünün çökmesi korkumun mantıksız olduğuna inandırmaya çalıştım bir kez daha kendimi. Yoksa ben cinsel dislokasyon kurbanı mıydım? Hayatım boyunca hovarda ve kaygısız olmuş, müthiş hazlar yaşamıştım ama acaba bu konuda bir profesyonelin didiklemesini gerektiren bir muamma mı gizliydi?

Bütün hazlarım sahte, hepsi birer kaçıştı da aslında paten kıyafetli yaşlı anneme mi âşıktım?

Sabahın üçünde Sunset Bulvarı'na bakarken köprü korkumun dünyanın gidişatı konusunda duyduğum, beceriksizce bastırılmış dehşetin ifadesi olduğunu düşündüm. Cleveland ve Toledo'nun dış mahallelerinde –Polonya sosisli sandviçinin doğum yerinin, Buffalo Burger büfelerinin, kullanılmış araba pazarlarının önünden, tekdüze mimarinin içinden geçerek– sakin bir şekilde araba kullanabiliyorum. Pazar öğle sonralarında Hollywood Bulvarı'nda yürümekten hoşlandığım iddiasındayım. Doheny Bulvarı'nın alev alev yanan gökyüzü fonunda sıra sıra ıslak paspaslar misali yükselen dağınık, sürgün palmiye ağaçlarının ardındaki güneş batışını coşkuyla methetmişliğim vardır. Duluth ile Doğu Seneca çok hoştur, değillerse de başını çeviriverirsin. San Francisco ile Palo Alto arasındaki yolun korkunçluğu, namuslu insanların doğru düzgün bir yaşayacak yer arayışından başka şey değildir. Aynı şey San Pedro ve o sahilin tamamı için geçerlidir. Köprülerin yüksekliği ise bu riyakârca kabullenme zincirine bağlayamadığım, bitiştiremediğim tek halkaydı. Doğruyu söylemek gerekirse otoyollardan ve Buffalo Burger'lardan nefret ederim. Sürgün palmiye ağaçları ve tekdüze siteler ruhumu daraltır. İndirimli tarifeli trenlerdeki kesintisiz müzik beni çileden çıkarır. Bildik yer referanslarının yıkımından nefret ederim, arkadaşlarımda rastladığım sefillik ve ayyaşlık beni ciddi biçimde endişelendirir, şahit olduğum namussuzluklar beni dehşete düşürür. Çağdaş yaşantı biçimine ilişkin bu duygularımın derinliğiyle şiddetini ve daha canlı, yalın ve huzurlu bir dünya özlemimin yoğunluğunu bir köprünün yayının en yüksek noktasında, ansızın fark ettim.

Ama Sunset Bulvarı'nı değiştiremezdim, değiştiremediğim sürece de San Francisco-Oakland Bay Köprüsü'nden arabayla geçemezdim. Peki ne yapabilirdim? St. Botolphs'a dönüp üstüme bir Norfolk ceketi geçirerek itfaiye istasyonunda iskambil mi oynasaydım? Köyde tek bir köprü vardı ve nehrin bir yakasından ötekine taş atmak mümkündü.

San Francisco'dan bir cumartesi günü döndüm; kızım hafta sonu için eve gelmişti. Pazar sabahı, devam ettiği Jersey'deki manastır okuluna onu arabayla götürmemi rica etti. Saat dokuzdaki Missa ayinine yetişmesi gerekiyordu; saat yediyi biraz geçe şehirdeki evimizden çıktık. Kızımla sohbet ediyor, gülüşüyorduk; George Washington Köprüsü'ne yaklaşırken, hatta köprüye girdiğim anda zaafım aklıma bile gelmemişti. Bu kez ön hazırlık filan olmadı. Kriz bir anda bastırdı. Bacaklarım boşaldı, nefesim daraldı, gözlerimin kararmasının dehşetini yaşadım. Bir yandan da bu belirtileri kızıma belli etmemeye kararlıydım. Köprüyü aşabildim ama müthiş sarsılmıştım. Kızım fark etmemiş gibi görünüyordu. Onu okuluna yetiştirdim, öpüp vedalaştım ve eve dönmek üzere yola çıktım. George Washington Köprüsü'nü tekrar geçmem söz konusu değildi; kuzeye, Nyack'a kadar gidip Tappan Zee Köprüsü'nden geçmeye karar verdim. Hatırladığım kadarıyla o daha yumuşak eğimli, kıyıya daha sağlam oturmuş bir köprüydü. Batı Yakası'ndaki karayoluna girdiğimde oksijene ihtiyacım olduğuna hükmedip arabanın bütün camlarını açtım. Temiz hava iyi gelmişti ama uzun sürmedi. Gerçeklik duygumun giderek uzaklaştığını fark ediyordum. Yolun kenarı, hatta arabanın kendisi bir rüyadakinden bile daha maddesizdi sanki. Civarda yaşayan arkadaşlarım vardı; onlara uğrayıp bir kadeh bir şeyler içmeyi düşündüm ama saat daha dokuzu biraz geçiyordu; o saatte içki istemenin ve köprülerden korktuğumu açıklamanın utancını göze alamazdım. Biriyle konuşursam kendimi daha iyi hissedebileceğimi düşünüp bir benzin istasyonunda durarak benzin aldım; ne var ki benzinci mahmurdu, az ve öz konuşuyordu; sohbetimizin bir ölüm kalım meselesi olduğunu ona açıklamam mümkün değildi. Bu arada otoyola varmıştım; köprüyü geçemediğim takdirde ne gibi seçeneklerim olduğunu düşündüm. Karımı arayıp bir şeyler ayarlayarak beni aldırmasını söyleyebilirdim ama ilişkimizde özsaygı ve özgüven o kadar önemlidir ki, bu aptallığımı açıkça itiraf etmek evliliğimizin mutluluğuna gölge düşürebilirdi. Tamircimizi arayıp beni eve götürecek bir sürücü göndermelerini isteyebilirdim. Arabayı park edip saat birde barların açılmasını bekleyebilir, viski

ikmali yapabilirdim ama son paramı da benzine harcamıştım. Şansımı denemeye karar verdim ve köprü yoluna girdim.

Bütün belirtiler baş gösterdi; üstelik her defakinden çok daha beterdiler. Şiddetli bir darbe yemişim gibi ciğerlerimdeki hava boşaldı. Dengem o kadar bozulmuştu ki, araba bir şeritten ötekine savruluyordu. Yol kenarına yanaşıp el frenini çektim. İçinde bulunduğum çıkmaz ve yalnızlığım içler acısıydı. Romantik bir aşk yüzünden perişan olsam, hastalıktan kıvransam, hayvanlar gibi içmiş olsam daha onurlu bir durum olurdu. Ağabeyimin asansördeki sararmış, terden parlayan yüzünü, kırmızı eteğiyle, bir bacağını zarafetle havada tutarak bir pist görevlisinin kollarında geriye doğru kayan annemi hatırladım; bana öyle geldi ki, üçümüz de acı, kasvetli bir trajedide rol alan karakterlerdik; müthiş yükler taşıyorduk ve bahtsızlığımız bizi insanlığın geri kalanından ayırıyordu. Hayatım sona ermişti, artık geri gelmeyecekti, sevdiğim şeylerin hiçbiri –hayalperest cesaret, şehvet, olaylara ilişkin doğal kavrayış– geri gelmeyecekti. Sonum eyalet hastanesinin psikiyatri koğuşu olacaktı; çığlık çığlığa köprülerin, dünyanın bütün köprülerinin çökmekte olduğunu haykıracaktım.

O sırada genç bir kız arabanın kapısını açıp bindi. "Köprüde kimse almaz diye düşünmüştüm," dedi. Elinde mukavvadan bir bavul ve –yemin ederim– çatlamış muşambadan bir kılıf içinde, küçük bir arp vardı. Araya sarı tellerin karıştığı düz, kumral saçları özenle fırçalanmıştı, omuzlarının üzerine pelerin gibi dökülüyordu. Yüzü yuvarlak ve neşeliydi.

"Otostop mu yapıyorsun?" diye sordum.

"Evet."

"Senin yaşında bir kız için tehlikeli değil mi?"

"Hiç değil."

"Çok seyahat ediyor musun?"

"Sürekli. Şarkı söylüyorum. Kafelerde çalıyorum."

"Ne tür şarkılar söylüyorsun?"

"Daha çok folk. Eski şarkılar da söylüyorum – Purcell, Dowland. Ama daha çok folk müziği... 'I gave my love a cherry that had

no stone,'" diye şarkı söylemeye başladı yalın, güzel bir sesle. "I gave my love a chicken that had no bone/ I told my love a story that had no end/ I gave my love a baby with no cryin."[1]

Beni şarkı söyleyerek geçirdiği köprü, yolculuklarımı kolaylaştırmak için akıllı adamlar tarafından tasarımlanmış, inanılmaz derecede mantıklı, dayanıklı, hatta güzel bir konstrüksiyon gibi göründü gözüme; altımızda Hudson Nehri'nin suları büyüleyici ve sakindi. Her şey geri geldi – hayalperest cesaret, şehvetin coşkusu ve esritici bir sükûnet. Doğu Yakası'ndaki gişelere vardığımızda kızın şarkısı bitti; teşekkür etti, vedalaştı ve arabadan indi. Onu istediği yere götürebileceğimi söyledim ama o başını iki yana sallayıp yürüdü gitti; ben de bana geri verilmiş olduğundan olağanüstü ve adaletli görünen bir dünyanın içinde yol alarak şehre doğru ilerledim. Eve vardığımda belki asansörlerin de bir meleği vardır diye ağabeyimi arayıp olanları anlatmayı düşündüm ama arp –o tek bir ayrıntı– beni gülünç duruma düşürebilir, delirdiğimi düşündürebilir diye aramadım.

Keşke beni dertlerimden kurtaracak, merhametli bir müdahalenin daima olacağından kuşku duymadığımı söyleyebilseydim; ne var ki ben şansımı zorlamanın doğru olmayacağını düşünüyorum; dolayısıyla George Washington Köprüsü'nden uzak durmaya niyetliyim ama Triborough ve Tappan Zee Köprülerini rahatlıkla geçebiliyorum. Ağabeyim hâlâ asansörden korkuyor; annemse artık eklemleri kaskatı olduğu halde hâlâ buzun üzerinde dönüp duruyor.

Çev.: Roza Hakmen

1 "Sevgilime çekirdeksiz bir kiraz verdim/ Sevgilime kemiksiz bir piliç verdim/ Sevgilime sonu olmayan bir masal anlattım/ Sevgilime ağlamayan bir bebek verdim." (ç.n.)

Tuğgeneral ve Golf Dulu

Her sabah güne "Ey Gogol, ey Çehov, ey Thackeray ve Dickens, dört alçı ördek, bir kuş havuzu ve uzun sakallı, kırmızı kukuletalı karışık malzemeden üç cüceyle süslenmiş bir sığınağa ne derdiniz?" diye haykırarak başlayan yazarlardan biri olmak istemezdim. Dediğim gibi, güne böyle başlamak istemezdim, ama bizim yerimizde olsalar ölülerin ne yapacağını sık sık merak ederim. Ne var ki sığınak tıpkı yamaçta yetişen kayın ve atkestanesi ağaçları gibi manzaramın bir parçası. Bu satırları yazarken pencereden görebiliyorum onu. Sığınağı inşa edenler Pastern'lar; bizim araziye bitişik arsanın üzerinde duruyor. İnce, taze çimlerden oluşan bir peçenin altında utanç verici bir bedensel gerçeklik gibi çıkıntı yapıyor; sanıyorum Mrs. Pastern o heykel düzenlemesini anlamını yumuşatmak için yapmıştı. Ona yakışırdı. Soluk benizli bir kadındı. Terasında otururken, salonunda otururken, herhangi bir yerde otururken hep bir özsaygı derdindeydi. Ona bir fincan çay ikram etseniz, "Aa, bu fincanlar tıpkı geçen yıl hayır kurumuna bağışladığım fincanlara benziyor," derdi. Yeni yüzme havuzunuzu gösterseniz, ayak bileğine bir şaplak atıp, "O dev sivrisineklerinizi burada besliyorsunuz

herhalde," derdi. Bir koltukta yer verseniz, "Aa, Delancy Ninemden kalan Kraliçe Anne koltuklarının güzel bir taklidi," derdi. Bu fetvalar her şeyden çok dokunaklıydı; gecelerinin uzun, çocuklarının nankör, evliliğininse şaşırtıcı derecede basmakalıp olduğunu ima ederdi sanki. Yirmi yıl önce olsa, golf dulu diye tanımlanırdı, hali tavrı da genelde matem tavrıydı belki. Genellikle matem kıyafetleri giyerdi, onu trene binerken gören bir yabancı Mr. Pastern'ın ölmüş olduğu sonucuna varabilirdi, ama Mr. Pastern capcanlıydı. Grassy Brae Golf Kulübü'nün soyunma odasında bir aşağı bir yukarı yürüyüp, "Küba'yı bombalayalım! Berlin'i bombalayalım! Şunlara bir iki nükleer bomba atalım da kimin borusu ötüyormuş görsünler," diye bağırıp çağırmaktaydı. Kulüp soyunma odası hafif piyade birliğinin tuğgeneraliydi ve ara sıra Rusya'ya, Çekoslovakya'ya, Yugoslavya'ya, Çin'e savaş ilan ederdi.

Her şey bir sonbahar öğle sonrasında başladı, bunca asır sonra bir sonbahar gününün güzelliğini kim tasvir edebilir ki? İlk kez bir sonbahar günü görüyormuş gibi, daha da iyisi, bir daha böylesi olmayacakmış gibi yapılabilir. Güneşin çimlerin üzerindeki duru, araştırıcı taraması yılın ışıklarının doruğuydu sanki. Bir yerde yaprak yakılıyordu; duman amonyak keskinliğine rağmen başlangıçların kokusunu taşıyordu. Sınırsız mavi hava ufka davul derisi gibi gerilmişti. Bir gün akşamüzerine doğru Mrs. Pastern durup ekim ışığına hayranlıkla baktı. Bulaşıcı hepatit için bağış toplama günüydü. Mrs. Pastern'a on altı isim, bir deste broşür ve bir makbuz koçanı verilmişti. Görevi komşuları dolaşıp çek toplamaktı. Pastern'ların evi yüksek bir arazideydi, arabasına binmeden önce aşağıdaki evlere baktı. Onun bildiği kadarıyla hayır işleri karmaşık ve karşılıklıydı; gördüğü çatıların neredeyse hepsi hayır işi anlamına geliyordu. Mrs. Balcolm beyin konusunda çalışıyordu. Mrs. Ten Eyke ruh sağlığıyla meşguldü. Mrs. Trenchard körler için çalışıyordu. Mrs. Horowitz burun-boğaz hastalıklarından sorumluydu. Mrs. Trempler verem, Mrs. Surcliffe anne ve bebek sağlığı, Mrs. Craven kanser, Mrs. Gilkson da böbrekle uğraşıyordu. Mr. Hewlitt doğum kontrol ekibinin başındaydı, Mrs. Ryerson'ın alanı artritti;

ta uzakta, Ethel Littleton'ın evinin arduvaz çatısı görünüyordu, anlamı da guttu.

Mrs. Pastern evden eve dolaşma işine dürüst ve geleneksel bir işçinin otomatik teslimiyetiyle girişti. Bu onun kaderiydi, hayatıydı. Ondan önce annesi de aynı şeyi yapmış, hatta yaşlı büyükannesi de çiçek hastalığı ve bekâr anneler için para toplamıştı. Mrs. Pastern komşuların çoğuna önceden telefon etmişti, çoğu onu bekliyordu. Ansiklopedi satan zavallı bir yabancının gerilimini yaşamıyordu katiyen. Bazı evlerde kısa bir ziyaret yapıp bir kadeh şeri içiyordu. Bağışlar bir önceki yıla göre daha fazlaydı; para kendisine ait değildi elbette, ama çantasını yüklü çeklerle doldurmak onu heyecanlandırıyordu. Güneş battıktan sonra Surcliffe'lere uğradı ve orada bir viski-soda içti. Çok oyalandı; oradan ayrılırken hava kararmıştı, eve dönüp kocasına akşam yemeğini hazırlama vakti gelmişti. Kocası eve geldiğinde, "Hepatit fonu için yüz altmış dolar topladım," dedi heyecanla. "Blevin'lerle Flannagan'lar dışında listedeki herkesi dolaştım. Bağışları yarın sabah teslim etmek istiyorum, ben yemeği hazırlarken sen de onları aradan çıkarır mısın?"

"Ama ben Flannagan'ları tanımıyorum ki," dedi Charlie Pastern.

"Kimse tanımıyor onları, ama geçen yıl on dolar vermişlerdi."

Kocası yorgundu, kafası işle ilgili sorunlarla meşguldü, ızgaraya domuz pirzolalarını yerleştiren karısının görüntüsü ona sıkıcı günün bir uzantısı gibi geldi. Cabrio'yu alıp Blevin'lerin tepedeki evine seve seve gitti; bir içki ikram ederler belki, diye düşünüyordu. Ne var ki Blevin'ler evde yoktu, hizmetçi ona zarfın içinde bir çek verip kapıyı kapadı. Flannagan'ların araba yoluna dönerken onlarla hiç karşılaşıp karşılaşmadığını hatırlamaya çalıştı. Soyadları ona cesaret veriyordu, çünkü öteden beri İrlandalıları idare edebildiğini düşünürdü. Evin kapısının üst kısmı camlıydı, camdan holü görebiliyordu; kızıl saçlı tombul bir kadın vazoya çiçek yerleştiriyordu.

"Bulaşıcı hepatit," diye bağırdı neşeli bir tonda.

Kadın dönmeden önce aynada kendini iyice inceledi, sonra küçücük adımlarla kapıya yürüdü. "Buyurun girin lütfen," dedi. Sesi kız çocuğu gibiydi, neredeyse fısıltıyla konuşuyordu. Ama kız

çocuğu olmadığı belliydi. Saçı boyalıydı, gençliği solmuştu, kırkına yakın olmalıydı, ama sekiz yaşında güzel bir kız çocuğunun halleriyle sevimliliğini aşamayan kadınlardan biriydi. "Az önce eşiniz aradı," dedi, tıpkı bir çocuk gibi kelimeleri tek tek telaffuz ederek. "Evde nakit olup olmadığından da emin değilim –para olup olmadığından yani– ama bir dakika beklerseniz çek yazabilirim, çek karnemi bulabilirsem. Salona geçsenize, orası daha rahat."

Mr. Pastern şöminenin yeni yakılmış olduğunu fark etti; içki içmek için de hazırlık yapılmıştı; her başıboş insan gibi o da bu konforlara anında tepki gösterdi. Mr. Flannagan nerede acaba, diye geçirdi içinden. Geç saatteki bir trenle evine mi dönmekteydi? Üst katta kıyafetini mi değiştiriyordu? Duş mu alıyordu? Salonun bir ucunda üstüne kâğıtlar yığılmış bir yazı masası vardı; Mrs. Pastern iç çekerek, kız çocuklarına özgü sıkkınlık sesleri çıkararak kâğıtları karıştırmaya koyuldu. "Sizi bekletiyorum, çok özür dilerim," dedi, "beklerken kendinize bir içki hazırlamak istemez miydiniz? Her şey masanın üstünde."

"Mr. Flannagan hangi trenle dönüyor?"

"Mr. Flannagan yok," dedi Mrs. Flannagan. Sesi alçalmıştı. "Mr. Flannagan altı haftadır yok..."

"Peki, bir içki içeyim, ama siz de içerseniz."

"Tamam, ama hafif bir şey hazırlayacağınıza söz verin."

"Oturun," dedi Mr. Pastern, "içkinizi için, çek karnesini sonra ararsınız. Bir şeyi bulmanın tek yolu rahatlamaktır."

Toplam altı kadeh içtiler. Mrs. Flannagan hiç tereddütsüz kendini ve durumunu anlattı. Mr. Flannagan plastikten dil baskı çubukları imal ediyordu. Bütün dünyayı geziyordu. Mrs. Flannagan seyahat etmekten hoşlanmıyordu. Uçakta bayılacak gibi oluyordu, o yaz gittikleri Tokyo'da kahvaltıda çiğ balık koymuşlardı önüne, o da doğru evine dönmüştü. Daha önce kocasıyla birlikte New York'ta yaşamışlardı, orada çok arkadaşı vardı, ama Mr. Flannagan savaş çıkarsa şehir dışında yaşamanın daha güvenli olduğu kanısındaydı. Kendisi ise yalnızlık ve sıkıntıdan öleceğine tehlike içinde yaşamayı tercih ederdi. Çocuğu yoktu, hiç arkadaş edinmemişti.

"Sizi daha önce gördüm ama," dedi inanılmaz derecede cilveli bir tavırla, Mr. Pastern'ın dizine vurarak. "Pazar günleri köpeğinizi gezdirirken, cabrio'yla geçerken gördüm..."

Bu yalnız kadının pencere önünde otururkenki hayali dokunaklı geldi Mr. Pastern'a, ama tombulluğu daha da dokunaklı geliyordu. Tombulluğun kendi başına vücudun hayati bir parçası olmadığını ve üreme işlevinin bulunmadığını biliyordu. Tombulluk bedenin geri kalanına fazladan bir yastık vazifesi görür sadece. Tartıya vurulduğunda pek mütevazı bir konumda bulunduğunu bilmesine rağmen, hayatının şu noktasında tombulluk uğruna niçin ruhunu satmaya neredeyse hazır hissediyordu kendini? Yalnız bir kadının acıları konusunda söyledikleri başlangıçta o kadar genelmiş gibi geldi ki ona, nasıl yorumlayacağını bilemedi, ama altıncı kadehten sonra Mrs. Flannagan'a sarılıp birlikte üst kata çıkarak çek karnesini orada aramayı önerdi.

"İlk kez başıma geliyor," dedi Mrs. Flannagan daha sonra, Mr. Pastern gitmek üzere kendine çekidüzen verirken. Sesi duygu yüklüydü, titrekti, Mr. Pastern çok hoş buldu bunu. Bu sözleri onlarca kez duyduğu halde doğru söylediğinden kuşku duymuyordu. "İlk kez başıma geliyor," derlerdi hep, elbiselerini beyaz omuzlarından aşağı indirirken. "İlk kez başıma geliyor," derlerdi hep, otel koridorunda asansörü beklerken. "İlk kez başıma geliyor," derlerdi hep, bir kadeh viski daha doldururken. "İlk kez başıma geliyor," derlerdi hep, çoraplarını giyerken. Gemide yol alırken, trende, dağ manzaralı yaz otellerinde, "İlk kez başıma geliyor," derlerdi hep.

"Nerede kaldın?" diye sordu hüzünle Mrs. Pastern eve döndüğünde. "Saat on biri geçiyor."

"Flannagan'larla içki içtim."

"Kocasının Almanya'da olduğunu söylemişti bana."

"Habersiz çıkageldi."

Charlie mutfakta bir şeyler yiyip haberleri dinlemek üzere TV odasına geçti. "Bombalayın!" diye bağırdı. "Bir iki nükleer bomba atın! Kimin borusu ötüyormuş görsünler!" Ama yattığında uyu-

makta zorlandı. Önce üniversitedeki oğluyla kızını düşündü. Onları seviyordu. Sevgi kelimesi bir tek onlar söz konusu olduğunda bir anlam kazanıyordu. Ardından handikabını, sopalarını, duruşunu, rakiplerini ve havayı ayrıntılarıyla belirleyip zihninden dokuz çukurluk bir oyun oynadı, ama işle ilgili sorunları deniz kenarındaki golf sahasının çimenliklerini solduruyordu adeta. Parası Nassau'da bir otele, Ohio'da bir çömlek imalathanesine ve pencere camı deterjanına bağlanmıştı, şansı yaver gitmiyordu. Sorunları onu yatakta tutmadı, bir sigara yakıp pencerenin önüne gitti. Yıldızların ışığında yapraklarını dökmüş ağaçlar görünüyordu. Yazın zararının bir bölümünü at yarışlarıyla kapamaya çalışmıştı; çıplak ağaçlar ona bahis kuponlarının muhtemelen tıpkı yapraklar gibi hâlâ Belmont ve Saratoga'nın kaldırım kenarlarında durduğunu hatırlattı. Akçaağaç ve dişbudak, kayın ve karaağaç, dördüncü koşuda üç numaraya yüz ganyan, üçüncü koşuda altı numaraya elli ganyan, sekizinci koşuda iki numaraya yüz ganyan. Okuldan eve yürüyerek dönen çocuklar onun dökülmüş yapraklarını savura savura yürüyorlardı sanki. Sonra tekrar yatağa girip hiç utanmadan Mrs. Flannagan'ı düşündü; bir dahaki sefere nerede buluşacaklarını, ne yapacaklarını planladı. Bu hayatta gerçekten unutmanın yolu o kadar nadir bulunuyor ki, diye düşündü, her ne kadar ilaç biraz ilkel görünse de ilaca niye sırt çevireyim?

Yeni bir macera her zaman Charlie'nin üzerinde harika bir etki bırakırdı. Durup dururken cömert, anlayışlı, her an keyifli, gevşek, kedi, köpek ve yabancılara merhametli, hoşsohbet ve müşfik olurdu. Akşamları Mrs. Pastern'ın kendisini bekleyen sitemkâr sureti vardı elbette, ama Charlie'ye sorulursa yirmi beş yıl boyunca karısına iyi muamele etmişti; şu aralar ona sevgiyle dokunsa, karısı büyük ihtimalle, "Ah. Bahçede morarttığım yer orası," derdi. Birlikte geçirdikleri akşamlarda, Mrs. Pastern kişiliğinin en köşeli yanlarını sergilemeyi, şikâyetleri peş peşe dizmeyi tercih ediyor gibiydi. "Biliyor musun," diyordu, "Mary Quested iskambilde hile yapıyor." Karısının yorumları Charlie'ye ulaşmıyordu. Bunlar hüsranın dolambaçlı ifadeleri idiyse, bu hüsran artık onu etkilemiyordu.

Mrs. Flannagan'la şehirde öğle yemeğinde buluştular ve öğleden sonrayı birlikte geçirdiler. Otelden ayrılırlarken Mrs. Flannagan bir parfüm tezgâhının önünde durdu. Parfümden hoşlandığını söyleyip omuz silkerek Charlie'ye "Maymun," dedi. Kız çocuğu halleri ve sadakat iddiaları göz önünde bulundurulursa ricasının kesinlikle temrinli göründüğünü düşündü Charlie, ama ona bir parfüm aldı. İkinci buluşmalarında Mrs. Flannagan bir dükkânın vitrinindeki sabahlığı beğendi, Charlie de satın aldı. Üçüncü buluşmalarında ipekli bir şemsiye hediye edildi. Dördüncü buluşmalarında Charlie onu restoranda beklerken mücevher istemeyeceğini umuyordu, çünkü pek fazla nakit parası yoktu. Mrs. Flannagan saat birde geleceğine söz vermişti, Charlie durumunun tadını çıkarıyor, sos, cin ve kırmızı halı kokularını içine çekiyordu. Mrs. Flannagan randevulara hep geç geliyordu; Charlie saat bir buçukta ikinci kadehini ısmarladı. Saat ikiye çeyrek kala kendisine bakan garsonun başka bir garsonla fısıldaştığını, fısıldaşıp gülüştüğünü, başıyla Charlie'yi işaret ettiğini gördü. Mrs. Flannagan'ın onu ekebileceğine dair ilk ipucuydu. Ama o kim oluyordu ki, kendini ne sanıyordu, ona nasıl yapardı bunu? Yalnız bir ev kadınıydı işte, başka bir şey değil. Saat ikide Charlie yemeğini ısmarladı. Bu son yıllarda duygusal yaşantısı bazıları sefil, tek gecelik ilişkiler dizisinden ibaretti ama onlar da olmasa hayat çekilmezdi.

Saat birle iki arasında şehirdeki bir restoranda ekilmenin evrensel bir yanı vardır; saf kalplerimizin savunmasızlığıyla hepimizin kavruk ağaçlarını, hendekleriyle siperlerini ve sıçan deliklerini paylaştığı manevi bir tarafsız bölgedir bu. Garson farkındaydı, Charlie'nin etrafındaki masalardan yükselen kahkahalar ve şen şakrak konuşmalar duygularını bilemekteydi. Hayal kırıklığının üzerinde tıpkı direk tepesinde oturma eylemi yapanlar gibi çaresizce yükselmişti sanki, tek başınalığı kalabalık restoranda giderek daha fazla göze batıyordu. Sonra bir aynada kendi genişlemiş suretini gördü: romantik bir manzaranın kalıntıları gibi kafasına yapışmış kır saçlar, itfaiyenin Noel Babasını hafiften andıran cüsseli bir beden,

Mrs. Kelly'nin biraz eskimiş minderleriyle genişletilmiş bir göbek. Masasını itip holdeki telefon kulübesine doğru yürüdü.

"Yemeğinizi beğenmediniz mi beyefendi?" diye sordu garson.

Telefona Mrs. Flannagan cevap verdi ve sesini kız çocuğu sesine iyice benzeterek, "Böyle devam edemeyiz," dedi. "Ben düşündüm, böyle devam edemeyiz. İstemediğimden değil, sen çok erkeksi bir adamsın, ama vicdanım izin vermiyor."

"Bu akşam uğrasam, konuşsak?"

"Şey..."

"İstasyondan doğru sana gelirim."

"Ama senden bir şey isteyeceğim."

"Nedir?"

"Akşam görüştüğümüzde söylerim. Yalnız lütfen arabanı evin arka tarafına park et, arka kapıdan gir içeri. Etraftaki dedikoducula-ra malzeme olmak istemiyorum. Biliyorsun ilk kez başıma geliyor."

Kadın haklı elbette, diye düşündü Charlie. İtibarını koruması gerekiyordu. Gururu ne kadar çocuksuydu, ne kadar saftı! İnsan bazen geç saatte New Hampshire'da bir fabrika kentinden arabayla geçerken bir ara sokakta, bir evin önündeki araba yolunda ya da nehir kenarında, omzunda masa örtüsünden peleriniyle kırık bir taburenin üstüne oturmuş, asasını zararlı otlarla cüruftan ve birkaç cılız tavuk-tan oluşan krallığının üzerinde sallayan bir kız çocuğu görür, diye düşündü. İşte o çocuğun gururundaki saflık ve ironi insanın yüreğine işler; Mrs. Flannagan'la ilgili duyguları da buna benziyordu.

Mrs. Flannagan o akşam onu arka kapıdan içeriye aldı, ama salondaki dekor aynıydı. Şöminede ateş yanıyordu, ona bir içki hazırlamıştı; Charlie onun yanında omzunda taşıdığı ağır bir yük-ten kurtulmuş gibi hissediyordu kendini. Mrs. Flannagan cilveliydi ama, bir sarılıyor, bir uzaklaşıyor, onu gıdıklıyor, sonra salonun karşı tarafına gidip aynada kendine bakıyordu. "Önce isteğimi yerine getireceksin," dedi.

"Nedir?"

"Tahmin et."

"Sana para veremem. Biliyorsun, zengin değilim."

"Yo, hayatta para almam." Bozulmuştu.

"Ne peki?"

"Üstünde taşıdığın bir şey."

"Ama kol saatim değersiz bir şey, kol düğmelerim de pirinçten."

"Başka bir şey."

"Ne ki?"

"Vereceğine söz verirsen söylerim."

Bunun üzerine Charlie kolaylıkla aptal durumuna düştüğünü bilerek Mrs. Flannagan'ı itip uzaklaştırdı. "Ne istediğini bilmeden söz veremem."

"Çok küçük bir şey."

"Ne kadar küçük?"

"Küçücük. Minicik."

"Lütfen söyle, nedir?" Sonra onu kucakladı; kendisini özüne en uygun hissettiği andı bu: ciddi, erkeksi, bilge ve soğukkanlı.

"Söz vermezsen söylemem."

"Söz veremem ama."

"Git öyleyse," dedi Mrs. Flannagan. "Git, bir daha da gelme, asla."

Bu emre bir otorite kazandıramayacak kadar çocuksuydu ama yine de Charlie üzerinde bir etkisi oldu. Şikâyete hazır karısı haricinde bomboş olan kendi evine dönebilir miydi? Oraya gidip zamanın ve talihin karşısına başka bir arkadaş çıkarmasını bekleyebilir miydi?

"Lütfen söyle."

"Söz ver."

"Söz veriyorum."

"Sığınağının anahtarını istiyorum," dedi.

İsteği Charlie'de balyoz yemiş gibi bir etki yaptı; ansızın bütün uzuvlarında hüsranın müthiş ağırlığını hissetti. Mrs. Flannagan'ın kişiliğine ilişkin bütün düşündükleri –tavuklarına hükmeden fabrika kentindeki kız çocuğu– geri tepti. Ta başından beri, şömineyi ilk yaktığından, çek karnesini kaybettiğinden, ona bir içki ikram ettiğinden beri aklında bu vardı demek. Talebi Charlie'nin şehvet duygusunu köreltti, ama sadece bir an; sonra tekrar kucağında

buldu onu; parmaklarını kaburgalarında gezdiriyor, "Pis fare, pis fare, pis fare, gel yerleş Charlie'nin evine," diyordu. Ona duyduğu ihtiyaç Charlie'nin elini kolunu bağlıyordu, dizlerinin arkasına acımasız bir darbe indirilmişti sanki. Bununla birlikte kalın kafasının bir köşesinde arzulayan teninin aptallığını ve köhneliğini görebiliyordu. Ama kemiklerini, kaslarını bu yeni dünyaya uyum sağlayacak şekilde nasıl geliştirebilirdi; dolambaçlar çizen açgözlü tenini siyaset, coğrafya, soykırım ve felaketler konularında nasıl eğitebilirdi? Mrs. Flannagan'ın gövdesi yuvarlak, hoş kokulu ve yumuşaktı; anahtarı anahtarlıktan çıkardı –ellerinin sıcaklığıyla ısınmış, dört santim uzunluğunda bir metal parçası, gerçek bir kurtuluş tılsımı, dünyanın sonuna karşı bir savunma– ve Mrs. Flannagan'ın dekoltesinden içeriye kaydırdı.

Pastern'ların sığınağı o baharda tamamlanmıştı. Sığınağı sır olarak saklamayı isterlerdi; en azından varlığını hafifsemek isterlerdi, ama evlerinin önündeki araba yolunda manevra yapan kamyonlarla buldozerler herkesi haberdar etmişti. Otuz iki bin dolara mal olmuştu; iki kimyasal tuvaleti, oksijen deposu ve bir de kütüphanesi vardı; kütüphanedeki kitapları Columbia'dan bir profesör seçmiş, umut, mizah ve sükûnet sağlaması beklenen bir derleme oluşturmuştu. Üç ay yetecek gıda maddesi ve kasalarca sert içki depolanmıştı. Mrs. Pastern alçı ördekleri, kuş havuzunu ve cüceleri bahçesindeki tümseğe masum bir görünüm kazandırmak için satın almıştı; onu –en azından kendi nezdinde– kabul edilebilir kılmak için. Böylesine güzel ve ailevi bir manzaranın ortasında göze batan, mecburen dünya nüfusunun en azından yarısının ölmesi anlamı taşıyan çim çatılı sığınak onun gözünde mavi gökyüzüyle ve beyaz bulutlarla bağdaşması mümkün olmayan bir şeydi. Evin o tarafa bakan yanında perdeleri kapalı tutmayı tercih ediyordu; ertesi gün akşamüzeri piskoposa cin ikram ederken de perdeler kapalıydı.

Piskoposun ziyaretini beklemiyordu. Papaz telefon etmiş, piskoposun mahallede olduğunu ve kiliseye yardımlarından dolayı Mrs. Pastern'a teşekkür etmek istediğini söylemiş, birlikte hemen gelmek için izin istemişti. Mrs. Pastern da alelacele çayla ikram

edecek bir şeyler hazırlamış, üstünü değiştirmiş, tam onlar zili çalarken aşağı inmişti.

"Nasılsınız ekselansları?" demişti. "İçeri buyurmaz mıydınız ekselansları? Bir çay alır mıydınız ekselansları, yoksa içkiyi mi tercih ederdiniz ekselansları?"

"Bir martini alırım," dedi piskopos.

Piskoposun Tanrı vergisi duru ve tok bir sesi vardı. Boylu boslu, yapılı, boya siyahı saçlı, gergin soluk tenli, iri ağzının etrafı derin kırışıklarla dolu, Mrs. Pastern'a sorulursa uyuşturucu almış biri kadar parıltılı ve delişmen bakışlı bir adamdı. "İzninizle ekselansları..."

Piskoposun kokteyl istemesi kafasını karıştırmıştı; kokteylleri daima Charlie hazırlardı. Kilerin zeminine buz düşürdü, shaker'ın içine yarım litre kadar cin döktü ve kendisine öldürücü gibi görünen içkiyi vermutu artırarak düzeltmeye çalıştı.

"Mr. Ludgate cemaatimiz için ne kadar vazgeçilmez olduğunuzu anlatıyordu," dedi piskopos içkisini alırken.

"Elimden geleni yapıyorum," dedi Mrs. Pastern.

"İki çocuğunuz varmış."

"Evet. Sally Smith'te okuyor. Carkie de Colgate'te. Ev bana bomboş görünüyor artık. Onların kiliseye kabul törenlerini eski piskopos yönetmişti. Piskopos Tomlinson."

"Ya, evet," dedi piskopos. "Öyle ya."

Piskoposun varlığı Mrs. Pastern'ı tedirgin ediyordu. Daha doğal bir ziyaret ortamı yaratabilmeyi isterdi; en azından salonda kendi varlığını gerçek kılmak istiyordu. Yoğun bir rahatsızlığın pençesindeydi; aynı şeyi komite toplantılarında, parlamenter atmosfer kişiliğini adeta parçaladığında da yaşardı bazen. Katlanır iskemlesinde otururken odayı dört ayak dolaşıyormuş, benliğinin parçalarını toplayıp Ben İyi Bir Anneyim ya da Ben Sabırlı Bir Eşim nevinden bir meziyetle yapıştırıyormuş gibi gelirdi ona.

"İkiniz eski dost musunuz?" diye sordu piskoposa.

"Yok canım!" diye haykırdı piskopos.

"Piskopos buradan geçiyordu da," dedi papaz ezile büzüle.

"Bahçenizi gezebilir miyim?" diye sordu piskopos.

Martini kadehini yanına alıp Mrs. Pastern'ın izleyerek yan kapıdan terasa çıktı. Mrs. Pastern bahçesi konusunda çok gayretliydi, ama manzara insanı hayal kırıklığına uğratıyordu. Çiçek mevsimi bitmek üzereydi, kasımpatılardan başka görülecek şey yoktu. "Bahçemi baharda, özellikle baharın sonlarına doğru görmenizi isterdim," dedi Mrs. Pastern. "İlk çiçek açan yıldız manolyadır. Ardından kiraz ve erik ağaçları tomurcuklanır. Tam onlar geçerken açelyalar, defne ve melez ormangülü açar. Morsalkımların altında bronz lalelerim var. Leylağım beyaz."

"Bakıyorum sığınağınız var," dedi piskopos.

"Evet." Ördeklerle cüceler ele vermişti onu. "Evet, sığınağımız var, ama görmeye değer bir şey değil. Bu tarhın tamamı müğeçiçeğidir, baştan aşağı. Bence güller süs bahçesinden çok kesimlik bahçeye uygun, bu yüzden gülleri evin arka tarafına aldım. Kenar tarhında dağ çileği ekili. Pek tatlı, şarapsı bir kokusu vardır."

"Sığınak uzun süredir mi var?"

"Baharda yaptırdık," dedi Mrs. Pastern. "Şu çit bahar dalı. Şu tarafta da küçük sebze bahçemiz var. Marul, çeşitli otlar filan."

"Sığınağı görmek isterim," dedi piskopos.

Mrs. Pastern kırılmıştı, kırgınlığı ta çocukluğundan yankılanıyordu sanki; çocukken yağmurlu günlerde evine gelen arkadaşların ondan hoşlandıkları için değil, kurabiye yemek ve oyuncaklarıyla oynamak için geldiklerini keşfettiğinde kalbi kırılmıştı. Bencilliği hiç tasvip etmezdi, kuş havuzunun ve boyalı ördeklerin önünden geçerlerken kaşları çatıktı. Boynunda asılı taşıdığı anahtarla yangın çıkışının kapısını açarken kukuletalı cüceler üçüne bakıyordu.

"Harika," dedi piskopos. "Harika. Bakıyorum kütüphaneniz bile var."

"Evet," dedi Mrs. Pastern. "Kitapların seçiminde ölçütler mizah, sükûnet ve umuttu."

"Ne yazık ki kilise mimarisinde bodrum sunağın ve koro yerinin altında küçük bir alanla sınırlı," dedi piskopos. "Bu bize cemaatin kurtuluşu için pek küçük bir mekân tanıyor; bu özelliğin bizim mezhebe ait olduğunu da belirtmem gerekir belki. Bazı kiliselerin

geniş bodrumları var. Neyse, ben daha fazla vaktinizi almayayım." Piskopos çimenlikten geçerek eve yöneldi, kadehini teras duvarına bıraktı ve Mrs. Pastern'ı kutsadı.

Mrs. Pastern terasın basamaklarına çöküp uzaklaşan arabayı izledi. Piskopos onu tebrik etmeye gelmemişti, bunu biliyordu. Piskoposun yetki bölgesini dolaşıp sığınak seçtiğinden şüphelenmekle dine saygısızlık mı etmiş oluyordu? Piskoposun kutsiyetini bu şekilde suistimal ediyor olması mümkün müydü? Çağdaş hayat plastik koksa bile –ki kokuyordu– getirdiği yükler Tanrı, Aile ve Ulus'un desteğini acımasızca yok ediyordu. Son derece ağır bir yüktü, Mrs. Pastern temellerin sarsıldığını işitir gibiydi. Hayatı boyunca papazlığın kutsal bir kurum olduğuna inanmıştı, ama bu inancı gerçekse, sığınağının korumasını piskoposa niçin derhal sunmamıştı? Öte yandan, piskopos ölülerin dirileceğine ve öbür dünyada hayata inanıyorsa sığınağa niye ihtiyacı olsundu?

Telefon çaldı, Mrs. Pastern zorlama bir neşeyle cevap verdi. Haftada iki kere Mrs. Pastern'ın evine temizliğe gelen Beatrice adlı bir kadındı.

"Ben Beatrice, Mrs. Pastern," dedi, "bilmeniz gerektiğini düşündüğüm bir şey var da. Bildiğiniz gibi ben dedikoducu biri değilimdir. Bir hanımdan diğerine dolaşıp filancalar aynı odada yatmıyor, falancaların çöp kutusunda altı tane boş viski şişesi vardı, bilmemkimlerin kokteyline kimse gelmedi diye anlatan Adele gibi değilimdir. Dedikodu yapmam, siz de bilirsiniz Mrs. Pastern. Ama bilmeniz gereken bir şey var, diye düşünüyorum. Bugün Mrs. Flannagan'ın evini temizledim, bana bir anahtar gösterdi, sizin sığınağın anahtarı olduğunu, ona bu anahtarı kocanızın verdiğini söyledi. Doğru mudur, değil midir, bilemem, ama bilmeniz gerektiğini düşündüm."

"Teşekkür ederim Beatrice."

Kocası onun saygın adını onlarca kaçamakla rezil etmiş, namusunu lekelemiş, sevgisini çarçur etmişti, ama dünyanın sonuna ilişkin planlarında ona ihanet edeceğini Mrs. Pastern aklından bile geçirmemişti. Piskoposun kokteylinin geri kalanını bir bardağa

boşalttı. Cin tadından nefret ederdi, ama üst üste binen dertleri hastalığın yarattığı sancılar gibi canını acıtıyor, cin de öfkesini bilemekle birlikte bu acıyı köreltiyordu. Dışarıda gökyüzü kararmıştı, rüzgâr döndü, yağmur başladı. Ne yapabilirdi? Annesine dönemezdi. Annesinin sığınağı yoktu. Yol göstersin diye Tanrı'ya dua edemezdi. Piskoposun görünür dünyeviliği Tanrı'nın sunabileceği tesellinin değerini düşürmüştü. Kocasının ahmakça hovardalığını cin içmeye devam etmeden düşünemiyordu. Sonra Ida Teyze'yle Ralph Enişte'nin yanmasına göz yummaya karar verdikleri, kendisinin üç yaşındaki kız yeğenini, kocasının da beş yaşındaki oğlan yeğenini feda ettikleri geceyi –karar gecesini– hatırladı; katiller gibi komplo kurdukları, kocasının yaşlı annesine bile acımamaya karar verdikleri gece.

Charlie döndüğünde karısı epeyce sarhoştu. "Ben o Mrs. Flannagan'la toprağın altındaki bir çukurda iki hafta bile geçiremem," dedi.

"Ne diyorsun sen?"

"Piskoposa sığınağı gösterdim, o da..."

"Ne piskoposu? Piskoposun burada ne işi var?"

"Lafımı kesme de söyleyeceklerimi dinle. Mrs. Flannagan'da bizim sığınağın anahtarı varmış, sen vermişsin ona anahtarı."

"Kim söyledi bunu sana?"

"Mrs. Flannagan'da," dedi karısı tekrar, "bizim sığınağın anahtarı varmış, sen vermişsin ona anahtarı."

Charlie yağmurun altında evden çıkıp garaja gitti, kapıyı açarken parmaklarını kapıya sıkıştırdı. Aceleden ve öfkeden motoru boğdu, karbüratörün boşalmasını beklerken farlar savurgan ev hayatının garaja depolanmış sahne arkasını aydınlatıyordu. Karşısında kırık dökük bahçe mobilyalarından ve elektrikli aletlerden oluşan bir servet vardı. Araba çalışınca bir hışım son sürat anayola çıktı, ilk kavşağa geldiğinde kırmızı ışıkta geçti ve hayatı bir anlığına pamuk ipliğine bağlı kaldı. Umurunda değildi. Tepeden yukarı hızla tırmanırken elleri direksiyona yapışmıştı; sanki parmaklarını onun tombul, salak boynuna kenetlemiş gibi. O çocuklarının şere-

fine, iç huzuruna halel getirmişti. Çocuklarını, sevgili çocuklarını incitmişti.

Arabayı kapının önüne park etti. Evde ışık yanıyordu, burnuna odun dumanı kokusu da geliyordu, ama içerisi sessizdi, kapının camlı bölmesinden baktığında hiçbir hayat belirtisi göremedi, yağmurdan başka ses de duyulmuyordu. Kapıyı açmayı denedi. Kilitliydi. Sonra yumrukladı. Mrs. Flannagan'ın salondan kapıya gelmesi uzun zaman aldı, uyuyordu belli ki. Üstünde Charlie'nin ona aldığı sabahlık vardı. Saçlarını düzeltti. Kapı açılır açılmaz Charlie onu itip hole girdi ve bağırmaya başladı: "Niye yaptın? Bu kahrolası saçmalığı niye yaptın?"

"Neden bahsettiğini anlamıyorum."

"Anahtarı verdiğimi karıma niye söyledin?"

"Karına söylemedim."

"Kime söyledin öyleyse?"

"Hiç kimseye söylemedim."

Mrs. Flannagan omuzlarını silkip başını eğerek terliklerinin ucuna baktı. İflah olmaz yalancıların çoğu gibi o da gerçeği aşırı önemser, yalan söylediğini belli eden işaretler verirdi. Charlie gerçeği ondan öğrenemeyeceğini, var gücüyle sarsarak bile içindeki gerçeği çıkaramayacağını ve bir itiraf koparsa da ona bir yararı olmayacağını anladı.

"Bana bir içki ver," dedi.

"Bence şimdi gitsen daha iyi olur," dedi Mrs. Flannagan, "daha sonra, kendini daha iyi hissettiğinde gelirsin."

"Yorgunum," dedi Charlie. "Yorgunum. Tanrım, öyle yorgunum ki. Bütün gün oturmadım."

Salona geçip kendine bir viski koydu. Uzun bir gün boyunca trenlerde, tırabzanlardan, kapı kulplarından ve kâğıtlardan kararmış ellerini gördü, aynaya baktığında saçlarının yağmurdan sırılsıklam olduğunu gördü. Salondan çıkıp kütüphaneden geçerek alt kattaki banyoya indi. Mrs. Flannagan'dan hafif bir ses, çığlık denemeyecek bir ses çıktı. Banyonun kapısını açtığında karşısında çırılçıplak, tanımadığı bir erkek buldu.

Kapıyı kapattı; ardından çığlık çığlığa bir kavgadan önceki, neredeyse salisesine kadar hesaplanmış sessizlik geldi. Sessizliği bölen Mrs. Flannagan oldu. "Kim olduğunu bilmiyorum, onu dışarı çıkarmaya uğraşıyordum... Aklından neyin geçtiğini biliyorum, umurumda değil. Burası benim evim sonuçta, seni ben içeri buyur etmedim, burada olup biten her şeyi sana açıklamak zorunda değilim."

"Uzak dur benden," dedi Charlie. "Uzak dur benden, yoksa boğuvereceğim."

Yağmurun altında eve gitti. İçeri girdiğinde mutfaktan yemek pişirme sesleri ve kokuları geliyordu. Bu işaretlerle kokuların muhtemelen gezegenimizdeki ilk hayat belirtilerinden biri olduğunu ve sonunculardan biri de olabileceğini düşündü. Akşam gazetesi salondaydı, gazeteyi açıp sallayarak, "Bir iki nükleer bomba atın şunlara! Kimin borusu ötüyormuş görsünler!" diye bağırdı. Sonra bir iskemleye çökerek, "Yüce Tanrım, ne zaman bitecek bütün bunlar?" dedi.

"Bu soruyu sormanı bekliyordum," dedi Mrs. Pastern sakin bir tavırla, kilerden salona geçerek. "Yaklaşık üç aydır tam da bu soruyu telaffuz etmeni bekliyorum. Endişelenmeye kol ve yaka düğmelerini sattığını fark edince başlamıştım. O sırada acaba sorun ne diye merak etmiştim. Sonra, bedelini ödeyecek meteliğin olmadığı halde sığınak kontratını imzaladığında planını kavramaya başladım. Sen dünyanın sonunun gelmesini istiyorsun, değil mi? Değil mi Charlie, istiyorsun değil mi? Başından beri biliyordum, ama kendime itiraf edemiyordum, çok acımasız geliyordu, gel gör ki insan her gün yeni bir şey öğreniyor." Charlie'nin yanından geçip giderek hole çıktı ve üst kata yöneldi. "Tavada hamburger var," dedi, "fırında da patatesler. Sebze istersen brokolinin kalanını ısıtabilirsin. Ben çocuklara telefon edeceğim."

Günümüzde o kadar hızlı seyahat ediyoruz ki, olsa olsa birkaç yer adı hatırlayabiliyoruz. Metafizik düşünce yükü bize yetişecekse yavaş bir trenle yetişmek durumunda. Hikâyenin geri kalanını bana annem aktardı, kimi zaman kaldığım Kitzbühel'de geçti

mektubu elime. "Son altı haftada o kadar çok şey oldu ki, nereden başlayacağımı bilemiyorum," diyordu. "Birincisi, Pastern'lar gitti, gerçekten gitti. Mr. Pastern ağır hırsızlık suçundan iki yıl hüküm giydi, il hapishanesinde yatıyor. Sally üniversiteyi bıraktı, Macy's'de çalışıyor, oğlan hâlâ iş arıyormuş diye duydum. Bronx'ta bir yerde annesiyle oturuyor. İşsizlik yardımıyla geçiniyorlarmış dedi biri. Charlie annesinden bir yıl önce kalan onca paranın tamamını harcamış, krediyle yaşıyorlarmış. Banka her şeyi aldı ellerinden, Tansford'da bir motele taşındılar. Sonra kiralık bir arabayla motel motel, faturalarını ödemeden gezdiler. Önce motel sahipleriyle kiralık araba şirketleri yakaladı onları. Evi bankadan Willoughby diye hoş bir aile satın aldı. Sonra Flannagan'lar boşandı. Kadını hatırlar mısın? Bahçesinde ipekli şemsiyeyle dolaşırdı. Kocası ona nafaka filan ödemedi, soğuk bir gecede incecik bir mantoyla Central Park West'te görmüş biri kadını. Ama o geri geldi. Çok tuhaftı. Geçen perşembe geldi. Kar yağmaya başlamıştı. Öğle yemeğinden biraz sonraydı. Annen aptal bir ihtiyar, bu yaşımda hâlâ kar fırtınası denen mucize beni heyecanlandırıyor. Yapacak çok işim vardı, ama boş verip bir süre pencereden karı seyretmeye karar verdim. Gökyüzü kapkaraydı. İncecik, kuru bir kar yağıyordu, ışıktan bir örtü gibi hızla her yeri kapladı. O sırada Mrs. Flannagan'ın sokakta yürüdüğünü gördüm. İki otuz üç treniyle gelip istasyondan yürümüş olmalıydı. Bir taksiye binecek durumda değilse pek fazla parası olmasa gerek, değil mi? Üstündeki kıyafet ince sayılırdı, ayağında topuklu ayakkabı vardı, üzerine lastik çizme de giymemişti. Her neyse, sokak yukarı yürüyüp Pastern'ların çimenliğini, yani eskiden Pastern'ların olan çimenliği geçti ve sığınağın önünde durup baktı. Kafasından neler geçtiğini hiç bilmiyorum, ama biliyorsun sığınak mezara benziyor biraz; kafasında, omuzlarında karlar birikerek orada öylece dururken matem tutar gibiydi; Pastern'ları pek tanımadığını düşününce hüzünlendim. Sonra Mrs. Willoughby telefon etti, sığınağın önünde tuhaf bir kadının durduğunu söyledi, tanıyıp tanımadığımı sordu, ben de tanıdığımı, eskiden tepede bir evde oturan Mrs. Flannagan olduğunu söyledim, ne yapması gerekti-

ğini sordu, bana kalırsa onu kovmaktan başka çaresi olmadığını söyledim. Sonra Mrs. Willoughby hizmetçisini gönderdi bahçeye, hizmetçinin Mrs. Flannagan'a gitmesini söylediğini gördüm; biraz sonra da Mrs. Flannagan yine karın altında istasyona doğru yürüyüp gitti."

Çev.: Roza Hakmen

Bir Dünya Görüşü

Bu satırları bir başka sahilde, bir başka sahil evinde yazıyorum. Oturduğum masanın üstünde cin ve viskinin oyduğu halkalar var. Işık loş. Duvarda renkli bir taşbaskı asılı: çiçekli şapkalı, ipek elbiseli ve beyaz eldivenli bir kedi yavrusu. Havada bir küf kokusu var, ama bence hoş bir koku; sintine suyu ya da karadan esen rüzgâr gibi cesaret veren, tensel bir koku. Deniz yükselmiş, kayalığın altında deniz duvarlara, kapılara öyle şiddetle çarpıp zincirleri sallıyor ki, masamın üstündeki lamba olduğu yerde zıplıyor. Bir cumartesi öğleden sonra bahçeyi bellerken başlayan olaylar zincirinden sonra dinlenmek üzere geldim buraya. Toprağın kırk-elli santim altında küçük, yuvarlak bir teneke kutu buldum, ayakkabı boyası kutusu olabilirdi. Bıçakla kapağını kanırtıp açtım. İçinde bir muşamba parçası, muşambaya sarılı, çizgili kâğıda yazılmış bir not buldum. Şöyle diyordu: "Ben, Nils Jugstrum, ant içiyorum ki, yirmi beş yaşıma geldiğimde Gory Brook Şehir Kulübü üyesi değilsem kendimi asacağım." Oturduğum mahallenin yirmi yıl önce çiftlik arazisi olduğunu biliyordum; bir çiftçi çocuğunun Gory Brook'un yeşil golf sahasına bakıp kendi kendine ant içtiğini ve notu toprağın

altına gömdüğünü tahmin ettim. En keskin duygularımızı ifade ettiğimiz kopuk satırlar beni öteden beri etkiler; bu not da etkiledi. Tıpkı romantik bir aşk dürtüsü gibi beni öğleden sonranın derinliklerine soktu adeta.

Gökyüzü maviydi. Müzik gibiydi. Çimleri yeni biçmiştim, havada ot kokusu vardı, bana gençliğimizin aşk tekliflerini ve vaatlerini hatırlatıyordu. Koşularda yarışın sonuna geldiğinde nefes nefese pistin kenarındaki çimenlerin üstüne atarsın kendini; okulun çimlerine sarılırkenki şevkin hayatın boyunca unutmayacağın bir vaattir. O sırada, zihnim huzurlu düşüncelerle doluyken, siyah karıncaların kırmızı karıncaları yendiğini ve cesetleri ortadan kaldırdıklarını fark ettim. Peşinde iki alakargayla bir narbülbülü uçup gitti yakınımdan. Kedi Frenk üzümü çitinde bir serçeyi gözlüyordu. İki sarıasma birbirlerini gagalaya gagalaya geçti; sonra durduğum yerden yaklaşık otuz santim ileride, koyu renk kışlık derisinin son kısmını da üstünden atmakta olan bir mokasen yılanı gördüm. Hissettiğim şey korku ya da dehşet değildi, ölümün bu türüne hazırlıksızlığımın yarattığı şaşkınlıktı. Karşımdaki öldürücü bir zehirdi ve derede akan su kadar bu dünyanın bir parçasıydı, ama benim zihnimde ona yer yoktu. Av çiftesini almak üzere eve döndüm, ama aksilik bu ya, iki köpeğimden daha yaşlı olanıyla, silahtan korkan dişi köpekle karşılaştım. Silahı görür görmez içgüdülerinin ve kaygılarının acımasız baskısıyla havlamaya, inlemeye başladı. Havlamasıyla birlikte, doğuştan avcı olan öbür köpek koşa koşa merdivenden aşağı indi; bir tavşan ya da kuşu bulup getirmeye hazırdı; peşimde biri sevinçten, öteki panikten havlayan iki köpekle bahçeye döndüm ve yılanı taş bir duvarın içine girerken gördüm.

Ardından arabayla köye gidip çim tohumu aldım, sonra karımın ısmarladığı çörekleri almak üzere 27 numaralı karayolunun üzerindeki süpermarkete gittim. Günümüzde bir cumartesi öğle sonrasında bir süpermarketi tarif etmek için kameraya ihtiyaç vardır belki de. Dilimiz gelenekseldir, asırlar süren bir iletişimin birikimidir. Oysa önünde beklediğim hamur işleri tezgâhında çöreklerin şeklinden başka geleneksel bir şey yoktu. Altı yedi kişiydik, elinde

uzun bir liste, bir bakkaliye tomarı tutan yaşlı bir adam yüzünden bekliyorduk. Omzunun üstünden bakıp okudum:

6 yumurta

ordövr

Listesini okuduğumu görünce temkinli bir iskambil oyuncusu gibi kâğıdı göğsüne bastırdı. Sonra ansızın hoparlörlerden gelen müzik değişti, bir aşk şarkısından çaçaçaya geçti; yanımdaki kadın utangaç bir edayla omuzlarını oynatıp birkaç adım attı. "Dans etmek ister miydiniz hanımefendi?" diye sordum. Pek çirkin bir kadındı, ama uzattığım kollarımın arasına yerleşti, bir iki dakika dans ettik. Dans etmeyi çok sevdiği belliydi, ama o suratla pek fırsat bulamamış olsa gerekti. Sonra yüzü kıpkırmızı oldu, benden uzaklaşıp vitrine yaklaşarak çikolatalı-kremalı pastaları incelemeye koyuldu. Doğru yönde bir adım attığımız kanısındaydım; çörekler-le birlikte eve giderken coşkuluydum. Alewives Lane'in köşesinde polis beni durdurdu; geçit töreni vardı. Önce çizmeli, şortlu bir kız geçti, kıyafeti güzel bacaklarını ortaya çıkarıyordu. Devasa bir burnu, kafasında kürklü bir kalpak vardı; elindeki alüminyum batonu atıp tutuyordu. Onu daha güzel ve uzun bacaklı bir kız izli-yordu, leğen kemiği bedeninin geri kalanından o kadar önde iler-liyordu ki, sırtı tuhaf bir kavis çiziyordu. Gözünde bifokal gözlük vardı ve leğen kemiğinin başını alıp gitmesinden çok sıkılmışa ben-ziyordu. Onların arkasından oğlan çocuklarından oluşan, aralarda tek tük kır saçlı münasebetsizlerin de bulunduğu bir bando "The Caissons Go Rolling Along"u çalarak geliyordu. Sancak, pankart taşımıyorlardı, belirgin bir amaçları ya da hedefleri yoktu, müthiş komik göründüler gözüme. Eve dönene kadar güldüm.

Ama karım kederliydi.

"Neyin var hayatım?" diye sordum.

"Feci bir his var içimde, sanki bir televizyon komedisindeki karakterlerden biriymişim gibi," dedi. "Yani güzelim, iyi giyimli-yim, esprili, sevimli çocuklarım var, ama siyah-beyazmışım ve her-hangi biri gelip beni kapatabilirmiş gibi feci bir his var içimde. Feci bir his, kapatılabilirmişim hissi." Karım sık sık kederi kederli bir

keder değil diye kederlenir, üzüntüsü aman vermeyen bir üzüntü değil diye üzülür. Elemi keskin bir elem değil diye elemlenir; üzüntüsünün yetersizliği konusundaki üzüntüsünün insani acılar yelpazesinde yeni bir aralık olabileceğini söylediğimde de teselli bulmaz. Ara sıra onu terk etmeyi düşünürüm elbette. Ondan ve çocuklardan ayrı bir hayat kurabilirim herhalde kendime, arkadaşlarımın dostluğu olmadan yaşayabilirim, ama çimenliklerimle bahçelerimi terk etmeye gönlüm razı olmaz; onarıp boyadığım tel veranda kapılarından ayrılamam; yan kapıyla gül bahçesi arasına döşediğim kıvrımlı tuğla yoldan boşanamam; yani zincirlerim çimen ve cephe boyasından müteşekkil olduğu halde ölene kadar beni bağlayacak. Ne var ki o sırada sözlerinden ötürü, hayatının dış görünüşünün bir rüyaya benzediğini söylediği için karıma minnet duyuyordum. Hayal gücünün engel tanımayan enerjisi süpermarketi, yılanı ve ayakkabı boyası kutusundaki notu yaratmıştı. Bunlarla kıyaslandığında benim en olmadık hayallerim çift kayıtlı muhasebe kadar somuttu. Görülür hayatımızın rüyaya benzemesi ve rüyalarımızda tutuculuğun meziyetlerini bulmamız beni memnun ediyordu. Sonra eve girdim; temizlikçi kadın aşırdığı bir Mısır sigarasını içerek çöp kutusundaki yırtılmış mektupları birleştiriyordu.

O akşam Gory Brook'a yemeğe gittik. Üye listesine bakıp Nils Jugstrum'u aradım, ama yoktu, acaba kendini asmış mıydı? Ve ne uğruna asmıştı? Kulüp her zamanki gibiydi. Milyoner cenaze levazımatçısının tek kızı Gracie Masters, Pinky Townsend'le dans ediyordu. Pinky borsa işlemlerinde usulsüzlükten tutuklanmış, elli bin dolar kefalet ödeyip salıverilmişti. Kefalet bedeli belirlendiğinde cüzdanından çıkarıp ödemişti. Millie Surcliffe'le bir set dans ettim. Şarkılar "Rain", "Moonlight on the Ganges", "When the Red Red Robin Comes Bob Bob Bobbin' Along", "Five Foot Two, Eyes Of Blue", "Carolina in the Morning" ve "The Sheik of Araby"ydi. Toplumsal bütünlüğün mezarı üzerinde dans ediyorduk sanki. Ama sahne düpedüz devrimci olmakla birlikte, yeni gün, yeni dünya neredeydi? İkinci set "Lena from Palesteena", "I'm Forever Blowing Bubbles", "Louisville Lou", "Smiles" ve tekrar "The Red

Red Robin"den oluşuyordu. Bu son şarkı bizi her zaman coşturur gerçekten, ama orkestra üyeleri enstrümanlarından tükürükler fışkırtırken maskaralıklarımıza derin bir kınamayla bakıp başlarını sallıyorlardı. Millie kendi masasına döndü, ben kapının kenarında durdum; bir setin sonunda insanların dans pistinden ayrıldığını görünce yüreğimin niye kabardığını düşünüyordum, tıpkı plajda kayalıkların gölgesi suya ve kuma düştüğünde insanların toparlanıp gittiğini görünce kabardığı gibi; bu yumuşak ayrılışlarda bizzat hayatın enerjisini ve düşüncesizliğini görüyordum sanki.

Seyirci olmanın ayrıcalıklarını zamanın hoyratça elimizden aldığını düşündüm; bir de bakarız, Grande Bretagne'ın (Atina) lobisinde kötü bir Fransızcayla yüksek sesle gevezelik eden çift meğer kendimizmişiz. Saksı içindeki palmiyelerin arkasındaki yerimize, bardaki sessiz köşemize bir başkası yerleşmiştir; böyle açıkta kalınca mecburen başka gözlem alanları ararız kendimize. Benim o sırada saptamak istediğim şey bir olaylar dizisi değil, bir özdü; coşku ya da umutsuzluk yaratabilecek, deşifre edilemeyecek bir tesadüfler çarpışmasına benzer bir şey. Benim istediğim, böylesine anlaşılmaz bir dünyada rüyalarıma meşruiyet kazandırmaktı. Bütün bunlar keyfimi kaçırmamıştı, dans ettim, içki içtim, barda hikâyeler anlattım, saat birde de eve döndük. Televizyonu açtığımda o gün gördüğüm daha birçok şey gibi bana çok komik gelen bir reklam çıktı karşıma. Genç bir kadın yatılı okul aksanıyla soruyordu: "Islanmış kürk manto kokusuyla etrafı rahatsız mı ediyorsunuz? Sağanak yağmura yakalanmış elli bin dolarlık samur bir pelerin bataklıkta tilki kovalayan yaşlı bir tazıdan daha kötü kokabilir. Islak vizondan daha kötü kokan hiçbir şey yoktur. Kuzu, opossum, misk kedisi, sansar postları ve bunlar kadar pahalı olmayan, kullanışlı kürk ve postlar hafif sisli bir havada bile hayvanat bahçesinde havalandırılmamış bir aslan kafesi kadar kötü kokabilir. Kürklerinizi giymeden önce hafifçe Elixircol uygulayarak utanç ve kaygıya karşı kendinizi koruyun..." Genç kadın rüya âlemine aitti, onu kapatmadan önce kendisine de söyledim bunu. Ay ışığında uykuya daldım ve rüyamda bir ada gördüm.

Yanımda başka adamlar vardı; oraya yelkenli tekneyle gitmiştim galiba. Güneşten yanmış olduğumu hatırlıyorum, çeneme dokunduğumda üç dört günlük sakalım olduğunu fark ettim. Büyük Okyanus'ta bir adaydı. Havada ekşi bir kızartma kokusu vardı: Çin kıyılarına yakın olduğumuzun işareti. Karaya çıktığımızda öğleden sonranın ilerlemiş bir saatiydi; yapılacak fazla bir şeyimiz yok gibiydi. Sokaklarda dolaştık. Ada ya ordu tarafından işgal edilmişti ya da tali bir askeri üs olarak kullanılmıştı, çünkü vitrinlerdeki yazıların birçoğu bozuk İngilizceyle yazılmıştı. Bir Uzakdoğu berber dükkânının tabelasında "Azker draşı" yazısını okudum. Dükkânların birçoğunda taklit Amerikan viskileri sergilenmişti. Viski "vikki" diye yazılıyordu. Yapacak başka işimiz olmadığından müzeye gittik. Müzede yaylar, ilkel balık oltaları, masklar ve davullar vardı. Müzeden restorana gidip yemek siparişi verdik. Adanın diliyle boğuştum, ama beni şaşırtan, bilgili bir boğuşma olmasıydı. Karaya çıkmadan önce dili çalışmış gibiydim. Garson masamıza geldiğinde bir cümle kurduğumu kesinlikle hatırlıyorum. "Porpozec ciebie nie prosze dorzanin albo zyolpocz ciwego," dedim. Garson gülümseyip beni tebrik etti; daha sonra, rüyadan uyandığımda güneşli ada, ahalisi ve müzesi dil sayesinde bir gerçeklik, canlılık ve kalıcılık kazandı. Sakin, dost canlısı yerlileri, hayatlarının gevşek ritmini özlemle düşündüm.

Pazar günü bir dizi kokteyl partiyle hızlı ve hoş geçti, ama o gece bir rüya daha gördüm. Nantucket'ta ara sıra kiraladığımız yazlığın yatak odası penceresinde duruyordum rüyamda. Güneydeki güzel sahil kıvrımını seyrediyordum. Daha güzel, daha beyaz ve daha görkemli kumsallar görmüşlüğüm vardır, ama o sarı kumlara ve sahilin kıvrımına baktığımda, koya yeterince uzun süre bakarsam bana bir şey ifşa edeceği hissine kapılırım hep. Gökyüzü bulutluydu. Deniz griydi. Günlerden pazardı, gerçi bunu nereden bildiğimi de bilmiyorum. Geç bir saatti, handan o hoş tabak çanak sesleri geliyordu; aileler eski parke yemek salonunda pazar akşam yemeğini yiyorlardı muhtemelen. Sonra kumsalda tek başına yürüyen birini gördüm. Papaz ya da piskopostu görünüşüne bakılırsa.

Elinde asası, başında taç, üzerinde komünyon ayini kıyafeti, pelerin, cüppe, kaftan, beyaz keten entari vardı. Giysilerinde ağır dore işlemeler vardı, ara sıra denizden esen rüzgârla havalanıyorlardı. Sakalı, bıyığı yoktu. Azalan ışıkta yüz hatlarını seçemiyordum. Beni pencerede görünce elini kaldırıp seslendi: "Porpozec ciebie nie prosze dorzanin albo zyolpocz ciwego." Sonra asasını yürüyüş sopası gibi kullanıp sertçe yere bastırarak, süratle kumsalda ilerledi; kat kat kıyafeti yürüyüşünü yavaşlatıyordu. Benim pencerenin önünden geçip kayalığın kıvrımıyla kumsalın kıvrımının kesiştiği yerde gözden kayboldu.

Pazartesi günü işe gittim, salı sabahı saat dört civarında, rüyamda Amerikan futbolu oynarken uyandım. Rüyamda ben kazanan takımdaydım. Skor on sekiz-altıydı. Birinin çimenliğinde pazar öğleden sonra yapılan amatör bir maçtı. Karılarımızla kızlarımız çimenliğin kenarından maçı seyrediyordu; iskemleler, masalar ve içecekler vardı. Topu kaçırıp uzun süren bir yandan ilerleyiş sonucu atılan golle maç bittiğinde Helene Farmer adlı uzun boylu bir sarışın ayağa kalkıp kadınlara tezahürat yaptırdı. "Ra, ra, ra," diyorlardı. "Porpozec ciebie nie prosze dorzanin albo zyolpocz ciwego. Ra, ra, ra."

Bütün bunlar beni kaygılandırmıyordu. Bir bakıma istediğim de buydu zaten. İnsanın yenilmez gücü keşfetme aşkı değil midir? Cümlenin tekrarı bende keşif heyecanı uyandırıyordu. Kazanan takımda olmam beni mutlu ediyordu; kahvaltıya neşe içinde indim, ne var ki mutfağımız maalesef rüya âleminin bir parçasıdır. Pembe, silinebilen duvarları, insanı ürperten ışıkları, (duaların okunduğu) gömme televizyonu ve saksılarda yapma çiçekleriyle rüyamı özletti bana; karım üzerine kahvaltı siparişlerini yazdığımız Sihirli Tablet'le kalemini uzattığında, "Porpozec ciebie nie prosze dorzanin albo zyolpocz ciwego," diye yazdım. Karım gülüp ne demek istediğimi sordu. Cümleyi tekrarladığımda –başka bir şey söylemek istemiyordum gerçekten– ağlamaya başladı, acı acı ağlayışından, biraz dinlensem iyi olacağını anladım. Dr. Howland gelip bana bir sakinleştirici verdi, o gün öğleden sonra Florida uçağına bindim.

Şu anda saat geç. Bir bardak sütle bir uyku hapı içiyorum. Bir buğday tarlasında diz çökmüş güzel bir kadın görüyorum rüyamda. Açık kumral, gür saçları var, elbisesinin eteği kabarık. Kıyafeti eski moda görünüyor –ben doğmadan öncesine ait gibi–; büyükannemin giymiş olabileceği bir kıyafete bürünmüş, tanımadığım bir kadını nasıl bilebileceğimi, ona nasıl bu kadar sevgi dolu hisler besleyebileceğimi anlamıyorum. Buna rağmen gerçek görünüyor, altı kilometre doğudaki Tamiami Yolu'yla Smorgorama ve Giganticburger tezgâhlarından, Sarasota'nın arka sokaklarından daha gerçek. Kim olduğunu sormuyorum ona. Ne diyeceğini biliyorum. Ama ben sırtımı dönmeye fırsat bulamadan o gülümseyerek konuşmaya başlıyor. "Porpozec ciebie..." diye başlıyor söze. Sonra ya umutsuzluk içinde uyanıyorum ya da palmiye ağaçlarının üzerine yağan yağmurun sesi uyandırıyor beni. Yağmur sesini duyunca ağrıyan uzuvlarını uzatıp gererek, yağmurun marullarının, lahanalarının, samanlarının ve yulaflarının, havuçlarıyla mısırlarının üzerine yağdığını hissederek gülümseyecek bir çiftçiyi düşünüyorum. Yağmur sesine uyanıp bütün giderlerin mucizeyle temizlenerek açıldığı bir dünyayı gözünde canlandıran ve gülümseyen bir tesisatçıyı düşünüyorum. Köşeli borulu, çarpık borulu giderler, köklerle tıkanmış, paslı giderler guruldayarak sularını denize boşaltıyor. Yağmurun sesine uyanan yaşlı bir hanımı düşünüyorum; acaba kitabımı, Dombey and Son'ı bahçede mi bırakmıştım, diye düşünecek. Ya şalı? İskemlelerin üstünü örtmüş müydü? Yağmur sesinin âşıkları uyandıracağını ve bu sesin onlara kendilerini birbirlerinin kucağına atan gücün bir parçası gibi geleceğini biliyorum. Bunun üzerine yatağımda doğrulup oturuyor ve kendi kendime haykırıyorum: "Cesaret! Aşk! Erdem! Merhamet! Görkem! İyilik! Bilgelik! Güzellik!" Kelimeler toprağın renklerine bürünmüş sanki, onları saydıkça umudumun arttığını, giderek halimden memnun, geceyle barışık olduğumu hissediyorum.

Çev.: Roza Hakmen

Buluşma

Babamı en son Grand Central İstasyonu'nda gördüm. Büyükannemin Adirondacks'teki evinden annemin Cape'te kiraladığı sayfiye evine gidiyordum; babama mektup yazıp iki tren arasında New York'ta bir buçuk saatim olduğunu söyledim, öğle yemeğini birlikte yemeyi önerdim. Sekreteri cevap yazıp babamın öğleyin beni danışmada bekleyeceğini haber verdi; saat tam on ikide kalabalığın arasından ilerlediğini gördüm. Babam benim için bir yabancıydı –annem ondan üç yıl önce boşanmıştı, onu bir daha görmemiştim– ama görür görmez onun benim babam, etim kemiğim, kanım, geleceğim ve felaketim olduğunu hissettim. Büyüdüğümde onun gibi biri olacağımı anladım; kampanyalarımı onun sınırları dahilinde planlamam gerekecekti. İriyarı, yakışıklı bir adamdı; onu tekrar gördüğüm için çok mutluydum. Sırtıma bir şaplak atıp elimi sıktı. "Merhaba Charlie," dedi. "Merhaba delikanlı. Seni benim kulübe götürmek isterdim ama kulüp Altmışıncı Sokak civarında; erken saatteki trene bineceksen buralarda bir şey yesek daha iyi olur herhalde." Kolunu omzuma doladı; annemin gül kokladığı gibi kokladım babamı. Viski, tıraş losyonu, ayakkabı

cilası, yünlü giysi ve olgun bir erkeğin keskin kokusundan oluşan yoğun bir karışımdı. Birilerinin bizi birlikte görmesini istiyordum. Onunla fotoğraf çektirmek istiyordum. Birlikteliğimizin kayda geçmesini istiyordum.

İstasyondan çıkıp yan sokağa saparak bir restorana girdik. Saat henüz erkendi, içerisi boştu. Barmen mal teslim eden genç bir çocukla kavga ediyordu; mutfak kapısının önünde kırmızı ceketli, çok yaşlı bir garson vardı. Bir masaya oturduk; babam yüksek sesle garsonu çağırdı. "Kellner!" diye bağırdı. "Garçon! Cameriere! Alo!" Boş restoranda taşkınlığı göze batıyordu. "Servis yok mu burada?" diye bağırdı. "Hadi, hop, hop!" Sonra ellerini çırptı. Bu sayede bizi fark eden garson ayaklarını sürüyerek masamıza geldi.

"Siz bana mı el çırptınız?" diye sordu.

"Sakin olun, sakin olun, sommelier," dedi babam. "Bir ricamız olacaktı –görevinizi fazlasıyla aşmıyorsa eğer– iki Beefeater Gibson istiyoruz."

"Bana el çırpılmasından hoşlanmam," dedi garson.

"Düdüğümü getirmeliymişim," dedi babam. "Sadece yaşlı garsonların duyabildiği bir düdüğüm var benim. Şimdi not defterinizle kurşunkaleminizi çıkarıp doğru olarak yazmaya çalışın bakalım: iki Beefeater Gibson. Tekrar edin lütfen: iki Beefeater Gibson."

"Sanırım başka bir yere gitseniz daha iyi olacak," dedi garson alçak sesle.

"İşte bu," dedi babam, "hayatta duyduğum en dâhiyane önerilerden biri. Hadi Charlie, gel, defolup gidelim buradan."

Babamın peşinden o restorandan çıkıp bir başkasına girdim. Bu kez o kadar taşkınlık yapmadı. İçkilerimiz geldi, babam beni beysbol maçlarıyla ilgili sorguya çekti. Sonra boş kadehinin kenarına bıçağıyla vurarak tekrar bağırmaya başladı. "Garçon! Kellner! Cameriere! Alo! Zahmet olmazsa şunlardan iki tane daha getiriverin."

"Çocuk kaç yaşında?" diye sordu garson.

"Orası seni hiç alakadar etmez," dedi babam.

"Kusura bakmayın beyefendi," dedi garson, "ama çocuğa bir içki daha veremem."

"Bak sana ne diyeceğim," dedi babam. "Çok şaşıracaksın söylediğime. Burası New York'un tek restoranı değil. Sokağın köşesinde bir restoran daha açıldı. Yürü Charlie."

Babam hesabı ödedi, ben de onun peşinden o restorandan çıkıp bir başkasına girdim; burada garsonlar av ceketine benzeyen pembe ceketler giymişti, duvarlara da koşum ve eyer takımları asılmıştı. Oturduğumuzda babam tekrar bağırmaya başladı. "Tazıcı! Hadi oğlum, tut! Biz birer av öncesi içkisi alalım. Yani iki Bibson Geefeater."

"İki Bibson Geefeater, öyle mi?" diye sordu garson gülümseyerek.

"Ne demek istediğimi bal gibi biliyorsun," dedi babam sinirlenerek. "İki Beefeater Gibson istiyorum, çabuk ol. Üzerine güneş batmayan imparatorluk İngiltere'de çok şey değişti. Dostum dük öyle söylüyor. İngiltere'den nasıl bir kokteyl çıkacak bakalım."

"Burası İngiltere değil," dedi garson.

"Benimle tartışma," dedi babam. "Dediğimi yap, o kadar."

"Nerede olduğunuzu bilmek istersiniz, diye düşünmüştüm," dedi garson.

"Hayatta katlanamadığım bir şey varsa," dedi babam, "o da arsız hizmetkârlardır. Yürü Charlie."

Gittiğimiz dördüncü yer bir İtalyan restoranıydı. "Buon giorno," dedi babam. "Per favore, possiamo avere due cocktail americani, forti, forti. Molto gin, poco vermut."[1]

"İtalyanca bilmiyorum," dedi garson.

"Hadi oradan," dedi babam. "İtalyancayı anlıyorsun, anladığını da bal gibi biliyorsun. Vogliamo due cocktail americani. Subito."[2]

Garson yanımızdan ayrılıp şefgarsonla konuştu; o da masamıza gelip, "Kusura bakmayın beyefendi ama bu masa rezerve," dedi.

"Tamam," dedi babam. "Başka masaya otururuz."

"Bütün masalar rezerve," dedi şefgarson.

---

1 "İyi günler. İki Amerikan kokteyli alabilir miyiz lütfen, sert olsun. Cini bol, vermutu az." (ç.n.)

2 "İki Amerikan kokteyli istiyoruz. Hemen." (ç.n.)

"Anladım," dedi babam. "Bize hizmet etmek istemiyorsunuz. Öyle mi? Öyleyse canınız cehenneme. Vada all'inferno. Hadi gidelim Charlie."

"Benim trene yetişmem lazım," dedim.

"Kusura bakma oğlum," dedi babam. "Çok üzüldüm." Beni kucaklayıp göğsüne bastırdı. "Seni istasyona kadar geçireyim. Keşke vaktimiz olsaydı da benim kulübe gitseydik."

"Önemli değil babacığım."

"Sana bir gazete alayım," dedi babam. "Gazete alayım, trende okursun."

Sonra büfeye gidip, "Saygıdeğer beyefendi," dedi, "o kahrolası, paçavra kılıklı on sentlik akşam gazetelerinden birini lütfedebilir miydiniz?" Büfedeki adam başını çevirip gözlerini bir derginin kapağına dikti. "Saygıdeğer beyefendi," dedi babam, "asparagas numunelerinizden birini bana satmanızı rica etmekle haddimi aşmış olur muyum?"

"Benim gitmem lazım babacığım," dedim. "Geç oldu."

"Bir saniye bekle evladım," dedi babam. "Bir saniye bekleyiver. Şu adamın damarına basmak istiyorum."

"Hoşça kal babacığım," dedim ve merdiveni inip trene bindim; babamı son görüşüm bu oldu.

Çev.: Roza Hakmen

Tahsilli Bir Amerikalı Kadın

HABER: "Entelektüellikten uzak, 85 kiloluk orta saha oyuncusu kocamla kutsal evlilik bağım sürüyor; oğlum Bibber'ı örgütlenmesine katkıda bulunduğum, kasabamızdaki bir özel okula götürüp getirerek kendimi meşgul ediyorum. Yaşadığımız kasabadaki bütün örgütlerde bir dönem başkanlık yaptım; ayrıca geçen yıl dokuz ay boyunca kasabamızın seyahat acentesini işlettim. New York'taki bir yayınevi, eleştirel Gustave Flaubert biyografimle ilgileniyor (şeytan kulağına kurşun); geçen yıl belediye meclisi denetçisi Demokrat Parti adayı olarak seçimlere katıldım ve kasabamızın tarihindeki en yüksek Demokrat Parti çoğunluğunu kazandım. Polly Coulter Mellowes ('42) Paris'ten Minneapolis'e dönerken bir hafta bizde kaldı; ziyareti boyunca Fransızca konuştuk, yedik, içtik ve düşündük. Mlle de Grasse'ın hayaleti! Kuşlara halka takmaya ve baklavalı çorap örmeye hâlâ vakit ayırabiliyorum."

Üniversite mezunlar dergisi için yazılmış bu rapor onun atılgan bir kadın olduğu izlenimini uyandırabilirdi, oysa kesinlikle atılgan değildi. Jill Chidchester Madison çok sayıdaki görevini becerikliliği, cazibesi ve zekâsıyla yürütüyordu ve aslında oldukça çekin-

gendi. Açık kumral saçları benim bu satırları yazdığım sıralarda sade kesimliydi ve yirmi yıl önce yatılı okuldaki halini tam olarak hatırlatıyordu. Yatılı okul giyim konusundaki zevkini biraz değiştirmiş olabilir; hem yatılı okul hem de göğüslerinin küçük olması; o bu mahrumiyeti bir bacağını kaybetmekten daha vahim gören kadınlardandı. Hayata bakışının ne kadar geniş kapsamlı olduğu düşünülürse, böyle bir şeyden rahatsız olması tuhaftı ama müthiş rahatsız olurdu. Bacakları güzeldi. Teni pürüzsüz ve pembe-beyazdı. Kahverengi gözleri birbirine fazlasıyla yakın olduğundan, neşeli bir ruh halinde değilse yüzü faremsi bir görünüme bürünürdü.

Annesi Amelia Faxon Chidchester göz alıcı beyaz saçlı, kırmızı yüzlü, vurgulu aksanı bölgesel olmaktan çok mizacından kaynaklanan, dinamik ve tıknaz bir kadındı. Mrs. Chidchester'in konuşması tükenmek bilmeyen enerjisini, acıya dayanıklılığını, kültür coşkusunu ve insanoğluna güvenini yansıtırdı. Yayımlanmamış on yedi kitabın yazarıydı. Jill'in babası o altı günlükken ölmüştü. Babası küçük bir yayınevinin sahibi olan ve küçük bir araziyi işleten Jill, San Francisco'da doğmuştu. Babası karısıyla kızına herhangi bir yokluk çekmeyecek, mali kaygı yaşamayacak kadar para bırakmıştı ama akrabaları kadar zengin değildiler. Jill erken gelişme gösterdiğinden annesi üç yaşındayken onu Münih'e götürüp Dr. Stock'un üstün yetenekli çocuklarla ilgili gözlem yapabilmek amacıyla kurduğu Gymnasium für Kinder'e yazdırmıştı. Okulda inanılmaz bir rekabet vardı; Jill'in test sonuçları ortalamaydı ama sevimli ve zeki bir kızdı. Beş yaşına geldiğinde Floransa'ya, benzer bir kurum olan Scuola Pantola'ya transfer edildi. Oradan İngiltere'ye, Kent'teki ünlü Tower Hill School'a gittiler. Sonra Amelia ya da herkesin kullandığı adla Melee, kızın bir yere kök salması gerektiğine karar verdi ve böylece Nantucket'ta bir ev kiralayıp Jill'i devlet okuluna yazdırdı.

Yurtdışında yaşayan çocuklar niçin yetersiz beslenirmiş gibi görünür bilmem ama genellikle öyle görünürler; Jill de karışık giyimi, karışık dilleri, çıplak bacakları ve sandaletleriyle eğitim avantajı onda bir dokunaklılık yaratmış gibi görünürdü. Çok seken bir

çocuktu. Okula seke seke giderdi. Eve seke seke dönerdi. Çekingendi. Pek pratik bir çocuk değildi; annesi de onu bu yönde teşvik ederdi. "Sen bulaşık yıkamayacaksın yavrucuğum," derdi. "Senin kadar zeki bir kız zamanını bulaşık yıkamaya harcayamaz." Vefalı bir hizmetkârları vardı –Melee'nin bütün hizmetkârları ona tapardı– ve Jill'in ev işiyle ilgili tek bildiği, onun yapmaması gereken bir iş olduğuydu. Ama on yaşlarındayken baklavalı çorap örmeyi öğrenmişti; bu şekilde eğlenmesine izin veriliyordu. Romantik bir kızdı. Güzel yazı defterine şunu yazmıştı: "Mrs. Amelia Faxon Chidchester, kızı Jill ile Ashmead Kontu Ludley-Huntington'ın Westminster Manastırı'nda yapılacak düğünlerini şereflendirmenizi rica eder. Kıyafet zorunluluğu: frak, madalya." Nantucket'taki evleri güzeldi; Jill yelkenli kullanmayı öğrenmişti. Annesi bir gün Nantucket'ta ona İngilizcemizde gerekli kelime hazinesi bulunmayan konudan, aşktan bahsetti. Akşamüzeriydi. Şömine yanıyordu, bir sehpanın üzerinde çiçekler vardı. Jill kitap okuyor, annesi de bir şeyler yazıyordu. Birden yazmaya ara verdi ve arkasına dönüp Jill'e bakmadan konuştu: "Yavrucuğum, şunu sana söylemem gerekir ki, ben savaş sırasında, Embarcadero'da bir kantinin başındaydım ve çok sayıda yalnız askere teslim oldum."

Jill yıkıldı. Annesinin söyledikleri hem duygusal hem zihinsel açıdan anlaşılmaz geliyordu ona. Ağlamak istiyordu. Annesini bir dizi yalnız askere, kendi ifadesiyle teslim olurken hayal edemiyordu. Annesinin tavrı meselenin bu yönüne kayıtsız kaldığını kesin bir otoriteyle ortaya koymaktaydı. Söylenenleri geçiştirmenin yolu yoktu. Sözler kızın bilincine bir meteor gibi düşmüş, orada kalmıştı. Belki yalandı ama annesi o güne kadar hiç yalan söylememişti. İşte o zaman Jill ilk kez annesinin kusurlarıyla yüzleşti. Annesi yalancı değildi ama sahtekârdı. Aksanı sahteydi, zevkleri sahteydi, müzik dinlerken takındığı melek ifadesi eski bir telefon numarasını hatırlamaya çalışan birinin ifadesiydi. İnatçı neşesi, daimi ağrıları ve acıları, acımasız snopluğu, kültür işgalcisi hakları, burnu büyük dostları, şiddetli ve anlamsız konuşmalarıyla, doğanın ferasetten tamamen yoksun olduğunu düşündürdü bir an Jill'e. Peki

Jill kendisine hayatı bağışlayan bu yabancıyla gözlerinin önündeki hayatın kendisi arasında, yani pencerenin dışında uzanan harika güzellikteki tarlalar ve ormanlar arasında kimseden yardım görmeden, tek başına bir sevgi ve bilgelik bağı oluşturmak durumunda mıydı? Onun yerine... Ama anne babasız bir hayat kuramayacak kadar genç, zayıf ve savunmasız hissediyordu kendini; bu yüzden de annesinin söylediği şeyi söylemediğine karar verdi ve bu reddi hafif bir öpücükle mühürledi.

Jill on iki yaşında yatılı okula gitti ve ne kadar ödül varsa hepsini kazandı. Akademik, sosyal ve atletik başarılarıyla rekor kırdı. Üniversite ikinci sınıfta San Francisco'daki akrabalarını ziyarete gitti ve Georgie Madison'la tanışıp ona âşık oldu. Jill'in zekâsı düşünülürse seçimi beklenmedikti ama ilgi alanları kendisinden bu kadar farklı bir erkek seçmesi sağduyulu sayılabilirdi. Georgie siyah saçlı, iri kemikli, sessiz bir adamdı; yumuşak görünümü her yaştan yetimin kalbini çalacak türdendi; Jill de yetimdi sonuçta. Georgie, San Francisco'da bir tersanede yönetici kadrosunun alt basamaklarında görevliydi. Yale mezunuydu ama Melee bir keresinde ona Thackeray sevip sevmediğini sorduğunda içtenlikle, kibarca hiç tatmadığını söylemişti. Bu cevap aile içinde fıkraya dönüşmüştü. Jill üniversite üçüncü sınıftayken Georgie'yle nişanlandı; üniversiteden yine bütün birincilikleri toplayarak mezun olduğundan bir hafta sonra da evlendiler. Georgie, Brooklyn'de bir tersaneye atandığında New York'a taşındılar; Jill büyük mağazaların birinde halkla ilişkilerde çalışmaya başladı.

Evliliklerinin ikinci ya da üçüncü yılında bir oğulları oldu, adını Bibber koydular. Zor bir doğum olmuştu, Jill bir daha çocuk doğuramayacaktı. Bibber daha küçükken Gordenville'e taşındılar. Jill kasabada şehirde olduğundan daha mutluydu, çünkü taşra onun yeteneklerine daha fazla fırsat sunuyordu. Çeşitli örgütlerdeki başkanlıkları birbirini izledi; kasabanın seyahat acentesini işleten dul kadın hastalandığında Jill işin başına geçip başarıyla yürüttü. Kasabada tek sorunları Bibber'a bakacak birini bulmaktı. Bir dizi yetersiz yaşlı kadın gelip geçti, onları liseli kızlar ve temizlikçi

kadınlar izledi. Georgie oğlunu ölçüsüzce seviyordu. Evet, parlak bir çocuktu ama babasının gözünde parlaklığı göz kamaştırıcıydı. Oğlanla yürüyüşe çıkıyor, oyunlar oynuyor, yatmadan önce de çocuğu yıkayıp bir masal anlatıyordu. Georgie evdeyken çocuğunun bütün ihtiyaçlarını karşılıyordu; iyi ki de öyleydi, çünkü Jill çoğu zaman eve kocasından daha geç saatte dönüyordu.

Jill seyahat acentesinin dizginlerini elinden bıraktığında bir Avrupa turu düzenlemeye karar verdi. Evlendiğinden beri yurtdışına çıkmamıştı; kendi biletini keserse yolculuk kârlı olurdu. En azından bunu ileri sürüyordu. Georgie'nin tersane işi iyi gidiyordu, aslında bedava seyahat ayarlamaya çalışması gereksizdi ama Georgie bir turu yönetme fikrinin onu heveslendirdiğini, dürttüğünü anlıyordu; sonunda fikrini onayladı, onu teşvik etti. Yirmi sekiz müşteri çıktı; temmuz başlarında Jill kendi ifadesiyle kuzularını alıp bir jet uçağına binerek Kopenhag'a doğru yola çıktı. Seyahat güneyde, Napoli'de son bulacak, Jill orada kuzularını memlekete dönen bir uçağa bindirecekti. Sonra Venedik'te Georgie'yle buluşacaklar ve orada birlikte bir hafta geçireceklerdi. Jill her gün kocasına kartpostallar gönderiyordu; müşterilerinden bazıları Jill'in tur liderliğinden o kadar memnundu ki, bizzat Georgie'ye mektup yazıp ne kadar sevimli, becerikli ve bilgili bir karısı olduğundan dem vuruyorlardı. Komşular dostça davranıyor, Georgie çoğunlukla akşam yemeklerini onlarla yiyordu. Henüz dört yaşını doldurmamış olan Bibber yaz kampına gönderilmişti.

Georgie Avrupa yolculuğundan önce Bibber'ı yoklamaya, arabayla New Hampshire'a gitti. Oğlanı müthiş özlemişti; dalıp gittiği anlarda karısının enerjik çehresinden çok çocuğu canlanmıştı gözünde. Uykuya dalabilmek için kurduğu hayallerde, biraz büyümüş olan Bibber'la zorlu bir Dolomitler turuna çıkıyorlardı. Geceler boyunca oğlunun kayadan kayaya tırmanmasına yardımcı oldu. Tepelerindeki zirvelerde ince bir kar tabakası yaz güneşinde parlıyordu. Sırt çantaları ve ipleriyle hava kararmadıktan az sonra Cortina'ya varıyorlardı. Kuzeye yaptığı yolculuğun katı gerçekleri bu Alp hayalleriyle keskin bir tezat teşkil ediyordu.

Araba yolculuğu günün büyük bölümünü aldı. Bir motelde huzursuz bir gece geçirdikten sonra sabah kampı keşfetmek üzere yola koyuldu. Hava değişkendi, Georgie dağ yollarındaydı. Kâh yağmur yağıyor kâh manzaraya solgun, bulutlu bir hava hâkim oluyordu – kasvetli olmasa da tatsız bir havaydı. Geçtiği çiftliklerin çoğu terk edilmişti. Kampa yaklaşırken, kampta ve çevresindeki manzarada uzak bir yaratının otoritesini hissetti; belki de yaz mevsimiyle kampı zamanın geri kalanıyla bağlantısız ara nağmeler olarak yaşadığı kendi deneyimi tekrarlanıyordu. Sonra, arazinin yükseldiği bir noktadan, aşağıda kampı gördü. Küçük bir göl vardı; aslında havuz demek daha doğru olurdu; çay rengi suyu ve çam ağaçlarıyla insanda jeolojik yorgunluk hissi uyandıran, yuvarlak gölcüklerdendi. Onun kendi kamp hatıraları güneşli, pırıl pırıldı; bu hazin su birikintisi ve çevresindeki çürümeye yüz tutmuş geçme tahta barakalar kendi sağlıklı anılarıyla şiddetli bir karşıtlık içindeydi. Güneş açtığında her şey çok farklı görünüyordur, diye düşündü – ısrar etti kendi kendine. Yönetim binasına giden yol oklarla işaret edilmişti; kampın müdiresi içerideydi. İşteki becerisi güzelliğini pek gölgeleyemeyen, mavi gözlü, genç bir kadındı. "Oğlunuzla biraz sorun yaşadık," dedi. "Pek uyum sağlayamadı. Hiç alışık olmadığımız bir durum. Çocukların evlerini özlemesi nadiren yaşadığımız, hatta hiç yaşamadığımız bir durumdur. Bunun tek istisnası bölünmüş ailelerin çocuklarıdır, ki onları da kesinlikle kabul etmeyiz. Normal sorunlarla başa çıkabiliyoruz ama beraberinde kendi başına yüklenemeyeceği kadar çok dert getiren çocuklarla başa çıkamıyoruz. Kural olarak, boşanmış çiftlerin çocuklarını kabul etmiyoruz."

"Ama Mrs. Madison'la ben boşanmış değiliz," dedi Georgie.

"Ya, bilmiyordum. Ayrı mısınız?"

"Hayır," dedi Georgie, "ayrı da değiliz. Mrs. Madison Avrupa'da seyahatte ama ben de yarın onunla buluşmaya gidiyorum."

"Ya, anlıyorum. Bu durumda Bibber'ın uyum göstermekte niçin bu kadar zorlandığını anlayamıyorum. Bakın, Bibber geldi, kendi anlatsın bize!"

Oğlan yanındaki kadının elini bırakıp iterek babasına koştu. Ağlıyordu.

"Aa, ağlama ama," dedi müdire. "Baban o kadar uzun yoldan sulugöz bir oğlanı mı görmeye geldi Bibber?"

Georgie sevgiden ve çaresizlikten kalbinin parçalandığını hissetti. Oğlunun gözyaşlarını silip öptü, göğsüne bastırdı çocuğu.

"Bibber'la küçük bir yürüyüşe çıksanıza," diye önerdi müdire. "Bibber size kampımızı göstermek ister belki."

Oğlan eline sımsıkı yapışmış da olsa, Georgie oğluna duyduğu sevgiyi aşan kimi sorumlulukları göğüslemek durumundaydı. İçinden gelen, çocuğu alıp götürmekti. Sorumluluğu ise çocuğu yüreklendirmek, hayatın zorluklarını göğüslemeye teşvik etmekti. "Kampta en sevdiğin yer neresi Bibber?" diye sordu coşkuyla; ses tonunun abesliğinin son derece farkındaydı ve gerekliliğinden hiç kuşkusu yoktu. "Kampta en çok sevdiğin yeri göster bana, hadi."

"En çok sevdiğim bir yer yok," dedi Bibber. Ağlamamak için kendini zor tutuyordu. "Şurası yemekhane," dedi, uzun, çirkin bir barakayı göstererek. Çürümüş olan tahtaların yerine sarı keresteler çakılmıştı.

"Piyesler de orada mı oynanıyor?" diye sordu Georgie.

"Piyes yok," dedi Bibber. "Piyes öğretmeni hastalandı, evine döndü."

"Peki orada mı şarkı söylüyorsunuz?"

"Baba, ne olur beni eve götür," dedi Bibber.

"Götüremem Bibber. Annen Avrupa'da, ben de yarın öğleden sonra uçağa binip onun yanına gideceğim."

"Ne zaman döneceğim eve?"

"Ancak kamp kapandığı zaman." Georgie cümlesinin yükünü kendi de hissetti. Oğlanın nefesinin acıyla hızlandığını fark etti. Bir yerlerde bir borazan çaldı. Sorumlulukları ile içgüdülerini birleştirmeye çalışan Georgie diz çöküp çocuğu kucakladı. "Bak canım, annene telgraf çekip gelemiyorum diyemem; annen yanımızda değilken bizim doğru dürüst bir evimiz yok ki. Ben akşam

yemeklerini dışarıda yiyorum, bütün gün de dışarıda oluyorum. Sana bakacak kimse yok evde."

"Her faaliyete katıldım," dedi çocuk umutla. Son merhamet yakarısıydı; faydası olmadığını görünce, "Benim gitmem lazım," dedi. "Üçüncü ders." Çamların altındaki aşınmış patikada uzaklaştı.

Georgie yönetim binasına dönerken kendisinin küçükken kampa bayıldığını, kampta en popüler çocuklardan biri olduğunu ve hiçbir zaman eve dönmek istemediğini düşünüyordu.

"Bence iyiye gidecektir," dedi müdire. "Zor dönemi atlatınca ötekilerden daha çok eğlenecek. Yine de sizin fazla kalmamanızı öneririm. Şimdi binicilik dersi var. İsterseniz gidip ata binerken izleyin onu, ders bitmeden de ayrılın. Ata binebildiği için çok gurur duyuyor, böylece acıklı bir vedalaşmadan da kaçınmış olursunuz. Bu akşam kamp ateşi yakıp bol bol şarkı söyleyeceğiz. Ateşin etrafında arkadaşlarıyla şarkı söylemenin üstesinden gelemeyeceği bir derdi yoktur eminim."

Kamp ateşinin etrafında şarkı söylemekten hoşlanan Georgie'ye bu sözler makul geldi. İnsan çocukken "Cumhuriyetin Savaş Şarkısı"nı bağıra çağıra söylemenin unutturamayacağı bir derdi olabilir miydi? Kendi kendine, "Akşamın çiyinde ve neminde ona bir anıt diktiler..." diye şarkı söyleyerek maneje yürüdü. Yağmur tekrar başlamıştı; Georgie oğlanın yüzündeki ıslaklığın gözyaşlarından mı, yağmur damlalarından mı kaynaklandığını bilemedi. At üstündeydi, bir seyis onu manejin etrafında gezdiriyordu. Bibber babasına el sallarken düşecek gibi oldu, oğlanın sırtı dönük olduğu bir anda Georgie uzaklaştı.

Uçakla Treviso'ya gidip Venedik trenine bindi; Jill onu arka kanallardan birinin üzerindeki bir İsviçre otelinde bekliyordu. Buluşmaları coşkuluydu; Jill'in yorgun ve zayıflamış olduğunu fark etmek Georgie'nin sevgisini azaltmadı. Kuzularını Avrupa'nın bir ucundan diğerine götürmek zorlu ve yorucu olmuştu. Georgie'nin istediği, üçüncü sınıf otellerinden Cipriani'ye geçmek, Lido'da bir baraka kiralayıp deniz kenarında bir hafta geçirmekti. Jill, Cipriani'ye geçmeyi reddetti –turistlerle dolu olsa gerekti–; Venedik'teki

ikinci günlerinde sabah yedide kalktı, diş fırçalarının konduğu bardağa hazır kahve doldurdu ve Georgie'yi bir telaş San Marco'ya, saat sekizdeki ayine sürükledi. Georgie Venedik'i biliyordu; Jill de onun resimlerle, mozaiklerle ilgilenmediğini biliyordu – ya da bilmesi gerekirdi; buna rağmen onu bir tarihi eserden diğerine adeta zorla götürdü. Georgie onun bıkıp usanmadan turistik gezi yapmayı alışkanlık edinmiş olduğunu tahmin etti ve anlayışlı davranıp alışkanlığın kendi kendine geçmesini beklemeye karar verdi. Öğle yemeği için Harry'yi önerince Jill, "Sen aklını mı kaybettin Georgie?" dedi. Yemeği bir trattoria'da yedikten sonra kapanış saatine kadar kilise ve müzeleri gezdiler. Georgie ertesi sabah Lido'ya gitmeyi teklif etti ama Jill, Maser'e gidip villaları görmek için planlar yapmıştı bile.

Jill Venedik'te geçirdikleri günler boyunca tur lideri olarak bütün becerisini sergiledi ama Georgie bunun nedenini anlamıyordu. Çoğumuz dünyayı ne kadar iyi tanıdığımızı sergilemekten hoşlanırız ama Jill'in taarruzunda hazdan eser yoktu. Bazı insanlar resme ve mimariye âşıktır ama onun Venedik'in hazinelerine yaklaşımında sevgiden eser yoktu. Georgie için güzelliğe tapınma bir muammaydı ama güzellik insanın espri anlayışını yok etmek zorunda mıydı? Jill sıcak bir öğle sonrasında bir kilisenin cephesi önünde durmuş, elindeki kitaptan yararlanarak Georgie'ye bilgi veriyordu. Tarihleri, deniz savaşlarını filan sıralıyor, Venedik Cumhuriyeti'nin tarihini Georgie'yi sınava hazırlarcasına özetliyordu. Üzerine vuran çiğ ışık güzelliğini bozuyordu; Venedik'e hâkim olan bayram havası Jill'in bilgililiğini, heyecanının katılığını biçimsizleştiriyordu. Jill onu Venedik'in ciddiye alınması gerektiği gerçeğiyle etkilemeye çalışıyordu. Georgie bu parlak mermerlerin, sintine sularının yıllanmış pis kokusunun hâkim olduğu bu labirentimsi, bakımsız mekânın anlamı, toplamı bu mu, diye düşünüyordu. Jill'in omuzlarına kolunu dolayıp, "Boş ver sevgilim, bırak bunları," dedi. Jill kolunu omuzlarından çekip, "Ne diyorsun, anlamıyorum," dedi.

Jill bir adres, bir çocuk, bir cüzdan, bir kolye kaybetmiş olsa, Venedik'i böylesine didiklemezdi. Georgie Venedik'teki günlerinin

geri kalanını ona bu esrarengiz arayışında eşlik ederek geçirdi. Ara sıra Bibber'ı ve kampı düşünüyordu. Treviso'dan uçağa binip memlekete döndüler; Jill, Gordenville'in daha yumuşak ve bildik ışığında yine eski haline dönmüş gibiydi. Eski mutluluklarına döndüler; Bibber kamptan salıverildiğinde onu bağırlarına bastılar.

Jill misafirlerine büyük ahşap evlerini gezdirirken, "Harika, değil mi, Amerikan konut mimarisinin en büyüleyici dönemi, değil mi?" diye sorardı hep. Evleri 1870'lerde yapılmıştı, uzun pencereleri, oval bir yemek odası ve kubbeli bir ahırı vardı. Bakımı zor bir ev olsa gerekti ama bu zorluklar –en azından partilerde– hiç hissedilmezdi. Yüksek tavanlı odalar ışıklıydı ve kendine has bir zarafetleri vardı – ciddi ve mahzundular, incelikli bir dengeye sahiptiler. Gözle görünür sosyal sorumlulukların tamamı Jill'e aitti; Georgie'nin sohbeti tersanelerle sınırlıydı ama kokteylleri hazırlayan, rostoyu kesen, şarap servisi yapan Georgie'ydi. Şöminede ateş yanar, çiçekler eksik olmaz, mobilyalar ve gümüşler pırıl pırıl parlardı; mobilyaları ve çatalları Georgie'nin parlattığını kimse bilmez ve tahmin edemezdi.

"Ev işi benim tarzım değil," demişti Jill; Georgie bu cümlenin doğruluğunu görecek kadar zekiydi, Jill'in kendi gözündeki bu tahsilli kadın imajını değiştirmesini beklemeyecek kadar zekiydi. Jill'in canlılığının ve neşesinin kaynağı büyük ölçüde bu imajdı.

Fırtınalı bir kış mevsiminde hiçbir hizmetkâr bulamamışlardı. Misafirleri olduğunda gelgeç bir aşçı bulabiliyorlardı ama işlerin geri kalanı Georgie'ye düşüyordu. Jill'in Columbia'da Fransız edebiyatı okuduğu ve Flaubert hakkındaki kitabını bitirmeye çalıştığı yıldı. Genellikle akşamları Jill yatak odasındaki çalışma masasının başında kitabıyla uğraşıyor olurdu. Bibber uyurdu. Georgie mutfakta pirinçlerle gümüşleri parlatırdı çoğu zaman. Önlük takardı. Viski içerdi. Etrafı sigara kutuları, ocakeşekleri, kâseler, ibrikler ve iri bir çatal-bıçak sandığıyla çevrili olurdu. Gümüş parlatmaktan hoşlanmazdı ama o parlatmasa gümüşler kararırdı. Jill'in kendi de dediği gibi, bu işler onun tarzı değildi. Aslında Georgie'nin de tarzı değildi, eğitiminin bir parçası da değildi ama Jill'in deyimiyle,

entelektüellikten uzak olsa bile, cinsel eşitlik mücadelesiyle bağdaştırılan bayağılıkları ve klişeleri benimseyecek kadar da uzak değildi. Bunun yakın zamanlara ait bir mücadele olduğunu biliyordu; gerçek bir mücadeleydi; amansız bir mücadeleydi; Jill ev işlerinden kaçınıyordu, evet, ama Georgie bunu gönülsüzce yapıyor olabileceğini seziyordu. O bir entelektüel olarak yetiştirilmişti; henüz birçok konuda özgürlüğünü elde etmiş sayılmazdı; Georgie görünürde daha serbest olduğuna, daha güçlü bir geleneksel konumda olduğuna göre, ev işi gibi konularda ödün vermek ona düşerdi. Jill'in kendi seçimiyle entelektüel bir eğitim görmediğini biliyordu ama başkaları tarafından yapılmış bu seçimin değiştirilmesi mümkün görünmüyordu. Georgie'nin huzursuz cinsel mizacı Jill'e yumuşaklık, sıcaklık ve aşkın karanlığını atfediyordu; çatalları parlatırken, peki diye düşünüyordu, bu vasıflarla zihin açıklığı arasında niçin bir tezat varmış gibi görünüyordu? Gelenek bütün hantallığıyla yüzyıllardır karar verme gücünü erkeklere teslim etmiş olduğundan, köklü egemenliklerinden vazgeçmeleri uzun bir süreç olacaktı; buna rağmen zihin gücünün erkeklere özgü bir vasıf olmadığını biliyordu. Öyleyse içgüdüleri neden her gece kollarının arasında yattığı kadının en azından kültürünü gizlemesi gerektiğini hissettiriyordu ona? Georgie'nin ona beslediği muazzam sevgi ile Jill'in kuantum kuramını anlayabilmesi arasında niçin bir çelişki varmış gibi görünüyordu?

Jill aşağı inip mutfak kapısının eşiğinde durarak Georgie'nin gümüşleri parlatışını seyretti. Hisleri şefkatliydi. Ne kadar iyi kalpli, yumuşak, azimli ve yakışıklı bir adamla evlenmişti. Kocası evleriyle nasıl da gurur duyuyordu. Ama sonra, onu seyrettikçe ruhu ürperdi, bir şüphe krizine tutuldu. Mutfak masasının üstüne eğilmiş bir kadının işini yapan kocası gerçekten bir erkek miydi? Yoksa yarım bir erkekle, anormal bir yaratıkla mı evlenmişti? Önlük takmaktan hoşlanıyor muydu? Travesti miydi? Peki bu durumda kendisi de mi anormaldi? Yo, böyle bir şeyi kabullenemezdi; kocasının mecbur olduğu için gümüşleri parlattığını kavramasını sağlayacak mantığı da kabullenemezdi. Ansızın imgeleminin derinliklerinde belli

belirsiz, hayvani bir parazit belirdi: cumartesi geceleri Jill'i döven, kaba arzularıyla azdıran ve yere diz çöktürüp parkeleri ovduran, kıllı, ayyaş bir denizci imgesi. İşte böyle bir erkekle evlenmeliydi. Kaderi oydu. Georgie başını kaldırdı, tatlı tatlı gülümsedi ve çalışmasının nasıl gittiğini sordu. "Ça marche, ça marche,"[1] dedi Jill bıkkın bir tavırla ve tekrar yukarı, masasının başına döndü. "Küçük Gustave sınıf arkadaşlarıyla hiç geçinemiyordu," diye yazdı. "Hiç mi hiç popüler değildi..."

Georgie işini bitirdiğinde yatak odasına geldi. Elini usulca Jill'in saçlarında gezdirdi. "İzin ver şu paragrafı bitireyim," dedi Jill. Georgie'nin duş aldığını, sonra odadaki halının üzerinde çıplak ayaklarının sesini ve mutlulukla yatağa uzanışını duydu. Jill hem görev duygusuyla hem de arzuyla harekete geçerek, ama aklı hâlâ Flaubert'in şanında, yıkandı, parfüm sürdü ve temiz, güzel kokulu çarşaflarıyla, birbirinin eşi olan iki ışık huzmesiyle tam bir kameriyeye benzeyen geniş yatağa, kocasının yanına uzandı. Bosquet,[2] diye düşündü, brume,[3] bruit.[4] Sonra kocasının kolları arasında doğrulup haykırdı: "Elle avait lu Paul et Virginie et elle avait rêvé la maisonnette de bambous, le nègre Domingo, le chien Fidèle, mais surtout l'amitié douce de quelque bon petit frère, qui va chercher pour vous des fruits rouges dans des grands arbres plus hauts que des clochers, ou qui court pieds nus sur le sable, vous apportant un nid d'oiseau..."[5]

"Allah kahretsin!" dedi Georgie. Müthiş bir hınçla konuşmuştu. Yataktan çıkıp dolaptan bir battaniye aldı ve salonda kendine yatak hazırladı.

---

1 (Fr.) "İyidir, ilerliyor." (ç.n.)

2 (Fr.) Koru. (ç.n.)

3 (Fr.) Sis. (ç.n.)

4 (Fr.) Ses. (ç.n.)

5 "*Paul et Virginie*'i okumuş, kamışlardan yapılmış kulübe, zenci Dingo, köpek Fidèle, hele –sizin için gidip çan kulelerinden daha yüksek ağaçlardan kırmızı yemişler toplayan veya size bir kuş yuvası getirmek için kumda yalınayak koşan– bir küçük erkek kardeşin tatlı sevgisi, onu hülyalara daldırmıştı." *Madame Bovary*, çev. Nurullah Ataç-Sabri Esat Siyavuşgil. (ç.n.)

Jill ağlamaya başladı. Georgie onun zekâsını kıskanıyordu – bunu anlamıştı. Ama cazip olabilmek için geri zekâlı taklidi mi yapması gerekiyordu? Fransızca birkaç kelime etti diye niye küplere biniyordu ki? Zekânın, bilginin, eğitimin sağladığı yararların erkek vasıfları olduğu varsayımı bir yüzyıldır geçerliliği kalmamış bir yaklaşımdı. Sonra bu acımasızlığın kalbine dayanılmaz bir baskı yaptığını hissetti. Kalbinin bağlarından biri kopuyormuş gibi geldi ona; sanki söz konusu organ bir fıçıydı ve içine o kadar çok keder doldurulmuştu ki, çocukluğun delinen hazine sandıkları gibi patlamıştı. Dönüp dolaşıp "zekâ" kelimesine geliyordu – zekâ söz konusuydu. Oysa bu kelimenin hissettiği acıdan tamamen bağımsız olması gerekirdi. Tartışılan şey zekâydı ama o anda etin, kemiğin duyarlılığına sahipti. Jill acının çıplak kemikleriyle, tencerede kaynayarak temizlenmiş, tazının dişleriyle cilalanmış kemikleriyle yüz yüzeydi; bu zekâda ölüm tadı vardı. Jill ağlaya ağlaya uykuya daldı.

Bir ara bir patırtıyla uyandı. Korktu. Georgie ona zarar verir miydi? Asırlık evin karmaşık düzeneğinde bir şey mi bozulmuştu? Hırsız mı girmişti? Yangın mı çıkmıştı? Ses banyodan gelmişti. Georgie'yi banyoda çırılçıplak yere diz çökmüş halde buldu. Kafası lavabonun altındaydı. Hemen yanına gidip ayağa kaldırdı. "İyiyim," dedi Georgie. "Çok sarhoşum, o kadar." Jill onu yatağa götürdü, Georgie hemen uyuyakaldı.

Birkaç gece sonra bir yemek daveti verdiler; Georgie'nin parlattığı bütün gümüşler kullanıldı. Davette hiçbir aksilik olmadı. Davetlilerden biri, bir avukat, kasabalarındaki bir skandalı anlattı. Mahallenin iki bulvarını birleştirecek altı kilometrelik bir karayolunun yapımı eyalet ve yerel yönetimler tarafından onaylanmıştı. Maliyeti üç milyon dolardı, ihale Felici adında bir müteahhide verilmişti. Yapılacak olan yol yarım yüzyıldır halka açık olan, bakımlı, geniş bir parkı yok edecekti. Parkın seksen yaşlarındaki sahibi San Francisco'da yaşıyordu ve ya çaresizliğinden ya kayıtsızlığından ya da öfkesinden ne yapacağını bilemez haldeydi. Bağlantı yolunun hiçbir yararı olmayacaktı; bu yola ihtiyaç olduğunu kanıtlayan herhangi bir trafik araştırması yapılmamıştı. Güzel bir

park ve hatırı sayılır miktarda vergi geliri vicdansız, paragöz bir müteahhide hibe edilmek üzereydi.

Bu tam Jill'in sevdiği türden bir olaydı. Gözleri parlıyordu, yüzüne renk gelmişti. Georgie onu hem gurur hem telaşla seyrediyordu. Jill'in yurttaşlık şevki tahrik edilmişti; bir sonuç elde edinceye kadar skandalın peşini bırakmayacağını Georgie biliyordu. Bu zorlu görev Jill'i çok mutlu etmişti ama o akşam bu mutluluk evini, kocasını, hayat tarzını da kapsıyordu. Pazartesi sabahı karayolu yapımını denetleyen çeşitli komisyonlarda fırtına estirerek skandalı doğruladı. Sonra bir komite oluşturdu ve dilekçe için imza topladı. Bibber'la ilgilenmek üzere Mrs. Haney adında yaşlı bir kadın bulundu; öğleden sonraları liseli bir kız gelip çocuğa kitap okuyordu. Jill kendini işine vermişti, gözleri parlıyordu, heyecanlıydı.

Aylardan aralıktı. Bir akşamüzeri Georgie, Brooklyn'deki ofisinden çıkıp alışveriş yapmak üzere New York'a gitti. Kent merkezindeki bütün yüksek binalar yağmur bulutlarının arasına gizlenmişti ama onların tepedeki varlığını bildik bir dağ sırası gibi hissediyordu. Ayakları ıslanmıştı, boğazı ağrıyordu. Sokaklar kalabalıktı; dükkân vitrinlerindeki süslemelerin çoğu öyle bir açıda yerleştirilmişti ki, anlamlarını kavrayamıyordu. Lord & Taylor'ın ışıktan kubbesini görebiliyordu ama Saks'ın önüne boylu boyunca yapıştırılmış koronun sadece çenelerini ve cüppelerini görüyordu. Kutsal müzik yağmur damlalarının arasında titreşiyordu. Ayağı bir su birikintisine battı. Hava karanlıktı; ışıklar yüzünden karanlık koyulaşıyordu. Saks'a girdi. İçerideki iyi giyimli, bol ışıklı talan sahnesi onu yerine mıhladı. İtişe kakışa dükkâna girip çıkan güruhlar tarafından ezilmemek için kenara çekildi. Soğuk algınlığının belirtilerini açıkça hissediyordu. Yanında duran bir kadın elindeki paketleri yere düşürdü. Georgie eğilip topladı. Kadının güzel bir yüzü, üzerinde siyah bir vizon manto vardı; Georgie kadının ayaklarının kendininkilerden de ıslak olduğunu fark etti. Kadın teşekkür etti; Georgie tezgâhlara hamle yapıp yapmayacağını sordu. "Niyetim oydu," dedi kadın, "ama vazgeçeceğim herhalde. Ayaklarım ıslak, soğuk algınlığından kurtulamayacağım galiba."

Georgie, "Ben de öyle," dedi. "Gelin sakin bir yer bulup bir şeyler içelim."

"Aa, olmaz, yapamam," dedi kadın.

"Neden ama?" diye sordu Georgie. "Bayram değil mi?"

Karanlık akşamüzeri bu kelimeyle değişiverdi. Bayram olması gerekirdi. Şarkıların, ışıkların sebebi oydu.

"Hiç öyle düşünmemiştim," dedi kadın.

"Hadi gelin," dedi Georgie. Kadına kolunu uzatıp caddeden aşağı yürüyerek sakin bir bara götürdü. İçkileri ısmarlayıp hapşırdı. "Sıcak bir banyo yapıp yatsanız iyi olur," dedi kadın. İlgisi tamamen anaççaydı. Georgie kendini tanıttı. Kadının adı Betty Landers'tı. Kocası doktordu. Kızı evliydi, oğluysa Cornell Üniversitesi son sınıfta okuyordu. Çoğunlukla yalnızdı ama son zamanlarda resme başlamıştı. Haftada üç kere Art Students League'e gidiyordu; Village'da bir atölyesi vardı. Üç dört kadeh içtikten sonra bir taksiye binip atölyeyi görmeye gittiler.

Georgie'nin atölye deyince aklına gelen türden bir yer değildi. Washington Meydanı'na yakın yeni bir apartmanda iki odalı bir daireydi ve bir kız kurusunun inine benziyordu. Betty Landers ona hazinelerini gösterdi. Kendi kullandığı kelime buydu. İngiltere'den aldığı yazı masası, Fransa'dan aldığı iskemle, imzalı Matisse taşbaskısı. Saçları ile kaşları koyu renkti, zayıf yüzlüydü, bir kız kurusu olabilirdi. Georgie'ye bir içki hazırladı; Georgie resimlerini görmek istediğinde tevazuyla göstermeyi reddetti ama Georgie şövalesi ile diğer gereçlerinin düzenli şekilde yerleştirilmiş olduğu banyoya istiflenmiş olan resimlerini daha sonra görecekti. Niçin sevgili olduklarını, bu yabancı kadının karşısında niçin bütün kısıtlamalardan ve giyiminden kurtuluverdiğini Georgie asla anlayamadı. Genç bir kadın değildi. Dirsekleriyle dizleri boğum boğumdu; sanki Daphne'nin uzak bir akrabasıydı ve az sonra çiçekli bir çalıya değilse de her yerde yetişen dayanıklı bir ağaca dönüşecekti.

İlk karşılaşmalarından sonra haftada iki üç kere buluşmaya başladılar. Georgie onunla ilgili Park Caddesi'nde oturduğu ve çoğu zaman yalnız olduğu dışında pek bir şey öğrenemedi. Georgie'nin

kıyafetleriyle ilgileniyor, büyük mağazaların indirimleri konusunda onu bilgilendiriyordu. Sohbetinin büyük bölümünü bu konu oluşturuyordu. Georgie'nin kucağında otururken ona Saks'ta kravatlarda, Brooks'ta ayakkabılarda, Altman'da gömleklerde indirim olduğunu söylüyordu. Bu arada Jill kampanyasına o kadar kendini vermişti ki, Georgie'nin gidiş gelişlerini fark etmiyordu bile, ama bir akşam kendisi salonda, Jill yukarı katta telefon başındayken, Georgie çirkin davranmış olduğunu düşündü. Noel öncesinde, karanlık bir akşamüzeri başlamış olan ilişkinin bitmesi gerektiğine karar verdi. Bir kâğıt alıp Betty'ye bir not yazdı: "Sevgilim, bu akşam San Francisco'ya gidiyorum; altı hafta kalacağım. Bir daha buluşmasak daha iyi olacağını düşünüyorum, eminim sen de benimle hemfikirsindir." Sonra San Francisco'nun yerine Roma'yı koyarak mektubu tekrar yazdı ve Betty'nin Village'daki atölyesine gönderdi.

Ertesi akşam eve döndüğünde Jill telefonda kampanyayla ilgili konuşuyordu. Liseli Mathilde Bibber'a kitap okumaktaydı. Oğluyla konuştuktan sonra kendine bir içki hazırlamak üzere aşağıya, kilere indi. Orada meşgulken merdivende Jill'in topuklu ayakkabılarının sesini duydu. Topuklar seri ve kindar bir ses çıkarıyordu sanki; Jill kilere geldiğinde yüzü solgun ve gergindi. Elleri titriyordu, bir elinde Georgie'nin yazdığı iki nottan birincisi vardı.

"Bu ne demek oluyor?" diye sordu.

"Nerede buldun onu?"

"Çöp sepetinde."

"Açıklayayım öyleyse," dedi Georgie. "Otur lütfen. Bir dakika otur, her şeyi açıklayacağım."

"Oturmam şart mı? Çok işim var."

"Hayır, oturman şart değil ama kapıyı kapatır mısın? Mathilde duymasın."

"Kapının kapatılmasını gereken bir şey söyleyeceğine inanamıyorum."

"Söyleyeceğim şu," dedi Georgie ve kapıyı kapattı. "Aralık ayında, Noel'den hemen önce bir metres tuttum, yalnız bir kadın. Yap-

tığım seçimin açıklaması yok. Kendine ait bir dairesi olduğu için belki. Genç değildi, güzel değildi. Yetişkin çocukları var. Kocası doktor. Park Caddesi'nde oturuyorlar."

"Aman Tanrım," dedi Jill. "Park Caddesi ha!" Sonra gülmeye başladı. "Bu kısmına bayıldım. Bir metres uydurmaya kalksan Park Caddesi'nde oturacağını tahmin edebilirdim. Ne kadar taşralısın."

"Söylediklerimin uydurma olduğunu mu düşünüyorsun?"

"Evet, öyle düşünüyorum. Beni incitmek için uydurduğunu düşünüyorum. Zaten hayal gücün öteden beri zayıftır. Thackeray'i tatmış olsan daha başarılı olabilirdin. İnanılır gibi değil. Park Caddesi'nde oturan bir haminne. Daha cazip bir şey uyduramaz mıydın? Alev alev kızıl saçlı bir Vassar mezunu? Siyahi bir gece kulübü şarkıcısı? Bir İtalyan prensesi?"

"Gerçekten bu olayı uydurduğumu mu düşünüyorsun?"

"Evet, öyle. Bence hepsi uydurma, iğrenç bir uydurma, ama anlat, anlat biraz şu Park Caddesi'nde oturan haminneyi."

"Başka anlatacağım bir şey yok."

"Anlatacağın bir şey yok, çünkü uydurma kapasiten kalmadı. Öyle değil mi? Sana bir tavsiye: Geniş hayal gücü gerektiren hiçbir işe kalkışma. Senin harcın değil."

"Bana inanmıyorsun."

"İnanmıyorum, inansam da kıskanmazdım. Benim gibi kadınlar kıskanmaz. Benim yapacak daha önemli işlerim var."

Evliliklerinin bu döneminde Jill'in karayolu komisyonuna saldırısı bir asma köprü görevi gördü; bu köprü sayesinde, çalkantılı duygularının üzerinde güvenli bir yerde hareket edebiliyor, karşılaşabiliyor, konuşabiliyor, yemek yiyebiliyorlardı. Jill açık duruşma yapılmasını sağlamaya çalışıyordu; komisyonun karşısına davasının ciddiyetini ve seferber edebildiği nüfuzlu destekçilerin sayısını kanıtlayacak dilekçe ve belgelerle çıkacaktı. Ne yazık ki tam o sıralarda Bibber ağır bir gribe yakalandı; ona bakacak birini bulmak zordu. Ara sıra Mrs. Haney gelip başucunda oturuyor, Mathilde öğleden sonraları ona kitap okuyordu. Jill'in Albany'ye gitmesi gerektiğinde Georgie bir gün işe gitmeyip evde kaldı. Jill'in önemli

bir randevusunun olduğu, Mrs. Haney'nin gelemediği bir başka gün de evde kaldı. Jill bu fedakârlıklardan ötürü ona gerçekten minnet duyuyordu; Georgie ise Jill'in zekâsını ve azmini takdir ediyordu. Savunucu ve organizatör olarak Jill kendisinden kat kat üstündü. Komisyon karşısına bir cuma günü çıkacaktı; Georgie mücadelenin bir bölümünü geride bırakmış olacaklarına seviniyor, sabırsızlanıyordu. Cuma günü saat altı civarında eve geldi. "Jill? Mathilde? Mrs. Haney?" diye seslendi ama cevap yoktu. Şapkasıyla paltosunu fırlatıp atarak koşa koşa Bibber'ın odasına çıktı. Odada ışık yanıyordu ama çocuk yalnızdı, görünüşe bakılırsa uyuyordu. Yatağına bir not iliştirilmişti: "Sevgili Mrs. Madison, teyzemle eniştem bize misafirliğe geldiler; eve gidip anneme yardım etmem lazım. Bibber uyuyor, farkına varmaz. Kusura bakmayın, Mathilde." Yastığın üstünde, notun yanı başında koyu bir kan lekesi vardı. Georgie çocuğa hafifçe dokununca alev alev yandığını gördü. Sonra uyandırmaya çalıştı ama Bibber uyumuyordu, bilincini kaybetmişti.

Georgie çocuğun dudaklarını ıslattı; Bibber'ın bilinci kollarını babasının boynuna dolayacak kadar bir süre yerine geldi. Böyle masum, küçücük bir insanın ağır hastalıkla boğuşmasını görmek Georgie'yi ağlattı. O küçük odadaki sevgi bir fırtınanın gücüne sahipti; çocuğu sıka sıka canını acıtmaktan korktu; duygularını bastırmak zorundaydı. Birbirlerine kenetlenmişlerdi. Sonra Georgie doktoru aradı. On kere aradı, her defasında sinir bozucu meşgul sinyaliyle karşılaştı. Sonra hastaneyi arayıp ambulans çağırdı. Oğlanı bir battaniyeye sarıp alt kata taşıdı; hiç değilse bir şeyler yapabildiği için minnet duyuyordu. Ambulans birkaç dakika içinde geldi.

Jill asistanlarından biriyle bir kadeh bir şey içmiş, biraz oyalanmıştı; eve ambulanstan yarım saat sonra geldi. "Muzaffer kahramanı selamlayın!" diye haykırdı boş eve girdiğinde. "Duruşma yapılacak, aşağılık namussuzlar tabanları yağladı. Felici bile konuşmamdan etkilendi; Carter, avukat olmalıymışsınız, dedi. Harikaydım resmen."

HABER: "Y.D. POSTA FLORANSA VIA RCA 22 23 9:35 AMELIA FAXON CHIDCHESTER – AMEXCO: BIBBER

PERŞEMBE GÜNÜ ZATÜRREDEN ÖLDÜ. DÖNEBİLİR MİSİN YOKSA BEN Mİ SANA GELEYİM SEVGİLER JILL"

Amelia Faxon Chidchester, Fiesole'de, eski arkadaşı Louisa Trefaldi'nin yanında kalıyordu. 23 Ocak günü akşamüzeri bisikletle Floransa'ya indi. Bisikleti selesi yüksek, eski bir Dutheil'di, küçük otomobillerden biraz daha yüksekte kalıyordu. Dünyanın en feci trafiklerinden birinde fütursuzca ilerliyordu. Birkaç dakikada bir bir Vespa'nın ya da troleybüsün altında can verme tehlikesi atlatıyor ama kimseye yol vermiyordu; al yanaklı çehresinde dingin bir ifade vardı. Yüksekte, bisikletçilere özgü uyurgezer süratiyle ilerler, her kavşakta karşısına çıkan ölüm tehlikesine tatlı tatlı gülümserken biraz doğaüstü görünüyordu; öyle olduğunu düşünüyor da olabilirdi. Tebessümü tatlı, gizemli ve sabitti; bisikletiyle birlikte savrulsa, havada uçarken bu ifadesindeki sabrın değişmeyeceğini düşündürüyordu. Var gücüyle pedal çevirerek bir köprünün üzerinden geçti, zarafetle bisikletinden indi ve ırmak kıyısından American Express bürosuna yürüdü. İçeride kendini atsız Amerikan kovboylarından ve daha da önemlisi, kendi gibilerden, gerçekten yolunu kaybetmiş, istenmeyen, dünyanın kıyılarında yaprak gibi süzülen, sadece mektup gelmiş mi diye öğrenmek için kuyrukta bekledikleri sürece bir araya gelenlerden ayırmak için havlar gibi bir tonda sağa sola İtalyanca selam yağdırdı. İçerisi kalabalıktı; trajik telgrafını kalabalığın ortasında okudu. Yüzündeki ifadeden telgrafın içeriğini tahmin etmek imkânsızdı. Derin bir iç çekerek başını kaldırdı. Üzerine bir asalet gelmişti sanki. Hemen cevap yazdı: "NON POSSO TORNARE TANTI BACI FERVIDI. MELEE."[1]

"Canımın içi," diyordu o akşam yazdığı mektupta. "Trajik haberini aldığımda müthiş üzüldüm. Onu daha yakından tanımadığım için Tanrı'ya şükredebiliyorum ancak; ne var ki bu konularda oldukça geniş bir tecrübeye sahibim ve hayatımın bu geldiğim aşamasında vefat konusunun üzerinde durmaktan pek hoşlanmıyorum. Burada hangi sokakta yürüsem, hangi binayı, hangi tabloyu

1 (İt.) "Dönemem, hararetle öperim. Melee." (ç.n.)

görsem Berenson'ı, Aziz Berenson'ı hatırlıyorum. Onu son gördüğümde dizlerinin dibine oturmuş ve bir uçan halısı olsa, koskoca dünyada hangi tablonun karşısına gitmek isteyeceğini sormuştum. Bir an bile tereddüt etmeden Hermitage Müzesi'ndeki Rafaello'nun Madonna'sını seçmişti. Dönmem mümkün değil. Doğrular er geç ortaya çıkar; doğrusu şu ki, kendi hemşehrilerimden hoşlanmıyorum. Senin buraya gelmene gelince, şu anda sevgili Louisa'da kalıyorum; biliyorsun onun gözünde iki kişi arkadaşlık, üç kişi kalabalıktır. Belki sonbaharda, kaybının acısı biraz hafiflemişken Paris'te birkaç günlüğüne buluşur, eski uğraklarımızı tekrar tavaf ederiz."

Oğlunun ölümü Georgie'yi perişan etmişti. Jill'i suçluyordu; suçlaması hem acımasızcaydı hem de mantıksız; sonuçta Georgie'nin hem acımasız hem mantıksız olabildiği anlaşılmıştı. Jill onun isteği üzerine Reno'ya giderek boşanma mutabakat kararı aldı. Georgie bunu bir ceza gibi uyguluyordu. Jill daha sonra Cleveland'da ders kitapları basan bir yayınevinde iş buldu. Keskin zekâsı ve cazibesi hemen fark edildi ve çok başarılı oldu ama tekrar evlenmedi; daha doğrusu, kendisinden son haber aldığımda evlenmemişti. En son Georgie'den haber aldım; bir gece telefon etti, mutlaka buluşup öğle yemeği yememiz gerektiğini söyledi. Saat on bir civarındaydı. Sanırım sarhoştu. O da tekrar evlenmemişti; o gece kadınlardan o kadar hınçla bahsetti ki, asla evlenmeyeceğini tahmin ettim. Jill'in Cleveland'daki işinden söz etti, Mrs. Chidchester'ın bisikletle İskoçya turuna çıktığını söyledi. O zaman Georgie'nin ne kadar olgunlaşmamış olduğunu, Jill'in ondan kat kat üstün olduğunu düşündüm. Öğle yemeği için onu arayacağımı söyleyince tersanenin numarasını, dahili numarasını, ev numarasını, Connecticut'taki yazlığının numarasını ve öğle yemeklerini yediği, kâğıt oynadığı kulübünün numarasını verdi. Bütün bu telefon numaralarını bir kâğıt parçasına yazdım ve telefonu kapattığımızda kâğıdı çöp sepetine attım.

Çev.: Roza Hakmen

Dönüşümler

I

Larry Actaeon klasik bir fiziğe sahipti: Kıvırcık saçlar, üçgen burun, iri ve çevik bir beden; ayrıca yeniliğe, buluşlara Periklesçi denebilecek bir ilgi duyardı. Tasarımını kendi yaptığı (iskele tarafına doğru yan yatan) bir yelkenlisi vardı; belediye başkanlığına adaylığını koymuştu (kazanamamıştı); dişi bir Finlandiya kurduyla Alman çoban köpeğini çiftleştirmişti (Amerikan köpek kulübü, melezi kataloğa dahil etmeye yanaşmamıştı); sevimli karısı ve üç çocuğuyla birlikte yaşadığı Bullet Park'ta köpeklerin yapay koku izlerini takip ettiği bir av düzenlemişti. Lothard and Williams yatırım bankası ortaklarındandı; uyanık ve taşkın mizacı şirkette takdir edilirdi.

Lothard and Williams dürüstlüğüyle ün yapmış son derece tutucu bir şirketti, ama bir açıdan aykırıydı. Şirketin bir kadın ortağı vardı. Mrs. Vuiton adlı bir dul. Şirketin esas ortaklarından olan kocası öldüğünde ortaklığa başvurmuştu. Zekâsı, güzelliği ve kocasının hissesini ortaklıktan çektiği takdirde zor durumda kalınacağı gerçeği ona avantaj sağlamıştı. En tutucu ortak Lothard Mrs. Vuiton'un adaylığını desteklemiş, ortaklığa kabul edilmişti.

Müthiş akıllı bir kadındı ve müthiş, kusursuz güzelliği aklını güçlendiriyordu. Otuz beş yaşlarında nefes kesen bir kadındı, firmaya katkıları hisseleriyle sınırlı olmadı. Larry'nin ondan hoşlanmadığı söylenemezdi –buna cüret edemezdi zaten–, ama güzelliğinin ve melodik sesinin bankacılıkta kendi uyanık ve taşkın tutumundan daha etkili olması onu en azından tedirgin ediyordu.

Lothard and Williams ortaklarının –yedi kişiydiler– özel ofisleri Mr. Lothard'ın ortadaki ofisini çevrelerdi. Hepsi olağan eski moda mobilyalarla döşenmişti; ceviz yazı masaları, ölmüş ortakların portreleri, koyu renk duvar ve halılar. Altı erkek ortağın hepsi köstekli saat, kravat iğnesi ve silindir şapka kullanırdı. Bir gün öğleden sonra Larry bu kasıtlı kasvet atmosferinde oturmuş, şirketin uzun vadeli bir tahviliyle ilgili sorunları tartar ve satışta durgunluk yaşarken birdenbire tamamını bir emeklilik fonu müşterisine satarak elden çıkarabilecekleri geçti aklından. Heyecanı ve taşkınlığıyla harekete geçerek Mr. Lothard'ın ofisinin dış bölmesinden hızla geçip ikinci kapıyı açıverdi. Karşısında Mrs. Vuiton'u buldu, üzerinde sadece bir kolye vardı. Yanında Mr. Lothard duruyordu, onun da üzerinde sadece bir kol saati vardı. "Ah, çok affedersiniz!" dedi Larry ve kapıyı kapatıp masasının başına döndü.

Mrs. Vuiton'un görüntüsü hafızasına kazınmış, adeta dağlanmıştı. Yüzlerce çıplak kadın görmüştü hayatta, ama bu kadar çarpıcısını görmemişti. Teninin parlak, incimsi beyazlığını unutamıyordu. Çıplak kadının dokunaklılığı ve güzelliği hafızasına bir ezgi gibi yerleşti. Görmemesi gereken bir şeyi görmüş, Mrs. Vuiton ona fesat ve ahlaksız bir ifadeyle, dik dik bakmıştı. Kırdığı potun felakete yol açacağı duygusunu üzerinden atamıyor, mantık yürüterek savunamıyordu; tazminata ve intikama yol açacak bir suça bulaşmıştı sanki. Kapıyı tıklatmadan açıvermesinin nedeni salt heyecandı; salt heyecan ise kendisine sorulursa masum bir dürtüydü. Kendini niçin dert, talihsizlik ve felaketin ortasındaymış gibi hissetsindi? Şehvet insan doğasında mevcuttu; aynı şey yüzlerce ofiste yaşanıyor olabilirdi. Gördüğünün sıradan bir sahne olduğunu söylüyordu kendi kendine. Ama Mrs. Vuiton'un teninin beyazlığı,

kendine hâkim, delici bakışı sıradanlıktan uzaktı. Yanlış bir şey yapmadığını söyleyip duruyordu kendine, ama iyiyle kötüye, başarı ve ödüllendirmeye ilişkin kavramlarının altında gerçeğin inatçı ve sancılı doğası yatıyordu; Larry kaderinde yazılı olmayan bir şeyi gördüğünü biliyordu.

Birkaç mektup dikte etti, telefon çaldığında cevap verdi, ama o günün geri kalanında önemli hiçbir iş yapmadı. Finlandiya dişi kurdunun yavrularından kurtulmak için girişimlerde bulundu. Bronx Hayvanat Bahçesi ilgilenmedi. Amerikan köpek kulübü onun yeni bir tür değil, bir hilkat garibesi yarattığını söyledi. Kuyumcuların, büyük mağazaların ve müzelerin vahşi köpekler tarafından korunduğunu öğrenmişti; Macy's, Cartier ve Modern Sanat Müzesi'nin güvenlik departmanlarına telefon etti, ama hepsinin köpekleri vardı zaten. Akşamüzerinin son dakikalarını pencerenin önünde geçirdi; o da muazzam beceriksizler ve sıkılanlar –işsiz güçsüz berber, kimsenin uğramadığı antikacıdaki tezgâhtar, aylak sigortacı, iflasın eşiğindeki tuhafiyeci– topluluğuna katılmıştı; kentin pencerelerinin önünde durup günün tükenişini seyreden binlerce kişiden biriydi. Adını koyamadığı bir akıbet refahını tehdit ediyordu sanki; taşkınlığına ve sağduyusuna kavuşamıyordu bir türlü.

Saat yedide Doğu Yakası'nda yemekli bir müdürler toplantısına katılacaktı. Gece kıyafetini bir takım elbise kutusu içinde şehre getirmişti; ev sahibi onu evinde yıkanmaya ve giyinmeye de davet etmişti. Saat beşte ofisten çıktı; vakit öldürmek ve becerebilirse moralini düzeltmek için Elli Yedinci Sokak'a kadarki yaklaşık dört kilometreyi yürüdü. Buna rağmen saat henüz erkendi, bir içki içmek üzere bir bara girdi; mahallenin bekâr kadınlarının toplandığı ve iyi ağırlandığı yerlerden biriydi; gün boyu peş peşe şerileri devirdikten sonra kokteyl saatini kaçırmamak üzere toplandıkları bir bar. Kadınlardan birinin köpeği vardı. Larry içeri girer girmez, mastı ona doğru hamle yaptı. Tasmasından bir masanın bacağına bağlanmıştı; Larry'nin üzerine o kadar şiddetle saldırdı ki, masayı yarım metre kadar sürükleyerek bir iki içki kadehini devirdi. Larry'ye ulaşamadı, ama ortalık karıştı; Larry barın hanımlardan en

uzak köşesine gitti. Köpek heyecanlanmıştı; sert, keskin havlamaları barda yankılanıyordu. "Ne bu halin Smoky?" dedi köpeğin sahibi. "Ne bu halin kuzum? Benim küçük köpeciğime ne oldu böyle? Bu benim Smoky'ciğim olamaz. Başka bir köpek bu..." Köpek Larry'ye havlamaya devam ediyordu.

"Köpekler sizden hoşlanmıyor galiba," dedi barmen.

"Ben köpek yetiştiricisiyim," dedi Larry. "Köpeklerle çok iyi anlaşırım."

"Tuhaf doğrusu," dedi barmen, "o köpeğin havladığını hiç duymadım bugüne kadar. Kadın haftanın yedi günü her akşamüzeri buraya gelir, köpeği de her zaman yanındadır, ama ağzından bir ses çıktığını ilk kez duyuyoruz. İçkinizi yemek salonunda içseniz?"

"Yani Smoky'yi rahatsız mı ediyorum, onu mu demek istiyorsunuz?"

"Eh, kadın benim devamlı müşterim, sizi ise ilk kez görüyorum."

"Pekâlâ," dedi Larry, onayına elinden geldiğince duygu katarak. Elinde içkisiyle bir kapıdan boş yemek salonuna geçti ve masalardan birine oturdu. O çıkar çıkmaz köpeğin havlaması kesildi. Larry içkisini bitirip oradan ayrılmak için başka bir çıkış kapısı aradı ama başka kapı yoktu. Bardan geçerken Smoky tekrar ona doğru hamle yaptı, baş belasının gitmesi herkesi memnun etti.

Davetli olduğu eve daha önce birçok kez gittiği halde adresi unutmuştu. Kapı girişini, lobiyi hatırlayacağını ummuş, ona güvenmişti, ama lobiye adımını attığında, bu tür yerlerin birbirine benzerliği sorunuyla karşılaştı. Siyah beyaz döşeme taşları, sahte bir şömine, iki İngiliz koltuğu ve çerçeveli bir manzara resmi vardı. Hepsi gözüne tanıdık görünüyordu, ama bunun bildiği on-on beş lobiden herhangi biri olabileceğini düşünüp asansörcüye Fullmer'ların orada oturup oturmadığını sordu. Adam "Evet," deyince Larry asansöre bindi. Sonra, Fullmer'ların dairesinin bulunduğu onuncu kata çıkacaklarına, aşağı inmeye başladılar. Larry'nin aklına ilk gelen, Fullmer'ların holü boyatıyor olabileceği, bu ya da buna benzer bir aksilik ya da değişiklik yüzünden servis asansörünü kullanması gerekebileceğiydi. Asansörcü kapıyı açtığında karşısında

tepeleme dolu küllüklerin, kırık bebek arabalarının, asbest kaplamaları delinmiş boruların tıkış tıkış yığılı olduğu cehennemi bir bölme buldu. "Şu kapıdan geçip öteki asansöre bin," dedi asansörcü.

"Niye servis asansörüne biniyorum ki?" diye sordu Larry.

"Kural böyle," dedi adam.

"Anlayamadım," dedi Larry.

"Bana bak," dedi adam. "Boşuna nefes tüketme. Servis asansörüne bineceksin, işte o kadar. Bütün kuryeler hep aynısınız, apartmanın sahibiymiş gibi ön kapıdan girmek istersiniz. Ama bu apartmanda ön kapıdan giremezsiniz. Yönetim bütün teslimatların servis kapısından yapılacağını söylüyor, yönetimin sözü geçer burada."

"Ben kurye değilim ki," dedi Larry. "Misafirim ben."

"O kutu ne peki?"

"Kutunun içinde gece kıyafetim var," dedi Larry. "Şimdi beni onuncu kata, Fullmer'ların dairesine çıkar."

"Özür dilerim beyefendi ama kuryeye benziyorsunuz gerçekten."

"Ben yatırım bankacısıyım," dedi Larry, "müdürler toplantısına gidiyorum; kırk dört milyon dolarlık bir tahvilin satış garantisini tartışacağız. Mal varlığım dokuz yüz bin dolar. Bullet Park'ta yirmi iki odalı bir evim, bir köpek çiftliğim, iki atım, üniversiteye giden üç çocuğum, yedi metrelik bir yelkenli teknem ve beş otomobilim var."

"Aman Tanrım," dedi asansörcü.

Larry yıkandıktan sonra görünüşünde bir farklılık olup olmadığını anlamak için aynaya baktı, ama aynadaki çehre fazlasıyla tanıdıktı; defalarca tıraş edip yıkadığı yüzün ona bir sır ifşa etmesi imkânsızdı. Yemeği ve toplantıyı atlattıktan sonra diğer müdürlerle viski içti. Kurye zannedilmiş olmanın rahatsızlığını tanımlayamadığı bir şekilde hâlâ hissediyordu; tedirginliğinden biraz olsun kurtulabilmek için yanındaki adama, "Biliyor musunuz, bu akşam asansörde yukarı çıkarken asansörcü beni kurye zannetti," dedi. Dert ortağı ya duymadı ya anlamadı ya da umursamadı. Salonun karşı tarafında birinin söylediği bir lafa kahkahalarla güldü; her zaman ilgi toplamaya alışmış olan Larry bir şeyleri daha kaybettiği hissine kapıldı.

Taksiyle Grand Central istasyonuna gidip isyankâr ruhları, sarhoşları ve yolunu kaybetmişleri bir araya toplayan mahalli trenlerden birine bindi. Kondüktör pembe suratlı, yakasına bir gül takmış, cüsseli bir adamdı. Yolcuların çoğuyla iki çift laf ediyordu.

"Aynı yerde mi çalışıyorsun?" diye sordu Larry'ye.

"Evet."

"Yorktown'da biracıda, değil mi?"

"Hayır," dedi Larry ve son birkaç saatte yüzünde peydahlanmış olması gereken yara izlerini, kırışıkları ve başka değişiklikleri anlayabilmek için elini yüzünde gezdirdi.

"Restoranda çalışmıyor muydun?" diye sordu kondüktör.

"Hayır," dedi Larry alçak sesle.

"Tuhaf," dedi kondüktör. "Frakı görünce garson sandım."

Trenden indiğinde saat biri geçiyordu. İstasyon da, taksi durağı da kapanmıştı, otoparkta birkaç araba kalmıştı sadece. İstasyona gidip gelmek için kullandığı küçük Avrupa arabasının farlarını yaktığında ışığın çok solgun olduğunu gördü, marşa bastığında ise, motorun her dönüşüyle zayıflayıp tamamen söndüler. Birkaç dakika sonra akü iflas etti. Ev aslında yakındı, bir kilometreden biraz fazla yolu vardı, yürümeye de itirazı yoktu. Boş sokaklarda hızla yürüyerek evinin önündeki araba yolunun kapısını açtı. Tam kapıyı arkasından kapatırken bir koşuşturma ve hızlı nefes sesleri duydu; köpekler dışarıdaydı.

Karısı seslere uyandı ve Larry'nin evde olduğunu zannederek yardım etsin diye seslendi. "Larry! Larry, köpekler dışarı çıktı! Köpekler kaçtı! Larry, çabuk gel ne olur, köpekler kaçtı, birini kovalıyorlar galiba!" Larry düşerken karısının kendisine seslendiğini duydu, pencerede yanan sarı ışıkları gördü, ama daha fazla bir şey göremedi.

II

Orville Betman evlendiğinden beri her yaz olduğu gibi bu yaz da üç ayını New York'ta yalnız başına geçirmişti. Büyük bir dairesi, iyi bir hizmetçisi ve çok sayıda arkadaşı vardı, ama karısı yoktu.

Bazı erkeklerin cinsel eğilimleri bir sindirim sistemi kadar zinde, seçicilikten uzak ve talepkârdır; bu güdüleri aşk acısının çapraz ışıklarıyla aydınlatmak, bronşlara ayinler ve müzik icat etmek kadar trajik olur. Bu erkekler turta yerken kutsal bir eylem içinde olduklarını düşünmezler; ani bir sevişme için de aynı şey geçerlidir. Ama Betman böyle değildi. Karısına âşıktı, yeryüzünde âşık olduğu tek kadın da oydu. Karısının sesine, zevklerine, yüzüne, zarafetine, varlığına ve hafızasına âşıktı. Betman yakışıklı bir adamdı, tek başınayken kadınlar peşine düşerdi. Onu evlerine davet eder, onun evine zorla girmeye çalışır, koridorlarda, bahçe yollarında üstüne atlarlardı; aralarından biri East Hampton'da plajda Betman'ın mayosunu çekip indirmişti, ama bu tacizlere rağmen Betman'ın aşkı bir tek Victoria'ya yönelirdi.

Betman şarkıcıydı. Sesi geniş yelpazesi ve güzelliğiyle değil, ikna ediciliğiyle öne çıkardı. Meslek hayatının başında bir on sekizinci yüzyıl müziği resitali vermiş, eleştirmenlerin alaylarına maruz kalmıştı. O da televizyona kaymış, bir süre çizgi filmlerde seslendirme yapmıştı. Sonra tesadüfen sigara reklamına çıkma teklifi almıştı. Dört cümlelik bir repliği vardı. Sansasyonel bir reklam olmuştu. Sigara satışları yüzde sekiz yüzlük artışla tavan yapmış, sırf bu reklamdan toplam elli bin doların üzerinde para kazanmıştı. Sesinin ikna edici özelliğini saptamak ya da taklit etmek imkânsızdı, ama şaşmazdı. Şarkılarda övdüğü ne olursa olsun –ayakkabı boyası, diş macunu, yer cilası– yüzlerce, binlerce erkek ve kadın övgüsüne karşı koyamıyordu. Küçük çocuklar bile onun sesine kulak veriyordu. Çok zengindi elbette, işi de kolaydı.

Karısını ilk kez yağmurlu bir gecede Beşinci Cadde otobüsünde görmüştü. O zamanlar sarı saçlı, genç, incecik bir kadındı; Betman daha onu gördüğü anda o güne kadar hiç hissetmediği ve aslında bir daha da hissetmeyeceği olağanüstü bir çekime ya da tutkuya kapılmıştı. Bu hararetli duygu, kadın Beşinci Cadde'nin kuzeyinde bir durakta otobüsten indiğinde onu takip etmesine yol açmıştı. Her coşkulu ve temiz kalpli âşık gibi, ilgisini ne şekilde gösterirse göstersin yanlış anlaşılıp iğrenç bir taciz olarak algılanacağını gayet iyi

biliyor ve bundan ötürü acı çekiyordu. Kadın bir apartman kapısına doğru yürüdü ve tentenin önünde şemsiyesini silkelemek için durdu.

"Hanımefendi?" dedi Betman.

"Evet?"

"Sizinle bir dakika konuşabilir miyim?"

"Hangi konuda?"

"Adım Orville Betman," dedi. "Televizyon reklamlarında şarkı söylüyorum. Sesimi duymuş olabilirsiniz. Ben..." Kadının bakışları ve ilgisi Betman'dan ışıklı lobiye kayınca o gün öğleden sonra kaydettiği bir reklamın şarkısını içten, tatlı ve erkeksi bir sesle söyledi:

Gream'le bulaşık

Hem kolay hem şık.

Sesi herkesi etkilediği gibi onu da etkiledi, ama sadece bir anlığına. "Ben televizyon seyretmem," dedi. "Nedir istediğiniz?"

"Sizinle evlenmek istiyorum," dedi Betman içtenlikle.

Kadın gülüp lobiye girdi ve asansöre doğru ilerledi. Kapı görevlisi beş dolar karşılığında Betman'a kadın hakkında bilgi verdi: Adı Victoria Heatherstone'du ve 14-B'de yatalak babasıyla oturuyordu. Betman'ın çalıştığı televizyon kanalının araştırma bölümü ertesi sabah birkaç saatte yeni veriler buldu: O yılın baharında Vassar'dan mezun olmuştu ve Doğu Yakası'nda bir hastanede gönüllü olarak çalışıyordu. Stajyer senaryo denetçilerinden biri Victoria'nın sınıf arkadaşıydı ve oda arkadaşını da yakından tanıyordu. Betman birkaç gün sonra Victoria'yla karşılaşabileceği bir kokteyle gitmeyi başardı; onu yemeğe çıkardı. Victoria'yı otobüste ilk gördüğündeki içgüdüsünde yanılmamıştı. Victoria onun için yaratılmıştı, kaderiydi. Taleplerine bir iki hafta direndikten sonra pes etti. Ama bir sorun vardı. Yaşlı babası –Trollope uzmanı bir akademisyendi– gerçekten yatalaktı, Victoria onu terk ettiği takdirde babasının öleceğini düşünüyordu. Kendi hayatını kısıtlama pahasına da olsa, onun ölümünü vicdanında taşıyamazdı. Fazla yaşaması beklenmiyordu; babası öldüğünde Betman'la evlenebilirdi; vaadinin içtenliğini kanıtlamak için Betman'ın metresi oldu. Betman mutluluktan havalara uçuyordu. Ne var ki yaşlı adam ölmüyordu.

Betman evlenmek istiyordu; birlikteliklerinin kutsanmasını, kutlanmasını ve duyurulmasını istiyordu. Victoria'nın haftada iki üç kere evine gelmesi yeterli değildi onun için. Bir süre sonra yaşlı adam felç geçirdi ve doktoru New York'tan ayrılmasını tavsiye etti. Albany'de bir evi vardı; oraya taşındı, böylece Victoria da serbest kaldı, en azından yılın dokuz ayında serbestti. Betman'la evlendi, çocukları olmadığı halde çok mutluydular. Ne var ki haziranın ilk günü, ölüm döşeğindeki ihtiyarın yazı geçireceği Lake St Francis'te bir adaya gidiyor ve kocasına ancak eylülde dönüyordu. İhtiyar, kızını hâlâ bekâr zannediyordu, Betman'ın onu ziyaret etmesi yasaktı. Bir posta kutusu adresine haftada üç kere mektup yazıyor, karısı çok daha seyrek cevap veriyordu; çünkü, diye açıklıyordu, babasının tansiyonu, ateşi, sindirimi ve gece terlemeleri dışında yazacak bir şey yoktu. Babası sürekli ölüm döşeğindeydi. Betman adayı da, yaşlı adamı da hiç görmediği için ada doğal olarak zihninde efsanevi bir yer olarak canlanıyordu, her yıl üç ayını yalnız başına ıstırap çekerek geçiriyordu.

Yaz mevsiminde bir pazar sabahı uyandığında karısına olan aşkını o kadar yoğunlukla hissetti ki, seslendi ona: "Victoria! Victoria!" Kiliseye gitti, öğle yemeğinden sonra hizmetçiye izin verdi ve akşamüzeri yürüyüşe çıktı. Dışarıda bir cehennem sıcağı vardı, yüksek ısı şehri zamanın özüne yaklaştırıyordu sanki; sıcak kaldırımların kokusu tarihe aitti. Bir arabanın açık penceresinden fıstık ezmesiyle ilgili şarkı söyleyen kendi sesini duydu. East River Drive'da trafik yoğundu; trafiğin hüzünlü nefesi yürüdüğü yere ulaşıyordu. Şehrin bütün girişlerinde trafik yoğun olsa gerekti, pazar gününün sonundaki bu araba kuyruklarını düşününce gün katı bir senaryoya tabiymiş gibi geliyordu ona; senaryo kısmen trafikten, kısmen şehrin paralel sokaklarından dökülen yaldızlı ışıktan, kısmen ses toplamından bir yaprak ayıklanmışçasına uzaktan gelen bir gök gürültüsünden ve kısmen yalnız geçirdiği ayların dayanılmaz manevi kışından oluşuyordu. Tek aşkına duyduğu ihtiyaç onu felç ediyordu. Hava kararıktan kısa bir süre sonra arabasına binip kuzeye doğru yola çıktı.

Geceyi Albany'de geçirdi, sabahın ilerlemiş bir saatinde Lake St Francis kasabasına vardı. Küçük, hoş bir tatil kasabasıydı, revaçta değildi, ama ölü de değildi. Tekne kiralanan iskelede Temple adasına nasıl gidebileceğini sordu. "Haftada bir gelir gemi," dedi adam. "Erzak ve ilaç almaya gelir, ama bugün gelmez herhalde." Parmağıyla bir mil kadar uzaktaki adayı işaret etti. Betman dıştan takma motorlu bir tekne kiralayıp göle açıldı. Adanın etrafını dolaşıp iskelesi olan bir koya tekneyi bağladı. Tepedeki ev eski moda ve abes bir yapıydı, çıra gibi yanması işten değildi, katrandan kararmıştı ve alelacayip bir Ortaçağ zevkiyle bezenmişti. Ahşap çatı kaplamalı yuvarlak kule ve yine ahşap korkuluk duvarı bir 22 kalibrenin ateşiyle kül olurdu. Ulu köknarlar ahşap şatoyu çevreliyor ve karanlığa gömüyordu. O parlak güneşli sabah vaktinde ev o kadar karanlıktı ki, odaların çoğunda ışık yanıyordu.

Betman verandayı geçip kapının camlı bölmesinden içeri bakınca uzun bir hol ve holün sonunda iki yanında tırabzan babaları olan bir merdiven gördü. Birinde mat tunçtan bir Venüs duruyordu. Venüs'ün bir elinde tuttuğu dalın iki elektrikli mumu köknarların karanlığını yarıyordu. Duruşunda iffetten eser yoktu, bacaklarının ayrık olması onu tamamen savunmasız ve biraz da acıklı kılıyordu; Venüs zaman zaman böyle görünür. Öteki tırabzan babasında Hermes vardı; havada uçan bir Hermes. Onun da elinde yanmakta olan iki elektrikli mum vardı. Koyu yeşil halı kaplı merdiven vitraylı bir pencereye çıkıyordu. Vitrayın renkleri karanlıkta bile inanılmaz derecede parlak ve birbiriyle uyumsuzdu. Betman zili çaldığında yaşlıca bir hizmetçi tırabzana tutunarak merdivenden indi. Topallıyordu. Kapıya geldiğinde camdan Betman'a bakıp başını iki yana sallamakla yetindi.

Betman kapıyı açtı, kolayca açılıyordu. "Ben Mr. Betman," dedi alçak sesle, "karımı görmek istiyorum."

"Şu anda göremezsiniz. Kimse göremez. Onun yanında."

"Onu görmem şart."

"İmkânı yok. Gidin lütfen. Lütfen gidin buradan." Kadının yakarısında korku seziliyordu.

Köknarların ilerisinde göl ayna gibi dümdüz uzanıyordu, ama ağaçlardaki rüzgâr sesi denizi o kadar hatırlatıyordu ki, Betman'ın gözleri bağlı olsa evin denize uzanan bir burunda olduğunu sanırdı. Sonra aşkın alanına ölümün girdiği anı yaşamakta olduğunu düşündü ya da hissetti. Bunlar hayatın çıplak gerçekleri değil, köklü ve görünmez fırtınalarıydı ve onu akıntıya kapılmışçasına sürüklemekteydi. Bunun üzerine Betman şarkı söyledi:

Senin yürüdüğün her yerde,
serin rüzgârlar esecek düzlüklerde;
Oturunca gölge etmek için
ağaçlar bir araya gelecek...

Yaşlı hizmetçi belki kibarlığından, kesmek istemediği için, belki de Handel'in ezgisiyle sözlerden etkilendiği için hiçbir şey demedi. Betman üst katta bir kapının kapandığını, ardından halının üzerinde ayak sesleri duydu. Victoria hızla parlak, çirkin pencerenin önünden geçip aşağıya, Betman'ın yanına geldi. Yeryüzünde onun öpücüğü kadar tatlı bir şey olamazdı.

"Benimle gel, hemen dönelim," dedi Betman.

"Gelemem sevgilim, bir tanem. Ölüm döşeğinde."

"Daha önce kaç kez aynı şeyi düşündün?"

"Ah, biliyorum, ama bu sefer gerçekten ölüm döşeğinde."

"Gel benimle."

"Gelemem. Ölmek üzere."

"Gel."

Betman onu elinden tutup kapıdan çıkardı, sivri çam iğnelerinin oluşturduğu tehlikeli halıdan yürütüp iskeleye indirdi. Gölün karşı kıyısına konuşmadan geçtiler; öyle ciddi bir ruh hali içindeydiler ki, hava, saat ve ışık elle tutulur gibiydi. Betman teknenin parasını ödedi, karısına arabanın kapısını açtı ve güneye doğru yola çıktılar. Anayola gelinceye kadar karısına hiç bakmadı; sonra dönüp onun ışıl ışıl gençliğine kendini bıraktı. Onu fazlasıyla sevdiği için beyaz kolları, saçlarının rengi, gülümsemesi dikkatini dağıtıyordu. Bir şeritten diğerine yalpalıyordu, bir kamyon arabayı ezdi.

Victoria öldü elbette. Betman sekiz ay hastanede kaldı, ama tekrar yürüyebilir hale geldiğinde, sesinin ikna ediciliğinden bir şey kaybetmemiş olduğunu gördü. Onun ahşap cilası, çamaşır suyu ve elektrik süpürgesi şarkılarını hâlâ dinleyebilirsiniz. Daima önemsiz şeylere dair şarkılar söyler, acı ve aşkın evrenselliğine asla değinmez, ama binlerce erkek ve kadın sanki onlardan bahsediyormuş, bu onun şarkısıymış gibi dükkânlara akın eder.

III

Mrs. Peranger'ın kulübe girişini izlemek mahalle maçında takım seçmeye benzerdi biraz; heyecanlı bir şeydi. Yemek salonuna doğru ilerlerken hastane komitesinde birlikte çalıştığı Mrs. Bebe'ye kaçamak, dalgın bir tebessüm bahşederdi. El sallayıp bağırarak seslenen Mrs. Binger'ı görmezden gelirdi. Mrs. Evans'ı iki yanağından hafifçe öper, ama ara sıra evinde akşam yemeği yediği zavallı Mrs. Budd'ı unutmuş görünürdü. Wright'ları, Huggins'leri, Frame'leri, Logan'ları ve Halstead'leri de unutmuş görünürdü. Beyaz saçları ve muhteşem kıyafetleriyle kabalığın gücünü o kadar ustalıkla kullanırdı ki, asla açık vermezdi; insanlar birbirine niye kimsenin itiraz etmediğini sordukça avantajı artardı. Zamanında sayılı güzellerdendi, yirmili yıllarda Paxton portresini yapmıştı. Resimde bir aynanın önünde duruyordu. Duvar Vermeer taklidi, ışıltılı bir duvardı ve tıpkı Vermeer'de olduğu gibi ışığın kaynağı değil, sadece kendisi görünüyordu. Olağan dekor unsurları vardı: porselen kavanoz, yaldızlı koltuk ve aynada görülen iç odada halının üzerinde bir arp. Saçları ateş rengiydi. Ama bu statik portre onun sadece bir yanıydı. Brezilya tangosu maxixe'yi Newport'a o tanıtmış, Bobby Jones'la golf oynamış, şafakta yasa dışı barları o kapatmış, Baltimore'da bir ev partisinde strip poker partisine katılmıştı, hatta şimdi bile –yaşlı bir kadın olduğu halde– rayihalarla dolu yaz havasında bir çarliston ezgisi kulağına geldiğinde kanepeden kalkıp canlı bir pivot step dansına girişir, önce bir bacağını, sonra ötekini öne atar, parmaklarını şıklatıp, "Çarliston! Çarliston!" diye şarkı söylerdi.

Mr. Peranger ve tek oğlu Patrick ölmüşlerdi. Tek kızı olan, periler kadar güzel Nerissa'yla ilgili olarak, "Nerissa bana birkaç gününü ayırdı," derdi. "Ondan daha fazlasını isteyemem. O kadar popüler ki, bazen vakit bulamadığı için hiç evlenmedi, diye düşünüyorum. Geçen hafta köpeklerini San Francisco'da yarışmaya soktu; Roma'daki yarışmaya da götürmeye niyetli. Nerissa'ya herkes bayılıyor. Herkes tapıyor ona. Cazibesini kelimelerle tarif etmek mümkün değil."

Ve Nerissa annesinin salonuna girer. Otuz yaşında zayıf, çelimsiz bir kız kurusudur. Saçlarına kır düşmüştür. Elbisesinin altından kombinezonu görünmektedir. Ayakkabıları çamurludur. Hınç ya da garez duymadan hayatın kaba gerçeklerini omuzlarında taşıyan evlatlardan biri olduğu bellidir. Annelerinin uzmanlaştığı sosyete zarafeti ve şıklığının zannedilebileceği gibi şaşkınlık ve acıya son vermediğini ortaya koymak bu evlatların kaderidir. Gerçekten saf ve masum yaratıklardır; büyüklerinin kendileri için yaptığı planları, kurduğu hayalleri, düşündüğü dünyevi zaferleri boşa çıkarmak ya da bunlara itiraz etmek akıllarından, yüreklerinden geçmez. Sosyeteye tanıtıldıkları baloda poz verirlerken kıçüstü oturmalarına gerçekten Tanrı'nın iradesi yol açar sanki. Venedik'te gondoldan yemeğe beklendikleri bir sarayın basamaklarına adım atarken dengelerini kaybedip Büyük Kanal'a düşerler. Yemek döker, şarabı devirir, vazolara çarpıp düşürür, köpek pisliğine basar, uşaklarla tokalaşır, oda müziği konserinde öksürük krizine tutulurlar, şaşmaz biçimde haysiyetsiz insanlarla arkadaş olurlar; bütün bunlara rağmen iyi kalplilikleri ve sadelikleri Fransiskenlerinkine benzer. Nerissa işte böyle çıkar sahneye. Salondakilere tanıştırılırken kalçasıyla bir sehpayı devirir, halıda çamur izleri bırakır, yanan bir sigarayı bir koltuğa düşürür. Ateş söndürüldüğünde annesinin eseri olan durgun suları yeterince bulandırmıştır. Ama bu bir sapıklık değildir, hatta sakarlık bile değildir. İnsanoğlunun acıklılığını ve beceriksizliğini dile getirme yolundaki, neredeyse kutsal görevidir.

Periler kadar güzel Nerissa'nın Townsend teriyeleri vardı. Annesinin popülerliği konusundaki iddialarının asılsızlığı aşikâr

ve acıklıydı elbette. Nerissa vaktinin çoğunu köpekleriyle geçiren çekingen ve yalnız bir kadındı. Kalbi duyarsız değildi, ama hep bahçıvanlara, kuryelere, garsonlara ve kapıcılara âşık olurdu. Bir akşam geç saatte, en değerli dişi teriyesi (Gaines-Clansman şampiyonu) yavrulamak üzereyken 14 no'lu karayolunda yeni bir kedi-köpek hastanesi açmış olan bir veterinerden yardım istedi. Veteriner derhal geldi; birkaç dakika sonra ilk yavru doğdu. Veteriner plasentayı yırtıp yavruyu annesinin memesine yerleştirdi. Nerissa onun hayvanlarla ilişkisinin hızlı ve doğal olduğunu düşünüyordu; köpeğin doğum yaptığı kutunun önünde diz çökmüş olan veterinerin yanında, ayakta dururken onun koyu renk saçlarına dokunmak geldi içinden. Evli olup olmadığını sordu, olmadığını öğrenince yine âşık olduğu gerçeğinin tadını çıkardı. Nerissa annesinin vetosunu hiçbir zaman önceden kestiremezdi. Bir araba tamircisiyle ya da ağaç teknisyeniyle nişanlandığını her haber verişinde annesinin öfkesine şaşar kalırdı. Annesinin bu yeni seçiminden hoşnut olmayabileceği de hiç aklından geçmedi. Veterinere ağzı kulaklarında su, havlu, viski ve sandviç getirdi. Yavrulama işi gecenin geç saatlerine kadar sürdü, bittiğinde şafak sökmekteydi. Yavrular meme emiyordu; anne gururluydu, zahmetlerinin karşılığını almıştı. Yavruların hepsi güzel ve sağlıklıydı. Nerissa'yla veteriner köpek kulübesinden ayrıldığında arazinin karanlık ağaçlarının ardında soğuk ve beyaz bir ışık yükselmekteydi. "Kahve içer miydiniz?" diye sordu Nerissa; sonra uzaktan akan suyun sesini duyunca ekledi: "Yoksa yüzmeyi mi tercih edersiniz? Ben bazen sabahları yüzüyorum."

"İsterim aslında," dedi veteriner. "İyi olur. Yüzmek isterim. Hastaneye dönmem gerekiyor, yüzmek beni uyandırır."

Dedesinin yaptırmış olduğu havuz mermerdendi, bir ayna çerçevesi gibi derin ve zarif kıvrımlıydı. Berrak suda tek tük yapraklar kenarları tayfın sert renkleriyle çevrili gölgeler oluşturuyordu. Annesinin arazisinde Nerissa'ya öteden beri yuva duygusunu en çok –herhangi bir odadan ya da bahçeden çok– veren yer burasıydı. Evden uzakta olduğunda en çok havuzu özler, döndüğünde havuza –bu sulu yuvaya– dönerdi. Kabinde bir erkek mayosu

buldu, masum masum yüzdüler. Sonra giyinip çimenliklerden geçerek veterinerin arabasına kadar yürüdüler. "Çok hoş bir kadınsın, biliyor musun?" dedi veteriner. "Sana bunu daha önce söyleyen olmuş muydu?" Sonra onu hafifçe, şefkatle öptü ve arabasına binip gitti.

Nerissa annesini ancak ertesi gün öğleden sonra saat dörtte, biri kahverengi, öteki siyah iki sol tek ayakkabıyla çaya indiğinde gördü. "Anne, anneciğim," dedi, "evlenmek istediğim adamı buldum."

"Sahi mi?" dedi Mrs. Peranger. "Kimmiş bu pırlanta?"

"Adı Doktor Johnson," dedi Nerissa. "14 no'lu karayolundaki yeni kedi-köpek hastanesinin başında."

"Ama hayatım, bir veterinerle evlenemezsin," dedi Mrs. Peranger.

"O mesleğini hayvan hijyen uzmanı olarak tanımlıyor," dedi Nerissa.

"Ne kadar iğrenç!" dedi Mrs. Peranger.

"Ama anne, ben onu seviyorum. Ona âşık oldum, evleneceğim onunla."

"Cehenneme kadar yolun var!" dedi Mrs. Peranger.

O gece Mrs. Peranger belediye başkanını arayıp karısıyla konuşmak istediğini söyledi. "Ben Luisa Peranger," dedi. "Bu sonbaharda Tilton Kulübü'ne birini önereceğim, seni düşünüyorum." Başkanın karısı heyecanla iç çekti. Başı dönüyor olmalıydı. Ama niye? Neden? Kulüp lokalinde mobilya namına bir şey yoktu, hizmetçiler suratsız, yemekler kötüydü. Niye kıyasıya bir mücadele ve binlere ulaşan bir bekleyenler listesi vardı? "Herkesin bildiği gibi pazarlığım kuvvetlidir," dedi Mrs. Peranger. "14 no'lu karayolunda kapatılmasını istediğim bir kedi-köpek hastanesi var. Eminim kocan kademelendirme yasasına bir aykırılık bulabilir ararsa. Birilerini rahatsız ediyordur mutlaka. Sen kocana kedi-köpek hastanesinden söz edersen ben de üye listesini veririm, diğer sponsorlarını seçersin. Eylül ortasında bir öğle yemeği daveti vereceğim. Hoşça kal."

Nerissa kahroldu, eridi bitti ve öldü; pencereleri dedesinin anısına bağışlanmış olan küçük Episkopal kiliseye gömüldü. Mrs. Peranger matem kıyafetleri içinde bir otorite ve asalet timsaliydi,

kiliseden çıkarken hıçkırıkları her yerden duyuluyor, "Ne kadar alımlıydı, müthiş alımlıydı," diyordu.

Mrs. Peranger acısını geride bırakıp toparlandı ve işini aksatmadı; o mevsimde işi bir sosyeteye tanıtım balosunun adaylarını elemekti. Nerissa'nın cenazesinden üç hafta sonra Mrs. Pentason diye bir kadınla kızı salona buyur edildiler.

Mrs. Peranger, Mrs. Pentason'ın bu mülakat için ne kadar uğraştığını biliyordu. Hastanede gönüllü çalışmış, tiyatro gösterileri, çilek festivalleri ve antika fuarları düzenlemişti. Ama Mrs. Peranger ziyaretçileri acımasızca inceliyordu. Görgü kurallarını kitaptan öğrenmiş olmalılardı. Çay içme bölümünü çalışmışlardı muhtemelen. Asla almayacakları davetiyelerin hayalini kuran insanlardandılar. Mr. ve Mrs. William Paley... onurlandırmanızı rica ederler... Onlara postayla gelen bu tür davetiyeler değil, özel satış haberleri, Ayın Kitabı Kulübü'nden abonelik teklifleri ve Waco, Texas'ta oturan, tükürük hokkası kullanan Minnie Teyze'den utanç verici mektuplar olsa gerekti. Nora çay servisi yaparken Mrs. Peranger'ın gözü kızın üstündeydi. Havuzdan gelen su sesi çok yüksekti; Mrs. Peranger, Nora'ya pencereyi kapatmasını söyledi.

"Bu aralar baloya katılmak isteyen o kadar çok aday var ki, eskisine göre daha seçici olmak durumundayız," dedi Mrs. Peranger. "Genç kızların yalnızca alımlı ve görgülü değil, ayrıca ilginç de olmaları gerekiyor." Pencere kapalı olduğu halde su sesini duyabiliyordu. Bu onu dezavantajlı konuma getiriyordu sanki. "Şarkı söyler misiniz?"

"Hayır," dedi kız.

"Herhangi bir müzik aleti çalar mısınız?"

"Biraz piyano çalarım."

"Ne kadar az?"

"Chopin'den bir şeyler çalarım. Yani çalardım. Bir de 'Für Elise'i. Ama daha çok pop müzik çalıyorum."

"Yaz tatillerini nerede geçiriyorsunuz?"

"Dennis Port'ta," dedi kız.

"Ya, Dennis Port demek," dedi Mrs. Peranger, "zavallı Dennis Port. Gidecek yer de kalmadı, öyle değil mi? Adriyatik sahili kalabalık. Capri, Ischia, Amalfi tarihe karıştı. Hollanda Prensesi Argentario'yu mahvetti. Riviera balık istifi. Bretanya soğuk ve yağmurlu. Ben Skye adasına bayılıyorum, ama yemekler feci. Bar Harbor, Cape Cod, adalar, hepsi çok bayağılaştı." Yine havuzdan akan su sesi geldi kulağına; sanki bir esinti sesi doğrudan kapalı pencereye getiriyordu. "Peki, tiyatroyla ilgileniyor musunuz?" diye sordu.

"Ah, evet. Çok ilgileniyorum."

"Geçtiğimiz sezonda hangi oyunları gördünüz?"

"Hiçbirini."

"Ata binmeyi, tenis oynamayı filan biliyor musunuz?"

"Evet."

"New York'ta en sevdiğiniz müze hangisi?"

"Bilmem."

"Son zamanlarda hangi kitapları okudunuz?"

"'Bürümcük Salgını'nı okudum. Çok satan kitaplar listesindeydi. Film hakları da alınmış. Bir de 'Cennete Giden Yedi Yol'u okudum. O da çok satanlar listesindeydi."

"Nora, şunları kaldır lütfen," dedi Mrs. Peranger, koluyla geniş bir daire çizerek, yüzünde bir tiksinti ifadesiyle; hizmetçinin kirli fincanlar ve pis su kovasıyla birlikte Pentason'ları da kaldırıp götürmesini beklermiş gibi. Çay daveti sona ermişti; misafirlerini salonun kapısına kadar geçirdi. Eğer niyeti zulmetmek olsa, onları bekletmek, postadan hayırlı haber bekleyen insanların ortak zaafından yararlanmak en büyük zulüm olurdu. Mrs. Pentason'ı kenara çekerek, "Hanımefendi, maalesef..." dedi.

"Neyse, yine de teşekkürler," dedi Mrs. Pentason ve ağlamaya başladı. Kızı perişan anneye sarılarak onu kapıdan çıkardı.

Mrs. Peranger'ın kulağına yine havuzdan su sesi geldi. Niye bu kadar yüksekti ve niye "Anne, anne, evlenmek istediğim adamı buldum..." der gibiydi? Niye bu kadar gerçek geliyordu kulağa ve Pentason'ları geri çevirme işini bu kadar katı ve anlamsız gösteriyordu? Mrs. Peranger merdiveni inip çimenliğe çıktı, sonra da

havuz başına gitti. Kenarda durup "Nerissa! Nerissa! Nerissa!" diye seslendi, ama su sadece "Anne, anne, evlenmek istediğim adamı buldum," dedi.

Tek kızı bir yüzme havuzuna dönüşmüştü.

IV

Mr. Bradish'in bir değişikliğe ihtiyacı vardı. Bunun anlamı kendinde bir değişiklik değildi katiyen; o sadece etrafındaki manzarayı, ritmini ve çevresini değiştirmek istiyordu, üstelik sadece on sekiz ya da yirmi günlüğüne. İşinden bu kadar bir süre ayrı kalabilirdi. Bradish koyu sigara tiryakisiydi ve sağlık bakanlığının raporu yüzünden tiryakiliğinden utanmaya başlamıştı. Sokakta karşılaştığı, tanımadığı insanlar parmaklarının arasındaki sigaraya kınayarak, bazen de acıyarak bakıyormuş gibi geliyordu ona. Bunun abes olduğu belliydi, uzaklaşması lazımdı. Yolculuğa çıkacaktı. Bir süre önce boşanmıştı, tek başına yolculuk yapacaktı.

Bir gün öğle yemeğinden sonra fiyat almak üzere Park Avenue'da bir seyahat acentesine uğradı. Danışmadaki görevli onu ofisin arka tarafındaki bir masaya yönlendirdi; orada genç bir kadın oturmasını rica edip sigarasını Corinthian Yat Kulübü'nün amblemini taşıyan kibrit kutusundan bir kibritle yaktı. Bradish kadının büyüleyici bir gülümsemesi olduğunu ve gülümseme amacına ulaştıktan sonra tıpkı ipliği dişleriyle koparan bir terzi gibi onu dudaklarından koparıp attığını fark etti. Bradish'in aklında İngiltere vardı. On gün Londra'da, on gün de şehir dışında arkadaşlarında kalabilirdi. İngiltere deyince kadın kendisinin de kısa süre önce İngiltere'ye gidip geldiğini söyledi. Coventry'ye gitmişti. Gülümsemesini çaktı, sonra koparıp attı. Bradish Coventry'ye gitmek istemiyordu, ama genç kadın yaşının kararlılığına ve azmine sahipti; Coventry'nin güzelliklerini dinlemekten başka çaresi olmadığını anladı; genç kadın orada estetik ve ruhani bir yeniden doğuş yaşamış gibiydi. Masasının çekmecesinden resimli bir dergi çıkarıp katedralin fotoğraflarını gösterdi. Ne var ki dergide Bradish'i

etkileyen, sigaranın akciğer kanserine yol açtığını dobra dobra bildiren bir reklam oldu. İngiltere'yi silip –kadın hâlâ Coventry'yi anlatıyordu– Fransa'ya gitmeye karar verdi. Paris'e gidecekti. Fransız hükümeti sigarayı yasaklamamıştı, orada kendini bir bozguncu gibi hissetmeden Gauloise'larını tüttürebilirdi. Ne var ki Gauloise anısı onu frenledi. Gauloise Bleue ve Gauloise Jaune. Gauloise dumanının ciğerlerine adeta yüksekten düşerek öksürük krizlerine yol açtığını hatırladı. Hayalinde Fransız tütününün keskin, pis kokulu dumanı bulutlar halinde Işıklar Şehri'nin üzerine acı bir sis gibi çöküyor, şehri tatsız, umutsuz bir yere dönüştürüyordu. İyisi mi Tirol'e gitmeliydi. Tam Tirol hakkında bilgi isteyecekken Avusturya'da tütün satışının devlet tekelinde olduğunu ve süslü kutulardaki tatsız, parfüm kokulu yassı sigaralardan başka sigara bulamayacağını hatırladı. İtalya öyleyse. Brenner geçidinden geçip Venedik'e gidecekti. Ama sonra İtalyan sigaralarını –Esportazione ve Giubek–, kaba kesilmiş tütünün diline nasıl yapıştığını, kış rüzgârlarını çağrıştıran dumanının onu nasıl ürperttiğini, aklına ölümü getirdiğini hatırladı. O da Yunanistan'a gider, gemiyle ada turuna çıkardı; ne var ki Yunanistan'da Mısır tütününden başka tütün bulunmadığını ve onun tadını hatırlayıp vazgeçti. Rusya. Türkiye. Hindistan. Japonya. Genç kadının arkasındaki duvarda asılı dünya haritasına bakıp haritayı bir tütün dükkânları zinciri olarak algıladı. Kaçış yoktu. "Ben hiçbir yere gitmeyeceğim galiba," dedi. Genç kadın gülümsemesini çaktı, iplik gibi koparıp attı ve kapıdan çıkarken arkasından baktı.

Disiplin vasfı bir insanın hayatını, bütün işlerini aydınlatır, her yaptığına düzensizliği dışlayan bir bütünlük ve incelik kazandırır; en azından Bradish böyle düşünüyordu. Kendini disipline sokmasının vakti gelmişti. Son sigarasını söndürüp ayakkabılarıyla takım elbiselerini İngiltere'de ısmarlama yaptıran eski bir atletin seri, keyifli, adeta dans eder gibi adımlarıyla Park Avenue'dan yukarıya yürüdü. Kararı sonucu, akşamüzerine doğru hafif bir vurgun yemişlik hissi yaşamaya başladı. Dolaşım sistemi bozulmuştu. Kılcal damarları aşınmış gibiydi, dudakları şişmişti, ara sıra sağ

ayağında bir batma ve yanma hissediyordu. Ağzındaki belirgin acılık o küçücük organa sığamayacak kadar güçlü ve çeşitliydi; ağzı Howard Athenaeum gibi eski bir burlesk tiyatrosunun boyutlarına ve pis kokusuna bürünmüştü. Ağzından beynine pis kokulu gazlar yükseliyordu sanki; inanılmaz bir baş dönmesine tutulmuştu. Kendini bu disipline adadığını düşündüğünden bu semptomları seyahat kavramı içinde değerlendirmeye karar verdi. Tıpkı bir tren penceresinden yabancı bir ülkenin jeolojisindeki ve bitki örtüsündeki değişiklikleri gözler gibi, semptomlar ortaya çıktıkça onları gözleyecekti.

Gün geceye dönerken yol aldığı ülke ona dağlık ve çorak görünmeye başladı. Kayalık bir dağ geçidinde ilerleyen bir dekovildeydi sanki. Kayaların arasında devedikeniyle süpürge çalısından başka bitki yetişmiyordu. Dağ geçidini aştıktan sonra ağaçlık, sulak, verimli bir ovaya varacaklarını düşünüyordu, ama tren dağın zirvesindeki bir dönemeci aldıktan sonra, ileride sadece kuru dere yataklarıyla çentik çentik olmuş bir çölün uzandığını gördü. Sigara içerse tütünün bu yaşanmaz toprakları sulayacağını, tarlaların çiçeklerle kaplanacağını, derelerde suların akacağını biliyordu, ama bu yolculuğa çıkma tercihini yapmış olduğundan, yolculuğu resmen katlanılmaz bir durumdan kaçış anlamına geldiğinden, göz alabildiğine uzanan çorak araziyi seyretmek üzere yerleşti. O gece evde kendine kokteyl hazırlarken kül tablalarında biraz tozla ayakkabısının altından çıkardığı bir yapraktan başka şey olmadığını görüp gülümsedi, resmen gülümsedi.

Değişiyordu, değişiyordu, çoğu erkek gibi değişmeyi istemişti galiba. Birkaç saat içinde daha bilge, daha anlayışlı, daha olgun birine dönüşmüştü. Yaşının kabarık sorumluluklarıyla yetkilerini omuzlarında hissediyordu. Hayatta değişimin gücünün şiirselliğini anlamaya başladığını hissediyordu; bir insanın ruhunun hikâyesini oluşturan o mahrem, meşakkatli, görünmez sınavlardan birine katıldığını hissediyordu. Sigarayı bırakırsa içkiyi de bırakabilirdi. Hatta erotik hazlarını da sınırlayabilirdi. Boşanmasına aşırılık sebep olmuştu. Sevgili çocuklarını ona aşırılık yabancılaştırmıştı.

Onu, odasındaki temiz kül tablalarını şimdi görseler, eve dönmesini istemezler miydi? Bir gulet kiralayıp hep birlikte Maine sahillerini dolaşabilirlerdi. Gecenin daha geç bir saatinde metresine gittiğinde kadının nefesindeki sigara kokusu Bradish'in gözünde onu o kadar ahlaksız ve kirlenmiş kıldı ki soyunma zahmetine bile katlanmayıp erkenden evine, yatağına ve temiz kül tablalarına döndü.

Bradish'in hayatta günahkârlara özgü ahlakçılık dışında bir ahlakçılık deneyimi olmamıştı. Midye suyu içen, sınırlı hazları olan insanları kınamıştı. Ertesi sabah işe yürürken bir hamlede meleklerin yanına geçmiş olduğunu fark etti; mecburen ölçülülüğün savunucusuydu; bu tutumun bir unsurunun da başkalarının hal ve gidişini yargılama yolunda irade dışı bir güdü olduğunu keşfetti; kendisine o kadar yabancı, o kadar yeni, her zamanki bakış açısından o kadar farklı bir duyguydu ki heyecanlandı. Tanımadığı bir adamın bir sokağın köşesinde sigarasını yakışını yoğun bir kınamayla izledi. Adamın belli ki hiç iradesi yoktu. Sağlığına zarar veriyor, ömrünü kısaltıyor, onun nefsine düşkünlüğü yüzünden aç açık kalabilecek yakınlarına ihanet ediyordu. Üstüne üstlük adamın kıyafeti hırpani, ayakkabıları cilasızdı, doğru düzgün giyinecek parası yoksa sigara tiryakiliği için de olmamalıydı. Bradish sigarayı elinden alsa mıydı? Nutuk mu çekseydi? Uyandırsa mıydı onu? Daha yolun çok başındaydı gerçi, ama güdü mevcuttu, ilk kez duyuyordu böyle bir güdüyü. Beşinci Cadde'de artık yeni edindiği bir faziletlilikle yürüyor, gökyüzüne ya da güzel kadınlara bakmıyor, suçluları arayıp bulmakla görevli bir ahlak zabıtası gibi kalabalığı tarıyordu. O kadar çoktular ki! Üzerinde gelişigüzel sürülmüş kıpkırmızı rujundan başka renk bulunmayan pejmürde bir yaşlı hanım Kırk Dördüncü Sokak'ın köşesinde durmuş, bitirdiği sigarasından yenisini yakıyordu. Kapı eşiklerinde adamlar, kütüphanenin basamaklarında kızlar, parkta oğlanlar, hepsi kendilerini mahvetmeye kararlı görünüyordu.

Baş dönmesi hissi sabah boyunca devam etti; işle ilgili kararlar vermekte zorlanıyordu, görüşünde bir bozulma olduğu da kesindi. Sanki gözleri bir kum fırtınasına maruz kalmıştı. Öğlen bir iş

yemeğine katıldı, içki içiliyordu, biri sigara ikram ettiğinde, "Şu anda almayacağım, teşekkür ederim," dedi. Kendiyle gurur duydu, yanakları kızardı, ama mücadelesini herhangi birine içini açarak küçük düşürecek değildi. Neredeyse yirmi dört saattir kendini tutuyordu; bir ödülü hak ettiği kanısındaydı, garsonun kokteyl kadehini sürekli tazelemesine ses çıkarmadı. Sonuçta çok içti, ofise döndüğünde yalpalıyordu. Bozulmuş dolaşım sistemine, şiş dudaklarına, yorgun gözlerine, sağ ayağındaki yanma ve batmaya ve beyninin eski bir burlesk tiyatrosunun pis kokulu gazlarıyla dolu olduğu hissine bir de sarhoşluk eklenince çalışması mümkün olmadı; akşama kadar debelendi durdu. Kokteyllere nadiren giderdi, ama o akşamüzeri oyalanmak amacıyla bir kokteyle gitti. Kesinlikle kendinde değildi. Bu arada hasar denge duygusuna da ulaşmış, sokakta karşıdan karşıya geçmek zor ve tehlikeli bir iş haline gelmişti, yüksek ve dar bir köprüde manevra yapar gibiydi.

Kokteyl kalabalıktı, Bradish sürekli bara gidiyordu. Sigara ihtiyacını cinin gidereceğini düşünüyordu. Aslında buna ihtiyaç bile denemeyeceğini fark ediyordu; açlıkla, susuzlukla, sevgi ihtiyacıyla kıyaslandığında solda sıfırdı. Kanında yavaş ve inatçı bir çekilme gibiydi daha ziyade. Baş dönmesi artmıştı. Gülüyor, konuşuyor, bir ölçüde terbiyeli davranıyordu, ama bütün bunları otomatikman yapıyordu. Parti epey ilerlemişken kapıdan içeriye ince bir çuval ya da boru biçiminde bir elbise giymiş, uzun saçları Virginia tütünü renginde genç bir kadın girdi. Bradish onun yanına gitme hevesiyle bir masayı ve çok sayıda bardağı devirdi. O ana kadar parti ağırbaşlı sayılırdı, ama kırılan cam sesi, ardından bedenine bacaklarını dolayıp tütün rengi saçlarına da burnunu gömdüğü kadının çığlığı barbarcaydı. Konuklardan ikisi onu kadının üstünden çekip aldı. Tutkudan iki büklüm olmuştu, iri iri açılmış burun deliklerinden hızlı hızlı nefes alıp veriyordu. Sonra kendisini tutan adamların kollarından kurtulup salondan dışarıya çıktı.

Asansörde kahverengi takım elbisesinin şekli ve kokusu Havana Upmann purosuna benzeyen bir adamla birlikte aşağı indi, ama Bradish gözlerini yerden ayırmayıp adamın kokusunu içine çek-

mekle yetindi. Asansörcünün kokusu ise ellili yıllarda revaçta olan hafif, ucuz bir harmanın kokusuydu. Kapı görevlisinin hem görünüş hem koku itibarıyla Burley harmanı doldurulmuş gül ağacından bir pipoyu andırdığını fark etti. Elli Yedinci Sokak'ta saçları en sevdiği harmanın renginde olan bir kadın gördü; kadın arkasında aynı harmanın çarpıcı, yoz kokusunu bırakıyordu. Bradish kadının üzerine atlamamak için dişlerini, kaslarını sıktı, kendini zor tuttu, ama partideki davranışını sokakta tekrarlarsa hapse gireceğini anladı, bildiği kadarıyla hapiste sigara yoktu. Değişmişti; o değişmişti, dünyası da değişmişti, alacakaranlıkta sağından solundan geçen şehrin sakinlerine bakıyor, onları birer Winston, Chesterfield, Marlboro, Salem, nargile, lületaşı pipo, cigarillo, Corona-Corona, Camel ve Player olarak görüyordu. Lucky Strike zannettiği bir genç kadın –aslında bir çocuk– mahvına sebep oldu. Bradish ona saldırdığında kız çığlık attı, iki adam Bradish'i yere devirip haklı bir ahlakçı öfkeyle yumruklayıp tekmelediler. Etrafına bir kalabalık toplandı. Ortalık birbirine girdi, az sonra polis arabasının siren sesi duyuldu, Bradish'i alıp götürdüler.

Çev.: Roza Hakmen

Mene, Mene, Tekel ve Parsin[1]

O yıl Avrupa'dan dönerken bindiğim eski DC-7'nin bir motoru Atlas Okyanusu'nu geçerken yandı. Yolcuların çoğu uyuyormuş ya da uyuşturulmuş gibi görünüyordu; uçağın ön kısmında alevleri küçük bir kız, yaşlı bir adam ve benden başka gören olmadı. Alevler söndüğünde uçak sertçe savruldu, mürettebat kabininin kapısı açıldı. Mürettebatla iki hostesin üzerinde şişirilmiş can yeleklerinin olduğunu gördüm. Hosteslerden biri kapıyı kapattı, ama birkaç dakika sonra pilot dışarı çıkıp babacan bir fısıltıyla açıklama yaptı: Motorlardan biri yanmıştı, İzlanda ya da Shannon'a gidiyorduk. Bir süre sonra tekrar çıkıp yarım saat sonra Londra'ya ineceğimizi haber verdi. İki saat sonra Orly'ye indik; uyuyan yolcular şaşkına dönmüştü. Bir başka DC-7'ye binip tekrar Atlas Okyanusu'na yöneldik; yaklaşık yirmi yedi saatlik sıkış tepiş bir yolculuğun sonunda nihayet Idlewild'a indik.

Otobüse binip New York'a, sonra da taksiyle Grand Central istasyonuna gittim. Ölü bir saatti, akşamın yedi buçuk-sekizi.

1 Kutsal Kitap'ta Kral Belşassar'ın verdiği ziyafet sırasında duvarda beliren Aramice yazılmış gizemli bilmece. (y.n.)

Gazete bayileri kapalıydı, sokaklardaki bir avuç insan tek başınaydı ve yalnızlıktan mustarip görünüyorlardı. Gideceğim yere ilk tren bir saat sonraydı; ben de istasyonun yakınında bir restorana gidip günün spesiyalitesini söyledim. Amerikalı bir göçmenin memlekete dönüşünde restoranda yediği ilk yemek ikilemi fazlasıyla işlendiğinden burada tekrarlanmaya değmez. Hesabı ödedikten sonra alt kata, tuvalete indim. Girdiğim mekânda bölmeler mermerdendi; herhalde bu alanı soylulaştırma çabası, diye düşündüm. Açık kahverengi bir mermerdi, giallo antico[1] olabilirdi, ama sonra parlak cilanın altında paleozoik fosiller olduğunu fark edince mercan taşı olduğu sonucuna vardım. Cilanın üstü yazılarla kaplıydı. Bir stili ve simetrisi olmamasına rağmen yazı okunabiliyordu. Tuhaf olan, yazıların çokluğu ve kitap sayfaları gibi sütunlara ayrılmış olmasıydı. Daha önce hiç buna benzer bir şey görmemiştim. Asıl içimden gelen yazıları göz ardı edip fosilleri incelemekti, ama bir insanın yazısı paleozoik bir mercandan daha kalıcı ve mucizevi değil midir? Okudum:

Capua'da zafer günüydü. Muzaffer kartallarla dönen Lentulus o görkemli kentte bile o güne dek görülmemiş amfitiyatro sporlarıyla halkı eğlendirmişti. Şenlik haykırışları dindi, aslanın kükremesi kesildi, oyalanan son konuk da şölenden ayrıldı ve muzaffer komutanın sarayındaki ışıklar söndü. Yün öbeklerini andıran bulutları yaran ay Romalı muhafızın zırhındaki çiy damlalarını gümüşledi ve Volturnus'un karanlık sularını dalgalı, titrek ışıklarla taçlandırdı. Zephyros'un taze bahar yapraklarını dalgalandırdığı, hülyalı ezgisini içi boş kamışların arasında fısıldadığı, kutsal bir sükûnetin hâkim olduğu gecelerdendi. Sahildeki kaygan çakıllara öyküsünü anlatan yorgun bir dalganın son hıçkırığından başka ses duyulmuyordu; sonra her şey ruhun ayrıldığı bir göğüs misali kıpırtısız kaldı...

Yazılar devam ediyordu, ama daha fazlasını okumadım. Hem yorgundum hem de yıllardır memlekete dönmemiş olmam beni sanki savunmasız kılıyordu. Bir insanı bu saçmalıkları mermere

1 Roma İmparatorluğu'ndaki en nadide mermer çeşitlerinden biri; antika sarı mermer. (ç.n.)

kopya etmeye itmiş olan olaylar dizisini hayal etmek mümkün değildi. Acaba toplumsal şartlarda bir değişikliğin işareti, yeni bir baskının sonucu muydu bu? Yoksa insanoğlunun tumturaklı metinlere düşkünlüğünün işareti miydi? Yazının yankıları kötü müziğin direncine sahipti, unutmak zordu. Benim yokluğumda halkımın ruhunda derin bir değişim mi gerçekleşmişti? Olağan iletişim yöntemlerinde bir çöküş mü olmuştu, romantik geçmişe aşırı bir düşkünlük mü yeşermişti?

İlk bir hafta ya da on günü Orta Batı'da yolculuk ederek geçirdim. Bir gün öğleden sonra Indianapolis'in Union istasyonunda New York trenini bekliyordum. Tren gecikmişti. Söz konusu istasyon –katedral formu ve gül penceresiyle– seyahatin ve ayrılığın esrarıyla dramını dışavurmayı amaçlayan mimari tarzın kasvetli ve mükemmel bir örneğidir. Mermer duvarlar ve bekleyen yolcular gül pencerenin bir kaleydoskop kadar duru renklerine boyanmıştı. Elinde alışveriş torbasıyla bekleyen bir kadın eflatun bir panonun içinde duruyordu. Yaşlı bir adam sarı bir ışık havuzunda uyuyordu. O sırada erkekler tuvaletini işaret eden bir tabela gördüm ve acaba dönüşümün ilk saatlerinde keşfettiğim o tuhaf edebiyatın bir başka örneğini orada bulur muyum, diye merak ettim. Bir merdivenden mağara gibi bir bodruma indim; bir ayakkabı boyacısı iskemlede oturmuş uyuyordu. Duvarlar burada da mermerdi. Sıradan bir kireçtaşıydı: gri metal cevheriyle beneklenmiş kalsiyum ve magnezyum silikat. Önsezim doğru çıktı. Taş yazılarla kaplıydı ve ilk bakışta çarpıcı bir yerindelik sergiliyordu; çünkü insanoğlunun ilk yazılarıyla kehanetlerinin duvarlarda görüldüğü gerçeğini hatırlatıyordu. Yazı okunaklı ve simetrikti, düzenli bir zihni ve becerikli parmakları olan birinin işiydi. Lütfen yazıyı okurken içinde bulunduğum mekânın feci ışığını, havasızlığını ve akan suların seslerini hayal etmeye çalışın:

Wallowyck malikânesi dumanlı X...burgh dokumacılar kentine bakan bir tepedeydi; sayısız sütunlu penceresi, bahçe kapılarından başlayıp ta nehrin kıyısındaki, bacalarından duman tüten dokuma fabrikalarına kadar uzanan gecekonduların bulunduğu karanlık ve dar sokaklara eleştirel bir gözle bakardı sanki. Gençliğimin en

mutlu saatlerini işte bu ağaçlı bahçenin çevresinde, Mr. Wallow'dan habersiz elimde bir sapan, bir de jeolojik örneklerimi taşımak için çuvalla dolaşarak geçirdim. Tepe ve ürkütücü dekoru, okuduğum okulla hasta annem ve ayyaş babamla oturduğumuz barakanın arasındaydı. Arkadaşlarımın hepsi tepenin etrafındaki halka açık yoldan dolaşır, bir tek ben Wallow bahçelerinin duvarlarına tırmanıp öğle sonralarını bu yasak malikâne arazisinde geçirirdim.

Çimenliklerin, ulu ağaçların, çeşme seslerinin ve bir hanedanın ağırbaşlı atmosferinin bugün bile kalbimde özel bir yeri vardır. Wallow'ların armaları yoktu elbette, ama tuttukları heykeltıraşlar uzaktan soyluluk arması gibi görünüp yakından bakıldığında mütevazı geometrik şekiller oldukları anlaşılan yüzlerce kalkan ve taç şekli icat etmişlerdi. Bacaları, kapıları, kuleleri ve bahçe bankları bu şekilde taçlandırılmıştı. Heykeltıraşların bir başka görevi de Mr. Wallow'un tek kızı Emily'nin heykellerini yapmak olmuştu. Bronz Emily, mermer Emily, Dört Mevsim olarak Emily, Dört Rüzgâr olarak Emily, Günün Dört Vakti olarak Emily ve Dört Temel Erdem olarak Emily heykelleri mevcuttu. Emily bir bakıma benim tek yoldaşımdı. Sonbaharda oralarda yürürken ağaçlardan çimenliklerin üzerine bir renk cümbüşünün dökülüşünü izlerdim. Karda, tipide yürürdüm oralarda. Baharın ilk işaretlerini orada bekler, tepemde yükselen malikânenin çok sayıdaki taçlı bacasından çıkan odun dumanının güzel kokusunu içime çekerdim. Bir bahar günü yine oralarda dolaşırken bir kız sesinin imdat istediğini duydum. Sesi takip ederek küçük bir derenin kıyısına vardım ve Emily'yi gördüm. Güzelim ayakları çıplaktı ve bir ayağının üstüne kıvrım kıvrım bir yılan, kötülüğün kelepçesi misali yapışmıştı.

Yılanı ayağından çekip aldım, çakımla yarayı açtım ve kanındaki zehri emdim. Sonra anneciğimin her günkü eşelemeleri sırasında bir mimarın çöp tenekesinde bulduğu şablon keteninden benim için diktiği gösterişsiz gömleğimi çıkardım. Yarayı temizleyip sardıktan sonra Emily'yi kucağıma alıp çimenliği koşarak geçtim ve Wallowyck'in ana kapısına vardım, çaldığımda gürültüyle açıldı. Kapıda duran uşağın gördüğü manzara karşısında benzi soldu.

"Emily'mize ne yaptın?" diye haykırdı.

"Tek yaptığı benim hayatımı kurtarmak," dedi Emily.

Sonra loş holden sakallı, gaddar Mr. Wallow çıkageldi. "Kızımın hayatını kurtardığın için teşekkür ederim," diye homurdandı. Sonra bana daha dikkatli baktı, gözlerinin yaşlı olduğunu gördüm. "Bir gün mükâfatını göreceksin," dedi. "O gün gelecek."

Keten gömleğimin parçalanmış olması, yaşadığım macerayı o akşam annemle babama anlatmak zorunda bıraktı beni. Babam her zamanki gibi sarhoştu. "O hayvandan mükâfat filan alacağın yok!" diye kükredi. "Ne bu dünyada ne cennette ne de cehennemde!"

"Yapma ne olur Ernest," dedi annem iç çekerek; annemin yanına gidip ateşten kurumuş ellerini tuttum.

Babam sarhoşluğuna rağmen gerçeğe vâkıfmış meğer; geçen yıllarda tepedeki malikâneden bana ne bir şükran ne bir nezaket ne en ufak bir hatırlama, ne de minnet işareti geldi.

19. yılının kara kışında benim işçi sendikası kurma çabalarıma misilleme olarak Mr. Wallow fabrikaları kapattı. Fabrikaların ataleti –duman tütmeyen bacalar– X...burg'u can evinden vurdu. Annem ölüm döşeğindeydi. Babam mutfakta oturup Sterno içiyordu. Bütün gecekondular hastalık, açlık, soğuk ve salgınların hâkimiyeti altındaydı. Sokaklarda birikmiş, fabrika dumanıyla pislenmeyen karların beyazlığı suçlayıcıydı. Noel arifesinde çoğu zor yürüyen sendika temsilcilerini Wallowyck'e kadar götürüp ana kapıyı çaldım. Kapı açıldığında karşımızda Emily duruyordu. "Sen ha!" diye haykırdı. "Sen ki benim hayatımı kurtardın, babamı niye öldürüyorsun?" Sonra kapılar gürültüyle kapandı.

O akşam biraz tahıl bulmayı başarıp anneme çorba yaptım. İnce dudaklarına bir kaşık çorba götürürken kapı açıldı, Mr. Wallow'un avukatı Jeffrey Ashmead girdi içeriye.

"Eğer bu öğleden sonra Wallowyck'teki nümayiş için beni sıkıştırmaya geldiyseniz, boşuna uğraşıyorsunuz," dedim. "Şu anda annemin ölmesini izlerken yaşadığım kederden daha büyük bir keder olamaz."

"Başka bir konu için geldim," dedi. "Mr. Wallow öldü."

"Yaşasın Mr. Wallow!" diye bağırdı babam mutfaktan.

"Benimle gelin lütfen," dedi Mr. Ashmead.

"Sizinle ne işim olabilir beyefendi?"

"Wallowyck'in vârisi sizsiniz; madenlerin, fabrikaların, mal varlığının."

"Anlayamadım."

Annemden acı bir hıçkırık yükseldi. Ellerimi sıkı sıkı tutup, "Geçmişin gerçeği kederli hayatlarımızın gerçeğinden daha acı değil!" dedi. "Bunca yıl seni gerçekten esirgemek istedim, ama sen onun tek oğlusun. Genç kızlığımda malikânede yemek servisi yapardım, bir yaz gecesi ırzıma geçildi. Babanın mahvında bunun da payı vardı."

"Sizinle geliyorum beyefendi," dedim Mr. Ashmead'e. "Miss Emily'nin bundan haberi var mı?"

"Miss Emily kaçtı," dedi Mr. Ashmead.

O akşam Wallowyck'e tekrar gittim ama bu kez ana kapıdan içeriye malikânenin sahibi olarak giriyordum. Fakat Miss Emily yoktu. Yeni yıla varmadan hem annemi hem babamı gömmüş, fabrikaları kâr paylaşımı ilkesiyle yeniden açmış ve X...burgh'a refah getirmiştim, ama Wallowyck'te yalnız yaşarken daha önce hiç yaşamadığım bir yalnızlığı tadıyordum...

Dehşete düşmüştüm elbette, midem bulanıyordu. Bulunduğum yerin sıradanlığı ve duygusuzluğu bu hikâyenin çocuksuluğunu mide bulandırıcı kılıyordu. Hızla görkemli bekleme salonuna ve duru, rengârenk ışıklı panolarına dönüp bir kitap rafının yanına oturdum. Kitapların sansasyonel kapakları, açık ve ayrıntılı cinsel ilişki tasviri vaatleri az önce okuduklarımı tamamlıyordu. Tahminimce, pornografi umuma açık hale gelince, öteden beri bu tür yazıları barındıran o mermer duvarlar kendilerini savunmak için daha incelikli bir görevi, edebiyatı üstlenmek zorunda kalmışlardı. Bu fikri hem devrimci hem de kaygılandırıcı buldum; acaba bir iki yıl sonra ben bir umumi tuvalette Sara Teasdale'in şiirlerini okurken İsveç kralı da bir şehvet düşkününün yazdıklarını mı takdir edecek, diye merak ettim. O sırada trenim geldi; Indianapolis'ten

ayrıldığıma memnundum, Orta Batı'yı keşfimin sona erdiğini umuyordum.

Yemekli vagona gidip bir içki içtim. Indiana'yı doğuya doğru süratle geçiyor, inekleri, tavukları, atları ve domuzları korkutuyorduk. Tren geçerken insanlar el sallıyordu: taşbebeğini baş aşağı tutan bir kız çocuğu, tekerlekli iskemlede bir ihtiyar, mutfak kapısının eşiğinde durmuş, saçları bigudili bir kadın, yük kamyonunun üstüne oturmuş bir delikanlı. Düz yolda trenin ileriye doğru fırladığı hissediliyordu, düdük çalıyor, geçitlerde uyarı çanları tromboz gibi veryansın ediyor, rayların ek yerleri adeta bir kalp atışından yola çıkan dâhiyane bir doğaçlama misali, değişken, coşturucu, süratli bir caz kontrbası temposu tutuyor, fren kutusunda rüzgârın sesi zavallı Billie Holiday'in son boğuk kayıtlarını çağrıştırıyordu. İki içki daha içtim. Bitişik yataklı vagonun tuvalet kapısını açıp da duvarların yazılarla kaplı olduğunu görünce felaket kokusu aldım.

Yeni yazılar okumak istemiyordum, o sırada istemiyordum. Wallowyck bir gün için yeterliydi. Tek istediğim yemekli vagona dönüp bir içki daha içmek, el âlemin kaprislerine karşı sağlıklı kayıtsızlığımı kanıtlamaktı. Ama yazı karşımdaydı ve karşı koyulmazdı –kaderimin bir parçasıymış gibi geliyordu bana–; acı bir gönülsüzlükle de olsa ilk paragrafı baştan sonra okudum. El yazısı diğerlerinden çok daha güzeldi.

Mali durumu müsait olan herkesin penceresinde niye bir sardunya saksısı yoktur? Sardunya çok ucuzdur. Tohumdan ya da çelikten yetiştirirseniz neredeyse bedavadır. Hem güzeldir hem bir dosttur. Havayı temizler, gözleri sevindirir, doğa ve masumiyetle aranızda bir bağ kurar, sevilecek bir şeydir. Karşılığında o sizi sevemese bile nefret de edemez; onu ihmal etseniz bile nefret dolu bir söz söyleyemez, çünkü onca güzelliğine rağmen gururu yoktur; hal böyleyken, o sırf size yararlı olmak ve haz vermek için yaşarken nasıl ihmal edersiniz zaten? Yalnız sardunya seçerken lütfen...

Yemekli vagona döndüğümde hava kararmaktaydı. Şefkatli duygular beni rahatsız ediyor, günün o saatinde kırların kasveti de kederlendiriyordu. Okuduklarım bastırılamayan bir antikalık ve

masumiyet merakının ifadesi miydi? Her ne olursa olsun, o anda keşfimi ilan etme sorumluluğunu açıkça hissettim. Tarihi ve beklenmedik bir değişim anında kendimize ve birbirimize ait bilgimiz belirsizdir. Gözlemimizi, merakımızı ve düşüncemizi kayıtsızlıkla kısıtlamak dikkatsizlik olur. Üç tesadüfi karşılaşmam bu tür edebiyatın yaygın olduğunu kanıtlıyordu. Bu hayal ürünleri kayıt altına alınıp teşhis edilse, ruhumuzu birdenbire aydınlatabilir, bizi gerçeğin gizli dünyasına yaklaştırabilirdi. Araştırmamın alışılmadık yönleri vardı, ama kendimize karşı uyanık, cesur ve dürüst davranmazsak beş para etmeyiz. Vakıflarda çalışan altı arkadaşım vardı, umumi tuvaletlerdeki yazı olgusuna onların dikkatini çekmeye karar verdim. Şiire, zooloji araştırmalarına, vitray tarihi ve yüksek ökçelerin toplumsal anlamı konusundaki araştırmalara finansman sağladıklarını biliyordum; o anda umumi tuvaletlerdeki yazılar gerçeğin keşfedilmeyi bekleyen bir alanı gibi görünüyordu.

New York'a döndüğümde Altmışıncı Sokak civarında, özel salonu olan bir restoranda arkadaşlarıma öğle yemeği randevusu verdim. Yemeğin sonunda konuşmamı yaptım. Aralarında en yakın arkadaşım olan ilk cevabı verdi. "Çok uzun süredir burada yoktun," dedi. "Her şeye uzak kalmışsın. Burada bu tür şeylere sıcak bakmıyoruz. Ancak kendi adıma konuşabilirim elbette, ama bence iğrenç bir fikir." Kıyafetime bir göz atıp üzerimde brokar kruvaze yelek ve sivri uçlu sarı ayakkabılar olduğunu fark ettim; ayrıca herhalde çoğu göçmen gibi ben de düz, yapmacık bir aksanla konuşmuştum. Düşünce tarzımın yabancı, tuhaf ve ahlaksızca olduğu suçlamasını çürütmek imkânsız görünüyordu. Onu rahatsız eden şeyin keşfimin münasebetsizliği değil, çarpıcılığı olduğunu düşündüm o sırada, hâlâ da öyle düşünüyorum; o da benim yokluğumda gerçeğin artık ikilemlerimizi çözmekteki elverişsizliğine inanan yeni insanlardan biri olmuştu. O vedalaştı, diğerleri de aynı şeyleri tekrarlayarak birer birer ayrıldılar; çok uzun süredir yokmuşum, ahlak ve mantığa uzak kalmışım.

Birkaç gün sonra Avrupa'ya döndüm. Orly uçağı rötar yaptı, barda biraz vakit öldürdükten sonra erkekler tuvaletini aradım. Bu

sefer mesaj fayansların üzerine yazılmıştı. Okudum: "Parlak yıldız! Ben de senin gibi değişmez olsam/ Yapayalnız, görkemiyle gecenin doruğundan..." Bu kadardı. Uçağım anons edildi, cennetin saçaklarından tekrar ışıklar şehrine süzüldüm.

Çev.: Roza Hakmen

Montraldo

Tiffany'yi ilk soyduğum gün yağmur yağıyordu. Kırkıncı Sokak civarında imitasyon mücevher satan bir dükkândan imitasyon bir pırlanta yüzük aldım. Sonra yağmurun altında Tiffany'ye yürüdüm ve yüzüklere bakmak istediğimi söyledim. Tezgâhtar burnundan kıl aldırmıyordu. Yedi sekiz pırlanta yüzüğe baktım. Fiyatları sekiz yüzle on bin arasında değişiyordu. Fiyatı üç bin olan bir tanesi bana cebimdeki strasa benziyormuş gibi geldi. Yüzüğü incelerken yaşlıca bir kadın –tahminimce eski bir müşteri– tezgâhın karşı tarafında boy gösterdi. Tezgâhtar hemen buyur etmek için onun yanına seyirtti, ben de yüzükleri değiştirdim. Sonra, "Çok teşekkürler. Ben bir düşüneyim," diye seslendim. "Pekâlâ," dedi tezgâhtar kibirli bir edayla, ben de dükkândan çıktım. Tereyağından kıl çekmek kadar basitti. Kırkıncı Sokak yakınındaki pırlanta pazarına yürüyüp yüzüğü bin sekiz yüze sattım. Soru soran olmadı. Sonra Thomas Cook'a gidip Conte di Salvini'nin saat beşte Cenova'ya hareket edeceğini öğrendim. Ağustos ayıydı, doğuya giden gemide bol bol yer vardı. Birinci sınıf bir kabin bileti aldım; gemi hareket ettiğinde barda ayakta duruyordum. Bar resmen açık değildi elbette, ama barmen

uluslararası sulara çıkıncaya kadar idare etmem için su bardağında bir Martini verdi bana. Salvini'nin düdüğü top atışı gibiydi, şehir merkezine yakın bir yerde idiyseniz duymuş olabilirsiniz, gerçi bir ağustos günü saat beşte kim şehir merkezinde bulunur ki?

O gece at yarışında Mrs. Winwar ve yaşlıca kocasıyla tanıştım. Çok geçmeden Mr. Winwar'ı deniz tuttu, biz de yasak aşkın harikulade dalaverelerine daldık. Birbirine notlar geçirmeler, yalandan telefonda konuşmalar, kayıtsız davranmalar ve kabinimin kapalı kapısı ardında olanlar bir yüzük çalmış olduğum gerçeğini gözümde masum kılıyordu. Mr. Winwar Cebelitarık'ta toparlandı, ama bu bize bir kışkırtma gibi geldi, gözünün önünde devam ettik. Cenova'da vedalaştıktan sonra ikinci el bir Fiat satın alıp sahilden aşağı yola koyuldum.

Bir akşamüzeri vakti Montraldo'ya vardım. Araba kullanmaktan yorulduğum için orada durdum. Yüksek kayalık uçurumlar arasında kalan yarım daire şeklinde bir koy, kumsalda dizi dizi kafeler ve plaj kabinleri vardı. Biri Grand, diğeri National, iki otelin ikisi de hoşuma gitmedi; bir kafenin garsonu uçurumdaki villada oda kiralayabileceğimi söyledi. Dik ve virajlı bir yoldan da çıkılabiliyordu, taş bir merdivenden de; daha sonra yüz yirmi yedi basamaktan oluştuğunu keşfettiğim merdiven arka bahçeden köye iniyordu. Arabayla virajlı yoldan yukarı çıktım. Uçurum biberiyelerle, biberiyeler de köylülerin güneşte kuruyan çamaşırlarıyla kaplıydı. Kapıda odaların kiralık olduğunu bildiren beş dilde ilanlar vardı. Zili çaldım, irkıyım, saldırgan bir hizmetçi kapıyı açtı. Kadının adının Assunta olduğunu öğrendim. Daha sonra saldırganlığında en ufak bir gevşeme görmedim. Kilisede komünyon ekmeğini almak üzere koridora atıldığında papazı bir yumrukla yere devirip yardımcısını pataklayacakmış gibi görünürdü. Bir haftalık kirayı peşin verirsem oda kiralayabileceğimi söyledi; parayı vermeden kapının eşiğinden içeri adım attırmadı.

Villa dökülüyordu, ama beni götürdüğü beyaz badanalı oda küçük bir kuledeydi ve kırık pencereden geniş bir deniz manzarası görülüyordu. Odanın yegâne lüksü tek gözlü bir ocaktı. Tuvalet

ve akar su yoktu; yıkanmak için delik bir marmelat tenekesiyle kuyudan su çekmek gerekiyordu. Belli ki tek müşteri bendim. O ilk gün öğleden sonra, Assunta deniz havasının ne kadar sağlıklı olduğundan bahsederken soylu ve mızmızlanan bir sesle avludan bize seslenildiğini duydum. Ben önden, Assunta arkadan aşağı indik, kuyunun yanında duran yaşlı kadına kendimi tanıştırdım. Kısa boylu, çelimsiz ve enerjik bir kadındı, o kadar tumturaklı bir Romalı İtalyancası konuşuyordu ki, acaba elbisesinin yırtık pırtık ve pis olduğu gerçeğini saklamak için gözümü boyamaya mı çalışıyor, diye düşündüm. "Altın kol saatiniz olduğunu görüyorum," dedi. "Benim de altın kol saatim var. Bu bizim ortak noktamız olacak."

Hizmetçi ona dönüp, "Şeytan görsün yüzünü!" dedi.

"Ama dediğim doğru. Beyefendinin de, benim de altın kol saatlerimiz var," dedi yaşlı hanım. "Bu bizi birbirimize yaklaştıracak."

"Baş belası," dedi hizmetçi. "Cehenneme kadar yolun var."

"Teşekkür ederim, teşekkür ederim, evimin direği, hayatımın nuru," dedi yaşlı hanım ve açık duran bir kapıya doğru yürüdü.

Hizmetçi ellerini beline dayayıp bağırdı: "Cadı! Kurbağa! Domuz!"

"Teşekkür ederim, sağ ol, var ol," dedi yaşlı hanım ve kapıdan içeri girdi.

O gece kafede signorina'yla hizmetçisini sordum, garson her şeyi biliyordu. Signorina soylu bir Romalı aileye mensupmuş, romantik ve uygunsuz bir aşk macerası yüzünden ailesi onu reddetmiş. Elli yıldır Montraldo'da inzivada yaşıyormuş. Assunta onun donna di servizio'su olmak üzere Roma'dan buraya getirilmiş ama artık yaşlı hanım için tek yaptığı köye gidip ona ekmek ve şarap almakmış. Yaşlı kadını soyup soğana çevirmiş –odasındaki yatağı bile almış– ve şimdi de villada hapis tutuyormuş. Hem Grand Hotel hem de National Hotel lüks ve konforluymuş. Niye öyle bir yerde kalıyormuşum?

Manzaradan ötürü, kirayı peşin ödediğim için ve eksantrik yaşlı kız kurusuyla nemrut hizmetçisi merakımı uyandırdığı için kalıyordum. Ertesi sabah erkenden kavgaya tutuştular. Kavgayı sövüp

sayarak Assunta başlattı. Signorina incelikli dokundurmalarla cevap verdi. İnsanın moralini bozan bir gösteriydi. Yaşlı hanımın gerçekten hapis tutulup tutulmadığını merak ettim; sabahın daha geç bir saatinde, onu avluda yalnız görünce benimle birlikte sahildeki komşu köy Tambura'ya gelmek ister mi, diye sordum. Tumturaklı Roma İtalyancasıyla bana katılmaktan büyük mutluluk duyacağını söyledi. Kol saatini, altın kol saatini tamir ettirmek istiyormuş. Saati çok değerli, çok güzel bir saatmiş, onu teslim edebileceği bir tek tamirci varmış. O da Tambura'daymış. Biz konuşurken Assunta yanımıza geldi.

"Tambura'ya niye gitmek istiyorsun?" diye sordu yaşlı hanıma.

"Altın kol saatimi tamir ettirmek istiyorum," dedi yaşlı hanım.

"Senin altın kol saatin yok," dedi Assunta.

"Doğru," dedi yaşlı hanım. "Artık altın bir kol saatim yok, ama eskiden vardı. Eskiden altın kol saatim de vardı, altın kalemim de."

"Saatin yoksa Tambura'ya saatini tamir ettirmeye gidemezsin," dedi Assunta.

"Doğru söylüyorsun, hayatımın nuru, evimin direği," dedi yaşlı hanım ve kapıdan içeri girdi.

Vaktimin çoğunu kumsalda ve kafelerde geçiriyordum. Tatil kasabasının imkânları kısıtlıydı. Garsonlar işlerin iyi gitmediğinden şikâyet ediyordu, ama zaten hep şikâyet ederler. Denizin kokusu keskindi ama pek temiz değildi; kendi ülkemin vahşi, görkemli sahillerini özlüyordum. Evet biliyorum, Gay Head çöküyor, denizin altına gömülüyor, ama Montraldo'daki çöküş maneviydi, sanki dalgalar mekânın canını emiyordu. Deniz akkor gibiydi, ışık duruydu ama parlak değildi. Montraldo'yu sabit, iç içe ve tükenmiş olarak hatırlıyorum, hepsi nefret ettiğim özellikler; oysa insan ruhu bir elmas kadar duru ve keskin olmalıdır, öyle değil mi? Dalgalar Fransızca ve İtalyanca –araya yerel lehçede birkaç söz sıkıştırarak– konuşuyordu, ama konuşmaları inandırıcı değildi.

Bir öğleden sonra kumsala dikkat çekici güzellikte bir kadın geldi; peşinde sekiz yaşlarında bir oğlan çocuğu ve siyahlar giymiş bir İtalyan kadın –bir hizmetçi– vardı. Grand Hotel'den sandviç

paketleri getirmişlerdi; çocuğun daha çok otellerde yaşadığını tahmin ettim. Hali çok acıklıydı. Hizmetçi bir filenin içinde taşıdığı oyuncakları çıkardı. Hiçbiri çocuğun yaşına uygun görünmüyordu. Aralarında bir kum kovası, bir kürek, kalıplar, plastik beysbol topu ve eski moda bir çift kolluk vardı. Bir örtünün üzerine elinde bir Amerikan romanıyla uzanan annenin boşanmış bir kadın olduğunu ve az sonra benimle birlikte kafede bir içki içeceğini tahmin ettim. Aklımdan bunları geçirerek ayağa kalktım ve çocuğa top oynamayı teklif ettim. Oğlan arkadaş bulduğuna çok sevindi, ama topu ne atmayı becerebiliyordu ne de tutmayı; nelerden hoşlandığını tahmin etmeye çalışarak, bir gözüm annesinde, kumdan şato yapmamı ister mi, diye sordum. İstermiş. Önce sulu bir hendek, ardından döner merdivenli yüksek bir duvar, kuru bir hendek, top yerleri olan mazgallı bir sur, en sonunda da birbirine bitişik, korkuluklu yuvarlak kuleler yaptım. Yapının gerçekten zapt edilememesi gerekirmiş gibi çalışıyordum; her şey bittiğinde şekerleme kâğıtlarından bayraklar yapıp bütün kulelere diktim. Saf saf şatonun ne kadar güzel olduğunu düşünüyordum; oğlan da benimle aynı fikirdeydi, ama eserimi annesine gösterdiğimde, kadın, "Andiamo," –gidelim– dedi. Hizmetçi oyuncakları topladı, beni yabancı ülkede yetişkin bir adam olarak kumdan bir şatoyla baş başa bıraktılar.

Montraldo'da günün doruk noktası saat dörtteki bando konseriydi. Bu belediyenin sunduğu bir hizmetti. Bando Türk üslubundan esinlenmiş ve deniz rüzgârıyla aşınmış ahşap bir platformun üzerinde çalıyordu. Müzisyenler bazen üniforma giyiyordu, bazen de mayo; sayıları günden güne değişiyordu, ama hep Dixieland çalıyorlardı. Caz tarihiyle ilgilendiklerini sanmıyorum. Herhalde bir sandıkta eski aranjmanlar bulmuşlar, onlara takılıp kalmışlardı. Komik, hızlandırılmış bir müzikti; eski bir baloda çalar gibiydiler. "Clarinet Marmalade", "China Boy", "Tiger Rag", "Careless Love", tuzlu havada patlayan bu eski mi eski caz parçalarını duymak çok dokunaklıydı. Konser saat beşte bitiyor, müzisyenlerin çoğu enstrümanlarını toplayıp sardalye tutan balıkçılarla denize çıkıyor, plaj ahalisi de kafelere ve köye dönüyordu. Bir plajda erkek, kadın ve

çocuklar, bando müziği, deniz çayırları ve sandviç sepetleri bana cennetle olan efsanevi bağlarımızı klasik manzaralardan çok daha fazla hatırlatır. Ben de diğerleriyle birlikte kafeye gidiyordum; bir gün kafede Lord ve Lady Rockwell'le tanıştım; beni içkiye davet ettiler. Bu unvanları niye böyle hevesle, heyecanla kaydettiğimi merak ediyorsunuzdur: Çünkü babam garsondu.

Sıradan bir garson değildi; büyük otellerin birinde danslı yemek salonunda çalışırdı. Bir gece kaba bir sarhoşa sinirlenmiş, adamın suratına bir tabak cannelloni yapıştırmış ve çekip gitmişti. Sendika onu üç ay işten uzaklaştırmış, ama bir bakıma kahraman olmuştu; işe döndüğünde onu resmi yemek davetleri vardiyasına verdiler, krallara, devlet başkanlarına mantar servisi yapmaya başladı. Dünya âlemi gördü, ama bazen merak ederim, acaba dünya âlem onun kırmızı ceketinin koluyla mum ışığından biraz yüksekteki tatlı, yakışıklı yüzünden başka bir şey gördü mü? Tek tarafından karşısı görülen cam bir levhayla ikiye bölünmüş bir dünyada yaşamak gibiydi herhalde. Bazen Shakespeare oyunlarında soldan sahneye çıkıp bir kapının önünde duran ve kostümleriyle mekânın Venedik ya da Arden olduğunu anlamamızı sağlayan pajlar ve muhafızlar bana babamı hatırlatır. Yüzlerini neredeyse görmezsiniz, tek kelime konuşmazlar; babam da konuşmazdı, yemek sonrası konuşmaları başladığında sahnedeki pajlar gibi ortadan kaybolurdu. İnsanlara babamın otel idari kadrosunda çalıştığını söylerim, ama aslında garsondu, resmi davetlerde garson.

Rockwell'lerin partisi kalabalıktı, ben saat on civarında oradan ayrıldım. Denizden sıcak bir rüzgâr esiyordu. Daha sonra bu rüzgârın siroko olduğunu söylediler. Çöl rüzgârıydı, o kadar bunaltıcıydı ki, gece birkaç kere yataktan kalkıp maden suyu içtim. Açık denizde bir gemi sis düdüklerini çalıyordu. Sabah hava hem sisli hem boğucuydu. Ben kahve yaparken Assunta'yla signorina sabah kavgalarına başladılar. Assunta her zamanki "Domuz! Köpek! Cadı! Sokak sürtüğü!" teranesiyle başladı. Bıyıklı yaşlı hanım açık pencereden aşağı eğilerek müstehzi cevaplarını yapıştırdı: "Canım benim. Bir tanem. Meleğim. Teşekkür ederim, sağ ol." Elimde kah-

vemle kapının eşiğinde durmuş kavgalarını günün başka bir saatine programlasalar, diye geçiriyordum içinden. Signorina ekmeğiyle şarabını almak üzere aşağı indiğinde kavga askıya alındı. Sonra tekrar başladı: "Cadı! Kurbağa! Kurbağalar kraliçesi! Cadılar kraliçesi!" vs. Yaşlı hanım "Direğim! Nurum! Evimin direği! Hayatımın nuru!" vs. ile karşılık verdi. Sonra bir itiş kakış oldu, ikisi de ekmeği çekiştiriyordu. Assunta'nın yaşlı hanıma elinin yan tarafıyla acımasızca vurduğunu gördüm. Signorina merdivenin basamağına düştü ve "Aiy! Aiy!" diye inlemeye başladı. Acıyla bağırırken bile tumturaklıydı sanki. Avluyu koşarak geçip kolu bacağı savrulmuş yerde yatmakta olan yaşlı hanımın yanına gittim. Assunta bana bağırmaya başladı: "Benim suçum yok! Benim suçum yok!" Yaşlı hanım müthiş acı çekiyordu. "Rica ederim signore," dedi, "bana papazı bulun, lütfen!" Onu kucaklayıp yerden kaldırdım. Bir çocuktan daha ağır değildi, giysileri dışkı kokuyordu. Onu üst katta yüksek tavanlı, örümcek ağlarıyla bezenmiş bir odaya götürüp kanepenin üstüne yatırdım. Assunta hemen arkamda bağırıyordu: "Benim suçum yok!" Ardından köye doğru yüz yirmi yedi basamağı inmeye koyuldum.

Sis havada dalgalanıyordu, Afrika rüzgârı bir fırının içinden eser gibiydi. Papazın kapısını çaldığımda açan olmadı ama onu kilisede buldum; çalı süpürgesiyle yerleri süpürüyordu. Telaşlı ve sabırsızdım, benim telaşım arttıkça papaz daha da ağır hareket ediyordu. Önce süpürgesini bir dolabın içine yerleştirdi. Dolabın kapağı yamulmuştu, kapanmıyordu, inanılmaz bir süre boyunca onu kapatmaya çalıştı. Sonunda dışarı çıkıp sundurmanın altında bekledim. Toparlanması yarım saat sürdü; sonra, villaya gideceğimize yardımcısını bulmaya, köye gittik. Bir süre sonra bir oğlan çocuğu üstüne pis bir dantelli cübbe geçirip bize katıldı, basamakları tırmanmaya koyulduk. Papaz on basamağı çıktıktan sonra dinlenmek üzere oturdu. Ben bu arada bir sigara içecek vakit buldum. Sonra on basamak daha, bir dinlenme molası daha; merdivenin ortasına geldiğimizde acaba tepeye varabilecek mi, diye düşünmeye başladım. Yüzü kırmızıdan mora dönmüştü, solunum yolların-

dan keskin, umutsuz bir ses geliyordu. Sonunda villanın kapısına vardık. Yardımcı tütsüsünü yaktı. Harap villaya girdik. Pencereler açıktı. Havada deniz sisi vardı. Yaşlı hanım çok acı çekiyordu, ama ses tonu hâlâ soyluydu, özünde soyluydu sanırım. "O benim kızım," dedi. "Assunta. Benim kızım o, benim çocuğum."

Bunun üzerine Assunta, "Yalancı! Yalancı!" diye bağırdı.

"Hayır, hayır, hayır," dedi yaşlı hanım, "sen benim çocuğumsun, tek çocuğumsun. Bu yüzden hayatım boyunca sana baktım."

Assunta ağlamaya başladı, sonra paldır küldür merdiveni indi. Pencereden bakıp onun avlunun karşı tarafına geçtiğini gördüm. Papaz son duayı okumaya başladığında dışarı çıktım.

Kafede nöbet tuttum bir bakıma. Saat üçte kilisenin çanları çaldı, kısa bir süre sonra da villadan signorina'nın öldüğü haberi geldi. Kafede hiç kimse onların eksantrik bir kız kurusuyla nemrut bir hizmetçiden başka bir şey olduğundan şüphelenmiyordu görünüşe bakılırsa. Saat dörtte bando "Tiger Rag"le konserine başladı. O gece villadan Hotel National'e geçtim, ertesi sabah da Montraldo'dan ayrıldım.

Çev.: Roza Hakmen

Okyanus

Bu günlüğü tehlikede olduğumu düşündüğüm ve korkularımı kaydetmenin başka bir yolunu bulamadığım için tutuyorum. Göreceğiniz gibi korkularımı polise anlatamam, arkadaşlarıma da açılamam. Son zamanlarda özsaygı, mantıklılık ve merhamet bakımından göze batacak şekilde kayba uğradım, ama suçun kimde olduğu konusunda her zaman ıstıraplı bir belirsizlik vardır. Belki suçlu benim. Size bir örnek vereyim. Dün akşam saat altı buçukta karım Cora'yla yemeğe oturduk. Tek kızımız evden ayrıldı; bu aralar mutfakta, ortasında kâse içinde bir balığın durduğu masada yiyoruz yemeklerimizi. Akşam yemeği soğuk jambon, salata ve patatesten oluşuyordu. Salatadan bir lokma aldım ve tükürmek zorunda kaldım. "Öyle ya," dedi karım. "Ben de bundan korkuyordum. Çakmak gazını kilerde bırakmışsın, ben de sirke sandım."

Dediğim gibi, suç kimdeydi? Eşyaları yerine yerleştirmek konusunda her zaman çok özenli olmuşumdur; öte yandan karım beni zehirlemeye niyetlense salataya çakmak gazı koymak kadar beceriksizce bir şey yapmazdı. Çakmak gazını kilerde bırakmamış olsam olay meydana gelmeyecekti. Ama biraz daha devam

edeyim. Yemeğimizi yerken fırtına çıktı. Gökyüzü kapkara oldu. Ansızın bardaktan boşanırcasına yağmur yağmaya başladı. Yemek biter bitmez Cora üzerine bir yağmurluk, kafasına da yeşil bir duş bonesi geçirip çimenleri sulamak üzere dışarıya çıktı. Pencereden onu seyrettim. Zikzaklı yağmur duvarlarının arasında durduğundan bihaber gibiydi; çimenleri özenle, yanık kısımlarda daha fazla oyalanarak suluyordu. Komşulara rezil olmasından korkuyordum. Yandaki evin hanımı köşedeki kadına telefon edip Cora Fry'ın sağanak yağmurda çimenleri suladığını söyleyecekti. Dedikodusunun yapılıp onunla alay edilmesini istemediğimden yanına gittim, ama şemsiyemle ona yaklaşırken bu işi zarafetle yapabilecek inceliğe sahip olmadığımı fark ettim. Ne demeliydim? Bir arkadaşından telefon geldiğini mi söyleseydim? Cora'nın arkadaşı yoktur. "İçeri gel canım," dedim. "Yıldırım çarpabilir."

"Yo, hiç sanmam," dedi, şarkı söyler gibi bir tonda. Bu aralar normalden bir oktav tiz bir sesle konuşuyor.

"Yağmurun dinmesini beklesen?" dedim.

"Fazla sürmez," dedi tatlılıkla. "Sağanak hiçbir zaman uzun sürmez."

Şemsiyemle birlikte eve dönüp kendime bir içki koydum. Haklıydı. Bir dakika sonra fırtına diniverdi, o da çimenleri sulamaya devam etti. Her iki olayda da haklı olduğu bir yan vardı, ama bu tehlikede olduğum duygusunu değiştirmiyor.

Ah, dünya, dünya, mucizevi, şaşırtıcı dünya, dertlerim ne zaman başladı? Bu satırları Bullet Park'taki evimde yazıyorum. Saat sabahın onu. Günlerden salı. Haklı olarak hafta içi bir sabah vakti evde ne işim olduğunu sorabilirsiniz. Mahallede benim dışımda üç din adamı, iki yatalak ve Turner Sokağı'nda keçileri kaçırmış pinpon bir ihtiyardan başka erkek yok. Mahalle bütün cinsel gerginliklerin askıya alındığı –benim ve üç din adamınınkiler hariç elbette– bir arazinin sükûnetine, kıpırtısızlığına sahip. İşim ne mi? Ne iş mi yapıyorum? Trene neden mi binmedim? Kırk altı yaşındayım, dinç ve sağlıklıyım, iyi giyimliyim, Dynaflex imalatı ve satışı konusunda sektörde benden daha bilgili kimse yok. Dezavantajlarımdan biri

genç görünümüm. Belim yetmiş beş santim, saçlarım kömür karası; Dynaflex'te satıştan sorumlu genel müdür yardımcılığı ve genel müdür asistanlığı yaptığımı ve sonra ayrıldığımı söylediğimde –barlarda, trenlerde yabancılara söylediğimde– çok genç göründüğüm için kimse inanmıyor. Dynaflex'in genel müdürü ve bir bakıma hamim sayılabilecek Mr. Estabrook bahçıvanlığa çok meraklıydı. Bir akşamüzeri çiçeklerini hayranlıkla incelerken yabanarısı soktu, hastaneye yetiştiremediler, yolda öldü. Genel müdürlüğe ben gelebilirdim, ama satış ve imalatta kalmak istedim. Sonra yönetim kurulu –elbette ben de dahil– Milltonium Ltd. şirketiyle birleşme kararı aldı, böylece yönetimin başına Milltonium'un patronu Eric Penumbra geldi. Birleşme yönünde oy verirken çekincelerim vardı, ama belli etmedim ve değişim için en önemli temel çalışmaları ben yaptım. Tutucu ve gönülsüz hissedarların onayını almak benim görevimdi, birer birer ikna ettim onları. Üniversiteden mezun olduğumdan beri Dynaflex'te çalışıyor olmam, başka hiçbir şirkette çalışmamış olmam sayesinde güvenlerini kazanmıştım. Birleşme gerçekleştikten birkaç gün sonra Penumbra beni odasına çağırdı. "Evet," dedi, "işin bitti."

"Evet, bitti," dedim. Onayları aldığım için beni tebrik ettiğini sanmıştım. ABD'nin bir ucundan diğerine dolaşmış, iki kere de Avrupa'ya gitmiştim. Benden başka kimse yapamazdı bu işi.

"İşin bitti," dedi Penumbra sertçe. "Buradan çıkıp gitmek için ne kadar süreye ihtiyacın var?"

"Anlayamadım," dedim.

"Defolup gitmek için ne kadar zamana ihtiyacın var?!" diye bağırdı. "Çağ dışı kaldın. Senin gibi adamlara yer yok burada. Ayrılmak için ne kadar zamana ihtiyacın olduğunu soruyorum."

"Aşağı yukarı bir saat," dedim.

"İyi. Hafta sonuna kadar süre tanıyorum sana," dedi. "Sekreterini yukarı gönderiver, kovacağım. Çok şanslısın. Emekli maaşı, kıdem tazminatı, hisselerin derken parmağını oynatmadan neredeyse benimle aynı parayı alacaksın." Sonra masasından kalkıp yanıma geldi. Omzuma kolunu attı. Sarıldı bana. "Üzülme," dedi.

"Çağ dışı kalmak hepimizin karşı karşıya kalacağı bir sorun. Umarım benim vaktim geldiğinde ben de senin kadar sakin karşılarım."

"Umarım öyle olur," dedim ve odasından çıktım.

Erkekler tuvaletine gittim. Bir bölmeye girip kapıyı kilitledim ve ağladım. Penumbra'nın namussuzluğuna ağladım, Dynaflex'in kaderine ağladım, –boş vakitlerinde öykü yazan, evde kalmış, akıllı bir kadın olan– sekreterimin kaderine ağladım, kendi saflığıma, kurnaz olmayışıma hüngür hüngür ağladım, hayatın aşikâr gerçekleri altında ezildiğime ağladım. Yarım saat sonra gözyaşlarımı silip yüzümü yıkadım. Odamdaki kişisel eşyalarımın hepsini topladım, trene binip eve gittim ve Cora'ya haberi verdim. Öfkeliydim elbette, Cora korkmuş görünüyordu. Ağlamaya başladı. Evliliğimiz boyunca bir ağlama duvarı vazifesi görmüş olan tuvalet masasına çekildi.

"Canım, ağlayacak bir şey yok ki," dedim. "Demek istediğim, paramız bol. Çok paramız var. Japonya'ya gidebiliriz. Hindistan'a gidebiliriz. İngiliz katedrallerini görmeye gidebiliriz." Cora ağlamaya devam etti; akşam yemeğinden sonra New York'ta oturan kızımız Flora'ya telefon ettim. "Çok üzüldüm babacığım," dedi haberi verdiğimde. "Gerçekten çok üzüldüm, ne halde olduğunu tahmin edebiliyorum, seni görmek isterdim, ama daha sonra, şu anda değil. Verdiğin sözü unutma – beni rahat bırakacağına söz vermiştin."

Sahneye çıkan bir sonraki karakter kayınvalidem, adı Minnie. Minnie yetmiş yaşlarında, yüzünün kenarında dört estetik ameliyat izi olan, haşin sesli bir sarışındır. Minnie'yi Neiman-Marcus'ta ya da herhangi bir Grand Hotel'in lobisinde dolanırken görmüş olabilirsiniz. Minnie "moda" kelimesini çok amaçlı kullanır. Kocasının 1932'deki intiharından, "Pencereden atlamak çok modaydı," diye bahseder. Tek oğlu ahlaksız davranışları nedeniyle liseden atılıp kendinden büyük bir erkekle Paris'e yerleştiğinde Minnie, "İğrenç bir şey, biliyorum, ama anlaşılan çok moda," diyordu. Kendi alelacayip kostümleri hakkında da, "Feci rahatsız, ama inanılmaz moda," der. Minnie gaddar ve aylaktır, tek kızı Cora ondan nefret eder. Cora kendi mizacını Minnie'nin mizacına ters çizgide geliştirmiş-

tir. Sevecen, ciddi, sade ve iyi yüreklidir. Sanıyorum Cora meziyetlerini –daha doğrusu umudunu– korumak amacıyla annesinin Minnie değil, nakış işleyen bilge ve zarif bir hanım olduğu yolunda bir hayal uydurmak zorunda kalmış. Hayallerin ne kadar inandırıcı ve hain olabildiğini herkes bilir.

Penumbra tarafından kovulduktan sonraki günü evde geçirdim. Dynaflex'in kapıları yüzüme kapanınca başka gidecek neredeyse hiçbir yerim olmadığını fark etmek beni şaşırttı. Üye olduğum kulüp üniversiteye bağlıdır, öğle yemeği kafeteryada yenir, sığınılacak bir yer değildir. Öteden beri iyi kitaplar okumak isterdim, bu bir fırsattı. Elime bir Chaucer alıp bahçeye çıktım, yarım sayfa okudum, ama bir işadamı için kitap okumak zordu. Sabahın geri kalanında marulları çapaladım, bahçıvan bozuldu. Cora'yla öğle yemeği nedense gergin geçti. Yemekten sonra Cora öğle uykusuna yattı. Bir bardak su almak üzere mutfağa gittiğimde hizmetçinin de öğle uykusunda olduğunu gördüm. Kafasını masaya dayamış derin uykudaydı. Evin o saatteki sessizliği bende çok tuhaf bir duygu uyandırıyordu. Ne var ki dünyanın bütün eğlenceleri emrime amadeydi; New York'a telefon açıp o gece için tiyatroya bilet ayırttım. Cora tiyatrodan pek hoşlanmadığı halde benimle geldi. Tiyatrodan sonra St. Regis'e yemeğe gittik. İçeri girdiğimizde orkestra bir bölümün son parçasını çalıyordu; nefesliler tam gaz, tezahürat, şamata gırlaydı, dişlek davulcu önüne gelen her şeye vuruyordu. Dans pistinin ortasında Minnie popo sallıyor, ayaklarını vuruyor, parmaklarını şıklatıyordu. Karşısındaki nefes nefese jigolo çaresizlik içinde, antrenörünün havlu atmasını bekler gibi arkasına bakıp duruyordu. Minnie'nin kostümü her zamankinden de parıltılı, yüzü her zamankinden de perişandı, birçok kişi ona bakıp gülüyordu. Dediğim gibi, Cora kendine vakur bir anne uydurduğundan Minnie'yle karşılaşmaları hep bir ıstırap olur. Sırtımızı dönüp oradan çıktık. Eve dönerken uzun araba yolculuğumuz sırasında Cora tek kelime etmedi.

Minnie uzun yıllar önce güzel bir kadın olsa gerekti. Cora iri gözlerini, biçimli burnunu annesinden almıştı. Minnie yılda iki üç

kere ziyaretimize gelir. Geleceğini önceden haber verse, şüphesiz evi kapatır, kilitler, çeker giderdik. Minnie'nin kızını mutsuz etme konusunda dört dörtlük, doymak bilmeyen bir yeteneği vardır; dolayısıyla kurnaz davranıp evimize sürpriz ziyaretlerde bulunur. Ertesi gün öğleden sonrayı bahçede Henry James okumaya çalışarak geçirdim. Saat beş civarında evin önünde bir arabanın durduğunu işittim. Biraz sonra yağmur yağmaya başladı; salona girdiğimde Minnie bir pencerenin önünde duruyordu. İçerisi hayli karanlıktı, ama kimse zahmet edip bir ışık yakmamıştı. "Aa, Minnie," dedim coşkuyla, "seni görmek ne kadar güzel, ne güzel sürpriz bu böyle. Sana bir içki hazırlayayım..." Bir lamba yaktım ve pencerenin önünde duran kadının Cora olduğunu gördüm.

Bakışında sabit, anlamlı, katıksız bir güvensizlikle ağır ağır bana döndü. Onu müthiş incitmiş olduğumu bilmesem, bir yaradan kan fışkırır gibi içinden fışkıran duyguları hissetmesem gülümsediğini zannedebilirdim. "Ah, çok affedersin sevgilim," dedim. "Çok özür dilerim. Göremedim." Cora dışarı çıktı. "Karanlık yüzünden," dedim. "Yağmur başlayınca hava ansızın kararıverdi. Çok özür dilerim, ama yağmurla karanlık yüzünden oldu." Onun karanlıkta merdiveni çıktığını, odamızın kapısını kapadığını işittim.

Sabah Cora'yı gördüğümde –sabaha kadar bir daha görmemiştim onu– yüzündeki acılı ifadeden benim fesatça onu Minnie zannetmiş gibi rol yaptığım kanısında olduğunu anladım. Herhalde Penumbra bana çağ dışı kaldığımı söylediğinde ben ne kadar incindiysem o da o kadar derinden ve kalıcı biçimde incinmişti. İşte bu noktada sesi bir oktav tizleşti, benimle bitkin ve şarkı söyler gibi bir tonda konuşmaya başladı –pek sık konuştuğunu da söyleyemem– ve bakışları kararıp suçlayıcı oldu. Aslında işime dalmış, akşamları eve yorgun dönüyor olsam bütün bunları fark etmeyebilirdim. Hareket imkânlarım böyle ansızın kısıtlanınca hareketle gözlem arasında sağlıklı bir denge kurmak neredeyse imkânsız hale gelmişti. Ciddi kitap okuma programımı uygulamaya devam ettiysem de zamanımın yarıdan fazlası Cora'nın kederlerini ve evimin düzensiz işleyişini gözlemekle geçiyordu. Haftada dört kere yarım gün çalı-

şan bir hizmetçimiz vardı; onun tozları halının altına süpürüşünü, mutfakta şekerleme yaptığını gördükçe sinirlenmeye başladım. Bu konuda bir şey söylemedim, ama kısa sürede aramızda can sıkıcı bir ilişki gelişti. Bahçıvanla da durum aynıydı. Kitap okumak üzere terasta oturduğumda gelip iskemlemin altındaki çimleri biçiyordu; çimleri biçmek için de saati dört dolardan bir tam gün çalışıyordu; oysa bu işin çok daha kısa sürede bitirilebileceğini tecrübeyle biliyordum. Cora'ya gelince, şimdi onun hayatının ne kadar boş ve arkadaşsız olduğunu görüyordum. Öğle yemeğine hiç çıkmıyordu. Hiç kâğıt oynamıyordu. Çiçek düzenliyor, kuaföre gidiyor, hizmetçiyle dedikodu yapıyor ve dinleniyordu. En ufak şeyler bile beni sinirlendirmeye, gücendirmeye başladı, bu mantıksız sinirim öfkemi iki kat artırıyordu. Cora'nın evin içinde amaçsızca dolaşan hafif, masum ayak sesleri beni kızdırıyordu. Konuşma şekline bile sinirleniyordum. "Çiçekleri düzenlemeye çalışmam lazım," diyordu. "Bir şapka almaya çalışmam lazım. Saçımı yaptırmaya çalışmam lazım. Sarı bir çanta bulmaya çalışmam lazım." Öğle yemeğinden kalkarken, "Şimdi güneşlenmeye çalışacağım," diyordu. Niye çalışması gerekiyordu? Güneşin ışınları gökyüzünden terasa dökülüyordu, terasta çeşitli rahat mobilyalar vardı; bir şezlonga uzandıktan birkaç dakika sonra uyuyakalıyordu. Öğle uykusundan kalktığında, "Güneşten yanmamaya çalışmam lazım," diyor, eve girerken ekliyordu: "Şimdi bir duş almaya çalışacağım."

Bir akşamüzeri saat altı otuz iki trenini beklemek üzere istasyona gittim. İşten eve bu trenle dönerdim. Arabamla çoğunu ev kadınlarının kullandığı arabalar kuyruğuna girdim. Çok heyecanlıydım. Kimseyi beklemiyordum; etrafımdaki kadınlar da kocalarını bekliyorlardı sadece, ama bana hepimiz çok daha fazlasını bekliyormuşuz gibi geliyordu. Sahne hazır, dekor tamamdı sanki. Taksi şoförleri Pete ve Harry arabalarının yanında duruyordu. Yanlarında Bruxton'ların ara sıra başını alıp giden Airedale teriyesi vardı. İstasyon müdürü Mr. Winters iki durak ötede oturan postane müdiresi Louisa Balcolm'la konuşuyordu. Yani hazır bulunan oyuncular bunlardı; gösterinin altyapısını hazırlayacak olan taşıyıcılar ve

dedikoduculardı. Gözüm kol saatimdeydi. Tren istasyona girdikten bir saniye sonra bir patlama, bir büyük ikramiye misali istasyonun kapılarına insanlar akın etti; o kadar kalabalık ve hevesliydiler, karaya ayak basan denizcilere o kadar benziyorlardı, o kadar aceleci ve sevecendiler ki mutluluktan gülmeye başladım. Hepsi, kısa boylularla uzun boylular, zenginlerle yoksullar, bilgelerle ahmaklar, düşmanlarımla dostlarım, hepsi kapıdan o kadar enerjik adımlarla, o kadar parlak bakışlarla geçiyordu ki, tekrar onların arasına katılmam gerektiğini anladım. İş hayatına geri dönecektim, bu kadar basitti. Bu karar beni neşelendirdi, cömertleştirdi; eve döndüğümde neşem bir an bulaşıcıymış gibi göründü. Cora günlerdir ilk kez tok ve sıcak bir tonda konuştu, ama cevap verdiğimde, şarkı söyler gibi, "Ben Japon balıklarıyla konuşuyordum," dedi. Gerçekten de onlarla konuşuyordu. Benden esirgediği güzelim tebessümü balıklara yönelmişti; acaba dünyayı, ışıklarını, şehirlerini ve çatışmalarını bu cam küre ve ahmakça şatosu uğruna terk mi etti, diye düşündüm. Onun balıkların üzerine şefkatle eğilişini izlerken o dünyaya özlemle baktığı izlenimini net olarak edindim.

Sabah New York'a gidip Dynaflex'teki çalışmalarım konusunda beni hep takdir etmiş olan bir arkadaşımı aradım. Öğlen civarında ofisinde beni bekleyeceğini söyledi, öğle yemeği yiyeceğimizi tahmin ettim. "Ben iş hayatına dönmek istiyorum," dedim. "Yardımına ihtiyacım var."

"Aslında pek kolay değil," dedi. "Göründüğü kadar basit olmayabilir. Bir kere insanlardan anlayış bekleme. Sektörde herkes Penumbra'nın sana ne kadar cömert davrandığını biliyor. Çoğumuz senin yerinde olmak isterdik. Yani doğal bir kıskançlık var demek istiyorum. İnsanlar kendilerinden daha rahat konumda olan birine yardım etmekten hoşlanmaz. Ayrıca Penumbra senin emekliliği sürdürmeni istiyor. Sebebini bilmiyorum, ama öyle olduğunu biliyorum; seni işe alan kişinin Milltonium'la başı derde girer. Acı gerçeklerden bir başkası da fazlasıyla yaşlı olman. Bizim genel müdür yirmi yedi yaşında. En büyük rakibimiz olan şirketin başındaki adam otuz yaşlarında. İyisi mi sen keyfine bak. Gezip dinlensene.

Dünya turuna çıksana." Sonra son derece mütevazı bir tavırla, şirketine yatırım yapsam –diyelim ki elli bin dolarlık bir yatırım– beni yetkili bir mevkiye getirir mi, diye sordum. Ağzı kulaklarına vardı. Ne kadar kolaydı. "Elli bin dolarını seve seve alırım," dedi kaygısızca, "ama iş ayarlamaya gelince, korkarım..." O sırada sekreteri içeri girip öğle yemeğine geç kaldığını haber verdi.

Bir sokağın köşesinde yeşil ışığı beklermiş gibi yaparak durdum; aslında sadece bekliyordum. Neye uğradığımı şaşırmıştım. İçimden boynuma bir ilan tahtası asıp bütün dertlerimi tek tek sıralamak geçiyordu. Penumbra'nın namussuzluğunu yazacaktım, Cora'nın kederini, hizmetçiyle bahçıvandan gördüğüm saygısızlığı, gençlik ve tecrübesizlik revaçta olduğu için hayatın akışından nasıl gaddarca çıkarılıp atıldığımı yazacaktım. Bu tabelayı boynuma asıp saat dokuzdan beşe kadar halk kütüphanesinin önünde bir aşağı, bir yukarı yürüyecek, ilgilenenlere daha ayrıntılı bilgi verecektim. Şanım yürüsün diye bir tipi, kasırga ve gök gürültüsü de olsundu; tam bir gösteri istiyordum.

Sonra bir içki içip öğle yemeği yemek üzere ara sokakta bir restorana gittim. Yalnız erkeklerin deniz ürünleri yiyip gazete okuduğu, renkli ışık seline ve uzaktan gelen müziğe rağmen atmosferin gözle görünür biçimde isyankâr olduğu yerlerdendi. Şefgarson Corso di Roma'dan fırlamış enerjik bir tipti. Parantez bacaklarıyla İtalyan ayakkabılarının topuklarını vura vura yürüyor, takım elbisesinin ceketi sıkıyormuş gibi omuzlarını büzüştürüyordu. Barmene ters ters konuştuğunda barmen garsonlardan birine, "Öldüreceğim onu! Günün birinde öldüreceğim!" diye fısıldadı. Garson da fısıltıyla cevap verdi: "İkimiz birlikte öldürelim." Vestiyerdeki kız da fısıldaşmaya katıldı. O restoranın yöneticisini öldürmek istiyordu. Şefgarson döndüğünde komplocular dağıldı, ama havada isyan kokusu asılı kaldı. Bir kokteyl içip salata söyledim, sonra yan bölmede oturan adamın heyecanlı konuşmasını duydum. Başka yapacak işim yoktu, dinledim. "Minneapolis'e gittim," dedi. "Minneapolis'e gitmem gerekiyordu, otele kaydımı yaptırmamla telefonun çalması bir oldu. Termosifonun çalışmadığını söylemek

için aramış. Ben Minneapolis'teyim, o Long Island'da, şehirlerarası arayıp termosifonun bozulduğunu söylüyor kadın. Ben de niye tesisatçıyı aramadın, diye sordum; bu sefer ağlamaya başladı. Bir on beş dakika kadar şehirlerarası ağladı, sırf tesisatçıyı aramasını önerdim diye. Her neyse, Minneapolis'te çok iyi bir kuyumcu var, gidip ona küpe aldım. Safir küpe. Sekiz yüz dolar. Böyle harcamalar yapmaya durumum müsait değil, ama ona hediye almadan da olmuyor. Yani sekiz yüz doları on dakikada kazanırım da, vergi danışmanının dediği gibi, kazandığım paranın ancak üçte biri cebime giriyor, dolayısıyla sekiz yüz dolarlık bir çift küpe bana aşağı yukarı iki bine mal oldu. Her neyse, küpeleri aldım, eve döndüğümde verdim kendisine, Barnstable'lara partiye gittik. Eve döndüğümüzde küpelerden birini düşürmüştü. Nerede düşürdüğünü bilmiyordu. Umurunda değildi. Yerde duruyor mu diye Barnstable'ları aramaya bile yanaşmadı. Rahatsız etmek istemiyormuş. Ben de o zaman bunun ateşe para atmaktan farkı yok dedim, o da ağlamaya başladı, safirin soğuk bir taş olduğunu, benim ona karşı soğukluğumu ifade ettiğini söyledi. Aldığım hediyede sevgi yokmuş, sevgi dolu bir hediye değilmiş. Bir kuyumcuya girip satın almaktan başka şey yapmamışım. Bir düşüncelilik, bir şefkat gerektirmiyormuş. Bunun üzerine kendisine küpeyi kendim mi yapmamı bekliyor, diye sordum, gece kurslarına gidip o tapon gümüş bilezikleri yapmayı öğrenmemi mi istiyor, diye sordum. Dövme gümüş. Var ya. Minik çekicin her darbesi sevgi ve şefkat işareti. Yani bu mu istediği yahu? Sonuçta o gece de konuk odasında yattım..."

Bir yandan yiyor, bir yandan dinliyordum. Adamın muhatabının konuşmaya katılmasını, anlayış, onay belirten bir ses çıkarmasını bekliyordum, ama tık yoktu, acaba kendi kendine mi konuşuyor, diye düşündüm bir an. Kafamı uzatıp bölme duvarının arkasını görmeye çalıştım, ama adam iyice köşedeydi, göremedim. "Kendine ait bir parası var," diye devam etti. "Vergisini ben ödüyorum, hepsini kıyafete harcıyor. Yüzlerce elbisesi, ayakkabısı, üç kürk mantosu, dört peruğu var. Tam dört tane. Ama ben bir takım elbise alsam müsriflik ettiğimi söylüyor. Benim de ara sıra üstüme başıma bir

şeyler almam gerekiyor. İşe serseri gibi gidemem ya. Ben ne alsam gereksiz masraf oluyor. Geçen yıl ıslanmamak için şemsiye aldım kendime. İsrafmış. Ondan önceki yıl pardösü aldım. İsraf. Bir plak bile alamıyorum, çok müsrifim diye zılgıt yiyeceğimi biliyorum çünkü. Benim maaşımla –düşün, benim maaşımla– pazar günleri haricinde kahvaltıda beykın yiyecek durumumuz yokmuş. Beykın israfmış. Ama telefon faturalarını bir görsen. Bir arkadaşı var, üniversitedeki oda arkadaşı. Herhalde çok yakın arkadaştılar. Şimdi Roma'da yaşıyor. Hoşlanmam kendisinden. Gayet düzgün bir adamla evliydi, adam benim yakın arkadaşımdı, adamı mahvetti. Kullandı kullandı, fırlatıp attı. Adam perişan durumda. Neyse, kadın şimdi Roma'da oturuyor, Vera da ikide bir ona telefon ediyor. Geçen ay Roma aramaları sekiz yüz doların üzerinde tutuyordu. Ben de dedim ki, 'Vera,' dedim, 'arkadaşınla konuşmayı bu kadar istiyorsan bir uçağa binip Roma'ya gitsene. Çok daha ucuza çıkar.' 'Roma'ya gitmek istemiyorum,' dedi. 'Roma'dan nefret ederim. Gürültülü ve pis bir yer.'"

"Ama biliyor musun, geçmişi düşündüğümde, hem benim hem onun geçmişini düşündüğümde bana öyle geliyor ki bu durumun kökleri çok derinde yatıyor. Benim büyükannem çok özgür bir kadındı, kadın hakları savunucusuydu. Annem otuz iki yaşındayken hukuk fakültesine girip mezun oldu. Hiç çalışmadı. Hukuk fakültesine babamla daha çok şeyi paylaşmak için devam ettiğini söylerdi, ama yaptığı, aralarında kalan pek az miktardaki sevgiyi de yok etmek, resmen yok etmek oldu. Evde yok denecek kadar az vakit geçiriyordu, o zamanlarda da hep sınavlarına çalışıyordu. 'Şşt! Annen hukuk çalışıyor...'dan başka laf duymazdım. Babam yalnız bir adamdı, ama aslında etrafta yalnız erkek o kadar çok ki. Kendileri öyle demiyor tabii. Kim doğruyu söyler ki? Sokakta eski bir arkadaşına rastlarsın. Çok kötü görünüyordur. Ürkütücü bir hali vardır. Yüzü kararmış, saçları dökülmüş, tir tir titriyordur. Sen de, 'Charlie, Charlie, harika görünüyorsun,' dersin. O da zangır zangır titreyerek, 'Bomba gibiyim, bomba,' der. Sonra sen kendi yoluna gidersin, o kendi yoluna."

"Tamam, Vera'nın işi de kolay değil, anlıyorum, ama ben ne yapayım? İnan ki bazen bana zarar vermesinden korkuyorum, uyurken kafama bir çekiç indirmesinden korkuyorum. Ben ben olduğum için değil, sırf erkek olduğum için. Bazen bugünkü kadınların dünya tarihinin en mutsuz yaratıkları olduğunu düşünüyorum. Yani okyanusun tam ortasında gibiler. Mesela Vera'yı kilerde Pete Barnstable'la öpüşürken yakaladım. Küpesinin tekini düşürdüğü gece, benim Minneapolis'ten döndüğüm gece. Eve döndüğümüzde, küpesini düşürdüğünü henüz fark etmemiştim, 'Bu ne şimdi,' dedim, 'Pete Barnstable'la öpüşmek de ne oluyor?' dedim. O da –özgür ya– hiçbir kadının kendisini tek erkeğin ilgisiyle sınırlamasının beklenemeyeceğini söyledi. Ben de 'Peki ya ben?' diye sordum, aynı şey benim için de geçerli miydi? Yani o Pete Barnstable'la öpüşebiliyorsa, mantıken benim de Mildred Renny'yi otoparka götürebilmem gerekmez mi? Bunun üzerine her söylediği lafı yozlaştırdığımı söyledi. O kadar edepsiz bir kafam varmış ki benimle konuşamazmış. Ardından küpesini düşürdüğünü fark ettim, ondan sonra da safirlerin soğuk taş olduğu konusundaki kavga, sonra da..."

Adamın sesi alçaldı, fısıltıya dönüştü, aynı anda öbür yanımdaki bölmede oturan kadınlar ortak bir arkadaşlarını bağıra çağıra, acımasızca kötülemeye başladılar. Arkamdaki adamın yüzünü görmek için yanıp tutuşuyordum; hesabı istedim, ama kalktığımda adam gitmişti, nasıl bir adam olduğunu hiçbir zaman öğrenemeyecektim.

Eve döndüğümde arabayı garaja bırakıp mutfak kapısından eve girdim. Cora masanın başında durmuş, bir tabak pirzolanın üstüne eğilmişti. Bir elinde ölümcül böcek zehri kutusu vardı. Miyop olduğumdan tam göremedim, ama sanıyorum etin üzerine zehir serpiyordu. Ben içeri girdiğimde irkildi; gözlüğümü taktığımda zehir kutusunu masanın üzerine bırakmıştı. Gözlerimin iyi görmemesi yüzünden daha önce vahim bir hata yapmış olduğumdan çekiniyordum, ama böcek zehri sofranın üzerinde, tabağın yanında duruyordu işte, yeri orası değildi. Yüksek oranda sinir gazı içeriyordu. "Ne yapıyorsun kuzum?" diye sordum.

"Ne yapıyormuşum gibi görünüyor?" dedi, yine bir oktav tiz tonda konuşarak.

"Pirzolalara zehir katıyormuşsun gibi görünüyor," dedim.

"Beni pek akıllı bulmadığını biliyorum," dedi, "ama bu kadar aptal yerine de koyma lütfen."

"İyi de, ne yapıyorsun elinde o zehirle?" dedim.

"Gülleri ilaçlıyordum," dedi.

Hezimete uğramıştım bir bakıma, hezimete uğramıştım ve korkuyordum. Bol miktarda zehir katılmış etin ölümcül olabileceğini düşünüyordum. Pirzolaları yersem ölme ihtimalim vardı. İşin en inanılmaz yanı, yirmi yıllık evliliğin ardından Cora'yı beni öldürmeye niyetlenip niyetlenmediğini anlayacak kadar iyi tanımayışımdı. Herhangi bir kuryeye, bir temizlikçi kadına güvenirdim ama Cora'ya güvenmiyordum. Rüzgârlar beraberliğimizin üzerindeki savaş dumanlarını dağıtamamıştı anlaşılan. Kendime bir martini hazırlayıp salona geçtim. Kolaylıkla savuşturamayacağım bir tehlikeyle karşı karşıya değildim. Akşam yemeğine şehir kulübüne gidebilirdim. Geriye bakınca bu konuda duraksamamı içinde bulunduğum odanın mavi duvarlarına yoruyorum. Uzun pencereleri çimenliğe, ağaçlara ve gökyüzüne bakan güzel bir odaydı. Odanın düzenliliği beni de kendi tutumuma çekidüzen vermeye zorluyordu sanki; sanki sofrada yerimi almazsam bir şekilde genel düzeni bozmuş olacaktım. Akşam yemeğine kulübe gidersem şüphelerime boyun eğmiş, umudumu kırmış olacaktım, oysa umutluluğumu sürdürmeye kararlıydım. Odanın mavi duvarları, arabaya binip kulübe gittiğim ve barda tek başıma biftekli sandviç yediğim takdirde bozmuş olacağım bir zincirin halkasıydı adeta.

Sofraya oturduğumuzda pirzolaların birini yedim. Tadı tuhaftı, ama ben bu arada kendi endişelerimle gerçekler arasında ayrım yapamaz hale gelmiştim. Gece feci rahatsızlandım, ama hayal gücümün marifeti de olabilirdi. Bir saat boyunca banyoda ciddi hazımsızlık yaşadım. Cora uyuyormuş gibi görünüyordu, ama banyodan döndüğümde gözlerinin açık olduğunu fark ettim. Endişeliydim, sabah kahvaltımı kendim hazırladım. Öğle yemeğini

hizmetçi hazırladı, onun beni zehirleyeceğini hiç sanmıyordum. Bahçede biraz daha Henry James okudum, ama akşam yemeği saati yaklaştıkça korktuğumu fark ettim. Bir içki hazırlamak üzere kilere gittim. Cora yemek hazırlığı içindeydi, o sırada mutfakta değildi. Mutfakta bir süpürge dolabı vardır, içine girip kapıyı kapattım. Az sonra mutfağa dönen Cora'nın ayak seslerini duydum. Gülleri ilaçladığımız böcek zehri mutfakta bir dolapta durur. O dolabı açtığını duydum. Sonra bahçeye çıktı, gülleri ilaçladığını duydum. Ardından mutfağa döndü, ama böcek ilacını dolaba koymadı. Anahtar deliğinden baktığımda görüş alanım sınırlıydı. Ete baharat eklerken sırtı bana dönüktü; tuz-biber mi, sinir gazı mı ektiğini göremedim. Sonra tekrar bahçeye çıktı, ben de süpürge dolabından çıktım. Zehir masanın üstünde değildi. Salona gittim, yemek hazır olduğunda yemek odasına oradan geçtim. "Amma sıcak," dedim, otururken.

"Eh," dedi Cora, "süpürge dolabına saklanınca ter basması normal, değil mi?"

İskemleme yapışıp tabağımdakileri didikledim, havadan sudan konuştum ve yemeği atlattım. Cora ara sıra bana huzurla, fesatlıkla gülümsüyordu. Yemekten sonra bahçeye çıktım. Yardıma fena halde ihtiyacım vardı, kızım geldi aklıma. Flora'nın Floransa'da Villa Mimosa'dan mezun olduktan sonra Smith College'daki birinci yılını bitirmeden okulu bıraktığını ve Aşağı Doğu Yakası'nda bir izbede bir cinsi sapıkla oturmaya başladığını belirteyim bu arada. Ona her ay bir miktar para gönderiyorum, onu rahat bırakacağıma söz verdim ama durumumun ne kadar tehlikeli olduğunu düşününce sözümü tutmayabileceğime hükmettim. Onunla görüşebilsem, eve dönmeye ikna edebileceğimi düşünüyordum. Bunun üzerine telefon edip mutlaka görüşmemiz gerektiğini söyledim. Oldukça sıcak davrandı, beni çaya çağırdı.

Ertesi gün öğle yemeğini şehirde yedim, öğleden sonrayı kulüpte iskambil oynayıp viski içerek geçirdim. Flora evin yerini tarif etmişti, kim bilir kaç yıldır ilk kez metroya binip şehir merkezine gittim. Çok garipti. Tek kızımla biricik aşkına yapacağım ziyareti

çok hayal etmişimdir; nihayet bu yolculuğu yapıyordum. Hayallerimde bu buluşma bir kulüpte gerçekleşirdi. Oğlan iyi bir ailenin evladı olurdu. Flora mutlu olurdu; ilk kez âşık olan bir genç kızın parlayan yüz ifadesini takınmış olurdu. Oğlan ciddi olurdu, ama aşırı ciddi değil; akıllı, yakışıklı, kelimenin tam anlamıyla mesleki başarının eşiğinde duran birine yakışan hoş bir duruşu olurdu. Hayallerimin saçma olduğunu anlıyordum, ama her ayrıntının ters olmasını hak edecek kadar da bayağı ve anlamsız mıydılar? Sahne kulüp yerine şehrin en sefil kenar mahallesi, esas oğlansa ağırbaşlı bir delikanlı yerine sakallı bir sapık olmak zorunda mıydı? Kızları düzgün ailelerin düzgün evlatlarıyla evlenmiş arkadaşlarım vardı. Kalabalık metroda önce bir kıskançlık, ardından bir huysuzluk kapladı içimi. Bu felaket niçin benim başıma gelmişti? Kızımı çok severdim. Ona olan sevgimin saf, güçlü ve doğal olduğunu düşünürdüm. Ansızın ağlamak geldi içimden. Önünde bütün kapılar açılmıştı, en güzel manzaraları görmüş, bence yeteneklerini en iyi değerlendirebilecek durumdaki kişilerle arkadaşlık etmişti.

Metrodan indiğimde yağmur yağıyordu. Tarifine uyup kenar mahallenin sokaklarından geçerek harap bir binaya vardım. Aşağı yukarı seksen yıllık bir bina olduğunu tahmin ediyordum. İki cilalı mermer sütun Romanesk bir kemeri ayakta tutuyordu. Adı bile vardı. Eden'dı, Cennet. Gözümün önünde kılıcından alevler çıkan melek, elleriyle edep yerlerini örten, omuzları çökmüş çıplak erkekle kadın canlandı. Masaccio muydu? Floransa'ya, onu ziyarete gittiğimizde görmüştük. Böylece Eden'a bir intikam meleği gibi girdim, ama Romanesk kemerin altından geçer geçmez karşıma bir denizaltının merdiveni kadar dar bir koridor çıktı; girişte yanan ilkel ve cılız ışık öteden beri ışıktan çok etkilenen ruhumu çökertti. Rüyalarımda sık sık merdiven görürüm; tırmanmaya başladığım merdiven de sinir bozucu bir gerçek dışılığa sahipti. İspanyolca konuşmalar, bir tuvaletten gürül gürül akan su sesi, müzik ve köpek havlamaları geldi kulağıma.

Öfkenin, belki de kulüpte içtiğim içkilerin verdiği enerjiyle üç dört kat merdiveni hızla çıktım, sonra ansızın nefessiz kaldım; o

öfkeli halimde durup küçültücü bir soluklanma mücadelesi verdim mecburen. Devam edebilecek hale gelmem birkaç dakika sürdü; geri kalan basamakları ağır ağır çıktım. Flora kapıya bir kartvizitini raptiyeyle tutturmuştu. Kapıyı tıklattım. "Merhaba babacığım," dedi neşeyle, alnından öptüm onu. Oh, şimdilik durum iyi, canlandırıcı, güçlendiriciydi. Birden zihnime anılar, paylaştığımız onca mutluluğun hatıraları üşüştü. Sokak kapısı mutfağa açılıyor, oradan bir başka odaya geçiliyordu. "Gel seni Peter'la tanıştırayım," dedi Flora.

"Selam," dedi Peter.

"Tanıştığımıza memnun oldum," dedim.

"Bak ne yaptık," dedi Flora. "Harika olmamış mı? Az önce bitirdik. Peter'ın fikriydi."

Yaptıkları şey, bir tıbbi gereçler dükkânından aldıkları kaide üzerine oturtulmuş iskeletin cilalanmış kemiklerine kelebekler yapıştırmaktı. Bazı kelebek türlerini gençliğimden hatırladım, o sıralar onları alacak parayı bulamazdım, diye de düşündüm. İskeletin omuz kemiğinin üstünde bir Catagramme Astarte, göz çukurunda bir Sapphira, kasık kemiğinin üstünde koca bir Appia Zarinda kümesi vardı. "Olağanüstü," dedim, "olağanüstü." Tiksintimi belli etmemeye çalışıyordum. Hayatta yapılabilecek yararlı işler dururken bu iki yetişkinin zavallı bir adamın cilalı kemiklerinin üstüne pahalı kelebekler yapıştırmaları sinirimi çok bozmuştu. Bez bir koltuğa oturup Flora'ya gülümsedim. "Nasılsın canım?"

"İyiyim babacığım," dedi Flora. "Çok iyiyim."

Kendimi tutup giysilerine, saçına değinmedim. Baştan aşağı siyahlar giymişti, saçı dümdüzdü. Bu kostüm ya da üniformanın amacını kavrayamıyordum. Ona yakışmıyordu. Göz zevkine hitap etmiyordu. Özsaygısının ifadesi gibiydi, matem ya da kefaret giysisine benziyordu, benim kadınların üstünde görmekten hoşlandığım ipeklilere kayıtsızlığını ilan ediyordu adeta; peki ama şık kıyafetlerden hoşlanmamasının sebebi neydi? Peter'ın kıyafeti çok daha şaşırtıcıydı. İtalyan kökenli miydi? Merak ettim. Ayakkabılar kadınsıydı, ceketi kısaydı, ama Corso'daki adamlardan çok on

dokuzuncu yüzyıl Londra'sının sokak çocuklarına benziyordu. Saçı hariç. Sakallı ve bıyıklıydı, koyu renk uzun bukleleri üçüncü sınıf İsa'nın Hayatı piyeslerindeki önemsiz havarileri çağrıştırıyordu. Yüzü kadınsı değilse de narindi ve bana belirgin biçimde sorumsuzluk ifade edermiş gibi görünüyordu.

"Kahve ister misin babacığım?" diye sordu Flora.

"Hayır, teşekkür ederim canım," dedim. "İçki var mı?"

"Hiç yok," dedi Flora.

"Zahmet olmazsa Peter çıkıp bana bir içki alabilir mi?" diye sordum.

"Tamam," dedi Peter asık suratla; kasten kaba davranmıyordur dedim kendi kendime. Ona bir on dolar verip Bourbon viski almasını rica ettim.

"Bourbon yoktur herhalde," dedi.

"Öyleyse İskoç viskisi," dedim.

"Mahallede genellikle şarap içiyorlar," dedi Peter.

Bunun üzerine onu öldürtmeyi düşünerek duru, iyi yürekli bakışlarımı üzerine diktim. Bildiğim kadarıyla dünyada hâlâ kiralık katiller var; birine para verir, sırtından bıçaklatır ya da bir çatıdan aşağı ittirtirdim. Tebessümüm geniş, güvenli ve kesinlikle ölümcüldü; oğlan yeşil bir paltoyu üzerine geçirip –bir maskaralık daha– dışarı çıktı.

"Ondan hoşlanmadın mı?" diye sordu Flora.

"Nefret ettim," dedim.

"Ama babacığım, onu tanımıyorsun ki," dedi Flora.

"Bir tanem, daha yakından tanısam boğazlardım."

"Peter çok iyi yürekli ve duyarlıdır, çok cömerttir."

"Duyarlı olduğu belli," dedim.

"Hayatımda gördüğüm en iyi kalpli insan," dedi Flora.

"Buna sevindim," dedim, "ama şimdi biraz senden söz edelim, olmaz mı? Ben buraya Peter hakkında konuşmaya gelmedim."

"Ama biz birlikte yaşıyoruz babacığım."

"Öyleymiş. Ne var ki Flora, ben buraya seninle ilgili bir şeyler, planların nedir filan, bunları öğrenmeye geldim. Her ne planlı-

yorsan, itirazım yok. Sadece öğrenmek istiyorum. Hayatının geri kalanını iskeletlerin üstüne kelebek yapıştırarak geçiremezsin. Hayatınla ilgili planlarını öğrenmek istiyorum sadece."

"Bilmiyorum ki babacığım." Flora başını kaldırdı. "Benim yaşımdaki kimse bilmiyor."

"Ben senin neslinin mutabakatını sormuyorum. Sana soruyorum. Kendine nasıl bir hayat kurmak istediğini soruyorum. Neler düşündüğünü, neler hayal ettiğini, ne gibi umutların olduğunu soruyorum."

"Bilmiyorum ki babacığım. Benim yaşımdaki kimse bilmiyor."

"Neslinin geri kalanını bir yana bıraksan. Senin yaşında olan ve ne yapmak istediğini net olarak bilen en az elli genç kız tanıyorum. Kimi tarihçi olmak istiyor, kimi editör, kimi doktor, kimi ev kadını, kimi anne. Yararlı bir şeyler yapmak istiyorlar hepsi."

Peter elinde bir şişe Bourbon'la döndü ama para üstü vermedi. Acaba açgözlülükten mi, dalgınlıktan mı, diye merak ettim. Bir şey demedim. Flora bir bardakla su getirdi, onlara da birer kadeh teklif ettim.

"Biz pek içki içmiyoruz," dedi Peter.

"İşte buna sevindim," dedim. "Sen dışarıdayken Flora'yla ilerisi için planlarını konuştuk. Daha doğrusu herhangi bir planı olmadığını öğrendim, madem öyle, ben de onu kafasını toparlayıp bir karar verinceye kadar Bullet Park'a geri götüreceğim."

"Ben Peter'la kalacağım," dedi Flora.

"Peki farz et Peter'ın gitmesi gerekse," dedim. "Farz et Peter ilginç bir teklif aldı, mesela yurtdışında altı ay ya da bir yıl, o zaman ne yapardın?"

"Babacığım," dedi Flora, "böyle bir şey yapmazsın, değil mi?"

"Yaparım, kesinlikle yaparım," dedim. "Senin aklını başına getirmek uğruna her şeyi yaparım. Yurtdışına gitmek ister misin Peter?"

"Bilmem," dedi Peter. Gözlerinin parladığı söylenemez ama zihni bir an çalışır gibi oldu. "Doğu Berlin'e gitmek isterim," dedi.

"Niçin?"

"Doğu Berlin'e gidip Amerikan pasaportumu muhteşem bir sanatçıya vermek isterim," dedi. "Bir yazar ya da müzisyene vermek isterim, kaçıp özgür dünyaya gidebilsin diye."

"Peki," dedim, "götüne bir barış işareti çizip on ikinci kattan atlamaya ne dersin?"

Bu bir hataydı, rezaletti, felaketti, kendime biraz daha Bourbon koydum. "Pardon," dedim. "Yorgunum. Ama teklifim hâlâ geçerli. Avrupa'ya gitmek istersen masraflarını seve seve karşılarım Peter."

"Ya, bilmem ki," dedi Peter. "Gittim ben. Yani çoğu yerini gördüm Avrupa'nın."

"Neyse, sen bir düşün," dedim. "Sana gelince Flora, benle birlikte eve dönmeni istiyorum. Bir iki haftalığına en azından. Başka bir şey istemiyorum. Bundan on yıl sonra seni bu bataktan kurtarmadığım için bana sitem edeceksin. Bundan on yıl sonra, 'Babacığım, ah babacığım, hayatımın en güzel yıllarını bir kenar mahallede geçirmeme niçin izin verdin?' diye soracaksın bana. Bundan on yıl sonra karşıma çıkıp sana zorla akıl vermediğim için beni suçlamana dayanamam."

"Eve dönmeyeceğim."

"Burada kalamazsın."

"İstersem kalırım."

"Para göndermem."

"İş bulurum."

"Ne işi bulacaksın? Daktilo bilmiyorsun, steno bilmiyorsun, herhangi bir işin işleyişiyle ilgili en ufak bir şey bilmiyorsun, telefon santralinde bile çalışamazsın."

"Dosya memuresi olarak iş bulabilirim."

"Tanrım!" diye kükredim. "Yüce Tanrım! Onca yelken dersinden, kayak dersinden, davetlerden, sosyeteye tanıtma balosundan, Floransa'da bir yıldan ve deniz kenarında uzun yaz tatillerinden sonra, bütün bunlardan sonra meğer istediğin neymiş: hayatının en büyük heyecanı yılda bir iki kere kendi gibi on-on beş kız kurusu dosya memuresiyle birlikte dördüncü sınıf bir Çin lokantasına gidip iki kadeh Manhattan kokteyliyle kafayı bulmak olan düşük seviyeli bir dosya memuresi, bir kız kurusu olmak."

Arkama yaslanıp kendime biraz daha viski koydum. Kalbime keskin bir ağrı saplanmıştı, sanki o yamru yumru organ her türlü zorluğa karşı koymuş, sonunda sefaletin hışmına uğramıştı. Delici bir ağrıydı, öleceğimi sandım; o anda, bez koltukta değil de birkaç gün sonra, belki Bullet Park'ta, belki de rahat bir hastane yatağında. Ölme fikri beni korkutmadı, teselliydi. Ben ölecektim ve temsil ettiğim gerginlik alanları ortadan kalktığında tek kızım, biricik kızım nihayet hayatını kurabilecekti. Benim sahneden aniden çekilişim, yarattığı keder ve pişmanlıkla onu ciddileştirecekti. Ölümüm onu olgunlaştıracaktı. Üniversiteye dönecek, koroya katılacak, gazetenin başına geçecek, kendi sınıfından kızlarla arkadaşlık kuracak, akıllı, vizyonu olan, o sırada zihnimde gözlüklü olarak canlanan bir delikanlıyla evlenecek ve üç ya da dört gürbüz çocuk yetiştirecekti. Pişman olacaktı. Bu kadar basitti, keder bir anda ona serserinin tekiyle kenar mahallede oturmanın anlamsızlığını gösterecekti.

"Eve dön baba," dedi Flora. Ağlıyordu. "Eve dön babacığım, bizi rahat bırak! Lütfen eve dön babacığım."

"Ben seni hep anlamaya çalıştım," dedim. "Bullet Park'ta pikaba dört beş plak yerleştirir, sonra müzik başlar başlamaz evden çıkıp giderdin. Bunu niye yaptığını hiçbir zaman anlamamışımdır, ama bir gece seni aramak üzere evden çıktım, çimenlikte yürürken, açık pencerelerden müziğin sesini duyunca anladığımı sandım. Yani pencerelerden dökülen müzik sesinden hoşlandığın için plakları koyup evden çıktığını düşündüm. Demek istediğim, yürüyüşten döndüğünde müzikli bir eve gelmekten hoşlandığını düşündüm. Haklıydım, değil mi? Bu kadarını anlamış mıyım?"

"Eve dön babacığım," dedi Flora. "Lütfen eve dön."

"Hem mesele sırf seninle ilgili değil Flora," dedim. "Benim sana ihtiyacım var. Sana çok ihtiyacım var."

"Eve dön baba," dedi, ben de döndüm.

Şehirde akşam yemeğimi yiyip on civarında eve vardım. Üst katta Cora'nın küveti doldurduğunu duydum, mutfağa bitişik banyoda bir duş aldım. Yukarı çıktığımda Cora tuvalet masasına oturmuş saçını tarıyordu. Aslında Cora'nın güzel bir kadın olduğunu ve onu

sevdiğimi söylemeyi unuttum. Cora'nın kül sarısı saçları, koyu renk kaşları, dolgun dudakları vardır; gözleri o kadar şaşırtıcı derecede iri, değişken ve çekicidir, öyle çarpıcı bir şekle sahiptir ki, bazen gözlerini çıkarıp bir kitabın arasına, bir masanın üzerine bırakabileceğini düşünürüm. Gözlerinin akı uçuk mavi, ortası ise alışılmadık koyulukta bir mavidir. Fazla uzun boylu değildir, zarif bir kadındır. Sürekli sigara içer, hayatının büyük bölümünde de içmiştir, ama sigarasını büyüleyici bir beceriksizlikle tutar, sanki bu kemikleşmiş alışkanlığı yeni edinmiş gibi. Kolları, bacakları, gövdesi kusursuz bir orantıdadır. Cora'ya âşığım ve ona âşık olduğum için de aşkın mantıklı bir süreç olmadığını biliyorum. Onu bir kır düğününde ilk gördüğümde âşık olmayı beklemiyor, istemiyordum. Cora nedimelerden biriydi. Düğün bir bahçede yapılıyordu. Smokinli beş adamdan oluşan orkestra ormangüllerinin arasına saklanmış gibiydi. Tepeye kurulmuş çadırdan servis görevlilerinin buz dolu kovalara şarapları yerleştirdiği duyuluyordu. Cora ikinci nedimeydi, üzerinde düğünler için tasarlanmış alelacayip kostümlerden biri vardı; sanki kutsal evlilik bağı tüketim tarihinde kendine özel ve esrarengiz bir yer edinmiş gibi. Hatırladığım kadarıyla elbisesi maviydi, üzerinden bir şeyler sarkıyordu, açık renk saçlarının üzerine geniş kenarlı, tepesi olmayan bir şapka oturtmuştu. Yüksek ökçeli ayakkabılarıyla çimenlikten yalpalayarak, utangaç, mutsuz bakışlarını elindeki mavi çiçek demetinden ayırmadan geçti, yerine geldiğinde başını kaldırıp konuklara çekinerek gülümsedi; işte o zaman akıl almaz, kocaman gözlerini ilk kez gördüm, o gözleri çıkarıp cebine atabileceğini ilk kez düşündüm. "Bu kız kim?" diye sordum yüksek sesle. "Kim bu kız?" "Şşşt," dedi biri. Büyülenmiştim. Yüreğim, ruhum hopladı. Düğünün geri kalanında başka hiçbir şey görmedim, tören bittiğinde hızla çimenliği geçip yanına gittim ve kendimi tanıttım. Bir yıl sonra benimle evlenmeye razı oluncaya kadar hiçbir şey beni memnun etmedi.

Şimdi de saçını tarayışını seyrederken yüreğim ve ruhum hopluyordu. Birkaç gün önce Japon balıklarının kâsesinde inzivaya çekildiğini düşünmüştüm. Cinayete niyetlendiğinden şüphelenmiştim. Cani olduğundan şüphelendiğim birini dürüstçe, bedenimin tüm

coşkusuyla nasıl kucaklardım? Çaresizliği mi kucaklıyordum, bu müstehcen bir tutku muydu, yıllar önce o düğünde onun iri gözlerinde güzelliği filan değil, gaddarlığı mı görmüştüm? Kendi hayalimde onu bir Japon balığına, bir caniye dönüştürmüştüm; şimdi onu kollarıma aldığımda ise bir kuğuydu, bir merdivendi, bir çeşmeydi, cennetin nöbetçisiz, korumasız sınırlarıydı.

Ne var ki saat üçte feci bir kederle uyandım; isyan halindeydim, ben kederi, deliliği, hüznü ve çaresizliği incelemek istemiyordum. Zaferi, aşkın yeniden keşfini, bu dünyada dürüst, aydınlık ve duru olduğunu bildiğim şeyleri incelemek istiyordum. Sonra "sevgi" kelimesi, sevgi dürtüsü belden yukarıda bir yerlerimde içimden fışkırdı. Sanki dört bir yana su gibi gürül gürül bir sevgi saçıyordum, Cora'ya, Flora'ya, bütün arkadaşlarımla komşularıma, Penumbra'ya yönelik bir sevgi. Bu müthiş yaşama gücü imlasının içine hapsolamazdı, öyle anlaşılıyor ki, bir keçeli kalem kapıp duvara "sefki diye yazmışım. Merdivene "sefki" diye yazmışım, kilere "sefki" diye yazmışım, fırının, çamaşır makinesinin, çaydanlığın üstüne "sefki" diye yazmışım; Cora sabah aşağı indiğinde (ben ortalıkta olmayacaktım) nereye baksa "sefki", "sefki", "sefki" yazısını okuyacaktı. Sonra yeşil bir çayır, parıltılı bir dere gördüm. Tepenin yamacında saz damlı kulübeler ve dört köşe bir kilise kulesi görünce İngiltere'de olduğumu anladım. Çayırdan yukarı tırmanıp köyün sokaklarında dolaşarak Cora'yla Flora'nın beni beklediği kulübeyi aradım. Bir yanlışlık olmuştu galiba. Kimse adlarını bilmiyordu. Postaneye sordum, orada da aynı cevabı aldım. Sonra malikânede olacakları geldi aklıma. Ne kadar aptaldım! Köyden çıkıp çimenlik bir yamaçtan Georgian tarzında bir yapıya yürüdüm, beni bir uşak içeriye aldı. Malikânenin sahibi bir davet düzenlemişti. Salonda yirmi beş-otuz kişi şeri içiyordu. Bir tepsiden ben de bir kadeh alıp Flora'yla karımı arayarak etrafa bakındım, ama yoklardı. Sonra ev sahibine teşekkür edip çıktım, geniş çimenlikten geçip çayıra ve parıltılı dereye indim, otların üstüne uzanıp tatlı bir uykuya daldım.

Çev.: Roza Hakmen

Marito in Città

Birkaç yıl önce İtalya'da popüler olan, "Marito in Città" diye bir şarkı vardı. Ezgisi sokak şarkıları gibi basit ve akılda kalan bir ezgiydi. Sözleri "La moglie ce ne va, marito poverino, solo in cittadina[1]" diye başlıyordu; yalnız bir erkeğin düştüğü zor durumu adeta gelenekselleşmiş hafif ve komik biçimde ele alıyordu; sanki yalnız olmak, tıpkı balık oltasını dolaştırmak gibi özünde gülünecek bir şeymişçesine. Mr. Estabrook şarkıyı Avrupa'da karısıyla birlikte seyahat ederken (on dört gün, on şehir) duymuş, hafızasındaki keyfi bir doku sözlerle müziği hiç silinmemek üzere kaydetmişti. Şarkıyı unutmamıştı; hatta sanki unutamıyordu, oysa şarkı yalnızlık ihtimallerine duyduğu saygıyla çelişiyordu.

Karısıyla dört çocuğunun dağa gitmek üzere yola çıktıkları o an, o sahne papazlığa kabul töreninin büyüsüne ve havasına, eski moda bir dergi kapağının yanıltıcı basitliğine sahipti. Her şey olağandı; yaz sabahı, steyşın, bavullar, gözleri parlayan çocuklar, otoyol gişeleri için hazırlanmış bozuk paralar, mevsim değişimine törensi

1 "Karısı gitmiş, zavallı koca, yalnız bu kasabada." (ç.n.)

bir uyum, gezegenin yaşına eklenen bir halka. Oğullarıyla el sıkışıp karısıyla kızlarını öptü; arabanın harekete geçişini bunun tarihi bir an olduğu duygusuyla, hangi güçler tarafından belirlendiğini inceleme melekesine sahip olsa adeta bir aydınlanma yaşayacağını hissederek izledi. Roma, Paris, Londra ve New York'un kadınlarıyla çocuklarının dağlara ya da denize doğru yola çıktıklarını biliyordu. Hafta içi bir gün olduğundan köpekleri Scamper'ı mutfağa kilitledi, istasyona gitmek üzere arabasına binip "Marito in città, la moglie ce ne va," vs. vs. diye şarkı söyleyerek yola koyuldu.

Devamını biliyoruz elbette; bir sokak şarkısının komik eleştirilerinin ötesine geçemeyecek, ama Mr. Estabrook'un özlemleri samimi, taze ve gözlemeye değerdi. Muazzam ve ateşli yalnızlık edebiyatına aşinaydı; yalnız geçireceği haftalardan yararlanmaya niyetliydi. Teleskobunu temizleyip yıldızları inceleyebilirdi. Kitap okuyabilirdi. Piyanoda Bach'ın dört el için çeşitlemelerini çalışabilirdi. Tıpkı duru ve bazen elemli yabancılığının hatırı sayılır bir kendini tanıma imkânı sağladığını iddia eden bir göçmen gibi kendisi hakkında birçok şey öğrenebilirdi. Kuşların göç hareketlerini, bahçedeki değişimleri, gökyüzündeki bulutları inceleyecekti. Kendini gözünde yalnızlık serüveni sayesinde gözlem gücü keskinleşmiş olarak canlandırıyordu. İlk akşam eve döndüğünde Scamper'ın mutfaktan çıkıp salondaki kanepenin üzerine yatmış, kanepeyi çamur lekeleri ve tüylerle kaplamış olduğunu gördü. Scamper melez bir köpekti, çocukların köpeğiydi. Mr. Estabrook köpeğe sitem edip kanepenin minderlerini diklemesine yerleştirdi. Karşısına çıkan ikinci sorun yalnızlık edebiyatında nadiren değinilen temel ihtiyaçlar sorunuydu. İster istemez bayağı komedilere uygun bir konu, O, marito in città. Kendisini temiz kanvas pantolonla günbatımında bahçede teleskobunu kurarken gözünde canlandırabiliyordu, ama bu ölçülü ve güvenli şahsı kimin doyuracağını hayal edemiyordu.

Kendine yumurta kırdı ama yiyemedi. Büyük özen göstererek bir old-fashioned kokteyl hazırladı ve içti. Sonra yumurtalara döndü, ama hâlâ iğrençtiler. Bir kokteyl daha içip yumurtalara

başka bir açıdan yaklaştı, ama hâlâ tiksinçtiler. Yumurtaları Scamper'a verip arabasına binerek anayoldaki restorana gitti. İçeriye girdiğinde müzik ona geçit töreni müziği kadar gürültülü geldi; bir kadın garson iskemleye çıkmış, bir çubuğa perde geçiriyordu. "Bir dakika, hemen geliyorum," dedi, "istediğin yere otur." Mr. Estabrook kırk boş masadan birini seçti. Aslında durumu onu hayal kırıklığına uğratmış sayılmazdı; kendini kasten çok sayıda erkek, kadın ve çocukla çevirmişti, dolayısıyla o sırada kendini tek başına değil, yalnız hissetmesi doğaldı. Maddi ve manevi etkileri düşünülecek olursa bu durumu tanımlayacak tek kelimenin bulunması tuhaftı. Yalnızdı ve acı çekiyordu. Yemek kötü olmakla kalmayıp inanılmazdı. Tatsızlığın özü olan mutlak anı yoksunluğu söz konusuydu. Hiçbir şey yiyemedi. Lif lif biberli bifteğini tabağında döndürüp durduktan sonra garson kadını gücendirmemek için dondurma söyledi. Bu yemek ona beceriksizlikten ya da şanssızlıktan ötürü yalnız yaşamak ve her gece bunları yemek zorunda olan onca insanı düşündürdü. Korkutucu bir düşünceydi, sinemaya gitti.

Yaz mevsiminin uzun süren alacakaranlığı havaya yumuşak bir ışık yayıyordu. Dev sinema perdesinin tepesinde asılı dilek yıldızı bir alın yazısı gibi hafiften seyircilere doğru meylediyordu. Solgun ışıktan solan çizgi film karakterleri ve hayvanları perdede birbirini kovalıyor, patlıyor, dans ediyor, şarkı söylüyor, düşüp popoüstü oturuyorlardı. İzleyeceği filmin giriş müzikleri ve jeneriği alacakaranlığın son ışınları da yok oluncaya kadar devam etti; sonra, ortalık kararlığında inanılmaz saçmalıkta bir senaryonun olayları gelişmeye başladı. Hissettiği açlık, sıkıntı ve yalnızlık bileşimine fena halde içerliyordu; senaryoyu yazmak zorunda kalan zavallı adamları ve bu çiğ replikleri tekrarlasınlar diye ücret ödenen, canlarını dişlerine takıp çalışan oyuncuları düşündü kederle. Onları akşam olduğunda Beverly Hills'te cabrio'larından inerken, hayal kırıklığı içinde canlandırıyordu gözünde. Ancak on beş dakikasına dayanabildi, sonra eve döndü.

Scamper demonte edilmiş kanepeden bir koltuğa geçmiş, açık renk ipek kaplamasında çamur izleri ve tüyler bırakmıştı. "Yara-

maz Scamper," dedi Mr. Estabrook, sonra mobilyaları kurtarmak için her gece tekrarlayacağı önlemleri aldı. Kanepenin üzerine bir pufu ters çevirip koydu, ipek kaplamalı koltukları ters çevirdi, girişteki ikili koltuğun üzerine bir çöp sepeti koydu, yemek odasındaki döşeme kaplı iskemleleri de restoranlarda yerleri silerken yaptıkları gibi masanın üzerine ters kapattı. Işıklar sönük, her şey ters dururken evinin kalıcılığı sallantıya düşmüş gibiydi; bir an zamanın tahribatını görmek için geri gelmiş bir hayalet gibi hissetti kendini.

Yatağa uzandığında doğal olarak karısını düşündü. Ateşli ayrılmaların işe yaradığını tecrübeyle biliyordu; karısıyla çocukları yola çıkmadan iki gün önce karısına yaklaşmıştı ama Mrs. Estabrook yorgundu. Ertesi gece tekrar yaklaştı. Mrs. Estabrook itiraz etmedi ama kalkıp mutfağa indi, çamaşır makinesine dört kalın battaniye koydu ve sigortayı attırdı, mutfağı su bastı. Mr. Estabrook hayretler içinde mutfak kapısında dururken karısının niçin böyle bir şey yaptığını merak etti. Kaçmak istemişti sadece! Vakur ama oldukça kilolu karısını mutfağın yerlerini silerken seyrediyor, onun bir orman perisi gibi koruda –sırtına güneş vurmuş, ayakları suda parlayarak– koşmak istediğini düşünüyordu; ne var ki şu sıralar nefes darlığı çekiyordu, etrafta koru da yoktu, dolayısıyla çamaşır makinesine battaniye atmak zorunda kalmıştı. Erkeklerde kovalama dürtüsü ne kadar güçlüyse kadınlarda da kaçma dürtüsünün o kadar güçlü olduğu daha önce hiç aklından geçmemişti. Gerçeği bu şekilde görmek onu etkilemiş, bir bakıma doyurmuştu, ama o gece yaşadığı tek doyum da bu olmuştu.

Yalnızlığından yararlanan temiz pak, ölçülü ve güvenli bir erkek imajına uymak kolay değildi, ama zaten kolay olmasını da beklemiyordu. Ertesi akşam saat on bire kadar dört el için çeşitlemeleri çalıştı. Bir sonraki gece teleskobunu çıkardı. Kendini doyurma sorununu çözememiş, bir haftada yedi kilo vermişti. Belini kemerle sıktığında pantolonu gömlek gibi büzülüyordu. Köydeki kuru temizleyiciye üç pantolon götürdü. Kapanış saati geçmişti, ama hayatın yükü altında ezilmiş dükkân sahibi oradaydı. Mrs. Hazel-

ton'ın dantel yastık kılıfları yırtılmış, Mr. Fitch'in ipek gömlekleri kaybolmuştu. Aletleri rehindeydi, sendika sağlık sigortası istiyordu, yediği her şey –yoğurt bile– yemek borusunu alev alev yakıyordu. Mr. Estabrook'la çaresizlik içinde konuşuyordu: "Artık kendi terzimiz yok burada, ama Maple Avenue'da tadilat yapan bir kadın var. Mrs. Zagreb. Maple Avenue'yla Clinton Sokağı'nın köşesinde. Pencerede ilanı var."

Karanlık bir geceydi, ateşböceklerinin çok olduğu mevsimdi. Maple Avenue adına uygundu, akçaağaçların sık yaprakları sokağın karanlığını iyice koyultuyordu. Köşedeki ev verandalı ahşap bir evdi. Etrafındaki akçaağaçlar o kadar sıktı ki, çimenlikte ot bitmiyordu. Pencerede bir ilan vardı: TADİLAT. Mr. Estabrook zili çaldı. Biri, "Bir dakika," diye seslendi. Gür ve neşeli bir sesti. Bir kadın tek eliyle kapıyı açtı, öbür elindeki havluyla koyu renk saçlarını kuruluyordu. Onu görünce şaşırdı. "Buyurun," dedi, "buyurun. Saçımı yıkadım da." Mr. Estabrook kadını izleyerek küçük bir holden geçip küçük salona girdi. "Daraltmak istediğim birkaç pantolonum var," dedi. "Bu tür şeyleri yapıyor musunuz?"

"Her şeyi yapıyorum," dedi kadın gülerek. "Ama siz niye kilo verdiniz? Rejim mi yapıyorsunuz?"

Havluyu elinden bırakmıştı, ama saçlarını sallayıp parmaklarını arasından geçirmeye devam ediyordu. Konuşurken bir yandan odada dolaşıyor, odayı adeta huzursuzlukla dolduruyordu; bir başkası olsa Mr. Estabrook'u sinirlendirebilecek bir tavırdı, ama bu kadın yapınca zarif, büyüleyici, ısrarlı bir dürtünün sonucu gibi görünüyordu.

"Rejim yapmıyorum," dedi.

"Hasta mısınız yoksa?" Kadının endişesi gecikmesiz ve içtendi; sanki Mr. Estabrook can dostuydu.

"Yok canım. Kendi kendime yemek pişirmeye çalışıyorum da ondan."

"Vah zavallıcık," dedi kadın. "Ölçülerinizi biliyor musunuz?"

"Hayır."

"Öyleyse ölçü alalım."

Hareket ederek, havayı yararak, saçlarını sallayarak odanın karşı tarafına geçip bir çekmeceden sarı bir mezura çıkardı. Bel ölçüsünü almak için ellerini ceketinin içinden geçirmesi gerekti; bir sevişme hareketi gibiydi. Mezura belinin etrafına sarıldığında Mr. Estabrook kollarını kadının beline doladı ve kendine doğru çekti. Kadın sadece gülüp saçlarını salladı. Sonra hafifçe itti onu, bir retten ziyade vaat gibiydi. "Yo, olmaz," dedi, "bu gece olmaz, bu gece olmaz hayatım." Sonra odanın karşı tarafına geçip oradan Mr. Estabrook'a baktı. Yüzünde şefkatli ve kararsız bir ifade vardı, ama Mr. Estabrook ona doğru hamle yaptığında başını önüne eğip sertçe iki yana salladı. "Hayır, olmaz, olmaz," dedi. "Bu gece olmaz. Lütfen."

"Peki seni tekrar görebilir miyim?"

"Elbette, ama bu gece olmaz." Sonra Mr. Estabrook'un yanına gidip yanağını okşadı. "Şimdi git," dedi, "ben seni ararım. Çok hoşsun, ama şimdi git."

Mr. Estabrook sendeleyerek kapıdan çıktı, serseme dönmüştü ama bir yandan da kendini çok önemli hissediyordu, harika bir duyguydu. Odada üç dakika kalmıştı, bilemedin dört, aralarında ne olmuştu, birbirleri için yaratıldıklarını nasıl anında anlamışlardı? Onu ilk görüşünde etkilenmişti; gür, neşeli sesi onu heyecanlandırmıştı. Nasıl o kadar kolaylıkla, doğrudan birbirlerine yaklaşmışlardı? Hem iyiyle kötü ayrımına, saygıdeğer, mert, verdiği söze uygun şekilde sadık bir erkek olma yolundaki coşkulu arzusuna ne olmuştu? İsa Kilisesi mensubuydu, kilisenin yönetim kurulu üyesiydi, komünyon ayinlerine yürekten, aksatmadan katılırdı, amentüleri savunmaya içtenlikle yemin etmişti. Daha şimdiden ölümcül bir günah işlemişti bile. Ama akçaağaçların altından arabasıyla geçerken o yaz gecesinde, içgüdülerini ne kadar didiklerse didiklesin, iyilikten, yücegönüllülükten ve müthiş genişlemiş bir dünya görüşünden başka şey bulamıyordu. Pişirdiği omletle boğuştu, çeşitlemeleri çalıştı ve uyumaya çabaladı. "O, marito in città!"

Onu kahreden, Mrs. Zagreb'in göğsünün hatırasıydı. Yumuşaklığı ve rayihası sanki uyumaya çalışırken havada asılı duruyordu; rüyalarında peşini bırakmıyor, uyandığında yüzünü Mrs. Zagreb'in

mermer gibi parıldayan, susamış dudaklarına bir yaz gecesinin havası kadar değişken ve yumuşak gelen göğsüne bastırmış olduğunu sanıyordu.

Sabah soğuk bir duş aldı, ama Mrs. Zagreb'in göğsü sanki duş perdesinin arkasında onu bekliyordu. Arabayla istasyona giderken yanağına dayanmıştı, sekiz otuz üç treninde yol alırken omzunun üstünden gazeteyi okuyordu, servis aracında, şehir merkezine giden metroda onunla birlikte hafiften sallanıyordu, işyerinde gün boyu kafasından çıkmadı. Delireceğini sanıyordu. Eve döner dönmez karısının telefonun yanında tuttuğu Sosyete Rehberi'nde numarasını aradı. Yanlış yerde arıyordu elbette. Ama sonra telefon rehberinde numarayı bulup aradı. "Pantolonların hazır," dedi Mrs. Zagreb. "İstediğin zaman uğrayıp alabilirsin. İstersen hemen şimdi."

Gittiğinde içeriden seslenerek girmesini söyledi. Mr. Estabrook onu salonda buldu; pantolonlarını uzatıp verdi. Bunun üzerine Mr. Estabrook'u bir çekingenlik kapladı, acaba bir gece öncesini kafasından mı uydurmuştu? İşte çekingenliğiyle birlikte gerçekler karşısındaydı, gerisi hayaldi. Dul bir terzi kadın Maple Avenue'da boyaları dökülmüş ahşap bir evde artık genç sayılamayacak yalnız bir erkeğe pantolonlarını uzatıyordu. Dünya sağduyu, meşru tutkular ve amentülerle dönüyordu. Mrs. Zagreb başını salladı. Demek bu baş sallayışı saçlarını yıkamasıyla ilgisi olmayan bir alışkanlıktı. Sonra alnına dökülen saçları geriye itti, parmaklarını koyu renk buklelerinin arasından geçirdi. "Bir içki içecek vaktin varsa mutfakta her şeyi bulabilirsin," dedi.

"Memnuniyetle bir kadeh içerim," dedi Mr. Estabrook. "Sen de bana eşlik eder misin?"

"Ben bir viski soda içerim," dedi Mrs. Zagreb.

Mr. Estabrook kederli, mutsuz bir ruh halinde, kendini önemli hissederek, asla su yüzüne çıkmayan duyguların pençesinde mutfağa gidip içkileri hazırladı. Salona döndüğünde Mrs. Zagreb bir kanepede oturuyordu, o da yanına oturdu; ağzı bir girdapmış gibi onu içine almıştı sanki, üç kere o girdabın içinde döndükten sonra harikulade bir zamansızlıktan aşağı kaydı. Ani aşkın diyaloğu

ülkeden ülkeye fazla değişmez. Başımız yastıkta, herhangi bir dilde, adeta bitmez tükenmez, sevgi dolu bir milletlerarası telefon konuşması yaparcasına aynı basit kelimeleri tekrarlayıp dururuz; zina yapan kadın zina yapan erkeği kucaklayarak haykırır, "Ah sevgilim, niye bu kadar hınç dolusun?" Mrs. Zagreb onun saçlarına, boynuna, sırtının çukuruna iltifat etti. Hafif bir sabun kokusu geliyordu bedeninden –parfüm değil–; Mr. Estabrook buna değindiğinde tatlılıkla, "Sevişme öncesinde asla parfüm sürünmem," dedi. Dar merdiveni yan yana tırmanarak üst kattaki yatak odasına gittiler; küçük evin en büyük odası olmakla birlikte yine de küçüktü ve yazlık evlerdeki odalar gibi az sayıda eşya vardı; beyaza boyanmış birkaç eski mobilya ve eskimiş beyaz bir halı. Mrs. Zagreb'in kıvraklığı, oyunları ona sersemletici bir saflık kaynağı gibi görünüyordu. Hayatında hiç bu kadar saf ve temiz, gözü pek, cesur ve rahat bir insan tanımamıştı. Böylece saat üçe kadar aynı basit sözleri tekrarlayıp durdular, sonra Mrs. Zagreb onu gönderdi.

Saat üç buçuk ya da dörtte Mr. Estabrook bahçesinde dolaşıyordu. Çeyrek ay vardı, hava ılıman, ışık buğuluydu, bulutlar bir kumsal şeklindeydi, yıldızlar bulutların arasına denizkabukları ve taşlar gibi serpiştirilmişti. Temmuz ayında açan bir çiçek –ateşçiçeği ya da tütünçiçeği– havaya rayihasını yaymış, buğulu ışığın anlamı yeniyetmeliğinden beri pek değişmemişti; tıpkı o zamanki gibi şimdi de ona romantik aşk imkânları barındırırmış gibi görünüyordu. Peki ya inancının kısıtlamaları? Kutsal bir emri çiğnemişti, tekrar tekrar, sevinç içinde çiğnemişti ve karşısına çıkan her fırsatta tekrar çiğneyecekti; yani ölümcül bir günah işlemişti ve kilisesi inayetini ondan esirgemek zorundaydı. Bütün bunlara rağmen Mrs. Zagreb'in bilgeliğiyle nadir bir saflığı ve fazileti temsil ettiği duygusundan kurtulamıyordu. Ama gerçek duyguları bunlarsa kilise yönetim kurulundan istifa etmek, kiliseden ayrılmak, iyi ve kötüye ilişkin kendi kurallarını koymak ve amentüler dışında bir hayat tarzı aramak zorundaydı. Başka zina işleyip komünyona katılan adamlar tanıyor muydu? Tanıyordu. Kilisesi sosyal bir imkân, gevşeme ve riyakârlık işareti, başarıya götüren bir yol muydu?

Düğünlerle cenazelerde telaffuz edilen dokunaklı sözler birer âdetten mi ibaretti, Brooks Brothers'da asansöre bir kadın bindiğinde şapkasını çıkarma âdetinden daha dinsel bir yanı yok muydu? Kilise öğretisi çerçevesinde vaftiz edilmiş, yetiştirilmiş ve eğitilmişti, inancından vazgeçmeyi hayalinden bile geçiremezdi. Hayatın mucizevi niteliğini bu şekilde anlıyor, canlı ve mutlak bir sevgiyi bu şekilde tadıyordu, inancı gün ışığı kadar yaygın ve parlak bir şeydi. Acaba piskopos yardımcısından On Emir'i baştan değerlendirmesini, dualarda cinsel oburluğu izleyen yücegönüllülük ve sevgi duygularına özel bir değinmeye yer verilmesini mi rica etseydi?

Bahçede yürürken Mrs. Zagreb'in kendisinde en azından aşkta önemli bir rol, bir başrol, tekeşliliğin çeşitli ulaklarından, kapıcılarından ve soytarılarından çok daha değerli bir rol oynadığı yanılgısını yarattığının bilincindeydi; iltifatlarının başını döndürdüğü su götürmezdi. Sırtındaki çukura gösterdiği heyecan bir kurnazlık, bir sinsilik miydi, erkeklerin kökleri çok derinlere uzanan sınırsız gururunun acımasızca suistimali miydi? Gökyüzü aydınlanmaya başlamıştı; yatmak üzere soyunurken aynada kendine baktı. Evet, iltifatlarının hepsi yalandı. Göbeği sefil biçimde sarkmıştı. Sarkmış mıydı gerçekten? Göbeğini içine çekti, şişirdi, cepheden ve profilden inceledi ve yattı.

Ertesi gün cumartesiydi, kendine bir program yaptı. Çimenleri biç, çit çalılarını buda, şömine için odun kır ve kışlık ek pencereleri boya. Saat beşe kadar memnun mesut çalıştı, sonra bir duş alıp kendine bir içki koydu. Niyeti omlet yapıp hava bulutsuz olduğuna göre teleskobu kurmaktı, ama içkisini bitirdiğinde boynunu büküp telefonun başına geçti ve Mrs. Zagreb'i aradı. Hava kararıncaya kadar on beş dakikada bir aradı, sonra arabasına binip Maple Avenue'ya gitti. Yatak odasında ışık yanıyordu. Evin geri kalanı karanlıktı. Akçaağaçların altına resmi plakalı büyük bir araba park edilmişti, ön koltukta şoför uyuyordu.

Komünyon ayininde bağışları onun toplaması istenmişti, isteneni yaptı, ama günah çıkarmak için yere diz çöktüğünde yaptığı şeyin ilahi güce karşı gelmek olduğunu kabullenemedi; günah-

larının yükü ona dayanılmaz gelmiyordu; günahlarının hatırası ona katiyen ıstırap vermiyordu. Karısının sadakatiyle akıllılığına, çocuklarının parlayan gözlerine ve metresinin kıvraklığına kâfirce bir şükran duası uydurdu. Komünyon ekmeğini yemedi, papaz sorgulayan bakışlarını ona yönelttiğinde açık açık, "Hiç utanmadan zina yapıyorum," dememek için kendini zor tuttu. Saat on bire kadar gazete okudu, sonra Mrs. Zagreb'i aradı; o da istediği zaman gelebileceğini söyledi. On dakika sonra oradaydı, eve girer girmez kadının kemiklerini çatırdattı. "Dün gece uğradım," dedi.

"Geleceğini tahmin etmiştim," dedi Mrs. Zagreb. "Erkek arkadaşım çoktur. Senin için sakıncası var mı?"

"Hayır, katiyen," dedi Mr. Estabrook.

"Bir gün," dedi Mrs. Zagreb, "elime kâğıt kalem alıp erkeklerle ilgili bildiğim her şeyi yazacağım. Sonra da kâğıdı şömineye atıp yakacağım."

"Senin evinde şömine yok ki," dedi Mr. Estabrook.

"Orası öyle," dedi Mrs. Zagreb; öğleden sonranın geri kalanı ve akşamın yarısı boyunca o birkaç basit sözden başka pek bir şey söylemediler birbirlerine.

Ertesi akşam eve geldiğinde holdeki masanın üzerinde karısından bir mektup vardı. Bakışları zarfı delip mektupta yazılanlara ulaşıyordu sanki. Karısı mektubunda akıllı ve soğukkanlı bir üslupla eski sevgilisi Olney Pratt'in Suudi Arabistan'dan döndüğünü ve ona evlenme teklif ettiğini yazıyor olmalıydı. Özgürlüğünü istiyor, anlayış göstereceğini umuyordu. Olney'le öteden beri birbirlerini sevmişlerdi, eğer bu aşka bir gün daha ihanet ederlerse kendi özlerine ihanet etmiş olacaklardı. Çocukların velayeti konusunda bir anlaşmaya varacaklarından emindi. O güne kadar ailesini refah içinde yaşatmıştı, sabırlı bir adamdı ama onu bir daha görmek istemiyordu.

Elinde mektubu tutarken, karısının el yazısıyla dişiliğini, akıllılığını, derinliğini dışavurduğunu düşündü; özgürlüğünü talep eden bir kadının el yazısıydı. Olney Pratt'le ilgili satırları okumaya hazır bir şekilde zarfı yırtıp açtı, ama okudukları şunlardı: "Benim sevgili oyuncak ayım, geceler o kadar soğuk ki, nasıl özledim..." İki sayfa

böyle uzayıp gidiyordu. Zil çaldığında hâlâ mektubu okumaktaydı. Komşusu Doris Hamilton'dı gelen. "Telefona cevap vermediğini biliyorum, dışarıda yemek yemekten hoşlanmadığını da biliyorum," dedi, "ama bu ay en azından bir kere doğru düzgün bir yemek yemen şart, seni kaçırmaya geldim."

"Öyle mi?" dedi Mr. Estabrook.

"Şimdi marş marş, yukarı, bir duş al, ben de kendime bir içki koyayım," dedi Doris. "Sıcak haşlanmış ıstakoz yiyeceğiz. Molly Teyze bu sabah bir kasa göndermiş, senin de yardım etmen lazım. Eddie yemekten sonra doktora gidecek, sen de istediğin zaman evine dönersin."

Mr. Estabrook yukarı çıkıp denileni yaptı. Giyinip aşağı indiğinde Doris elinde içkisiyle salondaydı; kadının evine her biri kendi arabasıyla gitti. Bahçede kurulmuş sofrada, mum ışığında yemek yediler; Mr. Estabrook yıkanmış, üzerinde temiz kanvas takımla son günlerde tutkuyla vazgeçtiği rolü oynamaktan memnundu. Romantik bir başrol değildi ama incelikli bir önemi vardı. Yemekten sonra Eddie izin isteyip kalktı ve haftanın üç akşamı gittiği psikiyatrına gitti. "Kimseleri görmedin herhalde," dedi Doris. "Dedikoduları duymamışsındır."

"Pek kimseyi görmedim."

"Biliyorum. Piyano çalışırken duydum seni. Lois Spinner Frank'e dava açmış, son meteliğine kadar almaya niyeti var."

"Niye ki?"

"İğrenç bir sürtükle macera yaşıyormuş, feci bir kadın. Büyük oğlu Ralph –harika bir çocuktur– onları bir restoranda görmüş. Birbirlerinin ağzına yemek yediriyorlarmış. Çocuklarının hiçbiri onun suratını bile görmek istemiyor artık."

"Metres tutan ilk adam değil ya," dedi Mr. Estabrook çekinerek.

"Zina ölümcül bir günahtır," dedi Doris neşeli bir tonda, "ve birçok toplumda ölümle cezalandırılmıştır."

"Boşanma konusunda bu kadar katı mı düşünüyorsun?"

"Yok canım, adamın evlenmeye filan niyeti yok o sürtükle. İstediği haltı yiyip ailesini aşağılayabileceğini, rezil edebileceğini,

incitebileceğini, sıkılınca da yine onların şefkatine sığınabileceğini düşünmüş sadece. Boşanmayı o istememiş. Lois'e boşanmasın diye yalvarmış. Hatta intihar edeceğini söylemiş galiba."

"Hem karısıyla hem metresiyle ilgilenen erkekler var, biliyorum," dedi Mr. Estabrook.

"Ama bunu başarıyla yapan birini bilmiyorsundur eminim," dedi Doris.

Mr. Estabrook bu acı gerçeği hiç düşünmemişti. "Zina yaygın bir şey," dedi. "Edebiyatın, tiyatronun, sinemanın belli başlı konularından. Zina hakkında bestelenmiş popüler şarkılar var."

"Ama sen kendi hayatını bir Fransız komedisine benzetmek istemezdin herhalde, değil mi?"

Doris'in konuşmasındaki özgüven Mr. Estabrook'u şaşırttı. Karşısında meşru dünyanın, kaymak tabakanın, seçkinler kulübünün karşı koyulmazlığı duruyordu. Ansızın Mrs. Zagreb'in pek dokunaklı bulduğu çıplak, kasvetli yatak odasını tatsız bir duyguyla hatırladı. Penceredeki perdelerin yırtık olduğunu ve kendisine onca iltifatta bulunmuş ellerin pürüzlü, nasırlı olduğunu hatırladı. Mrs. Zagreb'in saflığının kaynağı olarak düşündüğü hafifmeşrepliği tedavisi olmayan bir hastalık gibi göründü gözüne. Kendisine karşı cömertliği sapıkça ve iğrençti. Mr. Estabrook'un çıplak bedeni karşısında secdeye durmuştu. Temiz giysileriyle oturmuş yaz gecesinin havasını solurken Mrs. Estabrook canlandı zihninde: Bütün dinginliği ve zindeliğiyle, akıllı ve güzel dört çocuğunu bir galeride gezdiriyordu. Zina kaba güldürünün, pop müziğin, çılgınlığın ve kendini mahvedişin hammaddesiydi.

"Bu davet için çok teşekkür ederim," dedi. "Artık gitsem iyi olacak. Yatmadan önce biraz piyano çalışacağım."

"Dinleyeceğim seni," dedi Doris. "Bahçeden çok net duyabiliyorum."

Mr. Estabrook eve girdiğinde telefon çalıyordu. "Tek başımayım," dedi Mrs. Zagreb, "bir içki içmek istersin belki, diye düşündüm." Mr. Estabrook birkaç dakika sonra oradaydı; tekrar deniz dibini, o muhteşem zamansızlığın dibini boyladı, yaşamanın

ıstırabından kurtuldu. Ama gitme vakti geldiğinde artık görüşemeyeceklerini söyledi. "Nasıl istersen," dedi Mrs. Zagreb. Sonra sordu: "Hayatta kimse sana âşık oldu mu?"

"Evet," dedi Mr. Estabrook, "bir kişi. Birkaç yıl önceydi. Indianapolis'e bir eğitim programını yürürlüğe koymak için gitmiştim, birilerinin evinde kalıyordum –işimin gereği olarak–; evde çok hoş bir kadın vardı, beni her gördüğünde ağlamaya başlıyordu. Kahvaltıda ağlıyordu. Aperitif içerken, akşam yemeği boyunca hep ağlıyordu. Feciydi. Mecburen otele taşındım ve doğal olarak kimseye de söyleyemedim."

"İyi geceler," dedi Mrs. Zagreb, "iyi geceler ve elveda."

"İyi geceler sevgilim," dedi Mr. Estabrook, "iyi geceler ve elveda."

Ertesi akşam teleskobu kurarken karısı telefon etti. Aman ne heyecan! Bir sonraki gün dönüyorlardı. Kızı Frank Emmet'la nişanlanıyordu. Noel'den önce evlenmek istiyorlardı. Fotoğraflar çekilecek, gazetelere ilanlar verilecek, çadır kiralanacak, şaraplar ısmarlanacaktı falan filan. Oğlu ise pazartesi, salı ve çarşamba yelken yarışlarında birinci gelmişti. "İyi geceler sevgilim," dedi karısı; Mr. Estabrook dileklerinin birçoğunun bu şekilde gerçekleşmiş olmasından ötürü müthiş bir minnet duyarak bir koltuğa çöktü. Kızını seviyordu, Frank Emmet'ı seviyordu, Frank Emmet'ın zengin anne babasını bile seviyordu; sevgili oğlunu yeke başında yelkenlisini yarışın son etabında hakemler teknesine yanaştırırken düşününce içi sevinçle doldu. Oysa Mrs. Zagreb? Yelken kullanmayı beceremezdi. Iskotaya dolanır, rüzgâr üstüne kusar, burnu geçtikten sonra da kamarada bayılır kalırdı. Tenis oynamayı beceremezdi. Kayak bile yapamazdı yahu! Mr. Estabrook sonra Scamper kendisini izlerken salonun mobilyalarını ters çevirdi. Holdeki ikili kanepenin üstüne çöp sepetini koydu. Yemek odasında iskemleleri masanın üstüne ters kapattı ve ışıkları söndürdü. Evin bu demonte edilmiş halini görünce yine zamanın tahribatını görmek için geri gelmiş biri gibi ürperip şaşırdı. Sonra da, "Marito in città, la moglie ce ne va, o povero marito!" diye şarkı söyleyerek yatmaya üst kata çıktı.

Çev.: Roza Hakmen

Aşkın Geometrisi

Beşinci Cadde'deki Woolworths mağazasının oyuncak bölümünün, kocalarını âşıklarıyla aldattıktan sonra eve dönerken en küçük çocuğa alınacak bir armağan arıyor görünen kadınlarla dolup taştığı yağmurlu akşam saatlerinden biriydi. O ikindi, sekiz on taneydiler –alımlıydılar, güzel kokular sürünmüş, güzel giyinmişlerdi– ama hepsinde az önce kaba bir zamparanın kent merkezinde bir otelde becerdiği, artık evlerine, yumuşacık bir çocuğun kollarına koşan acılı kadınlar havası vardı. Bir tornavida aldığı madeni eşya bölümünden çıkan Charles Mallory'nin gözlemiydi bu. Ahlaki bir kaygıdan kaynaklanmıyordu genellemesi. Yalnızca yağmurlu bir ikindinin uyuşukluğuna azıcık canlılık ve renk katmaktı amacı. İşler ağır aksak ilerliyordu. Öğle yemeğinden bu yana işyerindeki bir dosya dolabını onarmaya uğraşmıştı. Tornavida o yüzden gerekmişti ya. Bu saptamadan sonra, kadınların yüzlerini daha dikkatli inceledi, fantezisini doğrular nitelikte birkaç ipucu yakaladı. Hepsine bu gözyaşlı azize görünümünü yasak bir cinsel ilişkinin iştahından ve pişmanlığından başka ne verebilirdi? Kadınlardan birinin üstünde karısına, Mathilda'ya Noel'de aldığı kürke benzeyen bir

kürk vardı. Biraz daha yakından bakınca kürkün Mathilda'nın kürkü olması bir yana kadının da Mathilda olduğunu gördü: "Hay Allah Mathilda," diye haykırdı, "senin ne işin var burada?"

Karısı, incelediği tahta ördekten kaldırdı başını. Yavaş yavaş yüzündeki hüzün, öfkeye ve aşağılamaya dönüştü. "Gözetlenmekten nefret ederim," dedi. Sesi sert çıkmıştı, alışveriş yapan öteki kadınlar baktılar, çıkacak bir olaya hazırdılar.

Mallory ne diyeceğini şaşırdı. "Ama ben seni gözetlemiyorum ki sevgilim," dedi. "Ben yalnızca..."

"Sokaktaki insanların peşine takılmaktan daha alçakça bir şey olamaz bence." Tavrı ve sesiyle bir operadan fırlamış gibiydi; seyircileri dikkat kesilmişlerdi, madeni eşya ve bahçe mobilyaları bölümlerinden katılan müşterilerle kalabalık gitgide artıyordu. "Masum bir kadını sokaklarda kovalamak kadar adi, mide bulandırıcı, rezil bir şey düşünülemez."

"Ama sevgilim ben buraya öylesine geldim."

Mathilda'nın kahkahası kaskatıydı. "Yani Woolworths'un oyuncak bölümünde öylesine dolaşıyordun değil mi? Buna inanmamı mı bekliyorsun?"

"Ben madeni eşya bölümündeydim," dedi Mallory, "ama ne önemi var bunların? Baş başa bir içki içip erken bir trene binmeye ne dersin?"

"Casuslarla içki içmek, yolculuk etmek gibi alışkanlıklarım yoktur," dedi Mathilda. "Şimdi bu mağazadan çıkıyorum, peşime düşer, beni herhangi bir biçimde taciz edersen seni polise verir, hapse attırırım." Tezgâhtan aldığı tahta ördeğin parasını ödedi, bir kraliçe tavrıyla salınarak indi merdivenlerden. Mallory, birkaç dakika durduktan sonra işyerine döndü.

Mallory, serbest çalışan bir mühendisti, o ikindi ofisinde kimse yoktu – sekreteri Capri'ye gitmişti. Telefon servisine mesaj bırakılmamıştı. Postadan bir şey çıkmamıştı. Tek başınaydı. Duyduğu şaşkınlık, üzüntüsünü kat kat aşıyordu. Gerçi gerçeklik duygusunu yitirmemişti ama gözünün önündeki gerçeğin iler tutar bir yanı kalmamıştı. Woolworths'taki o saçma sapan sahneyi mantığıyla

nasıl çözebilirdi, öte yandan mantıksız deyip nasıl geçilebilirdi? Unutmak, önceden de denediği bir yöntemdi; ne var ki Mathilda'nın çın çın çınlayan sesini, oyuncak bölümündeki garip sahneyi bir türlü unutamıyordu. Mathilda'yla sık sık bu tür dramatik yanlış anlamalar olmuştu aralarında, o da patlak veren olayın altında aslında nelerin yattığını çözmeye çalışmıştı seve seve. Bu ikindi gözü korkmuştu ama. Mağazadaki karşılaşmaya bir tanı konamazdı. Ne yapabilirdi? Bir psikiyatra mı başvursaydı, bir evlilik danışmanına mı, bir din adamına mı? Yoksa camdan aşağı mı atlasaydı? Bunu düşünerek pencereye yürüdü.

Hava hâlâ kapalı, yağışlıydı ama henüz kararmamıştı. Trafik yavaşlamıştı. Aşağıdan bir steyşının, üstü açık bir arabanın, bir yük kamyonunun, en sonunda da ÖKLİD KURU TEMİZLEME VE BOYAMA fabrikasının kamyonetinin geçtiğini gördü. Bu ünlü ad, ona dik açılı üçgeni, geometrik çözümleme ilkelerini, orantılılar ve orantısızlar öğretisini çağrıştırdı. Yeni bir akıl yürütme biçimi gerekiyordu, Öklid pekâlâ işine yarayabilirdi. Kendi sorunlarının geometrik bir çözümlemesini yapabilirse, belki onları çözebilir, en azından çözüme kavuşturmuş gibi rahatlayamaz mıydı? Sürgülü bir hesap cetveli alıp bir üçgenin iki kenarı eşitse, bunların karşısına düşen açılar da eşittir gibi basit bir teoremle başladı; sonra da bir üçgenin iki açısı eşitse, onların karşısına düşen kenarların da eşit olacağı teoremine geçti. Mathilda'yı konuya değgin özelliklerini de hesaba katarak bir çizgiyle belirledi. Üçgenin tabanını iki çocukları, Randy ile Priscilla oluşturacaktı. Kendisi tabii üçüncü kenardı. Mathilda'yı belirleyen çizginin en sallantılı öğesi –onun açısının Randy ile Priscilla'nınkilere eşit olmamasına yol açacak tehlike– son zamanlarda "hayali" bir âşık bulmasıydı.

Ailece oturdukları Remsen Parkı yöresinde aile kadınları arasında yaygındı bu tür kaçamaklar. Mathilda, haftada bir iki kere özenle süslenir, bir Fransız parfümü sürer, kürkünü giydikten sonra kente öğleye doğru varan bir trene atlardı. Bazen bir arkadaşıyla buluşurdu ama daha çok, Altmışlar civarındaki, kadın müşterileri ağırlayan Fransız lokantalarında tek başına yerdi öğle yemeğini.

Genellikle bir kokteyl ya da yarım şişe şarap ısmarlardı. Karşısındakilerde dağınık, gizemli bir kadın –aşkın tuzağına düşmüş bir kurban– izlenimi uyandırmak isterdi ama bir yabancı azıcık yan bakacak olsa, utangaçlık nöbetleriyle kıvranır, paniği andıran bir duyguyla güzelim evini, pırıl pırıl çocuklarını, begonyalarını anımsardı. İkindiüstü, ya yerel bir gösterime ya yabancı bir film izlemeye giderdi. Kendisini duygusal açıdan bitkin düşürecek ya da kendi deyişiyle "içini boşaltacak" ağır filmleri seçerdi. Eve geç bir trenle dönerken hem dingin hem hüzünlü olurdu. Akşam yemeğini pişirirken sık sık ağlardı, ama Mallory "Neyin var?" diye sorunca yalnızca içini çekerdi. Mallory azıcık kuşkulanmıyor değildi ama bir ikindi onu Madison Caddesi'nde kürküyle, bir büfede sandviç yerken gördüğünde, gözbebeklerinin aşk ateşinden değil sinema salonunun karanlığından ötürü irileştiği sonucuna varmıştı. Zararsız, sıradan bir ihanetti bu, hatta biraz zorlama bir sevecenlikle yararlı bile sayılabilirdi.

Bu öğelerle oluşan çizgi, çocuklarını simgeleyen çizgiyle bir açıda birleşiyordu, buradaki tek gerçekse onları çok sevdiğiydi. Çok seviyordu çocuklarını. Her türlü rezaleti göğüslemek her türlü hıncı bastırmak pahasına onlardan kopamayacak kadar. Bakıyordu da benliğini tepeden tırnağa kaplamışlardı.

Kendisini simgeleyen çizgi, yanlış hesaplara en açık olandı görüldüğü kadarıyla. Kendini doğru sözlü, sağlıklı, bilgili biri sayarken (Öklid'i kim böyle ince ince aklında tutabilirdi ki?) bu sabah yine yararlı ve temiz yürekli biri kimliğiyle uyandıktan sonra, çabalarının ve temizliğinin boşa gittiğini anlaması için Mathilda'yla konuşması yetmişti. Neden hayata duyduğu içten bağlılık, en iyi özelliklerini kemirip bitiriyor gibiydi? Neden oyuncak bölümünde rasgele dolaşırken dikizci diye karalanıyordu? Çizdiği üçgen bu sorunun yanıtını verebilirdi belki, bir anlamda veriyordu da. Üçgenin, geçerli bilgilerle saptanmış kenarları, karşılarına düşen üçgenler gibi eşitti. Birdenbire kendini toparladı, umudu, güveni tazelendi. Hepimizin yılda iki üç kere yaptığı gibi yaşamında yeni bir sayfa açmayı düşündü.

Eve dönerken, akşam treni yolcularının can sıkıntısına, akşam gazetesindeki saçma sapan haberlere, park yerine doğru tutturulan koşuya geometrik bir koşutluk bulup bulamayacağına kafa yordu. Eve geldiğinde, Mathilda küçük yemek odasında sofrayı kuruyordu. Ağzından çıkan ilk sözler sindirme amaçlıydı. "Pinkerton bozuntusu," dedi. "Pis hafiye." Mallory, onun dediklerini öfkelenmeden, bozulmadan, kılı bile kıpırdamadan dinledi. Ona erişemiyordu bu sözler, kısa düşüyordu. İçi nasıl rahattı, ne kadar mutluydu. Mathilda'nın iğnelemeleri bile dokunaklı, sevimli geliyordu; insan ailesinin zavallı dikbaşlı yavrusu! "Neden bu kadar mutlusun baba?" diye sordular çocuklar. "Neden bu kadar mutlu görünüyorsun?" Çok geçmeden herkes aynı şeyi söylemeye başladı. "Nasıl değişti Mallory. Ne sağlıklı görünüyor. Ne şanslı adam şu Mallory!"

Ertesi gece Mallory, tavan arasında bir geometri kitabı bularak bilgilerini tazeledi. Öklid'i incelerken bir sevecenlik, bir dinginlik gelmişti üstüne, ayrıca son zamanlarda –öbür şeylerin yanı sıra– düşünme ve duyma yeteneğinin şaşkınlık ve mutluluktan ötürü köreldiğini kavramıştı. Bu keşfin bir yanıltmaca olabileceğini biliyordu ama uygulamadan kazançlı çıkıyordu nasılsa. Eskiye göre çok daha iyiydi. Kendi gerçeğiyle, kafasına tokmakla vurulan gerçekler arasındaki boşluğu kapatmıştı. Herhangi bir dine ya da felsefeye bel bağlamış olsa, geometriden medet umması gerekmezdi ama çevresindekilerde gözlemlediği dindarlık çok sıkıcı, çok yavan geliyordu ona, felsefeye de yatkınlık duymuyordu. Oysa geometri, derinlemesine tanınmış acının fizikötesine ulaşmasında bulunmaz bir yardımcıydı. Bir kere en önemlisi, Mathilda'nın iniş çıkışlarını, ani patlamalarını çizgisel doğrulara döktükten sonra anlayışla, sevecenlikle karşılayabiliyordu. Cellat değildi, yine de kurbanlıktan çok uzak, müthiş güvenli bir noktadaydı. Araştırmasını ve uygulamalarını sürdürürken, şefgarsonların kabalığının, memurların küf kokusunun, trafik polislerinin küfürlerinin kendi dinginliğine işleyemediğini, üstelik tam tersine ondaki dokunulmazlığı sezen bu saldırganların kabalıklarını, küf kokularını, küfürbazlıklarını azıcık

aşağı çektiklerini saptadı. Her sabah uyandığında yüreğini kaplayan temizlik duygusunu günün geç saatlerine kadar götürebiliyordu. Buluşu üstüne bir kitap yazmayı düşünüyordu: *Öklid Duyarlığı: Duygu Geometrisi.*

O aralar Chicago'ya gitmek zorunda kaldı. Hava kapalıydı, bir trene atladı. Tan ağardıktan az sonra yine olanca yararlılığı ve temiz yürekliliğiyle uyandığında yatak odasının penceresinden bir tabut imalathanesi, araba mezarlıkları, gecekondular, ot bürümüş alanlar, meşe palamutlarıyla beslenen domuzlar gördü, ta uzaktan Gary'nin anıtlaşmış kasveti görünüyordu, bu sıkıcı hüzünlü sahne, insan budalalığının bir gösterisi gibi derinden etkiledi onu. Daha önce teoremini kır manzaralarına uygulamamıştı ama anı oluşturan öğeleri paralelogram diline çevirse, önündeki şu sıkıcı görünümü gözünden uzakta tutabilir, zararsız, pratik, hatta sevimli göreceği bir uzaklığa itebilirdi; iştahlı bir kahvaltıdan sonra başarılı bir iş günü geçirdi. Geometri gerektirmeyen bir gündü. Chicago'daki iş arkadaşlarından biri onu akşam yemeğine çağırdı. Geri çevirmeyeceği bir çağrıydı, en azından ona öyle geliyordu, böylelikle saat altı buçukta, kentin tanımadığı bir kesiminde, küçük, tuğladan bir evin önüne gelmiş oldu. Daha kapı açılmadan, Öklid'e gereksinim duyacağını kavramıştı.

Kapıyı açan ev sahibesinin gözleri, ağlamaktan kıpkırmızıydı. Elinde bir içki kadehi vardı. "Onu arıyorsan mahzende," diye hıçkırdı, Mallory'ye mahzenin nerede olduğu ya da oraya nasıl gideceği konusunda hiçbir bilgi vermeden küçük oturma odasına geçti. Mallory de onun peşinden gitti. Kadın yere dizüstü çökmüş, bir koltuğun ayağına etiket yapıştırmaya çalışıyordu. Eşyaların çoğunun etiketli olduğunu gördü Mallory. Etiketlerde CHICAGO EŞYA DEPOSU yazıyordu. Kadın etiketin altına "Helen Fells McGowen'ın şahsi eşyaları" yazmıştı. McGowen, Mallory'nin arkadaşının adıydı. "O orospu çocuğuna bir tekini bile bırakmayacağım bunların," dedi kadın hıçkırıklar arasında. "Zırnık kaptırmayacağım."

"Merhaba Mallory," dedi McGowen mutfaktan gelirken. "Ona aldırma sakın. Yılda birkaç kere tozutur böyle, bütün eşyalara

etiketler yapıştırır, hepsini bir depoya bırakıp Marshall Field's'te dayalı döşeli bir oda ve düzgün bir iş bulacağını söyler."

"Senin *hiçbir şeyden* haberin yok," dedi kadın.

"Ne olmuş ki?" diye sordu McGowen.

"Lois Mitchell demin aradı. Harry sarhoşlamış, kedi yavrusunu miksere tıkmış."

"Geliyor muymuş bari?"

"Tabii."

Kapının zili çalındı. Üstü başı darmadağınık, yanakları ıslak bir kadın girdi içeri. "Feciydi," dedi. "Çocukların gözünün önünde oldu. Onların biricik kedi yavrusuydu. Olay gözlerinin önünde olmasa hadi neyse derdim."

"Çıkalım buradan," dedi McGowen mutfağa dönerek. Mallory de onun ardından mutfağa yürüdü; yemek hazırlandığına ilişkin hiçbir belirti yoktu ortalıkta, basamaklardan inince bir pingpong masasının, bir televizyonun ve bir barın durduğu mahzene geldiler. McGowen, Mallory'ye bir içki hazırladı. "Anlarsın ya," dedi. "Helen eskiden zengindi. Sorunlarından biri de bu. Çok zengin bir aileden geliyor. Babasının buradan ta Denver'a kadar uzanan bir çamaşırhane zinciri vardı. Çamaşırhanelerinde eğlenceler sunan ilk adamdı. Folk şarkıcıları. Dans orkestraları... Derken Müzisyenler Sendikası yakasına yapıştı, bir gecede bitti işi. Helen benim ortalıkta dolaşıp zamparalık yaptığımı bilir, ama önüme gelenle yatmasaydım kendime ihanet etmiş olurdum Mallory. Bir zamanlar şu yukarıda oturan Mitchell karısını ayarlamıştım. Hani şu deminki, kedisi olan. Nefistir, inan. İstersen aranızı yaparım. Bana hiç hayır demez. Ufak şeyler armağan ederim ona ara sıra. On papel ya da bir şişe viski. Bir Noel'de bir bilezik vermiştim. Anlarsın ya, kocasında intihar takıntısı var. Durmadan uyku ilacı içiyor da midesini yıkayarak son anda kurtarıyor onu. Bir keresinde kendisini asmaya çalışmıştı..."

"Gitmem gerek," dedi Mallory.

"Azıcık daha dur, azıcık daha," dedi McGowen. "İçkini sulandırayım biraz."

"Gerçekten gitmem gerekiyor," dedi Mallory. "Yapacak bir sürü işim var."

"Ama hiçbir şey yemedin daha," dedi McGowen, "Dur da sana bir şeyler ısıtayım."

"Vaktim yok," dedi Mallory. "Bir sürü iş var başımda." Hoşça kal demeden merdivenlerden çıktı. Mrs. Mitchell gitmişti, ev sahibesi hâlâ eşyalara etiket yapıştırmaya çalışıyordu. Kapıdan çıktı, oteline dönmek üzere bir taksiye atladı.

Sürgülü cetvelini çıkardı, bir koninin oylumuyla onu çevreleyen prizmanın oylumu arasındaki bağıntıyı incelerken, Mrs. McGowen'ın sarhoşluğu ile Mitchell'lerin yavru kedisinin yazgısını da çizgisel doğrulara dökmeye çalıştı. Öklid, n'olursun yardımıma koş şimdi! Ne istiyordu Mallory? Işıltı ve güzelliğin yanı sıra düzen de istiyordu, Lois Mitchell'in kocasını, boynunda bir iple tavandan sarkar halde gözlerinin önüne getirmekte haklı olmak istiyordu, Mallory'nin çirkefe duyduğu bu yoğun nefret, aşırı bir titizlikten mi kaynaklanıyordu, yoksa bir erkeğe yakışmayacak kadar vıdı vıdıcı mıydı? İyi ile kötünün kesin tanımlarını araması, pişmanlıktan paçayı kurtarmanın olanaksızlığına, utancın güzelliğine inanması yanlış mıydı? Önceden hesaplanamayacak yığınla pürüz vardı işin içinde, yine de denklemini gecenin verilerine göre kurmaya çalıştı, geç saatlere kadar uğraştı, sonra yattı. Derin bir uykuya daldı.

Chicago yolculuğu McGowen'lar yüzünden berbat geçmişti ama para açısından kazançlıydı. Mallory'ler de ne zaman yüklü bir paraya kavuşsalar yaptıkları gibi yolculuğa çıkmaya karar verdiler. Uçağa atlayıp İtalya'ya gittiler, Sperlonga'da, daha önce de kaldıkları küçük bir otele yerleştiler. Mallory çok mutluydu, kıyıda geçirdikleri on gün boyunca Öklid'i hiç aramadı. Eve dönmeden önce Roma'ya uğradılar son gün, öğle yemeğinde Piazza del Popolo'ya gittiler. Istakoz ısmarladılar, içkilerini keyifle içip kahkahalar atıyor, kabukları dişleriyle kırıyorlardı. Bir anda Mathilda'nın yüzü gölgelendi ve Mallory Öklid'e başvurması gerekeceğini sezdi.

Mathilda içine kapanmıştı ama Mallory umutluydu o ikindiden: Çalışırsa, gerekli çözümlemeler ve geometri aracılığıyla onun karam-

sarlığını, bileşimindeki öğelere ayrıştırabilirdi. Lokanta, bulunmaz bir araştırma merkeziydi. Güzel kokuyordu, temizdi. Öteki müşteriler İtalyan'dı, hiçbirini tanımıyorlardı, ayrıca Mallory, bu zarif insanların Mathilda'yı böylesine koyu bir küskünlüğe sürüklemek için ne yapmış olabileceklerini düşünemiyordu bile. Karısı ıstakozu beğenmişti. Keten sofra örtüleri bembeyazdı, gümüşler parlatılmıştı, garson kibardı. Mallory salona göz gezdirdi – çiçeklere, tepeleme meyvelere, pencerenin dışındaki meydanda akan trafiğe; yine de Mathilda'nın yüzündeki hüznü ve burukluğu açıklayabilecek hiçbir ipucu bulamadı. "Dondurma mı istersin, meyve mi?" diye sordu.

"Bir şey istersem kendim ısmarlarım," dedi Mathilda ve hemen atıldı. Garsonu çağırdı, Mallory'ye öfkeli bir bakış atarak kendine dondurmayla kahve söyledi. Mallory hesabı ödedikten sonra ona taksiye binmek isteyip istemediğini sorduğunda, "Amma da saçma fikirlerin var," dedi, sonra da Mallory, bankadaki hesaplarını son kuruşuna kadar harcamak ya da çocuklarını sahneye çıkarmak gibi uygunsuz bir öneride bulunmuşçasına tiksintiyle çattı kaşlarını.

Otele tek sıra halinde döndüler. Işık göz kamaştırıcıydı, hava çok sıcaktı, sanki Roma sokakları hep böyle sıcak olmuştu ve sonsuza kadar da olacaktı. Acaba sıcaktan mı bozulmuştu karısının sinirleri? "Sıcaktan bunaldın mı sevgilim?" diye sorduğunda karısı döndü, "Senden bunaldım," dedi. Mallory ondan otelin girişinde ayrılıp bir kafeye gitti.

Sürgülü cetveliyle bir içki listesinin arkasında çözmeye çalıştı sorunlarını. Otele döndüğünde karısı dışarı çıkmıştı, ama saat yedide döndü, odaya girer girmez hüngür hüngür ağlamaya başladı. O ikindinin geometri çalışması, karısının mutluluğunun, dolayısıyla kendisinin ve çocuklarının mutluluklarının da, Mathilda'nın yapısında alttan alta serseri bir mayın gibi dolaşan, ne zaman, nerede, neden patladığı asla anlaşılmayan kaypak ve bencil duyguları yüzünden sekteye uğradığını kanıtlamıştı. "Sorumu hoş gör sevgilim," dedi. "Neyin var?"

"Bu kentte İngilizce bilen yok," dedi Mathilda. "Tek kişi yok. Yolumu şaşırdım, otele dönerken en az on beş kişiye yolu sordum,

hiçbirine derdimi anlatamadım." Banyoya girdi, kapıyı çarptı; Mallory pencerenin başına geçti –dingin ve mutluydu– tıpkı buluta benzer bir bulutun süzülüşünü, sonra da karanlık çökmeden az önce Roma göğünü ara sıra kaplayan o çelik renkli ışığı seyre daldı.

İtalya dönüşünden birkaç gün sonra Mallory yine Chicago'ya gitmek zorunda kaldı. İşlerini bir günde bitirdi –McGowen'la karşılaşmaktan özellikle kaçındı–, ikindiüstü dörtte kalkan trene bindi. Dört otuz sularında yemekli vagona bir içki içmeye gitti ve uzaktan Gary'nin biçimsiz kütlesini görünce kendisinin Indiana kırıyla bağıntı açısını düzelten teoremi yineledi içinden. Bir içki söyleyip pencereden Gary'ye baktı. Görülecek bir şey yoktu. Bir hesap yanlışından ötürü Gary'yi etkisiz kılmakla kalmamış, onu hepten silmişti. Yemekli vagonun pencerelerinin kendisine bomboş görünmesine yol açacak hiçbir neden yoktu: yağmur, sis, birden kararan gök falan gibi. Indiana kayıplara karışmıştı. Solundaki kadına döndü, "Şu Gary değil mi?" diye sordu.

"Tabii ki," dedi kadın. "Neyiniz var? Göremiyor musunuz yoksa?"

İkizkenar bir üçgen, kadının sözündeki iğnelemeyi yok etmeye yetti, ne var ki sonraki kasabalar da görünmüyordu. Mallory, kompartımanına döndüğünde yapayalnız, ürkek bir adamdı. Yüzünü ellerine gömdü, başını kaldırdığında hemzemin geçitlerle küçük kasabaların ışıklarını açık seçik görebiliyordu ama geometrisini bunlara hiç uygulamamıştı.

Bir hafta kadar sonra Mallory hastalandı. Sekreteri –Capri'den dönmüştü– onu ofisinde yerde baygın yatarken buldu. Bir cankurtaran çağırdı hemen. Mallory bir ameliyat geçirdi, durumunun ciddiyetini koruduğu bildirildi. Ameliyattan on gün sonra ziyaretçi kabul etmesine izin verildi ve ilk ziyaretçisi Mathilda'ydı tabii. Bağırsağının yirmi beş santim kadarı kesilmişti, iki koluna da serum bağlıydı. "Nefis görünüyorsun," diye haykırdı Mathilda, yüzündeki şaşkınlık ve umutsuzluğu kayıtsızlığa dönüştürme çabasıyla. "Ne güzel bir oda bu. Şu sarı duvarlara bak. Hastalanacaksan New York'ta hastalanacaksın demek. Çocuklarımızı doğurduğum o iğrenç kasaba

hastanesi aklında mı?" Sonra da koltuğa değil de pencere pervazına ilişti. Mallory, acının bölücü gücünü tümüyle alt edebilecek, sağlıklı olanla sağlıksız arasındaki boşluğu azaltabilecek bir aşkın örneğini henüz görmediğini yineledi içinden. "Evde her şey yolunda, mis gibi," dedi Mathilda. "Kimsenin seni özlediği falan yok."

Daha önce hiç ağır hastalanmadığından, karısının ne kadar yeteneksiz bir hastabakıcı olduğunu kestiremezdi elbet. Karısı hastalığına içerliyordu besbelli, yine de Mallory, bu içerlemede beceriksiz bir aşk anlatımı yakalıyordu. Hiçbir zaman içinden geçenleri gizlemekte usta değildi karısı, o yüzden kocasının hastalığını da bencilliğe yorduğunu gizleyemiyordu. "Ne şanslısın," dedi. "Yani New York'ta olduğun için demek istiyorum. En iyi doktorlarla en iyi hastabakıcılar bakıyor sana, ayrıca bu da dünyanın en iyi hastanelerinden biri. Aslında hiçbir şeye kafa yorman gerekmiyor. Her şey elinin altında. Keşke ben de hayatımda bir kerecik bir hafta boyunca bir yatakta yatabilseydim, çevremde birileri koşuşturseydı."

Sevgili Mathilda'sının, biricik Mathilda'sının sesiydi bu, hiçbir aşkın asla yönlendiremeyeceği, yumuşatamayacağı o kişisel çıkara dayalı, köşeli mantığını kaçınmaksızın ortaya koyuyordu işte. Mathilda böyleydi, Mallory onun duygusallıktan bu kadarına yoksun oluşuna hayran kaldı doğrusu. Bir hastabakıcı duru bir çorba getirdi bir tepside. Mallory'nin çenesinin altına bir peçete serip ona çorbayı içirmeye hazırlandı; hasta kollarını kıpırdatamıyordu çünkü. "Bırakın ben içireyim, n'olur ben içireyim," dedi Mathilda. "Hiç değilse bu kadarcık yardımım dokunsun." Duvarların sarısına karşın bir biçimde trajik bir sahnede bulunduğunu bilmesinin ilk ipucunu veriyordu. Kâseyle kaşığı hastabakıcıdan aldı. "Ne de güzel kokuyor," dedi. "İçmeye can atmıyorum desem yalan olur. Hastane yemekleri çok kötüdür denir ama burası bu kuralın dışında kalıyor galiba." Kaşığı Mallory'nin dudaklarına götürdü, o sırada gözle görünür hiçbir sakarlık yapmadığı halde çorbayı Mallory'nin göğsüne, yatak örtüsüne deviriverdi.

Zile basıp hastabakıcıyı çağırdı, eteğine sıçramış bir damlayı hızla sildi. Hastabakıcı yatağı tepeden tırnağa değiştirmek gibi

zorlu, uzun süren bir çabaya girişti̇ğinde saatine baktı, gitmek zamanı gelmişti. "Yarın uğrarım," dedi. "Çocuklara çok sağlıklı göründüğünü söyleyeceğim."

Mathilda'sı böyleydi işte, bu kadarını anlıyordu ama o kapıdan çıkar çıkmaz, anlamanın böyle bir ziyareti bir kere daha kaldıracağı anlamına gelmediğini kavradı. Bir süredir iyileşmeye yüz tutan sindirim sistemi alabora olmuştu. Mathilda, ölümünü hızlandırabilirdi pekâlâ. Hastabakıcı yatağını değiştirip ikinci tas çorbasını içirdikten sonra, ondan takım elbiselerinin cebindeki sürgülü cetvelle defterini getirmesini istedi. Mathilda'ya duyduğu sevgiyle ölümden duyduğu korku arasında basit bir geometrik koşutluk kurmaya çalıştı.

İşe yarıyordu galiba. Mathilda, ertesi gün on birde geldiğinde onu duyabiliyor, görebiliyordu, ama Mathilda kafasını karıştıracak güçten yoksundu artık. Karısının açısını düzeltmişti. Mathilda, "hayali" âşığı için giyinmişti, Mallory'nin ne kadar iyi göründüğünü, ne kadar şanslı olduğunu yineledi boyuna. Tıraş olması gerektiğini vurguladı. O gittikten sonra Mallory, hastabakıcıya bir berber çağırmak istediğini söyledi. Hastabakıcı, berberin yalnızca çarşamba ve cuma günleri geldiğini bildirdi, erkek hastabakıcıların hepsi grevdeydi. Ona bir ayna, bir jilet, biraz tıraş köpüğü getirdi, Mallory'nin hastalanalı beri kendi yüzünü ilk görüşüydü. Bir deri bir kemik kalması yine geometriye yöneltti onu; iştahlarının gemlenmezliği, umutlarının sınırsızlığıyla bedeninin zayıflığı arasında bir denklem kurmaya çalıştı. Şaşmaz bir mantık yürütmeye çabaladı, Gary'yi değerlendirirken yaptığı hesap hatası türünden bir hata, Öklid Kuru Temizleme ve Boyama kamyonetinin penceresinin altından geçtiği gün başlayan bütün olayları silebilirdi hepten. Mathilda hastaneden çıkınca lokantaya, sonra da sinemaya gitti, Mallory'nin öldüğünü, eve geldiğinde temizlikçi kadından öğrendi.

Çev.: Tomris Uyar

Yüzücü

Hani şu herkesin bir köşeye yayılıp, "Dün gece içkiyi fazla kaçırmışım," deyip durduğu yaz ortası pazar günlerinden biriydi. Bu sözleri, kiliseden çıkanların fısıltılarından duyabilirdiniz, *vestiarum*'da cüppesiyle boğuşan papazın kendi ağzından duyabilirdiniz, golf sahalarından, tenis kortlarından gelen seslerden duyabilirdiniz, Audubon derneği başkanının feci bir akşamdan kalmalıkla baş etmeye çalıştığı yabanıl hayatı koruma alanından da. "Fazla kaçırmışım," dedi Donald Westerhazy. "*Hepimiz* fazla kaçırdık," dedi Lucinda Merrill. "Şaraptan olsa gerek," dedi Helen Westerhazy. "*Ben* kırmızıyı fazla kaçırdım."

Westerhazy'lerin yüzme havuzunun çevresindeydiler. Suyu demir oranı yüksek bir artezyenden pompalanan havuz uçuk yeşil renkteydi. Güzel bir gündü. Batıda kümelenmiş bir bulut kütlesi, kıyıya yaklaşan bir geminin pruvasından görünen uzak bir kenti öylesine andırıyordu ki adı bile konabilirdi. Diyelim Lizbon. Hackensack. Güneş kızgındı. Neddy Merrill, yeşil havuzun kıyısında oturuyordu, bir eli suda, öbür eli cin kadehinin çevresinde. İnce uzun bir adamdı –gençliğe özgü bir inceciklikte–, her ne kadar genç

sayılmayacak bir yaştaysa da, o sabah tırabzandan kayarak inmiş, sofa masasında duran Afrodit heykelciğinin kıçına bir şaplak attıktan sonra, yemek odasından yükselen kahve kokusuna doğru tırısa geçmişti. Pekâlâ bir yaz gününe benzetebilirdiniz onu, özellikle bir yaz gününün akşama karışacağı saatlere; elinde bir tenis raketi, bir yelken tomarı olmasa bile kesinlikle gençlik, spor, açık hava çağrışımları uyandırıyordu. Demin uzun süre yüzmüştü, şimdi de derin derin soluyordu yaşadığı anın bütün öğelerini, güneşin sıcaklığını, duyduğu hazin yoğunluğunu ciğerlerine doldurabilecekmişçesine. Bütün bunlar da tek tek göğüs boşluğuna siniyordu göründüğü kadarıyla. Evi, Bullet Park'ta, sekiz mil güneydeydi; güzelim dört kızı, öğle yemeklerini bitirmiş, ola ki tenis oynuyorlardı. Birdenbire güneybatı yönüne bir kaçamak yapıp evine kestirmeden, su yoluyla dönmek hevesine kapıldı.

Yaşamında hiçbir kısıtlama yoktu, yine de bunu bilmenin verdiği sevinç, yedeğinde gelen kaçış isteğiyle açıklanamazdı. Galiba bir haritacı gözüyle, yüzme havuzları zincirini, yöreyi boydan boya kıvrılarak aşan o yarı yeraltı ırmağını inceliyordu. Bir keşif yapmış, çağdaş coğrafyaya katkıda bulunmuştu; o ırmağa karısının adını verecekti: Lucinda Irmağı. Sulu da değildi, ahmak da değildi ama özgünlükte direnirdi, ayrıca kendisine efsanevi bir kişilik yakıştırmak gibi alçakgönüllü bir takıntısı da vardı belli belirsiz. Gün güzeldi ya, uzun bir yüzüşün bu güzelliği artırıp taçlandıracağını düşündü.

Omuzlarına astığı kazağı sıyırıp havuza daldı. Kendilerini havuza bir çırpıda atmayan insanları müthiş küçümserdi nedense. Şap şup kulaçlarla yüzdü; her kulaçta ya da her dördüncüde soluklanıp bir yandan içinden bir-ki, bir-ki diye ayak çırpışlarını sayarak. Bu yüzme stili, uzun mesafelere elverişli değildi ama yüzme sporunun evcilleştirilmesi, bazı kısıtlamaları yerleştirmişti, ayrıca dünyanın onun bölgesinde bu tür yüzme stili yaygındı. Açık yeşil suyla sarmalanıp yukarı kaldırılmak hoştu da doğallığa dönmek kadar büyük bir tat vermiyordu galiba, mayosuz yüzebilseydi keşke, gelgelelim tasarladığı planı göz önüne aldığında bu olanaksızdı.

Öbür uçta, dirseklerine abanarak çıktı havuzdan –merdiveni asla kullanmazdı–, çimenliğe yürüdü. Lucinda nereye gittiğini sorduğunda, eve yüzerek döneceğini söyledi.

Şimdiye kadar başvurduğu haritalarla çizelgeler, ya bulanık bir biçimde anımsadıkları ya da düşledikleriydi ancak, oysa şimdikiler apaçıktı. Önce Graham'lar, Hammer'lar, Lear'lar, Howland'lar, Crosscup'lar vardı. Sonra Ditmar Sokağı'ndan karşıya Bunker'lara geçecek, yoldan bir şeye atlayıp Levy'lere, Welcher'lara, oradan da Lancaster'daki halk havuzuna ulaşacaktı. Nefis bir gündü doğrusu, suyun böyle cömertçe akıtıldığı bir dünyada yaşamak bir ayrıcalık, bir bağıştı düpedüz. Kabına sığamıyordu, koşarak daldı çimenlere. Evine alışılmadık bir yoldan gitmek düşüncesi, onda bir gezginci, bir kâşif, yazgısı belli kahramanmış duygusu uyandırıyordu, üstelik yol boyunca karşısına dost yüzlerin çıkacağından emindi; Lucinda Irmağı'nın kıyıları dostlarla dolup taşacaktı.

Westerhazy'lerin arazisini Graham'larınkinden ayıran çitten geçti, çiçeğe durmuş elma ağaçlarının altından yürüdü, havuzun pompasıyla filtresinin bulunduğu kulübeyi de geride bırakınca Graham'ların yüzme havuzuna çıktı. "Hay Allah Neddy," dedi Bayan Graham, "ne güzel sürpriz bu böyle! Sabahtan beri sana telefon ediyorum. Dur da bir içki koyayım." O anda, herhangi bir kâşif gibi, hedefine ulaşması şartsa, yöre yerlilerinin konukseverlik geleneklerinden, törelerinden kurnazca sıyrılması gerektiğini anladı. Amacı, ne olayı büyütüp yüceltmekti ne de Graham'lara kabalık etmek ama orada oyalanacak zamanı yoktu. Havuzlarını boydan boya yüzdükten sonra yanlarına ilişip güneşlendi bir süre, birkaç dakika sonra da, Connecticut'tan iki arabaya doluşup gelen dostlar sayesinde paçayı kurtardı. Böyle şamatalı kavuşmaları değerlendirip sıvışmayı başarırdı hep. Graham'ların evinin önündeki yamaçtan indi, dikenli bir çalılığa girdi, Hammer'ların evine açılan boş arsayı geçti. Güllerinden başını bir an kaldıran Bayan Hammer, onun az ötede yüzdüğünü gördü ama kim olduğunu çıkaramadı. Lear'lar, oturma odalarının açık pencerelerinden onun sular fışkırtarak geçtiğini duydular. Howland'lar ile Crosscup'lar evlerinde yoktular. Howland'lardan çıktık-

tan sonra Ditmar Sokağı'nı geçip Bunker'lara doğru yola koyuldu, onca uzaklıktan bile partiden yükselen sesler kulağına erişebiliyordu.

Su, seslerle kahkahaları kırıyor, havada yarı asılı tutuyordu sanki. Bunker'ların havuzu set üstündeydi, basamakları tırmandıktan sonra yirmi beş otuz kişilik kadınlı erkekli bir topluluğun içki içtikleri bir taraçaya vardı. Yalnızca Rusty Towers sudaydı, kauçuk deniz yatağında yüzüyordu. Şu Lucinda Irmağı'nın kıyıları ne sevimli, ne bitekti! Geleceğe güvenle bakan erkeklerle kadınlar, gökyakut renkli suların kıyısına doluşmuş, beyaz ceketli garsonların uzattığı buzlu cinleri alıyorlardı. Tam tepede, kırmızı bir De Havilland eğitim uçağı, salıncağa binmiş bir çocuk neşesiyle vızır vızır dönüyordu. Ned'in içini bir an bir sıcaklık dalgası kapladı, karşısındaki topluluğa duyduğu yakınlık, neredeyse dokunsa tutabileceği kadar somuttu. Uzaktan gök gürültüsü duyuldu. Enid Bunker, onu görür görmez, bir çığlık attı: "Bakın bakın, kimler gelmiş! Ne harika bir sürpriz! Lucinda, gelemeyeceğini söylediğinde *yüreğime inecekti* az kalsın!" Kalabalığı yararak yanına koştu. Uzun bir öpüşmeden sonra öne geçip onu bara doğru götürdü. Ned, arada duralayıp sekiz on kadınla öpüşmek, bir o kadar erkeğin elini sıkmak zorunda kaldığından yol epey uzadı. Daha önce yüz kadar partide gördüğü güleç bir barmen ona cin tonik uzattı; Ned, yolculuğunu geciktirecek bir konuşmaya takılı kalmamak telaşıyla topu topu bir an oyalandı barın başında. Çevresi kalabalıklaşır gibi olduğunda hemen havuza daldı, Rusty'nin deniz yatağına toslamamak için kıyı kıyı yüzdü. Havuzun öbür ucundan çıktığında, Tomlinson'ları sıcak bir gülümsemeyle savuşturdu, bahçeden geçen kestirme yolu koşarak tırmandı. Ayaklarına çakıllar batmıştı ama başkaca bir tatsızlık yoktu. Parti havuz başında verildiğinden, eve yaklaştıkça, seslerden yükselen su hışırtısı silindi kulaklarından, Bunker'ların mutfağından radyo sesi geliyordu, biri maç dinliyordu. Öyle ya, pazar ikindisi. Park edilmiş arabaların arasından dolanıp Bunker'ların araba yolunun çimenlerle belirlenmiş sınırlarından aşağı Alewives Koruyolu'na vurdu. Yolda mayoyla görülmekten kaçınıyordu, neyse ki araba falan geçmedi; kestirmeden Levy'lerin araba yoluna yönel-

di, girişte, ÖZEL MÜLKTÜR levhasıyla, *The New York Times*'ın özel, yeşil posta borusu duruyordu. Koca yapının bütün kapıları, pencereleri açıktı da hiçbir hayat belirtisi yoktu; havlayan bir köpek bile. Evin çevresinden dolaşıp havuza geldiğinde, demek Levy'ler az önce gitmişler, dedi kendi kendine. Dipteki bir masada kadehler, şişeler, çerez tabakları duruyordu. Japon fenerleri asılı bir bölme vardı orada, ya bir banyo ya manzaraya bakan bir taraça. Havuzu boydan boya yüzdükten sonra bir kadeh alıp kendine içki koydu. Dördüncü ya da beşinci kadehiydi, üstelik Lucinda Irmağı'nın hemen hemen yarısını aşmıştı. Bir yorgunluk, temizlik, o andaki yalnızlığından hoşnutluk, her şeyden hoşnutluk duygusu bastırdı.

Fırtına yaklaşıyordu. O bulut kütlesi –kent dediği– şişmiş, koyulmuştu; oturduğu yerden kulak tırmalayıcı gök gürültüsünü duydu yine. De Havilland eğitim uçağı hâlâ tepede dönüp duruyordu; pilotun ikindide çınlayan neşeli kahkahasını duyabiliyordu neredeyse; ama gök bir daha gürleyince eve doğru yola koyuldu. Bir tren düdüğü duyuldu, saat kaça gelmişti acaba? Dört mü? Beş mi? Banliyö istasyonunun o saati canlandı gözlerinin önünde: Smokinini yağmurluğuyla gizleyen bir garson, elindeki çiçekleri gazete kâğıdına sarmış bir cüce, gözyaşları daha kurumamış bir kadın, tren bekliyorlardı orada. Hava ansızın iyice kararmaya başlamıştı; budala kuşların şakımalarından, yaklaşan fırtınayı şaşmaz bir biçimde bir ağızdan haber verdikleri izlenimine kapıldığımız o an. Derken tam arkasındaki meşenin tepesinden fıskiye açılmış gibi bir çağıltı yükseldi. Sonra bütün uzun ağaçların tepelerinden fışkıran su sesi geldi. Fırtınaları sevmesinin nedeni neydi, neden kapı birden ardına kadar açılıp da yağmur rüzgârı içeri dalarak basamaklarda savrulunca içi içine sığmıyordu, neden eski bir evin pencerelerini kapatmak gibi sıradan bir işi, alınması gereken gerekli bir önlem gibi görmüştü hep, neden fırtına öncesi rüzgârının ilk nemli hışırtılarını ille de iyi bir haber, kutlanmaya değer bir olay olarak algılamıştı? O sırada bir patlamayla barut kokusunun ardından boşalan sağanak, Bayan Levy'nin iki yıl önce Kyoto'dan getirdiği Japon fenerlerini dövmeye başladı. Yoksa üç yıl önce miydi?

Fırtına dinene kadar Levy'lerin taraçasında oturdu. Hava yağmurdan serinlemişti; ürperdi. Sert rüzgâr, bir akçakavağın kırmızılı sarılı yapraklarını silkeleyip çimenlere, havuza saçmıştı. Yaz ortası çattığına göre, ağacın başına gelen olağandı, yine de Ned bu sonbahar belirtisi karşısında garip bir hüzne kapıldı. Omuzlarını oğuşturdu, kadehini dipledikten sonra Welcher'ların havuzuna yürüdü. Yani, Lindley'lerin binicilik alanından geçecekti; her yeri otlağın bürüdüğünü, bütün manialarının sökülmüş olduğunu görünce şaşkına döndü. Lindley'ler atlarını satmışlar mıydı, yoksa yaz tatiline çıkarken bir yere mi kapatmışlardı? Lindley'lerle atları konusunda kulağına bir şeyler çalınmıştı galiba da tam anımsayamıyordu. Islak otlarda yalınayak ilerledi Welcher'ların havuzuna doğru, ama havuzun suyu boşalmıştı.

İzlediği su rotasındaki bu kopukluk, anlamsız bir düş kırıklığı yarattı, gürül gürül bir pınarın peşindeyken kupkuru bir dere yatağına toslamış bir kâşifti sanki. Düş kırıklığı bir yana, şaşkına dönmüştü. Yazın tatile çıkmak yaygındı da hiç kimse giderken havuzun suyunu boşaltmazdı. Demek Welcher'lar temelli gitmişlerdi. Havuz başındaki yazlık eşyalar katlanıp dürülüp bir kenara yığılmış, üstlerine muşamba gerilmişti. Banyo bölmesi kilitliydi. Bütün pencereler kapalıydı; ön taraftaki araba yoluna kıvrıldığında, bir ağaca asılmış SATILIK tabelasını gördü. Welcher'lardan en son ne zaman haber almıştı – daha doğrusu, Lucinda'yla birlikte onların yemek çağrılarına ne yazık ki katılamayacaklarını en son ne zaman bildirmişlerdi? En fazla bir hafta falan önce gibi görünüyordu. Belleği mi zayıflıyordu gitgide, yoksa belleğini, birtakım tatsız gerçekleri itmeye, bastırmaya zorlaması yüzünden gerçeklik duygusunu mu zedelemişti? O sırada, uzaktan bir tenis maçının gürültülerini duydu. İçi açıldı; o sesler bütün kaygılarını silerek, kararmış göğe, soğuk havaya aldırmamasını sağladılar. Ne de olsa o gün Neddy Merrill'in yöreyi bir ucundan ötekine yüzerek katettiği gündü. Özel bir gündü! Yolculuğunun karada geçecek en zorlu bölümüne hazırlandı.

O gün arabanızla bir pazar ikindisi gezintisine çıksaydınız, onu 424 otoyolunun banketinde, neredeyse çırılçıplak, karşıya geçece-

ği anı kollarken görebilirdiniz. Başına bir iş mi geldi, arabası mı bozuldu, yoksa düpedüz delinin teki mi diyebilirdiniz içinizden. Otoyol kıyısında birikmiş çer çöp arasında –boş bira tenekeleri, pılı pırtı, yırtık lastik parçaları– her türden alayın boy hedefi olarak yalınayak duruşu içler acısıydı. Gerçi bunun da yolculuğunun bir parçası olduğunu baştan biliyordu –haritalarında görmüştü–, yine de yaz ışığında trafik şeritlerinde doluşmuş kımıl kımıl arabalarla karşılaşmaya hazır değildi. Alay edenler, horlayanlar oldu, başına bir bira tenekesi yedi. Kendini savunacak ya da durumu hafife alacak gücü kalmamıştı. İstese, pekâlâ Westerhazy'lere geri dönebilirdi, Lucinda havuz başında hâlâ güneşleniyordu herhalde. Kimseye ne senet ne söz ne garanti vermişti, kendine bile. Öyleyse, yani insana özgü o gözü kara inadın, eninde sonunda sağduyuya toslayıp yumuşayacağına inandığına göre, geri dönmeye neden razı değildi? Neden yaşamını tehlikeye atma pahasına bu yolculuğu sonuna kadar götürmekte kararlıydı? Şu sıradan, tatsız, soğuk şaka hangi noktada ciddiye binmişti? Başladığı yere dönemezdi, zaten Westerhazy'lerin havuzunun yeşilini tam tamına anımsamıyordu artık, günü ciğerlerine doldurmanın nasıl bir duygu olduğu da bulanıktı, *fazla kaçırmışım* diyen o gevşek, dostça sesler de. Yaklaşık bir saatte, geriye dönmesini olanaksızlaştıracak kadar uzun bir yol almıştı.

Saatte on beş mil hızla seyreden bir ihtiyar, otoyolun ortasındaki çimenli, dar refüje geçmesini sağladı yol verip. Orada da kuzeye akan trafiğin alay konusu oldu bu kere, neyse ki on on beş dakika sonra karşı kaldırıma kapağı atabildi. Artık kısacık bir yürüyüşle Lancaster kasabasının eteğindeki Spor Merkezi'ne ulaşabilirdi, orada eltopu sahalarıyla halka açık bir yüzme havuzu vardı.

Suyun seslerde yarattığı etki, ışıltı ve gerginlikle yüklü o yanılsama duygusu, burada da Bunker'ların evindekinin aynısıydı, yalnız buradaki sesler daha uğultulu, daha çığırtkan, daha tizdi; kalabalık soyunma bölmesine girer girmez kurallar dikildi karşısına: "YÜZÜCÜLERİN HAVUZA GİRMEDEN ÖNCE DUŞ YAPMALARI ŞARTTIR. YÜZÜCÜLER AYAKLARINI ECZALI SUDA YIKAMADAN HAVUZA GİREMEZLER.

YÜZÜCÜLERİN KİMLİK ROZETLERİNİ ÜSTLERİNDE TAŞIMALARI GEREKİR." Duş yaptı, ayaklarını boz bulanık, acı suda yıkadıktan sonra havuzun kıyısına yürüdü: Klor kokuyordu, banyo küvetini andırıyordu.

Çifte kulelerdeki çifte cankurtaranlar belli aralarla düdük çalıyor, yüzücülere kamu hoparlörleri aracılığıyla sövgüler yağdırıyorlardı. Neddy, Bunker'ların havuzunun gökyakut renkli suyunu özledi, bu çamurda yüzmekle kendini lekeleyeceğini –başarısına ve çekiciliğine gölge düşüreceğini– düşündü ama hemen bir kâşif, bir gezgin olduğunu, buranın da Lucinda Irmağı'nın yalnızca bataklık bir dönemeci sayılacağını anımsattı kendine. Yüzü tiksintiden buruşarak daldı klorlu suya, kimseyle çarpışmamak için başını yukarıda tutarak yüzdü, yine de toslayanlardan, su püskürtenlerden, itip kakanlardan korunamadı. Havuzun sığ bölümüne vardığında, cankurtaranlardan ikisi de bağırıp çağırıyorlardı: "Sana söylüyorum, sana, kimliği olmayan herif, hemen çık sudan!" Hemen çıktı, nasılsa peşine düşemezlerdi, güneş yağı ve klor buğusunu yarıp yasaksız bölgeye attı kendini, eltopu sahalarını geçti. Yolun karşı kıyısında, Halloran malikânesinin koruluğuna daldı. Koru bakımsız, yer kaygandı, çimenliğe varana kadar, havuzu çevreleyen budanmış kayın ağaçlarına bata çıka yürüdü.

Halloran'lar dostlarıydılar, komünist olduklarına ilişkin dedikoduların tadını doyasıya çıkaran bir çifttiler. Ateşli reform savunucusuydular ama komünist değildiler, yine de ara sıra bozgunculukla suçlandıklarında keyiflerine diyecek kalmıyordu. Kayınları kavrulmuştu; Ned onun başına da Levy'lerin akçakavağının başına gelenlerin geldiğini düşündü. Merhaba, merhaba diye bağırarak onların özel yaşamına ani bir baskın vermenin ayıbını örtmeye çalıştı. Halloran'lar, kendisinin bilmediği, kimseden de duymadığı nedenlerden ötürü mayo giymiyorlardı. Konuya doğru dürüst bir açıklama getirilememişti. Çıplaklıkları, yılmayan reform ateşlerinin bir ayrıntısıydı yalnızca, çitin aralığından girmeden önce mayosunu saygıyla çıkardı.

Bayan Halloran, beyaz saçlı, aydınlık yüzlü, tıknaz bir kadındı, *Times*'ını okuyordu. Bay Halloran da suya düşmüş kayın yaprakla-

rını kepçeyle çıkarıyordu. Onu görünce ne şaştılar ne bozuldular. Havuzları yörenin en eski havuzuydu belki, yontulmamış taşlardan bir dikdörtgendi, suyu çaydan geliyordu. Ne filtresi vardı ne pompası, suyu da çayın renginde, donuk sarıydı.

"Yöreyi boydan boya yüzüyorum," dedi Ned.

"Kimsenin başarabileceğini sanmazdım," diye haykırdı Bayan Halloran.

"Westerhazy'lerin oradan buraya kadar geldim," dedi Ned. "Dört mil falan olsa gerek."

Mayosunu suyun derinleştiği uçta bırakıp sığ uca yürüdü, yüzerek döndü başlangıç noktasına. Tam dirseklerine dayanıp havuzdan çıkacağı sırada, Bayan Halloran'ın sesini duydu: "Başına gelenleri duyunca *ne kadar* üzüldük bilemezsin Ned'ciğim."

"Başıma gelenler mi?" diye sordu Ned. "Ne demek istediğinizi anlayamadım."

"Şey... Evini sattığını duymuştuk da, üstelik zavallı çocuklarının..."

"Evi sattığımı anımsamıyorum doğrusu," dedi Ned, "kızlar da şu anda evdeler."

"Tabii," diye iç çekti Bayan Halloran. "Tabii..." Sesi, mevsimsiz bir hüzünle kapladı havayı, Ned hemen atıldı: "Yüzüş için teşekkürler."

"İyi yolculuklar," dedi Bayan Halloran.

Çiti aşınca mayosunu giydi, lastiğini bağladı. Bol geliyordu, acaba bir ikindi boyunca kilo vermiş olabilir miydi? Üşüyordu, yorgundu, çıplak Halloran'larla karanlık havuzları da içini iyiden iyiye karartmıştı. Bu yüzme yolculuğu gücünü aşıyordu ama bu sabah tırabzandan kayarken, Westerhazy'lerde güneşlenirken nasıl kestirebilirdi ki bunu? Kolları tutmuyordu. Bacakları uyuşmuştu, eklemleri sızlıyordu. En kötüsü de iliklerinin donması ve bir daha belki asla ısınamayacağı duygusuydu. Dökülen yapraklar çevresini sarıyordu, rüzgârda, yanan odun kokusu duydu. Bu mevsimde kim odun yakardı ki?

Bir içki olsa, ne iyi gelirdi. Viski içini ısıtır, onu kendine getirir, yolculuğun son bölümünü atlatmasına yardım eder, yöreyi yüzerek aşmanın ne kadar özgün ve gözü pek bir buluş olduğuna ilişkin

inancını tazelerdi. Kanalı aşan yüzücüler konyak içerlerdi. Onun tek istediği, canlandırıcı bir şeydi. Halloran'ların evinin önündeki çimenlikten geçerek biricik kızları Helen ile kocası Eric Sachs için bir ev yaptırdıkları küçük patikaya saptı. Sachs'ların havuzu küçüktü, Helen ile kocası oradaydılar.

"*Neddy'ciğim*," dedi Helen. "Öğle yemeğinde annemlerde miydin?"

"Pek sayılmaz," dedi Ned. "Ama onları görmek için bir *mola* verdim." Bu kadar açıklama yeterdi. "Böyle pat diye uğradığım için özür dilerim ama çok üşüdüm, bana bir kadeh bir şey verebilir miydiniz?"

"Vermez olur muydum," dedi Helen, "ne yazık ki Eric'in ameliyatından sonra evde içki bulundurmuyoruz. Yani üç yıldır."

Belleğini mi yitiriyordu, yoksa acı veren gerçekleri örtbas etme becerisi, evini çoktan sattığını, çocuklarının başının dertte olduğunu, arkadaşının hastalığını da mı unutturmuştu? Gözü, Eric'in yüzünden karnına kaydı; ikisi de en az otuz beş santimetre uzunluğunda üç dikiş izi gördü. Göbek deliği yok olmuştu, peki, diye düşündü Ned, ama sabahın üçünde yatakta bu bedende gezinen kışkırtıcı el, göbek deliği yok olmuş, doğumla, döl sürekliliğiyle bağlantısı kalmamış bu karından ne anlar?

"Biswanger'larda içki bulabilirsin mutlaka," dedi Helen. "Çılgın bir parti veriyorlar. Şamatası buradan duyuluyor. Baksana!"

Başını o yana uzattı ve Ned yolun karşı kıyısından, çimenliklerden, bahçelerden, korulardan, tarlalardan, suya değmiş seslerin cıvıltısını bir daha duydu. "İyi de, yine ıslanacağım," dedi, karadan gitme özgürlüğünü kendine hâlâ tanıyamayacağını sezerek. Sachs'ların buz gibi havuzuna daldı, soluk soluğa, boğulacakmış gibi tıkanarak havuzun öbür ucuna yüzdü. "Lucinda'yla sizi *öylesine* özledik ki," dedi omzunun üstünden, bakışlarını Biswanger'ların evinden ayırmadan. "Arayı bu kadar açtığımız için özür dileriz, ama *ilk fırsatta* çağıracağız sizi."

Biswanger'lara, oradan yükselen şenlik seslerine doğru yürüdü tarlaların arasından. Ona içki sunmaktan onur duyacaklardı, bir kadeh içkiyi seve seve vereceklerdi. Biswanger'lar, Lucinda'yla onu,

yılda dört kere akşam yemeğine çağırırlardı, altı hafta önceden haber verip. Bu yemeklerin hiçbirine gidilmese de çağrı yollamaktan geri kalmaz, yakın çevrelerinin katı, antidemokratik olduğu gerçeğini anlamazdan gelirlerdi. Kokteyllerde mal fiyatları üstüne konuşan, yemek sırasında borsa konusunda bilgi alışverişinde bulunan, yemekten sonra kadınlı erkekli arkadaş topluluğuna açık saçık fıkralar anlatan türden insanlardılar. Neddy'nin tayfasından olmamaları bir yana, Lucinda'nın Noel kartı göndereceği kişiler listesine bile girmemişlerdi. Onların havuzuna doğru giderken içinde kayıtsızlık, acıma gibi duygular uyandı, biraz da tedirginlik duygusu, çünkü hava iyice kararıyordu, hem de yılın en uzun günleriydi bunlar. Parti gürültülü, kalabalıktı. Grace Biswanger, gözlükçüyü, veterineri, emlakçıyı, dişçiyi çağırmadan edemeyen bir ev sahibesiydi zaten. Kimse havuzda yüzmüyordu, suya yansıyan alacakaranlık, bir kış ışıltısı saçıyordu. Barın olduğu yana yürüdü. Grace Biswanger, onu görür görmez yanına geldi, ama beklediği –ayrıca neresinden bakılsa hak ettiği– dost sıcaklığıyla değil, saldırganca.

"Partimizde yok yok," dedi yüksek sesle, "davetsiz misafirler dahil."

Bu kadın, onu kalabalıkta küçük düşürecek çapta değildi – orası tartışılmazdı bile, o yüzden istifini bozmadı. "Davetsiz misafir sıfatıyla bir içki hak ediyor muyum?" diye sordu kibarca.

"Keyfin bilir," dedi Grace. "Davetlere pek aldırdığın yok nasılsa."

Ona sırtını dönüp arkadaşlarının arasına karıştı, Ned de bara gidip viski söyledi. Barmen viskisini verdi ama davranışı kabaydı. Büfe hizmeti sunanların toplumsal konum belirlediği bir dünyada yaşıyordu ve parti başına kiralanan bir barmen parçasından kabalık görmesi, toplumsal saygınlığını bir ölçüde yitirdiği anlamına geliyordu. Ama belki de adam acemiydi, bir şey bildiği yoktu. O sırada arkasında duran Grace'in dediklerini duydu: "Bir gecede topu attılar –ne mal kaldı ne mülk, yalnızca üç beş kuruşluk bir gelir– *bu* da bir pazar sabahı zilzurna kapımıza dayanıp beş bin dolar borç istedi..." Paradan başka laf çıkmazdı bu kadının ağzından. Bıçağın ucunu dille sıyırmaktan daha berbat bir duyguydu bu. Hemen havuza daldı, öbür uca yüzdükten sonra başını alıp oradan uzaklaştı.

Listesinde şimdiki havuz, sonuncudan bir önceki, eski sevgilisi Shirley Adams'ınkiydi. Biswanger'larda gururu bir biçimde zedelendiyse, orada sarılacaktı o yaralar. Aşk –daha doğrusu cinsel itişme– birinci sınıf bir ilaç, bir ağrı kesici, adımlarına bir bahar hızı, yüreğine yeniden bir yaşam sevinci kazandıracak pırıl pırıl bir haptı. Daha geçen hafta birlikteydiler, geçen ay mı yoksa, geçen yıl mı? Tam tamına bilemiyordu. Ama ilişkiyi bitiren kendisiydi, üstünlük ondaydı, şimdi havuzu çevreleyen alçak duvarın giriş kapısından geçerken, kendine duyduğu güvenden başka hiçbir şey yoktu gözünde. Bir bakıma, kendi havuzu sayılırdı burası, bir âşık, özellikle yasak bir âşık sıfatıyla, kutsal evlilik kurumunda kendisine tanınmayan hakların acısını metresinin malından mülkünden keyifle çıkarmaya hazırdı. Eski metresi, dimdik saçlarıyla karşısında duruyordu ama aydınlatılmış, gök mavisi suyun kıyısındaki bedeni hiç de derin anılar depreştirmedi. Kendisine kalırsa geçici bir ilişkiydi zaten ama bitirdiğinde Shirley gözyaşlarına boğulmuştu. Ned'i görünce donup kaldı; acaba yarası hâlâ iyileşmedi mi, diye düşündü Ned. Yine gözyaşlarına mı boğulacak yoksa? Tüh!

"Ne istiyorsun benden?" diye sordu Shirley.

"Yöreyi boydan boya yüzüyorum."

"Aman Allahım. Hiç büyümeyecek misin sen?"

"Neden kızdın ki?"

"Buraya benden para koparmak için geldiysen, bir sent daha alamazsın haberin olsun."

"Hiç değilse bir içki verebilirdin."

"Verebilirdim tabii de vermeyeceğim. Yalnız değilim şu anda."

"Ben de gidiyordum zaten."

Havuza daldı, boydan boya yüzdü ama iş kenara tırmanmaya geldiğinde, kollarındaki, omuzlarındaki bütün gücün çekildiğini ayırt etti, merdivene usulca yanaşarak çıktı havuzdan. Omzundan geriye baktığında, ışıkları yakılmış banyo bölmesinde genç bir adam gözüne çarptı. Karanlık çayıra çıktığında, gece havasında, krizantem ya da kadifeçiçeği kokusu üstüne varan sonbahar kokuları geldi burnuna, keskin, bayıltıcı bir eter kokusu. Göğe bakınca

yıldızların çıktığını gördü ama neden Andromeda'yı, Cepheus ve Koltuk Takımyıldızlarını görüyor gibiydi ki? Yaz ortasının burçları ne olmuştu? Gözleri doldu.

Belki de yetişkinlik yılları süresince ilk ağlayışıydı bu, ama kendini yaşamı boyunca bu andaki kadar zavallı, yorgun, üşümüş, şaşkın hissetmediği kesindi. Ne barmenin kabalığına akıl erdirebiliyordu ne de bir zaman önünde diz çöken, pantolonunu gözyaşlarıyla ıslatan eski metresin kabalığına. Yüzmesi çok uzun sürmüştü, çok uzun süre sualtında kalmıştı, burnuyla boğazı kurumuştu. O arada tek gereksinimi bir içki, birkaç dost, temiz, kuru birkaç giysiydi ama kestirme yoldan evine gideceğine Gilmartin'lerin havuzuna yürüdü. Orada, yaşamı süresince ilk kere suya dalmadı, merdivenden buz gibi suya inip herhalde gençken öğrendiği yan kulaçlarla yüzdü. Clyde'lara giderken yorgunluktan bacakları titriyordu, onların da havuzunu şap şup yüzerek aştı, sık sık elini kenara dayayıp dinlenerek. Merdivenden çıkarken eve gidecek gücü kalıp kalmadığını düşündü. İstediğini yapmıştı, yöreyi boydan boya yüzerek geçmişti ama yorgunluktan öylesine sersemlemişti ki başarısı pek anlamlı gelmedi. İki büklüm, bahçe çitine tutuna tutuna kendi evinin araba yoluna kıvrıldı.

Ortalık karanlıktı. Hepsinin yatacağı kadar geç miydi saat? Yoksa Lucinda, Westerhazy'lerde akşam yemeğine mi kalmıştı? Kızları onunla buluşmaya oraya mı gitmişlerdi yoksa başka bir yere mi? Pazar günleri –her zamanki gibi– bütün çağrıları geri çevirip evde kalmayı kararlaştırmamışlar mıydı? Garajın kapılarını zorlayıp hangi arabaların yerlerinde durduğuna bakmak istedi, gelgelelim kapılar kilitliydi, ellerine pas bulaştı. Eve doğru yürürken, oluklardan birinin fırtınadan yıkıldığını gördü. Ön kapının üstüne bir şemsiye demiri gibi sarkmıştı ama sabah onarılabilirdi. Kapı kilitliydi; tam, ya salak aşçı ya da salak hizmetçi kilitlemiştir, diye düşünürken uzun bir süredir hizmetçi ya da aşçı tutmadıkları geldi aklına. Bağırdı, kapıya yumruklar indirdi, omzuyla yüklendi; sonra, pencerelerden içeri bakınca, evin bomboş olduğunu gördü.

Çev.: Tomris Uyar

Elmalar Diyarı

Yaşlı başşair Asa Bascomb, atölyesinde ya da yazıhanesinde –şiir yazılan bir eve verilecek ad konusunda bir türlü kesin bir karara varamamıştı– bir yandan La Stampa'nın bir nüshasıyla eşekarısı avlayıp bir yandan Nobel ödülünün niçin kendisine verilmediğini düşünerek dolaşıyordu. Şöhret işareti olan diğer her şeyi kazanmıştı neredeyse. Köşedeki sandıkta madalyalar, takdirnameler, çelenkler, taçlar, şeritler, rozetler duruyordu. Yazıhanesini ısıtan sobayı ona Oslo PEN Kulübü hediye etmişti; yazı masası Kiev Yazarlar Sendikası'nın armağanıydı; yazıhanenin kendisi de hayranlarından oluşan uluslararası bir dernek tarafından yaptırılmıştı. Yapının anahtarı kendisine sunulduğu gün hem İtalya hem ABD devlet başkanları tebrik telgrafı çekmişlerdi. Nobel ödülünü niye almamıştı? Çat, çat. Yazıhanesi kuzeyde Abruzzi'ye bakan geniş bir penceresi olan, çatı kirişleri açıkta, koca bir binaydı. Ona kalsa daha küçük pencereli, çok daha küçük bir yeri tercih ederdi, ama kendisine danışılmamıştı. Dağların yüksekliğiyle nazım disiplini arasında bir çatışma vardı sanki. Sözünü ettiğim dönemde seksen iki yaşındaydı ve Roma'nın güneyindeki dağ kasabası Monte Carbone'nin altında bir villada oturuyordu.

Gür, kalın telli beyaz saçlarının bir perçemi alnına dökülürdü. Başının tepesinde hep iki üç isyankâr, aykırı saç tutamı dimdik dururdu. Resmi davetlerden önce bunları sabunla yapıştırırdı, ama saç tutamları en fazla bir iki saat yatık durur, şampanya servisi yapılırken genellikle havaya fırlamış olurlardı. İnsanlarda bıraktığı izlenimde bu saç tutamlarının önemli bir yeri vardı. Nasıl ki bazı kişiler uzun burunları, tebessümleri, doğum ya da yara izleriyle hatırlanırsa Bascomb da isyankâr saç tutamlarıyla hatırlanırdı. Bir bakıma şiirin Cézanne'ı olarak tanınırdı. Eserlerindeki doğrusal kesinlik Cézanne'a benzetilebilirdi belki, ama onun eserlerinin temelindeki bakış açısına sahip değildi. Bu hatalı benzetme en tanınmış eserinin adından kaynaklanmış olabilirdi: Elmalar Diyarı adlı bu şiirinde hayranları kırk yıldır görmediği Kuzey New England elmalarının keskin tadını, çeşitliliğini, rengini ve nostaljisini bulurdu.

Sadeliğiyle ün yapmış bir taşralı olduğu halde niçin Vermont'tan ayrılıp İtalya'ya yerleşmişti? On yıl önce ölmüş olan sevgili Amelia'sının tercihi miydi bu? Ortak kararlarının birçoğunu Amelia almıştı. Bir çiftçinin oğlu olan Bascomb yurtdışında yaşamanın haşin çocukluğunu renklendireceğini düşünecek kadar saf mıydı? Yoksa sadece pratik açıdan verilmiş bir karar mıydı, kendi ülkesinde rahatsızlığa varabilecek bir şöhretten kaçmayı mı amaçlamıştı? Hayranları onu Monte Carbone'de de buluyor, neredeyse her gün birileri geliyordu, ama makul sayılarda geliyorlardı. Yılda bir iki kere –genellikle doğum gününde– Match ya da Epoca için fotoğrafı çekiliyordu, ama genelde ABD'de süreceği hayattan daha sakin bir hayat sürebiliyordu. Memlekete son gidişinde Beşinci Cadde'de yürürken birileri yolunu kesmiş, kâğıt parçalarına imza atmasını istemişlerdi. Roma sokaklarında kim olduğunu kimse bilmiyor, kimse umursamıyordu, onun istediği de buydu.

Monte Carbone kurşuni granitten, somun biçimi bir tepenin üzerine kurulmuş bir Arap kentiydi. Kasabanın tepesindeki üç berrak, gür pınarın suları dağın yamacından aşağı havuzlar halinde ya da suyollarından dökülürdü. Bascomb'un villası kasabadan daha aşağıdaydı; bahçesinde zirvedeki pınarlardan beslenen çok sayıda

çeşme vardı. Dökülen suyun sesi hem yüksekti hem de ahenksiz; daha çok bir alkış ya da patırtıyı andırırdı. Yaz ortasında bile sular buz gibi soğuktu, Bascomb cin, şarap ve vermutunu terastaki bir havuzda tutardı. Sabahları yazıhanesinde çalışır, öğle yemeğinden sonra biraz uyur, sonra da kasabaya çıkan basamakları tırmanırdı.

Süngertaşı, kırmızıbiber ve duvarlarla damlarda biten likenlerin acı renkleri, Bascomb gibi yıllardır bunca acılığın ortasında yaşasa bile bir Amerikalının bilincinde yer edinmemiştir. Bascomb basamakları tırmanırken nefes nefese kalırdı. Soluklanmak için sık sık durup dinlenirdi. Herkes ona selam verirdi. Salve, maestro, salve! On ikinci yüzyıldan kalma kilisenin tuğla örülmüş transeptini her görüşünde, sanki kasabanın güzellikleri hakkında bir arkadaşına bilgi verirmiş gibi kendi kendine tarihini mırıldanırdı. Kasabanın güzellikleri çeşitli ve kasvetliydi. Burada hep bir yabancı olacaktı, ama bu yabancılık ona zamana ilişkin bir metafor gibi geliyordu; sanki bu yabancı duvarların kıyısından, yabancı basamakları tırmanırken saatleri, ayları, yılları, on yılları tırmanıyordu. Kasaba meydanında bir kadeh şarap içer, postaneden mektuplarını alırdı. Herhangi bir günde aldığı mektupların sayısı kasabanın toplam nüfusunun aldığı mektuplarınkinden fazlaydı. Hayranlardan mektuplar, konferans vermesini, okuma gününe katılmasını ya da sadece yüzünü göstermesini teklif eden mektuplar olurdu; ayrıca Batı âleminin bütün onursal topluluklarının davetli listesinde yer alıyordu görünüşe bakılırsa; elbette geçmişte Nobel ödülü almışların oluşturduğu topluluk hariç. Ona gelen mektuplar bir çuvala konur, çuval taşıyamayacağı kadar ağırsa postina'nın oğlu Antonio onunla birlikte villaya giderdi. Saat beşe ya da altıya kadar mektuplarını okuyup cevaplardı. Haftada iki üç kere birkaç hacı villanın yolunu bulurdu; görünüşleri hoşuna giderse onlara birer kadeh içki ikram eder, Elmalar Diyarı kopyalarını imzalardı. Bunun haricinde on-on beş kitabı daha yayımlanmış olduğu halde diğer kitaplarını neredeyse hiç kimse getirmezdi. Haftanın iki üç akşamı kasabanın hancısı Carbone'yle tavla oynardı. Her ikisi de diğerinin hile yaptığını düşünür, mesaneleri patlamak üzere bile olsa tavlanın başından asla kalkmazlardı. Geceleri rahat uyurdu.

Bascomb'un genellikle birlikte anıldığı dört şairden biri kendini vurmuş, öteki kendini boğmuş, bir diğeri kendini asmış, dördüncüsü de alkol zehirlenmesinden ölmüştü. Bascomb hepsini yakından tanımış, çoğunu sevmiş, ikisine hastalıklarında bakmıştı, ama şiir yazma seçimini yapmakla kendini yok etmeyi de seçmiş olduğu yolundaki genel mantığa şiddetle itiraz ederdi. Her türlü günahın çekiciliğini bildiği gibi intiharın çekiciliğini de bilir, villadan her türlü silahı, uygun uzunlukta ipi, zehir ve uyku hapını uzak tutmaya özen gösterirdi. Dört şairden en yakın olduğu Z'nin olağanüstü hayal gücüyle olağanüstü intihar yeteneği arasında yadsınamayacak bir bağlantı bulmuştu, ama kendisi köylü inatçılığıyla bu bağlantıyı koparmaya ya da görmezden gelmeye –Marsyas ve Orpheus'u devirmeye– kararlıydı. Şiir kalıcı bir şan ve şerefti, bir şairin hayatının son perdesinin –Z örneğindeki gibi– pis bir odada yirmi üç boş cin şişesiyle oynanmaması gerektiği konusunda kafasında şüpheye yer yoktu. Dehayla trajedi arasındaki bağlantıyı yadsıyamayacağına göre onu ezmeye kararlıydı anlaşılan.

Bascomb bir zamanlar Cocteau'nun dediği gibi, şiir yazmanın tam anlaşılmamış bir hafıza alt katmanının kullanılması olduğuna inanıyordu. Eserleri bir hatırlama eylemi gibiydi. Çalışırken hafızasına somut görevler yüklememekle birlikte kullanıma soktuğu şeyin hafıza olduğu kesindi: duyumlara, manzaralara, çehrelere ait anılar ve kendi dilinin devasa kelime hazinesi. Kısa bir şiiri yazmak için bir ay, bazen daha fazla çalışırdı, ama eserlerini disiplin ve çalışkanlıkla tanımlamak doğru olmazdı. O sanki kelimelerini seçmez, konuşma denen şeyi anlamaya ilk başladığından itibaren duyduğu milyarlarca sesin arasından bulup çıkarır, hatırlardı. Dolayısıyla, hayatını yararlı kılabilmek için hafızasına güvendiğinden, zaman zaman acaba hafızası zayıflıyor mu diye şüpheye kapılıyordu. Dostlarıyla, hayranlarıyla konuşurken söylediklerini tekrarlamamaya büyük özen gösteriyordu. Sabahın ikisinde, üçünde bahçedeki çeşmelerin ahenksiz sesine uyandığında bir saat boyunca isim ve tarihler konusunda kendisini imtihana çekerdi. Lord Cardigan'ın Balaklava'daki rakibi kimdi? Lord Lucan adının bulanık

derinliklerden güç bela su yüzüne çıkması bir dakika kadar sürerdi, ama sonunda çıkardı ortaya. Esse fiilinin uzak geçmiş zamanını çeker, Rusça birden elliye kadar sayar, Donne, Eliot, Thomas ve Wordsworth'ten ezbere şiirler okur, 1812 Milano ayaklanmalarıyla başlayıp Vittorio Emanuele'nin taç giymesiyle son bulan Risorgimento hareketinin olaylarını sırasıyla zihninden geçirir, tarihöncesi çağlarını sıralar, bir milin kaç kilometre olduğunu hatırlar, güneş sisteminin gezegenlerini sayar, ışığın hızını hatırlardı. Hafızasının cevaplama hızında bir düşüş olduğu kesindi, ama yeterli olmayı sürdürdüğü kanısındaydı. Tek yetersizliği kaygılı olmasıydı. Zamanın o kadar çok şeyi yok ettiğini görmüştü ki, acaba yaşlı bir adamın hafızası bir meşe ağacından daha güçlü ve daha uzun ömürlü olabilir mi, diye merak ediyordu; ne var ki otuz yıl önce bahçeye diktiği bataklık meşesi ölmekteydi ve kendisi sevgili Amelia'sının ilk tanıştıklarında giydiği elbisenin modelini ve rengini ayrıntılarıyla hatırlıyordu. Hafızasını çeşitli şehirlerde yol bulmaya zorluyordu. Indianapolis'te tren istasyonundan anıt çeşmeye, Leningrad'da Hotel Europe'tan Kış Sarayı'na, Eden-Roma'dan çıkıp Trastevere'den yukarı Montori'de San Pietro'ya yürüyüş yollarını hayal ediyordu. Gücü azalmışken, melekelerinden şüpheye düşmüşken, bu sorgulamanın tek başınalığı onu bir mücadeleye dönüştürüyordu.

Hafızası bir gece ya da sabah onu uyandırıp Lord Byron'ın adını bulmasını istedi. Bulamıyordu. Kendini bir an hafızasından uzaklaştırıp sonra gafil avlayarak Lord Byron'ın adıyla yakalamaya karar verdi, ama temkinle haznesine döndüğünde hazne hâlâ boştu. Sidney miydi? Percy mi? James mi? Yataktan kalktı –hava soğuktu– ayağına bir çift ayakkabı, üstüne bir palto geçirdi ve bahçeden geçip basamakları tırmanarak yazıhanesine gitti. Manfred'i aldı eline, ama şairin adı sadece Lord Byron olarak geçiyordu. Childe Harold'da da aynı şekildeydi. Sonunda ansiklopediye bakıp Lord'un adının George olduğunu gördü. Bu hafıza boşluğu için kendine kısmi bir af bağışlayıp sıcak yatağına döndü. Birçok ihtiyar gibi o da gizli gizli kuşunu öttüren yiyeceklerin listesini yapmaya başlamıştı. Taze alabalık. Siyah zeytin. Kekikli süt kuzu. Yabani

mantar, ayı, geyik ve tavşan. Defterikebirin öteki tarafında bütün dondurulmuş gıdalar, sera sebzeleri, fazla pişmiş makarna ve hazır çorbalar vardı.

Baharda İskandinavyalı bir hayranı ona mektup yazıp Bascomb'u günübirliğine dağ kentlerinde gezdirme şerefini kendisine bahşetmesini rica etti. O sırada otomobili olmayan Bascomb teklifi memnuniyetle kabul etti. İskandinavyalı hoş ve genç bir adamdı, memnun mesut, Monte Felici'ye doğru yola koyuldular. On dördüncü ve on beşinci yüzyıllarda kentin su ihtiyacını karşılayan pınarlar kurumuş, kent ahalisi aynı dağın yamacında daha aşağıya inmişti. Tepedeki terk edilmiş kentten geriye bir tek olağanüstü görkemli iki kilise ya da katedral kalmıştı. Bascomb bunlara bayılmıştı. Çiçekli otlarla kaplı tarlaların ortasında yükseliyorlardı; duvarlardaki fresklerin renkleri hâlâ capcanlıydı, cepheleri kartal başlı aslanlarla, kuğularla, kadın ve erkek yüzleri ve uzuvları taşıyan aslanlarla, şişlenmiş ejderhalarla, kanatlı yılanlarla ve başka dönüşüm harikalarıyla süslenmişti. Tanrı'nın bu devasa, düşsel evleri Bascomb'a insanın hayal gücünün sınırsızlığını hatırlatıyor, kendini hafiflemiş ve heyecan dolu hissediyordu. Monte Felici'den San Giorgio'ya gittiler; burada boyalı mezarlar ve küçük bir Roma tiyatrosu vardı. Kentin aşağısında bir koruda mola verip piknik yaptılar. Bascomb tuvalet ihtiyacını gidermek üzere ağaçların arasına girdiğinde sevişen bir çiftle karşılaştı. Soyunma zahmetine katlanmamışlardı; görülen tek et, adamın kıllı poposuydu. Bascomb tanti scusi diye mırıldanarak özür diledikten sonra ormanın başka bir bölümüne gitti, ama İskandinavyalı'nın yanına döndüğünde huzursuzdu. Boğuşan çift katedrallerin anısını silikleştirmişti sanki. Villasına döndüğünde Roma'daki bir manastırdan gelmiş rahibeler ellerinde imzalanmak üzere Elmalar Diyarı kopyalarıyla onu bekliyorlardı. Kitapları imzalayıp ev işlerine bakan Maria'ya onlara şarap ikram etmesini söyledi. Rahibeler her zamanki iltifatları sıraladılar –insanı kendine davet eden bir evren yaratmıştı; bir yağmur rüzgârında manevi güzelliğin sesini bulmuştu– ama onun tek düşünebildiği adamın poposuydu. Kendi göklere çıkarılan gerçek-

lik arayışından daha şevkli ve anlamlı görünüyordu. O gün gördüğü her şeyi –şatoları, bulutları, katedralleri, dağları ve çiçek kaplı tarlaları– gölgede bırakıyordu. Rahibeler gittiğinde moralini düzeltmek için dağlara baktı, ama o sırada dağlar gözüne kadın memesi gibi göründü. Zihni kirlenmişti. Bascomb zihninin dikbaşlılığından uzaklaşıp nasıl bir yol tutacağını izler gibiydi. Uzaktan bir tren düdüğü duydu, asi zihni bunu nasıl değerlendirecekti bakalım? Seyahatin heyecanları, yemekli vagondaki fiks mönü, trenlerde sunulan şarap türleri olarak mı? Hepsi oldukça masumdu, ama bir anda zihnini yemekli vagondan gizlice uzaklaşıp yataklı vagonların cinsel ilişkide bulunulan kompartımanlarına, sonra da kaba bir müstehcenliğe sızarken yakaladı. Neye ihtiyacı olduğunu biliyordu, yemekten sonra Maria'yla konuştu. Maria onu her zaman seve seve memnun eder, ama o önceden yıkanması konusunda ısrarlı davranırdı. Banyo, bulaşık derken epey gecikme oldu, ama Maria yanından ayrıldığında kendini kesinlikle daha iyi hissediyordu, ne var ki derdine çare bulamadığı da kesindi.

Gece gördüğü rüyalar müstehcendi, birkaç kere uyanıp cinsel sıkıntısını ya da uyuşukluğunu üzerinden silkelemeye çalıştı. Sabah uyandığında durum gündüz gözüyle daha iyi görünmüyordu. Hayatta renkli, neşeli tek unsur müstehcenlikmiş –kaba müstehcenlikmiş– gibi geliyordu ona. Kahvaltıdan sonra yazıhanesine çıkıp masasının başına oturdu. Elmalar diyarının davetkâr evreni, yağmur rüzgârı yok olup gitmiş gibiydi. Onun kaderi, özü pislikti, şevkle "Atina'yı Kurtaran Osuruk" adlı uzun bir balada girişti. O sabah baladı tamamlayıp Oslo PEN'in armağanı olan sobada yaktı. Balad dışkıbilim alanında kapsamlı ve iğrenç bir çalışmaydı ya da yakıncaya kadar öyle olmuştu; merdivenleri inip terasa giderken içten bir pişmanlık duydu. Öğleden sonrayı "Tiberio'nun Gözdesi" adlı iğrenç bir itiraf yazarak geçirdi. Saat beşte iki hayranı –genç bir karıkoca– onu methetmeye geldi. Bir tren yolculuğunda tanışmışlardı, her ikisinin de elinde Elmalar Diyarı'nın birer kopyası vardı. Onun tasvir ettiği saf ve ateşli aşk doğrultusunda birbirlerine âşık olmuşlardı. Bascomb o günkü çalışmalarını düşünerek başını önüne eğdi.

Ertesi gün "Bir Devlet Okulu Müdürünün İtirafları"nı yazdı. Öğlen yazdıklarını yaktı. Üzgün üzgün merdiveni inip terasına vardığında Roma Üniversitesi'nden on dört öğrenciyi orada buldu; o görünür görünmez Elmalar Diyarı'nın açılış sonesi "Cennetin Meyve Bahçeleri"ni okumaya başladılar hep bir ağızdan. Bascomb ürperdi. Gözleri yaşardı. Maria'dan o kitaplarını imzalarken öğrencilere şarap getirmesini rica etti. Öğrenciler sonra onun murdar elini sıkmak için sıraya girdiler ve Roma'dan onları getiren ve o sırada da tarlada bekliyor olan otobüse bindiler. Onu neşelendirmeyi beceremeyen dağlara baktı; anlamsız mavi göğe baktı. Ahlaklılığın gücü nereye gitmişti? Herhangi bir gerçekliği var mıydı aslında? Zihnine musallat olan hayvani kabalık egemen bir gerçek miydi? Hafta sonuna varmadan, müstehcenliğin en acı yönünün hödüklüğü olduğunu keşfetti. Ahlak dışı projelerini şevkle geliştiriyor, ama sıkıntı ve utançla tamamlıyordu. Pornografi yazarının rotası değişmezdir; olgunlaşamamış ve saplantılı kişilerin dolaşıma soktuğu o can sıkıcı çalışmaları tekrar ettiğini gördü. Bir "Oda Hizmetçisinin İtirafları"nı, "Beysbolcunun Balayı Tatili"ni ve "Parkta Bir Gece"yi yazdı. On günün sonunda pornografi yazarının bütün imkânlarını tüketmişti; belden aşağı beş mısralık yergiler yazıyordu. Bunlardan altmış tane yazıp yaktı. Ertesi sabah otobüse binip Roma'ya gitti.

Her zaman kaldığı Minerva'ya giriş yaptı; uzun bir liste oluşturan dostlarını aradı, ama büyük bir şehre habersiz gelmenin dostsuzluk demek olduğunu biliyordu zaten, kimse evinde değildi. Sokaklarda dolaştı; bir ara bir umumi tuvalete girdi ve malını sergileyen bir erkek orospuyla yüz yüze geldi. Çok yaşlı insanlara özgü saflık ya da yavaşlıkla adama bakıyordu. Adamda geri zekâlı suratı vardı –uyuşturucu kullanmıştı, çirkindi–; buna rağmen, tatsız yakarılarını sıralarken Bascomb'a elinde sıradanlığı alt edebilecek, görenek aynasını parçalayabilecek alevli bir kılıç tutan bir melek gibi göründü. Alelacele dışarı çıktı. Hava kararmaktaydı, akşamüzerleri Roma'nın surlarına çarpıp yankılanan cehennemi trafik gürültüsü zirveye ulaşmak üzereydi. Via Sistina'da bir sanat galerisine girdi; ressam ya da fotoğrafçı –her ikisi birdendi– Bas-

comb'la aynı hastalıktan mustarip gibi görünüyordu, ama onun durumu daha ağırdı. Tekrar sokağa çıktığında ruhuna çöken bu cinsel loşluğun bir evrenselliği olup olmadığını merak etti. Kendi gibi dünya da yolunu mu kaybetmişti? Afişlerde bir şan resitalinin duyurulduğu bir konser salonunun önünden geçerken yüreğinin düşüncelerini müziğin temizleyebileceğini düşünerek bir bilet aldı ve içeri girdi. Pek fazla dinleyici yoktu. Eşlikçi sahneye çıktığında koltukların sadece üçte biri dolmuştu. Sonra sahneye soprano çıktı; kırmızı bir elbise giymiş muhteşem bir sarışındı; Die Liebhaber der Brücken'i söylerken yaşlı Bascomb ne yazık ki iğrenç bir alışkanlıkla onu zihninde soymaya başladı. Acaba kopça mıydı, yoksa fermuar mıydı? Soprano Die Feldspar'ı söylerken ve sonra Le Temps des lilas et le temps des roses ne reviendra plus'yle devam ederken fermuarda karar kıldı ve elbisenin arkasındaki fermuarı indirip usulca omuzlarından yukarı kaydırdığını hayal etti. Soprano L'Amore Nascondere'yi söylerken kombinezonunu çıkardı, Les Rêves de Pierrot'yu söylerken sutyeninin kopçalarını çözdü. Soprano ağzını çalkalamak üzere kulise çekildiğinde hayali yarıda kesildi, ama piyanonun başına döner dönmez Bascomb jartiyerine ve altındakilere girişti. Ara olduğunda soprano eğilerek selam verirken Bascomb hararetle alkışlıyordu, ama alkışları sanatçının müzik bilgisine ya da sesinin güzelliğine yönelik değildi. Ardından herhangi bir tutku kadar katıksız ve insafsız bir utanç kapladı içini; konser salonundan ayrılıp Minerva'ya döndü, ama kriz geçmemişti. Otelde odasındaki masanın başına oturup efsanevi kadın papa İoanna'ya bir sone yazdı. Teknik açıdan son yazdığı yergilerden daha iyiydi ama manevi anlamda bir iyileşme yoktu. Sabah tekrar otobüse binip Monte Carbone'ye döndü ve terasında minnet dolu birtakım hayranlarını ağırladı. Ertesi gün merdiveni tırmanıp yazıhanesine çıktı, birkaç yergi yazdı, sonra kütüphanenin raflarından Petronius ve Iuvenalis'i indirip bu alanda kendisinden önce neler yapıldığına baktı.

Okudukları cinsel neşenin içten ve masum anlatılarıydı. Kendisinin her öğleden sonra sobada yazdıklarını yakarken yaşadığı

kötücüllükten eser yoktu. Acaba mesele onun yaşadığı dünyanın çok daha yaşlı, toplumsal sorumluluklarının çok daha meşakkatli, artan kaygıların tek çözümünün açık saçıklık olması mıydı? Kaybettiği neydi? Ona vakarını, adeta bir taç gibi taşıdığı hafifliğin ve mertliğin halesini kaybetmiş gibi geldi. O tacı incelediğinde ne görsün? Yoksa çok eskiden kalma bir korku, Baba'nın ustura kayışı, Anne'nin kaş çatışı korkusu muydu, zorba dünyaya çocukça bir itaat miydi? İçgüdülerinin kaba saba, güçlü ve patavatsız olduğunu gayet iyi biliyordu; acaba tutucu bir ekonominin, yerleşik bir kilisenin ve saldırgan bir donanmayla ordunun işine geldiği için dünyanın ve onca dilinin kendisine saydam değerlerden oluşan bir çatıyı dayatmasına izin mi vermişti? Tacı sanki eline almış ışığa tutuyordu; taç ışıktan yapılmış gibiydi, anlamı da coşku ve kederin gerçek ve canlandırıcı tadıydı. Az önce okuduğu yergiler masum, gerçeğe uygun ve neşeliydi. Aynı zamanda müstehcendiler, ama hayatın gerçekleri ne zamandan beri müstehcen sayılıyordu; her sabah onca acıya katlanarak içinden çekip çıkardığı bu faziletin gerçekliği neydi? Kaygı ve aşkın gerçeklikleriydi görünüşe bakılırsa: eğik bir ışık demetinde Amelia, oğlunun doğduğu fırtınalı gece, kızının evlendiği gün. Basitlikleri yüzünden aşağılamak mümkündü onları, ama hayata dair bildiği en iyi şeylerdi –kaygı ve aşk– ve masasının üstündeki, "Caesar adında genç bir konsül vardı/ Nihayetindeki çatlak adeta bir yardı" diye başlayan yergiden fersah fersah uzaktaydı. Yergiyi sobada yaktı ve merdivenden aşağı indi.

Ertesi gün en feci gündü. Altı yedi sayfayı defalarca s...k kelimesini yazarak doldurdu. Öğlen bu sayfaları sobaya attı. Öğle yemeğinde Maria parmağını yaktı, uzun uzadıya sövdü saydı, sonra da "Kutsal Monte Giordano meleğini ziyaret etmem lazım," dedi. "Kutsal melek nedir?" diye sordu Bascomb. "Melek insan yüreğinin düşüncelerini temizler," dedi Maria. "Monte Giordano'daki eski kilisededir. Zeytin Tepesi'nin zeytin ağaçlarından yapılmıştır, bizzat bir aziz tarafından yontulmuştur. Ona bir hac ziyaretinde bulunursanız düşüncelerinizi temizler." Bascomb'un hac ziyaretleri hakkında tek bildiği yürüdüğü ve nedense elde denizkabuğu

taşındığıydı. Maria öğle uykusuna üst kata çıktığında Amelia'nın yadigârlarını karıştırdı ve bir denizkabuğu buldu. Meleğin kendisine bir armağan getirilmesini beklediğini tahmin etti ve yazıhanesindeki kutudan Sovyet hükümetinin Lermontov'un jübilesinde kendisine verdiği altın madalyayı seçti. Maria'yı uyandırmadı, not da bırakmadı. Bu dikkat çekici bir bunaklık örneği gibi görünüyordu. Birçok yaşlının aksine, daha önce hiç yaramazlık edip kaçmamıştı, nereye gittiğini Maria'ya söylemesi gerekirdi ama haber vermedi. Bağlardan geçerek vadinin dibindeki anayola doğru yürümeye başladı.

Nehre yaklaşırken küçük bir Fiat anayoldan ayrılıp ağaçların arasına park etti, arabadan bir erkek, karısı ve özenle giyinmiş üç kızı çıktılar; adamın elinde bir tüfek olduğunu gören Bascomb durup onları izlemeye başladı. Adam ne yapacaktı? Cinayet mi işleyecekti? İntihar mı edecekti? Bascomb az sonra bir insanın kurban edilişini mi izleyecekti? Oturup yüksek otların arasına gizlenerek izlemeye başladı. Anne ve üç kız çok heyecanlıydılar. Baba görünüşe bakılırsa mutlak otorite sahibiydi. Bascomb konuştukları lehçeden neredeyse hiçbir şey anlamıyordu. Adam tüfeği kılıfından çıkarıp içine tek bir mermi yerleştirdi. Sonra karısıyla üç kızını sıraya dizip kulaklarını elleriyle kapattırdı. Hepsi çığlık çığlığaydı. Bütün bunlar ayarlandıktan sonra adam sırtını onlara döndü, tüfeğini gökyüzüne doğrulttu ve ateş etti. Kızlar alkışladı, heyecanla, bağrışarak sesin ne kadar yüksek, sevgili babalarının ne kadar cesur olduğunu konuştular. Baba tüfeği kılıfına yerleştirdi, hepsi Fiat'a bindi ve Bascomb'un tahmininince Roma'daki apartman dairelerine doğru yola koyuldular.

Bascomb otların üzerine uzanıp uyuyakaldı. Rüyasında kendi memleketindeydi. Düğün çiçekleriyle kaplı bir tarlanın ortasında, dört lastiği de patlak eski bir Ford kamyon gördü. Bir çocuk, başında kâğıttan bir taç, omuzlarında banyo havlusundan pelerinle beyaz bir evin köşesini dönüyordu koşarak. Yaşlı bir adam kesekâğıdından bir kemik çıkarıp bir sokak köpeğine veriyordu. Aslan ayaklı bir banyo küvetinde sonbahar yaprakları için için yanıyordu.

Uzaklardan gelen gök gürültüsüyle uyandı, şeklinin sukabağına benzediğini düşündü. Anayola çıktı, orada bir köpek onunla birlikte yürümeye başladı. Köpek titriyordu; Bascomb acaba hasta mı, kuduz mu, tehlikeli mi, diye düşünürken hayvanın gök gürültüsünden korktuğunu fark etti. Göğün her gürleyişinde köpek sıtma tutmuş gibi titremeye başlıyor, Bascomb da onun başını okşuyordu. Bir hayvanın doğadan korktuğunu ilk kez görüyordu. Sonra ağaç dallarının arasında rüzgâr esmeye başladı, Bascomb yaşlı burnunu havaya dikip birkaç dakika sonra yağmaya başlayacak olan yağmuru kokladı. Rutubetli köy kiliselerinin, eski evlerin ardiyelerinin, dışkının toprakla örtüldüğü iptidai tuvaletlerin, kurusun diye asılmış mayoların kokusuydu; o kadar keskin bir mutluluk kokusuydu ki, derin derin, gürültülü biçimde içine çekti. Bütün bu coşkulara rağmen sığınacak bir yere ihtiyacı olduğunu unutmuyordu. Yol kenarında otobüs yolcuları için yapılmış küçük bir kulübe vardı; korku içindeki köpekle birlikte kulübeye girdi. Duvarlar kaçmaya çalıştığı türden pislikle kaplıydı, tekrar dışarı çıktı. Yolun biraz ilerisinde bir çiftlik evi vardı; İtalya'da sık sık görülen şizofrenik doğaçlamalardan biriydi. Bombalanmış, sonra parçalara ayrılıp tekrar birleştirilmiş gibi görünüyordu, tesadüfi biçimde değil de, mantığa kasıtlı bir saldırı olarak. Yapının bir tarafındaki sundurmanın altında yaşlı bir adam oturuyordu. Bascomb kibarca çatının altına sığınabilir mi, diye sordu; yaşlı adam onu buyur etti.

İhtiyar aşağı yukarı Bascomb'la yaşıt gibi görünüyordu, ama Bascomb'da gıpta uyandıran dertsiz bir hali vardı. Tebessümü tatlı, yüz ifadesi duruydu. Belli ki hayatı boyunca belden aşağı bir yergi yazma arzusuyla kıvranmamıştı. Cebinde bir denizkabuğuyla hac yolculuğu yapmak zorunda kalmayacaktı hiçbir zaman. Kucağında bir defter –pul albümü– vardı, sundurmanın altı saksı bitkileriyle doluydu. Ruhundan alkış tutup şarkı söylemesini istemiyordu, ama Bascomb'un özendiği bir organik iç huzuruna ulaşmış gibiydi. Acaba Bascomb'un da pul koleksiyonu yapıp saksıda çiçek yetiştirmesi mi gerekirdi? Her neyse, artık bunun için çok geçti. Sonra yağmur başladı, gök gürültüsü yeryüzünü sarstı, köpek inleyip

titredi, Bascomb onu okşadı. Birkaç dakika sonra fırtına dindi, Bascomb ev sahibine teşekkür edip yola koyuldu.

Adımları yaşına göre seriydi, hepimiz gibi bir ustalığın anısıyla yürüyordu –aşk veya futbol, Amelia veya başarılı bir şut– ama iki üç kilometre yürüdükten sonra Monte Giordano'ya vardığında havanın çoktan kararmış olacağını anladı; bir araba durup onu köye kadar götürmeyi teklif ettiğinde razı oldu; arabaya binmesinin tedaviyi engellemeyeceğini umuyordu. Monte Giordano'ya vardığında hava henüz kararmamıştı. Köy aşağı yukarı kendi köyü kadardı, aynı süngertaşından duvarlar ve acı likenler vardı. Eski kilise köy meydanının ortasındaydı, ama kapısı kilitliydi. Papazı sordu, bir bağın ortasında buldu, budanmış dalları yakıyordu. Kutsal meleğe adak adamak istediğini söyledi ve papaza altın madalyasını gösterdi. Papaz madalyanın gerçek altın olup olmadığını sorunca Bascomb yaptığı seçime pişman oldu. Ne diye Fransız devletinin verdiği madalyayı ya da Oxford'un madalyasını seçmemişti ki? Ruslar altına ayar damgası basmamıştı, değerini kanıtlaması imkânsızdı. Sonra papaz yazıların Rus alfabesiyle yazılmış olduğunu fark etti. Sahte altın olması bir yana, komünist altınıydı ve kutsal meleğe uygun bir adak değildi. O anda bulutlar aralandı ve tek bir güneş ışını bağa vurup madalyayı aydınlattı. Bu bir işaretti. Papaz havada haç işareti çizdi, birlikte kiliseye doğru yürümeye başladılar.

Eski, küçük, yoksul bir köy kilisesiydi. Melek sol tarafta bir şapeldeydi, papaz şapelin ışığını yaktı. Mücevher kakmalı heykel, kapısına asma kilit vurulmuş demir bir kafesin içindeydi. Papaz kapının kilidini açtı, Bascomb Lermontov madalyasını meleğin ayaklarının dibine bıraktı. Sonra diz çöküp yüksek sesle "Tanrı Walt Whitman'ın ruhunu şad etsin. Hart Crane'in ruhunu şad etsin. Dylan Thomas'ın ruhunu şad etsin. William Faulkner'ın, Scott Fitzgerald'ın ve bilhassa Ernest Hemingway'in ruhunu şad etsin," dedi. Papaz kutsal yadigârı kilitledi, sonra ikisi birlikte kiliseden çıktılar. Meydandaki kafede akşam yemeği yiyip bir yatak kiraladı. Pirinç yatak dört köşesinde pirinç melekler bulunan tuhaf

bir icattı, ama meleklerin bir çeşit pirinçsi kutsallığı olmalı ki, Bascomb rüyasında huzur gördü ve gecenin bir yarısında uyandığında gençliğinden hatırladığı parlak mutluluğu hissetti. Zihninde, uzuvlarında, ciğerlerinde, iç organlarında bir şey parlıyor gibiydi; tekrar uykuya daldı ve sabaha kadar uyanmadı.

Ertesi gün Monte Giordano'dan anayola yürürken bir şelalenin çağıltısını duydu. Şelaleyi bulmak için ormana girdi. Kayalık bir çıkıntıyla yeşil bir su perdesinden oluşan doğal bir şelaleydi, Bascomb'a doğup büyüdüğü Vermont'taki çiftliğe bitişik şelaleyi hatırlattı. Çocukken bir pazar öğleden sonra şelaleye gitmiş, havuza bakan bir tepeye oturmuştu. Orada otururken saçları kendisinin şu andaki saçları gibi gür ve bembeyaz olan bir ihtiyarın ormandan çıktığını görmüştü. İhtiyarın bir âşığın telaşıyla ayakkabılarının bağlarını çözüp soyunuşunu seyretmişti. Yaşlı adam önce ellerini, kollarını ve omuzlarını ıslatmış, sonra da sevinçten böğürerek çağlayanın altına girmişti. Çıktığında iç çamaşırıyla kurulanmış, giyinmiş ve tekrar ormana dönmüştü; Bascomb ancak adam gözden kaybolduktan sonra onun babası olduğunu anlamıştı.

Şimdi kendisi de babasının yaptığı şeyi yaptı; ayakkabılarının bağlarını çözdü, gömleğinin düğmelerini koparırcasına açtı, üstü yosun kaplamış bir taşın ya da suyun kuvvetinin ölümüne sebep olabileceğini bilerek, tıpkı babası gibi sevinçten böğürerek çırılçıplak çağlayanın altına girdi. Soğuğa ancak bir dakika dayanabildi, ama sudan çıktığında nihayet eski benliğine kavuşmuştu. Tekrar anayola döndü, orada atlı polisler onu bulup aldılar; Maria alarm vermişti, bütün ilçe maestro'yu arıyordu. Monte Carbone'ye muzaffer bir komutan gibi döndü; ertesi sabah ışıkla havanın özündeki vakara ilişkin uzun bir şiire başladı; şiir ona Nobel ödülünü kazandırmayacak ama hayatının son aylarını onurlandıracaktı.

Çev.: Roza Hakmen

Başka Bir Hikâye

Verona'da bir duvar resmi düşünün, kapının üzerinde bir fresk. Önde çiçekli bir tarla, sarı evler ya da saraylar, uzakta da kentin kuleleri. Sağda kırmızı pelerinli bir ulak koşarak basamaklardan aşağı iniyor. Açık bir kapının ardındaki yatakta yaşlı bir kadın görüyoruz. Yatağın etrafı saray erkânıyla çevrili. Daha yüksekteki basamaklarda iki adam düello yapıyor. Tarlanın ortasında bir prenses bir kahramana ya da azize çiçeklerden bir taç giydiriyor. Av köpekleriyle aralarında bir aslanın da bulunduğu başka hayvanlar halka olmuş, töreni saygıyla izliyor. En solda, yeşil suyun üzerinde bir yelkenli filosu –beş gemi– limana doğru ilerliyor. Gökyüzü fonunda, yüksekte, saray kıyafetli iki adam darağacında sallanıyor. Arkadaşım prensti, Verona'lıydı, ama onun manzaraları banliyö trenleri, etrafına porsuk ağacı dikili beyaz evler, New York'un sokakları ve işyerleriydi; yeşil fötr şapka takar, kolunda bir sigara yanığı olan, beli sımsıkı kemerli partal bir yağmurluk giyerdi.

Marcantonio Parlapiano –yaygın olarak bilinen adıyla Boobee– yoksul bir prensti. Milano'da bir şirkette çalışır, dikiş makinesi satardı. Babası hatırı sayılır mirasının son bölümünü de Venedik'te

kumarda kaybetmişti. Verona yakınlarında Parlapiano şatosu vardı, ama aileye kalan tek imtiyaz kilisenin türbesine gömülme imtiyazıydı. Boobee servetini böyle anlamsızca kaybetmiş olmasına rağmen babasını severdi. Bir gün Verona'da beni yaşlı adamla çay içmeye götürmüştü; kumarbaz ihtiyarın karşısında saygılı ve dingindi. Büyükannelerinden biri İngiliz olan Boobee açık kumraldı, gözleri maviydi. Devasa burunlu, uzun boylu, ince bir adamdı ve Rönesans kıyafeti giyermiş gibi hareket ederdi. Eldivenlerinin parmaklarını tek tek geçirir, yağmurluğunun kemerini beline bir kılıç asılıymış gibi sıkar, fötr şapkasını tüylerle kaplıymış gibi yan yatırırdı. Onunla ilk tanıştığım sıralar bir metresi vardı; göz kamaştırıcı, zeki bir Fransız kadın. İşi gereği yaptığı yolculuklardan birinde Roma'da Amerikan konsolosluğunda çalışan Grace Osborn'la tanışıp ona âşık olmuştu. Grace çok güzel bir kadındı. Daha zeki olsa gizleyeceği inatçı bir yanı vardı. Siyasi görüşleri gericiydi ve son derece titizdi. Sarhoş bir düşmanı bir keresinde motellerle otellerde su bardaklarıyla klozet kapaklarının onun gibi kadınlar için örtüldüğünü söylemişti. Boobee onu birçok sebepten ötürü, ama her şeyden çok, Amerikalı olduğu için seviyordu. Boobee Amerika'ya âşıktı, Roma'da en sevdiği restoran Hilton olan tanıdığım tek İtalyan'dı. Campidoglio'da evlendiler, balaylarını Hilton'da geçirdiler. Boobee bir süre sonra ABD'ye atanınca bana mektup yazıp oturacak bir ev bulmasına yardımcı olmamı rica etti. Bizim mahallede kiralık bir ev vardı, Parlapiano'lar evi tutmaya karar verdiler.

Boobee'yle Grace İtalya'dan geldiklerinde ben seyahatteydim. İlk karşılaşmamızın dekoru, bir salı sabahı yedi kırkta Bullet Park istasyonunun peronuydu. Tam bir tiyatro dekoruydu. Kadroyu çoğu erkek yaklaşık yüz yolcu oluşturuyordu. Raylar, traversler, lokomotif sesleri, her şey tamamdı, ama sahneye yolculuk ve ayrılıktan çok bir tören havası hâkimdi. Sabah ışığında rollerimiz sabitti, hepimiz hava kararmadan dönmüş olacağımız için bir yolculuk duygusu da yoktu. Sahnedeki sabitlik ve düzlük, yeşil fötr şapkası ve kemerli yağmurluğuyla boy gösteren Boobee'ye müthiş bir yabancılık

katıyordu. Bağırarak bana seslendi, eğilip kemiklerimi kırarcasına kucakladı ve iki yanağımdan şapur şupur öptü. Sabahın yedi kırkında istasyonun peronunda bu selamlaşmanın ne kadar tuhaf, çılgınca ve müstehcen görüneceğini hayal bile edemezdim. Skandaldı. Sanıyorum gülen olmadı. Birçok kişi başını çevirdi. Bir arkadaşımın benzi soldu. İngilizce haricinde bir dilde bağıra çağıra konuşmamız da sansasyon yarattı. Herhalde yapmacık, kaba ve yurtseverliğe aykırı gibi geliyordu kulağa, ama Boobee'ye çenesini kapamasını ya da Amerika'da sabah konuşmalarının törensel bir sıradanlıkta yapılması gerektiğini açıklayamazdım. Arkadaşlarımla komşularım rotatif çim biçme makinelerinden ve kimyasal gübrelerden bahsederken Boobee manzaranın güzelliğini, Amerikalı kadınların temizliğini ve Amerikan siyasetinin pragmatizmini övüyor, Çin'le muhtemel bir savaşın felaket olacağından bahsediyordu. Madison Avenue'da beni öptü, vedalaştık. Sanıyorum tanıdığım kimse görmedi.

Bundan kısa bir süre sonra Parlapiano'ları dostlarımızla tanıştırmak üzere akşam yemeğine davet ettik. Boobee'nin İngilizcesi feciydi. "Birlikte kalmak üzere tepenize düşebilir miyim?" diye soruyordu bir kadına, sadece yanına oturmak niyetiyle. Buna rağmen çok sevimliydi, içten davranışları ve yakışıklılığı sayesinde idare ediyordu. Hiç İtalyan tanıdığımız olmadığı için onu bir İtalyan'la tanıştıramadık. Bullet Park'taki küçük İtalyan topluluğu işçilerle hizmetkârlardan oluşuyordu. Topluluğun ileri gelenleri başarılı ve zengin müteahhitler olan DeCarlo ailesiydi, ama belki mecburiyetten belki de tesadüfen, İtalyan kolonisinden dışarı çıkmamışlardı. Dolayısıyla Boobee'nin konumu belirsizdi.

Bir cumartesi sabahı arayıp alışveriş konusunda benden yardım istedi. Blucin almak istiyordu. Acayip telaffuzu yüzünden ne demek istediğini anlamam zaman aldı. Birkaç dakika sonra beni evden arabayla aldı; köydeki Army and Navy dükkânına gittik. Kromaj kaplı iri, klimalı bir arabası vardı ve bir Romalı gibi araba kullanıyordu. Dükkâna İtalyanca konuşarak girdik. Tezgâhtar İtalyancayı duyunca hırsızlık ya da sahte çek ihtimali kokusu almış gibi kaşlarını çattı.

"Blucin bakacaktık," dedim.

Boobee acayip telaffuzuyla kelimeyi tekrarladı.

"Kaç beden?"

Boobee'nin ölçülerini santim olarak bilmediğimizi konuştuk aramızda. Tezgâhtar bir çekmeceden mezura çıkarıp bana verdi. "Siz ölçüverin," dedi. Boobee'nin bedenini ölçüp tezgâhtara söyledim. Adam tezgâhın üstüne bir blucin fırlattı, ama Boobee'nin aklındaki model değildi. Daha yumuşak ve daha açık renk bir şey aradığını uzun uzadıya, el kol hareketleriyle anlattı. Sonra dükkân sahibi sıra sıra kutular içindeki kauçuk çizmelerle kot gömleklerin arka tarafından tezgâhtara seslendi: "Söyle onlara bizde bu var. Kendi memleketlerinde keçi postu giyiyorlardı."

Boobee söyleneni anladı. Burnu her duygusal buhranda olduğu gibi adeta uzadı. İçini çekti. Hükümdar soyundan bir prensin Amerika'da yabancılığı yüzünden cezalandırılabileceği hiç aklımdan geçmemişti. İtalya'da Amerikan aleyhtarlığına rastlamıştım, ama bu kadar kaba bir şey görmemiştim, zaten ben prens filan değildim. Prens Parlapiano, Amerika'da makarnacının tekiydi.

"Çok teşekkürler," deyip kapıya yöneldim.

"Siz nerelisiniz beyim?" diye sordu tezgâhtar bana.

"Chilmark Lane'de oturuyorum," dedim.

"Onu sormuyorum," dedi. "Yani İtalya'nın neresindensiniz?"

O dükkândan çıkıp Boobee'nin aradığı blucini başka bir dükkânda bulduk, ama bir yabancı olarak hayatının riskli olduğunu anlamıştım. Hotel Plaza gibi bir yerde Prens Parlapiano olabilirdi, ama Chock Full O'Nuts'ta menüyle boğuşurken bir paryaydı.

Yaklaşık bir ay boyunca Parlapiano'ları görmedim, Boo-bee'yi tekrar istasyonun peronunda gördüğümde İngilizcesini ilerletmemiş olmakla birlikte çok sayıda arkadaş edinmişti. Sonra Grace telefon edip ailesinin ziyarete geldiğini söyledi ve bizi içkiye çağırdı. Cumartesi öğleden sonraydı; evlerine vardığımızda on-on beş komşu tedirgin bir şekilde oturuyordu. Boobee, Amerika'nın kokteyl saati kavramını idrak edememişti. Sıcak campari'yle sakızlı şekerleme ikram ediyordu. Ona İngilizce İskoç viskisi alabilir

miyim, diye sorduğumda, ne tür bir İskoç viskisi istediğimi sordu. Ben de fark etmez dedim. "Güzel!" diye haykırdı. "Öyleyse çavdar viskisi vereceğim sana. Çavdar en iyi İskoç viskisidir, değil mi?" Buna dilimizi ve âdetlerimizi kavrayışının dengesiz olduğunu belirtmek için değiniyorum sadece.

Grace'in annesiyle babası Indiana'lı hantal, orta yaşlı bir çiftti. "Biz Indiana'lıyız," diyordu Mrs. Osborn, "ama on yedinci yüzyılda Willamsburg, Virginia'ya yerleşmiş Osborn'lar sülalesindeniz. Anne tarafından büyükdedem Güney ordusunda subaydı, bizzat General Lee'nin elinden madalya almıştı. Florida'da bir kulübümüz var. Hepimiz bilimciyiz."

"Cape Kennedy mi?" diye sordum.

"Hıristiyan Bilimi Kilisesi."

İkinci el araba ticaretinden emekliye ayrılmış olan Mr. Osborn'a döndüm. Kulübü anlatmaya devam etti. Üyeleri arasında çok sayıda milyoner varmış. Kulübün on sekiz çukurlu bir golf sahası, marinası, üniversite mezunu diyetisyeni ve ince eleyip sık dokuyan bir kabul komitesi varmış. Mr. Osborn sesini alçaltıp bir elini ağzına siper ederek, "Yahudilerle İtalyanları uzak tutmaya çalışıyoruz," dedi.

Boobee karımın önünde durup sordu: "Birlikte kalmak üzere tepene düşebilir miyim?"

Kayınvalidesi odanın karşı tarafından seslendi: "Ne dedin Anthony?"

Boobee başını önüne eğdi. Çaresiz görünüyordu. "Mrs. Duclose'a tepesine düşebilir miyim diye soruyorum," dedi utanarak.

"İngilizce konuşamıyorsan hiç konuşma daha iyi," dedi Mrs. Osborn. "Seyyar satıcı gibi konuşuyorsun."

"Özür dilerim," dedi Boobee.

"Otur lütfen," dedi karım, o da oturdu, ama burnu çok uzamış gibiydi. İncinmişti. Gergin parti bir saatten fazla sürmedi.

Sonra Boobee bir gece beni aradı, yaz sonunda bir akşamdı, benimle mutlaka görüşmesi gerektiğini söyledi, ben de bize çağırdım. Elinde eldivenleri, başında yeşil fötr şapkasıyla geldi. Karım

üst kattaydı, Boobee'den özellikle hoşlanmadığından onu aşağıya çağırmadım. İçkileri hazırladım, bahçeye çıktık.

"Dinle!" dedi Boobee. Emir kipi kullanarak ascolta dedi. "Dinle beni. Grace deli... Bu gece yemek gecikti. Çok acıktım, akşam yemeğini tam saatinde yemezsem iştahım kalmıyor. Grace bunu biliyor, ama eve geldiğimde yemek yoktu. Hiçbir şey yoktu. Grace mutfaktaydı, bir tavada bir şeyi yakıyordu. Ona kibarca saatinde yemek yemem gerektiğini söyledim. Sonra ne oldu, biliyor musun?"

Biliyordum, ama bildiğimi söylemek kabalık olacaktı. "Hayır," dedim.

"Hayal bile edemezsin," dedi. Elini kalbine götürdü. "Dinle," dedi. "Ağladı."

"Kadınlar kolay ağlar Boobee," dedim.

"Avrupalı kadınlar ağlamaz."

"Ama sen Avrupalı bir kadınla evli değilsin."

"Daha bitmedi. Delilik esas şimdi. Ağladı, ben niye ağladığını sordum, açıkladı, dedi ki benimle evlenirken operada soprano kariyerini feda etmiş."

Bir yaz gecesi –yaz sonu gecesi– seslerinin kendi ülkemle İtalya'da birbirinden pek farklı olduğunu sanmıyorum, ama o gece bana öyle gelmişti. Gecenin havası bütün yumuşaklığını –ateşböcekleriyle mırıltılı esintilerini– kaybetmişti; etrafımdaki otların arasında böcekler bir hırsızın aletlerini bileyişi kadar sert ve saldırgan sesler çıkarıyordu. Bu durum prensin Verona'dan buraya gelmek için katettiği yolu aşılmaz kılıyordu. "Opera!" diye haykırdı. "La Scala! Benim yüzümden bu gece La Scala'da sahneye çıkmıyor. Evet, doğru, şan dersleri alıyordu ama sahneye çıkma teklifi almamıştı. Delirdi, delirdi."

"Boobee, çok sayıda Amerikalı kadın evlenmekle bir kariyeri feda ettiklerine inanır."

"Delilik," dedi. Beni dinlemiyordu. "Tam bir delilik. Ama ne yapılabilir? Onunla konuşur musun?"

"Bir işe yarar mı bilmem Boobee, ama denerim."

"Yarın. Ben geç döneceğim. Yarın konuşur musun?"

"Tamam."

Boobee ayağa kalkıp eldivenlerini parmaklarını tek tek çekerek ellerine geçirdi. Sonra hayali tüylü fötr şapkasını kafasına geçirip sordu: "Benim cazibemin, inanılmaz coşkumun sırrı ne?"

"Bilmiyorum Boobee," dedim, ama Grace'e yönelik sıcak bir duygudaşlık göğsüme yayıldı.

"Hayat felsefem sonuçlar ve sınırlamalar kavramını içeriyor da ondan. Onun böyle bir felsefesi yok."

Sonra arabasına bindi ve o kadar ani hareket etti ki, çimenliğin üzerine çakıllar sıçradı.

Alt kattaki ışıkları söndürüp yatak odamıza çıktım, karım kitap okuyordu. "Boobee geldi," dedim. "Seni çağırmadım."

"Biliyorum. Bahçede konuşmalarınızı duydum." Sesi titrek çıkıyordu, baktım, yanaklarında gözyaşları vardı.

"Ne oldu hayatım?"

"Hayatımı boşa harcamışım gibi geliyor," dedi. "Feci bir ziyan etme duygusu. Senin kabahatin olmadığını biliyorum ama sana ve çocuklara kendimden çok fazla şey verdim. Tiyatroya dönmek istiyorum."

Karımın tiyatro kariyerini açıklamam gerekir. Birkaç yıl önce mahallemizin amatörleri Shaw'un Jeanne d'Arc'ını sahneye koydu. Margaret başroldeydi. Ben iş için Cleveland'a gitmiştim, gitmek zorundaydım, dolayısıyla oyunu izlemedim, ama olağanüstü olduğundan eminim. İki gösteri olacaktı, ilk gösterinin sonunda perde indiğinde insanlar ayakta alkışlamış. Margaret'in oyunculuğunu dostlar dâhiyane, ışıltılı, mıknatıs gibi ve unutulmaz sıfatlarıyla tarif ettiler bana. Öyle bir heyecan yaratmış ki, ikinci geceki gösteriye New York'tan yönetmenler, yapımcılar davet edilmiş. Bunlardan birkaçı daveti kabul etmiş. Dediğim gibi, ben orada değildim, ama Margaret olanları anlattı bana. Göz kamaştırıcı parlaklıkta, soğuk bir sabahmış. Margaret çocukları arabayla okula bırakıp dönmüş, repliklerini çalışmak istemiş, ama sürekli telefon çalıyormuş. Herkes müthiş bir oyuncunun keşfedildiği kanısındaymış. Saat onda hava bulutlanmış, kuzeyden rüzgâr esmeye başlamış.

On buçukta kar yağmaya başlamış, öğlen tipiye dönüşmüş. Saat birde okullar kapanmış, çocuklar evlerine gönderilmiş. Saat dörtte yolların yarısından fazlası kapalı durumdaymış. Trenler ya gecikiyor ya hiç gelmiyormuş. Margaret arabasını garajdan çıkaramamış, bu yüzden tiyatroya kadar üç kilometrelik yolu yürümüş. Yapımcılarla yönetmenlerden hiçbiri gelememiş elbette, oyuncuların da ancak yarısı gelebilmiş, gösteri iptal edilmiş. Daha ileriki bir tarihte yapılması düşünülmüş, ama veliaht rolündeki oyuncunun San Francisco'ya gitmesi gerekiyormuş, tiyatro da başka etkinlikler yüzünden doluymuş; gelmeyi kabul eden yapımcılarla yönetmenler de sonradan bunca yolu tepmeye değeceğinden emin olamamış herhalde. Sonuçta Margaret, Jeanne d'Arc'ı bir daha oynayamadı. Doğal olarak üzüldü. İşittiği övgüler aylarca kulaklarında çınladı. Heyecanlı bir vaat boşa çıkmıştı, hayal kırıklığının haklı ve derin olduğu kanısındaydı, onun yerinde kim olsa aynı şeyleri hissederdi.

Ertesi gün Grace Parlapiano'ya telefon edip işten sonra evlerine gittim. Grace'in yüzü solgundu, mutsuz görünüyordu. Boobee'yle konuştuğumu söyledim ona. "Anthony beni çok zorluyor," dedi, "ciddi ciddi boşanmayı düşünüyorum, en azından yasal bir ayrılık. Benim oldukça güzel bir sesim var, ama o bunu inadımdan, onu aşağılamak için uydurduğumu düşünüyor. Benim şımarık ve açgözlü olduğumu düşünüyor. Aslına bakarsan bu ev mahallede duvardan duvara halısı olmayan tek ev, ama fiyat vermesi için bir adam çağırdığımda Anthony küplere bindi. Resmen küplere bindi. Latinlerin duygusal olduğunu biliyorum –evlenmeden önce herkes bunu söylüyordu bana– ama Boobee sinirlendiğinde gerçekten korkutuyor insanı."

"Boobee seni çok seviyor," dedim.

"Anthony çok dar görüşlü," dedi Grace. "Bazen fazlasıyla ileri bir yaşta evlendiğini düşünüyorum. Golf kulübüne üye olalım diye önerdim mesela. Golf oynamayı öğrenirdi, onun işinde golfün ne kadar önemli olduğunu biliyorsun. Kulübe üye olsak çok yararlı iş ilişkileri kurabilirdi, ama benim mantıksız olduğumu düşünüyor. Dans etmeyi bilmiyor, dans dersi almasını önerdiğimde mantıksız

buluyor beni. Şikâyet etmiyorum, gerçekten etmiyorum. Mesela kürk paltom yok, bir kez olsun istiyorum demedim, ama sen de gayet iyi biliyorsun ki mahallede kürk paltosu olmayan tek kadın benim."

Konuşmayı beceriksizce, dostlarımızın evlilikle ilgili sorunlarında sergilediğimiz sahtekârlıkla noktaladım. Söylediklerimin bir yararı olmadı elbette, araları düzelmedi. Haberim vardı, çünkü Boobee her sabah trende gelişmeleri aktarıyordu. Amerika'da erkeklerin karılarından şikâyet etmediklerini anlamıyordu; muazzam ve acı bir yanılgı içindeydi. Bir sabah istasyonda yanıma gelip, "Sen yanılıyorsun," dedi. "Çok yanılıyorsun. O gece sana delirdiğini söylediğimde olmaz öyle şey dedin. Ne yaptı biliyor musun? Kuyruklu piyano aldı, bir şan hocası tuttu. Hepsini inadından yapıyor. Şimdi inanıyor musun delirdiğine?"

"Grace deli değil," dedim. "Şarkı söylemekten hoşlanmasında itiraz edilecek bir şey yok. Bir meslek edinme arzusunun inat olmadığını anlaman lazım. Mahalledeki hemen her kadın aynı arzuyu duyuyor. Margaret haftada üç gün New York'ta bir tiyatro hocasından ders alıyor, ben onun bunu inadından yaptığını, deli olduğunu düşünmüyorum."

"Amerikan erkekleri karaktersiz," dedi Boobee. "Hepsi maddiyatçı ve sıradan."

Suratına bir yumruk çakacaktım, ama o dönüp gitti. Belli ki dostluğumuz sona ermişti; çok rahatlamıştım, çünkü Grace'in deliliğiyle ilgili raporları çok sıkıcı olmaya başlamıştı, Boobee'nin bakış açısını değiştirmek ya da genişletmek de imkânsız görünüyordu. İki hafta, belki daha uzunca bir süre bana bulaşmadı, sonra yine bir sabah yanıma geldi. Suratı kararmış, burnu irileşmişti, tavrı kesinlikle dostane değildi. İngilizce konuştu benimle. "Bu sefer hak vereceksin bana," dedi, "ne yaptığını duyunca hak vereceksin. İnadının sonu olmadığını anlayacaksın." İçini çekti, dudaklarının arasından ıslık çalar gibi bir ses çıktı. "Konsere çıkacak!" dedi ve sırtını dönüp gitti.

Birkaç gün sonra Grace'i dinlemek üzere Aboleen'lerden bir davetiye aldık. Mrs. Aboleen bizim ilçenin sanat hamisidir. Abisi

roman yazarı W.H. Towers sayesinde edebiyat dünyasında tanıdıkları vardır, –başarılı bir diş hekimi olan– kocasının cömertliği sayesinde de geniş bir resim koleksiyonuna sahiptir. Duvarlarında Dufy, Matisse, Picasso ve Braque adlarını okursunuz, ama bu imzaları taşıyan resimler çok kötü, Mrs. Aboleen ise şaşırtıcı derecede kıskanç bir sanat hamisidir. Benzer eğilimleri olan mahalledeki herhangi bir kadının bayağı bir gaspçı olduğunu düşünür. Duvarlarındaki resimler ona aittir elbette; ama o, Aboleen'lerin evine hafta sonunu geçirmeye gelen bir şairin de kendine ait olduğu kanısındadır. Onu sergiler, sanatını icra etmesi için teşvik eder, el sıkışmanıza izin verir, ama sanatçının yanına fazla yaklaşır ya da onunla bir iki dakikadan daha fazla konuşursanız hırslı bir sahiplenmeyle, bir tür öfkeyle, sanki sizi gümüş çatal bıçakları cebinize indirirken yakalamış gibi araya girer. Grace herhalde onun prensesi olmuştu. Konser bir pazar günü öğleden sonraydı, hava çok güzeldi, istemeye istemeye gittim oraya. Grace'in performansı konusundaki yargılarımı bu etkilemiş olabilir ama feci olduğunu herkes söylüyordu. On-on beş şarkı söyledi, çoğu İngilizceydi, çoğu cilveli aşk şarkılarıydı. Şarkıların arasında Boobee'nin umutsuz iç çekişleri duyuluyordu; sahnenin –açılır kapanır iskemleler, vazolar dolusu çiçekler, çay servisi için bekleyen hizmetçiler– tamamının Grace'in dipsiz inadının icadı olduğunu düşünüyordu, biliyorum. Konser sona erdiğinde Boobee bir kabalıkta bulunmadı ama burnu devasa görünüyordu.

Onu bir süre boyunca görmedim, sonra bir akşam yerel gazetede Marcantonio Parlapiano'nun 67 no'lu karayolunda trafik kazasında yaralandığını ve Platner Memorial Hastanesi'nde yattığını okudum. Derhal hastaneye gittim. Kat hemşiresine onu nerede bulabileceğimi sorduğumda neşeli bir tonda, "Tony'yi mi görmek istiyorsunuz? Zavallı Tony'cik. Tony yok İngilizce bilmek," dedi.

İki hastayla birlikte kalıyordu. Bir bacağı kırılmıştı, çok kötü görünüyordu, gözleri yaşlıydı. Eve dönmesine ne zaman izin verileceğini sordum. "Grace'e mi?" dedi. "Asla. Bir daha dönmem oraya. Şimdi babasıyla annesi yanında. Yasal bir ayrılık ayarlıyorlar. Ben

Verona'ya döneceğim. Ayın yirmi yedisinde Colombo'ya biniyorum." Hıçkırdı. "Ne istiyor benden biliyor musun?" dedi.

"Hayır Boobee. Ne istiyor?" diye sordum.

"Adımı değiştirmemi istiyor," dedi ve ağlamaya başladı.

Colombo'ya bineceği gün onu uğurlamaya gittim; gidişimin nedeni dostluğumuzun yakınlığından çok gemilerden ve yola çıkışlardan hoşlanmamdı; bir daha da görmedim onu. Hikâyemin sonu Verona'daki duvar kadar ilgisiz aslında, ama olay sırasında Boobee'yi hatırladığımdan aktaracağım. Kırım Dağları'nın kara tarafında, Yalta'dan yaklaşık doksan kilometre uzakta, Adrianapolis adlı bir kasabadaydım. Sahilden taksiyle gelmiş Moskova uçağını beklerken bir Amerikalıyla karşılaştım. Doğal olarak ikimiz de İngilizce konuşan birini bulduğumuz için çok mutluyduk, yemek salonuna geçtik ve bir şişe votka ısmarladık. Adam dağlardaki bir kimyasal gübre fabrikasında mühendis olarak çalışıyordu; altı haftalığına ABD'ye tatile gidiyordu. Masamız piste bakan bir pencerenin önündeydi; pistte pek hareket yoktu. Bizde genellikle charter uçuşları için kullanılan, banliyölerdeki özel pistleri andırıyordu. Hoparlör sistemi vardı, son derece duru ve ahenkli bir sesi olan genç bir kadın Rusça anonslar yapıyordu. Ne dediğini anlamıyordum ama muhtemelen İgor Vassilyeviç Kryukov'un Aeroflot bilet satış kontuarına gitmesini rica ediyordu.

"Karımı hatırlatıyor bana," dedi mühendis. "Sesi. Beş yıllık evliliğin ardından boşandık. Dört dörtlük bir kadındı. Güzel, seksi, akıllı ve sevecendi, harika yemek pişirirdi, hatta paralıydı da. Oyuncu olmak istiyordu, ama olamayınca hınçlanmadı, hayal kırıklığı filan yaşamadı. Rekabetin üstesinden gelemeyeceğini anladı ve vazgeçti, o kadar. Yani müthiş bir kariyeri feda ettiklerini ileri süren kadınlardan değildi. Bayside'da küçük bir dairemiz vardı, iş aramaya başladı, eğitimi sayesinde –yani sesini kullanmayı bildiğinden– Newark Havalimanı'nda anons görevlisi oldu. Çok güzel bir sesi vardı, hiç yapmacık değildi, çok sakin, esprili, ahenkli bir ses. Dörder saatlik vardiyalar halinde çalışıyor, 'United havayollarının Seattle uçağına binecek yolcular, lütfen on altı

numaralı kapıya gidiniz. Mr. Henry Tavistock, American Airlines bilet satış kontuarına gitmeniz rica olunur. Mr. Henry Tavistock, American Airlines bilet satış kontuarına gitmeniz rica olunur,' türünden anonslar yapıyordu. Herhalde bu kız da buna benzer bir şeyler söylüyordur," dedi, başıyla hoparlörü işaret ederek. "Harika bir işti, günde dört saat çalışıp benden çok para kazanıyordu, alışverişe, yemek pişirmeye, bir eş olarak görevlerini yerine getirmeye bol bol vakti kalıyor, hepsini de çok iyi beceriyordu. Bankada beş bin dolar civarında paramız biriktiğinde çocuk yapıp şehir dışına taşınma konusunu düşünmeye başladık. O sıralar aşağı yukarı beş yıldır Newark'ta anons yapıyordu. Bir akşam yemekten önce ben viski içip gazete okurken mutfaktan seslendiğini işittim: 'Sofraya geç lütfen. Yemek hazır. Sofraya geç lütfen.' Benimle havaalanında kullandığı ahenkli ses tonuyla konuşuyordu, ses tonu beni kızdırdı, 'Hayatım, benimle öyle konuşma, bu tonda konuşma,' dedim, o da, 'Sofraya geç lütfen,' dedi, tıpatıp 'Mr. Henry Tavistock, American Airlines bilet satış kontuarına gitmeniz rica olunur,' dermiş gibi. Ben de bunun üzerine, 'Hayatım, öyle söyleyince uçak beklediğimi sanıyorum,' dedim. 'Yani sesin çok güzel ama tonunda hiçbir kişisellik yok.' O da kusursuz bir tonlamayla, 'Korkarım yapabileceğim bir şey yok,' dedi ve uçağın dört saat rötar yaptığı için aktarmalı uçağını kaçırdığın ve Kopenhag'da bir hafta geçirmek zorunda kaldığın zaman yer hostesinin gülümsediği gibi zoraki ve tatlı bir tebessümle bana baktı. Sonra yemeğe oturduk, yemek boyunca benimle hep o ahenkli sesle, kusursuz tonlamayla konuştu. Bir ses kaydıyla yemek yemek gibi bir şeydi. Bir teyple yemek yiyordum sanki. Yemekten sonra televizyon seyrettik, sonra o yatmaya gitti, giderken bana 'Yatağa gelir misin lütfen? Yatağa gelir misin lütfen?' diye seslendi. Tıpkı San Francisco yolcularının yedi numaralı kapıdan uçağa bineceklerini söyler gibi. Sabaha durumun düzeleceğini düşünerek yatmaya gittim."

"Her neyse, ertesi akşam eve döndüğümde, 'Merhaba hayatım!' türünden bir şey söyledim, içeri seslenerek; mutfaktan hiçbir kişisellik içermeyen bir ses geldi: 'Köşedeki eczaneye gidip bana

bir Pepsodent alır mısın lütfen? Köşedeki eczaneye gidip bana bir Pepsodent alır mısın lütfen?' Bunun üzerine mutfağa gittim, onu kucakladım, şapur şupur öptüm, 'Yapma şunu hayatım, yapma şunu,' dedim. Ağlamaya başladı, bunun doğru yolda bir adım olabileceğini düşünüyordum, ama o hüngür hüngür ağlıyor, benim duygusuz, acımasız olduğumu, sırf kavga çıkarmak için sesiyle ilgili yalan yanlış şeyler uydurduğumu söylüyordu. Bir altı ay kadar daha sürdü ama aslında ilişkinin sonu gelmişti. Onu gerçekten seviyordum. Harika bir kızdı, ta ki bende salak bir yolcu olduğum, bir bekleme salonunda doğru kapıya ve doğru uçağa yönlendirilen yüzlerce kişiden biri olduğum duygusunu uyandırmaya başlayıncaya kadar. Sonra sürekli kavga etmeye başladık, sonunda ben evi terk ettim, o da Reno'ya gidip boşandı benden. Hâlâ Newark'ta çalışıyor, doğal olarak ben Kennedy'yi kullanmayı tercih ediyorum, ama bazen Newark'a gitmek zorunda kalıyorum, o zaman Mr. Henry Tavistock'tan American Airlines bilet satış kontuarına gitmesini rica eden sesini duyuyorum... Ama onun sesini yalnız Newark'ta duymuyorum, her yerde duyuyorum. Orly'de, Londra'da, Moskova'da, Yeni Delhi'de. Sık sık uçak yolculuğu yapmak durumundayım, dünyanın bütün havalimanlarında onun sesinin ya da tıpatıp onun sesine benzeyen bir sesin Mr. Henry Tavistock'tan American Airlines bilet satış kontuarına gitmesini rica ettiğini duyuyorum. Nairobi, Leningrad, Tokyo, dili anlamasam bile her yerde aynı ses, hep bana o beş yıl boyunca ne kadar mutlu olduğumu, onun ne kadar harikulade bir kız olduğunu ve aşkta ne kadar anlaşılmaz şeylerin olabileceğini hatırlatıyor. Bir şişe daha votka içelim mi? Ben ısmarlıyorum. Bana verdikleri rubleleri yolculukta harcamama imkân yok, kalanını sınırda iade etmem gerekiyor."

Çev.: Roza Hakmen

Percy

Kimi zaman gelinlere hediye edilen peynir tahtaları ve çirkin seramiklerle birlikte anı kitaplarının da kaderi bariz biçimde denizle ilişkili oluyor. Anı kitapları tıpkı bunun gibi bir masada yazılır, düzeltilir, yayımlanır, okunur ve sonra yaz için kiralanan evlerin, kulübelerin kitap raflarına doğru kaçınılmaz yolculuklarına başlarlar. Son kiraladığımız evde yatağımızın başucunda "Bir Grandüşesin Anıları", "Amerikalı Bir Balina Avcısının Anıları" ve karton kapaklı "Hepsine Elveda" duruyordu; dünyanın her yerinde durum aynıdır. Taormina'da otel odamdaki tek kitap "Ricordi d'un Soldato Garibaldino" –"Garibaldi'nin bir Askerinin Anıları"– idi; Yalta'daki odamda ise "Повесть о Жизни" – "Bir Hayatın Hikâyesi"ni buldum. Bu tuzlu sulara doğru sürüklenişte anı kitaplarının popüler olmamasının rolü vardır elbette, ama deniz hafızanın en evrensel simgesi olduğuna göre, bu yayımlanmış anılarla dalgaların kükreyişi arasında esrarengiz bir bağ olamaz mı? İşte ben de okuyacağınız satırları iyimserlikle, bu sayfaların fırtınalı bir sahile bakan bir kitap rafına ulaşacakları inancıyla kaleme alıyorum. Hatta oda gözümde canlanıyor; yerdeki hasırı, tuzdan bulanıklaşmış pencere

camını görüyor musunuz, fırtınalı denizin çağıltılarıyla evin sarsılışını hissediyor musunuz?

Büyükamcam Ebenezer köleliğin kaldırılmasından yana olduğu için Newburyport sokaklarında taşlanmıştı. Ketum karısı Georgiana (piyanoyu ustalıkla çalardı) ayda bir iki kez saçlarını örüp aralarına tüyler takar, yere bağdaş kurar, bir pipo yakar ve psişik güçler sayesinde bir Kızılderili kadının kişiliğine bürünerek ölülerle temas kurardı. Babamın kuzini Anna Boynton, Radcliffe'te Yunanca hocalığı yapmış, Ermenilerin açlık çektiği sırada açlık grevi yaparak ölmüştü. Hem o hem de kız kardeşi Nanny, Natick Kızılderililerinin bakır tenine, çıkık elmacık kemiklerine ve siyah saçlarına sahiptiler. Babam New York-Boston treninde şampanyanın tamamını içtiği geceyi yâd etmekten hoşlanırdı. Bir arkadaşıyla akşam yemeğinden önce çeyrek litrelik şişelerle içmeye başlamışlar, çeyrekleri bitirince litrelikleri ve bir buçuk litrelikleri devirmişlerdi, tren Boston'a vardığında üç litrelik bir şişenin dibini bulmaya çalışıyorlardı. Babam sünger gibi içmeyi kahramanlık olarak görürdü. Hamlet Amcam –zamanında Newburyport Gönüllü İtfaiyeciler takımının as oyuncusu olan küfürbaz, sefil bir ihtiyar– ölüm döşeğinde beni yanına çağırmış ve bağırmıştı: "Bu ülkenin tarihinin en güzel elli yılını yaşadım ben. Al gerisi senin olsun." Tepsiyle sunuyordu sanki kuraklıkları, ekonomik buhranları, doğal afetleri, salgın hastalıkları ve savaşları. Yanılıyordu elbette, ama fikir hoşuna gitmişti. Bütün bunlar Atinavari Boston'da olmuştu, ama aile Phillips Brooks'un vaazlarından çok Galler'den, Dublin'den ve çeşitli alkol saltanatlarından türeyen abartılı retoriğe yakındı.

Anne tarafımdan en çarpıcı akrabalardan biri Percy adını benimsemiş, puro içen bir teyzeydi. Ortada bir cinsel belirsizlik yoktu. Çok güzel, sarışın, son derece feminen bir kadındı. Pek yakın bir ilişkimiz yoktu. Babam ondan hoşlanmıyor olabilirdi, ama bunu düşündürecek bir şey de hatırlamıyorum. Anneannem ve büyükbabam 1890'larda altı çocuklarıyla birlikte İngiltere'den göç etmişlerdi. Holinshed dedem orman kaçkını diye tarif edilirdi; bu deyimi her duyduğumda tüfekle kovalanan, çitlerin üzerinden aşa-

rak kaçan bir adam canlanır gözümde. İngiltere'de ne gibi hatalar yaptığını bilmiyorum, ama Yeni Dünya'ya naklini kayınpederi Sir Percy Devere finanse etmişti ve İngiltere'ye dönmediği sürece aldığı mütevazı bir meblağ vardı. Birleşik Devletler'den nefret etmiş ve geldikten birkaç yıl sonra da ölmüştü. Cenazesinde anneannem çocuklarına akşama aile meclisinin toplanacağını bildirmişti. İlerisi için plan yapacaklardı. Meclis toplandığında anneannem çocuklara sırayla hayatları için ne planlar yaptıklarını sormuştu. Tom Dayı asker olmak istiyordu. Harry Dayı denizci olmak istiyordu. Bill Dayı tüccar olmak istiyordu. Emily Teyze evlenmek istiyordu. Annem hemşire olup hastaları iyileştirmek istiyordu. Daha sonra Percy adını benimseyecek olan Florence Teyze ise, "Ben büyük bir ressam olmak istiyorum, İtalyan Rönesansı'nın ustaları gibi!" diye haykırmıştı. Bunun üzerine anneannem, "Madem en azından biriniz kaderi hakkında net bir fikre sahip, diğer hepiniz çalışmaya başlayacaksınız, Florence da sanat akademisine gidecek," demişti. Çocuklar da aynen öyle yapmışlar, bildiğim kadarıyla hiçbiri kararından pişmanlık duymamıştı.

Her şey ne kadar pürüzsüz görünüyor, kim bilir ne kadar farklıydı. Etrafında toplandıkları masa muhtemelen balina yağı veya gazyağıyla çalışan bir lambayla aydınlatılmıştı. Dorchester'da bir çiftlik evinde oturuyorlardı. Akşam yemeğinde çorba içmiş ya da mercimek, en iyi ihtimalle yahni yemiş olmalılardı. Çok yoksuldular. Eğer mevsim kışsa üşümüş olsalar gerekti, toplantıdan sonra anneannem –heybetli anneannem– evin dışında, arka tarafındaki pis kokulu tuvalete yürürken rüzgâr elindeki mumu söndürmüş olmalıydı. Olsa olsa haftada bir kere yıkanıyorlardı herhalde, kovalarla su dökünerek. Percy'nin kısa ve öz haykırışı altı çocuklu yoksul bir dul kadının gerçeklerini gölgede bırakmıştı belli ki. Onca bulaşığı birileri yıkamıştı herhalde, tulumbadan çekilmiş ve ateşin üstünde ısıtılmış yağlı bir suda.

Bu tür anılarda asalet Demokles'in kılıcı gibi bir tehdittir, ama bunlar özentisiz, yapmacıksız insanlardı; anneannem sofrada sık sık Fransızca konuşuyorsa, bunu sırf eğitimi boşa gitmesin diye

yapıyordu. Elbette çok daha basit bir dünyaydı. Mesela anneannem bir gün gazetede dört çocuklu ayyaş bir kasabın karısını satırla doğradığını okumuş, derhal atlı tramvaya ya da faytona –ne bulduysa– binip Boston'a gitmişti. Cinayetin işlendiği yıkık dökük evin önünde bir kalabalık birikmişti, iki polis kapıda nöbet tutuyordu. Anneannem polisleri itip geçmiş, kasabın dehşet içindeki dört çocuğunu kana bulanmış dairede bulmuştu. Giysilerini toparlamış, çocukları evine götürmüş, bir ay ya da daha uzun bir süre barındırmıştı; sonra çocuklara başka evler bulunmuştu. Kuzin Anna'nın açlıktan ölmeye karar verişiyle Percy'nin ressam olma arzusu aynı doğrudanlığa sahipti. Percy en iyi yapabileceği işin, hayatını en anlamlı kılacak işin bu olduğunu düşünüyordu.

Akademide Percy adını benimsemişti, çünkü sanat dünyasında kadınlara karşı bir önyargı bulunduğu kanısındaydı. Akademideki son yılında hayvanları terbiye eden Orpheus'un iki metreye dört metre bir tuvalini yapmıştı. Bu işi ona bir altın madalya, bir de Avrupa yolculuğu kazandırmış, birkaç ay boyunca Beaux-Arts'a devam etmişti. Döndüğünde üç portre siparişi almıştı, ama bu alanda başarılı olamayacak kadar şüpheciydi. Portreleri birer resimsel suçlamaydı, üçünün de kabul edilmesi mümkün değildi. Saldırgan bir kadın olmamakla birlikte ölçüsüz ve eleştiriciydi.

Fransa'dan döndükten sonra North Shore'da bir yat kulübünde Abbott Tracy adında genç bir doktorla tanışmıştı. Corinthian kulübünden bahsetmiyorum. Hafta sonu denizcilerinin deniz kıyısındaki tuzlu tahta parçalarını birbirine çivileyerek yaptığı bir barakaydı. Bilardo masasının çuhasını güveler yemiş. Oradan buradan toplanmış eşyalar. "Hanımlar", "Beyler" diye işaretlenmiş iki iptidai tuvalet ve babamın denizde gayrimenkul gibi yol alıyorlar diye tarif ettiği ortası geniş tek yelkenlilerden on-on beşinin demirleyebileceği bir iskele. Percy'yle Abbott Tracy böyle bir yerde tanışmışlar, Percy âşık olmuştu. Abbott Tracy daha o yaşında ürkütücü boyutlarda ve nesnel bir seks kariyeri oluşturmaya başlamıştı; duygusallıkla herhangi bir tanışıklığı yoktu, ama dua eden çocukları seyretmekten hoşlandığını hatırlıyorum. Percy'nin kulağı hep onun

ayak seslerine kabartılmıştı, o yokken ayılıp bayılıyordu, purodan kaynaklanan öksürüğü ona müzik gibi geliyordu, yaptığı karakalem çalışmalar koca bir resim çantasını dolduruyordu: Abbott Tracy'nin yüzü, gözleri, elleri ve evlendikten sonra bütün bedeni.

West Roxbury'de eski bir ev aldılar. Tavanlar alçak, odalar karanlık, pencereler küçüktü, şömineler tütüyordu. Percy bütün bunları beğeniyordu; o da, annem de içinde rüzgârlar esen viranelere meraklıydılar; böylesine yücegönüllü kadınlarda tuhaf sayılabilecek bir eğilimdi. Percy yatak odalarından birini atölye olarak kullanmaya başladı ve bir büyük tuval daha yaptı: Prometheus'un insanlara ateşi getirmesi. Tuval Boston'da sergilendi ama satın alan olmadı. Ardından bir nympha'yla bir kentaur'un resmini yaptı. Bu resim tavan arasında dururdu, kentaur tıpatıp Abbott Enişte'ye benzerdi. Abbott Enişte işinden pek para kazanmıyordu, sanırım tembeldi. Onu öğlen saat birde pijamayla kahvaltı ederken görmüşlüğüm vardır. Yoksuldular herhalde; muhtemelen evin temizliğini, alışverişi Percy yapıyor, çamaşırları o asıyordu. Bir gece geç saatte, yattığım yerde babamın haykırışlarını işittim: "Senin o purocu kız kardeşini daha fazla geçindiremem!" Percy bir süre Fenway Court'ta resim kopyaları yaptı. Bu işten biraz para kazanıyordu ama belli ki yeterince kazanamıyordu. Akademiden bir arkadaşı ona dergi kapakları için resim yapmasını önerdi. Bu Percy'nin bütün ideallerine ve içgüdülerine aykırıydı, ama başka çaresi olmadığını düşünmüş olacak ki dergiler için kasten aşırı duygusal resimler yapmaya başladı. Bu alanda epeyce ünlendi.

Asla iddialı bir kadın değildi, ama sahip olduğu yeteneği sonuna kadar keşfetmemiş olduğunu unutamıyordu, resme merakı da samimiydi. Bir ahçı tutabilecek parası olduğunda ahçıya resim dersi vermişti. Hayatının sonlarına doğru, "Ölmeden önce Boston Müzesi'ne gidip Sargent'ın suluboyalarını görmem lazım," dediğini hatırlıyorum. On altı ya da on yedi yaşımdayken abimle birlikte Almanya'da bir yürüyüş turuna çıktım, Münih'te Percy'ye birkaç Van Gogh röprodüksiyonu aldım. Percy bunlara çok heyecanlandı. Resmin organik bir canlılığı olduğunu, bilincin anakaralarının keşfi

olduğunu düşünüyordu ve karşısında yeni bir dünya vardı. Yaptığı işlerin çoğunluğunun kasıtlı ilkelliği ona tekniğinden çok şey kaybettirmişti; bir ara cumartesi sabahları bir model tutup modelden çalışmaya başladı. Bir gün oraya bir kitabı ya da gazete kupürünü geri vermek gibi önemsiz bir nedenle gittiğimde atölyeye girmiş, karşımda yere oturmuş çıplak bir genç kadın bulmuştum. "Nellie Casey," demişti Percy, "bu da yeğenim Ralph Warren." Çizmeye devam etmişti. Model kız tatlı tatlı gülümsemişti, neredeyse görgü kurallarının gerektirdiği bir tebessümdü ve müthiş çıplaklığını kısmen yumuşatıyordu. Göğüsleri çok güzeldi, gevşek, açık renk meme uçları gümüş dolarlardan daha iriydi. Atölyedeki atmosfer erotik ya da oyunbaz değildi, birkaç dakika durup oradan ayrıldım. Yıllar boyunca Nellie Casey'nin hayalini kurdum. Percy'nin yaptığı dergi kapakları ona Cape'te bir ev, Maine'de bir ev, büyük bir araba ve salonda Tiziano'nun Europa'sının kendi yaptığı kopyasının yanına astığı küçük bir Whistler tablosu alacak kadar para kazandırmıştı.

Büyük oğlu Lovell evliliğinin üçüncü yılında doğdu. Dört beş yaşına geldiğinde bir müzik dâhisi olduğuna karar verildi; gerçekten de olağan dışı bir el becerisi vardı. Dolaşmış uçurtma iplerini, balık oltalarını çözmekte çok ustaydı. Lovell okuldan alınıp özel hocalarla eğitildi, vaktinin çoğunu piyano çalışarak geçiriyordu. Ondan çeşitli sebeplerden ötürü nefret ederdim. Aklı hep belden aşağıdaydı ve saçına yağ sürerdi. Kafasına çiçeklerden taç taksa abimle bana ancak bu kadar ters gelebilirdi. Saçına yağ sürmekle kalmaz, bize geldiğinde saç yağı şişesini bizim ilaç dolabında bırakırdı. İlk resitalini sekiz ya da dokuz yaşındayken Steinway Hall'da verdi; aile toplantılarında daima bir Beethoven sonatı çalardı.

Percy kocasının saplantılı, iflah olmaz bir zampara olduğunu daha evliliğinin başında anlamış olmalıydı, ama her âşık gibi o da şüphelerini doğrulamaya kararlıydı. Onun taptığı bir erkek nasıl sadakatsiz olurdu? Bir dedektiflik bürosuna başvurdu, kocasının tren istasyonu yakınında bir apartmana, Orpheus adında bir yere gittiği saptandı. Percy oraya gitti ve kocasını işsiz bir santralci kızla

yatakta buldu. Puro ve viski içiyordu. "Percy, ne diye böyle bir şeye kalkıştın ki?" dediği rivayet edilir. Percy bunun ardından bize geldi ve bir hafta kadar bizde kaldı. Hamileydi, oğlu Beaufort beyninde ya da sinir sisteminde ciddi bir rahatsızlıkla doğdu. Abbott hep oğlunun tamamen normal olduğunu iddia ederdi, ama Beaufort beş ya da altı yaşına geldiğinde Connecticut'ta bir okula ya da kuruma gönderildi. Tatillerde eve gelirdi, yetişkinlerle birlikte sofraya oturup kalkmayı öğrenmişti, ama o kadar. Kundakçıydı, bir keresinde de, Lovell "Waldstein"ı çalarken bir üst kat penceresinde kendini teşhir etmişti. Bütün bunlara rağmen Percy hiçbir zaman hınçlı, hüzünlü bir kadın olmadı ve Abbott Enişte'ye tapmaya devam etti.

Hatırladığım kadarıyla aile hemen her pazar günü bir araya gelirdi. Birbirleriyle niye bu kadar zaman harcadıklarını bilmiyorum. Belki pek arkadaşları yoktu, belki de aile bağlarını arkadaşlıktan daha çok önemsiyorlardı. Percy'nin eski evinin kapısında, yağmur altında dururken aramızdaki bağ sanki kan ve sevgi bağı değildi de, dünyanın ve işleyişinin düşman olduğu duygusuydu. Ev karanlık bir evdi. Ciğer kokardı.

Konukların arasında çoğu kez büyükannemle kız kardeşi açlıktan ölmüş olan yaşlı Nanny Boynton da bulunurdu. Nanny, Boston devlet okullarında müzik öğretmenliği yapmış, emekli olunca da South Shore'da bir çiftlik evine taşınmıştı. Burada arı ve mantar yetiştirir, halk kütüphanesinde bir arkadaşının postayla gönderdiği partisyonları –Puccini, Mozart, Debussy, Brahms vs.– okurdu. Onunla ilgili anılarım çok hoştur. Dediğim gibi Natick Kızılderililerine benzerdi. Karga burunluydu, arı kovanlarına giderken kendini tülbentle sarmalar, Vissi d'arte'yi söylerdi. Bir keresinde birilerinden çoğu zaman sarhoş olduğunu duydum ama ben buna inanmıyorum. Kışın havalar çok kötü olduğunda Percy'de kalırdı ve daima yanında bir takım Britannica'yla seyahat eder, ansiklopediler tartışmaları çözmek üzere yemek odasında onun iskemlesinin arkasına yerleştirilirdi.

Percy'de çok ağır yemekler yenirdi. Rüzgâr estiğinde şömineler tüterdi. Camların arkasında yapraklar dökülür, yağmur yağardı.

Karanlık salona geçtiğimizde hepimiz sıkıntı içinde olurduk. Sonra Lovell'dan piyano çalması istenirdi. Beethoven sonatının ilk notaları o karanlık, havasız, kötü kokulu odayı olağanüstü güzellikte bir manzaraya dönüştürürdü. Bir ırmağın kenarındaki yeşil tarlaların ortasında bir kulübe dururdu. Kapının eşiğinde lepiska saçlı bir kadın belirir, ellerini önlüğüne kurulardı. Sevgilisine seslenirdi. Seslenir dururdu, ama bir terslik olurdu. Fırtına yaklaşırdı. Nehir taşardı. Köprü sürüklenirdi. Sol elin çaldığı notalar tok, kasvetli ve kehanetsiydi. Dikkat, dikkat! Benzeri görülmemiş sayıda trafik kazası. Florida'nın batı sahillerini yerle bir eden fırtınalar. Elektrik kesintisiyle felce uğrayan Pittsburgh. Açlığın pençesindeki Philadelphia, herkes umutsuz. Sonra sağ elin çaldığı tiz notalar aşk ve güzelliğe ilişkin uzun bir ezgiyi seslendirirdi. Bu bittikten sonra bas notalar yeni felaket haberleriyle güçlenmiş olarak tekrar girerdi. Fırtına kuzeye, Georgia ve Virginia'ya doğru ilerlerdi. Trafik kazaları artardı. Nebraska'da kolera salgını vardı. Mississippi yatağından taşmıştı. Apalaş Dağları'nda aktif bir yanardağ patlamıştı. Heyhat, heyhat! Tiz notalar inandırıcı, umutlu, hayatımda duyduğum herhangi bir insan sesinden daha saf, tartışmaya katılırdı tekrar. Sonra iki ses kontrpuana başlar ve parçanın sonuna kadar devam ederlerdi.

Bir gün öğleden sonra, müzik bittiğinde Lovell, Abbott Enişte ve ben arabaya binip Dorchester'ın varoşlarına gittik. Kış başıydı, hava erkenden kararmıştı, yağmur yağıyordu; Boston yağmurları çok otoriter yağardı. Abbott Enişte arabayı ahşap bir evin önüne park etti ve bir hastasını ziyaret edeceğini söyledi.

"Sence hastasını mı ziyaret edecek?" diye sordu Lovell.

"Evet," dedim.

"Kız arkadaşını ziyaret edecek," dedi Lovell. Sonra da ağlamaya başladı.

Ondan hoşlanmıyordum. Ona gösterecek merhametim yoktu. Daha düzgün akrabalarım olsun isterdim. Lovell gözyaşlarını sildi, öylece konuşmadan oturduk; sonunda Abbott Enişte ıslık çalarak, memnun mesut, üstü başı parfüm kokarak döndü. Bizi dondur-

macıya götürdü, sonra da eve döndük; Percy içeriye biraz hava girsin diye salonun pencerelerini açmaktaydı. Yorgun görünüyordu, ama hâlâ keyifliydi, oysa hem o hem de salondaki diğer herkes Abbott'un marifetlerinin farkındaydı sanırım. Bizim eve dönme vaktimiz gelmişti.

Lovell on beş yaşına geldiğinde Eastman Konservatuvarı'na yazıldı ve mezun olduğu yıl Beethoven'ın Si Majör konçertosunu Boston orkestrasıyla seslendirdi. Paradan asla söz etmemek gerektiği küçüklüğümden beri öğretilmiş olduğu halde Lovell'ın ilk konserinin mali ayrıntılarını hatırlıyor olmam tuhaf. Frakı yüz dolara mal olmuş, hocası beş yüz dolar almıştı, orkestra iki konser için ona üç yüz dolar ödemişti. Aile salonun çeşitli yerlerine dağılmıştı; dolayısıyla heyecanımızı yoğunlaştıramamıştık ama hepimiz müthiş heyecanlıydık. Konserden sonra kulise gidip şampanya içtik. Koussevitsky gelmedi ama birinci keman Burgin oradaydı. Herald ve Transcript'teki eleştiriler olumlu sayılırdı ama her ikisi de Lovell'ın icrasında duygu eksikliği olduğuna dikkat çekiyordu. O kış Lovell'la Percy batıda Chicago'ya kadar uzanan bir turneye çıktılar ve bir şeyler ters gitti. Belki birbirlerine uygun yol arkadaşı değildiler; belki duyurular yetersiz, izleyici azdı; bu konuda hiçbir şey söylenmediği halde turnenin başarılı olmadığını hatırlıyorum. Döndüklerinde Percy eve bitişik bir araziyi satıp yazı geçirmek üzere Avrupa'ya gitti. Lovell kuşkusuz müzisyen olarak hayatını kazanabilirdi ama elektrikli aygıtlar üreten bir firmada işçi olarak çalışmaya başladı. Percy dönmeden önce bizi ziyarete geldi ve o yaz olanları bana anlattı.

"Annem gittikten sonra babam evde pek vakit geçirmiyordu," dedi, "çoğu akşam yalnız oluyordum evde. Kendi yemeğimi hazırlıyor, bol bol sinemaya gidiyordum. Kız tavlamaya çalıştım, ama çok sıskayım, kendime güvenim de yok pek. Her neyse, bir pazar günü bizim emektar Buick'le plaja gittim. Babam Buick'i almama izin verdi. Genç bir kızları olan çok şişman bir karıkoca gördüm. Çok yalnız görünüyorlardı. Mrs. Hirshman çok şişman, soytarı gibi makyaj yapan bir kadın, bir de küçük köpeği var. Mutlaka

küçük bir köpeği olan bir şişman kadın türü var. Ben köpekleri çok sevdiğimi filan söyledim, benimle konuşmak hoşlarına gitmiş gibiydi, sonra dalgalara koşup onlara kulaç gösterisi yaptım, çıkınca gidip yanlarına oturdum. Alman'dılar, tuhaf bir aksanları vardı; sanıyorum acayip İngilizceleri ve şişmanlıkları yüzünden yalnızdılar. Her neyse, kızlarının adı Donna-Mae'di, bir bornoza sımsıkı sarınmıştı, başında şapka vardı; teni çok açık olduğu için güneşten korunması gerektiğini açıkladılar. Sonra çok güzel saçları olduğunu söylediler, o da şapkasını çıkardı, saçlarını ilk kez görmüş oldum. Gerçekten çok güzeldi. Bal rengi ve çok uzundu saçları, teni inci gibiydi. Güneşten yanacağı belliydi. İşte biraz sohbet ettik, ben gidip sosisli sandviçle tonik aldım, Donna-Mae'le birlikte kumsalda yürüdük, çok mutluydum. Akşam olduğunda, onları arabayla evlerine bırakmayı teklif ettim –plaja otobüsle gelmişlerdi–; onlar da akşam yemeğine kalmam şartıyla kabul ettiler. Bir kenar mahallede oturuyorlar, adam boyacı. Evleri başka bir evin arka tarafında. Mrs. Hirshman kendisi yemeği hazırlarken benim de Donna-Mae'i hortumla yıkayabileceğimi söyledi. Bunu çok net hatırlıyorum, çünkü o zaman âşık oldum. O tekrar mayosunu giydi, ben de mayomu giydim, sonra hortumla hafif hafif üstüne su püskürttüm. Doğal olarak biraz çığlık attı, su soğuktu çünkü, hava da kararıyordu; yandaki evde biri Chopin'in Opus 28 Do Diyez Minör'ünü çalıyordu. Piyanonun akordu bozuktu, çalan da çalmayı bilmiyordu, ama müzik, hortum, Donna-Mae'in inci teni, altın saçları, mutfaktan gelen yemek kokuları ve etrafımızı saran alacakaranlık cennet gibiydi. Akşam yemeğini onlarla birlikte yedikten sonra eve gittim, ertesi akşam Donna-Mae'i sinemaya götürdüm. Sonra tekrar onlarla akşam yemeği yedim; Mrs. Hirshman'a annemin tatilde olduğunu, babamı da neredeyse hiç görmediğimi söylediğimde fazla bir odaları olduğunu söyleyip orada kalmamı teklif etti. Ben de ertesi akşam birkaç parça giysimi toparlayıp o odaya taşındım, o günden beri de orada kalıyorum."

Percy'nin anneme Avrupa dönüşünde mektup yazmış olması pek ihtimal dahilinde değil; yazmış olsa da mektup yırtılıp atı-

lırdı, çünkü onların ailesi andaçlardan kesinlikle nefret ederdi. Mektuplar, fotoğraflar, diplomalar, gerçeği doğrulayan her şey mutlaka ateşe atılıp yakılırdı. Sanırım bu onların ileri sürdüğü gibi yayıntıdan hoşlanmamalarından değil, ölüm korkusundan kaynaklanıyordu. Geriye bakmak ölmek demekti, onların da arkalarında tek bir iz bırakmaya niyetleri yoktu. Yani bir mektup yoktu ortada, ama olsaydı, bana anlatılanlardan yola çıkarak, aşağı yukarı şöyle bir şey olurdu:

Sevgili Polly,

Lovell perşembe günü gemiyi karşılamaya geldi. Ona Roma'dan bir Beethoven imzası almıştım, ama daha onu veremeden nişanlandığı haberini verdi. Evlenecek durumda değil elbette; ailesini nasıl geçindirmeyi düşündüğünü sorduğumda elektrikli aygıtlar üreten bir firmada çalıştığını söyledi. Müziği ne yapacağını sorduğumda da akşamları çalışacağını söyledi. Onun hayatını yönetmek istemiyorum, mutlu olmasını da istiyorum, ama onun müzik eğitimine akıtılan paraları unutamazdım. Evime dönmeyi iple çekmiştim, gelir gelmez bu haberi almak beni allak bullak etti. Ardından artık evimizde oturmadığını söyledi. Müstakbel kayınpederiyle kayınvalidesinin evinde yaşıyormuş.

Eve yerleşme derdi, iş için Boston'a birkaç kere gidip gelmek derken nişanlısını ancak döndüğümden bir iki hafta sonra davet edebildim eve. Çaya çağırdım. Lovell benden puro içmememi rica etti; ben de tamam, dedim. Onu anlıyordum. Benim "bohemliğim" diye adlandırdığı yanımdan çok rahatsız oluyor, ben de iyi bir izlenim bırakmak istiyordum. Saat dörtte geldiler. Kızın adı Donna-Mae Hirshman. Annesiyle babası Alman göçmeni. Kız yirmi bir yaşında, sigorta şirketinde çalışıyor. Tiz bir sesi var. Kıkırdıyor. Hakkında söyleyebileceğim olumlu tek şey, inanılmaz sarı saçları olduğu. Lovell onun sarışınlığına kapılmış olabilir, ama bu da evlenmek için yeterli bir neden değil. Tanıştırıldığımızda kıkırdadı. Kırmızı kanepeye oturdu, Europa'yı görür görmez tekrar kıkırdadı. Lovell gözlerini ondan alamıyordu. Ona çay koydum; limon mu

ister, krema mı, diye sordum. "Bilmiyorum," dedi. Ben de kibarca genellikle çayı nasıl içtiğini sordum, daha önce hiç çay içmediğini söyledi. Bunun üzerine genellikle ne içtiğini sordum, daha çok tonik, bazen de bira içtiğini söyledi. Ona sütlü ve şekerli çay verdim, ne konuşacağımı bilemiyordum. Lovell buzları eritmek için bana "Saçları çok güzel, değil mi?" diye sordu. Ben de "Çok güzel," dedim. "Aslında çok zahmetli," dedi kız. "Haftada iki kere yumurta akıyla yıkamam gerekiyor. Kaç kere kesivermek geçti içimden. İnsanlar anlamıyor. Tanrı seni güzel saçlarla taçlandırmışsa değerini bilmen gerekir, diye düşünüyorlar; ama aslında bir lavabo dolusu bulaşık kadar zahmetli. Yıka, kurut, tara, fırçala, geceleri topla. Anlaması zor, biliyorum, ama Tanrı şahidimdir, bazı günler kökünden kesmek istiyorum, ama annem İncil'e el bastırıp yemin ettirdi kestirmeyeyim diye. İsterseniz açayım görün."

Bu anlattıklarım gerçek Polly. Hiç abartmıyorum. Kız sonra aynanın karşısına geçti, saçından bir yığın firkete çıkarıp açtı. Çok gür saçları. Herhalde istese üstüne oturabilirdi ama oturmasını rica etmedim. Birkaç kere çok güzel olduğunu söyledim. Sonra beğeneceğimi zaten tahmin ettiğini söyledi, çünkü Lovell benim sanata ve güzel şeylere meraklı olduğumu söylemiş ona. İşte, bir süre saçlarını sergiledi, sonra zorlu bir işe girişerek tekrar topladı. Kolay olmadı. Ardından bazı insanların saçını boyalı zannettiğini, buna kızdığını söyledi, çünkü saçını boyayan kadınların ahlaksız olduğunu düşünüyormuş. Bir fincan daha çay içer mi, diye sordum; istemedi. Sonra Lovell'ın piyanosunu hiç dinledi mi, diye sordum; dinlememiş, piyanoları yokmuş. Sonra da Lovell'a dönüp gitme vaktinin geldiğini söyledi. Lovell onu eve bıraktıktan sonra geri geldi, herhalde onaylayıcı bir şeyler duymak için. Kalbim parçalandı elbette. Müthiş bir müzik kariyeri bir saç yüzünden mahvoluyordu. O kızı bir daha görmek istemediğimi söyledim Lovell'a. O kızla evleneceğini söyledi, ben de ne yaparsa yapsın, umurumda olmadığını söyledim.

Lovell Donna-Mae'le evlendi. Abbott Enişte düğüne gitti, ama Percy sözünü tuttu ve gelinini bir daha görmedi. Lovell yılda

dört kere eve gelip annesine törensi bir ziyarette bulunuyordu. Piyanonun yanına bile yaklaşmıyordu. Müziği bırakmakla kalmamıştı, müzikten nefret ediyordu. Ahmakça müstehcenlik merakı görünüşe bakılırsa ahmakça dindarlığa dönüşmüştü. Episkopal kilisesinden Hirshman'ların Lutherci cemaatine geçmişti, pazar günleri iki kere kiliseye gidiyordu. Onunla son konuştuğumda yeni bir kilisenin inşaatı için para topluyorlardı. Tanrı'dan samimi bir dost gibi söz ediyordu. "Dara düştüğümüzde O bize yardım etti, defalarca. Hiçbir umut kalmamış gibi görünürken O bize cesaret ve güç verdi. Keşke O'nun ne kadar harika olduğunu, O'nu sevmenin ne büyük bir nimet olduğunu sana anlatabilsem..." Lovell otuz yaşına gelmeden öldü, her şey yakılmış olacağına göre, müzik kariyerinden geriye bir iz kaldığını sanmıyorum.

Eski evin karanlığı oraya her gidişimizde daha da koyulaşıyordu sanki. Abbott zamparalığa devam ediyordu, ama baharda balığa, sonbaharda ava gittiğinde Percy onsuz kalınca çaresiz bir mutsuzluğa gömülüyordu. Lovell öleli daha bir yıl olmamışken Percy bir kalp-damar hastalığına yakalandı. Bir pazar yemeği sırasında geçirdiği krizi hatırlıyorum. Yüzü bembeyaz oldu, kesik kesik, hızlı hızlı nefes almaya başladı. İzin isteyip sofradan kalktı, terbiye icabı bir şey unuttuğunu söyledi. Salona gidip kapıyı kapadı ama sık nefesleri ve iniltileri duyuluyordu. Döndüğünde yüzünün bir tarafı pençe pençe kızarmıştı. "Doktora görünmezsen öleceksin," dedi Abbott Enişte.

"Sen benim kocam ve doktorumsun," dedi Percy.

"Sana kaç kere söyledim, senin doktorun olamam."

"Sen benim doktorumsun."

"Aklını başına toplamazsan öleceksin."

Abbott Enişte haklıydı elbette, Percy de bunu biliyordu. Artık yaprakların dökülüşünü, karın yağışını izlerken, tren istasyonlarında, hollerde dostlarla vedalaşırken hep bunu son kez yaptığı duygusunu taşıyordu. Sabahın üçünde, bir kadeh cin almak üzere gittiği yemek odasında öldü ve aile son kez onun cenazesinde bir araya geldi.

Bir olay daha var. Logan havalimanından uçağa binecektim. Bekleme salonundan geçerken yerleri süpürmekte olan bir adam yolumu kesti.

"Tanıyorum seni," dedi dili dolanarak. "Kim olduğunu biliyorum."

"Hatırlayamadım," dedim.

"Ben Kuzen Beaufort," dedi. "Kuzenin Beaufort'um."

Cüzdanıma uzanıp bir on dolar çıkardım.

"Para istemiyorum," dedi "Kuzeninim senin. Kuzenin Beaufort. İşim var, çalışıyorum. Para istemiyorum."

"Nasılsın Beaufort?" diye sordum.

"Lovell'la Percy öldüler," dedi. "Toprağa gömdüler onları."

"Ben geç kalıyorum Beaufort," dedim. "Uçağı kaçıracağım. Seni gördüğüme sevindim. Hoşça kal." Ve oradan doğru denize.

Çev.: Roza Hakmen

Dördüncü Alarm

Güneşin altında oturmuş cin içiyorum. Saat sabahın onu. Günlerden pazar. Mrs. Uxbridge çocuklarla birlikte bir yerlere gitti. Mrs. Uxbridge ev işlerine bakan kadın. Yemek pişirir, Peter ve Louise'e bakar.

Mevsimlerden sonbahar. Yapraklar renk değiştirdi. Rüzgâr esmiyor ama yüzlerce yaprak dökülüyor. Herhangi bir şeyi –bir yaprağı ya da bir otu– görebilmek için aşkın duyarlılığına sahip olmak gerektiğini düşünüyorum. Mrs. Uxbridge altmış üç yaşında, karım yok, (şehrin öbür ucunda oturan) Mrs. Smithsonian ise bugünlerde nadiren heves ediyor, dolayısıyla sabahın bir bölümünü yaşayamıyorum sanki, bu saatin aşamadığım bir eşiği ya da birkaç eşiği varmış gibi. Biraz futbol oynamak işe yarardı, ama Peter daha çok küçük, futbol oynayan tek komşum da kiliseye gidiyor.

Karım Bertha pazartesi günü gelecek. Pazartesileri şehirden gelir, salı günü de döner. Bertha müthiş vücutlu, güzel ve genç bir kadındır. Gözlerini birbirine biraz fazla yakın bulurum, zaman zaman da hırçınlaşır. Çocuklar daha küçükken onları hırçınlıkla terbiye ederdi. "Annenizin hazırladığı güzel kahvaltıyı yemeniz için

üçe kadar sayacağım," derdi, "yoksa doğru yatağa. Bir. İki. Üç..." Aynı şeyi akşam yemeğinde tekrar işitirdim. "Annenizin hazırladığı güzel yemeği yemeniz için üçe kadar sayacağım, yoksa aç karnına doğru yatağa. Bir. İki. Üç..." Başka durumlarda da duyardım. "Üçe kadar sayacağım, bütün oyuncaklarınızı toplamazsanız hepsini çöpe atacağım. Bir. İki. Üç..." Banyo ve yatma vaktinde de aynı şey tekrarlanırdı, bir iki üç çocukların ninnisiydi. Bazen onun sayı saymayı bebekliğinde öğrendiğini, zamanı geldiğinde Ölüm Meleği'ni de geri sayıma tabi tutacağını düşünürdüm. İzninizle cinimi tazeleyeceğim.

Çocuklar okul yaşına geldiğinde Bertha altıncı sınıf sosyal bilimler öğretmeni olarak işe başladı. İşi onu hem meşgul hem mutlu ediyordu, eskiden beri hep öğretmen olmak istediğini söylüyordu. Sertliğiyle ün yapmıştı. Koyu renk kıyafetler giyer, saçını sade bir şekilde tarar ve öğrencilerinden pişmanlık ve itaat beklerdi. Hayatına bir çeşitlilik getirmek için amatör bir tiyatro grubuna katılmıştı. "Işıklar Sönerken"de hizmetçiyi, "Desmonds Acres"da kocakarıyı oynadı. Tiyatroda edindiği arkadaşların hepsi hoş insanlardı, Bertha'yla birlikte onların partilerine gitmekten hoşlanıyordum. Şunu belirtmem gerekir ki Bertha içki içmez. Kibarlıktan bir Dubonnet'yi kabul eder ama içmekten hoşlanmaz.

Tiyatrocu arkadaşlarından "Ozamanides II" adlı, çıplak oynanacak bir oyun için seçmeler yapıldığını öğrenmişti. Bana bunu ve devamını kendisi anlattı. Öğretmenlik sözleşmesinde on gün hastalık izni vardı, bir gün hasta olduğunu ileri sürerek New York'a gitmiş. "Ozamanides" seçmeleri bir yapımcının şehir merkezindeki ofisinde yapılıyormuş; oraya gittiğinde yüz, belki daha çok erkek ve kadının mülakat için beklediklerini görmüş. Çantasından ödenmemiş bir fatura çıkarıp mektupmuş gibi elinde sallayarak kuyruğa girmeden, "Pardon, pardon, randevum var..." diyerek ilerlemiş. Kimse itiraz etmemiş, o da çabucak kuyruğun başına varmış; bir sekreter adını, sosyal güvenlik numarasını filan not etmiş. Bir kabine girip soyunması söylenmiş. Sonra dört adamın bulunduğu bir ofise alınmış. Şartlar düşünülecek olursa mülakat çok ölçülüy-

müş. Gösteri boyunca çıplak olacağı söylenmiş kendisine. Gösteri sırasında iki kere cinsel ilişkide bulunuyormuş gibi yapması ya da bulunması, ayrıca seyircilerin de katılacağı bir sevgi yumağında yer alması gerekiyormuş.

Bana bütün bunları anlattığı geceyi hatırlıyorum. Salondaydık. Çocuklar yatırılmıştı. Bertha çok mutluydu. Kesinlikle çok mutluydu. "Çırılçıplaktım resmen," diyordu, "ama hiç utanmadım. Bir tek ayaklarım kirlenecek diye rahatsızdım. Eski moda bir yerdi, duvarda çerçevelenmiş tiyatro programlarıyla Ethel Barrymore'un koca bir fotoğrafı vardı. Tanımadığım adamların karşısında çırılçıplak otururken hayatımda ilk kez kendimi bulduğumu hissettim. Kendimi çıplaklıkta buldum. Bambaşka, çok daha üstün bir kadın gibi hissettim kendimi. Tanımadığım insanların karşısında çıplak olup utanmamak yaşadığım en heyecanlı deneyimlerden biriydi..."

Ne yapacağımı bilemedim. Bu pazar sabahı ne yapmalıydım, hâlâ bilemiyorum. Herhalde dövmem gerekirdi onu. Böyle bir şey yapamayacağını söyledim. O kendisine engel olamayacağımı söyledi. Ben çocukları öne sürdüm, o bu tecrübe sayesinde daha iyi bir anne olacağını söyledi. "Üstümdeki her şeyi çıkardığımda," dedi, "aşağılık, önemsiz her şeyden kurtulmuşum duygusuna kapıldım." Sonra apandisit izi yüzünden rolü ona vermeyeceklerini söyledim. Birkaç dakika sonra telefon çaldı. Yapımcıydı, ona bir rol teklif ediyordu. "Ah, o kadar mutluyum ki," dedi Bertha. "Annenle babanın ve onların arkadaşlarının sana biçtiği rolü oynamaktan vazgeçtiğinde hayat ne kadar harika, zengin ve tuhaf olabiliyor. Kendimi bir kâşif gibi hissediyorum."

O sırada yaptığım, daha doğrusu yapmadığım şeyin yerindeliği hâlâ kafamı karıştırıyor. Bertha öğretmenlik sözleşmesini iptal etti, oyuncular sendikasına katıldı ve provalara başladı. "Ozamanides" oynanmaya başlar başlamaz Mrs. Uxbridge'le anlaşıp tiyatronun yakınında bir otelde süit tuttu. Ben boşanmak istediğimi söyledim. O boşanmak için bir neden göremediğini söyledi. Zina ve kötü muamele durumlarında ne yapılacağı bellidir, ama karısı sahneye çıplak çıkmak isteyen bir erkek ne yapabilir? Gençliğimde vodvil

artistleri tanımıştım, bazıları evli ve çocukluydu. Ne var ki onlar Bertha'nın yapacağı şeyi sadece cumartesi gece yarısı gösterisinde yaparlardı ve hatırladığım kadarıyla kocaları üçüncü sınıf komedyenlerdi, çocukları da hep aç görünürdü.

Bir iki gün sonra bir boşanma avukatına gittim. Tek umudumun uzlaşma kararı olduğunu söyledi. New York eyaletinde boşanma nedeni olarak seyirci karşısında cinsellik rolü oynamanın emsali yok, hiçbir avukat da emsal olmadan boşanma davası kabul etmez. Arkadaşlarımın çoğu Bertha'nın yeni hayatıyla ilgili olarak düşünceli davranıyordu. Çoğu gidip onu seyretmiştir herhalde, ama ben bir ay, belki daha fazla erteledim gitmeyi. Biletler pahalıydı, bilet bulmak zordu. Tiyatroya veya eskiden tiyatro olan yere gittiğim gece kar yağıyordu. Perdenin üzerindeki kemer yıkılmıştı, dekor eski araba lastiklerinden ibaretti, tek tanıdık unsurlar koltuklar ve koridorlardı. Tiyatro izleyicileri hep kafamı karıştırmıştır. Sanıyorum nedeni özünde bir ev ortamı olan son derece süslü bir mekâna anlaşılmaz çeşitlilikte insanların yığılmasından kaynaklanıyor. O gece seyirciler arasında her türlüsü vardı. Ben girdiğimde rock çalıyordu. Eskiden Arthur gibi yerlerde çalınan, eski moda, kulakları sağır eden türden bir müzikti. Saat sekiz otuzda ışıklar kısıldı ve oyuncular –on dört kişiydiler– seyircilerin arasından yürüyerek sahneye çıktılar. Kafasında taç olan Ozamanides dışında hepsi çırılçıplaktı gerçekten de.

Gösteriyi tarif etmem mümkün değil. Ozamanides'in iki oğlu vardı, sanıyorum onları öldürdü, ama emin değilim. Genelde seks vardı. Erkeklerle kadınlar birbirlerine sarılıyordu; Ozamanides birkaç erkeğe de sarıldı. Bir ara sağımdaki koltukta oturan bir adam elini dizime koydu. Onu bir insanlık hali yüzünden kınamak istemiyor, ama teşvik etmek de istemiyordum. Elini dizimden çekip gençliğimin masum sinema salonlarına derin bir nostalji duydum. Doğup büyüdüğüm kasabada bir sinema vardı: Elhamra. En sevdiğim filmin adı "Dördüncü Alarm"dı. Bir salı günü okul çıkışı gitmiştim filme, suareye de kalmıştım. Annemle babam akşam yemeğine gitmeyince merak etmişlerdi, azar işitmiştim.

Çarşamba günü okulu ekip filmi iki kere daha seyrettikten sonra akşam yemeğine yetişebilmiştim. Perşembe günü okula gitmiş ama okul biter bitmez sinemaya koşmuş ve suarenin bir bölümünü seyretmiştim. Annemle babam polise haber vermiş olmalı ki, salona bir devriye polisi girip beni eve yollamıştı. Cuma günü sinemaya gitmem yasaklanmıştı, ama cumartesi gününün tamamını orada geçirmiştim, pazar günü de filmin son gösterim günüydü. Filmin konusu atlı itfaiye arabalarının yerini motorluların alışıydı. Dört itfaiye şirketi vardı. Üçünün atlı arabaları motorlularla değiştirilmiş, zavallı atlar da gaddar tiplere satılmıştı. Bir ekip hâlâ atlı arabayla çalışıyordu, ama günleri sayılıydı. Adamlar da, atlar da üzgündü. Sonra birden büyük bir yangın çıkıyordu. Birinci, ikinci ve üçüncü motorlu araçların son sürat yangına gidişini izliyorduk. Atlı itfaiye şirketinde kasvet hâkimdi. Sonra dördüncü alarm çalınıyordu –onları çağırıyordu– onlar da bir anda harekete geçiyor, atların koşumlarını takıyor ve dörtnala şehri katediyorlardı. Yangını söndürüyor, şehri kurtarıyor ve belediye başkanından imtiyaz alıyorlardı. Şimdi ise sahnede Ozamanides karımın poposuna müstehcen bir şeyler yazıyordu.

Çıplaklık –çıplaklığın heyecanı– karımın nostalji duygusunu yok mu etmişti? Nostalji –birbirine yakın gözlerine rağmen– karımın en çekici yönlerinden biriydi. Yaşanmış bir olayın anısını bir başka zamana zarafetle taşıma yeteneğine sahipti. Çıplak bir yabancı herkesin gözü önünde üstüne binmişken seviştiğimiz yerlerin herhangi birini, yaz yağmurunda tarihöncesi aşk, huzur ve güzellik vaatlerini duyduğumuz kiralık sahil evlerini hatırlıyor muydu acaba? Tiyatronun ortasında ayağa kalkıp dönsün diye bağırsa mıydım, aşk, mizah ve dinginlik adına dönsün diye haykırsa mıydım? Partilerden sonra karda araba kullanarak eve dönmenin güzel olduğunu düşündüm. Kar farlara doğru yağar, sanki saatte yüz elli kilometre yapıyormuşuz gibi bir his uyandırırdı. Partilerden sonra karda araba kullanarak eve dönmek güzeldi. Sonra oyuncular sıraya dizildiler ve soyunup aralarına katılmamızı teklif ettiler, daha doğrusu emrettiler.

Benim için bu bir görevdi. Başka türlü Bertha'yı anlamam mümkün olabilir miydi? Oldum olası çok hızlı soyunmuşumdur. Soyundum. Ancak bir sorun vardı. Cüzdanımı, saatimi ve araba anahtarlarını ne yapacaktım? Giysilerimle birlikte onları da bırakmak güvenli olmazdı. Bu yüzden değerli eşyalarımı sağ elimde tutarak çıplak halde koltukların arasından sahneye ilerlemeye başladım. Yaklaştığımda çıplak bir delikanlı yolumu kesip, "Emanetlerini bırak. Emanetler murdardır," diye bağırdı, daha doğrusu şarkı söyledi.

"Ama bunlar cüzdanım, saatim ve araba anahtarlarım," dedim.

"Emanetlerini bırak," diye tekrarladı şarkısını.

"Ama istasyondan eve arabayla gitmem lazım," dedim, "ayrıca altmış-yetmiş dolar da nakit var üzerimde."

"Emanetlerini bırak."

"Bırakamam, gerçekten bırakamam. Yiyip içmem, sonra da eve dönmem lazım."

"Emanetlerini bırak."

Sonra şarkıya birer birer hepsi katıldı, Bertha dahil. Toplu halde, "Emanetlerini bırak, emanetlerini bırak," diye şarkı söylüyorlardı.

İstenmeme duygusu bana daima çok acı vermiştir. Bir uzman buna açıklama getirebilirdi herhalde. Yankılanan bir duygudur ve benzer bütün deneyimlerin oluşturduğu bir zincire son halka olarak eklenir. Oyuncuların sesleri yüksek ve küçümseyiciydi; şehrin göbeğinde bir yerde anadan doğmaydım ve istenmiyordum; futbolda kaçırdığım topları, dayak yediğim kavgaları, yabancıların aşağılamalarını, kapalı kapılar ardındaki gülüşmeleri hatırlıyordum. Değerli eşyalarımı sağ elimde tutuyordum, gerçek kimliğim buydu. Hiçbiri yeri doldurulamaz değildi, ama öylece vazgeçmek özümü, yerde gördüğüm gölgemi, adımı reddetmek olacaktı.

Koltuğuma geri dönüp giyindim. O daracık yerde giyinmek kolay olmadı. Oyuncular hâlâ bağırıyordu. Mahvolmuş tiyatronun eğimli koridorundan yukarı yürüyüş yoğun anılar uyandırıyordu. *Kral Lear*'dan ve *Vişne Bahçesi*'nden sonra da aynı hafif tırmanışı gerçekleştirmiştim. Dışarı çıktım.

Kar hâlâ yağıyordu. Tipiye dönüşecek gibiydi. Tiyatronun önünde bir taksi kara saplanmıştı; onu görünce kar lastiklerim olduğunu hatırladım. Bu bende Ozamanides'le çıplak maiyetini tiksindirecek bir güven ve başarı duygusu yarattı; oysa ben ketlemelerimi teşhir etmiş değil, kişiliğimin harikulade pratik ve boyun eğmez bir yönünü bulmuş gibiydim. Rüzgâr karları yüzüme savuruyordu, işte bu şekilde, şarkı söyleyerek, araba anahtarlarımı şıkırdatarak istasyona yürüdüm.

Çev.: Roza Hakmen

Namuslu Kuyu Kazıcısı Artemis

Artemis suyun şifalı sesine bayılırdı, akan bütün suların sesine: dereler, oluklar, borular, çağlayanlar, musluklar. Baharda şelalenin sesini dinlemek için arabaya biner, yüz elli kilometre katedip Wakusha barajına giderdi. Bunda şaşılacak bir şey yoktu, çünkü Artemis kuyu kazıcısıydı ve su onun mesleğiydi, hem geçim kaynağı, hem tutkusuydu. Suyun uygarlığın kaynağı olduğunu düşünürdü. Umbria'da kuyular kuruduğunda terk edilmiş bir şehrin fotoğraflarını görmüştü. Kuraklık yüzünden katedraller, saraylar, çiftlik evleri hep boşaltılmıştı; kuraklık salgın hastalıktan, açlıktan ve savaştan daha büyük bir felaketti. Tıpkı suyun mecrasını aradığı gibi insanlar da suyu arardı. Dönemsel göçlerin sebebi su arayışıydı. İnsan büyük ölçüde suydu. Su insandı. Su sevgiydi. Su suydu.

Önce somut bilgileri aradan çıkaralım: Artemis gezegene dakikada altmış darbe vuran eski bir Smith&Mathewson darbeli sondaj makinesi kullanırdı. Feci bir patırtı çıkarırdı, hakkında iki şikâyette bulunulmuştu. Biri çok sinirli bir ev kadını, öteki de darbelerin veznini bozduğunu ileri süren eşcinsel bir şairdi. Artemis makinenin sesinden hoşlanırdı. Dul annesiyle birlikte şehrin bir

dış mahallesinde, Amerikan bayrağını dalgalandırmalarıyla dikkati çeken birkaç beyaz evden birinde otururdu. Bunlara çevre yollarında rastlamak mümkündür: bir araya gelmeleri için bir neden olmayan altı yedi küçük ev. Hiçbir dükkân, kilise, merkezi bir yapı yoktur. Üzerinde köpeklerin uyuduğu çimenlikler güzelce biçilmiş, her şey düzenlidir, ama her ev Amerikan bayrağını dalgalandırır. Bu yurtseverlik şevkini söz konusu ev sahiplerinin ülkelerinin zenginliğinden nasiplerini almış olmalarıyla açıklamak mümkün değildir. Almamışlardır çünkü. Bunlar kıt kanaat geçinen, paraya sıkışık, durmadan çalışan insanlardır. Ekonomimizden muhteşem biçimde yararlanmış olan insanlar görünüşe bakılırsa bayrağımıza bu tür bir tutkuyla bağlı değildir. Mesela Artemis'in –durmadan çalışan– annesinin bir bayrak direği, bir çiçekliğe saplanmış beş küçük bayrağı vardı, yedinci bayrağı da verandaya asılıydı.

Artemis'in adını artezyen kuyularıyla ilgili olduğu zannıyla babası koymuştu. Artemis namuslu av tanrıçasının adını taşıdığını öğrendiğinde yetişkin bir adamdı. Pek umursamamıştı, zaten herkes ona Art derdi. Hep iş tulumu giyer, kışın kafasına yünlü denizci beresi takardı. Yabancılara karşı köylülere özgü, kaba saba, utangaç bir tavır takınırdı; bunun yapmacık bir tavır olduğu söylenebilir, çünkü bol bol kitap okurdu, uyanık ve sorgulayan bir zihni vardı. Babası mesleğini çıraklıktan öğrenmiş, liseyi bitirmemişti. Tahsilli olmadığına hayıflanır, oğlunun ille üniversiteye gitmesini isterdi. Artemis eyaletin kuzeyinde Laketon adında küçük bir yüksekokula gitmiş ve mühendislik diploması almıştı. Ayrıca Lytle adında, son derece etkileyici bir hocası aracılığıyla edebiyatla tanışmıştı. Lytle'ın görünüşü sıradandı, ama yıllar boyunca öğrencilerine kitap okumak, kompozisyon yazmak, insanlığın tarihine dair en mahrem duygularını tartışmak konularında dayanılmaz bir arzu aşılamış hocalardandı. Artemis'le özel olarak ilgilenmiş, onu Swift, Donne ve Conrad okumaya teşvik etmişti. Artemis ders yılı boyunca dört kompozisyon yazmış, hocası hepsine bol keseden tam puan vermişti. Artemis'in nesir kulağı "kakofoni", "darbe", "zonklama", "gümbürtülü" gibi kelimelere iflah olmaz

düşkünlüğü yüzünden zedelenmişti. Bunun kaynağında belki de mesleği yatıyordu.

Lytle ona bir mühendislik dergisinde editör olarak iş aramasını tavsiye ettiğinde Artemis bu ihtimali ciddi ciddi düşündü, ama sonunda kuyu kazıcısı olmaya karar verdi. Kararını bir cumartesi günü babasıyla birlikte sondaj makinesini yanlarına alarak ilin güneyine, yeni inşa edilen büyük bir eve –bir malikâneye– gittiklerinde verdi. Evin bir yüzme havuzu ve yedi banyosu vardı, kuyudan dakikada on bir litre su geliyordu. Artemis kuyuyu otuz metre derinleştirmek üzere ev sahipleriyle anlaştı, ama bu durumda bile sadece dakikada yirmi üç litreye ulaşabildiler. Devasa, masraflı ve anlamsız ev ona mesleğinin önemini bir kez daha hatırlatmıştı. Su, su. (Sonuçta evin sahibi üst kattaki altı odayı yıkıp bir su deposu yaptırdı; depo haftada iki kez itfaiye tarafından dolduruluyordu.)

Artemis'in ekoloji bilgisi suyla sınırlıydı. Nisan ayında bir gün balığa gittiğinde South Branch'teki çağlayanlarda sabun köpükleri gördü. Bunların bir bölümü çalıştığı yere sızacaktı ister istemez. Yine nisan ayında Lakeside'daki ırmakta iki kiloluk bir alabalık tuttu. Bu coğrafyada olacak şey değildi; bekçiye uğrayıp avladığı balığı gösterdi, nasıl pişirilmesi gerekir, diye sordu. "Hiç zahmet edip pişirme o balığı," dedi bekçi. "DDT'den hastanelik olursun. Bu balıklar yenmiyor artık. Dört yıl kadar önce devlet ırmağın kıyılarına DDT sıktı, bütün zehir ırmağa aktı." Artemis kazdığı kuyulardan birinde DDT bulmuştu, bir diğerinde de akaryakıt izine rastlamıştı. Çevredeki bozulmaya dair algısı gelişmiş ve son derece gerçekçiydi. İçme suyu bulma sözleşmesi yaptığında bulamazsa ekmeğinden oluyordu. Artemis için çevre kirliliği hem insanların aptallığıyla açgözlülüğüne üzülmek hem de cebinin delinmesi anlamına geliyordu. Sadece iki kere başarısız olmuştu, ama ihtimaller ondan yana değildi, kimseden yana değildi.

Bir şey daha vardı: Artemis çubukla su arayanlara güvenmezdi. İl sınırları içinde birkaç adam, iki de kadın geçimlerini çatallı meyve ağacı dallarıyla yeraltı suyu tahminleri yaparak sağlıyordu. Meyve tek çekirdekli bir meyve olmalıydı. Örneğin elma dalı işe yaramaz-

dı. Meyve dalıyla kâhinin ruhu bir yer belirlediğinde Artemis kuyu kazmak üzere işe alınırdı. Artemis'in deneyiminde kâhinlerin isabet oranı düşüktü, nadiren yeterli bir su rezervi bulurlardı, ama işin içine bir tür sihir karışması onları dayanılmaz kılıyordu herhalde. Su ararken bazı insanlar sihirbazı mühendise tercih ediyorlardı. Sihir bilgiden üstün olsaydı her şey ne kadar basit olurdu: su, su.

Artemis sık sık evlenme teklif eden erkeklerdendi, ama otuz yaşına geldiğinde hâlâ bir karısı yoktu. Yaklaşık bir yıl boyunca Macklin'lerin kızıyla çıkmıştı. Sevgiliydiler, ama Artemis evlenme teklif ettiğinde kız onu terk edip zengin olduğu için Jack Bascomb'la evlenmişti. Öyle söylemişti. Artemis bir ay kadar üzüldükten sonra Maple Avenue'da oturan, banka veznedarı, kocasından boşanmış Maria Petroni'yle çıkmaya başladı. Tam bilmiyordu, ama Maria'nın kendisinden büyük olduğunu sanıyordu. Artemis'in evliliğe ilişkin fikirleri romantik ve biraz çocuksuydu; karısının terütaze bir bakire olması gerektiği kanısındaydı. Maria öyle değildi. Bol bol içen, şehvetli bir kadındı, birlikte geçirdikleri vaktin çoğu yatakta geçiyordu. Bir gece yarısı ya da sabaha karşı Artemis onun yanında uyandı ve hayatını gözden geçirdi. Otuz yaşındaydı, hâlâ karısı yoktu. Neredeyse iki yıldır Maria'yla birlikteydi. Onu uyandırmadan önce Maria'nın ne kadar esprili, iyi yürekli, tutkulu ve uysal olduğunu düşündü. Poposunu okşarken onu sevdiğini düşündü. Poposu gerçek olamayacak kadar güzeldi. Margarin ambalajlarındaki kıza benzeyen saf ve temiz bir genç kızın hayali hâlâ kafasının bir köşesinde duruyordu, ama o kız neredeydi, ne zaman ortaya çıkacaktı? Kendini mi kandırıyordu? Hayatında görmediği biri uğruna Maria'yı hor görmekle hata mı ediyordu? Maria uyandığında Artemis ona evlenme teklif etti.

"Seninle evlenemem sevgilim," dedi Maria.

"Niye? Daha genç bir erkek mi istiyorsun?"

"Evet sevgilim, ama bir değil, yedi erkek istiyorum, peş peşe."

"Ya," dedi Artemis.

"Söylemem lazım. Yaptım bunu. Seninle tanışmadan önceydi. Tanıdığım en yakışıklı yedi erkeği akşam yemeğine davet ettim.

Hiçbiri evli değildi. İkisi evlenip boşanmıştı. Kotletpane pişirdim. Bol bol içki vardı, sonra hepimiz soyunduk. Ben öyle istedim. İşlerini bitirdiklerinde kendimi kirlenmiş, yoz ya da rezil hissetmedim. Hiç kötü bir şey hissetmedim. Bu anlattığım seni iğrendiriyor mu?"

"İğrendirmiyor aslında. Sen tanıdığım en temiz insanlardan birisin. Seni öyle düşünüyorum ben."

"Sen delisin sevgilim," dedi Maria.

Artemis yataktan kalktı, giyindi, Maria'ya bir iyi geceler öpücüğü verdi, ama aralarında daha fazla bir şey de olmadı. Onunla bir süre daha görüştü, ama sonra Maria'nın sadakat dönemi bitmiş olacak ki, başka erkeklerle birlikte olduğunu tahmin etti. O da margarin ambalajındaki kız kadar saf ve temiz bir genç kız aramaya devam etti.

Sonbahar başlarıydı, Artemis, Olmstead Road'da eski bir ev için kuyu kazıyordu. İlk kuyu kurumak üzereydi. Evin sahibi olan Filler'lar ona metre başına doksan dolar ödüyorlardı, o sıralar rayiç buydu. Araziyi biliyordu, su bulacağından kuşkusu yoktu. Motoru çalıştırdıktan sonra kamyonun ön tarafına geçip oturdu ve kitap okumaya koyuldu. Mrs. Filler evden çıkıp kamyona geldi, bir kahve içmek istemez mi, diye sordu. Artemis mümkün olduğu kadar kibarca reddetti. Mrs. Filler hiç fena sayılmazdı, ama daha bu işe ilk başladığı zamanlarda, ev kadınlarına bulaşmamaya karar vermişti. O margarin ambalajındaki kızla evlenmek istiyordu. Öğlen yemek çantasını açtı, bir sandviçi yarılamak üzereyken Mrs. Filler tekrar kamyona geldi. "Sana nefis bir hamburger pişirdim," dedim.

"Ya, ama almayayım, teşekkür ederim hanımefendi," dedi Artemis. "Yanımda üç sandviç var." Resmen hanımefendi dedi, bazen "hay aksi" de derdi, oysa okuduğu, hem de ilgiyle okuduğu kitap Aldous Huxley'nindi.

"Geleceksin," dedi Mrs. Filler. "İtiraz kabul etmiyorum." Kamyonun kapısını açtı, Artemis de inip onunla birlikte evin arka kapısına gitti.

Mrs. Filler iri popolu, iri göğüslü, şen suratlı bir kadındı, saçlarını da boyuyordu herhalde, çünkü grilerle maviler birbirine

karışmıştı. Mutfak masasında ona bir yer hazırlamıştı; Artemis hamburgerini yerken o da karşısına geçip oturdu. Artemis'e doğrudan hayat hikâyesini anlattı; o zamanlar ABD'de âdet böyleydi. Evansville Indiana'da doğmuş, Evansville North Lisesi'ni bitirmiş ve lise sonda elmaçiçeği kraliçesi seçilmişti. Sonra Bloomington Üniversitesi'nde okumaya başlamıştı, yaşça kendisinden büyük olan Mr. Filler üniversitede hocaydı. Bloomington'dan Syracuse'a, sonra da Paris'e taşınmışlar, Mr. Filler orada meşhur olmuştu.

"Hangi konuda meşhur?" diye sordu Artemis.

"Nasıl yani, kocamın adını hiç duymadın mı?" dedi Mrs. Filler. "J.P. Filler. Meşhur bir yazardır."

"Neler yazdı?" diye sordu Artemis.

"Aslında çok şey yazdı," dedi Mrs. Filler, "ama Bok'la meşhur oldu."

Artemis güldü, Artemis kızardı. "Kitabın adı ne?" diye sordu.

"Bok," dedi Mrs. Filler. "Kitabın adı Bok. Hiç duymamış olmana şaşırdım. Beş yüz bin filan sattı."

"Şaka yapıyorsunuz," dedi Artemis.

"Hayır, ciddi," dedi Mrs. Filler. "Gel benimle. Göstereyim sana."

Artemis, Mrs. Filler'ın peşinden mutfaktan çıkarak birkaç odadan geçti, ev o güne kadar gördüğü evlerden çok daha zengin ve konforluydu. Mrs. Filler bir kütüphaneden adı Bok olan bir kitap çekip aldı. "Yüce Tanrım," dedi Artemis, "nasıl oldu da böyle bir kitap yazdı?"

"Şöyle oldu," dedi Mrs. Filler; "Syracuse'dayken edebiyatta anarşi konulu bir araştırma için burs kazandı. Bir yıl izin aldı. Paris'e o zaman gittik. Herkesi ilgilendiren bir konuda bir kitap yazmak istiyordu, seks gibi, ama o bursu kazandığında seksle ilgili yazılabilecek her şey yazılmıştı zaten. Sonra bu fikir geldi aklına. Ne de olsa evrensel bir konuydu. Öyle söylüyordu. Herkesi ilgilendiren bir şeydi. Kralları da, devlet başkanlarını da, denizdeki gemicileri de ilgilendiren bir şeydi. Ateş, su, toprak ve hava kadar önemliydi. Bazı insanlar hakkında kitap yazılacak kadar incelikli bir konu olmadığını düşünebilir, ama o incelikten nefret eder, zaten

günümüzde satılan kitapları düşünürsen Bok çok nezih sayılır. Hiç duymamana şaşırdım. On iki dile çevrildi. Bak." Mrs. Filler'ın işaret ettiği rafa bakınca Artemis Merde, Kaka ve говно başlıklarını okudu. "İstersen sana karton kapaklı bir kopyasını verebilirim," dedi Mrs. Filler.

"Okumak isterim," dedi Artemis.

Mrs. Filler bir dolaptan karton kapaklı bir kitap çıkardı. "Keşke kendisi burada olsaydı. Seve seve imzalardı kitabı sana, ama İngiltere'de şu an. Çok seyahat eder."

"Teşekkür ederim hanımefendi," dedi Artemis. "Yemek için de, kitap için de teşekkürler. İşimin başına dönmem lazım."

Artemis motoru kontrol etti, kamyona bindi ve Huxley'yi bırakıp J.P. Filler'ı eline aldı. Kitabı ilgiyle okuyordu, ama inanama duygusu inatçıydı ve ağır basıyordu. Artemis üniversiteye gidip gelme dışında hiç yolculuk yapmamıştı; buna rağmen kendini sık sık bir seyyah gibi, yabancıların arasındaymış gibi hissederdi. O anda Çin'de bir sokakta yürüyor olsa, kendini ancak bu kadar yabancı hissedebilirdi; bir adamın dışkı hakkında kitap yazdığı için zengin ve saygın olduğu bir dünyada yaşadığını anlamaya çalışıyordu.

Kitabın konusu buydu: kaka. Akla gelebilecek her şekilde, boyutta ve renkte kakalar; ayrıca bol bol tuvalet tasvirleri. Filler epey seyahat etmişti. Yeni Delhi'nin tuvaletleri, Kahire'nin tuvaletleri vardı; Papa'nın Vatikan'daki dairesiyle Tokyo'daki İmparatorluk Sarayı'nın tuvaletini ya hayal etmişti ya da gezmişti. Lirik doğa tasvirleri de vardı: İspanya'da bir limon bahçesinde ishal, Nepal'de bir dağ geçidinde kabızlık, Yunan adalarında dizanteri. Hiç sıkıcı bir kitap sayılmazdı aslında ve Mrs. Filler'ın dediği gibi kesinlikle evrenseldi, ama Artemis kendini yanlışlıkla Çin'e ya da ona benzer bir ülkeye düşmüş gibi hissediyordu hâlâ. Kibarlık budalası değildi, ama konuşurken kibar bir dil kullanırdı. Bir kuyu fosseptiğe fazla yaklaştığında tehlikeden "dışkı maddesi" diye söz ederdi. Maria'yla "oral seksi" (kendi ifadesi) birçok kez denemişti, ama bu performansları saymak ve teknikleri ayrıntılarıyla hatırlamak onun gözünde deneyimin değerini düşürürdü. Cinsel coşkunun

muazzamlığı ve derinliğiyle gözlemi aşan bir zirvesi olduğunu düşünürdü. Kitabı saat beşi biraz geçe bitirdi. Yağmur yağacak gibiydi. Motoru kapadı, üzerine bir muşamba örttü ve evine gitti. Bir bataklıktan geçerken Bok'u fırlatıp attı. Saklamak istemiyordu, annesine açıklama yapmakta zorlanırdı, zaten bir daha okumak da istemiyordu kitabı.

Ertesi gün yağmur yağdı, Artemis çok ıslandı. Sondaj makinesi gevşiyordu, sabahın büyük bölümünü onu sıkıştırmakla geçirdi. Mrs. Filler, Artemis hastalanacak diye endişeleniyordu. Önce bir havlu getirdi ona. "Üşüteceksin, soğuktan öleceksin, canım benim," dedi. "Ah, şu saçlara bak, kıvır kıvır." Daha sonra elinde şemsiyeyle bir fincan çay getirdi. Eve gelip üstünü değişsin diye ısrar etti. Artemis makinenin başından ayrılamayacağını söyledi.

"Zaten," dedi, "ben hiç üşütmem." Bunu söyler söylemez hapşırmaya başladı. Mrs. Filler ya içeri girsin ya da kendi evine gitsin diye ısrar ediyordu. Artemis rahatsızdı, saat ikiye doğru pes etti. Mrs. Filler haklıydı. Akşam yemeği saati geldiğinde boğazı ağrıyordu. Kafası bulanıktı. İki aspirin alıp saat dokuz civarında yattı. Gece yarısını biraz geçe yüksek ateşle, bir terleyip bir titreyerek uyandı. Tuhaftır, ateşe tepkisi bir çocuğun duygusal tavrını takınmak oldu. Fetüs pozisyonunda kıvrılıp ellerini dizlerinin arasına soktu; kâh terliyor, kâh tir tir titriyordu. Kendini yalnız ama korunaklı, sorumsuz ve rahat hissediyordu. Sanki babası yaşıyordu; işten eve döndüğünde ona elektrikli treni için yeni bir şalter ya da olta takımı için bir zoka getirecekti. Annesi kahvaltısını getirip ateşini ölçtü. Otuz dokuz buçuk derece ateşi vardı, sabahı uyuklayarak geçirdi.

Öğlen annesi gelip aşağıda onu görmek isteyen bir hanım olduğunu haber verdi. Çorba getirmişti. Artemis kimseyi görmek istemediğini söyledi, ama annesi ikna olmamıştı. Hanım müşterisiydi. İyi niyetliydi. Geri çevirmek ayıp olurdu. Artemis'in direnecek gücü yoktu; birkaç dakika sonra Mrs. Filler eşikte boy gösterdi, elinde çorba dolu bir kavanoz vardı. "Dedim ona hastalanacak diye, dün söyledim."

"Ben yan komşuya gidip aspirinleri var mı diye sorayım," dedi annesi. "Bizdekiler bitti." Annesi odadan çıkınca Mrs. Filler kapıyı kapattı.

"Ah zavallıcığım benim," dedi. "Yazık sana."

"Üşüttüm sadece," dedi Artemis. "Ben asla hastalanmam."

"Ama hastasın işte," dedi Mrs. Filler. "Hastasın, söylemiştim hastalanacağını sana. Ah akılsız çocuk." Mrs. Filler'ın sesi titriyordu, yatağın kenarına oturup Artemis'in alnını okşadı. "Eve girseydin şimdi işinin başında çekiç sallıyor olacaktın." Alnından sonra göğsünü, omuzlarını okşadı, sonra yatak örtüsünün altına elini sokup Artemis'in pijama giyme alışkanlığı olmadığından turnayı gözünden vurdu. "Ah ne kadar tatlısın," dedi Mrs. Filler. "Hep bu kadar çabuk mu sertleşirsin? Ne kadar sert." Artemis inledi, Mrs. Filler işe koyuldu. Sonra Artemis'in sırtı yay gibi büküldü, ağzından boğuk bir haykırış çıktı. Boşaltımının çizdiği yörünge maytap ateşlerini andırıyordu; havai fişeklerin bizi büyülemesi bu şekilde açıklanabilir belki. Sonra sokak kapısının açıldığını duydular; Mrs. Filler yataktan kalkıp pencerenin önündeki bir iskemleye oturdu. Yüzü kıpkırmızıydı, sesli sesli nefes alıyordu.

"Bir tek bebek aspirinleri varmış," dedi annesi. "Pembe renkli, ama yeterli miktarda alırsan işe yarar herhalde."

"İsterseniz eczaneye gidip aspirin alabilirsiniz," dedi Mrs. Filler. "Ben siz yokken burada beklerim."

"Ben araba kullanmayı bilmiyorum," dedi Artemis'in annesi. "Tuhaf, değil mi? Bu devirde. Hiç öğrenmedim araba kullanmayı." Mrs. Filler yürüyerek gidebileceğini söylemek üzereyken niyetinin açığa çıkabileceğini düşündü. "Eczaneye telefon edip getirebilirler mi diye soracağım," dedi Artemis'in annesi ve odadan çıkıp kapıyı açık bıraktı. Telefon koridordaydı, Mrs. Filler iskemlesinden kalkmadı. Birkaç dakika daha oturduktan sonra sahte bir neşeyle Artemis'le vedalaştı.

"Hadi çabuk iyileş," dedi, "sonra gel bana güzel bir kuyu kaz."

Artemis üç gün sonra işe döndü. Mrs. Filler ortalıkta yoktu, ama saat on bir civarında elinde alışveriş torbalarıyla döndü. Öğlen,

Artemis yemek çantasını açarken Mrs. Filler elinde bir tepsiyle evden çıktı, tepside dumanlar tüten iki kahverengi içecek vardı. "Sana sıcak içki getirdim," dedi. Artemis kamyonun kapısını açtı, o da geçip yanına oturdu.

"İçinde viski mi var?" diye sordu Artemis.

"Azıcık," dedi Mrs. Filler. "Daha çok çay ve limon. İyi gelir." Artemis içkisini tattı ve hayatında bu kadar sert bir şey içmediğini düşündü. "Kocamın kitabını okudun mu?" diye sordu Mrs. Filler.

Artemis kurnazlık edip, "Bir göz attım," dedi. "Anlamadım. Yani o konuda niye kitap yazdığını anlamadım. Pek kitap okumam ben, ama daha kötü kitaplar vardır herhalde. Benim en nefret ettiğim kitaplar insanların ortalıkta dolaşıp sigara yakmaktan, 'iyi günler' türünden bir şeyler söylemekten başka şey yapmadığı kitaplar. Öyle dolaşıyorlar sadece. Ben bir kitap okuduğumda içinde depremler, keşifler, dev dalgalar olsun isterim. Ortalıkta dolaşıp kapıları açan insanları okumak istemem."

"Ah, akılsız çocuk," dedi Mrs. Filler. "Hiçbir şeyden haberin yok."

"Otuz yaşındayım ben," dedi Artemis, "ayrıca kuyu kazmayı biliyorum."

"Ama benim ne istediğimi bilmiyorsun," dedi Mrs. Filler.

"Kuyu istiyorsunuz herhalde," dedi Artemis. "Dakikada üç yüz seksen litre. İyi içme suyu."

"Ondan bahsetmiyorum. Şu anda istediğim şeyi söylüyorum."

Artemis hafifçe kaykılıp pantolonunu çözdü. Mrs. Filler başını eğdi; tohuma ya da suya eğilen bir kuşu andıran tuhaf bir hareketti. "Vay canına, çok iyi," dedi Artemis, "harika. Geleceğim zaman haber vereyim mi?" Mrs. Filler başını iki yana salladı. "Gümbür gümbür geliyor," dedi Artemis. "Az kaldı, geliyor. Tutayım mı?" Mrs. Filler başını iki yana salladı. "Eyvah," diye bağırdı Artemis. "Eyvah." Artemis'in yataktaki dezavantajlarından biri zirve anında, "Eyvah, eyvah, eyvah," diye bağırmasıydı. Maria bu konuda sık sık şikâyet etmişti. "Eyvah," diye bağırdı Artemis. Görkemli bir doyuma ulaşırken "Eyvah, eyvah, eyvah," diye bağırdı. "Vay canına,

harikaydı," dedi, "gerçekten harikaydı. Ama sağlığa zararlı herhalde. Yani sürekli yaparsanız kambur olursunuz."

Mrs. Filler onu sevgiyle öpüp, "Delisin sen," dedi. Artemis aynı lafı daha önce de duymuştu. Sandviçlerinden birini Mrs. Filler'a verdi.

Sondaj makinesi yüz metreye ulaşmıştı. Ertesi gün Artemis çekici çekip suyu ölçen silindiri aşağı indirdi. Su çamurluydu ama sabunlu değildi, dakikada yetmiş beş litre kadar olduğunu tahmin etti. Mrs. Filler evden çıkıp geldiğinde ona haberi verdi. Mrs. Filler memnun görünmüyordu. Yüzü şişmiş, gözleri kızarmıştı. "Bir altı yedi metre kadar daha kazacağım," dedi Artemis. "İyi bir kuyunuz olacak."

"Sonra gideceksin," dedi Mrs. Filler, "bir daha da geri gelmeyeceksin." Ağlamaya başladı.

"Ağlamayın," dedi Artemis. "Lütfen ağlamayın Mrs. Filler. Kadınların ağlamasına hiç dayanamam."

"Âşık oldum ben," dedi Mrs. Filler hıçkırarak.

"Sizin gibi hoş bir kadın sık sık âşık oluyordur herhalde," dedi Artemis.

"Ben sana âşık oldum," dedi Mrs. Filler. "Daha önce hiç başıma gelmedi. Sabah beşte uyanıp seni beklemeye başlıyorum. Altı, yedi, sekiz. İşkence gibi. Sensiz yaşayamam."

"Peki ya kocanız?" diye sordu Artemis neşeli bir tonda.

"Haberi var," dedi Mrs. Filler hıçkırarak. "Londra'da şimdi. Dün gece aradım onu. Söyledim. Karısı başka birine âşıkken onun sevgi dolu bir eş bulmayı bekleyerek eve dönmesi haksızlık olur gibi geldi."

"Ne dedi?"

"Hiçbir şey demedi. Telefonu kapadı. Bu akşam geliyor. Saat beşte uçağı karşılamaya gideceğim. Seni seviyorum. Seni seviyorum. Seni seviyorum."

"Her neyse, ben şimdi işimin başına dönmek zorundayım hanımefendi," dedi Artemis, en köylü tavrıyla. "Siz şimdi eve gidin, biraz dinlenin." Mrs. Filler dönüp eve yöneldi. Artemis kadını

teselli etmek isterdi –üzüntünün her türlüsü onu kahrederdi–, ama yapacağı herhangi bir şeyin tehlikeli olacağını biliyordu. Makineyi tekrar çalıştırıp yedi metre daha kazdı; tahmininee dakikada yüz on litreye ulaşmıştı. Saat üç buçukta Mrs. Filler arabasına binip gitti. Yanından geçerken Artemis'e kaşlarını çatarak baktı. O gider gitmez Artemis süratle hareket etti. Kuyuyu örttü, sondaj makinesini kamyona yükledi ve evine gitti. O gece saat dokuz civarında telefon çaldı. Hiç açmamayı ya da annesinden açmasını rica etmeyi düşündü, ama annesi televizyon seyrediyordu, bir kuyu kazıcısı olarak da sorumlulukları vardı. "Yaklaşık dakikada yüz otuz litreniz var," dedi. "Pompayı Haversham takacak. Bir depoya daha ihtiyacınız olur mu bilmem. Haversham'a sorabilirsiniz. Hoşça kalın."

Ertesi gün yanına tüfeğini ve sandviçlerini alarak şehrin kuzeyindeki ormana gitti. Pek iyi bir kuş avcısı değildi, fazla kuş da yoktu, ama ormanda, çayırlarda yürümek, taş duvarlara tırmanmak hoşuna gidiyordu. Eve döndüğünde annesi, "Yine geldi," dedi. "O hanım. Sana bir hediye getirdi." Verdiği kutuda üç ipek gömlekle bir aşk mektubu vardı. Aynı akşam daha geç saatte telefon çaldığında annesine yok dedirtti. Arayan Mrs. Filler'dı elbette. Artemis kaç yıldır tatile çıkmamıştı, seyahat etme vakti gelmişti belli ki. Sabah kasabada bir seyahat acentesine gitti.

Acente karanlık bir sokakta karanlık, küçük bir ofisti; duvarlarda kumsalların, katedrallerin ve âşık çiftlerin olduğu rengârenk posterler asılıydı. Acentenin sahibi kır saçlı bir kadındı. Masasının arkasındaki duvarda bir yazı vardı: SEYAHAT ACENTESİ AÇMAK İÇİN DELİ OLMAK GEREKİR. Kadın bitkin görünüyordu, sesi yaşlılıktan, viskiden ya da sigaradan çatlamıştı. Sürekli sigara içiyordu. İki kere küllükte yanan sigara varken yenisini yaktı. Artemis beş yüz dolar harcayabileceğini, iki hafta kadar tatil yapmak istediğini söyledi. "Paris'i, Londra'yı ve Disneyland'i görmüşsünüzdür herhalde," dedi kadın. "Herkes gördü oraları. Tokyo var tabii, ama duyduğuma göre yolculuk çok yorucuymuş. Boeing 707'yle on yedi saat, Fairbanks'te ikmal için duruyor. Bu aralar Rusya'ya giden müşteriler çok memnun dönüyor. Şöyle

bir paket." Kadın Artemis'e bir dosya uzattı. "Üç yüz yirmi sekiz dolara Moskova'ya gidiş dönüş ekonomi bileti, on iki gece birinci sınıf otelde konaklama, bütün yemekler, hokey, bale, opera, tiyatro biletleri ve halka açık yüzme havuzuna giriş kartı. Leningrad ve Kiev gezileri isteğe bağlı." Artemis başka ne önerebileceğini sordu kadına. "İrlanda var aslında," dedi kadın, "ama şu ara yağmurlu. Neredeyse on gündür Londra'ya uçak inmedi. Liverpool'a iniyor, trenle devam ediliyor. Roma soğuk. Paris de öyle. Mısır'a gitmek üç gün sürüyor. İki haftalığına Pasifik adaları olmaz, ama Karayipler'e gidebilirsiniz, gerçi rezervasyon çok zor yapılıyor. Herhalde hediyelik eşya almak istersiniz, Rusya'da alınacak pek bir şey yok."

"Ben bir şey almak istemiyorum," dedi Artemis. "Sadece seyahat etmek istiyorum."

"Siz beni dinleyin," dedi kadın, "Rusya'ya gidin."

Rusya, Artemis'e Mr. ve Mrs. Filler'la arasına koyacağı en uzak mesafe gibi geldi. Annesinin kılı kıpırdamadı. Yedi Amerikan bayrağı olan çoğu kadın itiraz ederdi, ama o, "Nereye istersen git evladım. Bir değişikliği hak ettin," dedi sadece. Vize ve pasaport işlemleri bir hafta sürdü; Artemis hoş bir akşam vakti, saat sekizde Kennedy havalimanından Moskova'ya uçacak olan Aeroflot'a bindi. Diğer yolcuların çoğu Japondu, İngilizce bilmiyorlardı; uzun ve yalnız bir yolculuktu.

Moskova'da yağmur yağıyordu, dolayısıyla Artemis hoşlandığı sesi duydu: yağmur sesi. Japonlar Rusça biliyordu, onların peşinden pisti geçip terminale gitti, kuyruğa girdiler. Kuyruk yavaş ilerliyordu; bir saat, belki daha fazla bekledikten sonra hoş bir genç kadın yanına gelip, "Siz Mr. Artemis Bucklin misiniz?" diye sordu. "Size bir müjdem var. Gelin benimle." Kadın Artemis'in bagajını buldu, gümrük ve pasaport kontrolden kuyruğa girmeden geçtiler. Büyük, siyah bir araba onları bekliyordu. "Önce otelinize gideceğiz," dedi kadın. Belirgin bir İngiliz aksanıyla konuşuyordu. "Sonra Bolşoy'a gideceğiz, sayın başbakanımız Nikita Sergeyeviç Kruşçev Amerikan proletaryasının bir temsilcisi olarak sizi bizzat ağırlamak istiyor. Güzel ülkemizi ziyarete çok değişik meslekler-

den insanlar gelir, ama ilk kuyu kazıcısı sizsiniz." Kadının sesi şarkı söyler gibi çıkıyordu, müjdesinden pek memnundu. Artemis'in kafası karışmıştı, yorgun ve pisti. Arabanın penceresinden dışarı baktığında başbakanın bir ağaca çivilenmiş devasa bir portresini gördü. Korkuyordu.

Niye korkuyordu? Zengin, nüfuzlu insanlara kuyular kazmış, onlarla korkmadan, utanmadan tanışmıştı. Kruşçev kurnazlığı, enerjisi ve şansı sayesinde iki yüz milyonu aşkın bir nüfusa hâkim olmuş bir köylüydü sadece. Mesele de buydu zaten; araba şehre yaklaşırken Kruşçev'in portresi ekmek fırınlarından, büyük mağazalardan, lamba direklerinden Artemis'e bakıyordu. Moskova ırmağının üzerindeki bir köprüde rüzgâr Kruşçev flamalarını dalgalandırıyordu. Mayakovski meydanında Kruşçev'in iri, ışıklandırılmış bir portresi metroya koşuşturan evlatlarına gülümsüyordu.

Artemis, Ukrayna adlı bir otele götürüldü. "Geç kaldık," dedi genç kadın.

"Ben yıkanıp tıraş olmadan hiçbir yere gidemem," dedi Artemis. "Bu halde bir yere gidemem. Ayrıca bir şeyler yemek istiyorum."

"Siz çıkıp hazırlanın," dedi genç kadın, "yemek salonunda buluşuruz. Tavuk sever misiniz?"

Artemis odasına çıkıp küvetin sıcak su musluğunu açtı. Tahmin edilebileceği gibi hiçbir şey olmadı. Soğuk suyla tıraş oldu; tam giyinmeye başlamışken sıcak su musluğu ani bir patırtıyla paslı ve kaynar su püskürtmeye başladı. Artemis bu suda yıkanıp giyindi ve aşağı indi. Genç kadın yemek salonunda bir masada oturuyordu; Artemis'in yemeği onu bekliyordu. Genç kadın lütfedip bir karafa votka söylemişti, Artemis tavuğunu yemeden votkanın tamamını devirdi. "Sizi sıkıştırmak istemiyorum," dedi genç kadın, "ama geç kalacağız. Açıklamaya çalışayım. Bugün Stavitski çarpışmasının ellinci yıldönümü. Bolşoy tiyatrosuna gideceğiz, siz başkanlık heyetiyle birlikte oturacaksınız. Ben yanınızda oturamayacağım, dolayısıyla söylenenlerden pek bir şey anlamayacaksınız. Konuşmalar yapılacak. Sonra, konuşmalar bittiğinde sahnenin arka tarafında bir resepsiyon verilecek, Sayın Başbakan Nikita Sergeyeviç Kruşçev

Amerikan proletaryasının bir üyesi sıfatıyla size Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'ne hoş geldiniz diyecek. Gitmemiz lazım."

Aynı arabayla şoförü onları bekliyordu; Artemis, Ukrayna otelinden Bolşoy'a kadar az sonra tanışacağı adamın yetmiş portresini saydı. Bolşoy'a arka kapıların birinden girdiler. Artemis doğrudan sahneye çıkarıldı; konuşmalar başlamıştı. Kutlama televizyonda yayımlanıyordu, ışıklar yüzünden sahne bir çöl kadar sıcaktı; sahnenin iki yanındaki plastik palmiye ağaçları da bu yanılsamayı pekiştiriyordu. Artemis söylenenlerden hiçbir şey anlamıyordu, etrafına bakıp başbakanı görmeye çalıştı. Şeref locasında değildi. Orada çok yaşlı iki kadın vardı sadece. Konuşmalarla geçen bir saatin sonunda Artemis'in kaygısı can sıkıntısına ve dolu mesanenin sıkıntısına dönüştü. İkinci saatin sonunda sadece uykusu vardı. Sonra tören bitti. Sahne arkasında kokteyl düzenlenmişti; talimatlara uyarak oraya gitti, dehşetengiz Kruşçev'in boy göstermesini bekliyordu, ama başbakan ortalıkta görünmüyordu; Artemis gelip gelmeyeceğini sorduğunda cevap alamadı. Bir sandviç yedi, bir kadeh şarap içti. Kimse onunla konuşmuyordu. Bacaklarını biraz hareket ettirebilmek için Bolşoy'dan otele yürümeye karar verdi. Tiyatrodan çıkar çıkmaz bir polis onu durdurdu. Artemis tekrar tekrar otelinin adını söyleyip parmağıyla ayakkabılarını işaret ediyordu; polis anlayınca ona yolu tarif etti. Artemis yürümeye başladı. Arabanın geçtiği yollardan yürüyormuş gibi geliyordu ona ama Kruşçev'in bütün portreleri yok olmuştu. Fırınlardan, lamba direklerinden, duvarlardan bakıp gülümseyen onca portrenin hiçbiri yoktu. Yolunu kaybettiğini düşünürken Moskova ırmağının üstündeki, flamalarıyla hatırladığı köprüye geldi. Flamalar yoktu. Otele vardığında gözleri lobideki iri Kruşçev portresini aradı. Yoktu. O da, kendinden önceki birçok turist gibi gerçek dışılığın hüznüyle yabancı bir ülkede yabancı bir odaya çıktı. Kruşçev'in azledildiğini nereden bilebilirdi?

Sabah yemek salonunda kahvaltısını ederken bir İngiliz ona olanları anlattı. Ayrıca bir tercümana ihtiyacı varsa turizm bürosuna değil, Merkezi Hükümet Ajansı'na gitmesini önerdi Artemis'e.

Bir kartvizitin üzerine Kiril alfabesiyle bir adres yazdı. Garsonlara işgüzarlıkla Rusça emirler yağdırıyordu, Artemis akıcı konuşmasından etkilenmişti, oysa aslında yedi dilde sahanda yumurta ve içki ısmarlayabilen, ama sadece bir tek dilde birden ona kadar sayabilen turistlerdendi.

Otelin önünde taksiler duruyordu; Artemis adresi şoförlerden birine verdi. Bolşoy'a giderken geçtikleri yoldan geçiyorlardı; Artemis, Kruşçev'in bütün portrelerinin iki, en fazla üç saatte kaldırılmış olduğunu doğruladı. Yüzlerce kişi çalışmış olmalıydı. Gittikleri adres Rusçanın yanı sıra İngilizce bir tabelası da olan pis ve karanlık bir ofis binasıydı. Artemis külüstür bir merdiveni tırmanıp kapitone bir kapıya vardı. Niye kapitoneydi? Sessiz olsun diye mi? Çılgınlıktan mı? Kapıyı açınca aydınlık bir ofise girdi, çok alımlı bir genç kadına Moskova'da kendisini gezdirecek bir tercüman istediğini söyledi.

Ruslar ışıklandırma meselesini halledememişti belli ki. Ya çok fazla ışık oluyordu ya da çok az; genç kadın feci bir ışığın altındaydı. Ne var ki o ışıkta bile çok güzeldi ya da Artemis'e öyle geliyordu. Kruşçev'in yüzlerce portresi üç saatte yok olabiliyorsa Artemis üç dakikada âşık olamaz mıydı? Olmuştu görünüşe bakılırsa. Kadın yaklaşık bir altmış beş boyundaydı. Artemis'in boyu bir seksendi, yani boyu boyuna uygundu, bunun önemli olduğunu tecrübeyle biliyordu. Kadının alnı, kafasının şekli harikuladeydi, başını hafifçe yukarı kalkık tutuyordu, kendinden uzun boylu insanlarla konuşmaya alışkınmış gibi. Biçimli göğüslerini ortaya çıkaran dar bir kazak vardı üzerinde, eteği de dardı. Ofisten o sorumluymuş gibi görünüyordu, ama görünür yetki ve sorumluluğuna rağmen tavrında en ufak bir saldırganlık yoktu. İnanılmaz derecede kadınsıydı. Onu o yapan iki özelliği vardı: bir genç kız havası ve başını hızla hareket ettirişi. Kendinden çok daha genç birinin değişkenliğine, bir ruh halinden diğerine geçebilme kapasitesine sahipmiş gibi görünüyordu. (Artemis daha sonra onun otuz iki yaşında olduğunu öğrendi.) Başını görüş alanı darmış gibi hareket ettiriyor, genel manzaraya değil, tek tek nesnelere çeviriyordu. Aslında görüş alanı

dar değildi, ama Artemis'in edindiği izlenim buydu. Görünüşünde bir nostalji, büyüleyici, kadınsı bir geçmiş duygusu vardı. "Sizi Mrs. Kosiev gezdirecek," dedi. "Taksi ücretleri hariç yirmi üç ruble." Aksanı Artemis'i havalimanında karşılayan kadının aksanının tıpatıp aynısıydı. (Artemis bunu hiç öğrenmeyecekti, ama ikisi de İngilizceyi Leningrad Üniversitesi'nde sonradan komünist olmuş bir İngiliz dadı tarafından hazırlanmış bir teyp kaydından öğrenmişti.)

Artemis bu yabancı ülkenin hiçbir âdetini bilmiyordu, ama şansını denemeye karar verdi. "Sizi akşam yemeğine davet edebilir miyim?" diye sordu.

Kadının bakışı değer biçen, hoş bir bakıştı. "Bir şiir okumasına katılacağım," dedi.

"Ben de sizinle gelebilir miyim?" diye sordu Artemis.

"Aa, olur," dedi kadın. "Elbette. Saat altıda burada buluşalım." Sonra Mrs. Kosiev'e seslendi. Mrs. Kosiev geniş omuzlu bir kadındı, Artemis'in elini erkekçe sıktı, ama gülümsemedi. "Amerika'dan gelen konuğumuzu yirmi üç rublelik Moskova turuna çıkarır mısınız lütfen?" Artemis yirmi üç rubleyi sayıp az önce âşık olduğu kadının masasına bıraktı.

Merdiveni inerlerken Mrs. Kosiev, "Konuştuğunuz hanım Nataşa Funaroff'tu," dedi. "Mareşal Funaroff'un kızı. Bir dönem Sibirya'da yaşadılar..."

Mrs. Kosiev bu malumatı verdikten sonra Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'ni övmeye başladı ve bunu gün boyunca sürdürdü. Ofisten çıkıp kısa süre yürüdükten sonra Kremlin'e vardılar; Mrs. Kosiev onu önce Cephaneliğe götürdü. Kapıda uzun bir kuyruk vardı, ama onlar doğrudan içeri girdiler. İçeriye girdiklerinde ayakkabılarının üzerine keçe galoşlar geçirdiler; Artemis'e kraliyet mücevherleri, kraliyet at koşumları ve kraliyet giysileri gösterildi. Artemis sıkılmış, üzerine müthiş bir yorgunluk çökmüştü. Kremlin'de üç kiliseyi gezdiler. Kiliseler ona zengin, azametli ve son derece esrarengiz göründü. Sonra taksiye binip Tretyakov Galerisi'ne gittiler. Artemis –ekilmiş topraklardan kilometrelerce uzaktaki– Moskova'nın baskın kokularının toprak, ekşi krema, ekşi

süt ve çamurlu iş tulumu kokusu olduğunu fark ediyordu. Ukrayna otelinin geniş lobisinde de havada aynı koku asılıydı. Tütsü kokusundan arınmış altın Kremlin kiliseleri ahır kokuyordu; galeride krema ve süt kokusuna nereden geldiği belli olmayan belirgin bir inek pisliği kokusu eklenmişti. Saat birde Artemis acıktığını söyledi, öğle yemeği yediler. Sonra Lenin Kütüphanesi'ne gittiler, ardından da halk müzesine dönüştürülmüş bir manastıra. Artemis için bu kadarı yeter de artardı, manastırdan sonra otele dönmek istediğini söyledi. Mrs. Kosiev turun bitmediğini, para iadesi yapılamayacağını söyledi. Artemis hiç umurunda olmadığını söyleyip taksiye binerek Ukrayna oteline döndü.

Saat altıda tekrar ofise gitti. Genç kadın sokakta, kapının önünde onu bekliyordu. "Turunuz iyi geçti mi?" diye sordu.

"Aa, evet," dedi Artemis. "Evet. Ben müzelerden pek hoşlanmıyorum galiba ama aslında daha önce hiç müzeye gitmemiştim, belki zamanla öğrenirim sevmeyi."

"Ben müzelerden nefret ederim," dedi genç kadın. Artemis'in kolunu hafifçe tuttu, omzunu hafifçe onun omzuna değdirdi. Saçları çok açık kumraldı –sarışın değildi– ve sokak ışıklarında parıldıyordu. Düz saçlarını basitçe arkadan lastikle toplamıştı. Hava rutubetli ve soğuktu, dizel egzozu kokuyordu. "Lunçarvski'yi dinlemeye gidiyoruz," dedi genç kadın. "Uzak sayılmaz. Yürüyebiliriz."

Ah Moskova, Moskova, kişiliksiz şehir timsali! Şalyapin büstünün üzerinde solmuş çiçekler vardı, ama görünürde şehirde onlardan başka çiçek de yoktu. Gerçekten büyük bir şehrin bir sonbahar akşamındaki galeyanı, kısmen kavrulan kahve, (Roma'da) şarap ve taze ekmek kokusuyla evlerine, bir sevgiliye, bir eşe ya da özel birine değil, kendilerine çiçek götüren erkeklerle kadınlardır. Hava kararıp ışıklar yandıkça Artemis etrafında bir günün sonunda hissedilen heyecanı hiç bulamadı. Bir pencerenin ardında kitap okuyan bir çocuk, patates kızartan bir kadın gördü. Bütün prensler ortadan kalktığı halde saraylar hâlâ ayaktayken insan şehrin hayatının önemli bir bölümünün öyle ya da böyle sönüp gittiği duygusuna kapıldığı için miydi acaba? Yanlarından file içinde üç

taze somun taşıyan bir adam geçti. Şarkı söylüyordu. Bu Artemis'i mutlu etti. "Sizi seviyorum Nataşa Funaroff," dedi.

"Adımı nereden biliyorsunuz?"

"Mrs. Kosiev bana sizi uzun uzun anlattı."

İleride Mayakovski'nin heykelini gördüler, ama Artemis şairle ilgili hiçbir şey bilmiyordu (hâlâ da bilmiyor). Heykel devasa ve zevksizdi, Rus edebiyatının bütün kahramanlarını Lenin'in evlatlarına benzetmek üzere yeniden biçimlendirmiş olan Stalin döneminden kalma bir anıttı. (Zavallı Çehov bile ölümünden sonra bir kahramanın omuzlarına ve geniş bir alna sahip olmuştu.) Hava giderek karardı, yanan ışıkların sayısı arttı. Sonra, kalabalığın toplandığı yere geldiklerinde Artemis sigara dumanının havada, on metre kadar yükseklikte yassı, elle tutulur, doğaya aykırı bir bulut oluşturmuş olduğunu gördü. Bunun bir enverziyon olayı olduğunu tahmin etti. Daha meydana varmadan önce Lunçarvski'nin sesini işittiler. Rusça İngilizceden daha vurgulu bir lisandır; İngilizce kadar melodik değildir, ama çeşitlilik açısından daha zengindir, daha uzaktan duyulması belki bu yüzdendi. Lunçarvski'nin sesi güçlüydü, hem gürdü hem de bir duygu yükü vardı. Hüzünlü ve coşkuluydu. Artemis hiçbir şey anlamıyordu, onun için bu bir gürültüden ibaretti. Lunçarvski, Mayakovski'nin heykelinin altında bir platformun üzerinde, tuhaf duman bulutunun ya da kubbesinin altında ayakta duran bin ya da iki bin kişilik bir topluluğa aşk şiirleri okuyordu. Şarkı söylemiyordu ama sesi şarkı söylüyormuşçasına güçlü çıkıyordu. Nataşa sanki Artemis'e dünyanın sayılı harikalarından birini gösterirmiş gibi bir hareket yaptı; Artemis gerçekten de öyle olabileceğini düşündü.

O bir seyyahtı, bir yabancıydı ve bunca yolu kendisine yabancı, garip şeyler görmek için gelmişti. Hava soğuktu, ama Lunçarvski'nin üzerinde sadece bir gömlek vardı. Omuzları genişti, yani kemikleri iriydi. Kolları uzundu. İri ellerini yumruk yaptığında –birkaç dakikada bir yumruğunu sıkıyordu– yumruğu kocaman görünüyordu. Uzun boylu bir adamdı. Sarı saçları uzun ve taranmamıştı. Gözleri başarıdan başarıya koşan bir adamın şaşırtıcı ve

etkileyici bakışlarına sahipti. Artemis'e öyle geliyordu ki, kalabalığın dikkatini üzerinde topladığı gibi, herhangi birinin dikkati bir an dağılsa, bunu hemen fark ederdi. Şiirin sonunda biri ona solgun bir krizantem demetiyle ceketini uzattı. "Ben acıktım," dedi Artemis.

"Gürcü restoranına gideceğiz," dedi Nataşa. "Gürcü mutfağı en iyi mutfağımızdır."

Çok gürültülü bir yere gittiler, Artemis üçüncü kez piliç yedi. Restorandan çıkarlarken Nataşa tekrar Artemis'in koluna girip omzuna yaslandı ve bir sokaktan aşağı yürüdüler. Artemis onun kendisini evine götürüp götürmeyeceğini merak ediyordu; götürdüğü takdirde orada neyle karşılaşacaktı? Yaşlı bir anne babayla mı, erkek ya da kız kardeşlerle mi, yoksa bir ev arkadaşıyla mı? "Nereye gidiyoruz?" diye sordu.

"Parka. Olur mu?"

"İyi olur," dedi Artemis. Gittikleri park sıradan bir parktı. Mevsim sonbahar olduğundan yaprakları dökülen ağaçlar, banklar ve beton yürüyüş yolları vardı. Omzuna çocuğunu almış bir adamın beton bir heykeli vardı. Çocuk elinde bir kuş tutuyordu. Artemis heykelin ilerleme ya da umudu temsil ettiğini düşündü. Bir banka oturdular; Artemis, Nataşa'nın omzuna kolunu dolayıp onu öptü. Nataşa şefkat ve ustalıkla karşılık verdi; yarım saat boyunca öpüştüler. Artemis kendini rahat, sevgi dolu, neredeyse salakça romantik hissediyordu. Pantolonunun içindeki kabarıklığı düzeltmek için ayağa kalktığında Nataşa onu elinden tutup bir sokak kadar ötede bir apartmana götürdü. Kapının önünde silahlı bir polis duruyordu. Nataşa çantasından Artemis'in kimlik olduğunu tahmin ettiği bir kart çıkardı. Polis kartı aşağılayıcı bir tavırla inceledi. Bariz biçimde saldırgandı. Dudak büküyor, dik dik bakıyor, durup durup Artemis'i parmağıyla işaret ediyor, Nataşa'ya küçültücü biçimde davranıyordu. Başka koşullarda –başka ülkede– olsalar Artemis adamı döverdi. Sonunda geçmelerine izin verildi; asansöre –bir tür kafese– binip yukarı çıktılar. Apartmanın içinde bile Artemis'in burnuna çiftlik kokusu geliyordu. Nataşa iki anahtarla bir kapıyı açtı,

Artemis'i karanlık, pis bir odaya aldı. Bir köşede yatak duruyordu. Bir ipe dizili çamaşırlar vardı. Masanın üzerinde yarım somun ekmekle et parçaları duruyordu. Artemis hızla soyundu, Nataşa da öyle yaptı ve (Artemis'in ifadesiyle) seviştiler. Sonra Nataşa bir bezle silindi, Artemis'in dudaklarının arasına yanan bir sigara yerleştirip bir kadeh votka verdi. "Bu hiç bitmesin istiyorum," dedi Artemis. "Hiç bitmesin istiyorum." Birbirlerine tamamen yabancı oldukları halde Nataşa'ya sarılmış yatarken bölünmez oldukları duygusu bir elektrik akımı gibi geçiyordu içinden, onu heyecanlandırıyordu. O iki yıl önce kazdığı bir kuyuyu hatırlıyordu, Nataşa kim bilir ne düşünüyordu. "Sibirya'da yaşamak nasıldı?" diye sordu.

"Harikaydı," dedi Nataşa.

"Baban nasıl bir adamdı?"

"Salatalığı çok severdi," dedi Nataşa. "Sibirya'ya gidişimizden önce mareşaldi. Döndüğümüzde ona Savunma Bakanlığı'nda bir oda verdiler. Küçük bir odaydı. İçinde iskemle, masa, sehpa, telefon, hiçbir şey yoktu. Sabah odasına gidip yerde otururdu. Sonra öldü. Senin artık gitmen gerek."

"Neden?"

"Çünkü geç oldu, merak ederim seni."

"Yarın görüşebilir miyiz?"

"Elbette."

"Otelime gelir misin?"

"Hayır, gelemem. Bir turist otelinde görünmem güvenli olmaz, zaten oralardan nefret ederim. Parkta buluşuruz. Ben sana adresi yazayım." Nataşa yataktan kalkıp odanın karşı tarafına yürüdü. Vücudu inanılmazdı, o kadar mükemmeldi ki, anormaldi neredeyse. Göğüsleri iri, beli incecik, poposu dolgundu. Yürürken poposu içi saçma doluymuş gibi hafifçe salınıyordu. Artemis giyindi, Nataşa'yı öpüp iyi geceler diledi ve aşağı indi. Polis onu durdurdu, ama ikisi de diğerinin söylediklerinden hiçbir şey anlamadığı için sonunda gitmesine izin verdi. Artemis otelde anahtarını istediğinde bir gecikme oldu. Sonra üniformalı bir adam elinde Artemis'in pasaportuyla geldi ve vizeyi çekip çıkardı.

"Yarın sabah Moskova'dan ayrılacaksınız," dedi. "SAS 769 numaralı uçuşuyla Kopenhag'a, oradan New York'a gideceksiniz."

"Ama ben sizin müthiş ülkenizi görmek istiyorum," dedi Artemis. "Leningrad'ı ve Kiev'i görmek istiyorum."

"Havalimanı otobüsü saat dokuz buçukta kalkıyor."

Artemis sabah lobideki turizm danışma görevlisinden tercüme bürosuna telefon açmasını rica etti. Nataşa Funaroff'u istediğinde orada öyle biri olmadığı söylendi; hiç olmamıştı. Geldikten kırk sekiz saat sonra dönüş uçağındaydı. Uçaktaki diğer yolcular Amerikalı turistlerdi; onlarla konuşup arkadaşlık kurarak vakit geçirme imkânı buldu.

Artemis birkaç gün sonra işinin başındaydı; Brewster köyünün dışında killi toprakta kazı yapıyordu. Mevkiyi çubukla su arayan biri seçmişti, Artemis şüpheliydi, ama yanılıyordu. Yüz yirmi metre derinliğe ulaştığında kalkere ve dakikada üç yüz seksen litrelik bir tatlı su kaynağına denk geldi. Moskova'dan döndükten on altı gün sonra Nataşa'dan ilk mektubunu aldı. Zarfın üstündeki adres İngilizceydi, ama bunun dışında Kiril alfabesiyle bir yığın yazı vardı, pullar rengârenkti. Mektup annesini endişelendirdi, postacının da telaşa kapıldığını söyledi Artemis'e. Rusya'ya gitmek başka şeydi, o yabancı ve ırak ülkeden mektup almak başka. "Sevgilim," diye yazmıştı Nataşa, "dün gece rüyamda seninle birlikte Karadeniz'de, Yalta kıyısında bir dalganın üzerinde olduğumuzu gördüm. Ülkemin o bölgelerini görmediğini biliyorum, ama insan kıyıya doğru ilerleyen bir dalga olsa, karlarla kaplı Kırım Dağları'nı görür. Yalta'da bazen güller tomurcuklanırken dağlarda kar yağar. Rüyadan uyandığımda kendimi hafiflemiş, yükselmiş, rahatlamış hissediyordum, ağzımda kesinlikle tuz tadı vardı. Bu mektubu mecburen "Fifi" diye imzalıyorum, çünkü bu kadar saçma bir şeyi seni çok seven Nataşa'n yazmış olamaz."

Artemis mektuba o gece cevap yazdı. "Canım Nataşa'm, seni seviyorum. Ülkeme gelirsen seninle evlenirim. Sürekli seni düşünüyorum, bizim nasıl yaşadığımızı sana göstermeyi çok isterim; yolları, ağaçları, şehirlerin ışıklarını. Sizin hayatınızdan çok farklı.

Bütün bunları son derece ciddi söylüyorum, ihtiyacın varsa uçak paranı gönderebilirim. Benimle evlenmek istemezsen de geri dönersin. Bu gece Cadılar Bayramı. Rusya'da kutlandığını sanmıyorum. Bu gece ölülerin dirilmesi kutlanır; elbette dirilmiyorlar, ama çocuklar hayalet, iskelet, şeytan kıyafeti giyip sokaklarda dolaşır, herkesten şekerleme ve bozuk para toplar. Lütfen ülkeme gel ve benimle evlen."

Bu kadarı basitti, ama Nataşa'nın adresini Rus alfabesinde kopya etmek Artemis'in çok daha fazla vaktini aldı. Yeterince düzgün bir adres yazıncaya kadar on zarf yazıp yırttı. Sabah işe gitmeden önce mektubu postaneye götürdü. Posta memuru arkadaşıydı. "Sen ne halt ediyorsun böyle Art, komünistlere bu karınca dualarını niye yazıyorsun?"

Artemis bocaladı. "Ya Sam, bir iki günlüğüne gitmiştim işte, bir kızla tanıştım." Mektuba yirmi beş sentlik bir pul yapıştırıldı: Abraham Lincoln'ın kasvetli, gri bir gravürü. Artemis, Nataşa'nın zarfındaki rengârenk pulları düşünerek "Daha neşeli bir pul yok mu?" diye sorduğunda, arkadaşı "Yok," dedi.

Nataşa'nın cevabını on gün sonra aldı. "Mektuplarımızın yolda çakıştığını, Atlas Okyanusu'nun üstünde bir yerlerde birbirlerine kanat çırptıklarını düşünmek hoşuma gidiyor. Senin ülkene gelip evlenmeyi ya da burada seninle evlenmeyi çok isterim, ama dünyada barış oluncaya kadar evlenemeyiz. Aşk için barışa bağımlı olmasaydık keşke. Cumartesi günü kıra gittim, kuşlar, kayın ağaçları ve çamlar bana huzur verdi. Keşke sen de yanımda olsaydın. Dün işyerine tercüman arayan Üniteryan bir ilahiyat doktoru geldi. Akıllı bir adama benziyordu, ona Moskova'yı ben gezdirdim. Üniteryan olmak için Tanrı'ya inanmam gerekmediğini söyledi bana. Tanrı'nın kaostan düzene, insani sorumluluğa bir ilerleyiş olduğunu söyledi. Ben hep Tanrı'nın bulutların üzerinde, etrafı bölük bölük meleklerle çevrili olarak oturduğunu düşünürdüm; belki de takım takım denizkızlarıyla çevrili olarak bir denizaltıda yaşıyordur. Lütfen bana bir fotoğrafını gönder ve yine mektup yaz. Mektupların beni çok mutlu ediyor."

"Sana bir fotoğrafımı gönderiyorum," diye yazdı Artemis. "Üç yıl önce Wakusha Barajı'nda çekilmişti. Burası Kuzeydoğu akaçlama havzasının merkezidir. Sürekli seni düşünüyorum. Bu sabah saat üçte seni düşünerek uyandım. Güzel bir duyguydu. Karanlıktan hoşlanıyorum. Karanlık bana çok odalı bir evmiş gibi geliyor. Altmış-yetmiş odalı. Artık akşamları işten sonra paten kaymaya gidiyorum. Herhalde Rusya'da herkes paten kaymayı biliyordur. Rusların hokey oynadığını biliyorum, çünkü genellikle olimpiyatlarda Amerikalıları yeniyorlar. Üçe iki, yediye iki, sekize bir. Kar yağmaya başladı. Sevgiler, Artemis." Yine adresle boğuştu.

"Son mektubun on sekiz günde gelebildi," diye yazıyordu Nataşa. "Daha mektuplarını almadan cevap yazmaya başlıyorum, ama bunun mistik bir yanı yok aslında; postanede bir yanı siyah, öbür yanı beyaz koskoca bir saat var, dünyanın çeşitli yerlerinde saatin kaç olduğunu gösteriyor. Senin olduğun yerde şafak sökerken biz günün ortasında oluyoruz. Oturduğum apartmanın merdiveni boyandı. Bütün belediye boyacılarının en sevdiği renkler: koyu kahve bordürlü açık kahverengi. Merdiveni boyarlarken benim posta kutumun altına azıcık beyaz boya sıçratmışlar. Şimdi asansörle aşağı inerken o beyaz boyayı görünce senden mektup geldiğini sanıyorum. Bu yanılgıdan bir türlü kurtulamıyorum. Kalbim çarparak posta kutusuna koşuyorum, beyaz boyadan başka şey olmuyor. Artık boya damlasının ıstırabına katlanamadığımdan asansöre bindiğimde sırtımı dönüyorum."

Artemis bir akşam işten döndüğünde annesi ilçe merkezinden aradıklarını ve konunun acil olduğunu söylediklerini haber verdi. Artemis vergi dairesinden aradıklarını tahmin etti. Su arama işinde kâr ve zararı onlara açıklamakta zorlanıyordu. Sorumlu bir yurttaş olduğundan verilen numarayı aradı. Kendini Mr. Cooper olarak tanıtan adam vergi dairesi memuru gibi konuşmuyordu. Artemis'le derhal görüşmek istediğini söyledi. "Hay aksi," dedi Artemis, "bu gece benim bovling gecem. Bizim takım birinciliğe oynuyor, kaçırmak istemiyorum, bir başka zaman buluşsak?" Cooper makul davrandı; Artemis ona çalıştığı yeri ve nasıl geleceğini tarif etti.

Cooper saat onda orada olacağını söyledi; Artemis de bovling oynamaya gitti.

Sabah kar yağmaya başladı. Tipiye dönüşecek gibi görünüyordu. Cooper saat onda çıkageldi. Arabasından inmedi, ama o kadar cana yakındı ki, Artemis onun pazarlamacı olduğunu tahmin etti. Sigorta pazarlamacısı.

"Rusya'ya gitmişsiniz."

"Aslında kırk sekiz saat kaldım sadece. Vizemi iptal ettiler. Sebebini bilmiyorum."

"Ama Rusya'yla yazışıyorsunuz."

"Evet, bir kızla tanıştım. Bir kere çıktık. Mektuplaşıyoruz."

"Dışişleri Bakanlığı deneyiminizle çok ilgileniyor. Müsteşar Hurlow sizinle görüşmek istiyor."

"Ama benim pek bir deneyimim olmadı. Birkaç kilise gördüm, üç kere tavuk yedim, sonra da beni geri gönderdiler."

"Her neyse, müsteşar ilgileniyor. Dün aramıştı, bu sabah tekrar aradı. Washington'a gitmeniz mümkün mü?"

"Çalışıyorum."

"Bir gününüzü alır sadece. Sabah uçağına biner, akşamüzeri dönersiniz. Uzun sürmez. Masraflarınızı karşılarlar herhalde, öyle bir karar çıkmadı gerçi. Ayrıntılar burada yazılı." Cooper kuyu kazıcısına Dışişleri Bakanlığı antetli, Artemis Bucklin'in ertesi gün sabah saat 9'da yeni Dışişleri Bakanlığı binasında beklendiğini belirten bir mektup uzattı. "Eğer giderseniz," dedi Cooper, "devlet size minnettar olacak. Saat dokuzda orada olmak için telaş etmenize gerek yok. Saat ondan önce pek kimse işe gelmez. Tanıştığımıza memnun oldum. Bir sorunuz olursa beni bu numaradan arayın." Sonra süratle ayrıldı, çünkü kar yağışı artmıştı. Artemis'in kuyuyu kazdığı mevki yolların temizlenemediği ormanlık bir bölgedeydi; Artemis öğle yemeğinden önce eve döndü.

Artemis bir taşralılık –hayatının tatsız bulmadığı rutinine bağlılık– duygusuyla Washington'a gitme fikrine karşı koyuyordu. Gitmek istemiyordu, peki zorlayabilirler miydi onu? Tek zorlama, devletin ona minnettar olacağı cümlesinde yatıyordu. Vergi dairesi

haricinde devletiyle bir derdi yoktu, devletin minnetini kazanmayı –belki çocukça bir duyguyla– istiyordu. O gece kendine bir çanta hazırladı, uçak saatlerine baktı, ertesi sabah saat dokuzda yeni Dışişleri Bakanlığı binasındaydı.

Cooper saat konusunda yanılmamıştı. Artemis bekleme odasında saat ona kadar ağaç oldu. Ardından müsteşarla değil, Serge Belinsky adında bir adamla görüşmek üzere iki kat yukarıya çıkarıldı. Belinsky'nin odası küçüktü, pek az eşya vardı, sekreteri ayağına terlik giymiş huysuz bir Güneyli kadındı. Belinsky, Artemis'e basit birtakım formlar doldurttu. Moskova'ya varış tarihi, Moskova'dan ayrıldığı tarih, kaldığı yer vs. Artemis formları doldurduktan sonra Belinsky fotokopilerini çektirdi ve Artemis'i bir kat yukarıya, Moss adında bir adamın odasına çıkardı. Buranın görünümü çok farklıydı. Sekreter güzel ve cilveliydi, ayağında ayakkabı vardı. Mobilyalar lüks olmamakla birlikte Belinsky'ninkilerden daha kaliteliydi. Masanın üzerinde çiçekler, duvarda bir tablo vardı. Artemis hatırladığı, hatırlayabileceği sınırlı malumatı tekrarladı. Kruşçev'le tanışması konusundaki düzenlemeleri anlattığında Moss güldü; Moss nara atarcasına güldü. Çok zarif ve genç bir adamdı; kıyafeti o kadar güzel, o kadar şıktı ki, Artemis kendini hantal, pis ve kılıksız hissetti. Aslında temiz ve terbiyeliydi, ama giysisi omuzlarında, apış arasında geriliyordu. "Müsteşar bizi görmek istiyor sanırım," dedi Moss; bir kat daha yukarı çıktılar.

Bu kat başlı başına farklı bir kategoriydi. Yerler halı kaplı, duvarlar lambriliydi, sekreterin ayağında pirinç tokalı, etek boyunu aşan, Tanrı bilir nereye kadar uzanan çizmeler vardı. Terlikli huysuz sekreterden kısacık bir mesafede olmalarına rağmen ne kadar çok yol katetmişlerdi. Artemis sondaj makinesini, iş tulumunu ve yemek çantasını öyle özlemişti ki! Önce kahve ikram edildi, sonra sekreter –uzun çizmeli olan– Moss'u gönderip Artemis'i müsteşara götürdü.

Müsteşarın odasında küçücük bir yazı masası dışında ofis eşyası yoktu. Renkli halılar, kanepeler, tablolar ve çiçekler vardı. Mr. Hurlow yorgun, belki rahatsız görünen çok uzun boylu bir adamdı.

"Geldiğiniz için teşekkür ederim Mr. Bucklin," dedi. "Doğrudan konuya gireceğim. Saat on birde kongre binasında olmam gerekiyor. Nataşa Funaroff'la tanışıyormuşsunuz."

"Bir kere çıktık kendisiyle. Akşam yemeği yedik, sonra parkta oturduk."

"Yazışıyormuşsunuz."

"Evet."

"Mektuplarınızı okuduk elbette. Onların hükümeti de aynı şeyi yapıyor. İstihbaratımız mektuplarınızın bilgi içerdiği kanısında. Kendisi bir mareşal kızı sıfatıyla hükümete yakın biri. Ailesinin geri kalanı kurşuna dizilmişti. Size Tanrı'nın takım takım denizkızlarıyla çevrili olarak bir denizaltıda yaşıyor olabileceğini yazmıştı. Mektubun tarihi son denizaltı krizinin tarihiyle çakışıyor. Akıllı bir kadın olduğu söyleniyor, gizli bir anlam taşımasa bu kadar aptalca bir şey yazmazdı. Daha önce ikinizin Karadeniz'de bir dalga olduğunuzu yazmıştı. O mektubun tarihi de Karadeniz tatbikatının tarihiyle tam olarak çakışıyor. Siz ona Wakusha Barajı'nda çekilmiş bir fotoğrafınızı gönderdiniz ve bu mevkinin Kuzeydoğu havzasının merkezi olduğunu belirttiniz. Elbette bu gizli bir bilgi değil, ama önem taşıyor. Daha sonra karanlığın size yetmiş odaya bölünmüş bir ev gibi göründüğünü yazdınız. Bu mektubunuz bizim Yetmişinci Bölüğü harekete geçirmemizden on gün önce yazılmıştı. Bunlara bir açıklama getirebilir misiniz?"

"Açıklanacak bir şey yok. Onu seviyorum."

"Çok saçma. Onu sadece bir kere gördüğünüzü kendiniz söylediniz. Yalnızca bir kez gördüğünüz bir kadına nasıl âşık olabilirsiniz? Şu anda sizi tehdit etmem mümkün değil Mr. Bucklin. Sizi bir komitenin karşısına çıkarabilirim, ama bizimle işbirliği yapmaya yanaşmadığınız takdirde bu bizim için sadece zaman kaybı olur. Arkadaşınızla birlikte bir şifre sistemi geliştirdiğinizden kuşku duymuyoruz. Elbette mektup yazmanızı yasaklayamam, ama mektuplarınıza el koyabiliriz. Sizden vatanınız adına işbirliği yapmanızı istiyorum. Mr. Cooper'la tanıştınız sanıyorum; kendisi sizi yaklaşık haftada bir kere arayarak Rusya'ya iletmenizi istediğimiz

bilgileri, daha doğrusu yanlış bilgileri aktaracak; elbette siz kendi şifre sisteminizi kullanacaksınız, karanlığı ev olarak tarif ettiğiniz gibi."

"Böyle bir şeyi yapmam mümkün değil Mr. Hurlow. Hem size hem Nataşa'ya dürüst davranmamış olurum."

Müsteşar güldü, tek omzunu kadınsı bir edayla eğdi. "Siz bir düşünün bakalım, kararınızı verince Cooper'ı ararsınız. Ulusun kaderi sizin kararınıza bağlı değil elbette. Ben geç kalıyorum." Yerinden kalkmadı, elini uzatmadı. Artemis, Moskova'dakinden daha kötü bir ruh hali içinde, yaşadıklarına inanamayarak çizmeli sekreterin yanından geçip asansörle aşağı indi, ayakkabılı ve terlikli sekreterlerin de yanlarından geçip çıktı. Akşam yemeği saatinde evdeydi.

Dışişleri Bakanlığı onu bir daha aramadı. Hata mı yapmışlardı? Aptal mıydılar, işleri mi yoktu? Asla öğrenemeyecekti. Nataşa'ya dört adet son derece temkinli mektup yazdı, hokey ve bovlingde yaptığı sayılara yer vermedi. Ondan cevap almadı. Bir ay kadar ondan mektup bekledi. Posta kutusundaki boya lekesi sık sık aklına düşüyordu. Havalar ısındığında yağmurun şifalı sesini dinleyebiliyordu, en azından o vardı. Su, su.

Çev.: Roza Hakmen

Üç Öykü

I

Bugünkü konumuz obezitenin metafiziği; ben Lawrence Farnsworth adlı bir adamın karnıyım. Onun diyaframıyla pelvis tabanı arasındaki boşluğum ve karın boşluğunun iç organlarını taşırım. Biliyorum, bana inanmayacaksınız, ama yüreğin çığlığına inanıyorsanız karnın çığlığına niye inanmıyorsunuz? Lawrence'ın hayatında diğer hayati organları kadar önemli bir rolüm vardır; evet, bağımsız hareket edemem, ama o da çevresindeki birbirinden son derece farklı güçlerin, mesela parayla yıldızların ışığının insafına kalmıştır. Orta Batı'da doğduk, Lawrence Chicago'da eğitim gördü. Lawrence atletizm takımındaydı (sırık atlama), daha sonra dalma takımına girdi; bu iki spor yüzünden tehlikeli ve karanlık bir hayat sürdüm. Ancak o kırk yaşlarına gelip de doktoru ve terzisi beni saptadığında kendimi bulabildim. Bana haklarımı tanımayı inatla reddetti; neredeyse bir yıl boyunca beni acımasızca sıkan, sancılara, acılara gark eden kıyafetler giymeyi sürdürdü. Tek tesellim canım istediğinde pantolonunun fermuarını indirebilmekti.

Lawrence hayatının ilk yarısını başına buyruk bir cıvadranın peşinden koşmakla geçirdiğinden, hayatının geri kalanını da erkeklik organı kadar bağımsız ve kaprisli bir göbeğin peşinden sürüklenmekle geçirmeye lanetlendiğini söyler sık sık. Lawrence'ın tensel etkinliğini gözlemleme konumundaydım haliyle, ama katıldığım binlerce –ya da milyonlarca– performansı tasvir etme eğiliminde değilim. Kabalığımla ün yapmış olmama rağmen gerçekten ileri görüşlüyümdür; Lawrence'ın jimnastik faaliyetinin ötesinde, duyduğum kadarıyla çoğu kez coşkudan kendinden geçmesine yol açan sonuçlarına eğilmeyi tercih ediyorum. Görünüşe bakılırsa Lawrence erotik hayatının yeryüzündeki gerçek güzelliklere bir giriş izni olduğu kanısında. İdeal ilişkiden anladığı, fırtınada –sıradan bir yağmur da olur– düzüşmektir. Şikâyette bulunanlar oldu. Bir keresinde bir kadının, "Hayatın seksle doğaya tapınmaktan ibaret olmadığını sana anlatamayacak mıyım?" diye sorduğunu duydum. Bir keresinde yıldızların güzelliği karşısında nefesi kesildiğinde sevdalısı kıkırdadı. Benim dünya hakkındaki genel bilgim çıplaklığın sınırlı alanıyla belirlenmiştir: yatak odaları, banyolar, plajlar, havuzlar, randevular ve Antil adalarında güneşlenmeler. Hayatımın geri kalanını Lawrence'ın pantolonuyla gömleği arasında bir kaçgöç içinde geçiriyorum.

Lawrence bir yıl, belki daha uzun bir süre boyunca benim varlığımı reddettikten sonra, nihayet pantolonlarını yetmiş beş santimden seksen beş santime genişletti. Seksen beş santime ulaştıktan sonra, doksanı hedeflediğim sırada Lawrence'ın benim varlığıma ilişkin duyguları takıntı haline geldi. Eski haliyle, olmak istediği halle gelmiş olduğu hal arasındaki çelişki ciddiydi. İnsanlar parmaklarıyla beni dürtüp "cumba"sıyla ilgili şakalaştıklarında zorlama gülüşü öfkesini gizleyemiyordu. Dostlarını zekâlarına, espri anlayışlarına göre değerlendirmekten vazgeçip bel ölçülerine göre değerlendirmeye başladı. X niye böyle dümdüzdü, ya Z, en az yüz santimlik göbeğiyle niye halinden pek memnundu? Arkadaşları karşısında ayakta durduğunda bakışları dudaklarındaki tebessümden hızla bellerine iniyordu. Bir gece maç seyretmeye Yankee stad-

yumuna gittik. Lawrence maçın keyfine varmaya başlamışken sağ kanat oyuncusunun en azından doksan santim olduğunu fark etti. Öteki saha oyuncularıyla kaleciler idare ederdi, ama atıcı –daha yaşlıca bir adamdı– resmen göbekliydi; hakemlerin ikisiyse –göğüs koruyucularını çıkardıklarında– iğrençtiler. Tutucu da öyleydi. Lawrence maçı seyretmediğini –benim yüzümden bir maçı seyretmesinin mümkün olmadığını– fark edince oradan ayrıldık. Dördüncü devrenin ilk yarısıydı. Bir iki gün sonra Lawrence bir-bir buçuk yıl sürecek olan cehennem hayatına başladı.

İşe su ve haşlanmış katı yumurtaya ağırlık veren bir diyetle başladık. Lawrence bir haftada dört buçuk kilo verdi, ama yanlış yerlerdeki kiloları verdi; bense varlığım tehlikeye düşmekle birlikte hayatta kaldım. Diyetin metabolizmada yol açtığı bozukluk dişlerine zarar verince Lawrence doktorunun tavsiyesiyle diyeti bırakıp bir sağlık kulübüne yazıldı. Haftada üç gün elektrikli bisikletle kürek makinesinde işkence çektikten sonra bir masör beni yoğuruyor, avucuyla acımasızca şaplaklar atıyordu. Ardından Lawrence beni gizlemeyi ya da azletmeyi amaçlayan çeşitli lastikli çamaşırlar ya da korseler satın aldı; bunlar bana çok acı çektirmekle birlikte yenilmezliğimi de pekiştiriyordu. Akşamları çıkarıldıklarında bayıldığım dünyaya yayıla yayıla yerleşiyordum tekrar. Lawrence kısa bir süre sonra beni yok edeceği garanti edilen bir zımbırtı aldı: el pompasıyla şişirilen altın rengi plastik bir şort. Rafine etmem gereken salgıların asit oranından ne kadar acı çektiğini ve kendini ne kadar gülünç hissettiğini anlıyordum. Şortu şişirdikten sonra bir kitaptan talimatları okuyup jimnastik hareketleri yapıyordu. Benim için o güne kadarki en acılı işlem buydu; egzersizler bittiğinde çeşitli bölümlerim o kadar acayip biçimde kasılmış ve düğümlenmiş oluyordu ki, geceyi uykusuz geçiriyorduk.

Bu arada hayatta kalmamı garantileyen iki gerçeği saptamıştım. Birincisi Lawrence'ın tek başına egzersiz yapmaktan nefret etmesiydi. Oyundan hoşlanırdı ama jimnastiği sevmiyordu. Her sabah banyoya gidip on kere eğilerek parmaklarını ayaklarına değdiriyordu. Poposu (o da başka hikâye) lavaboya sürtünüyor, alnı klo-

zete değiyordu. Bana ulaşan salgılardan bunun manevi bakımdan aşağılayıcı bir deneyim olduğunu anlıyordum. Daha sonra yazlığa taşındı ve koşmaya, ağırlık kaldırmaya başladı. Ağırlık kaldırırken bunu onurlu bir etkinlik haline getirebilmek için Japonca ve Rusça sayı saymayı öğrendi ama bir işe yaramadı. Hem koşma hem de ağırlık kaldırma onu müthiş utandırıyordu. Benim açımdan olumlu olan diğer unsur, basit bir hayat tarzımız olduğu yolundaki inancıydı. "Aslında benim çok basit bir hayat tarzım var," derdi sık sık. Öyle olsaydı ben öne çıkma fırsatı bulamazdım; oysa Avrupa, Asya, Afrika ve İngiltere'de götürülmediğim, marifetlerimi göstermek zorunda bırakılmadığım birinci sınıf tek restoran kalmamıştır herhalde. Kendi de bunu sık sık belirtir zaten. Tokyo'da bir tabak ağustosböceğinin başına geçtiğinde dostane bir tavırla bana pat pat vurup, "Hadi göreyim seni," demişti. Bu hayat tarzını basit bulduğu sürece yeryüzündeki yerim garantili sayılır. Beklentilerini karşılayamadığımda bunu fesatlığımdan ya art niyetliliğimden yapmıyorum. Güney Rusya'da on dört çeşit antreyle başlayan destanlara yaraşır bir ziyafetin ardından bütün bir geceyi birlikte banyoda geçirdik. Tiflis'teydik. Lawrence'ın canına kastetmiştim sanki. Sabahın saat üçüydü. Acıdan kıvranıyordu. Ağlıyordu; bu adamın gerçek yalnızlığını belki de ben bedeninin diğer bütün parçalarından daha iyi biliyorum. "Defol," diye bağırıyordu bana, "defol!" Yabancı bir ülkede sabahın köründe iç organlarını kovan çıplak bir adamdan daha acıklı ve saçma bir şey olabilir mi? Pencerenin önünde durup ağaçların arasında hışırdayan rüzgârı dinledik. "Ah, manevi konulara daha fazla eğilmeliydim," diye bağırdı Lawrence.

Bir ajanın ya da prensin karnı olsaydım zamanın kavgasındaki rolüm bundan farklı olmazdı. Ben zamanı eli tırpanlı bir bostan korkuluğundan daha özlü biçimde temsil ederim. Zaman gibi – evindeki saatler tarafından tam olarak saptanan– basit bir kuvvet niye onu inletiyor, lanetler yağdırmasına sebep oluyordu? Yanıltıcı bir gençliğin başlıca, hatta tek cazibesi olduğunu mu düşünüyordu? Ona babasıyla ilişkisinde yaşadığı acıları hatırlattığımı biliyorum. Babası elli beş yaşında emekliye ayrılıp ömrünün geri kalanını taş

zımparalayarak, bahçeyle uğraşarak ve plaklardan gündelik Fransızca öğrenmeye çalışarak geçirmişti. Gençliğinde çevik ve atletik bir adamken o da oğlu gibi yarı yolda bağımsız bir batnın hışmına uğramıştı. Görünüşe bakılırsa o da oğlu gibi zarafetle yaşlanıp şişmanlamayı bilememişti. Göbeği, karnı onu kahretmişti. Karnı yüzünden beli bükülmüş, yürüyüşü hantallaşmış, içini çeker olmuş ve pantolonlarını genişletmişti. Karnı sanki Ölüm Meleği'nin müjdecisiydi; Lawrence Farnsworth de her sabah banyoda eğilip parmaklarını ayaklarına değdirirken aynı melekle mi mücadele ediyordu?

Seyahat ettiğimiz yıl vardı bir de. Hangi dürtüyle bunu yaptığını bilmiyorum, ama on iki ay içinde üç dünya turu attık. Belki seyahat etmenin metabolizmasını hızlandırıp benim önemimi azaltacağını düşünmüştü. Emniyet kemerleriyle düzensiz yemek saatlerinin zorluklarını es geçiyorum. Alışıldık bütün yerlerin dışında Nairobi'ye, Madagaskar'a, Mauritius'a, Bali'ye, Yeni Gine'ye, Yeni Kaledonya'ya ve Yeni Zelanda'ya gittik. Madang'ı, Goroka'yı, Lee'yi, Rabaul'u, Fiji'yi, Reykjavík'i, Thingvellir'i, Akureyri'yi, Narssarssuak'ı, Kagsiarauk'u, Buhara'yı, İrkutsk'u, Ulan Batur'u ve Gobi Çölü'nü gördük. Galapagos'a, Patagonya'ya, Mato Grosso ormanlarına ve elbette Seyşeller'le Amirante Adaları'na gittik.

Olay bir gece Passetto'da noktalandı ya da çözüldü. Lawrence yemeğe balık ve Parma jambonuyla başladı ve iki yuvarlak ekmekle tereyağı da yedi. Ardından bir spagetti carbonara, biftek ve patates kızartması, bir porsiyon kurbağa bacağı, kâğıtta bir bütün levrek, piliç göğüs, zeytinyağlı salata, üç çeşit peynir ve koyu kıvamlı bir puding geldi. Yemeğin ortasında bana biraz hareket imkânı tanımak zorunda kaldı, ama duruma içerlemedi; zafer ufukta görünmüştü. Pudingi ısmarladığında kazandığımı ya da makul bir ateşkes durumuna geldiğimizi biliyordum. Beni gizlemeye, göndermeye ya da unutmaya çalışmıyordu, salgıları keskin değildi. Sofradan kalkarken bana beş santimlik daha yer açtı; meydanı geçerken akşam rüzgârını hissediyor, fıskiyelerin sesini işitebiliyordum; o gün bugündür memnun mesut yaşıyoruz.

II

Marge Littleton tarihe karışmış Freudcu jargon günlerinde anaç diye tanımlanabilirdi, oysa senden benden daha anaç değildi. Bu sıfatın ona yakıştırılmasının nedeni sesinin ve tavrının tatlı yumuşaklığı ve tıpkı bir yaz günü gibi kokması olabilirdi; aslında belki de yaz günü bu tür kadınlar gibi kokar. Düzenli olarak kiliseye giderdi; öteden beri inancının çoğu kişiden daha kuvvetli olduğunu düşünmüşümdür, ama böylesine mahrem bir konuda spekülasyon yapılamaz. Ayinlere ağırlık verir, dua kitabına sıkı sıkıya bağlı kalır, vaazlardan mümkün olduğunca kaçınırdı. Yerli değildi elbette – son yerli son inekle birlikte yirmi yıl önce öldü–; kendisinin de, kocasının da nereli olduklarını hatırlamıyorum. Kocası keldi. Üç çocukları vardı, olağan bir yaşantıyı titizlikle sürdürürlerdi; ta ki bir sonbahar sabahına kadar.

Amerikan İşçi Bayramı'ndan sonra, hafif rüzgârlı bir gündü. Pencereden dökülen yapraklar görülüyordu. Aile mutfakta kahvaltı etti. Marge mısır çöreği yapmıştı. "Günaydın Mrs. Littleton," dedi kocası, alnından öpüp poposuna vurarak. Ses tonu ve hareketleri mükemmel bir sevgi dengesine sahipti. Zehir dilli aile muhalifleri bu sahneyi nasıl yorumlardı bilemem. Littleton'lar tutkularını kabul edilebilir bir sosyal imaja uydurmak üzere çarpıtarak kendilerine bir hapishane mi inşa ediyorlardı, yoksa birbirlerinden şefkatli, güçlü, sağlam bir haz alan bir kadınla bir erkek miydiler? Şahsen hiç evlenmediğimden kutsal evlilik bağındaki soytarılık unsuruna gereğinden fazla duyarlıyım belki; ama bir çift onuncu ya da on beşinci evlilik yıldönümlerini kutladığında hiç de muzaffer görünmez, öyle değil mi? Hatta onlar katakulliye getirilmiş gibi görünür, zampara Harry Amca ise mükâfatlandırılmış gibidir. Ne var ki insan Littleton'lara baktığında birlikte akıllı ve ateşli bir yaşantıyı sürdürebileceklerini, ölüm onları ayırıncaya dek al gülüm ver gülüm devam edebileceklerini düşünüyordu.

O cumartesi sabahı Mr. Littleton alışverişe gitmeyi düşünüyordu. Kahvaltıdan sonra ihtiyaçları olan nalbur malzemelerinin bir

listesini yaptı. Bir kutu dört litrelik beyaz akrilik boya, on santimlik bir fırça, resim askıları, bir tırmık, çim biçme makinesi için yağ. Çocuklar da onunla birlikte gitti. Birçok benzeri gibi ölmekte olan köye değil, 64 no'lu karayolunun üstündeki kalabalık ve oldukça eğlenceli bir alışveriş merkezine gittiler. Mr. Littleton çocuklara Coca-Cola almaları için para verdi. Dönüşte güney yönünde trafik yoğundu. Dediğim gibi İşçi Bayramı'ndan sonraydı, trafikteki arabaların çoğuna zincirle portatif evler, karavanlar, yelkenliler, motorlar ve römorklar bağlanmıştı. Bu uzun araç ve portatif ev eşyaları alayı tatilden dönen insanları değil, büyük bir şehrin ya da eyaletin trajik biçimde boşaltılmasını getiriyordu akla. Bir otomobil taşıma aracı olağan dışı hantallıktaki bir portatif evi sollamaya çalışırken Littleton'ların arabasına çarptı, hepsi öldü. Ben cenazeye gitmedim, ama bir komşumuz anlattı. "Kadın mezarın başında öylece duruyordu. Ağlamıyordu. Çok güzel ve dingin görünüyordu. Dört tabutun birbiri ardına mezara indirilişini seyretti. Tam dört tabut."

Mrs. Littleton başka yere taşınmadı. İnsanlar onu akşam yemeğine davet ediyorlardı elbette, ama ailelerin bu kadar yoğun olduğu bir yerleşimde bekârların ihmal edilmesi kaçınılmazdır. Kazadan bir ay kadar sonra yerel gazetede yayımlanan bir demeçte Devlet Karayolları Komisyonu'nun 64 no'lu karayolunu genişletip dört şeritten sekiz şeride çıkaracağı bildirildi. Yerleşimimizi korumayı amaçlayan bir komite oluşturup mahkeme masrafları için on bin dolar topladık. Marge Littleton çok faaldi. Neredeyse her hafta toplanıyorduk. Kilise lokallerinde, mahkeme salonlarında, liselerde ve evlerde toplanıyorduk. Başlangıçta toplantılar son derece duygusaldı. Bir keresinde Mrs. Pinkham ağlamıştı. Hüngür hüngür ağlamıştı. "Pembe odamla on altı yıldır uğraşıyorum, şimdi yıkacaklar onu." Gerçek bir yas tutan kadın toplantıdan çıkarılmıştı. Bir otobüs kiralayıp eyalet merkezine gittik. Yağmurlu bir pazar günü motosikletli eskortlarla 64 no'lu karayolunda yürüdük. Sayımız otuzu geçmiyordu muhtemelen, düzensiz yürüyorduk. Pankart taşıyorduk. Marge'ı hatırlıyorum. Bazı insanlar doğuştan protesto ve pankart taşıma yeteneklerine sahiptir, Marge öyle değildi.

BENZİN SOKAĞINA HAYIR yazılı iri bir pankart taşıyordu. Çok mahcup görünüyordu. Yürüyüş dağıldığında karayolunun üzerindeki bir tümsekte vedalaştım kendisiyle. Gözlerini trafiğe dikip baktığını hatırlıyorum; herhalde Nantucket dulları da denize böyle bakmıştı.

On bin dolarımızı harcayıp hiçbir sonuç alamadıktan sonra toplantılar giderek seyrekleşti, katılanların sayısı giderek azaldı. Son toplantıya konuşmacı dahil üç kişi katıldı. Karayolu genişletildi, altı ev yıkıldı, iki ev oturulamaz hale geldi, ev sahiplerine tazminat ödenmedi. Patlamalar birçok kuyuyu da mahvetti. Komitemiz dağıldıktan sonra Marge'ı nadiren görüyordum. Birileri yurtdışına gittiğini söyledi. Döndüğünde yanında Pietro Montani adında çok hoş Romalı bir genç vardı. Evlenmişlerdi.

Pietro ilk kocasına hiç benzememekle birlikte Marge onunla da evlilikte mutluluk yeteneklerini sergiledi. Pietro yakışıklı, esprili ve varlıklıydı –ayakkabılara iç taban üreten bir firmanın temsilcisiydi– ama İngilizcesi duyduğum en kötü İngilizceydi. Onunla konuşulabiliyor, içilebiliyor, gülünebiliyordu, ama bunun ötesinde bir iletişim neredeyse imkânsızdı. Önemli de değildi. Marge çok mutlu görünüyordu, evlerine ziyarete gitmek bir zevkti. Evlendiklerinden iki ay sonra, Pietro 64 no'lu karayolunda cabrio'yla giderken bir vinç kafasını kopardı.

Marge, Pietro'yu da diğerlerinin yanına gömdü, ama Twin-Rock Road'da, endüstriyel trafiğin savaş alanını çağrıştıran gürültüsünde oturmaya devam etti. Sanıyorum çalışmaya başladı. Trende karşılaşıyorduk. Pietro öldükten üç hafta sonra 64 no'lu karayolunda kuzey yönünde seyreden seksen tonluk, yirmi dört çekişli bir kamyon bir türlü belirlenemeyen bir nedenle güney şeridine kayarak iki arabayı ezdi, arabaların içindeki dört yolcu öldü. Kamyon daha sonra granit köprü ayağına çarparak devrildi ve yanmaya başladı. Hem polis hem itfaiye derhal yetiştiyse de kamyonun taşıdığı yük yanıcı bir madde olduğundan yangın ancak sabahın üçünde söndürülebildi. 64 no'lu karayolu trafiğe kapandı. İtfaiyenin gönüllü kadınlar kolu kahve dağıttı.

İki hafta sonra akşam saat sekizde beton bloklar taşıyan bir başka yirmi dört çekişli kamyon aynı noktada kontrolden çıkıp güney şeridine kaydı ve dört büyük ağacı devirdikten sonra köprü ayağına çarptı. O kadar şiddetli bir çarpmaydı ki duvardan yarım metrelik granit koptu. Yangın çıkmadı, ama şoförlerin ikisi de kazada tanınmayacak hale geldiklerinden dişlerinden teşhis edilebildiler ancak.

3 Kasım günü akşam saat sekiz buçukta Komiser Dominic DeSisto iş tulumu giymiş bir adamın koşarak karakoldan içeri girdiğini bildirdi. Adam sinir krizi geçiriyormuş, sarhoş ya da uyuşturucu etkisi altında gibi görünüyormuş ve kendisine ateş açıldığını iddia ediyormuş. Komiser DeSisto'nun bildirdiğine göre dedikleri anlaşılmıyormuş, olanları açıklayabilmesi biraz zaman almış. 64 no'lu karayolunda kuzey yönünde giderken, aşağı yukarı iki kamyonun kontrolden çıktığı noktada bir tüfek mermisi kamyonun önce sol ön camını, sonra da sürücüye isabet etmeden sağ camını parçalamıştı. Canına kastedilen adam Güney Carolina'nın Baldwin kasabasından Joe Langston'dı. Komiser kamyonu inceledi, iki camın gerçekten parçalanmış olduğunu saptadı. Komiserle Langston devriye arabasıyla ateş edilen noktaya gittiler. Yolun sağ tarafında üzeri toprak kaplı bir granit tepecik vardı. Karayolu genişletildiğinde tepe patlatılarak yarılmıştı; sağdaki tepe öteki sürücülerin çarparak öldüğü köprü ayağıydı. DeSisto tepeyi inceledi. Tepenin üzerindeki otlar ezilmişti, yerde iki sigara izmariti vardı. Şok halindeki Langston hastaneye götürüldü. Tepede bir ay boyunca nöbet tutuldu, ama emniyet güçlerinin yeterince personeli yoktu, ayrıca günbatımından gece yarısına kadar tek başına tepede oturmak sıkıcı bir görevdi. Denetim kalkar kalkmaz dördüncü büyük kamyon da kontrolden çıktı. Bu sefer kamyon sağa saptı, on-on beş ağacı devirdi ve dar ama dik bir vadiye girdi. Polisler araca ulaştıklarında sürücüyü ölü buldular. Vurulmuştu.

Marge aralık ayında zengin bir dulla evlendi ve sadece iki şeritli tek bir karayolu olan, trafik sesinin bir denizkabuğunun uğultusu kadar hafif olduğu North Salem'a taşındı.

III

Adam Roma'ya giden Boeing 707'de koridor kenarındaki yerine –32– oturdu. Uçak tam dolu değildi, cam kenarı koltuğuyla kendi arasındaki koltuk boştu. Cam kenarında dikkat çekici güzellikte bir kadının oturmakta olduğunu memnuniyetle fark etti; genç sayılmazdı, ama kendisi de genç değildi zaten. Kadın parfüm sürünmüştü, koyu renk bir giysisi ve mücevherleri vardı; kendisinin en rahat hareket ettiği çevrelere aitmiş gibi görünüyordu. "İyi akşamlar," diyerek koltuğuna yerleşti. Kadın cevap vermedi. Cesaret kırıcı bir mırıltıyla elindeki karton kapaklı kitabı burnuna yaklaştırdı. Kitabın adını görmeye çalıştı, ama kadın adını eliyle kapatmıştı. Uçaklarda daha önce de utangaç kadınlara rastlamıştı; pek sık olmamakla birlikte rastlamıştı. Doğal olarak ayyaşlardan, zamparalardan ve sıkıcı tiplerden sakındıklarını düşünüyordu. *The Manchester Guardian* gazetesini çıkarıp açtı. Tutucu gazetelerin utangaç kadınlara bazen güven telkin ettiğini fark etmişti. Makaleleri, spor sayfasını ve özellikle ekonomi sayfalarını okuduğunda utangaç yabancılar konuşmaya heveslenebiliyordu. Uçak havalandı, sigara içilmez ışığı söndü; altın sigara tabakasıyla altın çakmağını çıkardı. Gösterişli olmamakla birlikte altındılar. "Sigara içmemin sakıncası var mı?" diye sordu. "Niye olsun?" dedi kadın. Ona bakmadan konuşmuştu. "Bazı insanlar rahatsız oluyor," dedi, sigarasını yakarken. Kadın ters olduğu kadar güzeldi neredeyse, ama niye bu kadar soğuktu? Dokuz saat boyunca yan yana oturacaklardı; az da olsa konuşmaları mantıklı olurdu. Acaba kadına hoşlanmadığı birini, onu incitmiş olan birini mi hatırlatıyordu? Yıkanmış, tıraş olmuştu, iyi giyimliydi ve arkadaş edinmeye alışıktı. Belki dünyadan hoşlanmayan mutsuz bir kadındı, ama hostes içki siparişlerini almaya geldiğinde tanımadığı genç hostese alımlı ve samimi bir tavırla gülümsedi. Buna o kadar sevindi ki, kendisi de gülümsedi, ama kadın onun başkasına yönelik bir iletişime katılmaya çalıştığını gördüğünde ona kaşlarını çattı ve kitabına döndü. Hostes kendisine bir duble martini, kadına da bir şeri getirdi. Sert içkisinin

kadını daha da tedirgin edeceğini tahmin ediyordu, ama şansını denemek zorundaydı. Kadın kitabını okumaya devam etti. Kitabın adını görebilse, eşiğe adımını atmış olacağını düşünüyordu. Harold Robbins, Dostoyevski, Philip Roth, Emily Dickinson; ne olsa işe yarardı. "Kitabın adını öğrenebilir miyim?" diye sordu kibarca. "Hayır," dedi kadın.

Hostes yemekleri getirdiğinde tepsiyi kadına o uzattı. Kadın teşekkür etmedi. Adam yemek yemek, beslenmek, bu basit alışkanlığın tadını çıkarmak üzere koltuğuna iyice yerleşti. Yemekler her zamankinden de kötüydü, kadına bu fikrini söyledi. "Bu koşullarda müşkülpesentlik yapamayız," dedi kadın. Ses tonunda bir sıcaklık varmış gibi geldi adama. "Tuz ekince daha iyi olabilir," dedi kadın, "ama bana tuz vermemişler. Paylaşsak?" "Aa, tabii," dedi adam. Durum kesinlikle iyiye gidiyordu. Tuzluğunu açtı, kadına uzatırken halıya biraz tuz döküldü. "Korkarım uğursuzluk bana düşmeyecek," dedi kadın. Bu cümle hiç de hafif bir tonda söylenmemişti. Kadın pirzolasını tuzladı ve tepsisindeki her şeyi bitirdi. Sonra adı gizli kitabını okumaya devam etti. Kadının er veya geç tuvalete gitmek zorunda kalacağını biliyordu, kitabın adına o zaman bakabilirdi; ne var ki kadın uçağın arka tarafına giderken kitabını da yanında götürdü.

Film gösterimi için perde indirildi. Kendisi özellikle ilginç bir film olmadıkça hiçbir zaman kulaklık almazdı. Dudak okuma ve tahminin filmlere fazladan bir boyut eklediğini keşfetmişti, zaten diyaloglar genellikle insanı kızdıracak kadar sıradandı. Yol arkadaşı kulaklık aldı, epey eğleniyormuş gibi görünüyordu. Çok hoş, müzikal bir kahkahası vardı; hostesle paylaştığı, komşusuyla paylaşmayı reddettiği iletişimi oyuncularla da kuruyordu. Alpler'e yaklaşırlarken güneş doğdu, oysa film bitmemişti. Kapalı perdelerin aralıklarından Alpler'de sabah vaktinin parlak ışığı giriyordu içeri, ama Mont Blanc ve Matterhorn'u geçerlerken perdedeki karakterler repliklerini inatla sürdürüyordu. Bir geçit töreni, bir kovalamaca, bir barışma ve son. Yol arkadaşı yine kitabını yanında götürerek uçağın arka tarafına gitti; döndüğünde kafasında fırfırlı

bir bone vardı, yüzüne kalın bir beyaz krem tabakası sürülmüştü. Yastığıyla battaniyesini yerleştirerek uyumaya hazırlandı. "Tatlı rüyalar," demeye cüret etti adam. Kadın içini çekti.

Kendisi uçakta asla uyumazdı. Mutfak bölümüne geçip bir viski içti. Hostes güzel ve konuşkandı; ona nerede doğup büyüdüğünü, iş saatlerini, nişanlısını ve uçak korkusu olan yolcularla sorunlarını anlattı. Alpler'i geçtikten sonra alçalmaya başladılar; camdan Akdeniz görünüyordu; bir viski daha içti. Elba'yı, Giglio'yu, Porto Ercole limanındaki yatları, arkadaşlarının villalarını gördü. Yıllar önce Nantucket'a gelişlerini hatırlıyordu. Parmaklıkların önüne dizilir, "Aa, Perry'ler burada, Salton'lar ve Greenough'lar da," diye bağırırlardı. Yarı ciddi, yarı gösterişti. Koltuğuna döndüğünde yol arkadaşı bonesini çıkarmış, yüzündeki kremi silmişti. Sabah ışığında güzelliği etkileyiciydi. Onu bu kadar etkileyen şeyin ne olduğunu saptayamıyordu –belki nostaljiydi–, ama kadının yüz hatları, açık renk teni, gözlerinin biçimi, hepsi onun güzellik anlayışına uygundu. "Günaydın," dedi, "uyumak iyi geldi mi?" Kadın kaşlarını çattı, sorusu ona münasebetsizlik gibi gelmişti belli ki. "İyi uyumak mümkün mü?" dedi, sesi hafifçe tizleşerek. Esrarengiz kitabını fermuarlı el çantasına koyup eşyalarını toparladı. Fiumicino'ya indiklerinde kadına geçmesi için yol verdi, sonra da peşine takıldı. Pasaport kontrol, göçmenlik ve sağlık kontrolünde hep arkasındaydı; bagajları beklerken yanına gitti.

Ama bakın, bakın. Adam niye kadının bagajını taşıyıcıya gösteriyor, ikisi bagajlarını aldıktan sonra niye onun peşinden taksi durağına gidiyor, Roma'ya gitmek üzere şoförle pazarlık yapıyor? Niye takside onun yanına biniyor? Yoksa kadının korktuğu başına mı geldi, iflah olmaz bir zampara mı o? Hayır, hayır. Kadının kocası, kadın onun karısı, çocuklarının annesi, neredeyse otuz yıldır tutkuyla taptığı kadın.

Çev.: Roza Hakmen

Cabot'ların Mücevherleri

Cinayete kurban giden adamın cenaze töreni küçük St. Botolphs köyünün Üniteryen kilisesinde yapıldı. Kilisenin mimarisi Bullfinch üslubundaydı; zarif kulesi bir asır önce muhtemelen manzaraya hâkim olan sütunlu bir yapıydı. Tören rasgele seçilmiş Kutsal Kitap alıntılarından oluşuyordu, törenin sonunda bir şiir okunmuştu. "Amos Cabot, huzur içinde dinlen/ Kurtuldun dünyevi dertlerden..." Kilise doluydu. Mr. Cabot cemaatin ileri gelenlerindendi. Bir zamanlar vali adayı olmuştu. Seçim öncesinde yaklaşık bir ay boyunca resmini ahırlarda, duvarlarda, binalarda, telefon direklerinde görmek mümkündü. Hareketli bir aynanın –her dönüşünde kendisiyle karşılaşıyordu –içinde yürüyormuş hissinin onu beni rahatsız edeceği kadar rahatsız ettiğini sanmıyorum. (Mesela bir keresinde Paris'te bindiğim asansörde bir kadının elinde kitabımı gördüm. Kapakta fotoğrafım vardı, bir suretim kadının kolunun üzerinden bir başka suretime bakıyordu. O resmi almak istiyordum, alıp yok etmek istiyordum herhalde. Kadının suratımı kolunun altına kıstırarak yürüyüp gideceğini düşünmek özsaygımı tehdit ediyordu. Kadın dördüncü katta asansörden indi; iki suretin birbi-

rinden ayrılması kafa karıştırıcıydı. Onu takip etmek geçti içimden, ama hislerimi Fransızca –ya da herhangi başka bir dilde– nasıl açıklayabilirdim?) Amos Cabot katiyen böyle biri değildi. Anlaşılan kendini görmekten hoşlanıyordu; seçimi kazanamayıp yüzü (şerit şerit yırtılarak yaklaşık bir ay boyunca asılı kaldığı birkaç ücra ahır haricinde) ortalıktan kaybolduğunda da rahatsız olmamıştı.

Elbette yanlış Lowell'lar, yanlış Hallowell'lar, yanlış Eliot'lar, Cheever'lar, Codman'lar ve English'ler vardır, ama biz bugün yanlış Cabot'ları ele alacağız. Amos South Shore'luydu, sülalenin North Shore'lu kolunun bahsini bile işitmemiş olabilir. Babası mezatçıydı, o günlerde bu komedyen, at tüccarı ve bazen de dolandırıcı anlamına gelirdi. Amos çeşitli gayrimenkullerin, nalbur dükkânının, kamu işletmelerinin sahibi ve bankanın yöneticilerinden biriydi. Parkın karşısındaki Cartwright binasında bir bürosu vardı. Karısı Connecticut'lıydı; o zamanlar bizim için Connecticut doğusunda New York şehri bulunan ücra ve yabani bir yerdi. New York'ta yaşayanlar ise, sabah saat altıda soğuk suyla yıkanıp işkence misali sıkıcı bir hayatı soğukkanlılıkla yaşayacak kadar karakterli olmayan bezgin, sinirli ve paragöz yabancılardı. Ben kendisini tanıdığımda Mrs. Cabot herhalde kırk yaşlarındaydı. Kısa boylu, alkoliklerin parlak kırmızı yüzüne sahip bir kadındı, oysa hararetli bir alkol aleyhtarıydı. Saçları kar beyazıydı. Poposuyla göğüsleri çıkıktı; omurgası belki insafsız bir korse, belki de lordoz başlangıcı yüzünden unutulmayacak bir eğriye sahipti. Mr. Cabot'ın ta Connecticut'tan gelme bu eksantrik kadınla niçin evlendiğini bilen yoktu –aslında kimseyi de ilgilendirmezdi–, ama nehrin doğu yakasında, çatal bıçak fabrikası işçilerinin yaşadığı kenar mahalledeki ahşap evlerin çoğu onundu. Evler kârlıydı, ama bundan Mr. Cabot'ın onunla mülkleri yüzünden evlendiği sonucunu çıkarmak yersiz ve fazlasıyla basit bir açıklama olurdu. Mrs. Cabot kiraları kendi toplardı. Herhalde ev işlerini de kendi yapıyordu; sade giyinirdi, ama sağ elinin parmaklarına yedi adet iri pırlanta yüzük takardı. Belli ki pırlantanın sağlam bir yatırım olduğunu bir yerlerde okumuştu; parlak taşların cazibesi olsa olsa bir banka cüzdanının cazibesi-

ne benzetilebilirdi. Pırlantaların kimi yuvarlak, kimi kare, kimi dikdörtgendi, bazıları tırnakların içine oturtulmuştu. Mrs. Cabot perşembe sabahları pırlantalarını bir mücevher temizleme sıvısıyla yıkar ve kurusunlar diye bahçedeki çamaşır ipine asardı. Bunu niye yaptığını hiç açıklamadığı halde köyde eksantriklik yaygın olduğundan davranışı normal karşılanıyordu.

Mrs. Cabot yılda bir iki kere çoğumuzun okuduğu St. Botolphs Lisesi'nde konuşma yapardı. Üç konusu vardı: "Alaska Seyahatim" (dia gösterisi), "Alkolün Zararları" ve "Tütünün Zararları" Alkol kendisi için o kadar düşünülemez bir şeydi ki, alkole fazla hararetle saldıramazdı, ama tütün fikri onu çileden çıkarırdı. "İsa'yı çarmıhta sigara içerken hayal edebilir misiniz?" diye sorardı bize. Meryem Ana'yı sigara içerken hayal edebilir misiniz? Uzman laboratuvar teknisyenleri bir domuza bir damla nikotin içirdiğinde hayvan ölmüştü. Falan filan. Sonuçta sigara içmeyi karşı koyulamaz bir arzu haline getiriyordu; eğer akciğer kanserinden ölürsem müsebbibi Mrs. Cabot olacak. Konuşmalar Büyük Çalışma Salonu adını verdiğimiz yerde yapılıyordu. İkinci katta, hepimizin sığabildiği büyük bir odaydı. Lise 1850'lerde inşa edilmişti; pencereleri Amerikan mimarisinin o dönemdeki yüksek, geniş, güzel pencereleriydi. İlkbaharla sonbaharda bina arazinin ortasında, havada asılıymış gibi zarif görünürdü, ama kışın geniş pencerelerden buz gibi bir soğuk yayılırdı içeriye. Büyük Çalışma Salonu'nda palto, şapka ve eldiven giymemize izin verilirdi. Soğuğu pekiştiren bir başka unsur da, büyükteyzem Anna'nın Atina'dan getirdiği koca bir alçı heykel koleksiyonuydu; konatif fiilleri on-on beş çırılçıplak tanrı ve tanrıçayla bir arada, tir tir titreyerek ezberlerdik. Yani Mrs. Cabot tütünün insanı nasıl zehirlediği konusunda yalnız bize değil, Hermes'le Venüs'e de nutuk çekerdi. Hararetli ve çirkin önyargılara sahip bir kadındı; sanırım bunlara siyahilerle Yahudileri de katmaktan memnuniyet duyardı, ama köyde tek bir siyahi aileyle tek bir Yahudi aile vardı ve her ikisi de örnek ailelerdi. Köyde hoşgörüsüzlüğün yaygın olabileceği ihtimalini çok daha sonra, annem Şükran Günü'nde Westchester'daki evimize geldiğinde düşünebildim.

Yıllar önceydi; New England karayollarının yapımı henüz tamamlanmamıştı; New York ya da Westchester'dan yol dört saatten fazla sürüyordu. Sabah epey erken saatte çıkıp önce Haverhill'e giderek Miss Peacock'ın okuluna uğradım ve yeğenimi aldım. Sonra St. Botolphs'a devam ettim; annem holde bir papaz iskemlesinde oturuyordu. İskemlenin yüksek, sivri uçlu arkalığı tahtadan bir zambak motifiyle taçlanmıştı. Hangi rutubetli kiliseden çalınmıştı acaba? Annemin paltosu üstünde, çantası ayaklarının dibindeydi. "Ben hazırım," dedi. Bir haftadır hazırdı herhalde. Çok yalnız görünüyordu. "Bir şey içmek ister misin?" diye sordu. Oltaya gelecek kadar enayi değildim. Evet desem, kilere gidip üzgün üzgün gülümseyerek dönecek, "Abin viskinin tamamını içmiş," diyecekti. Böylece Westchester yoluna koyulduk. Soğuk ve bulutlu bir gündü; araba kullanmak yorucuydu, ama daha sonraki olayların yorgunlukla bir ilgisi olduğunu düşünmüyorum. Yeğenimi abimin Connecticut'taki evine bıraktıktan sonra kendi evime devam ettim. Vardığımızda hava kararmıştı. Karım annemin ziyareti için bütün geleneksel hazırlıkları yapmıştı. Şöminede ateş yanıyordu, piyanonun üzerindeki vazoda güller vardı, çay ve ançüez ezmeli sandviçler hazırlamıştı. "Çiçekler ne kadar güzel," dedi annem. "Çiçekleri o kadar çok seviyorum ki. Çiçeksiz yaşayamam. Mali sıkıntıya düşsem, çiçekle erzak arasında seçim yapmak zorunda kalsam çiçeği tercih ederdim herhalde..."

Annemin zarif bir yaşlı hanımefendi olduğu izlenimini uyandırmak istemem, çünkü performansında bazı gedikler vardı. Annem öldükten sonra kız kardeşinden öğrendiğim bir şeyi hiç istemediğim halde aktarmak durumundayım. Meğer annem bir zamanlar Boston Polis Teşkilatı'nda görev almak için başvurmuş. O sırada bol bol parası vardı, niye böyle bir şey yaptığını hiç bilmiyorum. Herhalde polis olmak istiyordu. Teşkilatın hangi bölümünde görev almayı düşündüğünü bilmiyorum, ama ben onu hep üzerinde lacivert bir üniforma, belinde bir halkaya takılı anahtarlar ve sağ elinde copla hayal ediyorum. Büyükannem onu bu sevdadan vazgeçirmiş, ama şömine yanında çay içerkenki görüntüsünde bir polis edası

vardı. Annem bu akşamın "Aristokratik" diye adlandırdığı türden bir akşam olmasını istemişti. Bu bağlamda sık sık, "Ailemizde en az bir damla avam kanı var mutlaka," derdi. "Aksi takdirde senin yırtık pırtık, pejmürde kıyafetlere düşkünlüğün nasıl açıklanır? Öteden beri hep bol bol giysin oldu, ama sen paçavraları tercih ettin."

Bir içki hazırlayıp yeğenimi gördüğüme ne kadar memnun olduğumu söyledim.

"Miss Peacock'ın okulu çok değişti," dedi annem üzgün bir edayla.

"Öyle mi, bilmiyordum," dedim. "Ne bakımdan?"

"Çıtayı düşürdüler," dedi.

"Anlayamadım."

"Yahudileri de alıyorlar," dedi. İlk kelimeyi tükürür gibi söylemişti.

"Konuyu değiştirmemiz mümkün mü?" dedim.

"Niye değiştirecekmişiz? Sen açtın konuyu," dedi.

"Benim karım Yahudi anne," dedim. Karım o sırada mutfaktaydı.

"İmkânı yok," dedi annem. "Babası İtalyan."

"Karımın babası Polonyalı bir Yahudi," dedim.

"Olabilir," dedi annem, "ben de köklü bir Massachusetts'li ailenin evladıyım; bana 'Yanki' denilmesi hoşuma gitmez, ama Massachusetts kökenimden de utanmam."

"Aynı şey değil."

"Baban 'İyi Yahudi ölü Yahudi'dir,' derdi, gerçi Yargıç Brandeis'ı ben çok hoş bulurdum."

"Yağmur yağacak galiba," dedim. Bu cümle klasik konu kapatma cümlelerimizden biriydi ve öfke, açlık, sevgi ve ölüm korkusu ifadesi olarak kullanılırdı. Karım da bize katıldığında annem kendi repliğiyle cevap verdi: "Neredeyse kar soğuğu var," dedi. "Sen çocukken kar yağsın ya da buz tutsun diye dua ederdin. Buz pateni mi, kayak mı yapmak istediğine bağlıydı. Çok ısrarlıydın. Yatağının başında diz çöküp yüksek sesle Tanrı'dan hava koşullarını değiştirmesini talep ederdin. Başka hiçbir şey için dua etmezdin. Annenle babanı kutsamasını istediğini hiç duymadım. Yazın hiç dua etmezdin zaten."

Cabot'ların iki kızı vardı: Geneva'yla Molly. Geneva daha büyüktü ve genelde daha güzel bulunurdu. Molly yaklaşık bir yıl boyunca kız arkadaşım olmuştu. Mahmur görünümlü, çok hoş bir genç kızdı; yüzü ışıltılı bir gülümsemeyle bir anda aydınlanırdı. Saçları kumraldı, ışığı içine hapsederdi sanki. Yorgun olduğunda, heyecanlandığında üstdudağı terlerdi. Akşamları evlerine gider, sıkı bir gözetim altında salonda otururdum onunla. Doğal olarak seks fikri Mrs. Cabot'ı paniğe sürüklerdi. Yemek odasından bizi izlerdi. Üst kattan düzenli ve gürültülü bir gümbürtü gelirdi. Sesi çıkaran Amos Cabot'ın kürek aletiydi. Anayollarda yürümek şartıyla birlikte yürüyüşe çıkmamıza bazen izin verilirdi; araba kullanabilecek yaşa geldiğimde de onu kulüpteki danslara götürürdüm. Son derece –hastalık derecesinde– kıskançtım; Molly bir başkasıyla eğleniyormuş gibi göründüğünde bir köşede durup intiharı düşünürdüm. Bir gece onu Shore Road'daki eve götürüşümü hatırlıyorum.

Yüzyıl başında birileri St. Botolphs'un ileride bir tatil kasabası olabileceğini düşünmüş, Shore Road'un sonunda beş köşk ya da şato inşa edilmişti. Cabot'lar bunlardan birinde oturuyordu. Bütün köşklerin kulesi vardı. Koni biçiminde çatıları olan yuvarlak kuleler ahşap evlerin geri kalanından yaklaşık bir kat daha yüksekti. Kuleler askeri görünümden dikkat çekecek kadar uzaktılar; dolayısıyla bir romantizmin ifadesi olduklarını sanıyorum. İçlerinde ne vardı? Herhalde çalışma odaları, hizmetçi odaları, kırık dökük eşyalar, sandıklar; eşekarılarının rağbet ettiği yerler olsalar gerekti. Arabamı Cabot'ların evinin önüne park edip farları söndürdüm. Ev baştan aşağı karanlıktı.

Bu anlattıklarım eskidendi, o kadar eskidendi ki, karaağaçların yaprakları yaz gecesi manzarasının bir parçasıydı. (O kadar eskidendi ki arabayla sola dönüş yapacağınızda camı açıp döneceğiniz yönü parmağınızla işaret ederdiniz. Bunun haricinde parmakla göstermek ayıp sayılırdı. "Parmağınla gösterme!" denirdi. Nedenini tahmin edemiyorum, akla gelen tek şey bu hareketin erotik kabul edilmesi.) Danslar –toplantılar– resmiydi; benim üzerimde muhtemelen babamdan abime, abimden bana bir arma ya da tasarruf

meşalesi gibi geçmiş bir smokin vardı. Molly'ye sarıldım. O da tereddütsüz karşılık verdi. Uzun boylu bir adam değilimdir (bazen hafif kambur da dururum), ama sevildiğime inanmak ve sevmek bende askeri bir zindelik yaratır. Kafam havaya kalkar. Sırtım dikleşir. Boyum iki metreye uzar, şamatalı bir duygusallık beni destekler. Bazen kulaklarım çınlar. Herhangi bir yerde başıma gelebilir bu –mesela Seul'de bir ginseng'cide–, ama o gece Cabot'ların Shore Road'daki evinin önünde başıma geldi. Sonra Molly eve girmesi gerektiğini söyledi. Annesi pencereden izliyor olmalıydı. Kendisiyle birlikte eve kadar gitmememi rica etti. Duymadım herhalde. Onunla birlikte yürüyüp verandanın basamaklarını tırmandım; Molly kapıyı açmak istediğinde kilitli olduğunu gördü. Tekrar gitmemi rica etti, ama kızı orada terk edemezdim, değil mi? Sonra bir ışık yandı, kapıyı bir cüce açtı. Her tarafı çarpık bir adamdı. Hidrosefaldi, yüzü şişti, bacakları kalın ve acımasızca çarpıktı. Sirki hatırlattı bana. O güzelim genç kız ağlamaya başladı. Eve girip kapıyı kapadı; ben de yaz gecesinin ortasında karaağaçlarla ve doğu rüzgârının kokusuyla kaldım. Bu olaydan sonra Molly bir hafta kadar benden kaçtı; bana durumu yaşlı ahçımız Maggie açıkladı.

Ama önce başka açıklamalarda bulunacağım. Yaz mevsimiydi, yazın çoğumuz Cape'te St. Botolphs Lisesi müdürünün yönettiği bir kampa giderdik. Öyle sorumsuz, masmavi aylar geçirirdik ki, hiçbirini hatırlamıyorum. Doğduğumdan beri tanıdığım DeVarennes soyadlı bir çocukla yan yana yatardım. Çoğu zaman birlikteydik. Birlikte bilye oynar, uyur, aynı defans sahasında oynardık; bir keresinde birlikte on günlük bir kano gezisine gitmiştik, birlikte boğulmamıza ramak kalmıştı. Abim ikimizin giderek birbirimize benzediğini ileri sürerdi. Hayatımın en tatminkâr, en doğal ve hakiki ilişkisiydi. (Karısı ve evlenmemiş üç kızıyla birlikte mutsuz bir hayat sürdüğü San Francisco'dan yılda bir iki kere arar hâlâ beni. Telefonda sesi sarhoşmuş gibi gelir. "Mutluyduk o zamanlar, değil mi?" diye sorar.) Bir gün başka bir çocuk, Wallace adlı tanımadığım biri gölde birlikte yüzmeyi teklif etti. Wallace hakkında hiçbir şey bilmediğimi söyleyebilirim, pek az şey biliyordum, ama

yalnızlık çektiğini biliyordum ya da seziyordum. Yalnızlığı yüz hatları kadar –belki daha fazla– görünen bir şeydi. Kendisinden beklenenleri yapardı. Top oynar, yatağını düzeltir, yelken derslerine katılırdı, cankurtaranlık sertifikasını almıştı, ama bütün bunlar bir katılımdan çok özenle yerine getirilen bir rol gibiydi. Bedbahttı, yalnızdı, dolayısıyla er ya da geç, mutlaka bunu dile getirecek ve itirafta bulunmakla yerine getirilmesi imkânsız bir sadakati dayatmış olacaktı. Bütün bunları biliyor, ama bilmezden geliyordum. Yüzme hocasından izin alıp gölün bir kıyısından karşı kıyıya yüzdük. Zamanımın çoğunu geçirdiğim havuzlarda artık mecburi olan düz kulaçtan daha işe yarar olduğuna hâlâ inandığım hantal yan kulaç tekniğiyle yüzüyorduk. Yan kulaç avamdır. Bir keresinde yüzme havuzunda yan kulaçla yüzen birini görmüştüm, kim olduğunu sorduğumda müstahdem olduğu söylendi. Gemi battığında, uçak düştüğünde filikaya düz kulaçla ulaşmaya çalışıp şık bir şekilde boğulacağım; oysa avam yan kulaçla yüzsem sonsuza dek yaşardım.

Gölü yüzerek geçip güneşin altında dinlendik –itirafta bulunulmadı– sonra da geri yüzdük. Kulübemize vardığımda DeVarennes beni bir kenara çekti. "Bir daha seni Wallace'la görmeyeyim," dedi. "Neden?" diye sordum. Anlattı. "Wallace Amos Cabot'ın piçi. Annesi orospu. Nehrin karşı yakasındaki kenar mahallede oturuyorlar."

Ertesi gün sıcak ve güneşliydi, Wallace yine gölde yüzmeyi teklif etti. Ben de "Tabii," deyip kabul ettim, yüzdük. Kampa döndüğümüzde DeVarennes benimle konuşmayı reddetti. O gece bir poyraz fırtınası patladı, üç gün boyunca yağmur yağdı. DeVarennes beni affetmiş olmalı; Wallace'la bir daha gölde yüzdüğümüzü hatırlamıyorum. Cüceye gelince, Maggie onun Mrs. Cabot'ın önceki bir evliliğinden oğlu olduğunu söylemişti. Çatal bıçak fabrikasında çalışıyordu, ama işe sabah erken saatte gidiyor, hava kararıktan sonra dönüyordu. Varlığı gizli tutulmaya çalışılıyordu. Bu olağan dışı bir durumdu ama –sözünü ettiğim dönemde– hiç görülmemiş bir şey de değildi. Trumbull'lar Mrs. Trumbull'un deli kız kardeşini tavan arasında saklardı; Peepee Marshmallow Amca da –teşhirciydi– aylar boyunca gizlenirdi.

Bir kış öğle sonrasıydı, kış başında bir öğleden sonra. Mrs. Cabot pırlantalarını yıkayıp kurusunlar diye asmıştı. Sonra öğle uykusuna yatmak üzere üst kata çıktı. Hayatında bir kez olsun öğle uykusuna yatmadığını iddia ederdi; ne kadar derin uyursa uyumadığını da o kadar hararetle iddia ederdi. Bunu eksantrikliğinden yapmıyor, dünyanın o bölgesinde geçerli olan bir tutumla gerçekleri dolambaçlı yoldan ifade ediyordu. Saat dörtte uyandı ve mücevherlerini toplamak üzere aşağı indi. Mücevherler yok olmuştu. Geneva'ya seslendi, cevap gelmedi. Bir tırmık alıp çamaşır ipinin altındaki toprağı taradı. Hiçbir şey yoktu. Polisi aradı.

Dediğim gibi bir kış öğle sonrasıydı; orada kışlar çok soğuk geçerdi. Isınmak –bazen hayatta kalabilmek– için odun ateşi yakar ve ara sıra kontrolden çıkan iri kömür sobaları kullanırdık. Kış gecesi tehditkâr bir gerçeklikti; gün ışığının batıda sönüp gidişini –kasım sonu ve aralıkta– seyrederken hissettiklerimiz belki kısmen bu gerçeklikten kaynaklanıyordu. (Mesela babamın günlükleri kış günbatımlarının tasvirleriyle doluydu; manzaraya meraklı olduğundan değil de, gecenin gelişi tehlike ve ıstırap anlamı taşıyabileceği için.) Geneva kendine bir valiz hazırlamış, pırlantaları toplamış ve kasabadan kalkan son trene, 4:37 trenine binmişti. Kim bilir ne kadar heyecanlıydı. Çalınmak o pırlantaların kaderiydi. Aleni bir tuzaktılar, o da kaderinde ne yazılıysa onu yapmıştı. O gece trenle New York'a gitti, üç gün sonra da Cunard şirketinin bir gemisine, S.S. Serapis'e binip İskenderiye'ye gitti. İskenderiye'den bir gemiye binip Luksor'a geçti ve iki ay içinde Müslüman olup Mısırlı bir soyluyla evlendi.

Hırsızlığı ertesi gün akşam gazetesinde okudum. O sırada gazete dağıtıyordum. Önce yürüyerek başlamış, sonra bisiklete geçmiştim, on altı yaşına geldiğimde bana eski bir Ford kamyon vermişlerdi. Kamyon şoförüydüm! Gazeteler basılıncaya kadar linotip baskı odasında bekler, sonra civardaki dört köyü dolaşıp şekerleme ve kırtasiye dükkânlarının önüne gazete destelerini fırlatırdım. Dünya boks şampiyonası sırasında maç sonuçlarının yer aldığı ikinci baskıyı karanlık çöktükten sonra tekrar yola çıkıp

Travertine'de ve sahildeki diğer yerleşimlerde dağıtıyordum. Yollar karanlıktı, trafik pek azdı, yaprak yakmak yasaklanmamıştı, bu yüzden de havada tanen kokusu, hüzün ve heyecan olurdu. İnsan basit bir yolculuğa esrarengiz ve aşırı bir önem yükleyebiliyor bazen; boks sonuçlarını dağıttığım bu ikinci tur da beni çok mutlu ediyordu. Dünya şampiyonasının bitmesini hiç istemiyordum, herhangi bir hazzın sona ermesinden korkar gibi şampiyonanın bitmesinden korkuyordum; daha küçük yaşta olsam dua ederdim. Manşet CABOT MÜCEVHERLERİ ÇALINDI idi, olaya daha sonra gazetede hiç değinilmedi. Bizim evde hiç sözü edilmedi, ama bu olağan bir durumdu. Yan komşumuz Mr. Abbott kendini armut ağacına astığında da hiç sözü edilmemişti.

O pazar öğleden sonra Molly'yle birlikte Travertine sahilinde yürüyüş yaptık. Ben dertliydim, ama Molly'nin dertleri çok daha ciddiydi. Geneva'nın pırlantaları çalmış olması onu rahatsız etmiyordu. Ablasını merak ediyordu sadece; bir altı hafta kadar da haber alamayacaktı. Ama o gece evde bir şey olmuştu. Annesiyle babası kavga etmişler, babası evi terk etmişti. Bana bunu anlatıyordu. Yalınayak yürüyorduk. Molly ağlıyordu. O anlatısını bitirir bitirmez hepsini unutmak isterdim.

Çocuklar boğulur, güzel kadınlar otomobil kazasında paramparça olur, yolcu gemileri batar, madenlerde, denizaltılarda erkekler ağır ağır ölürler, ama bunlardan hiçbirini benim anlatılarımda bulamazsınız. Son bölümde gemi limana döner, çocuklar, madenciler kurtarılır. Bu kibarların bir illeti midir yoksa aşikâr ahlaki doğruların var olduğu inancı mı? Mr. X karısının üst çekmecesine dışkıladı. Bu bir gerçek, ama ben doğru olmadığını ileri sürüyorum. St. Botolphs'u anlatırken evlerin beyaz olduğu, kilise çanlarının işitildiği nehrin batı yakasında kalmayı tercih ederim, ama köprüyü geçince çatal bıçak fabrikası, (Mrs. Cabot'ın mülkü olan) gecekondular ve Commercial Hotel vardı. Deniz çekildiğinde Travertine'deki koylardan petrol kokusu gelirdi insanın burnuna. Akşam gazetesi manşetinde bagaj cinayetleri olurdu. Sokaklardaki kadınlar çirkindi. Tek dükkânın vitrinindeki mankenler bile kam-

bur, keyifsiz görünür, kıyafetler üzerlerine oturmaz, yakışmazdı. Gelinler bile bütün şaşaalarına rağmen az önce kötü bir haber almış gibi görünürdü. Politik eğilim neofaşist, fabrikanın işçileri sendikasız, yemekler tatsız, gece rüzgârı keskindi. Küçüklüğün ve gelenekçiliğin avantajlarından pek az yararlanan geleneksel bir taşra yerleşimiydi, bütün küçük yerlerin refahından bahsederken batı yakasını kastediyorum. Doğu yakasında Commercial Hotel vardı; gündüzleri fabrikada ustabaşı olarak çalışıp geceleri barda iş tutarak köyün inanılmaz ahlaki çöküşünü sömüren erkek fahişe Doris'in mekânıydı burası. Doris'i herkes tanırdı, müşterilerin çoğu zaman zaman hizmetlerinden yararlanırdı. İşin içinde skandal da yoktu, eğlence de. Doris gezgin pazarlamacılardan koparabildiği ücreti alırdı, ama müdavimlerden para almazdı. Bu hoşgörüden çok talihsiz bir kayıtsızlıktan, öngörü, manevi güç ve romantik aşkın muhteşem tutkusundan yoksun olmaktan kaynaklanıyordu sanki. Boks maçı olduğu geceler Doris bara iner. Ona bir içki ısmarlayanın kolunu, omzunu, belini tutar, karşısındaki bir santim yaklaşacak olsa malzemeye el atar. Borucu, liseden terk adam, saat tamircisi ona içki ısmarlar. (Bir keresinde bir yabancı barmene, "Şu orospu çocuğuna söyle dilini kulağımdan çıkarsın," diye bağırmıştı, ama o yabancıydı.) Bu gelip geçici bir dünya değildir, bu adamlar serseri gezginler değildir; yarısından fazlası hayatında başka hiçbir yerde yaşamayacaktır; buna rağmen manevi göçebeliğin özüdür sanki bu dünya. Telefon çalar, barmen Doris'e işaret eder: 8 numaralı odada bir müşteri. Annemle babamın Mr. ve Mrs. Eliot Pinkham'la koca bir avizenin yaldızlı ışığında briç oynadıkları batı yakasında olmayı tercih etmem normal değil mi?

Bence kabahat rostoda, evet rostoda; kafasına keklik tüylü hasır şapka takmış kasaptan pazar günü öğle yemeği için alınan rostoda. Sanıyorum rosto evimize kanlı bir kâğıda sarılı halde, bir bisikletin arkasında, perşembe ya da cuma günü gelirdi. Etin gözlerinizle cinsel organlarınızı mahvedebilecek bir mayının patlama gücüne sahip olduğunu söylemek kaba bir mübalağa olur, ama orantısız bir güce sahip olduğu kesin. Kiliseden döndüğümüzde yemeğe otururduk.

(Abim Omaha'da yaşıyordu, dolayısıyla üç kişiydik sadece.) Babam et bıçağını biler, rostoyu kesmeye girişirdi. Babam çok iyi balta ve testere kullanırdı, koca bir ağacı bir çırpıda kesiverirdi, ama pazar yemeği rostosu başka bir olaydı. Babam ilk kesimi yaptıktan sonra annem içini çekerdi. Bu iç çekme olağanüstü bir gösteriydi, o kadar yüksek sesle ve derinden iç çekerdi ki, hayatı tehlikede sanırdınız. Ruhu yerinden kopup açık ağzından dışarı fırlayacakmış sanırdınız. "Leander, hâlâ öğrenemedin mi, kuzu ters yönde kesilir?" derdi. Rosto savaşı başladığında diyalog o kadar süratli, tahmin edilebilir ve sıkıcı gelişirdi ki, aktarmak anlamsız olur. Babam beş altı kırıcı laftan sonra et bıçağını havada sallayarak bağırırdı: "Sen kendi işine bakar mısın lütfen, çeneni kapar mısın bir zahmet?" Annem bir kez daha içini çeker, elini kalbine götürürdü. Son nefesini alıyor olurdu kuşkusuz. Sonra masanın üzerindeki havayı inceleyerek, "Ne güzel esiyor," derdi.

Oysa nadiren eserdi elbette. İçerisi havasız olabilirdi, kışın ortasında olabilirdik, yağmur yağıyor olabilirdi, hiç fark etmezdi. Cümlesi her mevsimde geçerliydi. Takdire şayan bir umut ve (sanıyorum hiç yaşamadığı) huzurlu sevgi metaforu muydu, nehrin tepesindeki çimenlikte sevgi ve anlayışla dolup taşarak oturduğumuz bir yaz akşamının nostaljisi miydi? Umarsız bir adamın akşam yıldızına gülümsemesinden farksız mıydı yoksa? Kaçamakta ustalaşıp tutkulu bir yüzleşmenin ihtişamını asla yaşayamayacak olan gelecek nesillerin müjdecisi miydi?

Dekor değişiyor, Roma'dayız. Mevsim ilkbahar, açıkgöz kırlangıçların Ostia'daki avcılardan kaçarak şehre üşüştüğü günler. Güneş ışığı parlaklığını kaybederken kuşların sesi ışığa dönüşüyor sanki. Sonra avlunun karşı tarafından Amerikalı bir kadının sesi duyuluyor. Kadın çığlık çığlığa bağırıyor. "Seni kahrolası, rezil, işe yaramaz, çatlak herif. İki meteliği bir araya getiremiyorsun, yeryüzünde tek arkadaşın yok, yatakta desen beş para etmezsin..." Cevap gelmiyor, acaba kadın karanlık geceye mi bağırıyor diye merak ediyor insan. Sonra bir erkeğin öksürüğü işitiliyor. Ondan duyup duyacağınız da bu. "Evet, sekiz yıldır seninle birlikte yaşıyorum, ama bir dakikasından hoşlandığımı sanıyorsan, hiçbir şeyden

anlamayan bir mankafasın demektir. Ben gerçekten geldiğimde duvarlardaki resimler yerinden oynayıp düşer. Senle rol yapıyorum sadece..." Roma'da günün o saatinde çalınan tizli pesli çanların sesi işitilmeye başlıyor. Benim hayatımla, inancımla hiçbir ilgisi olmadığı, gerçek bir armoniden yoksun olduğu ve avlunun ötesinden gelen sesin ifşaatına hiç benzemediği halde çanların sesini duyunca gülümsüyorum. Kilise çanlarıyla kırlangıç sürülerini tasvir etmeyi niye tercih ediyorum? Çocuksu bir şey mi bu, bir çeşit kartpostal zihniyeti, gerçeklerle yüzleşmeyi kaprisli, kadınsı biçimde reddetmek mi? Kadın bağırdıkça bağırıyor, ama ben artık onu dinlemeyeceğim. Kadın adamın saçlarına, beynine ve ruhuna saldırırken ben hafif bir yağmur yağmaya başladığını ve yağmurun etkisiyle Corso'da trafik gürültüsünün arttığını gözlemliyorum. Kadın bu arada kendini kaybetti –sesi çatladı–; beddualarının zirvesine ulaştığında belki de ağlamaya başlayıp af dileyeceğini düşünüyorum. Öyle bir şey olmayacak elbette. Et bıçağıyla adama saldıracak, adam kendi kendini yaraladığı iddiasıyla Policlinico'nun acil koğuşuna gidecek, ama ben akşam yemeği için dışarı çıkıp dilencilere, çeşmelere, çocuklara ve ilk yıldızlara gülümserken her şeyin düzeleceğini düşünüp kendimi yatıştırıyorum. Ne güzel esiyor.

Cabot'lara ilişkin anılarım esas işimin bir dipnotu sayılır sadece; bu kış mevsiminde sabah işe erken başlıyorum. Hava henüz aydınlanmamış oluyor. Sokak köşelerinde otobüs bekleyen beyaz giyimli kadınlar görüyorum. Beyaz ayakkabılı, beyaz çoraplı, kalın paltolarının altından beyaz üniformaları görünen kadınlar. Bunlar hemşire mi, güzellik salonlarında çalışan personel mi, dişçi asistanı mı? Asla öğrenemeyeceğim. Genellikle birer kese kâğıdı taşıyorlar; herhalde içinde çavdar ekmeğinden jambonlu sandviçle termosta ayran oluyordur. Günün bu saatinde trafik yoğun olmuyor. Bir çamaşırcı kamyonu Fried Chicken Shack'e üniforma götürüyor; Asburn meydanında bir süt kamyonu duruyor; neslinin sonuncusu. Sarı okul otobüslerinin yola koyulmalarına daha yarım saat var.

Bir apartmanda çalışıyorum, adı Prestwick. Yedi katlı bir apartman, sanıyorum yirmili yılların sonunda inşa edilmiş. Tudor mez-

hebine uygun. Tuğlalar düzensiz yerleştirilmiş, çatıda parmaklık var; boş dairelerin ilan edildiği tabela ise demir zincirlerle asılmış, rüzgârda romantik gıcırtılar çıkaran eski tip bir tabela. Kapının sağ tarafında belki yirmi beş doktorun adı yazılı olan bir liste var, ama bunlar stetoskoplu, kauçuk çekiçli, şefkatli şifacılar değil; psikiyatr bunlar, burası plastik sandalyeler ve dolu kül tablaları diyarı. Burayı niye seçtiklerini bilmiyorum, ama sayıları diğer kiracıları aşıyor. Ara sıra bir pazar arabası bir de çocukla asansörü bekleyen bir kadına rastlarsınız, ama çoğunlukla dertli erkek ve kadınların yüzlerini görürsünüz, bazen perişandır bu yüzler. Bazıları gülümser, bazıları kendi kendine konuşur. Bu aralar işler kesat gibi; muayenehanesi benim büromun yanında olan doktoru koridorda durmuş pencereden dışarıyı seyrederken görüyorum sık sık. Bir psikiyatr ne düşünür? Vazgeçen, grup terapisini reddeden, uyarılarına ve ihtarlarına kulak asmayan hastalarına ne olduğunu mu merak eder? Sırlarını biliyordur: Kocamı öldürmeye çalıştım. Karımı öldürmeye çalıştım. Üç yıl önce çok sayıda uyku hapı aldım. Ondan önceki yıl bileklerimi kestim. Annem benim kız olmamı istiyormuş. Annem benim oğlan olmamı istiyormuş. Annem benim homoseksüel olmamı istiyormuş. Nereye gitmişlerdi, ne yapıyorlardı? Hâlâ evli miydiler, akşam yemeğinde kavga edip Noel ağacını mı süslüyorlardı? Boşanmışlar mıydı, tekrar mı evlenmişlerdi, köprüden mi atlamışlardı, Seconal mi içmişlerdi, bir çeşit ateşkes mi yapmışlardı, homoseksüel mi olmuşlardı, yoksa çilek ekip basit bir hayat yaşama planlarıyla Vermont'ta bir çiftliğe mi taşınmışlardı? Doktor bazen pencerenin önünde bir saat durur.

Bu aralar esas işim insanların gönlünü şenlendirecek bir New York Times sayısı hazırlamak. Kendimi meşgul etmenin daha iyi bir yolu olabilir mi? Times benim gerçeklikle bağımda paslı olmakla birlikte önemli bir halka, ama bu son yıllarda haberleri pek monotonlaştı. Felaket tellalları işsiz kaldı. Toparlanmaya çalışmaktan başka çare yok. Ana haber şu: BAŞKANIN KALP NAKLİ BAŞARILI. Sol altta şöyle bir sütun: J. EDGAR HOOVER ANITININ MALİYETİ SORGULANIYOR. "Anıtlar alt komisyonu,

müteveffa J. Edgar Hoover'ın anısına yaptırılacak Adalet Anıtı için ayrılan yedi milyon doları yarıya indirme tehdidinde bulundu..." Üçüncü sütun: TARTIŞMALI YASA SENATO TARAFINDAN İPTAL EDİLDİ. "Yönetime ilişkin kötü niyetli düşünceleri suç sayan yakın tarihli yasa bugün öğleden sonra kırk üçe karşı yedi oyla iptal edildi." Ve böyle devam ediyor. Sağlam, yüreklendirici makaleler, heyecanlı spor haberleri var; hava elbette hep güneşli ve ılık, meğerki yağmura ihtiyacımız olsun. Bu durumda yağmurlu. Hava kirliliği sıfır; Tokyo'da bile ameliyat maskesi takan insanların sayısı giderek azalıyor. Bayram hafta sonunda bütün anayollar, otoyollar ve ekspres yollar kapanacak. Sevin, dünya!

Gelelim Cabot'lara. Es geçmek ya da unutmak istediğim sahne Geneva mücevherleri çaldıktan sonraki gece yaşandı. Tesisatla ilgili bir olay. Köydeki evlerin çoğunda tesisat zayıf sayılırdı. Genellikle bodrum katında ahçıyla çöp ve kül toplayıcısı için bir tuvalet, birinci katta da evin diğer üyeleri için tek bir banyo bulunurdu. Banyoların bazıları epey büyüktü, Endicott'ların banyosunda şömine vardı. Mrs. Cabot bir ara banyonun kendi arazisi olduğuna karar verdi. Anahtarcı çağırıp kilit yaptırdı. Mr. Cabot'ın her sabah yıkanmasına izin vardı, ama banyo kapısı daha sonra kilitleniyor, Mrs. Cabot anahtarı cebinde taşıyordu. Mr. Cabot mecburen lazımlık kullanıyordu ama South Shore'lu olduğundan bunun kendisi için büyük bir müşkül olduğunu sanmıyorum. Hatta nostaljik buluyordu belki. O gece geç saatte lazımlığa işini görürken Mrs. Cabot odasının kapısına geldi. (Ayrı odalarda yatıyorlardı.) "Kapıyı kapatsana!" diye bağırdı. "Kapıyı kapatsana! Hayatım boyunca bu iğrenç sesi mi dinleyeceğim?" İkisinin de üstünde gecelik ya da pijamaları vardı muhtemelen, Mrs. Cabot'ın kar beyazı saçları örülmüş olmalıydı. Lazımlığı kaptığı gibi kocasına fırlattı. Mr. Cabot kilitli banyonun kapısını tekmeleyerek açtı, yıkandı, giyindi, bir valiz hazırladı ve yürüyerek köprüden geçip Mrs. Wallace'ın doğu yakasındaki evine gitti.

Üç gün orada kaldıktan sonra döndü. Molly için endişeleniyordu; ayrıca küçük yerde zevahiri de düşünmek lazımdı; hem kendi-

nin hem Mrs. Wallace'ın. Zamanının bir bölümünü nehrin doğu yakasında, bir bölümünü batı yakasında geçiriyordu; yaklaşık bir hafta sonra hastalandı. Halsizdi. Öğlene kadar yataktan çıkmadı. Giyinip bürosuna gittiğinde de bir saat kadar sonra geri döndü. Doktor onu muayene edince bir şeyi olmadığını söyledi.

Bir akşam Mrs. Wallace doğu yakasında bir eczaneden çıkan Mrs. Cabot'ı gördü. Rakibesinin köprüyü geçişini izledi, sonra eczaneye girip Mrs. Cabot'ın sürekli bir müşteri olup olmadığını sordu. "Ben de onu düşünüyordum," dedi eczacı. "Kira toplamaya buraya geliyor tabii, ama öteki eczaneyi kullandığını sanıyordum. Karınca zehri alıyor benden, arsenik yani. Shore Road'daki evlerinde feci karıncalar varmış, arsenikten başka bir şey işe yaramıyormuş. Aldığı arsenik miktarına bakılırsa karıncalar gerçekten feci olmalı." Mrs. Wallace, Mr. Cabot'ı uyarabilirdi, ama onu bir daha hiç görmedi.

Cenazeden sonra Yargıç Simmons'a gidip Mrs. Cabot'la ilgili bir cinayet ihbarında bulunmak istediğini söyledi. Eczacıda aldığı arsenikle ilgili kayıtlar olmalıydı, kanıt olarak kullanılabilirdi. "Kayıt olabilir," dedi yargıç, "ama eczacı o kayıtları size vermez. Sizin talebiniz cesedin mezardan çıkarılmasını ve Barnstable'da uzun bir mahkeme süreci gerektirir, bunu kaldırabilecek paranız da yok, itibarınız da. On altı yıldır dostu olduğunuzu biliyorum. Harika bir insandı, onu bunca yıl tanımış olmakla teselli etsenize kendinizi. Ayrıca bir konu daha var. Size ve Wallace'a hatırı sayılır bir miras bıraktı. Mrs. Cabot kışkırtılırsa itiraz davası açar, o mirası kaybedebilirsiniz."

Geneva'yı görmeye Luksor'a gittim. Londra'ya bir Boeing 747'yle uçtum. Uçakta sadece üç yolcu vardı, ama dedim ya, felaket tellalları işsiz kaldı. Kahire'den alçaktan uçan bir çift motor pervaneliye binip Nil'den yukarı çıktım. Rüzgârla suyun aşındırmasının benzerliği yüzünden Sahra doğal bir arayışın dürtüsüyle, sellerle, nehirlerle, çaylarla, derelerle yarılmış gibi görünüyor. Yarıklar su ve ağaç biçiminde; yalancı bir dere yatağı yayılıp ışığa uzanan bir ağacın şeklini alıyor. Şafaktan önce hareket ettiğimizde Kahire buz gibiydi. Geneva beni havaalanında karşıladığında Luksor sıcaktı.

Onu gördüğüme çok seviniyordum, o kadar mutluydum ki bakar kör gibiydim, ama şişmanlamış olduğunu fark ettim. Tombullaşmıştı demek istemiyorum, yüz elli kilo filandı demek istiyorum. Şişman bir kadındı. Bir zamanlar saman sarısı olan saçları şimdi altın sarısıydı, ama Massachusetts aksanı her zamanki gibi belirgindi. Yukarı Nil'de o aksan kulağıma müzik gibi geliyordu. Kocası –albaylığa terfi etmişti– ince yapılı, orta yaşlı bir adamdı, son kralın akrabasıydı. Kentin sınırında bir restoranı vardı, üst katta hoş bir dairede oturuyorlardı. Albay esprili, akıllı –herhalde zampara– ve sıkı içen bir adamdı. Karnak'taki tapınağa gittiğimizde rehberimiz buz, tonik ve cin taşıyordu. Onlarla bir hafta geçirdim, çoğunlukla tapınak ve mezarlarda. Akşamları albayın barında geçiriyorduk. Savaşın eli kulağındaydı –havada Rus uçakları fır dönüyordu–; benim dışımdaki tek turist barda oturup pasaportunu okuyan bir İngiliz'di. Son gün Nil'de yüzdüm –düz kulaç–; sonra beni havaalanına götürdüler, Geneva'yı öpüp onunla –ve Cabot'larla– vedalaştım.

Çev.: Roza Hakmen

Edebiyatın farklı türlerindeki eserleriyle tanınan dünyaca ünlü Amerikalı yazar John Cheever özellikle kısa öyküde 20. yüzyılın ustalarından sayılır. Öykülerinde Amerikan yaşam tarzına ironiyle yaklaşan Cheever, karakterlerini çoğunlukla refah toplumunun çelişkileri içinde bocalayan orta sınıf mensuplarından seçer. 1947 ile 1964 arasında *The New Yorker*'da yayımlanmış olan, "Yüzücü" ve "Dev Radyo" gibi klasikleri de içeren bu öyküler 1978'de bir araya getirildi ve bu kitap yazarına 1979'da Pulitzer Ödülü getirdi. John Cheever'ın öyküleri Tomris Uyar ve Roza Hakmen'in çevirileriyle Türkçede ilk kez tek ciltte yayımlanıyor.

EVEREST

www.everestyayinlari.com
/everestyayinlari
/everestkitap
/everestyayinlari

9 786051 857060